

THE

MUKHAMATTADĪPAṆĪ,

WITH

THE KACCĀYANA VUṬṬI,

And an Appendix of Useful Information on

NOUNS, VERBS, &c.

REVISED AND EDITED BY

WĒLIWIṬṬIYÉ DHAMMARATANA TERUNNĀNSÉ.

Editor of "Balappabdhana," "Theravāṇāna," &c.

*Disciple of Uḍḍamalatte Ananda Terunnānsé, and Pupil of and for many years
Assistant to*

THE VENERABLE H. SUMĀṄGALA.

Principal of the Vidyalaya College, &c.

COLOMBO:

H. C. COTTLE ACTING GOVERNMENT PRINTER CEYLON

කව්‍යාස්තවුහතිසමෙතා

මුඛ ම නන දී ප තී

ප රී ස ම භතා කුකුල භ ජා ස මා කි ඡාණ

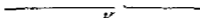
හාලව්හිනිභෙ නහරෙ

ආනසුරමාධිපතිනා වාලුකාවගතිකගාමජෙන

මුඛ ම නා ධම්මරතනරථරෙත

සංසොඛිතා මාපී සුපඛිතා

සකමදෙපිසසරිඛාවිපතිනා රුජධිඤ්ජෙන පරිග්ගතිනා

කොලම්බනගර

රුජකීඨමුද්දසකසලාසං අධිසාරෙන මහාසංඝන මද්දතා

वेज्ञादिभूसनवरस्स विद्वरस्स
वेज्जत्थिकत्थचजनेनिरत्तस्सतस्स
वेज्जत्थपात्थिकजनाभिनियेवितस्स
विजाद्यलङ्करणसंचयलङ्कतस्स । १॥

जातेनलोकजनविस्सुतसिप्पस्वरा-
गामे मयाइ उपतिस्ससंमाअनेदं
दत्तंपमोद्वनंसामनसोपयोदं
आवीकरोवुसततंसमितं तमेतं । २॥

H. J. S. S. S. S. S.

Vidyodaya Oriental College
Colombo 25
Ceylon

• THE KING OF SAM

TO HIS MOST GRACIOUS MAJESTY
SOMDETCĀ PHRĀ PARAMINDRĀ MAHĀ CŪLĀLĀNKARĀ
PHRĀ CHULĀ CHOM KLĀO,

King of Siam,

PATRON OF PURE BUDDHISM,

IN TOKEN OF HIS MAJESTY'S VISIT TO CEYLON,

THIS VOLUME IS, BY SPECIAL ROYAL PERMISSION, DEDICATED

BY

THE EDITOR

INTRODUCTION.

E communicate our thoughts by means of words. Words constitute language. Language is a collection of words used for the expression of our ideas. It is either *භාෂා* (grammatical) or *අභාෂා* (colloquial). *භාෂා* language has its forms regulated by grammar, prevails among the learned, and is largely used in metrical composition. Magadhī, Sanskrit, and Prakrit are *භාෂා* languages. Magadhī was the language that prevailed in Magadha. Ancient scholars considered it the original language. To quote from the ancients —

“සා මාතරී මූලිකා භර භාෂාදිකා
 භූමිමතො විඤ්ඤාප්තා සම්බුධා මාපි භාෂරෙ”

The language spoken by the first human beings, Brahmas, Lókóttara (Supreme) Buddha, and infants who have not heard human speech, was Magadhī, the original language.

In their poetical compositions Dandi and other great teachers called Sanskrit the divine language. “සංසාරකර්මාදි ජෛවිතා භවම මහතා වෙර්ජිනි” (“The great Rishis declared Sanskrit to be the language of the gods”). The following quotations from dramatic works also bear upon the relative importance of these two languages —

පුරුෂාණවිජිවිතා සංඝරාභා භවතාභාසානිතාභි
 තොරතෙහි සරසාභාමිත භාෂාදිකාම තොරිතාභි
 භාෂාමෙම භා භාෂාමිත මහාභාෂාමිත ප්‍රාභාෂාමිත
 අප්‍රාභාසා මහාභාසා රජාභාසා පුරාණිකාභි
 මෙවිතා රජපුරාණ ඉග්‍රාභාමිත මිතිකාමි

From this it appears that Sanskrit was the language of the learned, and that Magadhī was, the language of the city and the court, of kings, their deputies, and the royal princes.

According to the learned Dandi, who says “අභවිඤ්ඤාමෙ, ජෛවිතා භවම ප්‍රාභාසාමිත,” Prakrit consists of derivatives from Sanskrit, words similar to Sanskrit words, pure native words, &c. This also refers to that language as the noble Prakrit of Mahārāṭi. Furthermore, the nature and functions of Sanskrit and Prakrit

* Sanskrit too, consists of two dialects, viz, Vedic Sanskrit and Laukika* Sanskrit Though Vedic Sanskrit shows some similarity to Desiya dialect of Magadhi, to Pali, the similarity of either is not so apparent

Pali and Sanskrit are both languages having grammars of high refinement and minute elaboration Grammar is the science that teaches the right use of words or language The chief grammars of the Sanskrit language are four Panini, Candra, Katantra, and Mugdhabodha Saraswata, Siddhantakavmudi, Siddhantacandrika, Asubodha are also Sanskrit grammars based materially upon Panini Out of these grammars, Candra appears to have been in use among Sinhalese scholars about five centuries ago for in their works on religion they quote Suttras from it, and explain the etymology of the words but that original book having been lost, only a summary of it, called Balavabodha is now extant

The important Pali grammars are six, viz, Mahanirutti, Bodhisatta Vyakarana Sabbagunakara Vyakarana Kaccayana, Moggallayana, and Sadda Niti Of these the first three have met with the same fate as the Candra Rupasiddhi and Balavutara are two grammars which treat of Etymology much on the same lines as the Kaccayana, the latter being as remarkable for brevity as the former for clearness Payogasiddhi, Susaddasiddhi Padasadhana are treatises on Etymology closely following Moggallayana Cula Sabdaniti, treating, as it does, of the Suttras in the Maha Sabdaniti, may well be considered its sequel

Sambandha Cinta, Sadda sarattha jahini Kaccayana bheda Saddattha bheda-cinta, Karika, Karikavutti, Vibhatyattha, Vacakopa-de a, Nayalakkhana Vibhavini, Nirutti sangaha, Kaccayana Sara, Vibhatyattha Dipani, Sanvannananava Dipani, Vacca Vacaka, Saddavutti, Balappabodhana, Kaccayana Dipani, Gulhattha Dipani Mukhamatta Sara, Sabdabindu, Sadda Kalika, Saddaviniccha, &c, are other grammatical works which have gone upon the lines of the Kaccayana and Moggallayana The commentaries, sub-commentaries, translations glossaries, &c of the Pali grammars are too numerous to mention here All these grammars were written for the express purpose of facilitating the understanding of the inconceivably fine Buddhist doctrines, which are otherwise almost impossible to be understood by persons swayed by worldly passions And of these grammars there is none so pleasing in style, so clearly understood, so readily committed to memory, so excellent in arrangement, so highly recognized as an authority by grammarians, as this Kaccayana

* *Laukika* prevailing among mankind

It is, in short, the mainstay of the Pali language. Although it does not explain the formation of certain words in Pali, it is unquestionably the most exhaustive and ancient Pali grammar extant. It begins with a Sutra on the use of letters. The realization of the importance of an undertaking at its very commencement undoubtedly lends encouragement to its successful completion. The author of the Kaccayana, in the same way, animates the student by a representation at the commencement of the advantages to be gained by a proper study of letters. It is, however, for this very reason, strange though it may seem, that some teachers exclude that Sutra from the list of Suttas properly so called. Others lay it down as the introductory Sutra. But Sarvavarma, the author of Katantra, introduces his Suttas with "ဗိဒေသိ ဝိနိယုတ္တိဝိပလ္လဝံ" Similarly it may be inferred that "අစောပိ အနိဝိရတဗျူဟေ" is the introductory Sutra promising the utility and scope of the subject.

With commendable unselfishness the author of the Kaccayana, having treated of Orthography in his own way, recommends, wherever useful, other grammarians' treatment of it, for, says he, "ဝိရတဗျူဟေ" but takes particular care not to mention by name any special books as being preferable, nevertheless, a careful examination of the various grammars cannot fail to discover the author's predilection for the Katantra. Indeed, the points of similarity between the Kaccayana and Katantra are so very numerous as to lead to the inevitable conclusion that the former was based mainly upon the latter.

It was the opinion of the commentators and sub commentators of the Kaccayana that its author was the great Kaccayana honoured by the Buddha with the designation of *Etadagga*, and reckoned among his eighty great apostles. But it should be remembered that his Holiness was one of the great Rahats, one who had attained to the four *Patisambhidas*, or analytical sciences (*attha*, *dhamma*, *nirotti*, and *patibhana*), and who was therefore pre-eminently qualified to explain and illustrate the pithy doctrines preached by the Buddha. But the book under review containing no Suttas for the formation of certain words in the Buddhist scriptures, must be considered, in some respects, deficient. Hence it is argued that, were this the work of the great Rahat (Kaccayana), its sole object being the elucidation of the language in which the Buddha's doctrines are embodied, such deficiencies could not exist. And therefore it is only reasonable to suppose that the venerable author of the Kaccayana Grammar was not the identical great Rahat Kaccayana, but another great

scholar who lived at some subsequent time and bore the same name, and combined profound knowledge of Tripiṭakas, and a clear insight into the Dharma with no inconsiderable attainments in Sanskrit, Logic, Grammar, &c. References to this author made in the other ancient Pali grammars puts it beyond a doubt that his noble work belongs to a period anterior to them all, but the exact date cannot, however, now be determined.

The Panini Grammar in its complete state was the joint production of the three Rishis, Panini, Vararuci, and Patanjali, who respectively contributed the Sutra (සුත්‍ර), Vritti (ව්‍රිතී), and Tika (ඵකා), and was accordingly styled the Trimuni (the three authors') Grammar. The Katantra Grammar was, likewise, the result of the joint labours of the distinguished scholars Sarvavarma Durgasinha, and Trilōcanadasa who respectively attended to the same three departments of the grammar. It is in the same way that the Kaccayana was brought to perfection, Kaccayana himself writing the Sutra, Sanghanandi the Vritti (meaning in general), and Vimalabōdhi the Tika (Commentary). Further, the Scholiast remarks, "සුඤ්ඤා ආරම්භයා සුඤ්ඤාදෙ ප්‍රබ්ධවාසනාපරිච්ඡාදා, චුඤ්ඤා ආරම්භයා චුඤ්ඤාදෙ යාථ වාසනා," the writer of the Sutra places the introductory Sutra before the others, and the writer of the Vritti prefaces the whole with his two adoration stanzas.

This grammar is of the utmost importance in the study of Pali. The scholars of Burmah, Siam, and Ceylon universally acknowledge it the best treatise on the subject. The scholars of the West, too, have transliterated it into English and German, recognizing its importance in the study of Pali. It has three commentaries, viz., Mukhamattadipani, Sutrānirdeśa, and Kaccayana Vannana. The Kaccayana Vannana was composed by Vīṅṭavi. It explains the arrangement and purpose of the Sutra, and is a voluminous treatise containing copious illustrations and dilating upon Etymology even to tediousness. Therefore, *although very valuable to the student of the Kaccayana, the very copiousness of explanation detracts from its usefulness.* It alludes to the Mukhamattadipani and Sutrānirdeśa, and therefore appears to have been composed after them. In it the author adores his teacher Buddhappiya, but Buddhappiya, in the composition of his own work Ruppisiddhi, consults Kaccayana Vannana, which Kaccayana Vannana must, therefore, be some other book of that name, or else Mukhamattadipani.

Sutrānirdeśa, for the most part, treats of Sutra only. Its author was Chappata dhara Stavira, of Ramañña. This monk came to Ceylon to study the Dharma and Vinaya, and obtained

Upasampada ordination He was the author of some valuable religious books besides This Commentary, too, is serviceable to the student of the Kaccayana, but brevity has curtailed the advantages otherwise derivable

The Mukhamattadīpanī is the chief Commentary of the Kaccayana The Suttas and examples are all so happily selected that they suit the mental capacity of the young student Neither too simple nor too abstruse, diffuse, or brief in the right place, it is admirably suited to the elucidation of the text of the Kaccayana Therefore it is that all Oriental scholars admit that every lover of the Kaccayana should be familiar with this Commentary

In a special degree it is an indispensable book to the Pali students of Siam, Burmah, and Ceylon whose text book is the Kaccayana The antiquity of the Mukhamattadīpanī is established, on the one hand, by the references to it in many old Pali grammars and commentaries and sub commentaries, e g, Suttanirdeśa, Moggallayana, Pañcikapradīpa and, on the other hand, by the absence of all reference in it to any other such work, save the Sudattakāṣṣāniruttī and Mahāniruttī This book is also known as Nyasa and Vuttivannana But it must be observed that Nyasa is a general term for a Tika or Commentary, and not the name of a particular book The author of the Mukhamattadīpanī was the Venerable Vimalabuddhī Maha Stavira His rare scholarly attainments in grammar and logic are evident from this Commentary itself The Mukhamattadīpanī contains thirty-two Suttas which do not appear in the Kaccayana now in use in any country From "එවිංචි සුඛෙක සංඛිට්ඨොපද්ධිකච්චනෙකුච්චි මිඤ්ඤ උඤ්චිදකච්චි මඤ්ඤමානෙච්චි සුදුකකච්චිවච්චිරුකච්චිමකච්චිරුකච්චිමොකච්චිරි සුදකච්චි ඉධි පඨවිකච්චිච්චි, න චි නාච්චි සුච්චිසුඛෙ පුරිමෙසාසුච්චෙක සඤ්ඤකච්චි," on page 243, it appears that these thirty two Suttas were copied from Sudattakāṣṣāniruttī and Mahāniruttī "(We) are told that these thirty two Suttas were introduced into this book* from Sudattakāṣṣāniruttī and Mahāniruttī by some author who believed it to be deficient, and who in the narrowness of mind and perversion of intellect was incapable of understanding clearly what was briefly expressed therein* These thirty two Suttas do not appear in the pure original book" Many of them, however, are found in the Katantra The learned author comments on these as the remaining Suttas, and afterwards condemns them as unimportant They are not found in the Kaccayana now in use There is therefore reason to believe that, on the one hand, the Mukhamattadīpanī was originally intended to be a Commentary,

* It is that in which the Mukhamattadīpanī is the Commentary

not on the Kaccayana now in use, but on some collection of Suttas or another work similar to the Kaccayana, like the *Siddhanta candrika tika*, which is regarded as a Commentary on *Sarasvati*, and that the Kaccayana now in use is the original book, or that, on the other hand, the original Kaccayana having been by some accident lost *in toto*, the Kaccayana now in use was reconstructed by some ingenious author from the *Mukhamattadipani* by rejecting the condemned Suttas and putting together the remaining ones. The absence from the Commentary of some of the examples found in the Kaccayana of the present day, as well as the difference in the arrangement of some examples in the Kaccayana and the *Mukhamattadipani*, adds weight to this conjecture.

In some places the Kaccayana of Ceylon differs in point of style and the examples adduced from that of *Siam* and *Burma*—a fact which also goes a great way in support of the theory of its reconstruction. To assign the date of the composition of the *Mukhamattadipani* is a difficult task but the example “*ඉටෙස සෙස සඳි*” under “*කෙසුකම්මෙතං ධර්මි*,” one of the condemned Suttas on page 260, is an allusion to the famous commentator, the Venerable *Buddhaghosa*, who came to Ceylon in 903 of the Buddhist era. It is therefore to be inferred that the *Mukhamattadipani* was written after that date. Another example, “*කම්මෙසෙස සඳි*” under the same Sutta, is worthy of consideration. It is difficult to believe that the author of the Kaccayana would refer to himself in that way, therefore, also, there is reason to believe that the *Mukhamattadipani* is a Commentary, not on the Kaccayana now in use, but on a collection of Suttas greatly resembling it.

The *Mukhamattadipani* treats of *Sandhi* and *Karaka* at greater length than any other.

Nyasapradipa and *Niruttisara Majjusa* are two Commentaries on *Mukhamattadipani* devoted to the explanation and elucidation of words of hidden meaning. The *Nyasapradipa* was the work of *Sankhya*, an officer of the Burmese King's household, about 625 years ago. The first part of this book is as remarkable for its diffuseness as the latter for its conciseness. It shows the beginning and the end of sentences, and explains the mutual dependence of words taken at random from the sentence. These drawbacks, however, render it of little or no use to the student of the *Mukhamattadipani*. It is very rare in Ceylon, in any case, no copies in *Sinhalese* characters are extant. *Niruttisara Majjusa* is the most extensive Commentary on the *Mukhamattadipani* written by the Royal Teacher *Ditha Naga Silavira*, of *Pasajura* in

in foot notes all discrepancies which are grammatically not incorrect, and all words about which a decision cannot be arrived at I have carefully compared with the original text and commentaries. All differences in arrangement, and followed the majority of the books in supplying the omissions or rejecting the additions. On its completion I submitted my edition to Mr F H M Corbet, Librarian to the Royal Asiatic Society (Ceylon Branch), who, fully realizing the importance of such a rare work, and its usefulness to the Pali student of the present day, obtained for me permission to print it at the Government Printing Office. Sensible of the great extent of its usefulness when accompanied by the text, I availed myself of that published by Gunaratana Thera, of Mulleriawa, with some necessary alterations. The student is now served with the Kaccayana text and its Commentary Mukhamattadipani together on the same page.

To those who may be painfully struggling with the magnitude of this volume the appendix promises to offer a helping hand. Therein I have placed declensions of difficult words, and added to already declined words other forms not usually found with them, and paradigms of verbs, lists of Suttas, elisions substitutions, augmentations, suffixes, roots, and nouns from verbal roots with numerical references to the book. This appendix, it is hoped, will supply a long felt want.

This work having received its finishing touches about the early part of April of this year, a copy of it was offered to the King of Siam at the Colombo Queen's House, and, in token of appreciation, royal permission was granted for the dedication of this work to His Majesty.

And now it becomes my pleasing duty to express sincere thanks to Mr G J A SKEEN, the Government Printer and to his Assistant, Mr H C COTTLE, for their generous assistance throughout the progress of this work to K SILAWANSA TERUNANSE, of Sudarsana Paramananda Vihare of Galle for procuring me old manuscripts from distant places and other assistance to K MFDHANAKARA TERUNANSE of Gaggarama Vihare in Welivitiya and to Messrs ABRAHAM ALVIS Clerk Fiscal's Office, Colombo, and N D M DE Z WICKREMASINGHE, Oriental Scholar, for valuable service in various ways in connection with this edition and, last but not least, to my dear friend Mr A SAMARASINGHA, Master, Royal College, for material help given to me in all my correspondence with the Government on the subject of this book, and especially for rendering this introduction into English.

INTRODUCTION.

මුඛමමනසස සමන්තදෙසවිමුඛං
 මුඛමුදිතං සරණං ලොකපමුඛං,
 මුඛමභිවාදිතං සිතරංසිසුමුඛං
 මුඛමසුභං මුඛමන්තදිපතිමුඛං

සුරීඝනසමන්තසඤ්ඤාසනපාර්වාරපාරදසසනකම්මසබ්බුත්තමන
 යසමිභනතාය කම්මායනමුත්තසමෙතාය මුඛමන්තදිපතිතාය
 මුඛමුඛමිතෙ භාසනති සතතා අජ්ඣාසයං පකාසෙතති එතාසීති
 භාසාති චුඤ්ඤනතිසා මුඛමමනා ව තා සකකතමගධාදිසිතෙක
 විධා භවනති, නාසු සකකතතාසා නාම දෙවානං වාචිනීති දණ්ඩක
 දිති මහාකම්මලකම්මණකොවිදෙති කම්මසමයසමයනාරඤ්ඤාති
 පවුත්තා වාසං සමන්තසන්තිතරුපස්මිති භූතා තිච්චිවකකරණදි
 විවිධවකකරණසමපනතා හදගබ්ගමා කණ්ණසුඛා විසිභේසා ලො
 කීසා භාසා භෙසාති

මගධානං මගධෙසු වා නිඤ්ඤනා භාසාබ්හිරසසස භගවිභො
 සුබේඛ මගධෙසු වොභාරජ්ජනතා තබ්බාලිකදෙසිසපකතිභාසාසු
 කෙවලා මහුඤ්ඤාගමා මාගභී නාම, සා වාසං භාගභී විධා භවිති
 දෙසිසභාසා පාලිභාසා ව, නාසු දෙසිසා ගමිටා මගධානං අලලාප
 සලලාපසමාපනතා වොභාරිති මාගභී දෙසිසභාසා නාම, භෙව
 සා මහුඤ්ඤා සුලලිතා පාලිභාසා විස, දිසසනති වෙදුති දෙසිස
 මාගභීසාති පොණ්ණකතමාති සිලාලොඛනාති දෙවානං සිස
 පියදසෙත අසොසකත මහාරඤ්ඤා කාණ්ඩිතාති, යථා, “ජනං
 ධම්මසතං දෙවානං පිසෙ සිසදසි භෙවං ආහ, එතමෙව මෙ අහුච
 ඛමානෙ ධම්මඵමභාති කතාති” ති ආදීති, (අසමෙස්සෙහි, ජනං
 ධම්මසතං දෙවානං පියපියදසෙහි එමමාහ, එතමෙව මෙ අහුචෙස්ස
 මානෙත ධම්මඵමභාති කතාති,) තාසං මහුඤ්ඤාගමාසුඛතත් ව,
 තමෙව තබ්බාලිකෙහි ධම්මනතති ව සොභිති ක්කාපිනිසෙරිසෙණ ව
 ඤ්ඤවරිතා අවසංගතියභෙසෙති පවුත්තාපි සා භගවිභො අහපි
 වකාරුත්තාය මාගභීසා විසදිසි භූතා, සා හි සකකතවිභගපිඤ්ඤාසා
 හි සමිසසා විස දිසසති, අලලිතා වෙදුලි භූතා

සාය භාසාය භගවා ධම්මං දෙසෙසි සාවිකාස ව කොණ්ඩ
 ඤ්ඤාදසෙහි ධම්මදෙසනං පකාසෙසුං, සා ව චිත්තෙසු තස්ස තස්ස
 පවුත්තාය මාගභීසා භාසාය විසිසිකරණවසෙති සුසබ්බතා, සා ව
 මුලභාසාති විදිභාවනා, දුන්නව—

“සා මාගභී මුලභාසා නිග්ග සාසාදිකපිසා,
 මුත්තාසො චිසුත්තාලාසා සමුද්ධා වාපි භාසෙර” ති

අපි ව “මුත්තා මුත්තාණි” ති වාචාසාධිචනාති, මුත්තාණි 6

වෙවනෙසමණෝ, සක්ඛා වෙත්ථ සාතභුතා බ්‍රහ්මාණෝ චොභරිංසු,
 තස්මා සා භාරතී "බ්‍රාහ්මී බ්‍රහ්මාණී" තී වුත්තාති ගම්‍යතො, භාරතොච
 බ්‍රාහ්මී බ්‍රාහ්මීණි භාහි සංඛතතතා බ්‍රහ්මුතො භාසා මාගධිභාහි ඤාදා,
 තාපි මුලභාසාහි සධිං ගතා, අපි ච "පරිභිබ්‍රුතො ගගවතී සෙ තෙ
 හිකුඤ්ඤ අචිතරගා අපොකච්ච ඛාභිංපභ්‍යංසක කඤ්ඤනී ඡිනනිප
 පාතං පසතනතී ආච්චෙටනතී විච්චෙටනතී, අතිච්චං ගගවා පරි
 නීබ්‍රුතො අතිච්චං සුගභො පරිභිබ්‍රුතො අතිච්චං චක්ඛුං
 ලොකෙ අනතරහිතනතී, සෙ පන තෙ හිකුඤ්ඤ විතරගා සතා සච්ච
 ඡිතා අභිච්චාසෙනතී අනිච්චා සධධාන් තං ඤාතතථ ලබ්‍හාති. තෙන
 ඛො පන සමයෙන සුගඤ්ඤ නාම බ්‍රහ්මීපබ්‍රිච්චිතො භාසං පරිසාසං
 නිසිනෙනා හොති, අථ ඛො සුගඤ්ඤ බ්‍රහ්මීපබ්‍රිච්චිතො තෙ හිකුඤ්ඤ
 ඵතං චොච, අලං ආච්චිසො මා සොච්චි මා පරිදෙච්චි, සුචිතතා මිසං
 තෙන මකාසමණෙන, උපද්දතා ච භොම ඉදං වො කප්පති ඉදං
 න කප්පති, ඉද්දති පන මිසං යං ඉච්චිසාම තං කරිසාම යං න
 ඉච්චිසාම තං න කරිසාමා" තී වුත්තච්චනමිත්‍රසකරතො මහා
 කසුපසේඨෙ ගගවතො පාච්චනා සධහාසිසාමාහි සම්බ්‍රිච්චිපරි
 නීබ්‍රාණතො තීසු මාසෙසු අතිකකතොසු අත්තසතතා ලච්චි
 ඡ්චමහා සතතපණ්ණිඤ්ඤාචොරෙ තෙනෙච මහාරඤ්ඤ, සුමාපිත
 සුපරිකමමකතෙ සුසජ්ජිතවිච්චිවිච්චිතචිතතකාදාසථරණ්ණිතෙ සුප
 ඤාදාතච්චකතෙ මණ්ඩපෙ විණ්ණසච්චනාචාතමසාසී, තස්මිං
 සාග්‍රිච්චිතතං සාග්‍රිපච්චිතං තෙසං විණ්ණසච්චනං සතර්තෙ
 අනුබ්‍රුච්චිත පච්චිතපච්චිසමහිදෙන මහාකසුපසේඨෙරෙන පුච්චි
 උපාලකතඤ්ඤෙරෙහි නිද්දනාදිපරිදිපච්චෙන සංචිතා විතඤ්ඤාලී
 චෙච සුභාහිච්චිපාලී ච තදච්චිච්චි ච සුච්චිච්චි නාම, තතො
 සාච්චි පාලිභාසාහි සධධං ගතා, සාද්දති පනාසං පාලිභාසා මච්චරතමා,
 තඡ තඡ ගච්චිසු චෙච චෑතතාතං සොගතාගං යඡ්චි කඡචි
 අලොපසලොපෙසු ච චෙඡ්චකතීසෙන පච්චිතමාතා ලලිතා මහු
 ඤාදා හොති, අමහාකං ගගවතී ඛරමාතෙපි අච්චිතතාතං හිකුඤ්ඤ
 නච්චි සකාසුතනිතාතං පුර්ණකසපාදීතං නිසච්චිතම භාසා
 තෙච චෙට්චිකාස පාලිභා සොභං ජනෙති, න ච සා කොමලා
 මඤ්ඤාදා හොති, තෙච සාඡ්චිසච්චිතාදිඤ්ඤෙහි පරිපුර්ණ විසද
 ච්චකරණ්ණිකච්චිසච්චිතතා වා, පරිභිබ්‍රුතොහි ගගවතී තඡ තඡ
 විභාහ්දිසු පදෙසෙසු ලොකචොභාරපකතිභාසාච්චිසෙන පච්චිතාපි
 සකකතච්චිපාසාහි සමිච්චිසා සමමාසවුච්චිතාසිතාස පාලිභාසාස
 විසද්දි භුතා, තාස සො විසද්දිභාසො දෙචාතං පිසෙන පිසද්දෙන
 අසොසෙන මහාරඤ්ඤ නිභ්චිතාහි පිලාලොචාහි ච අඤ්ඤති
 තඡ තඡච්චිතතාහි පොර්ණකපිලාලොචාහි ච චෙදිතච්චිතා,
 තථා සාකසිකාස තඡිසච්චිතීසාච්චිතාතෙ මොහාලිපුතතාහිචා
 තෙන පරවාදිතසෙසච්චිතතෙ සමහතසමුච්චිතමසෙසොගා
 ගච්චිතච්චිතච්චිතච්චිතෙරෙස සමුච්චිතෙදිතතෙස ච්චිතං පරවා
 දපච්චිතතං දෙදිතසක කථාච්ච්චිතකරණ්ණික පාලිභා තච්චිතාලික
 භාසාච්චිතච්චිතං තෙ දෙදිතතාසාසාහි ච්චිතං ගතකදීතං අඤ්ඤාසං

අතිධම්මපසකරණය. පාලියා කිවීමනෙන් විසදී සි ජාතා, මිලිඤ්ඤ පඤ්ඤාසහසසවද්දුපසකරණදීපු වග්ගමාතා පන අභිකථා සදී සාව, ධ්වවංසබොධිවංසහස්වනගලුපිභාරවංසාදීපු සලබ්ධසමසා නුගමෝපු ගජ්ජපජ්ජපස්ථාවෙපු ව මහාවංසදුධාවංසාදීපු පජ්ජබසි පස්ථාවෙපු ව වග්ගමාතා ව සා සෙභසෙසන සකකතභාසානුගා හොති, තථා වුභෙතාදසසුබොධාලුබකාරගෙසජ්ජමජ්ජසාදීපු, අපි ව සා කිපිවකපරිසතතිසාගරසමුතතිණ්ණති මහාකසපසෙච්චරදීති රපිතාසු විකාසු ව අභිකථාභාසානුගතා හොති

එවමතිපස්ථං විබුධිජනානසුකරං සුලලිතං සුගතසොගතාදී වචනරතනාකිණ්ණං මාගඛිරතනාකරං තරනනානං ගරණි කතා පුබ්බාවරිසකෙසරිති පාවචනසේකාගාලොති සමනතසඤ්ඤ සස්ථිණ්ණවපාරදසීති බහුධානෙකෙ සුඛමාගධිකසඤ්ඤසනගජ්ජා ජිනවචනානුරූපා මහාතිරුතතිවුලුතිරුතතිසඤ්ඤසාරජ්ජලිතිබො ඩිසතනවකකරණසබ්බභුණ්කරවකකරණකච්චාසකමො ගග ලලා ස නොගසසඤ්ඤතිකදසො විරපිතා හොති.

තෙසු අතිමහනනාති මහාතිරුතතිබොධිසතනවකකරණසබ්බ භුණ්කරවකකරණති අමහාසං විසසෙදුති නප්පවග්ගනති, තථා සසං ගතා ව හොති. අනී වෙදුති වුලුතිරුතති සමකමහාවරි සෙත විරපිතා, සාමහාසං විසසෙ සිසසානං උග්ගතපරිපුච්ඡාදී සවනලුබකතා විජ්ජනිකානං විඤ්ඤාති, තථෙවාඤ්ඤාති මාගධි සඤ්ඤසෙච්චි විසදී සි භූතා ඵපච්චා මුඛජලකාරං සමචනනාලීසනා රෙති පණිතනනා ගජ්ජසු

සඤ්ඤසාරජ්ජලිති නාම නබ්බදීපරසෙ විජසාභිධානනගරමජ්ජා වසනා කණ්ටකනිපනාගිතසෙච්චෙත විරපිතො ගාථාමසො ගජෙථා, නෙතරති බාලානං සා සබ්බසො නදස්සාධති හොතිපි තාස ව බාලානං පාවචො ජසති

සඤ්ඤතිවිකකරණවසන මරමමරසෙ අරිමඤ්ඤනනගරෙ මහා අග්ගපණ්ඩිතඅග්ගවංසාවරිසෙත සබ්බපදුනමාකරභූතං ධාතුරූප මචලමබි තමෙම ධුරං කනා රපිතං සඤ්ඤසසිඤ්ඤාති සමමාතිතං මහාසඤ්ඤසථං, න තංදුති විජ්ජනිකා බාලා පගුණං වාචුග්ගතා කරෙතති, අපි ව තදවලොකනෙතාපි පාවචං පාසුණ්ඤති

මොග්ගාලොකනවකකරණවසන සමුතති සංවිජ්ජමානානං සුඛමාග ඩිකවකකරණසං පසස්ථමං තදනුගතානෙකපසකරණසවසුභ්භං සඤ්ඤසථං අඤ්ඤාති සුඛමාගධිකසඤ්ඤසෙච්චි විසදීසං බහුසො සකතතසඤ්ඤසථානුගතං නානානුබසිකච්චරසමසුභ්භාදෙසාගම පච්චසරූපං, තචපනෙතං මොග්ගාලොකනවකකරණං ලුබකාස පරකකමුභුසෙ අවච්චිපතිමුති ජකං රජසරෙත අනුරධිපුරෙ ජිපාඤ්ච විභාරමජ්ජාචුසෙත සිලාචාඤ්ඤිනෙකභුණ්චතනානමාකරභුනෙත වුබචතමවුපාලිතිසෙවිතපාදපබ්බසෙත සෙථාවරිසෙත මහාභො ගගලලානසෙච්චරෙත රපිතං, නච්චිදුති සිසෙස විජ්ජනිකාන මජ්ජෙක සජ්ජාසකජ්ජාසනාදීපු න සංවග්ගතිපි තනො ව පාවචො ජසති.

ඉදං කල්පාසනවෘක්කරණං තාම සංකේතං සුඛමාගධිකවෘක්කරණං. මූලභූතතා පධානං මාගධිකසද්දසස්කාරකසෙසවිවිච්චිකම්මණිති ධුර් කතතා පමුඛං පරිසතතිමහණ්ණවස්ස තරණි භූතතා ජිනවචනවෙසාතතිකකරං. නුතනසුඛොධකරං ' ශ්‍රීලාං මධුරකොමලසුතතරචනාදිනානාසද්දසස්තසෙසවිචනනතා පසස්තමං සමනතානෙසපස්චාචපරිපුණ්ණං සද්දසස්ථං, තෙවිනො සුඛෙඛි ජිනවචනස්ස විජාරතො කෙනවි කතං සද්දසස්මස්ථි, තස්මා සුඛමාගධිකවෘක්කරණසු මූලනනාමෙතං වෘක්කරණං හොති.

ඉමස්ස කතතාරමපදිසනා විමලබුඛකදයො ආචරියාසො ඵලං වදනති, භගවතා ධම්මිසසරෙත ධමමරඤ්ඤා "ඵතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං සංඛිතෙතග භාසිතස්ස විජාරෙන අස්ථං විහජනනානං සද්දං මහාකල්පාසනො" ති ඵතදග්ගෙ ධර්මිනො පභිනනපවිසමඤ්ඤෙ මහාඛිණ්ණසලොති.

වුතතං ව මුඛමතනදිපතිසං, "කතතා නාම ඵතදග්ගං = පෙ = මහාකල්පාසනො" ඉති

සුතරපිතකෙච වුතතං විසතාධිකතෙඅසීතිසා සුතකවණ්ණනා සච, යථා, "ඉධ පන ඛිණ්ණසවතා විහතඤ්ඤෙසචරණතා = පෙ = ධම්මො මහාකල්පාසනෙසෙරෙනා" ති, තථෙච වුතතං ඡසතා ධිකඅභිවිසතිසා සුතතවණ්ණනාසච, යථා; "තිලොකතිලකො ගද්දනතමහාකල්පාසනො" ති

ඵතදෙච වුතතං විජනාවිතා කල්පාසනවණ්ණනාසච, යථා; "ධර්මිනං ඵතදග්ගාමති ඵසො අග්ගොති තාදිනා නනා තච මහාථෙරං." ඉති,

සුතරපි තස්ච වුතතං "තං ඤ්ඤා මහාකල්පාසනො භගවතනං යා විකා සුරස්ථාභිමුඛො සුඤ්ඤා "අස්ථො අඤ්ඤරසඤ්ඤා,තො" තාදිනා කල්පාසනපසකරණං රපිත" නති.

ඵමමස්ස කතතා භගවතා ඵතදග්ගෙ ධර්මිනො මහාකල්පාසනෙසෙරෙති වුතතං තස්ච තස්ච සුඛමාගධිකසද්දසස්කාරකෙති මහානෙරුතතිකාවරියෙති, සංකේතං තෙ විමලබුඛකවරියෙස මත මනුෂ්‍යතා විශ ඛාසති තථාපි න සො ඉමස්ස කතතා පභිනනපවිසමඤ්ඤෙ මහාකල්පාසනොති ගමාතො, අපි ව යථා ධර්මපරකකම අපෙ අවනිපතිමහි ලුඛකාසං ජනං රජ්ජනෙත විජයබාහුපරිවෙණ්ණමඤ්ඤාමුඛෙති ධර්මිනො සම්මිසසරෙන රුහුලකෙරවරෙන යස්ච කස්චි කිම්මතෙතන කල්පාසනාවරියාසනස්ස මතමනලුඛකතං, යථා සංවිජ්ජමානා ව පනෙස්ථ, "ආබ්භවසාගරමථජ්ජතිතරධග" මිච්චාදි ගාථා සමමාසිමබුඛකාලිකානං සාවකානං ගාථාති තෙච සමනාමුපගචජනති, අපි පඤ්ඤං වෘක්කරණං වකුසවිසච්චිදප්පාගොන මහාඛිණ්ණසලෙති කතං අභවිසස්, න සො රුහුලෙසථරවරෙ තාදිසං විතං උප්පාදෙසං, තෙචපසකමි ඉදෙසංසු සංවිජ්ජෙසං ජිනවචනසෙසච වෘක්කරණස්ස කතතා නස්ස ච විජාර අසලානං අග්ගෙ ධර්මිනතා; තස්මා තෙදං භගවතා ඵතදග්ගෙ ධර්මිනෙත මහාඛිණ්ණසලෙති මහාකල්පාසනෙසෙරෙන කතතති

කීනමයා හෙතුමයා උච්චිතං, තතො තෙනෙව නාමධෙසෙන
 පාසාවෙන සාතිසයසධාබුච්චිවිට්ඨපතිමණ්ඩෙනෙත සීලාචාරජ්ජවම
 අඤ්ඤාදිගුණරතනරතනාකරගුණෙන සකසමයසමයනගරගහණ
 ජේක්ඛානාගණසමයෙන පඤ්ඤාවෙසානතිසමනනාගතෙන තෙ
 පිටකපට්ඨනතිපට්ඨයොගාගතෙනසකානසඤ්ඤාසච්ඡන්ධපාරගුනා
 සකලසඤ්ඤාසච්ඡනගරසංවරණසංවිතවිසිඤ්ඤාපදෙසරතනාගාරිනා
 ජිනවචනාසුපරෙධ සඤ්ඤාසච්ඡිපච්චාදනාතිසයසඤ්ඤාසච්ඡිවිසිඤ්ඤා
 ගතබුච්ඡිපච්චෙකින සාධිසසාධකසසතතිසංවිතසුඛවිනිගගතමුදුග්ග
 දුරවචනලාවණණන පච්චිමකාලිකෙනෙනෙන ඵෙරෙන සලබ්බ
 සමයාවගාහසානං හිතෙසිනා කතං හොති ජිනවචනාවබ්බොධන්,
 චුත්තව,

“කච්චාදෙන කතො යොගො චුත්ති ව සඛසනඤ්ඤා,
 කාරිකා බුහුච්ඡුතොත වීතා විමලබුච්ඡිතා” හි.

තථාපි නාඤ්ඤාසස කච්චාසනාවට්ඨිසස ජාතිගුමකරමවිසයාදිනං
 කීංවදනති සුසතෙ වීතා ඛිණ්ණවං කච්චාසනෙසේරනති, එවමසස
 වකකරණසස කතනා ජො පන මහාකච්චාසනො මහාඛිණ්ණවො
 වා න වා නානුභවති හි කිමිථානං දුබ්බොධාස සිසසානං ධාරණ්ණ
 ගගහණදිසු තසමා අලමතිපපවෙන.

අපි ව වකකරණවපතිං කච්චාසනස ඉං කච්චාසනෙහි තබ්බ
 වතතො අභිඤ්ඤාතමෙව හොති අභිලකාමිතං වචනරචනාදිනා
 සෙඨං විසදතරං අඤ්ඤාසස සුඛමාගධිකවකකරණෙහිති.

පරෙ සඤ්ඤාසච්ඡිකා පච්චං වණ්ණනිදසසනෙනෙව සඤ්ඤාසච්ඡි
 රච්ඡිංසු වණ්ණනෙව වචනානං සිඛිතමතනා, වීතා වණ්ණන නප්ප
 වගතතනා අනිසස විපනනවණ්ණසස ව දුච්ඡෙඤ්ඤාසසතනා, තථාපි
 සප්පයොජ්ඤ්ඤාසසාවචනෙන සිසසානං න වකපාරමාපාදයනති
 ධාරණ්ණගගහණදිසු තසමාසං සඤ්ඤාසච්ඡිනගරකොවිදෙස සතිතෙ
 සවකකරණේ අප්පච්චනපඤ්ඤාසසිකො කච්චාසනාවට්ඨියො සප්ප
 යොජ්ඤ්ඤාමාදිසමෙතා “අසෙඨා අකඛිරසඤ්ඤාසො” තකග, එව
 මහිධෙසප්පයොජ්ඤ්ඤාසසනෙන පච්චකජනං පරිතොසෙනො
 උදෙසගං ජෙනෙනො සමපන දුනතිකතිතතනො පදබ්ඤ්ඤාසස
 යඤ්ඤාසනං සමමාසනි වෙව අනතරධාසති ව, අකඛිරවිපතතිසං
 හි සති අනිසස දුනතිසනා හොති, කබ්බවචනානමෙසෙඨා අවිපනන
 කඛිරෙනෙවාවගමානෙ, තසමාසස සාච්චනව දෙසසනො වණ්ණ
 නිදසසනෙනෙව නයානුකාරිනමතිසසෙන තං හදං ගමෙකෙනා
 අකඛිරපදමොසතාවෙසු පදමොහතාවසස අකඛිරමොහතාවමුල
 කතනා පච්චං තං මුලකාරණභුතං අකඛිරකොසලලව සමපාදෙ
 තබ්බනති දෙසසනො සුතතාති අකාසි “අසෙඨා අකඛිරසඤ්ඤා
 සො” අකඛිරපාදෙස ඵකවගතාලීස” නති අදිනා නසෙන, තමප
 නිදං පච්චිසුතං කෙවි පුබ්බවාසානති වදනති කෙවි පරිතාසා
 සුතතනති., චුත්තව,

“පුබ්බවාසාමිදං සුතනං වදනාවට්ඨියාපරෙ,
 සුතනාමාසුරුපෙන සරිතාසාති ජො මති” හි.

සුඛිං පඨමං චුළචනි අනෙතනාති සුඛඛවාසාං, වාසාසද්දො වෙඨි
සුත්තපරිසාදනාමං, යථා,

“ආරමෙතා චචතං පනති ලුකඛණං යොගලකඛි චිච්චි,
වාසාං ච සුත්තාසතනාදී සුත්තානමභිධායතා” ති.

එවං වාසාසද්දසස සුත්තපරිසාදනානා සුඛඛසුත්තනනි අනෙඨාපි
විඤ්ඤායති., තම,

“අඤ්ඤාචරමසඤ්ඤං සාරචං සඛබ්බෙතා මුඛං,
අනුචුච්චමනචජ්ච සුත්තං සුත්තචිදු චිදුං” ති.

අඤ්ඤාචරමසඤ්ඤං සමුපෙතං සුත්තං භාමි, තං ජබ්බිධං,
යථා;

“සඤ්ඤා ච පරිභාසා ච විසිං නිසමමෙච ච,
අභිදෙසාධිකාගෙ ච ජබ්බිධං සුත්තලුකඛණ” නති

මොහාරචං සනෙඨි කතො සමෙකතො සඤ්ඤා, ගජචසස සමෙඛි
පභිබ්බාහනනි. සමෙකකච්චෙසෙසො පරිභාසා, අඤ්ඤානසා පනත
කො විසි, සච දුච්චෙධා; චණ්ඤ්ඤපාදනරූපං අභාවරූපම, අභා
වොපි දුච්චෙධා; නාසො නිසෙධො ච, සාමඤ්ඤානො පනතසා විසෙ
සාවධාරණං නිසමො, අඤ්ඤාධමමසස අඤ්ඤාභාගෙචණ්ඤිචෙදසො,
සුඛඛසුත්තො ජිනසා පදසා පරසුත්තසුච්චිති අධිකාගෙ, සච
ච්චිච්චෙධො භොති, චුච්චතමෙතං විපඤ්ඤාසසුත්තචණ්ඤානාසං, අපරච,

“පිභාවලොකිනාඛාච මණ්ඤ්ඤාභාගෙච ච,
ගච්චතාසොනචචාඛානො අධිකාගෙ භිධා මනා
ආකඛ්ඛායනා සමෙඛිසමචුච්චිති පරෙ භවෙ” ති

අපි ච පභිදා සුත්තසඤ්ඤාස ඛනි ධිපෙනති සුඛඛවාසානති
චත්තාගෙ, යථා; “චුච්චතං කුඛිතා චුච්චතාදෙ ගාථාවසං චුච්චතං
සුත්තෙ කුඛිතා සුත්තසාදෙ සුඛඛවාසාමාරච” නති* තං නථා
වා නොතු නො වෙ අඤ්ඤාථා.

අපරච සඛබ්බමොචරිචෙත චුච්චතං අභිධෙසසපසොචනධිදසස
නනි. “පිඛො චණ්ඤ්ඤමාමනාස” ඉති සුඛඛසුත්තං. එචමෙච කච්චා
සනාවරිචෙත අභිධෙසසපසොචනකථනෙන චුච්චතං පඨමං සුත්තං
සුඛඛසුත්තනනි ගමානෙ, තථාපි චුච්චපච්චාවරිචෙත අභිධෙසස
සොචනවාසාමිදනනි චුච්චතං, යථා; “චිතසාසනාධිගමසස අඛර
කොසලුමුලනා තං සමපාදෙතඛිතනි දසෙසකු. අභිධෙසසපස
සොචනවාසාමිදනනි” ති, එචචිදං සුත්තං සුඛඛවාසාං වා
නොතු පරිභාසා සුත්තං වා ඉමිතා මුඛානුසංඛිතසපසොචනතං
අඛරකොසලුසස සදසෙසකු, “අනාගතපාදෙසො එකචත්තාච්චිස”
යථි සඤ්ඤාසුත්තමාස අච්චිතසඤ්ඤානං මොහාරභාවනො ච සාම
ඤ්ඤාච්චෙසසඤ්ඤානං සාම ඤ්ඤාසඤ්ඤාසෙච පඨමං චත්තඛිතො
සඤ්ඤාසචස අඛරසඤ්ඤාසෙච මුඛානනා ව.

* පාඨසමුච්චස මිච්චරචිතා ජස වාසාං ‘එච. විචිලාථාපි සුඛඛසුත්තං දසෙසකු
අඛරසඤ්ඤාසඤ්ඤාච්චිස සඤ්ඤා සමිතං සමිතාදගඛිතනි විනාසං එදෙමාස
භාවිසං අඛරකොචාසකච්චිලකානා පඨමං තං විලකාරඤ්ඤානං අඛරකො
සලා සමිතාදගඛිතනි දසෙසකුනා චුච්චතසඤ්ඤා අඛරකො
සඤ්ඤාසඤ්ඤාසෙච ඤ්ඤාසඤ්ඤාසෙච පඨමං චත්තඛිතො
සඤ්ඤාසචස අඛරසඤ්ඤාසෙච මුඛානනා ව.

අපි ව "පරසමඤ්ඤ පට්ඨානේ" තිබෙන පට්ඨානේ සහිත පරසමඤ්ඤ ගුණාකාරයෙහි සහසමඤ්ඤාසාධනයන්හි පරසමඤ්ඤ, මුත්තිකානුපාති "සා ව පන සකකතගජ්ජෙසු සමඤ්ඤා ඝෝසානි වා අඝෝසානි වා නා පට්ඨානේ සහිත එකාපි මුත්තිකානුපාති" නි මුත්තිකානුපාති ඉත්තිකානුපාති සහසකතගජ්ජෙසු අවුත්තං, අඵ වො සතෙනසුපි සමානසම්ප්පාදියඤ්ඤාදිය ඝෝසාඝෝසානාමෙව සකකතගජ්ජෙසු ගුණාකාරයෙහි නම්, මාලාවතාරෙපි මුත්තිකානුපාති. "චග්ගානං පඨමදානියො ඝෝසා චාඝෝසා, ඉත්තිකානුපාති ඝෝසා" නි, එවදුපදිභි වෙසාකති ඉමිති නිත්තාරෙන මුත්තිකානුපාති වෙ? සකකතගජ්ජෙසු කාතනුත්තිකාරෙණ සබ්බවිමමාචරිසෙන මහාකපිනා මුත්තිකානුපාති. "වඤ්ඤාණං පුඨමමනියාං ගජසාඤ්ඤාඝෝසාං, ඝෝසවමටතනානො" නි, ඉමානි පන ධම්මනිකත්තිසත්තිසාරස්ස පාට්ඨොති සමත්තමුපච්ඡන්ති, තස්සා කාතනුත්තිකාරෙණො ගතිතන්ති පට්ඨානොව කච්චාසනමපති මාලාවතාරෙසු කතනානුපාති.

ඉති පරනසමාකපිනා සමඤ්ඤාවිසෙසඤ්ඤාදිං සංදසෙසනානො අවිච්ඡේදපදසස ලිඛිතං වා විහන්තිං වා වචනං වා ඤාතුමස සකුණ්ණානාං සරමාජනසන්තං සරසංඝිසෙසව පට්ඨානනා සරසංඝිමුලිකං කති "සන් සචර ලොප" මිව්වාදිති සුග්ගන්ති සන්තිකපො; පඨංගො

තනො විච්ඡිනනපදනං ලිඛිතවිහන්තිකානං සිසානං ලිඛිතාලිඛිතසු වෙව භාරකාකාරකෙසු කොසලොප්පනානං විහාරගයෙන සං විහන්තිනානං සබ්බවපදං දසස්සනා සබ්බවපකුසලෙන අත්සම සනපදසමනවසෙන පුට්ඨො කම්මධාරයාදිවසෙන ජබ්බිදො සමාසො දසන්තො ඝොති, ජබ්බිධං තබ්බව

එවං සන්තිකාමානං අක්කාසනෙන සිත්තපට්ඨානානං සිසානං ධාතුනිභ්වනසංඥා සංඛන්තානං ගෙනි නාමපදෙහි සම්බන්ධමුප ගච්ඡන්තානං ක්‍රියාපදනං චෝධාය ආධිපතිකපො; සමාධිපතො.

තනො විච්ඡිනනපදනං ලිඛිතවිහන්තිකානං සිසානං ලිඛිතාලිඛිතසු වෙව භාරකාකාරකෙසු කොසලොප්පනානං විහාරගයෙන සං විහන්තිනානං සබ්බවපදං දසස්සනා සබ්බවපකුසලෙන අත්සම සනපදසමනවසෙන පුට්ඨො කම්මධාරයාදිවසෙන ජබ්බිදො සමාසො දසන්තො ඝොති, ජබ්බිධං තබ්බව

එවං සන්තිකාමානං අක්කාසනෙන සිත්තපට්ඨානානං සිසානං ධාතුනිභ්වනසංඥා සංඛන්තානං ගෙනි නාමපදෙහි සම්බන්ධමුප ගච්ඡන්තානං ක්‍රියාපදනං චෝධාය ආධිපතිකපො; සමාධිපතො.

තනො විච්ඡිනනපදනං ලිඛිතවිහන්තිකානං සිසානං ලිඛිතාලිඛිතසු වෙව භාරකාකාරකෙසු කොසලොප්පනානං විහාරගයෙන සං විහන්තිනානං සබ්බවපදං දසස්සනා සබ්බවපකුසලෙන අත්සම සනපදසමනවසෙන පුට්ඨො කම්මධාරයාදිවසෙන ජබ්බිදො සමාසො දසන්තො ඝොති, ජබ්බිධං තබ්බව

කොතකි, නර්ථා සුත්තානි වෙත් නසීං සුතොති භිෂෙක සාදිසනි
මුපගව්ඡනති., නං යථා;

සාතනාවතසරණි.

සාධිවාසගත.

අං ඉත්තානුසාර:	...	අං ඉති නිගගතිතා:
වෘත්තමසාරං පරං වණිණං		
තසෙත්	...	තසෙ පරං සුතොත
අනුපදිඤ්චාච	.	අනුපදිථානං චුත්තසොගතො
වණ්ණා තවණ්ණපචමං වා	...	වණ්ණාතනං වා වණ්ණො
ධාතුචිතකතිවජිමජිවලලිඛගමි	..	ධාතුසච්චසචිතතතිවජිමතමි භවලලිඛගං
නක්ඛානපුර විතකතසා	...	තනො ච චිතතතියො
ආමනත්තො සී: සවඩ්ඛි:	...	ආලපනෙසී ගසඤ්ඤා
වතවසාරාච්ච	...	වඤ්ඤා වා
නානාත් සාචිනාමිකං	...	නාඤ්ඤා සබ්බිකාමිකං
බහුච්චිභො	...	බහුබ්බිභිමහි ව
තව මම ඛසී	...	තව මම සෙ
අත්තාමාලුක්	...	අඤ්ඤාසමා ලොපො ව
සනොපෙති ගසමාදනො	වා	සසමාදපෙති ගසමාදනො වා
තදපාදුනමි	...	තදපාදුනං
ඊජ්ජිතං ව රක්ඛාචාගාමි	...	රක්ඛිණසානමිච්ඡිතං
සසෙම දිත්තා රොචනො ධාර	ධාර	සසස දුකුකාමො රොචනො ධාර
සනො වා තත් සමප්පදුනමි	...	සනො වා තං සමපදුනං
ස ආධාරසනදසීකරණමි	...	සො ධාරෙ තමොකාසං
සෙන සුසනො තත් කරණමි	...	සෙන වා කසීරනො තං කරණං
සත් සුසනො තත් කමි	...	සං කරෙහි තං කමමං
සා කරෙහි සකතො	...	සො කරෙහි සකතො
කාරසති සා ස හෙතුච	..	සො කාරෙහි සහෙතු
පුථමා විතකතිලිලිඛගාච්චවනො	...	ලිලිඛගෙසථ පඨමා
ආමනත්තො ව	...	ආලපනො ව
කමිපුච්චවනිසෙසච	...	කමිපුච්චවනිසසුතො
හෙතිච්ච	...	හෙතිසෙසථ ව
විසෙසනො	...	විසෙසනො ව
කතීරි ව	..	කතතීරි ව
කාලභාවසො: සසනමි	...	කාලභාවෙසු ව
නිචාරණො ව	.	නිචාරණො ව
නාමනා: සමාසො සුත්තාචී:	...	නාමානං සමාසො සුත්තාසො
තත්ථා ලොපක විතකතසා	..	හෙසං විතතතියො ලොපා ව
පුත්තාච්ච සවර්තනසා		පසති වසස සරනනසස
පඤ්ඤා දුලභසීකරණො විඤ්ඤා:		විපඤ්ඤාදුලභසීකරණො කමමධා
කමිධාරසා:	.	රසො
සංඛාදුච්චා මිඤ්ඤි ඤ්ඤා:	..	සබ්බිකපුඤ්ඤා දිගු

සාරසත්‍යව්‍යාප්තකරණේ “ සද්‍යොන්දයා ” ඉති සබ්බසමිං කාලෙ විත්තොණසභවෙයාදිකො වාසිකාරො උණ්ඨිකාරොති වුතොතා, එවමත්‍රාපි තමනුගමම උණ්පභවෙයසදීසඤ්ඤපභවෙයපභගුතිකො වාසිකාරො උණ්දීකපෙපා වුතොතාති ගම්‍යතො, වුත්තමෙතං මුඛමත්තදීපනීයං, යථා, “ තස්ම ච උණ්පභවෙයසස ආදීකතත්තා තදදීපකගජො උණ්දීකො නාම ජතො, අයං පන වුත්තනසෙන තංසදීපත්තා තබ්බොහාරොනාගතො ” ති.

අපි වෙදං ව්‍යාකරණං. තිති ඵෙරෙහි විරචිතං කව්‍යාසනසේරෙන සඛ්‍යනාදිතා විමලබුච්චිතා වෙති, හෙඨා වුත්තවිදං. තඵෙච වුත්තං විජිතාවිතා කව්‍යාසනවිච්චිතාසං ව.

එවං තිති ආචරියසුඛගවෙහි මහාවෙයකකරණෙහි කතං සුපරි පුණ්ණං හොතිති පොරණකාවරියමතං, තං පන යාවජ්ජතනාපි වත්තති, සෙසොථාපි තිමුච්චිකකරණවෙච කාතනතව්‍යාකරණව, පාණීතීයව්‍යාකරණං හි තිමුච්චිකකරණනති සබ්බං ගතං පාණීතක දීති තිති මුච්චි සුත්තවුත්තවිසානං. රචිතත්තා, තථාහි, මුච්චිතා පාණීතීතා සුත්තාති රචිතාති මුච්චිතා වරරුචිතා වුත්තකා ච මුච්චිතා පතජ්ජිතා මහාභසසවොති, තථා කාතනතව්‍යාකරණමපි තිති මුච්චිති කතං ආචරියෙත සබ්බවමෙමන දුග්ගසීහෙන තීලොචනදු සෙන වාති.

එවමෙච. කව්‍යාසනව්‍යාකරණමපි ලොකෙ අතිවපාකවං සුඛමාග ඩිකව්‍යාකරණෙසු තවපතිකතෙහි ගජොති රූපසිඛිඛාලාවතාරදීති ච මුඛමත්තදීපනීකව්‍යාසනවිච්චිතාදීති විකානුවිකාපඨොවෙහි ච සමපරිවුතං ජිනසාසනපරියතනීං පච්චිජ්ඣිතෙතනති සකතතං ගරු කතං ලලිතං. හොති සුප්පසඨං, යථා ලොකෙ සුපාකවං. තිමුච්චි කතං පාණීතීයව්‍යාකරණං, එවං කව්‍යාසනව්‍යාකරණං ගජොහාරව පරිමාණපරිවාරොපකරණෙහි පාණීතීයව්‍යාකරණෙන වුසමානත්ත මුපගවජ්ජි, කා කථා කාතනතව්‍යාකරණෙන.

ව්‍යාකරණමපනීදං සකමමරමකමෙඛාජ්ජිසු වොහාරප්පත්තමපි සුත්තවුත්තනං භිසෙක අවිසදීසතා ච යඨ කස්මිපි සද්දසඨඤ්ඤානං බහුදුගරණපකිපනෙන වෙච සබ්බිපනෙන පොඨකානං විස දීසතා ච පඤ්ඤායති.

කස්මිපි පනෙස්මි සඛ්‍යනාදිතා කව්‍යාසනාවරියසස මනමුලලඛිති තනති ගම්‍යතො, යථා “ ජායාය තු දංජනිපතිමති ” ති පුතො කාරියං. වුත්තියවෙච විකාසව තුදංජනීති ගහෙතො ජායාය පති තුදමපති ජනිපතිති වුත්තං, තථාපි ‘තුසද්දො නිපාතමත්තමෙච, තසමා තවා තලං කඨා ඛලිතමපනෙතො ජායාය පති ජනිපති දැනතිහි ධර්මතං. ජනවචනානුපරෙධෙනාති

අථ ඛො පනීදං ව්‍යාකරණං. ජිනසාසනාවගාහකෙහි ඵෙරමජ්ඣමි තවකෙහි සබ්බපරියතනීං පච්චිජ්ඣිතෙතනති සොගතෙහි විජ්ජනීති සුඛමාගඩිකව්‍යාකරණෙසු සෙඨං. සුගමං. පභුණ්ඤාපනෙසු සුඛ ග්ගාහං. ව්‍යාකරණනති නසෙනො වෙච ඤ්ඤාසතො වාසිමතං. හොති.

අපිව වෘතරණසිංසෙතරහි කියෙසා විසා සොසානි මුඛමතන දිපති කව්වාසනවණණනා සුතනාදිදෙදසො වානී තෙසු විජිතා විනා කතා කව්වාසනවණණනා පන අභිවිසාරනසට්ඨනනා සුතනාධිමාදනනිදනාදිසනුපදිඨා පනතනා විසා, එතරනි විජ්ජ සීකා සෙසුසෙත වොහරකනිපි ඩාරණ්ණනාහණදිසු තෙව පසස් තරු, සා ව තොති තෙසා උපසොයාස

සුතනාදිදෙදසො පන ගමිදුදුදෙදසවාසිනා ජප්පට්ඨකණ්ඩා තෙන ඵෙරෙන රවිතො සොති සුතනවණණනාදිවසෙන, සො ව වො අපසස්තො සොති අපසමාරමො, තසො විජ්ජසීකානං සිසානං සබ්බසො තාස්සිපිං සාධසති

තෙසු වාසං මුඛමතනදිපති කව්වාසනවෘතරණ සාහිසයොප කාරතුතා පතෙකා විසා, අසමපන මුඛමතනං පධානමතනං දිපෙති පසාසෙතිමාස කව්වාසනසාහි නිබ්බවනතො අනිස්චසෙන මුඛමතනදිපති නාච සතා, මුතනවණණනාදිපි එතිසාසෙව නාමං, පරෙ තනසොතිපි වදනති, න කා පස්ථාවාභිධානං සොති, නව වො නිරුතතිවිවරණනං පරිසාසතාමං සබ්බසාධාරණං, තසො තන සොති වචනං තෙව සාරතො පවෙචතබ්බං.

තෙදං විසා කව්වාසනවෘතරණ සාචවාස බොධාපතබ්බා බුධිපතෙති සුපරිකපපිසා සුඛවාගතිකගජෙසු වනනමානෙති සමච ලොකෙතබ්බා සුබොධිති නාතිසුබුමගමහිත නාතිදිසරසසා විසා විජ්ජති, තසමාසං පාචචතපාචචස්ථං කව්වාසනගජං සුපරිපඨ නොන බොධාපතබ්බා ඩාරෙනබ්බාති සබ්බෙගෙව සුමමරමම සිසලදෙසිසෙති ආචරිසසුඛගෙවති සුප්පට්ඨගතිතතරු කොති, තසමා වාසං ගජො සිසලදිපවාසිති ඵෙරමජ්ජනිමනවකෙති හිනගුති සාමජෙරෙති වගහෙති පණ්ඩිතෙති ව කව්වාසනවෘතර ණස පාචචස්ථං උදෙදසාදිසු අපදිසිසතො, තථෙව සුමමරමම කවෙබ්බාච විසසාදිසුති සුසතෙ

අපි වසසා විසාස දුබ්බාධස්ථානං සුබොධතාස සනති වෙ විවර ණති නසපපදිපො නිරුතතිසාරමජ්ජසා වෙති, තෙසු නසපප දිපො සාබුඛපරිතිබ්බාණනො වෙමිසාධිකසතනසතෙකසහස මස්සෙ කාලෙ අරිමඤ්ඤනගගතිපතිසස සබ්බානති නාමෙන සෙතාධිකාරිතා කතො වාසකධමාදුතනාදිසසනවසෙන සං ගරිතපාඨානං සමබ්බමපදිසතා අනතරතරුපලබ්බමානපදනං සබ්බපවණණනාසුකකමෙන, තාසං සංවතනතිහිසෙස මුඛමතන දිපතිමිමං බොධිවිජ්ජනානං සිසානනමුපසොයාස, තසමා වෙසාසු විසා සෙසං කෙසපි දුච්ඤ්ඤාදිභ්වානානං සුබොධතාස සාමතනති තෙව විසුලස්ථතාස

අපග් නිරුතතිසාරමජ්ජසා පහ මරමමවිසෙස නමිදිපරථෙ රතනපුරෙ සිරිනඤ්ඤවරුධිපතිතො නරිසසරසස සමසෙ දුඨානාග රුජගුරුතා මසාථෙරෙන රවිතා, සාච සොති විසාරපචණණනා සමපනනා ගජ්ජාරවාවතනා මහනති සුබුමගමහිතවිසාචිති, තසො ව සා තදස්සාධිති සොති, තථාපි වෙ ව තා විසා දුලලබ්බා

සාරසහනවෘත්තයෙන් “ සද්දේශ්ඤා ” ඉති සබ්බසමිං කාලෙ විභිනෝ
ණසාවධාදිකො වාඨිකාණෙ උණ්ඨිකාණෙති වුතො, එවමත්තාපි
තමිඤ්ඤම උණ්ඨපවධසදීසණ්ඨපවධසසභුතියො වාඨිකාණෙ
උණ්ඨිකසෙසා වුතොති ගමානෙ, වුත්තමෙතං මුඛමත්තදීපනීසං,
යථා, “තස්මි ච උණ්ඨපවධසස ආදීකතත්තා තද්දීපකගඤ්ඤා උණ්ඨි
කො නාම ජනො, අසං පන වුත්තනගෙත තංසදීසත්තා තබ්බො
භාණෙනාගතො ” ති.

අපි වෙදං වෘත්තය. තිති ඵෙරෙහි විරචිතං කව්වාසනසේරෙ න
සබ්බනාදිතා විමලවුච්ඡිතා වෙති, ගෙඨා වුත්තපිදං. තඵෙච වුත්තං
විජිතාපිතා කව්වාසනවණ්ණනාසං ච.

එවං තිති ආවර්ගපුඛගවෙති මහාවෙසකකරණෙහි කතං සුපරි
පුණ්ණං හොතිති පොර්ණකාවර්ගමතං, තං පන යාවජ්ජතනාපි
වත්තති, සෙසයථාපි තිච්ඡිතිවෘත්තයවෙච කාතනනවෘත්තයම,
පාණ්ණියවෘත්තයං හි තිච්ඡිතිවෘත්තයන්ති සබ්බං ගතං පාණ්ණික
දීති තිති මුඛිති සුත්තවුත්තවිකානං රචිතත්තා, තථාහි; මුඛිතා
පාණ්ණිතා සුත්තාති රචිතාති මුඛිතා වරරුචිතා වුත්තකා ච මුඛි
තා පතජ්ජිතා මහාභසසමාහි, තථා කාතනනවෘත්තයවෙති තිති
මුඛිති කතං ආවර්ගෙත සබ්බවමෙමන දුග්ගසිහෙන තිලොචනද
සෙන වාති.

එවමෙච. කව්වාසනවෘත්තයවෙති ලොකෙ අතිවපාකචං සුඛමාග
සිකවෘත්තයෙසු තමපතිකතෙහි ගඤ්ඤි රූපසිඛිඛාලාවතාදීති
ච මුඛමත්තදීපනීකව්වාසනවණ්ණනාදීති විකානුච්ඡිකාපසථාවෙති ච
සමපරිවුත්තං ජිනසාසනපරිසතනිං පරිච්ඡිකතෙහි සකතනං ගරු
කතං ලලිතං හොති සුභසසථං, යථා ලොකෙ සුභසථං. තිච්ඡිති
කතං පාණ්ණියවෘත්තයං, එවං කව්වාසනවෘත්තයං ගඤ්ඤාච
පරිමාණපරිමාරුපකරණෙහි පාණ්ණියවෘත්තයෙත වුසමානත්තා
මුපගච්ඡති, කා කථා කාතනනවෘත්තයෙත.

වෘත්තයවෙතිදං සත්මමරමවකමෙඛාජ්ජිසු වොභාරසනනමපි
සුත්තවුත්තනං භිසෙක අවිසදීසතා ච යථා කස්මි සද්දසස්ඤ්ඤා
යං බහුදුභරණපක්ඛිපතෙන වෙච සබ්බිපතෙන පොර්ණකානං විස
දීසතා ච පඤ්ඤාසති.

කස්මි පතෙත්ථ සබ්බනාදිතා කව්වාසනාවර්ගසස මතමුලලඛිති
තනති ගමානෙ, යථා “ජායාස තු දංජනිපතිමිති ” ති සුතො කාරියං
වුත්තියමෙච විකාසච තුදංජනිති ගඤ්ඤා ජායාස පති තුදමපති
ජනිපතිති වුත්තං, තථාපි තුසද්දෙ නිපාතමත්තමෙච, තසමා තචා
තලං කථා බලිතමපතෙනා ජායාස පති ජනිපති දඤ්ඤිති ඵපිතං.
ජිනවචනානුපරෙධෙතාහි.

අථ ඛො පඨිදං වෘත්තය. ජිනසාසනාවගාගකෙහි ඵෙරමජ්ජම
තවකෙහි සබ්බපරිසතනිං පරිච්ඡිකතෙහි සොගතෙහි විජ්ජනීති
සුඛමාගසිකවෘත්තයෙසු සෙඨි. සුගමං පතුණ්ණිකාපතෙසු සුඛ
ග්ගාහං වෘත්තයන්ති නිසතො වෙච ඤ්ඤාගො වාහිමතං හොති.

• අපි ව වෘත්තයේ සිටියේ සහතික නිසේ පීඩා හොඳින් මුඛමිනා දිපති කවිවෘත්තයේ සුභාගීඥයෝ වාහි තෙසු විජිතා විතා සතා කවිවෘත්තයේ පන අතිවිභාජනසම්පන්නා සුභාගීඥයන් දිවයිනේ පිළිසිටි පවසා පීඩා, එතරක් විජු සීසා සෙසුයෝ වෙහෙරනති පි ධාරණ්ණසහසර්දසු කෙටි පසසු තරු, සා ව හොඳි හෙයා උපයෝගය.

/ සුභාගීඥයෝ පන ග්‍රහණඥයෝ සිතා ජප්පට්ඨකභිදා නෙත ඵෙරෙත රචිතෝ හොඳි සුභාගීඥයන් දිවයින, සො ව මො අපසුයෝ හොඳි අපසුයෝ වෙහෙර, තසු විජුසීසාත. සිසාතා සබ්බසො නාසපිට්ඨං සාධකභි.

තෙසු වාසං මුඛමිනාදිපති කවිවෘත්තයේ සාහිසයෝ ප කාරකුතා පනෙසා පීඩා, අසමන මුඛමිනා පටිපට්ඨානං දිපති පසාසෙතිමාස කවිවෘත්තයේ නිබ්බවනතො අනුස්ථාපන මුඛමිනාදිපති නාම ජතා, වුත්තිවෘත්තයේ එකිනෙකෙහි නාම, පරෙ තුපෙති පි විදනති, න තං පස්ථාපිමානං හොඳි, නව මො තීරුතති විවරණතං පරිසාසනාමං සබ්බසාධාරණං, තසු තුප සොභි ච්චනං නෙව සාරතො පවෙතබ්බං.

තෙදං විතා කවිවෘත්තයේ පාච්චාස බොධාපෙනබ්බං බුධජනෙති පුපට්ඨකභි සුබ්බාගධිකයෙජ්ජු වුත්තමානෙති සමච ලොකෙතබ්බං සුබ්බාගධි තාහිසුබ්බාගධි නාහිදිපරසො විතා විජුති, තසුමාසං පාච්චනපාච්චනං කවිවෘත්තයේ සුපට්ඨ නෙත බොධාපෙනබ්බං ධාරෙතබ්බාහි සබ්බාගධි සංචරමුච්ච සිහලඥයියෙහි අමරිසුබ්බාගධි සුපට්ඨාගධිතතර හොඳි, තසු වාසං ගජේ සිහලදීපමාසිති ඵෙරමජ්ජිමනවකෙහි හිකුම්බි සාමජේරෙහි ව ගහසෙහි පරිකුණෙහි ව කවිවෘත්තයේ සුපට්ඨ පාච්චනං උඥසර්දසු අපදිසිතෙන, තඵච සංචරමුච්ච කමොජ විසසාදිසුහි සුසතෙ.

අපි වසො විතාස දුබ්බාධිතානං සුබ්බාධිතාස සනති වෙ විවර ණති නසසපදිපො තීරුතභිසාරමුච්චසා වෙහි, තෙසු නසසප දිපො සංචුච්චපට්ඨකභිතො වෙවිසාධිකසත්තසතෙකසසස චස්ථකෙ කාලෙ අරිමඥතනගධිපතිසස සබ්බාගධි නාමෙන සෙතාධිසාරතා කතො වාසකධමාදුත්තනිදසසනවසෙන සං සරිතපාදිතං සමබ්බාගධිපදිසතා අත්තරත්තරාපලබ්බමානපදනං සබ්බපවෘත්තනාසුකසමෙතා, තාසං සංචරතති සියෙක මුඛමිනා දිපතිමුච්ච බොධිවිජ්ජනාතං සිසාතමුච්චසොගාස, තසු වෙසාසු විතා සෙසං කෙසචි දුරිඤ්ඤාසුසුභ්භිතානං සුබ්බාධිතාස සංචරතති නෙව විසුලස්ථාස

අපන තීරුතභිසාරමුච්චසා පන මරමච්චිසෙ තබ්බදිපරඵෙ රතතපුරෙ සිරිතඥපවර්ධිපතිතො නරිසසරසස සමසෙ දුභිතාග රුජඥතා මහාඵෙරෙත රචිතා, සා ව හොඳි විභාජනවෘත්තයේ සමපනතා ගණ්ඨාරවාවත්තා මහත් සුබ්බාගධිතතිපිතාහි, තසු ව සා තදස්ථාධිති හොඳි, තභි වෙ ව තා විතා දුලබ්බා

ගොතන ඇඩ්මින් ජෙලැන් ඉති ගරුගන්වනාමධෙයොන ගුණ රතනගොතොන සාමනවදයොන වාසලමුදලිමනර්නා මහාස යෙන අජේකසිනොහං බලිතාපහරණේ සජානුසාහො ලබ්බායං නානාදිසාසු විචිතිකා සිහලකබරවිඤ්ඤාසිතාති අබගතාති පොර්ණකතර්ති කතිපයපොත්තාති ව මුරමවිසයාතිතාති පොත්තාති ව සමාහර්තා ගෙභා වුනතා චෙව විනායො නිසසාය බලිතාපහර ණොන චෙව උභ්භුරණධිකාසගමනොන ව යථාබලං යථාසතති පරිසොධෙසිං, තථා මුලපොත්තං කව්වායනගජ්ච.

අථායං විකා සංසොධිතාපි විසෙසෙනොපපරිකම්භය ඤානබ්බා කතිපයදෙසා තත්ති තත්ති පඤ්ඤාසිංසු, තෙ ව පන බලිතො අතිස යොපපරිකම්භය පරිහරනොන සුපරිසබ්බතං, එවමෙවං යථාබලං යථාසතති බලිතමපනිය සඤ්ඤානො මයා යො තස්මිං සමයෙ කොලමිබගගෙර රජකෙ පාවිතපොත්තාලගෙ පධානභානෙ නිසුගොතා නෙකභාසාසමයනරකොවිදෙ පුඨිමා ජෙද්දික් ඉති ගරු ගන්වනාමධෙයොන එවි. ඇමි. කොර්බොවගොතොතා මහාසයො, සො රජකියමුද්දලයෙ මුද්දපනත්මොසාසමකාගෙසි. තනො ගජ්ඣමසස සමං මුලපොත්තොන මුද්දපනෙධිකත්තං සමපසස නොතති විකමමිභාදිති කතිපයසුචිති සඤ්ඤානොන මයා තච ගොති සරුපභානෙසු පනම්තතං, යථා සිබනාවඤ්ඤා විකා, නථා දිසසනති වාඤ්ඤාති යත්ති කත්ති විකායානාගතාති මුලපොත්තා රුලානාති උද්ගරණති, කාතිවි තාති අපාහවාති ගොනති කාතිවි සමාහවාති, සමාසකපෙප ව මුලපොත්තාගතාති අතිවිථාරගතාති නිදසනපද්දති අපනිය විකාය පනම්තතාති යපෙභා මාතිකාපද්දති, තථෙව දිසසනති චෙති යත්ති කත්ති විසදිසා පාඨා වා පද්දති, තානාපදිඨාති පණ්ණනොන.

අපි. ව නත්ද්දති කව්වායනසුතනානුසාරති බහුසො මොහාර මහාතතා සඤ්ඤාපප්පකාසිති සඤ්ඤාපමාලා චෙව ධාතුරුපමාලා ව, තත්තා සිසසානං කොසලලානාය චෙව වෙයොනතිසතාය සඤ්ඤාති රුපසිබ්බදිම සමොලොකෙකා සංචිතිකා රචිතා සා ගජ්ඣමසසා වසානෙ ඨපිතා ගොති යථා කව්වායනං, තථෙව ගජ්ඣවෙසුලෙත පරිසසමමාපජ්ජමානානං හිතාය පුබාය යොගයොභාසිකානං සංද සසරනන කතා අකාගදිකකමණිකා සුතනසඤ්ඤාලොපාදෙසාග මහවචයධාතුතිතනතපාඨා දස්සිතා ගොනති, සබ්බෙ තෙ භිසෙක ගජ්ඣමසස ගාරවමාවචනත්තු අපනෙතාතු සිසසානං පරිසසමනති.

එවං මයා විජේදයපරිවෙණධිපතිසහ ලබ්බායං සුමනගිරිපාදෙ පදබවතියථානෙ ව ගාලවිහිඨිභ්භා විසයෙ චෙව පච්චිමදිසායව පධානසබ්බතායකඤ්ඤාකරසස බුබුචනනබ්බිතණසමුජ්ජිතපාදපි ඨසස සුචිමලතපොචාරද්දගුණසමුදයසමනනාගතසස ගෙපිටකපර යතතිපරියොගාලාභිතතසසනෙකභාසාසමයනරකරසුපවුතර බුබුභො සුබොධිකාදිපිඨිඨිතරගජ්ඣමමාපසස පුජ්ජාවර්චයාසගසස සිරිසුමබලාභිධානසස මහාචාරපාදසස ආවිච ගාලවිහිඤ්ඤා,තෙ

හොනරී විජ්ජනීති ලබා ව නා දුබ්බධාය සංවතනනහි ලෙඛන සංකීලිඪසමාකුලතාය

අපි ව පනීතියා ඉබ්බමතනදීපනියා සුභතවණණනානසො පසන් තමො නාතිවිජාරගමනිචෙ නාතිරසො හොති සුඛගතාහො, අනුපදිථං වෙත් සුදතනකිසිවනිරුතං මහානිරුතං ව විනා එක සාපි ගජ්ජා වා කතතුතො වා නාමං, අපදිථං වසා නාමං සුභත නිදොසපමිකාපදිපසදදසාරත්ඤ්ජිනකදිපු අබගතෙසු පොරණකත රෙසු ගයොසු, තසමාසා අනිවපොරණකතා සදායතෙ, තථාපි අඪ කථාවර්ගසා පරවාදීගනකසරීගුතසා බුබ්බොසසෙර්ගසහසා මර නො හවිතබ්බතා පසදායගති වෙත් “ බුබ්බොසසා කති ” ති තිද සහසා නිද්දිඪතා

අපි ව යාති පතෙත් දීසසනති බතනියමතනානි සුභතානි පුරිම පොත්තෙතාගතාති චුදාපතෙ ව නත් තත් අබ්බතො බති කතා හත්ථෙකත නිදසිතාති, තාති සුදතනකිසිවනිරුතං මහානිරුතං නො පකඛිතනාති පවගති සුභතෙ, යථා; “ එවං භි සුභතෙ සබ්බෙ පොපජනිතවිබ්බතනබුච්චි මඤ්ඤති උණ්ඨිදනති මඤ්ඤමානෙති සුදතනකිසිවනිරුතං මහානිරුතං නො කාතිවි සුභතානි ඉධ පකඛි තනාති, න ව තාති සුපරිසුඛෙ පුරිමපොත්තෙ සඤ්ඤායගති ” ති, තසෙමදං යසා කසාවි සුභතපාඨසා විවරණනති ගමාතො, අථවා ඉධ වොහරියමානං කච්චායනමාති කතසා අඤ්ඤසීදං විවර ණනති දඪබ්බං “ කතතුකමානං කත් ” ඉති සුභතසා “ කච්චා යනසා කති ” ති තිදසහසා නිද්දිඪතා, සෙසාපාපි සාරසා තවකකරණසා ‘ සිඛනතවඤ්ඤා ’ විකා, උදුගු පනායං කච්චායන ගයො පුරිමපොත්තසා අනතරධානතො විනො උච්චො සබ්බාති නො විස බායති තෙසමෙත් සුභතානමහාවතො

අපි වෙත් සකකතගජාගතා පච්චිධනිරුතනියො දසසිතා හොනරී, අඤ්ඤාති ව ලොපොපධාලකබණ්ඨි, තසමායං ගජ්ජ කතා සකකතසද්දසත්තතරකොවිදො මහාවෙසකකරණෙති පච්චතබ්බො.

එවං විච්චිඪිඪිඪිතසමපනනා පණ්ඨිතජනසෙවනියා සුඛමාග සිකා වෙසා කච්චායනපාච්චාය මහොපකාරී භුතා දුලලතා හොති විජ්ජනීති සුඛමාගසිකගජ්ජකාපකෙති, ලබා ව තත් තත් අවිදිත සද්දසායානං ලෙඛකානං අකබ්චිඤ්ඤාසාදිකං දුබ්බසොඤ්ඤාසං කථා පච්චෙඛකදොසතො නානාඨානෙසු බහුසො කීලිඪිතර් ජනා බලිතා උණ්ඨිචෙරකපදසමවායෙති ව සඤ්ඤතා, තථා මරමමපොත්තතො පරිවතනිඪාපි අකොවිදමරමමකච්චෙරෙහි ලෙඛකෙති ලිඪිතනනා දොසගාරෙහි වෙච අනුච්චිතකච්චෙපපා තෙත ව කීලිඪිතර් ජනා, තථා දොසාපහරණෙත සුච්චොධං කාචෙතා කච්චායනතවකකරණකායකානං සිසානං ධාරණ්ණග ගණ්ඨිපු පරිසමවිනොදොදොච්චිජනා සිමනා මහබතෙත මහා හොගෙත උගතො පුපරිසුඛවෙසෙත අච්චලංභිතසමබ්බසමයාය

තොන ඇඩිමන් රේලැන් ඉති ගරුගන්තනාමධෙයොන ගුණ රතනගොතොන සාමිකවිදසොන වාසලමුදලිමනිනා මහාස යෙන අජේකසිතොතං බලිතාපහරණේ සඤ්ඤාසාහො ලබ්බායං නානාදීසාසු විවිධීධා සිහලකබරවිඤ්ඤාසිතාති අබගතාති පොග්ණකගන්ති කතිපසපොත්තාති ච මරමමවිසයාතිතාති පොත්තාති ච සමාහරිතා හෙතා වුත්තා චෙ විකායො නිසසාය බලිතාපහර ණෙන චෙච උඤ්ඤුරණ්ඨිකාපගමතෙන ච සථාබලං සථාසනති පරිසොධෙසිං, තථා මුලපොත්තං කව්වායනගන්ච

අථායං විකා සංසොධිතාපි විසෙසෙනොපපරිකාය සුඤ්ඤාබ්බා කතිපසදෙසා තස්ස තස්ස පඤ්ඤාසිංසු, තෙ ච පන බලිතෙ අතිස යොපපරිකාය පරිහරෙනොන සුපරිසධිතං, එමමෙචං සථාබලං සථාසනති බලිතමපනීය සඤ්ඤාතො මයා යො තස්සිං සමයෙ කොලමිතිගරෙ රුජකෙ පාවිතපොත්තාලගෙ පධානභානෙ තිසුතො තෙකතාසාසමයනතරකොවිදෙ සුඨිමා ජෙද්දික් ඉති ගරු ගන්තනාමධෙයොන එවි ඇමි කොර්බොවගොතො මහාසයො, යො රුජකීයමුදුලයෙ මුදුපනත්තොකාසමකාරෙසි. තතො ගන්ඨසිමසස සමං මුලපොත්තෙන මුදුපනෙතිකත්තං සමපසස නොති විකමසිභාදීති කතිපසසුඨිති සඤ්ඤාතොන මයා තච හොති සරුපභානෙසු පනතිතං, සථා සිඛනවළිකා විකා, තථා දිසසනති වාඤ්ඤාති යත්ත කත්ති විකායානාගතාති මුලපොත්තා රුඤ්ඤාති උදුහරණ්ඨි, කානිවි තාති අපාහවති හොනති කානිවි සමාහවති, සමාසකපෙප ච මුලපොත්තාගතාති අතිවිභාරගතාති නිදසනපදුති අපනීය විකාය පකඛිතතාති ධිපෙඨා මාතිකාපදුති, තථෙච දිසසනති චෙත්ත යත්ත කත්ති විසදිසා පාඨා වා පදුති, තාතාපදිභාති පණ්ණෙන.

අපි ච නත්තදුති කව්වායනසුත්තාසුසාරති බසුසො වොහාර මහාධරා සඤ්ඤාපපසකාසිති සඤ්ඤාපමාලා චෙච ධාතුරුපමාලා ච, තස්සා සිසානං කොසලලභාය චෙච වෙයොනතිසතාය සඤ්ඤාති රුජසිඛනදිච සමොලොකොඨා සංවිතීඨා රචිතා සා ගන්ඨසිමසසා වසානෙ ධිපිතා හොති සථා කව්වායනා, තථෙච ගන්ඨවෙසුලලන පරිසමමාපජ්ජමානානං භිතාය සුඛාය යොගයොගාඛිතානං සංද සසතෙන කතා අකාන්දිකමණිකා සුත්තසඤ්ඤාලොපාදෙසාග මහවිචයධාතුකිතනතපාඨා දසසිතා හොනති, සබ්බෙ තෙ භිසෙක ගන්ඨසිමසස ගාරමමාවගනතු අපනෙතාසු සිසානං පරිසමන්ති

එමං මයා විජේඤ්ඤපරිපෙණ්ඨිපනිසස ලබ්බායං සුමනභිරිපාදෙ පදවෙකීයභානෙ ච ගාලවතිනිභො විසයෙ චෙච පච්චිමදිසායච පධානසබ්බතායකචුරකිරසා බුධජනනබ්බිරණ්ඨිජ්ජුලතපාදපි ධසස සුචිලතපොචාරද්දගුණ්ඨිදසසමනනාගතසස තෙපිටකපර සතතිපරිසොගාලාචිතනසසතෙකතාසාසමයනතරෙසුපවුතර බුඛිතො සුබොධිකාදිපිඨිතරගන්ඨමොපකසස සුත්තවර්ධාසහසස සිරිසුමබලාභිධාතසස චිහාචරපාදසස චෙච ගාලවතිඤ්ඤ, තෙ

නගරේ ආනන්දුගමමස්කාවුත්ථස්ස සීලාචාරජ්ජචමඤ්චාදීගුණගණ
ධනනිවසසමනනාගතස්ස ආනන්දුභිධානස්ස මහාචාරවරස්ස ච
පියස්ස භූතෙන නසපී. විජේඤ්ඤපරිවේණේ දුගීසාවරිසථානමභිගත
පුබ්බෙන ආනන්දුගමාධිපතීනා ධිමිතා ධම්මරතනාභිධානෙන ච
රෙන පුසබ්බතස්ස විවිධවිසිඵ්ඵතඤ්චපනතස්ස පරිසමනනාඤ්ඤ
ගජචසමාකිණ්ණස්ස පරිනිවිතසසිමස්ස ගරුගතස්ස පමාදබ්භම
සමගුතාභුතා සතභී වෙ සනතා තුසනතමපහරනතා තෙති

නිසීනො පතාසං ගරුගතෝ සමමාසවුබ්බපරිනිබ්බාණ්ණො චතු
ස්සතාධිකවිසභස්සචනතාලීසතීමෙ භෙමලමිබ්බාභිධානෙ වස්ස
සුරෙ අජරසිගතෙ විහතමාසස්ස කාලපනාවතුත්ථිසං විසාඛතනා
තතස්ස පඨමඝටිකාසමපතෙන මධ්ගලචාරස්ස පුබ්බඤ්ඤ දසම
ඝටිකාසං ලබ්බාගතෙන සතතුපබ්බවිසෙසවිසොසනසරදරවි
කිරණසදිසරුජඤ්ඤෙන පටිගජ්ඣවිමඤ්ඤතඤ්ඤපරිගුණෙන ජින
සාසතසංරක්ඛණ්ඤිසඤ්ඤාබුබ්බිවිසපතීමණ්ඤිතඤ්ඤෙන තෙකරු
ජ්ඣිසමනනාගතෙන මහිඤ්ඤා සොච්චිචි ප්‍රා පරමිඤ්ඤාමකුචසමම
තමහාබුලාලබ්බකරණ්ඤෙචචංස ඉභිබ්බතෙන රුජ්ඣිගජෙන පටිග්ග
භිණො භොති තදභෙවාපරඤ්ඤා කොලමිබ්බතගරෙ රුජ්ඣිඤ්ඤෙ
රුජ්ඣිසාසං සහනිසීනෙනතාති

W DHAMMARATANA

සමබුබ්බපරිනිබ්බාණ්ණො 2440 විහතමාසස්ස
කාලපනාවතුත්ථිසං

PREFACE AS REGARDS THE EDITOR.

කතූපයාවහා

ලබ්‍යාස කිනෙකිසිදිගුතධර්මිපමහි
 රජ්විසා විජිතජං අනුසාසමානෙ,
 පිලාදිනෙකගුණමණධනමණධිනො යො
 ආසි තපොධනසුතො සරණධකර්මෙක
 සමාපණෙ පවරසිලමහාධනෙන
 රචාධිපාදිජනතං පරිනොසසනෙනා,
 යො භික්ඛුසුඤ්ඤජීවසාසනමෙඤ්ඤි දිසා
 රඤ්ඤෙඤ්ඤ පචෙදසි තදගමවුභිකාමො.
 යො තෙන චොධිවරිතානුගතොච භූපො
 සුධා ජනසුඤ්ඤිමයොජ්ඣසුරා වරමතා,
 ආනෙතවුපාලිථිවරදිමහඤ්ඤසමසං
 දුපෙසි සුඛවුපසමපදසිකමගතං

“ මහාජනමි කාරනෙනා පසනෙනා මනුජධිපො
 “ මහාසමුදගතො සාව සිරිවිඛිනපුරං වරං
 “ නාව මග්ගං විසොධෙනා ආරමෙ ව තභිං තභිං,
 “ කාරුපෙනා ජනිතො සො මහාසෙනාපතාදසො
 “ අමච්ච පෙසසිකාන ජනඛිච්චිච්චපොත්තො,
 “ භික්ඛුසමිඤ්ඤිකෙ සබ්බෙ ආනෙතාන සථාකකමං
 “ මහතා ගාරච්චෙනෙව මහතා උසසචෙන ව,
 “ අතිකකමිනි අමානං සුමනකුටාගතාය භි
 “ මහාවාලුකගඛගාය සමිපං සමුපාගතො,
 “ සිරිවිඛිනපුරුඤ්ඤො පුඤ්ඤකාමො ජනාධිපො
 “ වජ්ජුතතසමාරබ්භ පඤ්චග්ගමනජං ඵලං,
 “ ඉමජනෙනාව මහාරුජ් පුඤ්ඤකාමො මහාසො
 “ හජ්ජිඅසසාදිකෙහෙව බලකායපුරුකඛිතො,
 “ පඤ්චග්ගතඛාන සමාය මහාචේරදිකං වරං
 “ වජ්ජිනා සො මහාසමිඤ්ඤං සමමාසමෙමාදි තංබලො,
 “ කථං සමමොදගිසම විතිසාරෙන සාධුකං
 “ වජ්ජුතතසං පුරෙ කනිං ආගතඛාන සකං පුරං,
 “ පුප්ඵාරමෙ සුභෙ ධාතෙ කාරිතමගි මනොරමෙ
 “ ඉඪිකාජදනෙ තසං සමිඤ්ඤමෙ අලුචකනො,
 “ පචරං භික්ඛුසමිඤ්ඤං තං වසාපෙනා තනො පන
 “ උපභිභනෙනා සකකච්චං පච්චයෙහි දිනෙ දිනෙ,
 “ සුචුදුකෙහි විචාරොතුං අමච්චෙව පි නිසොජඪි
 “ අසොජ්ඣපුරතො තෙන රුජෙන පෙසිතං වරං,
 “ රජසමෙඤ්ඤමාදිති ගාභාපෙනාන ආගතො
 “ රජදුතාදසොමච්චෙව සුතතභානෙ වසාපිය,
 “ කතනබ්බසමගහෙ තෙසං කාරොනා මනුජධිපො
 “ සච්චුඛපරිනිබ්බාණ මිසහසසසතඤ්ඤමෙ,
 “ පජානච්චිතායො තෙසං භිඤ්ඤං ආසාලුඤ්ඤානානිඤ්ඤ
 “ සච්චතනපුණ්ණමායං සො මහාරුජ් මහබ්බලො,
 “ මහතා රුජ්ඤානෙවන සංඤ්ඤොව මහිපඪි
 “ පවිසිකාන ආරමං තමගි මජ්ඣිමනෙ සුභෙ,
 “ උපොසථසමෙ සමමා පඤ්ඤාපෙඛාන ආසනෙ
 “ සීලාචාරගුණුපෙතනිපුණ්ණපායපෙසලං,
 “ මහාඋපාලිඤ්ඤරම සබ්බසතතභිතෙ රතං
 “ දුභිසාරිසමුච්චිඤ්ඤරං සසමිතං භි නිමනරිය,
 “ නිසීදපිය තෙහෙව ලුඛිඤ්ඤො මනුජධිපො

“ සාමණේරෙසු ලබ්බාය පධානානං තද පන,
“ මහාමහං පවතොනොතා දුපෙසී උපසම්පදං.

ඉවචත්‍රොපාලිථේරදීයනීතං නීකචෙ තද,
පබ්බජ්ජාසුපසම්පතතිලබ්බෙසු පන භික්ඛුජු.

ථේරෙ ආසී ධම්මදිනොතා චෙත්තසාලාඛ්‍යභාමඤ්ඤ,
ලබ්බායං දඤ්ඤිණ්ණසාය සභිසෙච්චිරකිණේ

තිවත්තාලීසති සිසා නාසාසුං ජිනසුනචො,
ථේරං තෙ ජේතසුං තෙඨා රභේ ගොතමසාසනං.

තෙසු යො පඨමො ආසී සිලාචාරගුණකරේ,
ලඞුපසම්පදොපාලිථේරදීනමුපනත්තෙ

සපුඤ්ඤාසාරස්විණේ ධීරේ සකපරභවිණො,
ගාමෙ පලලතතර්ඛාචිති ජනො ආසී සුච්චසුතො.

ථේරෙ භො තිස්සගාමසමීං තෙලවහුති පාකචෙ,
නාලිකෙරදුමාදීති සඛකිණේණ වතරමකො.

රමෙව විජසබ්‍රාහ්‍මද්වර්වේණපතිසීතො,
වසීවසීනමාවාසෙ සවහරිසතටතතිකො.

සුසෙතසලලභවිජ්ජිජනනං ජිණ්ණං විකිණ්ණකං,
චෙතිසාදිම ගතනාත නිදද්ධොපි ව සාධුකං.

තභො තඤ්ච මවාසනං ථේරං තං ගාමවාසිනො,
මාපෙතිං පණ්ණසාලාදීං නිකෙතෙසුං යථාවිධි.

ජසාසුං සිසාසා ඉඤ්ඤෙති ඉඤ්ඤෙරපි ව,
ධම්මරකභිතසඤ්ඤො ව සීලරතභිතනාමකො

තථෙව ඉඤ්ඤරතෙ නා මාසාවිටසමච්චහසො,
ඉචෙවතෙ විදුරං ථේරං ජේතෙසුං ජිනසාසනං.

තෙසු රකභිතසීලෙසු සීලරතභිතනාමකො,
ථේරෙ තු උද්දිතෙ වංසෙ ජනොසී ගාමභුත්තමෙ

භිමහාපගපතිරසමීං සාබරකඛණ්ණනාමකො,
තසො තසස ගුණවාසා සිසාසුං ජිනවංසජ

ඉඤ්ඤෙති සුතඤ්ඤො ව ජෙතුත්තරෙති විසසුතා,
තෙසු මජ්ඣමකො භික්ඛු භික්ඛුභාවා අපාභචො,

ථේරෙ තු තතිසො තස්ස වසී සඛමකොවිද්දො,
සිලාචාරගුණවාසො සද්දසස්ථාගමො සුචී

පඨමො ථවිණේ අමාවතගාමසමච්චහසො,
භිමහාපගතවාසෙසෙ සඛාතුලීනසඛකුලො

ගණකත්තාමමජ්ඣමා වණචදම්මපබ්බතො,
සුරමෙම පුරුරුණං විහාසී යාවතාසුකං.

ඉන්ද්‍රජේතවිසභ ඵේරසස නසසාසුං සිසසකා දුච්ච,
රේවතො උපනඤ්ඤති සිලාභරණ්ඤපිතා.

ඝිතසුපනන්දුත්ථිතේ වසි තත්ථ සුස.වුතො,
රේවතත්ථිතේ භද්දභාමිතේ සසනවුතත්ථිතො.

වසි සවජ්ඣානාමිසීං ලොභමාරබ්භමාපිතො,
ආරුමෙ පවරේ රභමච නෙතසාදපලඛකතො

තසස වාහු තයො සිසසා පවිපතතිපරයණ්,
ආනඤ්ඤ වත්ථදසීන්දුරතතොති සුසංචර

තෙසු වානන්දුඵේරසස සමාදිධකසෙවිතො,
උමාලිමතතසඛවාතා තඨිසුච්ඡසී රුමකා

ලඛකාසං දසඛිණ්ඤාසං ගාලවාඛිතනරුතාමේ,
භිසනාලපිභිගාමසීං මාපිතො ච නිජවහසෙ

ආරුමෙ සො වසි නෙතා සිතඛාකාමො දයාපරේ,
තසස ඵේරවරිසසස ජ සතති වෙච සිසසකා

මෙධඛකතේ සුතඤ්ඤ ව සිලවංසාභිධානකො,
ධමමාදිරතතො වාපි සිරිනිවාසොති ජභිමේ

සො තෙසුපනත්ථිතතේ පවරේ සුඛිතේ
නිතේතනාමසස නිකවෙච සුලඛවිචේත්ථි,

විචේජ්ජභිතසීරිසුචඛතලඵේරසිසස
සිසසසසවො භවති තත්ථ ගරුපභො ච

සො සඛසනන්දිඵේරෙන සිතො පසඤ්ඤා
සඤ්ඤා නිරුතතිනිකර්තගරුපභිතො,

නිතො භවි පතිතලෙඛකදුසභෙති
තෙභිනකාස තමිඤ්ඤ හරිස සමමි

ලඛාවකාසමචලමිනි මුධා සුලඛකා
ලඛකානිනාඵපවර් පවරසයසමා,

සසමා නවිතභිතකාරි සමුලභයඤ්ඤා
ගඤ්ඤාගධං තමිඤ්ඤ භරිස තසමා

මුද්දපිතො විවිධගජ්ජසමාභිතො
තොතෙච ධමමරතතෙන සුඛිසඤ්ඤා,

සෙතෙච සතති ච පරේ සලසා තුසභොතා
සභොතා ගරං තමිඤ්ඤ තුසසතු මුද්දිතාස

සසමිසසර්ථපතිනානිධි රුජ්ජපෙ
සුපිකතෙනවිලඤ්ඤි මහාසඤ්ඤා
සෙතෙන්දුසුලභිනා රිජ්ජර්ථපඛක
පඤ්ඤාරුභෙසසදිසෙන පවිගාභිතොති

ERRATA.

සුඛිපණ්ණං.

පිළිවෙතය.	පහතවෙතය.	අසුඛිපාටිය.	සුඛිපාටිය.
2	... 15	... ගාභනතරා	... ගාභණතරා
3	... 11	... පුපුදකරො	... පුදකරො
	... 38	... දෙසිත	... දෙසිත
4	... 19	... හෙදවසෙත	... හෙදවසෙත
5	... 3	... ආවුතරික	... ආවුතරික
23	... 36	... දො—අභා	... දො—අභා
26	... 3	... මුඛි	... මුඛි
29	... 29	... ගජපි	... ගජපි (එම පබ්බත)
45	... 6	... පිපකුකරි	... පිපකුකරි” භි
	... 24, 25	... ආමාදෙසො	... අමාදෙසො
	... 28	... නිගගිතං	... නිගගිතං
49	... 4	... සාමාදිදා	... සාමාදිදා
	... 9	... විච්ච පච්ච	... පච්ච විච්ච
51	... 39	... අගගිසසිහි	... අගගිසසිහි
53	... 5	... එතච්චිඛාල	... එතච්චිඛාල
55	... 11	... ලෙසෙ	... ලොසෙ
56	... 12	... පුතකරො	... පුතකරො ගොගතභණ්ඩ
59	... 33	... ලඛකරි	... ලඛකරි
58	... 27	... නකච්චික	... නකච්චික
	... 31	... පෙසෙකපිපති	... පෙකපිපති
63	... 23	... ලිසි ලෙස	... ලිසි ලෙස
64	... 27	... රජ	... රජ
71	... 22	... ජිකඛුතො	... ජිකඛුතො
73	... 25	... දොත	... දො
76	... 19	... සච්චකරිකොච්ච	... සච්චකරිකොච්ච
79	... 27	... එච්චිකාත	... එච්චිකාත
81	... 3	... සාමාගමො	... සාමාගමො
83	... 14	... ආප	... අප
92	... 24	... ගමිකකං	... ගමිකකං
99	... 16	... සච්චාමා	... සච්චාමා
103	... 35	... මුඛ	... මුඛ
106	... 18	... ච්චණ	... ච්චණ
109	... 4	... ගතපදානි	... ගතපදානි
113	... 26	... භි	... භි
115	... 7	... සච්චකරිකං	... සච්චකරිකං
116	... 4	... ච්චකරිකං	... ච්චකරිකං
122	... 13	... රකභි	... රකභි
123	... 39	... කාසිකො	... කාසිකො, අකාසො
124	... 19	... ගමි	... ගමි
126	... 15	... පච්ච	... පච්ච

පිළිවෙත	පඤ්චායන	පඤ්චායන	අසුධිපාඨය.	සුධිපාඨය.
130	..	16	..	විකල්පය " නාසය " නාසය
132	...	14	...	අධිකාරකයා ... අධිකාරකයා
134	*	8	...	විකල්පය ... විකල්පය
135	...	40	...	ව ... ව
141	...	7	...	ඉවිච්චෙතසු ... ඉවිච්චෙතසා
142	...	7	...	කථිතා ... කථිතා
	...	40	...	සකකාරවේනා ... සකකාරවේනා
143	...	20	..	විකල්පය ... විකල්පය සර්වකල්පය
144	...	31	...	පුනරුත්ථාපය ... පුනරුත්ථාපය (එම සබ්බන්තර)
146	...	7	...	ආයතන ... ආයතන
147	...	39	..	උපදායන ... උපදායන
155	...	4	...	රජපුත්රී ... රජපුත්රී
172	...	24	...	විකල්පය ... විකල්පය
177	...	30	...	ඵලකල්පය ... ඵලකල්පය
182	...	2	...	වෙය් සන්තා ... සන්තා
191	...	27	...	අනුකල්පය ... අනුකල්පය
197	...	36	...	කල්පවේදයානුකල්පය ... කල්පවේදයානුකල්පය
200	...	35	...	කල්පවේදයානුකල්පය ... කල්පවේදයානුකල්පය
204	...	29	...	කල්පය ... කල්පය
208	...	12	...	විකල්පය ... විකල්පය
209	...	21	...	විකල්පය ... විකල්පය
218	...	8	...	අනුකල්පය ... අනුකල්පය
	විකල්පය ... විකල්පය
222	...	17, 22	...	විකල්පය ... විකල්පය
223	...	35	...	විකල්පය ... විකල්පය
225	...	27	...	අනුකල්පය ... අනුකල්පය
232	...	6	...	විකල්පය ... විකල්පය
235	...	23	...	කල්පවේදයානුකල්පය ... කල්පවේදයානුකල්පය
240	...	29	...	විකල්පය ... විකල්පය
246	...	9	...	විකල්පය ... විකල්පය
252	...	40	...	අනුකල්පය ... අනුකල්පය
253	..	7	...	අනුකල්පය ... අනුකල්පය
	...	18	...	විකල්පය ... විකල්පය
	...	19	...	විකල්පය ... විකල්පය
258	...	24	...	කල්පවේදයානුකල්පය ... කල්පවේදයානුකල්පය
259	...	23	...	විකල්පය ... විකල්පය
	...	29	...	විකල්පය ... විකල්පය
260	...	11	...	විකල්පය ... විකල්පය
264	...	35	..	විකල්පය ... විකල්පය
265	..	19	..	විකල්පය ... විකල්පය
270	..	38	...	විකල්පය ... විකල්පය
271	..	2	.	විකල්පය ... විකල්පය
275	...	39	...	අනුකල්පය ... අනුකල්පය (එම සබ්බන්තර)
280	...	6	...	විකල්පය ... විකල්පය
283	...	9	...	විකල්පය ... විකල්පය
285	...	8	...	විකල්පය ... විකල්පය
287	...	8	...	විකල්පය ... විකල්පය

පිටිපිටිය	පොත	අංකය	අනුමාන	ප්‍රමාණ
288	...	2	...	අඛණ්ඩ
289	...	21	...	කිසි
290	...	9	...	කිසිවක්
293	...	44	...	කරණ
299	...	23	...	දේවිය
306	...	2	...	සපුරාණ
309	...	17	...	කාලිමතිය
310	...	11	...	පොළොව
	...	18	...	ජාති
352	...	19	...	පුරිපොදු
354	...	10	...	පොදුපොත
359	...	27	...	විවිධ
362	..	27	...	ආලෝක
	.	35	..	කර්ම
375	..	14	...	දේව
379	...	10	...	දුර්වල
	...	32	...	පොත
404	...	32	...	මෙහි
406	...	21	...	සිත
409	...	5	..	පොත
413	...	14	...	මෙහි
423	...	11	...	කාරණ
427	...	7	...	විස

INDEX.

မုဒြာစာအုပ်စာရင်း

1	ပဏ္ဍိတအဖွဲ့	19	ဇွန်လအတွက်	19	ဇွန်လအတွက်	11	ဇွန်လအတွက်
19 = 32						12 = 22	
32 = 39						23 = 29	
40 = 54						30 = 41	
55 = 61						42 = 51	
66 = 125						52 = 119	
126 = 147						120 = 160	
148 = 177						261 = 210	
178 = 198						211 = 248	
199 = 209						249 = 272	
210 = 260						273 = 317	
266 = 304						318 = 345	
305 = 340						346 = 407	
341 = 356						408 = 433	
356 = 373						434 = 459	
373 = 385						460 = 483	
386 = 407						484 = 521	
408 = 427						526 = 505	
427 = 438						552 = 572	
439 = 452						573 = 591	
453 = 464						592 = 608	
465 = 470						609 = 625	
475 = 514						626 = 675	
516 = 544	မဂ္ဂဇင်း	566 = 568	မဂ္ဂဇင်း				
516 = 526	မဂ္ဂဇင်း	568	မဂ္ဂဇင်း				
527 = 530	မဂ္ဂဇင်း	509	မဂ္ဂဇင်း				
530 = 533	မဂ္ဂဇင်း	570	မဂ္ဂဇင်း				
533 = 540	မဂ္ဂဇင်း	570 = 571	မဂ္ဂဇင်း				
541 = 544	မဂ္ဂဇင်း	571 = 581	မဂ္ဂဇင်း				
545 = 571	မဂ္ဂဇင်း	581	မဂ္ဂဇင်း				
546 = 553	မဂ္ဂဇင်း	582	မဂ္ဂဇင်း				
553 = 560	မဂ္ဂဇင်း	582 = 585	မဂ္ဂဇင်း				
560 = 565	မဂ္ဂဇင်း	580 = 586	မဂ္ဂဇင်း				
565 = 566	မဂ္ဂဇင်း	586 = 589	မဂ္ဂဇင်း				
566	မဂ္ဂဇင်း	589 = 598	မဂ္ဂဇင်း				

අඵවා, තසං පඵභානාපරිභානභාවතො, අපරිභිනපඵභානසං ව
සඵාපඵභානසංභාවතො, වුභං භි භග
වතා, “සතභිමෙ භිතභවෙ අපරිභානීයා ධම්මා, කතමෙ සතභි,
සඤ්ඤාරවතා ධම්මභාරවතා සභිභාරවතා සිකභාරවතා සමාභි
භාරවතා කලුභණ්ණිතතා භොවඵසංතාති.

අඵවා, තසං ආයුචභිභිතතො, වඛ්ඪිතායුතො ව සඵාපඵභානසං
තභාභිභිඵඵාදනසමභ්භාසමභවතො, වුභං භි භගවතා “අභි
වාදනසිලිසස නිට්ඨං වඛාපවාසිතො වතනාභෙ ධම්මා වඛ්ඪිතති”
තඤ්ඤි.

අපභෙ නයො පකරණ්ණෙවෙත රතනතභසපණ්ණෙවචනං රත
නතභසංභං සඵාභුතභුණ්ණාඛ්ඪිපභෙතන පකරණ්ණ භාරවුභාදන
භිං වා, තසං සාකභාතභාවෙන රතනතභසභාරවුභාදනභිං වා.

අඵවා, රතනතභසපණ්ණෙවචනං සද්ධාරවොකකමනභිං, තං
විඤ්ඤානං විතතාභ්භිතභිං, තං පකරණ්ණං ගාභනභිං, තං වච
නභාවභොධනභිං, තං සඛිභසමභනභිඵඵාදනභිතභි.

ඵවා න තසං සුභතාදිකතසං පසං
භුභිපඵභිකරතාදිභුණ්ණමගං,
සඛිභනිගමි තුරුතනතතමසං භිමා
වඤ්ඤතසංභං නිභවාභිතභාරභං.

තඤ්ඤා අලමභිපඵභෙත අනුපුඛිපදවණ්ණතමෙවෙද්දති සමා
රභිසංභං.

සෙභිං නිලොකමභිතං අභිවඤ්ඤං
බුඛං ධම්මමමලං ගණ්ණභංචං,
සතභිසං තසං වචනභ්භරං සුභොඤ්ඤං
වඛවාමි සුභතභිතමෙභි සුසංභිතසං.

තභි, සෙභිතභි පසභ්භරං, නිලොකමභිතතභි නිලොකත
පුඵභං, තයොලොකං=නිලොකං, තෙන මභිතං=නිලොකමභිතං,
අභිවඤ්ඤාති අභිවඤ්ඤා, අග්ගතභි උභතමං, බුඛතභි පඵඵභි
සඛිභවමං, බුඛසද්දඵභං අඤ්ඤභි බුඛතා පඵඵභතභි,
සකමඵභධාභුතො කමමභිතසංචයො භොභිති. ඉධ පභ “බුඛ
ගමාදිසෙභි කතභි” භි වුභතතො බුඛ ඉච්චෙතසං, සභාරි තසං
ච්චෙත උභතමෙ වෙභි ත වචාරිතං. ධම්මතභි නවලොකතභර
ධම්මං පපරිසභ්භං වා, අඵලතභි නිමමලං මලපඵඵභං වා,
ගණ්ණභි සමුභං, උභතභිතභි උඛචතමභං උග්ගතමභං
සෙභිතා ව උභතමං, උභතමං ගණ්ණභි සමාභො.

බුඛං වෙභි ඵභි වඤ්ඤං ධම්මසද්දං යොචෙභි, සෙභිං
නිලොකමභිතං අග්ගං බුඛං අභිවඤ්ඤං, අඵලං ධම්මං, උභතමං
ගණ්ණං අභිවඤ්ඤාති යොචෙතභි.

ඵභි ව සෙභිතභි වචෙනත බුඛසං ගණ්ණභං. දිපෙභි,
නිලොකමභිතතභි සුඤ්ඤමභංගං, අග්ගතභි භිභිභතතං,

තසස ව ගුණමහනතතාදීපතෙන ගුණමහනතතාදීපතෙහි මෙදා සමස්තං දසෙසති, ඉතරවසදීපතෙහිතරෙසං.

සඳුසියාති සදෙවසසස ලොකසස සාසනතො සඳුසස, තසසාති සො සො සෙඨභිදී ආදිතා වුතෙසා, ත.සස, වචනස්වරනති උචිතො දනෙනාති වචනං, අපීසතිදී දෙසො, වචනසස දෙසො= වචනසො, උත්තමභේන වරෙ, වචනසො ව සො උරෙවෙහි= වචනස්වරෙ, තං වචනස්වරං, සුඛොවුනති සුඤ්ඤාදා, වනතා ඒති හාසියාමි, සුත්තනිතනති සුත්තානුකූලං, සුත්තානති වෙහ ඒවකනසමිසිසෙහං. තං හි;

“අසානං සුවතනො සුවුහතනො සවණතො‘ඵ සුසුදනතො, සුත්තානා සුත්තසභාගතො ච සුත්තං සුත්තනති වුට්ටති.”*

සුත්තනති හි සුව ගුණමහනතමසස දෙසෙ සුවෙහිති දෙසෙ සු සුඛසස වච වසනතිසං වාචාසමිතිසස සුඤ්ඤා වුත්තනති වා—සු අති සසවෙහිතිසස දෙසෙ අසිසවෙහිති වා—සුද පහරෙණතිසස දෙසෙ සුදෙහි පහරෙසෙහිති වා—සු සුඛසස හා පාලනෙහිතිසස සුඤ්ඤා දෙසෙ නාසෙහිති වා, “භාවකමෙපු ත” ඉති වනතමාතෙ “වුට්ට ගමාදීසෙ කතනදී” ති කතනදී තප්පමිසං කතා “සාසදීපතො නසස ඊසො වෙ” හි වනතමාතෙ “ගුණදීපතෙහො තො මි වෙ” ති ධාතිනතානං ලොපං කපො තප්පමිසස ව වෙතමං කතා තෙහො සුවාදීපං දීපසරසස “කවාදීවරුඤ්ඤාතනං දීපසරසසාප්පමි සෙසුවෙ” ති රසසං කතා තෙහබ්බං තෙකා සුඤ්ඤාතනාදීවමි කතෙ රූපං පිඤ්ඤාති

සුසසිකප්පනති සුඤ්ඤං සසිකප්පං, කප්පිසති ඵසොති කප්පො, සමමා ඩිසති සසි සමොධානං වා, සසිභං කප්පො=සසිකප්පො, සොතතො සසිකප්පො සසස සො=සුසසිකප්පො හං සුසසි කප්පං, ඵසොති ඵතසිං. වචනස්වරෙ, යං සෙසං. තං ඒතෙ ඊතතෙසෙහ වුට්ටා ලභනති සමිඛෙකා

ඵස් වචනස්වරෙ තාම තනසී අස්සුතො .ලොකිසලොකුතනර සමිඛාතො දෙසො.

සෙසං ජිනෙචිතනෙසෙහ වුට්ටා ලභනති
තවාපි තසස වචනස්වරෙඛාබිනෙහ,
අස්සව අනචරසෙදසු අමොභභාවා
සෙසංතමිතො සදමිතො මිට්ඨං සුරෙසා

තස් ව සෙසං තාම තවලොකුතනරමිට්ටං, තං ජිනෙචිත නෙසෙහ වුට්ටා ලභනතිදී දෙසො, † අසති සි තප්පමිසනතිදීපකපර සොසොසෙ සොතාපනතිච්ඤාපච්ඤාසාභාවා, ඵස් ව සෙසංතති සසසිතරං, ජිනෙචිතනෙසෙහාති ජිනෙහ දෙසිකනෙසෙහ, වුට්ටාති සෙසදකපවිසසිසඤ්ඤා ස ඤ්ඤාදිසො ගබ්බසුඤ්ඤා, තෙ

* සුසසති අසානං, මරවිට්ටොසෙහ † අධිසංසො, මරවිට්ටං.

වුරුකිනහි ක්‍රීඩාත් වුරුකිනහි ක්‍රීඩාත්, වුට බොධිතෙතනිමසස ලබ
 ධාතුසඤ්ඤාදිසස “සඤ්ඤාසමනු” හි වහනමානෙ “ඵසරුජපදදි
 තො ණ” ඉති කහතරි ණපවටසං. කඛා ඵහතභුපහතාදිමසි
 කතෙ රූපං ලහනහිති පවිඵජකනනි, තමාපිති තං ඵතෙරිත
 නසමි, තසසාහි හෙඵා වුහතං. සතාරමෙව්පදිසනි, වචනනි
 සුබොධනෙනාති පාලිසනාවබොධනෙන, අන්ච අකඛරපදෙසු
 අමොහතාවාති හෙඵා වුහතපසකාරමන්ච අකඛරෙසු ව පදෙසු
 ව අමොහතාවා සමධිගඵජනනි තන්ච අකඛරමොහතාවො නාම
 සරව්ඤ්ඤාදිසරසසවගහාවගහකොසාසොසාදිපඤ්ඤෙසුකඛරෙසු
 පටුතරසදුන්තා පදමොහතාවො නාම අකාරිකාරනනාදි ඉති
 සුමාදිතඛිතසමාසාදිපඤ්ඤෙසු පදෙසුපඵහතවුද්ධිතා සෙසා
 තිකො පදමතො ඵඵධං. සුඤ්ඤාති සමා සුහතනතපකරණේ
 සවණ්ඤිපුහතසස අකඛරපදෙසුමොහතාවො හොති, අකඛර
 පදෙසුචුග්‍රාසස වචනතාවබොධො, හොති, වචනතාවබොධසස
 වුහතානසෙන සමමාපඵපහනිසං පඵපජනතො සෙසාසධිතා
 තවලොකුතරධමචපඵලාහොහොති, තසමා තමන්කො තවුල
 කාරණභුතසවණ්ඤමපහනිතිථාදනනං. අනෙකපසකාරමකඛරං.
 සරව්ඤ්ඤාදිසරසසවගහාවගහකොසාසොසාදිපඤ්ඤෙසුකඛරෙසු
 උපපරිකඛිතා සුඤ්ඤාති අන්තො, එනි ව සෙසාන්තො අකඛර
 පදනති වහනබෙඛි පඤ්ඤාතිහසා අකඛරසදුසස ලොපං. කඛා
 එවං. වුහතනනි දඛිබ්බං නනිඤ්ඤාපි* සොතබ්බං අඵ කසා
 සෙසාන්තොති ආහාති, සෙභුසාවසෙන වා පධානවසෙන † වා
 අනෙකඵධා හි සදුපසසොහා, කන්ඵ සාමඤ්ඤාවසෙන නිදුඤ්ඤි
 තබෙඛිපි පඵවාසනාවසෙන නිදුඤ්ඤො දිසනති, “කාසෙ වාරස
 මච්ඡමහා” හි ආදිසු, කන්ඵ පධානවසෙන “ගජ ආගඵජනි” හි
 ආදිසු, කන්ඵ සෙභුසාවසෙන “අනගඵ ඛද්දරවත” නති ආදිසු,
 කන්ඵ උපලකඛණමහතවසෙන “ලබ්භතපහොතා රතකුමාරෙ” හි
 ආදිසු, කන්ඵ නානතතරිකවසෙන “සනන්තිකසස හව්වාතස”
 ඉඵච්චමාදිසු, කන්ඵ අසාධාරණවසෙන, “භෙරිසද්දො, සච්චකු
 ඤ” ඉඵච්චමාදිසු, තෙන වුහතං සෙභුසාවසෙන වා පධාන
 වසෙනවාති.

එනි ව භාථාවසෙන සහ රහතහතාසපණ්චෙන වුච්චාහස
 සරණං. තං සඤ්ඤාදිඵහතකභුපරිච්ඡාසසොපතාති වුදසෙසි.
 වුහතං ව :—

“සඤ්ඤා නිඵහතං කතනා ව පඵච්ඡාණං පසොජ...
 සබ්බාහවසස පුඤ්ඤව වහනබෙඛි වතභුඵච්ඡනා” හි

තන්ච ව නාචං නාච දුඵධං සාමඤ්ඤානාචං ඵසෙසනාමිච්චාති, අසස
 පත “සඵවාසත” හි සාමඤ්ඤානාචං. සනිකසාදිතං. පාධාරණ
 සනා, ඉදං ඤ, සඵවාසතසස ඉදනනි සඵවාසතනනි වුච්චති. “සනි
 සස” හි එඵච්චාදිති ඵසෙසනාමිච්ච සබ්බසාධාරණරණතනා, ඉට

* සන්ඤ්ඤාපි, වරවිච්චොසෙ † සඵවාසෙන වරවිච්චොසෙ

පන සකස්කළහැටි විදේශනාමාලා පුස්තකයෙහි ව්‍යහරණා
 තමන් ක්‍රියාගුණයන්ගේ සාද්‍රවිකරණය ගුණනාම, තථා සාමාන්‍යගුණ
 ස්වභාවයට පත්වනුයේ ගුණනාම, අවහරණයට පත්වනුයේ සාමාන්‍ය
 කාරිණිකවනුයේ පන නෙමිතනිකයන් වෙදිනබව. අභිවෘත්ත
 සකස්කළහැටි සාමාන්‍යගුණනාම, තථා හි කොටි අද්වයෙන් නාම.
 ලහති, “පාරජිකකරණය” නි එවමාදී. කොටි අනන්තවයෙන්, තික
 නිපාතාදී අසං පන අද්වයෙන් ලබනාමෝති වෙදිනබව. අස
 මෙවෙසි සාරතො පලිඛිතබව. උපරි නාමකසංසාරලහනන්
 භාවා.

නිරිතං පන ද්‍රව්‍යං අජනිතයකං බාහිරමාති, තත් අජනිතනි
 යං නාම ද්‍රව්‍යනිකරිතපදබාහරණයාස ද්‍රව්‍යනිතමසි. ගපෙතියා
 පටිපතනියං විරජසනියා ද්‍රව්‍යබාහරිතමානං සතනසමුඛං
 දීඨා සමුසානිතමනා කරුණු. තං පන පසොජනවයාහි
 නිපාදනසමසිපකරණරමහකරණයෙව කරුණය අනන්තො
 සංවොදිතභාවං දසෙසති බාහිරනාම තද්‍රව්‍යමානා සතන
 සමුහො, තං බ්‍රහ්මාති බාපදිසති

කතනා නාම “එතදග්‍රහං භික්ඛවෙ මම සාවකානං භික්ඛුනං
 සබ්බතෙනන භාසිතසං විනායෙන අනං විහරන්තානං සද්දං
 මහාකම්මාසනො” නි භගවතා එතදග්‍රහං භික්ඛො ආසන්නො මහා
 කම්මාසනො, තං වසන්තියා දසෙසති

පරිමාණං පන ද්‍රව්‍යං පරිමාණද්‍රව්‍යමාණං සමුහසමාණවෘත්ති
 තත් පරිමාණද්‍රව්‍යමාණ වසෙන නෙමිසති පරිමාණද්‍රව්‍ය, තථා හි පම
 සකිපරිමාණද්‍රව්‍ය, අනි නාමපරිමාණද්‍රව්‍ය, වහනාගේ අඛණ්ඩපරිමාණද්‍රව්‍ය,
 ජ සිඛිධානපරිමාණද්‍රව්‍ය’නි’ එතානිසෙම වහනාරි පකරණයනි
 වුවන්, පම සකිපරිමාණද්‍රව්‍ය සකිපකරණං, අනි නාමපරිමාණද්‍රව්‍ය
 නාමපකරණං, වහනාගේ අඛණ්ඩපරිමාණද්‍රව්‍ය අඛණ්ඩකරණං,
 ජ සිඛිධානපරිමාණද්‍රව්‍ය සිඛිධානකරණයනි සමුහසමාණ
 වසෙන පන සතනසතනිකසකසමිතනසමාණං, සුහතානි පන
 දසාසිකානි සතනසතානි හොනති තං පුස්තකයෙහි එක පුද්ගල
 ස්වභාවයෙන් පුස්තකයෙහි සමුහසමාණය, තානිසංවෙසනානි විධාර
 සමාණතාස හි පුද්ගලං හොනති.

පසොජනවයෙහි ද්‍රව්‍යං වෘක්ඛසකිසකසොජනවයෙන. තත්
 වෘක්ඛසකිසක. නාම අනන්තකොසලලවයෙහි සවිපාදකියා බාජ
 නානුරූපයෙහි පටිච්චනිව සකාසෙහි ව අනානුරූපං බාජනං
 උග්ගසෙහි ව උග්ගසෙහි ව —සථා පන භගවො බ්‍රහ්මනාදිසු
 වදාසු භාගයසු උපනතං පරසමාදං සහධවෙවන නිත්‍යසා
 පරිසවදුකෙකසු වෙසාරස්සකොහො හොති, එවිධාසි කතානි
 සොහො නාමිකාදිසු වදාසු පදසු උපනතං පරසමාදං සහ
 ධවෙවන අතිඉග්ගියා වෙසාරස්සකොහො හොති. දුද්දිධිධිසා
 සොජනං නං සබ්බං එකදසකිදසකනිවෙවන දසෙසනො
 විවකසිවරං පුමොවුනති අප

බෞද්ධානුරූපං අත්තස්ස ච අත්තානුරූපං බෞද්ධත්තස්ස ච සුථා වනො අධිගතනනා හගවනා නොසු නොසු සුභතනොකසු සං අකතන බ්බනාහි පටිනක්ඛිනතං තං පට්ටජෙජ්ජනීයං කභභබ්බනහි අනුඤ්ඤානං තං සමාදාය වභනති, නතො අකභනබ්බමෙම න කතං කභනබ්බං මෙ අපට්ටවභනනහි පට්ටවෙකඛනො පාමුජ්ජං ඡස්සති, පමුද්දිතස්ස පීඨී ඡස්සති, පීඨීමනස්ස කායො පස්සමනති, පස්සඛකායො සුඛං වෙදස්සති, සුඛිනො විභතං සමාධීසති, සමාභිනො සථාභුතං පඡ්ඤානාහි, පට්ටිඛසථාභුතො සත්තමොභව්වසස්ස භාගී භොගීහි ඉද මධි අනුසඛිතිකප්පයොජනං. නං සෙසන්තහි අදිනා අපදිසති අදිතාථායං පන සහ පණ්ණමෙන මුඛප්පයොජනපට්ටමං සුඛිපවකං දරෙසස්සථා සිසංභාතං තස්ස සවණ්ණගහණධාරණාදීසු උසංභජන නස්ස. දුඨියගාථායං අනුසඛිතිකප්පයොජනමාහ. අථවා වීඨි ගාථාහි පයොජනවසස්සිකාතං සිසංභාතං උසංභාතං ජනෙති. එවං වීඨි ගාථාහි සුඛිපවකං දරෙසස්සථා අකඛිරපදුමොහභාවෙසු කතරං පඨමං සමපාදෙහබ්බනහි විනායං පදුමොහභාවස්ස අකඛිරමොහ භාවමුලකතනා පඨමං තං මුලකාරණභුතං අකඛිරකොසලො සමපා දෙහබ්බනහි දරෙසස්සථො චුත්තප්පකාරණං අකඛිරසෙව පභස්සිඨා "අපො අකඛිරසඤ්ඤානො" තී අදිවාහ.

1. අපො අකඛිරසඤ්ඤානො.

සබ්බවචනානමගස්සා අකඛිරගරගම සඤ්ඤාසරන අකඛිරවිපනානිසං හි සහි අස්සස්ස දුභතාසනා ගහාහි, තස්මා අකඛිරගතාසලො බහුසකාරං සුභතරහනසු.

අයං භෙස්සරස්සා :—

සො කොචි සචපවාදි වචනණො සො සරබ්බා අකඛිරසෙව සඤ්ඤානො සඤ්ඤාසහි සඤ්ඤාසිස්ස සඤ්ඤාසිසහිති, එස්ස ච සඤ්ඤා නො'හි සං සුඛබ්බාය සදු අච්චොධිනෙහි දුට්ඨිතාය ධාතුසා රූපං, භාය ච පන ධාතුසා භස්සව්වසො කාලභතරසං'පි සචිතවහි' ආහ ව "ඤ්ඤානො භෙස්සාලියා" තී.

ඉදං චුත්තං භොගී, ලොභීසලොකුභතරසංඛාතවචනස්සඤ්ඤා පසො අකඛිරපදුමෙව පඨමං සකස්ස ව්වං සිභස්සිතරබ්බාහි. චුත්තී. ඤ්ඤානො චුත්තාදෙ ගාථාවසං චුත්තං සුභතන ඤ්ඤානො සුභතස්සාදෙ සුඛබ්බාසාමරඛනහි "අපො අකඛිරසඤ්ඤානො" නාපරෙ.

ඉදංගවං තස්ස බලචුස්සාතං ජනෙඨා සථා චුත්තසුභතීසා සඤ්ඤා විධානෙව්ව පඨමං. වහතබ්බං, අච්චඤ්ඤාතසඤ්ඤාසහ ලොකාභ පිජ්ඣතනො'හි පඨමං සඤ්ඤාසිධානො, සාමසඤ්ඤාපිසස සඤ්ඤාසු සාමඤ්ඤාසඤ්ඤාව පඨමං. වහතබ්බා භදර නතාගධකතා විසෙසසඤ්ඤාතහි, තං දරෙසස්සරහතා "අකඛිරපාදෙසො එකවභනා ලීස" හති අදි සුභතචෙජ්ජහි, තං පන සුභතං ජබ්බිඛා සංචරණ්ණ තබ්බා, කෙසෙව භං චුට්ඨි

"සබ්බෙධා ච පදෙව්ව පදපො පද්විඤ්ඤානො, වෙදකා පඡ්ඤාතෙ ව ජබ්බිඛා සුභතච්ඡ්ඤානො" තී

2 අකවික්සාදරසා එකවහනාලියං.

හෙ ව ච වො අකවික් අපි අකාරදරසා එකවහනාලියං සුභ්‍යා
චනාසු චසාසනාත්

හං ස්වා—අ ආ ඉ ඊ ඉ උ ආ එ ඔ ක ව ග ස ඔ ච ඡ ජ ක
කු ච ඔ ඩ ඩ ශ් න ඵ ද ඩ න ස එ ඔ භ ම ස ර උ ව ස හ
ල අං—ඉති අකවික් භාවො. හෙත ඤාමොහි? “අරහො අකවිර
සඤ්ඤානො.”

කිමන්දිදවුච්චිතො—හස්සි. තස්සි. පදෙස අකවිරෙති කාර.
දුරෙච්චමාදිසු පුරොහසු අකවිරතාච කතමේති පිඤ්ඤානං සඤ්ඤානො
ස්සෙසං, හතඨවහනතස්සිදවුච්චිතො අසචිත ස්ථානො.

අකවික්’ති එකං පදං, අපිති එකං පදං, ආදරසා’ති එකං පදං, එක
වහනාලියනති එකං පදංහති චතුස්පදපිදං. සුභ්‍යා, අසමෙස්ස පද
වහනා. අකවික් තාච අකාරදරසො එකවහනාලියං. සරඛාස්සතාති
අසමෙස්ස අපො. වුභ්‍යච වුභ්‍යචිති හෙ ව ච වො අකවික්සි අකාර
දරසො එකවහනාලියං. සුභ්‍යනෙහොසු සොපකාරති ආදි, අස
මෙස්ස අපිඤ්ඤානො හෙතා “අරහො අකවිරසඤ්ඤානො” ති
වුභ්‍යනවික් තාච කතමේති නපිභෙහනතබ්බො, හෙ ව ච වො අකවික්
පි එකවහනාලියස්සාච්ඡි සුභ්‍යනහ්‍යානං සොපකාර අකාරදරසොති.
දුදං ඡි සුභ්‍යතං “අකවිරපාදරසො එකවහනාලියං” තති

හෙ පන කතමෙති චෙ, අ ආ —පෙ—ල අං. දුචි; දුරෙච අකවික්
තාච. හෙත සිං පරෙසාස්සති චෙ, “අරහො අකවිරසඤ්ඤානො”
ති ආදිසු දුරෙචසං ගහණස්සති. සෙච්ච පන “අරහො අකවිර
සඤ්ඤානො” ති දුට්ඨතාච සඤ්ඤා වස්සිතා. දුදචසත හඬ්චිවිරණ්චිති
වදන්ති, හං න ගහණතබ්බො, එචං ඡි සති “අරහො අකවිරසඤ්ඤා
නො” ති සුභ්‍යතා වුභ්‍යචිතං සෙච අකවිරදුට්ඨමංනන ක්චෙස්සා “අකවික්
පාදරසො එකවහනාලියං” තති වහන ඔබ්බ. අචෙසං, දුච ව හ වහන
බ්බ. අකවිරදුට්ඨමංනන ක්චෙස්සා “අරහො අකවිරසඤ්ඤානො” ති.
හ වුභ්‍යතං ව තස්සි. වුභ්‍යතං චෙඤ්ඤා හෙත වුභ්‍යතං තං. තහණතබ්බතති.
නකවිරකතිති අකවික්, පච්චාණ්චො එකවහනාලියපිඤ්ඤා පිචසඤ්ඤා
සමි පනා ත වසන්තිති අරහො, අ (සරෙඤ්ඤා) අදී සෙසනො සඤ්ඤා
රසාති ඔසුඬ්ච්චිසමාසො හොති. ආදිසරෙඤ්ඤා තාච චතුසු අරහස්ස
වහනති.

“ඔපිඤ්ඤා පකාරෙ ච* සච්චොචසමෙ’පි ච,
චකුඬ්චිචසාකාරෙ සමිද්ධසඤ්ඤා ලභ්බොණ්.”

හතීති, “චුචාදරසො ඩාකරො” ති අදිසු චිට්ඨකරෙද දිසන්ති, චුචා
ණ්ඤාසො චුච්චිතාදිසු පකාරෙ, දුට්ඨකාරෙහි චිඤ්ඤානොදිච්චිසු
සමිසෙ, වුලං රුච්චිකාදිඤ්ඤා අචෙස්ස, දුච පන සදී අකාර
පකාර අකවික් ති අරහො අච්චිසං. අකාරස්ස රසාකාරෙහි ච ච
අකවිරහනාච්චාසෙස්ස සං. ච සති “චුචා චකාර” ති සුභ්‍යතා
විකාරඤ්ඤාණ්චිසුඤ්ඤා පිසං. “අකවිරසකාර” චිච්චි කාරස්සච්චි
සස සමිසමෙස්ස සද් සති අකාර සං. අකවික් ති අරහො අච්චිසං.

* චිට්ඨකරෙ පකාරෙ ඉති සුභ්‍යං.

ආකාරයෙහි අනවරතතමාපජ්ජයා එව. සහි වුතනදෙසො ව සියා, සදි පන අකාරවසවා අකවර'නි අසො, හවෙයා, අකාරව සවසස කසුභි අභාවතො නිර්වචකා සියා වුතනදෙසො ව, තසො තාං සබ්බං ගභෙවා අකාරමරියාදු අකවර'නි අසො 'ගහිතො වුතනදෙසාභාවතො මරියාදුසොවෙභාදිසදෙදු'නි අවගනාබෙබ්බා, අසමසු පදවිගගභො. සථා පන "ආ සො" නි ආදිසු සො'නි එකකවරෙතෙව සඤ්ඤ දිපිතා. කසමා එවමිධාපි අකතා ගරු සඤ්ඤ කතා'නි, අසමෙත් වොදනා රුලුති අකිත්වසෙන විප්ප කාරහු සඤ්ඤහු යා රුලුති සඤ්ඤ, සා වොභාරසුඛමනනමෙව සාබෙහි. යාපන අකිත්සඤ්ඤ, සා තවෙව සාබෙහි, අතනතො අත්සස සභාවව දිපෙහි. ඉධ පන වොභාරසුඛමනනමනපෙකතිතා අතනතො අත්සස සභාවදිපනත්. ගරුසඤ්ඤ කතාහි, අසමෙත් පරිභාගේ. අථවා, අපිග්ගහණං කසමා කතනති වොදනා, සඤ්ඤ විධානෙහු සබ්බසාධාරණසඤ්ඤව පධිම. වතනබ්බා'නි, සබ්බසාධාරණං අකවරසඤ්ඤං ධිපෙතො සියසානමාදරුප්පාදනත්. අමෙහති උපරි ධිපෙතබ්බං නාම. සයාස "අසො අකවරසඤ්ඤ තො" නි වුතනං, තසමා තදනුරුපවසෙනෙව ධිපෙතබ්බනති විනෙතයා භෙඨා වුතනානං. පාසවකරණවුමෙත "අකවරපාද යො එකවතනාලීස" නති සඤ්ඤහුතනමාරහි, තසමා භෙඨා වුතනානං අපෙකාකරණත්මපිග්ගහණං කතනති දඞ්බ්බං, අසං භෙත් අසො. තෙ ව ඛො අකවර අපි අකාරදයො එකවතනාලී සනති. වකඛි ව "අසො අකවරසඤ්ඤතො" නි ඉමසු ධිපෙ තබ්බතාමාපෙකවත්. තෙන නිසො "අසො අකවරසඤ්ඤ තො" නි, අපිග්ගහණේ පන අසති "තසොදනනා සර අඨා" නි ආදිති විස අඤ්ඤනපෙකධි. සියා'නි පරිභාගේ.

අථවා, ආදයො'නි එත් කතමො බහුබ්බිතිති වොදනා, එත් ව තනුණසංවිඤ්ඤණබහුබ්බිතිති දඞ්බ්බො, දුච්ඛො හි බහුබ්බිති තනුණතනුණසංවිඤ්ඤණවසෙන, තත් තනුණසංවිඤ්ඤණං ලබ්බකණණමානසෙහි ආදිසු, අතනුණසංවිඤ්ඤණං පබ්බතාදිති ඛෙතනාහිති ආදිසු, ඉධ පන සදි අතනුණසංවිඤ්ඤණබහුබ්බිතිං හවෙයා, "සුභිකිකාගේ එ, කරසා'කාගේ ව, ලොපවෙතන මකා ගේ" නි එවමාදිසු අකාරගගහණවසිධං. සියා තෙන විඤ්ඤසති තනුණසංවිඤ්ඤණබහුබ්බිති එවෙත් ගහිතො'නි පරිභාගේ.

අථවා, අකවරපාදයො'නි වුතනසෙව අකාරදිනං ගහණේ සතිපි එකවතනාලීසසති සසා වුතනනති වොදනා. ඉධ සුතන සෙතාසකාර එකවතනාලීසං, බිතිධා පන අඤ්ඤපි අකවර සනතිහි ඤුපතසිතති පරිභාගේ. තහු පමාණවචනං තනුණ සංවිඤ්ඤණෙපාතනත්සුපවත්තති, තං න, අසතිපි තසු, සුච ඤ්ඤසංතනා, "සුභිකිකාගේ එ" නි එවමාදිසුහි හි අකාරෙහි වචසෙනෙව සසා විඤ්ඤදා, අසති හි තසු. අකාරසෙසව අකව රතනාභාවතො, අසති ව තසු අකවරෙත "අකවරෙහිකාර" මි'නි කරසව්වසාභා. තසුං පන අසති අකාරෙ'නි වොභාරහාවො,

එක් ව තහනුණසංවිඤ්ඤාණබ්බුද්ධිති එක් ව අහගුණසංවිඤ්ඤාණ බ්බුද්ධිතිහි පසොගවසෙන අවගතොබ්බං. තථා හි; “භව්වාදසොධාතථො” හි එවමාදීපු අසති‘පි තස්ස තසඤ්ඤපතො පමාණවචනො “භවතො භොතො” හි එවමාදීපසොගාව විඤ්ඤාපෙනති, භවතො හි අසත්තාසමීච්චනස්ස “චතතමානෙ මානනා;” හි අනතස්ස ව්වසනාස්ස “සෙසෙසු නතුවෙ” හි නතසඤ්ඤං සවිභවතිනි නතුව චිව නතිා “නොතිතා සසමිනාසු” හි නොආදෙසෙ කතෙ රූපං. එක් ව අනතපවචසොධානිධිකාරෙ විනිතො, නෙතසද්ධති භු ඉතාසමිධිධානසඤ්ඤං ලභතිහි. අපි ව, සදි පමාණ වචන, තහනුණසංවිඤ්ඤාණබ්බුද්ධිතිහි විඤ්ඤාපනස්සං පියා, “ලපු චිත්තා තසො රසා;” හි එන්ථිපි තසො‘ති වුත්තනතා තහනුණ සංවිඤ්ඤාණබ්බුද්ධිති ගවෙසෙ, එවච සති ලපු භතා මනනාපි රසා; ‘හි ආපජේරසෙ, සා හි නෙසං ගුණානුචෙත ගතිතා‘හි, තස්වා සං වුත්තං අඤ්ඤාසමි අපමිභාවඤ්ඤපනස්සති, තං සුචුත්තං.

අඵවා, කස්වා අකාරෙච තෙසං ආදිති චොදනා.

“පච්චනං පන ධානානං පච්චාපිවසා‘පි ව,
 භිසසයාදීප්පලෙදෙති වුතො තෙසමික්ඛකකථො.”

තථා හි; පච්චානාති කණ්ඨිතාලප්පිඤ්ඤකොඨමසෙන, තාති පන ධානති උප්පජ්ජති එන අනිගතිහි ධානාතිහි වුත්තාති, දුදං චනිඛාදීති හි අනුචිතකකඤනා අනුචිතාරසනො තස්සි. තස්සි ධානෙ උප්පනතාස පච්චිධානාස උපාදිනතසවචනෙන තස්ස තස්ස සඤ්ඤ ජසති, න වෙත් සුඛිඛාපරවිසෙසො, සො පන අකාරදි නාමෙත චොසාරමාගනො. තස්ස ව:—

- අවණ්ණකවග්ගහසාර කණ්ඨික.
- දුචණ්ණවචග්ගසකාර නාලුක
- චචග්ගාරකාරලකාර වුචික.
- තචග්ගලකාරසකාර දහතක
- උචණ්ණපවග්ගා ඔච්චික.
- එකානෙ කණ්ඨිතාලුක
- ඔකානෙ කණ්ඨිතාලුක
- වකානෙ දෙකතාලුක

තස්ස ව අවණ්ණකවග්ගහසාර කිචාපි කණ්ඨික ජසති තථාපි කාලපුතිතෙදෙති භිතතාහි වෙදිතබ්බා. සථා හි එනිසා සෙච දුස්සිතා ගබ්භ උප්පජ්ජවාතා දුරසා වරණදිපෙදෙන භිතතවරණ නොති, එවචමානපි දඬබ්බාති. සදි පන එකස්ස ධානෙ විසදිපනවිකි ජසති, අඤ්ඤාපි විසදිපනවිකි තෙස්සව කස්වා භුත්තජ්ජතිහි චොදනා තස්ස සබ්බෙ සවිබ්බතතතා. සථා හි එනිසාව දුස්සිතා භෙබ්බ වරණදිවිසදිපෙසු දුරසපු. ජසෙනපුපි හ අඤ්ඤා භුත්තවිගාණපොධකාදරසා උප්පජ්ජති, එවං සවසදිදං දඬබ්බං. එන ව ධානපුජ්ජිතාලුකභිතතා එකවග්ගාදිපනවිකි භිසසයාදීප්පලෙදෙතිනො දුචිතා. තස්ස ව

නිසසයා බැඳනා නිසසියා, තථා හි; සරපවිබ්බවුහිතීතො බැඳනා, න බැඳනපවිබ්බවුහිතීතො සඟ්, තත්ථ ච "නිසසය නිසසිතෙසු නිසසයාච පඨමං චිත්තබ්බං" ති සරච පඨමං චුත්තා තෙච දුච්ඛා එකජ චිත්තී, එත්ථ ච චිත්ත දෙසසා එකජ බහුකතර්ථී "දෙසසබ්බසු බ්බසුකාච පඨමං චිත්තබ්බං" හි එකජච පඨමං චුත්තා තෙච කණ්ණිකාලොඨජවසෙන තිච්ඛා, තත්ථ ච ධානපටි පාටියා පඨමං කණ්ණිකච චිත්තබ්බා, තතො තාලුජ්, තතො ඔඨි ජ්ඣි තෙ ධානසාකමෙන චුත්තා. තත්ථ ච ලුහුකතතා රසසාහං, ගරුකතතා දිසාහං, "ලුහුකගරුකෙසු ලුහුකාච පඨමං චිත්තබ්බං" ති රසසාච පඨමං චුත්තා විජෙසු පන එකාදෙව පඨමං චුත්තා, කසමා . පඨමපතිජීතධානවසජතතතා'ති දෙත්තාච සරතමනු පුබ්බ චිත්තා

බැඳනා පන දුච්ඛා, ව්‍යාචග්ගවසෙන, තත්ථ ච වග්ගානං බහුකතර්තතා ඉතරෙසං චිත්තරතතා චුත්තතමසෙන වග්ගාච පඨමං චුත්තා. පචචග්ගානං පන දෙනුකමො ධානානුසංඝමවසෙන චෙදිතබ්බො පඨමං හි කණ්ණිකාහං පතිජීතං, තතො තාලුච්ඛ දෙනතාඨිඨාතාහිති තත්ථ ච වග්ගකබ්ඞපි දුච්ඛා සොසාසොස වසෙන, තෙසු ච කිච්චාපි බහුකතර්තතා සොසාච පඨමං චිත්තබ්බා තථාපි සෙ සොසවිතො, තෙ ගරුකා, සෙ ජන දෙසොසවිතො තෙ ලුහුකාහි, "ගරුකලුහුකෙසු ලුහුකාච පඨමං චිත්තබ්බං" ති දෙසොසාච පඨමං චුත්තා, තත්ථ'පි වග්ගාදෙසො ලුහුකතර්තතා පඨමං චුත්තා, ඉතරෙ පන ගරුකකර්තතා පච්චා චුත්තා තෙ ච සරුපාසරුපවසෙන දුච්ඛා, තෙසමනුකානුච්චො චුත්තානෙසොච.

දඨවා, වග්ගකබ්ඞපි දුච්ඛා සරුපාසරුපවසෙන, තත්ථ ච සරුපා බහුකතර්තතා පඨමං චුත්තා, තතො ඉතරෙ. තත්ථ ච සරුපා දුච්ඛා සොසාසොසවසෙන, තෙ පන කිච්චාපි සමාහං, තඨාපි දෙසො සාච පඨමං චුත්තා සොසපුබ්බසාගෙ දෙසොසාහං චිත්තබ්බතතා. එවං හි සති දසංකිණ්ණතා සොතිති තෙසං චුත්තානෙසෙව. දවග්ගා 'පි දුච්ඛා සොසාසොසවසෙන, චුත්තච චුත්තීසං; † ග ප ච ජ ක්ඤ ඤ ව ඨ ණ ද ඩ ත බ ප ම ස ර ල ව හ ල ඉ හි හොසා; ක බ ව ජ ව ඨ ත ඵ ප ඵ ස ඉ තී දෙසොසාහි. තත්ථ ච බහුකතර්තතා සොසාච පඨමං චුත්තා, තතො ඉතරෙ. සොසා ච දුච්ඛා එකජ චිත්තී, තත්ථ ච බහුකතර්තතා එකජච පඨමං චුත්තා, තෙසං පනානුකමො ධානපටිපාටිවසෙන චෙදිතබ්බො තතො විජේ, තතො දෙසොසො ගලඉති ව, තත්ථ පන සසාගේ සොසතතා කණ්ණිකතතා ව ‡ කිච්චාපි පඨමං චිත්තබ්බො, පටිපාටිවසෙන චුත්තාපි උපපටිපාටිවසෙන උපපජ්ඣතිති ඤුපනස්. උපපටිපාටියා චුත්තාහි දඨබ්බං. ලොරං පන චිකාරචිකාරං කතා සද්දසස්ඵිදු පඨමාහි, ඉධ පන විදුං සෙව පටිතා, සුත්තකාග්ඞ පන තසා ධානෙ ලොරචෙව

* සරුපාසරුප වසල † වසස්ඵි කඤ්චි ‡ කණ්ණික චිත්තව වසල

පඨති දීඝසති හි, "සච්චදනතරලා වාගමා; දහස්ස ඡෙද ලං" ඉච්චවමාදීසු, තස්ස පන කීවාපි සොසාසොසච්චාරණ න කතා. ලකාරස්ස වුත්තච්චාරණසාරෙනව සකතා විඤ්ඤාදානති න කතාති දඨබ්බං තස්ස තඨාභිසත්තා සද්දසන්ඨ පන චකාරස්ස වුත්තභ්වකාරච්ච සකිංස න තස්ස විසුං වුත්තං. තං පන න සබ්බෙ සබ්බස්ථ චොපරනති. කෙච්ච පන තස්ස ඨාතෙ ලකාරං පඨනති, රුකච්ච චකාරනති ඤ්ඤපනන්ඨ. වුච්චන්තා සොසතො ව රකාරනනතරං චතතාබ්බෙපි පච්චිමං කඨා වුත්තොති දඨබ්බං දඝසරතතා අචග්ගතතා සොසාසොසච්චිච්චුත්තතතා ච සබ්බ පච්චිමං කඨා නිග්ගහිතං වුත්තනති දඨබ්බං. අසමෙස්ථ පරිභාගෙ.

අථවා, අනඛරති එස් අසදෙද.

"පච්චෙසධවුච්චතරගාවෙ අඤ්ඤාදෙස්ථ සදීසෙපි ව, විරුචෙ ගරමෙ සුඤ්ඤාදාගෙ විරහස්සකෙ" ති.

වුත්තභ්ව දසසු අනෙස්ස කතරන්ඨොති චොදනා තඨා හි; අඨ භොති ආදීසු පච්චෙසධෙ දීඝසති, අසෙකඛා ධම්මාති ආදීසු වුච්චති, අනච්ච්ච්චිච්චනති ආදීසු තබ්බාචෙ, අච්චකතා ධම්මාති ආදීසු අඤ්ඤාදෙස්ථ, අච්චුස්සොති ආදීසු සදීසෙ, අකුසලා ධම්මාති ආදීසු විරුචෙ, අත්ඨති ආදීසු ගරමෙ, අනාචොති ආදීසු සුඤ්ඤා, අසුත්ත කං සාපනෙසන්ති ආදීසු විරහෙ, අනුදග් කඤ්ඤාති ආදීසු අස්සන්ඨ, ඉධ පන අඤ්ඤාදෙස්ථ, ධරණං ධරතං* ධසං නන්ඨි එතෙසන්ති අනඛරති විරහෙ වා දඨබ්බොති පරිභාගෙ

අථවා, කිමිදං සමුදයවාසානිච්චනති උදුසු අචසච්චවාසානිච්ච නතිච්ච චොදනා. ඉහ අචසච්චවාසානිච්චනති එච දඨබ්බා. අඤ්ඤාථා ගග්ගාදුලස්ස සතං දර්ඪනති ආදීසු විස, අකාරදසො සමුදී නාව අනඛර නාම භවෙසනුං, එචං ච සති "ලොතො උචාසාගෙ ව; කරස්ස කාගෙ වෙ" ති එචමාදීති සුත්තොති න සිඤ්ඤාසනුං.† එචමච්චනාති චෙතාති ආචරිතෙන, තෙන භාගෙනව ඤ්ඤපසන්තිති සඤ්ඤාදර්ඪනාදෙචදනනාදසො භුජනතිති ආදීසු විස අචසච්චවාසා නිච්චනතිචෙසෙනෙචදං වුත්තනති පරිභාගෙ

අථවා, එස්ථ ච ආදසොති සංචාසපදනති චදථ, ඉමස්ස ච සුත්තස්ස අර්ඪාසනකාලෙ අඤ්ඤාදසං සුත්තානං අනාචනො කෙන සමා සො භොතිති චොදනා. ආදුත්තචෙසෙන සබ්බං විතෙසකඛා පච්ච්චා ගඨාරච්චාකරණතො උපරි චග්ගබ්බං පච්චිම ඒච. වුත්තනති පරිභාගෙ

අථවා, "අසන්ඨා අනඛරසනාසුභො" ති ආදීසු අනඛර නාච්චෙති ඤ්ඤපනස්ථිදනති කුච්චානච්චිසාසො, නාච්චෙති අඨච්චෙන චොසා ගෙ න සුභන්තා, චොසාගෙ අසති තස්ථ තස්ථ චොච්චෙසිතා ඉච්චෙති ඤ්ඤපනස්ථිදනති විචතං න සුභන්තති චොදනා සථා ලොසක තඨා සද්දසන්ඨපි පච්ච්ච්ච්චිච්චිච්චොතො. න එච්චරුච. අච

* ධරණං ධරතං සිසං චංච † සෙස්සං විරච්ච

ගන්නබ්බං. ලොකෙ'පි හි රුකිසමිං අසති න බීජෙන භවිතබ්බං,
 බීජසමිං අසති න රුකෙබ්බෙනති න වින්නසනති. පරමජෝපි අවි
 ජ්ජය අසති න බිඤ්ඤත භවිතබ්බං, බිඤ්ඤසමිං අසති න අවිජ්ජ
 සෙති න වින්නසනති, සද්දසඤ්චි සබ්බාපමායෙසාති පරිනාමි
 තතාති පරිභාණේ.

අඵවා, කතමිදං සඤ්ඤාසඤ්ඤාදිවිධානමිති සද්දසඤ්චි වොදනා,
 යථා පන කුසලං රූපං චකචුමා'ති ආදිසු අඤ්ඤාමඤ්ඤානුපෙකො
 යෙව අඤ්ඤා සමගචති, තථා ඉධාපි අකාරි ම අපි ච ආදයො ච ඵකච
 නකාලියමාති අඤ්ඤාමඤ්ඤානුපෙකො අඤ්ඤා භවෙය්‍ය යථා වා
 පන නිලුපපලකති ආදිසු සමානාධිකරණඤ්ඤා සමගචති, ඵචමිධාපි
 පච්චතතවිගතති සුත්තතතා* සමානාධිකරණඤ්ඤාසමගචතො අකාරි
 ආදයොති වා අඤ්ඤා භවෙය්‍ය. “අඤ්ඤා අකාරිසඤ්ඤානො” ති
 වචා වුත්තතානා අකාරි නාම අකාරදයොති වා අඤ්ඤා භවෙය්‍ය
 සෙඪ්ඪති ආදිනා නයෙන පණමාරහසස සඤ්ඤානො පණමං කතා
 සද්දවාරං වොකකමිඤ්ඤා ආරබ්භනා අනුමමනිතවචනමිදනති විඤ්ඤ
 යති, තස්ස ච අනුමමනතවචනඤ්ඤා සිංචෙ පඨමඤ්චපි තත්
 න සකතා †විඤ්ඤානා, දුතියඤ්ඤා'පි “අඤ්ඤා අකාරිසඤ්ඤානො,
 අකාරිසඤ්ඤා කාර” මිඤ්චවමාදිසු අකාරිසද්දෙන අකාරදිතං ගති
 තතනා අකාරිසද්දසම ච විසෙසකතො සති උපපලසද්දං විනා
 නිලුසද්දෙන විස ආදිසද්දං විනා අකාරිසද්දෙන තද්දසස අනු
 පලබ්භතතො න ගගෙනබ්බො, තතිසඤ්ඤා පන වුත්තතපසකාරිසු
 රූපතතා ගගෙනබ්බො'ති පරිභාණේ.

අඵවා, ඉදං පන සුත්තං සඤ්ඤාධිකාරපරිභාසාවිධිසුහොසු කත
 මහති වොදනා. වතුබ්බිධං හි සුත්තං, “ඉචණ්ණවරණජඤ්ඤා” ති
 ඵචමාදිති සඤ්ඤාසුත්තාති “ඉච්චුමනසුංසකසබ්බං” මිඤ්චවමා
 දිති අධිකාරසුත්තාති, “අසුචණ්ණාතං වාසො වුඤ්ඤ” ති ඵචමාදිති
 පරිභාසාසුත්තාති, “චමොදුදනාන” මිඤ්චවමාදිති විධිසුත්තාති
 නෙසු පඨිදං සඤ්ඤාසුත්තාති පරිභාණේ.

අඵවා, අකාරිති වුත්තෙ අකාරදිතං සද්දපනඤ්චිදං සුත්තං වුත්ත
 නති වදථ, කිංගෙහිසකාරෙයෙව අකාරෙ වදති, තථා බකාරෙ
 තථා රකාරෙ උදසු සබ්බෙ වා'ති. තිං වෙඪ්ඪ, සදි තාව අකාරෙ
 ව අකාරෙ වදති, තිරඪ්ඪකමිඤ්ඤාච්චිභං, සදි තන න චකබ්බි,
 යථා සකාරකඪ්ඪා තෙලං පවිච්චි අවසවෙ තිරඪ්ඪකාව රසි. කතා
 සිතාදි තිරඪ්ඪකා හොසති, ඵච. අවසවෙ'පි චරතා අසමන්තාස
 සමුදිතාපි අසමන්තාව භවෙය්‍යතති වොදනා. යථා පන රථවකක
 භවෙය්‍යබ්බර්ඪයො ගමන. පවිච්චි අවසවෙ කිචාපි තිරඪ්ඪකා,
 තථාපි සමුදිතා සාභ්ඪා සචගචනති, ඵච. සමපදමිදං දඪ්ඪබ්බං.
 අසං චි තෙසං සභාචො සමුදයෙව සාභ්ඪකතා'ති පරිභාණේ

° ඉඤ්ඤා වරමච
 † පඪ්චස්. සෙ ස ඤ්ඤා සිංච
 ‡ කිංගෙහිස සිංච

සදි එවංහි කුමේසති සුත්තමෙව න වතනබ්බං කදුච්චි තෙසං සමුද්දසාභාවතො. තථා හි. අසාරං සුඛා ඛකාරස්ස සච්ඡිකාලෙ අකාරෙ නසුසති, ඛකාරං සුඛාරකාරස්ස සච්ඡිකාලෙ ඛකාරෙ නසසති, එවං සමුද්දසස්ස අනුපලඛි හොති. එවං ව සඨි අන්තාවබොධො න හොතිති වොදනා සථා සන පරිබහමානමාදිත්තමලාතං පස්සනොතං චක්කං. විස දිස්සති, න ව තදු එකකම්මෙණ සබ්බජ්ඣොපලබ්භාති,* එවං සනොතපි තං තං ධානමාගතං ආරම්භණං කඛා පචතොසු නානාවිතතසන්තානෙසු නිරුඛෙසු හෙති ගතිතාසාරං සබ්බං. සමිඤ්ඤධර්මා විතතසන්තස්ස දලාතචක්කං. විස දිස්සති, සබ්බජ්ඣොපලමහමානං විස ව අතිලුප්පර්වතනිතාස විතතසන්තාසස්ස. වුත්තචගතමතා විතතස්ස අතිලුප්පර්වතනිතං. සංඛාය “නානං හිකම්මෙ අඤ්ඤා එකධම්මෙපි සමනුපස්සාමි සං එවං ලුප්පර්වතනං. සථසීදං හිකම්මෙ විහතා” නති එවං අකඛර්හි සද්දං පුණ්ණතස්සාපි විපුං විපුං අසාරදිනමාරම්මණං කඛා පචතොසු නානාවිතතසන්තානෙසු නිරුඛෙසු හෙති ගතිතමෙව සබ්බං. සමිඤ්ඤධර්මා විතතසන්තස්ස පුබ්බෙ නමෙව පිණ්ඩං ඊදිසස්ථාවකතති කතසඤ්ඤාස්ස තමෙව පිණ්ඩමාගමෙව අන්තාවබොධො හොතිති පරිථාගෙ

ඉමිනා නසෙන තෙසු තෙසු සුත්තෙසු ලබ්භමානවසෙහ ජස්ස සාරං නසං දසෙසඛා ච්ඡිණ්ණා කාතබ්බාති

3 නරෙඨාදනනා සන් අඬ

තස්ථ අසචරෙසු අනාගදිසු බදනනා අඬ අකචන් සන් නාම ගොතනි

තං සථා; අ ආ ඉ ජ උ ඌ ් ඵ ඩ ඉති සන් නාම
 ගතන කමෙඨා? “සන් සරෙ ලොපං.”

“තරෙඨාදනනා සන් අඬ” කිමස්ථිදච්චෙවනො, “සන් සරෙ ලොප” නති ආදිසු සන්තාමිමෙති ඤාපතස්ථිනන් තරෙඨි එකං පදං, ඔදනායාති එකං පදං, සන්ති එකං පදං, අඬාති එකං පදනති වතුපදවිදං සුතතනති දඬබ්බං. තස්ථ එකවත්තාලිසකම්මෙසු ඛකාරපරිසන්තා අඬ සන් නාමාති අසෙඨා ඔ දෙනනා සෙසං තෙ=ඔදනනා, සරන්ති ගච්ඡන්ති පචතතන්තිති සන්, වෘජනාති සරපෙයතිති වා සන්, සති ව වෘජනානං සරච්ඡා භාවෙ සරපවිබ්බවුත්තනිතාස තෙසං සන්ති අවඛා, සෙ අපවිබ්බවුත්තනොදුතෙ සෙව සන්ති ගතිතාති එස්ථ ව අවසානකඛරං වඛාපි ආදුකඛරං කසමා න වුත්තනනි, තං වචොපි පරිවජ්ජෙතබ්බසසාභාවා අඬාති පමාණවචනං, බ්භිඛා අඤ්ඤාපි සන් සන්තිති ඤාපතස්ථං, අසතිපි ති තස්ථං ඔදනනාති වචනෙනෙව සිබ්බතා. නතෙකාරොපි ඔදනනාති සන්තා විඤ්ඤාදා, තථා ඉකාරොති වොදනා. න සන්තා ඔදනනාති වචොපි ආදුකඛරගත ඤෙත පරිවජ්ජෙතබ්බාභාවපරිදිපතනො. නඨිස නන්තුණසංවිඤ්ඤාණ බ්බුබ්බිති ඤාපතස්ථිති, තනනා, “බාතුසංගො ලොපො

* ලබ්බොපලබ්භාති වර්ධ
 † සරණභාව-වර්ධ ‡ සංසිබ්බවසති-භො-විපල

නෙකසරසෝ' නි එන් ලොපො—අනෙකසරසෝනි ඡේදං කඛා
 “ වා පරෙ අසරුපා' නි අසරුපමනා ඔකාරසරමනා පරසරසා ලොපං
 කඛා ලොපොනෙකසරසෝනි වුහතනනාව තදන්සස සිඡ්ඛිත
 භො සමෙඡ චතතබ්බං, තං ගෙඨා වුහතමෙව ඉදං පන වතුපු
 පුහොසු සඤ්ඤාසුභතනනි දඨබ්බං, ගරුසඤ්ඤාකරණේ පයො
 ජනං ගෙඨා වුහතනසානුසාරෙන වෙදිතබ්බං. ඉදං පන සුභතං
 කසමා ඉගෙව වුහතනනි වොදනා සබ්බසාධාරණසඤ්ඤා වඛා
 පඨමනිද්ද්ධිඡ්ඛිතතං වා තදනනනරං සරසඤ්ඤාස වහතු. සුභත
 තසා එවමෙඡ සම්බන්ධාදයො ජපපකාර වෙදිතබ්බා

4 ලුමනනා නසො රසා

තස් අභිසු සරෙසු අකාග්දිසු ලුමනනා නසො සත් රසා
 නාම ගොනනි

තං සඨා අ ඉ උ ඉති රසා නාම.
 ගෙන කවෙඨා? “ රසං ”

“ ලුමනනා තසො රසා ” කීමන්මිදමුවවගෙ, “ අසො රසං
 මෙකවචනසොඤ්චි ව ” ඉවෙචචමාදිසු රසා නාමිමෙති ඤාප
 නන්. ලුමනනා'නි එකං පදං, තසො'නි එකං පදං, රසා'නි එකං
 පදනනි නිපදමිදං සුභතං තස්ගහගණමිනානුවහතගෙ, ගෙන,
 තස් අභිසු සරෙසු ලුමනනා තසො සත් රසා නාමානි අභො
 ලුකං මනනං. ගෙසං. තෙ'නි = ලුමනනා, ලුකං මනනං = ලුමනනං,
 ලුමනනමෙතෙසං අනිති වා ලුමනනා, තද “ තදසාන්තිනි වී
 වෙ' නි අඛිතිවෙ “ සබ්බදිනො ඡෙ ” නි ඡුපච්චසනනං කඛා
 වුහතනනි දඨබ්බං මහසද්දො වෙභි අච්ඡරසබ්බාතසබ්බාතං.
 වා විජ්ජපාදසබ්බාතං වා අකඛිනිවිලිභසබ්බාතං වා කාලං වද
 නිති දඨබ්බො තඨා හි, ගෙන මනෙතන එකමහතා රසා, විමනනා
 දිසා, අඛිමනනා වෘජනා'නි රසා'නි රසාකාලිකා, රසසද්දො
 හි රසං කාලං වදනි, තකකාලිකා පන තබ්බොතාරෙන වුහතා
 රසකාලමෙතෙසං අනිති වා රසා, තද පන ගෙඨාවුහත
 නසෙන ඡුපච්චසනනා රසසද්දො'නි දඨබ්බො ගරුසඤ්ඤා
 කරණේ පයොජනං පන වුහතනසෙතෙව විඤ්ඤාතබ්බං ඉදං පන
 එකමනනා රසා'නි අවඛා එව. වචනං දිසබ්බිමහනිකානච්චි සබ්බ
 ගණන්ඨං එකමහතා රසා'නි හි වුහත සබ්බවසෙන නිසමෙඛා
 වුහතනනා සෙ දිසබ්බිමහනිකා තෙ අසබ්බහිතා සවෙසුං, තසමා
 “ ලුමනනා තසො රසා ” නි සබ්බවසෙන අතිසමෙඛා වුහතං.
 එව. නි සති දිසබ්බිමහනිකානච්චි ලුකමහතනනා සබ්බහිතාව ගො
 ඤ්චිති. තසොගහගණං පන අඤ්ඤාභි අඤ්ඤාපි රසා සතනිති
 ඤාපතස්. තඤ්ඤාභි අඤ්ඤාභි ඛුඛිඛිඛිගහාවච්චි ඤාපපන
 ඤ්චිති හි භ සතකා විහතනනි රසදිසාතං. මියකතාවෙ සති'පි
 ගෙසු රසසොච සඨිම. වුහතනනා පඨමෙච භිඨං ගහනනා වා
 රසසඤ්ඤාව සරසඤ්ඤාසාතනනරං. වහතබ්බා'නි ඉගෙදං සුභත
 විධිතං ඉදං හි සුභතං වතුපු සුගෙසු සඤ්ඤාසුභතනනි වෙදිතබ්බං.

5. අරඤ්ඤ දීපා.

තස්ස අභිසු සරෙසු රසෙසති අරඤ්ඤ පච සත් දීපා නාම
ඛොහති.

තා සථා ; ආ ඵ ඌ ඵ ඛ ඉති දීපා නාම
ඛොහ කච්චොථා? “දීපං.”

“අරඤ්ඤ දීපා” කීමැස්විදමුච්චෙන, “දීපං” ඉච්චවච්චාදීසු දීපා
නාමිච්චෙති ඤාපනන්ථං. අරඤ්ඤා’ති එකං පදං, දීපා’ති එකං පදනති
ච්චදමිදං. සුභ්වාං තස්සග්ගාභ්භිච්චානුචතතතො, තොන; තඤ්ච
නොසු සරෙසු රසෙසති අරඤ්ඤ දීපා නාම හොහතිති අඤ්ඤා දීපං
කාලං දීපං, ඉතාපි තසානාලිකා තබ්බොතාපෙත දීපාති වුත්තා,
තඤ්චෙනෙසමස්සීති වා දීපා ගරුසඤ්ඤාසාරණෙස සොපනං. පන
වුත්තනපඤ්චෙව, චිත්තතා දීපා’ති අච්චා අරඤ්ඤ දීපා’ති චචනං
තිසභිච්චතතිකාච්චි සඛගභණ්ණන්ති දඬිබ්බං. රසෙසඤ්ඤා
සානනතරං දීපසඤ්ඤාච චතනබ්බා’ති ඉභෙදං වුත්තං. ඉදමපි
සුභ්වාං සඤ්ඤාසුත්තනති චෙදිතබ්බං.

6 ජෙසා බ්‍යජනා

ඵ ඔපඤ්ඤා අභි සරෙ ජෙසා අකච්චි කසාන්දරොසා නිග්ගතිතනනා
බ්‍යජනා නාම ඛොහති.

තා සථා ; ක ච ග ස ඛ ච ජ ජ ක ඤ ච ඵ ඵ ඵ ඤ න ඵ ද ඵ
න ප ඵ ඵ භ ම ස ර ල ච ස භ ල ආ ඉති බ්‍යජනා නාම.

ඛොහ කච්චොථා? “සත් සකති බ්‍යජනං.”

“ජෙසා බ්‍යජනා” කීමැස්විදමුච්චෙන, “අං බ්‍යජනෙ නිග්ගතිත”
ච්චෙවච්චාදීසු බ්‍යජනා නාමිච්චෙති ඤාපනන්ථං. ජෙසා’ති එකං පදං,
බ්‍යජනා’ති එකං පදනති ච්චදමිදං. සුභ්වාං. සෙ පන සරෙභි රසෙස
ති දීපෙති වා ජෙසා, තෙ බ්‍යජනා නාමාති අඤ්ඤා වුත්තෙති
අරඤ්ඤා ජෙසා නාම ජෙසනතිති ජෙසා, ජෙසා’ති හි පිස අසබ්බ
පඤ්ඤාගෙ ඉච්චිතස්ස “භූවාදසො ධාතවො” ති ලබ්බාදාසඤ්ඤා
දීපස්ස “ධාතුසසඤ්ඤා ලොපොනෙකසරසෙස” ති ලුභ්වානුච්චිකස්ස
“ධාතුලිච්චෙති පර්භවිතිය” ති අභිකිච්චි “විසරුපපදදීතො
ණ” ඉති ඤ්ඤාච්චිකස්ස “කාරිතං ච ස ඤ්ඤාබ්බො” ති කාරිත
මිච්ච කච්චා “කාරිතානං චෙත් ලොප” තති ඤ්ඤාපෙ ලුභ්වාන
“අසංගොගනනස්ස වුච්චි කාරිතෙ” ති කත වුච්චිකස්ස කිතකතනා “තඤ්ච
සමාසකිතකා නාමිච්චාතවෙදානාදීසු චෙ” ති නාමිච්චි කච්චා “ජන
චචනසුත්තං හි; ලිඛනච ච්චච්චෙන” ති අභිකිච්චි “තනොච ච්ච
තතිසො” ති සඤ්ඤාච්චිකස්ස “පි සො අං සො නා හි
ස නං යො හි ස නං සිං සු” ති අභිසමපසඤ්ඤා සති චතතිච්චානු
සුඛිකා සද්දපච්චතතිති” කච්චා “ලිඛනෙඤ්ච පඨමා” ති පඨමං කච්චා
තස්සාපි අභිසමපසඤ්ඤා සති චතතිච්චානුසුඛිකා සද්දපච්චතතිති
කච්චා “බ්‍යුච්චි චතනබ්බෙ බ්‍යුච්චිතං සො” ති සො චචනං කච්චා

තසස “අතො තෙන; සො වා” ති අධිකිච්චි “සබ්බසොභිනමා ඵ” ති ආකාරදෙසෙ කතො “සරලොපොමාදෙසපඤ්චියාදිමිති සරලොපෙ නු පකති” ති පුබ්බසරසස ලොපෙ කතෙ රූපං. බාඤ්ඤී යති අන්තො ඵතෙතිති වා බාඤ්ඤා, තසස පන විපුබ්බසස අස්ඤ්ඤා බාඤ්ඤා ගතිමිති ඉච්චිතසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියස “තඤ්ඤිති සු” ති අධි කිච්චි “කතනුකරණප්පදෙසෙසු වෙ” ති පුප්පච්චිතං. කඛා තසස “අනකා පුණ්චුන” නති අනාදෙසෙ කතෙ වුච්චානගෙත නාමමිච්චි කඛා විගතපුප්පතාදිමිති කතෙ රූපං. සර පන කිවාපි අන්තො බාඤ්ඤාති පච්චිච්චිසෙසනාමනා; පන බාඤ්ඤාති ඉධ න ගති තාති දඪබ්බා. යථා පන ආසු ගමනනා; අසොභි වුච්චාන කිවාපි ගවාදෙසො ආසු ගච්චන්ති, පච්චිච්චිසෙසනාමනාපි න නබ්බාතා රං* ලභන්ති. ඵමමිධාපි දඪබ්බං. පුබ්බතිඤ්ඤානං සරතං සඤ්ඤා ච්චා තදනනතරං නිඤ්ඤානං සබ්බසාධාරණසඤ්ඤාච්ච පඨමං වනතබ්බාති ඉහෙදං වුච්චාං. ඉදමපි සඤ්ඤා පුභ්භන්ති දඪබ්බං.

7. වග්ගා පච්චසො මනනා

ගතසං ඛො බාඤ්ඤානං කකාඤ්ඤො මනාරතනා පච්චසො අකච්චරවග්ගනා වග්ගා නාම ගතාහති

තං යථා : ක ව ග ස ඉ ව ජ ජ ක ඤ, ම ඨ ඩ ඨ ණ, න ඵ ද ඩ හ, ප ඵ බ හ ම, ඉති වග්ගා නාම.

ගතත කච්චසො? “වග්ගතනං වා වගග්ග”

“වග්ගා පච්චසො මනනා” කිමිත්ථිදමුච්චිතො, “වග්ගො සොසාසොසානං තතිසපඪමා” ඉච්චිවමාදිසු වග්ගා නාමිමෙති ඤ්ඤාප තත්ථං. වග්ගා’ති ඵකං පදං, පච්චසො’ති ඵකං පදං, මනනා’ති ඵකං පදනති කිසදවිදං. පුභ්භාං මකාරපරිසන්නා බාඤ්ඤා පච්චසවිච්චා ගෙන තදනච්චරවග්ගො වා වග්ගා නාමාති අඤ්ඤා. ඵන් පච්චසවාති වච්චි වචනං, යථා; ගාමො ගාමො රමණ්ඤොති, ඉච්චිතා පච්චසව පුභ්භා වග්ගාසඤ්ඤා පච්චිලභන්තානං බුද්ධතං දෙසෙති. යොති විභා ගඪවාවගො පච්චසො, “විභාගෙ ධා වෙ” ති සුභෙත වසඤ්ඤා සමුඤ්ඤො, අසොභිති වාවගො වා, තද “තදසොභිති ව වෙ” ති ඵන් වසඤ්ඤා සමුඤ්ඤො වො අඤ්ඤා සෙසං. තෙති=මනනා. ආදනච්චරසොච්චරෙත පරිසාරණ වුච්චානසොච්ච බාඤ්ඤාසඤ්ඤාහු විභ්භාතනො පඪමං. ඵඤ්ඤාතං. පඪමමිච්චි වචනබ්බිතො ව ඉහෙ දං විග්ගාං. ඉදමපි සඤ්ඤා පුභ්භන්ති දඪබ්බං.

8 අං ඉති ගිග්ගතිතං.

අං ඉති ගිග්ගතිතං නාම ගතාහති

ගතත කච්චසො? “අං බාඤ්ඤා ගිග්ගතිතං.”

“අං ඉති ගිග්ගතිතං.” කිමිත්ථිදමුච්චිතො, “අං බාඤ්ඤා ගිග්ග ඪක” විච්චිවමාදිසු ගිග්ගතිතං නාමිදමති ඤ්ඤාපතත්ථං. අං ඉති

* පච්චිච්චිසෙසන වග්ගා පච්ච සො මනනාහති. සෙබ්බං

එක පදය, ඉති ඉති එක පදය, නිගහනිතයනි එක පදයන් නිපද
 මිද සුභතං ආ ඉති යං චුභතං තා නිගහනිතං නාමානි අපො
 නිසසාය ගසනතිනි නිගහනිතං, කිං නිසසායානි වෙ, සරං නිසසාය ;
 අභෙදාදාසමිති තංසලාවෙ සති තනනාමාප්‍රාභෙ* පරිභාගේ
 වුභසනසොව එසඵ ව ඉතිසදෙදු අනන්තර වුභතං ඛිදුං නිද
 සෙසති , නිසමානාවෙ සමිපි සරෙත විනා නිද්දිසිදුං අසකුභෙ
 යාතනා ලබසදෙදාන පසිමං නිද්දිසෙත අකාරෙත නිද්දිසිදුං
 ව නිදසෙසතිති දභිබ්බං. ආ නිගහනිතනි වුභතෙපි සිමෙ ඉති
 සදෙදුත තමෙවනං පසාසෙති 'සද්දසිකා අනාධිකො හො
 ති'ති, තං පන උපරිසෙව ආවිභවිසෙති පච්ඡා නිද්දිභානං පච්ඡා
 වභතබ්බතො ඉහෙදං වුභතං. ඉදමිති සද්දසුභතනනි දභිබ්බං.

9 පරසමසංසු පරසාගෙ

සා ව සහ සකනගභෙසු සමසංසු ජොසානි වා අසොසානි
 වා නා පරසාගෙ සති එසඵපි සුඡරෙත

නසඵ සොසවසොනා නාම , ගසම ඡකසු ඛිද්ධිනි දබ්බත බ්බම
 සරලව හල ඉති ජොසා නාම අසොසා නාම , කභි වජ වභි
 නඵ සඵ ස ඉති අසොසා නාම

ගෙත කවිසො? "වරෙහ සොසාසොසානං නනිසෙඵමි"

"පරසමසංසු පරසාගෙ" කිමනිමිදච්චිවෙතෙ, "වරෙහ සොසා
 සොසානං නනිසෙඵමි , ගභසුභවසෙස වා'නි එවමාදිසු සොසා
 සොසුපධාදෙසො ඉමෙති සුභවසො. පරසමසංසුති එක පදය,
 පරසාගෙති එක පදනති ටිපදමිදං සුභතං පරෙසමිති සමසංසු
 සුභතභානෙ යොජෙතබ්බතානි අපො. පරෙසං සමසංසු=පරසම
 සංසු, වෙසකරණනං සමසංසුති අපො , පරසමි. වා සමසංසු=
 පරසමසංසු, සකනගභෙසු සමසංසුති අපො. පසුඡතං පරසා
 ගො, තසං. පරසාගෙ, සනිති සට්ඨිකො අභිභවො සමසංසු.
 වභි, පරසමසංසු පච්ඡා වභතබ්බතො ඉහෙදං වුභතං. නිවිධා
 හි සංසු, අනිභිසංසු සකසංසු පරසංසුති, හා පන
 අකච්චවරෙහසොසාසොසවසෙනා දිපෙතබ්බං

10 පුබ්බමධොසිතමසුරං සරෙත විසොඡසෙ

නසඵ සනං කතභුකාමො පුබ්බමධොසිතං අසුරං
 කභි සරම උපෙ කභි සරෙත විසොඡසෙ

නත්‍රාසමාදි

"පුබ්බමධොසිතමසුරං සරෙත විසොඡසෙ" කිමනිමිදච්චිවි
 වෙ, සභි. කතභුකාමො පදවෙඡ්ඡෙ කතෙ පුබ්බමුතං ඛාඡතං
 අධොසිතං අසුරං කභි සරෙතො විසොඡසෙති සුභවසො.
 පුබ්බමති එක පදය, අධොසිතනානි එක පදය, අසුරනනි එක
 පදය, සරෙතනනි එක පදය, විසොඡසෙති එක පදනනි පච්ඡෙමිදං
 සුභතං පුබ්බමුතං ඛාඡතං අධොසිතමසුරං කභි සරෙතො විසො

* ගසනතිතාවෙ පිහල † අකච්ච වෙසකරණනවසෙස පිහල
 110-91 D

ජයෙහි අනෙකු. සරබාජනපදෙසු විගහගොනු වුහෙතැන. සරණෝ බාජනං විසොජයෙහි අවනා කසමා එවං වුහනනනි යදි පන එවං වුහනං ගවෙයන, සසිලවාවි ආදිසු සො— සිලවාවි පදවෙල්ලෙද කනෙ කතරං බාජනං සරණෝ විසොජයෙහි සදෙහො ජයෙයන් පුබ්බා පරනනි නියමාභාවා, නංසදෙහනිවහනනනනි. පුබ්බගහනනං කනං පුබ්බ සීනං බාජනං සරණෝ විසොජයෙහි කනි ධිපෙතබ්බ නනි සදෙහො ජයෙයන, තසස සදෙහනිවහනනනනි. අධොධීන ගහනනං, කනං. ආහ ව වුහනියං පුබ්බබාජනං අධොධීනමසසරං කනානි, අසං හෙතෙසො, අධොධීනං කනා අසසරං කනානි. අසසරගහනනං පන කසමා කනං, අසනිපි අසසරගහනනෙණ සරෙන විසොජයෙහි වුහනනනාව නදෙහො විසදසදයනිනි. සච්චං, උතහර සුතනනමසසරගහනනං, අසං හෙතෙසො ; අධොධීනං අසසරං බාජනං පරනබරං නයෙහි එවං හි සනි කසමා කසෙව න වුහනනනි වොදනා ඉහාපි කිමිමහනනසමහවගො, අසනි හි අසසරගහනනෙණ සරෙනෙහි එවං ධීපිතනනා,* කිං පුබ්බබාජනං අධොධීනං කනා සරෙන සහ විසොජයෙහිබනනනි සදෙහො ජයෙ යන, අසසරගහනනෙණ සනි අසසරං කනා සරෙන සහානි අනියස අසුතනනනා, සරෙනෙහි එනි සරණෝ අනෙහි ලබ්බනි කිං නාමෙන. විසොජයෙහි, වුහනනනාව නදෙහොපි ලබ්බනිනි. න ලබ්බනි, බසුබ්බෙසව සමාගමොනි ආදිසු බසුබ්බෙස—ඉවානි ඡෙදෙ කනෙ පරපදං පවිච්ච පරසකාරසස පුබ්බබාජනනනා, පුරිමසකාර නො අධොධීනං කනා පරපදං පවිච්ච න. පුබ්බබාජනං සරෙන සහ විසොජයෙහිබනනනි අනියස සමහවගො, කසමා පනෙණ සරණෝ අවනා එවං වුහනනනි. යෙන කෙනපි ආකාරෙන සියසාතං පරිණතුපපාදනනනි පවමනනසසාපි එවරුපං රුපං හපි සසනිනි : තථා හි ; සරසදදෙසො සමාවචනසස “අමගනුමහනනනුත්ත බුහමහනසබසචුපිතාදිහි සමා නාවෙ” නි, සුරෙන ආදිගහනනෙණ න නාභාවෙ කනෙ “අනො නෙනා” නි තසස එනාදෙසෙ කනෙ “ සරලොපොචාදෙසසච්චියදිවහි සරලොපෙන පකනි” නි පුබ්බ සරසස ලොපෙ කනෙ “සඤ්ඤෙ ලොපං ; වා පරෙ අසරුපා” හි අසිකිච්ච “කව්‍යාසවණ්ණං ලුහෙන” නි පරසරසස අසවණ්ණෙණ සමපහෙන තෙනෙව පකනිභාවෙ කනෙ පුබ්බබබර. පරනබරමුප නිහෙ එවරුපං රුපං හොනිනි, අසං පහ කරුණෙයෙවාවරුධො, නාවරිසසස, තායෙව මකාපිනි අසසරනනි එනි ව අකාරෙ විර ගනො ඉදං පන පරිභාසාසුතනනනි දඬබබ.

තනුසවිනි උදහරණ; තසස පන තනු—අසං ඉති පදවෙල්ලෙද කනෙ ඉමිනා සරණෝ බාජනං විසොජයෙහි “සඤ්ඤෙ ලොපං” නි පුබ්බසරසස ලොපං කනා “සඤ්ඤෙ ලොපං ; වා පරෙ අසරුපා ; කව්‍යාසවණ්ණං ලුහෙන” නි අසිකිච්ච “දිසං” නි දිසං කනා පරනබර. කෙනා උදහරණපිටි වෙදිතබ්බා

* පදිපසා වරුච

11. නලස පරං සුරතො.

අසුරෝ චෝ බෞච්ඡාං අධෝධිතාං පරකවිරං නලස සුරතො
නාත්‍රාභිරහිමිච්ඡයා

සුරතොහි කසමා? අරකනාවච්චි මං අච්චි මං අච්චි මං අභාසි ච ම,
එසේ පන සුතො න හොති

ඉති සහායකපෙස පඨමො කථෙඤ්ඤා

“නලස පරං සුරතො.” කීමුත්ථිදමුච්චිතො, සනීං සහතු
කාමමන සරතො විසොජ්ඣකවිරං වා ඉතරං වා අසුරං.
සුරතථාමන පරකවිරං තෙනච්චනති සුපනතථං. නලසති
එකං පදං, පරකති එකං පදං, සුරතතති එකං පදනති නිපදමිදං
සුතතං. අසුරං බෞච්ඡාං සුජ්ඣතබ්බභානෙ පරකවිරං තෙන
බ්බතති අඤ්චා සුජ්ඣතබ්බනති සුතතතති විගහහො. විසො
ගාතනතරං සංසොගවිධායකසස වතතබ්බතො ඉහෙදං වුතතං.
ඉදමපි වතුසු සුරතතසු පරිභාසාසුතතතති දභිබ්බං.

තත්‍රාභිරහිමිච්චෙජ්ජයකති උදහරණං, තසස පන තත්‍ර—අභිරහිති
වි: අභිරහි—ඉච්චෙජ්ජයකති වා පදෙච්ච්චෙදෙ, පුබ්බපච්චෙති පන “සර
සරෙ ලොපං” ති පුබ්බසරසස ලොපං කථා “සර සරෙ ලොපං;
වා පරෙ අසරාපා; කුචාසවණණං ලුතො” ති අභිකිච්ච “දීඝං”
ති දීඝං කථා ඉමිතා, පරකවිරං තෙනා, රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා
ඉතරපකෙච්ච පන “අං බෞච්ඡෙන නිගහහිතං; විගහනතං වා
විගහ” ති අභිකිච්ච “මද සරෙ” ති නිගහහිතසස මකාරං කථා
ඉමිතා පරකවිරං තෙනා, රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා

සමමෙතා මුඛමහනදීපනීං පඨමො පරිච්චෙදෙ

12 සර සරෙ ලොපං

සර චෝ සරබ්බපි සරෙ පරෙ ලොපං සපෙසානති

සසච්ච්චිසාති සමථං ගතාති, ගොරගනං සරගන, සරමනා
සසමා සරබ්බත

“සර සරෙ ලොපං” කීමුත්ථිදමුච්චිතො, අනතතරෙසු සරෙසු
පුබ්බසරසස ලොපසුපනතථං. සරති එකං පදං, සරෙති එකං පදං,
ලොපතති එකං පදනති නිපදමිදං සුතතං. සර මො සරෙ පරෙ
ලොපං. පපෙපානතිති අඤ්චා එසේ ඒ සරති කාරිතිඤ්ඤොසෝ
සරෙති නිමිතතං, ලොපතති කාරීසං සරතතිති සර, ලුතති
ලොපො. සරතං පඨමං නිද්ද්භිතතා පඨමං තෙසං සනිවිධානං
වතතබ්බනති ඉහෙදං වුතතං එසේ ව සරෙසුති අච්චා සරෙති
වචනං එකෙකසං. සෙවොති සුපනතථං. සදි එවං සරෙති අච්චා
කසමා සරති වුතතතති එකවිතිවතුතනමපි ලොපො හොතිති

° පදසනී පිභල † කාරිකො හිදසෙති මරමම

සදුපනස්, හෙත “ සබාතො ගඤ්ඤ වා’ නි එස් අව ආව ඉ ව ඊ ව එ වාති විගහක කතා “ නාමානං සමාසො යුත්තඤ්ඤා” නි අභි කිච්චි “නාමානං සමුච්චිසො වඤ්ඤ” නි වඤ්ඤසමාසං කතා වුත්තභාති මජ්ඣනිකානිකායානි වසදුමච්චපසාගං කතා අආඉඊඑති එව. ජීනෙ එකාචර පචර සෙසසර්තං ලොපො තොතිති දුච්චිං.

සංකීර්ණසානිකාදීති උදුහරණී, තෙසං පන සංඝ—ඉඤ්ඤාති, නො භි—එතං, සමෙකු—ආසසමාති පදචෙදදං කතා සරතො බාජන විසොජේතා ඉමිතා පුබ්බසරසං ලොපං කතා පරකබරං නොධා රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා ඉමසී. කප්පෙ සබ්බානෙව කාරක පුත්තාති

13 වා පචර අසරූපා

සරමනා අසරූපා පචර සරෙ ලොපං පච්ඤාති වා

වනනාචරෙම ගිකච්චෙ ධම්මා, නිගුණාච සමන්තො

වාහි කසමා? පච්ඤ්ඤාති, නසංඝ ධම්මා ජහිතා හවන්ති

‘වා පචර අසරූපා’ කිමසිමිදමුච්චෙන, අසරූපමිතා සරමනා පචර සරෙ විකප්පන ලොපං පච්ඤාතිති සදුපනස්. වාති එකං පදං, පචරෙති එකං පදං, අසරූපාති එකං පදනති කිපදමිදං පුත්තා, අනධාරපුත්තනො සර්නාහණං. ‘අස්චිවසා විගහතිච්චරි නාමො’ නි කතා එකච්චනකෙනෙත පරොසඤ්ඤා සමිඛිකො තොති, සරෙඤ්ඤාහණං. පච්චිකානෙත අසරූපාගාහණනෙත සමිඛි කො තොති සස් භි කාරිසකාරිතිමිච්චාති න සනති, තස්ච ච කාරිසකාරිතිමිච්චනාචෙත වනකනති සස් පන සනති තස් නබ්බිසෙසකභාචෙතෙව වනනාති වා නවා ඉධ පන ජිමිත්ත කාරිනං සමිච්චා තෙසා ජිමිත්තකාරිනො, හබ්බිසෙසකභාචෙ තෙව වනනාති, කාරිසාසමිච්චා පන කාරිසං කාරිසව්සෙනෙව වනකනො, තෙත අසරූපමිතා සරමනා පචර සරෙ විකප්පන ලොපං පච්ඤාතිති අස්චා සමානං රූපං සසං සො = සරූපො; න සරූපො = අසරූපො, නප්පුරිසසමාසනො “අත්තනනස නප්පු රිසෙ” ති නකාරසං අත්තා තොති, කසා අසරූපා වා අසරූපාති චුත්තා’පි පචරෙති ව සංඝ, ජෙසං. කිමසි, පචරෙඤ්ඤාහණං. ත්ථ නති පුබ්බසසාති’පි අස්චිසං සමිච්චෙනා තනන, අදි හි තං සමාස ජිත්තා, පුබ්බපුත්තනෙනෙව පිඤ්ඤිකනො පුත්තාට්ච න වනකබ්බං පිසාති න චචිතාබ්බං, කසා, පුරිපුත්තනෙනෙව පිච්ච අසරූ පමිතා සරමනා පුබ්බසරෙ විච්චාසන ලොපං පච්ඤාතිති සදුප නස්. ජිත්තනති වචනං සකුච්චෙසානා, හසමා පුබ්බස සිච්චනාසසිසති සං ජිත්තා, තං පුච්චනා.

වනනාචරෙම ගිකච්චෙති ආදීති උදුහරණී, තස් වනනාචරෙ— ඉච්ච, කිපච්ච—ඉච්චාති පදචෙදදං කෙන සරතො බාජනං විසොජේතා අනධාරපුත්තනො පුබ්බසරසං ලොපං පච්චෙනා

අපවාදතා* තං නිවාරෙඛා; අනන්තරසුභතාමිතිකිච්ච ඉථිතා පරසරසස ලොපං කඛා රූපසිච්චි වෙදිතඛබ්බා.

පච්ඡිසානීති ආදීනී කිච්චදුභරණිති, තෙසං පහ පච්—ඉච්ඡිසානී, තණ්දා—අසසුනී පදවෙර්දං කඛා ඛාජතං විසොජ්ඣනා ඉථිතා පරසරසස ලොපෙ සච්චගතා වාග්ගහණෙන ලොපමකඛා අනන්තරසුභතන සුඛබ්බතං ලොපං කඛා පරකඛරං තෙනා රූප සිච්චි වෙදිතඛබ්බා

14. කච්චාසච්ඡණං ලුග්ගත

සරණ වො සරණ සුඛබ්බසරෙ ලුග්ගත කච්චි අසච්ඡණං සරසානී.

සඛ්ඛාං නොපෙති වෙදගු, ඛච්ඡුසෙසච්ච සමාගචො

කච්චිති කඛා? සසච්ඡිසානී, තච්චපමං ඛච්චචරං අරදසසි.

“කච්චාසච්ඡණං ලුග්ගත” කිමච්චිදුච්චචනෙ, සුඛබ්බසරෙ ලුග්ගත පරණ සරණ කච්චි අසච්ඡණං පසොනීති සදුපනනි.. කච්චිති එකං පදං, අසච්ඡණනී එකං පදං, ලුග්ගතනී එකං පදනනී කිපද මීදං සුභතං. අනන්තරසුභතනො පරණග්ගහණං වචනනෙන, තෙන : ආදිපුග්ගත සරණසච්ඡු ‘අච්චසා විගතනී විපජ්ඣනාමො’ ති කඛා එකච්චනනෙන පරණසච්ඡුන සච්චිකො, හොති, සතන මානෙනා සරෙති සතනමානෙනා ලුග්ගතසච්ඡුන, තෙන : සුඛබ්බ සරෙ ලුග්ගත පරණ සරණ කච්චි අසච්ඡණං පසොනීති අපොනා. පමාගො වරෙණ් = සච්චණ්, ඛ සච්චණ් = අසච්චණ්, තං අසච්ඡණං වාග්ගහණෙ විජ්ඣමානොපි කච්චිග්ගහණං කඛා කතනනී. වාග්ගහණසච්චිකො සනි සෙභ්භෙසංච එකසෙසච්ච රූප වං. හොති, කච්චිති චුභොච පන සෙභ්භෙසංච එකසංසච්ච හොති, එකසං. තෙච්ච හොති, තදච්චිච්ච කච්චිග්ගහණං කතං.

සඛ්ඛාං නොපෙතිති ආදීනී උදුභරණිති, තෙසං පහ සඛ්ඛාන—උපෙති, ඛච්ඡුසස—ඉච්ච සමාගචොති ඡෙදං කඛා අනන්තර සුභතන පරසරසස ලොපෙ සච්චගත වාග්ගහණෙනාකඛා “සරණ සරෙ ලොප” නනී සුඛබ්බතං ලොපං කඛා අනන්තර සුභතවසච්චිකිච්ච ඉථිතා උකාරසස අසච්ඡණ්චොකාරං කඛා තච්ච ඉකාරසෙසකාරං කඛා පරකඛරං තෙනා රූපසිච්චි වෙදි තඛබ්බා එනි පහ කඛා අසච්ඡණග්ගහණෙන එකාරණකච්ච ඉකාරඋකාරනං පසොනනී කාච්චෙච්ච. චාතාසභනතා අච්චා, තනි එතෙසං සච්චණ්නී = අසච්චණ්, තෙ තෙ, එකාරණකච්ච. ඉතරෙ පන අකාරදසො සච්චණ්නී චුච්චනනී, හෙන : අසච්ඡණං පසොනීති චුභතන එකාරණකච්ච, ගසකරෙන.

සසච්ඡිසානීතාදීනී කිච්චදුභරණිති, තෙසං පහ සස—ඉච්ඡිසානී, තච්ච—උපෙතිති ඡෙදං කඛා “සරණ සරෙ ලොප” නනී සුඛබ්බ සරණං ලොපං කඛා ඉථිතා පරසරනං අසච්චණ් සච්චගත කච්චිග්ගහණෙනාකඛා : පච්චිසස “සරණ සරෙ ලොපං : වා පරණ අසරූපා; කච්චාසච්ඡණං ලුග්ගත” ති අච්චිකිච්ච “දීපං” ති දීපං කඛා පරකඛරං තෙනා රූපසිච්චි වෙදිතඛබ්බා.

* අපවාදතා කච්චි

15 දීඝං

සරණං වො සරණං පුබ්බසරෙ ලුභන්තා කචචි දීඝං පපෙපාති
සද්ධිධම්මතං පුච්ඡස්ස සෙඨං, අභාගාරෙති වුභසං

කචචිති කසමා? පච්චුපාලී අරෙභග්ගි සමනනාගතො, නසං
ඤ්ඤං කිචි

“දීඝං” කිමන්තීදමුච්චතො, පුබ්බසරෙ ලුභන්ත පරෙ සරෙ කචචි
දීඝං පපෙපාතිති ඤ්ඤපනන්තං. ඉධ පන කාරිසසෙසච නිද්දීචිතතා
නිමිත්තකාරිනො අනන්තරෙ විස වත්තනති, කචචිගගහන්චෙච
වතනතො, තෙන පුබ්බසරෙ ලුභන්ත පරෙ සරෙ කචචි දීඝං පපෙපා
තිති අපො: විගගතො හෙඨා වුභන්තාච

‘සබ්බවිත්තං පුච්ඡස්ස සෙඨං’ නති ආදිති උද්ගරණිති, තෙසං පන
සඨා—ඉධ විත්තං, අන—අගාරෙති ච—උගගන්ති ඡෙදං කඨා “සර
සරෙ ලොපං.” ති පුබ්බසරන්තං. ලොපං කඨා අනන්තරසුත්තතතස
මඤ්චිච්ච ඉමිනා පරසරන්තං. දීඝං පාපෙඨා පරකඛරං තෙඨා රූප
සිච්චි වෙදිතබ්බා

පච්චුපාලීති ආදිති කිමුද්ගරණිති, තෙසං පන පච්චි—උපාලී,
නන්ති—අඤ්ඤානති ඡෙදං කඨා “සර සරෙ ලොපං” නති පුබ්බ
සරන්තං ලොපං කඨා ඉමිනා දීඝෙ සමපතො කචචිගගහන්තො
කඨා පරකඛරං තෙඨා රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා

16 පුබ්බො ච

පුබ්බො ච සරණං පරසරලොපෙ කතො කචචි දීඝං පපෙපාති
කිංසුධම්මතං පුච්ඡස්ස සෙඨං, සාධුති පච්චුපාලීති

කචචිති කසමා? ඉතිස්ස මුත්තනමපි

“පුබ්බො ච” කිමන්තීදමුච්චතො, පරසරං සරෙ ලුභන්ත පුබ්බො
සරෙ දීඝං පපෙපාතිති ඤ්ඤපනන්තං. පුබ්බොති එසං පදං, වාති එකං
පදන්ති විපදමිදං සුත්තං. ඉධ පන කාරිනො නිද්දීචිතතා කාරිනං
ධිපෙඨා කාරිසසෙසච වත්තනති පරෙසඤ්ඤ පන පුබ්බ
සඤ්ඤාන අසමිඤ්චිතතා කාරිනං ධිපෙඨා ලුභන්තති නිද්දීචිතිමිත්තා:
මෙච විසෙසෙති, සර සරෙති සඨාසමිච්චං. නාඤ්ඤසකච්ච හොනති,
තෙන පරසරං සරෙ ලුභන්ත පුබ්බො සරෙ කචචි දීඝං පපෙපාතිති
අපො: වසඤ්ඤගහන්තං පන ලුභන්තදීඝගගහන්තානුකච්චිතතං. අඤ්ඤ
කතනතච්ච වත්තමාසෙච්චි වාසුකච්චිතමුත්තරත්ත නානුචත්තතො
ඉති දසසන්තං.

කිංසුධම්මතනති ආදිති උද්ගරණිති, තෙසං පන කිංසු—ඉධ
විත්තං, සාධු—ඉති පච්චුපාලීති ඡෙදං කඨා බ්ඤ්ඤං. විසෙ
සෙඨා “සර සරෙ ලොපං” නති අඤ්ඤිච්ච “වා සරෙ අසරූපා” ති
පරසරන්තං ලොපං කඨා අනන්තරසුත්තතච්චකමච්චිච්චි පුබ්බ
සරන්තං ඉමිනා දීඝං කඨා පරකඛරං තෙඨා රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා

ඉතිස්සාති කිමුද්ගරණං, තස්ස පන ඉති—අසඨාති ඡෙදං කඨා
වුත්තනතසෙත පරසරස්ස ලොපං කඨා පුබ්බසරස්ස ඉමිනා දීඝෙ
පච්චුපාලීති කචචිගගහන්තොකඨා රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා

17. සමෙදනතාසාරදෙසො

එකාරස්ස අනතභුතස්ස සමෙ පමෙ කමච්චි සකාරදෙසො භොති. ජයිගභො වොමාසං ධමෙමා. නානං එවං වදෙසාං, නාසස්ස සහිංශං භොනති

කමච්චි කියමා? භොනානනා, ඉති භොති.

“සමෙදනතාසාරදෙසො” කීමකමිදමුච්චිගො, එකාරස්ස අනත භුතස්ස සමෙ පමෙ කමච්චි සකාරදෙසො භොතිති සුපනති. සංති එකං පදං, එදනතස්සාති එකං පදං, ආදෙසොති එකං පද නති තිපදවිදං සුභතං. ආදිසුභතනො සමෙභොහණස්ස ව තතිස සුභතනො කමිභොහණස්ස ව අනුචතභනනො එකාරස්ස අනත භුතස්ස සමෙ පමෙ කමච්චි සකාරදෙසො භොතිති අමො. ආදෙසො පෙනමානාං යොති වනාබෙබ සතාති වචනං සකිවසෙන සුබුච්චාර ණො, වචනං රූපනති වා සමිභො. එසෙව අනෙතා = එදනො, තස්ස එදනතස්ස, දකාගෙ මිසසකදෙසාපගමති. සකිවසෙනා ගතො ඉධ පන කමිච්චාරයොව මනාබෙබා, න එ අනෙතා සස්ස සො = එදනොති බහුබිති, එවං සති එකාරස්සසඤ්ජාසාපි සකාර මොපජ්ජනමොති තනන, එදනතස්සාති ජසී නිද්දිඑනතා, එකාරනත සඤ්ජාස සනතකාවසවො වා සකාරං පපොතිති අතිස්ස සමභව තොති එවං සහොති අසුකස්සාති අවචනනො සස්ස කස්සවි සකාරං ආපජ්ජෙසති. තගන, සමෙති අනුචතනනො, එකාරනත සඤ්ජාසාවසවො සමෙ පමෙ සකාරං පපොතිති අතිස්ස සමභව තොති එවං සහොති ඉධ වුනෙතසු ඛොමසං ධමෙමා, නානං නාසස්සාති රූපෙසු මෙකොසද්දෙති සමෙ විවිතො එකාරනතසඤ් ජාස සනතකානං මකාරකකාරනමි සරපරතනා තෙසං සකාරං ආපජ්ජෙසති තමි න, සකාරස්ස නාලුජතනා, නාලුජසෙසකාර සෙසව සකාරදෙසො භොතිති වනතුං සකාකුණොසනතාති එවං සහොති සවාසං න ගණිසසගිති ආදිසු සවෙ—අසනති ඡෙදෙ කතො බාජනතනා නාලුජතනා ව බාජනස්ස නාලුජස වකාරසෙසව සකාරමි ආපජ්ජෙසති. තමි න, සගබ්බකාරනතා බාජනසෙස නි න සකා විඤ්ඤානති නං න සකා, ඉමං. සෙව සපෙස “දෙ ධස්ස වෙ” ති ආදිසු බාජනානමි විධානසුපලබ්භනගො නසමාස වුනතං ඉධ ජනි කමිච්චාරයොව මනාබෙබාති, තං සුච්චි තනං. තෙනාහ, එකාරස්ස අනතභුතස්සාති

අසිගභො ඛොමසං ධමෙමාති ආදීති උද්භරණි, තෙසං පන මෙ—අසං, තෙ—අසං තෙ—අසොති ඡෙදං කථා බාජනං විසො ඡෙචා “සග සමෙ ලොපං, කමිච්චිණ්ණං ඉතො” ති අසිතිච්ච ඉමිනා එකාරස්ස සකාරං කථා පඡ්ඡකරං නෙතො රූපසිච්ච වෙදි තබ්බා

තෙනාහතාති ආදීති කිමුද්භරණි, තෙසං පන තෙ—අසාහ නා, තෙ—එතාති ඡෙදං කථා බාජනං විසොඡෙචා ඉමිනා සකාරෙ සමපතො කමිභොහණනාකථා “සග සමෙ ලොප” ති අසිතිච්ච “වා පඡ්චෙ අසරූපා” ති සරසගන, ලොපං කථා රූපසිච්ච වෙදිතබ්බා

18. වමොද්දනානං

ඔකාරොකාරානං අනන්තානානං සරෙ පරෙ කවිච්චිකාරා
දෙවනා වනාති.

අඵච්චසං සචසං ගොති, ඛිකාරාඛාඛා, වචේච්චසඵච්චිකා
තිච්චං, ඛිකාරාචාචමාචචචචි.

කවිච්චි කසමා? වකාරාචේච්ච භිකාරිච්ච ඛිකාරා, කිත්තූමාච
සමච්චිකො

“වමොද්දනානං.” කිමස්මිදමුච්චිච්චෙ, ඔකාරොකාරානං අනන්ත
භූතානං සරෙ පරෙ කවිච්චිකාරාදෙසො ගොතිති සුපනන්ති.
චංති එකං පදං, ඔද්දනානානන්ති එකං පදන්ති චිපදමිදං සුත්තං.
අනන්තරසුත්තංසෙසච අසුච්චිකාරානානා: තභො ආදෙසගහච්චිච්ච,
ඔකාරොකාරානං අනන්තභූතානං සරෙ පරෙ කවිච්චිකාරාදෙසො
ගොතිති අපොති ඔ ච උ චෙති විග්ගාහං කච්චා චඤ්චමාසච්ච:
ඔද්දෙච්ච අනානං = ඔද්දනානාති කමමධාරසං කච්චා තභො ආදෙසා
පෙනස්සං කච්චා ජච්චානච්චෙසන ඔද්දනානානන්ති සමිඛිකාරිතිසං,
දකාරෙ මිසසකදෙසාපගමකරණස්සං සංචිච්චෙසනාගතො. “වමො
ද්දනානං” හන්ති එච්චි සංචිකාරිච්චං කං, ගොති ච්චිකාරාචෙච්ච.

අඵච්චසංසාති ආදිති උද්ගරණන්ති, ගොසං පන අඵච්චිකාරා—අසං,
සො—අසං, ඛිකාරා—ආඛාඛො, චිත්ත—එච්ච, චිත්ත—ආපාච්චන්ති
චේදං කච්චා ඛිකාරං විචොපේච්චා “සරෙ පරෙ ලොපං; කවිච්චි
ච්චිච්චං පුච්චෙති; සමෙදනකසංසාදෙසො” ති අඛිකාරිච්ච ඉමිතා ඔකාරො
කාරානං වකාරං කච්චා රුපසිච්චි චෙදිතඛිකාරා.

වකාරාචේච්ච භිකාරිච්චි ආදිති කිමුද්ගරණන්ති, ගොසං පන
වකාරාචේච්ච—ඉමෙ, කිත්තූ—ඉමාච්ච ඉති චේදං කච්චා ඛිකාරං
විචොපේච්චා ඉමිතා පුච්චෙසනං වකාරෙ සච්චිකාරා කවිච්චිච්චං
චේච්චාකච්චා “චා පරෙ අසරුපා” ති පරපරසං ලොපං කච්චා රුප
සිච්චි චෙදිතඛිකාරා.

19. සරෙඛා වනති.

සරෙඛා ති ඉච්චෙච්චෙසා තිසරෙද්ද වෘජභො සරෙ පරෙ කවිච්චි
චකාරං පෙසාති

ඉච්චෙච්චං කුසලං, ඉච්චෙච්චං වච්චිකාරං, සමිච්චිච්චං, සමච්චාචරති.
කවිච්චි කසමා? ඉච්චිච්චං ච්චිච්චංචිච්චි.

“සරෙඛා වං ති” කිමස්මිදමුච්චිච්චෙ, තිසරෙද්ද සරෙඛා ඛිකාරානා
සරෙ පරෙ කවිච්චිකාරා පෙසාතිති සුපනන්ති. සරෙඛාති එකං
පදං, වච්චි එකං පදං, ති ඉච්චි එකං පදන්ති චිපදමිදං සුත්තං. අන
න්තරසුත්තංසෙස විස සරෙච්චිච්චංසෙස කවිච්චිච්චංසෙස චාත්තච්ච
චාත්තභො: තිසරෙද්ද සරෙඛා සරෙ පරෙ කවිච්චිකාරං පෙසාතිති
අපොති.

ඉච්චෙච්චන්ති ආදිති උද්ගරණන්ති, ගොසං පන ඉච්චි—එකං, ඉච්චි—
අසං, පති—උච්චෙච්චං, පති—ආච්චෙච්චං චේදං කච්චා ඛිකාරං
විචොපේච්චා “සරෙ පරෙ ලොපං” හන්ති අඛිකාරිච්ච “ඉච්චෙච්චං සං
ච චා” ති ඉකාරසං සකාරං කච්චා සමිච්චිච්චංචිච්චං ගොති සහ

තකාරසස “සර් සරෙ ලොපං, කව්වාසවණ්ණං ලුතො” තී අපි කිව්ව ඉමිතා වකාරං කඛා “පරවෙභාවො ධානෙ” තී වෙභාවං කඛා දුරකඛිරං තෙනා රූපසිඛි වෙදිතඛිඛා, ඉමසස පන වනගීති වතතඛෙඛ “සඛෙඛා වනනී” තී වචනං. තිකාරපච්චඛසස සකාර සසාපි ආපච්චනඛා, තොනාහ, තිසඛෙඛ ඛාචතොනී, ඉකාරසස තී සකාරෙ කතෙ තිසඛෙඛ ඛාචතො, නාම හොනී ඉඛිසස මුහු තනනනී කිච්චුඛරණං, තසස පන ඉතී—අසකාතී ජෙදං කඛා ඛාචනං. විසොචෙඛා ඉමිතා තිකාරසස වකාරෙ සමපතො කව්වගහඛණ්ණනාකඛා “සර් සරෙ ලොප” නනී අපිකිව්ව “චා පරෙ අසරාභා” තී පුරසරසස ලොපං කඛා රූපසිඛි වෙදිතඛිඛා

20 දෙ ඛසස ව

ඛ ඉඛෙවනසස සරෙ සරෙ කව්වි දකාර්දෙඛසා භොනි එතච්චදහං හිකච්චෙ සමසං

කව්විනි කසමා? ඉඛෙව මරණං හවිසසනි

වසදදගහඛණ්ණ ඛකාරසස හකාර්දෙඛසා භොනි සාහු දසසනමිඛිසාහං

සුභ්‍යාට්ඨාගෙන ඛහුඛාපි ඛිසා භො දසස සඵා, සුභරනා ඛො නසස සඵා, දුකකං ඛො නසස සඵා, ගඛුඛෙඛා ඛො හහසස සඵා, අනුඛජා ඛො හසස සඵා, කුචුසඛො ඛො රසස සඵා, මහාසාලො ජො සසස සඵා, ගවඛජා ඛො ඛසස සඵා, කුඛිඛඛො ඛො සසස සඵා, සඛො ඛො චස්ස සඵා, නිසං පුභ්‍යා ඛො නසස සඵා, නිසඛො ඛො නසස සඵා, ගඛෙඛා ඛො සසස සඵා, නිසඵනනී ඛො සසස සඵා, නිඛිඛනනී ඛො කසස සඵා, නිකච්චිනී, ඉඛෙවමිඛිදඛසා

“දෙ ඛසස ව” කිමනිච්චිචුච්චිඛෙ, ඛකාරසස සරෙ පරෙ කව්වි දකාර්දෙඛසා භොනිනී සුපනනී. දෙහි එකං පදං, ඛසසානි එකං පදං, චාති එකං පදනනී තිපදමිදං පුභ්‍යාං අනනනරසුතනසස විස සරෙගහඛණ්ණස කව්වගහඛණ්ණස චානුචනිතනඛො ඛකාරසස සරෙ පරෙ කව්වි දකාර්දෙඛසා භොනිනී අභො වගහඛණ්ණච්චං සසමෙව වඛඛනි

ඉදහනනී උදඛරණං, තසස පන ඉඛ—අහනනී ජෙදං කඛා ඛාචනං. විසොචෙඛා “සර් සරෙ ලොපං, කව්වාසවණ්ණං ලුතො” තී අපිකිව්ව ඉමිතා ඛකාරසස දකාරං කඛා “සර් සරෙ ලොප” නනී පුඛිඛසරස. ලොපං කඛා වුතනනඛෙඛ පරසරසස “දිඛ” නනී දිඛං කඛා පරකඛරං තෙනා රූපසිඛි වෙදිතඛිඛා ඉතරං පන කව්වි ගහඛණ්ණච්චං, තසස පන ඉඛ—එචානී ජෙදං කඛා “සර් සරෙ ලො ප” නනී පුඛිඛසරස ලොපොච විසෙසො සෙසං සුචිඛසසසස මෙව. වසදදගහඛණ්ණ ඉමසස ව අසසස අසසසසච අසසසසි දසෙසසතො සාහු දසසනමිඛිසාහනනී ආදිමාහ අනෙකඛා තී තිපාහා, වුඛඛව

නියතයෙහි ඉමසු පන නිපුබ්බසු යති පඨිසතනෙ ඉඹේ
 කැස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදීසු “විසරුපදදීතො ණ” ඉති ණසඹි
 යතතස්සු කාරිතමිව කථා ණමිති පුතෙත තාමිටිව කථා සෑදුපා
 හතී කථා නියතොති රුපෙ නිපඨිතෙන ඉධ වග්ගහණෙන තසා
 රසු කසාරං කථා රුපසිපි වෙදිතබ්බා

තඹොති ඉමසු පන භර ධාරණපොසතෙසුති ඉමසු ලබ්බාදා
 සඤ්ඤාදීසු භරතීති අභේ “භාවකච්චෙසු ත” ඉති අතිකිච්චි
 “චුට්ඨමාදීසෙති කතාරී” ති තප්පවංසං කථා භෙහිච්චිච්චිච්චි
 රමිති පුතො තසාරසු “පරචෙතාවො ඩාතෙ” ති වෙච්චාචං
 කථා චුතතතභෙත නාමිමිව කථා සෑදුපාහතී. ච කථා
 භතෙතාති රුපෙ කතෙ ඉධ වග්ගහණෙන තසාරවසසු වසාර
 වංසං කථා රුපසිපි වෙදිතබ්බා

ඒඨිහතීති ඉමසු පන නිපුබ්බසු පද ගතීමිති ඉඹේතසු
 ලබ්බාදාසඤ්ඤාදීසු ඒඨාඨ්ඨතීති අසෙ “සසාසුගං දුඛාතො ඉ”
 ඉති අතිකිච්චි “ති නිච්චාපිච්ච” ති වා නිපඨිතතනති අභේ
 “ඉඨිසමතිසවො වා” ති වා “මිදදිති ගතීතිසො” ති වා
 නිපඨිවසනතසු අසාරසු ඉධ වග්ගහණෙන තසාරං කථා චුතත
 තභෙත නාමිමිව කථා තභො සෑදුපාහතී. කථා “සෙසතො
 ශ්‍රොපං ගපිපි” ති සිඤ්ඤාපං කථා “පරචෙතාවො ඩාතෙ” ති
 පසාරසු වෙච්චාචං කථා නිපඨිතතීති රුපෙ කතෙ ඉධ වග්ගහ
 භෙන පසාරසු එසාරං කථා රුපසිපි වෙදිතබ්බා

චුතතසං ආදිග්ගහණෙන නිකමිතීති ආදිති සමුගණතී,
 තසු පන නිපුබ්බසු කමු පදච්චෙතවපෙතීමසු ලබ්බාදාසඤ්ඤා
 දීසු “ධාදුලීච්චෙතති පඨප්පවංසං” ති අතිකිච්චි අනෙකප්පව
 යප්පසංඛෙත සති ‘වතතිච්චාචුපුබ්බිකා සඤ්ඤාපවතී’ ති කථා
 “වතතමාතා සීදන්තිපිටිමිච්චෙතතෙතෙච්චපච්චෙත” ති තෑදි
 නං වතතමාතසඤ්ඤං කථා “වතතමාතා පච්චුප්පග්ගා” ති
 වතතමාතප්පවංසං කථා තසසාපතිසමෙප්පසංඛෙත සති ‘වතති
 ච්චාචුපුබ්බිකා සඤ්ඤාපවතී’ ති කථා තසු පුබ්බෙච්චං ජනනං
 “අථ පුබ්බාති විතතතීතං. ජ පරසු පදානි” ති පරසු පදසඤ්ඤං
 කථා “කතතරී පරසුපද” නති පරසුපදං කථා තසසාපි
 අතිසමෙප්පසංඛෙත සති ‘වතතිච්චාචුපුබ්බිකා සඤ්ඤාපවතී’ ති
 කථා “චෙ වෙ පඨමමරසීචුතතමපුරිසා” ති ආදිමිති තිඤ්ඤානං
 විතතං පඨමපුරිසසඤ්ඤං කථා “නාමමිති පපුච්චාතෙතපි තුලං
 විකරණෙ පඨමො” ති පඨමපුරිසං කථා තසසාපි අතිසමෙප්ප
 සංඛෙත සති ‘වතතිච්චාචුපුබ්බිකා සඤ්ඤාපවතී’ ති කථා
 ‘එකමිති වතතබ්බ එකවචන’ නති එකවචනතීප්පවංසං කථා
 “භුචාදීතො අ’ ඉති ධාදුමාතා අප්පවංසං කථා භෙතබ්බං පරතච
 රං කෙකථා “පරචෙතාවො ඩාතෙ” ති කසාරසු වෙච්චාචං කථා
 නිකමිතීති රුපෙ කතෙ ඉධ වග්ගහණෙන තසාරසු වසාරං
 කථා රුපසිපි වෙදිතබ්බා ඉටිතා නෙභෙන යසු යසු යසීං
 යසීං ඩාතෙ කතො න විරුච්චිති තසු තසු භං භං කාතබ්බතී

21. ඉවුරුණ සං නමා.

පුබ්බා ඉවුරුණ සරෙ සරෙ සකාරං පඨසාති නමා
සමිසසාරවුග්ගාසං, සබ්බාචිග්ගානුසුඛං.

නමා හි කසමා? සමිසසාරවුග්ගාසං, මුග්ගානුසුඛං.

“ඉවුරුණ සං නමා” නිවැසිද්දුමුඛිකෙ, ඉවුරුණ සරෙ සරෙ සකාරං. පඨසාති නමා හි සුභතඨං. ඉවුරුණනි එකං පදං, සංති එකං පදං, නමාති එකං පදනති නිපදදීදං පුග්ගං. සරෙග්ගා හණසං නිවුග්ගාසං න ඉවුරුණනුසුඛං ඉවුරුණ සරෙ සරෙ සකාරං. පඨසාති නමාති අරෙඨා. ඉ එව චරුණනි අරෙඨ “නමා නං සමාසො සුභතඨං” හි අධිකිම්බ “චිපඳෙ අලුභිකරුණෙ කමුඛාරසො” හි සමාසො ච විභවතිලොපො ච සකඨිතාචො ච නාමිචිවකඨා විභවතාසනාදිති ච මුග්ගානුසුඛං. ඉවුරුණ හි මුග්ගානුසුඛං චරුණනි කඨං. සබ්බං ගච්ඡති සමානරුපතා, සථා පඨ අරෙඨි මුග්ගා දීඨරසංසුඛං අලුභිකරුණෙති නමාති සමානරුපතා අපසඨං ගච්ඡති, එවං සමිසසාරං.

නමු “කුලානවුසුඛා සරෙ වා; සමිසාර වෙ” හි මුග්ගානුසුඛං ඉවුරුණනි සකාරං පඨසාති නමා ඉබ්බ නමානුසුඛං සකඨති. පඨසාරනකාරසමිචිකො, අසති හි නමානුසුඛං ඉවුරුණ සරෙ සරෙ ඉවුරුණ සකාරං අරෙඨො නොති, පුඨ “සමිසාර වෙ” හි මුග්ගානුසුඛං කඨති නොති සකාරෙ නොති, පුඨ “කුලානවුසුඛා සරෙ වා” හි මුග්ගානුසුඛං කඨති ඉබ්බ අරෙඨො නොති, එවං ඉබ්බ විචිමුඛිකො කඨති පඨසාරා කඨති හි සිසුං, නමා හි නිවුරුණ නමා. ඉබ්බ නමානුසුඛං කඨති, නොති සඨ නමානුසුඛං න සකාරෙ හි නොති, නමු අභ්‍යන්තරා සකාරෙ හි නොති, නොති නොති මුග්ගානුසුඛං.

නමු කුලානවුසුඛා සරෙ වා; සමිසාර වෙ, නමා කුලානවුසුඛං නමානුසුඛං ඉබ්බ නමානුසුඛං කඨති. නමානුසුඛං කුලානවුසුඛං අරෙඨොති අරෙඨො, සමානවුසුඛං නොති අරෙඨො මුග්ගානුසුඛං. එනි නමානුසුඛං චරුණනි කඨති කුලානවුසුඛං නිවුරුණ නොති, අභ්‍යන්තරා ඉවුරුණනුසුඛං සකාරෙ සරෙග්ගානුසුඛං, විචිතනකාරා නොති චරුණනුසුඛං. සිසුං

සදී එවං “වා පඨෙ අසරුභා” හි එනි සකාරෙ වානුසුඛං “කුලානවුසුඛං, අරෙඨො” එනි කුලානවුසුඛං කඨති, නමා නං දිසා නමු වානුසුඛං චරුණනො, නමා වානුසුඛං කුලානවුසුඛං සමානවුසුඛං සකාරානුසුඛං නොති, “වභවතො වා වභවතො” හි අරෙඨො හි “සමිසාරනරුභා වානමා” හි එනි වානුසුඛං චරුණනොති “කුලානවුසුඛං” හි එනි කුලානවුසුඛං. සුභං හි නමානුසුඛං, නමා ඉච්චිතො. සමානවුසුඛං සුභං තුනති සකාරා මුග්ගා, විචිතනං. සුභං පඨසාරනකාරා.

සදී එවං “තෙ න වා ඉවණ්ණ” ති එත් නවාග්ගසණ්ණ ච්ඡේද
 මානෙපි “කපි පටි පතිසෙස” ති එත් කුච්ඡග්ගසණ්ණ ඉවෙපි
 භික්ඛණ්ණාති සකකා මහානුතති. තනනා, තනෙව නවාග්ග
 සණ්ණස ඉතවා, න භි තත් නවාග්ගසණ්ණමත්ති, අඵ ඛො තං
 නවාග්ගසණ්ණං වාග්ගසණ්ණං, ආහ ව, තෙ ව ඛො අභි අධි ඉවෙවතෙ
 ඉවණ්ණ පරෙ අබ්බො අප්පෙකා ඉති වුත්තරාපා න ගොතති වාති,
 තෙනෙව “අතිසස වානාසා” ති සුත්තසා වුත්තියං. ධම්මෙව
 වාග්ගසණ්ණං නග්ගසණ්ණමෙව චත්තතෙ, තසමි සංඝෙසමකතා
 කපිසදෙසු ව නවාසදෙසු ව ඉමෙ වෙ සමානත්තා, වාසදෙසු ව
 විභාසාසදෙසු ව ඉමෙ වෙ සමානත්තාති ගභෙතබ්බං. තත් අදිවසං.
 භි කත්ති හොති කත්ති න හොතිති දීපෙති, ඉතරවසමෙකසෙසව
 රාජවසං ජනෙති, ඉදම් භි සඵා හු භු සකකාසමිති එත් භුතිදං
 අභිමඤ්ඤනඅනුකවනනාකුභවනාදිඅනෙකසෙසවි සෙභුසොන උත්ත
 ත්වාචකතා හු භු සකකාසමිති වුත්තං, එවං සෙභුසාවසෙන
 වුත්තං, තසමි සත් අදිවසං ගභිතං, තත් වුත්තවිධානං සෙභු
 සොන කත්ති හොති, කත්ති න හොති, තෙතෙකසස රාජවසුපා
 අනව අසසං. සත් පන අනවසං ගභිතං, තත් වුත්තවිධානං
 සෙභුසොන එකසෙසව රාජවසං ජනෙති, ඉතරං පන අසසනති
 අභබ්බං; අඤ්ඤාඵා පිට්ඨවිච්චිකොතාදීනි විස නිපාතා “තෙකානෙ
 කත්ති විසසා” ති වචනමතතං. සියාති

තත්තිදම්මි “වමොදුදනනාත” නති සුත්තං විස “සමෙදනනසා
 දෙසො” තිමිනා එකසොගං කතා සමෙදිදනනානනති සකතා
 වතකුතති. න සකකා උභික්ඛනමිති භික්ඛනවිසසනනා, සමෙදනන
 සසාති භි අනනසෙව සකාභෙ හොති, තෙන “එ අසා” ති
 සුත්තං ආදිසෙසකාරසස අසති පි අනනතෙත එකාරසා සකාභෙ
 න හොති, ඉමිනා පන අදිසෙසෙන ඉවණ්ණති වුත්තතනා
 ආදිසෙසව සකාභෙ හොති, තෙන “මාසුනවාතමො ධානෙ” ති
 එත් ඉ ව උ වා ති වඤ්ඤ කතෙ ආදිසෙසමිති සකාභෙ හොති,
 තදත්තං භික්ඛනසොග කරණනති.

තත්තිදම්මෙව න චත්තබ්බං. “සවකාර ව; පසඤ්ඤස වා” ති
 ඉමිතාව පිඡ්ඤනතෙනා, සඵා චෙදං, තඵා “සමෙදනනසාදෙසො;
 වමොදුදනනාත” නති ඉදං වසම්මි න උත්තබ්බතති තනන,
 අසති භි ඉමස්ස සකිවිසසෙ “කුලානමිසුචා සරෙ වා” නාදිනා
 ඉසුචාදෙසාපි පිසුං, තතතිචත්තනත්තං. පිබෙ සකාරවෙතා විසසතෙ.

පටිසජ්ජාරවුත්තනසාතාදීනි උදුහරණ්ණි, තෙසං පන පටි
 සජ්ජාරවුත්ත—අසස, සබ්බා විතති—අනුකුසතෙති ඡෙදං. කතා
 බාඡනං විසොඡෙතා “සග්ග සරෙ ලොප” නා අධිකිච්ච ඉච්චා
 සකාරං. කතා පරනචරං තෙතා රාජපිච්ච වෙදිතබ්බං

චම්මසමෙගසිතනදීති කීවුදුහරණ්ණි තෙසං පන පටිසි—අබ්බසි,
 වුත්තවාති—අනුකුසතෙති ඡෙදං. කතා බාඡනං විසොඡෙතා ඉච්චා
 සකාරං සවසරෙතා නවාග්ගසණ්ණනාකතා රාජපිච්ච වෙදිතබ්බං

22 එවාදිසස රි පුබ්බො ව රසො

සරමතා පරසස එවසස එකාරසස ආදිසස ජිකාරග්ඤ ඛොති පුබ්බො ව සග්ග රසො ඛොති නවා

සඵච්ච වසුඛාතලච සබ්බො, තඵච්ච භුණ්වා සුසුචනිසො නවාති කසමා? යථා එව තථා එව

ඉති සභිකාසස දුතියො කච්චොධි

“එවාදිසස රි පුබ්බො ව රසො” කීමත්ථිදවුමුච්චෙන, සරමතා පරසස එවසස එකාරසස ආදිභුතසස රිකාරග්ඤ ඛොති, පුබ්බො සග්ග රසො ඛොති නවාති සුපනස්ථං එවාදිසසාති එකං පදං, රි ඉති එකං පදං, පුබ්බොති එකං පදං, වාති එකං පදං, රසොති එකං පදනති පච්චදමීදං සුභතං සමෙරගගභණ්සොසුචතතතතො එවාදිසස ව සමෙර පරෙති බ්‍යජනපරතතා අච්චතිසතො සරමතා පරසස එවාදිසස රිකාරග්ඤ ඛොති, පුබ්බො ව සග්ග රසො ඛොතිති අග්ගො එවසස ආදිතාගෙථ “නාමානං සමාසො සුභතාගො, උභෙ තප්පු රිසා” තාධිකිච්ච “අමාදසො පරපදෙති” ති සමාසො, සෙසං චුතත තසමෙච වසදො දුතියස්ථං සච්චිණෙඛති දෙවදතො ගුණ්ඤ ඛොතිති ආදිසු විය කාරියකාරිතො අභෙදවසෙන ගතිතතො සමානාධි කරණං කතො පුබ්බො ව රසොති චුතතං යස්ථ සි කාරියකාරිතං භෙදං කතො ගභණ් දෙවදතො රජ්‍යං පාපුණ්ති රජ්‍යං දෙවදතො ස පාපුණ්තිතදිසු විය, තස්ථ කාරිමහි පඵචාස වුභෙත කාරි සසොපසොගෙන නිදෙසො ඛොති, කාරිමහි ජසීයා වුභොත කාරියසස පච්චොතන නිදෙසො ඛොති

යඵච්ච වසුඛාතලං ව සබ්බො තසදිති උදහරණ්ති, තෙසං පඤ ඤා—එව වසුඛාතලං, තථා—එව භුණ්වාති ඡෙදං කතො බ්‍යජනං විසොඡෙතො “සග්ග සග්ග ලොපං, ඉච්චණ්ණං සං නවා” තාධි කිච්ච ඉච්චනා එකාරසස රිකාරං කතො පුබ්බසරසස ව රසො කතො රුපසිච්ච චෙදිතබ්බො යථා එවාති කිච්චදහරණ්ති සුචිකෙසුකෙස නෙච

සමසො සුචමහාදිපතිසං දුතියො පරිචෙජදෙ

23 සග් පකති බ්‍යජනෙ.

සග් ඛො බ්‍යජනෙ පරෙ පකති රුපාති ඛොති

මනොසුඛබ්බිතමා බමමා, සමාදෙ මච්චුනො පදං, නිච්චො භාරගභො අහු

“සග් පකති බ්‍යජනෙ” කීමත්ථිදවුමුච්චෙන, සග් ඛො බ්‍යජනෙ පරෙ පකති රුපාති ඛොති න විකාරමාපර්ඡනෙතති සුපනස්ථං සග්ග එකං පදං පකතිති එකං පදං, බ්‍යජනෙති එකං පදනති තිපද මීදං සුභතං සග් ඛො බ්‍යජනෙ පරෙ පකති රුපාති ඛොතිති

අනෙක් සරසදදසස ව බාජනසදදසස ව විග්‍රහයෝ හෙළා
 මුනෙතාව, ඉතරසස පන පසුබඩසස කර කරණෙනි මසස “ මිදදිති
 කතිකියෝ ” කී වා ; “ ඉන්ද්‍රියමතිකවෝ වා ” කී වා කියාසිටියනසස
 “ සාසදීසතෝ තසස වීචෝ ව ; ඉන්ද්‍රියමනෙතා ඉතා මි ව ; ජනාදී
 තමා තිවහි වෙ ” තාසිකිව ව “ රකාගේ වෙ ” කී රමහි ලුහෙත රූපං.

යදී පන ඉදං සුතතං නපපසීතං භවෙය්‍ය, කෙන විකාරමාපජේ
 යසී. “ දීඝ ” නහි එවමාදීතාහි. නහු සුහෙතාපදෙසසස නිරන්ක
 භාවාපජනනෝ භවිතබ්බමෙවාහි. භවිතබ්බං, හ පන සබ්බස
 ඉවන්තබ්බං, තාමා කප්ඵ නිවාරණන්තහි. යදී එවං සුතතමෙව
 න පසීතබ්බං, කවිග්‍රහණෙනෙව තදසසස සිරකිනතොහි. න
 හ පසීතබ්බං, පරෙසභසසනහි එස්ඵ පර-සභසසනහි ඡෙදෙ කතෙ
 “ කවි ම බාජනෙ ” කී පරසදද මකාරගමෙ කතෙ “ වා පරෙ අස
 රූපා ” කී ලොපං පාපුණ්‍යෙ, තනනිවතනනනිහනි. නහු තවපි
 වාග්‍රහණෙනෙව සිරකිනිති. න සිරකිති, තෙතකසස රූපවපු
 පාදනතො, ඉධ ව සබ්බද අධිප්‍යෙතතොහි. යදී එවං තදසඵපි
 න වතනබ්බං, කාමා, යදී පන ලොපො භවෙය්‍ය ආමසුතතමෙව
 අනජකිතිසං භවෙය්‍ය නිරන්කතතා, අසීතං වෙතං, තෙන කද්‍යෙති
 න ලොපො භොතිති. එවං සනොපි පමාදෙ මිච්චුතො පදනහි
 එස්ඵ පමාදසදද “ ජනවවනසුතතං හි ” ඉමෙවමාදීමසිකිව වුතත
 තසෙන සිඵවනං කතා “ අනො තෙනා ” කී අසිකිව ව “ සො ” කී
 සීසොකාරෙ කතෙ “ වා පරෙ අසරූපා ” කී ලොපං ආපජේය්‍ය,
 හං නිවතනනන්තහි. නහු තත් වාග්‍රහණෙනෙව තදණෝ
 සිරකිනිති. න සිරකිති, වාග්‍රහණෙනකසස රූපවසමභවතො,
 ඉධ ව සබ්බද අධිප්‍යෙතතොහි. එවමි “ සරලොපොමාදෙසස
 ව්වසාදීමහි සරලොපෙ ඤ පකති ” කී ඉමිතාව සිරකිනිති. න
 සිරකිති, ඉමසස පන විතනනහි ආදීපු විතනසදද වුතනතසෙන
 සිඵභතහි. කතා “ යෙනනනහි නපුංසකෙහි; අනො නිඵව ” නහි අධි
 කිව ව “ සි ” නහි සිසස අමාදෙසෙ කතෙ “ සර සරෙ ලොප ” නහි
 පුබ්බසරෙ ලුහෙත “ දීඝ ” නහි දීසෙ සමපතෙත අනබ්බිසසතුතො
 මකාසො අසී, තාමා යො අසරූපා පරෙ සරෙ, භො “ වා පරෙ අස
 රූපා ” ඉමෙවතසෙසව විසයො, සාවකාසානවකාසෙසු අනවකාස
 සස බලවතරතතාහි. නනිමසාපි අමාදෙසපව්වසාදීවිරහිතෙසු
 කිතතුව සමභිසොතාදීසු අවකාසො අසීහි. තනී, ආදීග්‍රහණ
 භෙන සබ්බමි සධිග්‍රහණනහි වතනුං සුතතතතාහි. එවං භොතු,
 එවං සහි “ සර සරෙ ලොප ” නහි කතා වුතතං, ඉමිතාව සිරකින
 තොහි ලොපං පන සිරකිති, ඉමිතා ලුහෙත න විකාරමාපජේති,
 තාමා තං වුතතනහි එවං භොතු, යදී පන සරෙසු සරූපසරන
 සෙදද සකාස “ සරලොපොමාදෙසසව්වසාදීමහි සරලොපෙ ඤ
 පකති ” කී සුතතමාරමං, තාරහිතබ්බං “ සර සරෙ ලොප ” නහි
 එස්ඵ ලොපසස සමභවතොහි. නනිමාමුච්චා ඉමිතා ලුහෙත න

විකාරමාපර්ච්ඡිති. තදන්චිපි න වහ්නබ්බි, විකාරසෙසුව සමභව
 භෝති. නකවොවුමනා “දීඝ” නති දීඝෙ සමපභෙතති. වුත්තං,
 කවිග්ගහණේ පන අසනීපි තසචිං න සමපර්ච්ඡිති. අසප්පඵමුව
 තිණේණ භවි, කවිග්ගහණේ පන භවං පයොජනං. තාභිජ්ජනාති,
 ඉදං හෙත් පයොජනං, අකාග්දිසු සරෙසු එකෙකසචිංසෙව සරෙ
 උභෙත කවි භෝති, කවි න භෝතිති; “සර සරෙ ලොප” ගති
 එත් ව සරෙසුති බහුවචනමකඛා සරෙති එකචචනං. තදන්
 විඤ්ඤපනත්මෙව, යදි පන කවිග්ගහණේ පන සකායෙදං න
 පසිතං භවෙසා, අමාදිමති කවි භවෙසා, කවි න භවෙසා, නං
 නිවහ්නනත්මිදං වුත්තං, තෙන සබ්බන්තාපි ඉමිනා උභෙත පකති
 භාවො භෝතිති යද්නබ්බතති. එවං සනෙතපි තත්තාසමිතාදිසු
 කවි අකාරසචි. උභෙත දීඝදසසනතො ඉධාපි කවිභෝ සුජ්
 භෙව, අපි ච “සරලොපොමාදෙසප්පච්චියාදිමති සරලොපෙ තු
 පකති” ති එත් ආදිග්ගහණේ සබ්බසබ්බාහකභාවෙ සති සර
 ලොපො සබ්බසචි සරලොපෙ තු පකතිති එවං. වහ්නබ්බි භවෙසා,
 සරුපෙන වකාපි පරිවර්ච්ඡනබ්බසාභාමා, න ච පනෙවං වුත්තං,
 තෙන යද්ගති පරිවර්ච්ඡනබ්බමසීති, තසමා ආදිසද්දෙන වුත්ත
 ජාතිකමොකාර්ගමං ගහෙතබ්බි, තෙන පරෙභසභසසති ආදිසු
 ආගමමති පරෙ තෙන වුත්තවිධානං භෝති, න පකාදිසද්දෙන
 සබ්බි. ගහෙතබ්බි, තෙනෙවන අමාදෙසප්පච්චියාදිමතිති, ක්වමසචං
 අප්පමාදෙ අමතපදනති, හෙන සං වුත්තං. ඉමියාපි අමාදෙ
 සප්පච්චියාදිවර්ච්ඡනෙසු කිත්තමාව සමිණියොතාදිසු අවකාසො
 අසීති, තං සුචුත්තං, තෙන සො අසරුපා පරෙ සරෙ සො “වා
 පරෙ අසරුපා” ඉවෙච්චනසෙසව විසයොති, සං වුත්තං, න තං සුචු
 චුත්තං, තෙනෙව පමාදෙ මිච්චුනො පදනති ඉදං “සරලොපොමා
 දෙසප්පච්චියාදිමති සරලොපෙ තු පකති” ති ඉමිනාව පිත්ඤ්ඤතිති න
 න සනාතා වතනුති නිරත්තො තෙ මාසංමොති. සච්චං, ඉදං පන
 කවිග්ගහණේ මාත්දිපනමො විතතනති ආදිසු රුපවයාපර්ච්
 නගයා වුත්තං, “සරලොපොමාදෙසප්පච්චියාදිමති සරලොපෙ තු
 පකති” ති එත්ච අංගහණෙන කවිසද්දසච ව වාත්තා විඤ්ඤ
 යති, තං හි පුරිසනති ආදිසු පුරිසසද්ද අමති කතෙ පුබ්බසරසචිං
 උභෙත “දීඝ” නති දීඝෙ සමපභෙත තං නිවහ්නනත්තං, තච පන
 කවිග්ගහණේ මෙතම පිත්ඤ්ඤති, එවං පිබ්බපි අබ්බං වෙතං, තෙන යද්
 යති කවිසද්දෙ වාත්චිපි දිපකො භොතිති, තෙන පුරිසනති ආදිසු
 පුරිසං පුරිසාති රුපවයං. භවෙසා, තං නිවහ්නනත්තං. අංගහණං
 කතනති. යදි එවං. වාත්තාව කවිසද්දෙති කඤ්ඤා හ විභෙත
 තබ්බතති. “වා පරෙ අසරුපා” ති එත් වාග්ගහණේ විජ්ජමාගෙපි
 “කවිසච්චිණ්. උභෙත” ති එත් කවිග්ගහණේකරණභෝති,
 තත් සං වහ්නබ්බි, තං කෙසා වුත්තමෙව. එවං භොතු, කවි
 සද්දසච වාත්තා පුරිසනති ආදිසු දීඝචිවාරණ්චි. අංගහණං
 කතනති ච, “දීඝං” ති සුත්තසප්පච්චිතමානං කවිග්ගහණං. වාස

දෙදෙන විසදිසන්නති ව, තුමනාකමෙව වචනං, තව මො සුබබනා
 පරං න සවිස්සිති බමතු සවං, විනිවර්ජයවිදුනි වදාම, “සරෙ
 කවි” ති එනි ව කවිසදෙදු වානො, තෙන “පමාදෙ මච්චුනො
 පද” නති ආදිසු “දීසං ; රසං” නති ආදිති වුත්තවිසිතිවාරණන්.
 “සර පකති බෞජනෙ” ති සුත්තමාරමං, “පුරිසො” ති ආදිසු
 පුරිසාදිසදු සිවචනෙ කතෙ සිසෙසාකාරෙ කතෙ “වා පරෙ අස
 රාපා” ති ආදිති ලොසාදිමිති සමපතෙත තං නිවාරණන්. “සර
 ලොපො මාදෙසප්පච්චසාදිමිති සරලොපෙ තු පකති” ති සුත්තමා
 රමං, “සරෙ කවි” ති එනි හි අසතිපි කවිග්ගහණේ “සර සරෙ
 ලොප” නති ආදිති වචා වුත්තාත්තා න සබ්බන් සර පකතිකා
 ගොසතිති සදුසති, එවං සතෙතපි පුන කවිග්ගහණකරණං. “සර
 පකති බෞජනෙ” ති එවමාදිති විස පවිච්චපවිච්චානෙ නිසත්තාවෙන
 අප්පච්චතනා පවිච්චසෙසෙපි අතිසතො ගොතිති සදුපනන්ති
 නසු “පමාදෙ මච්චුනො පද” නති ඉදමි “සරලොපො මාදෙස
 ප්පච්චසාදිමිති සරලොපෙ තු පකති” ති ඉමිතාව වුත්තවිසිතා පිඤ්ච
 තිති න න සකකා වරතනුනති සකකා, පුත්ති පන මග්ගතබ්බා,
 “සරලොපො මාදෙසප්පච්චසාදිමිති පකති” ති අවචා පුන සර
 ලොපෙති වචනං සරෙ ලුභතා සරලුත්තකාරණං සං විකාරං සමප
 තතං පරසං, තං න ගොති, පකතිසෙව ගොතිති සදුපනන්ති,
 තෙතෙව ච්චුනොපං සබ්බපාසෙති, අඤ්චාසං* අසුවා පුරෙ,
 එසොතං ගගවනතං සරණං ගට්ඨාමි, සොතං විචරිසොති ආදිසු
 අසුසුපෙකමං කතා සං විකාරං සමපතතං, තං ගොතිසෙව,
 තසො “පමාදෙ මච්චුනො පද” නති ඉදමි “සරලොපො මා
 දෙසප්පච්චසාදිමිති සරලොපෙ තු පකති” ති ඉමිතාව වුත්තවිසිතා
 පිඤ්චතිති න න සකකා වරතනුනති සං වුත්තං, තං න සුඤ්ජරං, සං
 පන වුත්තං පමාදෙ මච්චුනො පදනති ආදිසු “දීසං ; රසං” නති
 ආදිති වුත්තවිසිතිවාරණන්. “සර පකති බෞජනෙ” ති සුත්තමා
 රමසති, තං සුචුත්තං, “දීසං ; රසං.” ති ආදිනමි වුත්තතතා
 සතිපි ඉමස සබ්බන් ගණේ සන් පවිච්චා, නන් ජායනවසෙ
 නෙව පවභතතිති සදුපනන්තිව, අනග්ග බදිරවනන්ති ආදිති විස
 සෙභුසෙත පකතිතාවිසයාතං බුත්තාදසසනන්තිව විතා කවිසා
 ගණේ නිද්දිච්චති දභිබ්බං.

විනො පුබ්බධමො ධමමා ති ආදිති උදසරණති, තෙසං පන
 මනො-පුබ්බධමො ධමමා, පමාදෙ-ච්චුනො පදං, ඤ්චණ-පාර
 ගතො අසුති ජෙදං සාමා බෞජනං විසොජනො මනොසදෙදු
 ඔකාරසං “ලොපව තත්තාකාරෙ” ති වා; “රසං” නති වා;
 වුත්තවිසිමිති සමපතනං තථා පමාදෙති එනි ඔකාරසං ව තථා.
 තිඤ්චණති එනි ඔකාරසං ව සාරධමතො අසුති එනි “වා පරෙ

* අඤ්චාසං, මරවච

අසරූපා” කී පරසරසස ව ලොපෙ සමපභෙත නං සබ්බං බාධෙකා*
ඉමිනා පකතිභාවං කතා රූපසිඛි වෙදිතබ්බා.

24 සරෙ කවිචි.

සර ඛො සරෙ පරෙ කවිචි පකති රූපානි ගහානනි

කො ඉමං පඨවිං විජෙසසානි

කවිචිති කසමා? අසසසසුතාසං පුච්චො

“සරෙ කවි” කීමන්මිදමුච්චතො, සර ඛො සරෙ පරෙ කවිචි පකති රූපානි| ගහානනිති සදුපනන්. සරෙති එකං පදං, කවිචි එකං පදනති විපදමිදං සුතනං. අනන්තරසුතනතො සරභගණසස පකතිභගණසස ව අනුචිතනනතො සර ඛො සරෙ පරෙ කවිචි පකති රූපානි ගහානනිති අඤ්ඤා. “සර සරෙ ලොප” නති ආදිති වචා චුතනභ්වා කවිචගහණෙන විනාපි ඉමසසානිසතභාවෙ විඤ්ඤාසමානෙපි පුත කවිචගහණකරණෙ පසොජනං පන න කසවි භොතිති ඉදමෙව සදුපනන්, අඨ ඛො එකෙකසස රූපව පුපාදනන්ති, තං ගෙභාව චුතනං.

කො ඉමං පඨවිං විජෙසසනිති උදුහරණං, තසස පන කො—ඉමනති ඡෙදං කතා බාජනං විශොජෙකා ඛකාරසස “සර සරෙ ලොප” නති ලොපෙ සමපභෙත නදපවාදු “වමොදුදනනා න” නති වකාරෙ ව සමපභෙත අනන්තරසුතනමධිකිච්ච ඉමිනා පකතිභාවං කතා රූපසිඛි වෙදිතබ්බා.

අසසසුතාසනති කිමුදුහරණං, තසස පන අසසසුතො—අසනති ඡෙදං කතා බාජනං විශොජෙකා ඉමිනා පකතිභාවෙ සමපභෙත කවිචගහණෙනාකතා “සර සරෙ ලොප” නති පුබ්බසරසස ලොපං කතා “සර සරෙ ලොපං, වා පරෙ අසරූපා, කවිචස වණණං පුතෙත” ති අධිකිච්ච “දීස” නති පරසරසස දීසං කතා රූපසිඛි වෙදිතබ්බා

25 දීසං

සර ඛො බාජනෙ පරෙ කවිචි දීසං පරෙසානනි

සමමා බමමං විජෙසසංගහා, එචං ගාමෙ මුනි වරෙ, වනනි පරමං තපො නිතිකවා

කවිචිති කසමා? ඉධ මොදනි පෙචච මොදනි, පතිලීසනි පති භඤ්ඤනි

“දීසං” කීමන්මිදමුච්චතො, බාජනෙ පරෙ පුබ්බසර කවිචි දීසං පපෙපානනිති සදුපනන්. පරබාජන කවිචගහණෙන අනුචිතන නතො සර ඛො බාජනෙ පරෙ කවිචි දීසං පපෙපානනිති අඤ්ඤා

* බාධෙකා, මරමම † සරසං සරෙ පරෙ කවිචි පකතිභාවො, සිභල .

අනන්තරෙ සතිපි සරෙග්ගහණේ බැජනනාහණමෙව වනතනෙ,
 මණ්ඩුකගතිසොපි හි අධිකාර හොනුති, නෙසං පන උභෙදු
 ජිතවචනකපෙප විජාරෙත ආවිභවිසසති ඉහ පන අනන්තරෙ
 වුතන. සරෙග්ගහණං කඤ්ඤා නානුචිත්තනෙ ඉති සරබැජනෙසු
 සරනංව පථමං නිද්දිභිතතා, සරනිසිතවිධිවිධියෙව පඨමං වනත
 බෙබිපි බැජනනිසිතවිධිනොව පඨමවුච්චාරණං, යථා “සර සරෙ
 ලොප” නති පඨමසුභෙත සරෙග්ගහණං කපපරිසන්තං කඤ්ඤා
 වනතනෙ, එවමධාපි බැජනග්ගහණමනුචිත්තනතිධි සුපනන්ථං,
 තඤ්ඤා සං සන්චිච්චිතං, තඤ්ඤා තං යෙව වර්තනෙ දුති. නහු “සරෙ
 කවි” හි දුදං පඨමං වඤ්ඤා ඉමෙසං පච්ඡා වුභෙත ඉමෙසාපි අතිසත
 භාවො පියා, තඤ්ඤා තං නිවනතනන්ථං පඨමං. වුතනනති සකකා
 මනතුනති. සකකා, එවං සනෙතපි දිසරෙසෙසු රසසාතංව පඨමං.
 නිද්දිභිතතා රසෙවිධිවිධි එව පඨමං. වනතබෙබිපි දිසවිධිසස පඨ
 මං. කරණං බැජනග්ගහණමනුචිත්තනනිභාවසුපනන්ථං, තථා හි
 යදි ඉහ පන සරෙග්ගහණමනුචිත්තනෙස සරෙ පරෙ පුබ්බො සරෙ
 දිසං පපොතිති අසො භවෙසෙ, එවං හි සති දුදවෙව අනර්ක
 තිසං භවෙසෙ පුබ්බසරසස පරසරසං සිතෙ දිසාභාවා, යදි පන
 පරසරසං සිතෙපි දිසො පියා, “පුබ්බො වෙ” හි පරසරසං.
 පුතෙත පුබ්බසරසස දිසමෙව අනර්කතිසං භවෙසෙති. නහු
 දුදිතා පරසරසං සිතෙ පුබ්බසරසස දිසං. වුතනනතා පරසරසං
 පුතෙතපි පුබ්බසරසස දිසං. හොතිති සුපනන්ථං. වුතනනති සකකා
 මනතුනති න සකකා, දුදිතා පඨමං. දිසං කඤ්ඤා පච්ඡා පරසරසස
 ලොපං කාදුං සකකුණෙසෙතතා, තෙන විසුද්ධසති බැජනෙ පරෙ
 දුදිතාදිසං. විදධාතිති, යදි පන රසසතති පඨමං. වුතනං භවෙසෙ,
 න වුතනපසකාරං විසුද්ධපෙසෙ, තෙඤ්ඤා නාදිසස විභිතතතාති.
 නකෙවං. සනෙතපි කීංසුචි විතතං සඤ්ඤා විතතනති ආදිසු පුබ්බස
 රසරෙසු පුතෙතසු බැජනපරතතා දුදිතාව දිසං පිප්පුතිති පුතත
 වසං. අනර්කතිසසති සචං. පිප්පුති, පිබෙ සතපරවෙතා තිස
 මාස හොති, පුබ්බසරසස පරසරසං. පුතෙතෙව දිසො හොති,
 පරසස ව පුබ්බසරසං. පුතෙතෙව දිසො හොතිති, තෙන “නවදි
 මණ්ඩුකගතනං. දිසරසසාපවමෙසෙසු වා” හි ආදිසාපි න හොති,
 තෙනෙවොවුච්චා පුබ්බසරසස පරසරසං සිතෙ දිසාභාවාති

සමමා ඛමමනති ආදිති උදුභරණති, නෙසං පන සමම—ඛමමං,
 මුඛි—චරෙ, ඛනති—පරමනති ජෙදං කඤ්ඤා බැජනං විසොජෙඤ්ඤා
 අනන්තරසුතතවසවිධිවිධිව දුදිතා දිසං කඤ්ඤා රුපපිධි වෙදි
 තබ්බො. සමමති හි අසාරනෙතා නිපාදනො මුඛිති දුත සුභෙණ
 තිවසස ලබ්ධාදුසඤ්ඤාදිසස “මුතාදිති ව” හි දුසච්චිසතනාස
 දුසාරනතං රුපං. ඛනතිති ඛමු සසනෙතිමසස ලබ්ධාදුසඤ්ඤා
 දිසස ඛමමනති අසෙථ “දුඤ්ඤාතිසවො වා” හි තිසච්චි
 සතනසස “ගමබසනනාදිතං දුං තබ්බාදිසු න” ඉති වසාරසස
 නකාරෙ සතෙ ඉසාරනතං රුපං. නවුදුභරණති පුබ්බෙසෙසු
 යෙවෙව.

26. රසුං.

සඟ වඩා බ්‍යජරහ පරෙ කවිවි රසුං පපොහනි.

හොවාදි නාම සො රහනි, සඵා හාවි ගුණෙන සො

කවිවිති කසමා? සමමාසමාධි, සාවිහනිජඤ්ඤො මුඛො, උපනිසති ජිවිතමසමාසු

“රසුං” කීමත්විදමුච්චිතෙ, සඟ වඩා බ්‍යජරහ පරෙ කවිවි රසුං පපොහනිති ඤ්ඤපනස්ථං. සඟගහහණස්ස බ්‍යජනස්චිඤ්ඤා හණනව අනුචතකනතො සඟ වඩා බ්‍යජරහ පරෙ කවිවි රසුං පපොහනිති අපෙඨා

හොවාදි නාම සො හොතිති ආදිති උදහරණනි, හෙසං පන හොවාදි—නාම සො, සඵා හාවි—ගුණෙන සොති ඡෙදං කඛා ආදිසුතාවසමඤ්ඤිච්චි ඉමිකා රසුං කඛා රූපසිඤ්ඤ වෙදිභව්‍යො රසුංහනි අතිසමෙන වුහෙතපි ඵානාසනනවසෙන නං ඊකාරදිනං ඉකාරදසොච හොහනිති දඵබ්බං, එත්ච ච වාදිහාවිති ඉමාති වද චිසතතිසං. වාචාසං හු සතතාසමිති ඉමෙසං. මිනනං ලබ්බාතු සඤ්ඤදිනං වදනසිලො භවහසිලොති අපෙඨ “කසමිලාදිසු ඡොනාවි වෙ” ති ඡොපච්චිසතතානං හෙඵා වුහතනසෙන කාරිත චිච කඛා ඡ්චති ලුහෙත “අසංඝොගනතස්ස වුචි කාරිතෙ” ති වුච්චති කතො: පට්ඨිමස්ස “ඔ අච සරෙ; එ අසා” ති අතිතිච්ච “තෙ ආවාසා කාරිතෙ” ති ආවාදෙසෙ කතෙ සඵාපට්ඨපාට්ඨියා රූපාති. කිච්චුදහරණනි සුචිඤ්ඤාසනනෙච.

27. ලොපච නත්‍රාකාරෙණ

සඟ වඩා බ්‍යජරහ පරෙ කවිවි ලොපං පපොහනි, නත්‍ර ච ලොපෙ කරහ අකාරගමො හොති.

සසිලො, සපඤ්ඤො, එසබ්බමො සහහහරහො, සචෙ කාසාව මරහනි, සමාහකාමොචි භවෙසො, සචෙ මුනි ජාතිහසං අදසඤ්ඤි.

කවිවිති කසමා? සො මුනි, එසො බ්බමො සද්දිස්සති, න සො කාසාවමරහනි.

“ලොපච නත්‍රාකාරෙණ” කීමත්විදමුච්චිතෙ, සඟ වඩා බ්‍යජරහ පරෙ කවිවි ලොපං පපොහනි, හෙසං ලුහතඵානෙ අකාරගමො ච හොතිති ඤ්ඤපනස්ථං. ලොපහනි එකං පදං, වාති එකං පදං, නත්‍රාති එකං පදං, අකාරෙති එකං පදහනි වතුපාදමිදං සුතතං. සඟගහ හණස්ස බ්‍යජනස්චිඤ්ඤාහණනව අනුචතකනතො සඟ වඩා බ්‍යජරහ පරෙ කවිවි ලොපං පපොහනි, හෙසං ලුහත ඵානෙ අකාර ගමොච හොතිති අපෙඨා. වගහණං දුතිසස්ථං සමචිඤ්ඤති, කාරගහහණං පන අ ඉති වුහෙත සමානගතිකතතා ගසොමානාකාරං නිච්චෙතති. “අකඛරෙති කාරමි” ති කාරපච්චිසො හි එන වහ්‍යාලිසතඛරෙසු එකෙකතො පරෙ හොති, “අකඛරපාදසො එසචගතාලිස” හනි එකෙකස්ස අකඛරසඤ්ඤාස වුහතතතා.

සපිලවා ඉති ආදීති උදුහරණති, තෙසං පන සො—පිලවා, සො—පඤ්ඤවා, එතෙසා—ධම්මො, සො—වෙකාසාවමරහති, සො—මානකාමො, සො—වෙ මුතීති ජේදං කතා ඛාචනං විසොජේකා ආදිවති සුභතවසමධිතිව්ව ඉමිතා ඛකාරසං ලොපං කතා තසං උභෙතා ධාතෙ ඉමිතාව අකාරතමං කතා පරකාරං තෙනා රූප පිඨි වෙදිතබ්බා. කිමුදුහරණති සුච්ඤ්ඤසංතෙව.

28. පරවෙභාවො ධාරනා.

සරමභා පරසං ඛාජනසං ඛවභාවො භොති ධාරනා ඉධස්මාච්ච උප්පිසසං ජනනුභො, පබ්බිජ්ජං කිහතධිස්සාමි, මානුදදස්සි, පච්චදදස්සි, අභිකානනනාගච්ච පඤ්ඤානනාගච්ච ධාරනාති කස්මා? ඉධ චමාදති චපච්ච චමාදති.

“පරවෙභාවො ධාරනා” කිමසම්චිද්දමුට්ඨිතො, සරමභා පරසං ඛාජනසං වෙභාවො භොති සුභතාධාරනෙති සදුපනස්මං. පරවෙභාවොති එකං පදං, ධාරනෙති එකං පදනති විපදවිදං සුභතං. සරමභාජනසං ඛාජනසං ඉහුවනනනනො ඛාජනමිතා පරසං සරසං මිහතාභාවමො ව අස්මිසා විහතතිවිපරිණමොති කතා පරසද්දං දිස්වා සරසද්දසං පච්චානනවසෙන සමාකිතබ්බි නො ව ඛාජනසද්දසං මිහතාපෙකං කතා ජභිකනවසෙන පර සද්දන සමාකිතබ්බිනො ව සරමො පරසං ඛාජනසං වෙභාවො භොති ධාරනෙති අස්මා. ධාරනසද්දො වෙච්ච සුභතාභාවොවකො.

ඉධස්මාච්ච ආදීති උදුහරණති, තෙසං පන ඉධ—පමාච්ච, ප—ඛජ්ජං, වානු—දසි, පච්—දසි, අභි—කනනනනෙති ජේදං කතා ඛාජනං විසොජේකා ආදිසුභතවසමධිතිව්ව ඉමිතා වෙභාවං කතා රූපපිඨි වෙදිතබ්බා. කිමුදුහරණති සුච්ඤ්ඤසංතෙව.

29. විභංග චෙතසාචාරාභංගානං නතිසපඨමා.

විභංගා චො පුරබ්බිසං ඛාජනානං චෙතසාචාරාභංගානං සර මභා සඨාසබ්බාං නතිසපඨමනච්ච චෙතාවං ගච්චති ධාරනා. එතෙසා විකස්මානච්චො, සත්ථිතං නසසරහසං චිච්චු, චෙතො චෙතා සබ්බිතමුච්චිතො, විහතාචාරානාති නගච්ච මචංගා. ධාරනාති කස්මා? ඉධ චෙතොසා දඤ්ඤං ගණනාති චාමසා.

ඉති සඤ්ඤාසං නතිසපඨමා කථෙමා.

“විභංග චෙතසාචාරාභංගානං නතිසපඨමා” කිමසම්චිද්දමුට්ඨිතො, විභංගා චෙතසාචාරාභංගානං අභංගො සරමභා සුභිකතානං සුභික සරමභා සරසනානං වෙභාවො කච්චිතො න නං සද්දසා භොතති, අච්ච මො විභංග නතිසපඨමාති සදුපනස්මං. විභංගෙති එකං පදං, චෙතසාචාරාභංගානං නතිසපඨමාති එකං පදනති විපද විදං සුභතං. “පරවෙභාවො ධාරනා” ති ඉතො වෙභාවංගානං චෙතසාචාරාභංගානං විභංගානං නතිසපඨමා සඨාසබ්බාං වෙභාවං ගච්චති ධාරනෙති අස්මා.

එසේ ව පහොග්‍යී භෞසාභෞසානං අවග්‍යපච්ඡෙධිපනස්ථං, භෞසා
 භෞසානනහි තතියපඨමාහි වුතතානං ධාතං නියමෙහි, ඉදං හි
 තාසමපතනං විදධාති, අඵ චො පුබ්බසුතෙනනෙව සමපහානං නිය
 මෙහි, එසේ ව වග්‍යග භෞසාභෞසානනහි වච්ඤා වග්‍යග තතියපඨ
 මාහි අවුතෙතපී වග්‍යගසෙව තතියපඨමා භොහතීති ගගෙන
 බ්බං, පුබ්බ වග්‍යගස අදුසෙසාහසාපෙකඛිභතා වග්‍යගසදෙදු හි
 භෞසාභෞසානනහි වුතෙත නියමෙහි තතියපඨමාහි වුතෙත ව
 වග්‍යගභෞසාභෞසානනහි ලුසුකං කච්ඤා අවච්ඤා වග්‍යග භොසා
 භෞසානනහි ගරුකං කච්ඤා වච්ඤා පී හි “ නාමානං සමාසො සුභතා
 යෝ ” හි වුතතසමාසාකරණමුඛෙතිමසස අසුතතස්ථතතා අසමස්ථ
 තතදසසනස්ථං කසමා පනිදං අසුතතස්ථං අසමස්ථං භොහිති
 සාපෙකඛිතතා, යො හි අතතනා අපෙකඛිතබ්බමෙව අනපෙකඛිතා
 අසුසුඛපී අපෙකඛිති, යො ව අසුසුමාසුසුනපෙකඛා, එසො
 අසුතතස්ථො අසමස්ථො නාම, ‘දෙවදතතසස කණ්ඨා දනතා, සුභං
 දෙවදතෙතත බ්බො සසුසුදතෙතා’ හි ආදීනී විස එවං වග්‍යගහි
 වච්ඤාසෙසාහසාපෙ තඛිතතා දුතියවග්‍යගගහණෙන විනාපී තතිය
 පඨමානං නියමො භොහිති, එසේ ව අසුකසපී වග්‍යග භෞසාභෞ
 සානං අසුකසපී වග්‍යග තතියපඨමාහි නියමාගාවෙපී ධානාසනන
 විසෙන නියමො වෙදිතබ්බො

එසො වතජ්ඣාතඵලොති ආදීනී උදුගරණනී, තෙසං පත
 එසො වත—ඝානඵලො, සත්‍ය—නිතං, මුඛනී—පීතො, වතතාරී—
 ධානාහිති ජෙදං කච්ඤා “ පරචෙතාචො ධානො ” හි වෙනාවෙන
 සද්දෙස සමපතෙත ඉමිතා සඵාසුරුපෙන තතියපඨමං කච්ඤා රූප
 සිඛි වෙදිතබ්බො කිමුදුගරණනී සුවිඤ්ඤාසතෙනව

සමග්‍යො මුඛමසාදීපනිසං තතිසො පරිචෙද්දෙ

30 අං බ්‍යජනෙ නිග්ගහිතං

නිග්ගහිතං ධවා බ්‍යජනෙ පරෙ අං ඉති ගොති
 එවං වුගහත, තං සාමුඛි පච්ඤාසුඤ්ඤා

“අං බ්‍යජනෙ නිග්ගහිතං” කිමස්ථිදිමුච්චතෙ, නිග්ගහිතං
 චො බ්‍යජනෙ පරෙ අං ගොතිති සුපතස්ථං අං ඉති එකං පදං,
 බ්‍යජනෙහි එකං පදං, නිග්ගහිතනහි එකං පදනහි තිපදමිදං
 සුභතං නිග්ගහිතං චො බ්‍යජනෙ පරෙ අං ඉති ගොතිති අන්‍යො
 බ්‍යජනසද්දසස ව නිග්ගහිතසද්දසස ව විග්ගගො ගෙඨා වුතොව

එවං වුතොත තං සාමුඛි උදුගරණනී, තෙසං පත එවං—වුගහත,
 තං—සාමුඛි ජෙදං කච්ඤා ඉමිතා නිග්ගහිතසස බ්‍යජනෙ පරෙ අං
 ආදෙසං කච්ඤා “ සරලොචොමාදෙසපච්චයාදිමහි සරලොපෙ තු
 පකභී ” හි පුබ්බසරසස ලොපං කච්ඤා පරකඛරං තෙච්ඤා රූපසිඛි
 වෙදිතබ්බො

නමු පුබ්බරූපතො රූපනතර්භාවා තිරස්සං ව්‍ය ධිස්සතිති න තිරස්සං. පඤ්චනගාරසමභවතො, අසති සීඝ්‍රමිසී. බෘජතෙ පරෙ කුස්ථි නිග්‍යාපිතං. වග්‍යානමාපරේස්ස, කස්ථි “බෘජ තෙ චෙ”ති ලොපමාපරේස්ස, කස්ථි “ඵභෙඤ්ඤා”ති ඤ්ඤාර මාපරේස්ස, න කදුච්චි කෙච්චි පඤ්ඤා දුමෙති විනිවුට්ඨො නාම සීඝ්‍රතී, තං නිවතෙතවා කස්ථි ඵච. චුතෙතති ආදිතිසෙච භොසතිති ඤ්ඤපතස්චිදං චුතතති නමු වාග්‍යභෙෂ්ඨෙනව ඉච්චි තප්පඤ්ඤා සිඤ්ඤිතතීති හ සිඤ්ඤිතති, වාග්‍යභෙෂ්ඨෙනස්ස රූපවස්සමභවතොති නමු තිග්‍යානිතස්ස අමාදෙසෙ කතෙපි ආදෙසගතස්ස විඤ්ඤොපි චුතතවිධානෙන භවිතබ්බතී. න භවි තබ්බං, කස්ථා යදි පන අමාදෙසෙ කතෙපි චුතතවිධානං. භෙවිස්ස, ඉදමෙච අනර්ඤ්ඤිස්සං භවෙස්ස, රූපනතර්භාවා අබ්බජිදං, තෙන ඤ්ඤති හ චුතතවිධානං. භොතිති. අඤ්ඤොපි ච ධිස්සති, පච්ඡ පචනනං පචනීති ආදිච්ඡ පචසද්ද චුතතතසෙන ස්වාදිමිති කතෙ “ඤ්ඤා කතනිකාරලොපෙච්ඡ ධිප”නති අධිකිච්ච “සුතංඤ්ඤ චෙ”ති ස්වාදිච්ඡ පුබ්බසරස්ස ධිසෙ සමභරෙත “සුතංඤ්ඤ චෙ”ති අධිකිච්ච “පචාදිකමාතා” නති පචසද්දස්සගතස්ස අතො කතෙ චුත තස්සපි අකාරතො “ධිප” නති ධිසෙ සමභරෙත සුරෙතොප දෙසස්ස සාමග්‍යා ච ධිපමකතා පච්ඡ පචනනං පචනිකදිච්ඡ රූප සිච්ච චෙදිතබ්බං, තස්මා චුතතවිධානං තෙච භොතිති අචග්‍යා බ්බිනතී

31. මග්ගතො වා මග්ගෙ

මග්ගගුණෙ බෘජතෙ පරෙ නිග්‍යාපිතං වො මග්ගතො වා පෙසොති

නග්‍යනිවුට්ඨං, ධවච්ඡවරෙ පුච්චිතං, න නං දුච්චිතං මරෙ, වරපිච්චාසිං පුච්චිතං, සතොගාස්ස මතං භොති, නිකාරුඤ්ඤිතං, ඵචචො ගිකච්චෙ සිකච්චාචිචං.

මාග්ගතං භෙත නිග්‍යාපිතං වො ලකාග්ගදොසා භොති

පුලුච්චිතං

මාති කස්මා? න නං කච්චං කතං සාචු

“මග්ගතො වා මග්ගො” කිච්චස්චිදදුච්චිතෙ, මග්ගාදුගෙ බෘජ තෙ පරෙ නිග්‍යාපිතං. චො මග්ගතො වා පෙසොතිති ඤ්ඤපතස්ච. මග්ගතතති ඵකං පදං, වාති ඵකං පදං, මග්ගාති ඵකං. පදසති සීපදච්චිදං සුතො. නිග්‍යාපිතබෘජතග්‍යානෙත්තං අචුච්චතතොතො මග්ගාදුගෙ බෘජතෙ පරෙ නිග්‍යාපිතං වග්‍යානං චිකාසෙත පෙසොතිති අභො. මග්ගස්ස අදොතො මග්ගතො, කං මග්ග තො. කෙතෙ, ච ඤ්ඤ භ වා සී, සීචාපි කෙතසස්ස, තෙ පන මග්ගතතසභාවාසතිස්සග්‍යානො අධිසච්චිතා ඵකසෙච්චිච්චාරඡ චුච්චිත අතච්චෙසෙසො. ලන සෙබ්බච චුතතාති දච්චිතා ඵච ච අචුතස්සී. මග්ග අචුතමග්ගතොපරේස්සීති තිසච්චාභා පබ්බ සී. මග්ගා සෙබ්බච මග්ගතො කස්මා හ පච්ඡඡතච්චී. පච්ච

වග්‍යසංදේශපාඨකර්තෘ, 'සද්‍රැඩිකො අප්‍රාධිකො හොති' ති තසම්. තසම්. වග්‍යෙ තසස තසස වග්‍යසසනතමාපඤ්චිති අප්‍රාධිවො ඛොතිති කප්‍යා පන සො අධිකො හොතිති වුග්‍යනතං වාතිති වුහෙතසෙව වග්‍යෙ නිග්‍යනිතමිනතං පඤ්චොතිති ව වග්‍යා සස අනෙතාති ව අනො භවෙස අනතසද්‍රැසස සාපෙකතිතා, තසමා සථා පන "වග්‍යො සොසාසොසානං තතිසපථමා" ති එනි හි වග්‍යො සොසාසොසානං. තතිසපථමකඛිඤ්චෙතාවං. ගච්ඡ නතිති වුහෙතපි වග්‍යසස තතිසපථමාති සද්‍රැසති, තතිසපථමසද්‍රැ නං සාපෙකතිතා අසාසද්‍රැස ව අපෙකතිතධිකොසාචා එවමිතා පිති යදි එවං සථා පන තනි අසුකසම්. වග්‍යො සොසාසොසානං. අසුකසෙසව වග්‍යසස තතිසපථමකඛිඤ්ච නිසමාභාවෙපි යසම්. වග්‍යො සොසාසොසානං චෙතාවො හොති, තසම්.සෙව වග්‍යො තතිසපථමකඛිඤ්ච හොති, එවමිතාපි හි අද්‍රැ වග්‍යග්‍යතඤ්චොනාති තනන, තනි පන ධාතාසනනවසෙන එවං. හොති, ඉහ පන සබ්‍රෙහසවිජි නිග්‍යනිතසසාපඤ්චනතො එවං. කතනති දභ්‍රැධිං නසු වග්‍යෙතනතං වාති වුහෙතපි වග්‍යෙති යං. වුහො, තමෙව අනත සද්‍රැස අපෙකතිති පිඛොවාසමඤ්චොති තනන, වග්‍යොසද්‍රැසස පන වග්‍යපරිසාපනනකඛිඤ්චකතිතා කකාඤ්ච පඤ්ච ඛසාඤ්ච, තසම්.පි ගසාඤ්ච ඉමිතා නසෙන ගච්ඡතිතනිති, තනනිවග්‍යෙ නා වග්‍යනතනග්‍යඤ්චං. වග්‍යෙතනග්‍යග්‍යඤ්චං. කතනති යදි පන තද්‍රැසං සියා, කථං. පුබ්‍රෙහි වුහතසාධනකාර්ච්චසාධකො සියා, තාසිසග්‍යාති අනධිකං හොතු තං. පන සද්‍රැසකාස සිඤ්චිති, තථා හි, ව්‍යඛිතතො විසෙසපවිපතති, න හි සද්‍රැසකාර්ච්ච්‍රකිඤ්චං, ඉමානෙත්ථ සද්‍රැසකාති "යං. කඤ්චි තං කමමං. තුඤ්චං මං. වං. වං, ග්‍යතකදීනඤ්චකො, යොනනග්‍ය නපුංසකෙහි, තනො නමමං ව්‍යඛිතඤ්චං ව සමාසෙ" ඉච්චෙවමාදිති

තනනිබ්‍රුහතති ආදීති උද්‍රැහර්ච්චි, තෙසං පන තං—නිබ්‍රුහං, ධමමං.—වරෙ, විරං.—පවාසිං, සනතං.—තසසු, තං.—කාරුඤ්චං, එවං.—ඛොති ජෙදං කථා ආදිසුතනමධිකිච්ච ඉමිතා නිග්‍යනිතසස වග්‍යනතං කථා පරකඛරං තෙචා රුපසිහි චෙදිතධිඤ්ච

කිච්චද්‍රැහර්ච්ච්ච පන පුංසද්‍රැසපදසස ගමු ගතිමග්‍රි ඉච්චිතසස ලඛධිතසසඤ්චද්‍රැසස පුං වුච්චිති නිරසො තනි ගච්ඡතිතාඤ්ච "නි වෙ" ති නිව්ච්චිතං. කථා "ධාතනතසස ලොපො නිව්ච්චි" ති අනතලොපං කථා පුංසද්‍රැසතසස වග්‍යබ්‍රාජනසම්. "නිග්‍යනිතව, කච්චි ලොප තති අධිකිච්චි" බ්‍රාජනෙවෙ හි නිග්‍යනිතසස ලොපං. කථා "පරචෙතාවො ධාතෙ ති ගකාර්ච්ච චෙතාවං කථා "කුලො පො වෙ" ති නිව්ච්චි ලුහෙත ' තච්චිතසමාසතිතකා නාචංචානචෙතු නාදිපු වෙ" හි නාමමිච්ච කථා පුග්‍යොසද්‍රැස කමමාවච්චිව්ච්චං.

° සද්‍රැසද්‍රැස ලඛධිච්ච. සිහල

† පුග්‍යලසද්‍රැස පාලිසමෙව අච්චිතසසදීපිකාසම දිසාති අං. පුග්‍යොසද්‍රැසො අච්චිතසසදීපි පඤ්ච නිසාසිතගමො වෙච්චි තසස ලස ඤ්චෙකො ව රුපසිහිආදිපු ආගතකසෙහි න සංසද්‍රැසි වුහතිසං. පුලච්චිතනි දිසාති

අවිච්ඡිකතෙ “මද සරෙ; සච්චදනතරලා වාගමා; කච්චි ඔ බෞජනෙ” තී අච්චිකච්චි “ නිගගතිතවෙ ” තී සරෙ පරෙ නිගගතිතාගමි. කතා ඉධ වාග්ගාගණන නසස ලකාරං කතා රූපපිච්චි වෙදිකබ්බා.

නසු මිකතමි වාසදෙදන අධිපෙතතෙච්චි සිබෙ ‘සද්දසිකො අසා සිබකා හොති’ තී කතා ඊදිසථාවගමො හොති, ඉධ පන විකප්පන සංසෙච අධිකතනී. සච්චං චුච්චිතො, ඉමිසී. පන කප්පෙ වාග්ගා ගණනවසමෙති, ඉධ ව, “පරෙ වා සරෙ” තී එච්චි ව උභයන්, නවාග්ගා ගණනකතා ඉමිසී. පන “පරෙ වා සරෙ” තී ඉමිසසානනතරෙසෙච චුතො ඉධ අසච්චි වාග්ගාගණ විකප්පනතෙච්චි සිජ්චිති, එවං සිබෙ සතකරමො සද්දසකාස හොති තී නිගගතිතසස අවග්ගසීච්චි පරෙ අවග්ගනතමි හොතිති, තෙන චුතො වාග්ගාගණන නිගගත්තං මො ලකාරදෙසො හොතිති, තස්ච ව ලකාරදෙසොති ඉදං ලකාරෙ ආදෙසො සසස සො ලකාරදෙසොති බහුබ්බිකිවසෙන චුතතතනී දච්චිබ්බං, අසද්දසථා අච්චිසෙච වා ගමකතනාති. නසු ව “එභෙ අද්දස” තනි ආදිතං නිච්චිතාවච්චිජ්චිජ්චි වාග්ගාගණ. කාතබ්බි මෙවති. තනන, “පරෙ වා සරෙ” තී ආදිතං “අ. බෞජනෙ නිගගතිත ” තනි ඉමිසසානනතරවච්චිතෙ දෙසාසාවාති නචෙච්චි. සනෙතපි ලොපග්ගාගණසසාසාවා ඉමෙසං නිරසනිතාවො ආපජ්ච තීති. නාපජ්චති “අ. බෞජනෙ නිගගතිතං, පරෙ වා සරෙ” තී ඉමෙසමනතරෙ “කච්චි ලොප” තනිමසස වච්චිතෙ දෙසාසාවාති. නචෙච්චි. සනෙතපි “කච්චි ලොප” තනි ඉමිසස බෞජනෙ පරෙ නිගග ගිතං කච්චි ලොපං පපෙපාතිති අසො සිසාති. සච්චං පිසා. නසු “බෞජනෙ වෙ” තී ඉදමෙච්චි චුතතතනී. සච්චං චුතො, තං පන පසො ජනාසාවා අවච්චා ඉමිසසානනතරං සරෙ වෙති වහ්නබ්බං, එවං “අ. බෞජනෙ නිගගතිතං; කච්චි ලොපං; සසෙච; පරෙ වා සරෙ; බෞජනො ව විසදෙඤ්ඤාගො; වග්ගනතං වා වග්ගො” තී ඉමිකාසු කකමෙන නිගගතිතං වෙදමි කප්පරිසතනං කතා සහතා වචනා, සථා සථා වා පන චුච්චිමානෙ අධිපෙතතෙච්චි නච්චි ගජ්ච්චුතා ව, තථා තථා වහ්නබ්බිතනී එවං අධිපෙතතෙච්චි සිබෙපි සහො ඉධ වාග්ගාගණ. කතා, තං දසෙසනො ආග වාග්ගා ගණන නිගගතිතතනී ආදී, එවං ඉමිතා තාව වාග්ගාගණසස පුනග්ගාගණ පසොජනං දසෙසනා පුන තසෙච්චි විකප්පථවච්චි කතා තපච්චි දසෙසනො වාති කතා? න තං කච්චි. කතං සාච්චිතස, තසස පන න තං—කච්චිතනී ඡෙදං කතා වාග්ගාගණන වග්ගනතමකතා “අ. බෞජනෙ නිගගතිත ” තනි චුතතවිච්චි. කතා රූපපිච්චි වෙදිකබ්බා.

34. එභෙඤ්ඤා.

එකාරෙ භකාරෙ ව පරෙ නිගගතිතං වො ඤ්ඤාරං පෙසාති වා.

පවචනාආඥාව පවිනිබ්බාසීසාමී, නාආඥාවෙහි පවිපුච්ඡි සාමී, එවඤ්ඤා චො භික්ඛවෙ භික්ඛනාබ්බං, නාඤ්ඤා නාසා මුසා භොති.

වානි කාසමා? එවංගමනං අභිඤ්ඤාසං, එවං භොති සුභාසිනං.

“එභෙඤ්ඤා” ක්වච්ඡිදමුච්චතො, එකාරභකාරෙ පරෙ තිග්ගා හිතං චො විකප්පෙන ඤ්ඤාරං. පපොභානිති ඤ්ඤාපනස්ථං. එභෙති එකං පදං, ඤ්ඤාති එකං පදනති චිපදමිදං සුභතං. නිග්ගාතිතනාභ න්ඤා වාග්ගාභණ්ඤා වාග්ගවත්තනතො, එකාරභකාරෙ පරෙ තිග්ගාහිතං විකප්පෙන ඤ්ඤාරං. පපොභානිති අරස්ථා. එ ව ගො ච එකං, තස්මිං එතෙ, වඤ්ඤාසංඝො විග්ගාගො, එත්ථ පන වඤ්ඤාසංඝෙ කතො “සො නපුංසකලිචෙයා; දිගුභෙසාකතා” නති අභික්චිචි “තථා චඤ්ඤා පාඤ්ඤාචාර්යභෙසොභෙසෙනධග්ගුද්දල් නතුකවිච්චිවරුච්චි විසභාගස්ථාදිනවෙ” ති එකතතච නපුංසකලිචගල් කාතබ්බං. ඤ්ඤො ගෙති අවචා එභෙඤ්ඤාති චචනං. ඤ්ඤා ච මො ච ඤ්ඤාති වඤ්ඤාසං. කචා පුරිසාබ්බුච්චනං. කචා “ඉසානභාසී නපුංස කෙති” ති තස්ස ගිආදෙසං කචා “අතො නෙතා” ති වත්තමානෙ “පබ්බොසොතිනමාච” ති තස්සෙකාරං. කචා චුත්තතති මනචා තිග්ගාහිතං. චො භකාරෙ පරෙ ඤ්ඤාරමකාරෙ පපොභානිතිපි අත්ථං ගඤ්ඤාසංඝාති නතතිවත්තනස්ථං.

පච්චත්තආඤ්ඤාවානි ආදිති උද්භරණති, තෙසං පන පච්ච තතං.—එව, තං.—එව, එවං.—හි චො, තං.—ති නාසානි ඡෙදං කචා අනන්තරසුභතචසමච්චිචි ඉමිතා එකාරභකාරෙ පරෙ තිග්ගාහි නාසා ඤ්ඤාරං. කචා තස්ස “පරචෙතොචො ථානෙ” ති චෙතොචං ච කචා පරකඛරං නෙචා රූපසිඛි චෙදිතබ්බං.

එවංගමනාති ආදිති ක්වුද්භරණති, තෙසං පන එවං.—එව, එවං.—ගොතිති ඡෙදං කචා සතිපි පරස්මිං. එකාරභකාරෙ වාග්ගාභ ඡෙත ඉමිතා නිග්ගාහිතසා ඤ්ඤාරං. අකචා පුබ්බරූපෙ තිග්ගාහි නාසා “අං බ්ඤ්ඤෙ තිග්ගාහිතං, වග්ගාහිතං චා වග්ගො” ති අභි ක්චිචි “මද්ද සරෙ” ති මකාරං කචා : ඉතරස්මිච්චි නිග්ගාහිතසා “අං බ්ඤ්ඤෙ තිග්ගාහිත” නති චුත්තවිධානං කචා රූපසිඛි චෙදි තබ්බං.

35. සංඝෙ ව

නිග්ගාහිතං චො සකාරෙ පරෙ සහ සකාරෙහ ඤ්ඤාරං පපොභානි චා.

සංඤ්ඤාභො, සංඤ්ඤාගතං

වානි කාසමා? සංඝොභො, සංසුභතං

“සංඝෙ ව” ක්වච්ඡිදමුච්චතො, සකාරෙ පරෙ නිග්ගාහිතං තෙත සහ විකප්පෙන ඤ්ඤාරං. පපොභානිති ඤ්ඤාපනස්ථං. ස ඉති එකං පදං, සෙ ඉති එකං පදං, වානි එකං පදනති ක්වදමිදං සුභතං. නිග්ගාහි තනාභණ්ඤා වාග්ගාභණ්ඤා ඤ්ඤාරභාභණ්ඤා වාග්ගවත්තනතො සකාරෙ පරෙ නිග්ගාහිතං සහ සකාරෙහ විකප්පෙන ඤ්ඤාරං.

පද්ධතියකි දැනේ. දැනටත්තරෙන සහෙවෙන. එකසොභාකරණ. ඉච්ඡා සනිච්ඡිකාසස දධිපෙතනනාති දඬබබං. දුටු පන සහ සද්දසස සොදසනති ආදිපු විස “කුචාදිමච්ඡුභතරත. දිසරසසා පහච්චසෙපු වා” ති දධිකිච්ච “තෙපු දුච්චොපාගච්චිසාරච්චපරිනා දෙසා වා” ති වා : “පච්චසාදනීචා නිපානකා පිජ්චහනී” වා සාදෙස. කචා “සහ සෙ වා” ති වකතබෙබ “සසෙ වා” ති වුතන තති දඬබබං. ආහ ව සහ සසාරෙතාති.

සඤ්ඤාගො සඤ්ඤාභතනති ආදිනී උදුපරණති, තෙසං පන සං—සොගො, සං—සුභරාතති ජෙදං කචා “දං බ්‍යජතෙ නිග්ග හිතං; ව්‍යානතං වා වග්ගෙ ; එසෙඤ්ඤ” තති දධිකිච්ච “සසෙ වා” ති සහ සසාරෙන නිග්ගහිතසස ඤ්ඤාරං කචා “පරචෙභාවො චාතෙ” ති නසස වෙභාවං. කචා පරකඛරං. තෙචා රූපපිච්ච වෙදි තබබා. කිච්චදුභරණති සුච්චෙඤ්ඤාදසංතෙව.

වග්ගහණං ඤ්ඤාරග්ගහණසුභවිච්චනචං. නචෙනතරවුතන තතා වතතතෙති. වකතෙ, එවං. සනෙහපි කිච්චතරත්‍රාපි වකත තෙති සඤ්ඤාසො ජසෙසං, තචාතං. නිවතනතචං, වාසුකච්චිතං. හි උග්ගරත්‍ර කාසුචිතතති කිච්ච කාරිසං. දිසා කාරිසං නිවතතෙ, තචා නිච්චතකාරිතො දිසා නිච්චතකාරිතොති. සච්චං, එවං. සතෙතපි සචා “දච්චති වා” ති එච්ච දචාදෙසසබ්බාතෙ කාරිසෙ විජ්චාතෙපි සෙචා “ගාවසෙ” ති එච්ච වුභතාචාදෙසච වතතතෙ, එවච්චිසාපිති සඤ්ඤාසො ජසෙසනති තං නිවතනතචං. නසු තච්ච වග්ගහණෙකාසුචිතතතෙ ඉති න තදච්චං තච්ච වග්ගහණං, දච්ච චො දඤ්ඤාසුපි විභතතිසු ආචාදෙසො භොතිති ඤ්ඤපතචං. ආහ ව වග්ගහණෙන සාදිසෙසෙසු සුබ්බුතතරච්චතෙසු ආචාදෙ සොභොතිති.

34 මදු සරෙ.

නිග්ගහිතං වො සරෙ සරෙ මකාරදකාර්ගදෙසා භොහති වා නමහං වුච්චි වුච්චමණි, එතදචොච ච සචා වාහි කචා? දඤ්ඤාච්චි මං දච්චි මං දච්චි මං දච්චාපි මෙ

“මදු සරෙ” කිමච්චිදිච්චිච්චෙත, නිග්ගහිතසස ඛො සරෙ පරෙ මකාරදකාර්ගදෙසා භොතති වාහි ඤ්ඤපතචං. මදුති එකං පදං, සරෙති එකං පදනති විපදච්චිදා සුතතං මො ව දෙව මදුති වඤ්ඤමාසං. කචා පච්චිච්චච්චචෙනෙත මදුති කිච්චිච්චතා “දං බ්‍යජතෙ නිග්ගහිත” තති ඉභො වතතච්චාතං නිග්ගහිතග්ගහණං ජචාසනච්චසෙච වතතතෙ, ‘දච්චිච්චා විභතච්චිච්චිච්චාතො’ ති. වාග්ගහණච්ච වතතතෙ, තෙත නිග්ගහිතසස සරෙ පරෙ මකාර දකාර්ගදෙසා භොතති වාහි දච්චා:

නමහං, එතදචොචාති උදුභරණති. තෙසං පන තං—දහං, එතං—දචොචාති ජෙදං කචා ආදිසුතතවසං. දධිකිච්ච ඉච්චිතා නිග්ගහිතසස මකාරදකාර්ගදෙසං. කචා පරකඛරං. තෙචා රූප

සිහි වෙදිතබ්බා නෛව්‍යස් වාග්‍යගණ්ථලං න වච්චාබ්බං, අවු
 තොපි සිජ්ඣිතතො, තථාහි, “කවි ලොපං” තී සරෙ පරෙ
 ජිග්‍යාහිතස්ස ලොපං වුච්චාං, තෙන ස්‍යායති න සබ්බස්ස සරෙ
 පරෙ ජිග්‍යාහිතස්ස මසාරදකාරදෙසා හොතති, අථ ඛො ලො
 පොව හොතිති ඵවමිභාසනිපි වාග්‍යගණ්ථලං ඉමස්ස අතිව්චතා පාක
 වා වෙති නෛවං සනෙත “සර සරෙ ලොපං” තී ආදීති වච්චා
 “සරෙ කවි” තී වුච්චාතතා අසනිපි තස්ස කවිග්‍යාහිතණ්ථකස්ස
 තීසතතා පාකවා වෙති තීරස්සං. ඵව තස්ස කවිග්‍යාහිතණ්ථකති න
 තීරස්සං, උච්චාතස්සතා යදි ඵවං කස්මා තස්සව න කතනති
 ඉධාපි කිච්චිමතස්සමභවතො, අසති හි තස්ස කවිග්‍යාහිතණ්ථක
 “සරෙ වෙ” තී සුචතා භවෙසා, අයං පනතො භවෙසා සරෙ ව
 සර පකතිකා හොතතිති, ඵවං ව සති සරෙ පරෙ සබ්බස්සතං. පකති
 භාවාභාවෙපි, සථා පන සබ්බස්සං වනානං ඛදිරභාවාභාවෙපි
 තද්‍රස්සනනතතා* ආනගත ඛදිරවනනති ආදීති වුච්චාහි, තථෙ
 විදමපි ගෙභ්‍යසාවසෙතාතිසමෙච්චා වුච්චාතති විතතා භවෙසා,
 න ව තෙ ඛුක්කා සෙ සරෙ පරෙ පකතිකා හොතති, අථ ඛො ඉතත
 රව, තස්මා තදකාරවිඤ්ඤපනත්ථිත කතනති දඨබ්බං ඵවං
 හොතු “සර පකති ඛෘජනෙ” තී ඛෘජනෙ පරෙ පුබ්බස්සතං පකති
 භාවං ව “දීඝ” නති ආදීතං. වුච්චාතතා, අසනිපි කවිග්‍යාහිතණ්ථක
 තෙසං පනාජිව්චතා පාකවා වෙති තීරස්සංව තස්ස තදස්මපි කවි
 ග්‍යාහිතණ්ථකති න තීරස්සං, කස්මා පසොජනනධරසමභවතො,
 අසති හි කවිග්‍යාහිතණ්ථක සථා “සර පකති ඛෘජනෙ” තී පකති
 භාවකතාතො න රූපවසමස්සි, තථා “දීඝ” නති ආදීතා දීඝාදි
 කතාතො න රූපවසෙන භවිතබ්බතති, සමුති සො මුභිති ඵව
 මාදීති රූපවසාති න භවිතබ්බතති, තස්මා තං නිවච්චතතතං. කවි
 ග්‍යාහිතණ්ථකති යදි ඵවං කිමස්මෙව වාග්‍යගණ්ථං න කතනති
 කවිසද්දස්ස වාස්සසාපි දීපතතො, තස්මා ව “සරලොපොමාදෙස
 පච්චසාදිමති සරලොපෙ තු පකති” තී ඵස්ස අංගගණ්ථං කතා,
 තස්ස සං වච්චාබ්බං, තං හෙමා වුච්චාමෙවති තෙතාවොවුමතා
 නෛව්‍යස් වාග්‍යගණ්ථලංතති ආදි වුච්චතො “කවි ලොප” නති
 සරෙ පරෙ ජිග්‍යාහිතස්ස න ලොපො හොති අසොකාව්ච්චි මං අවසි
 මස්සි ආදීසු, තස්මිනා සබ්බද්‍ය වාග්‍යගණ්ථස්සාභාවා මද්දෙසා
 සිසුනති සබ්බා සියාති, තං නිවච්චතතස්සති

35 සමමදනසරලා වාගමා

සරෙ සරෙ සකාරෙණ මකාරෙණ මකාරෙණ දකාරෙණ නකාරෙණ නකා
 රෙණ රකාරෙණ ලකාරෙණ ඉමෙ ආගමා හොතති වා

නසිමස්ස විජජා, සඨසිදං විතතා, මිති සතතාවුදිකති සිතතා
 මෙ ලුභ්‍රමෙස්සති, අසිතතා රොගරූමෙස්සති, අරස්සා භරද්‍රා කසා
 විව, සමමදඤ්ඤ විමුහ්‍යාතං, මහසාදඤ්ඤ විමුහ්‍යාතං, අහ්‍ය

* තද්‍රස්සනතො මච්ච

දැව්මහිඤ්ඤ, පිරහනායනී, ඉරනානායනී, සසමානිභ ගිකට්ඨෙ, නසමානිභ ගිකට්ඨෙ, අජජනගග්ග පාණ්ණපෙනා, සබ්බිරොව සමා රසඵ, ආචරගග්ගිව සාසරපා, සාසරපාට්ඨි ආරගග්ග, ජලගිඤ්ඤ, ජලාසනන.

වානී කසමා? එවං මහිබ්බසා එසා, අරෙකාච්චි මං අච්චි මං අජීති මං අනාසි රම, අරෙජෙසන අනුභාමිරො.

වග්ගහරෙණන ඉරබව මකාරස්ස පකාරෙණ රහානී. යථා, පිර ප්‍යමාසිං සුචිසං, කකාරස්ස ව දකාර්දෙරොසා රහානී. යථා; සදභ්‍යසුරොනා සිසා දකාරස්ස ව නකාරෙණ රහානී යථා; සුගරොනා.

“සවමදනනරලා වාගමා” කිමඡ්චිදමුච්චිතො, සරෙ පරෙ යකා ර්දයො ආගමා හොනති වානී ඤ්ඤපනඡං. සවමදනනරලානී එකං පදං, වානී එකං පදං, ආගමානී එකං පදනති තිපදමිදං සුරතං. තිමිතතානාවා සරෙඤ්ඤාභ්‍යං වාග්ගහරෙණන වාග්ගහරෙණන සරෙ පරෙ යකාර්දයො ආගමා වා හොනති අභො. යො ච වො ච මො ච දො ච නො ච නො ච රෙ ච ලො වානී විගග්ග. කඛා “නාමානං පමුච්චියො වචො” ති වච්චිසමාසං කඛා ‘චුතත ඵානමප්පයොගො’ ති වච්චි ලුතෙක “නෙසං විහතතිචො ලොපා වෙ” ති විහතතිච්චි ලුතෙක “පකති වසස සරනතස්සා” ති පකති භාවෙ කතෙ චුතතානගෙක සමාසනනා නාමිමිච කඛා පඵමාබ්චු චචන. කඛා “අතො නෙන; යො වා” ති අඛිතිච්ච “සබ්බයොනී නමාඵ” ති තස්ස ආකාර්දෙසං කඛා චුතතනගෙක සරලොප පකතිභාවෙ කතෙ සවමදනනරලානී රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා, ආගච්ඡ තතිති ආගමා වග්ගහරෙණනායොජනං සසමෙච වකඛති.

තසිමස්සාති ආදීති උද්භරණති, නෙසං පන න—ඉච්චස්ස, යථා—ඉදං, මිභි ගනනා—උදිකඛති, ලුචු—එසසති, ගරු—එසසති, කසා—ඉච්ච, සමමා—අඤ්ඤ, මනසා—අඤ්ඤ, අතන—අඡං, පිරං—ආසති, ඉතො—ආසති, යසා—ඉභ, තසමා—ඉභ, අඡ්ඡ—අඡග්ග, සබ්බි—ඵ්ච, ආරග්ගො—ඉච්ච, සාසරො—ඉච්ච, ජ—අභිඤ්ඤ, ජ—ආසත නතති ඡෙදං කචා “වග්ගහරං වා වග්ගො; මද්ද සරෙ” ති අඛි කීච්ච ඉච්චනා යකාර්දයො ආගමවසෙන ආතෙකා පරකචරං නෙචා යථාසුරූපවසෙන සං කාතබ්බං, තච කඛා රූපසිච්චි වෙදි තබ්බා.

එවං මහිබ්බසා එසාති ආදීති කිමුද්භරණති, නෙසං පන මිභි විසා—එසා, අරෙකාච්චි මං—අච්චි, මං—අජීති, මං—අභාසි රෙ, අරෙජෙසන—අනුභාවිචොසාති* ඡෙදං කඛා සසිච්චි පරස්සං සරෙ වාග්ග ගරෙණනාගමවකඛා රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා.

භීසානානං පන අනෙකසනනා වග්ගහරෙණන ව ධීපාගකා වග්ගහරෙණන පරොජනං දසෙසනනා මකාරස්ස පකාරෙණ රහානීති

* අනුභාවිචො, කසච්ච

ආදිමාන තත්ව විර.—පවාසි පුරිසං* සක්—අත්පසුනො සියා, සුග
 ද්—ඔහි ඡේදං කචා පුබ්බරූපෙ තිග්ගානිතස්ස “වග්ගානතං වා
 වග්ගො” ති මකාරං කචා මකාරස්ස වග්ගානඡේන පකාරං කචා:
 ඉනරෙසු පන කකාරදකාරනං දකාරතකාරදෙසෙ කචා රූපසිති
 වෙදිතබ්බා තෙනෙව වග්ගානඡේන අතිපපගොඛො තාවාති
 ආදීසු ගකාරගමො ව ගොතිති දභිබ්බං එවං පසම්. යංචිං ආගම
 වසෙත ආතිතෙ යං යං රූපං සිජ්ඣති, තත්තත්තං තං තං ආනෙතා
 රූපසිති වෙදිතබ්බා සුගතොති ඉදං ඉමිතාපි සිජ්ඣතිති දීප
 තත්ථිදං වුච්චාතති

36 කවිච්චිතවිකල්පය

ච්චිතවිකල්පය පරෙ කවිච්චිතවිකල්පයෙහි ගොති

අතිපපගොඛො නාව සාවතවිසං පිඛාස වරිතො, පරෙසහ
 සං භික්ඛසං.

කවිච්චිතවිකල්පය? එම පසුපසිමං ලොකං, අධිභූතො අසං
 ලොකො.

“කවි ච්චිතවිකල්පය” කීමත්ථිදමුච්චිතෙ, ච්චිතවිකල්පයෙ පරෙ කවි
 මකාරගමො ගොතිති සදුපනත්. කුච්චිති එකං පදං, ඔති එකං
 පදං, ච්චිතවිකල්පයෙ එකං පදනති තිපදමිදං සුච්චිතං. අනන්තරසුච්චිත
 ගො ආගමග්ගානඡේනිතානුච්චිතතතො ච්චිතවිකල්පයෙ පරෙ කවි මකා
 රගමො ගොතිති අනෙතා සතිපි වාග්ගානඡේන අත්ථිපෙසසසු
 පලබ්භනතො කවිග්ගානඡේ. කතං, තං හෙච්චා වුච්චාමෙව

අතිපපගොඛො තාවාතාදීති උදුහරණති, තෙසං පන අතිපප—
 ඛො තාව, පර—සහසානති ඡේදං කචා ච්චිතවිකල්පයං. විසොපෙච්චා
 අනන්තරසුච්චිතමඤ්චිති ඉමිතා මකාරගමං කචා පුබ්බරූපෙ
 අනන්තරසුච්චිත වග්ගානඡේන ගකාරගමං කචා පරකධරං
 නෙතා රූපසිති වෙදිතබ්බා නනිනන්තරසුච්චිත වග්ගානඡේන
 ගකාරගමං විස මකාරගමමපි කචා සාධෙතො සනාතා, කචා
 සුච්චිත සුච්චිතමඤ්චිතති පසොපනන්තරසමච්චිතො, තථාහි, තත්ථ
 සරෙව තිමිතසං, ඉධ පන ච්චිතවිකල්පයෙව, තං වාත්ථිපෙසහ
 විකිතං, තෙන යථසිදං යථා ඉදනති රූපවයමිපි ගොති, ඉදං පන
 කවිච්චිතවිකල්පයෙ, තෙන යථා ගොති, තත්ථ තිසතං, කච්චි පන
 සබ්බදුපි න ගොති. අපි ව තත්ථ යථාදීතං ච්චිතවිකල්පයෙ වග්ගාන
 ඡේනාපි ච්චිතවිකල්පයෙ ච්චිතවිකල්පයෙ ව ගොතිති සකකා මනානුං,
 යථා පන මහසංසෙතං පුරිසෙත උපනිතං භතතං අවිරංසෙව
 පරිභුක්ඛිතා පුච්ච අඤ්ඤමපි ගොතිති වුච්චිත කිචාපි අඤ්ඤ
 සද්දෙදු සාමඤ්ඤවසෙත පවතොතා, තථාපි තඤ්ඤනුරූපවසෙත
 භතතනති විඤ්ඤයති, එවං සච්චදුපිදං කුච්චුදුහරණති සුච්චිතඤ්ඤ
 යනෙව.

* විරමපවාසි පරිසං, මරමම

37. නිගහනිතව.

නිගහනිතව ආගමවා ගතානි සරෙ වා බාජගන වා සරෙ කවචි වනවු-උදපාදි, අවංසිරෙ, සාවංවිදං ගිකවගව, පුජිවංජාති, අඤ්චුලාති සබ්බසො, මගනාපුබ්බධමවා ධවවා.

කවචිති කසමා? ඉධ වෙව නං පසංසතනි, ගසෙව සගග්ග ව මොදති, න ගි එගෙති ආගනති, ගවෙජසෙ අගනං දීසං.

වගගගගගන විසදදසෙ ව පකාගෙ ගතානි වා විගවසෙති, සගවසෙති වා

“නිගහනිතව.” කීමුද්දුච්චවෙන, සරසීං බැජනෙ පරෙපි වා කවචි නිගහනිතාගමො භොනිති සුපනනීං. නිගහනි තනති එකං පදං, වාචී එකං පදනති විපදමිදං පුතතං සරගම කවචිබැජනගගහනමෙව අනුචතතනතො සරෙ වා බැජනෙ වා පරෙ කවචි නිගහනිතාගමො භොනිති අභො බැජනෙති වතනමාගෙපි සරෙති කසමා වචනානෙති අධිකතතනා, “කවචි ලොප”කති එතාපි ගි සරෙග්ගගණං වතනතෙති. එවං භොදා, සරෙග්ගගණෙ වචනමාගෙපි බැජනගගහනං කසමා වතන නෙති නිගහනිතසෙ බැජනතනා, බැජනාගමානනගරං කතා වතනබෙබ්බි එවමකතා “කවචි ඔ බැජනෙ” ති ඉමසොතනගර චුච්චාරණං බැජනගගහනංනුචතතනනං තඤ්ඤාති. නු කවචිග්ග ගණනුචතතනනනති සකතා විඤ්ඤාදාති. න සකතා, සදි පන තදඵං සිසා, විසකමකතා බැජනාගමානනගරං කතා “කවචි නිගහනිතමෙ” ති වතා “ඔ බැජනෙ” ති පවජා වතඤ්ඤා සකතා, එවං සරෙතෙපි දුගෙව ඉමසුච්චාරණං බැජනගගහනංනුචතතන නනති ගගෙනබ්බං. නු සරෙග්ගගණෙ අධිකාරතෙතා සදිපි “කවචි ඔ බැජනෙ” ති ඉමසෙ විස ඉතාපි සරෙග්ගගණං. න වතන තෙති සකතා විඤ්ඤාදාති. න සකතා, සරෙ පරෙ ඔකාගගමා ගාවා, දුග සරෙග්ගගණං මණ්ඩකගතිකවසෙන “කවචි ඔ බැජ නෙ” ති ඉදං අධිකතවිකා වතනතෙති සකතා මනඤ්ඤං, නිග්ගති භාගමසෙ පන සරෙ පරෙපි දීපසතතො දුද්ධි මණ්ඩකගතික වසෙනාතිකතවිකා වතනතෙති සකතා වනදානති, තඤ්ඤා සරෙ ග්ගගණං බැජනගගහනං වතකතෙ වාති ගගෙනබ්බං.

වනචු-උදපාදිති අදිති උදහරණති, තෙසං පන වනචු-උද පාදි, අවං-සිරෙ, සාවං-වච, පුජිවං-ජාති, අඤ්චු-ලාති, විගතා පුබ්බ-ගමා ධවමාති ජෙදං කතා “වද සරෙ; සවිවදතගරලා වාගමා; කවචි ඔ බැජනෙ” ති අධිකිච්චි පුබ්බරූපසෙ සරෙ පරෙ-සෙසෙසු බැජනෙසු පරෙසු දුච්චා නිගහනිතාගමං කතා රූපවිච්චි වෙදිතබ්බං. එසු ගි වනචුසද්දු පිච්චගෙ කතෙ “සෙසතො ලොප, සදිපි” ති සිවති දුගත වනචු උදපාදිති සවිතබ්බං. අවං-සිරෙතිදං පන අවතතං පිරෙ සසෙ සො-අවතතපිරෙති විතත ගබ්බ “කවචිවිජ්ජුගතතං දීපරසාසභ්බිසෙසු වා” ති අධි

කිවිම “තෙසු වුච්චොපාගමවිකාරවිපරිකාදෙසා වෙ” නි නිකාර තකාරසම්. ලුතෙත අවසිරෙති හවිතරිනි. යාවච්චිධානිදං පන නිපා තසා යාවාති පභිතතතා යාවච්චිධාති හවිතරිනි. පුරිමුච්චිතිදං පන පුරෙ ජතනති අනෙ “ජතාදිතමිමියා වෙ” නි පුරසදු ඉමප්ච්චියෙ කතෙ “සරලොපමාදෙසප්ච්චියාදිමුහි සරලොපෙ තු පකති” හි සරලොපපකතිභාවෙ කතෙ තතො “ඉහිසමතො ආප්ච්චියො” නි ආප්ච්චියෙ කතෙ පුන වුච්චිතනසෙන සරලො පපකතිභාවෙ කතෙ “තච්චිතසමාසකිතකා නාමචාතවෙතනාදිසු වෙ” හි එච්චි වගගහණෙන නාමච්චි කතා වුච්චිතනසෙන සුප්ච්චි තතා කතා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” නි පිලොපං කතා පුරිමුච්චි ජතනති අනෙ “නාමානං සමාසො පුතතතො” නි අධිකිවි “විපදෙ තුලුපකිකරණෙ කමමධාරයො” නි කමමධාරසමාසං කතා “ඉහිසමිභාවිතපුච්චි පුමාච්චි වෙ” නි අධිකිවි “කමමධාරස සෙසෙස වෙ” නි පුරිමාසදුං පුලුච්චිතවි කතා ආප්ච්චියාභාවෙ කතෙ පුරිමච්චිති හවිතරිනි. අනුච්චිලාභිතිදං පන අනු ව ච්චිලාභිති ව්‍යුසමාසෙ කතෙ “වුච්චිතභාවමප්ච්චියො” නි වච්චි ලුතෙත වුච්චිතනසෙන විතතවිලොපාදිමුහි කතෙ නාමච්චි කතා පච්චි ව්‍යුච්චිතං කතා “සොනනති නපුංසකෙති” නි අධිකිවි “අනො තිවි” නි තස ජතාදෙසෙ කතෙ “සොසු කතනිකාරලො පෙසු දිස” නි දිසෙ කතෙ අනුච්චිලාභිති හවිතරිනි. පුච්චිතමා තිදවච්චි පුච්චිතසදුපපදසා ගමු ගතිමුහි ඉච්චිතසා ලච්චිතා සංඝාදිසා පුච්චිතං ගමුහි පවතනතිති අනෙ “විසර්ජපදදිතො ජ” ඉති ජප්ච්චියෙ කතෙ සච්චිතසෙවෙත වුච්චිති අකතො අප්ච්චියෙ වා රුපතති පුච්චිතමාති හවිතරිනි. කිවුදහරණි සුච්චිතෙසෙව.

නිපාතානං පන අනෙකතනා වසදුසා ව නිපාතතා තප්ච්චි ලොපෙතො වගගහණෙන විසදුසා පකාරෙ හොතිති ආදිමාන තති ව පච්චිතෙතිතිදවච්චි වච්චිවච්චි ඉච්චිතසා ලච්චිතා සංඝාදිසා “ධාතුලිච්චිති පච්චිතියා” නි අනෙකප්ච්චියා සෙවෙත සති ‘වතතිච්චිතපුච්චිතා සදුප්ච්චිතති’ නි කතා “හවි සානති සානිසෙවෙතපිපසච්චිතාපිසාච්චිතෙ තෙසෙතෙසෙසෙ සෙවෙතසාසාසෙවෙත” නි සංඝාදිතං හවිසානතිසදුසං කතා “අතාගතෙ හවිසානති” නි හවි ජ තතිසවිසං කතා තසාප ජිසවිසෙවෙත සති ‘වතති = පෙ = කතා පුච්චිතං ජතනං. “අච්චි පුච්චිතා විතතති. ප පරසපදුහි” නි පරසපදුසදුසං කතා “කතනි පරසපදු” නි පරසපදු. කතා තසාප ජිසවිසෙවෙත සති ‘වතති = පෙ = කතා “වෙ වෙ පච්චිතෙසුච්චිතවපුරියා” නි ආදිති විතනං පච්චිපුරිසෙසදුසං කතා තතො “නාමච්චි පුරි ච්චිතති තුලුපකිකරණෙ පච්චිතියා” නි පච්චිපුරිසං කතා තසාප ජිසවිසෙවෙත සති ‘වතති = පෙ = කතා’ එකතෙ විතතෙති එකවච්චි තා සානිති එකවච්චිතසෙවෙතෙසෙවෙතං කතා තස ව “පිපතනති

සනතවිපච්චිවතනමානා සබ්බධාදාක” නහි වුත්තතතා තෙහි දෙඤ්ඤා න සබ්බධාදාකා හි දසබ්බධාදාකා නොනතිති දසබ්බධාදාකා නතනමාගමිම “ඉකාරගමො දසබ්බධාදාකමති” හි ධාතුමතා ඉකාරගමං කඛා “දසංයොගතතසසු වුඛි කාරිතෙ” හි දඛිකිමිම “දඤ්ඤසු වා” හි එතච්ච චතසසඤ්ඤන වුඛි. කඛා තසසාපභිස මිඤ්ඤමෙත සති ‘වතති = වෙ = කච්චා “අසුමච්ච්චතං වාසො වුඛි” හි වුත්තතතා ඉකාරසස එකාරං කඛා “පරවෙතාමො ථාතෙ” හි වකාරසස වෙතාවං කඛා “නසෙ පරං සුතෙත” හි වුත්තථිකිමති කංත විවෙච්ඤාතිති රූපෙ නිපථතෙන ඉට වග්ගාග ඡෙත විකාරසස පකාරෙ කතෙ රූපං. ඉතරං කච්චිග්ගභණ්චිලා.

38. කච්චි ලොපං.

නිග්ගහිතං වො සරෙ පරෙ කච්චි ලොපං පඤ්ඤාති

නාසාභං සහතිකො, විදුහග්ගච්චි.

කච්චිති කඛා? අභමෙම චූභ බාලො, එනදසං මිදිඛා

“කච්චි ලොපං” කිච්චිමිදුමුච්චිතෙ, සරෙ පරෙ නිග්ගහිතං කච්චි ලොපමාපඤ්ඤෙති කුප්පභව්ථං. කුච්චිති එකං පදං, ලොපනති එකං පදනති | මිපදමිදං සුභතං “මදු සරෙ” හි ඉතො සරෙග්ගා ගණ්ඤ ව අනතතරසුභතාතො නිග්ගහිතතතභණ්ඤ ව අසු වතනතතො සරෙ පරෙ නිග්ගහිතං කච්චි ලොපං පඤ්ඤාතිති දඤ්ඤා

තාසාභං, විදුහග්ගච්චිති අදිති උදුභරණ්චි, තෙසං පත නාසං— දභං, විදුහං—අග්ගතති ඡෙදං කඛා “මදු සරෙ; නිග්ගහිතමෙ” තාඛිකිමිම ඉමිතා නිග්ගහිතලොපං කඛා රූපසිඛි වෙදිතබ්බා කිච්චිදුභරණ්චි පත, අභං—එම, එතා—අභ්භති ඡෙදං කඛා ඉමි නා ලොපෙ සමපතෙත කච්චිග්ගභණ්ඤතාකඛා අදිසුභතමිඤ්චිමි “වග්ගතතා වා වග්ගො” තාඛිකිමිම “මදු සරෙ” හි මකාරදකාර දෙසං කඛා රූපසිඛි වෙදිතබ්බා. නසු “නිග්ගහිතමෙ” හිමිසස විස සරෙග්ගාගණ්ඤ බෞච්චග්ගභණ්ඤ ව වතනමාතෙ සරෙ වා බෞච්චෙ වා නිග්ගහිතං කච්චි ලොපං පඤ්ඤාතිති දඤ්ඤා සමවා වතො දසතිති “බෞච්චෙ වෙ” හි සුතෙත අතෙතෙම සිප්ඤ්ඤති. සිප්ඤ්ඤති එවං පඤ්ඤාති “කච්චි මි බෞච්චෙ” හි ඉතො බෞච්චග්ග භණ්ඤ වතනමාතෙ මිග්ගභණ්චිමි කාරිතො දභාවා වතනතෙති අසඤ්ඤො ඡෙදෙස, තඛා තානච්චිතතභව්ථං තතො බෞච්චග්ගභණ්චිමිච්චිතං, සතිමි කච්චිග්ගභණ්ඤ පුත කච්චිග්ගභණ්ඤකර ඡමිමි තදභි. එවාති. තඛිතතතෙර මුභතං නිග්ගහිතග්ගභණ්ඤ මෙම ගතෙතබ්බතති. න, නිසමාභාවා, අග්ගරිකානමිමි* කාරිස කාරිතං ගභණ්ඤවග්ග වා ම, තථා හි ; “සිමිමි වා” හි භවුසස ධාසස දභතං වඛා පුත “අග්ගිඤ්චිති” හි අග්ගිඤ්ඤතතසස ඉථිං වඛා “යොඛිකතරසසා යො” හි අනතතෙර වුභතං ඉථිං ධිපෙචා

* අග්ගරිකානමිමි, සිපල

අනන්තකවච්ඡි අනාං විනිතං, තථා “සමාභිසමිනනං මහාභිමඤ්චා” තී වචා “සුභිසුඛකාරෙණ ඵ ; සබ්බතාමානං නමඤ්ච ව ; අනො නෙන ; සො ; සො වා” තී ව, පුන “දිසොරෙහි” තී අනතරෙ වුත්තනාව වනාදීති සිපෙචා “සමාභිසමිනනං මහාභිමඤ්චා” තී ඉතො සමා වචනමානෙචා තස්ස සො ආදෙසො වුත්තො, එවමනන්තරිකානවෙපි කාරිසකාරිතං ගහණසමනවා යං වුත්තං ඔග්ගහණමුපි කාරිනො අභාවා වත්තනෙහි සදෙදනො ජයෙය්‍ය, තස්මා තනනිවත්තනස්ථා තනො බ්‍යජනග්ගහණමනිවර්තනති, තං සුචුත්තං. නහු සරෙ පරෙ ඔකාරෙ කවි ලොප. පඨොතිති අසේ “සර් සරෙ ලොප” නති ඉමිනාව සිරඤ්චනතො නිරස්සං විස දිසසතිති න නිරස්සං, ඔකාර ස්ස ඔකාරෙ පරෙසෙව තෙන ලොපො භවෙය්‍ය, ඉතරෙසු පන පරතුතෙසු “වා පරෙ අසර්පා” තී පරතුතානං සර්තංසෙව ලොපො භවෙය්‍ය, තස්මා තං නිවත්තනවා සබ්බසරෙසුපි පරතු තෙසු ඔකාරලොපස්සති* මනතුං සකතුණ්සත්තාති. නහු “වා පරෙ අසර්පා” තී වුත්තනතා ව පරසර්තං ලොපො තොතිසෙ වාති න, තබ්බිසසතුතානං ඔකාරතො අසෙසුසමිපි අසර්පසර්තං සමනවාති නහු “වා පරෙ අසර්පා” තී ඉදං යස් වාග්ගහණ්ච න පවිඨං, තනි “සර් සරෙ ලොප” නති ලොපස්ස සිරඤ්චනතො ඉමිනා ව න සබ්බස්ථාඛිපෙපනතතා නිරස්සමිමසස වචනනති. න නිරස්සං, වාග්ගහණ්චෙකසස්ස රූපවසුප්පජ්ජනතො තං නිව තනනස්සති මනතුං† සකතුණ්සත්තාති. නකෙවං සනො පි ඔකාරස්ස සරෙ පරෙ “වමොදුදනනාන” නති වකාරදෙසස්ස වුත්තතො නිරස්සනති. න, තස්සානිවත්තා ව, අනතතුතසෙව තෙන විනිතතො වාති නහු “ඔ අව සරෙ” තී තස්ස සරෙ පරෙ අවා දෙසස්ස වුත්තතො නිරස්සනති. තමි න, තෙන ධානාධිකාරෙ විනිතතො අපි ව බ්‍යජනග්ගහණ්සාපිභාහුවත්තනතො ඔකාර ස්ස බ්‍යජනෙ පරෙ ලොපස්සතිපි මනතුං සකතුණ්සත්තා නෙව නිරස්සං, තස්මා ඔග්ගහණ්පගමකරණ්ථං නතො බ්‍යජ නග්ගහණ්මනිවර්තනති. නහු “මද සරෙ” තී ඉතො සරෙග්ගහණ් වත්තමානෙ කාරිතො අභාවා මදග්ගහණ්මිපි වත්තනෙහි සන්තා විසුසුදුනති. න සන්තා, සදි පන සරෙ පරෙ මද ලොපො පඨොතිති සුප්පස්සං පිසා, “මද සරෙ” තීමස්සානනතරං වත්තබ්බං පිසා, න පන තස් වුත්තං තෙන සුසති න මදනං ලොපස්සිදහති. තනිමස්සපි “කවි ඔ බ්‍යජනෙ” තීමස්ස අනතරමවචා “නිග්ගන්තවෙ” තීමස්සානනතරෙ වචනං නිග්ගන්තලොපස්සති සකසා විසුසුදුනති. න සන්තා ආගමවිධා නස්ස උසසනභාවාවිච්ජනස්චෙවං වුත්තං. තතති මනතුං සකතුණ්සත්තා, එවං සජිපි කවිග්ගහණ් බ්‍යජනග්ගහණ් වතෙ අනපෙසාධිවා ඉහ කවිග්ගහණ්කරණ්. උපරි “බ්‍යජනෙ වා” තී සුත්තවචනව ඔග්ගහණ්ප්පසබ්බතිවත්තනස්සති ආධි දඨබ්බං.

* ලොපසා, ච්චෙව † වසදා, සස්ච

39. බෞද්ධ චරිත

නිගහනිතං චෝ බෞද්ධ චරිතං පරෙ ආචාරි ලොපං පට්ඨාති.
අභිසංචාරානදස්සනං, එතං බුඛානසාසනං.

කවචිති කස්මා? එතමමධිලමුත්තමං, නං චෝ වදුමි, භද්දං චෝ.

“බෞද්ධ චරිත” කීමටදී මුළුමනින්ම, බෞද්ධ චරිත පරෙ නිගහනිතං කවි ලොපං පට්ඨාතිති සදුපනස්මං. බෞද්ධ චරිතං එකං පදං, වාචි එකං පදං නි මිපදවිදං සුත්තං. කවිගහනිතං ලොපගහනිති නිගහනිතං නිගහනිතං. බෞද්ධ චරිතං කවි ලොපං පට්ඨාතිති අපේ. වගහනිතං නිගහනිතං කවිගහනිතං නිගහනිතං. නිගහනිතං නිගහනිතං නිගහනිතං. නි, “පරෙ වා සරෙ” ති එක පන කවිගහනිතං, “බෞද්ධ චරිතං ව විසංචාරාන” ති එක පන වගහනිතං සාතිවිචිතනා මච්චිකහනිති කවිගහනිතං කවිගහනිතං. නිගහනිතං, නිගහනිතං, නිගහනිතං. විරට්ඨ වාසිතිති ආදිසු නිගහනිතං පකාරපච්චිතං වාසි.

අභිසංචාරානදස්සනං නිගහනිතං ආදිති උදහරණිති, නෙසං පන අභිසංචාරානදස්සනං—අස්සනං, බුඛානං—සාසනං නිගහනිතං චරිතං කවි “නිගහනිතං; කවි ලොප” නිගහනිතං අභිසංචාරානදස්සනං බෞද්ධ චරිතං නිගහනිතං නිගහනිතං කවි රුපසිති වෙදිතබ්බං. කවිදුගහනිති පන සුචිච්චිකහනිතං.

40. පරෙ වා සරෙ

නිගහනිතං පරෙ පරෙ ලොපං පට්ඨාති වා
අභිසංචාරානදස්සනං, උග්ගස්මං, සචා බිජං, ඛද්දං, චෝ.
වාචි කස්මා? අභිසංචාරානදස්සනං, එතං බුඛානසාසනං

“පරෙ වා සරෙ” කීමටදී මුළුමනින්ම, නිගහනිතං පරෙ පරෙ වා ලොපං පට්ඨාතිති සදුපනස්මං. පරෙති එකං පදං, වා ති එකං පදං, පරෙති එකං පදං නි මිපදවිදං සුත්තං. නිගහනිතං නිගහනිතං පරෙ පරෙති වුත්තනා නිගහනිතං ‘අභිසංචාරානදස්සනං විසංචාරානදස්සනං’ ති කවි පට්ඨිකහනිති කවිගහනිතං කවි ලොපගහනිතං වාසිතිති කවිගහනිතං පරෙ පරෙ වා ලොපං පට්ඨාතිති අපේ. ඉතිති සුචිච්චිකහනිතං.

අභිසංචාරානදස්සනං ආදිති උදහරණිති, නෙසං පන අභිසංචාරානදස්සනං—අභිසංචාරානදස්සනං, බුඛානං—සාසනං නිගහනිතං චරිතං කවි “නිගහනිතං; කවි ලොප” නිගහනිතං අභිසංචාරානදස්සනං බෞද්ධ චරිතං නිගහනිතං නිගහනිතං කවි රුපසිති වෙදිතබ්බං. කවිදුගහනිති පන සුචිච්චිකහනිතං වාසිතිති කවිගහනිතං ඉතිති සුචිච්චිකහනිතං.

41 බෘජනො ච විසඤ්ඤායො

නිග්ගහිතමිතා පරස්මිං සරෙ උනෙතා යදි බෘජනො සඤ්ඤායො
විසඤ්ඤායො හොති

එවංස ඉති ආසවා, සුචංසා උප්පජ්ඣි
උනෙතාති කස්මා? එවමස්ස, විදුනාගමනි

වග්ගහරණන තිණණං බෘජනානං අනාගරෙ ඉස සරංසා ඉති
සමිපි ලොභො හොති

නං සථා , අග්ගභාරං, පමිසනථාරවුනාස්ස.

ඉති සංඛිකපෙස චතුරස්ථො කණ්ණො

“බෘජනො ච විසඤ්ඤායො” කිමත්ථිදමුච්චනො, නිග්ගහිත
මහා පරස්මිං සරෙ උනෙතා යදිපි බෘජනො සඤ්ඤායො* අහි, යො
විසඤ්ඤායො හොතිති ඤාපනත්තං. බෘජනොති එකං පදං, වාති
එකං පදං, විසඤ්ඤායොති එකං පදනති කීපදමීදං සුචංසා
නිග්ගහිතග්ගහණ්ච පරෙග්ගහණ්ච සරෙග්ගහණ්ච ලොපහා
ගණ්ච චතතතො, ඉධ පන කාරිකකාරිනො සමහාවෙපි නිමිතතාතාවා
පරස්මිං සරෙති සමිකමිකො හොති, නිග්ගහිතග්ගහණ්ච පනාපෙ
කඛිනා පරෙග්ගහණ්චස අභිතතනා† නනනිග්ගහිතමිතාති සමික
මිකො හොති, තෙන නිග්ගහිතමිතා පරස්මිං සරෙ උනෙතා සං
යොගො බෘජනො විසඤ්ඤායො හොතිති අහො, අනනතර සු
භෙතන කස්මා එකයොගං නාසාසිති වාග්ගහණ්චර්චර්චනත්තං,
න ති නිග්ගහිතමිතා පරස්මිං සරෙ උනෙතා විසඤ්ඤායො සංයොගො
බෘජනො විසඤ්ඤායො හොතිති එත්ථ ච බෘජනොතිදං කිචාපි
සාචඤ්ඤාවසෙන වුච්චතං, සථා පහ ඵෙරෙ අභිධමමං භාසතිති
වුච්චත කිචාපි ඵෙරසද්දො වුච්චතරෙ තීරුලොනා,‡ තථාපි යො අති
ධමමං භාසිතුං සමිතො සොච ගංගාති, එවං විසංයොගං භවිතුං
සමිතො සංයොගබෘජනොච බෘජනොති වුච්චතාති දඪබ්බො.
තෙනාග යදිපි බෘජනො සඤ්ඤායො විසඤ්ඤායො හොතිති
විසඤ්ඤායොති ඉමිතා පන ලොපමාග, දෙවලොකං ගතොති,
* චචනෙත මරණං විස තථාති; දුච්චො සංයොගො, සංසුජ්ජනිති
සංයොගො, “නසෙ පරං සුභෙත” ති තෙනබ්බො, සංසුජ්ජනි
එත්ථාති වා සංයොගො, “නසෙ පරං සුභෙත” ති තෙනබ්බො
රස්ස සතිථො, විගතො සංයොගො සස්ස සොසං=විසඤ්ඤායො
විතථිසංයොගොති අහො එත්ථ ච බෘජනොති ච විසඤ්ඤා
යොති ච පච්චා වුච්චතොච වුච්චතො, තාග්ගහණ්චසෙන ඉහරෙති

එවංස තෙ ආසවා, සුචංසා උප්පජ්ඣති උදගරණනි, තෙසං,
පන එවං—අසස භො, සුචංසා—අසසා උප්පජ්ඣති ඡෙදං කවා
“නිග්ගහිතව; සිපි ලොප” තති අභිධිච්ච “පරෙ වා සරෙ” ති
නිග්ගහිතමිතා පරස්මිං සරෙ උනෙතා නාතෙචාචිධිච්ච ඉමිතා සං
යොගබෘජනානං විසංයොගං කවා රුපසිපි චේදිතබ්බො

‡ සඤ්ඤායො චරච්ච † ජිතතො විපල
‡ රුලොප, ජිතල ‡ උදගරං සංයොගො, කස්මි

කිවුදුගරණේ සුඵලං—අසස, විදුනං—අනානනී ජෙදං කඛා “පරෙ වා සරෙ” නි එනි වානාපරෙක නිග්ගන්තවතා පරසරසස ලොප මකඛා භරසීං සරෙ පුතොනනි වුත්තනතා තදකඛා ඉච්චනා විසං යොගමකඛා පුබ්බසභෙක සරෙ සරෙ නිග්ගන්තසස “විදු සරෙ නි මකාරං කඛා ඉතරපකෙක නිග්ගන්තසස “කුචි ලොප” නති ලොපං කඛා “සරසරෙ ලොප” නති පුබ්බසරසස ලොපං කඛා පරසරි රං තෙඛා රූපසීචි චෙදිතබ්බා නිපානානං පන අනෙකසනිතනා වසදදසස ව නිපාතනතා තපඵලං දසෙසනොනා නිණ්ණං බැජනා නච්චනතරෙ සෙ සරූපා තෙසමි ආදිසස ලොපො භොතිති ආස එනි ව අසතිපි නිග්ගන්තවතා පරසරසස ලොපෙ බැජනසස විසංයොගානාවො ව එතෙතෙව විසංයොගානාවො ව වග්ගකණේ විසෙසො

අනගගාරං, වුත්තංසානි උදුගරණිති, තෙසං පන අග්ගි—අගාරං, වුත්තං—අසසානි ජෙදං කඛා බැජනං, විසොජෙඛා ‘සර සරෙ ලොප නොනිකිචි “ඉච්චෙතෙක සං කඛා’ නි ඉකාරසස සකාරං කඛා පරසරි රං තෙඛා නිණ්ණමාදිසස ඉච්චග්ගානණෙන ලොපං කඛා රූපසීචි චෙදිතබ්බා

සමනො ව්‍යවහාරිකයා වතුරොසො සජ්චෙදෙ

42 ගො සරෙ පුඵසාගමො කච්ච

පුඵ ඉච්චග්ගසස අගගා සරෙ සරෙ කච්ච ගකාග්ගමො තොති පුඵගමච
 කච්චති කසමා? පුඵඵඵ

“ගො සරෙ පුඵසාගමො කච්ච කිංසච්චදිච්චිතො, සරෙ සරෙ පුඵ ඉච්චග්ගසස අගගා සුඵ ගකාග්ගමො තොතිති සුඵපනසං ගොති එකං පදං, සරෙති එකං පදං, පුඵසානි එකං පදං, ආගමොති එකං පදං, කච්චති එකං පදනති පච්චදදිදං පුත්තං ආගමනං ආගමො ආගමිජ්චිති වා සරෙ සරෙ පුඵ ඉච්චග්ගසස අගගා සුඵ ගකාග්ගමො තොතිති අසො”

පුඵගමොති උදුගරණං, තසස පන පුඵ—එච්චාති ජෙදං කඛා ඉච්චග්ග ගකාග්ගමං කඛා රූපසීචි චෙදිතබ්බා නෙච්චස පුඵ සානි විග්ගතා “වුච්චස ජෙ ඉච්චෙච්ච” නි ආදිපු විස සබ්බසෙච ගකාග්ගමෙන ආච්චිතබ්බනති. න, ආගමිසඤ්ඤා විග්ගතා, තති ආගමිසඤ්ඤ ආදෙසං වදති, ගොත පුඵසානි ජච්චාගගතා පුඵස ආදිච්චි වා අගගා වා අච්චවසස වා සබ්බස වාති අසමිසමොච්ච සතිපි වුත්තපුත්තියා අච්චවසස වා සබ්බස වාති අසමිසමොච්ච සරෙති විග්ගතා ආදිච්චිච්චි, සඵච්චිතපුත්තාච්චරූපො* අගගාති අසමොච්ච පුත්තීති නිජ්චෙච්චාච්චගගතබ්බා කිදුදුගරණං පුඵච්චෙච්ච

* සඵච්චිතපුත්තාච්චරූපො ජෙදමි

43. පාසාන වාගනා රසො.

පා ඉලව්වනසා අගනා සර පර කවි ගකාරගමො ගනාහි, අගනා ව සර රසො ගනාහි.

සලව මුනාසා

කවිනි කසමා? පා එව මුනාසා.

“පාසාන වාගනා රසො” කීමකිදමුවුවිනෙ, පා ඉලව්වනසා අගනා සර පර කවි ගකාරගමො හොනි, අගනා ව සර රසො හොනි කියනු පනසි. පාසානි එක පද, වානි එක පද, අගනානි එක පද, රසොනානි එක පදනි විකුප්පදමිද සුනා. වගගනානි දුනිසසවිච්චනනනි, අගනගනනි පරසරසා නිවතනනනි, අගනනරසුනනනො සරගනනනි ආගමගන ගනව කවිගනනනි වතනනෙ, නෙත පා ඉලව්වනසා අගනා සර පර කවි ගකාරගමො හොනි, අගනා ව සර රසො හොනි කියනු.

පලවනි උදුගරනි, කස පන පා—එවනි ඡේද කනි අග නනරසුනනමිකිවි ඉමනා ගකාරගම කනි අගනසා සරස රසව කනා රූපසිච්ච වෙදිතබ්බා. ඉමසාපි ආගමනා පාසදු සනෙන හොනි කියනු. ක්වුදුගරනනි සුච්චෙදුකනනෙව.

44. අබ්හා අහි.

අහි ඉලව්වනසා සර පර අබ්හාදෙසො ගනාහි.

අබ්හදිච්චනා, අබ්හගනවිච්චනි

“අබ්හා අහි” කීමකිදමුවුවිනෙ, අහි ඉලව්වනසා සර පර අබ්හාදෙසො හොනි කියනු පනසි. අබ්හානි එක පද, අහිනි එක පදනි විකුප්පද සුනා. සරගනනනි අගනවතනනනො ව ආදෙසස පඨමාස නිද්දිච්චනා අහිසානි වතනබ්බ අහිසදු ඡේදි. කනා කසා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” කි අහිනිව “සබ්බා සමාච්චෙසපසගනිපාතාදිහි වෙ” කි ලොපං කනා අහිනි නිද්දිච්ච නා ව අහි ඉලව්වනසා සර පර අබ්හාදෙසො හොනි කියනු.

අබ්හදිච්චනා, අබ්හගනවිච්චනි උදුගරනනි. නෙස පන අහි— උද්දිච්චනා, අහි—උගනවිච්චනි ඡේද කනා අබ්හගනවිච්චිච්චනා අබ්හාදෙසො කනා පරකමරං නෙතා රූපසිච්ච වෙදිතබ්බා. නනි බ්හාදෙස අසනිපි “පරවෙහාවො ධානෙ” කි අහිනිව “වග්ගො සොසාසොසානං තනිසපඨමා” කි වෙහාව. කනා “සර පර ලොප” කි සුබ්බසරස ලොපං කනා අබ්හදිච්චනනි ආදිනි නිපාදෙදා සකනානි. සකනා, එවං සනෙතපි “ඉවලෙච්ච සං නමා” කි කදුච්ච සකාගෙපි ගවෙසා, නනනිවතනනනි. අහි ව ඉව්වන සර පර අබ්හාදෙසස විච්චනනා බාචෙන පර සෙත සෙතවිපි අබ්හානි රූපං න හොනිනි විකුප්පදනි. අබ්හදිච්ච සරෙතිනිසමා නිප්පකො සිසා, අහි ව සිච්ච සනෙරමෙහාපි නිස වො හොනි, උපරි විකසනනි “නෙ ත වා ඉවලෙච්ච” කි

වුට්ටනා, නනො අඟුදැව් නිසමොති* විකාසයෙහි අඟුදැව්
“හෙ න වා ඉවච්ඡන්” තිදං අනච්ඡිතිං ආවේසං, තඤ්ඤා වෙස
සවිභ්වංගං නවනතොති දභ්බිතති

45. අපේක්ෂා අධි

අධි ඉවච්ඡනස්ස සරෙ පරෙ අපේක්ෂාදෙසා චොති
අපේක්ෂාකාමසා, අපේක්ෂාමා

“අපේක්ෂා අධි” කීමක්විදවුමුලිනෙ, අධි ඉවච්ඡනස්ස සරෙ
පරෙ අපේක්ෂාදෙසා හොතිති සදුපනස්සං. අපේක්ෂාති එකං ප දං,
අධිති එකං පදනති විපද්විදං සුභතං. සරෙඤ්ඤාභිසංසාදුට්ඨතන
නො අධිස්සාති චිත්තඛේනි හෙති වුට්ටනාදෙසෙන අධිති වුට්ටනාතනා
ව අධි ඉවච්ඡනස්ස සරෙ පරෙ අපේක්ෂාදෙසා හොතිති අපේක්ෂා

අපේක්ෂාකාමසා අපේක්ෂාමාති උද්භවරුණි, හෙසං පන අධි—
ඛිනාමසා, අධි—අගමාති ඡෙදං කතා ආදිසුභතමිතිවිච්චිතා
අපේක්ෂාදෙසං කතා රුපධිසි වෙදිතඛිනා

46. ගත ව වා ඉවච්ඡන්

ගත ව වා අධි අධි ඉවච්ඡගත ඉවච්ඡන් සරෙ අධිකා
අපේක්ෂා ඉති වුට්ටනරුපා න චොතති වා

අධිස්සිතං, අධිස්සිතං

මාති කඤ්ඤා? අධිස්සිතං, අධිස්සිතංවුට්ටනා

“හෙ න වා ඉවච්ඡන්” කීමක්විදවුමුලිනෙ, හෙ අධි අධි
ඉවච්ඡගත ඉවච්ඡන් සරෙ අධිකා අපේක්ෂා ඉති වුට්ටනරුපා න හො
තිති විකාසයෙහි සදුපනස්සං. ආත ව, ගත ව වා අධි අධි ඉවච්ඡ
ගත ඉවච්ඡන් සරෙ අධිකා අපේක්ෂා ඉති වුට්ටනරුපා න හොතිති
වාති එක ව වුට්ටනාති රුපාති සෙසං හෙ=වුට්ටනරුපා, වුට්ටනරුප
විකාසාති අභිකා හෙ ගත, ලබාදෙසා අධිඅධිසදු, හෙ පන
ඉවච්ඡන් සරෙ අධිකා අපේක්ෂා ඉති වුට්ටනරුපවනො න හො
තිති, ආදෙසං න ලභනතිති අපේක්ෂා වාඤ්ඤා භංගං විකාසයෙහි
නසු “හෙ වා ඉවච්ඡන්” ති වුට්ටනමි රුපවසං පිඤ්ඤාති, කඤ්ඤා
නඤ්ඤා භංගං කතනති උභතරුණි, උභතරුණි නඤ්ඤාභිසංසාදු
විකාසනෙ, න වාඤ්ඤාභිසංසාදු එකං කඤ්ඤා භංගං න කත
නති ඉතිති කීමිච්ඡනාභිසංසාදු වනො, සෙසං පන වුට්ටනරුපං න
දුට්ටනමිති වනො උපෙක්ෂා කෙසෙවිති වුට්ටනාදෙසං න දුට්ටනං, හෙ
සෙව ඛිනා, සෙසං පන දුට්ටනං හෙ අභිසංසාදු විකාසයෙහි
නති වුට්ටනරුපං දුට්ටනමිති වනො උපෙක්ෂා කෙසෙවිති වුට්ටන
සෙසං දුට්ටනං, හෙසෙව ඛිනා, සෙසං පන න දුට්ටනං. හෙ
අභිසංසාදු විකාසයෙහි එකං අධි අධි ඉවච්ඡගත ඉවච්ඡන් සරෙ
අධිකා අපේක්ෂා ඉති වුට්ටනරුපා න හොතිති වනො පන වාති
වුට්ටනා සෙ න ලභනති, හෙ සෙව ඛිනා, සෙ පන ලබනති හෙ

* උපෙක්ෂා කෙසෙව

අත්තසස උසාඤ්ඤා භොතිස් නනෙවං සතිනතේව කාතබ්බනති සච්චිං. අතිස්සාති ඉමිතා පන අනෙතා තිසරො ගතිතො න සක ලොභි සද්දපනස්. ඉභ ව නග්ගහණ්චෙව චිත්තතො න වාග්ගහණ්, සදි පන වනෙතස, පුත්තවෙව අනර්ඤ්චිස්. සචෙස ' සබ්බො චස්සි' ති ඉමසෙව විකපෙත වුත්තතො, තෙතාහ න සො තිති *

අතිසිතණේ, අතිරිතනති උද්භරණ්චි, තෙසං පන අති—ඉපිග චේ, අති—ඊරිතනති පෙදං කඛා "සඤ්ඤා ලොප, කිවාස වණ්ණං ලුභනා ති අබ්බිච්චි "සබ්බොචස්සි ති වුත්තවිච්චි සමපතො අනග්ගරසුත්තවිච්චි ඉමිතා පටිසෙධං කඛා "සඤ්ඤා ලොප තති පුබ්බසඤ්ඤා ලොපං කඛා පරකචරං තෙඛා රූපසිච්චි චෙදිතබ්බා ඉතරං සුච්චෙඤ්ඤාචෙව තස්ස පන අති—අනෙතාති ජෙදෙ

48 කට්ඨි පටි පතිස්ස

සති ඉබ්බිච්චනස්ස සරෙ වා බ්බජතෙ වා සරෙ කට්ඨි පටිපදෙ භො භොති

සමග්ගි දුතංඛා, පටිපදාදකති

කට්ඨිති කස්වා? සමග්ගිච්චිසු ජනපදෙසු සතිලිඤ්ඤි, සති රූපදෙසවාසො ව

"කට්ඨි පටි පතිස්ස කිමස්සිද්දමුච්චිතො, සරෙ වා බ්බජතෙ වා සරෙ පතිස්ස කට්ඨි පටිපදෙසො භොතිස්ස සද්දපනස්. කිමිති එකං පදං, පටිති එකං පදං, පතිස්සාති එකං පදනති කිපදවිදං සුත්තං මහස්ස සරස්සාසරෙ වා උපරි බ්බජතාස්සාසරෙ වා අවඛා ඉත වචනං සරෙ වා බ්බජතෙ වා භොතිස්ස සද්දපනස්.

අඵවා, තිමිධා හි අබ්බිකා, සඵංසුපුබ්බිකා මණ්ඩකගතිකා සිත ගතිකා ව, තස්ස සඵංසුපුබ්බිකා සඵංසුපටිපටිවසෙත වචනනති මණ්ඩකගතිකා පන, සඵං මණ්ඩකා උප්පතිතා උප්පතිතා ගම්ඤ්ඤි, එවං වචනනති සිතගතිකා පන, සඵං සිතා විගම්ඤ්ඤො එකස්සි. භාගෙ තිපතනා| පුබ්බි පරං අනුච්චෙලොකෙතති, එවං මඤ්ඤි සිතාපුබ්බාපරමසුච්චිතනනති; "භො සරෙ පුඵස්සාහමො කට්ඨි ති එසං සරෙග්ගහණ්, පන මණ්ඩකගතිකාවසෙත ඉභ චිත්ත තො, උපරි බ්බජතග්ගහණ් සිතගතිකාවසෙත, තෙතාහ, සරෙ වා බ්බජතෙ වාති තෙත ව පති ඉබ්බිච්චනස්ස සරෙ වා බ්බජතෙ වා සරෙ කට්ඨි පටිපදෙදුසා භොතිස්ස අස්සො

සමග්ගි, පටිපදාදකති උද්භරණ්චි .තෙසං පන පති—අග්ගි පති—සඤ්ඤාතිති ජෙදං කඛා ඉමිතා පටිපදාදසං කඛා සරෙ සරෙ පුබ්බිසරස්ස ලොපං කඛා රූපසිච්චි චෙදිතබ්බා ඉත ව පුබ්බි පතෙව න කිමි චිත්තාන ඉතරස්ස පන පුත්තංසං විත්තතො සෙසාති පුච්චෙ ඤ්ඤාසංසෙච්චි

* කභොස්සිතිපි, අකති | තිපිසා තිපි, අකති | අඤ්ඤාචෙතති පි

49 පුඵසුඤ්ඤා බ්‍යාප්තො.

පුඵ ඉඛේවනස්ස අනෙතා සරෙඛ බ්‍යාප්තො පරෙ උකාරෙඛ භොති පුඵච්ඡරොතා, පුඵභුනා.

අනාගතභවෙණන අපුඵඤ්ඤාපි සරෙ පරෙ අනාගස්ස උකාරෙඛ භොති මනුඤ්ඤා.

“පුඵසුඤ්ඤා බ්‍යාප්තො” ක්‍රියාමයවිදිවලින්, පුඵ ඉඛේවනස්ස අනෙතා සරෙ උකාරෙඛ භොති බ්‍යාප්තො පරෙති ඤාපනස්මිං. පුඵඤ්ඤාති එකං පදං, උභ්‍යති එකං පදං, බ්‍යාප්තොති එකං. පදනති කිපදමිදං. සුභතං “අනිසස්ස වානතාස්සා” ති ඉතො අනතභවෙණං මනුඤ්ඤා ගතිකවසෙන වනතො, හෙභාහ, අනෙතා සරෙති හෙත ව පුඵ ඉඛේවනස්ස අනෙතා සරෙ උකාරෙඛ භොති බ්‍යාප්තො පරෙති අභොති. නකිතිස්ස වානතාස්සාති එස්මි වස, පුඵසුඤ්ඤා අ=පුඵඅ ඉති සමාස. කඛා “සර්වපානමෙකසෙසෙසසකි” නති වා : “සර සරෙ ලොප” නති වා පුබ්බසරස්ස ලොප. කඛා පරසබ්‍රමං හෙඛා පුඵ සද්ද ජඪි. කඛා පුඵඤ්ඤාති ගතිතෙ නිරස්සංච අනතභවෙණනති සමිං, නිරස්සං, පඤ්ඤාචනනාරං පන සමභවති* හෙතොහ, අනත භවෙණන අපුඵඤ්ඤාපි සරෙ පරෙ අනතසුඤ්ඤාභොතිති

පුඵච්ඡරොතා, පුඵභුනනති උද්භරණති හෙසං පන පුඵ—චරොතා, පුඵ—භුනනති ජෙදං. කඛා ඉමිතො අකාරස්ස උකාරං කඛා පුබ්බ රූපෙ ජකාරස්ස “පරවෙභාවො ධානො” ති වෙභාවං. කඛා රූපසිඪි වේදිතබ්බා අනතභවෙණන පන මනුඤ්ඤානති ආදිසු මනසද්දප පදස්ස ආපුබ්බස්ස ඤා මාරණතොසනනිසාමනෙසුභිමස්ස ලඛ ධාතුසඤ්ඤාදිස්ස මනං ආභුසො තොසෙතිති අභොති “සංභවඤ්ඤාස වා ගෙ ඤො” ති රජවිචයං. කඛා “රමිති රනෙතා රදි නො” ති රදිමති ලුභෙත මනසද්දතස්ස “මනොගච්ඡදිතො සමිතතාහමි ආ” ති අබිකිච්ච ‘එතෙසමො ලොපෙ’ ති ඔකාරෙ කතෙ උකාරෙඛ භොති, හෙතෙව පරසරස්මිං ලුභෙත මනුඤ්ඤාසද්ද වුභත භවෙත සුඤ්ඤානතිති කතෙ මනුඤ්ඤානති රූපසිඪි වේදිතබ්බා

50 ඔ අවස්ස

අව ඉඛේවනස්ස බ්‍යාප්තො පරෙ කඛමි ධකාරෙඛ භොති.

අඛකාරෙහ ඔනඛා.

කඛමිති කඛමා? අවසුඤ්ඤා ඉමි සරෙ මංසලොතිනා.

“ඔ අවස්ස” ක්‍රියාමයවිදිවලින්, අව ඉඛේවනස්ස බ්‍යාප්තො පරෙ කඛමි ඔකාරෙදසො භොතිති ඤාපනස්මිං. ඔති එකං පදං, අවස්සාති එකං පදනති විපදමිදං. සුභතං මනුඤ්ඤාගතිකවසෙන කඛමිතො හණං බ්‍යාප්තභවෙණන වනතො, හෙත අව ඉඛේවනස්ස බ්‍යාප්තො පරෙ කඛමි ඔකාරෙදසො භොතිති අභොති.

ඔනඛාති උද්භරණං, තස්ස පන අව—නඛාති ජෙදං. කඛා අන නාරසුභතවසමසිකිච්ච ඉමිතො අවසද්දස්ස ඔකාරං. කඛා රූපසිඪි වේදිතබ්බා ඉතරං සුභිඤ්ඤාසමෙව

* නිරස්සංච අනතභවෙණනති හ පඤ්ඤා. ගභෙභබ්බා, අභවෙණනහ භවෙණ සද්දතාස්සාපි ගභෙභං. පුඤ්ඤානා, සිභල

61 අනුපදිකානං වුත්තංසොගො

අනුපදිකානං උපසංහතතිපානානං සරසකිති බ්‍රහ්මසකිති වුත්තසකිති සමාරොසානං රොසොජනනිමං

සාසනං, සෙසනං, උපාසනං, උපානණං, නානොසානො, ගිරුසමි, අනුබොධො, දුටුසසනනං, පුටුසසනනං, මාලොසො, දුක්ඛොනං, ඥානොගො, උදීපිතං, සමුද්දිකං, විසංගො, විජකිතං, ව්‍යංගො, අවිසාගමනං, අරොචිති, අනුපසාදො, අනවජ්ජිකො, පරොසසනො, සකමාරොසො, එවං සරො ච ගොතති

බ්‍රහ්මසකිති ච, සෙසනොගො, සංගොගො, සංකාරොමා, සරසකාරොමා, ගිකාරොමා, ගිකාරොමා, ගිලලසනං, දුලලසනං, දුබ්බිකා, දුබ්බිකා, සංදීපිතං, දුසංගො, ගිසංගො, විසංගො, ගිසංගො, එවං බ්‍රහ්මසකිති ච ගොතති, රොසො ච සරොචි රොසොජනනිමං

ඉති සහසිකරොසො සවරොවො සරොකො

"අනුපදිකානං වුත්තංසොගො" කීමත්තිදුටුච්චිකො, සෙ ඉහ අරොචිතති අභිඤ්චා, තෙ වුත්තානොසංගොරොති සුභාබ්බාති සුභානොසං අනුපදිකානොති එකං පදං, වුත්තංසොගොති එකං පදංගති විපදවිදං පුත්තං අනුපදිකානං උපසංගොදිකං වුත්තංසොගොරොති ගකිති සොරොකො කියමනති වෙදිතබ්බාති අරො ආහ ව, අනුපදිකානං උපසංගොතිපානානං සරසකිති බ්‍රහ්මසකිති වුත්තසකිති* සමාරොසො සොරොසොති තෙස ච සරසකිති සකං සරොපු වා විකිතා සකි=සරසකි, බ්‍රහ්මසකිතිමිති එසෙව කෙසො, වුත්ත සකි නාම ගාථාදීසු වුත්තානානොසං වචනපිට්ඨිකාස වා ආසමි වසෙතනවරොමොතිකො කපිසමානා සකි සා සහ වුත්තපසා රොසො එවං නාම ජනා, සා සහ කිවාපි වසුං වුත්තා, පටිථා වුත්තා නෙසෙත සරබ්‍රහ්මසකිතිකො සංගො ගවුච්චි සරබ්‍රහ්මසකිති වුත්තංසො, තෙතෙව තවුත්තංසො පහසිතිකො විධා උදුහරොති අරොසොති

තෙස ච පාසනොති ඉටිසං ප—අපනොති ඡෙදො "සකි සරො ලොප" නති ඉටිසං විසෙසො තෙස ච ප ඉටි උපසංගොපදං, අපන නති ඉදං පන අප පාසුඡෙතෙතිමස "ඉටිභොසො ධාතො" හි ලච ධාතංසොදිසං "ධාතංසොගො ලොපොරොසකරොසො" හි ලොපොසොදිසං "භාවිකඡෙට්ඨිකො නබ්බාති" හි අවුච්චි "කඤ්චිකං" හි සුභාබ්බිකොති "අපනො පුඡොති" වුච්චි සුභො අපොදෙසං සකි "තවුත්තංසොතිකො" නාමි. වානොවිභොදිකං වෙ" හි නාමි වුච්චි සකි "ඡෙතොව චසකිකො" හි චසකිකො සකි "පිටිකොදොසොතිකොසකිකො" හි පිටිකොසකිකො සකි "ලොපොතිකො" හි ලොපොතිකො සකි "ලොපොතිකො" හි ලොපොතිකො සකි "ලොපොතිකො" හි ලොපොතිකො සකි "ලොපොතිකො" හි ලොපොතිකො සකි "ලොපොතිකො" හි ලොපොතිකො සකි

* පසකිති සකිති

පඨමා" හි පඨමං කඛා තසසාපනියමපසඛෙහ සති වරානි= පෙ=කඛා 'එකච්චි වතතඛෙඛ එකච්චන' නති එකච්චනසිවිභ නති කඛා "සොනනනි නපුංසකෙහි; අතො නිච්චි" නග් අභික්චච "සිං" හි සිසා අමාදෙසං කඛා "සරලොපොමාදෙසප්පච්චසා දිච්චි සරලොපෙ තු පකති" හි පුබ්බසරසස ලොපං කඛා "කම්මාස වණ්ණං පුනෙත" හි පරසරසස අසචණ්ණ පනෙත තෙතෙව පකතිභාවා කඛා තෙතඛෙඛ පරකඛරං නිතෙ රූපං.

පරිසරනනති ඉමස්ස පන පරං—අසනනති ඡෙද්දෙ, පඨමං "කම්ම ලොප" නති ඉමස්ස විසයො, තතො "සර සරෙ ලොප" නති ඉමස්ස, තතො "දිස" නති ඉමස්ස ච විසයො අඨවා, පරං—අස නනති ඡෙද්දෙ, තද පච්ච, වුත්තාතං මිනනං විසයො. තත්ච අස නනති අස ගතිච්චි ඉච්චෙතස්ස ලබ්බාකුසඤ්ඤාදිස්ස අභිනබ්බනති අභෙව වුත්තනමෙසන සුප්පච්චිසනාස්ස අනාදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං. අඨවා; පරං—අසනනති ඡෙද්දෙ, තද පුබ්බෙඛ වුත්තාතං මිනනං විසයො, අසනනති ඉදං පන අපුබ්බස්ස තස්සෙව ධාතුස්ස රූපං.

උපාසනනති ඉමස්ස පන උප—අසනනති වා උප—අසනනති වා ඡෙද්දෙ, සමෙඨ වතතඛං තං තෙඛා වුත්තමෙව උපාසනනති ඉමස්ස පන උප—අභණ්ණනති ඡෙද්දෙ, "සර සරෙ ලොප" නති ඉමස්ස විසයො ඉදං පන උපසංඝාතානතචමෙසන වුත්තං තත්ච අභණ්ණනති අපුබ්බස්ස හති කිංසාගතිසු ඉච්චෙතස්ස ලබ්බ ධාතුසඤ්ඤාදිස්ස ගතති ගච්ච්චි එතෙනාති අභෙව "නසුදිති සු" හි අභික්චච "කතකුඤ්ඤාදෙසෙසු චෙ" හි සුප්පච්චිමෙ කතෙ තස්ස ච අනාදෙසෙ කතෙ "කම්ම ධාතුච්චිභතතිප්පච්චියානං දීප විපට්ඨිතාදෙසලොපාගමා චෙ" හි ධාතුවනච්චි පුනෙත වුත්ත නමෙසන නාමච්චිව කඛා සපුප්පනති කඛා "අතො තෙනා" හි අභි ක්ච්චි "සො" හි සිසෙඤ්ඤාකාරං කඛා "සරලොපොමාදෙසප්පච්චි ධාදිච්චි සරලොපෙ තු පකති" හි සරලොපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං. අපුබ්බස්ස හි ගතිච්චි ඉච්චෙතස්ස වා ලබ්බාකුසඤ්ඤාදිස්ස තස්මිංමෙව අභෙව තස්සෙව සුප්පච්චිසස්ස තස්මිංමෙවාදෙසෙ කතෙ තෙතෙව සරලොපපකතිභාවෙ ච කතෙ රූපං.

තසමොගොති ඉමස්ස පන ති—අසොගොති ඡෙද්දෙ, "ඉච්ච ඡෙඤ්ඤං සං නවා" හි ඉමස්ස විසයො. තත්ච ච ති ඉති උපසංඝ ඵදං, අසොගොති අපුබ්බස්ස සුඤ්ඤා සොගෙ ඉච්චෙතස්ස ලබ්බාකු සඤ්ඤාදිස්ස "විසරුඤ්ඤාදිතො ඡ" ඉති ඡුප්පච්චිසනස්ස "කාරි භං විස ඡුච්චිචො" හි කාරිභවිච්චි කඛා "කාරිභවං ඡෙ ලො" හි ඡුච්චිපුනෙත "තමකර්තමනානං භිජුත්තනච්චි" හි අභික්චච "කභා චජ්ඣ" හි ධාතුවනස්ස ගතොරෙ කතෙ අසංසොගනස්ස වුච්චි කාරිතෙ" හි සකාරෙ උකාරස්ස වුච්චි කතෙ තෙතඛෙඛ භිජු වුත්තනමෙසන නාමච්චිව කඛා සපුප්පනති කඛා "අතො තෙනා" හි අභික්ච්චි "සො" හි සිසෙඤ්ඤාකාරං කඛා සරලොපපකතිභාවෙ ච කඛා රූපසිච්චි චෙද්දිතඛි,

සිරුපයින් ඉවසන පන නි—උපයින් ජේදය, “සවිච්ඡිදනකරලා වාග මා” නි ඉවසන විසයො. උපයින්දමන උපසුබ්බසා වා ධාරණ ඉවේනසා ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියා උපවාදියෙහි දෙසේ “සඤ්ඤාසං දාමානො ඉ” ඉති ඉප්පච්චියෙ කතෙ සරලොපසකභිභාවෙ ච කතෙ චුත්තනාසෙත සුභ්භනාං කඛා “සෙසනො ලොභං ගසීසි” හි සිම්ඛි ඉත්තො රූපං.

අනුබොධොති ඉවසන පන අනු—බොධොති ජේදය, දිසං, රසං, “ලොපච නත්තාකාරො” හි චුත්තච්චිමහි සමුදෙතො “සර පසති බාජනෙ” හි ඉවසන විසයො. එසේ ව අනුති උපසංඝපදා, බොධොති මුඛ සදාජො, මුඛ බොධනෙ, මුඛ අවිභවිතෙති සිඤ්ඤාසං භරසා ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියා මුඛභිනනනි දෙසේ “විසරුපපදදිනො ජ” ඉති අධිස්චි “භාවෙ චෙ” හි ජඤ්චියාදිමි කතෙ රූපං.

දුමුඛසනනති ඉවසන පන දු—උපසනනති ජේදය, වසාර්ග චස ව බාජනෙ “දිස” නති ඉවසන ව විසයො උපසනනති උපසුබ්බසා සමු උපසමෙ ඉවේනසා ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියා “භාව කමෙච්ඡ ත” ඉති ජඤ්චියාදිමි කතො “සාසද්දනො ජඤ්චියා ව; ගුණදිනවිනො නො ව ව; ජනාදිනවා නිමහි චෙ” හි අධිස්චි “භවිචනනකරවාදිනවිනො” හි ධාමනසා ලොභෙ සමුදෙතො “භවිචනනකාදිනං ධාමනබ්බාදිසු ත” ඉති නසාරං කඛා සුභ්භනා දිමි කතෙ රූපං. තථා, සුමුඛසනනති.

චාලසොති ඉවසන පන චු—අලසොති ජේදය, “විචොද්දනානා ත” නතිමසා විසයො. තසේ ව අලසොති අපුබ්බසා ලිසි ලෙස නෙතිමසා ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියා චුත්තනාසෙත ජඤ්චියාදිමි කතො “භ අව සරෙ” හි අධි ස්චි “ඵ අසා” හි අසාදෙසාදිමි කතෙ රූපං.

දුර්වෘතනති ඉවසන පන දු—අවෘතනති ජේදය, රසාර්ගචසා විසයො. අවෘතනති අපුබ්බසා බං පසඵනෙ ඉවේනසා ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියා “භාවකමෙච්ඡ ත” ඉති නසාර්චියාදිමි කතෙ රූපං. තථා ස්වාච්චනොති.* උපසංඝො ව “විචොද්දනානා ත” නතිමසා විසයොච ව විසයො.

උද්ධිතකතිමසා පන උ—උද්ධිතති ජේදය, දසාර්ගචසා විසයො. උද්ධිතති ඉදමන ඊර කසානෙතිමසා ලබ්බාදාසඤ්ඤා දියා “භාවකමෙච්ඡ ත” ඉති නසාර්චියාදිමි කතො “උද්ධිතකතිමසා පච්චිචනනාමාසා සබ්බාදාස” නති චුත්තනානා න සබ්බාදාසං අසබ්බාදාසනොති ජඤ්චියාදිමි කතො “ඉකාර්ගමා අසබ්බාදාසති” හි ඉකාර්ගමි කතෙ “සඵ ගමිනොඝ” හි වා සංදුභ්භනාදිමි කතෙ රූපං.

සද්ධිභිතති ඉවසන පන ස.—උද්ධිතති ජේදය, “විද සරෙ” හි විසා විසයො. උද්ධිතති ඉදං පන උපබ්බසා දිස උච්චාරණති

* ඉදංගමං භාසානෙති තථා සද්ධි මං සංචාරෙදිසා උද්ධිත

වසස ලබ්ධිධාතුසංඝාදිසස “භාවකමෙමසු න” ඉති තසසච්ච
 සනතසස “සාසදිසමො නසස රිමො වෙ” ති වා : තමෙව්ඛිතිච්ච
 “සාදිසනතපුච්චප්පසාසාදිති මො” ති වා ඵාදෙසාදිමහි කතෙ
 රූපං. තසච ච පුබ්බසකෙච “රමහි රතොතා රුදි මො” ති රුදි
 මො ගොතිති දඬුබබ්බං.

විසග්ගනති ඉමසස පන වි—අග්ගනති ඡෙදො, සකාරගමසස
 විසමො. අග්ගනතිදමපන අග්ග ගතිමති ඉලෙච්චනසස ලබ්ධිධාතු
 සංඝාදිසස “සංඝාදිසම හු ” තාපිතිච්ච “සබ්බතො ඡවුච්චාචි
 වා” ති අසාච්චිසාදිමති කතෙ “පරමෙභාවො ආතෙ” ති වෙසා
 වෙ ච කතෙ රූපං, උභතමචාචි පාටිපදිකො වා.

විජ්ඣානනතිමසස පන වි—අධි—අග්ගනති ඡෙදො, “අච්චනි
 අධි” තිමසස ච “වා පඤ අසරූපා” තිමසස ච විසමො. විජ්ඣන
 නතිපි පාමො, තසස විජ්ඣ—අග්ගනති* ඡෙදො, “සථ සරෙ
 ලොප” නතිමසස විසමො වෘග්ගනතිමසස පන වි—අග්ගනති
 ඡෙදො, “ඉච්චෙඤ්ඤ සා නවා” තිමසස විසමො. අච්චනගමනනති
 මසසච්චන අච—ආගමනනති ඡෙදො, සකාරගමසස විසමො ආග
 මනනතිදමපන ආපුබ්බසස ගමුගතිමහි ඉලෙච්චනසස ලබ්ධිධාතුසංඝාදි
 සස “නසුදිති සු” ති සුසච්චිසනතසස අතාදෙසාදිමහි කතෙ
 රූපං. අච්චනතිමසස පන අහු—ඵහිති ඡෙදො, “වමොදුදනතාන”
 නතිමසස විසමො. ඵහිතිදං පන ඉ ගතිමහි ඉලෙච්චනසස ලබ්ධි
 ධාතුසංඝාදිසස නිකමිතිති ඵසච්ච වුභතතමෙත නිසාච්චමෙ කතෙ
 “අසංගොග්ගනසස වුචි කාරිතෙ” ති අධිතිච්ච “අච්චෙඤ්ඤ වා” ති
 වුච්චිති කතෙ රූපං. අහුපසානොතිමසස පන අහු—උපසානොති
 ඡෙදො, “සථ සරෙ ලොප” නතිමසස “දිඝ” නතිමසස ච විසමො.
 උපසානොතිදං පන උපපුබ්බසස ගති සිංසාගතිසු ඉලෙච්චනසස
 ඡප්පච්චිසනතසස “ඡමුහි රජසස ඡෙ භාවකරඤ්ඤච” තාපි
 තිච්ච “ගතසස භාතො” ති සබ්බසස ධාතුසස භාතාදෙසාදිමහි
 කතෙ රූපං.

අච්චිජ්ඣනතිමසස පන අච—ආච්චිජ්ඣනති ඡෙදො, “රසස” නති
 මසස විසමො. තසස පන ආච්චිජ්ඣනති ආපුබ්බසස චර ගතිභනච
 ඡෙඤ්ඤ ච චර චරඡෙති ච විනගමඤ්ඤතරසස ලබ්ධිධාතුසංඝාදි
 සස ඤ්ඤපච්චිසනතසස “මෙසස සුසස ච්චරච්චිඤ” තාපිතිච්ච
 “අපුබ්බචරසස වෙ” ති ච්චර්චිසාදෙසෙ කතෙ න ආච්චිජ්ඣනති
 ඵග්ගතෙ “ච්චිඡෙද ඤ්ඤච්චිඤරඡෙ කමච්චිචාරසො” ති කමච්චිචාරස
 සමාසෙ කතෙ “උචෙඤ්ඤ කපුච්චිසා” ති කපුච්චිසසඤ්ඤං කතො
 “අග්ගනතසස කපුච්චිසෙ” ති අධිතිච්ච “සරෙ අති” ති තසස
 අතාදෙසෙ කතෙ “සථ පසභි ඛාජමෙ; සරෙ නච්ච” ති අධි
 තිච්ච “රසස” නති ආකාරසස රසසං කතො රූපච්චි චෙදිතබ්බං. අහු
 —අච්චිජ්ඣනතිපි ඡෙදො, “සථ සරෙ ලොප” නතිමසස විසමො.

* විජ්ඣ—අග්ගනති සසච්ච

පරිසෙසනාතිමසස පන පරි—එසතාති ඡෙදො, යකාඤ්ඤාමසස විසයො. එසතාතිදම්පන ඉස පරිසෙසනිමසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසස චුත්තානසෙස ඉසසච්චිසනාසස අනාදෙසාදසො කඤ්ඤා එස තසද්ද “ඉඤ්ඤාමතො ආසච්චියො” ති ආසච්චියං කඤ්ඤාසරලොප පකඤ්ඤාච්ච කඤ්ඤා චුත්තානසෙස නාමිච්චි කඤ්ඤා සුභසනාතිම කඤ්ඤා “සෙසතො ලොපං ගජීපි” ති සිමිති උත්තො රූපං. පරමාසො තිමසස පන පරි—ආමාසොති ඡෙදො, “සඤ්ඤාසර ලොප” ති මසස විසයො ආමාසොතිදම්පන ආසුඛිසස මස ආමසෙනති මස ඡාසච්චියාදිමිති කතො රූපං.

එවං සරෙසු සරඛාජනානං ඛාජනෙසු ච සරතං දසෙසනා, ඉද්දති ඛාජනෙසු ඛාජනානං දසෙසනො පරිග්ගහොති ආදිමාග.

තසස පන පරි—ගහොති ඡෙදො, “පරවෙහාලො ධාතො” ති මසස විසයො ගහොතිදම්පන ගහ උපාදානෙතිමසස ලබ්බාදාස ඤ්ඤාදිසස “සඤ්ඤාසම භු” තාතිතිච්ච “සඤ්ඤාතො ඡචුඤ්ඤාච්ච වා” ති අසච්චියාදිමිති කතො රූපං. තථා පහාහොති, උපසග්ගමෙච නානතං පහාමොතිමසස පන ප—කමොති ඡෙදො, තසෙසච විසයො. කමොතිදම්පන කමු පදවිකෙතිමසස මසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසස අනගාතෙර චුත්තානසෙස අසච්චියාදිමිති කතො රූපං. පරකකමතිකකම* සද්දෙසු උපසග්ගොච විසෙසො. නිකාසාලො තිමසස පන නි—කසාලොති ඡෙදො, තසෙසච විසයො. තඤ්ච ච කසාලොතිදං කසාලොචකො පාවිපදිකො, කිලෙසොපි හි තංසදි සතො තඤ්ඤාතො හජති නිලෙසනතිමසස පන නි—ලස නතති ඡෙදො, තසෙසච විසයො. ලසනතිදම්පන ලි සිලෙසනෙ තිමසස චුත්තානසෙස ඉසසච්චිසනාසසාදෙසාදිමිති කතො රූපං. තථා දුලෙසනති. දුඛිතිකමතිමසස පන දු—භිකමති ඡෙදො, “වග්ගො සොසාසොසානං තතිසපඨමා” තිමසස විසයො භිකම තිදම්පන භිකම සාවනෙතිමසස ඡාසච්චියාදිමිති කතො රූපං.

දුඛචුත්තනතිමසස පන දු—චුත්තනති ඡෙදො, “පරවෙහාලො ධාතො” තිමසස විසයො චුත්තනතිදම්පන චච විසනතිසං වාචාස නතිමසස තාසච්චිසනාසස “සාසදිසතො තසස රිභො ව, භුජදින මනොතො යො වි වෙ” ති අභිකමිච්ච “චච වා චු” ති වකාරසසුකාරං කඤ්ඤා අනතසස ච ලොපං කඤ්ඤා තකාරසස ච වෙහාමං කඤ්ඤා “කචාදිමිච්චුත්තනති. දිසරසසාසච්චියෙසු වා” ති අභිකමිච්ච “තො සු චුචිලොපාගමවිකාරවිපරිතාදෙසා වෙ” ති ආදිමිති ච වකාරගමං කඤ්ඤා තොතඤ්ඤා. පරකඤ්ඤා. තොති සුභසනාතිමිති කතො රූපං. සඤ්ඤාතිමසස පන සං—දිභනති ඡෙදො, “වග්ගො වා වග්ගො” තිමසස විසයො දිභනතිදම්පන දිස පෙනමිච්චියෙසු නසච්චිය නොසස “සාසදිසතො තසස රිභො වෙ” ති තසස රිභොදෙසාදිමිති කතො රූපං. දුග්ගතාදසො සුචිසෙසසච තඤ්ච ගතනතිද

* නිකමමෙති ගවිකමිති.

මහන ගමු ගතිමිහි ඉඹේවිතසා ලබබාදාසඤ්ඤදීසා “තාවකමෙමුහු න” ඉති තප්‍යවිසනතසා “ගමබනහනාදිතං. දාංගබබාදීසු න” ඉති බාචිතතසා තමිහි සමපතෙත “සාසදීසතො නාසා ඊචෝ ව ; ගුඡ් දිනමනොතො තො මි ව ; ජනාදිනමා නිමිහි වා” ති අධිකිච්චි “ගම බනහනරමාදිනමනොතො” ති බාචිනාගසා ලොපං කතියා සප්‍යප්‍ය තනාදිමිහි කතෙ රූපං. අතිකකමම පරිකකමමාදීති වුතතතසෙත යොජෙතබ්බාහි.

සමයොසා වුබවකාදීපතිසං පවමො පරිචෙජ්ඣෙ

52 ජිනවචනසුතාං හි

“ජිනවචනසුතාං හි” ඉඹේවනං අධිකාරස්ථං චෙදිතබ්බං.

“ජිනවචනසුතාං හි” කිමස්මිදමුච්චතො, සකිකපපතිද්දිථා තනතරං නාමකපාං දසෙසනෙතන ජිනවචනසුතනලිඛිතානෙව නිපච්චිනො,* තෙතෙව විහතතාදයො භොගතීති ඤ්ඤපනස්ථං ජිනවචනසුතනනති එසං පදං, හි ඉති එකං පදගති මිපදමිදං සුතතං. ජිනවචනසොනනනති අසෙථා ජිනවති ජිනො, ජිනසා වචනං = ජිනවචනං, ජිනවචනසා සුතතං = ජිනවචනසුතතං, හි ඉති අවබාරණස්ථ නිපානො,

වුතතං හි :—

උපසග්ගා නිපානා ව පච්චියා ව ඉමෙ තයො,
තෙතෙතෙකස්ථපිසසා ඉති තෙරුතතිකා බ්‍රූවුතති.

අසං භෙස්ථො, ජිනවචනානුරූපචෙචාති. කසා ඉතෙචෙදං වුතතං, නාදිමිහි තස්ථ පන න සබ්බික සබ්බං විසදිසං, අඤ්ඤානු අනුපකාරඅනචරපරිචජ්ජනා, ඉහ පන සබ්බථා ලිඛිතාදිතං විසදිස භාවඤ්ඤපනස්ථං වුතතනති

අථථා, අධිකාරමපන නිවිධං සිහගතිකමණ්ඩකගතිකස්ථානු පුබ්බිකවසෙත, තස්ථ ව සථා සිහො විගහජ එකස්ථං ථානෙ නිපතොතො පුබ්බාපරං ඵලොකෙති, එවං සිහගතිකොපි. සථා පන මණ්ඩකා උපසග්ගා උපසග්ගා ගච්ජනති, එවං මණ්ඩකගති කොපි ඉතංග පන පටිපාටිචසෙතෙව වතනති. අසමපන තසො සිහගතිකොති චෙදිතබ්බො. තෙතෙව අනච්චි ජින වචනානුකුලාසෙචාදයොති අසෙථා සුජ්ජති.

53. ලිඛිතව නිපබ්බත

සථා සථා ජිනවචනසුතාං හි ලිඛිතං, නථා නථා ඉධ ලිඛිතව නිපබ්බත

තං සථා; එසො, ගතො සස්ථා, බ්‍රහ්මා, අනාගා, සවා, ගජා.

“ලිඛිතව නිපබ්බතෙ” සිවෙස්මිදමුච්චතො, ජිනවචනසුතාං හි

* ජිනවචන, කසප

ලිඛිත. එපිසති, නිපථිඤ්ඤිති සුපතන්. නිපදමිදං සුභතං. ලිඛිතං එපිසති නිපථිඤ්ඤිති චාති අයෝ එකමන්. වග්ගානුච්චසෙන භගවතබ්බං. එත් ව ලිඛිතමං. ගමයතිති ලිඛිතං, ලිඛිත සද්දපපදස්ස ගමු ගතිමිති ඉච්චිතස්ස රූපං. ලිඛිත ගතිමිති ඉමස්ස චා ලිඛිතයති අනෝ එතෙනාති ලිඛිතං. කිං තා, සචපවාදි අපථිඤ්ඤිතකචචනං.

වුභතච —

රුකඛාති චචනං. ලිඛිතං. ලිඛිතයෝ තෙන දීපිනෝ,
එචං ලිඛිතච ලිඛිතන්. සද්ධා යොජෙස්ස පණ්ඩිතොති

එත් ව ලිඛිතං දුච්චං. අනුච්චරුලුච්චසෙන නිච්චං. ඉඤ්ඤිමන පුංසකචසෙන තත් ව ඉඤ්ඤිලිඛිතං. ආචන්දිකාදිවතුකකචසෙන චා සුභාසාමඤ්ඤදිවතුකකචසෙන චා වතුබ්බිධං, තත් ව එකෙකං. ආකාරිවණ්ණවණ්ණනතචසෙන පච්චිධනති තං සබ්බං. ඵසතිච්චං. හොති පුලලිඛිතමපන චුත්තනසෙනෙච වතුබ්බිධං, තත් ව එකෙකං. අචණ්ණිවණ්ණවණ්ණනතචසෙන ජබ්බිධනති තං සබ්බං. වතු බ්බිසතිච්චං. හොති ඉතරච්චන චුත්තනසෙනෙච වතුබ්බිධං, තත් එකෙකං. අකාරිකාරුකාරනතචසෙන නිච්චිධනති තං සබ්බං. වාදස ච්චං. හොති එචං ජප්පකුඤ්ඤච්චං. හොති සමාසතනිතකිතකොණ්දිරුලුච්චසෙනාපි බ්බුධා ගභගබ්බං. තං සබ්බං. ඉධ එපෙනබ්බිතිච්චාඤ්ඤතච්චචසෙන ගතිතං. චුත්තච චුත්තිමිති, සථා සථා ජිනච්චනසු තාං හි ලිඛිතං, තථා තථා ඉධ ලිඛිතම නිපච්චි තෙති අසච්චතෙත්තෝ, සචපකාරං. ජිනච්චනානුඤ්ඤං ලිඛිතං, තචපකාරං ඉධ ලිඛිතං. එපිසති නිපථිඤ්ඤිති

54 තතො ච විභතතිංසො

තතො ජිනච්චනසුතෙතති ලිඛිතෙති විභතතිංසො හොතිති

“තතො ච විභතතිංසො” කිමන්චිදමුලිං හො, ජිනච්චනසුතන ලිඛිතතො විභතතිංසො හොතිති සුපතන්. නිපදමිදං සුභතං. තතො ජිනච්චනසුතනලිඛිතතො විභතතිංසො හොතිති අයෝ විච්චා භාජියතිති විභතති, කමමාදිචසෙන ව එකතනාදිචසෙන ව විභාජෙති, චසඤ්ඤ අත්චිසෙසං. දීපෙති අසං තෙත්තෝ, තතො ච විභතතිංසො හොතිති තා ව පන වග්ගානුච්චන එකච්චනබ්බු චචපථිමාදුච්චසාතනිච්චතුච්චසච්චිච්චිසකතච්චිසඤ්ඤං. ලභතතිති තෙනෙච තත් තත් ‘එකමිති වතතබ්බි එකච්චනං, බ්බුච්චි වතත බ්බිබ්බි බ්බුච්චනං, ලිඛිතයෙච පථිමා’ ති අදීපු සබ්බාපනමො හොති

55 සිංසාදංසොතාතිසනංසොතිසනංසොසු

කා ච පන නා විභතතිංසො? සිංසො ඉති පථිමා, අං සො ඉති දුච්චිතා, නා හි ඉති නතිසා ස නං ඉති වතුතති, සො හි ඉති පච්චි ස නං ඉති ජප්පි, සමිං සු ඉති සහති

විභතති ඉච්චතෙන නාමයො? “අමහස්ස මමං සච්චතතිස්ස ඉස”

“සියොඤ්ඤොනාතිසනංසමාතිසනංසටීංසු ” කිම ඵථිදුමුමිතො,
තතො ච විභතතිසොභොතතිති වුත්තං, කා ච පන තාති සදෙදො
ඡසෙසකති, තං නිවතතනස්ථං තනො ච සඤ්ඤො භොතතිති
අපොච්චො සි ව යො ච ඤ්ඤො ච යො ච නා ච සි ව ස ව නං ව සමා ච
හි ව ස ව නං ව සමී ව සු වාති විහගහෙ “නාමානං සමාසො සුත්ත
සො” ති අධිකිමු “නාමානං සමුච්චියො වදෙසු ” ති වදුසමාසෙ
කතෙ “තෙසං විභතතිසො ලොපොචෙ ” ති විභතතිලොපෙ කතෙ
‘වුත්තනානාමසසොගො’ ති වසදුමසසොගෙ කතෙ “තඤ්ඤ
සමාසකිතකා නාමංවතචෙතුනාදීසු චෙ” ති නාමව්‍යාපදෙසො
තතො සඤ්ඤාසතති, සඤ්ඤිමහි අවිසෙසෙන සමපතො “ලිඛිතපේ
පඨමා” ති පඨමං කඤ්ඤා නසාපනිසමසසවෙහ සති වගති = පෙ
= කථා ‘බසුමහි වතතබ්බෙ බසුමවන’ තති බසුමවතෙ සමපතො
තදපවාදු “සො නිසුංසකලිච්චො; දිභුසෙසකතො” තහි අධිකිමු
“තථා වදෙද පාණීතුරියොගගසෙනධගුදුදර නතුකවිවිධවිරුම
විසභාතථාදිතචෙ” ති නපුංසකලිච්චොතමෙකතතව කතො . අථ
‘ඵකමහි වතතබ්බෙ ඵකමවන’ තති ඵකමවනසිවිභතති භොති,
තසා “සෙසතො ලොපං ගපිපි ” ති ලොපො ව, ඵමං සියොඤ්
ඤොනාතිසනංසමාතිසනංසටීංසු ඉති රුපසිපි චෙදිතබ්බා කඤ්ඤ
ඉහෙදං වුත්තනති “තතො ච විභතතිසො” ති පුබ්බෙ විභතති
සඤ්ඤං අභිමෙචා වුත්තතතා තා පතිමාහි සුපනස්ථං, තදන
නතරං වුත්තං ‘දෙවදත්තමානස ඝට්ඨාරක තති වුත්තෙ කිමාපි
පුබ්බෙ අගතිතනාමධෙසෙ අසුකො ඝට්ඨාරකො, සො දෙව
දතොතාති විනොගධා තමානෙති ඵමං “තතො ච විභතතිසො” ති
වතා තදනනතරංව තාසං ති ඤ්ඤිතතා පුබ්බෙ අවිසුදුහතාමා
නමි පුබ්බාවචොධො භොති නස්ථිදුති ඉමිතා විභතතිසො ඵපිතා
අථ තා තුතො අගච්ඡතතිති න මනතිතබ්බතති න, පුබ්බාපර
විත්තාභාවා, න ති අසුකසටීං නාම බුබ්බෙකතො සදුදු උපප නතා,
අසුකසමී. නාම බුබ්බෙකතො විභතතිසො භොතතිති නිසලමා
අසමී සථා පත සතතානං පුබ්බාකොපි න ප ඤ්ඤසති, නථා බුබ්බා
නව තෙති පටිවිධසමමසස ව නදීපකපාලියා ව තාස සුත්තවිභ
තතිනව තසසකසකතිරුත්තාවරියාතව පුබ්බාකොපි න ප ඤ්ඤ
සති, තාමා, සුත්තසමී අසති විභතතිසො නස්මි, විභතතිමහි අසති
සුත්තොපදෙසො න සියාති අනුපපරිකම්භා බසුපලඛිසං අවිජ්ජ
අවිජ්ජපලඛිසං බැකො, බිජෙ සති රුකෙබා, රුකෙබ සති කිපනති
උපපරිකම්භානං විස සුත්තොපෙකවා විභතති, විභතතාපෙකවා. සුත්ත
තති උපපරිකම්භබ්බං, අඤ්ඤථා තථ තස්ථ “සමාදපෙති සමාද
තො වා තදපාදුතං, සසඤ්ඤ දුතුකාමො රෙවතෙ ධාරසතෙ වා තං
සමපදුතං, සෙත වා කපිපිතො තං කපිපි, මකාසෙ සතති” ති
ආදීසු සඤ්ඤසුත්තොසු ව විසිසුත්තොසු ව හෙතෙව විතිතා විභතති
සො දීසසතති තස්ථ තස්ථ වොදනා රසිපි සියාති

56. තදනුපරේධෙන.

සඵා සඵා තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධො, තථා තථා ඉධ ලිඛිතව භිසව්වෙන

“තදනුපරේධෙන” කිමනිමිදමුච්චෙන, යෙන යෙන පකාරෙන නිප්පාදියමානෙන ලිඛිත තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධො හෙති, තෙන තෙන පකාරෙන නිප්පාදියමානානි සදුපනන්ථං. තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධො අනුපරේධො = අනුපරේධො, තෙසං අනුපරේධො = තදනුපරේධො, තෙන තදනුපරේධෙනාති. කසමා ඉහෙවෙදමුච්චෙනති. ඉහ පන වුදුස විභවතිසො පසිතා, අඤ්ඤත්ථ එකවිසති, කොත්ථො හෙතිහෙවං පඨනෙති සඤ්ඤො ඡයෙසං, තදපභවන්ථං ඉහෙදං පසිතං. අසං හෙත්ථො, යෙන යෙන පකාරෙන නිප්පාදියමානෙන තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධො හෙති, තෙන තෙන පකාරෙන නිප්පාදියමානානි. ඉදං වුත්තං හෙති, ජිනවචනෙන න විචචනං දියසති, තස්මා නං පරිච්ඡේදනා සෙසාව දසසිතා, තස්මා වුදුස ඡතාති.

අඵවා සකකතගජේ විභවතිසො අඤ්ඤඨා පසිතා, ඉහ අඤ්ඤඨා, කිත්ථො කාරණං ඉහෙවං පඨනෙති සඤ්ඤො සියාති, නං නිවචනානන්ථං. අසං හෙත්ථො, තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධෙන නිප්පාදියමානානි, තස්මා එවං පසිතාති.

අඵවා, උපරි ආබ්භවාදිනමි විසදිසං කථා නිදෙදසං දිසො තෙනෙව නයෙන සඤ්ඤො සියාති, නං නිවචනානන්ථං පඨමමෙව අත්තනො කථනප්පකාරමාහ එවං. හිකථේසසති,* තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධෙන අමෙහති නිපච්චෙනෙති. වුත්තව වුත්තසං හි; සඵා සඵා තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධො, තථා තථා ඉධ ලිඛිතව නිපච්චෙනෙති. අසං පනෙත්ථො, යෙන යෙන පකාරෙන නිප්පාදියමානෙන තෙසං ජිනවචනානං අනුපරේධෙන නිප්පාදියමානානි, තෙන තෙන පකාරෙන අමෙහති ඉධ ලිඛිතානි නිප්පාදියමානානි.

57. ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා

ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා ගොති

ගොති අරොසා, ගොති කඤ්ඤා, ගොති සන්දිසෙ.

ආලපනෙති කිමන්ථං? ඤා, අඤ්ඤා.

සිති කිමන්ථං? ගොතිරොසා, අඤ්ඤා.

ග ඉච්චෙනෙති කථෙත්ථා? “සගෙ ව.”

“ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා” කිමනිමිදමුච්චෙන, ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා හෙතිති සදුපනන්ථං. නිපදමිදං සුත්තං. ආමනනෙති සි ගසඤ්ඤා හෙතිති අඤ්ඤා අභිමුඛං කථා ලපනං = ආලපනං, තස්මං ආලපනෙ. “ආලපනෙ සි ගො” නි අච්චා සඤ්ඤා ගහහණකරණං ආදෙසසම්මානිවචනානන්ථං, පඨමා නිද්දිඤ්ඤා පි ආදෙසො හෙතිති අඤ්ඤා විභවතො. දියසති හි “ඔ අච්ච සරෙ” ති

* කථනෙසති, මරවං.

ආදිය සරෙ සරෙ ධානිකතායා ඔකාරසස අවාදෙසො තොතිති අපො. යදි එව. “අකඛරපාදසො එකවතතාලිය” නති පුතෙතපි සඤ්ඤාගහගණං කයො හ කතනති. හෙතා වුතතවචනසාහුරුප වසෙන වුතතතනාති. “තසොදනනා සර අභා” ති ආදියපි කයො හ කතනති. “අකඛරපාදසො එකවතතාලිය” නති එස ජඩකාතිවතනනණං, තස භි සඤ්ඤාගහගණෙ නගෙ පුබ්බමස ඤ්ඤාසුභනනති සඩකා පියාති.

හොති අසොති ආදිති උදුභරණති, තස ව හොතිති භු සතතා සමිලෙවනසස ලබධාතසඤ්ඤාදිය “වතතමානෙ මානනනා” ති අනතපාවිසනනාය “අසංයොගනනසස වුති කාරිතෙ” ති අධි කිවි “අඤ්ඤාසු වා” ති උභාරසස වුති කතා “ම අව සරෙ” ති තස අවාදෙසෙ කතෙ “ඉසීසමතො ආපාවියො” ති වතත මානෙ “නදදිතො වා ඊ” ති ඊපාවියං කතා “සරලොපො = පෙ = පකති” ති සරලොපපකතිභාවං කතා නෙතබ්බං නෙතා “තනිතසමාසකිතකා නාමංවාතවෙතුතාදිය වෙ” ති එස වනගණෙන නාමමිව කතා “ජිවවචනසුතතං හි; ලිඛනව නිපවිතෙ” ති වතතමානෙ “තතො ව විභතතියො” ති විභතතාපතතිං කතා “පිඤ්ඤාඤායාතිසයාං විභතතං විඤ්ඤා” ති භසාපතිසවසස වෙග සති ‘වතති = පෙ = සඤ්ඤාවතති’ ති කතා “ලිඛනවෙ පඨමා” ති වතතමානෙ “ආලපනෙ වෙ” ති පඨමං කතා තසා පතිසමපසවෙග සති ‘වතති = පෙ = පවතති’ ති කතා ‘එකමති වතතබ්බ එකවචන’ නති එකවචනපිචිභතතිං කතා තස ඉමිතා ගසඤ්ඤා කතා “නතුයා තමිකාර” ති අධිකිවි “භවතො හොතො” ති භවනසද්දසස හොතාදෙසං කතා “ආලපනෙ පි ගසඤ්ඤා; ඉවණ්ණවණ්ණං කලො” ති වතතමානෙ “නෙ ඉසී ඛන පො” ති ඉවණ්ණසස පසඤ්ඤා කතා “හො ගෙ තු” ති වතත මානෙ “කලපා රස” නති රසං කතා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” ති ගපති ලුතෙත රූපං.

අසො, කඤ්ඤා, භරදිසෙති, අසා, කඤ්ඤා, සරදියසද්දෙති “ඉසීසමතො ආපාවියො” ති ආපාවියං කතා සරලොපපකති භාවව කතා “තනිත = පෙ = වෙ” ති එස වනගණෙන නාම මිව කතා වුතතතසෙන ආලපනෙකවචනං කතා තස විමිතා ගසඤ්ඤා කතා “ආලපනෙ පි ගසඤ්ඤා; නෙ ඉසීඛන පො” ති වතතමානෙ “ආ සො” ති සසඤ්ඤා කතා “සමාතො ගසෙස වා” ති වතතමානෙ “භතෙ වෙ” ති ගසෙසකාරදෙසං කතා “සරලොපො = පෙ = පකති” ති පුබ්බසරනං ලොපං කතා “සර සරෙ ලොපං; වා පරෙ අසරූපා” ති වතතමානෙ “නවස වණ්ණං ලුතෙත” ති එකාරසස අසවණ්ණ සමපතෙත නෙතෙව පකතිභාවං කතා නෙතබ්බ තිතෙ රූපාති.

ඉතො පරං කිවුදුභරණති, තස ව සාති තසද්දෙතො වුතතන සෙතාපාවියාදිති කතෙ “ලිඛනවෙ පඨමා” ති පඨමෙකවචන

සිව්භතරී. කථා “ අනුප්‍රාසකසාය. සිමිති ; අනුප්‍රාස මො ස ” නති ව්‍යහාරානෙ “ එතෙතෙසනො ” නි නකාරසය සකාරදෙසෙ කතො “ සෙසතො ලොපං ගසීපි ” ති සිමිති ලුහෙත රූපං

අසනති අසාසදුතො ව්‍යහාරකසෙතොපාලිසාදිවති කතො “ ලිඛිතෙ පථිමා ” ති පථිමෙකවචනසිව්භතරී. කථා අනාලපනතො පිසස ඉමිතා ගසඤ්ඤමකථා “ සෙසතො ලොපං ගසීපි ” ති සිමිති ලුහෙත රූපං.

භොතිසොති භු ඉවෙවනසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස වුහාර.නසෙන රූපං. අසමපනෙති විසෙසො, “ ලිඛිතෙ පථිමා ” ති අතිකිච්චි “ අලපනෙ වෙ ” ති පථිම. කථා තසසාපනිසමපසබෙහ වුහාර නසෙන ‘බහුමිති වහාරබෙබ බහුවචන’ නති බහුවචනසොවිභතති කථා ඉබ වුහාරවිධානාභාවතො ඉමිතා ගසඤ්ඤමකථා ගහතාභාවා “ සෙසතො ලොපං ගසීපි ” ති ලොපාකරණනති.

අසනසොති අසාසදුතො වුහාරකසෙතො අපාලිසාදිං කථා ඉබ වුහාර පාසකාරභාවා ඉමිතා ගසඤ්ඤමකථා ගහතාභාවා “ ගතෙ වෙ ” ති එවමාදිති අදෙසාදිමිති අකතෙ රූපං. ‘ඉමිතා ගසඤ්ඤ කරණෙ පසොපනං දසෙසනො “ ගතෙ වෙ ” ති සුභතමාරති.

58. ඉවණ්ඤුවණ්ණපකිලා

ඉවණ්ඤුවණ්ණා ඉබවතො කිලසඤ්ඤා භොනති සථාසබ්බාං. ඉබ්බො, දණ්ඩො, අග්ගිභො, ගහපතිභො, සෙතො භොතො, ගිකුච්චො, සසමහො කිල ඉබවතො කමසො? “ කිලො භො සස භො වා ”

“ඉවණ්ඤුවණ්ණපකිලා” කිමසමිදුමිවිතො, ඉවණ්ඤුවණ්ණනං සථාසබ්බාං කිලසඤ්ඤා භොනති සථාසබ්බාං. විපදමිදං සුභාරං. සඤ්ඤාගාගණ්ණපකිලානෙ, තෙත ඉවණ්ඤුවණ්ණනං කිල සඤ්ඤා භොනති අසො. ඉ එව වණ්ණනං = ඉවණ්ණනං, තථා උවණ්ණනං. තනි ව වණ්ණනං වණ්ණනං වණ්ණනං වර්ධානං අනං වණ්ණනං අසෙ “ විසරුපපදදිතො ඤ ” ඉති ඤ්ණනං. කථා “ කාරිතං. විස ඤ්ණනං ” ති කාරිතමි ව කථා “ කාරිතං. ඤ්ණ ලො ප ” ති ඤ්ණලොපං කථා තෙතබ්බං. තෙතා වුහාරකසෙතො නාමිච්චි කථා ජනවචනාසිකාරමසිකිච්චි “ ලිඛිතෙ පථිමා ” ති පථිමෙක වචනසිව්භතරී. කථා “ අතො, තෙතා ” ති ව්‍යහාරානෙ “ සො ” ති සියොකාරං කථා සරලොපපකතිභාවාදිවති කතො රූපං. ඉවණ්ණනං ව උවණ්ණනං වාති විහාරො “ නාමානං සමාසො සුභතෙ ” ති අතිකිච්චි “ නාමානං සමුච්චසො වසෙ ” ති වඤ්ඤ සමාසං. කථා “ ගෙසං විහාරතිසො ලොපාවෙ ” ති විහාරලොපං. කථා “ පකති වසස සරතසෙස ” ති පකතිභාවං කථා “ වුහාර භාතමිසොගො ” ති වසදුමිපසොගං කථා සමාසතො වුහාර කසෙන නාමිච්චි කථා “ ලිඛිතෙ පථිමා ” ති පථිමාබහුවචන සොවිභතරී. කථා තසස “ අගො තෙත, සො වා ” ති ව්‍යහාරානෙ

“සබ්බසොභීනමිඵ” ති ආසාරදෙසං කතා සරලොපපකභිභාවා දිමති කතෙ රූපං. කුලාහි එන්ථාපි එසෙව නතො.

ඉසිනොති ආදිති උදුහරණනි, තත්ඵ ව ඉසිනොති ඉස පරිසෙසෙ තිමසස ලබ්බාදාසඤ්ඤදිසස සීලාදිකඛනෙ එසති ගවෙසනීති අනෙ “මුනාදිති ඵ” ති ඉපපච්චයං කතා නෙතාබ්බං නෙතා; චුත්තත සෙන නාමච්ච කතා ඉසිසද්දතො “ජනවචනසුත්තං. හි; ලිඛනච නිපච්චතෙ” ති අබ්බිච්ච “තතො ච විභතතියො” ති විභතපුප තතීං කතා “සියොආයොනාතිසතංසමාතිසතංසමි.සු” ති තසසාප නිසමිපසබ්බෙහ සති වතති = පෙ = කතා “යසස දාදාකාමො ගෙ වතෙ ධාරසතෙ වා තං සමුදාන” නති සමුදානසඤ්ඤා. කතා “සමුදානෙ වදානී” ති වදානීවිභතතීං කතා තසසාපතිසමප සබ්බෙහ සති වතති = පෙ = කතා ‘එකමුති වත්තබ්බෙ එකවචන’ නති එකවචනසවිභතතීං කතා වා : “යසස වා පරිග්ගහො තං සාමි” ති සාමිසඤ්ඤා. කතා “සාමිසඤ්. ඡසී” ති චුත්තනසෙන ජනෙකවචනසවිභතතීං කතා වා : ඉසිසද්දානසමිච්චණ්ණසා අන නතරසුත්තමබ්බිච්ච ඉමිනා කුසඤ්ඤා. කතා “කුලතො සසස නො වා” ති සසස නොආදෙසෙ කතෙ රූපං.

දණ්ඩනොති දණ්ඩ නිපානෙතිමසස වා දඬි ආණ්ඩනතිමසස වා ලබ්බාදාසඤ්ඤදිසස “කඛකදිති කො” ති කප්පච්චයං කතා “කච්චි ධාතුච්චතතීසච්චයානං දිඤ්චිපරිනාදෙසලොපාගමා වෙ” ති කසා රසස ලොපං කතා නෙතාබ්බං නෙතා; චුත්තනසෙන නාමච්ච කතා සදුප්පතතීං කතා “අනො නෙතා” ති වත්තමානෙ “සො” ති සිසෙසාසාරදිච කතා දණ්ඩා අසස අනීති අනෙ “තදසසානීතී ඵ වෙ” ති අබ්බිච්ච “දණ්ඩාදිනො ඉකථ වෙ” ති ඊප්පච්චයං කතා ‘චුත්තභීනමප්පසොගො’ ති අසසඅනීසද්දනමප්පසොගං. කතා “තෙසං විභතතියො ලොපා වෙ” ති එන්ථ තෙසං ගහණෙන විභ තතීලොපං කතා; චුත්තනසෙන සරලොපපකභිභාවං කතා තච්ච තත්තා නාමච්ච කතා චුත්තනසෙන සවිභතතීං කතා ඉමිනා ඉච්චණ්ණස කුසඤ්ඤා. කතා “අසො රසසමෙකවචනසොසච්චි වෙ” ති අසස රසසං කතා “කුලතො සසස නො වා” ති සසස නොආදෙසෙ කතෙ රූපං.

අග්ගිනොති අග ගතිමුහි වා : අග කුච්චලගතිමුහි වා ඉමෙච්චතසස ලබ්බාදාසඤ්ඤදිසස “මුනාදිති ඵ” ති ඉපපච්චයං කතා මෙභාවා දිම කතා අග්ගිසද්දතො සවිභතතාදිමුහි කතෙ රූපං. ගහපති නොති ගහස පතීති කතසමාසස ගහපතිසද්දසස සවිභතතාදිමුහි කතෙ රූපං.

සෙතුනොති සෙ ගතිමුහි සි බකිනෙති විනනමඤ්ඤගරසස ලබ්බ ධාතුසඤ්ඤදිසස ගච්ඡති එනෙතෙති වා : බකිසතීති වා අනෙ “ගතාදිති ඤ්ඤුතවො” ති කුප්පච්චයං කතා; පච්චිමසස “අසංයො ගහතසස චුච්චි සාරිතෙ” ති අබ්බිච්ච “අඤ්ඤාසු වා” ති චුච්චි කතා

වුත්තනසෙසන නාට්ව්ව කඬා සවිභතභ්ව කඬා දුට්තා උවඡ්ඡස්ස ලසඤ්ඤා කඬා වුත්තනසෙසන සස්ස භොආදෙසෙ කතෙ රූපං.

භික්ඛුතොති භික්ඛ සාවතෙඤ්චස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස භික්ඛණ් පිලො තික්ඛඡධංගමා, ඒකඛණ් සාවුකාදීති දෙස් “නස්සිලාදිපු ඡෝකාට්ව්ව, පාඤ්ඤමට්ඨා රූ’ ති වත්තමාගෙ “භික්ඛාදිතො වෙ” ති රූපව්වසං කඬා “රඬ්ඨිරනොනා උදි තො” ති ලුහන තෙනඛං. තෙඬා “කිවාදිච්ඡක්ඛකර්තං දීසරස්සාපඬ්චෙසපු වා” ති උත්තරස්ස සරස්ස රස්සං කඬා නාට්ව්ව කඬා තතො සවිභතභ්. කඬා දුට්තා උවඡ්ඡස්ස ලසඤ්ඤා කඬා සස්ස භො ආදෙස කතෙ රූපං.

සසමභුතොති සසං සද්ධපපද භු සත්තාසට්ඨිචස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤා දිස්ස සසමභුතොති දෙස් “කී වෙ” ති කීපඬ්චසං කඬා “කීලො පො වෙ” ති කීලොපං කඬා වුත්තනසෙසන නාට්ව්ව කඬා තතො සවිභතභ්. කඬා දුට්තා ලසඤ්ඤා කඬා “දෙසො රස්සට්ඨකව්චක යොකිපි වෙ” ති ලසස රස්සං කඬා සස්ස භොආදෙසෙ කතෙ රූපං.

51) රහ දුගමිවත පො

රහ දුට්ඡණ්චණ්ඤ්ඤා සද දුගමිවත, තද සසඤ්ඤා, භොතභි රතභිසා, දුගමිසා, දදමිසා, වඩ්ඛ්සා, ටබ්භ්සා දුගමිවතභි කිට්ඨං? දුසිතා, භික්ඛුතා සත්ථව්වතෙත කව්චසා? “සරතා සා”

“හෙ දුක්ඛක පො” කිට්ඨවිදවුච්චතො, දුට්ඡණ්චණ්ඤ්ඤා සද දුක්ඛක, තද පසඤ්ඤා භොතභිති සද්ධපභ්. තිපදමීදං පුත්තං සඤ්ඤාගාතඡච වත්තතො, තෙන දුට්ඡණ්චණ්ඤ්ඤා සද දුක්ඛක, තද සසඤ්ඤා ලහනභිති දෙස්. ආචිකඛභිති ආඛක, ආපුබ්බස්ස ඛක පකථනෙභ්චස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස “විසරුඡපදදිංතා ඡ” දුභි ඡපඬ්චසකභ්ච වා “කී වෙ” ති කීපඬ්චසකභ්ච වා රූපං දුක්ඛසා ආඛකභි දෙස් තාදුරිසසමාසං කඬා “සර් සරෙ ලොප” නති දෙඛිකිච්ච “වා පරෙ දසරූපා” ති පරසරස්ස ලොපෙ කතෙ රූපං.

රතභිසාති ආදිති උද්භරණ්භි, තභ්ච රතභිසාති රඡ රතෙති මස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස රඡභි ඵ්ඨාති දෙස් “චිදදිති තභිති යො” ති තභිපඬ්චසං කඬා “කිච්චි ධාකුච්චතභිපඬ්චසාතං දීසට්ඨ පිඨාද්දසලොපාතමා වෙ” ති ධාකුච්චතභ්ච ලොපං කඬා තෙ තඛිං. තෙඬා වුත්තනසෙසන නාට්ව්ව කඬා තතො සද්ධපභ්. කඬා තසසාපභිසට්ඨපසමෙභ්ච සභි ‘වත්ති = පෙ = කඬා “යො කරෙති සකත්තා” ති කතදාසඤ්ඤා කඬා “කරණ් තභිසා” ති වත්තමාගෙ “කත්තරි වෙ” ති වුත්තනසෙසන තභිසෙකව්චක නාට්ව්වතභ්. කඬා දුට්ඡණ්චණ්ඤ්ඤා සභිච්චාචසත්තා “ආලපතෙ පි ගසඤ්ඤා, දුට්ඡණ්චණ්ඤ්ඤාච්චලා’ ති වත්තමාගෙ දුට්ඨා

පසුපසට කවි “ආය වතුනේකවවනසා නු ; සතො නාදින” න්‍යායිකිව “පතො යා” හි නාවවනසා යාදෙසෙ කතෙ රූපං

ඉතිහාසි ඉපු ඉව්‍යාකනතිසුතිමසා ලබධාතුසඤ්ඤාදියා සයං වා ඉව්‍යති අඤ්ඤාති වා කාමිසති අනේ “සමාදිති ඵමා” හි ඵස ච්චසං කතො “කිචි ධාතුචිතනතිසච්චසානං දීඝච්චර්තාදෙස ලොපාගමා වෙ” හි ධාතුචිතනසා ලොපං කතො “පරවෙභාවො ධානෙ” හි චිතනමානෙ “චගෙන සොසාසොසානං නතිසපඵමා” හි වෙභාවෙන පඵමකඛරමානෙකො නෙතඛනං නෙකො ඉත්ඤ්ඤාතො “ඉතිසමනො ආපච්චයො” හි චිතනමානෙ “නදදිතො වා ඊ” හි ඊපච්චසං කතො වුතනනසෙන සරලොපපකතිභාවාදිච කතො තතො නාමච්ච කතො වුතනනසෙන තතිසෙකවචනනාවිභතතිං කතො ඉචිතා පසඤ්ඤා කතො “අසො රසාමෙකවචනසොකිචි වෙ” හි පසා රසාං කතො නාවවනසා වුතනනසෙන යාදෙසෙ කතෙ රූපං

විධියාති හන හිංසාගතිසුතිමසා ලබධාතුසඤ්ඤාදියා අනනමසො සුච්චමතනච්චි උපගමනසිලාතඤ්ඤා “භිකඛාදිතො වෙ” හි රූපච්චසං කතො “රමතිරනෙතා රුදි නො” හි රුදිච්චි ලුතන “හනසා සාතො” හි අතිකිච්ච “චබො වා සබ්බතො” හි හනසා වධාදෙසං කතො වුතනනසෙන නාමච්ච කතො තතිසෙකවචන නාවිභතනාදිච්චි කතෙ රූපං

බෙහුයාති බෙ පානෙතිමසා ලබධාතුසඤ්ඤාදියා පිචති ඉතො සයං වා පායෙති අනේ “හතාදිති නුඤ්ඤාවො” හි නුපච්චසං කතො වුතනනසෙන නාමච්ච කතො තතිසෙකවචනනාවිභතනාදිච්චි කතෙ රූපං

ඉසිතා හිඤ්ඤාති කිච්චුභරණති, තෙසමුපනති හෙඨා වුතන නසානෙච අසං පනෙත්චි විසෙසො, ඉසිතිඤ්ඤාසඤ්ඤාති තතිසෙක වචනනාවිභතති කතො අතිඤ්චාවචකතො ඉසිතා පසඤ්ඤාභාවා යාදෙසාතාවොති

60 ආ සො

ආකාරෙ ඤද ඉතච්චෙත, නද සසඤ්ඤා, හොති සබ්බාස, කඤ්ඤාස, පිණ්ඤ, ගබ්භාස, දිසාස, සාලාස, මාලාස, ගුලාස, රදලාස, පහාස, සොනාස, පඤ්ඤාස, කරුණාස, නාමාස, කපාලාස

ආ ඉති කිමඤ්චං ? රතතිසා, ඉතච්චෙත, දෙවිසා, බෙහුයා ඉතච්චෙතති කිමඤ්චං ? සඤ්චාඤ්ච දෙභිතො අසං බරෙමො ස ඉච්චගෙන කච්චෙඤ්චා ? “සතො නාදිතං”

“ආ සො” කිමඤ්චිදමුච්චතො, ආකාරෙ ඤද ඉතිබෙත, නද සසඤ්ඤා හොතිති ඤදපනඤ්චං විපදමිදං වුතනං සඤ්ඤාගහන ඊච්ච ඉතිබෙතගහනච්ච චිතතතො, තෙත ඉතිබෙත ආකාරෙ සස ඤ්ඤා හොතිති අනේ

සබ්බාසාති ආදීහි උද්ගරණති, තෙසං පන සබ්බ කඤ්ඤ විණ්
 ගඛග ඉච්චවච්චාදීහි පාටිපදීකෙති “ ඉච්චවච්චො ආප්ච්චියො ” ති
 ආප්ච්චියං කතා සරලොපපකතීභාවච්ච කතා වුත්තනසෙත නාම
 මිච්ච කතා තතියෙකච්චනතාවිභතති. කතා “ ආලපනෙ පි ගස
 ඤේඤ්ඤා , හෙ ඉච්චවච්ච පො ” ති අධිකිච්ච ඉමිතා ඉච්චවච්චකසස
 ආකාරසස සසඤ්ඤා කතා “ අස වකපෙච්චවච්චකසස භූ ” ති අධි
 කිච්ච “ සතො නාදිත ’ නති නාවච්චකසසායාදෙසං කතා සරලොප
 පකතීභාවාදිච්ච කතා රූපසිඛි චෙදිතබ්බා

රතතියාති ආදීහි කිච්චද්ගරණති, තෙසමුඤ්ඤති හෙතා වුත්ත
 නසානෙච්ච සත්ථාරතීහි කිච්චද්ගරණං, තච්චපන සාස අනුසිච්චිමිති
 මසස ලබ්බානුසඤ්ඤාදියස සදෙවකෙ ලොකෙ සාසතීහි අපෙච්ච
 “ සාසාදිති රඤ්ඤ ” ති රඤ්ඤපච්චියං කතා “ රච්චිරනෙතා රච්ච
 නො ” ති රච්චිරිච්චි ලුභෙස නෙතබ්බා, තෙතා වුත්තනසෙත නාම
 මිච්ච කතා සඤ්ඤාදිතො තතියෙකච්චනතාවිභතති. කතා “ සඤ්ඤ
 පිතාදිතමා පිසමිං සිලොපො චෙ ” ති වතනමාගෙ “ අඤ්ඤාදිතො
 රතන ” නති සඤ්ඤාදිතසස ආරදෙසං කතා සතිපි ආකාරසමිං
 අච්චවච්චකතා ඉමිතා සසඤ්ඤාමකතා “ අඤ්ඤාදිතො ,
 තතො සමිමි ” ති වතනමාගෙ “ නා ආ ” ති නාවච්චකසස ආකාරදෙ
 සං කතා සරලොපපකතීභාවාදිමිති කතෙ රූපං

61 සාගමො සෙ

සකාරගමො ගහාති සෙ විභතතිමිති.

පුරිසසස, අග්ගිසස, දුර්භිසස, ඉඛිසස, ගිකවුසස, සසමගුසස,
 අභිගුසස

ගෙහි කිමසං? පුරිසසමි.

“ සාගමො සෙ ’ කිමන්මිදමුච්චනෙ, සෙ විභතතිමිති සකාරගමො
 ගොතිති ඤාපනතං. මිපදමිදං පුත්තං. සෙ විභතතිමිති සකාර
 ගමො ගොතිති අපෙච්ච ආගට්ඨතිති ආගමො, ආගමනං වා ආග
 මො, ස ඵච ආගමො = සාගමො, සස වා ආගමො = සාගමො

පුරිසසසාති ආදීහි උද්ගරණති, තති පුරිසසසාති පුරිසසද්දකො
 වුත්තනසෙත වකුච්චකච්චනං වා ජච්චකච්චනං වා සවිභතති.
 කතා ඉමිතා සාගමං කතා තෙතබ්බෙ හීතෙ රූපං ඉතරති
 වුත්තසදිසානෙච්ච

පුරිසසසසති කිච්චද්ගරණං, තසස පන පුරිසසද්දකො “ ජිනච්ච
 නපුත්තං හි , ලුඛගච්ච භිපච්චනෙ ” තතීතිච්ච “ තතො ච විභතති
 යො ” ති විභතතීභතති. කතා තසසාපතියමසසමෙග සති
 වතති = පෙ = කතා “ යොධාරෙ තමොකාස ” නති ඔකාසසඤ්ඤා
 කතා “ ඔකාසෙ සතනමි ” ති සතනමොකච්චනසී.විභතති. කතා
 සවිභතතීභාවා ඉමිතා සාගමොගාච්ච කතෙ රූපං

62 සංසාසෙකවචනෙසු ච

සංසාසු එකවචනෙසු විභතතාදෙසෙසු සකාරගමො ගොති එතිස්සං, එතිස්සා, ඉමිස්සං, ඉමිස්සා; නිස්සං, නිස්සා, නස්සං, නස්සා, සස්සං, සස්සා, අමුස්සං, අමුස්සා.

සංසාසමිති කිමඤ්ච? අගනිනා, පාඨනිනා

එකවචනෙසමිති කිමඤ්ච? නාසං, සබ්බාසං

විභතතාදෙසෙසමිති කිමඤ්ච? මනසා, චචසා එචසා

“සංසාසෙකවචනෙසු ච” කිමඤ්චදුමුච්චතො, එකවචනස්ස සමතුභතතා එකවචනනති ලබවොභාරෙසු සංසාසු විභතතාදෙසෙසු පරතුතෙසු සාගමො ගොතිති සුපනඤ්ච. කිපදමිදං සුභතං. සාග මගගහණස්සානුවර්තනතො එකවචනෙසු සංසාසු විභතතාදෙසෙසු පරතුතෙසු සාගමො ගොතිති අරො: නදා “සාගමො සෙ” ති එඤ්ච සෙති සවිභතතිමෙවාගගෙඤ්ච සකාරමතො ගතිතො විනාපි ඉමිනා සිජ්ඣතිති සිජ්ඣති, අතිප්පසඛගදොසොච සියා සමාසමිං සොදිනමිපි සකාරගමස්සාපඤ්චනතො, තස්මා තඤ්ච සවිභතතිමෙව ගගෙඤ්ච, සඤ්ච නිච්ඡති, තං පරිච්ඡේදනා, සඤ්ච ඉච්ඡති, තඤ්ච සාගමං දෙසෙසතො ඉදං සුභතමාරගි, ඉමස්සුච්චාරණමෙව “සාග මො සෙ” ති එඤ්ච සවිභතතිමෙවගගිතභාවං. සාධෙති ඉග ච සං සාසමිති චචනෙන සමාදිනං. පරිච්ඡේදනි එකවචනෙසමිති චච නෙන “සබ්බිතො නං සංසාන” නති කතං. සබ්බිතාමිකමිතා නංචච නස්ස සංසානංආදෙසං. පරිච්ඡේදනි, අපි ච උභයෙතොපි විභතතා දෙසං. සංගණනාති එකවචනනති හි වොභාරෙ තාදිනං චා සියා සදිනං. ඊ, න ච තාදිසු සදිසු එකවචනනති වුභතා සංසා නාම සනති, අඵ ච පන වකානුතිස්සිතස්ස විඤ්ඤාණස්ස ධාතොපචාරෙන වකානුති ගහණං විස ච මචඨානං ඉචනති ගහණං විස ච එකවච නස්ස සමතුභතතා එකවචනනති ලබවොභාරෙ සංසාදෙසෙ සංසා සෙකවචනෙසුති ආහ, තෙන සුදස්සති විභතතාදෙසං. සංගණනා තිති. ආහ ච වුභතියං සංසාසෙකවචනෙසු විභතතාදෙසෙසුති ච, විභතතාදෙසෙසුති කිමඤ්ච මනසාති ච.

එතිස්සනති ආදිති උදුභරණති, තඤ්ච එතිස්සනති එතසදුභො “ඉප්පිමතො ආප්පච්චො” ති ආප්පච්චං කඤ්චා වුභතනසෙන සර ලොපපකයිතාවාදිච කඤ්චා “තමිතසමාසකිතකා නාමංචාතචෙතු භාදිසු චෙ” ති එඤ්ච චගහගණෙන නාමමිච කඤ්චා වුභතනසෙන සතාමොසකවචනසමිච්චනතිං කඤ්චා “ආලපතෙ සි ගසඤ්ඤා, තෙ ඉභිඛා පො” ති වභතමාතෙ “ආ භො” ති ඉප්පිචාචකස්ස ආකාරස්ස සසඤ්ඤං කඤ්චා “සබ්බිතාමකාරතෙ පඨමො, සබ්බිතො භො” ති අපිකිච්ච “සපතො සමිසානං සංචා” ති සමිතො සංආ දෙසං කඤ්චා “සාගමො සෙ” ති අපිකිච්ච ඉමිනා සාගමං කඤ්චා ඉදමෙවාධිකිච්ච “එතිමාසමි” ති එතාසදුභතස්ස ඉකාරදෙසෙ සතෙ රූපං.

එහි සාහි එතසද්දතො චුත්තනසෙතාපාවටසාදිං කඛා වතුසෙඨ කවචනං වා ජදෙඨකවචනං වා සවිහතනිං කඛා චුත්තනසෙත “සපතො, සිංසානං සංසා” හි සාදෙසාදීදාහි නතෙ රූපං.

සථා වෙතාහි, තථා ඉච්ඡිසස්සන්ති ආදීහි, කෙවලං හි ඉමසද්දදි භාචො ව : හිසං හිසසාහි එත්ථ “තසසා වා” හි ආකාරසසිකාන්දෙස කරණච : තසසං තසසා සසසං සසසාහි එත්ථ ඉදංචොසිකිච්ච “සො රසස” නති සසස රසසකරණච : අමුසං අමුසාහි එත්ථ “ආලප ගෙ පි ගසඤාදා; ඉමණ්ඤ්චරණ්ඤ්චලා” හි අසිකිච්ච “නෙ ඉත්ථිමං පො” හි පසඤ්ඤාකරණච විසෙසො.

අග්ගිනා පාච්චනාහි කිච්චුදුභරණ්ඤ්ඤි, තෙසමපන අග්ගිපාණි ඉට්ටිතෙහි පාවිපදිකෙහි “ජිතචචකසුත්තං හි; ලිඛගම නිපච්ච තෙ” හි අසිකිච්ච “තතො ච විහතතියො” හි විහතතූපතනිං කඛා “පිසොඤංසොනානිසනංසමාහිසනංසී, සු” හි තසාපනිසම පපසෙඛග සහි වතනි = පෙ = කඛා “සෙන වා කසිරතෙ තං කර ණ” නති කරණ්ඤ්ඤා කඛා “කරණ්ඤ්ඤා තතියා” හි තතියෙස වචනනාවිහතනිං කඛා සහිපි එකචචගෙ සංසානමභාවා ඉමිනා සාගමමකඛා රූපසිත්ථි වෙදිතබ්බා නනීදං චසඛගවිකලං විස දිසසති සංසානනාවා විහතනාදෙසනනාභාවා වෙහි. තතන, අස හිපි හි සංසාග්ගහණ විහතනාදෙසෙසුති අත්ථෙසෙවාවාවාහි

තාසං සබ්බාසන්ති කිච්චුදුභරණ්ඤ්ඤි, තත්ථ ච තාසන්ති තසද්දතො “ඉත්ථිසමතො ආපාවටසො” හි ආපාවටසාදිං කඛා චුත්තනසෙත නාමමිච්ච කඛා ජිතචචනාසිකාරමසිකිච්ච සද්දපාතනිං කඛා තසාපනිසමපසෙඛග සහි චුත්තනසෙත සාමිසඤ්ඤා කඛා “සාමිසීං ජපී” හි ජපීබ්බචචනනං විහතනිං කඛා “සබ්බනාම කාරතෙ පඨමො” හි අසිකිච්ච “සබ්බතො නං සංසාන” නති නං වචනසස සංආදෙසං කඛා සහිපි සංආදෙසෙ එකචචගෙසහිති චුත්තනනා ඉමිනා සාගමමකතෙ රූපං. ඉතරං චුත්තසදිසමෙච, කෙවලං හෙත්ථ සබ්බසඤ්ඤා විසෙසො.

මනසා, වචසා, ථාමසාහි කිච්චුදුභරණ්ඤ්ඤි, තත්ථ ච මනසාහි මන සද්දණ්ඤිමස මනසද්දහිති අත්ථ “සඤ්ඤාසම භු” හි වත්තමානෙ “සබ්බතො ණචුඛාචි වා” හි අපචචසං කඛා නෙතබ්බං නෙඛා කිතකත්තා නාමමිච්ච කඛා චුත්තනසෙත තතියෙකචචනනාවිහ තනිං කඛා “මනොගණ්ඤිතො සිංතානමිආ” හි නාවචනසස ආකාරදෙසං කඛා තමෙචොසිකිච්ච “ස සරෙ වාගමො” හි සකාර ගමං කඛා නෙතබ්බං නෙඛා සහිපි සාසඤ්ඤ විහතනාදෙසාභාවා ඉමිනා සාගමමකතෙ රූපං. ඉතරං චුත්තසදිසමෙච, කෙවලං හෙත්ථ චච විසතනිසං වාචාසනති ධාතුමත්තමෙච නානත්තං. ථාම සාහි එත්ථ පාවිපදිකොච විසෙසො.

නඤ්චකචචනත්තාභාවාච න හොහිති, කිමත්ථං ‘විහතනාදෙසෙ සහිති කිමත්ථ’ නති චුත්තනහි. එකචචනනති චොභාරසස සමගච චො, තං හි එකචචනාවසචත්තා තප්පට්ඨත්තා ච එකචචන

වොහාරං ලභතිති නචෙවං සනෙතපි විභතතාදෙසග්ගභණ්ඩසසා
 භාවා න චතතබ්බනති න න චතතබ්බං, උභයඵලදසසනන්ථං
 වුත්තතතාති ඉදං හි සංසාසු විභතතාදෙසෙසුති වුතෙත තාසනති
 ආදීසු සියා, එකචචනෙසු විභතතාදෙසෙසුති වුතෙත පුරිසෙනාති
 ආදීසු සියා, සංසාසෙකචචනෙසු විභතතාදෙසෙසුති වුතෙත ඉච්ඡිත
 ඩානෙච සියා, තඤ්චා තෙනාසාරෙත සුතෙත වතතබ්බපි සංසා
 සෙකචචනෙසුති වුතෙතසෙච ගෙඨා වුතතනසෙන තද්දසාරෙ
 විඤ්ඤාසතිති විභතතාදෙසග්ගභණ්ඩසසාසතතතා තඤ්චං දසෙසති,
 කිචාපි සංසාසදෙදු එකචචනාවචයචතතා තප්පට්ඨබ්බතතා ච එකචච
 නනති ලබ්බවොහාරෙ, තථාපි අතඨාතිකතතා ආදෙසාභාවා ඉමිතා
 නසෙන සාගමො ගොතිති දසෙසති. නචෙකචචනෙසුති වුතත
 තතා සංසාග්ගභණ්. එකචචනානං සංසානමභාවා එකචචනපට්
 ඨබ්බතා තදචයචතතා ච එකචචනනති ලබ්බවොහාරනං මානසා
 මානසාති ආදීසු සංසානං සබ්ගභණ්ඤති සකතා විඤ්ඤාදානති
 ත සකතා, පසොජනාභාවාච සංසාග්ගභණ්සස, “එතිමාසමි” තඤ
 දිසෙවපාඤ්චතතතනො ච, එන්ච ච තප්පට්ඨබ්බතදචයචසමිභුතාතං
 සංසානමභාවා තඤ්චා තප්පට්ඨබ්බතදචයචතතා එකචචනනති ලබ්
 බ්බවොහාරෙ සංසාසදෙදු විචජෙජන්චා තඨාතිසතතා එකචචනනති
 ලබ්බවොහාරනං “සපඤ්ඤාසමිසානං සංසා” ති මුඛවිචසෙන වුතතා
 තං සංසාදෙසානමෙච ගභණ්. චෙදිතබ්බං. තෙනාස ; විභතතා
 දෙසෙසුති කිමන්ථ? මනසා, චචසා, ථාමසාති චග්ගභණ්. සාගම
 ගභණ්ඤාකතිභිනන්ථං, තඤ්ච පසොජනං ගෙඨා වුතතමෙච

63. එතිමාසමි.

එනා ඉමා ඉච්චනෙසමමනො සඬෙ ඉකාරෙහෙති සංසාසු
 එකචචනෙසු විභතතාදෙසෙසු

එතිසං, එතිසං ; ඉමිසං, ඉමිසං
 සංසාසමිති කිමන්ථ? එනාස, ඉමාස
 එකචචනෙසුති කිමන්ථ? එනාසං, ඉමාසං

“එතිමාසමි” කිමන්ථදිච්චනෙ, එනා ඉමා ඉච්චනෙසමමනො
 ඉකාරෙහෙති සංසාසෙකචචනෙසු විභතතාදෙසෙසුති ඤ්ඤාපන
 න්ථං. විඤ්ඤා සුතතං. සංසාසෙකචචනග්ගභණ්ඤාචග්ගභණ්ඤා
 එනාඉමාසදානමනො සංසාසෙකචචනෙසු විභතතාදෙසෙසු
 ඉකාරෙහෙතිති දෙඤ්චා එනා ච ඉමා ච = එතිමා, “නාමානං සමා
 පසා පුත්තඤ්චා” ති අට්ඨකිච්ච “නාමානං සමුච්චසො චසෙ” ති
 චඤ්ඤාසං. කන්චා ‘වුත්තඨානමප්පඤ්චා’ ති චග්ගභණ්සසප්ප
 සොග. කන්චා සමාසතතා “තඨිතසමාසකිතකා නාමංචාභචෙතුතා
 දීසු චෙ” ති නාමමිච කන්චා අනතාපෙඤ්චතතා ජඨිච්චචනනංච
 ගතති. කන්චා “සබ්බනාමකාරෙහෙ පඨමො” ති අට්ඨකිච්ච “සබ්බ
 භො තං සංසාත” නති නංචචනසස සංආදෙසෙ කතෙ රූපං.
 ඉභ ච එතිමානනති අචන්චා එච. චචනං එකචචනානං සංසානං
 විසසපට්ඨිපනන්ථං.

එකිසසනති ආදිති උදහරණති, තාති වුත්තනසාහෙව. එතාස ඉමාසාති කිවුදහරණති, තෙසවපන එතඉමසඥෙති “ඉන්ධිමතො ආප්ච්චො” ති ආප්ච්චිය. කනි, ගෙභා සමාසාති ආදිසු වුත්ත නසෙත රූපසිති වෙදිතබ්බා එතාස. ඉමාසනතිපි කිවුදහරණති, තාතිපි නසානුසොගෙනෙව සුච්චෙඤ්ඤසකනෙව

64 නසා වා

නසා ඉතවිසං මහනමාහාස ආකාරස්ස ඉකාරො භොති වා සංසාරොචකවචනෙසු විභවතාදෙසෙසු.

තිස්සං, තිස්සා ; නසං, නසා.

“නසා වා” කිමත්ථිදමුච්චිතො, තසා ඉන්ධිමං වහනමාතාස ආකාරස්ස ඉකාරෙ භොති සංසාසු එකවචනෙසු විභවතාදෙසෙසු වාති ඤපනත්. විපදමිදං සුත්තං. සංසාසෙකවචනග්ගහණ නව ඉකාරග්ගහණස්ස වානුවත්තනතො තාසඥනසසිකාගෙ භොති සංසාසෙකවචනෙසු විභවතාදෙසෙසු විකප්පනාති අන්ධො. තත් ව තසසාති තසඥතො “ඉන්ධිමතො ආප්ච්චියො” ති ආප්ච්චිය. කනි, සරලොපපකතිභාවාදිව කනි, අත්තමපෙකතිකා වුත්තනසෙත ජ්ඣෙකවචනසවිභවතිං කනි සස සාදෙසං සාග මච කනි “සංසාසෙකවචනෙසු වෙ” ති වත්තමානෙ “සො රස” නති සස රසෙස කතෙ රූපං එවමාප්ච්චියනත. කනි, තිඤ්ඤසං කාතබ්බං එකවචනාභවති සංසාතං විසසං දසෙසති.

තිස්සනති ආදිති උදහරණති, තාති වුත්තනසාහෙව. තසං තසසාති වාග්ගහණඵලාති

65. නගො සස සාස.

නගො නා එනා ඉමාරො නා සස විභවතිස්ස සාසාදෙසො භොති වා, අගො ව සරො ඉකාරො භොති.

තිස්සාස—තිස්සා ; එතිස්සාස—එතිස්සා ; ඉමිස්සාස—ඉමිසසා.

“තගො සස සාස” කිමත්ථිදමුච්චිතො, ගෙභා වුත්තතො නා එනා ඉමාතො සස විභවතිස්ස සාසාදෙසො භොති විකප්ප නාති ඤපනත්. කිපදමිදං සුත්තං. එතිමාග්ගහණස්ස ව අත ගතරසුත්තස්ස වානුවත්තනතො තගො තාඑතාඉමාතො සස විභවතිස්ස සාසාදෙසො භොති විකප්පනාති ඤපනත්. වුත්ති සවපන තාසඥස්ස පඨිච්චාරණං පච්චාසනතිකාසෙති කතා.

තිස්සාසාති ආදිති උදහරණති, තත් ව තිස්සාසාති තසඥතො “ඉන්ධිමතො ආප්ච්චියො” ති ආප්ච්චිය. කනි, සරලොපපකති භාවාදිව කනි, වුත්තනසෙත වතුරසිකවචනං වා ජ්ඣෙකවචනං වා සවිභවති. කනි “ආලංකෙ පි ගපඤ්ඤා ; භෙ ඉන්ධිමක පො” ති වනමානෙ “ආ ගො” ති ඉන්ධිමාචකසාකාරස්ස ගෙ ඤ්ඤා. කනි “සබ්බසාවකාරගෙ පඨිමො ; සබ්බතො සො” නාති සිට්ඨි “සපතො සිංසාතං සංසා” ති සවිභවතිස්ස සාදෙසෙ සවප නෙත හදපවාද “එතිමාසවි ; තසා වා” ති අපිසිට්ඨ ඉටිතා

සසායාදෙසං කඛ්‍යා වුහතනසෙනාකාරසේකාරදෙසෙස කතෙ රූපං
ඉහරුති වුහතසදිසානෙව, වාග්‍යාහණඵලාති හෙඛා වුහතාති

66 ඌසා රසසං

ඌසා රසසමාපජ්ජතෙ සංසාසු ඵකචචනෙසු විහතතාදෙසෙසු
නාසසං, නාසසා , සසසං, සසසා , සබ්බසසං සබ්බසසා

සංසාසමිති කිමඪං? නාස, සබ්බාස
ඵකචචනෙසමිති කිමඪං? නාසං, සබ්බාසං

“ඌසා රසසං.” කීමසම්භිද්ධවුච්චතෙ, ඌසා රසසමාපජ්ජතෙ සංසාසු
ඵකචචනෙසු විහතතාදෙසෙසුති සද්‍යපනඪං විපදමිදං සුහතං
සංසාසෙවිකචචනග්‍යාහණ්‍යවුහතනතො ඌසා රසසමාපජ්ජතෙ
සංසාසෙවිකචචනෙසු විහතතාදෙසෙසුති අභෙඪං

තස්සනති ආදිති උද්ගරණ්‍යති, තාති සුචිඤ්ඤාදයංනෙව තායාති
ආදිති කිවුද්ගරණ්‍යති, තාති හෙඛා වුහතානෙව

67 ඌසා ච වාදිතො නමිති

චි ඉභෙචචමාදිතො සඛිඛ්‍යතො නකාරගමො හොති නමිති
විහතතිමිති

චිනාං, නිඤ්ඤං, චතුහනං, පච්චනාං, ජනාං, සතතනාං,
අභිනාං, නමනාං, දසනාං

වාදිතොති කිමඪං? සහසසානං.

නමිති කිමඪං? චිසු, නිසු

චසදදග්‍යහගණ්‍යන සසං ච ආගමො හොති

චනසසනාං ඉහපිනාං , නිසසනාං චෙදනානං

“ඌසා ච වාදිතො නමිති” කීමසම්භිද්ධවුච්චතෙ, චි ඉභෙචචමාදි
තො සඛිඛ්‍යතො නකාරගමො හොති නමිති විහතතිමිති සද්‍යප
නඪං චතුසදමිදං සුහතං “සාගමො සෙ” ති ඉතො මණ්ඩුක
ගතිකචචසෙනාගමග්‍යාහණ්‍යවුහතනතෙ, අභෙඪං ච විග්‍යාහො ච
සුචිඤ්ඤාදෙසච වග්‍යාහණ්‍යඵලං සසමෙච චකමති

චිනනනති ආදිති උද්ගරණ්‍යති, තත් ච චිනනනති විසදුතො
වුහතනසෙන ජඪ්ඪිච්චචනතංවිහතතිං කඛ්‍යා “සාගමො සෙ” ති
අධිකිච්ච ඉමිතා නකාරගමං කඛ්‍යා තෙතබ්බෙ තිතෙ රූපං ඉහ
රුති වුහතසදිසානෙව කෙචලමපනෙසඪ වුහතනසෙන දිසෙ
සමපතෙත “සුනංකිසු චෙ” ති අධිකිච්ච “පවාදිකමතන” තති අතන
කරණමෙච විසෙසො

සහසසානනති කිවුද්ගරණ්‍යං, තසස පන සහසසසදුතො වුහත
නසෙන නංවිහතතිං කඛ්‍යා සතිපි තංවිහතතිමිති අවාදිතො ඉමිතා
නකාරගමමකඛ්‍යා වුහතනසෙන “සුනංකිසු චෙ” ති දිසෙ කතෙ
රූපං චිසු නිසුතිපි කිවුද්ගරණ්‍යති, තෙසමපන විසදෙදුති වුහතන
සෙන සතනමිච්චචනං සුචිහතතිං කඛ්‍යා සතිපි වාදමිති නංවිහ
තතිතා අභාචා ඉමිතා නකාරගමමකඛ්‍යා වුහතනසෙන දිසං කඛ්‍යා
රූපපිඪිච්චෙදිහබ්බා

අනෙකැතිනා නිපාතානං වහගඡ්ඡස ව නිපාතනා තස්ථ්‍රං දසෙසංගනා වසඤ්ඤාභණෙන සස වාගමො හොති, වතසනන නති අදිමාන තස්ථි ව වතසනනනති වතුසඤ්ඤො චුත්තනසෙත පඤ්චසුවචනනං විභතතිං කඛා ඉඛ්ච වගගඡ්ඡෙන සකාරවසස ව නිපාරසස ව ආගමිං කඛා* “කචාදිමඤ්චුත්තරනං දීපරසසා පච්චිසෙසු වා” ති වතනමානෙ “තෙසු චුඛිං ලාපාගමිසාරවිපජි තාදෙසා වා” ති වතුසඤ්ඤාසසකාරසස අකාරදෙසං කඛා වා “ලොසච නත්‍රාකාරෙ” ති උකාරසස ලොසං කඛා අකාරනමමා නෙකච වා තෙතබ්බෙ නිගෙ රූපං ඉතරං චුත්තකදීපමෙව, කෙව ලුච්චනෙති අකාරදෙසාභාවොචි විසෙසො

68 අමා පතො සිංඝමානං වා

ප ඉචෙවනමා සිංඝමා ඉචෙවනසං අංආආදෙසා හොති වා සථාසඛිතාං

මහං—මහිසං, මහා—මහිසා, රහං—රහිසං, රහා—රහිසා, නිපානං—නිපාතිසං, නිපානා—නිපාතිසා, විපානං—විපාතිසං, විපානා—විපාතිසා, විරහං—විරහිසං, විරහා—විරහිසා, සුච්චං—සුච්චිසං, සුච්චා—සුච්චිසා, සමහං—සමහිසං, සමහා—සමහිසා

“අමා පතො සිංඝමානං වා” ති වස්ථිදමුච්චිතෙ, ප ඉචෙවනසා සිංඝමානං සථාසඛිතං අමා ආදෙසා හොති විසලොනාති ඤ්ඤ නත්ථං වතුසඤ්ඤං සුත්තං අනෙථා සුච්චෙඤ්ඤාදෙසච අං ව ආ ව = අමා, සිංච ව සමා ව = සිංඝමා, තෙසං සිංඝමානං, සථාසු කකමෙත සමාසිතනනති අවචා ඵචං වචනං විචානතරවිකාසුප නත්ථං, අසං හෙත්ථ විධි, උනතරසුත්තසස සිංගගඡ්ඡෙසවනුච්චන නත්ථති පකති හෙසාවරිසානං, සෙත කෙතචි ආකාරෙන අධිපාස පරදීපනං, අඤ්ඤාචාපි දීසසති ව, “සමාහිසිතනං වහා භිච්ඡි වා” ති සුත්තෙ හි හිසාසිතනං සිච්චාචිති වාති වතන බ්බෙපි ඵචං අවචා සමාවචනසස සුච්චුච්චාරඡං “දීපොරෙති” ති සුත්තසස ඤ්ඤෙචා අඤ්ඤා ඵකොසෙව වතනතිති ඤ්ඤනත්ථං, ආග ව , දීසච්ච ඉචෙචිතෙති සමාවචනසස සොආදෙසො හොතිති

මතානතාදීති උද්ගරඡ්ඡති, තස්ථි ව මතානති චතිසඤ්ඤො චුත්ත තසෙන සත්තමොකචචනසිංචචනෙ කතො “ආලපෙන පි ගස ඤ්ඤා, ඉචඡඤ්චඡඤ්චරඤ්චා” ති අධිතිච “තෙ ඉච්චමා පො” ති ඉච්චාවකසස ඉකාරසස පසඤ්ඤං කඛා ඉච්චා සිභො අංආදෙසං කඛා “කලාච්චිසුචා සරෙ වා, සමකාර චෙ” ති අධි තිච්ච “පසඤ්ඤාස චෙ” ති ඉකාරසස ඤ්ඤාදෙසං කඛා තෙ තබ්බෙ නිගෙ රූපං මතාති චතිසඤ්ඤො “ඡිනච්චනසුත්තං සි, ලුච්චච නිපච්චනෙ” තාධිතිච්ච “තතො ව විපතතිසො” ති විප තතුසසතිං කඛා “දීපොඅංගොනාතිසනං සාතිසනං සිංසු” ති භාසාපතිසච්චෙසසෙධිඤ්ච සති වතති = පෙ = කඛා “සඤ්ඤාදෙපති

° අසං කඛාසකරාසච්චාදීති විරාසකරි

සමමාදනෙන් වා තදපාදනා" හි අපාදනසංඝයා කවි
 "අපාදනෙ පවමි" හි පවමොකවචනාවිභතීං කවි ඉමිනා
 තසසාකාරදෙස. කවි වුත්තනසෙන ඉකාරසස යකාරදෙස. කවි
 ගෙතබ්බි හිතෙ රූපං ඉගරති වෙ වානාභර්ථලානී, හෙ
 සමපන නතො වුත්තනසෙන සමිසමාවිභතීසො කවි ඉධ වුත්ත
 විධානෙ සමපනො වාග්ගභර්තනාකවි සමිචචනසස "සපතො
 සමි යං වා" හි යංආදෙසං කවි. සමචචනසස "ආය වතුසෙස
 චචනසස භූ, සතො නාදීන" මිති අධිකිච්ච "පතො යා" හි
 යාදෙසං කවි රූපසිච්ච වෙදිතබ්බා.

තිකතානති නිපුබ්බසස කර කරණනිමසස ලබ්බාභුසඤ්ඤ
 දිසස "ඉසීසමනිසවො වා" හි තිපපච්චයං කවි "සාසදිසතො
 තසස ඊසොච, භුජදිතමනොතො හො වි ච, ජනාදිනමා හිච්චි
 වෙ" නාධිකිච්ච "රකාරණ වෙ" හි රච්චි ලුනො වුත්තනසෙන
 නාමමිච කවි සමිචචනතිච්චි කතො වුත්තනසෙන පසඤ්ඤදිමි
 සතෙ රූපං. තිකතානති ආදිති සුචිඤ්ඤයනති. විකතානති
 ආදිපු උපසයාමතතමෙච විසෙසො.

විරතානති විපුබ්බසස රච්චි කිලාසමිතිච්චසස ලබ්බාභුසඤ්ඤදිසස
 වුත්තනසෙන තිසසච්චියාදිං කවි වුත්තාධිකාරමධිකිච්ච "ගමච
 තභනරමාදිතමනොතො" හි බානිනතාසස ලුනො සතනමාදිමි
 සතෙ රූපං. ඉගරති සුචිඤ්ඤයනති

පුච්චානති ආදිති පුච්චසඤ්ඤො "පුච්චස පුච්චපචාමො වා" හි පුච්ච
 ආදෙසං කවි පුච්ච පුච්චා ජතනති අසො "ණ උතා තෙන රතනං
 නසෙඤ්ඤමඤ්ඤසෙසිපු වෙ" හි ණපච්චයං කවි "තෙස. ඤො
 ලොප" නති ණලොප. කවි "වුච්චාදිසරසස වා සංසොගනතාසස
 සණ වෙ" හි වුච්චි. කවි තසසාපනිසමසසමෙභ සති "අසු
 වණ්ණනං වාසො වුච්චි" හි වුත්තනතා උකාරසෙසාකාරං වුච්චි. කවි*
 තසස "ම අව සරෙ" හි අවාදෙසං කවි වා : "ආලපනෙ සි ගස
 ඔඤ්ඤ" හි වතනමානෙ "ඉච්චණ්ණවණ්ණඋච්චලා" හි උච්චණ්ණ සස
 ලසඤ්ඤං කවි "කුලානමිපුච්චා සරෙ වා" හි අධිකිච්ච "යචකාර
 වෙ" හි ලසස වකාරදෙසං කවි "කච්චාදිමඤ්චුත්තනතං දිස
 රසාසච්චියෙපු වා" හි වතනමානෙ "තෙසු වුච්චලොපාගමවිකාර
 විපටිතාදෙසා වෙ" හි පුච්චසඤ්ඤොන අකාරගමං කවි වා : තෙන
 බ්බං නෙති පුච්චසඤ්ඤො "ඉසීසමනො ආසච්චියො" හි වතන
 මානෙ "තදදිතො වා ඊ" හි වා : ගමෙචපුත්තවසමධිකිච්ච
 "ණචණ්ණසණ්ණසණ්ණනුති" හි වා ඊසච්චයං කවි "සරලො
 පොමාදෙසපච්චියාදිමි සරලොපෙ භූ පතති" හි පුබ්බසරසස
 ලොපං කවි පරසරසස පසතිභාවච කවි පුච්චසඤ්ඤො නති
 තතා "තච්චිතපමාසකිතසා නාම. වානෙචතුනාදිපු වෙ" හි නාම
 මිච්ච කවි වුත්තනසෙන සමිසමාවිභතීසො කවි පසඤ්ඤච
 කවි ඉමිනා අමාආදෙසෙ සතෙ යකාරච කවි. වානාගණන

* තෙසු විධාදිසං වුච්ච ඤ්ඤො

අමාදෙසාකතපනෙහි වුත්තනසෙත “සපතො සමිං යං වා” ති යං කතා ඉතරස්ස “පතො යා” ති යාදෙසෙ කතෙ රූපානී. පවතා නති ආදීනී ප සුබ්බස්ස වතු වත්තතෙතිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤ දීස්ස නිකතානති ආදීසු වුත්තනසෙත නිපපච්චිසනතස්ස නාමමිව කතා සමිංසමාචිතනතීසො කතා හෙතා වුත්තවිධාතෙ කතෙ රූපානී.

89 ආදීතො ඔ ව.

ආදී ඉච්චනසමා සමිංවචනස්ස අං ඔ ව ආදෙසා ඉහානති වා.

ආදීං—ආදෙ

වානී කිමසං? ආදීසමිං—ආදීවති නාමං නමසසිධා

වසද්දගහනචෙත අඤ්ඤසමාපි සමිංවචනස්ස අබ්ආදෙසා ඉහානති වා

දිවා ව රචනා ව හරහති ඉස බලිං, බාග්ගසිං ආහු ග්ජා.

‘ ආදීතො ඔ ව ’ කිමතිභිදමුච්චිතො, ආදී ඉච්චනසමා සමිංවචන ස්ස අංඔආදෙසා හොනති විසපෙපනානී ඤ්ඤපනච්චං. තිපදභිදං සුත්තං. අනන්තරසුත්තතො සමිංඅංවාගහනචෙතීහාසුචත්තනතො ආදී ඉච්චනසමා සමිංවචනස්ස අංඔආදෙසා හොනති විසපෙපනානී අසො

ආදීතනකදීති උදහරණති, ගෙසමපන ආසුබ්බස්ස ද දුතෙතිමස්ස ලබ්බාතුස ඤ්ඤදීස්ස ආදීයනීති අසො “සඤ්ඤසං දුධාතො ඉ” ඉති ඉපපච්චයං කතා වුත්තනසෙත නාමමිව කතා සමිංවචනතීව කතා අනන්තරසුත්තමධිකීව ඉමිතා තස්ස අංඔආදෙසෙ කතා :— යත් අංආදෙසො හොති, තස් “සර සරෙ ලොප ” නති අබිකච්ච “වා පචෙ අසරූපා” ති පරසරස්ස ලොපං බාමෙධිතා:— “සර ලොපොමාදෙසපච්චිධාදිමිති සරලොපෙ තු පකති” ති සුබ්බසර ස්සලොපෙ සච්චනෙත “අංමො නිගහනිතං කුලපෙහි ” ති කුමො අංවචනස්ස නිගහනිතං කතා. ඉතරහු “ සරලොපො=පෙ=පක ති ” ති සුබ්බසරස්ස ලොපං කතා පරසරස්ස පකතිතාවාදිව කතා රූපපිච්ච වෙදිතබ්බා.

ආදීසිං ආදීවති ඉමානී වාගහනච්චිලානී, ගෙසු සුබ්බං රූපං සුච්චෙඤ්ඤසාමෙව, ඉතරස්ස පන ආදීසද්දතො සමිංවචනතී. කතා “ සොතිසිතනං වහාහිමිති වා ” ති ච්චිආදෙසං කතා රූපපිච්ච වෙදි තබ්බා.

අතෙකච්චනා නිපානාතං වගහනච්චස්ස ව නිපානනා අඤ්ඤ තිපි සමිංවචනස්ස ඉධ වුත්තා අවුත්තා වා ආදෙසා හොනතීති දසෙස තො වසද්දගහනචෙතනානී ආදීමාස

තස් ව දිවානී ආදීනී උදහරණති, තෙසච්ච දිවාරහතිවාන ච්චි ඉච්චනෙති පාච්චිකෙති වුත්තනසෙත සමිංවචනං කතා ඉධ වගහනචෙත පච්චාපිසා තස්ස ආංඔආදෙසෙ කතා සුබ්බරූප විසෙ හෙතා වුත්තනසෙත සුබ්බසරස්ස ලොපං කතා පරසරස්ස

° පරිචෙපිසබ්බා.

පකච්ඡාදිව කථා ඉතරස්මි චුත්තකසෙතෙව නිගගතිතං කථා
“අසො රසසමෙකවචනසොකාපි වෙ” ති පුබ්බසරස්ස රස්සං කථා
රූපසිඤ්චෙදිතබ්බා

70 කුලානම්පුචා සරෙ වා

කුල ඉච්චතෙසං ඉසථව ඉච්චතෙ ආරදසා ගොනති වා
සරෙ පරෙ සථාසබ්බා

නිසන්තං, පච්ඡිකාගාර, අග්ගිකාගාර, ගිකුච්චාසරෙ නිසි
දති, පුච්චාසරෙ

සරෙති කිමසං? නිමලං, නිඵලං, නිකචතුකාං, නිදුඤ්චං,
නිලොකාං, නිත්තං, නිපාසං, නිගාසං, නිභවං, නිබ්බන්තං, නිච්ච
දතං, නිසිමකං, නිච්චදං, චතුර්ගුණං, පුච්චදතං.

වානි කිමසං? පච්චගඛනති සමන්තාගරො, නිගාකාරෙති,
චකචාසරෙ.

වානි විකප්පනසං? ඉකාරස්ස අසාරදෙසා ගොනි
චනුච්චතං.

“කුලානම්පුචා සරෙ වා” කිමභවිදුච්චතෙ, කුල ඉච්ච
තෙසං ඉසථව ඉච්චතෙ ආරදසා ගොනති සරෙ පරෙ වික
පෙතනති සුභවසං චතුර්ගුණං පුච්චදං අරො පුච්චදෙසෙ
සෙව. කො ච ලො ච = කුලා, ඉස ච උච ච = ඉසුචා නසි
සිකත* මෙව වාග්ගනනමසී, අථ කසමා පුච්ච වාග්ගනන
කතනති සච්චං, අනි, නමපන විකප්පනමෙව දීපෙති, නසමා
සතිපි තසී. අසනතරවිකප්පනමෙව වාග්ගනනං කතං, අසං
භවසංසො, කුලානං ඉසුචාදසා වාගොනති අරො පුච්ච වානි තෙ
නාභ වානි විකප්පනමසී ආදී, අසමපනෙසංසො, වානි විසී
චනුච්චතරවිකප්පනමසී

සිසන්තනති ආදීති උදහරණෙති, ගෙසමපන ති—අන්තං, පච්චි—
අනාර, අනාගි—අගාර, නිකුච්ච—ආසරෙ, පුච්ච—ආසරෙති ජෙදං
කථා බාජනං විසොජනං පුබ්බෙසං නිභවං, ඉකාරස්ස “ආල
පරෙ පි ගසෙඤ්ඤ” තැවිසිච්ච “ඉච්චණ්ණවණ්ණච්චලා” ති
කුච්චඤ්ඤං කථා ඉතරෙසපුකාරස්ස ගෙතෙව ලසඤ්ඤං කථා
“අමා පරොසී.සොභං වා” තැවිසිච්ච ඉච්ච කුලානං පච්චාදිසා
ඉසුචාදෙසෙ කථා තෙතබ්බං තෙති, රූපසිඤ්චෙදිතබ්බා

සිච්චනති ආදීති කිච්චදහරණෙති, තානි පුච්චදෙසෙතෙව.
සථාසබ්බවචනානමෙවිච්චං අරොසෙතො පච්චපච්චනති ආදීතං
තසි පච්චි—අරොසෙති, සීනි—අකාරෙති, චනුච්ච—ආසරෙතනති
ජෙදං කථා බාජනං විසොජනං චුත්තකසෙත කුලපඤ්ඤං
කථා ඉච්චතා ආරදෙසෙ පච්චපන වාග්ගනනමසී කථා “වා පරෙ

අසරුපා” හි ලොපෙ සමචනෙත තැන්පි වාග්ගභණ්ණනාකඛි
“දුච්චෙණ්ණ සං නචා, වට්ඨොද්දකතාන” හරි සවකාරදෙස
සමචනෙත තැන්පි නචානවට්ඨොගභණ්ණනී අකඛි “සඤ්ඤ
ලොප” හරි සුච්චිසඤ්ඤං ලොපං කඛි පරචචරං තෙනා රුපසිච්චි
වෙදිතඛි.

දුද්දහී දුච්ච වාග්ගභණ්ණපචෙයඤ්ඤං දසෙසනෙතා වඤ්ඤභතඤ්ඤා
ආදිමාන තසස පන ඤාසඤ්ඤා තිණ්ණං සමුච්චොති අඤ්ඤා “සමු
ච්චෙති කඤ්ඤ වෙ” හි ඤ්ඤාච්චං කඛි “තෙසං ඤ්ඤ ලො
ප” හරි ඤ්ඤොපං කඛි චුග්ගතඤ්ඤෙත දුකාරසස දුච්ච වාග්ගභණ්ණන
අසාදෙසං කඛි තෙනඛිං තෙනා තච්චතතා චුග්ගතඤ්ඤෙත
තාච්චිච කඛි තචො පිච්චතතා කඛි “සොනනනි භස්සංසෙසනි ;
දතො නිච්ච” හරි අච්චිච්ච “පිං” හි තසස අංආදෙසං කඛි චුග්ගතන
ඤ්ඤෙත සරලොපපකච්චාචාදිච කඛි වඤ්ඤසඤ්ඤා සච වඤ්ඤනා
තඤ්ඤා අඤ්ඤ “නාචාතං සමාසො ආභතඤ්ඤා ; උචෙත තඤ්ඤා”
හි අච්චිච්ච “අචාදෙසො පරපදෙති” හි තඤ්ඤාච්චසමාසං කඛි
“තෙසං ච්චතතීච්චා ලොපා වෙ” හි ච්චතතීලොපං කඛි “පකච්ච
චසස සරග්ගඤ්ඤ” හි පකච්චාචං කඛි සමාසනතා චුග්ගතඤ්ඤෙත
තාච්චිච කඛි සුච්චතතාදිච කඛි රුපසිච්චි වෙදිතඛි.

නඤ්ඤ භිසංගා භිසංගුච්චාසනෙති ආදිති සරෙ පරෙ “සමච්චදත
භරලා වාගමා” හි සවකාරගමෙතෙව සිරිඤ්ඤාති, අච්ච කඤ්ඤා දුදා
චුග්ගතඤ්ඤා තාච්ච පන සිරිඤ්ඤාති සසමිඤ්ඤාසනං අච්චිච්චාසනඤ්ඤා
ආදිති පන න සිරිඤ්ඤාති, සසමිඤ්ඤා—ආසනං, අච්චිච්ච—ආසනඤ්ඤා
චෙදෙ කතෙ වකාරගමෙ ව කතෙ සසමිඤ්ඤාසනං අච්චිච්චාසන
නතච්ච හි සමෙඤ්ඤාති නඤ්ඤ “අසො රසසච්චකච්චවතඤ්ඤාච්ච
වෙ” හි චුග්ගතඤ්ඤා. චුග්ගතං, තච්චපතෙකච්චවතඤ්ඤාච්චකච්ච
තෙති, දුච්ච පන සසමිඤ්ඤා ආසනං, අච්චිච්චතො ආසනඤ්ඤා ච්ච
සං කඛි චුග්ගතඤ්ඤෙත “අචාදෙසො පරපදෙති” හි සමාසෙ කතෙ
ච්චතතීලොපෙ පකච්චාචෙ ව කතෙ වකාරගමෙ ව කතෙ ච්ච
ච්චතාදිච්චාචා රසසමිඤ්ඤාසමච්චනෙත සසමිඤ්ඤාසනං අච්චිච්චා
සනඤ්ඤා සමෙඤ්ඤාති තච්චච්චතතඤ්ඤා චුග්ගතඤ්ඤා. නඤ්ඤ “නිච්චාදි
මච්චඤ්ඤාගච්චා දීසරසසාච්චච්චෙඤ්ඤා වා” හි චුග්ගතඤ්ඤා. චුග්ගතං,
තච්චපන තච්චච්චතතඤ්ඤාච්චතතඤ්ඤා කච්චිච්ච තෙති, කච්චිච්ච ත
තෙති, තෙනෙව “අසො රසසච්චකච්චවතඤ්ඤාච්ච වෙ” හි ආදීරසසච්චා
තං කතං, තච්චා සමච්චකච්චි තදකාරච්චිච්චතච්චිච්චං චුග්ගතං. අච්ච
ච සසමිඤ්ඤාසං සොගතාති.

71. සමකාච ව.

කුලාභං සකාරමකාචදෙසා චොහති සරෙ පරෙ සමා
සමා.

අභතභාරං, වකච්චාසනං, සමාභතං තෙ මතාච්ච

වසඤ්ඤාභතං සමිච්චිච්චතඤ්ඤා.

“සමකාච ව” හිච්චිච්චිච්චිච්චිච්ච, කුලාභං සකාරමකාචදෙසා
චොහති සරෙති සුච්චතතා. ච්චිච්චිච්ච සුච්චතං. වාග්ගභණ්ණ

හෙළා වුහතවිධානසස* සමපිණ්ඩනනො වුහතපසකාරනං කිලානං
 යවකාරපි හොනති සරෙහි අපො. තෙසංයෙව විහිතතා
 ඉමසස නිසතතා පාකවා වෙති න වුහතං වාග්‍යහණඵලං නඤ්චි
 වණ්ණවණ්ණනං “ඉවණ්ණෙණ යනනවා, වමොදුදනනාන” නති
 සරෙ පරෙ යවකාරදෙසා ලභනෙතව, අඵ කි වන්ථ: “ යවකාර වෙ”
 හි වුහතනහි න ලභනති, කසමා “සුනමිසුවා සරෙ වා” හි
 වුහෙනයෙව සිමෙ කිලානං පසඤ්ඤසස වාහි ව වචනං යෙසං
 කිලසඤ්ඤ පසඤ්ඤ, ව හොගති තෙසංයෙව ගහණන්ථං, තෙන
 යති කිලසඤ්ඤ පසඤ්ඤ ව හොනති, සො “ කිලානමිසුවා සරෙ
 වා” හිමසස ව “පසඤ්ඤසස වා” හිමසස ව විසයො, යන්ථ
 න හොනති, සො “ඉවණ්ණෙණ යනනවා, වමොදුදනනාන” නති
 ඉමෙසං විසයො, තෙන අග්‍යභාරං වනවිධානනනති ආදිසු අග්‍යති—
 අග්‍යාරං වනවු—ආයතනනති ජෙදෙ කඤ්ඤා “ඉවණ්ණවණ්ණ
 ජකිලා” හි කිලසඤ්ඤනං කතතතා “ඉවණ්ණෙණ යනනවා, වමො
 දුදනනාන” නති ඉමෙසං පවෙසානාවා අග්‍යභාරං වනවුආයතන
 නති වා අග්‍යභාරං වනවිධානනනති වා රූපං භවෙස, “ඉවණ්ණෙණ
 යනනවා” හි හි සරෙ පරෙ ඉවණ්ණසස ව “වමොදුදනනාන” නති
 උවණ්ණසස ව යවකාරදෙසා යන්ථ හොගති, තන්ථ නිසතායෙව
 හොනති, යන්ථ පන න හොනති, තන්ථපි නිසතවමෙසනෙවති
 තනතිවහතනන්ථං ඉදං වුහතනති දඪබ්බං අඵවා “ඉවණ්ණෙණ
 යනනවා, වමොදුදනනාන” නති වන්ථ: “ කිලානමිසුවා සරෙ
 වා” හිමසස වුහතතතා අසතිපි ඉභ වා ග්‍යහණෙණ ඉමසසානිසතතා
 පාකවා වෙති අකතතබ්බමෙව වා ග්‍යහණං, අඵ ව පන කඪං තෙඤ
 ඤ්ඤසස “ඉවණ්ණෙණ යනනවා” හි ඵන්ථ විස ඉධාපි වා ග්‍යහණ
 කරණං, යන්ථ වා ග්‍යහණෙණනිදං න පථිඪං, තන්ථ “ඉවණ්ණෙණ
 යනනවා” හි සරෙ පරෙ යං විහිතං. තමපි න හොනති ඤ්ඤපනන්ථති
 මනතුං සකඤ්ඤනෙසංගතා වුහතපසකාරමෙව රූපං භවෙස, තසථ
 තනතිවහතනන්ථපි ඉදං වුහතනති දඪබ්බං අඵවා, තථාන
 සකිවමෙසන වුහතං, ඉදං සකිවජායානාවෙපි විහිතං,
 යඪා හි, අරහා භවං වනතුනති ආදිසු කිබ්බිධානෙ * “ඉවණ්ණෙණ
 සමානකතතකඤ්ඤ භවෙතුං වා” හි අධිකිවච “අරහසකකාදිසු
 වෙ” හි තුං පථිවමෙ සිමෙපි උණ්දිප්පථිවමෙසන නිථාදෙතුං
 “අරහසකකාදිති තුං” ඉති ව වුබොති ඵන්ථ “වුබගමාදිසෙථ
 කතනං” හි තප්පථිවමෙ සිමෙපි උණ්දිප්පථිවමෙසන නිථාදෙතුං
 “භෂදිති මතිවුසිපුජදිති යොතා” හි ඵන්ථ වුසිග්‍යහණච කතං, ඵච
 මිදඉපි වුහතනති දඪබ්බං.

අග්‍යභාරනති ආදිති උදගරණති, තෙසමපන අග්‍යති—අග්‍යාරං,
 වනවු—ආයතනං, සු—ආගතනති ජෙදං කඤ්ඤා බ්‍යඡනං විසො
 ජෙඤ්ඤා “ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤ” හි අධිකිවච “ඉවණ්ණවණ්ණ
 ජකිලා” හි කිලසඤ්ඤනං කඤ්ඤා අනන්තරසුගතමිධිකිවච ඉමේනා

සවිකාරදෙසෙ කනිා “ බැජනො ව විසඤ්ඤායො ” ති එසේ වග්ග
ගණේන පුබ්බරූප සංයොගාදිය ස ගකාරස ස්ලාපං කනිා රූප
සිඛි වෙද්දාබ්බි.

72. පසඤ්ඤාස ව

පසඤ්ඤාස විභවනාදෙස සරපරෙ සකාරදෙසා භොති.
පුච්චිතා, රතතා, මතතා.

සරෙති කිමසං? පුච්චිසං.

වසඤ්ඤාගණමනුකඛිචිතසං.

“ පසඤ්ඤාස ව” කිවිසේදිද්විවිතො, පසඤ්ඤාස ව සරෙ පරෙ
සකාරදෙසො භොතිති ස්ථපච්චිතං. විපදවිදං පුතාං. අතතතර
පුතාභො පකාරග්ග ගණස ව “ කුලානේ සුචාසරෙ වා” ති දුභො
සරග්ගගණස වානුචතතනංතා සරෙ පරෙ පසඤ්ඤාස සකාර
දෙසො භොතිති අසේභා වග්ගගණං සකාරග්ගගණසුඛඛිචිත
සං. නච්චිතනාමර වුතතනාච වතතනෙති. වතතනො, දුච
පන අසති වග්ගගණේ “ සවිකාර වෙ ” ති වුතතනා වකාරග්ග
ගණවිචි වතතනං, තසමා තං නිවතොතිා ගසෙච්චාසඛිචිතසං.
‘ පඤ්ඤාස අසාධිකො භොති ’ ති කනිා වග්ගගණේන තදවච්චා
සිප්පිතො ව කසමා වකාරග්ගගණවිචිතසිප්පිතෙතධර්. පයොගාතා
වා, අපුච්චිතගණේන ව ච ගගණං. පයොගාතාවාච. දුදවිචි සච්චි
විචාතාවං සකිාස වුතතා.

පුච්චිතෙති අදිති උදුසරණති, තාති පුච්චිතෙද්දාසංතෙවි. වුතතං
විභවනාදෙසෙති විචනං සච්චි පසඤ්ඤා නිවිත මාදෙසං තච්චි, තච්චි
පසඤ්ඤාසරණේ පයොජනාතාවා පසඤ්ඤාමකනිා “ දුච්චිතෙච්ච
සා කවිා ” ති දුච්චිතාව සාච්චිතං සතතා, සච්චි පන පසඤ්ඤාතිච
තතමාදෙසං. අසච්චි, තච්චි පසඤ්ඤා කනිා දුච්චිතා සච්චිච්චාසාච්චි
සකාරදෙසසරණේදිද. වුතතධර් ස්ථපච්චිතං. එසේ ව විභවනා
දෙසෙති කිවිචි අච්චිසට්චිතං වුතතං, චච්චි පනො සරිතං සර
දිතං. විචතච්චිතවිච්චාචා සරදෙසො විභවනාදෙසා වාති තංදසන
සං. වුතතනං දුච්චිතං. තො පන අසච්චිතො “ අච්චිතො සච්චිතො
තං වා ” ති වුතතාදෙසාව. තරච්චි. විභවනාදිවිචි සර අසච්චි.
අසච්චි, තසසා පන විභවනිසා පනො සරසා “ අච්චිතො සච්චිතො
කුලපෙති ” ති නිග්ගච්චිතං වුතතං, කච්චි “ අං සච්චිතො පසඤ්ඤා
භො ” ති සකාරදෙසො වුතතා. ගසමා වුතතසකාරදසනතිච
වෙච්චාති ගණවතබ්බි.

73. ගාව සෙ.

ගවා දුච්චිතස සකාරස ආචාරදෙසා භොති සෙ විභ
වනිච්චි

ගාව සෙ

“ ගාව සෙ ” කිවිසේදිද්විවිතො, ගොසඤ්ඤාගණසකාරස සෙ
විභවනිච්චි ආචාරදෙසා භොතිති ස්ථපච්චිතං. ගාවච්චි එසං පදං

සෙසු එක පදනම් විපදමිදං* සුභතං. එනම් ව ගොසා ඔ = ගොමි හි ඡේදං කඩා "සර් සරෙ ලොප" නම් පුබ්බසරසා ලොපං කඩා පරනාරං නෙඩා ගොසද්දතො ආවාදෙසාපෙඤාං ජපී. කඩා ගොසා ආවා = ගොආඩාහි විභාහං කඩා "සර් සරෙ ලොප" නම් පුබ්බසරසා ලොපං කඩා ගාවො සෙසු වර්තනෙබ්බ "ලොපව නත්‍රාකාරෙ" ති ඔකාරසා ලොපං කඩා පුභතාඩානෙ අකාරගමං කඩා ගාවසෙසු වුභතාතා ගො ඉච්චිතසා ඔකාරසා ආවාදෙසා ගොහි සෙවිභතතිමිති අපො

ගාවසාහි උද්ගරණං, තසා පන ගොසද්දතො "ජනවචන සුභතං හි" තඤ්චිමිතිච්ච වුභතනසෙත වතුසෙවකච්චනං. ඡේදක ච්චනං වා සවිභතතිං කඩා ඉමිනා ඔකාරසා ආවාදෙසං කඩා නෙතබ්බං ගොඩා "සාගමො සෙ" ති සකාරගමෙ කතෙ රූපං.

4. 74 යොසු ව

ගො ඉච්චිතසා ඔකාරසා ආවාදෙසො ගොහි යො ඉච්චිතසා පරෙසු

ගාවො ගව්ඡනාහි, ගාවො, සසාහති, ගාපි ගව්ඡනාහි, ගාපි සසාහති

වසද්දගහණං කිමසං? නාසමාසමිංසු වචනෙසු ගො ඉච්චිතසා ඔකාරසා ආවාදෙසො ගොහි

ගාවෙන, ගාවා, ගාවෙ, ගාවෙසු

"යොසු ව" කිමසම්චිදමුච්චතෙ, ගොසද්දසා ඔකාරසා යොසු විභතාසු ආවාදෙසො ගොහිති සුපනන්. විපදමිදං සුභතං අනගාරසුභතනො ගාවගහණනුච්චතනතො ගොසද්දසාකාරසා ආවාදෙසො ගොහි යොසු විභතතිසුහි අපො වගහණපයො ජනං සසමෙච වනති. ඉමිසානනතරසුනෙතනෙකසොගා කරණමිධි ගොගහණනෙ පඨමාච්චිතච්චනානං ගතිතගාව විඤ්ඤපනන්, තථා හි, තෙතෙකයොගෙ කතෙ "ගාවසයොසු වෙ" ති සුභතං ගවෙසා, එවං ව සති විනනං සයොතමපෙඤාහි සතාමිච්චචනං කතනතිපි විනතා ගවෙසා, යොසුහි වුභතා පන යො ව යො වාහි විගහතං කඩා යොයොසුහි වර්තනෙබ්බ "සරූපා නවෙකසෙසුසකි" නම් එකරසසං කඩා සතාමිච්චචනං කතං, අඤ්ඤථා ඔච්චචනමෙච ව සියාහි විඤ්ඤසති

ගාවො ගව්ඡනාහි තඤ්චිති උද්ගරණති, තසා ගාවොහි ගොසද්දතො ජනවචනාසකාරමිධිකිච්ච වුභතනසෙත පඨමාච්චචනං කඩා අනගාරසුභතමිධිකිච්ච ඉමිනා ඔකාරසා ආවාදෙසං කඩා තතො යොච්චනසා "තතො යොනමො හු" ති එනම් නගහණනෙ තොකාරදෙසං කඩා සරලොපපකතිභාවාදිම කඩා නෙතබ්බෙ තිතෙ රූපං ඉගරසමිං දුතිසාච්චචනකරණමෙච විසෙසො

* විපදමිදං, රූපසිච † අකාරමානෙසාහිප සාධො

ගාමී ගවුරුකරීන් එක් ගාමීන් ගොසඳුනො වුනානසෙත සොවි
ගනි. කනි මකාරසාවාදෙස. කනි "කවි වාගුච්ඡන්දිසව
යාන. දිසවිප්‍රනාදෙසලොපාගමි වෙ" කි වා. "තෙසු වුසිලොපාගම
විකාරවිප්‍රනාදෙසා වෙ" කි වා සොවිඡන්දියා ඊකාරදෙස. කචා
සරලොපපකඩිතාවාදිවිසි ව කතෙ රූපා. ගාමී පසකඩිති එන්
දුර්විසාවුච්චකසරණමෙව විසෙසො.

අනෙකැන්තා නිපාතානං වග්ගහණස ව නිපාතානා කල්
ලා දෙසසනො වසදුග්ගහණ. කුමනි නාසයානිංසු වචනෙසු
ආවාදෙසො ගොතිති ආහ.

තස ව ගාවෙතාති ගොසඳුනො වුනානසෙත තනිසෙකවච
න. කනි ඉටි වග්ගහණන මකාරසා ආවාදෙස. කචා "අනො
නෙතා" කි නාවචනස එනාදෙස. කනි සරලොපපකඩිතාවා
දිවිසි කතෙ රූපා. ගාමී ගොසඳුනො වුනානසෙත සිවචන.
කනි වග්ගහණනොකාරසාවාදෙස. කනි "අනො නෙත;
සො වා; සබ්බසොගීනවිච්චි" කි වචනවිතෙ "සිංහිනනං
වා" කි සිවචනසකාරදෙස. කනි සරලොපපකඩිතාවාදිවිසි
කතෙ රූපා. ගාවෙති ගොසඳුනො වුනානසෙත සතෙවිසක
වචනසිංහිතනි. කනි වග්ගහණන මකාරසාවාදෙස. කනි
වුනානසෙත "සිංහිනනං වා" කි සිංහිනනසකාරදෙස.
කනි සරලොපපකඩිතාවාදිවිසි කතෙ රූපා. ගාවෙසුති ගොසඳු
නො වුනානසෙත සතෙවිච්චන. කනි වග්ගහණන මකාර
සාවාදෙස. කනි "සුච්ඡිකාරෙච්චි" කි ගාවසඳුනනස එකාර
දෙසකනි නෙතබ්බි ඊතෙ රූපා.

75 අවච්චි ව.

ගො ඉටිවිසකස මකාරසා අවච්චි ඉටිවිසක අදෙසා ගො
නි අවච්චි විසතනිවිති

ගාවං, ගවං.

වසදුග්ගහණන සාදිංසංසසු සුච්චිගාරවච්චගසු ව අවාදෙ
සො ගොති'

ගවසස, ගවං, ගවං, ගවං, ගවං, ගවං, ගවං

"අවච්චි ව" කිවසිදිදුච්චිතෙ, නො ඉටිවිසක මකාරසා
අවච්චි ඉටිවිසක අදෙසා නොනි අවච්චි විසතනිවිසි කුපකනි.
කිපදිදි. සුතා. ගාවග්ගහණනොකාරසාවාදෙස නො ඉටිවි
සක මකාරසාවච්චිදෙසා ගොනි අවච්චි විසතනිවිසි අදෙසා.
වග්ගහණනිලං සෙවෙව විසතනි. නසු සෙසා වග්ගහණනාවා
දෙසස ව උපරි "ම සෙර වෙ" කි අවාදෙසස වුසලබ්භනා
න උපතබ්බෙවිදිනි න න වචනබ්බා, කනි, "ම සෙර වෙ" කි
සවංස සෙර පෙර වුනා, නනි අසවංසෙසි අවාදෙසස.
ආවග්ගහණ. සකිස වුනො ආවාදෙසොව ගොතිති සවිකාසික,
තනිවාරණ සිච්චිසාසකා.

භාවං ගවනති ගොසද්දතො ජනවචනාධිකාරමධිකිච්ච චුත්තන
 යෙන දුතියෙකචචනං කඛා “ගාව සෙ” ති අධිකිච්ච ඉමිනා ඔකා
 රසස ආචද්දාදෙසෙකඛා සරලොපපකතිභාවාද්ධිතිකතෙ රූපාති.
 ඉතරති වග්ගහණඵලාති. තස්ච ච ගවසානාති ගොසද්දතො
 චුත්තනසෙන සවිභතනිං කඛා වග්ගහණන ඔකාරසස අවාදෙසං
 කඛා “සාගමො සෙ” ති සසාරගමෙ කතෙ රූපං. ඉතරති
 සුච්ඤ්ඤයංනෙව කෙවලච්චනෙත්ථ අවාදෙසොච විසෙසො

76 ආවසු වා

ආව ඉච්චනසස ගාවාදෙසසස අනතසස සරසස උකාර්දෙසො
 ගොති වා අච්චි විභනතිච්චි.

ගාවුං—ගාවං

ආවසෙති කිමසං? ගවං.

අච්චිති කිමසං? ගාවො තිඤ්ඤති

“ආවසු වා” කිමසම්ඤ්ච්චිතො, ආවාදෙසනතසුකාරෙ ගොති
 අච්චි විභතතිච්චි විකප්පනාති සුපනස්ථං. ආවසානාති ඵකං පදං,
 උ ඉති ඵකං පදං, වාති ඵකං පදනති තිපදම්ඤ්ඤ සුතතං. ආවසානාති
 කිවාපනියමෙච්චා චුත්තං, තථාපි ගෙඨා ආවාදෙසස චුත්තතතා
 සොච ඉධ ගතිතොති විඤ්ඤයති, “තුමාසස තුවංකිමමිති” ති ආදිසු
 සතිපි අංගහණ ඉගෙච වචනමපි තදස්මෙච නෙතාග, ගාවා
 දෙසසානාති ආවසස අ=ආචද ඉති ඡජීසමාසං කඛා “සර සරෙ
 ලොප” නති පුඤ්ඤසරස ලොපං කඛා නෙතබ්බං නෙතා ආවාදෙ
 සාපෙකඛං ඡජීං කඛා ආවසානාති චුත්තනාති දඨබ්බං. තෙන ආව
 ඉච්චිතසස ගාවාදෙසසස අනතසස සරසස උකාරෙ ගොති වික
 ප්පනාති අනෙඨා නග්ඤ “ගාව සෙ” ති ඉතො ගාවග්ගහණ
 චත්තමානෙ අසතිපි ඉධ ආවග්ගහණ සිජ්ඣනිති න සිරිඤ්ඤ ති,
 අනතතරෙ අවාදෙසස චුත්තතතා, උනාරිච්චි තසෙච්චානුචත්තන
 ගො ව සොච චත්තනිති සඛිතා සිසා, තසමා තං නිචත්තනත්ථමිභ
 ආවග්ගහණං කතනති

ගාවුතර් ගොසද්දතො චුත්තනසෙන අංවිභතනිං කඛා “ගාව
 සෙ” තාධිකිච්ච “අච්චිති වා” ති ඔකාරසස ආවාදෙසං කඛා “අච
 ච්චි වා” ති අධිකිච්ච ඉමිනා ආවාදෙසනතසුකාර්දෙසං කඛා
 “ආලපතෙ පි ගසඤ්ඤ” ති චත්තමානෙ “ඉච්චිඤ්චිඤ්චිඤ්චිඤ්චි
 ලා” ති උච්චිඤ්චිඤ්චි ලසඤ්ඤං කඛා “අමෙමා නිග්ගහිතං කාල
 පෙති” ති අංචචනසස නිග්ගහිතාදෙසෙ කතෙ රූපං

ඉතරං වාග්ගහණඵලං තං සුච්ඤ්ඤයංමෙච කිච්චුඤ්චර
 ඤ්චි සුච්ඤ්ඤයංනෙච.

77 ගාගො භමං සතිමනාලුගනන ව සමාගස

ගාගො ගොසද්දගො නංචචනසස අංචරදෙසො ගොති ගො
 ඉච්චනසස ඔකාරසස අවාදෙසො ගොති සතිමති පරෙ අලුගනන
 ව සමාගස

භවමසනීසා චේරසා

අලුරහනනී කිමසිං? ගොපනී

මසදුලාහගරණන අසමාසෙපි නංචචනසා අංආරදොසා ගොනී, ගො ඉරච්චකසා ඔකාරසසා අමාරදොසා ච ගොනී.

භවං.

“තභො නමං පභිවහාලුගෙතන ච සමාසෙ ” කිමසිමිදුච්චිවෙන, තභො ගොසදුගෙනා පරසස නංචචකසස අං ගොනී, ගො ඉරච්චකසා ඔකාරසස අමාරදොසො තොනී පභිසදුසසිං පරෙ අලුරෙතන ච සමාසෙහි සදුපහන්ථං. තභොනී එකං, ආං ඉති එකං, අං ඉති එකං, පභිවෙතිනී එකං, අලුරොනානී එකං, සමාසෙහි එකතනී සත්තපදවිදං සුත්තං. ඉධ තභොනී වුත්තත්තා ‘අන්චසා විහතනිවිපරිනාමො’නී කථා ගොග්ගහණසස ගොසමානී අනුචත්තනතො ච අචග්ගහණ සසානුචත්තනතො ච තභො ගොසදුගෙනා නංචචකසස අං ගොනී, ඔකාරසස ච අමාරදොසො තොනී පභිසදුසසිං පරෙ අලුරෙතන ච සමාසෙහි අභො. නනු ච සමාසෙහි සති ලොපො ගොනී, අඵ කසමා වුත්තා අලුරෙතනී. අලොපසමාසසාපි සචගමා “තෙසං විහතනි යො ලොපා වෙ” නී එන්ච චග්ගහණවෙති තදන්චෙච නනු තභො නමං පභිවෙති ච සමාසෙහි වුරෙතනෙච නංචචකසස අංචචනගො සමාසෙ සනිපි නංචචකසස න ලොපො, ගොනීනී විඤ්ඤානනී, අඵ කසමා අලුරෙතනී වුරෙතනනී. සචං, න චත්තඛනිං, එචං සරෙතනපි සමාසසස සඤ්ඤා විකාඤ්ඤපහන්ථං වුත්තං. දුච්චො හි සමාසෙ, ලුගත සමාසෙ, අලුරත්තසමාසෙ, ච. සමාසිසනී සචසතං චා සමාසෙහි වුරත්තත්තා ලුගතසමාසෙ, පාකචොච, ඉතරෙ පතාපාකචො, තසමා තභො නංචචකසස අං ගොනී පභිවෙති පරෙ සමාසෙහි වුරො, අඤ්ඤානී සමාසෙ සති විහතනිලොපො ගොනී, ඉහ පභි සමාසෙ සති ච වුත්තං, නංචචකසස අං ගොනීනී ච, කිංතාමෙහනනී සචිකා සිසා, තසමා ඊදිසො අලුරත්තසමාසො නාමානී සදුපහන්ථං අලුරෙතනී ආහ. සො සභ සමාසසඤ්ඤන දුලොච්චරණේ, තෙන අලුරෙතන සමාසෙහි සචිගමො.

භවමසනීනී* ගොසදුගෙනා වුත්තනෙත උච්චිච්චචනදාචන නනී. කථා ගනිසදු. යොපෙතිා ගොතං පභිනී අන්ච “කාපිතං සමාසෙ, සුගතපෙතිා; ලුගත නසුචිසා” නී අපිනිච්ච “අමාරදොසා පරපදෙහි” නී සමාසං කථා “තෙසං විහතනිගොලොපා වෙ” නී විහතනිලොපෙ සචපෙන චග්ගහණෙන ලොපචකථා “ගොණ ධවනි වා” නී ගොණදෙසෙ සචපෙන චග්ගහණෙන කථා “ගාච රස; අචචනි වෙ” නී අපිනිච්ච ඉපිඤා නංචචකසස අංආරදොසං කථා ගොසදුගෙනාකාරසස අමාරදොසං කථා පරලොපසසනී භාවාදිචි කතෙ රූපං.

ගොපනීනී කිමදුගරණං, භවසභ ගොසදුගෙනා නංචචනං. කථා පභිසදු. යොපෙතිා ගොතච්චනීනී අන්ච වුරත්තනෙත සමාසං

* “භවමසනීනානී උදසරණං, කසා ගො’ නී විකඛං. තච්චං

කඩා “තෙහෙම විභවතියො ලොපා වෙ” ති විභවතීලොපෙ අක
තෙසෙව ඉමිනා තංවචතසස අංආදෙසෙ සමපතෙතා ලොපෙතකි
සමාසතතා අලුතතසමාසො න තොතිති කඩා අමාදෙසමකඩා
වුතනතසෙන විභවතීලොපෙහි කතෙ රූපං

අනෙකසථතතා නිපාතානං වග්ගහණසස ව නිපාතතතා තපඵලං
දසෙසනෙතා වසදදග්ගහණෙන අසමාසෙපි තංවචතසස අං
තොති, තො ඉලෙචිතසස ඔකාරසස අමාදෙසො ව තොතිති ආත.
තථ පන ගවනනි උදුහරණං, තං සුචිසෙකුකුයාමෙව.

78. ඔ සරෙ ව.

ගො ඉලෙචිතසස ඔකාරසස අමාදෙසො ව ගොති සමාස
සරෙ පරෙ

ගවසසකං, ගවෙලකං, ගමාපීනං.

වසදදග්ගහණෙන උච්ඡණ් ඉලෙචිතමනනානං ලිඛිතානං උච්
අවඋග්ගදසා ගොතනි සමිංසො ඉලෙචිතසස පරෙසු කවචි

ගුට්ඨි, පසලො, ගුරලො, චතුරග්

සරෙති කිමථං? ගොධගො ගොවිලෙක,

“ඔ සරෙ ව” කිමථමිදුච්චිතො, ගො ඉලෙචිතසස ඔකාරසස
සරෙ පරෙ අමාදෙසො ගොති සමාසෙති කුපනතං. තිපදමිදං
සුතතං. “ගාව සෙ” ති ඉතො ගොග්ගහණසස ව “අවච්චි වා” ති
ඉතො අවග්ගහණසස ව අනනතරසුතතො සමාසනහණසස
ව්‍යානුචතතතො ගො ඉලෙචිතසස ඔකාරසස සරෙ පරෙ අමාදෙ
සො ගොති සමාසෙති අතෙහි වග්ගහණඵලං සංගමෙව චකතී

ගවසසකතී ආදීනි උදුහරණති, තථ ව ගවසසකතී ගො ව
අසසකො වාති අතෙ “නාමානං සමාසො සුතතෙහි” තාපිතිච්චි
“නාමානං සමුච්චියො වෙකු” ති වකුසමාසං කඩා “නාමානං
සමාසො සුතතෙහි” ති සමාසපඤ්ඤං කඩා “තෙහෙම විභවතියො
ලොපා වෙ” ති විභවතීලොපං කඩා ‘වුතනමානමපසොගො’ ති
වසදදමපසොගො කඩා “පකති වසස සරතරාසස” ති පකති
ගාවං කඩා ගොසදදනතසෙසාකාරසස “ගාව සෙ; අවච්චි ව,
තතො නමං පතිමාලුතො ව සමාසෙ” ති චතතමාතෙ ඉමිනා
අමාදෙසං කඩා “සෙ; නපුංසකලිඛිතො, දිගුසෙසකතතං; තථා
වකුස පාණිතුර්සොගොසෙසනමග්ගදුප්තතකවිච්චිවිච්චිසසාග
සාදිතවෙ” ති අපිතිච්චි “විභාසා රුකතීණපසුධනධඤ්ඤප්තප
දදිතවෙ” ති නපුංසකලිඛිතමෙකවචනතතව කඩා සමාසතතා
නාමමිච්චි කඩා තතො වුතනතසෙන ඵකවචනපිච්චිතතී. කථා
“සොනනනි නපුංසකෙහි, අතො නිච්චි” නතාපිතිච්චි “සි” නති
සිච්චිතසස අංආදෙසං කඩා සරලොපපකතීගාවාදිමිති කතෙ රූපං.
ඉතෙහි වුතනසදිසාති.

අනෙක=පෙ=තිපාතනනා තපඵලා දසෙසනනා වසඤ්ඤාහ
ණෙන උචණ්ණ දුටුවිමිකනාතං* ලිඛිතාතං උච්චෙඋර්දෙසා
ගොතති ස්ත්රීසො දුටුවිතෙසු කිවිති ආහ.

භූමි, පසවො, ගුරවො, වතුරෙති උදුසරණ්ණි, තපඵ ව භූමිති
භුසඤ්ඤානො වුත්තනසෙන සිංචිහනතිං කඛා ඉධ වහාහණෙන
උචණ්ණසුචාදෙසං කඛා "තතො සේවි" ති එත් තතොගහහ
ණෙන සිංචිවනසිකාර්දෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමිති
කතෙ රූපාං. පසවො ගුරවොති පසුගුරු දුටුවිතෙති පාච්චදි
කෙති සොචිහනතිං කඛා වහාහණෙන උකාරසස අවාදෙසං
කඛා "තතො සොතමො භූ" ති එත් තුගහහණෙන සොච්චන
සෙසාකාර්දෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපාති.
දුමාති පන ඉච්චාපි පිඤ්චිනතිති කුපතනං වුත්තාති. අසඤ්ඤා
භූමිති භුසඤ්ඤානො වුත්තනසෙන සිංචිහනතිං කඛා තසිකාර්දෙසං
ව කඛා "ආලපගෙ සි ගසඤ්ඤා" ති අභිකිච්ච "ඉච්චණ්ණව
ණ්ණසිලා" ති ලසඤ්ඤා කඛා "කුලානච්චුචා සරෙ වා" ති
ලසුචාදෙසෙ කතෙපි පිඤ්චිති. දුතනති පන පසුගුරු දුටුවි
තෙති පාච්චදිකෙති සොචිහනතිං කඛා වුත්තනසෙන ලසඤ්ඤා
කඛා "සපතො ව සොතා ලොසො" ති අභිකිච්ච "ලතො වොකා
ණ වෙ" ති සොචිහනතිසා චොකාර්දෙසං කඛා "පවාදිතමිතනා;
ගොසිකතරසෙසා කො" ති අභිකිච්ච "වෙචොසු ලො වෙ" ති
ලසඤ්ඤා කතෙ පිඤ්චිනති. වතුරෙති වතුසඤ්ඤා සොච්චන
කඛා උකාරසස එත් වහාහණෙන උර්දෙසා කඛා "තතො
සොතමො භූ" ති එත් තුගහහණෙන සොච්චනසෙසාකාර්දෙසා
දිමිති කතෙ රූපාං.

ගොධිතො ගොච්ඤෙති තිච්චදුසරණ්ණි, තෙසවිපන ගාවො
ධිකාති සසාති අනෙ "කාමාතා සමාසො සුහකණො ; අමාදසො
පරපදෙති" තාච්චිච්ච "අඤ්ඤපදසෙසු ඛුචුඛිති" ති ඛුචුඛිති
සමාසාදිං කඛා ගොධිතසඤ්ඤා ඔකාරසස සපිපි සමාසෙස සරපරතනා
භාවා ඉමිතා අවාදෙසමකඛා : විඤ්ඤාති විඤ්ඤා ගාවො විඤ්ඤාති
අනෙ "කාමාතා සමාසො සුහකණො ; උතෙ නපච්චිසා" ති අභි
කිච්ච "අමාදසො පරපදෙති" ති නපච්චිසසමාසං කඛා වුත්ත
නසෙන විහනතිලොපාදිමිති කතෙ තොච්චදෙසඤ්ඤා ඔකාරසස සර
පරතනාතාවා දුමිතා අවාදෙසමකඛා සමාසතනා නාච්චිච්ච කඛා
තතො සුපපතනාදිච්ච කඛා රූපසිච්ච චෙදිතබ්බා.

79. නාච්චිච්චදෙසෙද වාචනෙ ව.

නාස අච්චදෙසා උපපදෙ තිච්චිච්චසා නාස ධිකාරසස උ ච්ච
දිතො චොති වාචනෙ පර.

උච්චනෙ සුචිංස, උච්චනිති, උච්චනෙති.

වසඤ්ඤාහණවිධිච්චාර්ඤාසා, අච්චනෙ, අච්චරෙණ, අච්ච
ති.

* උච්ච දුටුවිමිකනාතං වා උච්චණ්ණසාතං වා වහාහි.

“තබ්බිපරිදුපසදෙ බෘජතෙ ව” කීමත්මිදමුච්චතෙ, තසස අවසද්දසස උපපදෙ තිච්චානසස බෘජතෙ පරෙ උ විපරිතො හොතිති සදුපනත්. තබ්බිපරිතොති එකං, උපපදෙති එකං, බෘජතෙති එකං, වාති එකනති චතුපදමිදං පුතතං. තසස විපරිතො = තබ්බිපරිතො, තසස තබ්බිපරිතො = තතබ්බිපරිතොති චතතබ්බි එකසස තසද්දසස “සරුපානමෙකසෙසවසකි” නති එකසෙසං කච්චා තබ්බිපරිතොති වුතතතතා ව “අචමුහි ව ; ම සරෙ වා” නි ඉතො අචොචාගහණමාධුච්චතතතො, තසස අවසද්දසස උපපදෙ නිච්චානසස තසස මකාරසස විපරිතො හොති බෘජතෙ පරෙති අතො එත් ව එකො තසදෙ අවසද්දමපෙ කච්චි, එකො මසද්දං, ගෙන වුතතං, තසස අවසද්දසස තසස මකාරසස විපරිතො හොතිති මකාරසස විපරිතොති උකාණ ඉච ගභිතො, මකාරෙ ගි දීසො, තාසා තසස රසසභුතො උකාණ විපරිතො, තසස ව උආකාරෙකාර අකාරදිතමපි එසෙව නසො

උගහතෙ සුරියෙති ආදිති උදුගරණති, තෙසං පන අව—ගතො, අව—ගච්චති, අව—ගහෙතිනි ඡෙදං කච්චා “අචමුහි ව , ම සරෙ වා” නි අච්චිච්ච ඉමිතා අවසද්දසස උකාරදෙසං කච්චා ගකාරසස ව “පරචෙභාචො ධාතෙ ” ති චෙභාවං කච්චා රුපසිච්ච චෙදිතච්චා.

අතෙක = පෙ = නිපාතතතා තපච්චං දසෙසතො චගහණමච ධාරණත්තනති ආහ එත් ව අචධාරණං නාම නිච්චතනං, කත්චි නිච්චතතත්තනති වුතතං හොති උදුගරණති සුච්චෙද්දසකතෙච

80 ගොණ නමිති වා

සබ්බසෙසව ගොසද්දසස ගොණදෙසො ගොති වා නමිති විභ නතිමිති

ගොණං සහානනං වාති කිමත්තං ? ගොණං

ගොණං චෙ නරමානානං උජුං ගච්චති පුබ්බචො, සබ්බා ගාමි උජුං අනති තෙතො උජුගතො සති සොගච්චාතෙත අසද්දත්‍රාසි ගොණදෙසො ගොති ගොණභුතානං

“ගොණ නමිති වා” කීමත්මිදමුච්චතෙ, සබ්බසෙසව ගොසද්දසස ගොණදෙසො හොති නමිති විභතතිමිති විකපෙතනාති සදුපනත්, තිපදමිදං පුතතං. “ගාව සෙ,” නි ඉතො ගොගහණං මණ්ඩුක ගතිකචසෙත චතතතො, තෙන ගොසද්දසස ගොණදෙසො ගොති නමිති විභතතිමිති විකපෙතනාති අතො ගොණ නමිති වාති චතතබ්බි “සෙසතො ලොපං ගපිපි” නි අච්චිච්ච “සබ්බාසමාවු සොපසංගනිපාතාදිති චෙ” නි එත්චාදිගහණණන විභතතිලොපං කච්චා වා “ලොපච තත්‍රාසාණ” නි සසීං කච්චා වා එචං වුතත නති දච්චි.

ගොණත්තනති ගොසද්දතො වුතතතෙත ජච්චිච්චනං කච්චා “ගාව සෙ” තෙච්චිච්ච ඉමිතා ගොසද්දසස ගොණදෙසං කච්චා

“සොසු සහතිකාරලොපෙසු දිසා” නැතිකිවිට “සුභංචිසු වෙ” නි දිසා කනිා වෙනවෙයි උභෙ රූපං.

ගොනන්ති කිවුදහරණං, නා සුච්ඡෙදාදායෙව්ව. ගොණභුතා නන්ති යොගවිභාගෙන පිරිසු නි වෙනාත; යොගවිභාගෙන ගොණදෙසො හොති, ගොණභුතානන්ති එත් යොගවිභාගො නාම සුභතවිභාගො සුභතවෙධාකරණං. “ගොණ නව්හි වා” නි වුනෙත* ගොණභුතානන්ති එත් කිවාපි ගොසදෙදා දිසාති, තථාපි න-විභාගීයාභාවා ගොණදෙසො න භවෙසු, තස්සා ගොණෙති විභාගො කනො, හද පන ගොසදදසස ගොණදෙසො හොතිති දහො, වෙන ව ගොණභුතානන්ති එත් න.විභාගීයාභාවෙපි ගොණදෙසො හොති, න ව පන යොගවිභාගා දුච්ඡෙදිති ගොසීනාදිසු දුච්ඡෙදවෙගා හොති දථවා, දනනතරසුභත වෙනසෙයාං කනිා ගොණ න:සුච්ඡාසු වෙති විභාගෙහි භිකුත යොගකරණං දනෙන දවිභන්තිකසාපි කුපනනිා, තෙවෙනවාත; යොගවිභාගෙනාති දුච්ඡෙදං පනනෙ යොගවිභාගො නාම සුභත සස සුථභවාරණං.

81 සුචිතාසු ව

සුචිතා දුච්ඡෙදෙසු ව සබ්බසස චොසදදසස ගොණදෙසො හොති වා

ගොණෙසු, ගොණෙහි, ගොණෙන වාහි කිව්සං? ගොසු, ගොහි, ගොහි, ගාචෙන

වසදදසසගොණෙන සකදිසෙසෙසු සුබ්බිභතාරවචනෙසාපි ගොණභුතවසාදෙසා හොති

ගොණො, ගොණා; ගොණං, ගොණො, ගොණසා, ගොණ චිතා, ගොණසවා; ගුහනා, ගවසෙහි

“සුචිත සු ව” කිව්කවිදුච්චිවෙන, සුචිතාසු විභන්තිසු ගොසදද සස ගොණදෙසො හොති විකපෙනාති සුභතනිං විසදවිදා සුභතං. වුනතවෙසෙන ගොණාගණෙස දනනතරසුභතවො වාග්ග ගණස වාග්විභාගකනො සුචිතාසු විභන්තිසු ගොසදදසස ගොණ දෙසො හොති විකපෙනාති දහො; සු ව හි ව නා ව=සුචිතා තාසු සුචිතාසු වග්ගාගණෙදලං සසභවිච විනවිති

ගොණෙසුචිතා ආදිති උදහරණෙහි, තස්ම ව ගොණෙසුචිතා ගොසදද ගො වුනතවෙසෙන සනාවච්චිවෙනා කනිා “ගාව සෙ; ගොණ නව්හි වා” නි දුච්ඡිවිට දුච්ඡිතා ගොසදදසස ගොණදෙසං කනිා “සුචිකිකාරණ එ” නි ගොණෙසුචිතාගොසකාරණදෙසෙ සෙසෙ රූපං. ගොණෙසුචිතා ගොසදදගො වුනතවෙසෙන කනිසාවච්චිවෙනා වා සව්ච්චිවෙනා වා කනිා වුනතවෙසෙන ගොසදදසස ගොණ දෙසං කනිා ගොණෙසුචිතාගොසෙ ව ඵකාරණෙසෙ සෙන රූපං. ගොණෙසුචිතා ගොසදදගො වුනතවෙසෙන කනිසෙසව්චෙනා කනිා

* උදෙසෙහි විරව්

වුත්තනසෙව ගොසදදසස ගොණ්දෙසං කඛිං “අතො තෙනා”ති නාචචනසස එතාදෙසං කඛිං සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං.

ගොසුති ආදිති කිච්චදගරණ්ති, තාති සුච්චෙසුසුසකතෙව. ගො හිති එතී “චොතිච්චනං මහාහිමිති වා” ති හිච්චගතරියා භිකුදෙසො ගොති

අතෙකච්චනා ධීපාතානං වගහහණ්සස ව නිපාතනතා තප්ථ්‍රං දසෙසනොතා වසඤ්ඤාහහණ්න සංදිසෙසෙසු සුබ්බුතතරචච තෙසුපි ගොණ්භුගවසාදෙසා ගොතතිති ආහ.

තප්ථ ව ගොණ්ති ගොසදදතො වුත්තනසෙව හිච්චතනිං කඛිං වසඤ්ඤාහහණ්න ගොසදදසස ගොණ්දෙසං කඛිං “අතො තෙනා” ති අඛිකිච්ච “සො” ති සිසෙසාකාරදෙසං කඛිං සරලොපප කතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ගොණ්ති ගොසදදතො වුත්තනසෙව පඨමාබහුච්චනං කඛිං ගොසදදසස ව ගොණ්දෙසං කඛිං “අතො තෙනා, සො වා” ති අඛිකිච්ච “සබ්බසොතිනමාථ” ති සොචචන සසාකාරදෙසං කඛිං සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ගොණ්ති ගොසදදතො වුත්තනසෙව දුතිඤ්ඤවචනං කඛිං ගොසදදසස ව ගොණ්දෙසං කඛිං සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ගොණ්ති ගොසදදතො වුත්තනසෙව දුතිසාබහුච්චනං කඛිං ගොසදදසස ව ගොණ්දෙසං කඛිං වුත්තාධිකාරමසිකිච්ච “සබ්බසොතිනමාථ” ති සොච්චගතරියා එකාරදෙසං කඛිං සර ලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ගොණ්සසාති ගොසදදතො වුත්තනසෙව වතුසෙකච්චනං වා ඡචෙකච්චනං වා කඛිං ගො සදදසස ව ගොණ්දෙසං කඛිං “සාගමො ඉස” ති සකාරගමෙ කතෙ රූපං. ගොණ්චො ගොණ්මිති ගොසදදතො වුත්තනසෙව යොසමිච්චගතරියො කඛිං ගොසදදසස ව ගොණ්දෙසං කඛිං “සමාතිසමිනං මහාහිමිති වා” ති සමාසිනං මහාමහිආදෙසෙ කතෙ රූපාති ගුහනනි ගොසදදතො වුත්තනසෙව වතුසි බහුච්චනං වා ඡචිබහුච්චනං වා කඛිං ගොසදදසස ව ගුආදෙසං කඛිං “පරචෙභාවො ඨාතෙ” ති වා “තො ව චාදිතො නමහි” ති වා එතී වගහහණ්සස ව නිපාතනතා නිපාතාචචතෙකච්චනා තෙක වා “තිගාහිතචෙ” ති නිගාහිතාගමං කඛිං තසස ව වගහ නතං පාපෙති වා. “තෙසු වුච්චෙපාගමිතිකාරච්චපරිතාදෙසා වෙ” ති වා “කච්චි ධාතුච්චතතිසාවචසානං දිසච්චපරිතාදෙසලො පාගමො චෙ” ති වා. “පච්චසාදහිච්චා නිපාතනා සිප්ඤ්ඤා” ති වා “සදහුපපනතා නිපාතනා සිප්ඤ්ඤා” ති වා නමහි නකාරගමං කඛිං තෙතචෙබ්ච පරකච්චරං නිතෙ රූපං. ගච්චෙසිති ගොසදද ගො වුත්තනසෙව හිච්චතනිං කඛිං ගොසදදසස ව ගච්චසාදෙසං කඛිං “සුච්චසාගෙ එ” ති ආදෙසනතසෙසකාරදෙසෙ කතෙ රූපං.

82. අච්චා' ගිහකතී. ඔලංපති.

අච්චකසස චකාරකස ව ඔලංපති ඉංච්චකතී ගිහකතී
චකාරි . .

අච්චා, ඉච්චා, ච්චකසි, ච්චකසි, අච්චා, ච්චකසි, අච්චා, අච්චා,
ච්චකසි, ච්චකසි, ච්චකසි; ච්චකසි, ච්චකසි, ච්චකසි, ච්චකසි.

අච්චාති කිව්ව? අච්චා, ච්චකසි, ච්චකසි; ච්චකසි,
ච්චකසි, ච්චකසි

ඔලංපති කිව්ව? ච්චා, ච්චකසි.

ච්චකසිච්චකසි, ච්චකසිච්චකසි.

අච්චා, ච්චකසි, ච්චකසි, ච්චකසි, ච්චකසි.

පුලුලිඩගනති ආදීති මකාරවසෙන වුහතාහී, තස්ච ච පුලුලිඩගනති පුමසස ලිඩගනති අසේ “ නාමානං සමාසො යුහතයෝ , උගෙනප්පුරිසා ” තී අධිකීචච “ අමාදයො පරපදෙහී ” තී සවාසං කතියා “ නාමානං සමාසො යුහතයෝ ” තී සමාසසඤ්ඤාං කතියා “ තෙසං විහතතියො ලොපා වෙ ” තී විහතතිලොපං කතියා “ පකති වසස සරනතසා ” තී පකතිභාවං ච කතියා සමාසහතා නාමිච්ච කතියා ස්වපහතාදිච්චි කතො පුමලිඩගනති වහතඛෙඛ “ යෙසතො ලොපං ගසීපී ” තී අධිකීචච “ පුමසස ලිඩගාදිසු සමාසෙසු ” තී පුමසඤ්ඤානසස සරසස ලොපං කතියා වුහතනසෙන පකාරස්මි. උකාරසස ලසඤ්ඤාං කතියා ඉමිනා මකාරසා නිගහතීතං කතියා පු. ලිඩගනති වහතඛෙඛ නිගහතීතසස “ නිගහතීතච, කචි ලොප ” තති අධිකීචච “ ඛ්‍යඤ්ඤෙ වෙ ” තී ලොපං කතියා ලකාරසස “ පරවෙ භාවො ඨානෙ ” තී වෙභාවං කතියා චා “ වගහනතං චා වගෙහ ” තී එස්ච වාගහතඤ්ඤන ලකාරදෙසං කතියා චා නෙතඛෙඛ ඒතෙ රූපං පුමහාවොති ඉමසස පන පුමසස භාවොති අසේ වුහතනසෙන සමාසාදිච්චි කතෙ රූපං ඉධ පන නිගහතීතසස ලොපාහා වොච විසෙසො පුචෙකාකීලොති එස්ථාපී පුමාච සො කොකීලොචාති අසේ “ නාමානං සමාසො යුහතයෝ ” තී වහතමානෙ “ චි පදෙ තුලුකධිකරඤ්ඤ කමමධාරගො ” තී කමමධාරසමාසාදිං කතියා මකාරසස අකාරලොපෙ කතො නිගහතීතාදෙසාදිමති කතෙ රූපං.

අගතිනාති ආදීති කිච්චුදගරණති, තස්ච ච අගතිනාති අගති සඤ්ඤො වුහතනසෙන තතියෙකචචනං කතියා ඉචණ්ණසා ච ක්‍රම සඤ්ඤාං කතියා සතීපී ක්‍රමස්මි. අ.වචනසස මකාරසස වාභාවා ඉමිනා නිගහතීතස්මිකතෙ රූපං. ඡිත්චුතාති සුචිඤ්ඤායාමෙච රනති යාති රනතිසඤ්ඤො වුහතනසෙන තතියෙකචචනං කතියා ඉස්චි වාචකස්චිචණ්ණසා ච පසඤ්ඤාං කතියා සතීපී පසමි. අමාහාවා නිගහතීතමකතියා “ අය වතුසේකචචනසස තු, ඝතො නාදීන ” තති අධිකීචච “ පතො යා ’ තී නාවචනසස යාදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉස්චියාති ඉස්චිසඤ්ඤො වුහතනසෙන නාවචනං කතියා ඉස්චිවාච කස්චිචණ්ණසා පසඤ්ඤාං කතියා සතීපී පසමි. අමාහාවා නිගහතීත මකතියා වුහතනසෙන නාවචනසස යාදෙසං කතියා “ අභො රසස මෙකචචනසොස්චි වෙ ” තී අභසස රසස කතෙ රූපං.

සුඛනතීපී කිච්චුදගරණං, තසස පන සුපුඛසස ඛණ්ණ අචදුරඤ්ඤති මසස සුච්චි දුකඛං ඛණ්ණතීච්ච වා අසේ ඛාද භහඛණ්ණතීමසස සුච්චි දුකඛං ඛාදතීති වා අසේ “ සංභනඤ්ඤාය වා ගෙ භො ” තී රසචචයං කතියා “ රඛිරනොතා රුදී නො ” තී රුදීමති ලුහතච වා සුඛදුකඛතනතීච්චියාසතතීමසස සුඛනතීති අසේ “ සඤ්ඤායම නු ” තී අධිකීචච “ සධිභො ඡවුචාචී වා ” තී අසචචයං කතියා චා : ආකාසවාචකෙන ඛසඤ්ඤන සහ සුඤ්ඤරං ඛමසාති අසේ ඛසු ඛිච්චිසමාසං කතියා චා සථා තථා වා “ තඛිතසමාසකීතකා නාමං

විතවේනුනාදිසු වෙ" ති නාමමිව සකා වුත්තනසෙන අංචිතතනං කකා සතිපි අංචිතතනිමහි කුලපාභාවා ඉමිතා නිගගහිතමකකා "සරලොපොමාදෙසප්ඵවසාදිමහි සරලොපෙ තු පකති" ති පුබ්බ සරසස ලොපං කකා "සර සරෙ ලොපං, වා පරෙ අසරුපා; කිවා සවණණං පුත්තෙ" ති අධිකිව ව "දීස" නති පරසරසස දීසෙ සමප තෙත තෙතෙව පකතිභාව. කකා තෙතබෙබ නිතෙ රුපං. නනිත කුලපෙහිති අවචා "පසඤ්ඤස වා" තිමසසානධාරං තෙහි අමමා නිගගහිතනති වුත්තෙසෙව "කුලානමිසුවා සරෙ වා" ති ඉතොකුලගගහණස ව "පසඤ්ඤස වා" ති ඉතො පගගහණස වානුවනනතො අධිපෙතතො; සිකුතෙ වාති සවං පිඤ්ඤති, එව. සතොපි කුලපෙහිති පුතාරහිතා ගහණං තත් තත් වුත්තානං. කුලපගගහණනං අනුවනනතො වාගගහණවි වත්ත තෙති සඤ්ඤො ජ්ඤෙසකති තනතිවත්තතත්, න වසරෙගගහ ණනුවනනතසඛකාතිවත්තතත්තති. සකකා මනාදාං තත්ව නිමිතකසමභාවා, තෙතාග, පුතරුච්චගගහණං විසාසාතිවත්ත තත්තති අසං පතෙත්තො, පුතාරහිතා ගහණනති ඉදං වුත්තං භොති, "කුලානමිසුවා සරෙ වා" ති ආදිසු සතිපි කුල පගගහණ පුත කුලපෙහිති ආරහිතා ගහණං. විසාසාතිවත්ත තත්තති එත් ව අසුකසස පුත ආරහිතා ගහණනති නිසමාභා වෙපි. සථා; අප්පුතසඤ්ඤ කකුධරුමසසාසවාචකොපි, රුමඤ්ඤ තාති වුත්ත රුමසඤ්ඤතවර්තාස රුමසසාසමෙව වදති, එව. පුත රුමභාති ව විසාසාතිවත්තතත්තති ව වුත්තවචනසාගවර්තාස කුලපගගහණමෙව වදතිති දඪබ්බිං. කුලපෙහිති නිමත්තතිති වචා වුත්තතතා වා තමෙවාපෙතං කකා වුත්තතති දඪබ්බං.

අග්ගිධති ආදිති උදුහරණති, තෙසං පන අග්ගිබ්බුපවුබ්බිවු ඉච්චෙතෙති පාපිපදිකෙහි වුත්තනසෙන අමාදිමහි කතෙ රුපාති

83 සරලොපොමාදෙසප්ඵවසාදිමහි සරලොපෙ තු පකති
 සරලොපො භොති අමාදෙසප්ඵවසාදිමහි, සරලොපෙ
 කතෙ තු පකති භොති
 පුපිසං, පුපිසෙ; පාසං, පාසෙ ; පාපිසො, පාපිසො
 අමාදෙසප්ඵවසාදිමහිති කිමසං? අපමාදෙ අමතපදං
 සරලොපෙති කිමසං? පුපිසසං, දණ්ඨිතං
 තුසදදගගහණමවධාරණසං, ගිකච්චිති, ගහසතාති
 පකතිගගහණසාමබ්බෙත පුත සඤ්ඤාභාවා ව භොති
 චසචසං, චසචො, චපචසං, චපචො

"සරලොපොමාදෙසප්ඵවසාදිමහි සරලොපෙ තු පකති" නිම
 ත්චිදවුච්චෙතෙ, අමාදෙසප්ඵවසාදිමහි සරලොපො භොති, සර
 ලොපෙ කතෙ තු පකති භොතිති ඤ්ඤපකති. පමපදච්චං පුත්තං.
 අමාදිමහි සරලොපො භොති, සරඤ්ඤං පුත්තං පකති ව භොතිති
 දඪො. අං ව ආදෙසො ව පච්චෙසො ව = අමාදෙසප්ඵවසා, අමා
 දෙසප්ඵවසා ආදෙසො සසං = චො අමාදෙසප්ඵවසාදි, තසිං.

අමාදෙසප්පච්චසාදිමිති ආදිසඥෙන අගමං සඛගණ්හාති, හප්පිලං හෙඨා වුත්තමෙව තෙනෙව හෙකච්චනං කතං. නනිමාදෙසාදි නවපි සරුදිත්තා “සර් සරෙ ලොප” නතිමිතාව දිජ්ඣිතතො සරලොපෙ භූ පකතීති වග්ගබ්බනති. න වග්ගබ්බං, කඬා “සර් සරෙ ලොප” නති යස් ලොපො හොති, තත්ථ සබ්බසේච්චිමසස පච්චෙසනතො ව ඉමිතා සබ්බත්ථ පකතීභාවසානානිපෙත්තතො ව අමාදිඤ්ඤසරුපානවපි සමිභවා “වාපරෙ අසරුපා” ති පරසරසසාපි ලොපමාපජ්ජනතො ව. එවං හොභූ, සරලොපොති වුත්තතොව පක නිපි තසේච්ච හොතිති සුච්ඤ්ඤසානතො සරලොපොමාදෙසප්පච්ච සාදිමිති භූ පකතීති වග්ගබ්බනති. සච්චං වග්ගබ්බං, තත්ථ පන පයොජනං හෙඨා වුත්තමෙව. එවං හොභූ, ඉධ පන පකතීග්ග හණ් අසතිපි “සර් පකතී බාජ්ඣෙ” තිමසසානනාරං වුත්තො යෙව අධිපෙත්තතො දිජ්ඣිතීති. සිජ්ඣිති, එවං සනෙතපි සිවෙ සග්ගරමෙතා තීසමාස වා හොති ඤුපකාස වාහි කඬා අත්තනර චිත්තප්පනත්ථං අසං හෙත්ථො, කත්ථි පකතීභාවෙන ධ්මා පුත්ත සකිපි හොති, විකාරවපි අපජ්ජතීති තෙනාහ; පකතීග්ගහණ් සාමසේන පුත්ත සකිභාවො ව හොතිති. ආදිභූග්ගහණ්ඵලං සුච්ඤ්ඤසාමෙව ඉමසස ව “සර් පකතී බාජ්ඣෙ” ති සුත්ත සස ව හෙදෙ හෙඨා වුත්තොව.

පුරිසනති ආදීති උදගරණ්හි, තත්ථ ව පුරිසනති පුරිසසඤ්ඤො ජ්ඣවචනාධිකාරමධිකිච්ච වුත්තතසෙන දුතීසෙකච්චනං. කඬා ඉමිතා පුබ්බසරසස ලොපං කඬා තසී. ඉත්තො “සර් සරෙ ලොපං; වා පරෙ අසරුපා” ති අධිකිච්ච “කුච්චාසවණ්ණං ඉත්තො” තී අසවණ්ණේ සච්චත්තො. “සර් සරෙ ලොපං; වා පරෙ අසරුපා; කුච්චාසවණ්ණං ඉත්තො” තී අධිකිච්ච “දිස” නති දිසෙ සච්චත්තො හං නිචාරේඨා ඉමිතා පකතීභාවං කඬා තෙනබ්බ තීතෙ රුපං.

පුරිසෙති පුරිසසඤ්ඤො වුත්තතසෙන දුතීසාඛපුච්චනං කඬා තසස “අතො තෙතා” තාධිකිච්ච “සබ්බසොච්චිතමාඵ” තී ඵකාර් දෙසං කඬා ඉමිතා සරලොපං කඬා ඵකාරසස අසවණ්ණේ සච්ච තෙන පකතීභාවච කඬා තෙනබ්බ තීතෙ රුපං. පාපනති පාප සඤ්ඤො සිච්චනතී. කඬා “සොතනගී නපුංසකෙති; අතො තිච්ච” නතාධිකිච්ච “සි” නති තසස අමාදෙසෙ කතෙ සරලොපං කඬා අසවණ්ණේ දිසෙ ව සච්චත්තො තං නිචාරේඨා ඉමිතා පකතීභාවච කඬා තෙනබ්බ තීතෙ රුපං. පාපෙති පාපසඤ්ඤො වුත්තතසෙන දුතීසාඛපුච්චනං කඬා “සොතනගී නපුංස කෙති” තාධිකිච්ච “අතො තිච්ච” නති තසස තීසාදෙසං කඬා “අතො තෙතා” තී අධිකිච්ච “සබ්බසොච්චිතමාඵ” තී ඵකාරසස සාරදෙසං කඬා ඉමිතා සරලොපපකතීභාවාදිමිති කතෙ රුපං.

පාපිපො පාපිපොතිච්චෙපං පාපසඤ්ඤො අසච්ච පාපො අසච්ච පාපො අසච්චෙපං චිපෙසෙන පාපොති වා; සබ්බෙ ඉච්ච පාපො

අසමිච්චය. විසෙසෙන සාපොති වා අසෙ “විසෙසෙ තරතමිසසී කිසිඞ්ඞා” ති ඉසඉභිසච්චයෙ කන්ඞා “තෙසං විහතනියො ලොපා වෙ” ති ඒත්ත තෙසං ගහණෙන විහතනිලොපං කන්ඞා ‘වුත්තභානච සච්චයොගො’ ති සෙසානච අසච්චයොගං. කන්ඞා ඉමිනා පුබ්බසරසස ලොපං. කන්ඞා පරසස අසච්චයොගදිමනි සච්චයෙන ඉමිනාච පකඨි භාවාදිමනි කතෙ රූපාති

අසමාදෙ අමතපදනති කිච්චදුභරණං, තසස පන අසමාදෙ— අමතපදනති ඡෙදං කන්ඞා අමාදෙසාදුභාවා සතිපි සරසී. සර ලොපාදිමනාකතෙ රූපං.

පුරිසසස දණ්ඩිතතතිපි කිච්චදුභරණනි, තෙසච්චන පුරිසදණ්ඩි ඉට්ටිගොති පාච්චදිකෙති සථාකකමිං වතුසෙඡකච්චනං දුභිසෙක චචනසච්ච කන්ඞා සතිපි පච්චයෙ සරලොපානාවා පකඨිභාවමකන්ඞා පුරිමසීං “සාගමො සෙ” ති සෙ විහතනිමිසාගමං කන්ඞා ඉභරසීං අංචචනසස “අං සමිච්චො පසඤ්ඤාගො” ති අධිකිච්ච “නං කුමො කතරසසා” ති නංආදෙසං. කන්ඞා රූපධිපි වෙදිතධිං.

භික්ඛුනි ගතපතානිති කුහගහණථිලානී, තත්ච ච භික්ඛුනීති භික්ඛුසඤ්ඤාගො “ඉමිසමිච්චො ආසච්චයො” ති අධිකිච්ච “පති භික්ඛුරුජ්ඣාරනෙතනි ඉනී” ති ඉනසච්චයං. කන්ඞා සතිපි පච්චයෙ කුහගහණමච්චධාරණත්තනි වුත්තානාච අච්චධාරණ සඤ්ඤා නිවතනනත්තා ච ඉමිනා ලොපාදිමකන්ඞා “වා පරෙ අස රූපා” ති පරසරසස ලොපං. කන්ඞා තගො සපුප්පතනිං. කන්ඞා “සෙස ගො ලොපං ගපිපි” ති සිමිසි පුත්තෙ රූපං ගහපතානිති ගහපති සඤ්ඤා ඉනසච්චයං. කන්ඞා සතිපි පච්චයෙ ලොපාදිමකන්ඞා “පචා දිගමතා” නති අධිකිච්ච “පතිසසිනිමිති” ති පතිසඤ්ඤානසසතාං. කන්ඞා “සර සරෙ ලොප” නති අධිකිච්ච “වා පරෙ අසරූපා” ති පරසරසසලොපං. කන්ඞා “කච්චාසච්චණං පුත්තෙ, දීප” ගතාධිකිච්ච “පුබ්බො වෙ” ති දීපාදිමනි කතෙ රූපං.

සෙසෙකති ආදිති පකඨිගහණථිලානී, තත්ච ච සෙසෙක සෙථො තිමානි පසඤ්ඤාගො සබ්බ ඉමෙ පසන්ඞා අසමිච්චයං විසෙසෙන පසඤ්ඤාති අසෙ වුත්තනමසෙන ඉසඉභිසච්චයොදිං. කන්ඞා “වුච්චස ඡෙ ඉමිඡෙඡ්ඤ” තාධිකිච්ච “පසඤ්ඤා සො වා” ති පසඤ්ඤාසස පාදෙසං. කන්ඞා ඉමිනා පුබ්බසරසස ලොපං. කන්ඞා පකඨිභාවෙ සච්චගතෙ පකඨිගහණථිකාකන්ඞා “කච්චාසච්චණං පුත්තෙ” ති පරසසාසච්චණං. කන්ඞා තෙතබ්බං. තෙතා තච්චතානා නාච්චච කන්ඞා සපුප්පතාදිමනි කතෙ රූපාති අරසෙක ඡෙථොතිමානී වුච්චසඤ්ඤාගො සබ්බ ඉමෙ වුච්ච අසමිච්චයං විසෙසෙන වුච්චති අසෙ වුත්තනමසෙන ඉසඉභිසච්චයොදිං. කන්ඞා “වුච්චස ඡෙ ඉමි ඡෙඡ්ඤ” ති වුච්චසඤ්ඤා ඡෙදෙසං. කන්ඞා ඉමිනා පුබ්බසරසස ලොපං. කන්ඞා පකඨිභාවෙ සච්චගතෙ වුත්තනමසෙන අසච්චණං. කන්ඞා තෙතබ්බං. තෙතා වුත්තනමසෙන සපුප්පතාදිමනි කතෙ රූපාති

84 අරසා රසයෙහි කවිවිභවයෙහි ව.

අරසා රසයෙහි පඤ්චක ඵලවිභවයෙහි ඉච්චිතයු ව.

ඉච්චිතය, ඉච්චිතය, ඉච්චිතය, චක්‍ර, චක්‍රය, චක්‍රය; දැන
නා, දැනගත, දැනගත, සමච්ච, සමච්චය, සමච්චය.

අරසාහි කිමද? කැසැස, කැසැස, කැසැසය, කැසැසය.
ඵලවිභවයෙහි කිමද? ඉච්චිත, සමච්ච.

වසදුගහනමච්චයාදැන.

නදි, නදිය, නදිය.

අපිගහනමච්ච න රසයෙහි පඤ්චක. ඉච්චිත, චක්‍රය.

“අරසා රසයෙහි කවිවිභවයෙහි ව” කීමෙහි දැනටමත, අරසා
රසයෙහි පඤ්චක ඵලවිභවයෙහි ඉච්චිතයු පරිසුච්චිතයු
පඤ්චකයෙහි පුනා. අරසා රසයෙහි පඤ්චක ඵලවිභවයෙහි
චක්‍ර අරසා අපිගහනමච්ච. වගහනමච්ච පඤ්චක වකඩි.
නමෙහි = අරසා, කවිවිභවයෙහි අච්චිතය.

ඉච්චිතයෙහි ආදිති උදගරුකි, තනි ව ඉච්චිතයෙහි ඉච්චිතයෙහි
වුනාතයෙහි දුකියෙකව්ච්චිතය කඩි “ආලපතෙ පි ගසසෙසු;
“ඉච්චිතයෙහි පඤ්චකය” නමෙහි “ගෙ ඉච්චිතය පො” හි
පසසුසු කඩි “අච්චිතය නියානිත. කවිවිභවය” හි අච්චිතය
නියානිතයෙහි කඩි ඉච්චිතය අසස රසය කතෙ රූප. ඉච්චි
තයෙහි ඉච්චිතයෙහි වුනාතයෙහි පොනිතනි. කඩි ඉච්චිතය
අසස රසය කතෙ රූප. ඉච්චිතයෙහි ඉච්චිතයෙහි වුනා
තයෙහි තනියෙකව්ච්චිතය කඩි නාච්චිතය “ආච්චිතයෙහි
තයෙහි; ගතො නාදිත” නමෙහි “පතො ය” හි යෙදෙස
කඩි වුනාතයෙහි රසය කතෙ රූප. චක්‍රයෙහි ආදිති හිච්චි
පුච්චිතයෙහි වෙමි

දැනටමතෙහි දැනටමතෙහි වුනාතයෙහි දුකියෙකව්ච්චිතය කඩි
ඉච්චිතය අසස රසය කඩි “අච්චිතය පසසුසුතො” නමෙහි
“තා කවිවිභවය” හි අච්චිතය නාච්චිතය කතෙ රූප.
දැනටමතෙහි දැනටමතෙහි වුනාතයෙහි චක්‍රයෙහි කවිවිභවය
චක්‍රයෙහි ව. ව. කඩි “කවිවිභවය පස පො ව” හි පස
තොආදෙස. කඩි වුනාතයෙහි රසය කතෙ රූප. පොනි
තනි. කඩි ව. වුනාතයෙහි රසය කඩි “තා කවිවිභවය
රසය” හි අච්චිතය “පොතො පො” හි පොනිතය නාච්චිතය
කතෙ රූපයෙහි දැනටමත. ඉච්චිතය පුච්චිතයෙහි. සමච්ච
තනි සමච්චයෙහි වුනාතයෙහි අච්චිතය. කඩි “ආලපතෙ
පි ගසසෙසු” නමෙහි “ඉච්චිතයෙහි පඤ්චකය” හි පසසුසු
කඩි ඉච්චිතය අසස රසය කඩි “අච්චිතය නියානිත. කවිවිභවය
පො” හි අච්චිතය නියානිතයෙහි කතෙ රූප. සමච්ච
තනි සමච්චයෙහි වුනාතයෙහි පොනිතනි. කඩි “පො
තො ව පොතො පොතො” නමෙහි “පොතො වොතො වො” හි
පොනිතය වොතොදෙස. කඩි ඉච්චිතය රසය කතෙ රූප.
ඉච්චිතය පුච්චිතයෙහි වෙමි.

කඤ්ඤානති ආදීති කිච්චුදුභරණනී, තත්ථ ච කඤ්ඤානති කඤ්ඤා සද්දතො චුත්තනසෙන උභිසෙකච්චනං. කඛා “ආලපනෙ සී ගස ඤෙඤ්ඤා ; තෙ ඉන්ධික පො” නැතිත්ච “ආ සො” ති සස ඤ්ඤා කඛා අසොති චුත්තනතා සතිපි එකච්චනාදිච්ච ඉමිනා රසසමකඛා සරලොපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං කඤ්ඤා යොති කඤ්ඤාසද්දතො චුත්තනසෙන යොච්චනං. කඛා ඉමිනා රසසමභාවකතෙ රූපං. කඤ්ඤායාති කඤ්ඤාසද්දතො චුත්තනසෙන නතිසෙකච්චනං. කඛා “ආය චතුසේකච්චනසස හු” නැතිත්ච “ආසො නාදිත” නති නාවච්චනසොයාදෙසං. කඛා සරලොප පකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං.

ඉන්ධි සසමභුතීතිපි කිච්චුදුභරණනී, තෙසං පන ඉන්ධිසසමභු ඉච්චනෙති පාටිපදිකෙති චුත්තනසෙන හිච්චනනි. කඛා සතිපි අභතො එකච්චනසොනමිභාවා රසසමභාවකතෙ රූපානි

අතෙකස්ථනා නිපානානං චග්ගාභණ්ණස ච නිපානනා තප්ඵලං දසෙසනො වසද්දගහභණ්ණමචධාරණස්ථනති ආහ, අසමපනෙස්ථ තෙථා, සචෙ එකච්චනසොසභො අන්ධි, සො “න සිසමිමනපුංස කානි” තිමසසාපිගහභණ්ණස ච විසසෙ ධිපෙඛා රසෙසා හොති සෙචාති. අචධාරණසදෙදු හි නිච්චනනතෙථා, ඉදං හි චුත්තනා නෙ අභසස කදුපිපි රසානනාවපගමිතං නිචාරෙති

නදිං නදියො නදියාති තත්ථොදුභරණනී, තත්ථ ච නදියාති නදිසද්දතො චුත්තනසෙන තතිසෙකච්චනං. කඛා චුත්තනසෙන පසඤ්ඤාච කඛා නාවච්චනසස යාදෙසං. කඛා, ඉමිනා රසෙස කතෙ රූපං ඉතරං සුචිඤ්ඤායාමෙච.

ඉන්ධි හිඤ්චනීති අපිගහභණ්ණලානි, තානි කිචාපි “න සිසමිමන පුංසකානි” ති ඉමිනාව සිඤ්චනනී, තථාපි ඉමිනාපි සිඤ්චනනීති දසසනස්ථං ඉතෙච චුත්තනානීති දභිධිනීති අභිචා, “න සිසමිමන පුංසකානි” ති ඉදං පන සමපනෙච විධානං අභි ඛො සමපනෙති නිසමො අපිගහභණ්ණතෙච හි සිචෙපි සිචෙ සතකරමෙභා නිස මාස හොතිති ඉදං චුත්තනං. හොති, සචෙ න සිසමිමනපුංසකානීපි රසමාපපජනෙත, නානානපුංසකානෙචාති

85. න සිසමිමනපුංසකානි

සිසමිං අනපුංසකානි ලිඛගානි භ රසමාපජජනෙත ඉනාපි, චඬු, හිඤ්චනී, දණ්ඩි, සසමභු

සිසමිනති කිමස්ථං? ගොති ඉනාපි, ගොති චඬු, ගො දණ්ඩි, ගො සසමභු

අනපුංසකානීති කිමස්ථං? සුචිකාපි දනං, සුචිකාපි සිලං, සිස යාපි විහතං

“න සිසමිමනපුංසකානි” කිමස්ථමිදමුච්චනෙ, සිසං අනපුංස කානි ලිඛගානි න රසමාපජජනෙති ඤාපතස්ථං කිපදමිදං සුත්තං. අනනතරසුත්තතො රසගහභණ්ණික නගහභණ්ණන

සමබ්බො භොති, ගෙන සිසිමනපුංසකාති ලිඛිතාති න රසසමා පච්චෙනති අඤ්චා. න නපුංසකාති = අනපුංසකාති, ඉතිපුම වචනාති.

ඉතිතාදීති උදුගරණති, තාති භෙචා වුත්තානෙව.

භොති ඉතිතාදීති කිචුදුගරණති, තත්ථ භොති ඉතිති ඉතිපදා නො වුත්තනසෙන “ලිඛිතෙඨ පඨමා” ති අභිකිච්ච “ආලපනෙ වෙ” ති ආලපනෙකච්චනසිවිගතති. කච්චා “ආලපනෙ සි ගස ඤෙඤා” ති සිතො ගසඤාදා. කච්චා සතිපි අනපුංසකතො සිතො අභාවා ඉමිතා න රසසමකච්චා ඊකාරසස පසඤාදා. කච්චා “භො ගෙ තු” ති වත්තමානෙ “කුලපා රසස” නති පසස රසස. කච්චා “සෙසතො ලොපං ගපිසි” ති ගමහි ලුතො රූපං. එත්ථ ව භො තිති භොති අසොභි එත්ථ වුත්තනසෙන භවනතසද්දමහිතිප්ථා දෙඤ්චා “ඉතිසමතො ආපච්චයො” ති අභිකිච්ච “නදදිතො වා ඊ” ති ඊපච්චයං. කච්චා “නතුසස නමිකාරො” ති වත්තමානෙ “භවතො භොතො” ති භවනතසද්දසස භොතාදෙසං. කච්චා සර ලොපපකතිභාවාදිච්ච කච්චා භොතිසද්දතො වුත්තනසෙන ආල පනෙකච්චනං. කච්චා තසස ව ගසඤාදා. කච්චා සතිපි අනපුංස කතො සිතො අභාවා ඉමිතා න රසසං. කච්චා “භො ගෙ තු” ති වත්තමානෙ “කුලපා රසස” නති පසස රසසං. කච්චා වුත්ත නසෙන ගමහි ලුතො රූපං. ඉනරුති වුත්තනසානෙව.

සුඛකාරී දුකතති ආදීති කිචුදුගරණති, තත්ථ ව සුඛකාරීති සුඛ සද්දපපදසස කරකරණෙතිමසස ලබධාතුසඤාදිසස සුඛකරණසි ලො සුඛකරණධමෙච්ච, සුඛකරණෙ සාධුකාරීති අභෙඨ “තස්සිලාදිසු ඡෝච්චාචි වෙ” ති ඡෝපච්චයං. කච්චා “කාරිතං චිස ඡන්තුවකො” ති කාරිතමිච්ච කච්චා “කාරිතාතං ඡෙණ ලොප” නති ඡලොපං. කච්චා “අසංයොගනතසස වුච්චි කාරිතෙ” ති වුච්චි. කච්චා නෙතඛිඛං. නෙච්චා වුත්තනසෙන නාචමිච්ච කච්චා තතො සත්ථතති. කච්චා සතිපි සිසමි. දුකසද්දෙත තුලුකධකරණතා. අනපුංසකතාභාවා ඉමිතා න රසසමකච්චා අනගතරසුතො න රසසං. කච්චා “සෙස තො ලොපං ගපිසි” ති සිමහි ලුතො රූපං. ඉනරං නංසදිසමෙච්ච. සිසයාසිති සිසසද්දපපදසස යා පාපුතනෙතිමසස ලබධාතුසඤාදි සස සිසයාසනසිලොතාදිසසෙඨසු වුත්තනසෙන ඡෝපච්චයාදි. කච්චා “ඡන්ති රජසස ජෙ භාවකරණෙසු” තාභිකිච්ච “ආකා රනතාතමායො” ති ධාචනතසායාදෙසං. කච්චා නෙතඛිඛං. නෙ ච්චා සත්ථතතාදිහි කතෙ රූපං.

86. උපාදිගතා නමිනනං.

උප ඉභෙච්චමාදිගතා නංචචනසස ඉගතාං භොති.

උගිගතාං, දුචිගතාං.

උපාදිගතාති කිමිසං? උපසෙසං.

“උපාදිතො නමිනනං.” කිමිසෙදිච්චෙච්චෙ, උප ඉභෙච්චමාදි තො නංචචනසස ඉගතං භොතිති සදුපතඨං. තිපදලිදං සුගතං. උප ඉභෙච්චමාදිතො නංචචනසස ඉගතං භොතිති අඤ්චා.

උභිනනනතිමසස පන විසදුනො චුතතනසෙන වතුනී චා : ජපී චා බහුවචනං කඛා “සොසු විනනං වෙ වෙ” ති එන වග්ගන ඡේන විසදුසස උභාදෙසං කඛා ඉමිනා නංවචනසස ඉනනං කඛා සරලොපපකතිභාදිමිති කතෙ රූපං. ආදිග්ගසඡේන දුමිනනනති ආදි සඛගඡකාති, තසස පන විසදුනො චුතතනසෙන වතුනී ජපී චා බහුවචනං කඛා තෙනෙව වග්ගසඡේන දුමිආදෙ සං කඛා ඉමිනා නංවචනසස ඉනනං කඛා සරලොපපකතිභාදි මිති කතෙ රූපං.

උපසෙසනති කිච්චුදුභරණං, තසස පන විසදුනො න වචනං කඛා තෙනෙව වග්ගසඡේන විසදුසසුභසාදෙසං කඛා ඉතාදි සදුසස පකාරතිචාචකතතා ව ඉමිසස තඡසකාරතතා ව ඉටිනා නංවචනසසිනනමකඛා “සබ්බනාමකාරතෙ පඨමො” නාටිකිච්ච “සබ්බතො නං සංසාන” නති නංවචනසස සංආදෙසං කඛා “සුභිසුකාමෙ එ” තංටිකිච්ච “සබ්බසාමානං නමිති වෙ” ති අකාරසෙසතතං කඛා තෙනෙබ්බ තිතෙ රූපං.

87. ඉඡ්ඡතිඡ්ඡතිගතං තිති සංවතති.

තංවචනසස ඉඡ්ඡතිඡ්ඡතිගතං ඉබ්බෙතෙ අදෙසා චනාගති තිති සංවතති.

තිඡ්ඡති—තිඡ්ඡතිගතං.
තිතිති කිමසං? චිගතං.

“ඉඡ්ඡතිඡ්ඡතිගතං තිති සංවතති” කිමසච්චිදච්චෙතෙ, තිති සංවතති නංවචනසස ඉඡ්ඡතිඡ්ඡතිගතං ඉබ්බෙතෙ ආදෙසා භොගතිති සුපතති. තිපදච්චිදං සුතතං. අනගාරපුතතො නං ගහඡ්ඡසානුවතනනතො තිති සංවතති නංවචනසස ඉඡ්ඡතිඡ්ඡති ගතං ඉබ්බෙතෙ ආදෙසා භොගතිති අතො. එන ව තිති සංවත ඡීති තිසදුචාචකතතා තිතො සංවතතොති වතනෙබ්බ තිති සංවත ඡීති බහුවචනදිඡ්ඡෙසො ස වතචාචකතො තිසදුනො බහුවචන ඡේව තොතිති සුපතති. තකති හෙසාච්චිසානං තෙන තෙතච ආකාරතාටිසාසච්චිසුපතං.

තිඡ්ඡති. තිඡ්ඡතිගතනති උදුභරණති, තෙසං පන තිසදුනො නංවචනං කඛා අනතතරසුතනමිතිච්ච ඉටිනා නංවචනසසාදෙස වසෙ කතෙ රූපාති. විනනනති කිච්චුදුභරණං, තං තෙඨා චුතත ඡේව.

88. චොසු කතතිකාරොලාචෙසු දීසං.

සෙච්චි සෙ චොසු කතතිකාරොලාචෙසු දීසමාපජරොගා. අගති, ගිකච්ච, උගති, ආග, අච්ච, අච්චි, අසු, අසුති, සච්චාගි, ආගි, තාගි, කාගි, කතචාගි, එතාගි, ඉචාගි, අච්චි.

චොසුති කිමසං? අගති, ගිකච්ච, උගති, ආග, සෙච්චා, චො, චො, චො, අච්චො

කවිකාව්‍යවිචාරයෙහි කිමද? ඉහතදී, වටුලයා, සස මගුලයා

පුතරවහගහණය කිමද? නිව්වදිපනයි.

අහනි, හිකුටු, රහනි, සානි, නානි, කතමානි.

“යොසු කවිකාව්‍යවිචාරයෙහි දීසං” කිමද? මුලින්ම, යොසු කවිකාව්‍යවිචාරයෙහි සරණ දීසමාපර්කතෙහි සද්‍රවනයි. නිව්වදිපයුගාං සුගාං අනෙඨා සුවිචාරයෙහි. නිකාගෙ ව ලො පංච=නිකාව්‍යවිචාරය, කතමානි නිකාව්‍යවිචාරයෙහි යෙසං නානි = කවිකාව්‍යවිචාරයෙහි ගෙසු කවිකාව්‍යවිචාරයෙහි, යොසුනිව්වදිපනා නුලුකවිකරණ, යොසුනිව්වදිපන පදං පන යො ව යො ව = යොයො සුනි වගහගෙහි “සර්වභවමෙකසෙසසකිං” නි ඵකසෙසං කතමා ඵලං වුගහගෙහි දඵලං, නානි පනකතො පඨමාදුඨිකාබහුවච නානි, අසමපනෙහි පිණකතො; යොවිගහනිනං නිකාගදෙසෙ ව කතො ලොපෙ ව කතො පුකෙහි සරණ සරණ දීසමාපර්කතෙහි

අහනි අදිනි උදුගරණනි, තත්ඵල අහනි අහනිසදුතො වුගහගෙහි යොවිගහනි කතමා “අලුපනෙ සි ගසකෙදෙස” නි අධිකිවච “ඉවණකුටුණකුලා” නි ඉවණකුටුණකුලා කතමා “කුලුතො සසස නො වා” තත්ඵලකිවච “සපනො ව යොනං ලොපො” නි යොවිගහනිනං ලොපං කතමා ඉමිනා දීසෙ කතො රූපං. හිකව්වදිනි අසුපර්වනනානි සුවිචාරයෙහි පව්වදිපනෙහි; ඉදං පනෙහි නානතං, හිකව්වදිනි පරසස ලුනිමිතං ලොපච: රහනියාගසදුතො පරසස පනිමිතං. ලොපච අසුනිනි අසුසදුතො යොවිගහනි කතමා “සපනො සමිංසං වා” තත්ඵලකිවච “යොනං නි නපුංසකෙහි” නි තසස නිකාගදෙසං කතමා ඉමිනා දීසෙ කතො රූපං. ඉහතනි වෙ වුගහගෙහි සරණනිනි සරණසදුතො යො වචනං කතමා “යොනං නි නපුංසකෙහි” නි අධිකිවච “අතො නිවච” ගති තසස නිකාගදෙසං කතමා ඉමිනා දීසෙ කතො රූපං. ඉහතනි වෙ නංසදිසාතෙව තානිනි කිසදුතො යොවචනං කතමා “කිසස ක වෙ වෙ” නි ඵසඵ වගහගෙහි නිසදුසස කා දෙසං කතමා වුගහගෙහි යොවචනසස නිසදුසදිමිනි කතො රූපං. ඉහතනි වුගහගෙහි අමුනිනි අමුසදුතො යොවචනං කතමා වුගහගෙහි “යොනං නි නපුංසකෙහි” නි තසස නිසදු සදිමිනි කතො රූපං ඉහතනි වුගහගෙහි

අහනිතදිනි කිවුදුගරණනි, තත්ඵල අහනි හිකව්වදිනි යාගු ඉවෙවතෙහි පාච්චදිකෙහි වුගහගෙහි පඨමාසිවිගහනි කතමා යොවචනානිසාචා ඉමිනා දීසමකතමා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” නි සිමිනි ලුතො රූපානි. සරණ, යොනි සරණ සරණවතෙහි සරණ නාමෙහි වුගහගෙහි සිවිගහනි කතමා දීසමකතමා “අතො නො යා” නි අධිකිවච “සෙස” නි සිසෙසාකාගදෙසං කතමා සරලොප පකතිසාචාදිමිනි කතො රූපානි. යොනි තසදුතො සිවිගහනි කතමා “අනපුංසකසසංසිමිනි, අමුසස මො ස” නි අධිකිවච “ඵග

තෙසනො” ති තකාරසස සකාරදෙසං කඛා වුත්තනසෙන පිසෙසාකාරදීලිති කතෙ රූපං කොති කිංසද්දතො සිව්වනං කඛා හෙඡා වුත්තනසෙන කාදෙසං කඛා සිසෙසාකාරදෙසාදිවිති කතෙ රූපං අවුමොති අවුසද්දතො පිමිති කතෙ “සබ්බනාම කාරතෙ පඨමො” ති අභිකිව්ව “සබ්බතො කො” ති කකාරගමං කඛා වුත්තනසෙන පිසෙසාකාරදෙසාදිවිති කතෙ රූපං

ඉතිසොතෘදීනී කිවුද්දගරණනී, තස්ස ඉතිසො වට්ඨයොති ඉති වට්ඨසද්දෙති යොව්වනං කඛා “අසො රසසමෙකව්වනසොකපි වෙ” ති රසං කඛා සතිපි යොව්වි කතනීකාරලොපාභාවා දීඝසම්මකතෙ රූපානී සසමිඳුවොති සසමිඳුසද්දතො යොව්වි කතෙ වුත්තනසෙන රසෙස කතෙ “සපතො ව යොනං ලො පො” තෘත්තිව්ව “ලතො වොකාරෙ වෙ” ති යොව්වනසස වො කාරං කඛා වුත්තනසෙන දීඝසම්මකතෙ රූපං නසු “කචාදි මඤ්ඤිතාගතං දීඝරසසාපච්චසෙසු වා” ති වුත්තනා දීඝො ලබ්භතෙව, අථ කඛා වුත්තනදනනී. නිව්වපදීපනනි නෙ නාභ, පුතර්චග්ගහණ. කිමිසං නිව්වදීපනනි අඨවා, “සපතො ව යොනං ලොපො” තිවසසානනරමිමසී. වුත්ත “කතනීකාරලොපෙසු දීඝ” නනී වුත්තසෙව පිණ්ඩනී අත්චසා විභතනිවිපරිනාමෙන යොනනිවසස යොසුති අනුචත්තනතො, අථ කඛා යොසුති වුත්තනනී සච්ඡාපියා, තතනිචත්තනනනිවි පුත ර්චග්ගහණ. නිව්වදීපනනිවි වුත්තනනී දඹබ්බං, තසස පන තො හෙඨා වුත්තොව. අග්ගිති ආදීනී තසෙඨාද්දගරණනී. හෙඨා කානී වුත්තානෙව

89. සුතංගිසු ව

සුතංගි ඉවෙවගෙසු ව සෙබ්බ සග් දීසමාපජ්ජගෙන අග්ගිසු, අග්ගිනං, අග්ගිති, ගිකවුසු, ගිකවුතං, ගිකවුති, රතනී සු, රතනීනං, ඊතනිති, පුපිසානං ඵගෙසවිති කිමිසං? අග්ගිනා, පාඨිනා වසද්දග්ගහණමධාරණනී, සුගෙවගෙසු බ්‍රහ්මචාරිසු ධම්ම මකචාපි හගවා, ගිකවුතං දුතං දුකා සෙබ්බ පාඨිති

“සුතංගිසු ව” කිමිසමිද්දවුච්චතෙ, සුතංගි ඉවෙවගෙසු පරෙසු සබ්බ සග් දීසමාපජ්ජගෙනනී සුපනනි. මිපද්දිදං සුතං දීඝග්ගහණවිභාග්‍යවත්තතෙ, අසො සුපිසෙද්දෙසෙව සු ව නං ව භි ව = සුතංගි, ගෙසු සුතංගිසු. වග්ගහණඵලං සසමෙව වකඛති

අග්ගිසුතෘදීනී ලද්දගරණනී, තස්ස ව අග්ගිසුති අග්ගිසද්දතො සුචිතතී. කඛා අනනරසුතනමිකිව්ව ඉච්චා සුබ්බසරසස දීඝෙ කතෙ රූපං අග්ගිනනනී ආදීනී සුපිසෙද්දෙසෙතෙව

අග්ගිනා පාඨිනානී කිවුද්දගරණනී, තානී සුපිසෙද්දෙසෙතෙව අතෙකස්තනා නිපාතාභ. වග්ගහණසස ව නිපාතනා තථ්ඵලං

දසෙසයො: වසඤ්ඤාපණිමවධාරණභිනති ආදිමාන තත්ව ව
 දවධාරණ. නාම නිවහනතං, ඉදං චුත්තං තොති, සොදිවති
 සතිපි පරස්සං කස්සපි දීපං න තොතිති බුහුමාරිභිසුතකදීති
 තසොදුහරණති, තෙසං පන බුහුමාරිභිසුතපාණිසඤ්ඤා පටි
 පාඨියා සුතංතිච්චනතියො, කතා ඉධ ව්‍යා හණෙන දීපස්ථි
 මකතෙ රුපාති

90 සමාදිනමහනා:

සමාදිනං සංවිතනමගො අත්තමාසස්සෙහ සුනංති ඉබ්බ
 ගතපු පෙරපු

පවසු පවගනාං සවති, ජසු ජගනාං, ජති, සහකසු, සහන
 ගනාං, සහනති අභිසු, අභිගනාං, අභිති, නවසු, නවගනාං,
 නවති දසසු දසගනාං, දසති

සමාදිනටිති කිමසං? ඩිසු මිගනාං, විති

අත්තමති භාවනිඉද්දෙසා උහසසාගමසං, අගගනා උකා
 ගෙ අත්තමාසස්සෙහ වනසගනා ඉහමිගනාං, කිසසගනාං වෙද
 නාතං.

' සමාදිනමහනා. සිමන්චිදපුච්චතො, සමාදිනමහනො අත්තමා
 පඡ්ඡතො සුතංති ඉවෙමඋහසු පරෙසුත් සදුපතස්ස. මිපදමිදං
 සුත්තං අනගාරපුත්තනොසුතංතිග්ගහණටිනාසුචතතනො, තෙත
 පමාදිනමහනො අත්තමාපඡ්ඡතො සුතංතිසුති අසො: පවසඤ්ඤා
 ආදී සෙසං තො = පමාදෙසො තෙසං සමාදිනං, අත්තාපෙකඛා ජසී,
 ඉහ පන පමාදිනගති සමාපෙනිසමච්චසෙන චුත්තං, තථාපි අත්තා
 පෙකඛා ජසීති දඛබ්බං, එවං ති සති පසොගසිඡ්ඡනතො පසොග
 සිසිසාසුභතොපඋදසතො ව නනු පමාදෙසො ව අකාරග්ගා, අථ
 කස්සො අත්තමිච්චතති පසොඡ්ඡතනරසච්චතනො, අසති හි ඉම
 සං. අනගාරපුත්තනත දීසො මා සියා, "සුතිකිකාගෙ එ" හි
 එත්තංවා හංඛාගතගිවහනතස්ස. තස්මිමසාපාසාරග්ගා" හච්චි
 තබ්බවෙච්චාති න හච්චිතබ්බං, කස්සා සුභතොපදෙසස්ස නිරස්සක
 භාවාපඡ්ඡතනො, සදී හි සිසු, ඉටිතා අත්තං කතා එත්තාදිකරණ
 සාඤ්ඤා කරණං සුඤ්ඤාගති ඉදෙවිචානඡ්ඡාඨියං හවෙසෙ, අච්චි
 තසෙවතං තෙත වඤ්ඤාසති න එත්තාදෙසො තොකතිති

පවසුපාදිති උදුහරණති, තත්ව පවසුත් පවසඤ්ඤො සුචිත
 පඨියති කතො අකාරස්ස එත්තාදිමිති සප්පෙත්ත හං නිචාරෙහි,
 ' සුතංචසු වෙ ති අට්ඨංච ඉටිතා අගගන කතෙ රුපං. ඉහති සුචි
 සුචිපදාඤ්ඤාගෙව පසොදිනමිති චුත්තසෙව පිබෙ අත්තති
 භාවනිපදාදෙසා 'සඤ්ඤා අත්තාදිකො තොති හි කතා අත්තනර
 උපඤ්ඤා-තස්ස, තෙතන, අත්තමති භාවනිදෙදෙසා උහසසාගට
 හිහණි ආදී තත්ව චිතසසකතති වඤ්ඤාගො නටිති
 කතො ඉටිතා සකාරවංසෙව උකාරස්ස අගගන ව කතෙ රුපං
 ඉහරං පන උහසසාගටිඋසෙති චුත්ත

‡ අකාරගාගාති සුත්තං. † එත්තාදකරණො පිච්ච

91. පතිසංඝිතිමනි

පතිසංඝරහනා අන්තමාපජ්ජෙන ඉතිමනි පච්චසෙ පරෙ.
භගපතානි.

ඉතිමනිති කිමසං? භගපති

“පතිසංඝිතිමනි” කීමක්වීමද මුච්චවෙතො, පතිසංඝරහනො ඉතිමනි පරෙ අන්තමාපජ්ජෙනෙති සදුපනස්සං. මිපදමිදං සුත්තං. අනන්තර සුත්තනො අන්තමාපජ්ජෙනෙති සදුපනස්සං, තෙන පතිසංඝරහනො ඉතිමනි පරෙ අන්තං හොතිති අසෙසා.

භගපතානිතපුද්ගලො, තස්ස පන භගපතිසද්දනො “ඉතිම මනො ආපච්චසො” ති අනිකිම “පතිසංඝරහනෙති ඉති” ති ඉතිපච්චසං කඛා අනන්තරසුත්තමිතිමිම ඉමිනා පති සද්දනස්ස අන්තං කඛා “සර සරෙ ලොප” න්නාතිතිමිම “වා පරෙ අසරුපා” ති පරසරස්ස ලොපං කඛා “සර සරෙ ලොපං ; වා පරෙ අසරුපා ; කචාපච්චසං. පුත්තො ; දිස” නති අනිකිම “පුඤ්ඤා වෙ” ති පුඤ්ඤසරස්ස දිසං කඛා තනො සදුපනස්සදිමනි කතෙ රුපා. ඉතරං සුච්චෙද්දෙදෙමෙම.

92. නතුසංඝරහනා රොසු ම.

නතුසංඝරහනා අන්තමාපජ්ජෙන සුත්තංහිසො ඉමෙම භෙසු පරෙසු

ගුණවගනාසු, ගුණවගනානං, ගුණවගනාති, ගුණවගනා,
ගුණවගනා.

නතුසංඝරහනා කිමසං? ඉමිනං.

ඵනෙසෙති කිමසං? ගුණවා.

වසද්දගභගණෙන අසද්දසු ම ච්චවගෙසු අන්තම හොති
ගුණවගනාසමි, ගුණවගනාන.

අන්තගභගණෙන නතුසංඝරහනා අන්තම හොති,
රොසං ඉත්තං ම.

ගුණවගනා.

“නතුසංඝරහනා රොසු ම” කීමක්වීමද මුච්චවෙතො, නතුසංඝරහනා සුත්තංහිසොසු විභවතිසු අන්තමාපජ්ජෙනෙති සදුපනස්සං. වතුසද මිදං සුත්තං. සුත්තංහිසොසු ව අන්තගභගණස්ස වාග්ච්චතනන නො නතුසංඝරහනා සුත්තංහිසො ඉමෙමභෙසු විභවතිසු පරභුගෙසු අන්තමාපජ්ජෙනෙති අසෙසා. අන්තගභගණමුච්චසමෙම වකඛිති. අසතිපි අන්තගභගණ “පවාදිනමනන” නති ඵස්ස විස ඉත්තං පිඤ්ඤාතිති තීරස්සං අන්තගභගණෙන. සච්චං, තථාපි පවාදින මනනස්සම හොති, නතුසං භු කදුපි අන්තස්ස කදුපි සච්ච සෙසම හොතිති සදුපනස්සං, උත්තරසුත්තස්ම අන්තගභගණෙන. කතං.

ගුණවගනාසුත්තදීති උද්ගරණෙති, තස්ම ම ගුණවගනාසුති ගුණ සද්දනො ගුණෙ අස්ස අස්සිති අසෙ “තදස්සස්සිති වී වෙ” ති අනිකි ම “ගුණදිකො වතු” ති වතුසංඝරහනං කඛා තඛිතනො නාම

මීට කඩා වුනතනසෙන සුවිහනතිං කඩා “සුතංගිසු ව ; පඤ්චා දිනමනත” නතාඨිකිව්ව ඉමිනා නතුසසගතසස අනතං කඩා “සු ගිඤ්චකාගේ එ” ති තසස එතෙත කතෙ රූපං. ගුණවනතානනති එසාපි එසෙව නසො, අතෙත කතෙ “යොසු කතනිකාරලො පෙසු දිඝ” නති අධිකිව්ව “සුතංගිසු වෙ” ති දීඝමෙව විසෙසො. ගුණවනතනගිති ඉදමපන වුනතනසමෙව. ගුණවනතාති වුනත නසෙන ගුණවනතුසදුමිතිතිප්ඵාදෙතා යොව්වනං කඩා ඉමිනා අනතං කඩා “අතො තෙන ; සො වා” නාඨිකිව්ව “සබ්බසොති නමාඑ” ති යොව්වනසස ආකාරදෙසං කඩා සරලොපපකතිතාවා දිමිති කතෙ රූපං.

ඉසිතනති කිවුදුගරණං, නං සුවිඤ්ඤාදාමෙව. ගුණවිභිසි කිවුදුගරණං, තසස පන ගුණවනතුසදුගො සිමිති කතෙ සුතංගි යොතමිතාවා ඉමිනා අනතමකඩා “අවහසස මමං සවිහනතිසස සෙ ; නතුසස නොනා” නාඨිකිව්ව “ආ සිමිති” ති නතුසස සවිහතතිසස ආකාරදෙසං කඩා සරලොපපකතිතාවාදිමිති කතෙ රූපං. ගුණ වනතසමිං ගුණවනතනාතිමාති වග්ගගණඵලාති, පච්චිමසමිං නාව්වනසස “අතො තෙනා” ති එනාදෙසො හොති. සෙසං සුවි ඤ්ඤාදාමෙව. ගුණවනතිති අනතග්ගගණඵලං, තසස පන ගුණ වනතුසදුගො යොව්වනං කඩා අනතග්ගගණඵල නතුසස නතසස අනතං කඩා යොව්වනසස ඉකාරව කඩා සරලොපපකති හාවාදිමිති කතෙ රූපං.

93 සබ්බසස වා අංසසු

සබ්බසසව නතුසසවිමසසස අනතං හොති වා අංස ඉවෙව ගතසු.

සතිමං ගිකවුං—සතිමනාං ගිකවුං වා ; බ්බුමං ග්ජානං—බ්බු මනාං ග්ජානං වා ; සතිමසස ගිකවුංගො—සතිමගො ගිකවුංගො වා ; බ්බුමසස රංසකා—බ්බුමගො රංසකා වා සුංඤ්ඤා දෙති.

එගතසිති කිමසං ? සහිවා ගිකවු ; බ්බුමා ග්ජා

“සබ්බසස වා අංසසු” කිමසමිදමුච්චිතෙ, සබ්බසස නතුසස ව්වසස අනතං හොති අංස ඉවෙවගතසු විහතතිසු විකපෙතනාති සුපපසං. තිපදවිදං සුතං. අනතග්ගගණඵල නතුග්ගගණඵල වානුවනතනතො සබ්බසසව නතුසසව්වසස අනතං හොති විකපෙපස අංස ඉවෙවගතසු පරෙසුති අපො.

සතිමනති ආදිති උදගරණති, තන් ව සතිමනති සතිසදුගො සති අසස අප්ඨති අපො “තදසසඨිති ව් වෙ” ති අධිකිව්ව “සතං දිඨි මනතු” ති මනතුසව්වසං කඩා තභිතතා නාව්විව කඩා සතිමනතුසදුගො අංව්වනං කඩා “පචාදිකමනං ; නතුසස නොනා සොසු වා” නාඨිකිව්ව ඉමිනා සබ්බසසව නතුසසව්වසස අනතං කඩා සරලොපපකතිතාවාදිමිති කතෙ රූපං. ඉතරං පන වාග්ගගණඵල අනතමකඩා අනතරසුගො වග්ගගණඵල නතුසසනතසස අතෙත කතෙ සරලොපපකතිතාවාදිමිති කතෙ

රූපං. බඤ්චමස්සාති චුත්තනනසෙන බඤ්චමනතුසද්දං අභිනිප්ඵා
 දෙකා තභො සච්චන්ති. කඛා චුත්තනසෙන සබ්බස්ස භාතුස්ස
 අත්තං කඛා “සාගභෝ ජෙ” ති සකාරගමිං කඛා තෙනබ්බි
 හීතෙ රූපං. ඉතරල්පන වාග්ගහණෙන අත්තමකඛා “අමහස්ස
 මමං සච්චන්තිස්ස ජෙ ; නතුස්ස තෙනා ; න්නස්ස ජෙ වා” නාධි
 කිට්ඨ “තොතිතා සඤ්චිංතාසු” ති සච්චන්තිස්ස භාතුස්ස තොආදෙ
 ජෙ කතෙ රූපං.

සතිමා බඤ්චමාති කිමුදුගරණති, තෙසමපන සතිමනතුබඤ්ච
 මනතුසදෙදුහි සිච්චන්ති. කඛා අංසානමභාවා ඉමිතා අත්තම
 කඛා ගුණවාති එස චුත්තනසෙන ච්චන්තිසා සහ භාතුස්ස ආකාර
 දෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපාති.

94. සිමහි වා

භාතුසච්චස්ස අභෙතා අත්තං ගභාති වා සිමහි ච්චන්තිමහි.
 හිමවගෙතාව පබ්බතො—හිමො සස්ස අනථි : නසමිං වා විජ්ජ
 හීති හිමවගෙනා.

වාහි කිමසං? හිමවා පබ්බතො

“සිමහි වා” කිමසම්ඵෙදමුච්චතෙ, සිමහි ච්චන්තිමහි භාතුසනන
 සස අත්තං ගොති විකප්පෙතාති ඤජනස්ස. විපදමිදං සුත්තං.
 අත්තග්ගහණස්ස ව භාතුසග්ගහණස්ස අත්තග්ගහණස්ස වාසු
 වත්තනතො සිමහි ච්චන්තිමහි නතුසනනස්ස අත්තං ගොති වික
 ප්පෙතාති අප්ඨො. අනන්තරසුත්තෙ සතිපි වාග්ගහණ ඉධ
 වාග්ගහණකරණං; තභො වාග්ගහණ වත්තමාභෙද සබ්බග්ගහ
 භවපි වත්තනඉති සච්චා සියා, තනතිවත්තනස්ස.

හිමවගෙනාති උදුගරණං, තස්ස පන හිමො අස්ස අනථි අසෙඨ
 චුත්තනසෙන වනතුසච්චසාදිං කඛා සිමහි කතෙ “පඤ්චාදිනම
 තතං ; භාතුසනෙනා යොසු වා” ති අභිනිවච ඉමිතා භාතුසනන
 සස අත්තං කඛා “අතො තෙනා” ති අභිනිවච “සො” ති සියො
 කාරදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. හිම
 වාහි වාග්ගහණඵලං, තං සුච්චෙඤ්ඤායංමෙව.

95 අග්ගිසසිති.

අග්ගිස්ස අග්ගො ඉති ගභාති වා සිමහි ච්චන්තිමහි.
 සුරගො අග්ගිති, පච්ජගො අග්ගිති, දකඤ්ඤො අග්ගිති,
 වාමගො අග්ගිති

වාහි කිමසං? අග්ගි.

“අග්ගිසසිති” කිමසම්ඵෙදමුච්චතෙ, අග්ගිසද්දග්ගස්ස සිමහි ච්ච
 නතිමහි ඉතිආදෙසො ගොති විකප්පෙතාති ඤජනස්ස. විපදමිද
 සුත්තං. “භාතුසනෙනා යොසු වා” ති ඉතො අත්තග්ගහණස්ස
 ව අනන්තරසුත්තෙනා සිමහිග්ගහණස්ස ව වාග්ගහණස්ස වාසු
 වත්තනතො අග්ගිස්සනනස්ස ඉති ගොති සිමහි ච්චන්තිමහි වික
 ප්පෙතාති අප්ඨො. අත්තකරණ ඉමසුච්චාරණං සිමහිග්ගහ
 භවසුච්චත්තනස්ස.

අග්ගිභීති උදුහරණං, තසස පන අග්ගිසද්දතො සිව්හතතිං කඛා “නත්තසනොතො යොසු ව; සිම්හි වා” ති අභිකිට්ඨ ඉමිතා අග්ගිසද්දතසස ඉභිං කඛා “සෙසතො ලොපං ගසීපි” ති සිම්හ ලුතො රූපං ඉතරං සුච්ඤ්ඤාදාමෙව

96 සොක්කතරසොසා ඔඛා

ඔසාසු අකතරසොසා ඔඛා අහතමාසජ්ජතෙ

අග්ගඔසා, මුඛඔසා, ඉසඔසා, ගතසනඔසා

ඔසාසිති කිමසිං? අග්ගිසු

අකතරසොසාහි කිමසිං? දණ්ඩිතො

ඔඛාහි කිමසිං? රහතිඔසා

“සොක්කතරසොසා ඔඛා” කිමසිච්චදිට්ඨමෙත, යොසු චිහ තතිසු අකතරසොසා ඔඛා අහතමාසජ්ජතෙති ඤාපතසිං තිපද චිදං සුතතං. අහතග්ගාහණස්සානුවත්තතතො යොසු අකතරසොසා ඔඛා අහතමාසජ්ජතෙති අසො කතො රසොසා සසස සො = කතරසොසා, න කතරසොසා = අකතරසොසා

අග්ගඔසා මුඛඔසා ඉසඔසාහි උදුහරණං, තෙසට්ඨන අග්ගි මුඛිඉසිසඉද්දති යොවචනං කඛා “අලපතෙ පි ගසඤ්ඤා” ති අභිකිට්ඨ “ඉච්ඡඤ්චච්ඡන්කිලා” ති ඉච්ඡඤ්ඤා කඛා “පචාදිතචිතත” ති අභිකිට්ඨ ඉමිතා ඔසස අහත කතෙ රූපාති

අග්ගිසුහි කිමුදුහරණං, තං සුච්ඤ්ඤාදාමෙව. දණ්ඩිතොහි කිමුදුහරණං, තසස පන දණ්ඩිසද්දතො යොවිහතතිං කඛා මුතත තසෙත ඔසඤ්ඤා කඛා “අසො රසකමෙකචචනසොසිපි චෙ” ති රසං සඛා සසීපි ඔසසිං යොවිහතතිං ච කතරසසතො ඉමිතා අහතචකඛා “නා ඔතො කතරසොසා” ති අභිකිට්ඨ “සොතා තො” ති යොවචනසං නොආදෙසෙ කතෙ රූපං. රහතිසොහි රහතිසද්දතො යොවචනං කඛා “අලපතෙ පි ගස ඤ්ඤා, ඉච්ඡඤ්චච්ඡන්කිලා” ති අභිකිට්ඨ “තෙ ඉග්ගිතස ජො” ති පසඤ්ඤා කඛා සසීපි අකතරසසසිං යොවතිට්ඨ ඔසතාතාචා අහතමාසතෙ රූපං

97 ඔචචොසු ලොච

ඔචචො ඉචචචොනසු අකතරසොසා ලො අහතමාසජ්ජතෙ

ගිසට්ඨචෙ—ගිසට්ඨචො, ඔචචචො—ඔචචචො

අකතරසොසාහි කිමසිං? සසච්චොචා, ඔචසච්චොචා, සච්චි ච්චොචා

ඔචචොසට්ඨි කිමසිං? ඔචචොචා, ඔචචොචා, ඔසච්චොචා
ඔසච්චොචොචා අහතමාසජ්ජතෙති

“චෙචොසු ලොච” කිමසිච්චදිට්ඨමෙත, චෙචො ඉච්චචොනසු පරෙසු අකතරසොසා ලො අහතමාසජ්ජතෙති ඤාපතසිං තිපද චිදං සුතතං. අහතග්ගාහණස්ස අකතරසසග්ගාහණස්ස වාච්චාතතත

තො වෙවො ඉච්චකෙසු පරෙසු අකතරසො ලො අත්තමාපජ්ජ
තෙහි අනෙඨා. චග්ගසණං අත්තග්ගභණ්ඩුකඛිඨිනනිං, තත්ථ
පසොජන්ව් හෙඨා වුත්තමෙව.

හික්කමෙ තනදිති උදුහරණිති, තත්ථ ච හික්කමෙ හික්කමොති
ඉමෙසං හික්කුසද්දතො “ලිඛිතජෙඨ පඨමා” ති අධිකිච්ච “ආල
පතෙ වෙ” ති යොච්චි කතෙ වුත්තනසෙන ලසඤ්ඤාං කඛි
“අකතරසො ලතො යාලපකසස වෙවො” ති යොච්චනසස
වෙවොආදෙසං කඛි “පමාදිනමත්තං; යොඤ්ඤකතරසො
කො” ති අධිකිච්ච ඉමිතා ලස අතො කතෙ රූපාති
හෙතවෙ හෙතවොති ඉමෙසං හි ගතිමිතිතිමසස “භූවාදයො ධාත
වො” ති ලඛ්ඛාදාසඤ්ඤදීපස “භතාදිති ඡුහුතවො” ති තුප්ප
ච්චසං කඛි “අසංයොගනාසස වුච්චි කාරිතෙ” ති අධිකිච්ච
“අඤ්ඤපු වා” ති වුච්චි කඛි කිතකතො නාමමිච්චකඛි වුත්ත
කගෙන යොච්චනං කඛි වෙවොආදෙසාදිමිති කතෙ රූපාති

සසමභූවොති ආදිති කිවුදුහරණිති, රොසමපන සසමභූවෙසසභූ
පර්නිභූසදෙහි යොච්චනං කඛි ලසඤ්ඤාං ච කඛි “අසො
රසසමෙකච්චනසොඤ්චි වෙ” ති රසං කඛි “සපතො ච
යොනං ලොසො” ති අධිකිච්ච “ලතො වොකාණෙ වෙ” ති යොච්ච
නසස වොකාරං කඛි සතිපි ලසී. වොකාරෙ ච අකතරසසතතා
භාවා ඉමිතා අත්තමභාකතෙ රූපාති හෙතුතා කෙතුතා සෙතු
තාති කිවුදුහරණිති, තාති සුච්චෙඤ්ඤකතෙව.

98 මාතුලාදිනමානතමිකාරෙ

මාතුල ඉච්චමමාදිනමහො ආනතමාපජ්ජනෙ ජ්ඣාරස
ච්චසෙ පරෙ

මාතුලාති, අසාකාති, වාරුණිති.

ජ්ඣාරෙති නිමසං? ගිකවුති, ගජ්ඣි, ජාලිති, ගභපනාති

ආනතග්ගභණ්ණෙන හදි ඉච්චනසස දීපද්දසස ජෙජාජ්ජා
ආදෙසා ගොනති සභ මිහනතිසා සොනාස ඉච්චගෙසු

තා සඨා, ගභජ්ජා සඤ්ඤති, හජ්ජා කතං නරඛිතං, හජ්ජා
තෙරඤ්ඤතිස නිරෙ

“මාතුලාදිනමානතමිකාරෙ” කිමත්ථිදවුච්චතෙ, මාතුලාදින
මනො ආනතමාපජ්ජනෙ ජ්ඣච්චසෙ පරෙති ඤ්ඤපනනං
තිපදමිදං සුත්තං අනෙඨා සුච්චෙඤ්ඤසෙච මාතුලසදෙද්ද ආදි
සෙසං තෙ = මාතුලාදයො, තෙසං මාතුලාදිනා පඤ්ඤාචෙඨ
ආදිසදෙද්ද

මාතුලාතිතනදිති උදුහරණිති, තෙසමපන මාතුලඅයකවා
රූණසදෙද්දහි “ඉඤ්ඤමනො ආපච්චයො” ති අධිකිච්ච “නද්දිතො
වා ජ්” ති ජ්ඣච්චසං කඛි සරලොපපකතිභාවෙ සච්චනො ඉමිතා
මාතුලාදිනමනතසසානතනං කඛි සුභුඤ්ඤාදිමිති කතෙ රූපාති

භික්ෂුවාණී ජලිණී ගහපතානීතිපි කිවුදුගරණනී, තන් ව ආදිවිසි විහි භික්ෂුජලිසදෙහි “ඉන්ධමතො ආප්‍යව්වසො” ති අධිකිව්ව පතිතිනවුරුජිකාරනෙතහි ඉනී” ති ඉනීප්‍යව්වසං කනා මාතුලප්‍ය කාරණේ සතිපි ජිකාරසාහාවා ඉමිනා ආනතාමකනා “සර සරෙ ලොප” නති අධිකිව්ව “වෘ පගෙ අසරූපා” ති පුබ්බරූපෙ පර සරසස ලොපං කනා ඉතරසීං “සර සරෙ ලොප” නති ලොපං කනා නෙතබ්බං නෙතා ස්‍යුප්‍යතාදිවිසි කතෙ රූපානී. ඉතරං හෙභී වුත්තං.

තරේන්තෘදීති ආනතාගහපණ්ඵලානී, තන් ව නරේන්ති වුත්ත නසෙන නදීසදුමභිනීප්ඵාදෙකා නතො යොවිහතනීං කනා විහ තනීයා සහ සසරසස දකාරසස* ආනතාගහපණ්ඵලානී ‘සදුසිකා අන්ධකො හොති’ ති කනා රේන්ආදෙසෙ කතෙ රූපං. නරේන්ති නදීසදුතො නාව්වතං. කනා විහතනීයා සහ සසරසස දකාරසස රේන්ආදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරමපන තතොව තිර්ථපෙකඛිං ඡේඛික ව්වනං කනා වුත්තනසෙන විහතනීයා සහ සසරසස දකාරසස රේන්ආදෙසෙ කතෙ රූපං.

99 සමාභිසම්භනං මහාභිමිති වා

සබ්බරතා ලිඛගතො සමාභිසම්භි ඉට්ඨරතසං මහාභිමිති ඉට්ඨරත ආදසා ගොනනී වා සඵාසඛිතං.

පුච්චිමා-පුච්චිසමා, පුච්චිසමි-පුච්චිසමි, පුච්චිසමි-පුච්චිසමි. සමාභිසම්භනමිති කිමඤ්ඤං? චර්ණවනනා අගනිකං පිරුලුප පුච්චං පසසඛි, මහනා ඡතනා.

“සමාභිසම්භනං මහාභිමිති වා” කිමඤ්ඤංවුච්චතො, සමාභිසම්භි ඉට්ඨරතෙසං විහතනීතං පටිපාටියා මහාභිමිති ඉට්ඨරතෙ ආදසා ගොනනී විකපෙතානී ඤාපනන්ඵං. තිපදමිදං පුත්තං. අන්ධො පුච්චිඤ්ඤාදෙසව්. සමා ව හි ව සීං ව = සමාභිසම්භි, තෙසං සමා භිසම්භනං, සමාභිසම්භනනනී පටිපාටියා අවනා ඵවං ව්වනං සමා ගහපණ්ඵලානී ඉතරමපනි වනකතෙති ඤාපනන්ඵං. පකචි හෙසාවරි යාතා සෙන කෙතපි ආකාරෙන අධිප්‍යාසවිඤ්ඤාපනං.

පුච්චිමානෘදීති උදුගරණනී, තෙසමපන පුච්චිසදදතො සමාභි සම්භිවිහතනීයො කනා ඉට්ඨරතා මහාභිමිතිආදෙසෙ කතෙ රූපානී. ඉතරනී වාගහපණ්ඵලානී

චර්ණවනනනනී ආදීති කිවුදුගරණනී, තෙසමපන චර්ණවනනාතු අගනිකමහනනජහකඤ්ඤාදෙහි අංවිහතනී. කනා සමාදීනමහාවා ඉමිනා ආදෙසමකනා සරලොපපකනීභාවාදිවිසි කතෙ රූපානී.

100. භ නිමමිති කතාකාරෙති

භනුම ඉට්ඨරතෙති කතාකාරෙති සමාභිසම්භනං මහාභිමිති ඉට්ඨරත ආදසා භ ගොනනී.

* පරස දිකාරසස, මරමම

අසෝ ධාතා භසං උපපජ්ජති, අසවිං ධාතෙ භසං භිච්ඡිති; අසෝ, අසවිං.

කතාකාරෙති කිමස්මි? භවිතා, භවති; ඉමමනා, ඉමමති

“න කිමෙති කතාකාරෙති” කිමස්මිදමුච්චතො, තඉම ඉච්චි තෙති කතාකාරෙති යොජ්ඣනතං. මහාවිති ඉච්චතො ආදෙසා න තොන්ති කුප්පනස්මි. තිපදමිදං සුතතං. යොජ්ඣග්ගභජ්ජස මහාවිතිග්ගභජ්ජස වානුච්චතතතො තඉම ඉච්චතෙති කතාකාරෙති යොජ්ඣනතං. මහාවිති ඉච්චතො ආදෙසා න තොන්ති අසෝ. භිච්චතතසෙසවාභවා අස්මො ඉහ භිග්ගභජ්ජං. නානු ච්චතතො, තො ච ඉමො ච = කිමි, තෙති කිමෙති, කතො අකාරෙ යෙසං. භො = කතාකාර, තෙති කතාකාරෙති

අසෝ අසවිනිමානී උදුභරණනී, තසදුදතො යොජ්ඣවිභතති යො කතා “සබ්බිනාමකාරතෙ පඨමො, තසස වා නතතං සබ්බි තෙ” තාඤ්ඤිච්ච “සයොජ්ඣංසාසවතා” නති තසදුදසස අතතං කතා අනන්තරසුතොන ආදෙසෙ සමපතො කතාකාරතො ඉමිතා සමාසවිනතං. මහාවිතිආදෙසෙ අකතෙ රූපානි අපරනි අසමාඅසවිනති ඉමසදුදතො යොජ්ඣවිභතතියො කතා “භසස වා නතතං සබ්බස්මි, සසමා.ඨ.ස.සාසවතා” නති අඤ්ඤිච්ච “ඉම සදුදසස වෙ” ති අතතං. කතා මුතතතසෙස ආදෙසෙ සමපතො ඉමිතා තසමිකතෙ රූපානි තමහාතකදීති කිමුදුභරණනී, තානි සුච්චෙඤ්ඤාසකතෙව.

101 සුච්චිකාරෙ ඵ

සුච්චි ඉමමනෙසු අකාරෙ ඵහාමාසජ්ජතෙ

සබ්බිසු, සෙසු, රතෙසු, කෙසු ඉමමසු, සුච්චෙසසු, කුසලෙසු, තුමමසු, අමමසු සබ්බිච්චි, සෙච්චි, රතච්චි, රතච්චි, ඉමමච්චි, සුච්චෙච්චි, කුසලෙච්චි, තුමමච්චි, අමමච්චි

“සුච්චිකාරෙ ඵ” කිමස්මිදමුච්චතො, සුච්චි ඉච්චතොසු විභ තතිසු අකාරෙ ඵතතවාපජ්ජතොති කුප්පනස්මි. තිපදමිදං සුතතං. අසෝ සුච්චෙඤ්ඤාසකතෙව

සබ්බිසුතකදීති උදුභරණනී, තස්මි, සබ්බිසුති සබ්බිසදුදතො සුච්චතතං. කතා ඉමිතා සබ්බිසදුදතස ඵතො කතෙ රූපං ඉතරනි සුච්චෙඤ්ඤාසකනී, තස්මි ච කි.සදුදසස “කිසස ක වෙ වෙ” ති ඵත්ච වග්ගභජ්ජන කාරෙදෙසො තොති

102 සබ්බිනාමානං භවති ච

සබ්බිසං සබ්බිනාමානං අකාරෙ ඵහාමාසජ්ජතෙ භවති විභ තතිච්චි

සබ්බිසං—සබ්බිසානං, සෙසං—සෙසානං, රතසං—රතසා නං; රතසං—රතසානං, ඉමමසං—ඉමමසානං, ඉතරෙසං—ඉතරෙසානං, කතමෙසං—කතමෙසානං

සබ්බිනාමානමිති කිමස්මි? මුඛානං භගවග්ගානං.

අකාරෙති කිමසං? අමුසං—අමුසානං.

නමෙති කිමසං? සබ්බෙ ඉමෙ.

චසදදග්ගකණං චගග්ගකණමනුකධිසිතනාමං.

“සබ්බනාමානං නමෙති ච” කිමන්ථිදමුච්චිතො, සබ්බෙසං සබ්බි නාමානං අකාරෙ ඵතතමාපච්චතො නමෙති විභතතිමුච්චිති සදුපත තිං. තිපදමීදං සුත්තං. අනන්තරසුත්තාතො අකාරග්ගකණසස ඵග්ගකණසස චාසුචතතනතො සබ්බිනාමානං අකාරෙ නමෙති විභතතිමෙති ඵතතමාපච්චතොති අසො. චග්ගකණමෙග්ගකණසු කමුච්චිතං, තත්ථ පසොචං හෙමි වුත්තමෙච.

සබ්බසනති ආදිති උදුහරණති, තත්ථ ච සබ්බසනති සබ්බි සදදුතො නංචචනං කඤ්ඤා “සුභිසසානෙ ඵ” තාසිකිච්ච ඉමිතා අකාරසස ඵතතං කඤ්ඤා “සබ්බිනාමකාරතො පඨමො” තාසිකිච්ච “සබ්බිතො නං සංසාන” නති නංචචනසස සංආදෙසෙස කතෙ රූපං. සෙසනති ආදිති සුච්චෙඤ්ඤාසෙසෙච. සබ්බසනනති ආදිසු “සබ්බිතො නං සංසාන” නති සානමාදෙසොච විසෙසො.

අමුසං අමුසානනති කිමුදුහරණති, තොසමපත අමුසදදුතො නං චචනං කඤ්ඤා සතිපි සබ්බිනාමතො අනකාරනතතො ඉමිතා ඵතතමකඤ්ඤා “යොසු කතතිකාරලොපෙසු දීඝ” නති අසිකිච්ච “සුතංසිසු චෙ” ති දීඝං කඤ්ඤා වුත්තනසෙස නංචචනසස සංසානං ආදෙසෙස කතෙ රූපානි.

103. අතො තෙන.

තසමා අකාරතො නාමචනසස ඵතාදෙසො භොති.

සබ්බිචන, භෙත, තෙන, කෙන, අතෙන, පුච්චෙත, රූපෙන.

අතොති කිමසං? මුනිනා, අමුනා, භික්ඛුනා

නාති කිමසං? තසමා, තසමා.

“අතො තෙන” කිමන්ථිදමුච්චිතො, අකාරග්ගතො නාමච චසස ඵතාදෙසො කොතිති සදුපතසං. තිපදමීදං සුත්තං. අසො සුච්චෙඤ්ඤාසෙසෙච.

උදුහරණතිපි සුච්චෙඤ්ඤාසෙසති, තත්ථ ච අනෙතාති ඉමසදදුතො නාමචනං කඤ්ඤා “සබ්බසසිමසෙස චා” තාසිකිච්ච “අනිමි තාමෙ චෙ” ති ඉමසදදුසස අතාදෙසං කඤ්ඤා ඉමිතා නාමචනසස ඵතා දෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිනාමාදිමෙති කතෙ රූපං. මුනිනා අමුනා භික්ඛුනාති කිමුදුහරණති, තාති සුච්චෙඤ්ඤාසෙසෙච. තසමාතිච්ච කිමුදුහරණං, තං සුච්චෙඤ්ඤාසෙසෙච.

104. සො.

තසමා අකාරතො ඔච්චනසස ඔකාරෙ භොති.

සබ්බො, සො, සො, සො, අමුසො, පුච්චෙසො.

ඔති කිමනං? පුච්චිතං

අතොති කිමනං? සසමිදු

“සො” කිමන්ථිදමුච්චිතො, අකාරග්ගතො උත්තරසස පිච්ච චසස ඔකාරෙදෙසො කොතිති සදුපතසං, අනන්තරසුත්තාතො

අතොභ්‍යානුචිත්තනතො සියස ඔති අපේ “ නාමානං සමාසො සුත්ත
 පේඛා , උභෙ තප්පරීසා ” නාසිතිච්ච “අමාදසො පරපදෙහි ’ ති
 සමාසං කඛා තෙනෙච්ච නප්පරීසසඤ්ඤා කඛා “ නාමානං සමාසො
 සුත්තපේඛා ” ති සමාසසඤ්ඤා කඛා “ තෙසං විභතතියො ලොපා
 චෙ ” ති විභතතීච්චි ලුතො “ සඤ්ඤා සරෙ ලොප ’ නහි පුබ්බිසරෙ
 ලුතො තෙනෙච්චි නිතෙ සමාසතතා නාමමිච්ච කඛා තතො
 සප්පපතතීං කඛා “ සෙසතො ලොපං ගසීපි ’ ති සිමිහි ලුතො
 සොති රූපතතා ච අකාරනතො පරසස සිච්චනසස ඔදුභ්‍යාසමා
 දෙසො හොතිති අපේඛා

සබ්බොතාදීනි උද්භරණි, තස්ච ච සබ්බොති සබ්බසද්දතො
 සිච්චනං කඛා අනන්තරසුභ්‍යාමසිතිච්ච ඉමිනා සිච්චනසස ඔකාර
 දෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමිහි කතෙ රූපං ඉතර්හි
 සුච්චෙඤ්ඤායකතෙච්ච

පුරීසානනහි කිච්චද්දභරණි, නච්චි සුච්චෙඤ්ඤායකමෙච්ච සසමුහුතිපි
 කිච්චද්දභරණි, තසස පන සංසද්දපපදසස භූ සතතාසමිතිමසස
 ලබ්බාභූසඤ්ඤාදිසස ‘ නිච්චෙ ” ති නිච්චපච්චසං කඛා ‘ නිච්ච ලොපො
 චෙ ” ති නිච්චහි ලුතො කිතකතතා නාමමිච්ච කඛා තතො සප්පප
 තතීං කඛා සතිපි සිමිහි අනකාරනතතතා ඉමිනා සිච්චනසස
 ඔකාරමකඛා “ සෙසතො ලොපං ගසීපි ’ ති සිමිහි ලුතො රූපං

105 සො වා

තසමා අකාරතො නාච්චනසස සො ආදෙසො හොති වා
 අනිසො, බ්‍යඤ්ඤාතො සුභ්‍යාසො පදෙසො, සසතො උපාස
 චො, සබ්බිච්චො ආනතො, චාමතො

වාති කිමසං? පාදෙත වා පාදුරහෙන වා චෙසද්දභරණන

“ සො වා ’ කිමසංචිද්දච්චිතෙ අකාරනතො පරසස නාච්ච
 නසස සොආදෙසො හොති විකප්පතාති සද්දපතස්ථං. විපදමිදං
 සුත්තං “ අතො තෙනා ’ ති ඉතො අතොග්ගහණච්ච නාග්ගහ
 ච්ච චතතතෙ ‘ අතො තෙනා ’ ති එතසසානනතරං. ඉමසස චච
 තං. “ සො ” තිමසස නිච්චදිපතස්ථං. අපේඛා සුච්චෙඤ්ඤායකච

අනිසොතාදීනි උද්භරණි, තස්ච ච අනිසොති අනිසද්දතො
 නාච්චනං කඛා “ අතො තෙනා නාසිතිච්ච ඉමිනා නාච්චනසස
 සොආදෙසෙ කතෙ රූපං සුත්තසොතාදීනි සුච්චෙඤ්ඤායකතෙච්ච
 පාදෙතාතාදිකං වාග්ගහණච්චිලං, තං සුච්චෙඤ්ඤායකමෙච්ච

106 දිසොරෙහි

දිසඛර ඉච්චනෙහි සමාච්චනසස සොආදෙසො හොති වා
 දිසතො—දිසමහා ඔරතො—ඔරමහා

දිසොරෙහිති කිමසං? අමුතා සරච්චා, චචනමහා

“ දිසොරෙහි ’ කිමසංචිද්දච්චිතෙ, දිසඛර ඉච්චනෙහි සමාච්ච
 නසස සොආදෙසො හොති විකප්පතාති සද්දපතස්ථං. විපදමිදං
 සුත්තං. ‘ සමාච්චනනං මහාච්චිච්චි වා ති ඉතො සොග්ගහණසස

මණ්ඩුකහතානුචතනනනො දීඝඛර ඉච්චතෙහි යොව්වනසස සොආදෙසො හොති විකප්පනාති අප්‍යො.

දීඝසො, ඛරසොහි උදුහරණ්ඨි, තෙහි පත දීඝඛර ඉච්චතෙහි යොව්වන. කඤ්ඤා “සමානිසමිතතං මහාභිමහි වා ; සො වා” තාඤ්ඤි කිව්ව ඉමිතා සමාව්වනසස සොආදෙසෙ කතෙ රූපාති. දීඝවිතා ඛරමහාති වාග්ගහණ්ඨලාති, තානිපි ඉතර්නිපි සුච්ඤ්ඤාසක තෙව.

107 සබ්බසොනිනමාථ

තසමා අකාරතො සබ්බසං සොනිනං ආඵආදෙසා හොධම් වා සථාසබ්බං.

සුච්ඤ්ඤා, සුච්ඤ්ඤ, රූපා, රූපෙ.

වාති කිමසං? අග්ගසො, මුහසො, ඉසසො.

සොනිනනති කිමසං? සුච්ඤ්ඤ, රූපසස

අකාරතොති කිමසං? දුඤ්ඤිතො, අධිකිති, අහති ජලහති මුහි වරහති

“සබ්බසොනිනමාථ” කිමසම්ඤ්ඤව්වතෙ, අකාරතො සබ්බසං යොනිතං. ආඵආදෙසා හොතති සථාසබ්බං විකප්පනාති සුදුපන ස්ථං. විපදම්ඤ්ඤං සුතතං අතොග්ගහණ්ඨිතානුචතකතෙ වාග්ගහණ්ඨි, අප්‍යො සුච්ඤ්ඤාදෙසෙව යො ව යො ව නි ව නි ව = යොනි යො සබ්බෙ යොනිසො = සබ්බසොනිසො, තෙසං සබ්බසොනි තං, යොනිතනති අවඤ්ඤා සබ්බග්ගහණ්ඨි. මිනනව යොනං මිනනව ඨිතං ගහිතභාවච්ඤ්ඤාපනස්ථං. යොව්වනං හි දුච්ඤ්ඤං, පඨමාබ්භු පවතං. දුච්ඤ්ඤාබ්භුච්චතච. නිසාදෙසොපි දුච්ඤ්ඤා, “යොනං නි තපුංසකෙහි, අතො නිච්චං” හි විනතං ගොතං මුහතතතා. ඉධ පත යොනිතනති මුහතෙ පඨමාබ්භුච්චතං. තප්පවිබ්බතිසාදෙසං වා දුච්ඤ්ඤාබ්භුච්චතං. තප්පවිබ්බතිසාදෙසං වා ගහෙහි යොනිතනති බ්භුච්චතං කඤ්ඤා මුහතනතිපි සංකා සියා, තනනිච්චතතස්ථං සබ්බ ග්ගහණ්ඨි. කතං, තෙත සබ්බසොව්වතෙ සබ්බනිසාදෙසෙ ව සබ්බ ග්ගහණ්ඨිත සංගණ්ඨාතිති දඨබ්බං. ඉධ ව පඨමාබ්භුච්චතසස තප්පවිබ්බතිසාදෙසස ව ආකාරදෙසො හොති, දුච්ඤ්ඤාබ්භුච්ච තසස තප්පවිබ්බතිසාදෙසස ව එකාරදෙසො හොතිති දඨබ්බං. තෙතාන මුහතිසං සථාසබ්බංනති.

සුච්ඤ්ඤාදි උදුහරණ්ඨි, තස්ථ ව සුච්ඤ්ඤාති සුච්ඤ්ඤාදෙසො පඨ මාසොච්චතං කඤ්ඤා “අතො තෙත , සො වා” තාඤ්ඤිකිව්ව ඉච්චතා යොව්වනසස ආකාරදෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිභවාදිමහි කතෙ රූපං. සුච්ඤ්ඤාති තස්ථාව දුච්ඤ්ඤාදෙසොච්චතං කඤ්ඤා තසසිමිතා එකාරදෙසාදිමහි කතෙ රූපං. රූපාති රූපසද්දතො පඨමාසො ච්චතං කඤ්ඤා “යොනං නි තපුංසකෙහි” හි අධිකිව්ව “අතො නිච්ච” හති තසස නිසාදෙසං කඤ්ඤා තසසිමිතා ආකාරදෙසාදිමහි කතෙ රූපං. රූපෙති තස්ථාව දුච්ඤ්ඤාදෙසොච්චතං කඤ්ඤා මුහත තසස නිසාදෙසං කඤ්ඤා තසසිමිතා එකාරදෙසාදිමහි කතෙ රූපං.

අඟහසො වුනසො ඉසසොති වාග්‍යහණඵලාති, තෙසමපන අග්නිවුතීඉපිසඥොති යොවචනං කඛා වුතතනසෙන කුසඤ්ඤා කඛා “පචාදීතමතත” නති අධිකිච්ච “යොඤ්ඤාතරසො කො” ති කොසස අතතා කඛා සතිපි* අකාරතො පරසථි. යොචති වාග්‍යහණෙන ඉමීතා ආදෙසෙ අතතෙ රූපාති.

පුරිසස රූපසසාති කිචුදුගරණති, තානිපි පුට්ඨෙඤ්ඤාසෙනෙව. දණ්ඩතො අග්නි වුතීතිපි කිචුදුගරණති, තස්ච ච දණ්ඩතොති දණ්ඩසඤ්ඤො යොවචනං කඛා සතිපි යොචති අනකාරනතතා ඉමීතාදෙසමකඛා “අසො රසසමෙකචචනසොඤ්චි චෙ” ති රසසං කඛා “නං කිතො කතරසො” ති අධිකිච්ච “යොනං තො” ති යොආදෙසෙ කතෙ රූපං. අග්නිති අග්නිසඤ්ඤො යොචති කතෙ වුතතනසෙන ආදෙසමකඛා, “කිලතො සසතො වා” ති අධිකිච්ච “සපතො ච යොනං ලොපො” ති යොචති පුතෙත “යොසු කතනිකාරලොපෙසු දීප” නති දීපෙ කතෙ රූපං. ඉතරං පුට්ඨෙඤ්ඤාසෙනෙව.

108. සමාසමිගතං වා.

භාසමා අකාරගතා සංඛිබ්බං සමාසමි. ඉංඛිච්චගතං ආඵආදෙසා ගතානති වා සමාසංචාං.

පුට්ඨො—පුට්ඨසමා ; පුට්ඨොස—පුට්ඨසමි.

අකාරගතාති කිමසමි? දණ්ඩතා, දණ්ඩසමි, ගිනවුතා ගිනවුසමි.

“සමාසමිගතං වා” කිමසමිදිච්චතෙ, අකාරතො සමාසමිගතං සමාසංචාං ආඵආදෙසා හොනති විකප්පෙනාති ඤපතස්ථං. චිපද මිදං පුතතං. අතොග්‍යහණං ච ආඵග්‍යහණචානුචතතෙ, වාග්‍යහණං ආඵග්‍යහණචුකඛිතිතස්ථා, තෙතානුකඛිතිතමිචි වග්‍යහණචුකඛිතිතමිචිචොතතරචු නානුචතතෙ, හෙථා වාග්‍යහණසස කිච්ච ස්තතාදීපතස්ථං ච. අසො පුට්ඨෙඤ්ඤාසෙනෙව.

පුරිසා පුරිසෙති උදුගරණති, තෙසමපන පුරිසසඤ්ඤො සමාසමිගතතියො කඛා “අතො තෙන ; සො වා ; සඛිබ්බොතිත මාඵ” ති අධිකිච්ච ඉටිතා තෙසං සමිපාටියා ආඵආදෙසෙ කඛා සරලොපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපාති. ඉතරං වාග්‍යහණ ඵලාති.

දණ්ඩතානදීති කිචුදුගරණති, තස්ච ච දණ්ඩතොති දණ්ඩසඤ්ඤො යොවචනං කඛා හෙථා වුතතනසෙන රසසං කඛා අතකාරනතතා ඉඛි වුතතවිධානමකඛා වුතතනසෙන කුසඤ්ඤා කඛා “සමා නා” ති අධිකිච්ච “කිලතො චෙ” ති සමිච්චතසස නා ආදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරං පුට්ඨෙඤ්ඤාසෙනෙව.

* අසො කඛා හෙථා වාග්‍යහණසස කිච්ච ස්ඵලතච කඛා සසපි, මඵචෙ

109. ආය වතුරෙස්සකවචනසස නු
තසමා අකාරොනා වතුරෙස්සකවචනසස ආසාදෙසොභනාති වා.
අස්ඨාස, සිහාස, සුචාස, දෙවමනුසානං බුරොධා ලොරක
උපපජ්ජති.

අකාරොනාති කිමඤ්ඤං? ඉඛිසස.
වතුරෙස්සකවචනසස? පුච්චිසස ඉච්චං.
එකවචනෙස්සති කිමඤ්ඤං? පුච්චිසානං ඛනං දදුති.
වාති කිමඤ්ඤං? දුතා භනාති සමඤ්ඤං වා බ්‍රාහමණස්ස වා.
තුසද්දගගභණ්ණන නඤ්ඤං භොති.
අහනනඤ්ඤං, සිහනනඤ්ඤං, සුචනනඤ්ඤං.

“ආය වතුරෙස්සකවචනසස නු” කිමඤ්ඤංදමුච්චතො, අකාරොනා
තො වතුරෙස්සකවචනසස ආසාදෙසො භොති විකපොනාති සද්දස
නඤ්ඤං. ධිපදමිදං පුතනං. අනොගගනනඤ්ඤං වාගගනනඤ්ඤංවනුචතන
තො, අස්ඨාස පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව. වතුරෙස්සකවචනසස = වතුරෙස්සක
වචනං, තසස වතුරෙස්සකවචනසස. ආය සසස නුති වතනභෙධි වතු
රෙස්සකඤ්ඤං ජඪ්චිවජ්ජනඤ්ඤං. ආය වතුරෙස්සක නුති වතනභෙධි එක
වචනගගනනඤ්ඤං වතුරෙස්සකවචනඤ්ඤංවජ්ජනඤ්ඤං. අහනනනඤ්ඤං සස
මෙව වචනඤ්ඤං.

අස්ඨාසතඤ්ඤං උදුගරණ්ණති, තඤ්ඤං ව අස්ඨාසාති අස්ඨසද්දතො
වතුරෙස්සකවචන. සවිභගතිං කඤ්ඤං “අනො භෙන; සො වා” ති
අධිකිච්ච ඉමිනා තසසාසාදෙසෙ කතො සරලොපපකතිභාවාදිච්චි
කතො රූපං. ඉතර්ඤ්ඤං පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව.

ඉච්චිසසාති කිච්චුදුගරණ්ණං, තං පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව. පුච්චිසස ඉච්ච
තතිපි කිච්චුදුගරණ්ණං, තච්චි පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව. එඤ්ඤං ව ඉච්චසද්දප
යොගො ජඪ්චිතනනවිඤ්ඤංදෙසව. පුච්චිසානනතිපි කිච්චුදුගරණ්ණං,
තච්චි පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව දදුතිති ඉදංවි වතුරෙස්සකවචනඤ්ඤංදෙසව.
සමඤ්ඤංසානනදිතිපි කිච්චුදුගරණ්ණති, තාති පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව.
තඤ්ඤං ව දුතා භනාතිති ඉදංවි වතුරෙස්සකවචනඤ්ඤංදෙසව.

තුසද්දගගභණ්ණන සද්දසිකා අස්ඨාසිකො භොතිති කඤ්ඤං වතුරෙස්සක
වචනසස සච්ච භොති. අහනනනති ආදිති උදුගරණ්ණති, තඤ්ඤං ව
අහනනනති අහනසද්දතො වතුරෙස්සකවචන. කඤ්ඤං තසස තුසද්ද
ගගභණ්ණන සච්චාදෙසෙ කතො රූපං. ඉතර්ඤ්ඤං පුච්චිසෙඤ්ඤංදෙසව.

110. නෙසා රභවු ව සබ්බිනාරමසි.

රභවි සබ්බිනාරමසි අකාරොගනති සමාසපිංස ඉරෙච්චරභසං
ගෙසා ඉච්චරභසාදෙසා රභව රභනාති.
සබ්බිසා, සබ්බිසා, සබ්බිසා; සසා, සසා, සසා; නසා,
නසා, නසා; සසා, සසා, සසා; ඉච්චසා, ඉච්චසා, ඉච්චසා.
විසද්දගගභණ්ණං අරභාගගභණ්ණංවනුකඤ්ඤං.
සබ්බිනාරමසිති කිමඤ්ඤං? සාසා, සාසෙ, සාසෙ

“නමුත් තෙව ව සබ්බතාමෙති” කීමත් මිදුම්වලට, සබ්බ තාමෙති අසාරනෙතති ස්වාසංසාතං හෙති චුත්තා තමො ආච්ඡාදා දෙසා නෙව් භොගනීති සදුපතස්ස. පට්ඨෙද්දං සුත්තං. අභො ග්ගහණච්ඡානුචත්තතො, එවග්ගහණං සබ්බද්දං න භොගනීති සදුපතස්ස; සද්දධිකා අත්ථාධිකො භොගීති කතො භොගිග්ගහණ නිචත්තතස්ස. චා. වග්ගහණමභොග්ගහණනුකවිච්ඡාදා, තත් පඨොජනං හෙති චුත්තමෙව. අනන්තරසුත්තවග්ගහණනුචත්ත තො, අභො සුච්ඡෙද්දෙසෙව. උද්ගරණනී සුච්ඡෙද්දෙසෙව. කිංසද්දස්ස සුච්ඡෙදෙසො හෙති චුත්තොච

පාපාතකදීති කිච්ඡුගරණනී, තත් ව පාපා පාපෙති ඉමාති හෙතී? සුරිසා සුරිසෙති එත්චුත්තතමෙත සදුපතස්සාති පාපාසාසිද්ධමත අත්ථාසාසිච්ඡාදා උද්දෙසං

111. සරණා ගාදිතං.

තස්මා සරණා ගාදිතමෙකච්චනානං විහතනිගණනං ආසා දෙරසා භොගී

කඤ්ඤස්ස කතං නමමා, කඤ්ඤස්ස දීසරණ, කඤ්ඤස්ස නිසංඝමං වග්ගං, කඤ්ඤස්ස පටිග්ගහො, කඤ්ඤස්ස පටිච්ඡිතං සිලං

සරණානි තිමස්සං? රහතීසා, වට්ඨිසා, ඔච්ඡුසා, දෙමිසා ගාදිතමිති තිමස්සං? කඤ්ඤං, මිසං, මිගං, ගඛිගං

එකච්චනානමිති තිමස්සං සබ්බාසු, ආසු, නාසු, කාසු, ඉමාසු, පොසු

“සතො තාදිතං” කීමත් මිදුම්වලට, පතො පරතං තාදිත මෙකච්චනානං විහතනිගණනං ආසාදෙසො භොගීති සදුපතස්සං විපද්දෙදං සුත්තං “ආස වතුභේසච්චනස්ස තු” තී ඉතො ආසග්ග හණමෙකච්චනග්ගහණච්ඡානුචත්තතො, අත්ථො ච විග්ගාභො ච සුච්ඡෙද්දෙසෙව

කඤ්ඤාසාතකදීති උද්ගරණනී, තත් ව කඤ්ඤාසාති කඤ්ඤ උද්දෙතො “ඉත්ථිසමතො ආපච්චෙසො” තී ආපච්චෙසං කතො සර ලොපපකතීභාවාදිමිති කතො “නමිතසමාසකිතකා නාමංචාත වෙතුතාදිසු චෙ” තී එත්ච වග්ගහණන නාමමිච්ච කතො තතො තාවචනං කතො “ආලපගෙ සි ගසඤ්ඤා, තෙ ඉත්ථිකව්ඤ ජො” තී අට්ඨිකිච්ච “ආ භො” තී සසඤ්ඤා කතො “ආස වතුභේ සච්චනස්ස තු” තී අට්ඨිකිච්ච ඉමිතා නාවචනස්සාසාදෙසං කතො සරලොපපකතීභාවාදිමිති කතො රූපං ඉතන්ති සුච්ඡෙද්දෙසෙ තෙව.

රහතීසා වට්ඨිසාතකදීති කිච්ඡුගරණනී, තත් ව වට්ඨිසාති වට්ඨි සද්දෙතො තාවචනං කතො “ආලපගෙ සි ගසඤ්ඤා, ඉච්ඡණ්ඤ වග්ගහණනලො” තී අට්ඨිකිච්ච “තෙ අත්ථිකව්ඤ ජො” තී පසඤ්ඤා කතො සසිච්චි ගාදිමිති සසසාභාවා ඉච්ච චුත්තවිධානමකතො “පස

වතුණේකවචනසස නු” හි අභිකිච්ච “පතො යා” හි නාවචනසස යාදෙසං කඛා “අසො රසසමෙකවචනසොසච්චි වෙ” හි අසස රසස කතෙ රූපං. ඉතරං සුච්චෙඤ්ඤායාමෙව

කඤ්ඤානති ආදීනීපි කිච්චුදුහරණි, තෙසං පත කඤ්ඤාච්ච්ච විණගඛනාසදෙදුහි අචිහතති කඛා සතො නාදිනමභාවා ඉමිනා වුතනවිභිමකඛා සරං ලාපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපානි සඛිඛා සුතනදීනි කිච්චුදුහරණි, තානි සුච්චෙඤ්ඤායාමෙව.

112. පතො යා.

නසමා පතො නාදිනමෙකවචනානං විහතනිගණිනං යාදෙ සො ගොනි.

රතනිසා, ඉනාපිසා, වච්චසා, ඛෙත්තසා, දෙවිසා.

නාදිනමිති කිමසං? රතනී, රතනිං ; ඉනාපී, ඉනාපිං

පතොනි කිමසං? කඤ්ඤාස, විණස, ගඛනාස, සභාස.

එකවචනානමිති කිමසං? රතනිනං, ඉනාපිනං.

“පතො යා” කිමසම්ච්චුච්චතෙ, පතො පරුතං නාදිනමෙක වචනානං විහතනිගණිනං යාදෙසො ගොනිති ඤාපතසං විපද මිදං සුතං. එකවචනභාවණං ච නාදිභාවණං ච චතතතෙ, අසො සුච්චෙඤ්ඤායෙව

රතනිසානදීනි උදුහරණි, තානි ගෙභා වුතනානෙව. රතනි තනදීනි කිච්චුදුහරණි, තස ච රතනිති රතනිසදුතො සිච්චනං කඛා ගෙභා වුතනතෙත පසඤ්ඤා කඛා “සෙසතො ලොප ගපිපි” හි සිච්චි ලුතන රූපං ඉනානති සුච්චෙඤ්ඤායාමෙව. කඤ්ඤායානදීනි කිච්චුදුහරණි, තානිපි සුච්චෙඤ්ඤායාමෙව. රතනිනං ඉසීනතනිපි කිච්චුදුහරණි, තස ච රතනිනතනි එන “සොසු කතනිකාරලොපෙසු දීඝ” නති අභිකිච්ච “සුතංහිසු වෙ” හි දිසො ගොනි සෙසං සුච්චෙඤ්ඤායාමෙව.

113. සවාගො ගසෙස වා.

නසමා සවාගො ගසෙ අකාරආකාරඉකාරඡකාරචකාරඛදෙසා ගොනි වා

ගො සව—ගො සවා—ගො සවි—ගො සවි—ගො සවෙ.

“සවාගො ගසෙස වා” කිමසම්ච්චුච්චතෙ, සවාගො ගසෙ අකාරආකාරඉකාරඡකාරචකාරඛදෙසා ගොනිති ඤාපතසං. වතු පදවිදං සුතං. වානානණං පගගණසස නිචතනණං, අසො සුච්චෙඤ්ඤායෙව.

එනානණසස පභි ගභිතාකාරෙ “සඤ්ඤා පෙර ලොප” නති එසෙච්ච වුතනා.

තො සවානදීනි උදුහරණි, තෙසමපත සච්චසදුතො ඡතච්ච නාචකාරච්චිච්ච “තතො ච විහතනිසො” හි විහතනුසතනි. කඛා “පිසොදංසොදානිසතං. සොභිසතං. සංඝ” හි තසාපනිස චිසසවෙග සභි ‘විහතිච්චාසුසුඛිකා සදුසුච්චතනි’ හි කඛා “උච්චගෙසෙ පච්චා” නාච්චිච්ච “අලපතෙ වෙ” හි පච්චෙකච්ච

නා කතා "අලුපතෙ සි ගසඤ්ඤා" නි තස්ස ගසඤ්ඤා කතා ඉඹ්‍රිතා ගස්ස ආදෙසෙ කතා සරලොපපකතීභාවාදිවති කතෙ රූපාති තස්ච ච භොතිති අලුපතනනකීදස්සනස්ථ. චුත්තං.

114. සරතෙ ච

තසමා සරතා ගස්ස ඵසාරග්ඤ චොති
භොති අරසා චොති කඤ්ඤා, භොති සග්දිරස*
චසදදගගභණං අචධාරණස්ථං සභනිච්චානං.

"සරතෙ ච" කීමස්ථිදමුච්චතෙ, සරතා පරස්ස ගස්ස ඵසාර ඉදෙසා භොතිති සදුපනස්ථං තීපදමිදං සුත්තං අනන්තරසුත්තෙ සතිපි ඵසාගභණ ඉහ ඵසාගභණකරණං. සෙසනිච්චතනස්ථං ගස්සගගභණ්ඨිභානුච්චතනතෙ, අන්තො සුච්ඤ්ඤාදෙසච චගගභණ්ඨං පන "අභො රස්සමෙසචචනසොස්ථපි චෙ" නි ඵස්ච විස අචධාරණස්ථං †

භොති අරසානදීති උදුගරණති, තෙසමපන අසාකඤ්ඤාගති දීසසඤ්ඤති චුත්තනසෙන ආපාච්චයාදිං කතා සසඤ්ඤාං කතා අලු පතෙකචචනං කතා තස්ස ච ගසඤ්ඤාං කතා අනන්තරසුත්ත මිසිකිච්ච ඉඹ්‍රිතා ගස්සසාග්ඤඤසං කතා සරලොපපකතීභාවාදිවති කතෙ රූපාති

115 න අමමාදිතො

තරතා අමමාදිතො ගස්ස ඵසාරග්ඤා න භොති
භොති අමමා, භොති අගනා, භොති අමබ්‍රා, භොති නානා
අමමාදිතොති කිමස්ථං? භොති කඤ්ඤා

"න අමමාදිතො" කීමස්ථිදමුච්චතෙ, අමමාදිතො ගස්ස ඵසාර ඉදෙසා න භොතිති සදුපනස්ථං තීපදමිදං සුත්තං ගස්සගගභණ මෙඤ්ඤාගභණ චිත්තතෙ, අන්තො සුච්ඤ්ඤාදෙසච

අමමාතදීති උදුගරණති, තෙසමපන අමමිඅනනඅමබ්‍රා තසඤ්ඤති චුත්තනසෙන ආපාච්චයාදිං කතා සසඤ්ඤාව කතා අලු පතෙකචචනං කතා තස්ස ච ගසඤ්ඤාං කතා "පචාතො ගස්ස ඵා" නි අභිකිච්ච "සතෙ චෙ" නි ගප්පසසාග්ඤඤෙස සමපතෙත නමෙච සුත්තවසමච්චිකිච්ච ඉඹ්‍රිතා පරිසෙධං කතා "සෙසතො ලොපං ගජ්ජි" නි ගමිති දුතෙත රූපාති කිච්චුදුගරණං සුච්ඤ්ඤා ජාමෙච

116 අකතරස්සා ලභො සචාලපනස්ස චෙචො

තසමා අකතරස්සා ලභො සචාලපනස්ස චෙචොආආදසා භොති

හිකච්චෙ—හිකච්චො ගතභචෙ—ගතභචො
අකතරස්සාති කිමස්ථං? සසච්චොචො
ලභොති කිමස්ථං? භාගිභො, ඛෙත්තභො, භාගුභො
අලුපතස්සති කිමස්ථං? ගත ගතචො ගත හිකච්චො

'අකතරස්සා ලභො සචාලපනස්ස චෙචො කීමස්ථිදමුච්චතෙ, අකතරස්සා ලභො සචාලපනස්ස චෙචොආආදසා භොතිති සදුප

* බරහිසෙ-මරමම † අචධාරණතොති සත්ථි

තනි. වතුසාදමිදං. අන්‍යෝ සුච්ඤ්ඤයෙව. කතොරසො
සස = සො කතරසො, ධ කතරසො අකතරසො, තස්මා
අකතරසො, ලොකානිනිතා තුලකඛිකරණං. යො ව සො ආලප
තො වාති = යොලපතො, තස්ස යොලපනස්ස

භික්ඛවෙනෙදීති උදහරණේ, තාති හෙඨා වුත්තානෙව. සසමඟ
වොති කිච්ඡුහරණං, තමපි හෙඨා වුත්තමෙව.

තාභිසොතාදීති කිච්ඡුහරණේ, තෙසමපත තාභිසොතාදා
සඤ්ඤති ආලපනසොචචතං. කඨා වුත්තනසෙන පසඤ්ඤං
කඨා සතිපි යොලපනෙ ලස්සාභාවා ඉමිනා ආදෙසස්මිමකතෙ
රූපාභි. තෙ හෙතවො තෙ භික්ඛවොතිවොතිපි කිච්ඡුහරණේ,
තෙසං තෙතුනිඤ්ඤෙහි “ලිඛිතයෙඨ පඨමා” ති පඨමායොචච
තං කඨා ලසඤ්ඤව කඨා සතිපි අකතරසො ලස්මි යොලප
නස්සාභාවා ඉමිනා ආදෙසෙ අකඨා “සපතො ව යොධං ලොපො”
ති අධිකිච්ච “ලොකො වොකාගෙ වෙ” ති යොචචනස්ස වොකාග
දෙසං කඨා “පචාදිතමනං, යොකිකතරසො කො” ති අධි
කිච්ච “වෙවොසු ලො වෙ” ති අතො කතෙ රූපාභි.

117 කුලතො සස තො වා

තස්මා කුලතො සස මහතනිස්ස තොභරෙදරසා තොති වා.
අග්ගිතො—අග්ගිස්ස, සවිතො—සවිස්ස, දඤ්ඤිතො—දඤ්ඤි
ස්ස, ගිකවුතො—ගිකවුස්ස, සසමඟුතො—සසමඟුස්ස.

සසෙහි කිමසං? ඉසිතා, ගිකවුතා.
කුලතොති කිමසං? පුච්ඤ්ඤ.

“කුලතො සස තො වා” කිමසමිදමුච්චතො, කුලතො සස
විහතනිස්ස තොභරෙදරසා තොති විකපෙතනාති සුපතනි. වතු
සාදමිදං සුත්තං. අන්‍යෝ ව විඤ්ඤො ව සුච්ඤ්ඤයෙව.

අග්ගිතොතාදීති උදහරණේ, සධ්ධාතිපි තාති හෙඨා වුත්ත
නසෙන සුච්ඤ්ඤයෙති සවිතො සවිස්සාති, එඨ සමසඤ්ඤො
වතුසෙකචචතං වා; ජඨෙකචචතං වා සවිහතනි. කඨා “සමායත
ස්සි තොධාතංසෙසු” ති සමසඤ්ඤනස්ස ඉකාගදෙසකරණමෙව
විසෙසො කිච්ඡුහරණේ සුච්ඤ්ඤයෙව.

118. සපතො ව යොධං ලොපො.

තෙති සසකුල ඉච්චෙතෙති යොධං ලොපො තොති වා.
තඤ්ඤා—තඤ්ඤායො, විග්ගා—විග්ගො, රතනි—රතනියො,
ඉග්ගි—ඉග්ගියො, වට්ඨ—වට්ඨියො, සාගු—සාගුයො, අග්ගි—අග්ග
යො, ගිකවු—ගිකවුයො, සසමඟු—සසමඟුයො, අධි—අධිති,
ඉසු—ඉසුති.

විග්ගාගමනුකඛිතසං.

“සපතො ව යොධං ලොපො” කිමසමිදමුච්චතො, සසකුල
ඉච්චෙතෙති යොධං ලොපො තොති විකපෙතනාති සුපතනි.
වතුසාදමිදං සුත්තං. කුලග්ගනර්ච වාඤ්ඤාභර්ච වසතො, යො
ව යො ව = යො, තෙසං යොධං, “සරූපාභවෙකසෙසසි” ති

එකසේසං කනිං ගතිතං, හෙතෙව ඛනුවචනං කතං වග්ගහණං.
 කුලනාහණදාකඛිචනන්, තස් පයොජනං හෙතා වුත්තමෙව
 කසුකුතදීති උදහරණති, තෙසු පුරෙඛි වුත්තාති වුලොද
 හරණති, ඉතන්ති වාග්ගහණඵලාති, තස් ච යොගි පුත්තො
 “යොසු කතතිකාරලොපෙසු දීඝ” නති දීඝො හොති අග්ගායො
 භික්ඛාවොති ඵස් අත්තච වොකාන්දෙසො ච අජීතීති ඵස් නිආ
 දෙසොච වුත්තනසොච සමෙති වත්තබ්බි. තං හෙතා වුත්තමෙව

110 ලභො වොකාගේ ව

කසා ලභො යොගං වොකාගේ හොති වා
 ගිනවො—ගිනවු, සසමභුවො—සසමභු
 කාරග්ගහණං කිමස්ස? යොගං භො ව හොති ජනතුභො
 වසඤ්ඤාහණමචධාරණස්ස.
 අමු පුජිසා තිඨන්ති, අමු පුජිසෙ සසසඵ

ඉති තාමකපෙස පඨමො කථෙමා

“ලභො වොකාගේ ව” කිමස්සිදමුච්චතො, ලභො යොගං වො
 කාගේ හොති විකපෙතොති කුපතන්. කිපදමිදං පුත්තං වාග්ග
 හණච යොග්ගහණච වත්තතො, අනෙහි පුජිසෙදායෙච ලභො
 වොති වුත්තොසෙව පිචෙ කාරග්ගහණං අස්සන්තරවිඤ්ඤාපනන්.
 ‘සද්දුට්ඨිකා අස්සාසිකො හොති’ ති කනිං කාරග්ගහණඵලච වාග්ග
 හණඵලච සසමෙච වනවති :

ගිනවොතදීති උදහරණති, තස් ච ගිනවොති ගිනවු
 සඤ්ඤො යොචචනං කනිං වුත්තනානෙතෙ ලසඤ්ඤං කනිං “කිල
 භො සස භො වා, සපභො ව යොගං ලොපො” ති අභිකිට්ඨ
 ඉමිනා යොචචනස්ස වොකාරං කනිං “පචාදීනමන්තං, යොසිකත
 රසො කො” තාඨිකිට්ඨ “වෙචොසු ලො වෙ තිලස අනො
 කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගහණඵලං, සසමභුවොති සසමභුසඤ්ඤ
 භො යොචචනං කනිං ලසඤ්ඤච කනිං “අතො රසමෙකචච
 නයොසිපි වෙ” ති රසං කනිං ඉමිනා යොචචනස්ස වොකාග්
 දෙසෙ කතෙ රූපං ජනතුභොති කාරග්ගහණඵලං, තස්ස පත
 ජනතුසඤ්ඤො යොචචනං කනිං කාරග්ග හණෙන යොචචනස්ස
 තොආදෙසෙ කතෙ රූපං.

අනෙකත්තො නිපාතානං වග්ගහණස්ස ච නිපාතතො තප්ඵලං
 දසෙසනො වසඤ්ඤාහණමචධාරණස්සන්ති ආදිමාහ, තස් ච අච
 ධාරණං තාම “සුගභිසු මෙ” ති ඵති විස කිපි නිව්ගතනං අමුති
 අමුසඤ්ඤො යොචචනං කනිං ලසඤ්ඤච කනිං සතිපි ලසා
 යොමිති වාග්ගහණෙන යොචචනස්ස වොකාග්දෙසමෙකනි, “කුල
 භො සස භො වා” ති අභිකිට්ඨ “සපභො ව යොගං ලොපො”
 ති යොචචනස්ස ලොපං කනිං “යොසු කතතිකාරලොපෙසු දීඝ”
 නති දීඝෙ කතෙ රූපං

120 අමතසස මමං සවිහනත්තස සෙ

සබ්බසෙසව අමතසදෙසස සවිහනත්තස මමංආරදෙසො රහාති සෙ විහනත්ති

මමං දීසගෙ පුජිගෙත, මමං පටිගතගො.

“අමතස මමං සවිහනත්තස සෙ” කීමත්ථිදමුවවතෙ, අමත සද්දසස සෙවිහනත්ති විහනත්තා සහ මමංආරදෙසො රහාතිති සුපතත්තං. වතුපදමිදං පුතතං අනො පුච්ඡෙසෙව විහ නත්තා සහ විහනත්ති=සවිහනති, තසස සවිහනත්තස, අමතසසාති මිතා තුලුකඛිකරණං.

මමං දීසගෙ මමං පටිගතගොති උදහරණති, තෙසමපන අමත සද්දතො “ඒනච්චනපුතතං හී, ලිඛිතච නිපවිතෙ” ති අභිකිච්ච “නතො ච විහනතිසො” ති විහනතුපසතත්තං. කඛො “සිසොඅංසො නාභිසනංසොභිසනංසො” ති තසසාපනිසමපසඛො සති ‘වචා’=පෙ=පතති’ ති කඛො “සසස දුතතාමො රෙවතෙ ධාර සතෙ වා තං සචපදන” තති සමපදනසද්දසං. කඛො “සමපදනෙ වතුසී” ති වතුසෙකච්චතං. කඛො වා “සසස වා පටිගතගො තං සාච්චි” ති සාච්චිසද්දසං. කඛො “සාච්චිං ඡඡී” ති ඡපෙකච්චතං. කඛො ඉමිතා විහනත්තා සහ අමතසද්දසස මමංආරදෙසෙ කතෙ රූපාති දීසගෙ පටිගතගොතිමාති වතුසීරභිතාවපටිදීපතත්තං වුතතාති

121 මසං සොමති පඨමම

සබ්බසෙසව අමතසදෙසස සවිහනත්තස මසංආරදෙසො රහාති සොමති පඨමම

මසං ගච්ඡාම, මසං රදම
අමතසසති කිමසං? පුජිසා නිබ්බනති
සොමතිති කිමසං? අහං ගච්ඡාමි
පඨමමති කිමසං? අමතානං සසසඛි සං.

“මසං සොමති පඨමම.” කීමත්ථිදමුවවතෙ, අමතසද්දසස පඨමා බසුවචනසොමති විහනත්ති විහනත්තා සහ මසංආරදෙසො රහාතිති සුපතත්තං. තිපදමිදං අමතගතගණ්ච සවිහනත්තගණ්ච වග්ග ගෙ, අනො පුච්ඡෙසෙව

මසං ගච්ඡාමාතුදහරණං, තසස පන අපසසද්දතො ඒතච්ච කාඛිකාරච්චිකිච්ච “ලිඛිතසෙ පඨමා” ති පඨමාබසුවචතං. කඛො අතතතරපුතතච්චිකිච්ච ඉමිතා අමතසද්දසස සවිහනත්තා මසං ආරදෙසෙ කතෙ රූපා. ගච්ඡාමාතිදමෙත පඨමාබසුවචනතා චතුසුපතත්තං. ධුතං.

පුජිසාති ඡීචුදහරණං, තසස පන පුජිසසද්දතො පඨමාසො විචතං. කඛො සඡීචි පඨමාසොච්චෙත අමතසද්දසසානාචා ඉමිතා ආරදෙසෙකඛො “අනො රෙතත; සො වා” ති අභිකිච්ච “සබ්බ

යෝගීතමාථ" කී යෝවචනසසාසාධදෙස. කනි, "සරලොපො මාදෙස සච්චියාදිමහි සරලොපෙ තු පසති" කී සුඛබසරසස ලො ප. කනි, ඵසතිභාවච කනි, භෙතතබ්බෙ තීභෙ රූප.

අභනතිපි කිවුදුගරණ, තසස පන අච්චසඤ්ඤා සිච්චන. කනි, සතිපි අනාසඤ්ඤා යෝවචනසසාභාවා ඉමිතා ආදෙසමකනි, "අච්චසස මම. සච්චතනිසස සෙ ; තුමිතාමිතාන. තසිමපි" කී අබිකිච්ච "කුමහා සිඤ්චි වෙ" කී චිතතතියා සහ අච්චසඤ්ඤා අභං ආදෙසෙ කතෙ රූප. අච්චසස. පසසපිතිදමච්චි කිවුදුගරණ, තසස පන අච්චසඤ්ඤා දුතියාබහුච්චන. කනි, "තුමිතාමෙහති නමා ක" නති අබිකිච්ච "වා ඤචසසථමො" කී යෝවචනතනියා ආකමාදෙ ස. කනි, සරලොපපසතිභාවාදිමහි කතෙ රූප. පසසපිතිදමච්චන අපසඨමතතවිඤ්ඤාපනසථ.

122. භාගුසස රහතා.

සබ්බසසච භාගුසසච්චසසස සච්චතනිසස භෙතාආදෙසො රහතී ජොමච්චි පඨමෙ

ගුණචරහතා තිඨන්ති

භාගුසසති කිමසථ? සබ්බෙ සත්තා ගච්චන්ති.

පඨමෙති කිමසථ? ගුණචරහතා පසසන්ති.

"නාගුසස හෙතා" කිමසථිද, සබ්බසසච නාගුසසච්චසස සච්චතනිසස භෙතාආදෙසො හොති යෝමච්චි පඨමෙති ඤ්ඤාපනසථ. චිපදමිද. සච්චතනිඤාහණච යෝඤාහණච පඨමගහහණච චතතතෙ, අසෙථ, සුච්චෙඤ්ඤාදෙසච.

ගුණචරහතා තිඨන්ති උදුගරණ, තසස පන ගුණසඤ්ඤා ගුණෙ අසස අසථිති අසෙථ "නදසසථිති චි වෙ" කී අබිකිච්ච "ගුණදිහො චනතු" කී චනතුපච්චස. කනි, 'චුත්තාභිනමපසයො ගො' කී අසසඅභිසඤ්ඤාමපසයොග. කනි, "භෙසං චිතතනියො ලොපා වෙ" කී ඵසථ භෙසංගහණෙන චිතතනිලොප. කනි, තසි තතතා නාමමිච්ච කනි, චුත්තනසෙත පඨමාබහුච්චන. කනි, "අච්චසස මම. සච්චතනිසස සෙ ; මස. යෝමහි පඨමෙ" කී අබි කිච්ච ඉමිතා සච්චතනිසස නාගුසස භෙතාආදෙසෙ කතෙ රූප. තිඨන්තිදමච්චන පඨමාබහුච්චනතතවිඤ්ඤාපනසථ.

සබ්බෙ සත්තා ගච්චන්ති කිවුදුගරණ, තසථ ච සත්තාති සුච්චෙඤ්ඤාදෙසමෙච සබ්බෙතිමසස පන සබ්බසඤ්ඤා යෝවචන. කනි, නාගුසසාභාවා සතිපි පඨමායොච්චනෙ ඉමිතා ආදෙසමකනි, "වා ඤචසසථමො" කී අබිකිච්ච "සබ්බතාමිකාරතෙ පඨමො" කී යෝවචනසෙසතත. කනි, සරලොපපසතිභාවාදිමහි කතෙ රූප. ගුණචරහතා පසසන්තිතිදමි කිවුදුගරණ, තසස පන චුත්ත නසෙන ගුණච නාගුසඤ්ඤාමහිනිඤ්ඤාදෙසො තහො දුතියාබහුච්චන. කනි, සතිපි නතුමහි අපසඨමතතා යෝවචනසස ඉමිතාදෙසම කනි, "පචාදිතමතත" නති අබිකිච්ච "නාගුසසහෙතා යොසු

වා" කී නතුසංඝාතසං අග්ගං කඛා "අනො භවත; සො වා" කී අඛිකිව්ව "සඛිච්චොගීතමාථ" කී සොච්චතසං ඵකාඤ්ඤං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං, පසසකතිදං පන දුග්ගිසාඛ්චුච්චතනනවි අඤ්ඤපනභිං.

123. සංඛ්‍යා 0 ස වා.

සඛිච්චොසංච නතුසංච්චසංඝාත සංචිතනතිසංඝාත නනසංඝාතදෙසා භොති වා 0 ස ව්චනනතිවිති.

සිලවනතසංඝාතසංචිතනනා—සිලවනතා ක්‍රියාසිලනා.

සෙති කිමසං? සිලවා කිමසිති.

"නතසංඝාත සෙ වා" කීමත්ථිදං, නතුසංච්චතසං සඛිච්චොසංච සංචිතනතිසංඝාත නනසංඝාතදෙසො භොති සෙ ව්චනනතිවිති විසංඝාතනති ඤ්ඤපනභිං. තිපදමිදං, සංචිතනතිසංඝාතභිච්ච නතුසංච්චතසංච්ච ව්චනන නෙ, අනෙභි පුච්චෙඤ්ඤපනභිං.

සිලවනතසංඝාත ක්‍රියාසිලනති උද්භරණං, තසං පන සිලසංඝාතො සිලවනතසං අනෙති අනෙභි චුක්ඛනතසෙත වනතුසංච්චතසංචිං කඛා තනො සංචිතනති. කඛා "අච්චසංච මමං සංචිතනතිසංඝාත සෙ; නතුසංච නොනා" කී අඛිකිව්ව ඉමිතා නතුසංච සංචිතනතිසංඝාත නනසංඝාතදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගනභිච්චලං, තසං පන සිලවනතුසංච්චතසංච සංචිතනති. කඛා "අච්චසංච මමං සංචිතනතිසංඝාත සෙ; නතුසංච නොනා; නතසංඝාත සෙ වා" කී අඛිකිව්ව "නොනිතා සංචි. තාසංචි" කී සංචි තනතිසංඝාත නතුසංච නොනදෙසෙ කතෙ රූපං.

සිලවති කිමුද්භරණං, තසං පන සිලවනතුසංච්චතසංච සංචිතනති. කඛා සංචිතනතිසංඝාතවා ඉමිතා අදෙසමකඛා "අච්චසංච මමං සංචිතනතිසංඝාත සෙ; නතුසංච නොනා" කී අඛිකිව්ව "අ සිමිති" කී නතුසංච සංචිතනතිසංඝාත අකාරඤ්ඤෙ කතෙ සරලොපපකතිභාවා දිමහි කතෙ රූපං.

124 අ සිමිති.

සඛිච්චොසංච නතුසංච්චසංඝාත සංචිතනතිසංඝාත අභ්‍යන්තරෙසා භොති සිමිති ව්චනනතිවිති

භුමිවා, පඤ්ඤවා, සිලවා, චලවා, සතිවා, මතිවා.

නතුසංච්චති කිමසං? පුච්චෙසො කිමසිති.

සිමිතිති කිමසං? සිලවනතො කිමසිති.

"අ සිමිති" කීමත්ථිදං, සඛිච්චොසංච නතුසංච්චතසංච සංචිතනති සංඝාත අකාරඤ්ඤෙසා නොනි සිමිති ව්චනනතිවිති ඤ්ඤපනභිං. විපදමිදං, සංචිතනතිසංඝාතභිච්ච නතුසංච්චතසංච්ච ව්චනන නෙ, අනෙභි පුච්චෙඤ්ඤ පනභිං.

ඉච්චතංදීති උද්භරණති, තාති නෙතා සිලවති ඵසං චුක්ඛ නතසෙත පුච්චෙ ඤ්ඤපනභිං. සතිවා මතිවා කී ඵසං සතිවිතිසංඝාත සති: විති අසං අනෙති අනෙ "තදසංචිති වි වෙ" කී අඛිකිව්ව

“සතදීති මනතු” තී මනතුසාවධසකරණමෙව විසෙසො. සුරි සොති කිච්චදුගරණං, තං පන සුරිඤ්ඤාදායමෙව. සීලවනොතිපි කිච්චදුගරණං, තමපන ගුණවනොති ඉච්චනාව සදීසං.

125. අං නපුංසගත

සබ්බිසෙසව නතුසාවධසෙස සමිහනතිස්ස අංඅආදෙසා හොති සිමිති මිහනතිමිති නපුංසගත වහනමානස්ස ලිඛිතස්ස.

ගුණවං විහතං කම්බනී, රුචිමං පුසංචං ඩිගෙවනී.

සිමිතිති කම්බං? වණණවනනා අගඛිතං විරුලාපුස්ථං පස්සමි.

“අං නපුංසගත” කීමසම්චිදා, සබ්බිසෙසව නතුසාවධසෙස සමිහනතිස්ස අච්චාදෙසො හොති සිමිති මිහනතිමිති නපුංසගත අසෙව ගමිච්චානෙති සදුපනස්මං. විපදම්චිදං. සමිහනතිගගගණම නතුසා ගණම පියාගණම වතතතෙ, අසෙව සුරිඤ්ඤාදායමෙව

ගුණවං රුචිමනති උදුගරණනී, හෙසං පන ගුණවනතුරුචිමනතු සආදුග්ගි සිමිහනතිං කඛිං විහනපුස්ථසආදුග්ගි තුලපටිකරණතො නපුංසකලිඛිතතො “අමිහස්ස මමං සමිහනතිස්ස සෙ; නතුස්ස තො; ආ සිමිති” තී අධිකිච්ච ඉච්චනා නතුස්ස සමිහනස්ස අච්චාදෙසං කඛිං සරලොපපකතිභාවාදිමිති කඛෙ රුපාති

වණණවනනතති කිච්චදුගරණං, තස්ස පන වණණවනතුසදදතො අංමිහනතිං කඛිං පිනො අභාවා ඉච්චනාදෙසමකඛිං “අමෙමා කියගනිතං කොලපෙති” තී අංචවනස්ස කියාගිතෙ සමපතො “පවාදිනමනන” තනි අධිකිච්ච “නතුස්සතො යොසු වෙ” තී එසව වියාගණන තතුස්සතතස්ස අතො කඛිං සරලොපපකතිභාවාදිමිති කඛෙ රුපං.

126. අමණණ ව ගෙ

සබ්බිසෙසව නතුසාවධසෙස සමිහනතිස්ස අංඅආදෙසා හොති ගෙ පෙර.

ගො ගුණවං—ගො ගුණවං—ගො ගුණවං

මසදදගගගණං අංගගණනුකඛිතිතස්මි.

“අමණණ ව ගෙ” කීමසම්චිදා, සබ්බිසෙසව නතුසාවධසෙස සමිහනතිස්ස අංඅආදෙසා හොති ගෙ පෙරති සදුපනස්මං. තිපදම්චිදං. අමණණගගගණන අකාරආකාරෙ සංගණයාති, වගගගණන අතතොරෙ වුතො අංගගණං ආකඛිති, හෙතොස ම; අංඅආදෙසා හොතිති. සමිහනතිගගගණම නතුගග ගණම අංගගණම වතතතෙ, අසෙව සුරිඤ්ඤාදායමෙව.

ගුණවනති ආදීති උදුගරණනී, හෙසමපන ගුණවනතුසදදතො ජිතවචනාතිකාරවිසිතිච්ච වුතතනෙසෙව මිහනතුසතති. කඛිං තස්සාපච්චසමසමෙමිහ සති “ලිඛිතස්ස පටිපා” තී අධිකිච්ච “ආලපතෙ වෙ” තී ආලපතෙකච්චනං කඛිං “ආලපතෙ පි ගස ඤ්ඤා” තී පිනො ගසඤ්ඤා කඛිං “අමිහස්ස මමං සමිහනතිස්ස

සෙ, නතුසස නොනා, අං නපුංසකෝ ති අසිතිව ඉමිනා නතුසස සවිභතතිසස අංඅආආදෙසං කකිං සරලොපපකතිභාවා දිමහි කතෙ රූපාති

127 ගොතිනා සසමිංනාසු

සබ්බසෙව නතුපපවිසසෙ සවිභතතිසස ගොතිනාආදෙසා ගොති වා සසමිංනා ඉච්චිචගෙසු සථාසංචාරං

ගුණවගනා - ගුණවනගසස, ගුණවති - ගුණවනනසමිං, ගුණ වනා - ගුණවගෙනන, සතිමගනා - සතිමනනසස, සතිමති - සතිමනනසමිං, සතිමනා - සතිමගෙනන
ඵගතසමිති කිමසිං? ගුණවා, සතිමා

“ගොතිනා සසමිංනාසු” කිමසමිදං, සබ්බසෙව නතුපපවිසස සවිභතතිසස ගොතිනාආදෙසා භොනති සසමිංනා ඉච්චිචගෙසු විභතනසු පරෙසු විකපෙපනාති සදුපතනිං විපද මිදං සවිභතතිසසගුණව නතුගුණව මණ්ඩකගතිකවිසෙත වනතනෙ, “නතසස සෙ වා ති ඉතො වාගුණව වනතනෙ, අදුසා පුච්චෙසදුසෙව

ගුණවනනාආදිති උදුභරණති, තෙසමපන ගුණවනතුසදුතො සසමිංනාවිභතතිසෙ කකිං “අච්චසස මම. සවිභතතිසස සෙ, නතුසස නොනා, නතසස සෙ වා” ති අසිතිව ඉමිනා නතුසස සවිභතතිසස සථාසංචාරං ගොතිනා ආදෙසෙ කතෙ රූපාති ඉතරති පුච්චෙසදුසෙව තත් ව ගුණවගෙනතාති ඵත් වුතනතෙසෙ අනව කකිං “අතො නොනා” ති තාවචනස ඵතාදෙසෙව විසෙස

128 නට්ඨි නං වා

සබ්බසෙව නතුපපවිසසෙ සවිභතතිසස නමාදෙසො ගොති වා නමති විභතතිමති

ගුණවගනා - ගුණවනනානං, සතිමගනා - සතිමනනානං
නමතිති කිමසිං? ගුණවගෙනා තිච්චනති, සතිමගෙනා තිච්චනති

“නමති නං වා” කිමසමිදං, සබ්බසෙව නතුපපවිසස සවිභතතිසස ගංආදෙසො භොති නමති විභතතිමති විකපෙපනාති සදුපතනිං විපද මිදං සවිභතතිසසගුණව නතුගුණව වනත නෙ, අදුසා පුච්චෙසදුසෙව ඉහ වාගුණවරණං මණ්ඩක ගතනවනතිතස උතරත්ත නාසුචනතනතවිසදුසෙව

ගුණවගනා ආදිති උදුභරණති, තෙසං පන ගුණවනතුසතිම නතුසදුතො නාවිභතති කකිං “අච්චසස මම. සවිභතතිසස සෙ, නතුසස නොනා” ති අසිතිව ඉමිනා නතුසස සවිභතතිසස නමා දෙසෙ කතෙ රූපාති ඉතරති වාගුණවරණාති, තෙසං පන තෙසෙව නාවිභතති කකිං “පුතංසු ව, පවාදිතමතන” ති අසිතිව “නතුසසනොනා යොසු වා” ති ඵත් වාගුණව නතු සවිභතස අනං කකිං “යොසු කතතිකරලොපසු දිභ” ති

අධිකීව්‍ය “සුතංභිසු වෙ” ති දිසෙ කතෙ රූපාති සිද්ධිභරණති
භෙදා වුත්තානෙව

129 ඉමසයිදමංභිසු හපුංසංක

සබ්බසංසුච ඉමසද්දසස සච්චගතිස්ස ඉදං භොති වා අංභිසු
හපුංසංක වග්ගවාතස්ස උච්චස්ස

ඉදං විග්ගං සස්සපි, ඉදං වග්ගං තිඛති, ඉමං විග්ගං සස්සපි,
ඉමං විග්ගං තිඛති වා

හපුංසංකති කිමංචං? ඉමං සුචිසං සස්සපි, අසං සුචිසං
තිඛති

“ඉමසයිදමංභිසු හපුංසංක” කීවෙහිදී, ඉමසද්දසස සබ්බසංසු
ව සච්චගතිස්ස ඉදමාදෙසො භොති අංභි ඉච්චිතෙසු ච්චගතිසු
හපුංසංක විකප්පෙතාති සුචිසංචං වදානදීදං සච්චගති
භාගණ්ච වාභ්ගණ්ච වග්ගතෙ, අසංචං සුචිසංචංචං

ඉදං විග්ගං සස්සපි ඉදං විග්ගං තිඛති උද්භරණති, තෙසංචං
ත ඉමසද්දසො වුත්තානෙව අංභිච්චගතිසො කඛා සච්චගතිස්ස
ඉමසද්දස “අච්චස්ස චමං සච්චගතිස්ස භෙ, තච්චි භං වා” ති
අධිකීව්‍ය ඉමිතා ඉදමාදෙසෙ කතෙ රූපාති සස්සපි ච්චගතිචාති
දුච්චංචංචංචංචංචං වුත්තං විග්ගතීදමංචංචංචංචං
හපුංසංක තච්චච්චංචංචංචංචං ඉභරණති වාභ්ගණ්චංචංචං

ඉමං සුචිසං සස්සපි අසං සුචිසං තිඛති කීවෙහිදී, තච්ච
ච ඉමතී ඉමසද්දසො වුත්තානෙව අංච්චගතිස්ස කඛා අච්ච
ස සභ්ගා ඉධ වුත්තච්චංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචං
රූපං අසංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචං
චං
චං
චං

130 අච්චසංචංචං

සබ්බසංසුච අච්චසද්දසස සච්චගතිස්ස අදං භොති අංභිසු හපුං
සංක වග්ගවාතස්ස උච්චස්ස

අදං සුචං සස්සපි, අදං සුචං. වර්චනති

හපුංසංකති කිමංචං? අච්චං ච්චංචං. සස්සපි, අච්චං ච්චං
තිඛති

“අච්චසංචංචං” කීවෙහිදී, අච්චසද්දසස සබ්බසංසුච සච්චගතිස්ස
අදංචංචංචංචං භොති අංචං ඉච්චිතෙසු ච්චගතිසු හපුංසංචංචං
ගමංචං
චං

අදං සුචං සස්සපි අදං සුචං වර්චනති උද්භරණති, තෙසං
ච අච්චසද්දසො වුත්තානෙව අංච්චගතිස්ස කඛා “අච්චස්ස
චමං සච්චගතිස්ස භෙ, ඉමසයිදමංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචං
ඉමිතා සච්චගතිස්ස අච්චසද්දස අදංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචංචං

පුප්ඵනති නපුංසකතතවිඤ්ඤපනන්ථං පසසසි විරෙවතිති දුතිය,
පඨමිතතවිඤ්ඤපනන්ථං.

අමු රුජතං පසසසි අසු රුජ තිභුතිති කිචුදගරණති, තඤ්ච ච
අමුතති අමුසද්දං තා අභිභවතිං කඤ්ච අනපුංසකතතා ඉමිනාදෙස
මකඤ්ච චුතතනසෙසඤ්ච ලසඤ්ඤං කඤ්ච “අමෙමා නිගගහිතං කල
පෙහි” ති අංචවචසස නිගගහිතෙ කතෙ රූපං. රුජතන්ති අන
පුංසකතතවිඤ්ඤපනන්ථං අසුති අමුසද්දතො සිවිභතතිං කඤ්ච
චුතතාකාරසමචචතො ආදෙසමකඤ්ච “සඛෙසසිමසෙස චා; අනපුං
සකසසාසං සිමහි” ති චතතමාතෙ “අපුංස මො ස” නති මකාරසස
සකාරදෙසං කඤ්ච “සෙසතො ලොපං ගසිපි” ති සිමහි දුතෙත
රූපං.

131 ඉතපිපුමනපුංසකසඛිතං

ඉතපිපුමනපුංසකසඛිතං. ඉචචචතං අධිකාරතතං චචදිනඛිතං

“ඉතපිපුමනපුංසකසඛිතං” කිමසමිදං, ඉතො පරං “පචාදිත
මසාචෙ” තිදං පරිසතතං කඤ්ච සං චකඛාමි තං ඉතපිපුමනපුංසක
තතාතං සඛිතසද්දනා තොහි, තඤ්ච “ඉතපිපුමනපුංසක
සඛිතං” අධිකාරමිති සද්දපනන්ථං ඉතපිපුමනපුංසකසඛිතචචත
සඛිතං අධිකාරමිති අතො. අධිකාරසද්දෙ හෙත්ථ චචතසෙසො.
“ඉතපි ච පුමා ච නපුංසකො චා” ති අතො “තාමාතං සමාසො
සුතතඤ්ච” ති අධිකිචච “නාමාතං සමුච්චිසො චඤ්ච” ති සභ
චඤ්චසසුසස සමාසං කඤ්ච “තාමාතං සමාසො සුතතඤ්ච” ති
සමාසං කඤ්ච “තෙසං විභතං සො ලොපා චෙ” ති විභතතිලොපං
කඤ්ච “චුතතනභිතමසෙසො” ති චසද්දමසසෙසො කඤ්ච
“සකති චසස සරතතසසා” ති පකතිභාවං කඤ්ච “සො නපුංසක
ලිචෙතා; දිගුසෙසකතා” නති අධිකිචච “තථා චඤ්ච පාඤ්චතුරි
සොගතසෙතඛිතචුද්දපංගුකවිචිචිචිරචචිචසභාගඤ්චදිනචෙ” ති
නපුංසකලිචෙතතතච කඤ්ච සමාසතතා “තඛිතසමාසතිතකා
තාමාචතචෙචඤ්චදිසු චෙ” ති තාමිචච කඤ්ච තතො සුසුසතතිං
කඤ්ච නපුංසකතතා “සොතතති නපුංසකෙති; අතො නිචච” නති
අධිකිචච “සි.” ති සිසස අමාදෙසං කඤ්ච සරලොපපකතිභාවාදිච
කඤ්ච තඛිතචසස ච තඛිතාතාරෙත චොසරිතඛිතො “ඉතපි
පුමනපුංසකච තං සඛිතචාති අතො “තාමාතං සමාසො සුතත
ඤ්ච” ති අධිකිචච “චසදෙ ඤ්චලසකරණ කමචධාරණො” ති
සභ නචධාරණසඤ්ච සමාසං කඤ්ච චුතතතසෙත සමාස
සඤ්චච කඤ්ච “චඤ්ච විභතං සො ලොපා චෙ” ති විභතතිලොපා
දිං කඤ්ච ඉතපිපුමනපුංසකසඛිතං ති චුතතං. අධිකාරණං.

132 චොපු විභතං චෙ ච

විභතං සඛිතතං ඉතපිපුමනපුංසක චතතමාතාතං සචිභතති
තං චෙ චතාති චො ඉචචචතෙසු
චෙ ඉතපිසො, චෙ ඛිමමා; චෙ රූපාති.
චොසඛිති තිමසං? චසු

විසදුගහනගණන විසදුසස දුරව වස උග උගස දුටි ව ගො
හැරි සොනාදාන. ඉරව්වෙනසු

දුරව සමුණ, දුරව බ්‍රාහ්මණ, දුරව ජනා වසෙන, වසා, උග්
ගනා, උගරසසා, දුටිගනා.

“ගොසු විනත.වෙ ව’ කෂෙප්ඵදං, විසදුසස සංඛනවාචකසස
ඉණ්චුමනප්‍රාසමක උගතමානසස සවිභතකසස සොසු විභතභිසු
වෙආදෙසො හොතිති සුපතකුචං වතුඤ්ඤදම්ඤ. අනගාරසුගත
මිභාසුච්ඡාගතෙ, සවිභතභිග්ගහණ්ච ඉධ ජන විසදුසස විසදු
වාචකතතා “ඵසතිදසෙසු බා විසස නු” ති එසඵ විස විසසාති වගත
බෙබ්බි විනතනති වචනං සංඛනවාචකවිසදුගො බසුච්චනමෙච
හොතිති සුපතකුචං* වග්ගහණ්චිලං සසමෙච වකඛති

වෙ ඉණ්චුමනප්‍රාසමක උදුගරණති තසඵ ව වෙති විසදුගො,
සොචචනං කඛා “අමාසස මමං සවිභතභිසස සෙ, ඉණ්චුමනප්‍රා.
සකසංඛන” තුචි අභිකිච්ච ඉටිනා සවිභතභිසස විසදුසස වෙආදෙ
සෙ කතෙ රූපං ඉණ්චුමමරූපසදුසසොගො ඉණ්චුමනප්‍රාස
කතභිසසුපතකුචං විසුති කිචුදුගරණං, තං සුච්චෙඤ්ඤස
මෙච

අනෙකභිතතා තිපානානං වග්ගහණ්චස ච ජිපාතතතා තච්චලං
දසෙසසකතා ‘විසදුගහනගණන දුරව වස උග උගස දුටි ව
ගොහති සොනාදානං ඉරව්වෙනසු’ ති ආදිමාන තසඵ ව දෙවති
විසදුගො සොචචනං කඛා විසදුසස සවිභතභිසස වග්ගහ
ණ්චක දුචෙආදෙසෙ කතෙ රූපං වසෙනාති විසදුගො හාචච
නං කඛා වග්ගහණ්චක විසදුසස වසාදෙසං කඛා “අපතා
නෙතා” ති නාවචකසස එනාදෙසං කඛා සරලොපපකභිභාවා
දිපති කතෙ රූපං වසනති විසදුගො අචචනං කඛා චුග්ග
තසෙක වසාදෙසං කඛා සරලොපපකභිභාවාදිපති කතෙ රූපං
උග්ගනනනති විසදුගො නංචචනං කඛා ඉභිතා විසදුසස උගා
දෙසං කඛා “උගාදිගො නචිනන” හති තංචචනසසිතනාමාද
සංකඛා සරලොපපකභිභාවාදිපති කතෙ රූපං උගසෙසකති
විසදුගො නංචචනං කඛා ඉභිතා විසදුසස උගසාදෙසං කඛා
“සබ්බිතාචකාරතෙ පඨමො” ති අභිකිච්ච “සබ්බිතො නං සංසා
න” හති තංචචනසස සමාදෙසං කඛා “සුභිකතාගච එ” ති අභ
කිච්ච “සබ්බිතාමානං නචිති වා” ති අකාරසස එකාරදසාදිපති
කතෙ රූපං දුටිනනනති විසදුගො නංචචනං කඛා ඉභිතා
තසස දුටිආදසං කඛා “සොච වාදිගො නචිති” ති නකාරආදි.
කඛා වා “උගාදිගො නචිතත” හති තංචචනසස ඉනනභිආදසං
කඛා වා සරලොපපකභිභාවාදි, කඛා රූපපිභි ඉද්දිගබ්බි.

133 තිවගනා. තිරසසාවගරසසාගරසාවගනාගරුතිච්
චග්ගාභි

* සුපතකුචං ඵසති දසෙසු බා විසස නු, අනගාරසුගත මිභාසුච්ඡාගතෙ, සවිභතභිග්ගහණ්ච ඉධ ජන විසදුසස විසදු වාචකතතා “ඵසතිදසෙසු බා විසස නු” ති එසඵ විස විසසාති වගත බෙබ්බි විනතනති වචනං සංඛනවාචකවිසදුගො බසුච්චනමෙච හොතිති සුපතකුචං වග්ගහණ්චිලං සසමෙච වකඛති

තිවතුනනං සංවතනං ඉතිපුමහපුංසලො වහනමානානං සමිහනතිනං නිසෙසාවතසෙසානසොවනනාගෙතිත්තිවනනාපි ඉට්ටෙතෙ ආදෙසා හොනති සථාසංඛ්‍යං යො ඉට්ටෙවගසු.

නිසෙසා චෙදනා, වහසෙසා දිසා, නසො ජනා, වහනාගෙ පුපිසා; තිත්ති ආසනනානි, වහනාපි අපිසෙවචාති.

සොච්චිති කිමසිං? තිපු වහසු

“තිවතුනනං. තිසෙසාවතසෙසානසොවනනාගෙතිත්තිවනනාපි” කිමසිමිදං, තිවතුනනං. සංඛ්‍යාවචකානං ඉතිපුමහපුංසකතතානං සමිහනතිනං සථාසංඛ්‍යං. තිසෙසාවතසෙසානසොවනනාගෙතිත්තිවනනාපිආදෙසා හොනති යොසු විහනතිපුති සුපනසං. මිපද මිදං. සමිහනතිගහගණ්ච ඉතිපුමහපුංසකසංඛ්‍යගහගණ්ච යො ගහගණ්ච වහනතෙ, අපෙරා පුපිසෙසුසෙසෙව.

තිසෙසාති ආදිති උදගරණ්චි, නෙසං පන තිවතුසෙදුගි යො වචනං කච්චා සමිහනතිනං. තිවතුසෙදුගං ඉතිපුමහපුංසකෙ වහන මානානං සථාගුරුපතො “අමහස මමං සමිහනතිසස සෙ; ඉතිපුමහපුංසකසංඛ්‍යං; යොසු විහනං චෙ චා” ති අපිකිච්ච ඉමිනා තිසෙසාවතසෙසානසොවනනාගෙතිත්තිවනනාපිආදෙසෙ කතෙ රුපාති. චෙදනාදිසෙදුසෙසොගො* ඉතිපුමහපුංසකතතිසෙදුපනසං. කිවුදගරණ්චි පුපිසෙසුසෙසෙව

134. පචාදිනමකාරගෙ

පචාදිනං සංවතනං ඉතිපුමහපුංසලො වහනමානානං සමිහනතිනං අනනසරසෙ අකාරගෙ හොති යො ඉට්ටෙවගසු

සම, සම; ජ, ජ, සහග සහග, අඬ, අඬ, නම, නම; දස, දස පචාදිනමිති කිමසිං? චෙ, නසො, වහනාපි

“පචාදිනමකාරගෙ” කිමසිමිදං, පචාදිනං. සංඛ්‍යං †ඉතිපුමහපුංසකතතානං අනනසස සමිහනතිසස අකාරදෙසො හොති යොසු විහනතිපුති සුපනසං. මිපදමිදං. සමිහනතිගහගණ්ච ඉතිපුමහපුංසකසංඛ්‍යගහගණ්ච යොගහගණ්ච වහනතෙ, අපෙරා ච විගහ හො ච පුපිසෙසුසෙසෙව.

පචාති ආදිති උදගරණ්චි, තන ච පචාති පචසෙදුතො යො වචනං කච්චා “අමහස මමං සමිහනතිසස සෙ; ඉතිපුමහපුංසකසංඛ්‍යං; යොසු විහනං චෙ චො” ති අපිකිච්ච ඉමිනා අනනසස සමිහනතිසස අකාරදෙසෙ කතෙ රුපං. ඉහරති පුපිසෙසුසෙසෙව

135 ග්ජසස රසෙසුග්ජිතො සෙ

සබ්බසෙසව ග්ජසෙදුසස සමිහනතිසස රසෙසුග්ජිතො ඉට්ටෙවග ආදෙසා හොනති සෙ සමිහනතිමිති.

රසෙසු—ග්ජිතො.
සෙති කිමසිං? රසෙසු.

* චෙදනාදිපුපිසෙසුසෙසොගො, කසිච † අදුගං, පිපල

" රජසස රණෙහුරජනෝ සෙ " කීමන්මිදං, සබ්බසෙසව රජ සද්දසස සවිහරන්සස රණෙහුරජනෝ ඉබ්බවනෙ ආදෙසා හොනති ජෙ විහරන්වහිති සද්දපනන්. තිපදමිදං. සවිහරන්ගහස නමිතානුචතතනෙ, අරෙඨා පුච්චෙඤ්ඤාසෙසව

රණෙහුරු රජනෝති උද්ගරණී, තෙසං පන රජසද්දනෝ සවිහරන්. කඨා සවිහරන්සස රජසද්දසස " අබ්බසස මමං සවිහරන්සස සෙ " ති අබ්බිච්ච ඉමිතා රණෙහුරු රජනෝආදෙසෙ කතෙ රූපාති

136 රණෙහුරු නමති වා

සබ්බසෙසව රජසද්දසස සවිහරන්සස රණෙහුරුදෙසා හොනති වා නමති විහරන්වහිති

රණෙහුරු—රජනෝ

" රණෙහුරු නමති වා ' කීමන්මිදං, සබ්බසෙසව රජසද්දසස සවිහරන්සස රණෙහුරුආදෙසො හොනති නමති විහරන්වහිති විකප්පෙතාති සද්දපනන්. තිපදමිදං. සවිහරන්ගහසනච රජගහසනච වහතනෙ, අරෙඨා පුච්චෙඤ්ඤාසෙසව

රණෙහුරන් උද්ගරණං, තෙසං පන රජසද්දනෝ නාචචතං කඨා රජසද්දසස සවිහරන්සස " අබ්බසස මමං සවිහරන්සස සෙ, රජසස රණෙහුරු රජනෝ සෙ ති අබ්බිච්ච ඉමිතා රණෙහුරුආදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගණඵලං, තෙසං පන තතො නාචචතං කඨා වාග්ගහණෙන ඉමිතාදෙසමකඨා " රජසස රජු සුතංහිසු වෙ ති රජසද්දසස රජුආදෙසං කඨා " යොසු කතාතිකාරලො පෙසු දිග ' නති අබ්බිච්ච ' සුතංහිසු වෙ ති දිසෙ කතෙ රූපං

137 නාමති රණෙහුරු වා

සබ්බසෙසව රජසද්දසස සවිහරන්සස රණෙහුරුදෙසා හොනති වා නාමති විහරන්වහිති

තෙන රණෙහුරු කතං කමමං—රජනෝ වා කතං කමමං

නාමතිති කීමන්මිදං? රණෙහුරු සහතා

" නාමති රණෙහුරු වා කීමන්මිදං, රජසද්දසස සවිහරන්සස රණෙහුරුආදෙසො හොනති නාමති විහරන්වහිති විකප්පෙතාති සද්දපනන්. තිපදමිදං. සවිහරන්ගහසනච රජගහසනච වහතනෙ, අරෙඨා පුච්චෙඤ්ඤාසෙසව අනන්තරසුනෙත සඨිපි වාග්ගහණෙ ඉධ වාග්ගහණකරණං උත්තරභු වාග්ගහණතිවහතනන්. සද්දිභි උත්තරභුභි ච වහතෙසං, ඉධ වාග්ගහණමකතනබ්බං හවෙසං කතං වෙතං, තෙන සද්දසති න උත්තරභු වාග්ගහණං වහතභිඨි අනන්තරසුනෙත පස වාග්ගහණං වහතනදුභි අනන්තරසුනෙත පහ වාග්ගහණං භිවහතක ඉධ පස වාග්ගහණං කඨා භිවහතනෙති ඉධ වාග්ගහණකරණනා සද්දිභි ඉධ උත්තරභුභි වහතෙසං ඉවෙච්ච වනකතබ්බං. භංවෙසං ඉධ වාග්ගහණකරණෙ අනච්චෙසසානාවා පුච්චෙසෙවධ ච උත්තරභු ව අබ්බසසතන්සාධනනො තතො අස

* ඉබ්බං හ කසසබ්බං මරව්ච

සුභමනෝකරිනි, ඉඬ වාග්ගතභවතරණෙන පුරිමවාග්ගතභවතර ඉඬ වාග්ගතභවතර උභතරත්ත න චතතතෙතතාවගතතතධිති.

රසාද කතනනි උද්ගරණං, තසස පන රජසද්දතො නාවචනං කතා "අවගසස මමං සවිභතනිසස සෙ රජසස රසෙඤ්ඤාරජ්චෙනා සෙ" ති අඬකිචච ඉමිනා රජසද්දසස සවිභතනිසස රසෙඤ්ඤාආදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගතභවතරං, තසස පන රජසද්දතො නාවචනං කතා "අනොතෙනා" ති නාවචනං ඵනාදෙසං කතා සරලොපපකතිතාවාදිචති කතෙ රූපං කිච්චුද්ගරණං සුච්චෙඤ්ඤා සාමමච.

138 සමිමති රසෙඤ්ඤාරජ්චි

සබ්බසංඝම රජසද්දසස සවිභතනිසස රසෙඤ්ඤාරජ්චි ඉඬවචතෙ ආදෙසා ඉතානනි සමිමති විභතනිමති

රසෙඤ්ඤා - රජ්චි

"සමිමති රසෙඤ්ඤාරජ්චි" කිමසම්මිදං, රජසද්දසස සවිභතනිසස සමිමති විභතනිමති රසෙඤ්ඤාරජ්චි ඉඬවචතෙ ආදෙසා සොතනිති සද්දපතසං. තිපදමිදං සවිභතනිග්ගතභවතර රජග්ගතභවතර චතත තෙ, අනො සුච්චෙඤ්ඤාසෙච

රසෙඤ්ඤා රජ්චිති උද්ගරණෙනි, කෙච්චං* පන රජසද්දතො සිං විභතනි. කතා "අවගසස මමං සවිභතනිසස සෙ, රජසස රසෙඤ්ඤාරජ්චෙනා සෙ" ති අඬකිචච ඉමිනා සවිභතනිසස රජසද්දසස රසෙඤ්ඤාරජ්චි ඉඬවාදෙසෙ කතෙ රූපාති

139 තුමනාවගාතං තසිමසි.

සබ්බසං තුමනාවගසද්දතං සවිභතනිතං තසිමසි ඉඬවචතෙ ආදෙසා ඉතානනි සමාසංචාසං සමිමති විභතනිමති

තසි, මසි

සමිමති කිමසං? චං. භවසි, අභං. භවාමි

"තුමනාවගාතං තසිමසි" කිමසම්මිදං, තුමනාවගසද්දතං සවිභ තනිතං සමිමති විභතනිමති සමාසංචාසං තසිමසි ඉඬවචතෙ ආදෙසා නොනතිති සද්දපතසං. තිපදමිදං සවිභතනිග්ගතභවතර සමිමතිග්ග තභවතර චතතතෙ, අනො ච විග්ගතො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙච

තසි මසිති උද්ගරණෙනි, නොසං පන තුමනාවගසද්දතෙ සිං විභ තනි. කතා "අවගසස මමං සවිභතනිසස සෙ, සමිමති රසෙඤ්ඤාරජ්චි" ති අඬකිචච ඉමිනා තුමනාවගසද්දතං සවිභතනිතං. තසිමසි ආදෙසෙ කතෙ රූපාති

තිං අතංති කිච්චුද්ගරණෙනි, කෙසං පන තුමනාවගසද්දතෙ සිං විභ තනි. කතා සනෙතසුචි තුමනාවගසද්දසු සිංතො අභාවා ඉමිනා ආදෙසමචකතා "අවගසස මමං සවිභතනිසස සෙ, තුමනාවගාතං තසිමසි" ති අඬකිචච "කිමසං සිඛිති වා" ති තුමනාවගසද්දතං සවිභතනිතං නිචතං ආදෙසෙ කතෙ රූපාති

* කති චංච

140. කවච. සිවිය ව.

සංකීර්ණ: තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං කුංඝලං ඉච්චෙන
ආදෙසා චොභාවතී සඵාසංඛ්‍යාං සිවියි විභවතීවිති

කුං, ඝලං
සිවියිති කිමඵං? කුංඝ, චඝ
චසද්දගභවඤ්ඤාන තුමච චොභාවතී.
තුමං සඵා.

“කවචං සිවියි ව” කිමඵඵදං, තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං කුංඝලං ඉච්චෙන ආදෙසා චොභාවතී සිවියි විභවතීච්චිති සද්දනං නඵං. ඵසද්දදිදං සවිභවතීනභවඵඵ තුමිතාවකසද්දනං ච චොභාවතී, ඝඵො ච චිත්තො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙඵ ච චග්ගභවඵඵඵං සඵ මෙඵ වභවතී උද්ගඵරඵඵඵ භොභා වුභවතොභොඵ.

තුමඵතී තුමිතසද්දනො සවිභවතීං සඵා ඝඵොඵඵඵඵඵ නිඵා තාඵ. චග්ගභවඵඵඵ ඵ නිඵාඵඵඵඵඵ ඉඵඵ චග්ගභවඵඵඵ තුමිත සද්දසඵ සවිභවතීසඵ තුමංආදෙසෙ සඵඵ රූඵං.

141. තවමම චස

සංකීර්ණ: තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං තවමම ඉච්චෙන
ආදෙසා චොභාවතී සඵාසංඛ්‍යාං චස විභවතීවිති

තව, මම
චසති කිමඵං? තඝ, මඝ

“තවමම චස” කිමඵඵදං, තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං තවමමආදෙසා චොභාවතී චස විභවතීච්චිති සද්දනං. මිඵසද්දදිදං සවිභවතීනභවඵඵ තුමිතාවකසද්දනං ච චොභාවතී, ඝඵො ච චිත්තො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙඵ.

තව මමාති උද්ගඵරඵඵඵ, භොසං පන තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතී. සඵා “ඝමඵසඵ මමං සවිභවතීසඵ චස, තුමිතාවකසද්දනං නඵ මඝ” තී ඝඵිතිච්ච ඉමිතා තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං සඵාසංඛ්‍යාං තවමමආදෙසෙ සඵඵ රූඵාති. කිඵුද්ගඵරඵඵඵ සුච්චෙඤ්ඤාසෙ භොඵ.

142. තුසංචසාව

සංකීර්ණ: තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං තුසංචසාව ඉච්චෙන
ආදෙසා චොභාවතී සඵාසංඛ්‍යාං චස විභවතීවිති

තුසං, චසං
චසති කිමඵං? තසං, චසං
චසද්දගභවඤ්ඤාන චසභවඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵ.

“තුසංචසාව” කිමඵඵදං, තුමිතාවකසද්දනං සවිභවතීනං තුසංචසාව ඉච්චෙන ආදෙසා චොභාවතී චස විභවතීච්චිති සද්දනං. මිඵසද්දදිදං සවිභවතීනභවඵඵ තුමිතාවකසද්දනං ච චොභාවතී, ඝඵො ච චිත්තො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙඵ.

තුසක. මිසහනති උදහරණති, තෙසමපන තුම්‍යාමිහසදෙද්හි සවිහතති. කථා “ අමිහසස මමං සවිහතතිසස සෙ; තුම්‍යාමිහාතං තසිමසි ; තවමම සෙ ” ති අතිකිට්ඨ ඉමිතා තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහ තතිතං තුසහංමසහංආදෙසෙ කතෙ රූපාති.

තසා මයාති කිච්චුදහරණති, තෙසං පන තුම්‍යාමිහසදෙද්හි තා වචනං කථා සතෙනසුපි තුම්‍යාමිහසදෙද්දසු සවිහතතිතො අභාවා ඉමිතාදෙසමකථා “ අමිහසස මමං සවිහතතිසස සෙ ; තුම්‍යාමිහා තං තසිමසි ” තැයිකිට්ඨ “ නාමි තසාමයා ” ති තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිතං තසාමයාදෙසෙ කතෙ රූපාති.

143 නංමමමති.

සරෙබ්බසං තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිනං නංමං ඉරෙච්චරහ ආදෙසා උභාහනි සථාසංච්ඡං අමති විහතතිමති.

නං, මං.

අමතිති කිමසං? නසා, මයා

“ නංමමමති ” කිමඤ්චිදං, තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිතං නංමං ඉරෙච්චරහ ආදෙසා හොනති අමති විහතතිමති සද්දපතථං. චිපද මිදං. සවිහතතිගහභණ්ඩ තුම්‍යාමිහගහභණ්ඩ වතතතෙ, අතො ව විහගහො ව සුචිඤ්ඤාසෙසව.

තං මනති උදහරණති, තෙසමපන තුම්‍යාමිහසදෙද්හි අංවිහතති. කථා “ අමිහසස මමං සවිහතතිසස සෙ; තුම්‍යාමිහාතං තසිමසි ” තැයිකිට්ඨ ඉමිතා තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිතං නංමංආදෙසෙ කතෙ රූපාති. කිච්චුදහරණති සුචිඤ්ඤාසෙසව

144. නවංමමම නවං

සරෙබ්බසං තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිනං නවංමමං ඉරෙච්චරහ ආදෙසා උභාහනි නවං සථාසංච්ඡං අමති විහතතිමති

නවං, මමං.

නවංති කිමසං? නං : මං සසසඛි.

වසද්දගහභණ්. අංගහණ්හුකඛිනසං.

“ නවංමමම නවං ” කිමඤ්චිදං, තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිතං නවංමමං ඉරෙච්චරහ ආදෙසා හොනති අමති විහතතිමති විකපෙස භාති සද්දපතථං. චිපදමිදං. සවිහතතිගහභණ්ඩ තුම්‍යාමිහගහ භණ්ඩ වතතතෙ, වහගහණ්. අංගහණ්හුකඛිනසං, අතො ව විහගහො ව සුචිඤ්ඤාසෙසව.

තවං මමනති උදහරණති, තෙසමපන තවම්‍යාමිහසදෙද්හි අංවිහ තති. කථා තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිතං “ අමිහසස මමං සවිහ තතිසස ඉස ; තුම්‍යාමිහාතං තසිමසි ; තංමමමති ” තැයිකිට්ඨ ඉමිතා තවංමමංආදෙසෙ කතෙ රූපාති. කිච්චුදහරණති සුචිඤ්ඤාසෙ සෙව.

145. නාමි තසාමයා.

සරෙබ්බසං තුම්‍යාමිහසද්දනං සවිහතතිනං නසාමයා ඉරෙච්චරහ ආදෙසා උභාහනි සථාසංච්ඡං නාමි විහතතිමති.

තසා, මසා.

නාමිති කිමසම්? තුමොති, අටොති

“නාමිති තසාමසා” කීමන්මිදං, තුමොතිසද්දතං සවිභතනිතං තසාමසා ඉට්ටිතො අදෙසා තොතනි නාමිති විභතනිමිති සද්දතන්ධං. විපදමිදං සවිභතනිග්ගහණ්ච තුමොතිසද්දතහණ්ච චග්ගතො, අදෙසා ච විග්ගතො ච සුච්චෙද්දෙසො ච

උද්දතරණ්ඨි හෙඨා චුග්ගාතොච. තුමොති අට්ටිතොති කිමුද්දතරණ්ඨි, තොසමිත තුමොතිසද්දතනි භවිභතනි. කඨා, “සුච්චිකාමෙඨ ඵ” ති අකාරසොකාන්දෙසො කතො රූපාඨි

146 තුමොසං තුමං. නිමමිති.

සබ්බසං තුමොසද්දසං සවිභතනිසං තුමං. ඉට්ටිතො අදෙසා චග්ගතනි අමිති විභතනිමිති

කලිච්චරසං තුමං මඤ්ඤා කඨිසං නිමං මඤ්ඤා.

“තුමොසං තුමං. නිමමිති” කීමන්මිදං, තුමොසද්දසං සවිභතනිසං තුමං. ඉට්ටිතො අදෙසා තොතනි අමිති විභතනිමිති සද්දතන්ධං. විපදමිදං. සවිභතනිග්ගහණ්ච විග්ගාචුචග්ගතො, අදෙසා ච විග්ගතො ච සුච්චෙද්දෙසො ච.

තුමං නිමමිති උද්දතරණ්ඨි, තොසං පන තුමොසද්දතො අංචිභතනි. කඨා, “අමිතසං මමං සවිභතනිසං සෙ” තාඨිකිච්ච ඉමිතා තුමො සද්දසං සවිභතනිසං තුමං. අදෙසො කතො රූපාඨි. කඨිසං කලිච්චරසං ති ඵන්ධි “සිලාපනනුඨාසපචාරවිභතකුච්චෙතිසො සුසන්ධිකපට්ටාසුණ්චුප්චිතිණ්ච සුච්චිකතොතො ච තන්ධිතද්දතතුමොචුමොච්චෙද්දතාදරසොණ්ඨි ගතොච්චෙති සංසඨිපට්ටිතිඨිසංසතොමොණ්චු චෙ” ති මඤ්ඤාඨිසංසොභො අනාදරෙ සති අනාණ්චාචකතො සච්චද්දතපඤ්ඤා හොති, තොතො “සච්චද්දතො චතුඨි” ති චතුඨිවිභතනි හොති. අඤ්ඤාඨා කඨිච්ච කලිච්චරමිචාති චග්ගතො භවෙසං

147. සද්දොනා දුඨිකාචතුඨිප්ච්චිසු චොචොනා

සබ්බසං තුමොතිසද්දොනං සවිභතනිතං සද්දොනං පරසං චොචොනා අදෙසා චග්ගතනි සඨාසංඨා දුඨිකාචතුඨිප්ච්චි ඉට්ටිතො චොචොනා.

සොභ චො භිකච්චො ගට්ඨොච, මා චො අසච්චිකතනි. සුච්චිකා චො භිකච්චො දෙඨිසොච, සංචිභතනි චො රසච්චිත, තුමොසං චො සකතිසා, සඨා චො සභො අනුසංඝො.

චොති කිමසම්? ඵංසා අට්ටොනං සඨා

තුමොතිසද්දොනං ඉති කිමසම්? ඵංච ඉසංසා සසඨි

සද්දොනාති කිමසම්? තුමොනං සඨා

ඵංච සච්චිති කිමසම්? ගට්ඨිකා තුමො.

* සද්ද සද්දොති දුඨිකා, කඨිසංසඨිකප්ච ඒකඨි සංඤ්ඤාද්දතං සච්චිකාචුමො සංඝං සුච්චිකාචොචිස චාචෙති

“පදනො දුරියාවතුනිජ්ඣිසු වොනො” කීමත්මිදං, පදනො පරතං තුමිහාමහසද්දනං සචිතතනිතං යථාසංඛ්‍යං වොනො ආදෙසා හොනති නවා දුරියාවතුනිජ්ඣිසුති සද්දපනස්ථං. තිපද මිදං. සචිතතනිතහභණ්ච තුමිහාමහභණ්ච මචුකගතක තවා ගහභණ්ච චතතනෙ, අපෙඨා ච විනාගො ච සුචිඤ්ඤායෙකච. එස් පන කිවාපි දුරියාවතුනිජ්ඣිසුති අතිසමෙධා වුතතං, තථාපි “තෙමෙකචචනෙ, නාමිති” ති වුතතතතා දුරියාවතුනිජ්ඣිසුචච නාතිසෙච සංගණ්ඨාතිති දඨබ්බං.

පනාස වො ගමිසසාමිතකදීති උද්ගරණති, තස්ච ච වොති පහාස සද්දනො පරමහා තුමිහසද්දනො දුරියාවචුචචනං කඨා පදනො පරතතා තුමිහසද්දනතා දුරියාවචුචචනතතාව “අමිහසස මමං සචිතතනිසස සෙ, තුමිහාමිහානං තසිමිදි; තචංමමං ච නවා” ති අධි කිචච ඉමිතා සචිතතනිසස තුමිහසද්දසස වොආදෙසෙ කතෙ රූපං පහාසෙතිදමපන දුරියතනවිඤ්ඤපනස්ථං පදනො පරතතච; ගමි සසාමිතිදං සුතතවිභාවනස්ථං නොතිමසස පන මාති නිපාත පදනො පරමහා අමිහසද්දනො දුරියාවචුචචනං කඨා, වුතක නසෙතිමිඨා නොආදෙසෙ කතෙ රූපං තස්ච ච මාතිදං පදනො පරතතවිඤ්ඤපනස්ථං, විකතතිසුචි දුරියතනවිඤ්ඤපනස්ථං; අඤ්ඤති සුතතවිභාවනස්ථං ඉතති සුචිඤ්ඤායෙකනෙච. තස්ච ච ධම්මනති පදනො පරතතවිඤ්ඤපනස්ථං; දෙසිසසාමිති චතුනි භාවවිඤ්ඤපනස්ථං. තථා සංචිතපෙඨාති පදනො පරතතවිඤ්ඤ පනස්ථං, රජේතනාති චතුනිභාවවිඤ්ඤපනස්ථං. තථා තුමිහා සමිති පදනො පරතතවිඤ්ඤපනස්ථං, පකතිසාති ජඨිභාවවිඤ්ඤ පනස්ථං. සස්ථාති පදනො පරතතවිඤ්ඤපනස්ථං, තං චෙචං භග වාති ඉමම ජඨිභාවවිඤ්ඤපනස්ථං.

එසො අමිහාසං සස්ථාති නවාගහභණ්චුචු, තසස පන එතසද්ද නො පරමහා අමිහසද්දනො සද්දසමබ්බවසෙන ජඨිචුචචනං කඨා සතිපි පදනො පරසමි. අමිහසද්ද ජඨිචුචචනෙ නවා ගහභණ්චිඨිතාදෙසමකඨා “තුමිහාමෙහති නමාක” නති නංචච නසසාකමාදෙසං කඨා සරලොපපකතිභාවාදීමිති කතෙ රූපං.

එතෙ ඉසසො පසසපිති කිවුද්ගරණං, තසස පන ඉසිසද්දනො දුරියාවචුචචනං කඨා සතිපි පදනො පරසමි. දුරියාවචුචචනෙ තුමිහාමහසද්දභාවා ඉමිතාදෙසමකඨා “ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා” තාතිකිචච “ඉචණ්ඤචචණ්ඤජකලා” ති කෙසඤ්ඤං කඨා “පචා දීනමතතං” තාතිකිචච “සොඝකතරසෙසාපෙඨා” ති කොස අනෙත කතෙ රූපං තස්ච ච එතෙති පදනො පරතතවිඤ්ඤ පනස්ථං, පසසපිති දුරියතනවිඤ්ඤපනස්ථං. තුමිහාසං සස්ථාතිපි කිවුද්ගරණං, තං පන සුචිඤ්ඤායෙකමච

ගට්ඨථ තුමෙහතිපි කිවුද්ගරණං, තසස පන ගට්ඨතනසද්දනො පරමහා තුමිහසද්දනො පඨිමාවචුචචනං කඨා සතිපි පදනො පරසමි. තුමිහසද්ද දුරියාවචුචචනාවා ඉමිතාදෙසමකඨා “චා සච

පාඨමො' ත්‍යාගිතිවිව "සංකතාමකාරතෙ පථමො කි සොවච
තස්ස ඵකාරදෙසං කතා සරලොපපකතීභාවාදිවිති කතෙ රූපං
ඵස්ච ච භවිෂ්ඨාති පඨමතනවිඤ්ඤාපනත්ථං පදනො පරතනච

148 ගතමෙකවචනෙ

සංඛිබ්බං තුමනාමහසද්දනං සවිහනනිනං පදසමා සංරසං
ගතමෙභරදසා ගහාගහි සථාසංඛ්‍යං චතුහවිජ්ඣි ඉචෙවගනසු
ඵකවචනෙසු

දදමි ගත භාවධර්මි සච, දදමි ගම භාවධරං ඉදං ගත රසං
අසං ගම පුගහනා

පදගතාති කිමසං? තච ඤහි, මම ඤහි

"තෙමෙකවචනෙ කිමන්මිදං, තුමනාමහසද්දනං සවිහ
තනිනං පදනො පරතං තෙමෙභරදසා හොතති චතුහවිජ්ඣි ඉචෙව
ගනසු ඵකවචනෙසුති* ඤාපනත්ථං සවිහතනිගහනන්ච තුමනා
මහතහනන්ච පදනොගහනන්ච චතුහවිජ්ඣිගහනන්ච වතනතෙ,
අසොච විගහහොච සුච්ඤ්ඤාසෙකච ඵහිච කිමාපි ඵක
වචනෙති අතිසමචසෙන චුතතං තාමිතිති චුතතහො† චතුහවි
ජ්ඣෙකවචනානෙච සංගහනාතිති දඪබ්බං.

තෙ මෙති උදහරණති, තත්ච ච තෙති දදමිසද්දනො පරමහා
තුමනසද්දනො චතුහවිජ්ඣවචනං කතා සවිහතනිසං තුමනසද්දසං
"අමහසං මමං සවිහතනිසං සෙ, තුමනාමහතං තසිමිති පදනො
දුතිසාවතුහවිජ්ඣිසු චොතො ත්‍යාගිතිවිව ඉමිතා තෙභරදෙසෙ
කතෙ රූපං සෙසාති සුච්ඤ්ඤාසෙකනෙච සෙ චෙත්ථ තෙමෙ
සදෙදා ධරෙත්වා චුතතා තෙ සංඛිබ්බ චතුහවිජ්ඣිභාවවිඤ්ඤාපනත්ථං
චුතතාති දඪබ්බං.

තච ඤහි මම ඤහිති කිචුදහරණති තාති ගෙථා චුතතානෙච

149 භාවධර්මි

සංඛිබ්බං තුමනාමහසද්දනං සවිහනනිනං පදසමා සංරසං ගත
මෙභරදසා හ ගහාගහි අමිති විහනනිමිති

සංසසසා හ වසසසනං, භරෙහතං සො මමචුද්ධි

තාමති කිමන්මිදං තුමනාමහසද්දනං සවිහතනිනං පදනො
පරතං තෙමෙභරදසා හ හොතති අමිති විහතනිමිතිති ඤාපනත්ථං
මිපදමිදං සවිහතනිගහනන්ච තුමනාමහගහනන්ච පදනොගහන
න්ච දුතිසාගහනන්ච තෙමෙගහනන්ච වතනතෙ අසොච සුච්
ඤ්ඤාසෙකච උදහරණති ගෙථා චුතතානෙච

ඉදං "පදනො දුතිසාවතුහවිජ්ඣිසු චොතො කි සමපතනමිති
නිවාරෙති අසමෙත්ථ විසෙසො

150 මා නතිසෙ ව

සංඛිබ්බං තුමනාමහසද්දනං සවිහනනිනං පදසමා සංරසං
ගතමෙභරදසා ගහාගහි මා සථාසංඛ්‍යං නතිසෙකවචනෙ පරෙ

* ඉචෙවගහනමකවචනෙසුති ව දිසස්ති † චුතතං සහ තත්ථි

කතා රහ පාපං—කතා නසා පාපං ; කතා මේ පාපං—කතා මසා පාපං

පදලනාහි කිමනම්? නසා කතා, මසා කතා.

මසද්දගහනගණං-රහමෙගහනගණමනුකඩිනනනම්.

“වා තනියෙ ව” කීමත්මිදො, සබ්බබසං. තුමිතාමහසද්දනං සචි තනිතං පදනො පර්නනං තෙමෙආදෙසා හොනති තනියෙකවචනෙ පරෙර විකපෙපනාති සද්දපනත්ථං. තිපදමිදො. වග්ගහණං. තෙමෙ ගහනගණනුකඩිනනත්ථං. සචිතනතිගහනගණනු තුමිතාමහගහනගණනු පදනොගහනගණනු තෙමෙගහනගණනු එකවචනගහනගණනු වනත තො, අපොච චිග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤයෙකව.

කතා තො කතා මෙති උද්ගරණති තොසං පන කතාසද්දනො පරෙති තුමිතාමහසද්දනි තනියෙකවචනං. කතා “අමහසස මමං. සචිතනතිසස සෙ; තුමිතාමහනං තනිමයි; පදනො උභියාවතුති ජිඤ්ඤ වොනො, තෙමෙකවචනෙ” ති අධිකිවච ඉමිතා තුමිතාමහ සද්දනං සචිතනතිතං තෙමෙආදෙසෙ කතො රුපාති

ඉතර්ති වාග්ගහණඵලාති, තාති ව කිවුද්ගරණති ව සුච්චෙඤ්ඤ යතතෙව

151 බහුවචනෙසු චොරතා

සබ්බවසං තුමිතාමහසද්දනං. සචිතනතිනං. පදසමා පරෙසං. චො රතාආරදසා හොනති සඵාසංචිතං නතිසාබහුවචනෙ පරෙර.

කතා චො කමමං, කතා චො කමමං.

පදලනාහි කිමනම්? තුමිතාහි කතා, අමෙතහි කතා.

බහුවචනගහනගණන සොමති පඤ්චමෙ චොරතාආරදසා හොනති

භාමං චො ගරච්ඡසතඵ, භාමං චො ගරච්ඡසතම

“බහුවචනෙසු වොනො” කීමත්මිදො, තුමිතාමහසද්දනං. සචිතනතිතං. පදනො පර්නනං. සඵාසංචිතං. වොනොආදෙසා හොනති තනියාබහුවචනෙ පරෙති සද්දපනත්ථං. විපදමිදො. සචිතනතිගහනගණනු තුමිතාමහගහනගණනු පදනොගහනගණනු තනි යාගහනගණනු වනත තො, අපොච චිග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤයෙකව නතිත බහුවචනගහනගණනුකතනබ්බං. තනියාගහනගණනුචතන නතො තනියෙකවචනසස ව හෙථා වුනතවිධානතනාති න න කතනබ්බං, අසති හි බහුවචනගහනගණනු තනියෙකවචන සෙසවිමිතාදෙසෙ විදධාහිති මනතුං සකකුණෙසානතාති. තද ත්ථංචි න කතනබ්බං, එවං ව සති අනතතරසුභතතතෙකසොන මෙව කතනබ්බං. තමෙවසා; න ව තං. කතං, තෙන සද්දසති තතො අඤ්ඤාසිමිතාදෙසං විදධාහිති. නචචිකප්පතත්ථං. විපුං. වුග්ගනති සකකා මහකුනති න සකකා, කතා හෙති ආදිනවිචි දියසතතො. සචිචිකතනබ්බං, එවං පතොනපි සිමෙ සතකරමෙතා හිසමාස වා හොති සද්දපකාස වාති කතා අනතතරවිඤ්ඤ

පනතේ,* තෙතාභ බහුච්චනගාභණෙන සොච්චි පඨමේ වො
චොතොආදෙසා භොසන්ති

අථ චා ඵය භතියාබහුච්චනසෙසකතො බහුච්චනෙති චතත
ඛෙබ්බ බහුච්චනෙසුති බහුච්චනනිදෙදෙසො අඤ්ඤාසම්පි සංග
භණ්ණො, තෙතාභ † බහුච්චනගාභණෙන සොච්චි පඨමේ
වොතොආදෙසා භොසන්ති අසං පනෙත්ථ සොච්චො, බහුච්ච
නෙන ගභණං = බහුච්චනගාභණං තෙන බහුච්චනගාභණෙන
නාති

කතං වො කතං චොති උද්භරණති, තෙසම්පන කතංසඤ්ඤා
පරෙති තුච්ඛාමසඤ්ඤාති තතියාබහුච්චනං කතො “අමසං
මමං සම්පතතිසං සෙ, තුච්ඛාමසානං තතියො, පදනො දුතියා
චතුසීඡජීසු වොතො, තතියෙකච්චනෙ” තාඤ්ඤිච්ච ඉමිතො
සම්පතතිනං තුච්ඛාමසඤ්ඤානං වොතොආදෙසෙ කතෙ රූපාති
කිච්චුද්භරණති භෙඨා වුත්තාතෙච

ගාමං වො ගච්චෙත්ථ ගාමං තො ගච්චෙත්ථොතිමාති බහු
ච්චනගාභණ්ණොති, තෙසං පන තුච්ඛාමසඤ්ඤාති පඨමාබහු
ච්චනං කතො ඉමිතො වොතොආදෙසෙ කතෙ රූපාති

15.2 පුමනාසංසා සිම්චි

පුම ඉච්චෙච්චනාසංසා ආදාදෙසො භොති සිම්චි විභතතිමච්චි
පුමා තිඨති

සිම්චිති කිමනං? පුමානො තිඨති
අනාගාභණෙන මසම්පුම ඉච්චෙච්චාදිතං ලිඛිතානම්පනාසංස
සම්පතතිසංස ආදාදෙසො භොති සිම්චි විභතතිමච්චි
මසමා, පුමා

“පුමනාසංසා සිම්චි” කිමනම්දා, පුමසඤ්ඤානාසංස සම්පතතිසංස
සිම්චි විභතතිමච්චි ආකාරදෙසො භොතිති කුපනත්ථං තිපදම්දං
සම්පතතිගාභණ්ණොතිපානුච්චනතො, අසො පුමඤ්ඤාසෙච

පුමාති උද්භරණං, තසං පන පුමසඤ්ඤාතො “ලිඛිතෙත්ථ පඨ
මා”ති සම්පතතිනං කතො ‘අමසං මමං සම්පතතිසංස සෙ’
තාඤ්ඤිච්ච ඉච්චො පුමසඤ්ඤානාසංස සම්පතතිසංස ආකාරදෙසෙ
කතෙ රූපා

පුමානොති කිච්චුද්භරණං, තසං පන පුමසඤ්ඤාතො යොච්චනං
කතො සන්ති පුමසඤ්ඤානො සිතො අභාවා ඉමිතොදෙසමකතො
“අමසං මමං සම්පතතිසංස සෙ, පුමනාසංසා සිම්චි” තාඤ්ඤිච්ච
“යොච්චොති කි පුමසඤ්ඤානාසංස සම්පතතිසංස ආකාරදෙසෙ
කතෙ රූපං

ඉහ ච පුමසංස ආ = පුමආ ඉති ඡජීසමාසං කතො තතො සර්
සරෙ ලොප නති පුබ්බසරසම්. පුතො තෙනඛෙබ්බ නිගෙ සමා

* විකසකප්. මරමම † කමාභ සසම්ච

සත්තා නාමිච්ච කතා තතො ආදෙසාපෙකඛං ඡඪං කතා පුමස්සා
ති චුතොතෙවොධිපෙතතස්ථිජ්ඣනතො සිඛෙ සත්තරමහස්ස*
අනතගහගණස්ස පසොජනං දසෙසනොතා අනතගහගණෙන
මසවසුච ඉචෙචචමාදීනමධනස්ස සච්චතතිස්ස ආආදෙසො භොතිති
ආහ.

මසවා සුවාති තඤ්ඤාදුභරණති, ගෙසං පන මසවසුචසදොති
සිචචනං කතා තෙසමධනස්ස සච්චතතිස්ස ඉධ අනතගහගණෙන
ආකාරදෙසෙ කතෙ රූපාති

153 අමාලපනෙකචචනෙ

පුම ඉචෙචචමනතස්ස සච්චතතිස්ස අං භොති අලපනෙක
චචනෙ සරෙ

ගෙ පුමං.

අලපනෙකචචනෙති කිමඤ්ථං? ගෙ පුමානො

“අමාලපනෙකචචනෙ” කිමඤ්ථිදං, පුමසදදනතස්ස සච්චතතිස්ස
අං භොති අලපනෙකචචනෙති ඤ්ථපනථං චිපදමිදං සච්
චතතිගහගණෙන පුමධනගහගණෙන චතතතෙ, අඤ්ඤා ච විගහභො
ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙඤ්ච. අං ගෙති චුතොතෙව සිඛෙ අලපනෙකචච
නෙති චචනං තබ්බාවකස්ස සදදනතරනිදස්සනඤ්ඤාති දඬබබ්බං,
පකති ගෙසාවරියානං, යෙන කෙනචිආකාරෙන සිස්සානං පරි
ණදාපාදනනති

ගෙ පුමනති උදුභරණං, තස්ස පන පුමසදදනො “ලිඛගෙඤ්ඤ
පඨමා” තාඤ්ඤිචච “අලපනෙ චෙ” ති සිච්චතතිස්ස කතා “අච්ච
ස්ස මමං සච්චතතිස්ස ගෙ , පුමධනස්සා සිමිති” තාඤ්ඤිචච ඉමිතා
පුමසදදනතස්ස සච්චතතිස්ස අමාදෙසෙ කතෙ රූපං. තස්ස ච
ගෙති අලපනතතනිදස්සනඤ්ඤා.

කිචුදුභරණති සුච්චෙඤ්ඤාසෙඤ්ච “අලපනෙ චෙ” ති චිච
තතාපනතතිකරණමෙච විසෙසො

154 සමාසෙ ච විභාසා

පුම ඉචෙචචමනතස්ස සමාසෙ ච අංආදෙසො භොති විභාසා
ඉතථි ච පුමා ච නපුංසකො ච = ඉතථිපුංනපුංසකාති, ඉතථි
පුංනපුංසකානං සමුචො = ඉතථිපුංනපුංසකසමුචො
විභාසාති කිමඤ්ථං? ඉතථිපුමනපුංසකාති
චසදදගහගණමංගහගණනුකඤ්ඤිතඤ්ඤා.

“සමාසෙ ච විභාසා” කිමඤ්ථිදං, පුමසදදනතස්ස අංආදෙසො
භොති සමාසෙ විකපොතාති ඤ්ථපනථං. තිපදමිදං පුමධන
ගහගණෙන අංගහගණෙන චතතතෙ, අඤ්ඤා ච විගහභො ච සුච්චෙඤ්ඤ
සෙඤ්ච චගහගණං අංගහගණනුකඤ්ඤිතඤ්ඤා.

ඉතිහාසිකව සකස්වූ හෙයින් උද්‍යමරණ, තසය පන ඉති ව පුමා ව නපුංසකයෝ වාදි අනේ “නාමානං සමාසො ඉතනෙයො” තැනි කිව්ව “නාමානං සමුච්චියො චණ්‍ය” ති සහ වන්දනාදායක සමාස. කනි “නාමානං සමාසො ඉතනෙයො” ති සමාසසංකෘත කනි ‘වුත්තභීතවිච්චියොහො’ ති වසඤ්චියොහො කනි “තෙසං විභවන්තො ලොභා වෙ” ති විභවන්ලොභ. කනි “පකඨි වසය සරන්තසා” ති සරන්තසය පකඨිභාවි. කනි “පුමන්තසා සිමිති; අමාලපතෙකවචනෙ” ති වත්තමානෙ ඉමිතා පුමන්තසා අමාලෙ සං කනි “අං බැඡතෙ නිගහතිත” නතැතිකිව්ව “වග්ගනිතං වා වග්ගො” ති නිගහතිතසය වග්ගනෙත කතෙ නෙතනෙච්චි නිතෙ සමාසතතා නාමිච්චි කතා පුප්පතනාදිමිති කතෙ රූපං. කිවුද්‍යමරණ. පුච්චෙඤ්ඤාදොච්චි.

155. සොකානො.

පුම ඉච්චිමච්චනසස සමිභතතිසස අනොආදෙසො ඉතාති සොපු විභතතිපු
 පුමානො ; හෙ පුමානො.
 සොසමිති කිව්විසං? පුමා.

“සොකානො” කිමිත්ච්චිදං, පුමිසඤ්ඤානසස සමිභතතිසස අනො ආදෙසො හොති සොපු විභතතිපුති ඤ්ඤපනිසං. මිපදමිදං. සමිභතතිගහපණ්ච පුමන්තගහපණ්ච වත්තනෙ, අනෙයො ව විග්ගනෙයො ව පුච්චෙඤ්ඤාදොච්චි උද්‍යමරණති හෙභී වුත්තානෙච්චි.

156. අනෙ සමිමිති වා.

පුම ඉච්චිමච්චනසස සමිභතතිසස අනොආදෙසො ඉතාති වා සමිමිති මිභතතිමිති.
 පුමානෙ—පුමෙ වා

“අනෙ සමිමිති වා” කිමිත්ච්චිදං, පුමිසඤ්ඤානසස සමිභතතිසස සමිමිති විභතතිමිති අනෙආදෙසො හොති විකප්පොතාති ඤ්ඤ පනිසං. තිපදමිදං. සමිභතතිගහපණ්ච පුමන්තගහපණ්ච වත්ත නෙ, අනෙයො ව විග්ගනෙයො ව පුච්චෙඤ්ඤාදොච්චි. හෙභී සතිපි විභා සගහපණ්ච ඉච්චි වාගහපණ්චකරණං අනන්තරපුත්තනස විභාසගහ පණ්ච න වත්තනෙති ඤ්ඤපනිසං.

පුමානෙති උද්‍යමරණ, තසය පන පුමිසඤ්ඤානො සං. විභතති. කනි “අමනසස මම. සමිභතතිසස සෙ, පුමන්තසා සිමිති” තැනි කිව්ව ඉමිතා පුමන්තසස සමිභතතිසස අනෙආදෙසෙ කතෙ රූපං.

ඉතරං වාගහපණ්චලො, තසය පන තතොච සං. විභතති. කනි “අනො තෙන ; සො වා ; සබ්බසොතිනමාච” තැනිකිව්ව “සා සමිනං වා” ති සමිනො ඵආදෙසෙ කතෙ සරලොපපකඨිභාවා දිමිති කතෙ රූපං.

157. හිවිසනතිමිති ච.

සුම ඉඳෙව්වමහනාසස හිවිසනතිමිති ච ආරනආදෙසො භොති.
සුමාරනති—සුමාරනති.

සුත විසනතිගගහණං කිමසං? සවිසනතිගගහණනිවහන
තසං. සුමාරනති

වසදදගගහණන මසවසුච ඉඳෙව්වමාදිනමහනාසස ආරනආද
සො භොති සිරසාදංසො ඉඳෙව්වරනසු විසනතිසු; සුමකමමචා
මහනාසස වුකාරණ භොති සසමාවිසනතිසු.

සුමාරනා, සුමානා; සුමානා, සුමාරන, මසමාරනා, මසමානා;
මසමානා, මසමාරන; සුමුරනා, සුමුනා; කමමුරනා, කමමුනා;
චාමුරනා, චාමුනා.

“හිවිසනතිමිති ච” කිමසංවිදං, සුමසදදනතසස ආරනආදෙසො
භොති කිමති විසනතිමිතිති සුපනතං. විපදවිදං. සුමනගග
හණච ආනෙගගහණච චතතනෙ, අනො සුච්ඤ්ඤසෙච.
වගගහණච්ඡ්‍රං සසමෙච වකඛති.

සුමාරනති සුමාරනතිති උදහරණති, තෙසව්වන සුමසදදනො
හිවිසනති. කඛා “සුමනතසස සිමිති; ආරෙ සවිමිති වා” තාති
කිච්ච ඉමිතා සුමනතසස ආරනආදෙසෙ කතෙ: පච්චිමසං. හිවි
සනතිසා “සාභිසමිතනං මහාහිමඟි වා” ති හිආදෙසෙ කතෙ
රූපාති.

සුත විසනතිගගහණං සචාධිකතසවිසනතිගගහණනිවහනතසං.
තෙතාහ; සුත විසනතිගගහණං කිමසං. සවිසනතිගගහණනිවහන
තසංතසි.

අනෙකසන්තතා තිපානාතං වගගහණසස ච තිපාතතතා තපච්ඡ්‍රං
දෙසෙතෙනා වසදදගගහණනොති ආදිමාහ.

සුමාරනොති සුමසදදනො සිවිසනති. කඛා ඉධ වගගහණන
සුමසදදනතසස ආනාදෙසං කඛා “අනො තෙනා” ති අධිකිච්ච
“සො” ති සියස මකාරදෙසං කඛා සරලොපපකතිහාවාදිමති
කතෙ රූපං. සුමාරනොති සුමසදදනො යොවිසනති. කඛා වුතත
තසෙත ආනාදෙසං කඛා “අනො තෙනා; සො වා” තාතිකිච්ච
“සධිබ්බොගීතමාච්ච” ති යොව්වනසසාකාරදෙසං කඛා සර
ලොපපකතිහාවාදිමති කතෙ රූපං. සුමාරනොති සුමසදදනො අ
වචනං කඛා වුතතතසෙත ආනාදෙසං කඛා සරලොපපකති
හාවාදිමති කතෙ රූපං. සුමාරනොති තතො දුහියායොචචනං.
කඛා වුතතතසෙත ආනාදෙසං කඛා “සධිබ්බොගීතමාච්ච” ති
යොව්වනසසකාරදෙසං කඛා සරලොපපකතිහාවාදිමති කතෙ
රූපං. ඉතර්හි නසාසුමොතෙන සුච්ඤ්ඤසෙතෙච. සුමුතොති
ආදිසු “කුලුතො සසස නො වා” ති සසස නොආදෙසො ව:
“සො නා” ති වතතමානෙ “කුලුතො වෙ” ති සමාව්වනසස නා
ආදෙසො ච විසෙසො.

158 සුසම්මා වා

පුම ඉච්චමමනනසස සු ඉච්චමනසමි. විහනතිමති ආආදෙසො
ලොති වා

සුමාසු—පුච්චසු වා

“සුසම්මා වා” කීමැයිද, පුමසද්දනනසස ආකාරදෙසො
ලොති සුසම්. විහනතිමති විකපපනාති සුපනන. කීපදමිද.
පුමනනගගනනම විහනතිගගනනම වගනනෙ, අඤ්ඤා සුච්චෙඤ්ඤා
ඤ්ඤා වෙඤ්ඤා වාගගනනම සකිපි ඉච්ච වාගගනනකරණ. අන
නතරසුතනසස වාගගනනසස නානුච්චනනනනනවිකපපනන.

පුමාසුති උදහරණ, තසස පන පුමසද්දනො පුච්චනති. කඤ්ඤා
“පුමනනසසා සිමති, හිච්චනතිමති වා” තැනිකිට්ට ඉමිනා පුමසද්ද
නනසස ආකාරදෙසෙ කතෙ රූප.

ඉතරං වාගගනනමඵලං තං. සුච්චෙඤ්ඤාමෙව, “සුච්චකාරෙ
ඵ” ති අකාරසෙසකාරකරණමෙව විසෙසො

159 උ නාමි ව

පුම ඉච්චමමනනසස ආආදෙසො ලොනති වා නාමි
විහනතිමති

සුමානා—පුමුනා—පුච්චන වා.

වසද්දගගනනම. ආගගනනනනුකඤ්ඤානන.

“උ නාමි ව” කීමැයිද, පුමසද්දනනසස නාමි විහනතිමති
ආආදෙසො ලොනති විකපපනාති සුපනන. කීපදමිද.
පුමනනගගනනම විහනතිගගනනම ආගගනනම වාගගනනම
වගනනෙ, අඤ්ඤා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා වාගගනන. ආගගනනනු
කඤ්ඤානන.

පුමානා පුමුනාති උදහරණති, තෙසමපන පුමසද්දනො නාච්ච
නති. කඤ්ඤා “පුමනනසසා සිමති, හිච්චනතිමති ව සුසම්මා වා”
තැනිකිට්ට ඉමිනා පුමසද්දනනසස ආආදෙසෙ කතෙ රූපාති
ඉතරං සුච්චෙඤ්ඤාමෙව

160 අ කමමනනසස ව

කමම ඉච්චමමනනසස ව අආදෙසො ලොනති වා නාමි
විහනතිමති

කමමනා—කමමුනා—කමමන වා

වසද්දගගනනමන වසමසුම ඉච්චමමාදිනමනනසස ආආ
දෙසො ලොති කමමි නාසු ඉච්චමනෙසු

මසමානා, මසමාසු, මසමන වා, සුමානා, සුමාසු, සුච්චන වා

ඉති නාමකපපෙ දුතිසො කතෙඤ්ඤා

“අ කමමනනසස ව” කීමැයිද, කමමසද්දනනසස නාමි
විහනතිමති උආදෙසො ලොනති විකපපනාති සුපනන.

තිපදමිදං විභතතිගගහණච වාගගහණච උගගහණච වතත
හෙ, අභෝ සුච්චෙඤ්ඤයෙකච

කමමතා කච්චුතාති උදුහරණති, හෙසමපන කමමසදදතො
නාචිහනතිං කතා තහො “කිචිභතතිමහි ව , සුසමිමා වා , උ නා
මහි වා’ තාසිකිචච ඉමිතා කමමසදදනතසස අඋආදෙසෙ
කතෙ රූපාති ඉතරං වාගගහණච්ච්ච්, තං සුච්චෙඤ්ඤයාමෙච
අනෙකකථනතා නිපාතානං වගගහණං ච නිපාතනතා තපඨ
උ දසෙසනෙතා වාගගහණෙන මසචසුච ඉචෙචචමාදිගමනතසස
ආආදෙසො හොති සචි නාසු ඉචෙචචතෙසුති ආදිමාහ උදුහර
ණති සුච්චෙඤ්ඤයකතෙච

සමතො චුච්චකදිපතිසං සාමකසෙස දුසිතො පරිචෙජ්ඣෙ

161 තුමහාරමහති නමාකං

තෙති තුමහාරමහති නංචචනසස ආකං හොති
තුමහාරං, අමහාරං
නමිති කිමනථං? තුමහති; අමහති

“තුමහාරමහති නමාකං” කිමත්ථිදං, තුමහාරමහති නංචචනසස
ආකංආදෙසො හොතිති ඤුපනත්ථං තිපදමිදං, අභෝ ච
විගගහො ච සුච්චෙඤ්ඤයෙකච

තුමහාරං අමහාරනති උදුහරණති, හෙසමපන තුමහාරම
සදෙදති නංචචනං කතා ඉමිතා නංචචනසස ආකමාදෙසං කතා
සරලොපපකතිනාචාදිමහි කතෙ රූපාති කිචුදුහරණති සුච්
චෙඤ්ඤයකතෙච

162 වා සචසඨමො

තෙති තුමහාරමහති සො අසඨමො ආකං හොති වා
තුමහාරං පසසසි—තුමහ පසසසි වා; අමහාරං පසසසි—
අමහ පසසසි වා

සොති කිමනථං? තුමහති, අමහති
අසඨමොති කිමත්ථං? ගච්චථ තුමහ—ගච්චම මසං
වාති විකප්පනගහථන සොනං අංආනං හොනති
තුමහං—තුමහාරං; අමහං—අමහාරං

“වා සචසඨමො” කිමත්ථිදං, තුමහාරමහසදෙදති අසඨමො
සො ආකං හොති විකප්පනාති ඤුපනත්ථං තිපදමිදං, තුමහා
මහාරගහණච ආකංගහණච වතතහෙ, අභෝ ච විගගහො ච
සුච්චෙඤ්ඤයෙකච

තුමහාරං පසසසි අමහාරං පසසසිති උදුහරණති, හෙසමපන
තුමහාරමහසදෙදති දුසිතාච්චුචචතං කතා අනතතරසුතතමතිකිචච
ඉමිතා තසසකමාදෙසං කතා සරලොපපකතිනාචාදිමහි කතෙ
රූපාති තත්ච ච පසසසිතිදමපන දුසිතතවිඤ්ඤපනත්ථං ඉත
ණති වාගගහණච්ච්ච්, හෙසමපන හෙහෙච දුසිතාච්චුචචතං

කඩා, “අතො තෙන; සො වා” ත්‍යගිතිව ච “සබ්බසොභීතමා ඵ” තී භසොකාග්ගෙසං කඩා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතො රූපාති

තුමෙහති අමෙහති කිවුදුගරණති, තාති සුච්ඤ්ඤයංතෙව. ගවජථ තුමෙහ ගච්ඡාම මසනති ඉමාතිපි කිවුදුගරණති, තස්ථ ච තුමෙහති තුමහසද්දතො පඨමාසොචචනං. කඩා “වා සච්ඡාඨමො” ත්‍යගිතිව “සබ්බතාමකාරතෙ පඨමො” තී යොචච භවෙසසකාරං. කඩා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතො රූපං. මසනති අමහසද්දතො පඨමාසොචචනං. කඩා “අමහස මමං සච්ඡතතිසස සෙ” ත්‍යගිතිව “මසං යොමහි පඨමෙ” තී අමහ සද්දසස සච්ඡතතිසස මසංආදෙසෙ කතො රූපං. ඉහති සුච්ඤ්ඤයංතෙව

163. සසං.

තෙහි තුමහාමෙහති සසං විභවතිසස අංආදෙසො තොහි වා. තුමහං දීසගො, තුමහං පච්ඡගගො; අමහං දීසගො, අමහං පච්ඡගගො මසං දීසගො, මසං පච්ඡගගො; මමං දීසගො, මමං පච්ඡගගො.

සංසන්ති කිමසං? තුමෙහසු, අමෙහසු

“සසං” කිමසමිදං, තෙහි තුමහාමහසද්දති සසං විභවතිසස අංආදෙසො තොහි විකප්පොතාති සුපනස්සං. මිපදමිදං, තුමහා මහගහණච වාගහණච චතතො, අයො සුච්ඤ්ඤයංතෙව.

තුමහං දීසගොකදීති උදුගරණති, තස්ථ ච පුබ්බපුබ්බකාති මුලොදුගරණති ඉහති වාගහණචච්ඡාති, තාති හෙඤ්ඤා වුත්තා තෙව තස්ථ ච තුමහනති තුමහසද්දතො සච්ඡතති. කඩා “තුමහා චොහති නමාකං; වා සච්ඡාඨමො” ත්‍යගිතිව ඉමිතා සසං විභවති සස අමාදෙසං. කඩා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතො රූපං. ඉහති සුච්ඤ්ඤයංතෙව තස්ථ ච දීසගො පරිගහොතිමාති වතු සමිජ්ඣිතාවච්ඤ්ඤපනස්සං වුත්තාති. කිවුදුගරණති සුච්ඤ්ඤයංතෙව.

164. සබ්බතාමකාරගො පඨමො.

සබ්බසං සබ්බතාමාහං අකාරගො පච්ඡ පඨමො යො ඵත්ත මාපජ්ජගො.

සබ්බං, ගෙ, ගො, ගො, තුමෙහ, අමෙහ, ඉමෙ
සබ්බතාමාහමිති කිමසං? දෙවා, අසුරා, භාගා, ගඤ්ඤා
අකාරගොති කිමසං? අමු පුජිසා.
ගොති කිමසං? සබ්බං, ගො, ගො, ගො, අසං.
පච්ඡගගහණං උත්තරපුත්තං.

“සබ්බතාමකාරගො පඨමො” කිමසමිදං, සබ්බසං සබ්බතාමා හං අකාරගො පච්ඡ පඨමො යො ඵත්තමාපජ්ජතෙහි සුපනස්සං. මිපදමිදං, යොගහණමිතානුචත්තො, අයො සුච්ඤ්ඤයංතෙව.

සබ්බසං නාමානි = සබ්බනාමානි, සබ්බනාමානං අකාරො = සබ්බනාමකාරො, තතො සබ්බනාමකාරතො

සබ්බ සෙ තෙනතදීති උද්ගරණති, තෙසං පන සබ්බසත කිංචුච්චාඅමහඉම ඉචෙවතෙහි පාට්පදිකෙති වුත්තනසෙන පඨමා යොවචනං කඤ්ඤා “චා යච්චඨමො” නාධිකිච්ච ඉමිනා යො වචනසෙසකාරදෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපාති. එත්ච ච කෙහි කිංසද්දසස “කියස ක චෙ චෙ” ති එත්ච වගගහණන්ත කකාරදෙසො හොති

දෙවානාදීති කිච්චුද්ගරණති, තෙසං පන දෙවාදීසදෙහි යොවචනං කඤ්ඤා “අතො තෙන; සො චා” නාධිකිච්ච “සබ්බසොනින මාථ” ති යොවචනසකාරදෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපාති. අමුතිපි කිච්චුද්ගරණ, තසස පන අමුසදුතො යොවචනං කඤ්ඤා වුත්තනසෙන ලසදෙසං කඤ්ඤා “කලුතො සසස තො චා” නාධිකිච්ච “ආපතො ච යොනං ලොපො” ති යොවචනස ලොපං කඤ්ඤා “යොසු කතතිකාරලොපෙසු දිස” ති දිසෙ කතෙ රූපං.

සබ්බානාදීති කිච්චුද්ගරණති, තෙසමපන සබ්බාදීසදෙහි සිවචනං කඤ්ඤා “අතො තෙන” නාධිකිච්ච “සො” ති සියොකාර දෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපාති. තත්ච ච කෙහි එත්ච තසදුතො සිවචනං කඤ්ඤා තකාරසස “අනටුංසකසසා යං සිමිති; අමුසස මො ස” ති අධිකිච්ච “එතතෙසං තො” ති සකාරදෙසො හොති, කොති එත්ච වුත්තනසෙන කිංසද්දසස කකාරදෙසො හොති අයනම්මසස පන ඉමසදුතො සිවචනං කඤ්ඤා “සබ්බසසිමසෙස චා” නාධිකිච්ච “අනටුංසකසසායං සිමිති” ති ඉමසදුසස අයමාදෙසං කඤ්ඤා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” ති සිමිති ලුතෙත රූපං.

ඉධ පන සබ්බනාමකාරතො ති වුත්තනසෙව : “චා යච්චඨමො” ති ඉතො යොනගහණසානුචත්තනතො අධිපෙපතත්ච සිබෙපි පඨමගගහණකරණං උත්තරස්ත්රතත්ච. නඤ්ඤා පඨමොති අවුත්තන දුතිසායොවචනසෙසති සංකා සියාති. න සියා, කාමා යදි පන සබ්බනාමකාරතො දුතිසායොවචනසෙසතො සකායෙතං වුත්තන, භවෙය්ඤ ඉදමෙචාවචතිසං භවෙය්ඤ, “සබ්බසොනිනමාථ” ති අකාරනතො දුතිසායොවචනසෙසකාරදෙසසසුපලබ්භනතොති. නඤ්ඤා තත්ච විකප්පවසෙන වුත්තනතො නිවච්චිධානත්ථිදන්ති සනතා මහාතුත්ති න සකසා, තත්ච වාගගහණසස ඤචචඨිතොති; තසස පන කච්චත්තා තත්ච වුත්තන, භවෙය්ච. කඤ්ඤා ච තත්ච න වුත්තන ති. ඉධුපතතිතො* අවගනනබ්බසත්ථසස ආවිකරණත්තති. යදි එවං උත්තරස්ත්රතොපි වද්දාමිභා සබ්බනාමිභා අකාරනතො යොවචනසෙසකාරදෙසස වුත්තනතො තදන්චිති න වත්තබ්බි.

* කඤ්ඤාපසකිකො, මරමම.

භවෙසාති. න න වතතබ්බං, කසමා “සබ්බසොභීනමාථ” ති එසථ වාග්ගහණසංස්ථාවස්ථතා, භෙන කඤ්චි තිසතවසෙන සියා කඤ්චි න පියාති එකෙකසෙව රූපවස්සපාදනත්ථිදං. වුත්තනතිපි චිත්තබ්බතො, තසමා තද්දසංකානිවතතනත්ථිහ පඨමග්ගහණං කතං තෙනාහ; පඨමග්ගහණවුත්තරස්සතභ්වති.

165. වදාසා වා

තසමා සබ්බභාමඤ්ඤාරභො වදාසා සො පඨමො එතභමා පස්ඨෙන වා.

කතරකතමෙ—කතරකතමා.

සබ්බභාමානථිති තිමස්ථං? දෙවා, අසුත්, භාගා, ගඤ්චිබ්බා, මහුස්සා

වදාසාති තිමස්ථං? භෙ සබ්බි.

“වදාසා වා” තිමස්ථිදං, තසමා සබ්බිතාමඤ්ඤාරභො වදාසාමා සො පඨමො විකප්පෙන එතතමාපස්ඨතෙති සදුපනත්. විපද ථිදං. සොග්ගහණච සබ්බිතාමග්ගහණච ඤ්ඤාරග්ගහණච පඨ මග්ගහණච එග්ගහණච වතතතෙ, අසො සුචිදෙඤ්ඤාසෙච. වදෙද පිතො = වදාසො, වදාවසෙන පිතො එත්ථාතිපි වදාසො, තසමා වදාසා.

කතරකතමෙති උද්ගරණං, තසං පන කතරෙ ච කතමො වාති අසො “නාමානං සමාසො සුත්තපො” තාපිති ටව “නාමානං සමුච්චසො වදෙද” ති සහ වදාසඤ්ඤාසුග සමාසං කතා ‘වුත්තසා නච්චසොගො’ ති වසඤ්ඤාසොගං කතා “තෙසං විගතභිසො ලොපා වෙ” ති විගතභිලොපං කතා “පකති වසං සරත්තසං” ති පකතිහාවං කතා සමාසතා “තභිතසමාසකිතකා නාමිචාත චේතුතාදිසු වෙ” ති නාමිචිච කතා “ඒතච්චනසුත්තං හි” තාපිති ටව “ලිඛිතච නිපච්චතෙ” ති ලිඛිතං ධපෙති “ඒතච්චනසුත්තං හි; ලිඛිතච නිපච්චතෙ” තාපිති ටව “තතො ච විගතභිසො” ති විගතභිසුත්තං කතා “සියොදාසොනාතිසතංසමාතිසතංග්චිසු” ති තසංපතිසමපසධෙග සති ‘වතතිච්ඡානුසුබ්බිකා සඤ්ඤාසචතති’ ති කතා “ලිඛිතච පඨමා” ති පඨමං කතා තසංපතිසමපස ධෙග සති ‘වතති = පෙ = වතති’ ති කතා ‘බ්හුච්චි වතතබ්බි බ්හුච්චන’ තති බ්හුච්චනගොචිතතතිං කතා “වා සච්චසඨමො; සබ්බිතාමඤ්ඤාරභෙ පඨමො” තාපිති ටව ඉමිනා සොච්චනසෙසතං කතා සරලොපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං, ඉතරං වාග්ගහණ එලො, තච්චන වුත්තසදිසමෙච. කෙච්චමපතෙත්ථ වාග්ගහණෙතිමි නාදෙසමකතා “අතො තෙන; සො වා” තාපිති ටව “සබ්බ සොභීනමාථ” ති සොච්චනසාසාරදෙසොච විසෙසො. තෙඨා වාග්ගහණෙ සතිපි ඉධ වාග්ගහණසරණං අනන්තරස්සතස වාග්ගහණතිවතතනතභිඤ්ඤාපනත්ථිං. කිවුද්ගරණං තෙඨා වුත්ත මෙච.

166 නාඤ්ඤා සබ්බනාමිකාං

සබ්බනාමිකම්බියානං චන්ද්‍රඝා භාඤ්ඤා* නාමිසං භොති

(පුබ්බා ච අපඤ්චං =) පුබ්බාපඤ්චං, (පුබ්බා ච උභතඤ්චං =) පුබ්බු භතඤ්චං, (අධිගෙඤ්ච උභතඤ්චං =) අධිරුභතඤ්චං.

“නාඤ්ඤා සබ්බනාමිකාං” කීමත්ථිදං, ඉධ වුත්තමෙත්තං. ධපෙ ඤා ඤා අඤ්ඤාං. “සබ්බනාමානං නමිති ච, සබ්බතො නං සංසා නං” ති ආදිනා වුත්තවිධානමත්ථී, තං සබ්බං චන්ද්‍රඝානං සබ්බනාමා නං න කනනබ්බනති ඤාපනත්ථං නිපදමිදං. සබ්බනාමග්ගහණච චන්ද්‍රඝග්ගහණච චත්තතො, අඤ්ඤා පුච්ඤ්ඤායොකච සබ්බෙසං නාමාති = සබ්බනාමාති, සබ්බනාමානං. විහිතං සබ්බනාමෙති චා සබ්බනාමිකාං. “සෙත චා සංසථිං තරති චරති වහති ඡේකො” ති අධිකිච්ච “නමිඤ්ඤො තෙන කතාදිසනනිධානනියොගසීප්පහණච ජීවිකතෙත්ථු චා” ති එත්ථ චග්ගහණෙන ඡේකපච්චයො භොති, සබ්බනාමෙත්ථු නිපුත්තං. සබ්බනාමෙත්ථු සනනිධාපිතනති චා අඤ්ඤො තෙනච ඡේකපච්චයො භොතිති දඬිබ්බිං.

පුබ්බාපඤ්චනනාඤ්ඤාති උද්ගරණති, තත්ථ ච පුබ්බාපඤ්චනනති පුබ්බා ච අපඤ්ච චාති අඤ්ඤො භෙඝා වුත්තනසෙන චන්ද්‍රසමාසං කඤා ගතො ඡඤ්චපුච්චනං කඤා “සුච්ඤ්ඤායො ජ” තාඤ්ඤිච්ච “සබ්බ නාමානං නමිති චෙ” ති අකාරසෙසකාරදෙසෙ සමපහෙන “සබ්බ නාමකාරතො පඨමො” තාඤ්ඤිච්ච “සබ්බතො නං සංසාන” නති ආදෙසචසමිති ච සමපහෙන “සබ්බනාමකාරතො පඨමො, චන්ද්‍රඝා චා” තාඤ්ඤිච්ච ඉමිනානං සබ්බං පච්ඤෙධෙත්ථා “යොසු කතනිකාර ලොපෙත්ථු දිස” නතාඤ්ඤිච්ච “සුතංගිත්ථු චෙ” ති දිසෙ කතෙ රූපං ඉග්ගති වුත්තසදිසානෙච

167. බ්‍රහ්මබ්බිතිච්ච ච

බ්‍රහ්මබ්බිතිච්ච ච සමාසෙ සබ්බනාමිකම්බියානං භාඤ්ඤා නාමිසං භොති

(පිඤ්ඤා පුබ්බා සසා සා =) පිසපුබ්බාස, පිසපුබ්බානං, පිස පුබ්බෙ, පිසපුබ්බසස.

චචති කීමත්ථං? සබ්බනාමිකම්බියානම භොති, දකඤ්ඤපුබ්බසාං දකඤ්ඤපුබ්බසාං, උභතරපුබ්බසාං, උභතරපුබ්බසාං

“බ්‍රහ්මබ්බිතිච්ච ච” කීමත්ථිදං, සබ්බනාමානං. වුත්තපසකාරනං විධානමඤ්ඤමෙත්තං. ධපෙඤා බ්‍රහ්මබ්බිතිච්ච සමාසෙ සති න කතන බ්බනති ඤාපනත්ථං. නිපදමිදං සබ්බනාමග්ගහණච නග්ගහණච අඤ්ඤග්ගහණච සබ්බනාමිකග්ගහණච චත්තතො, අඤ්ඤා පුච්ඤ්ඤායොකච. චග්ගහණච්ච ලං සසමෙච චනබ්බිති.

පිසපුබ්බාසානාඤ්ඤාති උද්ගරණති, තත්ථ ච පිසපුබ්බාසාති පිසො පුබ්බො සසසාති අඤ්ඤො “නාමානං සමාසො පුත්තතෙත්ථා, අමාදයො පරපදෙති” තාඤ්ඤිච්ච “අඤ්ඤපදෙත්ථු බ්‍රහ්මබ්බිති” ති සමාසං

* චන්ද්‍රඝාඤ්ඤාති දිසති

කඩා වුග්ගනසෙත විපතභිලොචාදිවිති කතෙ පිසුබ්බසග්ගො
 ඉඤ්චාචකතා " ඉඤ්චවිතො ආප්චියො " භි ආප්චියං කඩා
 සරලොපපකඩිභාවාදිව කඩා තතො වුග්ගනසෙත සවිසන්ධිං
 කඩා " ආලපතෙ පි ගසකොඤ්ඤා ; තෙ ඉඤ්චකාමිත පො " තාච්ඡිච්චි
 " ආ පො " භි සසඤ්ඤාං කඩා " සබ්බතාචකාරතෙ පඨිචො ;
 සබ්බතො කො " තාච්ඡිච්චි " සපතො ස්.සාතං සංසා " භි සචි
 භවාඤ්ඤා සාදෙසෙ සමපතො " සබ්බතාචකාරතෙ පඨිචො ;
 තාඤ්ඤා සබ්බතාචකාර " තාච්ඡිච්චි ඉච්චිතා පචිසෙධං කඩා " ආ
 වදානොචකවචකසා භූ " තාච්ඡිච්චි " සතො තාදිත " භි සචි
 භවාඤ්ඤා සාදෙසං කඩා සරලොපපකඩිභාවාදිවිති කතෙ රූපං
 අච්චා වුග්ගනසෙත කතසමාසතො පිසුබ්බසග්ගො සතත
 මොචවචනං කඩා වුග්ගනසෙත සමාදෙසෙ සමපතො ඉච්චිතා
 පචිසෙධං කඩා වුග්ගනසෙත ආසාදෙසං කඩා තසාපි " තෙතා
 භි ස්චිතංසා " භි පචිසෙධෙ ජචපතො ඉච්චිතාච පචිසෙධෙ කතෙ
 රූපං පිසුබ්බසග්ගො තතො තාච්චනං කඩා " සබ්බතාචකාර
 තෙ පඨිචො " තාච්ඡිච්චි " සබ්බතො තං සංසාතං " භි තාච්ච
 නසා සංසාතමාදෙසෙ සමපතො " සුච්චිකාරෙ ඵ " තාච්ඡිච්චි
 " සබ්බතාචකාර නමෙචි චෙ " භි ඵකාරදෙසෙ ව ජචපතො ඉච්චිතා
 පචිසෙධං කඩා " සොසු කතභිකාරලොපෙසු දිසං " තාච්ඡිච්චි
 " සුතංචිසු චෙ " භි දිසෙ කතෙ රූපං පිසුබ්බසග්ගො වුග්ගනසෙත
 කතසමාසතො පිසුබ්බසග්ගො ආප්චියොදිං කඩා භවො සතත
 මොචවචනං කඩා " සබ්බතාචකාරතෙ පඨිචො, සබ්බතො
 කො " තාච්ඡිච්චි " සපතො ස්.සාතං සංසා " භි සමාදෙසෙ
 සමපතො ඉච්චිතා පචිසෙධං කඩා " කුචි සමාසතාගතාතචකාර
 තො " භි අග්ගසා අකාරං කඩා " අතොතෙන ; පො චා ;
 සබ්බසොභිතමාච්ච " තාච්ඡිච්චි " ස්චිකංචාචා " භි ස්චිතො ඵසා
 රදෙසං කඩා සරලොපපකඩිභාවාදිවිති කතෙ රූපං පිසුබ්බ
 සාභි පිසුබ්බසග්ගො ආප්චියොදිං කඩා " සපතො ස්.
 සාතං සංසා " භි සාදෙසෙ සමපතො ඉච්චිතා පචිසෙධං කඩා
 වුග්ගනසෙතාකාරසා අකාරදෙසං කඩා " සාතො චෙ " භි
 සාතමෙ කතෙ රූපං

' අතකභිභා භිභාභාභං චග්ගාභජනං ච භිභාභාභා ' තත්
 ලා දසෙසොතො ' චෙභි භිච්චා ? සබ්බතාචකාරිතාච භොභි ' භි
 ආත තත් ව දඤ්චිච්චිසාභි දඤ්චිච්චි ව සුච්චා චෙභි අච්චි
 " තාච්චා සමාසො පුග්ගතො " තාච්ඡිච්චි " තාච්චා සමුච්චි
 පො චිච්චා " භි වුග්ගනසෙත සමාසං කඩා විපතභිලොචාදිව
 කඩා දඤ්චිච්චිසග්ගො ආප්චියොදිං කඩා කතො ස්.සචිත
 තොදො කඩා " සබ්බතාචකාරතෙ පඨිචො, සබ්බතො කො "

° චුට්ඨාසංචාරකොසො සග්ගො සුච්චාචිච්චො අකාරදෙසං රච්චි.
 රුච්චිච්චිච්චි භද්දකං, භද්දකං, ආච්චිච්චි ආච්චාචිච්චො සච්චි කච්චි
 සං. ජචපතො

තාබිකිචච “සපතො සමිසාතං සංසා” ති සංසාදෙසං කචා “ සංසා
සෙකචචතෙසු චෙ” තාබිකිචච “සො රසස” තනි ආකාරසස
රසසං කචා “සාගමො සෙ” තාබිකිචච “සංසාසෙකචචතෙසු
චෙ” ති සාගමෙ කතෙ රූපානි. ඉතරුති වුත්තසදිසාතෙච

168 සබ්බරොගා භං සංසාතං.

සබ්බරොගා සබ්බභාමරොගා භංචචනස්ස ඡංසාතං ඉරච්චරොගා
ආදෙසා රොගානි

සබ්බසං—සබ්බසාහං, සබ්බාසං—සබ්බාසාහං, රසසං—රස
සාහං, සාසං—සාසාහං රොසං—රොසාහං, නාසං—නාසාහං,
කෙසං—කෙසාහං, කාසං—කාසාහං, ඉරමසං—ඉරමසාහං, ඉමා
සං—ඉමාසාහං, අමුසං—අමුසාහං

නහනි කිමඤ්ඤං? සබ්බස්ස, සසස, හස්ස, කසස එචං සබ්බඤ්ඤං

“සබ්බරොගා හං සංසාතං” කිමඤ්ඤං, සබ්බරොගා සබ්බතාමරොගා
තචචනස්ස සංසාතං ඉරච්චතෙ ආදෙසා හොනනිති සුභතඤ්ඤං
තිපදමිදං සබ්බතාමස්ස භණ්ණිඤ්ඤානුචත්තතෙ, අභො සුච්ඤ්ඤා
ඤ්ඤච සං ච සාතං ච = සංසාතං ඉධ පන සබ්බිඤ්ඤාභණ්ණං.
තෙඤ්ඤා අකාරතොති නිසමෙඤ්ඤා වුත්තත්තා තදපගමකරණඤ්ඤං

සබ්බසනතාදිති උදගරණනි, තඤ්ඤ ච සබ්බසං සබ්බසා
තනනි සබ්බසද්දතො නංචචනං කචා “සබ්බනාමකාරතෙ පඨ
මො” තාබිකිචච ඉමිතා නංචචනස්ස සංසාතංආදෙසෙ කචා
“සුභිසෙකාගෙ එ” තාබිකිචච “සබ්බනාමානං නච්ඤි චෙ” ති
අකාරසස එතෙත කතෙ රූපානි සබ්බසං සබ්බාසාහනනි සබ්බ
සද්දතො “ඉසභිසමෙතො ආභව්වසො” ති ආභව්වසං කචා සර
ලොපපකතිඤ්ඤාදිච කචා තතො නංචචනං කචා වුත්තනසෙත
තස්ස සංසානමාදෙසෙ කචා අනකාරනනතො එකාරදෙසඤ්ඤිම
කතෙ රූපානි ඉතරුති වුත්තසදිසාතෙච කිංසද්දසස “කිසස
ක චෙ චෙ” ති එඤ්ඤ වඤ්ඤාභණ්ණන කාදෙසෙච විසෙසො.
අමුසං අමුසාතනනි එඤ්ඤ “කොසු කතනිකාරලොපෙසු දිසං”
තාබිකිචච “සුතංභිසු චෙ” ති දිසොච විසෙසො කිචුදගරණනි
සුච්ඤ්ඤාභණ්ණතෙච

169 රුජස්ස රුජ්ඤ සුතංභිසු ච

සබ්බස්ස රුජසද්දසස රුජ්ඤආදෙසො හොති සුතංභි ඉරච්චරොගාසු
රුජ්ඤ, රුජ්ඤ, රුජ්ඤ, රුජ්ඤ, රුජ්ඤ
සුතංභිසුති කිමඤ්ඤං? රුජා
චසද්දගහණමච්චාරණඤ්ඤං රුජෙසු, රුජාහං, රුජෙහි,
රුජෙහි.

“රුජස්ස රුජ්ඤ සුතංභිසු ච” කිමඤ්ඤං, සබ්බස්ස රුජසද්දසස
රුජ්ඤආදෙසො හොති සුතංභි ඉරච්චතෙසු විභතනිසුති සුභතඤ්ඤං
චතුපදමිදං සබ්බිඤ්ඤාභණ්ණං අඤ්ඤචසා විභතනිච්චරිතාමතො ඡඨ

නතවමෙසනෙහ සබ්බසො හොති, අසො ච පිගගො ච සුච්ඡෙද්දසෙව වග්ගභණ්ඩො සසෙව ව චනාති

රුක්ඛි ආදීති උද්ගරණ්ඨි, තස්ම ච රුක්ඛි රුක්ඛිනො සුච්ඡිතතං කමා "සබ්බතො නං සංසාත" නනාසිකිච්ච ඉච්ඡිතා සබ්බසං රුක්ඛිනො රුක්ඛිනො කමා "සොච්ඡ සතතිකාරලොපෙසුදිසං" තාසිකිච්ච "සුතංචිසු වෙ" ති දිසෙ කතෙ රූපං. ඉතර්ථි සුච්ඡෙද්දසංනෙව.* රුක්ඛිති එස්ම "සොච්ඡිතතං වග්ගභණ්ඩො" ති සංදෙසොව විසෙසො

රුක්ඛි කිච්චුද්ගරණ්ඨි, තස්ම පන රුක්ඛිනො සිච්චිතතං කමා සතිපි රුක්ඛිනො සොච්ඡිතමොචා ඉච්ඡිතාදෙසෙකමා "බ්‍රහ්මචරිතසං රුක්ඛිනො අමාත" නනාසිකිච්ච "සං වෙ" ති පිතො ආකාරදෙසං කමා සරලොපපකතිතාචාදිච්චි කතෙ රූපං.

අද තස්මත්තො නිපාතානං වග්ගභණ්ඩො ච නිපාතනා තථ්ථො දසෙසනො වග්ගභණ්ඩොචාරණ්ඨිනො ආදිමාත. තස්ම ච අවධාරණං නාම හෙඨා වුත්තනසෙත නිච්චිතතං රුක්ඛිනො දීති තෙච්චුද්ගරණ්ඨි, තෙච්චිත රුක්ඛිනො සොදෙසො කමා සතිපි රුක්ඛිනො සොච්චි වග්ගභණ්ඩොදෙසමකමා ආදුනානං අකාරසං "සුච්ඡිකාරෙ එ" ති එකාරදෙසං කමා, ඉතර්ථි අකාරසං හෙඨා වුත්තනසෙත දිසෙ කතෙ රූපාති

170 සබ්බසංචයෙස වා

සබ්බසං ඉමසද්දසං එකාරෙ හොති වා සුභංචි ඉච්චිතොසු එසු - ඉමසු, එසං - ඉමසං, එච්චි - ඉමච්චි ඉමසංචි කිමසං? එච්චිසු, එච්චිසං, එච්චිති

"සබ්බසංචයෙස වා" කච්චිච්චිදං, සබ්බසං ඉමසද්දසං එකාරෙ හොති සුභංචි ඉච්චිතොසු විචන්චිසු විකපෙතොති කපෙතං. වග්ගභණ්ඩො සුභංචිග්ගභණ්ඩොචාරණ්ඨිනො, අසො සුච්ඡෙද්දසෙව

සුච්ඡිතමොචාරණ්ඨිනො "සුච්ඡිකාරෙ එ, සබ්බතාමාතං නිච්චි වෙ" ති නිච්චිතතං විචන්චිතො ඉමසද්දසං විකපෙතං එතත්ථිච්චිතං සංසං පිසා, තං නිච්චිතතං.

එසුතංදීති උද්ගරණ්ඨි, තස්ම ච එසුති ඉමසද්දසො සුච්ඡිතතං කමා අනුකාරසුභංචිච්චිච්චිතං සබ්බසං ඉමසද්දසං එකාරදෙසෙ කතෙ රූපං. එසං එච්චිච්චිච්චි වුත්තනසෙතෙව, එසති එස්ම වුත්තනසෙත තංච්චිතං සොදෙසොව විසෙසො. ඉතර්ථි වග්ගභණ්ඩො, නාති සුච්ඡෙද්දසංනෙව

එතෙසුතංදීති කිච්චුද්ගරණ්ඨි, තෙච්චිත එකාරදෙසො සොදෙසො කමා ආදුනානං "සුච්ඡිකාරෙ එ" ති එකාරදෙසං කමා ඉතර්ථි සුච්ඡිකාරෙ "සබ්බතාමාතං නිච්චි වෙ" ති එකාරදෙසං කමා තො තංච්චිතං වුත්තනසෙත සොදෙසෙ කතෙ රූපාති

* වුත්තනසෙතෙව විසෙසො

171. අනිමි නාමිනි ච.

ඉමසද්දස්ස සබ්බසෙසම අනඉමි ඉච්චෙන ආදෙසා භොගානි නාමිනි විහන්තිමිති

“අභොග ධම්මදුගහන සුචිතා භොගා හා සජා,
ඉමිනා බුබුසුජෙන පඨාන අමනං පදං.”

නාමිනිති කිමඤ්චං? ඉමෙසු, ඉමෙසං, ඉමෙති
වසද්දගහනණං වාගහනණනිවහනනඤ්චං.

“අනිමි නාමිනි ච” කිමඤ්චිදං, සබ්බසෙස ඉමසද්දස්ස නාමිනි විහන්තිමිති අනඉමි ඉච්චෙන ආදෙසා භොගානිති ඤාපනඤ්චං. තීපද මිදං. සබ්බගහනණං ච ඉමගහනණං ච වතතභො, අභො සුචි ඉඤ්ඤායෙකච. අන ච ඉමි ච = අනිමි, වඤ්චිසමො විගහභො. වහනනණං වාගහනණනිවහනනඤ්චං, අභොකඤ්චනා හි නිපාතානං.

අභොග ඉමිනාභ්‍යදුගරණනි, තඤ්ච ච අභොගානි ඉමසද්දභො නාවචනං කඤ්චා අනභොගසුභතමධිකිච්ච ඉමිනා සබ්බසෙස ඉමස ද්දස්ස අභොදෙසං කඤ්චා අකාරවහනනා “අභො භොගා”ති නා වචනසෙසනාදෙසං කඤ්චා සරලොපපකතිභාවාදිමති කභො රූපං. ඉතරං සුචිඉඤ්ඤායාමෙච කිචුදුගරණනිපි සුචිඉඤ්ඤායාමෙච.

172. අනපුංසකසාසං සිමිති

ඉමසද්දස්ස සබ්බසෙසම අනපුංසකස්ස අසමාදෙභො භොගි සිමිති විහන්තිමිති

අසං සුචිභො, අසං ඉතාමි

අනපුංසකසෙසනි කිමඤ්චං? ඉදං විහනං නිඛනි
සිමිතිති කිමඤ්චං? ඉම, සුචිසං පසසසි

“අනපුංසකසාසං සිමිති” කිමඤ්චිදං, සබ්බසෙස ඉමසද්දස්ස අනපුංසකභොගාවකසස සිමිති විහන්තිමිති අසමාදෙභො භොගිති ඤාපනඤ්චං. තීපදමිදං. සබ්බගහනණං ච ඉමගහනණං ච වතතභො, අභො ච විගහභො ච සුචිඉඤ්ඤායෙකච.

අසංභ්‍යදුගරණං, තසස පන ඉමසද්දභො සිච්චනං කඤ්චා “සබ්බ සසිමසෙස වා” නාධිකිච්චිමිතා සබ්බසෙස ඉමසද්දස්ස අසමාදෙසං කඤ්චා “පෙසභො ලොපං ගසිපි”ති සිමිති ලුභො රූපං. පුරිසො ඉතීති අනපුංසකභොගවිඤ්ඤාපනඤ්චං. ඉදනති කිචුදුගරණං, තසස පන ඉමසද්දභො සිච්චනං කඤ්චා නපුංසකභොගාවකභො, ඉමිනාදෙසමකඤ්චා “ඉමසසිදමංසිසු නපුංසකෙ”ති ඉමසද්දස්ස සවිහන්තිසස ඉදමාදෙසෙ කභො රූපං. තඤ්ච ච විහන්ති නපුංසකලිඛනභො විඤ්ඤාපනඤ්චං, තීච්චිති සකභොගවිඤ්ඤාපනඤ්චං. ඉමනතිපි කිචුදුගරණං, තං සුචිඉඤ්ඤායාමෙච.

173. අමුසස මො සං.

අමුසද්දස්ස අනපුංසකස්ස මකාරෙණ සකාරමාසජජගො වා සිමිති විහන්තිමිති.

අසු රජා—අමුභො රජා; අසු ඉතාමි—අමුභො ඉතාමි.
අනපුංසකසෙසනි කිමඤ්චං? ඉදං පුඤ්චං විභවති.

අමුසෙසනි කිමනං? අසං පුට්ඨොසා නිමබ්බනි
සිමබ්බනි කිමනං? අමුං පුට්ඨං පසසසි

“අමුසං මො සං” කිමත්ථිදං, අමුසද්දසං අනපුංසකතතචාච
කසං මකාරෙණ සකාරමාපජ්ජතෙ සිමිති විහතතිමිති විසංසොතාති
ඤජනනං. තිසදමිදං මණ්ඩුකගතිකවසෙන* වාග්ගහණං ච
අනපුංසකගහණං ච සිග්ගහණං ච චතතතෙ, අසො පුට්ඨොසො
සෙසව

අසුතදුගරණං, තස්ස පන අමුසද්දතො සිවචනං කනිං
“සබ්බසම්මයෙස වා; අනපුංසකසකාසං සිමුහි” තෘතීතිවිච්ඡිතා
මකාරසං සකාරදෙසං කනිං “සෙසතො ලොපං ගසීපි” තී
සිමිති පුග්ගො රූපං. රුජ ඉත්ති අනපුංසකතතච්ඤජනනං.
අමුසො අමුකාති වාග්ගහණථිලාභී, තස් ච අමුසොති අමුසද්දතො
සිවචනං කනිං “සබ්බනාමකාරතො පඨමො, තස්ස වා තතතං
සබ්බනා” තෘතීතිවච “සබ්බතො කො” තී සසසරං තකාර්ගමං
කනිං “අතො තෙනෙ” තෘතීතිවච “සො” තී සියොකාරදෙසං
කනිං සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං. ඉතරං තාසදීස
මෙව; “ඉත්තිමතො ආපච්චසො” තී ආපච්චසො ච “සෙස
තො ලොපං ගසීපි” තී සිලොපො ච විසෙසො

අදුතති කිමුදුගරණං, තස්ස පන අමුසද්දතො සිවචනං කනිං
නපුංසකතතචාචකතතා ඉමිතාදෙසමකනිං “අමහස්ස මමං සචි
හතතිස්ස සෙ, ඉමසසිදමංසිසු නපුංසකෙ” තෘතීතිවච “අමුසො
දු”තති අමුසද්දසං සචිහතතිස්ස අදුංආදෙසෙ කතෙ රූපං.
තස් ච පුරථතී නපුංසකතතච්ඤජනනං, විරෙචතිති සකතත
තතච්ඤජනනං. අමුතතිපි කිමුදුගරණං, තස්ස පන අමුසද්ද
තො අංචචනං කනිං සතිපි අමුසද්ද අනපුංසකතෙ ච සිතො
අභාවා ඉමිතාදෙසමකනිං දිත්තකයෙහ ලසඤ්ඤං කනිං “අමො
නිග්ගානිතං කුලපෙති” තී අංචචනස්ස නිග්ගානිතෙ කතෙ රූපං.
තස් ච පසසසිති කමමතතච්ඤජනනං. ඉතරං පුට්ඨොසො
මෙව.

174. ඵතතෙසංගො

ඵතත ඉට්ඨෙතෙසං අනපුංසකාතං තකාරෙණ සකාරමාපජ්ජ
තෙ සිමිති විහතතිමිති.

ඵසො පුට්ඨොසා, ඵසා ඉතපි; ඵසා පුට්ඨොසා, සා ඉතපි
ඵතතෙසංගොති කිමනං? ඉතරෙණ පුට්ඨොසා, ඉතරං ඉතපි
අනපුංසකාගමනි කිමනං? ඵතං ටිත්තං, තං ටිත්තං;
ඵතං රූපං, තං රූපං.

“ඵතතෙසංගො” කිමත්ථිදං, ඵතත ඉට්ඨෙතෙසං අනපුංස
කතතචාචකාතං තකාරෙණ සකාරමාපජ්ජතෙ සිමිති විහතතිමිති

ඤ්ජනත්ථං, විපදමීදං අනපුංසකඤ්ජනත්ථං සිමහිග්ගහත්ථං සංගහත්ථං චතතතො, අභෝ සුච්ඤ්ජනාදෙසංච. එතච තච=එතතා, කෙසං එතතෙසං.

එසොතකදීති උදුගරණති, තත්ථ ච එසොති එතසදුතො සිචච නං කතා “අනපුංසකඤ්ජනං සිමහි; අනුසස මො ස” න්නාඨිතිච ඉමිතා තකාරසස සකාරදෙසං කතා වුත්තතසෙන සිසෙසාකාර දෙසං කතා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. එසාති එත් “ඉත්ඨිමමතො ආපචචමො” ති ආපචචමො ච “සෙසතො ලොපං ගසීපී” ති සිලොපො ච විසෙසො. ඉතරහි වුත්තසදිසාති නිවුදුගරණති සුච්ඤ්ජනාදෙසංච එතනති එත් “සොතනති නපුංසකෙති; අතො නිචච” න්නාඨිතිච “සිං” ති සිසස අමා දෙසං කතා සරලොපපකතිභාවාදිකරණමෙච විසෙසො.

175. තසස වා නතතං සබ්බත්ථං.

තසස සබ්බතාමසස නකාරසස නතතං භොති වා සබ්බත්ථං ලිඛිතසු

තාස-තාස, තා-තා, තෙ-තෙ, තෙසු-තෙසු, තමහි-තමහි, තාහි-තාහි, තාති-තාති

“තසස වා නතතං සබ්බත්ථං” කිමත්ථමීදං, තසස සබ්බතාමසස තකාරසස නතතං භොති සබ්බත්ථං ලිඛිතසු විකපෙපනාති ඤ්ජනත්ථං. චතුපදමීදං. සබ්බතාමග්ගහත්ථං තග්ගහත්ථං චතතතො, අභෝ සුච්ඤ්ජනාදෙසංච අනනතරසුනො සහිපි නග්ගහත්ථං ඉධ තග්ගහත්ථකරණං තසදුසෙසච සබ්බහත්ථං.

තාසාති ආදිති උදුගරණති, තත්ථ ච නාසාති තසදුතො “ඉත්ඨි මමතො ආපචචමො” ති ආපචචමං කතා “සරලොපපකතිභා වාදිච කතාතතො තාචිතතං කතා “සබ්බතාමකාරතෙ පඨමො; එතතෙසතො” තාඨිතිචමිතා තකාරසස නතතං කතා “ආස චතුපෙඨකචචතසස තු” තාඨිතිච “කතො නාදිත” මිති නාචච නසසාදාදෙසං කතා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහත්ථලං, තං වුත්තසදිසමෙච නතති තසදුතො අචිතතං කතා වුත්තතසෙන තකාරසස නතතෙ කතෙ සරලොප පකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහත්ථලං, තං වුත්තසදි සමෙච. තෙති තසදුතො පඨමාසොචචතං කතා වුත්තතසෙන නතතෙ කතෙ “වා ස්වසඨමො” තාඨිතිච “සබ්බතාමකාරතෙ පඨමො” ති සොචචකසෙතතං කතා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහත්ථලං, තං සුච්ඤ්ජනාදෙසමෙච. දුඨිසාබ්බචචතෙපි තංසදිසමෙච රූපං. තෙසුඨි තසදුතො සුච් චතති. කතා වුත්තතසෙන තතෙ කතෙ “සුච්චකාරෙ ඵ” ති අකාරසෙසතෙ කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහත්ථලං, තං වුත්ත සදිසමෙච. තමහිති තසදුතො ස්විච්චතති. කතා වුත්තතසෙන තතෙ කතෙ “ස්වාහිස්විතතං ව්වාහිච්චි වා” ති ස්වසො චිහිආද

සෙසු කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගතඡඵලා, තං චූත්තසදීපමෙව
තාතිති තසදදාතො “ඉත්ථිසමිතො ආප්පවිසො” තී ආප්පවිසං
කථා සරලොපපකතිභාවාදීවති ච කතෙ තතො හිවිභතති. කථා
චූත්තනසෙත තකාරසස තතනා කථා “සොතිසමිතං මහාතිමිති
වා” තී හිවිභතති සා භෂෙදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගතඡඵලා,
ඵඤ්ඤා ඵෙසෙතා ආදුකතවසං ඉතරති සුමනස්සසකසාධාර
ඡත්තා තබ්බිසෙත චූත්තාතිති දඵබ්බිං. ආදුකතවසමපතිඡඡිච්චිඤ
වසෙත චූත්තං.

176 සසොසමිංස සාසකතාං

නසස සබ්බිනාමසස නකාරසස සබ්බිසෙසව දහනං හොති වා
සසොසමිංසංසා ඉච්චෙතෙසු සබ්බස්ථ ට්‍රිචෙඤ්ඤා

දසං—නසස දසො—නසමා, දසමිං—නසමිං, දසං—නසං,
දසා—නසා

නකාරසෙසති කමස්ථං? දච්චසං, දච්චසා

ඵචෙතෙසුති කමස්ථං? චෙසු, චෙසු

“සසොසමිංසංසාසකතාං” කමස්ථිදං, තසස සබ්බිනාමසස තකාර
රසස සබ්බිසෙසව දහනං හොති සසොසමිංසංසාසු විභතතිසු
සබ්බස්ථ ට්‍රිචෙඤ්ඤා විභලෙසකති සදුපනස්ථං මිපදච්චිදං සබ්බි
තාමහාගඡඵව සබ්බිනාගඡඵව තහාගඡඵව වාග්ගතඡඵව සබ්බස්ථ
ග්ගතඡඵව වහාතෙ, දෙත්ථා ච විග්ගහො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙව

දසසානාදීති උදහරණති, තස්ථ දසසාති තසදදාතො සවිභතති.
කථා “සබ්බිනාමකාරතෙ පඨමො සබ්බසමිච්චෙසෙ වා, නසස
වා නතනං සබ්බස්ථා” තාතිතිච්චිච්චිතා තසදදාසස දහනං කතෙ
“සාගමො සෙ” තී සාගමෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගතඡඵලා,
තං චූත්තසදීපමෙව දසමාති චූලොදහරණං, ඉතරං වාග්ගතඡඵ
ඵලා තථා සුබ්බසාති* චූලොදහරණති, ඉතරති වාග්ගතඡඵ
ඵලාති, සබ්බාති තාති නසානුසාරෙතා සුච්චෙඤ්ඤාසෙව
දසං දසසාති තසදදාතො “ඉත්ථිසමිතො ආප්පවිසො” තී ආප්පවි
සං කථා සරං ලොපපකතිභාවාදීව කථා තතො සිංසවිභතතිසො
කථා චූත්තනසෙත සසඤ්ඤා කථා “සබ්බිනාමකාරතෙ පඨමො,
තසස වා නතනං සබ්බස්ථ, සබ්බිනො සො” තාතිතිච්චි “සපතො
සිංසාතං සංසා” තී සිංසාතං සංසාදෙසෙ දාසෙ චූත්තනසෙත
තසදදාසස දහනං කතෙ “සාගමො සෙ” තාතිතිච්චි “සංසාසෙත
ච්චෙතෙසු චෙ” තී සාගමෙ කතෙ රූපාති ඉතරති චෙ වාග්ග
තඡඵලාති, තාති චූත්තසදීපාසෙව

° සුබ්බසුබ්බසාති ච්චල . † සාගමොසෙත ච්චල

කිච්චුභරණිති භෙදා වුතතසද්ධියානෙව.* අත්තතාවො ච ඉති වාචකචුච්ඡන්තතා පසඤ්ඤා කතා පත්තමාගමම සංසාදෙස කරණව විසෙසො

177 ඉමසද්දස්ස ච

ඉමසද්දස්ස සබ්බසෙසව අත්තං ගොති වා සසමාසමිංසංසා ඉච්චවගොසු සබ්බත්ථ ලිඛෙයසු

අස්ස—ඉමස්ස, අසමා -ඉමසමා, අසමිං—ඉමසමිං, අස්සා—ඉමස්සා, අසසා—ඉමසසා

ඉමසද්දසෙසති කිමත්ථං? එතිස්සං, එතිස්සා

වසද්දගගණං අත්තමනුකඛිතීනත්ථං

“ඉමසද්දස්ස ච” කීමත්ථිදං, සබ්බසෙසව ඉමසද්දස්ස සසමාසමිං සංසාසු විභවතිසු සබ්බත්ථ ලිඛෙයසු අත්තං ගොති විකපෙපතාති ඤාපනත්ථං විපදමිදං සබ්බගගණණව වාගගණණව සබ්බත්ථ ගගණණව සසමාසමිංසංසාගගණණව අත්තගගණණව වත්ත තෙ, අත්ථා සුචිච්චෙඤ්ඤායෙකව වගගණණමත්තගගණණනුකඛිතීනත්ථං

අසසාතකදීති උදුභරණනි, තත්ථ ච අස්සාති ඉමසද්දතො සවිභ තති. කතා “සබ්බසමිමසෙස වා, තස්ස වා තත්තං සබ්බත්ථ; සසමාසමිංසංසාසවත්තං” තාඛිතිවච ඉමිතා ඉමසද්දස්ස අත්තං කතා “සාගමො සෙ” ති සකාරගමෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාගගණණඵලං අසමාතකදීත සුචිච්චෙඤ්ඤායෙකව එතිස්සනති කිච්චුභරණං, තං සුචිච්චෙඤ්ඤායෙකව

178 සබ්බතො ඛො

සබ්බතො සබ්බතාමඛො කකාරගමො ගොති වා සිමති විභ තතිමහි

සබ්බතො, සතො, සතො, අමුතො, අසුතො

වාති කිමත්ථං? සබ්බතා, ඛො, ඛො, ඛො

සබ්බතාමඛොති කිමත්ථං? සුචිච්චො

පුත සබ්බතොගගණණණ අඤ්ඤාසමාපි කකාරගමො ගොති ගිහතො, ඛොතො

“සබ්බතො ඛො” කීමත්ථිදං, සබ්බතො සබ්බතාමඛො කකාර ගමො ගොති විකපෙපතාති ඤාපනත්ථං විපදමිදං සබ්බතාම ගගණණණව වාගගණණණව වත්තතෙ, අත්ථා සුචිච්චෙඤ්ඤායෙකව “සබ්බ තො තං සංසාත” නති එත්ථ සතිපි සබ්බතොගගණණණ පුත සබ්බ තොගගණණණ පයොජනං සසමෙව චකඛති

* භෙදා වුතතාති, සාති වුතතසද්ධියානෙව පිචල

සබ්බකොතකදීති උදහරණනී, තත්ථ ච සබ්බකොති සබ්බසද්දතො පිචචනං කඛා "සබ්බතාමකාරතො පඨමො, තස්ස චා නත්තං සබ්බතා" තාඛිතිචචමිතා සස්සරං කකාරනමං කඛා "අතො තෙනා" තාඛිතිචච 'සො' ති සියොසාකාරදෙසං කඛා සරලොප පකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං සකොතකදීති වුත්තසද්දිසානෙච කිච්චුදහරණනී සුචියොද්දසකතෙච

179 සපතො සමිසානං සංසා

සබ්බතො සබ්බතාමතො සපසද්දසුතො සමිස ඉචචවතොසං සංසාදෙසා ගොභානි චා සථාසබ්බතා

සබ්බස්සං, සබ්බස්සා, සබ්බාසං, සබ්බාස, ඉමිසසං, ඉමිස්සා, ඉමාසං, ඉමාස, අමස්සං, අමුස්සා, අමුසං, අමුසා
සබ්බතාමතොති කිමස්ථං? ඉතාපිස, ඉතාපිසා
සමිසානමිති කිමස්ථං? අමුතො

"සපතො සමිසානං සංසා" කිමත්ථිදං, සබ්බතො සබ්බතාම තො සපසද්දසුතො සමිසානං විභතතිනං සංසාදෙසා ගොභානි සථාසබ්බතා විකප්පනාති සුපනත්ථං තිපදමිදං සබ්බතා මග්ගහණච සබ්බග්ගහණච වාග්ගහණච චත්තතො, අසො ච විත්තාභො ච සුචියොද්දසකතෙච

සබ්බසද්දතො උදහරණනී, තත්ථ ච සබ්බසං සබ්බසානි සබ්බසද්දතො "ඉත්ථිමතො ආප්ථවිමො"ති ආප්ථවිමං කඛා සර ලොපපකතිභාවාදිච්චි කඛා තතො සමිසවිභතතිතො කඛා "ආලප ගෙ පි ගසොද්දසු, තෙ ඉත්ථිමක පො" තාඛිතිචච "ආ කො" ති සපසද්දසු කඛා "සබ්බතාමකාරතො පඨමො තස්ස චා නත්තං සබ්බතා, සබ්බතො කො" තාඛිතිචචමිතා සමිසානං සංසා දෙසෙ කතෙ "සංසාසෙකචචනෙසු චෙ" තාඛිතිචච "සො රසස" නති සසස රසෙස කතෙ "සාගමො සෙ" තාඛිතිචච "සංසාසෙකචචනෙසු චෙ" ති සාගමෙ කතෙ රූපාති පච්චි මානං චෙ වාග්ගහණචිලාති, තත්ථ ච සබ්බාසනාති සබ්බසද්දතො වුත්තනසෙනාපච්චිසාදිං කඛා වාග්ගහණච ච සමිසො ඉමිතා දෙසමකඛා ' සපතො සමිසං චා' ති සමාදෙසෙ කතෙ රූපං සබ්බාසාති සබ්බසද්දතො වුත්තනසෙනාපච්චිසාදිං කඛා සවි භතතිසා වාග්ගහණචිලාතිතාදෙසමකඛා "ආස චතුසෙකචච නස්ස භු" තාඛිතිචච "සතො නාදින" නති ආසාදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං ඉමිසසත්තකදීති වුත්ත සද්දිසානෙච, අමුසසත්තකදීසු "ආලපතෙ පි ගසොද්දසු, ඉච්චිණ්ණ චණ්ණච්චිලා" තාඛිතිචච "තෙ ඉත්ථිමක පො" ති පසද්දච තතතිමිත්තාදෙසවිධානච විසෙසො

ඉත්ථිමං ඉත්ථිමාති කිච්චුදහරණනී, තානිපි වුත්තසද්දිසානෙච, සවි භතතිසා "ආස චතුසෙකචචනස්ස භු සතො නාදින" මිතාති

කිව්ව “පතො යා” තී යාදෙසෙව විසෙසො අමුයොතිපි කිමුදුගරණං, තං සුචිඤ්ඤාසාමෙව

180 නෙතාති සමිමාසයා

එතාති සබ්බතාමාති සපසඤ්ඤානො සමිච්චනස්ස නෙව ආසාදෙසා ගොහති

එතිස්සා—එතාසං, ඉමිසසං—ඉමාසං, අමුසසං—අමුසං

සමිහති කිමනථං? නාස ඉතමිසා මුඛං

එතාතිති කිමනථං? කඤ්ඤාස, විණිස, ගඛලාස, සඛාස

“නෙතාති සමිමාසයා” කිමුදුමිදං, එතාති සබ්බතාමාති පච්චිකපසඤ්ඤාති සමිච්චනස්ස “භතො නාදින” මිති ව “පතො යා” තී ව සච්චතො යෙ ආසයාදෙසා, තෙ නෙව භොහතිති ඤාපනස්ස. චතුසාදමිදං සබ්බතාමගහගණච සපතොගහගණච චතතතෙ, අනෙථා සුචිඤ්ඤාසෙකච එස්ස ව සමිතො ආසයාති චතතතෙබ්බ “සබ්බාසමාමුසොපසභගතිපාතාදිති වෙ” තී එස්ස ආදිගහගණෙක විභතතිලොපං කඤ්ඤා එච. මුතතනති දඨබ්බං.

එතිස්සනතකදීති උදුගරණති, තස්ස ව එතිස්සනති එතසදුතො මුතතතයෙන ආපච්චියාදිං කඤ්ඤා තතො සමිච්චතතිං කඤ්ඤා මුතතතයෙන “භතො නාදින” මිති ආසාදෙසෙ සමච්චතො “සබ්බතාමකාරතෙ පඨමො සපතො සමිච්චනං සංසා” තාපිතිව මිතා පච්චිසෙධං කඤ්ඤා මුතතතයෙන “සපතො සමිච්චනං සංසා” තී සමාදෙසෙ කතෙ “සංසාසෙච්චනච්චනෙසු වෙ” තාපිතිව “එති මාසථී” තී ආකාරසසිකාරං කඤ්ඤා “සාගමො සෙ” තාපිතිව සංසාසෙච්චනච්චනෙසු වෙ තී සාගමං කඤ්ඤා නෙතතෙබ්බ භීතෙ රූපං එතාසනති එතසදුතො මුතතතයෙනාපච්චියාදිං කඤ්ඤා ආසාදෙසෙ සච්චතො ඉමිතා පච්චිසෙධං කඤ්ඤා “සපතො සමිච්චනං” තී සමිතො සමාදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරාති මුතතසදිසා නෙව

තායාති කිමුදුගරණං, තස්ස පහ තසදුතො මුතතතයෙනා පච්චියාදිං කඤ්ඤා තතො ජමේකච්චනං කඤ්ඤා සමිතො අභාවා ඉමිතා පච්චිසෙධමකඤ්ඤා “ආස චතුසෙච්චනච්චනස්ස තු” තාපිතිව “භතො නාදින” මිති ආසාදෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිභාවාදිවති කතෙ රූපං. ඉතරාති සුචිඤ්ඤාසනෙව

181 මගනාගණ්ඤිතො සමිගනානමිඤ්ඤා

තසමා මගනාගණ්ඤිතො සමිගනා ඉගච්චිගතසං ඉකාඤ්ඤාති රෙසා ගොහති වා සඨාසඛිතාං

මගඤ්ඤා—මගඤ්ඤා, සිරසි—සිරසි, මගසා—මගන, චචසා—චචන, සිරසා—සිරරන, සරසා—සරරන, තසසා—තගසන, චසසා—චචන, සසසා—සරසන, තෙජසා—තෙජන, උරසා—උරරන නමසා—නමන

සමීනානමිති කිමසං? මරණා, සිරග, නරසා, නරමා, රහ
ජෝ

ආදිගහගණන අඤ්ඤාමාපි සමීනානං ඉකාරිකාරදෙසා
ලොභනි.

බිලසි, බිලසා ; සදසි, සදසා.

“මනොගණදිතො සමීනනානමිආ” කිමසථිඡදං, තසමා මනො
ගණදිතො සමීනනානං ඉආ ඉභෙවිචනෙ ආදෙඨා භොතති සථා
සධ්විතං විසපෙඨනාති සදුපනඨං. තිපදමිදං. වාගහගණමිභා
ධුවගතනො, අඤ්ඤා සුච්ඤ්ඤාසෙකච. එඨ ච මනොගණතො
සමීනනානමිආති චුතොතෙච සිඛෙ ආදිගහගණමිඨිතතරච්ඤ්ඤා
පනඨං ගණ්ඤ්ඤාසෙච හි මනොපභග්ගිතං සධගහනතො.
ගෙනාභ ඉභ චොපරි ච ; ආදිනාගණනාති ආදී.

මනසිතඤ්ඤිති උදගරණනි, තඨ ච මනසිති මනසදදතො සමී.
චචනං කථා “තසස වා නගතං සබ්බජා” තාඤ්ඤිචච ඉමිනා සමී
තො ඉකාරදෙසං කථා ඉදමෙචාඤ්ඤිචච “ස ජරෙ වාගමො” හි
සකාරගමෙ කතෙ රූපං. ඉතරං වාගහගණථිලං, තං සුච්ඤ්ඤා
සාමෙච සිරසි සිරසමිතනිමානී චුතොසදිසානෙච මනසාති
මනසදදතො තාවචනං කථා චුතොතෙසෙතිමිභා තාවචනසසාකාර
දෙසං කථා “ස ජරෙ වාගමො” හි සකාරගමචු කථා තෙතබ්බි
තිතෙ රූපං. ඉතරං වාගහගණථිලං, තඨ ච තාවචනසස
“අතො තෙතා” හි එතාදෙසො ච සරලොපපකතිභාවො ච
තොති ඉතරති චුතොසදිසානෙච.

මනොතඤ්ඤිති කිචුදගරණනි, තඨ ච මනොති මනසදදතො සි
චචනං කථා සතිපි මනසදද සමීනනානමිභාවා ඉමිනාදෙසමකථා
“අතො තෙතා” හි චුතොමානෙ “සො” හි සිසෙසාකාරදෙසං කථා
සරලොපපකතිභාවාදිමි කතෙ රූපං. ඉතරති චුතොසදිසානෙච.
'සදුසිකා අථාධිකො හොති' හි කථා තථිලං දසෙසනො
ආදිගහගණනාති ආදිමාභ. බිලසිතඤ්ඤිති නිඤ්ඤාදගරණනි,
තඨ ච බිලසිති බිලසදදතො සමී.විභතති. කථා මනොගණතො
අසතිපි ඉධාදිගහගණන සමීතො ඉකාරදෙසං කථා “ස ජරෙ
වාගමො” හි එතාචුචතනිතාදිගහගණන* සකාරගමෙ කතෙ
රූපං. ඉතරති නිසානුසොගෙන සුච්ඤ්ඤාසෙකච.

182. සසස වො.

තසමා මරණාගණදිගො සසස ච ඛකාරෙ ලොභි.

මනරසා, තසරසා, ථාමරසා.

වසදදගහගණන ‘අබ්ගහමනරසා තරග’ හි ආදිසු මන
සදදගො සිසස ඛකාරදෙසො ලොභනි. එචං ජමිති සමිති තරග
සං සං සිජකති, තං භං ඉධ වසදදග කානබ්බා.

* එතාදිගහගණන, කඨච
† මනස සකඤ්ඤා මනොමසං සෙසාකාරදෙසො ලොභිතොගාදිසො සාමො
දිසාති

(අබ්‍යන්තර මනා සසස රසා =) අබ්‍යන්තරමනසො නමසො

“සසස වො” කීමැස්මිදො, තස්මා මනෝගණදිනො සසසාකාරි
දෙසො භොතිති ස්‍යුපනස්ථං තිපදමිදො මනෝගණදිග්‍යාහණ
මිභානුවනතනෙ, අප්‍යො සුච්චෙඤ්ඤාසෙකච චග්‍ගහණෙන
අබ්‍යන්තරමනසො තරෙති ආදිසු මනසදුතො සිච්චනසෙසාකාරි
දෙසො භොති එවං සසමිං සසමිං කහෙ යං අං සිරිකිති, නං නං
ඉධ චග්‍ගහණෙන කතතබ්බං.

මනසො නපසොතිතදීති උදුහරණති, තස්ච ච මනසොති මන
සදුතො සචිතතති කත්වා අනන්තරසුතතමසිකිච්චමිතා සිසෙසා
කාරදෙසං කත්වා භෙදා වුතතන්සෙන සකාරගමෙ කතෙ රූපං
ඉතරං සුච්චෙඤ්ඤාසමෙච

183 එතෙසමො ලොපෙ

එතෙසං මනෝගණදිනමනො ඛනතමාපජ්ජතෙ මිහනති
ලොපෙ නතෙ

මනෝමසං, අරසාමසං, රහරණසමන, නපොගුරණෙන, සිරිග
රුරගන

ආදිග්‍යාහණෙන* අරඤ්ඤසමනො ඛනතමාපජ්ජතෙ
අරසාසමන, වාසොසමන

ලොපෙති කිමස්ථං? පදසා, මනසා, නපසා සසසා, මවසා,
එචමඤ්ඤපි සොරජනබ්බා

“එතෙසමො ලොපෙ කිමස්මිදො, එතෙසං මනෝගණදින
මනො ඛනතමාපජ්ජතෙ චිතතතිච්චි ලුගතති ස්‍යුපනස්ථං තිපද
මිදො . මනෝගණදිග්‍යාහණමිභානුවනතනෙ, අප්‍යො සුච්චෙඤ්ඤ
සෙකච එස්ච ච ලොපෙති කිවාපි අතීයමෙත්වා වුතතං, තථාපි
චතතතිලොපමෙචාධිලොපතනති ගහෙතබ්බං, න හි මනෝගණ
දිනමනො ලොපොපලබ්භති

මනෝමසනතදීති උදුහරණති, තස්ච ච මනෝමසනති මන
සදුතො මනසා සකතනති අප්‍යෙ “තප්පකතිච්චබෙ මයො” ති
මයප්පච්චසං කත්වා “තෙසං චිතතතියො ලොපා වෙ” ති එස්ච තෙ
සංගහණෙන පච්චියා ලොපං කත්වා “මනෝගණදිනො සිරිනනාන
මිආ” තාසිකිච්චමිතා මනසදුතතසස ඛකාරදෙසං කත්වා තෙනබ්බං
තෙනා මනෝමසසදුසස තඛිතතා නාමිමිච්ච කත්වා තතො සදුප්ප
තති කත්වා “යොනනති නසුංසකෙති අතො නිච්ච” නතාසි
කිච්ච “සිං” ති සිපා අමාදෙසං කත්වා සරලොපපකතිභාවාදිමිති
කතෙ රූපං ඉතරං වුතතසදිසමෙච තෙජ්ජමෙතාති තෙරසා
සමොති අප්‍යෙ “නාමානං සමාසො සුතතස්ථො, උභෙ තප්පුරිතා”
තාසිකිච්ච “අමාදයො පරපදෙති” ති සහ තප්පුරිසසඤ්ඤාස
සමා සං කත්වා “තෙසං චිතතතියො ලොපා වෙ” ති චිතතතිලොපං

* ආදිග්‍යාහණං කිමස්මිති මරමිසොස්සෙ දසසති හ*චිකාස සමෙති

කඩා ඉමිනා තෙජසදානනසස ඔකාරදෙස. කඩා සමාසතනා නාමමිව කඩා තතො නාවලනං කඩා වුත්තනසෙත නාවලනසෙස නාදෙසෙස කතෙ රූපං ඉතර්ති වුත්තසදීසානෙව, තපොගුණොනා තී එත් තපොසෙව ගුණොති අනෙ “නාමානං සමාසො සුත්ත සො” තී අපීතිව “චිපදෙ නුලසධිකරණෙ කම්මිධාරයො” තී සහ කම්මිධාරසසඤ්ඤාය සමාසකරණෙවෙව වියෙසො සිතෙරූ හෙනාති එත් පන සිරසී. රූහතිති විඤානො ව සමාසනානො සපුප්පනාදීකරණව වියෙසො

ආපොසමෙන වාසොසමෙනාති ආදිග්ගහණඵලාත්, තත් ව ආපොසමෙනාති ආපෙන සමොති විඤානෙ “නාමානං සමාසො සුත්තසො , උහෙ තපපුරසා’ තාධිතිව “අමාදයො පරපදෙති” තී සහ තපපුරසසඤ්ඤාය සමාසං කඩා “තෙස. විතතියො ලොපා වෙ” තී විතතියලොපං කඩා අසතිපි මනොගණනෙ ඉධාදිග්ගහණෙන ආපසදානනසෙසාකාරදෙසං කඩා නෙතබ්බං නෙතා තතො නාවලනසෙසනාදෙසාදීග්ගි නතෙ රූපං ඉතරං වුත්ත සදීසමෙව නත්තිහාදිග්ගහණසාතාවා ආදිග්ගහණං කිමස්සනති න වත්තධිතති න න වත්තබ්බං, යථා හී , අසතිහී වාග්ගහණෙ පුබ්බසුග්ගහණො අනුචිත්තමානං වාග්ගහණං සකාය භස්සි භස්සි වාති කිමස්සනති වුත්තා, එවමිහ අසතිපි ආදිග්ගහණෙ පුබ්බ සුග්ගහණො අනුචිත්තමානවාදිග්ගහණං සකාය ආදිග්ගහණං කිමස්සනති වුත්තනති කිවුදුහරණති පුච්චෙ ඤාඤායංනෙව

184 ස සරෙ වාගරමා

එතෙහි මනොගණදීගි විසතනාදෙසෙ සරෙ පරෙ සකාන් ගරමා රහාති වා

මනසි, මනසා , වචසි, වචසා
 වාති කිමස්සං? මනෙන, තෙතෙත, සරසන
 සරෙති කිමස්සං? මනො, රතෙත, සරසො

පුහාදිග්ගහණෙන අඤ්ඤාසම්මිසි සරෙ පච්චරෙස. පරෙ සකාන් ගරමා රහාති

(මනසා සකතං කමමං) මානසිකං, (වචසා සකතං කවමං) වාචසිකං

“ස සරෙ වාගරමා” කිමස්සමිදං, එතෙහෙව මනොගණදීගි විසතනාදෙසසධිධානෙ සරෙ පරෙ සකාන්ගරමා භොති විසපෙස නාති ඤ්ඤනස්සං වතුපදමිදං මනොගණදීග්ගහණෙවිහානු වත්තතෙ, අයො පුච්චෙඤ්ඤායෙව එත් ව සරෙති කිමාපි අතිස වෙතිං වුත්තං, විසතනාදෙසසධිධානමත සරෙමිවිත සරෙති ග්ගිතහති අභ්බ්බං, නිකාසඤ්ඤා මනොගණදීතො සරෙපලබ්භාති, තෙනාහ , විසතනාදෙසෙ සරෙති

උදුහරණ්ඨි සුච්ඤ්ඤයකනෙව මනෙතාතකදීති වාග්ගගණ
 ඵලානි, තානි සුච්ඤ්ඤයකනෙව මානසිකං වාවසිකතුති ආදිග්ග
 ගණඵලානි, තත්ඵ ව මානසිකතති මනසද්දතො මනසා පකතතති
 අපෙඨ “යෙන වා සංසඨං තරති වරති වහති ඡේකො” තාධී
 කිච්ච “තමච්චෙන තෙන කතාදිසනභිධානභිසොගසිප්පගණධජීවී
 කපෙඨසු චෙ” ති ඡේකපඵච්චයං කඛා “තෙසං ඡේන ලොප” ගති
 ඡන්ඡති උග්ගො වුත්තනසෙන විහතන්ලොපාදිච්චි කතො “වුච්චාදිස
 රසස වා සංසොගතතසස සඡේන චෙ” ති ආදිසරසස වුච්චිං කඛා
 ආදිග්ගගණ්ඨි අඤ්ඤාතරකම්මිච්චි සාගමිං කඛා තෙතඛබ්බං ගොඛා
 මානසිකසද්දතො වුත්තනසෙන සුප්පතතාදිච්චි කතො රූපං
 ඉතරං සුච්ඤ්ඤයාමෙච

185 සනතසද්දසස ඡසා ගෙ බ්බාවච්චෙනා

සබ්බසෙසච සනතසද්දසස සකාරදදඡසා ගොති හකාරෙ
 පරෙ, අනෙතා ච බ්බාග්ගගමා ගොති

“සබ්බිරෙච සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බඨ සනඨං,
 සනං සබ්බමමඤ්ඤස ඡසඡෙතා ගොති න පාපිඡසා”

“ඡීරතති ඛෙ ග්ඵපරඨා සුචිතතා
 අඡො සඡීරමච්චි ජරං උඡපති,
 සනච බ්බමමා න ජරං උඡපති
 සනෙතා ගඡෙ සබ්බි පචෙදසගති”

සනං භුඡො = සබ්භුඡො, සනං භාඡො = සබ්භාඡො
 ගොති නිච්ඡං? සනෙතති පුජිඡො ගගචා
 චසද්දගගගණ. කච්චි සකාරඡෙසච පසිබ්ඡං.
 සනං කාරඡ = සකකාරඡ, සනං කඡො = සකකඡො

“සනතසද්දසස ඡසා ගෙ බ්බාවච්චෙනා” කිමත්ඡිදා, සබ්බසස
 සනතසද්දසස සාදෙඡො ගොති හකාරෙ පරෙ, තනො බ්බාග්ග
 ගමා ගොති අනෙතති ඤ්ඡපනත්ඵ. ඡප්පදම්ඡං අපෙඨා සුච්ඤ්ඤ
 යෙකච්ච. පුන සබ්බග්ගගණකරණං සසසරග්ගගණත්ඵ. චග්ගග
 නඵලං සසමෙච චකඛති

සබ්බිරෙචතකදීති උදුහරණ්ඨි, තත්ඵ ව සබ්බිති සමු උපසමෙති
 මසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස “භාවකමෙමසු න” ඉතාධිකිච්ච “බුධ
 ගමාදිඡෙඨ කතතරි” ති කතතරි තප්ඵච්චයං කඛා වා “අතිතෙ
 තතචතභුතාචී” ති වා. “ගමච්ඡන්ගනාදිනං තුංතබ්බාදිසු ගෙ” ති
 මකාරසස නතතං කඛා කිතකතතා නාමම්චි කඛා තනො ගිච්ච
 ගතතිං කඛා “සොඡිසම්තනං මහාභිමිති වා” ති කිතො ගතදෙසං
 කඛා ඉම්භා සනතසද්දසස සාදෙසං කඛා අනෙත ච බ්බාග්ගමං
 කඛා නෙතඡෙබ්බි නීතෙ රූපං පබ්භුඡො සබ්බාඡොතිමෙසං
 සනතභුඡො සනතභාඡොති ඵත්ඵ සනතසද්දසස වුත්තච්චානෙ
 කතෙ රූපානි

පනතනිති කිවුදහරණ, හා සුවිකේදාදායාමේව. සකතාභේ
පකතනොති වහනහණඵලාති තෙසමෙන සනතකාභේ සනතක
තොති ඵත් සනතසද්දසස අසතිපි හසමි. වහනහණෙන සාදෙස.
කඛි පරසස ව වෙහාචෙ කතෙ රුපාති

186 සිව්ගි ගව්ඡනාදීනං නතසද්ද අං.

සිව්ගි ගව්ඡනාදීනං නතසද්ද අමාපජ්ජතෙ වා

ගව්ඡං - ගව්ඡරනනා, මහං - මහරනනා, වරං - වරරනනා,
තිඨං - තිඨරනනා, වාදං - වාදරනනා

ගව්ඡනාදීනවිභි කිමිඨං? අරනනා, දරනනා, වරනනා,
සරනනා

“සිව්ගි ගව්ඡනාදීනං නතසද්ද අං” කිමිඨිදං, සිව්ගි විභ
නවිභි ගව්ඡනමහනවරනනතිඨනහණෙනවිභනඛාදනත
සකතනාදීනං නතසද්ද අමාපජ්ජතෙ විකපෙසකාති සද්දපකඨං.
වදාහදමිදං. වාහනහණමිඛාහුවනතෙන, අභේඨා ව විඛාතො ව
සුවිකේදාදායෙව.

ගව්ඡනකදීති උදහරණති, තඨ ව ගව්ඡනති ගමු ගතිවිඨිති
මසස ලවධාකුසඤ්ඤදීසස “සුවිඛිකාලෙකකතකුකාතං කුභඛි
කඛි වා” තාතිකිච්ච “වහනමාතෙ මාතකතා” ති අනතපච්චසං
කඛි “ගමිසසනො වෙඤ්ඤා සඛිඛාසු වෙ” ති ඛානිකතසස
ව්ඤ්ඤෙසං කඛි කිතකතනා නාවමිච්ච කඛි ගව්ඡනකද්දතො
වුහනකපෙන සද්දපකඨං කඛි “ස සරෙ වාහමො” තාතිකිච්ච
මිනා නතසද්දසස අමාදෙසං කඛි සරලොපපකඨිභාවාදිච්ච කඛි
“සෙසනො ලොසං ගපිපි” ති සිව්ගි ලුහෙත රුපං. ඉහරං වාහන
හණඵලං, තා වුහනකදීසමේව, වාහනහණෙනාදෙසාභාවො ව
“අතො භෙතා” ති වහනමාතෙ “සො” ති සිකේසාකානදීසර
ණව විසෙසො, මහං වරං තිඨං ඛාදනතිච්චෙසං මහ පුඤ්ඤං වර
වරණේ ඨා ගතිඨිවුහනිකා ඛාද හතඛණේඨිච්චෙසං වුහනකපෙන
අනතපච්චසාදිච්චි කතෙ රුපාති. වහනො වරනනා තිඨ
නනා ඛාදනොතිමාති වාහනහණඵලාති

අනතනකදීති කිවුදහරණති, හාසමිච්ච අච්ච රෙහෙ අච්ච
අමිච්චෙ වුච්චි උහරිච්චෙසං සමු උපසංමඨිච්චෙසං වුහනකපෙන
අනතපච්චසාදිං කඛි “ගමිච්චෙනාදීනං කුභඛිඛාදීසු භෙ” ති
ඛානිකතසස කතනං කඛි ආදිසද්දසස පකාරතභාවිසතනා
ඉමේසව අතපසකාරතනා ඉච්චිතාදෙසවකඛි වුහනකපෙන සද්දප
තනාදිච්චි කතෙ රුපාති

187. භෙසසසු හඛුච

.ඵරනසං ගව්ඡනකද්දදීනං නතසද්ද හඛුසච්චිචෙසං දස
ච්චිඛා භෙසසසු විසතතිසච්චිචෙසසු.

ගව්ඡනො, මහරනො, ගව්ඡති, මහති, ගව්ඡනා, මහතා
භෙසසසවිති කිමිඨං? ගව්ඡං, මහං, වරං, තිඨං, වාදං

“සෙසෙසු නතුව” කීමැස්මිදං, වුතනං උපෙචා සෙසාසු චිත
හනිසු ගච්ඡන්තාදීනං නතසදෙදු භාතූපචචයොව දුච්චිකොති
ඤ්ඤපනස්මිං තිපදමිදං. ගච්ඡන්තාදීනං ගහණච නතසදුගහහ
ණච චතතතො, අසො සුච්චෙදෙදෙසකච.

ගච්ඡන්තොතකදීනි උදුහරණිනි, නොසමපන ගමු ගහිමිහි මහ
පුත්තමිතිමෙසං ලච්චානුසද්දදීනං වුතනනසෙන “චතතමානෙ
මානනා” තී අනතපචචයං කචා පුබ්බසස ධානිනතසස වුතන
නසෙන ච්චෙදෙසං කචා ගච්ඡන්තමහනතසදෙදුහි වුතනනසෙන
සසමිංභාවිතතනියො කචා අනනතරසුතනමධිකිච්චමිතා නාතූමිච
කචා “අමහසස මමං සචිතතනියස සෙ, නතූසස නොනා, නතසස
සෙ වා” තාධිකිච්ච “නොතිතා සසමිංභාසු” තී පච්චාචියා සචි
තතනියස නතූසස නොතිතාආදෙසෙ කතො රූපාති කිච්චුදුහර
ණනි නයානුසොගෙන සුච්චෙදෙදෙසකතෙච

188 බුහමහතසචර්ඡදිනො අමානං

බුහමහතසචර්ඡ ඉචචචමාදිනො අචචනසස ආනං ගොති වා
බුහමානං—බුහමං, අහනානං—අහනා, සචානං—සචං, ර්ඡා
නං—ර්ඡ.

අමිති කිමසං? ර්ඡා

“බුහමහතසචර්ඡදිනො අමානං” කීමැස්මිදං, බුහමහතසච
ර්ඡ ඉචචචමාදිනි අචචනසස ආනමාදෙදෙසො ගොති චිකසො
නාති ඤ්ඤපනස්මිං තිපදමිදං වානගහණමිහානුචතතතො, අසො
ච චිගහගො ච සුච්චෙදෙදෙසකච

බුහමානනතකදීනි උදුහරණිනි, තස්ම ච බුහමානනති බුහමසදු
තො අචචනං කචා “ස සරෙ වාහමො” තාධිකිච්චමිතා අ
චචනසස ආනමාදෙදෙසං කචා සරලොපපකතිහාවාදිමිහි කතො
රූපං ඉතර්භි නයානුසොගෙන සුච්චෙදෙදෙසකතෙච

ර්ඡති කිච්චුදුහරණං, තසස පන ර්ඡසදුතො සිචිතතනිං කචා
සතිපි ර්ඡසදෙදු අචචනසසාහාවා ඉමිනාදෙසමකචා ඉදමෙචාධි
කිච්ච “සක චෙ” තී සිතො ආකාරදෙදෙසං කචා සරලොපපකති
හාවාදිමිහි කතො රූපං.

189 සත ච

බුහමහතසචර්ඡ ඉචචචමාදිනො සිචචනසස ආ ගොති
බුහමා, අහනා, සචා, ර්ඡා, ආහුමා

“සක ච” කීමැස්මිදං, බුහමාදිනි සිචචනසස ආකාරදෙදෙසො
ගොතිති ඤ්ඤපනස්මිං තිපදමිදං. චගහහණං චචන*සීලිච්චිචා,
වාගහහණනිචතතතස්මිං ච. බුහමහතසචර්ඡදිනො සච්චිහානු
චතතතො, අසො සුච්චෙදෙදෙසකච

බුහමානකදීනි උදුහරණිනි, තාති පන නයානුසොගෙන සුච්
චෙදෙදෙසකතෙච

190. සොනමානො

බ්‍රහ්මභතසචර්ෂ ඉච්චමමාදීති සොනං ආරොනාආරදෙසා
ලොකී .

බ්‍රහ්මානො, අනානානො, සචානො, ගුණානො, ආනුමානො

“සොනමානො” කීමැස්මීදං, බ්‍රහ්මාදීනො සරුපෙකසෙස
වසෙන* ගතිතානං පඨමාදුභිසාබ්‍රව්චනානං ආනොආරදෙසො
ලොකීති සදුපනස්මිං. මිපදමීදං බ්‍රහ්මභතසචර්ෂදීඤාගණමිතානු
වතතනෙ, අඤ්ඤා සුචිඤ්ඤාදෙකව

බ්‍රහ්මානොනානදීති උදුහරණනී, තස්මි ච බ්‍රහ්මානොති බ්‍රහ්ම
සදුදනො සොචචනං කඤ්ඤා “බ්‍රහ්මභතසචර්ෂදීනො අමාන” නති
වතතමානෙ ඉමිතා සොචචනසසාභොආරදෙසං කඤ්ඤා සරලොප
පකභිභාවාදිමිති කතෙ රූපං ඉතර්ගති නංසදීසානෙව

191 සචානො වාසොනො

නසමා සචානො ච සොනං ආරොනොආරදෙසා ලොකනී
සචානො—සචිනො

සොනමිති කීමැස්මිං? සචා

වසදදග්ගහණං ච සාග්ගහණමනුකඛිතතස්මිං.

“සචානො වාසොනො” කීමැස්මීදං, සචසදුදනො සොචචනා
නං ආරොනො ඉච්චමමෙ ආරදෙසා ලොකනීති සදුපනස්මිං. මිපද
මීදං සොග්ගහණමිතානුවතතනෙ, අඤ්ඤා සුචිඤ්ඤාදෙකව
වග්ගහණමනුකඛිතතස්මිං.

සචාසො සචිනොති උදුහරණනී, තස්මි ච සචාසොති සචසදුද
නො සොචචනං කඤ්ඤා අනනාරසුතතමිතිච්චිචිතා ආරොආරදෙ
සං කඤ්ඤා සරලොපපකභිභාවාදිමිති කතෙ රූපං ඉතර්ගති
තනො සොචචනං කඤ්ඤා නසමිචිතාව හොආරදෙසං කඤ්ඤා “සචා
නොසසි චොනානංසෙසු” තී සචානොසස ඉකාරදෙසෙ කතෙ
රූපං කිවුදුහරණං සුචිඤ්ඤාදෙකව

192 සචිචෙ

නසමා සචානො සචිචෙචනස ඵනාරග්ග ලොකී
සචිචෙ

“සචිචෙ” කීමැස්මීදං, සචානො සචිචෙචනං ඵනාරග්ගලොකී
සදුපනස්මිං. මිපදමීදං සචග්ගහණමිතානුවතතනෙ, අඤ්ඤා
සුචිඤ්ඤාදෙකව

සචිචෙති උදුහරණං, තස්මි පන සචසදුදනො සචිචෙචනං කඤ්ඤා
අනනාරසුතතමිතිච්චිචිතා සචිචෙචනං ඵකාරදෙසං කඤ්ඤා සර
ලොපපකභිභාවාදිමිති කතෙ රූපං.

* සරුපෙකසෙසවසෙස චිරච්ච

193. බ්‍රහ්මාණො ගසස ව.

තසමා බ්‍රහ්මාණො ගසස ව එකාරණ ගොති
හෙ බ්‍රහ්ම.

වසදගහගණං එකාරමනුකවිච්චනස්මි

“බ්‍රහ්මාණො ගසස ව” කීමත්ථිදං, බ්‍රහ්මසද්දනො පරසං ආල පනෙකවචනසං එකාරණෙයො ගොතිති සද්‍යපනස්මි. තිපදමිදං එකගහණමිතානුච්චනතො, වගහණං තදනුකවිච්චනස්මි. අපො සුච්චෙයදෙයෙව.

හෙ බ්‍රහ්මෙති උද්ගරණං, තසං පන බ්‍රහ්මසද්දනො “ලිඛිත ස්මිති” තාධිකිච්ච “ආලපනෙ වෙ” ති පඨමං කතො “ආල පනෙ සි ගසඤ්ඤා” ති තාස ගසඤ්ඤා කතො “සමිමෙ” තාච්චි කිච්චමිතා තසෙසකාරණෙයං කතො සරලොපපකතිතාචාදිමහි කතො රූපං. හෙති ආලපනතච්චෙයදෙයෙව.

194. සවානතසං ගොනානංසෙසු.

තසං සවානතසං ඉකාරණෙයො ගොති ගොනානංස ඉච්ච
ගෙසු

සවිගො, සවිනා, සවිනං, සවිසං
එගතස්මිති කිමස්මි? සවාරෙති

“සවානතසං ගොනානංසෙසු” කීමත්ථිදං, සවසද්දනතසං ඉකාරණෙයො ගොති ගොනානංස ඉච්චගෙසුති සද්‍යපනස්මි. තිපදමිදං අපො ව විගහගො ව සුච්චෙයදෙයෙව.

සවිනොතසදිති උද්ගරණෙති, තත්ච ව සවිනොති ගොනා වුතා මෙව. ඉතරෙසං සවසද්දනො තානංසවිගතතියො කතො ඉච්චිතා සවසද්දනතසංකාරණෙයං කතො පච්චිමසං “සාගමො සෙ” ති සකාරගමං කතො තෙතකෙති තිතො රූපාති කිවුද්ගරණං උපරි සෙවාචිච්චසති

195. ආරණ භිමිති වා

තසං සවානතසං ආරණ ගොති වා භිමිති විභවතිච්චි
සවාරෙති—සවෙති.

“ආරණ භිමිති වා” කීමත්ථිදං, සවසද්දනතසං ආරණෙයො ගොති භිමිති විභවතිච්චි විකපොකාති සද්‍යපනස්මි. තිපදමිදං සවානතසංහණමිතානුච්චනතො, අපො සුච්චෙයදෙයෙව.

සවාරෙතිති උද්ගරණං, තසං පන සවසද්දනො භිමිතතිං කතො අනතරපුත්තච්චිච්චිච්චිතා සවසද්දනතසං ආරණෙයො කතො “සුච්චිකාරණෙ ච” ති අකාරණෙයො කතො රූපං. ඉතරං වාගහණමිදං, තං සුච්චෙයදෙයෙව.

196. පුතමංසු වා.

තසං සවානතසං ආරණ ගොති වා පුතං අං ඉච්චගෙසු
සවාරෙසු—සවෙසු, සවානං—සවිතං, සවාරං—සවි.

“සුනම්, සු වා” කීමක්විද, ප්‍රසංශා ඉටුවන සු විභවය සමානාසන ආර්යයෝ හොඳි විකල්පයකින් යුතුවන. විපදවිද, සතිපි වාග්ගයෙන් ඉබ් වාග්ගයන් කරණං උගතයෙවි හෙයින් වුත්තනගෙතොත්තරභු නානුටත්තනත්තවිසුසුපනසං. හිනන සොගකරණං වකඛනනගාරවපරිභාරසං.

සමාරෙසුනකදීහි උදහරණය, තනු ව සමාරෙසුනි සමසඳු තො සුවචනං කනා “සමානාසනි නොනානං. සෙසු; ආරෙ හිවිති වා” කී වනනමානෙ ඉමිනා සමානාසනාර්යයෝ කනා හෙයින් වුත්තනගෙතන එතෙත කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගයන්ඵලං. . නං සුවිච්ඡෙදාකාමෙව. ඉතරහිපි සුවිච්ඡෙදාකාමෙව, එනි ව නමිති විභවයෙහි “සොසු කතනිකාර්යෙපසු දීභං” තැවිකිවට “සුනං හිසු වෙ” කී දීභකරණමෙව විචෙසයො සෙසං. හෙයින් වුත්තනගෙ මෙව.

197. බ්‍රහ්මාණා භූ සමිහනි

නසමා බ්‍රහ්මාණා භූ සමිච්චගසස නිසාදෙසා ගොති.

බ්‍රහ්මනි.

භූසඳුගහගණන අබ්‍රහ්මාණාපි සමිච්චගසස නි ගොති.

කමමනි, වමමනි, මුඛනි

“බ්‍රහ්මාණො භූ සමිහනි” කීමක්විද, බ්‍රහ්මසඳුතො සමිච්ච නසස නිසාදෙසො හොතිති යුතුවන. වකුසදවිද, අරෙයා සුවිච්ඡෙදාකාමෙව. භූග්ගයන්ඵලං සසමෙව වනබිති.

බ්‍රහ්මනිති උදහරණං, තසස පන බ්‍රහ්මසඳුතො සමිච්චනං කනා හසමිහිනා නිසාදෙසෙ කතෙ රූපං. කමමනි, වමමනි, මුඛ නිතිමානි භූග්ගයන්ඵලානි, තානි සුවිච්ඡෙදාකාමෙව.

198. උගතා සනාසු.

නසස බ්‍රහ්මසඳුසස අරතො උගතමාසජරග සනා ඉරච්ච ගෙසු.

බ්‍රහ්මුගො, බ්‍රහ්මුනා.

සනාසමිති කිමසං? බ්‍රහ්මා

උගතමිති භාවනිදෙදෙසා කසම්පි අභාවං දරසසති බ්‍රහ්මසස.

“උගතා සනාසු” කීමක්විද, බ්‍රහ්මසඳුසසතො උගතමාසජර ගෙ සනාසු විභවයකින් යුතුවන. විපදවිද, බ්‍රහ්මග්ගයන්ඵල වසා විභවයෙහිවපරිනාමතො ජච්ඡනවිචෙසන “සමිච්චො” හොති, අරෙයා ව විනාහො ව සුවිච්ඡෙදාකාමෙව.

බ්‍රහ්මුගො බ්‍රහ්මුනානි උදහරණය, තනු ව බ්‍රහ්මුගොති බ්‍රහ්ම සඳුතො සමිහනි. කනා අනන්තරසුත්තවිසිකිවිතො බ්‍රහ්මසඳු ගතසස උගතං කනා වුත්තනගෙතන තසස උසඤ්ඤා කනා

“කුලයො සස සො වා” ති සවිභතන්සස තොආදෙසෙස කතෙ රූපං. ඉතරං පුච්ඡෙඤ්ඤයංමෙව.

190. සනුපිතාදිනමා සිසිං සිලොපො ච

සනුපිතාදිනමගොනා ආනනමාපජ්ජතෙ සිසිං, සිලොපො ච. සඤ්ඤා, පිතා, මාතා, භාතා, කතා

සිසිංගනි කිමඤ්ඤං? සනුසං, පිතං, මාතං, භාතං, කතං.

වසද්දගහණං දුතියඤ්ඤංමෙවෙතං.

“සනුපිතාදිනමා සිසිං සිලොපො ච” කිමඤ්ඤං, සනුදිනම නතස්ස ආකාරදෙසෙස හොති සිසිං විභතනිමහි, තතො සිලොපො ච හොතිති ඤ්ඤපනඤ්ඤං පචපදමිදං. අතො ච විතතො ච පුච්ඡෙඤ්ඤයෙව වගහණං දුතියඤ්ඤංමෙවෙතං.

සඤ්ඤාදිති උද්ගරණති, තථ ච සඤ්ඤා සාසද්දපිඨමහිති වස පුච්ඡාදිඤ්ඤං සාසතිති අතො “සාසදිති රඤ්ඤ” ති රඤ්ඤපචපදං කඤ්ඤා “රඤ්ඤරතො රදිතො” ති රදිමිති පුතො වුතනතෙසෙත නාමමිච කඤ්ඤා තතො සිවිභතනි. කඤ්ඤා ඉමිතා සද්ද සද්දනතස්සාකාරදෙසං කඤ්ඤා පිමහි පුතෙත රූපං. පිතාති පාරකඤ්ඤතිමස පුතං පාතිති අතො “පාදිතො රිඤ්ඤ” ති රිඤ්ඤපචපදං කඤ්ඤා රදිමිති පුතො පිතසද්දතො වුතනතෙසෙත සුපපතොදිමිති කතෙ රූපං. මාතාති මා මාතෙතිමස පුතං මාතෙතිති අතො “මාතාදිති රඤ්ඤ” ති රඤ්ඤපචපදං කඤ්ඤා වුතනතෙසෙත රදිමිති පුතො මාතසද්දතො සුපපතොදිමිති කතෙ රූපං. භාතාති භාස විසතතිං වාචාසමිතිමස දි පුච්ඡාදිඤ්ඤං පුච්ඡාදිමිති භාසතිති අතො වුතනතෙසෙත රඤ්ඤපචපදං කතෙ රූපං. කතාති කර කරණතිමස කතෙතිති අතො “සඤ්ඤංමෙවෙතං” තාඤ්ඤංමෙව “සඤ්ඤො ඉච්ඡාචි වා” ති ඤ්ඤපචපදං කඤ්ඤා “නමකතම නතාතං කිපුතනමහි” තාඤ්ඤංමෙව “කරසෙ ව තතො කඤ්ඤ” ති වාචාසමිතිමස තතං කඤ්ඤා වුතනතෙසෙත සඤ්ඤාසද්දතො සුපප තොදිමිති කතෙ රූපං. කිපුද්දගරණං පුච්ඡෙඤ්ඤයංමෙව

200. අඤ්ඤාඤ්ඤංමෙවෙතං

සනුපිතාදිනමගොනා අඤ්ඤාසු වචනෙසු ආරහනමාපජ්ජතෙ.

සඤ්ඤා, පිතං, මාතං, භාතං, සඤ්ඤා, පිතං, මාතං, භාතං, සඤ්ඤා, පිතං, මාතං, භාතං

අඤ්ඤාඤ්ඤං කිමඤ්ඤං? සඤ්ඤා, පිතං, මාතං, භාතං ආරහනතනගණන කඤ්ඤං අඤ්ඤං. අඤ්ඤං සනුසං, පිතං, මාතං, භාතං.

“අඤ්ඤාඤ්ඤංමෙවෙතං” කිමඤ්ඤං, අඤ්ඤාඤ්ඤං විසිතං. සිවිභ තං. උපෙඤ්ඤා අඤ්ඤාසු වචනෙසු සඤ්ඤාදිමෙවෙතො ආරහනං

පඤ්ඤානි සුප්පනි. චිපදවිදං. සද්ධුපිතාදිග්ගහණමිඤ්ඤානු
විතකතෙ, අපො සුච්ඤ්ඤාසෙව.

සත්ථාරනති ආදීති උද්ගරණි, තත්ථ ච සත්ථාරනති සද්ධුසද්ධ
නො අංචචනං කඤ්ඤානුපනතමට්ඨිකිට්ඨිකිට්ඨිකි සද්ධුසද්ධනාසස
ආර්ථෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිඤ්ඤාදිමි කතෙ රූපං. ඉතරුති
සුච්ඤ්ඤාසෙව*, සත්ථාරෙතිති ආදීසු “සුභිකිකාතෙ ඵ” ති
ඵතනකරණං “ආතෙ රසසමිකාතෙ” ති වතනමාතෙ “පිතාදිතමපි
මිති” ති රසසකරණං විසෙසෙසා. කිමුද්ගරණිති සුච්ඤ්ඤාසෙ
වෙව.

201. වා නමිති.

සද්ධුපිතාදිගමනො ආරතනමාසජ්ජතො වා නමිති විසතතිමිති.
සත්ථාරණං, පිතණං, මාතණං, භාතණං,
වාති කිමමිති? සත්ථාරණං, පිතණං, මාතණං, භාතණං.

“වා නමිති” කිමමිතිදං, සත්ථාරිතමනො ආරතනමාසජ්ජතො
නමිති විසතතිමිති විසෙසෙසාති සුප්පනි. චිපදවිදං. සද්ධුපිතා
දිග්ගහණං ආරතනග්ගහණං වතනතෙ, අපො සුච්ඤ්ඤාසෙව.
ඉදමපන අනන්තරසුභතන නිවච්චසමපනං විසෙසෙති.

සත්ථාරිතනාදීති උද්ගරණිති, තාති සුච්ඤ්ඤාසෙව.
සත්ථාරං පිතනනාදීති වානහණඵලාති, තත්ථ ච සත්ථාරනති
සද්ධුසද්ධතො නංචචනං කඤ්ඤා “වා නමිති”තෙට්ඨිකිට්ඨි “සද්ධුතානන
මෙ” ති සද්ධුසද්ධනාසසතනං කඤ්ඤා “මොසු කතතිකාරලොපෙසු
දීසං” තෙට්ඨිකිට්ඨි “සුතංතිසු වෙ” ති දීපෙ කතෙ රූපං. ඉතරෙසං
දීපෙව මොති.

202. සද්ධුභාග්ගා ව.

තසස සද්ධුසද්ධසස අරතනා සරණ අතනං මොති වා නමිති
විසතතිමිති.

සත්ථාරණං, පිතණං, මාතණං, භාතණං, සිතණං, කතණං.
වාති කිමමිති? සත්ථාරණං, පිතණං, මාතණං, භාතණං,
සිතණං.

වසද්ධුග්ගහණං අරතනාසමිති සද්ධුග්ගහණං, සද්ධුසද්ධො
අරතනාසමිතිනාදීසද්ධුතං සද්ධුග්ගහණං වසද්ධුග්ගහණං කතං.

“සද්ධුතානනං ව” කිමමිතිදං, සද්ධුසද්ධනාසස අතනං නොති
නමිති විසතතිමිති විසෙසෙසාති සුප්පනි. චිපදවිදං. † නංගහ
ණං වාග්ගහණං වතනතෙ, අපො සුච්ඤ්ඤාසෙව. වග්ගහණ
මඤ්ඤාසමිති සද්ධුග්ගහණං. තනු සත්ථාරිග්ගහණං මෙවෙඤ්ඤානු
වතනතෙ, අඵ කිමමිති සද්ධුග්ගහණං කතං. අරතනාසං සද්ධුග්
හණං වාපි; අනන්තරවිඤ්ඤාපනනිති. සතිපි සත්ථාරිග්ග

* වුසසකොසව, සිපල † වතුසද්ධිදසති වරණසාසං වුසසං
‡ අරතනාසං සද්ධුග්ගහණං වග්ගහණං මෙවෙතිති සිපල

හණ* සත්‍යසද්ධමෙව සරුපෙන ගහෙකා ඉතරෙසං ඉතර වසෙන ගහණං සද්ධාදෙසවිනිවුතොනා සත්‍යසද්ධ සියා නමි විහතතිවිති, නද්‍ය නදනනසතනං හොතෙව, ඉතරෙසවපන අතන විනිවුතොනාපි පසොගො සියාති දිපෙති, අඤ්ඤාථා සබ්බසම්පි සමානරූපපසබ්බො සියා පසති හෙසාවරිසානං යෙන කෙනපි ආකාරෙන අභිපජාසවිඤ්ඤාපනං.

සත්‍යානන්තරාදිති උද්ගරණනී, තාති සුච්ඤ්ඤාසනතෙව

203. උ සසම් සලොපො ව

සනච්ඡිපිතු ඉබ්බවමාදිතං අනන්තස උත්තං හොති සසම්, සලොපො ව හොති වා

සනච්ඡි—සනච්ඡිසු—සනච්ඡිතො දිසෙන පච්ඤගහො වා, පිතු—පිතුසු—පිතුතො දිසෙන පච්ඤගහො වා, භාතු—භාතුසු—භාතුතො දිසෙන පච්ඤගහො වා

වසද්දගහණං දුතිසසම්පම්පිණිකතං.

“උ සසම් සලොපො ව” කීමත්ථිදං, සත්‍යපිතාදිතමනො උත්තමාපජ්ජෙහෙ සවිහතතිවිති, තනො සවිහතතිසා ලොපො ව හොති විසංසොනාති ඤාපනත්ථං වතුපපදම්දං, සත්‍යපිතාදිගහණම වාග්ගහණම වත්තනෙ, අපථා සුච්ඤ්ඤාසෙව සත්‍යනික දිති උද්ගරණනී, තත්ථ ව සත්‍යවි සත්‍යසද්ධතො සවිහතති. කථා “සත්‍යපිතාදිතමා සියම්. පිලොපො වෙ” ති වත්තමානෙ “අඤ්ඤා භාරතත” තති සත්‍යසද්ධනසාධදෙසෙ සමානෙන නං බාධෙකා තමෙවාසිතිවම්භිතා සත්‍යසද්ධනස උත්තං කථා සවිහතතිවිති දුගත රූපං ඉගරති නංසදිසානෙව, තත්ථ පන “සාගමො සෙ” ති සකාන්තමො ව “කුලතො සස හො වා” ති සවිහතතිසා නොආදෙසො ව විසෙසො

204. සකමඛාතාදිතං ව

සකමඛාතු ඉබ්බවමාදිතමනො උත්තමාපජ්ජෙන සසම්, සලොපො ව හොති

සකමඛාතු ඉව අසු රජිතො විහරො, ඨවං කහා ගහා බාතු ඉබ්බවමාදි.

පුගන්ථවගහණං කිමසං? නිව්වදිපනතං.

සකමඛාතු

වසද්දගහණං දුතිසසම්පම්පිණිකතං.

“සකමඛාතාදිතං ව කීමත්ථිදං, සකමඛාතාදිතමනො උත්තමාපජ්ජෙහෙ සවිහතතිවිති, තනො සවිහතතිසා ලොපො ව හොතිති ඤාපනත්ථං විපදම්දං අහගරපුගතවිකාචුට්ඨකසෙ, අසෙසා සුච්ඤ්ඤාසෙව අනන්තරපුගතනෙව පිබෙ සතා රමො තිව්වච්චාගඤ්ඤා.

සකමඛාතුතාදිති උද්ගරණනී, තත්ථ ව සකමඛාතුති සක මඛාතුසද්ධතො සවිහතති. කථා හෙථා වුත්තකසෙකාන්තදෙසෙ

සමපතන නං ඛාධෙතා අනන්තරසුභතමිතිවිවේනා උතතං කතා පවිසතතිමි පුමතත රූපං. ඉතරති පුච්ඤ්ඤයනෙව.

205 තතො යොනමො තු

තතො ආර්ථදෙසනො සරබ්බසං ජොනං ඛකාණ්දෙසො හොති සත්ථාරණ, පිනණ, මානණ, පානණ, කතනාණ, මනනාණ. තුසද්දග්ගකණන අඤ්ඤමාමි ජොනං ඛකාණ්දෙසො හොති වතුණ ජනා, ගාරමා, උරහා පුජිසා, නරජ්ජා.*

“තතො යොනමො තු” කීමක්විදා, තතො ආර්ථදෙසනො යොනමොකාර්ථදෙසො හොතිති සදුපකස්මං. වතුසද්දේදා. “අඤ්ඤාචාරතත” නති ඉතො ආර්ථග්ගනණමස්මස්මා චිසතති විපරිතාමිතො පවමානතවසෙන පමිනෙකො හොති, එත් ව කිමාපි තතොති අතිසමවසෙන වුතතං ආර්ථග්ගනණෙනෙව සමිනෙකො හොතිති දම්බිං, එවං සති පයොගසිජ්ඣිතතො පයොග සිච්චසා පුතොතාපදෙසනො ව අපඨා පුච්ඤ්ඤයනෙව තුග්ග ගණඵලං සසමෙව වනති

සත්ථාරණතදීති උද්ගරණති, තත් සත්ථාරණති සඤ්ඤාදෙසො යොව්වතං කතා “සඤ්ඤිකාදිතමා සිජ්. සිලොපො චෙ” තිවතන මානෙ “අඤ්ඤාචාරතත” නති සඤ්ඤාදෙසනං ආර්ථදෙසං කතා “අඤ්ඤාචාරතත” නති වතනමානෙ ඉමිතා යොව්වත යෙසාකාර්ථදෙසං කතා සරලොපපකස්මාචාදිමිති කතෙ රූපං ඉතරති වුතතදීපානෙව, කෙවලවනෙත් “ආරෙ රසමි කාරෙ” ති වතනමානෙ “පිනාදිනමිසිමිති” ති රසකරණමෙව තානතතං

වතුණකතදීති තුග්ගගණඵලාති, තත් වතුණෙති වතුසද්දෙසො යොව්වතං කතා තස්මිං තුග්ගගණ්ඤොකාර්ථදෙසං කතා “වග්ග තතා වා වග්ගො, මද්ද සරෙ” ති වතනමානෙ “සමවදතතරලා වාගමා” ති වා කිමාදිමජ්ඣිතතරතං දිපරසාපවිච්ඤෙසු චෙ” ති වතනමානෙ “තෙසු වුච්ඤොපාගමිතිකාරවිපරිතාදෙසා චෙ” ති වා “සදසුපපනතා ඒපාතතා සිජ්ඣනති” ති වා “පව්ව යාදතිතා ඒපාතතා සිජ්ඣනති” ති වා රකාර්ථගමෙ කතෙ “ඛ සරෙ චෙ” ති එත් වග්ගගණ්ඤාදෙසෙ වා කතෙ රූපං ගාචොති ගොසද්දෙසො යොව්වතං කතා “ගාච සෙ” තාතිතිව්ව “යොසු චෙ” ති ඛකාර්ථසාචාදෙසං කතා දුචිතා යොව්වතයෙසා කාර්ථදෙසං කතා සරලොපපකස්මාචාදිමිති කතෙ රූපං. උරහාති විසද්දෙසො යොව්වතං කතා “යොසු විධනං චෙ චෙ” ති එත් වග්ගගණ්ඤා විසද්දෙසො කතා වුතතතයෙසො යොව්වත යෙසාකාර්ථදෙසාදිමිති කතෙ රූපං.

* යොජිතාතිමාති චිතාපතෙතමානෙ කෙසුපි කජ්ජා ඉච්චිතස්මිසස පඤ්ඤාදෙසි
† අභේදො, මර්චෙ

206 නරතා සම්මි

නරතා ආර්යදෙසරතා සම්මිවචනාසු ඉකාරණ රහාහි.

සහානි, පිනනි, මානනි, භානනි, බිනනි, කනනනි, වහනනි.
පුන නරතාගහනරණන අකුකුසමාපි සම්මිවචනාසු ඉකාරණ
දෙරසා රහාහි
භූමි.

“නරතා සම්මි” කිමිත්ථිදං, නරතො ආර්යදෙසරතො සම්මිවචනාසු
කාර්යදෙසො භොතිති ඤපතනං. තිපදවිදං. ආරගහනණවිකාහු
වනතනෙ සතිපි අනගනරසුනන නරතොගහනණ ඉධ නරතො
ගහනණකරණමණිගනරවිකුකුපහණං, නං සසරම්මි වහනිති.

සන්ධිතනදීති උදහරණිති, තනු ව සන්ධිති සඤ්ඤදරතො
සම්මිවචනං කතා වුග්ගනසෙසනාර්යදෙසං කතා “අරකුකුසමාරනනං;
නරතො සොනනමා හු” ති වනනමානෙ ඉච්චිතා සම්මිතො ඉකාරණ
දෙසං කතා “ආරණ රසමිකාරෙ” ති ආකාරසස රසෙස කනන
සරලොපපකතිභාවාදිමිති කනෙ රූපං ඉනනති සුචිලකුකුසක
නෙව.

භූමිති නරතොගහනණඵලං, තසු පහ භූසදුරතො සම්මිවචනං
කතා ඉධ නරතොගහනණන සම්මිතො ඉකාරණදෙසං කතා වුග්ග
නසෙසන ලිසකුකුසං කතා “කුලොකවිසුචා සරෙ වා” ති ලසන
උචාදෙසාදිමිති කනෙ රූපං.

207. නා ආ.

නරතා ආර්යදෙසරතා නාවචනසස ආකාර්යදෙරසා රහාහි
සහානි, පිනනි, මානනි, භානනි, බිනනි, කනනනි, වහනනි.

“නා ආ” කිමිත්ථිදං, නරතො ආර්යදෙසරතො නාවචනසසකාරණ
දෙරසො භොතිති ඤපතනං. විපදවිදං. ආරගහනණව නරතො
ගහනණව වනතනෙ, අනො සුචිලකුකුසෙව

සන්ධිතනදීති උදහරණිති, තනු ව සන්ධිති සඤ්ඤදරතො
නාවචනං කතා “සඤ්ඤපිනාදිනමා සිඤ්ඤං පිලොපො වෙ” ති
වනනමානෙ “අරකුකුසමාරනන” ති සඤ්ඤපිනනසස ආරණ
දෙසං කතා “අරකුකුසමාරනනං; නරතො සම්මි” ති වනනමානෙ
ඉච්චිතා නාවචනසසකාරණදෙසං කතා සරලොපපකතිභාවාදිමිති
කනෙ රූපං. ඉනනති නංසදිසානනව, “ආරණ රසමිකාරෙ” ති
වනනමානෙ “පිනාදිකවිසිපිති” ති රසකරණවෙවි වරසෙසො

208 ආරණ රසමිකාරෙ

ආර්යදෙරසා රසමිකාරෙ ඉකාරණ සරෙ.
සසනි, පිනනි, මානනි, භානනි, බිනනි, වහනනි, කනනනි.

“ආරණ රසමිකාරෙ” කිමිත්ථිදං, ආර්යදෙරසාරසමිකාරෙ
ඉකාරණසස ඤපතනං. විපදවිදං. අනො සුචිලකුකුසෙව.
ඵලං පහ සඤ්ඤ ආරණති අඤ්ඤවචනෙසන වුග්ගං, ආකාරණව රසෙසො

තොඳිති දඬුබෝ, තසෙව රසානුරූපතා; එවම සනී පසොග
පිඤ්ඤානො පසොගපිඤ්ඤා සුභොතදෙසතො ව උද්ගරණී
තෙඨා වුත්තානෙව

209 පිතාදිනමසීවනී

පිතාදිනමාග්ගදෙසා රසමාපස්සෙන දසිමනි විභවනිමනි

පිතග්, මාතග්, භාතග්, ධිතග්, පිතග්, මාතග්, භාතග්,
ධිතග්

දසිමනිගගතණං නොමිනි ඉකාරදෙසසස සුභතතඨං

මාතිනො, පිතිනො, භාතිනො, දුඨිතිනො

“පිතාදිනමසීවනී” කීමන්ද්‍රො, පිතාදිතං ආරදෙසො රසමා
පඤ්ඤෙන දසිමනි විභවනිමනිනි සුභතතඨං විපදමිදං ආරග්ගත
ණම රසග්ගතණම චිත්තානෙ, දණො ච විත්තානො ච සුච්චෙඤ්ඤ
සෙව උද්ගරණී තෙඨා වුත්තානෙව සිට්ඨි ආරදෙසසා
භාවා දසිමනිනි න චග්ගාබෙබ්බි එවා වචනං දණිකකරවිඤ්ඤ
පතඨං තෙතාන, දසිමාග්ගතණං නොමිනි ඉකාරදෙසසස
සුභතතඨනි

මාතිතොතදීති තණොද්ගරණී, තඨ ච මාතිතොති මාතු
සග්ගතො “සීවි තො පචමුතෙඨ” තී පචමුතෙඨ තොසච්චියං
කඨා “කුඨාදසො විභවනිසඤ්ඤාසො” තී විභවනිසඤ්ඤං කඨා
වුත්තානසෙන උකාරප්ඵකාරදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතඟ්භි විභත
සදීසානෙව * දුඨිතිනොතිදමිතන දුභපපරණෙතිමසස ලබ්ධාතු
සඤ්ඤදීසස කුලං පුරෙතිති දණෙ වුත්තානංකත “සබ්බිතො ඤ්චු
කුඨි වා” තී තුසච්චියං කඨා “සඨාගමමිකාරෙ” තී ඉකාරග
මං කඨා දුඨිතුසග්ගතො වුත්තානසෙන පචමුතෙඨ තොසච්චියා
දිමිනි කතෙ රූපං

210 තසාතසීතං තකාගෙ චිත්තං වා

තසාතසී ඉච්චිතෙසං තකාගෙ චිත්තමාපස්සරෙත වා

කියා—තසා, කියි—තසී

එගෙසිති තිමස්සං? තුවා—තචං

ඉති භාවකරෙස තතිසො කණො

“තසාතසීතං තකාගෙ චිත්තං වා” කීමන්ද්‍රො, තසාතසීතං,
තකාගෙ චිත්තමාපස්සරෙන විකරෙසන තී සුභතතඨං වතුපාද
මිදං දණො ච විත්තානො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙව

කියා කියිති උද්ගරණී, තඨ ච කියාති තුවනසග්ගතො තා
වචනං කඨා “දව්හසස මමං සවිභවනිසස සෙ, තුවහාමුතං
තසීච්චි” තැඪිකිවච “තාවනි තසාමසා” තී සවිභවනිසස තුවහ

* ඉතඟ්භි සංසදිසාසෙව පිපල

සද්දසස නයාදෙසං කඛා නකාරසස ඉමිතා නාදෙසෙ කතෙ රූපං.
කිසිති තුමහසද්දතො සමිච්චතති. කඛා “අමහස මමං සච්චතති
සස සෙ ; සමිමහි රඹෙඤ්ඤ රඹ්චි” නාසිකිච්ච “ තුමහාමිහානං තසි
මසි” ති සච්චතතිසස තුමහසද්දසස තසිආදෙසං කඛා නකාරසස
ඉමිතා නාදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරුති සුච්චෙඤ්ඤයකතෙච.

සමනො චුච්චහසද්දපතිසං තාමකසෙස කතිසො පඨිච්චදෙ

211. අනාගතො හිසමිමනනං.

තසස අනාගතො අරහතො අනනාමාසජ්ජතෙ හිමති විහතති
මති.

අනාගතෙහි—අනාගතෙහි.

අනාගතොති කිමසං? ගිජෙති—ගිජෙති

හිසමිතති කිමසං? අනාගතො

අනනාමිති භාවනිදෙදසෙත අනාසද්දසස සකාදෙසො
හොති සබ්බාසු විහතතිසු

සරහො, සකා; සකං, සරහො, ඉච්චාදි.

“අනාගතො හිසමිමනනං” කිමසමිදං, අනාසද්දසස අනො
අනනාමාසජ්ජතෙ හිසමි. විහතතිමහිති ඤාපතසං. තිපදමිදං.
අභො ච විහතො ච සුච්චෙඤ්ඤයකෙච.

අනාගතෙහි අනාගතෙහිති උද්භරණති, තභ්ච අනාගතෙහිති
අනාසද්දතො හිසමිතති. කඛා ඉමිතා අනාසද්දනසස අනාදෙ
සං කඛා “සුච්චකාමෙ ඵ” ති අකාරසෙසතො කතෙ රූපං.
ඉතරං සුච්චෙඤ්ඤයකෙච, “සොතිසිතනං මහාතිමහි චා” ති
හසදෙසොච විසෙසො. කිචුද්දභරණති සුච්චෙඤ්ඤයකතෙච

212 තරහො සමිහති.

තරහො අනාගතො සමිච්චනසස හි හොති

අනාගති

තරහොහතහමච්චාරණසං සරහො සෙතතිවිසරස.

“තරහො සමිහති” කිමසමිදං, තරහො අනාගතො සමිච්චනසස
තිආදෙසො හොතිති ඤාපතසං. තිපදමිදං. අනාගතහමණිහා
සුච්චතතෙ, අභො සුච්චෙඤ්ඤයකෙච

අනාගතීති උද්භරණං, තසස පන අනාසද්දතො සමිච්චන.
කඛා අනනාමාසජ්ජතෙහිසමිච්චතො සමිච්චනං තිකාරදෙසෙ කතෙ
රූපං.

213 සසස රහො.

තරහො අනාගතො සසස විහතතිසස රහො රහොති.

අනාගතො

“සසස රහො” කිමසමිදං, තරහො අනාසද්දතො සසස විහතතිසස

තොආදෙසො භොතිහී ඤපතන්ථ. මිපදමිදං. අත්තඤ්ඤාභව
තතොඤ්ඤාභව වතතතෙ, අසො සුචිඤ්ඤාදෙසව.

අත්තතොති උදුභරණං, තස්ස පන අත්තසද්දතො සමාවචනස්ස
කඛා තස්සානතතරසුත්තවසමඛිකිච්චමිතා සස්ස තොආදෙසෙ
කතෙ රූපං.

214. සමා හා

නාගො අනතරො සමාවචනස්ස හා ගොති
අනතො

පුනග්ගහරණින නස්ස අනතරො නකාරස්ස රකාඤ්ඤා ගොති
සබ්බසු වචනෙසු.

(අනතනි ජාගො පුරසනා) අනුජො, අනුජං.

“සො නා” කිමසමිදං, තතො අත්තසද්දතො සමාවචනස්ස
තොදෙසො භොතිහී ඤපතන්ථ. මිපදමිදං. අත්තඤ්ඤාභව
තතොඤ්ඤාභව වතතතෙ, අසො සුචිඤ්ඤාදෙසව සමාස්ස
නාති වතතතෙ “සෙසතො ලොපං ගසිපි” ති වතතමාතෙ
“සබ්බසමාවුසොපසනනිපාතාදීති වෙ” ති විභතතිලොපං කඛා
ඵලං වුත්තතති දභිබ්බා, සමාසනිඤ්ඤො වා.

අත්තතොති උදුභරණං, තස්ස පන අත්තසද්දතො සමාවචනං
කඛා “අත්තතොති හිසමිමහනා; තතො සමිහනි” තාඤ්ඤිච්ච
මිතා සමාවචනස්ස තොදෙසෙ කතෙ රූපං. නනු “අවහතුවහනතු
රජවුත්තසමසද්දපිතාදීති සො නාවෙ” ති අත්තසද්දතො
සමාවචනස්ස තොදෙසොපලබ්භතෙව, අථ කිමසමිදන්ති. පිඤ්ඤ
සතකරමහස්ස අත්තතරවිඤ්ඤපතං භොති තෙනාහ; පුනග්ග
හරණින අත්තතො තකාරස්ස රකාඤ්ඤා භොති සබ්බසු වචනෙසු,
අනුජෙති හිතනසොගකරණනාති භාවො උදුභරණති ගොඵා
වුත්තතාති.

215. කුලගො ව.

කුල ඉච්චෙවගති සමාවචනස්ස හා ගොති
අගනිනා, දණ්ඩනා; ගිකුලනා, සසමගුනා
සමාති කිමන්ථං? අගනො, මුඛගො, ඉසොගො.
වසද්දග්ගහණං නාග්ගහණනුකඛිතස්සං

“කුලගො ව” කිමසමිදං, කුලගො ව සමාවචනස්ස තා භො
තිහී ඤපතන්ථ. මිපදමිදං අත්තතරසුත්තමිභානුවත්තතෙ, වග්ග
හණං තදනුකඛිතස්සං. අසො ව විග්ගතො ව සුචිඤ්ඤා
දෙසව

අගනිතාතදීති උදුභරණති, තස්ස ව අගනිතාති අගනිසද්දතො
සමාවචනං කඛා “අලපතෙ සි ගසඤ්ඤා” ති වතතමාතෙ “ඉච්ච
රණ්ඤවණණකුලා” ති කුලසඤ්ඤා කඛා අත්තතරසුත්තමිච්ච
කිමමිතා සමාවචනස්ස තොදෙසෙ කතෙ රූපං. දණ්ඩනාති ඵසාපි

එසේව නියො, 'අපො රසසමෙකවචනෙයොඤ්චි චෙ' තී රසසකරණමෙව විසෙසො ඉතරචසවච වුත්තසද්දසමෙව, උසඤ්ඤකරණමෙව විසෙසො

අනන්‍යයානුකූලී තිබුදුහරණී, තස්ච ච අග්‍යයොති අග්‍යියද්දතො යොවචනං කඤ්ච වුත්තනෙයෙන කුසඤ්ඤං කඤ්චා සමාවචනසාභාවා ඉමිතාදෙසමකඤ්චා "පචාදිතමත්තං" තාපිතිච "සො සවකතරසො කො" ති කුසස අතො කතෙ රූපං ඉතරති තංසද්දසානෙව.

216 සපතො සමිං සං වා

තසවා සපතො සමිංචචනස්ස සං හොති වා

කඤ්ඤං—කඤ්ඤං, රතනිං—රතනිං, ඉතමිං—ඉතමිං, චධුං—චධුං, සාගුං—සාගුං

"සපතො සමිං සං වා" කිමඤ්ඤං, තසවා සපතො සමිංචචනස්ස සං හොති විකප්පතාති ඤ්ඤපතස්ථං චතුසද්දමිදං අග්‍යො ච විග්‍යානො ච පුච්ඤ්ඤංසෙව

කඤ්ඤංසනුකූලී උදුහරණී, තස්ච ච කඤ්ඤංසනති ක ඤ්ඤ සද්දතො "ඉමිමෙතො අපචචයො" ති අපචචයං කඤ්චා සරලොපපකතිභාවාදිච කඤ්චා තතො කඤ්ඤංසද්දතො සමිංචචනං කඤ්චා "අලපතෙ සි ගසඤ්ඤං, තෙ ඉතමිං පො" ති වත්තමානෙ "අඤ්ඤං" ති ගසඤ්ඤං කඤ්චා ඉමිතා සමිංචචනස්ස සමාදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්‍යනණඵලං, තස්ච ච "අස චතුසේකවචනස්ස ඤ්ඤං" ති වත්තමානෙ "සතො නාදිතං" ති සමිතො අසාදෙසො ච සරලොපපකතිභාවො ච විසෙසො රතනියනති රතනී සද්දතො සමිංචචනං කඤ්චා "අලපතෙ සි ගසඤ්ඤං, ඉච්ඤ්ඤං ඤ්ඤංසනුච්ඤ්ඤං" ති වත්තමානෙ "තෙ ඉතමිං පො" ති පසඤ්ඤං කඤ්චා ඉමිතා සමිතො සමාදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්‍යනණඵලං, තස්ච ච "අස චතුසේකවචනස්ස ඤ්ඤං, අතො නාදිතං" ති වත්තමානෙ "පතො යා" ති යාදෙසොව විසෙසො ඉතරති වුත්තසද්දසානෙව, "අපො රසසමෙකවචනෙයොඤ්චි චෙ' තී රසකරණමෙව විසෙසො

217. සොතතති නපුංසකෙති

සංචිච්ඤං සොතං නි හොති වා නපුංසකෙති ලිඛිතති

අච්චි—අච්චි, ආච්චි—ආච්චි එච්ච, දුච්චි

නපුංසකෙති කිමස්ස? ඉතමිංසො

"සොතතති නපුංසකෙති" කිමඤ්ඤං, සංචිච්ඤං සොතං නිආදෙසො හොති නපුංසකෙති ලිඛිතති සරෙසං විකප්පතාති ඤ්ඤපතස්ථං නිසද්දිදං වාග්‍යනණඵලානුචකතො, අග්‍යො පුච්ඤ්ඤංසෙව.

අච්චි අච්චි උදුහරණී, තස්ච ච අච්චි අච්චි සද්දතො යො වචනං කඤ්චා අග්‍යතරසුත්තච්චිචචචනා තස්ස නිකාණ්දසා

කඩා " යොසු කතනිකාරලොපෙසු දීප " නති දීපෙ කතෙ රූපං. ඉතරං තංසදීපමෙව ඉතරනී වෙ වාග්ගහණඵලාති, තස්ථ ච දදීති දෙසිද්දතො යොචචනං කඩා චුත්තනසෙන කුසඤ්ඤා කඩා " කුලුතො සසස භො වා " නී වතනමාතෙ " සපතො ච යොනං ලොපො " නී යොචචනසස ලොපං කඩා " යොසු කතනිකාරලොපෙසු දීප " නති දීපෙ කතෙ රූපං. ඉතරං තංසදීපමෙව.

ඉතිගොති කිචුදුකරණං, තස්ස " අපො රසසමෙකචචනසොකපි වෙ " ක්ථි රසසකරණමෙව විසෙසො

218. අතො නිච්චං

අකාරගෙනති නපුංසකල්ඛෙයති ඉසානං නි ගොති නිච්චං සබ්බාති, ආති, නාති, කාති ; භසාති, රූපාති

" අතො නිච්චං " කිමත්ථීදං, තස්මා අකාරනතො නපුංසක ලිච්චතො යොනං නිච්චං තීආදෙසො භොතිති ඤපතස්ථං. චිපද ථීදං. අනග්ගරසුභතමිනිච්චිකා යොචචනං, අපො සුච්චිඤ්ඤායෙකච

සබ්බාති යාතිතකදීති උදුකරණති, තස්ථ ච සබ්බාතිති සබ්බසඤ්ඤා තො යොචචනං කඩා අනග්ගරසුභතමිනිච්චිකා යොචචනං නිආදෙසං කඩා චුත්තනසෙන දීපෙ කතෙ රූපං ඉතරනී සුච්චි ඤ්ඤායෙකච

219. සිං.

අකාරගෙනති නපුංසකල්ඛෙයති සිච්චතස්ස අං ගොති නිච්චං සබ්බං, ආ, නං, කං ; රූපං.

" සිං " කිමත්ථීදං, තස්මා අකාරනතො නපුංසකලිච්චතො පිච්චනසස අංආදෙසො භොතිති ඤපතස්ථං. චිපදථීදං. නපුං සකග්ගහණඵල ආතොග්ගහණඵල වතනො, පිසස අනති විග්ගතෙ " තාමානං සමාසො සුභතමෙථා , උර්භ තපපුරිසා " නී වතනමාතෙ " අමාදෙසො පරපදෙභී " නී සහ තපුරිසසඤ්ඤා සමාසං කඩා " වොසං විගතනිඤො ලොපා වෙ " නී විගතනිලොපං කඩා " සර සරෙ ලොප " නති වතනමාතෙ " වා පඤ්ඤ අසරූපා " නී පරසරසස ලොපං කඩා තතො සුභපතනී. කඩා " සෙසතො ලොපං හපි පි " නී සිමිති ලුගතෙ සිතති රූපසීධි, අථචා, සිති පච්චනනාතිඤ්ඤා සො, අනති උපයොගතිඤ්ඤාසො, තද චුත්තනසෙන සකිට්ඨාතච භොති, අපො සුච්චිඤ්ඤායෙකච

සබ්බනතකදීති උදුකරණති, තස්ථ ච සබ්බාති සබ්බසඤ්ඤා තො පිච්චනං කඩා අනග්ගරසුභතමිනිච්චිකා සිච්චතනිසා අමාදෙ සං කඩා සරලොපපකඩිභාමාදිමි කතෙ රූපං ඉතරනී තංසදී පාතෙච

220. ඉසසගතා ලොපං හපිපි

තරතා නිද්දිංසති ලිඛෙයති ඉසසගතා හපි ඉංච්චගෙ ලොප මාසජ්ජතෙ

ගොති ඉහපි, සා ඉහපි ; ඉහා දණ්ඨ, ඉහා දණ්ඨ ; ඉහා සස්,

සො සසා; හො ග්ඡ, සො ග්ඡා.

සසහොති කිච්ඡං? පුටිසො ගච්ඡති.

ගසිති කිච්ඡං? ඉහපිසා, සනපුසා.

“සෙසහො ලොපං ගසිපි” කිච්ඡමිදං, “සිං, සො, සනච, ආ සිමිති, අං නපුංසකො, පුමනහසා සිමිති, සඛාහො ගසෙච චා, සනෙච, අච්ඡන්ච ච හෙ, බුහුඛාහො ගසෙචෙ” ති එවිච්ඡාදිති නිද්දිච්චං ඵපෙති; සෙසහො පඤ්ඤා ගසි ඉච්චෙතෙ ලොපමාපච්ඡන්තොති සදුච්ඡතං. පච්ඡදමිදං, අපිහහගණං පුහිසසං සච්චිණ්ඤති. අසො සුච්චිණ්ඤයෙච.

හොතිතාදිති උදහරණති, තස්ච ච හොතිති භූ සහොසමිති මසස ලබ්ධිකාදසඤ්ඤාදිසස “චනනමාහෙ මානහො” ති අනනසච්චං කති; “අසංසොගහනසස වුචි කාරිහෙ” ති චනනමාහෙ “අසෙඤ්ඤ පෙ” ති වුචිං කති; “ඔ අච සරෙ” ති මකාරසස අචාදෙසං කති; තෙහබ්බං තෙහා භවනනසඤ්ඤොහො “ඉහිස මහො ආසච්චෙසො” තාච්චිච්ච “නදද්ගොචා ඊ” ති ඊසච්චං කති; “නතුසස තමිකාරෙ” ති චනනමාහෙ “භවහො හොහො” ති භවහනසඤ්ඤොහොහොදෙසං කති; සරලොපපකතිභාචාද්ච කති; හොතිසඤ්ඤොහො “ප්‍රිච්චහණි පච්චා” ති චනනමාහෙ “ආලපහෙ චෙ” ති සිච්චිච්චං කති; “ආලපහෙ සි ගසඤ්ඤා” ති නසස ගසඤ්ඤං කති; “අහො රසෙචෙකච්චිච්චෙසොච්චි චෙ” ති රසං කති; ඉච්චිතා ගලොපෙ කහෙ රූපං. ඉහිති ඉහිසඤ්ඤොහො වුහනහසෙහ ආලපහෙකච්චිච්චං කති; “හො හෙ භූ” ති චනන මාහෙ “ඤ්ඤා රසස” තති රසෙස කහෙ වුහනහසෙහ ගලොපෙ කහෙ රූපං. සාති නසඤ්ඤොහො “ඉහිසච්චොහො ආසච්චෙසො” ති ආසච්චිච්චං කති; තහො සිච්චහතිං කති; “අනපුංසක සසාසං සිච්චි; අචුසස මො සා” තාච්චිච්ච “එහහෙහොහො” ති නකාරසස සකාර්ඤ්ඤෙසං කති; තෙහබ්බං තෙහා වුහනහසෙහ සිච්චි ලහෙහ රූපං. ඉහිති ඉහිසඤ්ඤොහො සිච්චහතිං කති; “අහො රසෙචෙකච්චිච්චෙසොච්චි චෙ” ති රසං කති; සිච්චි ලහෙහ රූපං. හොති හෙච්චා වුහනහසෙහ භවනනසඤ්ඤාච්චිච්චිච්චාදෙහි; තහො ආලපහෙකච්චිච්චං කති; “භවහො හොහො” ති චනනමාහෙ “හො හෙ භූ” ති භවනනසඤ්ඤොහොහොදෙසං කති; වුහනහසෙහ ගලොපෙ කහෙ රූපං. අහිති අහිසඤ්ඤොහො වුහනහසෙහ ආලපහෙකච්චිච්චං කති; “හො හෙ භූ” ති චනන මාහෙ “ඤ්ඤා රසස” තති රසෙස කති; වුහනහසෙහ ගලොපෙ කහෙ රූපං. ඉහිති වුහනසද්දසාහෙච. සහෙති සඤ්ඤොහො වුහනහසෙහ ආලපහෙකච්චිච්චං කති; “හො හෙ භූ” ති චනන මාහෙ “අකාරපිභාද්දහනාහො” ති සඤ්ඤොහොසකාර්ඤ්ඤෙසං.

* “අහො—හෙ—චෙ” ති රසෙස සච්චෙහෙහ හොතිච්ච අච්චිච්චෙහ ච්චෙච්චෙහ සර්ඤ්ඤොච්ච “කච්චිච්චිච්චං කෙති” ති වුහනහොච්චං හොදෙහො.

කඩා "හො ගෙ තු ; කාලපා රසස" නම් වග්ගමානෙ "ආකා
රෙ වා" නි ආකාරසස රසස කඩා වුත්තනසෙත ගලොසෙ කනෙ
රූපං තථා ධර්මයි. කිවුදුහරණ්ති සුවිලෙඤ්ඤාසකනෙව.

221. සබ්බාසමාමුසොපසගගතිපානාදිති ව

සබ්බාසං විපනනිතං එකවචනබහුවචනානං සම්මාදුක්ඛා
නනිසාවගුනවිපවිජ්ඣිසනනටිතං ලොරසා හොති, අමුසොප
සගගතිපානා ඉච්චෙවමාදිති ව.

කං පනාමුසො, තුච්චෙත පනාමුසො, පදසො ධවමං වාචෙසො,
විහාරං චෙව උපගවජ්ඣනි
වසද්දගගගණමවධාරණ්ඨං.

ප පණ නි නි උ දු සං පි අව අනු පපි අඛි අභි පති සු ආ අති අපි
අප උප ඉති විසනපසගගා.

පහාරණ, පණහරවා, නිහාරණ, නිහාරණ, උහාරණ, දුහාරණ,
සංහාරණ, විහාරණ, අවහාරණ, අනුහාරණ, පපිහාරණ, අඛිහාරණ,
අභිහාරණ, පතිහාරණ, සුහාරණ, ආහාරණ, අතිහාරණ, අපිහාරණ,
අපහාරණ, උපහාරණ එවං විසතිඋපසගගගති ව

සථා නථා එවං චලු චො භගු භගු අචො අච භි තු ව
වා චො හං අහං අලං එව හො අහො ච ච රෙ අරෙ හරෙ
ඉච්චෙවමාදිති නිපානෙති ව සොපෙතබ්බා

"සබ්බාසමාමුසොපසගගතිපානාදිති ව" කිමන්ථීදං, ආමුසො
සද්දුචො ව උපසගගතිපාන ඉච්චෙවමාදිති ව සබ්බාසං ජිගහන්තං.
ලොපො හොතිති සදුපනන්ති. කිපදථීදං. ලොපගගගණ්ඨිකානු
වග්ගතො, අනෙථා ව විගගහො ව සුවිලෙඤ්ඤාසෙව. වගගගණ්.
"අසො රසසමෙකවචනසොකපි වෙ" නි එන්ථි වස අවධාරණ්ඨං.
උපෙවච අන්ථිං සජ්ඣන්ති පාදසො උපසගගාති වුත්තා, පදනමාදී
මජ්ඣාචසාස නසු හිපතනතිති යථාදසො නිපාතාති වුත්තා.

කං පනාමුසො තුච්චෙත පනාමුසොතඤ්ඤිති උදුහරණ්ති, තන්ථි ව
ආමුසොති ආමුසොසද්දුචො පඨමෙකවචනබහුවචනාති කඩා
අනන්තරසුත්තමසිතිවච්චිතා තෙසු ලුචොතසු රූපං. පදසොති
පදසොසද්දුචො තඨසෙකවචනං කඩා තස්මිං ලුචොත රූපං.
සෙඨි සෙඨිසද්දුචො සත්තමොකවචනං කඩා තස්මිං ලුචොත
රූපං. පපති ආදිතා නසෙත උපසගග දසෙසකා තෙසෙව
තාමිපදෙහි යොජෙඨා දසෙසනො පහාඉඤ්ඤාදිමාහ, තන්ථි ව
පහාරෙහි පසුබ්බස හර හරණ්ඨිමස පසද්දුචො සුප්පතයි.
කඩා පහරණනති අනෙ "විසරුපදද්දුචො චො" නි වග්ගමානෙ
"හාවෙ වෙ" නි ඡප්පවචසං කඩා කාරිතච්චි කඩා "කාරිතානං
ණෙ ලොප" නි ඡච්චි ලුචොත "අසංසොගගගසස වුචි කාරි
නෙ" නි වුච්චිති කනෙ වුත්තනසෙත සුප්පතයි. කඩා "අනො
නෙතා" නි වග්ගමානෙ "සො" නි සියෙසාකාරදෙසං කඩා පර

ලොපපකභිභාවාදිව කඩ්ඩා පසද්දානො පරසස පිච්චනසස අනන්තර පුත්තමධිකිච්චමිනා ලොපප කතෙ රූපං. සෙසාති සුචිඤ්ඤාසක තෙව

222 පුමසස ලිඛිතාදිසු සමාසෙසු

පුම ඉච්චනසස අනොනා ලොපමාපජ්ජනෙ ලිඛිතාදිසු පරප දෙසුපි සමාසෙසු

සුලලිඛිතං, පුමභාචො, පුමකිංකලො

පුමසෙසති කිමනං? ඉතපිලිඛිතං, නසුංසනලිඛිතං

ලිඛිතාදිසුති කිමනං? පුමනපි

සමාසෙසුති කිමනං? පුමසස ලිඛිතං

“පුමසස ලිඛිතාදිසු සමාසෙසු” කිමනංදීදං, පුම ඉච්චනසස අනොනා ලොපමාපජ්ජනෙ ලිඛිතාදිසු පරපුතෙසු සධ්ධිසමාසෙසුති සුපනන්. තිපදමීදං. ලොපස හන්චිභානුවතතතෙ, අනොනා සුචිඤ්ඤාසෙකච්ච පුමසස අ = පුමඅ ඉති විග්ගහං කඩ්ඩා වුත්ත ගසෙන ජඪිසමාසං කඩ්ඩා සරලොපං කඩ්ඩා තෙතධිං තෙතා ලොපමපෙකභිභා ජඪිනතං කඩ්ඩා පුච්චසාති වුත්ත.

සුලලිඛිතකතදීති උදහරණ්ඪී, තන්ච ච සුලලිඛිතනති පුමසස ලිඛිතනති අනෙ වුත්තනසෙන ජඪිසමාසං කඩ්ඩා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” ති වත්තමානෙ ඉමිනා පුමනතසස ලොපං කඩ්ඩා වුත්තනසෙන උකාරසස ලසඤ්ඤා කඩ්ඩා “අමො නිග්ගහිතං කාලපෙති” ති මකාරසස නිග්ගහිතං කඩ්ඩා “නිග්ගහිතච ; කිපි ලොප” නති වත්තමානෙ “ඛුජ්ජනෙ චෙ” ති නිග්ගහිතලොපං කඩ්ඩා “පරචෙභාවො ධාතෙ” ති ලකාරසස චෙභාවාදිමිති කතෙ රූපං.* පුමභාවොතිදමපන නංසදිසමෙච, නිග්ගහිතසස වග්ගහිත කරණමෙච විසෙසො පුච්චකාකිලොති නංසදිසමෙච, පුමා ච සො කොකිලො වාති අනෙ “නාචානං සමාලො පුත්තනන්ච” ති වත්ත මානෙ “විපදෙ ධුලුකිකරණෙ කමමධාරසො” ති කමමධාරස සමාසොච විසෙසො කිච්චදහරණ්ඪී පුච්චඤ්ඤාසකතෙව.

223. අං සච්චනො සසඤ්ඤානො.

අංචචනසස සං චොති චා ජනො සසඤ්ඤානො

ඉතපිසං—ඉතපි.

සසඤ්ඤානොති කිමනං? අච්චනො, චොතිනො.

අච්චති කිමනං? ඉතපිති

“අං සච්චනො සසඤ්ඤානො” කිමනංදීදං, අංචචනසස සච්චාදෙසො භොති ජනො සසඤ්ඤානො විකසෙතනාති සුපනන්. චතුසද ටීදං. වාග්ගහන්චිභානුවතතතෙ, අනොනා සුචිඤ්ඤාසෙකච්ච. ඉධ ච ජනොති පටිලඛිපසඤ්ඤාපි ඉතාරූචිණ්ණං. පටිනඛිපති, පස ඤ්ඤානොති ජකාරපි පටිලඛිකාසඤ්ඤාං පටිනඛිපති.

* කාසං රූපලිඛිතාදිසා පෙට්ටි

ඉන්ද්‍රියවරණ, තස්ස පන ඉන්ද්‍රියඥානො අංචවනං කඛා
“ආලපනෙ පි ගසඤ්ඤා; ඉච්ඡාභූවිඡ්ඡාභූවිඡ්ඡා” ති අබ්බිච්ච
“තෙ ඉන්ද්‍රියං පො” ති පසඤ්ඤාං කඛා ඉච්ඡා අංචවනස්ස යචා
දෙසං කඛා “අසො රස්සමෙකච්චනධොසංචි වෙ” ති රස්ස
කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහණථිලං.

දණ්ඩිතං. ගොභිතඤ්ඤා කිච්චුඤ්ඤාභූවිඡ්ඡා, තස්ස ච දණ්ඩිතඥානො අං
චවනං කඛා චූඤ්ඤානධොසන කුසඤ්ඤාං කඛා පසඤ්ඤානාභාවා
ඉච්ඡාදෙසමකඛා චූඤ්ඤානධොසන රස්සං කඛා ඉද්දමෙච්චිතිච්ච
“තං කුච්ඡො කතරස්සා” ති අංචවනස්ස නංආදෙසෙ කතෙ රූපං.
ඉතරං නංචදිසමෙච්ච. ඉන්ද්‍රියවිච්චි කිච්චුඤ්ඤාභූවිඡ්ඡා, තං සුච්චිඤ්ඤාදෙස
මෙච්ච.

224. ගං කුච්ඡො කතරස්සා.

තස්සා කුච්ඡො කතරස්සා අංචවනඤ්ඤා නංආදෙසො භොගිති.

දණ්ඩිතං, භොගිතං
කුච්ඡොති කිච්චිං? මෙඤ්ඤා.
කතරස්සාති කිච්චිං? කුච්චිං.

“තං කුච්ඡො කතරස්සා” කිච්චිච්චිදං, තස්සා කුච්ඡො කතරස්සා
අංචවනස්ස නංආදෙසො භොගිති ඤ්ඤාපනඤ්ඤා චිපදච්චිදං. අං
ගහණච්ඡාභූවිඡ්ඡානතෙ, අසො සුච්චිඤ්ඤාදෙසම කතො රස්සො
සස්ස පො = කතරස්සො, තස්සා කතරස්සා, කුච්ඡොතිච්ඡා
කුච්චිකරණං.

ඉද්දමෙච්චිති භෙච්චා චූඤ්ඤානධොසන. වෙසඤ්ඤා කිච්චුඤ්ඤාභූවිඡ්ඡා,
තස්ස පන වෙසඤ්ඤාභූවිඡ්ඡා අංචවනං කඛා චූඤ්ඤානධොසන ලස
ඤ්ඤාං කඛා “අසො රස්සමෙකච්චනධොසංචි වෙ” ති රස්සං
කඛා සභිච්චි කතරස්සා ලභො අංචවනෙ කුච්ඡොනාභාවා ඉච්ඡාදෙ
සමකඛා “අමෙච්චා භිග්ගානිතං කුච්චපෙච්චි” ති අංචවනස්ස භිග්ගා
භිග්ගෙ කතෙ රූපං. කුච්චිකරණං කිච්චුඤ්ඤාභූවිඡ්ඡා, තස්ස පන කුච්චි
භූවිඡ්ඡා අංචවනං කඛා චූඤ්ඤානධොසන කුසඤ්ඤාං කඛා සභිච්චි
කුච්ඡො අංචවනෙ කතරස්සාභාවා ඉච්ඡාදෙසමකඛා චූඤ්ඤා
නධොසන අංචවනස්ස භිග්ගානිතෙ කතෙ රූපං.

225. සොභගතො.

සොභිසං. සොභං කුච්ඡො කතරස්සා භොගදෙසො භොගිති.

දණ්ඩිතො, භොගිතො; භෙ දණ්ඩිතො, භෙ භොගිතො
කතරස්සාති කිච්චිං? අභගසො, මුභගසො, ඉසසො.
කුච්ඡොති කිච්චිං? සසමභගතො.
සොභගති කිච්චිං? දණ්ඩිතො, භොගිතො

“සොභගතො” කිච්චිච්චිදං, තස්සා කුච්ඡො කතරස්සා සොභං
නංආදෙසො භොගිති ඤ්ඤාපනඤ්ඤා චිපදච්චිදං. කුච්ඡොභණං ච
කතරස්සභගහණං ච චග්ගතෙ, අසො සුච්චිඤ්ඤාදෙසම

දණ්ඩිතොනදීති ඉද්දමෙච්චිති, තස්ස ච දණ්ඩිතොති දණ්ඩි

සඳුහො යොව්වනං කඛා වුහනනසෙන කුසඤ්ඤං කඛා
“අභො රසසමෙකව්වනසොසපි වෙ” තී රසසං කඛා අනන්තර
සුභතමච්චිකිම්මිතා යොව්වනසස නොආදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉත
රුහි තංසදීසානෙව

අඟ්ගයොහිදීහි කිවුදුහරණි, තස් ව අඟ්ගයොහි අඟ්ගිසඳු
හො යොව්වනං කඛා වුහනනසෙන කුසඤ්ඤං කඛා සභිපි
කුහො යොව්වනෙ කතරසසාභාවා ඉමිතාදෙසමකඛා “පමාදින
මහන” නති වහනමානෙ “යොසකතරසො කො” තී කුසස
හෙත කතෙ රූපං. ඉතරුහි තංසදීසානෙව. සසමුහුහොතිපි
කිවුදුහරණං, තසස පන සසමුහුසඳුහො යොව්වනං කඛා වුහන
නසෙන උපඤ්ඤං කඛා “අභො රසසමෙකව්වනසොසපි වෙ” තී
රසසං කඛා සභිපි කතරසසා උහො යොව්වනෙ කුසසාභාවා ව
ඉමිතාදෙසමකඛා “උහො වොකාගෙ වෙ” තී එස් කාරග්ගහ
ණෙන යොව්වනසස නොආදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරුහි සුචි
ඤ්ඤාසකනෙව.

226. සමිහනි

තසමා ඛිංගා කතරසසා සමිච්චනසස හි හොති
දණ්ඩිහි, හොඟිහි
කතරසසාහි කිමස්? ව්‍යාඛිචිහි.

“සමිහනි” කිමස්චිදං, තසමා කුහො කතරසසා සමිච්චනසස
නිආදෙසො හොතිහි ඤ්ඤපතස්. විපදමිදං. කුහගහණං ව
කතරසසග්ගහණං ව වහනතෙ, අහො සුචිඤ්ඤාසකව.

දණ්ඩිහිතඤ්ඤිති උදුහරණි, තස් ව දණ්ඩිහිහි දණ්ඩිසඳුහො
සමිච්චනං කඛා වුහනනසෙන කුසඤ්ඤං කඛා “තං කුහො
කතරසසා” තී වහනමානෙ ඉමිතා ස්ථො නිආදෙසෙ කතෙ
රූපං. ඉතරං තංසදීසමෙව

ව්‍යාඛිචිහි කිවුදුහරණං, තසස පන ව්‍යාඛිසඳුහො සමිච්චනං
කඛා වුහනනසාගෙ සභිපි කතරසසාභාවා ඉමිතාදෙසමකඛා
“සමිහිච්චනං වොචිමිහි වා” තී ස්ථො මහිආදෙසෙ කතෙ
රූපං.

227. කිසස ක වෙ ව.

කිව්ච්චනසස උනා හොති වසව්ච්චනස පරෙ
කච්ච හොගාසි සිං රදවාතං පිසතිසස
වසඳුගහගණන අවසව්ච්චනස පරෙපි උනා හොති.
උනා නං නිඤ්ඤමරහති, කච්චං චොචසි සිං ඛිච්චං.*
වච්චි කිමස්? කුහො භගහොසි සිං.

“කිසස ක වෙ ව” කිව්ච්චිදං, කිව්ච්චනසස කාදෙසො හොති
වසව්ච්චනස පරෙති ඤ්ඤපතස්. ව්‍යාඛිච්චිදං. අහො සුචිඤ්ඤ
සකව.

* සචං. චොචසිදං. ඛිච්චං. වරච්ච

එ ගතොසීති උද්ගරණං, තස්ස පන කීංසද්දුතො සත්තමාසෙථ
 “කුචි තො පචමාසෙථ; භුථ සත්තමීසා සබ්බතාමෙති” ති වග්ග
 මානෙ “කීංසා වො වෙ” ති වසඤ්චෙසං කඤ්චා ඉච්චිතා කීංසද්දුසං
 කාදෙසං කඤ්චා “කාදෙසා විගතතිසද්දුසො” ති විගතතිසං සද්දුසො
 කඤ්චා “සරං—පෙ—පසති” ති පුබ්බසරස්ස ලොපං කඤ්චා තෙ
 තබ්බෙ නිතෙ රූපං. අනෙකස්සන්තා නිපාතානං වග්ගභණ්ණස්ස ව
 තිපාතන්තා තපථිලා, අස්සෙතො වග්ගභණ්ණෙ අවසඤ්චෙසෙ
 පරෙපි සො හොතිති ආදිමාන සො තතති ආදීති පඤ්චාද්ගර
 ණති, තඤ්ච මොති කීංසද්දුතො සිච්චනං කඤ්චා ඉධ වග්ගභණ්ණ
 කීංසද්දුසං කාදෙසං කඤ්චා “අතො තෙනා” ති* වග්ගමානෙ
 “සො” ති පිස්සොකාරදෙසං කඤ්චා සරලොපපකතිභාවාදිමි
 කතෙ රූපං. තථිත්ති කීංසද්දුතො තෙන පකාරොතාති අතෙථ
 “සබ්බතාමෙති පකාරච්චතෙ තු ථා” ති වග්ගමානෙ “කිම්
 චෙති ථ” තති ථංපච්චෙසං කඤ්චා ඉච්චිතා කීංසද්දුසං කාදෙසං කඤ්චා
 තතො නාච්චිතං කඤ්චා හෙතා චුත්තනසෙන විගතතිලොපෙ
 කතෙ රූපං.

කුතොති කිද්දුගරණං, තස්ස පන කීංසද්දුතො පචමාසෙථ “කුචි
 තො පචමාසෙථ” ති තොපච්චෙසං කඤ්චා සතිපි කීංසද්දු වසඤ්ච
 සසාතාවා ඉච්චිතාදෙසමකඤ්චා තමෙච්චිතිච්ච “කු භිංහංසු වෙ” ති
 වග්ගමානෙ “භුගොරථස්ස වෙ” ති කීංසද්දුසං කාදෙසෙ කතෙ
 රූපං. නභු වග්ගභණ්ණෙ භවිතබ්බිච්චෙචාති න භවිතබ්බිං. කඤ්චා
 “කීංසං ක සබ්බතා” ති වග්ගබ්බෙ වෙති නිසමකරණං සථි
 අනබ්බෙසතං, † තඤ්ච න හොතිති සුපනන්තං. තිස්ස ක වෙති
 අච්චිතා වග්ගභණ්ණරණං සථි පනාපිස්සතං, ‡ තඤ්ච භවතොචාති
 සුපනන්තං.

228 කු භිංහංසු ව.

කිම්චෙචිතස්ස කු භොති භිංහං ඉච්චෙතෙසු පරෙසු

කුඤ්චා භව්ඤ්චි—කුඤ්චා භව්ඤ්චි

චසද්දුගතභණ්ණෙ නිච්චතංදුමතංපච්චෙසෙසු පරෙසු අසුසුභා

පිඤ්ච කු භොති

කුඤ්චිතං—කුඤ්චිතං

“කු භිංහංසු ව” කිමස්සිද්දං, කිම්චෙචිතස්ස කාදෙසො භොති
 භිංහං ඉච්චෙතෙසුති සුපනන්තං. තිපදපිදං. කීංහභණ්ණිකාභු
 වතකතො, අතො ව විග්ගතො, ව සුච්චෙසුසෙසෙච්ච

කුඤ්චා කුඤ්චති උද්ගරණති, තෙසමතන කීංසද්දුතො “කුචි තො
 පචමාසෙථ; භුථ සත්තමීසා සබ්බතාමෙති, කඤ්චා වො වෙ” ති
 වග්ගමානෙ “භිංහංචිචන” තති භිංහංපච්චෙසෙ කඤ්චා අනන්තර
 පුත්තමසිච්චිච්චිතා කීංසද්දුසං කාදෙසං කඤ්චා “කාදෙසා විගතති

* ඉදමස්සිම, පිපල † අපිස්සතං, පිපල ‡ අනපිස්සතං, පිපල
 § අසුසුභාපි, මරමිම

සඤ්ඤායො" ති හිංහංපච්චසානං විහතතිසඤ්ඤං කඛා වුහත විහතනායනතනා විහතනාදිමහි කතෙ රූපානි. චනාහණෙන කිං සඤ්ඤා වුහතාසිකාරමසිකිච්ච "හිංහංභිවන" නති හිචනං පච්චසෙ කතෙ ක්වාදෙසො හොති, තෙන කුභිමනනති ආදිති සිජ්ඣනති එචමඤ්ඤාපි යොජෙතබ්බා ඉමසසානනතරං "සෙ සෙසු චෙ" ති සුහතමසිතං

229 සෙසෙසු ච

කිමිචෙචනසස ඌකා ඌහාහි සෙසෙසු විහතතිපච්චසෙසු පරෙසු.

ඌකා පකාරෙහි කථං, නං පකාරං කථං

චසඤ්ඤාහණං කකාග්ගුකඛිනසං

"සෙසෙසු ච" කිමසුච්චිදං, සෙසෙසු විහතතිපච්චසෙසු කිමිචෙච තසස කාදෙසො හොතිති ඤ්ඤපතස්සං. විපදමිදං මණ්ඩුකගහත කගහහණමිනානුවහතතෙ, සථාසිකතා. කිංගහණච චගහහණං කගහහණනුකඛිනසං, තස්ස පයොජනං හෙඨා වුහතමෙච. "කිසස ක චෙ චෙ" තිමසසානනතරමිමසිං චහතබ්බෙපි ඉහොච්චා රණං මණ්ඩුකගහියොපසධිකාර හොගතිති ඤ්ඤපතස්සං, පකති හෙසාචරිසානං සථාසථා වුච්චමානෙ විනාච ගජචරුතාසාධිප්පාස විඤ්ඤපතං හොති, තථාතථා චඛා අබ්භ්භාසවිඤ්ඤපතං.

කො පකාරෙතනදිති උදගරණති, තස්ස ච කොති කිංසඤ්ඤො සිචචතං කඛා "කිසස ක චෙ චෙ" ති චහතමානෙ ඉමිතා කිං සඤ්ඤාසකාදෙසං කඛා "අහො හෙතා" ති චහතමානෙ "සො" ති සියෙසාකාරදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. කථනති තතොච කො පකාරෙහි අසෙ "සබ්බතාමෙහි පකාර චචතෙ භු ථා" ති චහතමානෙ "කිමිචෙහි ථ" නති ථංපච්චසං කඛා ඉමිතා කිංසඤ්ඤා සාදෙසං කඛා තහො සුභ්භතං කඛා "සෙසතො ලොපං ගසිපි" ති චහතමානෙ "සබ්බාසමාවුසෙප සග්ගතිපාතාදිහි චෙ" ති විහතතිලොපෙ කතෙ රූපං කන්ති අචචතචසෙස වුහතං, තථා කථනති ඉහ ච 'කො පකාරෙ කං පකාර' නතිමාති ඉහරෙසමස්චාකාචසෙතොදගරණචසෙස ච ගතිතාති.

සදි හි හාති කෙචලච්චචාකනති හචෙසු, වුහතිසා සෙසෙසු විහතතිපච්චසෙසුති වුහතනා සරූපෙන චඛා පයොනච්චතෙ සති උභතතාසසෙසො සියා කෙචලච්චහ උදගරණති හචෙසු, විභවිහානු කථං කථනති න චහතබ්බිභාවිප්පසෙසො සියාති. තරෙච්චසකාරෙතෙච හමිතබ්බා, හොතසථාති තථා හචිහුතසථා, සථා 'එකෙතොදසෙවෙන අබ්බිසෙවෙන ගරුපි ඤ්ඤාතාති හචනති' ති. හචබ්බිචා, නඛිදචෙචාතනි ථිං. "කිසස ක චෙ චෙ" ති ථස්ස චගාහණෙනච සිජ්ඣ තතොති සිජ්ඣති, තථාපිදං තිසෙසරණස්චිචිතනති. සිචෙ සතෙරචෙතා තිසෙස වා හොති, අස්සනතරවඤ්ඤපතාස වා ;

අසමපනෙත් නිසමො, සවෙ කිංසද්දසස කාදෙසො ඉභාති සෙසවිහනත්පච්චසෙසු පරභුතෙකෙව, න තඛිඛිරහිනෙසුති. තෙන කිංසද්දසස 'කිමෙවිදං චුතතකරිසපුණ්ණං,* කිං තෙ වකකලී, කිං තෙ ජටාති' ති ආදීසු කිංසද්දතො සිවිහනත්තං නනා " සෙස තො ලොපං ගසීපි " ති සිමගි ලුතත පරෙසං විහනත්පච්චසාන මහාවා ඉමිතාදෙසො න හොතිති.† නහු සෙසග්ගහණේතෙ විධාපි හවිතබ්බං නිසමාභාවාති. අනෙච්ච නිසමො සෙසසද්දසස සාපෙකඛිතතා, සඨාති; සං කිච්ච දබ්බජාතිකං සමොධානෙනා තතො විසුමෙකං ගගෙතා සෙසං ධිපෙතිති චුතතා සතො සං ගතිතං, තතො නමෙචාවසිඪං සෙසං නාම, න සබ්බං, තථා ඉධාපි කිංසද්දසස පාවිපදීකතතා තතො පරං හවිතබ්බං යෙ විහනත්පච්චසාන, තෙ සමොධානෙනා තතො චපච්චසසස විසුං ගතිතතතා තදවසිඪා විහනත්පච්චසාන සෙසා නාම ගොනත්ති හවිකෙවිමං, කිංසද්දතො පරං හවිතබ්බානං විහනත්පච්චසානං චපච්චසං ගගෙතා " කිංස ක වෙ වෙ " ති සුතතං විසුං න චතතබ්බං තසසාපි පච්චසතතා ඉමිතාව සිජ්ඣිතතොති විසමොසං කථාමිග්ගො, තථාපි හවිතො පුඤ්ඤමෙචාවලමෙබ්බානං පරිහාරමෙත්ච චකඛාම, යදී පන තං න චුතතං හවෙසං, නිදමපනජ්ඣිතිසං‡ හවෙසං සෙස සද්දසස සාපෙකඛිතතා අඤ්ඤසස වාපෙකඛිතබ්බාසාභාවා, යදීපි වදෙසපුං " කු භිංගංසු ව, තුතොථෙසු වෙ " ති සුතතවසං වනා තදනනාරං චුතත අපෙකඛිතබ්බානං සහතිති, තද " සබ්බසෙස තසසකාරෙ වා " තිමසස තොථග්ගහණං ධිපෙතා සෙසග්ගහණ මෙච අනනාරතතා චතතතිති සබ්බා සියා, අථාපි වදෙසපුං, තමිපි වනා පච්චා න චතතබ්බනති තදපි " හු නිව්ච " නතිමසස " කිංගහණමනුවතතතිති සබ්බා සියා, න ව සසකා කිංගහණමෙ වෙත් නසීති චතතා, " කිංස ක වෙ වෙ " තිමසස න චතතබ්බතා පටිඤ්ඤතතතා, " කු භිංගංසු වෙ " ති එත්ච අධිපෙතතසසාපි " සබ්බ සෙසතසසකාරෙ වා " තිමිහා බ්බවච්චිතතතතා ව. යදී පන බ්බ වච්චිතතං සියා, ඉභානුවතතිතසස උතතරහු නානුවතතනකාරණ භාවා චතතිතබ්බමෙච අථාපි ව වදෙසපුං චග්ගහණං තදනුකඛිති නසං, තෙනානුකඛිතිහං චොතතරහු නානුවතතතිති. තමපන මහගිතබ්බං තද කථෙචනිදං සුතතං චතතබ්බනති. යදීති " කිංස කපච්චසෙසු " ති චතතබ්බං හවෙසං, විහනත්පරසස කිංසද්දසස න සියා විහනත්තමපච්චසතතා, චුතතා හි විහනත්තමපච්චස භාවො " කුචි ධාතුචිහනත්පච්චසානං දිභපිපරිතාදෙසලොපාගමා වෙ " ති එත්ච විසුං විහනත්ග්ගහණං කුබ්බතාවර්ජසෙන. යදී පන කිංස ක විහනතිසනති චුතතං හවෙසං, තද පන පච්චසපරසස න හවෙසං අවිහනතිකතතා කෙසචි පච්චසානං යදී පන කිංස ක විහනත්පච්චසෙසුති චුතතං හවෙසං, තද අපච්චසානං විහනත්තං

° මුභ්බාසරිපසකං, මරමම † ඉමිතා ක දෙසො හොතිති, මරමම ‡ ඉදමපනජ්ඣිතං මරමම

පව්වියානව අවිභතතිනං “කියදසො විභතතිසඤ්ඤායො” තී පච්ච්චිවිභතතිස ඤ්ඤානං විභතතිසච්චියානවොපච්චිවිභතතිනො අවිභතතිසච්චියවිච්චන්තති. විභතතිගගගණං කතං, අපච්චිය විභතතිවිච්චන්තති. පව්වියගගගණං කතං, කියදිවිභතතිසච්චිය සබ්බගගණං උපසග්ගගණං කතනති සබ්බා සියා, “කියස ක වෙ ච, සෙසෙසු වෙ” තී ඉමෙති සහ දුතියෙත කිංගගණෙන කියස ක විභතතිසච්චියෙසච්චිමසස ගරුතරතතා ගජ්ඣගරුතාසසඛෙයා ච සියා, තද්ද භෙසජ්ඣසමුද්ධිතරෙභො වියාමොගභාවනං වුතොත උභධිණෙන උපසග්ගො මොගභාවො අතෙක්චෙජ්ඣ සියා, තසා අසපච්චිමනොතරිතා කිංසද්දනො පරභුතෙසු සබ්බවිභතතිසච්චියෙසු කිංසද්දසස කාදෙසභාවදීපනනං “කියස ක වෙ වෙ” තී චතා කද්දවි අඤ්ඤාචාපි” හොතිති ඤ්ඤපනනං වග්ගගණං කතා තෙනෙව කිමෙවිදනති ආදියුපි හොතිති සබ්බාතිවනතනනං තිමචකරණවසෙතෙවිදමාරචනති දඬබබං

230 තුතොච්චිය ව
 කිමෙවිච්චියස ඤ්ඤා හොති තුතොච්චිය ඉමෙවගෙසු
 ඤ්ඤා—ඤ්ඤා—ඤ්ඤා
 වසද්දගගණං කිංසද්දමුහුකඩිතියාසං.

“තුතොච්චිය ව” තීමත්ථිදං, කිමෙවිච්චියස තුතොච්චිය ඉමෙව ගෙසු පච්චියෙසු ඤ්ඤාදෙසො හොතිති ඤ්ඤපනනං. විපදමිදං කිංගගණමිතානුචතතතෙ ඤ්ඤාගගණං, වග්ගගණං තද්දකඩිතියාසං, තනි පසොපනං හෙච්චා වුතතමෙව, අච්චා ච විග්ගාහො ව සුචිඤ්ඤාදෙසෙව

ඤ්ඤාතාදිති උදගරණනි, තනි ච ඤ්ඤාති කිංසද්දනො “කිමි හො පච්චියෙස” තී වනතමාතෙ “හුච්ච සතතමියා සබ්බතාමෙ තී” තී සතතමාතෙ තුපච්චියං කතා “කියස ක වෙ ච; ඤ්ඤා ගංසු වෙ” තී වනතමාතෙ ඉමිතා කිංසද්දසස කියදෙසං කතා “කිය දෙසො විභතතිසඤ්ඤායො” තී තුපච්චියස විභතතිසඤ්ඤා කතා වුතතවිභතතාග්ගතතා විභතතාදිමිති කතෙ රුපං. ඤ්ඤාති තහො ච “කිමි හො පච්චියෙස” තී තොපච්චියං කතා වුතතතෙසෙව කියදෙසාදිමිති කතෙ රුපං ඤ්ඤාති කිංසද්දනො “කිමි හො පච්චියෙස” තී වනතමාතෙ “හුච්ච සතතමියා සබ්බතාමෙතී” තී ච්චිය ච්චියං කතා ඉමිතා කිංසද්දසස කියදෙසං කතා “පරච්චියාච්චියා ච්චියෙ” තී සද්දිසෙත චෙතාච්චියෙ සච්චියෙත ච්චියාසං “ච්චියො සොසාසොසාතං තතියපච්චියා” තී පච්චියතරං චෙතාච්චියාතෙතා තෙතබ්බං තෙතා ච්චියතතෙසෙව විභතතිසඤ්ඤාදිමිති කතෙ රුපං

231 සබ්බසංසාසකාසංච වා
 සබ්බසංස ච්චියසද්දසස අකාසංච හොති වා තොච්චිය ඉමෙවගෙසු
 අඤ්ඤා—අඤ්ඤා, ච්චියා—ච්චිය

* අඤ්ඤාස පච්චියෙසු පි ච්චිය

“සබ්බසෙසතස්සකාලෙ වා” කීමත්ථිදං, සබ්බස්ස එතසද්දස්ස අකාලෙ භොති තොථ ඉච්චෙතෙසු පච්චෙසෙසු ඒකපෙයනාති ස්ථපනන්ථි. චතුසද්දථිදං. උපරි “හෙ නිච්ච” නති වුච්චනතා තොථ භගවත්ථිභානුච්චතතෙන, අපේඨා සුච්චෙසෙසෙව

අනො අන්ථි උද්භරණ්ඨි, තෙසමපන එතසද්දතො වුච්චන තෙසෙන තොථභව්වෙසෙ කන්ධා අනන්තරසුතනවිසිකිච්චමිතා එත සද්දස්ස අකාලදෙසාදිමිති කතෙ රූපාති. පච්චිදස්ස වෙභාවො වුච්චනතසෙව. ඉභරන්ඨි චෙ වාග්ගහණ්ථිලාති, තෙසමපන එත සද්දතො වුච්චනතසෙන තොථභව්වෙසෙ කන්ධා වාග්ගහණ්චනමිතා දෙසමකන්ධා සරලොපපකතිභාවාදිමි කන්ධා තෙතන්ධිං තෙකන්ධා වුච්චනතසෙන විලක්ඛිතසද්දදිමිති කතෙ රූපා.

232. හෙ නිච්චං.

සබ්බස්ස එතසද්දස්ස අකාලෙ භොති නිච්චං. තුප්පච්චෙස පරෙ.

අනු

“හෙ නිච්චං.” කීමත්ථිදං, සබ්බස්ස එතසද්දස්ස අකාලෙ භොති තුප්පච්චෙසෙ නිච්චන්ති ස්ථපනන්ථි. විපදමිදං. අනන්තරසුතෙන ඨපෙඨා වාග්ගහණ්ච ඉභරන්ඨිභානුච්චතතෙන, අපේඨා සුච්චෙසෙසෙව.

අනුභවි එතසද්දතො වුච්චනතසෙන තුප්පච්චෙසෙ කන්ධා අනන්තර සුතනවිසිකිච්චමිතා එතසද්දස්ස අකාලදෙසාදිමිති කතෙ රූපං. ඉමසස්සාදන්තරං. “එ තොථෙසු වා” ති සුච්චනමාරඬි.

233. එ තොථෙසු වා.

සබ්බස්සෙව එතසද්දස්ස එකාලො භොති වා තොථ ඉච්චෙ භෙසු

එභන්තා—අභන්තා, එසඨ—අන්ඨි.

“එ තොථෙසු වා” කීමත්ථිදං, සබ්බස්ස එතසද්දස්ස එකාලදෙ සො භොති තොථ ඉච්චෙතෙසු විකපෙයනාති ස්ථපනන්ථි. කීපද මිදං. සබ්බභග්ගහණ්ච එතභග්ගහණ්ච චතතතෙ, අපේඨා ච විග්ග භො ච සුච්චෙසෙසෙව.

එතොතතකදීති උද්භරණ්ඨි, තාති හෙඨා වුච්චනතෙව. හෙඨා වුච්චනතසෙන සිඤ්ඤිතතො නිරස්ඨකමෙථිදං, න චෙසො පුරිමෙ පාඨො.

234 ඉමසස්සිඨංදතිභතොඬෙසු ව.

සබ්බස්සෙව ඉමසද්දස්ස ඉකාලෙ භොති ඨංදතිභතොඬ ඉච්චෙචභෙසු.

ඉසඨං, ඉද්දති—ඉත, ඉභතා, ඉඬ.

මසද්දභග්ගහණ්චමච්චාරණ්ඨං.

“ඉමසස්සිඨංදතිභතොඬෙසු ව” කීමත්ථිදං, සබ්බස්ස ඉමසද්දස්ස ඉකාලදෙසො භොති ඨංදතිභතොඬ ඉච්චෙතෙසු පච්චෙසෙසු ති ස්ථපනන්ථි. චතුසද්දථිදං. “අපො රසසමකච්චිතසොඬච්චි

වෙ" ති එස වස වගගහණමවධාරණස්. සබ්බග්ගහණමිහාසු වහතතෙ, අසෝ ව විග්ගහො ව සුච්ඤ්ඤාසෙකව.

ඉස්සන්තාදීති උද්භරණති, තස් ව ඉස්සන්ති ඉමසද්දතො ඉමිනා පසාරෙනෙතාසේ "සබ්බනාමෙහි පසාරවචනෙ තු ටා" ති වහතමානෙ "කම්මෙහි ට" නති එංපච්චසං කති; "සබ්බසෙස තස්සකාණෙ වා" ති වහතමානෙ ඉමිනා ඉමසද්දස්සිකාර්ඤ්ඤසං කති; වුහතනසෙන ට්ඨාරස්ස වෙහාවං කති; නෙතනබ්බං නෙති; තතො නාවචනං කති; "සෙසතො ලොපං ගපිපි" ති වහතමානෙ "සබ්බාසමාවුසොපසග්ගාතිපාතාදීති වෙ" ති නාවචනසස ලොපෙ කතෙ රූපං, ඉද්ධති තතොව "කුචි තො පචමාසේ; පුඨ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි; කාලෙ" ති වහතමානෙ "ඉමස්සා රහි වුහාද්ධති වෙ" ති දුතිපච්චසං කති; වුහතනසෙන ඉමසද්දස්සිකාර්ඤ්ඤසං කති; වුහතනසෙන විග්ගහිසඤ්ඤාදීමහි කතෙ රූපං, ඉහාති තතොව "කුචි තො පචමාසේ; පුඨ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි" ති වහතමානෙ "ඉමස්සා හධා වෙ" ති හපච්චසං කති; ඉමසද්දස්සිමිනා කාර්ඤ්ඤසෙ කතෙ රූපං, ඉතොති තතොව "කුචි තො පචමාසේ" ති හොපච්චසං කති; වුහතනසෙන ඉම සඤ්ඤස්සිකාර්ඤ්ඤසෙ කතෙ රූපං, ඉධාති තතොව වුහතනසෙන "ඉමස්සා හධා වෙ" ති ධපච්චසං කති; වුහතනසෙන ඉමසද්දස්සි කාර්ඤ්ඤසෙ කතෙ රූපං.

235. අ ධුනාමහි ව

සබ්බසෙසව ඉමසද්දස්ස අකාරො භොති ධුනාමහි පච්චසෙ පරෙ.

අධුනා.

වසද්දග්ගහණමවධාරණස්.

"අ ධුනාමහි ව" තිමස්සිදං, සබ්බස්ස ඉමසද්දස්ස අකාර්ඤ්ඤසො හොති ධුනාපච්චසෙ පරෙති ඤ්ඤපකස්. තිපදමිදං, වග්ගහණ අකත්තරෙ වස අවධාරණස්. සබ්බග්ගහණව ඉමග්ගහණව වහතතෙ, අසෝ සුච්ඤ්ඤාසෙකව.

අධුනාති උද්භරණං, තස්ස පන ඉමසද්දතො "කුචි තො පචමාසේ; පුඨ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි; කාලෙ" ති වහතමානෙ "ඉමස්සා රහිවුහාද්ධති වෙ" ති ධුනාපච්චසං කති; "සබ්බසෙස තස්සකාණෙ වා; ඉමස්සිත්ථාද්ධිතතොධෙසු වා" ති වහතමානෙ ඉටිනා සබ්බස්ස ඉමසද්දස්ස අකාර්ඤ්ඤසාදීමහි කතෙ රූපං.

236 එත රහිමහි.

සබ්බසෙසව ඉමසද්දස්ස එතාදෙසො භොති රහිමහි පච්චසෙ පරෙ.

එතරහි

"එත රහිමහි" තිමස්සිදං, සබ්බස්සව ඉමසද්දස්ස එතාදෙසො හොති රහිමහි පච්චසෙ පරෙති ඤ්ඤපකස්. විපදමිදං, සබ්බ ග්ගහණව ඉටි ග්ගහණව වහතතෙ, අසෝ සුච්ඤ්ඤාසෙකව.

එතරළිති උදහරණි, තස්ස පඤ්ඤාසංඝාතො චිත්තකසෙත
“ඉතිස්සා රතථුතාදුතී චෙ” තී රතිපච්චසං කඤ්ඤා “සංඝාතො
තස්සකායෙ චා; ඉතිස්සාදුතීතොධෙසු චා” තී චිත්තමානෙ
ඉතිස්සා ඉතිස්සාස ඵතාදෙසෙ කතෙ රූපං.

237. ඉතිස්සමඛතො ආසච්චසො

ඉතිස්සං චිත්තමානා අකාරනතො ආසච්චසො ගොති
සඛ්ඛා, සා, සා, කා, කාද්දා

“ඉතිස්සමඛතො ආසච්චසො” කිම්මඤ්ඤං, ඉතිස්සං චිත්තමාන
තො අකාරතො ආසච්චසො ගොතිති සුභවනථං. තීපදඤ්ඤං.
අසො ච විග්ගහො ච සුච්චෙද්දෙසෙච.

සඛ්ඛාතද්දීති උදහරණි, තස්ස ච සඛ්ඛාති සඛ්ඛාසංඝාතො
ඉතිස්සා ආසච්චසං කඤ්ඤා “සරලොපො=පෙ=පසති” තී සර
ලොපපසතිචා. කඤ්ඤා “තඤ්ඤාසමාසකිකකා නාමංචාතචෙතු
තාද්දිසු චෙ” තී එස්ස චිත්තමානෙ නාමච්චිච කඤ්ඤා තතො සපුප
තඤ්ඤා කඤ්ඤා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” තී පිච්චි ලුගො රූපං.
ඉතරුති තංසද්දිසාතෙච, “අනුපු.සකස්සාං පිච්චි, අනුපු මො
ස” තති චිත්තමානෙ “එතතෙසෙතො” තී පසාදෙසො ච
“කිස්ස ක චෙ චෙ” තී එස්ස චිත්තමානෙ චා තමෙචාතිකිච්චි
“සෙසෙසු චෙ” තී චා කාදෙසො ච විසෙසො.

238. නදදිඛතො මා ජ

නදදිඛතො මා අනදදිඛතො මා* ඉතිස්සං චිත්තමානා අකාරන
තො ජසච්චසො ගොති

නදි, මඤ්ඤා, කුමාදි, තරුණි, මාරුණි, සති, භතපි, ඉති

“නදදිඛතො මා ජ” කිම්මඤ්ඤං, ඉතිස්සං චිත්තමානතො නද
දිඛතො මා අනදදිඛතො මා ජසච්චසො ගොතිති සුභවනථං.
තීපදඤ්ඤං. ඉතිස්සාභාණ්ඩිකාසුචිත්තතො, අසො සුච්චෙද්දෙසෙච.
චාග්ගහණ්ඩිකදදෙසො සමපිච්චෙති. තදෙ ආදි ගත සඤ්ඤා
සො=නදදි, තතො ආදිසඤ්ඤා චෙති පසාරුච්චාචකො.

නදිතකදීති උදහරණි, තස්ස ච නදීති නදසඤ්ඤා අනනතර
සුභවනච්චිකිච්චිතා ජසච්චසං කඤ්ඤා සරලොපපසතිචාද්දිච්චි
කතෙ රූපං ඉතරුති තංසද්දිසාතෙච

239. ආචාරිකරණසංඝාතො

ආචාරිකරණසංඝාතො ඉතිස්සං චිත්තමානොති
ජසච්චසො ගොති

මානපි, පඤ්ඤා, භාවිති, චෙතනසංඝි, කුණ්ඩලසංඝි, ගොත
පි; ගුණවති, උපාචාරිති †

* නදිසංඝාතො ‘අනදදිඛතො මා’ තී පදනි මරච්චසොසෙත
† සච්චිති මරච්ච

“ඉවර්කවේසයන්තනුභි” කිමන්තීදො, ඉවර්කවේසයන්තනු ඉවේවතෙහි ඉන්තිය. වතනමාතෙහි ඊප්පව්වයො හොතිති සුපතන්. එකපදමීදො ඉන්තියතනුභි ඊප්පතනුභි වතනතෙ, අන්තො සුච්ඤ්ඤයෙතව ඉවේව ව ඉන්තොව ඉවේසෙත ව ඉන්ත ව නතු ව=ඉවර්කවේසයන්තනුවො, තෙහි ඉවර්කවේසයන්තනුභි

මානවිතකදීති උදහරණනි, තන් ව මානවිති මනුසඤ්ඤා මනුසො අපව්වනති අන්ත “වා ඉප්පව්ව” කි වතනමාතෙ “ඉවේපමාදිති” කි ඉව්ප්පව්වය. කන්තො ‘වුතනමානමප්පසො හො’ කි අපව්වසඤ්ඤාප්පසොතො කන්තො “තෙසං විභවතීයො ලොපා වෙ’ ති එන්ත තෙසංගතනෙත විභවතීලොපං කන්තො “තෙසං ඉන්ත ලොප’ නති ඉන්තලොපං කන්තො “වුඛාදිසරසස වාසං සොගතනසස සන්තෙ වෙ ති ඉදිසරසස වුඛි කන්තො තසසාපාභිය මප්පසඤ්ඤා “අසුච්ඤ්ඤාතො වාසො වුඛි’ ති වුතනතනො අකාරසො කාරවුඛි කන්තො සරලොපපකතිභාවාදිව කන්තො තෙතනිඛං තෙතො මානවසඤ්ඤාතො “ඉන්තියමතො ආප්පව්වයො , තදදිතො වා ඊ” කි වතනමාතෙ ඉන්තො ඉවර්තො ඊප්පව්වයං කන්තො සරලොපපකති භාවාදිව කන්තො තනිතනො වුතනතෙතො නාමච්ච කන්තො තතො සුප්පතනි කන්තො “සෙසතො ලොපං ගප්පිති” කි සිඛිති ලුතො රූපං පඤ්චවිති පඤ්චසඤ්ඤාතො පඤ්චතො අපව්වනති අන්ත වුතන තෙතො ඉව්ප්පව්වයාදිච්චි කතෙ රූපං නාවිකිති නාවාසතර තිති අන්තො නාවාසඤ්ඤාතො “සෙත වා සංසථං තරති වරති වහති ඉන්තො” කි ඉන්තප්පව්වයං කන්තො වුතනතෙතො ඉන්තලොපං කන්තො සරලොපපකතිභාවවුඛියො කන්තො ඉන්තප්පව්වයනතනො ඉන්තොව ඊප්පව්වයං කන්තො සරලොපපකතිභාවං කන්තො වුතනතෙතො සුප්ප තනාදිච්චි කතෙ රූපං

වෙතතෙසීති විතනාසඤ්ඤාතො විතනාස අපව්වනති අන්ත “වා ඉප්පව්ව” කි වතනමාතෙ “ඉන්තෙසං කතනිකාදිති” කි ඉන්තප්පව්වයං කන්තො වුතනතෙතො ඉන්තලොපවුඛිසරලොපපකතිභාවාදංසාකතිභාවො ඉන්තප්පව්වයනතනො ඉන්තො ඊප්පව්වයාදිච්චි කතෙ රූපං කුතනතෙසීති කුතනිකා අපව්වනති අන්ත වුතනතෙතො ඉන්තප්පව්වයාදිච්චි කතෙ රූපං තොතවිති තොතමසඤ්ඤාතො තොතමස අපව්වනති අන්ත “වා ඉප්පව්ව” කි ඉන්තප්පව්වයං කන්තො වුතනතෙතො ඉන්තලොපං කන්තො සරලොපපකතිභාවාදිව කන්තො ඉන්තප්පව්වයනතනො ඉන්තො ඊප්පව්වයාදිච්චි කතෙ රූපං ඉන්තවිති ඉන්තප්පව්වයො ඉන්තො අන්ත අන්ත අන්ත අන්ත “තදසසතීති වි වෙ” කි වතනමාතෙ “ගන්තො වතනු” කි වතනප්පව්වයං කන්තො වතනප්පව්වයනතනො ඉන්තො ඊප්පව්වයං කන්තො “තදදි තො වා ඊ” කි වතනමාතෙ “තනුසං තවිකාරෙ” කි තනුසං තවිකාරෙකං කන්තො තවිතතනො නාවිච්චි කන්තො තතො සුප්පතනො දිච්චි කතෙ රූපං ඉන්තො සුච්ඤ්ඤයොච්චි.

240. පතිහිකවුන්ඡිකාරනෙතති ඉති

පතිහිකවුන්ඡිකාරනෙතති ඉතිපිසං චනනමානෙති ලිංගොති ඉතිසාවිවෙසො භොති.

ගතපතාති, හිකවුන්, ගජිති, පතපිති, දඤ්චිති, වෙධාමිති, නපසිති.

“පතිහිකවුන්ඡිකාරනෙතති ඉති” කිවුන්ඡිදං, පතිහිකවුන්ඡි පදෙහි ච ඡිකාරනෙතති ච ඉතිපිසං චනනමානෙති ඉතිසාවිවෙසො භොතිති සද්වචනා. විපදමිදං. ඉතිපිසංභවතිසානුචිතානෙ, දෙසා ච විභවතො ච සුවිභවදෙසාව.

ගතපතාතිතදිති උද්ගරණති, තනි ච ගතපතාතිති ගතපති පදෙහි “ඉතිපිසමතො ආසාවිචෙතො” ති චනනමානෙ ඉතිපිසං ඉති පවිචිතං කම්භා “පවාදිතමතො” නති චනනමානෙ “පතිසිතිති” ති පතිසඤ්ඤානස ආතතං කම්භා “සත් සරෙ ලොප” නති චනනමානෙ “චා පරෙ අසරූපා” ති පරසරසං. ලුභත “සත් සරෙ ලොපං; චා පරෙ අසරූපා; කම්භාසමඡුඡං. ලුභතො; දිප” නති චනනමානෙ “පුඤ්ඤා වෙ” ති දිපෙ කතෙ මුත්තකරසෙති සද්වචනාදිමිති කතෙ රූපා.

පතිහිකවුන්ඡි භිකවුසඤ්ඤානා ඉතිසාවිවෙසං කම්භා “චා පරෙ අසරූපා” ති පරසරසං. ලුභත සද්වචනාදිමිති කතෙ රූපා. රජිති රජසඤ්ඤානා ඉතිසාවිවෙසං කම්භා “සත් සරෙ ලොප” නති පුඤ්ඤාපරෙ ලුභත සද්වචනාදිමිති කතෙ රූපං. පතිහිකවුන්ඡි පදෙහි පරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං. දඤ්චිති දඤ්චිසඤ්ඤානා ඉතිසාවිවෙසං කම්භා සරලොප පකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං. මෙධාමිති මෙධාසඤ්ඤානා වෙධාදෙස අතිති දෙසා “තදසසසිති වි වෙ” ති විපවෙසං කම්භා මෙධාමිසඤ්ඤානා ඉතිසාවිවෙසං කම්භා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං. තපසිති තපසඤ්ඤානා තපොදෙස අතිති දෙසා “තදසසසිති වි වෙ” ති චනනමානෙ “තපාදිතො පි” ති පිපවිවෙසං කම්භා “පරවෙභාවා ධානෙ” ති සකාරස වෙචනව. කම්භා තෙතබ්බං තෙධා තපසිසඤ්ඤානා ඉතිසාවිවෙසාදිමිති කතෙ රූපා.

241. නතුසස නවිකාරෙ.

සබ්බංසබ්බං නතුසසවිවෙසස නකාරෙ භොති මා ඡකාරෙ සෙව. ගුණවති—ගුණවතී, කුලවති—කුලවතී, සති යි—සති මතී—මතී, මතතී, ලොභනවති—ලොභනවතී

“නතුසස නවිකාරෙ” කිවුන්ඡිදං, සබ්බංසබ්බං නතුසසවිවෙසස ඡකාරෙ පරෙ තකාරදෙසො තොති විකප්පතාති සද්වචනා. විපදමිදං. “නදදිතො මා ඡ” ති ඉතො මාභවණං මඡ්ඡුකතනසනු චනනතෙ, දෙසා සුවිභවදෙසාව

ගුණවතිතතදිති උද්ගරණති, තනි ච ගුණවතිතිදං. තෙධා මුත්තං. ගුණං. මාභවණං මා සුවිභවදෙසාවෙව. කුලවති කුලවතී . .

නිමානි වනතුළුවටයනනානි සනිමනිති සතිසද්දතො සති අසස අනිති අනෙ “තදසසනිති වි වෙ” ති වහනමානෙ “සතනදිගි මනතු” ති මනතුළුවටය. කනිා ගුණවනිති එනි වුහනනසෙන ඊළුවටයාදි, කනිා ‘නදදිතො වා ඊ’ නෑතිතිවිමිනා නතුසස* තකාරදෙසාදිමති කතෙ රූපං ඉතරං සුචිඤ්ඤායාමෙව මහ නිති මහ පුත්සමිතිමසස ලබධානුසඤ්ඤාදිසස “වහනමානෙ මාන ග්‍යා” ති අග්‍යාළුවටය. කනිා සරලොපපකතිභාවාදිම කනිා මහනතසද්දතො “ඉනිමමතො ආළුවටයො” ති වහනමානෙ “නදදිතො වා ඊ” ති ඊළුවටය. කනිා “සිමති ගච්ඡනනාදිනං නතසද්දො අං” ති වහනමානෙ “සෙසෙසු නතුචෙ” ති නතසද්දං නතුමිම කනිා ඉමිනා නතුසස තකාරදෙසාදිමති කතෙ රූපං තෙ රති සුචිඤ්ඤායාමෙව

242 හවතො හොතො

සබ්බිසෙසව හවහනසද්දසස හොතාදෙසො හොති ඊකාරෙ පරෙ ඉනමිසං කතෙ

හොති අසෙ, හොති කඤ්ඤා, හොති සජාදිසෙ

“හවතො හොතො නිමනිමිදං, සබ්බිසෙසව හවහනසද්දසස හොතාදෙසො හොති ඊකාරෙ පරෙති සුපනනි. මිපදවිදං ඊකාරග්‍යගණිමිභානුවනනතෙ, අසො සුචිඤ්ඤායෙම උද්ගරණිති හොති වුහනනෙව

243 හො ගෙ තු

සබ්බිසෙසව හවහනසද්දසස හොතාදෙසො හොති ගෙ පරෙ ගො පුච්ඡ, හො අහි, ගො ගිජා, ගො සකා, ගො දඤ්ඤි ගො සසමිග

ගෙති කිමසිං? හවතො හව:

තුසද්දග්‍යගණිමි අඤ්ඤාසමිමි වචනෙ සබ්බිසෙසව හවහන සද්දසස හොතාග්‍යගණිමිභානුවනනතෙ, අසො සුචිඤ්ඤායෙම උද්ගරණිති හොති වුහනනෙව

හොතන, හවතන, හොතනා හදෙද, හොතා, හොතො හොතමසස

“හොතෙ තු’ කිමනිමිදං, සබ්බිසෙසව හවහනසද්දසස හො ආදෙසො හොති ගෙ පරෙති සුපනනි. මිපදමිදං හවහන ග්‍යගණිමිභානුවනනතෙ, අසො සුචිඤ්ඤායෙම උද්ගරණිති හොති වුහනනෙව.

“සද්දධිකා අනාධිකා හොති” ති කනිා තප්පං දසෙසනනා තුග්‍යගණිමි අඤ්ඤාසමිමි වචනෙ සබ්බිසෙසව හවහනසද්දසස හොතාග්‍යගණිමිභානුවනනතෙ, අසො සුචිඤ්ඤායෙම උද්ගරණිති හොති වුහනනෙව

භොග්ගා දුතතදීනී වග්ගාරී සිම්හී රූපානී, තස්ම ච “සෙසභො ලොපං ගසීපී” තී සිලොපො සොති භොතා භොග්ගොති භවනන සඤ්ඤො තතීසෙකච්චනං ජ්ඣේකච්චනච කඛා “සිම්හී ගච්ඡන්තා දීනං නතසඤ්ඤා දං” තී වග්ගාචොතෙ “සෙසෙසු නතුවෙ” තී නතුවීච කඛා “අමිහස්ස මමං සච්ඡතතීස්ස සෙ , නාතුස්ස නොතා; නතස්ස සෙ වා” තී වග්ගමානෙ “භොතිතා සසීංකාසු” තී සච්ඡතතීස්ස නතුස්ස නාතොආදෙසෙ සමිසතො ඉධි කුඤ්ඤ ඡේන සබ්බසෙසච භවනනසඤ්ඤස්ස භොතාභොග්ගොආදෙසෙ කඛා “සෙසභො ලොපං ගසීපී” තී වග්ගමානෙ “සබ්බාසමාචුලෙසොප සග්ගනීපාතාදීහී වෙ” තී වා. “කච්චි ධාතුච්ඡතතීස්සච්චිසානං දිඝ විපරිතාදෙසලොපාගමාවෙ” තී වාචිභතතීලොපෙ කතෙ රූපානී ඉමිස්සාතනුරං “ඔභාවො කච්චි සොසු වකාරස්ස” තී සුභත මාරඛං

244 ඔභාවො කච්චි සොසු වකාරස්ස

භවනන ඉමෙමහස්ස වකාරස්ස ඔභාවො භොති කච්චි සො ඉමෙමහෙසු

ඉමං භොග්ගො නිසාමෙථ, භවග්ගො වා

“ඔභාවො කච්චි සොසු වකාරස්ස” කීමස්මිදං, භවනනසඤ්ඤස්ස වකාරස්සසාභාවො භොති කච්චි සොසු විභතතීසුති සුඤ්ඤනස්මි චතුස්සදමීදං. භවනනග්ගඡ්ඡිභාසුචතතො, සෙසං සුච්ඡෙඤ්ඤා සැමෙච

භොග්ගොති භවනනසඤ්ඤො සොච්චනං කඛා “භවභො භොග්ගො” තී වග්ගමානෙ ඉමිතා වකාරස්සසාකාරදෙසං කඛා චුභතතසෙත නාතුච්ච කඛා “අමිහස්ස මමං සච්ඡතතීස්ස සෙ , මං සොමිහී පඨමෙ” තී වග්ගමානෙ “නාතුස්ස භොතා” තී සච්ඡතතීස්ස නාතුස්ස නොතාආදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං කච්චිග්ග ගඡ්ඡිලං. ඉමිස්සාතනුරං “භදනනස්ස භඤ්ඤනභොග්ගො” තී සුභතමාරඛං.

245 භදනනස්ස භඤ්ඤනභොග්ගො

සබ්බසෙසම භදනනසඤ්ඤස්ස භඤ්ඤනභොග්ගො ඉමෙමහෙ ආදෙසා භොතතී කච්චි ගෙ පරෙ සොසු ම

ගෙ භදනන - භොග්ගො - භදනනා, වා

“භදනනස්ස භඤ්ඤනභොග්ගො” කීමස්මිදං, භදනනසඤ්ඤස්ස භඤ්ඤනභොග්ගො ඉමෙමහෙ ආදෙසා නොතතී ඤ්චි ගෙ පරෙ සො සුති සුඤ්ඤනස්මි. විපදමීදං කච්චිසොග්ගගඡ්ඡිභාසුචතතො, සෙ සං සුච්ඡෙඤ්ඤා සැමෙච

උදහරණස්මිති සුච්ඡෙඤ්ඤාසෙතෙච අනනතරසුභොත කුඤ්ඤ ගඡ්ඡෙතෙච පිඤ්ඤනො නිරස්මිසො ටෙසො, ති චෙසො පුරිම පාමො

246 අකාරපිතාද්‍යනනානමා

අකාරෙ ච පිතාදිනමනනා ච අකාරනනමාපජ්ජතෙ ගෙ පරෙ.

ගො පුජිසා, ගො ග්ජා, ගො පිතා, ගො මානා, ගො සඬා.

“අකාරපිතාද්‍යනනානමා” කිමත්ථිදං, අකාරෙ ච පිතාදිනම නනා ච අනනමාපජ්ජතෙ ගෙ පරෙති සදුපනත්ථ. චිපදම්දං, ගෙගගහණම්භානුවතතතෙ, අභේථා සුච්ඤ්ඤදෙකච

ගො පුරිසානකදිති උදුහරණනී, තත්ථ ච පුරිසානි පුරිසසද්දතො වුතතනෙයෙන ආලපනෙකචචනං. කඬා නසස “ආලපනෙ සි ගස ඤ්ඤද” තී ගසඤ්ඤදං කඬා “ගො ගෙ තු” තී චතතමානෙ පුරිස සද්දනනාභිමිතා ආකාරදෙසං. කඬා “සෙසතො ලොපං ගසිපි” තී ගච්ඨි ලුභත රූපං ඉතරුනී තංසද්දිසානෙච, උකාරසස ආකාර කරණමෙච විසෙසො.

247 කිලපා රසසං

කිලප ඉචෙචගෙ රසසමාපජ්ජතෙ ගෙ පරෙ

ගො දණ්ඨි, ගො සසම්භු, ගොනි ඉහපි, ගොනි චඬු

“කිලපා රසසං” කිමත්ථිදං, කිලප ඉචෙචගෙ රසසමාපජ්ජ නෙත ගෙ පරෙති සදුපනත්ථ. චිපදම්දං ගෙගගහණම්භානු චතතතෙ, අභේථා සුච්ඤ්ඤදෙකච විගගගො ච නිඛපතිපි මසම්. “අභො රසසමෙකචචනෙයොචපි චෙ” තිමිතාච සිජ්ඤාතී කිලපානමභතතාතී සිජ්ඤාතී, එචං සතිපි තියමකරණත්ථං, සිචෙ සතකරමෙතා නිසවාය වා ගොති සදුපනාය වා, අයච්චනෙත්ථ නිය මො, සචෙ ගෙ පරෙ රසසමාපජ්ජනනී උපරි සුතතවිසසං ධිපෙඬා කිලපා වා තී, තෙන ගොති ආදිසු භොසද්දනනාසස ගෙ පරෙ න රසෙසා ගොති දණ්ඨිති දණ්ඨිසද්දතො ආලපනෙක චචනං කඬා වුතතනෙයෙන තාසස ගසඤ්ඤදං කඬා “ඉචණ්ණ චණ්ණජ්ඤා” තී ඉචණ්ණසස කඬසඤ්ඤදං කඬා “ගො ගෙ තු” තී චතතමානෙ ඉමිතා කඬසස රසෙස කතෙ වුතතනෙයෙන ගලොපෙ කතෙ රූපං ඉතරුනී තංසද්දිසානෙච, ලපසඤ්ඤද කරණමෙච විසෙසො

248 අකාරෙ වා

අකාරෙ රසසමාපජ්ජතෙ වා ගෙ පරෙ

ගො ග්ජ—ගො ග්ජා, ගො අනන—ගො අනනා, ගො සච— ගො සඬා, ගො සඬ—ගො සඬා

ඉති නාමකරෙස චගුරුඬා කරණා

“අකාරෙ වා” කිමත්ථිදං, අකාරෙ රසසමාපජ්ජතෙ ගෙ පරෙ විකපෙතානී සදුපනත්ථ. චිපදම්දං ගෙගගහණම්භානුචතත ගෙ රසසසාහණම, අභේථා සුච්ඤ්ඤදෙකච.

හො රජෙකාදීනි උදුහරණි, තසු ච රජෙති රජසඤ්ඤා
ආලපනෙකවචනං කඛා වුත්තනසෙන තසු ගපඤ්ඤං ච කඛා
“හො ගෙ තු” ති වත්තමානෙ “අකාරපිතාදුකතානමා” ති රජ
සඤ්ඤාසකාකාරදෙසං කඛා “හො ගෙ තු ; කුලපා රජු” ති
වත්තමානෙ ඉමිනාකාරසු රසෙසු කතෙ ගලොපෙ ච කතෙ
රූපං. ඉහරං වාග්ගපණ්ඨලා. සෙසානි නාසදිසානෙව.

සමසො ඉමිමකදිපතිං වතුසො සරණා

249. කාදරො චිත්තනිසඤ්ඤා

(රො ආදි සෙසං සමසොනං චො හොනනි=කාදරො)—රො
සමසො කාදරො චිත්තනිසඤ්ඤා දුඛිබ්බා.

සබ්බරො, සරො, නරො, කුරො, අරො, ඉරො ; සබ්බද,
සද, නද, කද, ඉම, ඉදති.

“කාදරො චිත්තනිසඤ්ඤා” කිමිත්ඵිදමුච්චෙන, සථා පුරි
සොනාදිපු චිත්තනානතතනා න චිත්තනියො හොනති වත්තබ්බ
සසත්ඵිසෙසසානාවා, එවං පචමකදුසෙත්ඵු හොසත්ඵිසාදිනං
සමිඤ්ඤානා වත්තබ්බසසත්ඵිසෙසසානාවා පචමිදරො න
හොනති, අතබ්බිසසතනා අඤ්ඤාචිත්තනියො වාති, සබ්බතොතන
දීනි අතිපථනනානි පචෙසු, නති නාමධීපානොපසග්ගාඛිත
සඤ්ඤා සථානුරූපං සදිනිදිචිත්තනිසඤ්ඤානා සත්ඵි චිත්තනා
සං කිමිඤ්ඤාන චිත්තනිසරණෙන, කාදරො සමසො දුඛිසත්ඵිස
පරිසනා චිත්තනිසඤ්ඤා දුඛිබ්බානි ඤාපනන්. විපදමිදං.
අරො ච චිග්ගො ච පුච්චිඤ්ඤාසෙව.

සබ්බතොතනදීනි උදුහරණි, තසු ච සබ්බතොතිසස සබ්බ
සඤ්ඤා සබ්බසවා අපසරතිති අරො “සමි හො පචමිසෙත්” ති
හොසත්ඵිසං කඛා සථාවුත්තනුත්තනියා චිත්තනියානෙවෙපි ඉටිනා
හොසත්ඵිසස චිත්තනිසඤ්ඤා කඛා රූපසිච්චි චෙදිතබ්බා. ඉත
රුති චෙ පුච්චිඤ්ඤාසෙති. කුතොතිසස කි.සඤ්ඤා හොසත්ඵිසං
කඛා “නිසස ක චෙ ව ; කු සි.නංසු චෙ” ති වත්තමානෙ “පුරො
චෙපු චෙ” ති කි.සඤ්ඤා කාදෙසං කඛා රූපසිච්චි චෙදිතබ්බා.
අතොති එත් එතසඤ්ඤා “පුරොචෙපු චෙ” ති වත්තමානෙ
“සබ්බිසෙසතසකාරෙ වා” ති අකාරදෙසකරණෙවෙව විසෙසො.
ඉතොති එත් ඉමසඤ්ඤා “ඉමසෙත්.දුඛිසතොචෙපු චෙ” ති ඉකා
රුචෙසකරණෙවෙව විසෙසො සබ්බදුච්චිසස පන සමිසඤ්ඤා
සබ්බසි. කාලෙති අරො “සමි හො පචමිසෙත් ; පුච් සත්ඵියා
සබ්බතානෙති ; කාලෙ” ති වත්තමානෙ “කි.සබ්බිඤ්ඤාපකඤ්ඤා
දුදුචන” ති දුච්චිසත්ඵියාදි කඛා රූපසිච්චි චෙදිතබ්බා. ඉතරුති පු
ච්චිඤ්ඤාසෙති, කදුති එත් කි.සඤ්ඤා “නිසස ක චෙ වෙ” ති එත්
වග්ගපණ්ඨ වා ; සරෙවිච්චිච්චි “සෙසෙසු චෙ” ති වා සා

* හෙතොති සබ්බතොතනාදො විරවෙ

දෙසකරණව, ඉධාති එසු “කුචි නො පවමාසේ ; හුඵ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි” ති වතතමානෙ “ඉමසමා හධා වෙ” ති ධජ්ජව්වස කරණව විසෙසො ඉදුග්ගිති එසු “කුචි නො පවමාසේ , හුඵ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි , ස්ඛලෙ” ති වතතමානෙ “ඉමසමා රති ධුනාදුගි වෙ” ති දුග්ගිසච්චසකරණමෙව විසෙසො

250 කවචි නො පවමාසේ

කවචි නොසවව්වසො හොති පවමාසේ
සබ්බනො, සනො, නිනො, කුචනො, අනො, ඉචනො
කවචීති ක්වමසං ? සබ්බසමා, ඉමසමා

“කුචි නො පවමාසේ” ක්වමසමිදං, කවචි නොජ්ජව්වසො හොති පවමාසේති සුඤ්ඤානං. තිපදමිදං අපේඨා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව විභහහො ව උදුගරණති හෙඨා වුහතානෙව

251. හුඵ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි

හුඵ ඉචෙචනෙ පච්චසා හොනති සත්තමාසේ සබ්බනාමෙහි
සබ්බනු—සබ්බසමි, සනු—සසමි, නනු—නසමි

“හුඵ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි” ක්වමසමිදං, හුඵ ඉචෙචනෙ පච්චසා හොනති සත්තමියා අපේඨ සබ්බනාමෙහිති සුඤ්ඤානං. තිපදමිදං අපේඨා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව විභහහො ව සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව

සබ්බනු සබ්බසමිතිමෙසං සබ්බසදුනො සබ්බසමීනති අපේඨ අනනනරසුභතමධිකිච්චමීනා හුඵජ්ජව්වසො කඨා නෙසං. “කුචි නො පවමාසේ විභහතිසඤ්ඤාඤ්ඤා” ති විභහතිසඤ්ඤාඤ්ඤා කඨා රූපසිච්චි වෙදි තබ්බා ඉතර්ගි වුහතසදිසානෙව

252 සබ්බනො ධි

සබ්බ ඉචෙචනසමා ධිජ්ජව්වසො හොති කවචි සත්තමාසේ
සබ්බධි—සබ්බසමි.

“සබ්බනො ධි” ක්වමසමිදං, සබ්බසදුනො සත්තමියා අපේඨ ධිජ්ජව්වසො හොතිති සුඤ්ඤානං. තිපදමිදං අපේඨා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව සත්තමිගහහණව වතතනෙ, අපේඨා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව

සබ්බධිතිමිසස සබ්බසදුනො අනනනරසුභතමධිකිච්චමීනා සත්තමාසේ ධිජ්ජව්වසං කඨා වුහතකයෙන තසස විභහතිසඤ්ඤාඤ්ඤා කඨා රූපසිච්චි වෙදිතබ්බා

253 කිසමා වො *

කිමච්චනෙසමා වජ්ජව්වසො හොති සත්තමාසේ
කව භචනාසි තිං ඉදමානං සිසනිසස

“කිසමා වො” ක්වමසමිදං, කිමච්චනෙසමා වජ්ජව්වසො හොති සත්තමාසේති සුඤ්ඤානං. තිපදමිදං අපේඨා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව විභහහො ව වතතනෙ, අපේඨා සුච්චෙඤ්ඤාඤ්ඤා ව

* වො වෙති, කඨාචි

කෙටිවිසය කීසඳුගො “කවි ගො පව්වැණේ හුඵ සහන විසා සබ්බතාචෙති” ඒ වග්ගමානෙ දුට්ඨා සහනවිෂයේ වසාවි සංකඛා “කිසස ක මෙ වෙ” ඒ කීසඳුසස කාදෙස. කඛා “සර ලොපො = පෙ = පසති ඒ පුබ්බසරසලොපංකඛානෙතබ්බං නෙඛා වුග්ගතසෙත විභවස්සසඳු කඛා රූපපිට්ඨි වෙදිතබ්බා

254 ගිංභංගිමනං

කවිවෙමනසා ගිංභංගිමනං දුට්ඨිමනෙ පව්වසා ගොගති සහනවිෂයෙ

කුඛි—කුභං—කුඛිමනං

“කිංගණිමනං” කිව්විදිදං, කිව්විදිදෙකසා සහනවිෂයේ කීංගා ජිව්වතා දුට්ඨිමනෙ පව්වසා ගොගති සාදාපනස්. අස්සාහණම සහනවිශ්වසණම කී ගහණම වග්ගතෙ, අස්සා පුට්ඨිඤ්ඤාසෙව විග්ගසො ව

කුඛිංගදිඨි උදුහරණ්ඨි, තෙසව්වන කීසඳුගො “කවි ගො පව්වැණේ, හුඵ සහනවිසා සබ්බතාචෙති, කීසා චො” ඒ වග්ගමානෙ දුට්ඨිතා සහනවිෂයේ ජිංගාචිමනංපව්විසෙ කඛා “කිසස ක මෙ වෙ” ඒ වග්ගමානෙ “කු ගිංභංගු වෙ” ඒ කී සඳුසස කාදෙසාදිච්චි කතෙ රූපාඨි

255 තච්චා ව

තච්චා ව ගිංභං දුට්ඨිමනෙ පව්වසා ගොගති සහනවිෂයෙ

තච්චං—තභං

විසඳුගහණණං ගිමනංගහණණිමහනභස්.

“තච්චා ව” කිව්විදිදං, කීසඳුගො කීංගා දුට්ඨිමනෙ පව්වසා ගොගති සහනවිෂයේ කී සාදාපනස්. විපදවිදං අස්සාහණම සහනවිශ්වසණම කී ගහණම වග්ගතෙ, අස්සා පුට්ඨිඤ්ඤාසෙව විග්ගහණ, ජිව්වතාහණච්චිවග්ගතස්.

තච්චං තභංඨි උදුහරණ්ඨි, තෙසව්වන කීසඳුගො “කවි ගො පව්වැණේ, හුඵ සහනවිසා සබ්බතාචෙති, කීංගාචිමන” නඨි වග්ගමානෙ දුට්ඨිතා සහනවිෂයේ කීංගාපව්විසාදිච්චි කතෙ රූපාඨි

256 දුට්ඨිමනං හධං ව

දුට්ඨිමනං හධං දුට්ඨිමනෙ පව්වසා ගොගති සහනවිෂයෙ

දුභං—දුධං

විසඳුගහණණමව්වධාරණස්.

“දුට්ඨිමනං හධං ව” කිව්විදිදං, දුට්ඨිමනෙ හධං දුට්ඨිමනෙ පව්වසා ගොගති සහනවිෂයේ කී සාදාපනස්. විපදවිදං අස්සාහණම සහනවිශ්වසණම වග්ගතෙ, අස්සා පුට්ඨිඤ්ඤාසෙව විග්ගසො ව විග්ගහණමව්වධාරණස්.

දුභං දුධංඨි උදුහරණ්ඨි තෙසව්වන දුට්ඨිමනෙ “කවි ගො පව්වැණේ, හුඵ සහනවිසා සබ්බතාචෙති” ඒ වග්ගමානෙ දුට්ඨිතා සහනවිෂයේ හධංපව්විසෙ කඛා ගොගති වුග්ගතසෙත දුට්ඨිමනෙ දුකාරදෙසාදිච්චි කතෙ රූපාඨි

257 සෙනා හිං

නසමා සෙනා හිංපච්චෙසා ගොති සතතමාදෙඨ
සෙං.

“ සෙනා හිං ” කිමන්ථිදං, සසඤ්ඤානො සතතමාදෙඨ හිංපච්චෙසා
ගොතිති සුපනස්ථං චිපදම්ඤ්ඤං අත්ථගාහණච සතතචිත්භාහ
ණච චතතතෙන, අභේඨා සුච්චෙඤ්ඤාදෙසව සහිංති උද්භරණං
තසස පන සසඤ්ඤානො අනන්තරසුභාසස විය සුභතචසම්ඤ්ඤිච්ච
මිනා හිංපච්චෙසං කඨා වුභතතයෙන විගතතිසඤ්ඤාදිච්චි කතෙ
රූපං

258 කාලෙ

කාලෙ ඉච්චෙනමඤ්ඤාතරස්ථං ඉච්චිනමිං

“ කාලෙ ” කිමන්ථිදං, සෙ ඉතොපරං චක්ඛාමි, තෙ කාලෙසෙච
ගොතතිති සුපනස්ථං අභිකාඤ්ඤං

259 කිංසබ්බිඤ්ඤාතකසුඤ්ඤා දදුචනං

කිංසබ්බිඤ්ඤාතකසු ඉච්චෙනෙහි දදුචනං ඉච්චෙන පච්චසා
ගොතිති කාලෙ සතතමාදෙඨ

කඤ්ඤා, සබ්බිදා, අඤ්ඤාදා, එකඤ්ඤා, සදා, සුදුචනං.

“ කිංසබ්බිඤ්ඤාතකසුඤ්ඤා දදුචනං ” කිමන්ථිදං, කිංසබ්බිඤ්ඤා
එකසකු ඉච්චෙනෙහි කාලෙ ගමාමානෙ සතතමාදෙඨ සථානුරූපං
දදුචනං ඉච්චෙන පච්චසා ගොතතිති සුපනස්ථං. චිපදම්ඤ්ඤං
අත්ථගාහණච සතතචිත්භාහණච කාලගාහණච ඉභානුචතතතෙ,
අභේඨා සුච්චෙඤ්ඤාදෙසව විගාගො ව

කදුතකදිති උද්භරණි, තත්ථ ව කදුති කිංසඤ්ඤානො කසම්.
කාලෙහි අතෙඨ “ කච්චි තො පච්චමාදෙඨ, හුඨ සතතමියා සබ්බිනා
මෙහි, කාලෙ ’ ති චතතමානෙ ඉමිනා දදුච්චෙසං. කඨා “ කිසස
ක චෙ චෙ ” ති එස්ථ චගාහණෙන වා තමෙච්චිකිච්ච “ සෙ
සෙසු චෙ ” ති වා කිංසද්දසා කාදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉත
රුහී තංසද්දසානෙච, “ කු හිංස.සු චෙ ” ති එස්ථ චගාහණෙන කිං
සද්දසා කාදෙසෙච විසෙසො

260 තමහා දුහි ව

ත ඉච්චෙනසමා දුහිදා ඉච්චෙන පච්චසා ගොතිති කාලෙ
සතතමාදෙඨ

තදුහි—තදා

චසඤ්ඤාගණං දදුච්චෙසමනුකඤ්ඤිනස්ථං

“ තමහා දුහි ව ” කිමන්ථිදං, තසඤ්ඤානො කාලෙ සතතමාදෙඨ
දුහිදා ඉච්චෙන පච්චසා ගොතතිති සුපනස්ථං. චිපදම්ඤ්ඤං.
චගාහණං දදුච්චෙසමනුකඤ්ඤිනස්ථං අත්ථගාහණච සතතමාදෙඨ

දායකණ්ඨි වෙසානුවනකරොතා, අභො ජුච්චෙඤ්ඤාසෙව භද්දති භද්දති උද්භරණ්ඨි, ගෙසව්වන තසගුණො තස්සිං කාලෙති අභෙ ආනන්තරජුගාසස වීස ජුගතගතංච අනන්තරජුගාච අභිකිච්චි වීතා, දුඨිදුපච්චසෙ කඛා වූගතනසෙභ විභතතිසඤ්ඤදිව්හි කභෙ රූපාති

261 ඉමස්මා රඤ්චුතාදුති ව

ඉමස්මා රඤ්චුතාදුති ඉච්චිචගෙ පච්චසා හොති කාලෙ සහාමාසෙභ

එතරභි—අමුතා—ඉදුති

වසඤ්ඤාගණං නදනුකඛිතභං *

“ඉමස්මා රඤ්චුතාදුති ව” කිච්ච්චිදං, ඉමසඤ්ඤා රඤ්චුතාදුති ඉච්චිචගෙ පච්චසා හොති කාලෙ සහාමාසෙභි සදුපතභි. කිපදවිදං අස්ඵගහණං ව සහාමාසාලගහණණ්ඨි වෙසානුවන නොත, වගහණං නදනුකඛිතභා, අභො ජුච්චෙඤ්ඤාසෙව විගහො ව

එතරභිතඤ්ඨි උද්භරණ්ඨි, තභි ව එතරභිති ඉමසඤ්ඤා ඉමස්මිං කාලෙති අභෙ “කිච්චි නො පච්චිසෙභි, ඉච්චි සහාමාසා සඛිතාචෙති, කාලෙ” ති වගහණාගෙ ඉච්චි රභිසච්චසං කඛා “සඛිචසෙසතසසකාගෙ වා ඉමස්මිත්ථිදුඨිතනොඛෙසු ච” ති වගහණාගෙ “එත රභිති” ති ඉමසඤ්ඤා එතාදෙස කඛා වූගත නසෙභ විභතතිසඤ්ඤදිව්හි කභෙ රූපං දචුතාති නභොච තස්සි අභො ඉච්චිතා වුතාපච්චසං කඛා “සඛිචසෙසතසසකාගෙ වා, ඉමස්මිත්ථි දුඨිතනොඛෙසු ච” ති වගහණාගෙ “අ මුතාච්චි චෙ” ති ඉමසඤ්ඤා අසාණංදසාදිව්හි කභෙ රූපං ඉදුඨිති නභොච තස්සි අභෙ ඉච්චිතා දුඨිපච්චසං කඛා “සඛිචසෙස තසසකාගෙ වා” ති වගහණාගෙ “ඉමස්මිත්ථි දුඨිතනොඛෙසු ච” ති ඉමසඤ්ඤා ඉසාරදෙසාදිව්හි කභෙ රූපං

262 සඛිචසෙස සො දුම්හි වා

සඛිචඉච්චිතසස සකාණදෙසා හොති වා දුම්හි සච්චිචසෙසෙර. සද්—සඛිචද්.

“සඛිචසෙස සො දුම්හි වා” කිච්ච්චිදං, සඛිචසඤ්ඤා සාදෙසො හොති දුම්හි පච්චසෙසිං විකපෙතභාති සදුපතභි. වසුඤ්ඤදිදං අභො ජුච්චෙඤ්ඤාසෙව

සදුඨි සඛිචසඤ්ඤා හොචා වුගතනසෙභ දුපච්චසං කඛා ඉච්චිතා සඛිචසඤ්ඤා සාදෙසාදිව්හි කභෙ රූපං ඉතරං වාගහණ එලං

* සිවසකභි, කස්චිසිචල

263 අවමණණි රස ලොපවි.

අවමණණි රස පව්වරස පර රොපමාපජ්ජනෙ.

බාහුසව්වං, පණ්ඩව්වං, වෙපුලලං, කාරුඤ්ඤා, හෙපුඤ්ඤා ;
රකාසලං, සාමඤ්ඤා, රසාහජ්ජං

විසඤ්ඤාගණං වාගගණනිවහනහස්මං.

“අවමණණි රස ලොපවි” කිව්‍යවිද්‍යා, අවමණණි රස පව්වරස පර රොපමාපජ්ජනෙති ඤාපනස්මං. වතුපදමිදං. අපේඛා ව විහගතො ව සුවිඤ්ඤාසෙකව වාගගණං වාගගණනිවහන හස්මං.

බාහුසව්වංගතකදීති උදගරණති, හස්ම ව බාහුසව්වංගති බහුසුභ සද්දතො බහුසුභාසස භාවොත්තයෙති “ණ්‍යතතතා භාවෙ තු” ති ණ්‍යප්පව්වං කතො “රොසං ඤේ ලොප” නති ණ්‍යලොපං කතො “වුඛාදිසරසස වාසංසොගගතසස සණේ වෙ” ති ආදිවුඛිං කතො ඉමිතා තකාරගහසස සරසස ලොපං කතො “සවතං තලණ්දකාරු තං බාජනාති වලඤ්ජකාරුතත” නති සවතො තකාරසස වකාර දෙසං කතො “පරවෙභාවො ධාතෙ” ති වකාරසස වෙභාවං කතො “කව්‍යාදිවිජ්ඣිතතරුතං දීඤ්ජසාපව්වරසෙසු වා” ති වහනමාතෙ “රොසු වුඛිලොපාගමවිකාරවිපරිතාදෙසා වෙ” ති වා: “පව්වරසාද නිචා නිපාතතා සිජ්ඣනති” ති වා “සද්ධුපපතතා නිපාතතා සිජ්ඣනති” ති වා සකාරගහසස උකාරසස අකාරදෙසං කතො තෙතබ්බං තෙතො තභිතතතා “තභිතසමාසකිතකා නාමංවාත වෙතුනාදිසු වෙ” ති නාමමිව කතො තතො සුභ්‍යතති. කතො “සොතනති තපුංසකෙති; අතො නිව්ව” නතොතිනිව්ව “සිං” ති සිතො අමාදෙසං කතො සරලොපපකිතිභාවාදිමහි කතො රූපං. පණ්ඩව්වංගති පණ්ඩිතසද්දතො පණ්ඩිතසස භාවොති අපේඛා වුහන නරසෙත ණ්‍යප්පව්වංගති කතො රූපං.

වෙපුලලනති විපුලසද්දතො විපුලස භාවොති අපේඛා වුහන නරසෙත ණ්‍යප්පව්වංගති කතො “සවතං තලණ්දකාරුතං බාජ නාති වලඤ්ජකාරුතත” නති සවතො ලකාරසස ලකාරදෙසං කතො වුහනනරසෙත තසස වෙභාවාදිමහි කතො රූපං කාරුඤ්ඤ නති කර කරණේතිමසස කමපනං කරුණිති වා අපේඛා: කර හිංසාසමිතිමසස කාරුණිකං හිංසනිති වා අපේඛා කර විනෙඛප තෙහිමසස පරදුකඛං විනිප්පනිති වා අපේඛා “තප්පදිති සු” ති වහනමාතෙ “කහතුකරණ්පදෙසෙසු වෙ” ති කතොති සුපව්ව සං කතො “අතකා සුණ්වුත” නති තසකාතාදෙසාදිං කතො අතා දෙසාදිසස බාහුසව්වංගති එස්ම වුහනනරසෙත උකාරදෙසාදිං කතො කාරුණ්සද්දතො හද්ධිචාතමපෙකතිචා කාරුණ්සස භාවොති අපේඛා වුහනනරසෙත ණ්‍යප්පව්වංගති කතො සවතො ණ්කාරසස “සවතං තලණ්දකාරුතං බාජනාති වලඤ්ජකාරුතත” නති ඤාකා රුදෙසං කතො වුහනනරසෙත වෙභාවාදිමහි කතො රූපං. කො සලලනති කුසද්ධුපපදසස සල වල තසංචරණේසුහිමසස කුච්චිතෙ

සලකිති දෙසේ "සඤ්ඤාසට්ඨා" හි වචනමාතෙ "සබ්බතො
 ඡත්තානි වා" හි අසඹවසා කතා වා; කුසලප්පදසස පි සසෙති
 වසා කුච්චිතෙත සසතිති දෙසේ වුත්තතසෙත අසඹවසාදිං
 කතා වා; කුසලප්පදසස පුච්චදතෙතිවසා කුසල පුච්චිති
 දෙසේ වුත්තතසෙත අසඹවසා කතා "සරලොපො = පෙ =
 පකඨි" හි සරලොපපකඨිතාවා කතා වා; කුසලප්පදසස සල
 කසුකරචෙතිවසා කුච්චිතෙ තනුකරෙතිති දෙසේ වුත්තතසෙත
 අසඹවසාදිං කතා වා; කුසලප්පදසස පුච්චදතෙතිවසා කුසෙත
 ලාභධිතති දෙසේ වුත්තතසෙත කමචිති අසඹවසාදිං කතා වා
 කුසලච්චදතෙතිවසා පාසෙත ධිචෙම උච්චිතා දලතති දෙසේ
 "පට්ඨිතාලා" හි දලපච්චසාදිං කතා වා; කුසලප්පදසස
 පුච්චදතෙතිවසා කුසෙත වස පුච්චිති දෙසේ වුත්තතසෙත
 අසඹවසාදිං කතා වා; එම කුසලප්පදසස පුච්චිතාදිං කතා වා
 කුසලප්පදසස පුච්චිතා කුසලසස භාවෙති දෙසේ වුත්තතසෙත
 ඡත්තවසාදිවිති කතෙ රූපං සාමකුඤ්ඤති සමුද්ධසමෙතිවසස
 සමචිති එතෙත පිලෙතෙතොච වුත්තතසෙත කරචෙ පුච්චි
 සාදිං කතා සමච්චසදෙත පිලසවිච්චිතෙතවිති සමච්චසස
 භාවෙති දෙසේ වුත්තතසෙත ඡත්තවසාදිවිති කතෙ රූපං
 සොභාච්චති පුච්චදසදෙතො පුච්චදසස භාවෙති දෙසේ වුත්ත
 තසෙත ඡත්තවසාදිං කතා "සමතොචලච්චකාරිතං චාපතාති
 චලච්චකාරිතං" හි සමතො දකාරසස ජකාරදෙසාදිවිති කතෙ
 රූපං

264. වූවසස රජා දුසිංචසු

සබ්බසෙසං වූවසදදසස රජා ආදෙසා භොති දුසදුච්චි දුච්චි
 රහසු සමච්චසසු සරෙසු.

සබ්බි දුච්චි වූවා, අසඹවසං අතිසරෙසන වූවොති රජරෙසන—
 රජරෙසා

"වූවසස රජ දුසිංචසු" කිමච්චිදා, සබ්බසෙසං වූවසදදසස
 රජරෙසා භොති දුසදුච්චිතවසෙසුති ඤ්ඤපකඨො. තිපදච්චිදං.
 දෙසො ව විග්ගභො ව සුච්චියෙදෙසෙව.

ජෙසෙත ජෙසොති උදහරණ්චි, තෙසමපත වූවසදදෙතො
 සබ්බි දුච්චි වූවා අසඹවසං විසෙසෙත වූවොති දෙසේ "විසෙ
 සෙ තරතච්චිසසිසසිච්චි" හි දුසදුච්චිතවසෙ කතා 'වුත්තතා
 නවපසෙසොගො' හි අතිවිකාසනතමසසොගො කතා වූවසදදසස
 දුච්චිතා ජෙසං කතා "සරලොපො = පෙ = පකඨි" හි සර
 ලොපං කතා තෙතෙව පකඨිතාවෙ සච්චතො තෙතෙව පකඨි
 ග්ගනච්චිතාකතා "සර සරෙ ලොපං; වා පච්ච අසරූපා" හි
 වත්තමාතෙ "කමචසමච්චි" පුත්තො" හි ඉකාරච්චිතාදිං
 කතා ජෙසෙජෙච්චිසදදෙතො වුත්තතසෙත සුච්චිතාති. කතා
 "අතො තෙතා" හි වත්තමාතෙ "සො" හි පිටෙතකාරිදෙසා
 දිවිති කතෙ රූපාති.

265 පසනඵස්ස රසා ච

සබ්බස්ස පසනඵසද්දස්ස සාදෙරසා රහාති ජාදෙරසා ච ඉස
ඉස ඉච්චවෙනසු පච්චසෙසු පරෙසු

සබ්බි ඉමෙ පසනඵා අසමිච්චසං විසෙසෙන පසනඵාති සෙ
රසො—රසෙඤා— රජරසො—රජෙඤා

වසද්දගහනණං උතිසාදෙසසච්චිණ්ඩනනඵං

“පසනඵස්ස සො ච නිමුඤ්චිදං, සබ්බස්ස පසනඵසද්දස්ස
සාදෙරසො හොති ජාදෙරසො ච ඉසඉසභ්‍යච්චසෙසුති සුපනනඵං
නිපදමිදං ඉසඉසභ්‍යභණ්ණිභ්‍යානුචරතානෙ ජග්ගහණං ච අරථො
සුච්චෙඤ්ඤෙසෙඤ්ච චග්ගහණං සථා වුච්චසද්දස්ස ඉසිච්චෙසු ජ්ඤෙසො
හොති, නථා තොඤ්ච පසනඵසද්දස්ස සාදෙරසො හොති ජ්ඤෙසො
චෙති සච්චිණ්ඩනි

රසෙසෙක සෙසෙඤානකදිති උද්ගරණනි තාති තසානුසොගෙන
සුච්චෙඤ්ඤෙසෙකෙනච

266 අනඤ්ඤස්ස නෙදෙ

සබ්බස්ස අනඤ්ඤසද්දස්ස නෙදෙරසා රහාති ඉසඉස ඉච්ච
වෙනසු පච්චසෙසු පරෙසු

නෙදිරසා—නෙදිරෙඤා

අනඤ්ඤස්ස නෙදෙ නිමුඤ්චිදං සබ්බස්ස අනඤ්ඤසද්දස්ස ඉස
ඉසභ්‍යච්චසෙසු නෙදෙරසො හොතිති සුපනනඵං විපදමිදං
ඉසිච්චග්ගහණ්ණිභ්‍යානුචරතානෙ අරථො සුච්චෙඤ්ඤෙසෙකච

නෙදිරසො නෙදිරෙඤාති උද්ගරණනි, තොසමුචන අනඤ්ඤසද්ද
තො සබ්බි ඉමෙ අනඤ්ඤා අසමිච්චසං විසෙසෙන අනඤ්ඤාති
අරථො වුච්චනනෙසෙන ඉසඉසභ්‍යච්චසාදිමුති සතෙ රූපාති

267 බාලුහස්ස සාධා

සබ්බස්ස බාලුහසද්දස්ස සාධාදෙරසා රහාති ඉසඉස ඉච්ච
වෙනසු පච්චසෙසු පරෙසු

සාධිරසා—සාධිරෙඤා

“බාලුහස්ස සාධො නිමුඤ්චිදං සබ්බස්ස බාලුහසද්දස්ස සාධාදෙ
රසො රහාති ඉසඉසභ්‍යච්චසෙසුති සුපනනඵං විපදමිදං ඉසිච්ච
ග්ගහණ්ණිභ්‍යානුචරතානෙ, අරථො සුච්චෙඤ්ඤෙසෙකච උද්ගරණනි
සුච්චෙඤ්ඤෙසෙකෙනච

268 අපසස්ස කණ්

සබ්බස්ස අපසසද්දස්ස කණ්දෙරසා රහාති ඉසඉසඉච්චවෙනසු
පච්චසෙසු පරෙසු

කණ්දෙරසා—කණ්දිරෙඤා

“අපසස්ස කණ්” නිමුඤ්චිදං, සබ්බස්ස අපසසද්දස්ස කණ්දෙරසො
රහාති ඉසඉසභ්‍යච්චසෙසුති සුපනනඵං විපදමිදං ඉසිච්චග්ගහ
ණ්ණිභ්‍යානුචරතානෙ, අරථො සුච්චෙඤ්ඤෙසෙකච සෙසමිච්ච නියානුසො
ගෙන සුච්චෙඤ්ඤෙසෙකෙනච, සරලොපඅසච්චිණ්ණිභ්‍යච්ච විසෙසො

269. සුචානව

සඛිනිය සුචසද්දසස කණ්ඨදෙසො හොති ඉසත්ථං ඉච්චිතොසු පච්චිතොසු පරොසු

කතිංසා—කතිංසා.

වසද්දගහගණං කණ්ඨගහණමනුකඛිනිනනං.

“සුචානව” කිමන්ථිදං, සඛිනිය සුචසද්දසස කණ්ඨදෙසො හොති ඉසත්ථං ඉච්චිතොසු පච්චිතොසු පරොසු වා, විපදවිදං, ඉසිභිගහගණමිහානු වනතතො කණ්ඨගහණං, වග්ගාගණං, කණ්ඨගහණනුකඛිනිනනං, තත් පසොපනං හෙභි චුත්තාමෙව ඉහ පන සුචසද්දසස සුච සද්දවාචකතො, සුචසාති වනතතො ඵලවචනා, සුචානනති ඛසු වචනනිදෙද්දෙසො වචනවිසලොසලොකිණ්ඨිකරණනි, පකති හෙ සාවරියානං සෙත සෙතඛි ආකාරෙහ දසිප්පාසවිසද්දපනං.

උද්ගරණති සුචිදෙද්දසසනෙව කෙවලවපනෙති “කිවාදි මර්ඛුතතනං දීඝරසාපච්චිතොසු වා” ති වනතමානෙ “නෙසු චුඛිලොපාකමිකාරවිපජිතාදෙසො වෙ” ති ණකාරසස නකාරදෙ සොව විසෙසො

270. වනතුමනතුචිනව ලොපො

වනතුමනතුචි ඉච්චිතොසං පච්චිතොසං ලොපො හොති ඉසත්ථං ඉච්චිතොසු පච්චිතොසු පරොසු.

ගුණිංසා—ගුණිංසා, ගණිංසා—ගණිංසා, සතිංසා—සතිං සා, චමබ්බිංසා—චමබ්බිංසා

වසද්දගහගණමනුකඛිනිනනං.

“වනතුමනතුචිනව ලොපො” කිමන්ථිදං, වනතුමනතුචිපච්චි යානං ලොපො හොති ඉසත්ථං ඉච්චිතොසු පච්චිතොසු පරොසු. තිපදමිදං, ඉසත්ථං ගහගණමිහානු වනතතො, වග්ගාගණං, තදනුකඛිනිනනං, අසො සුචිදෙද්දසසනෙව. වනතු ව මනතු ව වි ව=වනතුමනතු විනො, තෙසං වනතුමනතුචිනං.

ගුණිංසානනදිති උද්ගරණති, තත් ව ගුණිංසො ගුණිංසාති මෙසං. ගුණිංසද්දතො ගුණිංස අසස අනිති අනෙ “තදසසනිති වි වෙ” ති වනතමානෙ “ගුණිංසද්දතො වනතු” ති වනතුපච්චිතො සාති ගුණිංසද්දතො සමෙඛි ඉමෙ ගුණිංසානො අසමෙසං විසෙසෙන ගුණිංසාති අනෙ චුත්තානෙහ ඉසත්ථං ඉච්චිතොසු පච්චිතොසු පරොසු “චුඛිලොපො කතිංසා” ති වනතමානෙ ඉමිනා වනතුපච්චිතොසු ලොපො කතිංසා “සරලොපොමාදෙසපච්චිතොසු සරලොපො තු පකති” ති සරලොපකතිහාවාදිංසාති කතො රූපාති සතිංසො සති භොතිමෙසං සතිංසද්දතො සති අසස අනිති අනෙ “තදසසනිති වි වෙ” ති වනතමානෙ “සතිංසද්දති මනතු” ති මනතුපච්චිතොසු කතිංසා සමෙඛි ඉමෙ සතිංසනො අසමෙසං විසෙසෙන සතිංසාති අනෙ චුත්තානෙහ ඉසත්ථං ඉච්චිතොසු පච්චිතොසු පරොසු. මෙධිංසො මෙධිංසාතිමෙසං. මෙධිංසද්දතො මෙධිංස අසස අනිති අනෙ

“තදසසන්තිති වි වෙ” ති විපාවචයං කඛා මෙධාවිසද්දතො සබ්බි ඉමෙ මෙධාවිතො අසමිමෙසං විසෙසෙන මෙධාවිති අනෙච්චුත්ත නයෙන ඉසඉභ්භවචයාදිමහි කතෙ රූපාති

271 සවතං තලණ්දකාරතං බ්‍යජනාති චලඤ්ජකාරතං.

සවතං තලණ්දකාරතං බ්‍යජනාති චලඤ්ජකාරතමාපජ්ජ තෙන සථාසබ්බිතං

බ්‍යාහුසවමං, පණ්ඩිවමං, වෙපුලලං, තෙපුඤ්ඤං, කාරුඤ්ඤං, සාමඤ්ඤං, සොහජ්ජං.

සවතමිති කිමන්ථං? තිණ්දලං.

තලණ්දකාරතමිති කිමන්ථං? ආලසං, ආරග්ග්‍යං.

බ්‍යජනාතමිති කිමන්ථං? මච්චුතා

කාරග්ගහණං කිමන්ථං? සකාරසස සකාරහකාරමකාරදෙස සඤ්ඤපතන්ථං

පුඤ්ඤස භාරවා පොච්ඤ්ඤං, උසහස භාරවා ඛසබ්බං, උප මාස භාරවා ඛසමමං.

“සවතං තලණ්දකාරතං බ්‍යජනාති චලඤ්ජකාරතං.” කිමන්ථ මීදා, යකාරචනතාතං තලණ්දකාරතං බ්‍යජනාති සථාසබ්බිතං චලඤ්ජකාරතමාපජ්ජතෙනති ඤ්ඤපතන්ථං. වතුප්පදමීදං. අනෙච්චුත්ත සුවිඤ්ඤාදෙසෙව. යකාරෙණ යෙසමන්ති තෙ=සවතො, තෙසං සවතං, තලණ්දකාරතනන්ථිතා තුලකබ්බකරණං ඉධ පන සව තෙනති තලණ්දකාරෙති විසුං කිවාපි බ්‍යජනා න සනති, නථාපි ‘සිලාපුත්තකසස සරීරං, රුහුතො මුඛ’ නති ආදිපු විස අහෙදෙප වාරචසෙන ‘සවතං තලණ්දකාරතං බ්‍යජනාති’ ති වුත්තං.

උද්ගරණති හෙථා වුත්තාති, තෙපුඤ්ඤනති නිසද්දපපදසස පු පචතෙනතිමසස කිලෙසෙ පුණ්හිති අනෙච්ච “භාවකමෙමිපු ත” ඉති වත්තමාතෙ “බුධගමාදිසෙච්ච කතතරී” ති කතතරී තප්පචචයං කඛා “නවි ධාතුචිතනතිප්පචචයානං දීඝච්චරීතාදෙසලොපාගමා වෙ” ති තසස ණකාරදෙසං කඛා නිපුණ්සද්දතො නිපුණ්සස භාවොති අනෙච්ච “ණ්‍යතතා භාවෙ තු” ති ණ්‍යප්පචචයං කඛා “තෙසං ණෙ ලොප” නති ණලොපං කඛා “වුඛාදිසරසස වා සංසොගනකසස සණ්ණ වෙ” ති ආදිවුඛං කඛා “අවණ්ණණ්ණ සෙ ලොපං වෙ” ති අවණ්ණණ්ණ ලොපං කඛා ඉමිතා සවතො ණකාර සස ඤකාරදෙසං කඛා තසස වෙභාවාදිමහි කතෙ රූපං.

තිණ්දලනති ආදිති කිචුද්ගරණති, තන්ථ ව තිණ්දලනති එන්ථ සතිපි තාදිමහි යකාරසසාභාවා ඉධ වුත්තවිධානං න භොති. ආල සනති එන්ථ සතිපි යකාරසසිං තාදිනමභාවා න භොති ආරෙ ගනති එන්ථාපි එසෙව නයො සවතං තලණ්දකාරතනති වුත්ත තතා බ්‍යජනාතනති විඤ්ඤාදෙසමාතෙපි බ්‍යජනග්ගහණකරණං තදතොගතාතං සරතං වුත්තවිධානාභාවදසසතන්ථං, තෙනාහ; ‘බ්‍යජනාතිති කිමන්ථං? මච්චුතා’ ති. තසස පන මුස පාණ්චාගෙති මසස පරෙසං පාණ්ච වචතිති අනෙච්ච “වචදිති පබ්බජ්ජාදයො

කිපව්වනො" ති හසුප්පව්වසං* කනි, ගෙනෙව් බානිනිකසස ලොථං කනි, උසාරසස ව් අකාරදෙසං කනි, මහසද්දනො තනිසෙකව්වනං කනි, සවනොපි සරසස ඉධි වුගභව්විධානමකනි, සවනො පන තසාරසස සථාබුගභුගභනිසමිභව්වො, ඉධි වුගභ ව්විධානං කනි, වෙභාවාදිමහි කනෙ රූපං.

සවතං නලුණදසාරනනනි වුනෙතසෙව පිබෙව සතනරමිතසස කාර ගභනණසස පසොජනං දසෙසගෙනා 'කාරගභනණං කිමණි' නනි ආදිමාග මපමිමනනි තණොදුගරණං, තව්පි සුචිසෙදුදුසෙමෙව

272. අමිහතුමිහනතුරුජබුභමනාසවසනාදිසි සමා නාව අමිහතුමිහනතුරුජබුභමනාසවසනාදිසි ඉවෙච්චමාදිසි සමා නාව දඬබ්බිබ්බා

මසා, නසා, ගුණවනා, රසුසු, බුදුමුනා, අභගනා, සභිනා, සනාභ, පිනභ, මානභ, භානභ, සිනභ ඵචමාදිසිති කිමසං? පුච්චසා

ඉති නාමකසෙස සෙමො නගණ්ඩා

"අමිහතුමිහනතුරුජබුභමනාසවසනාදිසි සමා නාව" කිමණි මීදං, අමිහතුමිහනතුරුජබුභමනාසවසනාදිසි ඉවෙච්චමාදිසි සමා වචනං නාව දඬබ්බිබ්බාති සුප්පනථං වතුප්පදමීදං, අනෙථා ව විග්ගාභො ව සුචිසෙදුදුසෙමෙව

මසා තසාති ආදිති උදුගරණනි, නනථ ව මසාති අමිහතුමිහ සභෙදුනි සමාවචනං කනි, ඉමිනා සමාවචනං නාවචනමිව කනි "අමිහසස මමං සචිභතනිසස සෙ, කුමිභාමිභානං තපිමපි" තාසු වග්ගමානෙ "නාවහි තසාමසා" ති සචිභතනිසානං අමිහතුමිහ සද්දනං මසාතසාදෙසෙ කනෙ රූපාති ගුණවනාති ගුණවනාතු සද්දනො සමාවචනං කනි, වුගභනසෙන සමාවචනං තාවචනමිව කනි "අමිහසස මමං සචිභතනිසස සෙ, ඤාසස ගෙනා, නතසස සෙ වා" ති වග්ගමානෙ "තොතිනා සසමිනාසු" ති සචිභතනිසස නතුසස තාදෙසෙ කනෙ රූපං රසුසුති රුජසද්දනො සමාවචනං කනි, ඉමිනා තං නාවචනමිව කනි "අමිහසස මමං සචිභතනිසස සෙ; රුජසස රසෙදුදුරුජනො සෙ" ති වග්ගමානෙ "නාවහි රසුසුවා" ති සචිභතනිසස රුජසද්දසස රසුසුදෙසෙ කනෙ රූපං බුභමුනාති බුභමසද්දනො සමාවචනං කනි, තසස ඉධි වුගභව්විධානං කනි "බුභමාගොතු සීනනි" ති වග්ගමානෙ, "උග්ගං සතාසු" ති බුභමසද්දනතසස උසාරදෙසෙ කනෙ රූපං අතනනාති අතන සද්දනො සමාවචනං කනි, තසසමිනා නාවචනතෙත කනෙ රූපං සධිනාති සබ්බද්දනො සමාවචනං කනි, තසසමිනා නාවච නතනං කනි "සබ්බතනසසි තොනානංසෙසු" ති සබ්බද්දනාසස

* ජිපව්වනෙති භාසාසව්වසං ඉති දීපනී

“ තදසසස්ථිති වී චෙ ” ති විප්පච්චසං කඛ්ඛා මෙධාචීසද්දතො සබ්බි ඉමෙ මෙධාචීනො අසම්මෙසං විසෙසෙන මෙධාචීති අඤ්ච චුත්ත නසෙන ඉසඉඵප්පච්චසාදිච්චි කතෙ රූපානි.

271 සමතං තලණ්දකාරනං බ්‍යජනානි චලඤ්ජකාරතනං
සමතං තලණ්දකාරනං බ්‍යජනානි චලඤ්ජකාරතනමාපජ්ජ
තෙන සථාසබ්බිතං

බ්‍යාහුසච්චං, පණ්ඨිච්චං, චෙපුලලං, නෙපුඤ්ඤං, කාරුඤ්ඤං,
සාමඤ්ඤං, සොහජ්ජං.

සමනමිති කිමනං? නිණ්දලං.
තලණ්දකාරනමිති කිමනං? ආලසා, ආරෙණ්‍යං
බ්‍යජනානමිති කිමනං? මච්චුතා
කාරගහණං කිමනං? සකාරසස සකාරහකාරමකාරදෙස
සඤ්ඤපනථි.

පුජිසසස භාගවා පොජිසසං, උසහසස භාගවා ඔසබ්භං, උප
මාස භාගවා ඔපමමං.

“ සමතං තලණ්දකාරනං බ්‍යජනානි චලඤ්ජකාරතනං.” කිමනි මිදං, සකාරචනතාතං තලණ්දකාරනං බ්‍යජනානි සථාසබ්බිතං චලඤ්ජකාරතනමාපජ්ජනෙනති ඤ්ඤපනථි. චතුප්පදමිදං අඤ්චා පුට්ඨිඤ්ඤපෙඤ්ච. සකාරෙණ සෙසමස්ථි තෙ=සචනෙනා, තෙසං සමතං, තලණ්දකාරනනනිමිතා තුලකතිකරණං ඉධ පන සච නෙතති තලණ්දකාරෙති විපුං කිවාපි බ්‍යජනා න සනති, තථාපි ‘සිලාපුත්තකසස සරිරං, රුහුනො මුඛ’ නති ආදිපු විස අභෙදෙප චාරචසෙන ‘සමතං තලණ්දකාරනං බ්‍යජනානි’ ති චුත්තං.

උද්ගරණ්චි හෙච්චා චුත්තානි, නෙපුඤ්ඤනති නිසද්දපපදසස පු පචනෙනතිමසස කිලෙසෙ පුණ්චිති අඤ්ච “භාවකමෙමපු ත” ඉති චත්තාමානෙ “බුධගමාදිච්චෙ කතතරි” ති කතතරි තප්පච්චසං කඛ්ඛා “කචි ධාතුචිහතතිපපච්චසානං දීඝච්චපට්ඨාදෙසලොපාගමා චෙ” ති තසස ණකාරදෙසං කඛ්ඛා නිපුණ්සද්දතො නිපුණ්සස භාවොති අඤ්ච “ණ්‍යතතා භාවෙ තු” ති ණ්‍යප්පච්චසං කඛ්ඛා “තෙසං චණ් ලොප” නති ණ්‍යලොපං කඛ්ඛා “චුබ්බාදිසරසස චා සංසොගච්චසස සචණ් චෙ” ති ආදිපුච්චි කඛ්ඛා “අච්චණ්චණ් චෙ ලොපං චෙ” ති අච්චණ්චණ් ලොපං කඛ්ඛා ඉමිනා සචතො ණකාර සස ඤකාරදෙසං කඛ්ඛා තසස චෙභාවාදිච්චි කතෙ රූපං.

තිණ්දලනති ආදිති කිචුද්ගරණ්චි, තත්ච ච තිණ්දලනති එත්ච සතිපි තාදිච්චි සකාරසසාභාවා ඉධ චුත්තවිධානං න භොති. ආල සනති එත්ච සතිපි සකාරසච්චි තාදිනමභාවා න භොති. ආරෙ භානති එත්ච එසෙච නසො සමතං තලණ්දකාරනනනි චුත්ත තතා බ්‍යජනානනති විඤ්ඤපමානෙපි බ්‍යජනිගහණකරණං තදනොගතානං සත්තං චුත්තවිධානාචදසසනථි, තෙතාහ; ‘බ්‍යජනානිති කිමනං? මච්චුතා’ ති. තසස පනචුස පාණ්චාගෙති මස පරෙසං පාණ්ච වජනිති අඤ්ච “චජ්චිති පබ්බජ්ජාදො

නිපව්වනෙත" හි හසුසප්චවසං* කැඩී තෙතෙව ධානිනතසස ලොපං කැඩී උකාරසස ව අකාරදෙසං කැඩී මහසද්දනො හතිසෙකච්චනං කැඩී සචනොපි සරසස ඉධ චුතතච්චිධානමකැඩී සචනො පන තකාරසස සථාචුතතසුතතිසමභවනො ඉධ චුතත ච්චිධානං කැඩී චෙභාවාදිමහි කතෙ රූපං.

සචනං නලභ්ඤකාරිනනති චුතතසෙව පිබෙ සතකරමහසස කාර ගහහණසස පසොඡනං දසෙසනෙනා 'කාරගහහණං කිමණි' නති ආදිමාහ. ඔපමමනති තණ්ඤාදුහරණං, තච්චි සුච්ඤ්ඤයාමෙව

272. අමහතූමහනතුරුඡත්‍රිභමහතාසචසනචුචිනාදීති සමා නාව.

අමහතූමහනතුරුඡත්‍රිභමහතාසචසනචුචිනා ඉචෙච්චමාදීති සමා නාව දඤ්චිචා

මසා, නසා, ගුණචනා, රඤ්ඤ, බ්‍රහමුනා, අහතනා, සචිනා, සහථාන, පිනන, මානන, භානන, හිනන
ච්චමාදීතිති කිමසං? පුඤ්ඤ

ඉති නාමකරසස පචමො කාරණඤා

"අමහතූමහනතුරුඡත්‍රිභමහතාසචසනචුචිනාදීති සමා නාව" කිමණි මීදං, අමහතූමහනතුරුඡත්‍රිභමහතාසචසනචුචිනා ඉචෙච්චමාදීති සමා චචනං නාව දඤ්චිචනති සදුපනතං. චතුසදමීදං. අසො ච විගාහො ච සුච්ඤ්ඤයෙකච

මසා නසාති ආදීති උදුහරණති, නසථ ච මසාති අමහතූමහ සඤ්ඤති සමාවචනං කැඩී ඉමිනා සමාවචනං නාවචනමිච කැඩී "අමහසස මමං සචිහතතිසස සෙ, තුමහාමහානං තසිමසි" නංචු චතතමානෙ "නාවති තසාමසා" හි සචිහතතිනානං අමහතූමහ සදුකං මසානසාදෙසෙ කතෙ රූපානි. ගුණචනාති ගුණචනාතු සදුභො නාවචචනං කැඩී චුතතනසෙන සමාවචනං නාවචනමිච කැඩී "අමහසස මමං සචිහතතිසස සෙ, නතුසස තෙනා, නතසස සෙ චා" හි චතතමානෙ "තොතිනා සසමිංනාසු" හි සචිහතතිසස නතුසස තාදෙසෙ කතෙ රූපං. රඤ්ඤති රුඡසදුභො සමාවචනං කැඩී ඉමිනා තං නාවචනමිච කැඩී "අමහසස මමං සචිහතතිසස සෙ; රුඡස රඤ්ඤරුඡනො සෙ" හි චතතමානෙ "නාවති රඤ්ඤචා" හි සචිහතතිසස රුඡසදුසස රඤ්ඤදෙසෙ කතෙ රූපං. බ්‍රහමුනාති බ්‍රහ්මසදුභො සමාවචනං කැඩී තසස ඉධ චුතතච්චිධානං කැඩී "බ්‍රහ්මානොතු සමිනති" හි චතතමානෙ, "උතතං සතාසු" හි බ්‍රහ්මසදුකතසස උකාරදෙසෙ කතෙ රූපං. අහතනාති අහත සදුභො සමාවචනං කැඩී තසසිමිනා නාවචනතෙත කතෙ රූපං. සචිනාති සචසදුභො සමාවචනං කැඩී තසසිමිනා නාවච නතතං කැඩී "සචානතසසි තොනානංසෙසු" හි සචසදුකතාසස

* නිපව්වනෙති නානාසච්චවසං ඉති දීපති

ඉකාරදෙසෙ කතෙ රූපං. සථාර්තී සඤ්ජද්දුකො සමාවචනං කඛා තඤ්ජිනිනා වුත්තවිධානං. කඛා “සඤ්ජපිතාදිනමා පිඤ්ඤං පිලොපොචෙ” තී වත්තමානෙ “අඤ්ඤාඤ්ඤාරත්ත” නතී සඤ්ජද්දුනත්තං. ආර්ථදෙසං කඛා වුත්තනමෙසන තස්ස “නා ආ” තී ආකාරදෙසං කඛා සරලොපපකඤ්ඤාචාර්ථදිවහි කතෙ රූපං. පිතර්තී පිතුසද්දුකො සමාවචනං. කඛා ඉමිනා තං නාවචනමිච කඛා වුත්තනමෙසන “අඤ්ඤාඤ්ඤාරත්තං; තතො සමිනතී” තී වත්තමානෙ “නා ආ” තී නාවචනස්ස ආකාරදෙසං කඛා “ආර්ථ රසසමිකාරෙ” තී වත්තමානෙ “පිතාදිනමපිමහි” තී ආර්ථස්ස රසෙස කතෙ රූපං. ඉතර්තී තංසදිසාතෙව ආදිඤ්ඤාභණ්ණෙස සරෙතාතී ආදිසඛනණ්ණතී, ආදිසදෙද්දු භෙසථ පකාරස්ථාවාවකො, තස්ස පන සරසද්දුකො සමාවචනං. කඛා තං ඉමිනා නාවචනමිච කඛා “අතො තෙතා” තී තස්ස එතාදෙසං කඛා “සරලොපොමාදෙසපඤ්ඤාචාර්ථදිවහි සරලොපෙ භු පකඤ්ඤා” තී සරලොපපකඤ්ඤාචාර්ථදිවහි කතෙ රූපං. පුරිසාතී නිමුද්දුහරණං. තං සුච්ඤ්ඤාඤ්ඤාමෙච

සචකො ඉච්චකදිපතිසං. තාමකපෙස පචචො පරිචෙදෙද්දු

273 සසමාදරෙහි සසමාදරෙහා වා තදපාදනං.

සසමා වා අරෙහි, සසමා වා සසං. ජාසරතා, සසමා වා ආදරෙහා, තං කාරකං අපාදනසඤ්ඤාං ගොතී.

නං සථා; ගාමා අරෙහතී වුත්තරො, නගඤ්ඤා නිගගතො ග්ජා, පාපා විත්තාං නිවාරණෙ, මොග් සසං ජාසරතා, ආවිච්ඡිද්දුපකඤ්ඤා සෙහි සිකචං ගණ්ණාතී සිසො

අපාදනමිචචරෙහත කචරෙහතා? “අපාදරෙහ පචමි.”

“සසමාදරෙහි සසමාදරෙහා වා තදපාදනං.” කිමස්ථිද්දුච්චචෙ, සසමා වා අරෙහි, සසමා වා සසං. ජාසරතො. සසමා වා ආදරෙහා, තං කාරකං අපාදනසඤ්ඤාං ගොතීතී සද්දුපනථං. සත්තපදමිදං සුත්තං. අතො සුච්ඤ්ඤාඤ්ඤාමෙච. අපරෙතඛා ඉතො ආදදතීතී අපාදනං. ඉධ පන සඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤාමො එකචචතෙත නිද්දුච්චතො වොග් සසං. ජාසරතොඤ්ඤාචාර්ථදිවහි පාදනසඤ්ඤාඤ්ඤා සච්චතබ්බං, න පන ගාමා අරෙහතී ඉත්තරො ආවරිසුපකඤ්ඤාමෙහි පිනං. ගණ්ණාතීතංදි සුතී. න න සච්චතබ්බං, කඛා ඉධ සඛනිකානසිපෙසනත්තා; න තෙස්ථ සඛනික දබ්චපතා විගතතීං විතා අත්ථස්ස නිද්දුච්චි තබ්බතො ඛුචුචචතෙත නිද්දුච්චතො ගරුතොපඤ්ඤාමානතො ච විබෙකචචතෙත නිද්දුච්චතො කතො, න පන සඛනිකවිකරණ්ණං තචෙචකච්චි වත්තරෙබ්බ එකචචතෙත සච්චතබ්බං, අථ කඛා සඛනිකමතපෙතඤ්ඤාමො එකචචතො ගොතීතී කථවි ලිඛනස්ථිත්තා චෙවාපෙසඤ්ඤාපි විගතභුපපනතීයා දස්සනතො,* තථාතී; එතො චෙතකදිපස්ථිකවිසදෙද්දුති එචෙකත්තාවිත්තාතීතීතෙපොකචචනචු

* විගතභුපපනතී දස්සනතො, පිඤ්ඤා

වචනානි භොගනී අඤ්ඤථා චුත්තස්සත්තාච න භවෙය්‍යං, 'ජනන චුතීතං ජාසණ්ඩාතං ඛමමාතං ජචරං. යදිදං සුගහචිතය' නති එත්ථාපි නචුතීසඤ්ඤො නවකඛතාං ධරෙතො, කතොකසෙසසස දසසඤ්ඤස යොවචනමනී නවාදෙසං. කතො යොවචනසස උත්ත දෙසං. කතො එවමනීනීපථාදිතතනා ජඪිබසුචචනච සියා, තයො අසපථචනොඤ්ඤා, යතො අපගච්ඡතී යතො අපගච්ඡනතී යෙහි වා අපගච්ඡතී යෙහි වා අපගච්ඡනතී භොතොව තත්ථාපාදුන සඤ්ඤාති අවගහතබ්බි.

යංකිච්ච යො කරෙහි, තස්ස කරෙහිති කාරකොත්ථ වත්තබ්බිතො ගාමා අපෙතනීති ආදියු ගාමාදීනං. කිරියානුපලබ්භනතො ච කථං තො කාරකා නාම ජනාති තෙසමි කිරියාහිනීබ්බිතතකතනු පලබ්භනතො, උපලබ්භති හි තෙසං. කිරියාහිනීබ්බිතතකතා, ගාමාදිමනී වාසතාපායාදිකිරියාසානුපලබ්භනතො, යති ච තෙමිමු පලබ්භනතො, එවං ගාමාදීනං අපායාදිකිරියාහිනීබ්බිතතකතනං. කාරකතා වචනපෙතබ්බි, යථා වෙත්, එවං කමමකරණසමප දුනාධිකරණනමි සරුපාවධාරණමෙව තෙසං. කාරකතාසාධකනති කමිතාපරෙ න තං. සාරතො පලෙච්චබ්බි, සාමිනොපි කාරකභා වාපජනතො අපි ච කුතොනීදමායාතං, සමුපදිසසමානාය අපායාදිකිරියාය 'චනුච්චිඤ්ඤාණසෙසව රුපාලොකමනසීකාරනං, දෙසාදුසකා දුසකානමිච ච දුතසස' ගාමාදීනමහිනීබ්බිතතකතනං ධරෙතො සරුපාවධාරණමෙවනුපදිසසමානං. කාරකතාසාධකනති යථිච්ඡතී, තථා කාරකතනං භවතු අපි තු ඛලු ගාමාදීනං අපායාදි කිරියාහිනීබ්බිතතකතනා කතනුසඤ්ඤාය භවිතබ්බිනති න භවි තබ්බි, කසමා නිපරියායෙතො තෙසං. කිරියාහිනීබ්බිතතකතනා භාවතො යථානුනොදිතමමහාකමුපනීසසාය වසතුතාපෙකස නෙච්ඡාභාවෙපි තදස්සි. චසමනෙතන වසති බමෙමන වසනීතනු පචරියතෙ, තථාපායාදීනං තබ්බාචෙ භාවතො තදභාවෙච්චාභා වතො ගාමාදියො අපායාදිකිරියාහිනීබ්බිතතකතාති විදුහුපචරි යතොති භවතෙච්චුපචාරෙ, තෙන කාතොහාති උපචරිතා නමි හි 'පචුච්චො කමලචනසණ්ඩා, චනමචනසතෙ විකසිතපුඡා තතෙතෙ' තඤ්ඤිතං. කතනුසඤ්ඤාසුපලබ්භනතො අපි ච මුඛකිරි යාහිනීබ්බිතතකතනං මුහිපභුතීතං. කිරියාහිනීපථනතීයා කාරණ භාවතො චුත්තතෙසෙනෙව "යො කාරෙහි සහෙතු" තී හෙතු කතනුසඤ්ඤාය "හෙතෙවෙ වෙ" තී තතීයාචිහතතීයා ච භවි තබ්බි. න වෙචං සකකා වතනුං, තෙසමුපචරිතහෙතුභා න හො නීති 'හිතනාය වසති අනෙතන වසති' තඤ්ඤු උපලබ්භනතො අථාපි වදෙය්‍යං. "දුරන්තිකඛකාලුතිමිමානකාලොපදියායොග විහතතාරසයොගසුඛපාමොචනහෙතුචිචිතතපමාණසුබ්බිලොග බ්බිතතතුණවචනපඤ්ඤකථනමොකාකතනුසු වෙ" තී හෙතෙසෙ පාපාදුතසඤ්ඤාය විහිතතනා අපාදුතසඤ්ඤාව භොතීති නමි ත, ගාමාදීනං අපායාදිසමාපොභ අපාදුතසඤ්ඤාකරණත්ථං. යෙමා දපෙහිතඤ්ඤිතා සුත්තවචනසසතිරත්ථකභාවාපජනතොති සච්චං,

තථාපි 'දෙවදනොපවති, භික්ඛාස වසති, අනෙතන වසති' තනද්දු වර්තනානං කනතුසඤ්ඤදීනමනවසාසනනා අපාදනසඤ්ඤදයො බාධනො, අපි ව සථා සබ්බෙසවිභිරුපෙසු සමාහිනෙසු අභිරුපාස කඤ්ඤ දෙයනති වුතො යො සබ්බෙසවිභිරුපනො, තසෙවාවාති විඤ්ඤයති, තථෙවිභාපි කාරකකණ්ඩ සබ්බෙසවිපාදනාද්දු කාර කෙසු සමාහවෙසු "යො කරොති සකනනා" තී වුතනනනා යො සබ්බෙසවිභාසධානො කාරකියො, සොච කනනාති විඤ්ඤයති, න පන ගාමාදීනං කාරකීභිනා පාකවා, තසමා වාලං දෙසාවිකරණෙන. සථෙවුනති, තථා භවතු, අපි තු බලවිභාසෙති ආදනොති වතනමානිකප්පවසෙන නිද්දිභිනනා යසමා අපෙතො අපිසසති තථා ආදිසි ආදිසියසති න තත්ථ අපාදනසඤ්ඤය භවිතබ්බනති * න න භවිතබ්බං, කසමා 'තොන සො තත්ථ යාපෙති, සබ්බෙ ධම්මා සබ්බාකාරෙන බුබ්බස භභවතො ඤ්ඤාමුඛෙ ආපාඨමාගච්ඡනති' තනදීති විශොපලකඛණවසෙනෙකදෙසං ගභෙඤ්ඤා වුතනනනා

ගාමා අපෙනති මනසොතනදීති උද්භරණති, තත්ථ ච ගාමාති ගාමසද්දතො "ඒනවචනසුතනං හි, ලිඛනව නිපවචනෙ" තී වතන මානෙ "තතො ච විභතියො" තී විභතනුපපතතිං කඤ්ඤා "සියො=පෙ=සං=සු" තී තසසාපනියමපසබ්බෙස සති 'වතනිච්ඡා නුපුබ්බිකා සද්දප්පවතති' තී කඤ්ඤා අපාසයොගතො ඉමියා අපාදන සඤ්ඤං කඤ්ඤා "අපාදනෙ පචම්" තී පචම්විභතතිං කඤ්ඤා තසසා පනියමපසබ්බෙස සති වතනිච්ඡානුපුබ්බිකා = පෙ = කඤ්ඤා 'එකමිති වතනබ්බෙ එකවචන' නති එකවචනසමාවිභතතිං කඤ්ඤා "අතො තෙන, සො වා, සබ්බෙසොනිනමාථ" තී වතනමානෙ "සමාසී නනං වා" තී යොචවනසසාකාරදෙසං කඤ්ඤා "සරලොපො=පෙ =පකති" තී සරලොපපකතිභාවං කඤ්ඤා තොනබ්බෙ නිභෙ රූපං ඉහරති තංසද්දිසානෙච

274 බාහුනාමානමුපසග්ගරසොභාදිඤ්ඤි ච

- බාහුනාමානං පරසොගභ ච උපසග්ගරසොභාදිඤ්ඤි ච නං කාරකං අපාදනසඤ්ඤං භොති
- බාහුනං පරසොගභ නාව ජී ඉභවචනසස බාහුසස පඤ්ඤබ්බිසස පරසොගභ රසා අසභො, රසා අපාදනසඤ්ඤං, භොති
- නං සථා, බුබ්බසමා පඤ්ඤනති අඤ්ඤතිනපියා
- භු ඉභවචනසස බාහුසස පඤ්ඤබ්බිසස පරසොගභ සරණා අච්ඡිග්ගා ය්පතවා, රසා අපාදනසඤ්ඤං, භොති
- නං සථා, භිමවතා පභවනති පචමභානදිසො, අනවනනා මො පභවනති මභාසති, අච්ඡිවනිසා පභවනති කුගනදිසො
- නාමපපරසොගභි නං කාරකං අපාදනසඤ්ඤං භොති
- නං සථා, උරසමා ජාගො පුරනනා, භුමිගො හිග්ගරසා රරසා, උග්ගරසා පුජාගො පුරනනා මානිගො ච පිතිගො ච

° හ සස් පවිතබ්බනති පිසල

උපසග්ගසොභාඤ්ඤිතී ච නං කාරකං අපාදානසංකො භොති.

නං සථා : අපසාලාස ආසනති වාණිජා, ආමුච්චලොකා සරදද අබ්භුග්ගවිජති, උපසිපබ්බනා රදරවා වසෙති, බුබ්බමාපති සාපි පුරනතා ධම්මරදසනාස ගිකපු ආලපති ගොමාසං, සනමස්ස ගො ලසමාපති දදති, උප්පලමස්ස පදුමස්මාපති දදති, කතකමස්ස ගිරසංකොමාපති දදති.

ආදිගග්ගරණන කාරකමුච්චිතී පච්චිච්චනති භොති.

නං සථා ; ඉතො පකබ්බමා විජකති මිගං පුද්දරකා, ඉතො ජොසා විජකති කුජරං, ඉතො මාසසමා භුජති භොජනං.

අපිගග්ගරණන නිපාතසප්පොගෙපි පච්චිච්චනති භොති, දුතීසා ච නතීසා ච

රහිතා මාතුජා පුඤ්ඤං නමා දුනං රදති—රහිතා මාතුජා:— රහිතා මාතුජෙන වා, රිගෙන සබ්බමා කුරොති සුඛං ලහති— රිගෙන සබ්බමං :—රිගෙන සබ්බමමග වා, ගෙන ගිකපු නානා කුලා පබ්බජිතා, විනා සබ්බමා නඤ්ඤං ජොසා භාචො ලොභක විජජති—විනා සබ්බමං.—විනා සබ්බමමග වා, විනා බුබ්බ සමා :—විනා බුබ්බං :—විනා බුබ්බග වා

වසද්දගග්ගරණන අඤ්ඤාභාසි පච්චිච්චනති භොති.

සරොහං හගිති අපිසාස ජාතීසා ජාතො, සරොහා සන්මි අනානා, සරොහා පරනාසමි විඤ්ඤානං, සඤ්ඤාකාරණමොනං අභිජකාදරොසා පාපනා අකුසලා ධම්මා අනමාසසරෙඤ්ඤං

“ධාතුනාමානමුපසග්ගසොභාඤ්ඤිතී ච.” කිමත්ථීදං, ධාතුනා මානං පසොගෙ ච උපසග්ගසොභාඤ්ඤිතී ච, තං කාරකං අපාදාන සංකො භොතීති ඤ්ඤපනනං. චතුපපදමීදං, අපාදානග්ගගණ මිගානුච්චතතො, අඤ්ඤා සුච්චිඤ්ඤාදෙඤ්ඤව, ධාතවො ච නාමාති ච = ධාතුනාමාති, ගොසං ධාතුනාමානං, උපසග්ගානං යොගො = උපසග්ගයොගො, උපසග්ගයොගො ආදී යෙසං නෙ = උපසග්ග යොගාදෙසො, ගොසු උපසග්ගයොගාදිසු. ඉධ පන ධාතුදීති අනිඨ මෙඤ්ඤා කිචාපි චුරතාති, තථාපි යෙසු සමපසුතොඤ්ඤපාදන සංකොඤ්ඤ අඤ්ඤා සමච්චති, තාතිගෙවිධ ගතිතාතිති දඬබ්බං ; අඤ්ඤාථා ධාතුනමුපසග්ගනිපාතෙති අඤ්ඤාසමතාවා සරුපතිඤ්ඤ සොච තීරත්ථකො සියා.

බුබ්බමා පඤ්ඤෙහති අඤ්ඤාභාසිතී ආදිති උදග්ගරණිති, තඤ්ඤ ච බුබ්බමාති බුබ්බදදගො ජනවච්චනාසිකාරමුච්චිකිච්ච “නතො ච විගතරිසො” තී විගතරුපතනී. කඤ්ඤා දුතීසාප්පසමෙග පරපුබ්බ සස ජී ජසෙතිමස්ස පුරතතනා ධාතුපසොගෙ අනනරසුතන.මපි කිච්ච ඉමිනා අපාදානසංකො කඤ්ඤා “අපාදානෙ පච්චි” තී පච්ච මොකච්චනමාච්චිගතනිමිති කතො රුපං. ගිමච්චනාති කිමසද්දරොහො කිමො අසස අඤ්ඤාති අඤ්ඤ “තදසසඤ්ඤිතී වි වෙ” තී චතතාවානො

“ඉණදිනො වනතු” නි වනතුප්‍රච්චයං කඛා නභිතනා “නභිත සමාසකිතකා නාමං වානවෙනුනාදියු වෙ” නි නාමමිව කඛා නතො ව විභතත්‍යුප්‍රච්චනි. කඛා සතනමිවිභතනිප්‍රච්චයෙහි පසුබිඛසස භ සතනාසමිතිමසස පසොගනනා ධාතුප්‍රච්චයොගෙ ඉමිනා අපාදුන සඤ්ඤං කඛා “අපාදුනෙ පචමි” නි පචමොකචචනශ්‍යාවිභතනි. කඛා “අමහකුමහනතුරුච්චනවතනසඛසඤ්චිතාදිති හො නා වෙ” නි සමාවචනසස නාබාපදෙසං කඛා “අමහසස මමං සවි භතනිසස සෙ , නානුසස නෙනා , නතසස සෙ වා” නි වතනමානෙ “තොතිතා සසමිනාසු” නි සවිභතනිසස නානුසස නාදෙසෙ කතෙ රූපං අනවතනනවහානි අනවතනතසඤ්ඤො වුතනනසෙහි සමා වචනං කඛා “සමාතිසමිනනං මහාහිමගි වා” නි සමාවචනසස මහාදෙසෙ කතෙ රූපං අවිරවතිසානි අවිරවතිසඤ්ඤො සමාවච නං කඛා “අලපනෙ සි ගසඤ්ඤො ඉව න්ණවණ්ණච්චනිලා” නි වතනමානෙ “තෙ ඉසිඛි පො” නි පසඤ්ඤො කඛා “අස වතු තේකචචනසස තු , සතො නාදින” නති වතනමානෙ “පතො යා” නි සමාවචනසස යාදෙසෙ කතෙ රූපං උරසමානි උර සඤ්ඤො වුතනනසෙහි විභතනුප්‍රච්චනි. කඛා සතනමිවිභතනිප්‍රච්චයෙහි නාමප්‍රච්චයොගනනා ඉමිනා අපාදුනසඤ්ඤං කඛා වුතන නසෙහි පචමොකචචනසමාවිභතනිමගි කතෙ රූපං ඉතරුනි වෙ වුතනනසෙහි අපාදුනසඤ්ඤො කඛා “අපාදුනෙ පචමි” නි පචමිවිභතනිප්‍රච්චයෙහි “කුචි තො පචමොතෙ” නි තොප්‍රච්චයා දිමගි කතෙ රූපානි අපසාලාස අසනති වාණිච්චි එස අපසාලා යානි සාලසඤ්ඤො “ඉසිමගිතො අප්‍රච්චයො” නි අප්‍රච්චයං කඛා “සරලොපො=පෙ=පකති” නි සරලොපපකතිභාවාදිව කඛා අපපරි ඉවෙවතෙසං පරිච්ච්චනසනං කමමප්‍රච්චනිත සඤ්ඤො විභිතනනා “කමමප්‍රච්චනිතසුතෙත” නි දුතිසාප්‍ර සමෙහි අප ඉතරුපසග්‍රහණයොගනනා අපාදුනසඤ්ඤො කඛා වුතන නසෙහි පචමොකචචනං කඛා “අලපනෙ සි ගසඤ්ඤො , තෙ ඉසිඛි පො” නි වතනමානෙ “අ කො” නි සසඤ්ඤො කඛා “අස වතුතේකචචනසස තු” නි වතනමානෙ “සතො නාදින” නති සමාවචනසසාසාදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවා දිමගි කතෙ රූපං අබ්‍රහ්‍මලොකානි බ්‍රහ්‍මලොකසඤ්ඤො විභතන ප්‍රච්චනි. කඛා අභිවිධානවචකසස අසඤ්ඤො කමමප්‍රච්චනිත සඤ්ඤො විභිතනනා වුතනනසෙහි දුතිසාප්‍රසමෙහි අ ඉතරුප සග්‍රහණයොගනනා අපාදු හසඤ්ඤො කඛා වුතනනසෙහි පචමොකචච නං කඛා “අතොතෙන , සො වා , සබ්බසොනිනමාච” නි වාන මානෙ “ශ්‍රාවිනනං වා” නි ශ්‍රාවචනසසාසාදෙසං කඛා සර ලොපපකතිභාවාදිමගි කතෙ රූපං ‘උපරිපබ්බිතා දෙවො වසස ති’ නි ඉදමන උපරිතරුපසග්‍රහණවසවසෙන වුතනං , න උපරිසඤ් ජ්‍යෙෂ්ඨසග්‍රහණවසවසෙන , උපරිසඤ්ඤො නි නිපාතො ඉදමන උපසග්‍රහ චසෙන වුතනං , ඉතරුනි වතනාරි පතිතරුපසග්‍රහණවසවසෙන වුතනානි, සබ්බානිපි තානි සුචිඤ්ඤොකති.

පතබ්‍යා විජ්ඣාති මිගතති ආදීති ආදිග්ගහණඵලාති, තස්ම ච පතබ්‍යා විජ්ඣාතිතානු පතෙධා* යනො විජ්ඣාති යච විජ්ඣාති තෙසමපාදුනකමමභුතානාං කාරකානාං මජ්ඣෙහි භොති, අසං භෙජ්ඣ සමබ්‍රහො ඉද්දංකො ඉතො පතබ්‍යා මිගං විජ්ඣාතිති තෙනාග ආදිග්ගහණෙන කාරකමජ්ඣෙහිපිතාදී අඵවා, කරණං කාරෙ, කාරෙ ඵච කාරකො කිං තං කිරියා, තස්සාපි මජ්ඣෙහි කාරක මජ්ඣෙහි නාම, තදුසමෙස්ම සමබ්‍රහො, ඉද්දංකො අජ්ජ විජ්ඣාති පතබ්‍යමා විජ්ඣාතිති තෙනාගාදිග්ගහණෙන කාරකමජ්ඣෙහි පිතාදී. “කාලභාවෙසු වෙ”ති සුභතස්ස අපවාදෙසං ඉතාගති යඵානුරූපං යොජෙනධිංති අපිග්ගහණඵලාති ච චග්ගහණඵලා තිච සුච්ඤ්ඤායකති

275 රකඛණ්ණානම්චර්ජිතං

රකඛණ්ණානං ධාතුනං සංඝාතෙ සං ඉචර්ජිතං, නං කාරකං අපාදුනසඤ්ඤං භොති

කාලෙ රකඛණ්ණි තණ්හුලා, යචා සම්භෙදෙතන් ගාභවා

“රකඛණ්ණානම්චර්ජිතං” කීමත්ථිදං, රකඛණ්ණානං ධාතුනං පසොගෙ යං ඉචර්ජිතං, තං කාරකං අපාදුනසඤ්ඤං. භොතිති ස්වපනස්මි පදමිදං. අපාදුනග්ගහණච යොගග්ගහණච චතතතෙ, අසො සුච්ඤ්ඤායෙකච රකඛණ්ණං අභො යෙසං තෙ = රකඛණ්ණා, රකඛ පාලනෙ පාල රකඛණ්ණං පා රකඛණ්ණං ගුප රකඛණ්ණං, තා පාලනෙ අච රකඛණ්ණං ඵචමාදෙසො රකඛිතධිං වා අභො = රකඛණ්ණා, තෙසං රකඛණ්ණානං, නිඛාරණලකඛණ්ණං වා ජඪී උදුගරණති සුච්ඤ්ඤායකති

276 ඉසන වාදස්සනං

ඉසන වා අදස්සනම්චර්ජිතං, නං කාරකං අපාදුනසඤ්ඤං භොති

උපජ්ඣාසා අනතරධායති සිරස්සා, මානග් ච පිනග් ච අනතරධායති පුභතා

මාති කීමත්ථං? සනතම්චිභහනායකං

ජෙතමගෙ අනතරගිභො ඉචඵමගෙ අනතරගිභො ගගමා

“යෙන වාදස්සනං” කීමත්ථිදං, යෙන වා අදස්සනම්චර්ජිතං, තං කාරකං අපාදුනසඤ්ඤං. භොතිති ස්වපනස්මි. සීපදපීදං. අපාදුනග්ගහණම්චර්ජිතග්ගහණචෙහානුචතතතෙ, අසො සුච්ඤ්ඤායෙකච වාග්ගහණඵලං සයමෙච චකඛති දීඪී දස්සනං, ත දස්සනස්මි අදස්සනං.

උපජ්ඣාසා අනතරධායතිතාදීති උදුගරණති, තස්ම ච උපජ්ඣාසා යති උප පුබ්බස්ස ඉකං විනතායමිතිමස්ස ලබ්බානුසඤ්ඤාදීස්ස චජ්ජචජ්ජමුපතිජ්ඣායතිතාසෙඪ “විජ්ජචජ්ජමුදිභොණ” ඉති ඡස්ස චචපං කතා “කාරිතං විස ඡ්ඤාබ්‍රහො” ති කාරිතම්ච කතා “කාරිතානං ඡෙණ ලොප” නති ඡ්ලොපං කතා “ඔ අච සරෙ,

* පසොගාම මජ්ඣ

එ අයා" තී වතතමානෙ " ගෙ ආවායා කාරිගෙ " තී එකාරසසායා දෙසං කඛා නෙතබ්බං නෙඛා කීතකතතා නාමමිව කඛා තතො සංදුප්පත්තිං කඛා තසසාතනිමප්පසමෙග " සසමාදපෙහි භසමා දතෙත වා තදපාදුතං , රක්ඛිණ්ණානමිවර්තං " තී වතතමානෙ ඉමිනා අපාදුනසඤ්ඤං කඛා වුතතනසෙන පචමොකචචනං කඛා " අනො නෙන , සො වා , සබ්බයොගීනමාඵ " තී වතතමානෙ " සමාසමිතනං වා ' තී සමාවචනසසාකාරදෙසං කඛා සර ලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං මාතරුති මාන මානෙහිමසස ධමෙමන පුතතං මානෙහිතාසෙඵ " මානාදිති රුතු " තී රුතුපචචයං කඛා " රමිතරනෙතා රදි නො " තී රදිමනි ලුතෙත නෙතබ්බි ච තීගෙ කිතකතතා නාමමිව කඛා තතො සංදුප්පත්තිං කඛා තසසාපාතනිමප්පසමෙග වුතතනසෙනාපාදුනසඤ්ඤං කඛා " අපා දුතෙ පචමි " තී පචමොකචචනං කඛා ' අමහතුමහ = පෙ = සමා නාවෙ ' තී සමාවචනසස නාමාපදෙසං කඛා " සඤ්චිතාදිනමා සිසිං සිලොපො වෙ ' තී වතතමානෙ " අඤ්ඤාඤ්ඤාරතත " තී මාතුසඤ්ඤාතසසාරදෙසං කඛා " අඤ්ඤාඤ්ඤාරතතං , තතො සමිමි " තී වතතමානෙ " නා ආ " තී නාවචනසසාකාරදෙසං කඛා " ආගෙ රසසමිකාරෙ " තී වතතමානෙ " පිතාදිනමපිමිති " තී ආග දෙසස රසසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං පිත රුති පා පාලනෙහිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස ධමෙමන පුතතං පාතිතාසෙඵ " පාදිතො රිතු ' තී රිතුපචචයං කඛා වුතතනසෙන රුදිමහි ලුතෙත නාමමිව කඛා සංදුප්පත්තාදිමහි කතෙ රූපං

ජෙතවනෙ අනතරහිගොති වාග්ගහණ්ණදීප්පං තඤ්ච ජෙත වනෙති ජෙතවනඵා භික්ඛු වුතතා යථා, මචසදෙදුන මචඵා, වනචුසදෙදුන වනචුඵා වනචුචිඤ්ඤාණං අඤ්ඤථා, තෙතාදසස නෙවඪ්ච න සමහවෙයං ජෙතවනෙති ජෙතවනසදුතො සිං විහතතිං කඛා " අනො නෙන , සො වා , සබ්බයොගීනමාඵ " තී වතතමානෙ " සමාසමිතනං වා ' තී සමාවචනසසාකාරදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං

277 දුරගතිකඛසාලගිමමානකාලොපදිසාසොගට්ඨගතාර සසරසාගසුඛසරමාවනගෙතුට්ඨිනාපමාණ පුබ්බිසොගබ්බිග ගුණවචනසඤ්ඤකථගෙථානාකතගුසු ච

දුරගඤ්ච අගතිකගඤ්ච අඛගිමමානෙ කාලගිවමාගෙ කාලො පෙ දිසාසොගෙ විහරෙතා ආරසසරසොගෙ සුඛගඤ්ච පමොචනගඤ්ච ගෙඤ්ච ට්ඨිනාගඤ්ච පමාණෙ පුබ්බිසොගෙ බ්බිගෙ ගුණ වචනෙ පසඤ්ඤකථගෙ ධර්මාගෙ අභග්ගාදි ඉච්චිගෙඤ්ච සු පරසාගෙසු, නං කාරකං අපාදුනසඤ්ඤං ගොති

දුරගඤ්ච නාව කීච දුරගෙ ඉරගා නලකාරගාමො—දුරගො වා ගමම, ආරකා ගෙ ගමාසපුදිසා ඉමසමා ධම්මට්ඨසා දුතිසා ව තතිසාම, —දුරං ගාමං ආගගො, —දුරගෙ ගාමෙත වා ආගගො, ආරකා ඉමං ධම්මට්ඨසං -අගතෙ ධම්මට්ඨසංගෙ වා ඉච්චිවමාදි

අනන්තරසා — අනන්තරං භාවා, අසන්නං භාවා, සචිතං භාවා, සචිතං සඛවමා, දුක්ඛා නන්ඛා ච, අනන්තරං භාවං, අනන්තරං භාවෙන චා, අසන්නං භාවං, අසන්නං භාවෙන චා, සචිතං භාවං, සචිතං භාවෙන චා, සචිතං සඛවමා, සචිතං සඛවමෙන චා ඉවෙවමාදී

අඛන්ධමානෙ — ඉතො මධුරස් චනස්ස ඉසාස්භෙස්ස සඛකස්ස නතාම නගරං අභවි, නස්ඵ ඛුජ්ජනා මසනති ඉවෙවමාදී

කාලනිමමානෙ — ඉතො චො භික්ඛිමෙ ඵකනචුක්ඛකරස්ස විසෙසි නාම භගවා ඉලාභෙ උදසාදී, ඉතො නිඤ්ඤං මාසානං අවමංසෙත පෙතිබ්බාසීස්සාමී ඉවෙවමාදී

කොලාභෙ නවමාසිකරණෙස්ස — පාසාදු සංකාමෙසා—පාසාදු මචරුඤ්ඤා චා, පබ්බතා සංකාමෙසා—පබ්බතමචරුඤ්ඤා චා, භනවිකඛිකා සංකාමෙසා—භනවිකඛිකමචරුඤ්ඤා චා, අසනා චුජ්ජෙතෙසා—අසනෙ නිසීද්ධි චා ඉවෙවමාදී

දීඝාභොගෙ — අවිචිතො භාව උපචි භවග්ගමනතරෙ ඛුජ්ජනා නිකාසා මසනති, සරතො චෙමං, නරතො භසං, පුරතමිමරතො දකතිඤ්ඤො පච්චිමරතො උභ්භාරතො අභති පස්ඤ්ඤාති, සරතො අභස්සාපුං භගවහනං, උඛං පාදනලා, අචො කෙසමස්ඵකා ඉවෙවමාදී

විභවහන — සරතො පණ්ණාසකෙ චා විසිමඛිකරෙ චා නනවි උච්චි ච, ජහනචුක්ඛං පාසණ්ඩානං ඛමමානං පචරං සද්දං සුභගවිතසං ඉවෙවමාදී

අරසුභොගෙ — භාවධමමා මසලධමමා අසඛමමා අරති මිරති පච්චිරති, පාණ්ණිපාතා චෙරමඤ්ඤී ඉවෙවමාදී

සුඛරසා — ඉලාභනිමෙති ඛමෙමති සුඛවා අසංසමෙඛි, මාති රතා ච පිතිරතො ච සුඛවා අසංසමෙඛි අනුපකානුමෙඛි අභරති රතො ඉවෙවමාදී

සමොචනරසා — පච්චුරහ්නා දුක්ඛසමාති මදුචි, මුරහ්නාසමි මාරඛකිනා, න රත වුච්චනති මචචුනා ඉවෙවමාදී

රහස්ඵරසා — කසමා රහතුනා, කෙත රහතුනා, කිස්ස රහතු, කසමානු තුරෙභ දුභන් න චිසරෙ, කසමා ඉරධම මරණං භවිස්සති ඉවෙවමාදී

විචිහ්නරසා — විචිහ්නා පාපකා ඛමමා, විචිවෙවම කාමෙති, විචිච්චාකුසලෙති ඛමෙමති ඉවෙවමාදී

සමාණරසා — දීඝරසා නච විදනමරසා සුභගවිදනමික පමා ඤ්ඤා කාරෙතබ්බා, මජ්ඣමස්ස පුජිසස්ස අබ්භිභෙදෙස භස්සා ඉවෙවමාදී

සුඛබ්බොගෙ — සුඛබ්බ මෙ භික්ඛිමෙ සමොධා ඉවෙවමාදී

එ අයා" කී වතනමානෙ " තෙ ආවායා කාරිතෙ " කී එකාරසසායා දෙසං කකා නෙතබ්බං නෙකා කීතකතතා නාමමිව කකා තතො සංද්‍රාප්‍යනතිං කකා තසසාපතිංසමප්පසමෙත " යසමාදපෙති භසමා දතෙත වා තදපාදුතං , රකඛණ්ණානමිච්චිතං." කී වතනමානෙ ඉමිනා අපාදුනසඤ්ඤා කකා වුත්තනසෙත පචමොකවචනං කකා " අතො නෙත , සො වා ; සබ්බසොතිනමාඵ" කී වතනමානෙ " සමාසමිනනං වා" කී සමාවචනසසාකාරදෙසං කකා සර ලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං මාතරති මාන මානෙතිමසස ධමෙමන පුත්තං මානෙතිතාසෙඵ " මානාදීති රුතු " කී රුතුප්‍රච්චියං කකා " රමහිරතො රුදී නො " කී රුදීමති ලුතෙත නෙතබ්බෙව භීතෙ කිතකතතා නාමමිව කකා තතො සංද්‍රාප්‍යනතිං කකා තසසාපතිංසමප්පසමෙත වුත්තනසෙතාපාදුනසඤ්ඤා කකා " අපාදුතෙ පචමි " කී පචමොකවචනං කකා " අමහතුමහ = පෙ = සමා නාචෙ " කී සමාවචනසස නාබ්‍යපදෙසං කකා " සඤ්චිනාදීනමා සිසවිං සිලොපො චෙ " කී වතනමානෙ " අඤ්ඤාඤ්ඤාචාරතා " නති මාතුසඤ්ඤානසසාරදෙසං කකා " අඤ්ඤාඤ්ඤාචාරතං ; තතො සමිමි " කී වතනමානෙ " නා ආ " කී නාවචනසසාකාරදෙසං කකා " ආරෙ රසසමිකාරෙ " කී වතනමානෙ " පිතාදීනමසිමති " කී ආර දෙසස රසසං කකා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. පිත රුති පා පාලතෙතිමසස ලච්චිධාතුසඤ්ඤාදීසස ධමෙමන පුත්තං පාතිතාසෙඵ " පාදිතො රිතු " කී රිතුප්‍රච්චියං කකා වුත්තනසෙත රුදීමහි ලුතෙත නාමමිව කකා සංද්‍රාප්‍යනතාදිමහි කතෙ රූපං.

ජෙතවනෙ අනතරතිතොති වාග්ගහණඵලං. තස් ජෙත වනෙති ජෙතවනඵා භික්ඛු වුත්තා, යථා, මචසදෙදුන මචඵා, වකඛුසදෙදුන වකඛුඵං වකඛුච්ඤ්ඤාණං අඤ්ඤථා, තෙතාදසස නෙවඪා ව න සමහචෙයා ජෙතවනෙති ජෙතවනසදුතො සමිමිතතතිං කකා " අතො නෙත , සො වා ; සබ්බසොතිනමාඵ" කී වතනමානෙ " සමාසමිනනං වා" කී සමාවචනසසාකාරදෙසං කකා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං.

277 දුරනතිකඛකාලතිමමානකාලොපදිසාරසොගමිහනාර සරසොගසුඛසරමාවනභෙතභුට්ඨිතනප්‍රමාණ සුඛඛිඛෙසොගබ්බිහ ගුණවචනසඤ්ඤකඵනඛොකාකතභුසු ච

දුරසෙඵ අනතිකසෙඵ අබ්හිමමානෙ කාලතිමමානෙ කාලො පෙදිසාරසොගෙ විහරතා අරසරසොගෙ සුඛරසෙඵ සමොචනසෙඵ භෙකරසෙඵ ට්ඨිතනරනඵ සමාරණ සුඛඛිඛෙසොගෙ බ්බිහෙ ගුණ වචනෙ සරසොග කඵනෙ ඛොකෙ අභනාති ඉචෙචනෙකෙසෙඵසු සරසොගෙසු, නං කාරකං අපාදුනසඤ්ඤං භොති

දුරසෙඵ නාව . කීච දුරෙ ඉතො ගලකාරභාමො—දුරතො වා ගමම, අරකා ගෙ රමාසපුපිසා ඉචමො ධවමචිතසා දුතිසා ව තතිසා ව,—දුරං ගාමං ආගරතා,—දුරෙත ගාරමන වා ආගරතා; අරකා ඉමං ධවමචිතසං,—අගෙන ධවමචිතසෙන වා ඉචෙචමාදි.

අනන්තරයේ :—අනන්තර ගාමා, අසන්නා ගාමා, සවිසං ගාමා, සවිසං සබ්බමා, දුනිසා නනිසා ව ; අනන්තර ගාමා, අනන්තර ගාමෙත වා ; අසන්නා ගාමා, අසන්නා ගාමෙත වා ; සවිසං ගාමා, සවිසං ගාමෙත වා ; සවිසං සබ්බමා, සවිසං සබ්බමෙත වා ඉවෙව්වමාදී.

අබ්නිව්වාතො :—ඉතො මධුරස මතුසු රසාජලෙසු සඬකසු නනාම නගරං අනච්චි, නඬ බහුජනා වසනා ඉවෙව්වමාදී.

කාලනිව්වාතො :—ඉතො චො ගිකව්වෙ ඵකනවුතිකරස විසසී නාම සභවා ලොකෙ උදපාදී, ඉතො නිඤ්ඤා මාසානං අව්වෙසන පෙතිබ්බාසීඤ්ඤාමි ඉවෙව්වමාදී.

කොලොපෙ කව්වාසිකරණෙසු —පාසාද සඬකරමෙසා—පාසාද මග්ගුඤ්ඤා වා ; පබ්බතා සඬකරමෙසා—පබ්බතමග්ගුඤ්ඤා වා ; ගනපිකව්විසා සඬකරමෙසා—ගනපිකව්විසමග්ගුඤ්ඤා වා , අසනා වුසිභසා—අසනෙ නිසීද්ධා වා ඉවෙව්වමාදී.

දිසාරසාගෙ —අවිච්චිතො සාම උපෙ සමගගමනතරෙ බහුසතන නිකාසා වසනා, සරතා රෙවමං, නරතා සසං , පුරනපිමරතො දකතිණරතො පව්ච්චිතො උනාරරතො අගනි පජ්ජලනා, සරතා අරසොසුං සභවතො, උඛං පාදනලා, අරො කෙසමඬ්ඬා ඉවෙව්වමාදී.

විභරහතා :—සරතා පඤ්ඤානරෙත වා විසිච්චිතරෙත වා නනපි. ජවසී ව ; ජනනවුතිනං පාසණ්ඩානං බ්බමානං පවරං සද්දං සුගතවිනසං ඉවෙව්වමාදී.

ආරසසරසාගෙ .—ගාමබ්බමා වසලබ්බමා අසබ්බමා ආරනි ටිරති පෙට්ටිරති, පාණ්ඤිපානා චෙරමඤ්ඤා ඉවෙව්වමාදී

සුඛරයේ :—ලොභනිංසෙති බ්බෙමති සුරො අසංසරෙඬ්ඬා, මානි රතා ව : පිනිරතා ව සුරො අසංසරෙඬ්ඬා අනුපකාතුරෙඬ්ඬා අගරති රතා ඉවෙව්වමාදී

සරමාවතරයේ :—පෙවුරහතා දුකව්විසමාති මදුපි, වුරහතාසම මාරබ්බතා, න රත වුච්චනති මව්වුතා ඉවෙව්වමාදී

කෙඬ්ඬරයේ :—කසමා රහතුනා, කෙත රහතුනා, කිසස රහතු, කසමානු තුරෙඬ්ඬ දහන් න ටිසරෙ, කසමා ඉරබ්බ මරණං සපිසසති ඉවෙව්වමාදී

විචිතතරයේ :—විචිතතා පාපතා බ්බමා, විචිතව්ව කාරමති, විචිතාකුසලෙති බ්බෙමති ඉවෙව්වමාදී

පමාණරයේ —දිසසො නව විදනපිමො සුගතවිදනපික පමා ඤ්ඤා කාරෙතබ්බා, මජ්ඣිමසු පුජිසසු අබ්බිභගෙස සඬා ඉවෙව්වමාදී

සුබ්බිමොගෙ :—පුරබ්බව මෙ ගිකව්වෙ සරමාධා ඉවෙව්වමාදී.

බිඤ්ඤානෙසං — සනාසමා බිරමා නගේ රක්ඛක ඉණ්චෙවන,
නතිසා ව; සනෙත වා බිරමා නගේ රක්ඛක ඉණ්චෙවවමාදි.

ඉණ්චෙවන — සුඤ්ඤාස සුගතිං සනති, වාගාස විපුලං ධනා,
පඤ්ඤාස මුහුතා මනෙතා, ඉසසෙසා ජනං රක්ඛති ග්ථා ඉණ්චෙව
මාදි

පඤ්ඤාන ඤාලොපෙ කම්මාධිකරණෙසු — අභිධම්මා පුච්ඡනති—
අභිධම්මං සුඤ්ඤා—අභිධම්මෙ ධුඤ්ඤා වා ; විනසා පුච්ඡනති—
විනසං සුඤ්ඤා—විනසෙ ධුඤ්ඤා වා , දුතියා නතිසා ව ; අභිධම්මං
අභිධම්මෙවන වා , විනසං විනසෙත වා. එවං සුතතා,—ගෙසතා,—
ගාඨාස,—චෙසතාකරණ,—උදුනා,—ඉතිවුතතාසා,—ජානසා,—
අබ්බුතධම්මා,—චෙදලො,—ඉණ්චෙවවමාදි

කම්මෙන ඤාලොපෙ කම්මාධිකරණෙසු:—අභිධම්මා කම්මෙනති—
අභිධම්මං කම්මෙන—අභිධම්මෙ ධුඤ්ඤා වා ; විනසා කම්මෙනති—
විනසං කම්මෙන—විනසෙ ධුඤ්ඤා වා , දුතියා නතිසා ව ; අභි
ධම්මං : අභිධම්මෙවන වා , විනසං විනසෙත වා එවං සුතතා,—
ගෙසතා,— ගාඨාස,— චෙසතාකරණ,— උදුනා,—ඉතිවුතතාසා,—
ජානසා,—අබ්බුතධම්මා, චෙදලො,—ඉණ්චෙවවමාදි

චොකානෙසං — චොකා මුච්චති, අසමනතාසා මුච්චති, කිච්ඡා
මුච්චති , නතිසා ව, චොකෙන,—අසමනතාකෙන,—කිරිච්ඡන
වා ඉණ්චෙවවමාදි

අනන්තරි — කම්මෙසු කනනතා උපවිනනතා උසුගහනතා
විපුලනතා උසුගහනං වකුට්ඨිසකුණං ඉණ්චෙවවමාදි

වසද්දගහනණෙන සෙසෙසංචි සෙ මසා නොසද්ධි අපාදුතසං
සොභිතා, ගත පසොගම්වකුට්ඨිණි සොච්ඡනබ්බා

“දුරන්තිකඛකාලනිමිතානඤ්ඤාපද්ධියාසොගවිහනතාරපසොග
සුඛ පස මො ව න හෙතුච්චිතතාපමාණසුඛබ්බියොගබ්බිනගුණ්චවන
පඤ්ඤාකම්මනචොකාකතකුසු ව.” කිමන්චදො, දුරන්ච අන්තිකන්ච
අඛනිමිතානෙ කාලනිමිතානෙ ඤාලොපෙ දියාසොගෙ විහනෙන
ආරපසොගෙ සුඛෙ පමොචනෙ හෙඛන්ච විභිනෙන පමාණේ
පුබ්බියොගෙ බ්බිනෙන ගුණ්චවනෙ පඤ්ඤා කම්මෙන චොකෙන
අකතන්ච ව, තං කාරකං අපාදුතසංඤ්ඤං හොතිති සදුපනිථං
චිපදම්දං. අපාදුතගහනණමිසානුචතතානෙ, අන්චො ව විහගහො ව
සුච්චි ඤ්ඤාසෙච වගහනණෙන අඤ්ඤන්ච පචම්චිහනතිච ජ්ඣී
දුතියානතිසාචිහනතිසො ව සඛගණනාති එන්ච දුරන්චො නාම
අනාසනනචො; දුරන්චොනනාසනතිකාසම්පාරකාදසො දුරන්චරි
සාසා. අන්තිකන්චො නාම ආසනනචො; අන්තිකාසනනාච්චදුර
සම්පසනතිකාදසො අන්තිකන්චරිසාසා. අඛනිමිතානං නාම අඛ
තසං කිමිතානං. කාලනිමිතානං නාම කාලසං නිමිතානං; නිමිතා
නනති හි හිපුබ්බිය මා පරිමාණනිමියං රූපං ඤාලොපො
නාම ඤාපච්චිසනතසං සඤ්ඤා අන්චසම්භවෙපි අච්ඡන්තානා

දියයොහොත් නාම දීපස්ඵලකෙති සද්දුතී සමපයොගො. නනෙ
 වං සනෙත ' ඉතො සා දතඨිණ් දියා, ඉතො සා පච්ඡිමා දියා, අවිචි
 තො උපරි භවනාමනතර' තදදිකේවාපාද්‍යනස ආඤ්ඤ සමිතබ්බා,
 අථ කථං පුබ්බතොතාදිපු භොතිති සරුපෙකසෙසවසෙන ගති
 තතතා, දියා ව දියායොගො ව = දියාදියායොගොති වතතබ්බෙ
 "සරුපානමෙකසෙසසකිං" තී ඵකසෙසං කතා දියායොගෙති
 වුතතං, තෙතොපසනාපි සිඛාවාපාද්‍යනසඤ්ඤා, විභතතං නාම
 විභජනං පුථිකකරණං; විභතතනති හි විපුබ්බසා භජ පුථිකකර
 ණෙතිමසස රුපං, විභජනං* පන දුච්ඛං, අවිභතතවිභජනං
 විභතතවිභජනව. තස් අවිභතතවිභජනං නාම ගොඤ්ඤෙකං.
 කණ්ණපසකාරං ගහෙතී තංසමුද්දයතො අවිච්චුත්තසෙසව ගුණ
 සමපධාරණං, තං සථා; 'කණ්ණා ගාවිතං සමපනනබිරතමා,
 සාමා නාදිතං දසසනිසතමා' තදදිති, තස් ගොසමුද්දයතා නාදිසමු
 ද්දයතො වා අවිච්චුත්තාව කණ්ණාසාමාදසො භොතතිති, ඊදිසෙපු
 ඨානෙපු "නිඛාරණෙ වෙ" තී ජච්චිභතති භොති. විභතතවිභ
 ජනං නාම යනු සමුද්දයං සීනා ඵකං පුථිකකතාවසව. ගහෙණා
 තෙතෙව පුථිකකතෙතාවසවෙත සහ ගුණසමපධාරණං, තං සථා;
 'යතො පණිතතරෙ වා විසිඛිතරෙ වා නස්ථි, ජනනවුතිතං පාස
 ණතානං ධම්මානං පචිරං යදිදං සුගතවිතස' නති ආදී, තස් හි
 ජනනවුතිපාසණෙකදෙසං සුගතවිතසවෙකතො, ගහෙණා සමු
 ද්දයං කතා තනු ජනනවුතිපාසණෙකදෙසං සුගතවිතසතො නිප
 කසස ජනනවුතිපාසණෙකදෙසෙන සහ ගුණසමපධාරණං භොති,
 ඉදමෙවෙභාධිපෙතං. ආරභයොගො නාම වීරමණස්සද්දප
 යොගො; ආරතිභයොගෙති වතතබ්බෙ සුබ්බවාරණස්ථං තිලො
 පං කතා, ඵචච කුබ්බතා පයොගෙපි සුබ්බවාරණස්ථමකබරලොපා
 කාතබ්බිනති දසසිතං භොති, පකති පෙසාවරියානං යෙන කෙතපි
 ආකාරෙන අධිපායවිඤ්ඤපනං. සුබෙහි සුඛ සංසිච්චිතිමසසස්ථ
 වාවකෙ සබ්බගුණාති පමොවකෙහි පපුබ්බසා වුච්ච මොවතෙති
 මසසස්ථවාවකෙ සබ්බගුණාති. හෙතෙසෙහි කාරණස්ථවාවකෙ සබ්බ
 ගුණාති. විචිතොති විච්චිවෙචනෙතිමසසස්ථවාවකෙ සබ්බගුණාති.
 පමොණෙහි දියාසාමතිරියාදිපමාණස්ථවාවකෙ සබ්බගුණාති, න
 සබ්බාස්ථවාවකෙහි; අඤ්ඤථා සබ්බාසාති වතතබ්බං භවෙසා
 ලකවකබරතතා සබ්බාසද්දසස පුබ්බයොගෙති පච්චිත්ථවාවක
 පුබ්බසද්දසස පයොගමාහ, න දීපස්ඵලවකසස; අඤ්ඤථා දියා
 යොගෙතිවිතාව පිණ්ඩකතො විපුං න වතතබ්බං භවෙසා. බහි
 තෙති බධ බහුතෙතිමසසස්ථවාවකෙ සබ්බගුණාති. ගුණවච
 තෙති ගුණකථනෙ. පඤ්ඤති පුච්චනෙ. කථනෙහි උදිරණෙ.
 ථොකෙහි අපාස්ථවාවකෙ සබ්බගුණාති. අකතාදිති හෙතෙසෙ
 සබ්බගුණාති, තස් හි කතාචුච්චි සඤ්ඤාසතො † පො ව කතා න
 භොතිති අකතාති වරානුං සකතා; හෙතෙසානගුණතෙව සිබෙ

* විභජනං, බබ්බස්ථ වරමච † කතාචුච්චි සඤ්ඤාසතෙ පිපල.

පුත අකතනරියානණකරණමස්නතරවිඤ්ඤාපනතො, සිමේ සතක
 රමෙනා හි නියමාය වා හොති, අස්නතරවිඤ්ඤාපනාය වා, ගෙන
 යස් හෙතුඛගහණෙන පචමිචිහනති හොති, තස්ථානෙකරූපා
 නිපි භවනති, තං යථා, කසා හෙතුනා කෙන හෙතුනා කිසස
 හෙතු කිං කාරණනති ආදිති. යත්තවෙන භවති, න නත්තාඤ්ඤ
 රූපානි භවනති, තං යථා, කතතතා උපචිතතතා උසසනතතතා
 විපුලතතාතඤ්ඤිති

ඉතොතඤ්ඤිති උදුගරණති, තස්ථ ව ඉතොති ඉමිසදුතො සපු
 පතරිං කතා තසසාපනියමිපසසමෙත “යසමාදපෙති භසමා
 දතො වා තදපාදුන” නති චතතමානෙ ඉමිනා දුරස්සමභවතො
 අපාදුනසඤ්ඤා කතා වුහනනියෙන පචමිපසසමෙත “සවි තො
 පචමානෙ” ති පචමානෙ තොපචචයං කතා “සබ්බසොතසස
 කාණෙ වා” ති චතතමානෙ “ඉමිසසිස්ථංදුනිගතොධෙසු වෙ” ති
 ඉමිසදුසස ඉකාරදෙසාදිමිති කතො රූපං ඉතරනි පුච්චෙඤ්ඤායක
 නෙව, මානිතො පිනිතොති එස්ථ “පිතාදිනමසිමිති” ති ඉකාර
 දෙසොව විසෙසො මච්චුතාති මච්චුසදුතො වුහනනියෙන සමා
 වචනං කතා “අමිහතුමහංපෙ=සමා නාචෙ” ති සමාවචනසස
 නාබ්බපදෙසෙ කතො රූපං දීඤ්ඤාති දීඤ්ඤාතො වුහනනියෙන
 සමාවචනං කතා “සමානිසතිනං මහානිමිති වා, සො වා” ති
 චතතමානෙ “දීඤ්ඤානෙ” ති සමාවචනසස සොආදෙසෙ කතො
 රූපං පුඤ්ඤායති පුඤ්ඤාසදුතො “ඉමිසමිතො ආපචච
 යො” ති ආපචචයං කතා සරලොපපකතිභාවාදිච කතා වුහන
 නියෙන සමාවචනං කතා “ආලොපෙසි ගසඤ්ඤා; තෙ ඉමිච්ඤ
 පො” ති චතතමානෙ “ආසො” ති ආකාරසස ඤ්ඤා කතා
 “ආය වතුණෙකචචනසස තු” ති චතතමානෙ “භතො නාදි
 න” නති සමාවචනසසායාදෙසං කතා සරලොපපකතිභාවාදිමිති
 කතො රූපං

278 සස දුතුකාමො රෙච්චෙන ධාරසතෙ වා නං සමප
 දුතං

සස වා දුතුකාමො, සස වා රෙච්චෙන, සස වා ධාරසතෙ
 නං කාරකං සමපදුතසඤ්ඤා භොති

සමණසස විචරං දදති, සමණසස රෙච්චෙන සවිමං, දෙවදහතසස
 සුචණ්ණව්ඡනං ධාරසතෙ සඤ්ඤාදහතා

සමපදුතච්චිචෙන නවරෙථා? “සමපදුතෙ වතුනි”

වානි විකප්පනස්ථං, බාතුනාමානං සංඝාගෙ වා උපසග්ගස්ථ
 ඝාගෙ වා නිපාතප්පඝාගෙ වා සති” අස්මිකප්පනස්ථං වාස
 ඉදු පසුඤ්ඤිති

“සස දුතුකාමො රෙච්චෙන ධාරසතෙ වා නං සමපදුතං” කිම
 සමිදං, සස වා දුතුකාමො, සස වා රෙච්චෙන, සස වා ධාරස

° ජිවාකසංඝොභ වා නවාඝොභ වා සති, සිහල

තෙ, තං කාරකං සම්පදානසංකූලං හොතිති සද්‍යභවත්ථං සත්ත පදනිදං. අතො සුච්චෙඤ්ඤාසොච සම්පජ්ජෙසං දදතිති* සම්ප දතං එකවචනානිදෙඤ්ඤාස සම්පදනාස කාරකතොච චිචාරණ හෙතා චුත්තතතොච හං තිච්චං, කොචි සොචිචා ධනං ගණනාති 'සාවකාතං තොජනනිපජ්ජති' නාදිසු, කොචි තෙච සාවති, අපි තු චුද්‍ර දතො සාදිසති 'නාගජ්ජෙස චලිං දදති' නාදිසු, කොචි තෙච සාවති, තාචි දිනනං ගණනාති, අපි ච තථා චොතනිති 'බ්‍රිඛසං පුච්චං පජ්ජති' † නාදිසු තං සංඛිචිත සම්පදනතති අපි පොතො.

සමජ්ජෙස චිචරං දදතිතාදිති උදකරණති, තත්ච ච සමජ්ජෙසාති සමජ්ජෙසදදො ජිනවචනානිකාරචිචිතිච චිතතතුසත්ති කචා කසාපාතිසම්පසමචිත දුචිතා සභදනසසංකං කචා "සම්ප දතෙ චනති" ති චතුචෙකචිචතං කචා "සාගචො සෙ' ති සකාරගමෙ කතෙ රූපං දුච්චති සුච්චෙඤ්ඤාසොච

279 සිලාසහනුචාසපධාරසිතකාදුචිචෙසාසුසෙඛිචිචිචිචා පුණ්දනුපතිචිචානං පුච්චිචනනාචචිචනසචදනචතුචනචා උචිචිච සම්පදනාදරසාචිචි ගතාසචනචචිචි ස සසිසචුචිචිචාසහන මාචෙචුච

සිලාසහනුචාසපධාරසිතකාදුචිචෙසාසුසෙඛිචිචිචිචා චතුචා සෙසාචෙ උසුසචානච සෙසාචෙ ගචිචිචිචෙසාචෙ සච්චා පුණ්දනුපතිචිචානං පුච්චිචනනාචි ච චුචෙචනචෙච නදචෙච නුචෙච අලචෙච චෙසචිචිචෙසාචෙ අචාදෙර අසාචිචි ගතචාචානං චතුචා කචිචි අසිසනචෙච සච්චිචි ගිසෙ සහනමාචෙචුච, ගං කාරකං සම්පදනසංකූලං හොති

සිලාසහනෙතො තාච — බ්‍රිඛසං සිලාසහන චිචිචසං සිලාසහන, සසිසසං සිලාසහන, සකඋපජ්ජාසසං සිලාසහන නං සිලාසහන, චච සිලාසහන උච්චිචාදි

හනුසෙසාචෙ — හනුචෙත චසාචෙච, හනුචෙත තුසෙචෙච ලාචං උච්චිචාදි

චාසෙසාචෙ — උපතිචෙචාස සකාසුචානානං චචිචිචි, ගිකචුසං ගුච්චානසං සාචිචෙච මා චිච්චෙචෙත මා උපතිචෙචාස උච්චිච මාදි

සසෙසාචෙ — චසං සපෙති නසං සසෙචෙ උච්චිච මාදි
ධාරසෙසාචෙ — පුච්චිචං හෙ ධාරසෙචෙ උච්චිච මාදි

සිතසෙසාචෙ — බ්‍රිඛසං අසචිචිචිචිචාසිචෙචෙති චෙචා දසෙ නකාමා චෙ, සෙතා උච්චිචි චදනාසං සච්චානං සිතසෙති දච්ච උච්චිච මාදි

* සෙචෙච දස ආදදතිති සිචල
† පුජ්ජාතං කරණ ජචිචිචෙචාචා බ්‍රිච්චානා නාසං පුච්චාචා

කුටුභප්‍රසාදපුස්තකප්‍රකාශන — කොටසකින් දෙවදනාසය, නාසය මා කුපක මහාපීර, දුහසනි දිසානං මෙසො, නිහඨිසා පුස්තකසනහි සමණනං. ගුණගිබ්බන, නිහඨිසා සමණනං. උපුස්තකහි ලාභගිබ්බන, දුප්පනා ගුණවහනාහං. උපුස්තකහි ගුණගිබ්බන, කා උපුස්තක විජානනං. ඉබ්බවචමාදි

ගිබ්බකුභි ඉබ්බවචනසං ධාතුනං පරොගෙහ සසස ආකම්මිනසස විපුච්ඡනං කම්මවිධිතාසනනනච, නා කාරකං සම්පදනසඤ්ඤා ගොති, දුතිසා ච

ආර්ථො මෙ රඤ්ඤා—ආර්ථො මෙ ගුණනං, ක්‍රාතං ආසනනං ආසර්ථකාමි—ක්‍රාතං ආසො ආසර්ථකාමි, චකුච්ඡනසස දසස නාස නං ටිස මරඤ්ඤා, ආසසමනො උපාදිච්ඡරසස උපසම්පද, රසමො උපතිසසො—ආසසමනනං චා ඉබ්බවචමාදි

පම්මාසුණ්ඤ්ඤාසනිගිණිනං පුබ්බිකනනනච ච —පුණ්ණිසස ධාතුසස පම්මාසොගෙහ සසස කම්මුනො පුබ්බිසස රො කනනා, සො සම්පදනසඤ්ඤා ගොති

නං සථා, හභවා ගිකුච්ඡ චිතදමො ච ගිකුච්ඡි ආකම්මිනකම්මං, චිතනහි කම්මිනකම්මං සසස කම්මුනො පුබ්බිසස රො කනනා, රො හභවාති “රො කරණහි සකනනා” හි සුභනච්චරනන කනනුසරඤ්ඤා චං සසස කම්මුනො පුබ්බිසස රො කනනා, රො සම්පදනසඤ්ඤා ගොති

නං සථා, රො ගිකුච්ඡ හභවරොහො පම්මසසොසුං, ආසුණ්ණහි වුච්ච සස ගිකුච්ඡ

ආනුසනිපුබ්බිසස ගිණිසස ධාතුසස පරොගෙහ සසස කම්මුනො පුබ්බිසස රො කනනා, රො සම්පදනසඤ්ඤා ගොති

නං සථා, ගිකුච්ඡ ජනං ධම්මං සාවෙනි, නසස ගිකුච්ඡනො ජනො ආනුගිණිති—නසස ගිකුච්ඡනො ජනො පතිගිණිති

“රො චරෙති සකනනාහි වුහනං කම්මනහි වුච්චති, රො පම්මනාහකො නසස සම්පදනං ටිජාතිසා” ඉබ්බවචමාදි.

ආර්ථවහරෙච්ච —ආර්ථවසාමි රො ගිකුච්චෙ, ආර්ථනසාමි රො ගිකුච්චෙ, පතිරච්චෙයාපී රො ගිකුච්චෙ, ආර්ථවසාමි රො මහා රුජ, ආර්ථනසාමි රො මහා රුජ, පතිරච්චෙයාමි රො මහා රුජ ඉබ්බවචමාදි

නදරෙච්ච —උනදස පාටිසුටිසා චචං ගිකුච්චිනනිබ්බං, වුච්චසස ආනථාස ධම්මසස ආනථාස සබ්බසස ආනථාස ජිමිතං පම්මච්චාමි ඉබ්බවචමාදි

නුමරෙච්ච —රොකානුකම්මසකාස, ආනථාස ගිනාස සුචාස රදච මනුසසානං, ගිකුච්ඡනං චාසුටිභාගස ඉබ්බවචමාදි

අලචරෙච්ච —අලමිති අරහති ච පම්මනිගහන ච අලරෙච්ච වුච්චා, අලරෙච්ච රජ්ජං, අලං ගිකුච්ඡ සනාසස, අලං මරෙලා

මලලසස, පවිකබ්බෙනා. අලං රො රූපං කරණිසං, අලං මෙ ගිරිඤ්ඤසුවරණණන ඉරෙව්වමාදී

මඤ්ඤතිපසරොගෙ අනාදරෙ අප්පාඤ්ඤිති - කාසිසස තුවං මඤ්ඤා, කලිඛිගරසස තුවං මඤ්ඤා අනාදරෙති කිමඤ්ඤා? සුවරණණං චං මඤ්ඤා, අප්පාඤ්ඤිති කිමඤ්ඤා? ගදුගං චං මඤ්ඤා

ගනානඵකමිති - ගාමස්ස පාරදන ගරොනා, නගරස්ස පාරදන ගරොනා, අරෙප්පා සගගාස ගව්ඡති, සගගසස ගමරෙනන වා, මූලාස පවිකබ්බෙනා සරෙඛ්ඤා, දුතීයා ව, ගාමං පාරදන ගරොනා, නගරං පාරදන ගරොනා, අරෙප්පා සගගං ගව්ඡති, සගගං ගමරෙනන වා, මූලං පවිකබ්බෙනා සරෙඛ්ඤා ඉරෙව්වමාදී

ආසිංසනරොනඵ - ආසසමරොනා දීසාසු රොනාතු, ඤ්ඤා ගවරොනා රොනාතු, කදදං ගවරොනා රොනාතු, අනාමිසං ගවරොනා රොනාතු, සුවං ගවරොනා රොනාතු, ස්වාගනං ගවරොනා රොනාතු, අඤ්ඤං ගවරොනා රොනාතු, ගිනං ගවරොනා රොනාතු ඉරෙව්වමාදී

සමමුඛිපසරොගෙ - අඤ්ඤානු සබ්බසමමුඛිසා ගිකඛුසස පිපස වනථං න වච්චති, සාධු සමමුඛි මෙ ගගවරොනා දසසනාස ඉරෙව්වමාදී

ගිසප්පරොගෙ .- ගිරො රො මනනාස ඉරෙව්වමාදී

සනාමාගොනඵ - තුඤ්ඤං වසස ආමිකරෙමි, නසස මෙ සරොනා පාතුරොගාසි ඉරෙව්වමාදී

අනඵගගගරොනා බහුසු අකඛිරප්පරොගොසු දීසසති නං සඵා, උපමං රො කපිසාමි, බමිමං මො ගිකඛිමෙ රදගි ස්සාමි ඉරෙව්වමාදී

සාදරෙඤ්ඤා* ව - රදරෙඤ්ඤා ගරෙන ගගවා බමිමං ගිකඛුරොගා, නසස ඵාසු රොනාති, ඵිනසස පතිරොසස, සඵා රො ගගවා මන කරෙසස, නඵාපි රොස. ව්‍යකපිසසාමි, කප්පති සමණනං ආරො ගො, අමනාකං මණනා අරෙඤ්ඤා, කිමරෙඤ්ඤා මෙ බුරෙඛන, රසරොන මෙ අරෙඤ්ඤා, බහුසකාග් ගරෙන මනාපජාසති රොනාමි ගගව රොනා, බහුකාග් ගිකඛිමෙ මානාපිනරෙ සුතනානං ඉරෙව්වමාදී

බහුසු අකඛිරප්පරොගොසු අඤ්ඤාසි පරොගා පරොගමිවකඛි රොගි රොරෙඤ්ඤා

වසදදගගගණං විකප්පනඤ්ඤා වාගගගණානුකාබ්බිනඤ්ඤා, රෙ රොගමි සමපදනප්පරොගිකා මසා රොපදිඤ්ඤා, රොසං ගගණඤ්ඤා මිති විකප්පසති

නං සඵා, ගිකඛුසබ්බසස පභු අසං ගගවා රදසසස පභු අසං ග්ඤා, රෙවනාසස පභු අසං ගගපති, අරඤ්ඤාසස පභු අසං උදද රො ඉරෙව්වමාදී

කඛිමි දුතීයාපව්ච්ඡදීසනාමාගොනඵසු ව

* සාදරෙඤ්ඤා, සිහල

“සිලාසහසුධාසපධාරපිහකුබදුප්‍රියසොසුසර්ථිකඛපව්වාසුණ්ආසු පතිගිණ්පුබ්බිකතතාචෙවනස් තද ස් තුම ස්වා ලම්සම්ඤ්ඤානාදර පාණ්ණී ගතස්සකම්මති සංසඵසච්චුතිභීයාසතතමාසෙඤ්ඤ ව.” කිමස්මිදං, සිලාස කස්ථනෙ හනු අපතියනෙ ධා ගතිනිවුතතිමි සප අසෙකාසෙ ධර ධාරණ් පිහ ඉච්ඡායං කුබ කොපෙ දුහ ජීඨි සායං දුහපපුරණ් ඉසස ඉසසායං උසුස දෙසාවිකරණ්ති ඉමෙ සව තදස්ථවාවීනං අඤ්ඤාසව පයොගෙ රුබ ගිංසාසංඤ්ඤෙසු ඉකඛ දසසනඛෙකසුභීමෙසං පයොගෙ ව පතිආපුබ්බියස සු සව ණ්ණිමසස ව අනුපතිපුබ්බියස ගි සඤ්ඤාහිමසස පුබ්බිකතතකුභො ව ආපුබ්බියස රූච බහතියං වාවායමිතිමසසසෙඤ්ඤ ව තදසෙඤ්ඤ ව තුමසෙඤ්ඤ ව අලමසෙඤ්ඤ ව අනාදරෙ මඤ්ඤාමානෙ අපාණ්ණී ව ගමු ගතිමඤ්ඤිමසස තදස්ථවාවකානමඤ්ඤාසව කම්මති සංස පසං සනෙතිමසස තදස්ථවාවකානමඤ්ඤාසව පයොගෙ සච්චුතාසෙඤ්ඤ ව ගිසාසෙඤ්ඤ ව සතතමාසෙඤ්ඤ ව, තං කාරකං සමපදනසඤ්ඤා භොතිති ඤ්ඤපනස්ථං වතුපදමිදං සමපදනගගහණ්මිහාසු වතතගෙ, අසො ව විභගභො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙඤ්ඤ.

බුබසස සිලාසතෙතකදීති උදහරණ්ති, තස්ථ ව බුබසසාති බුබ සද්දතො ජිනව්වනාධිකාරමධිතිව්ව සහදුප්පතන් කභා තසසාපති සමපසඛෙග වුතතනසෙන අනනතරසුතතමධිතිව්විමිතා සමපද නසඤ්ඤා කභා වතුසෙඤ්ඤව්වනාදිමිති කතෙ රූපං ඉතර්භි චෙ වුතතසදීසාති තව සිලාසතෙ, මම සිලාසතෙති, එස් තව මමාති තුමහාමහසද්දතො වුතතනසෙන වතුසෙඤ්ඤව්වනසව් හතති කභා “අමහසස මමං සවිහතතියස සෙ ; තුමහාමහාතං තසිමසි” ති වතතමානෙ “තවමම සෙ” ති සවිහතතියං තුමහාමහ සද්දතං තවමමාදෙසෙ කතෙ රූපාති එස් ගි සිලාසනං තාම ථොමනං වණ්ණකථනං හනුතෙ තුසහමෙව, හනුතෙ මසහ මෙව්වාති, එස් තුසහං මසහනති ඉමාති තුමහාමහසද්දතො වුතත නසෙන වතුසෙඤ්ඤව්වනං කභා “අමහසස මමං සවිහතතියස සෙ ; තුමහාමහාතං තසිමසි; තවමම සෙ” ති වතතමානෙ “තුසහංමසහං වා” ති තුසහංමසහංආදෙසෙ කතෙ රූපාති එස් ව අපනසනං තාම අපලපනං නිබ්බිවනකරණං සකෂපුතතානනති සකෂපුතත සද්දතො ධාපසොගතතා වුතතනසෙන සමපදනසඤ්ඤා කභා “සමපදනෙ වතුසෙඤ්ඤ” ති වතුසෙඤ්ඤාපතිසමපසඛෙග ‘වතතිව්චාසු පුබ්බිකා සද්දපවතති’ ති කභා ‘බසුච්චි වතතඛෙබ්බ බසුච්චන’ නති බසුච්චනං කභා “සොසු කතතිකාරලොපෙසු දීස” නති වතත මානෙ “සුතංහිසු” චෙ” ති දීසෙ කතෙ රූපං එස් ව උපභාතං තාම උපගමනං ඉතරං වුතතනසෙන චෙදිතබ්බිං තුසහං සපනෙ, මසහං සපනෙති, එස් තුසහං මසහනති වුතතනසානෙව. එස් ව සපනං තාම තොසනස්ථං සව්චකරණං ධාරපසොගෙ, තෙති තුමහසද්දතො වුතතනසෙන සමපදනසඤ්ඤා කභා වතුසෙඤ්ඤ ව්වනව කභා පදතො පරතො “අමහසස මමං සවිහතතියස සෙ ; තුමහාමහාතං තසිමසි, පදතො දුතිසාවතුසෙඤ්ඤෙසු වොභො” ති

විතතමානෙ “කෙමෙකච්චනෙ” තී භූමහසඤ්ජය සච්චතනීයස
 තෙතආදෙසෙ කතෙ රූපං, එත්ච ච ධාරණං නාම ඉණ්දෙසනා
 පිහසනසොගෙ රූපචතුකතං සුච්චෙක්ඤ්ඤාසංමෙච, එත්ච ච පිහනං
 නාම පඤ්චනං කුට්ඨසිසෙසාසුසප්පසොගාතී සුච්චෙක්ඤ්ඤාසං
 එත්ච ච කුඤ්ඤිතං නාම කුප්පනං, දුගතං නාම ආහනනං විජුමපනං.
 වා කා උසුසා විජනතනග්, එත්ච විජනතනගී විජුබ්බසස ඤ්ඤ දච
 බොධිනෙතිමසස ලබ්බාකුසඤ්ඤාදීසස “විතතමානෙ මානනා”
 තී අනතපච්චසං කඤ්ඤා “කීසාදීතො නා” තී නාපච්චසං කඤ්ඤා
 “ඤ්ඤස ජජනනා” තී ඤ්ඤාකුසස ජදෙසං කඤ්ඤා නාපච්ච
 සනාසස “සරලොපො=පෙ=පකතී” තී සරලොපං කඤ්ඤා පරසස
 පකතීතාවච කඤ්ඤා තෙතබ්බං තෙකා කීතකතො “තච්චසමාස
 කීතකා නාමිචාතචෙකුකාදීසු චෙ” තී නාමිච්ච කඤ්ඤා තතො
 සංදුප්පනතීච කඤ්ඤා “සීච්චි ගච්චනාදීතං නතසද්දො අං” තී
 විතතමානෙ “සෙසෙසු නතචෙ” තී නතසස නතචාපදෙසං කඤ්ඤා
 “අච්චසස මම. සච්චතනීයස පෙ, නාභුසස තො, නතසස පෙ
 වා” තී විතතමානෙ “නච්චි නං වා” තී සච්චතනීයස නාභුසස
 නාමාදෙසෙ කතෙ රූපං රුච්චිකච්චසොගෙ, රඤ්ඤාසං රුච්චිකච්ච
 තො වූතතනසෙත චකුඤ්ඤිකච්චනං කඤ්ඤා “අච්චසස මම. සච්ච
 තනිසස පෙ” තී විතතමානෙ “රුච්චස රඤ්ඤා, රුච්චිතො පෙ”
 තී සච්චතනීයස රුච්චිකච්චස රඤ්ඤා, රුච්චිකච්චසෙ කතෙ රූපං රුච්චි
 තනි රුච්චිකච්චස අංචචනං කඤ්ඤා “බුච්චිතං = පෙ = අමා
 ත” තී අංචචනසස ආනචාදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරුච්චි තීච්චි
 සුච්චෙක්ඤ්ඤාසං අසංචතොති ආසුසඤ්ඤාතො ආසු අසස අඤ්චිති
 අඤ්ච “තදසසඤ්චිච්ච චෙ” තී විතතමානෙ “සතාදීතී මනකු” තී
 මනකුපච්චසං කඤ්ඤා “ආසුසසුකාරසචානුච්චි” තී ආසුසඤ්ඤාතො
 අසාදෙසං කඤ්ඤා වූතතනසෙත නාමිච්ච කඤ්ඤා අසංචනානුසඤ්ඤා
 චකුඤ්ඤිකච්චනං කඤ්ඤා “අච්චසස මම. සච්චතනීයස පෙ, නාභුසස
 තො, නතසස පෙ වා” තී විතතමානෙ “තොතිතා සංචනනාසු”
 තී සච්චතනීයස නාභුසස තොආදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරුච්චි. සුච්චි
 ඤ්ඤාසංමෙච

පච්චාසුච්චඅනුපච්චිච්චප්පසොගෙ, ගච්චතොති ගච්චසඤ්ඤාතො
 ගච්චා අසස අඤ්චිති අඤ්ච “තදසසඤ්චිච්ච චෙ” තී විතතමානෙ
 “ගුණ්දීතො චනකු” තී චනකුපච්චසං කඤ්ඤා වූතතනසෙත සච්ච
 තනි. කඤ්ඤා සච්චතනීයස නාභුසස තොආදෙසෙ කතෙ රූපං
 ඉතරුච්චි. සුච්චෙක්ඤ්ඤාසංමෙච සිකුච්චතොති සිකුසඤ්ඤාතො වූතත
 සෙත සච්චතනී. කඤ්ඤා “අලුපතෙ පි ගසඤ්ඤා” තී විතතමානෙ
 “ඉච්ච්චචචචචචචචච” තී ලසඤ්ඤා කඤ්ඤා “චලුපතො සස
 තො වා” තී සස තොආදෙසෙ කතෙ රූපං අච්චචනසෙති,
 වොති කුච්චසඤ්ඤාතො වූතතනසෙත චකුඤ්ඤිකච්චනං කඤ්ඤා පද
 තො සරතො “අච්චසස මම. සච්චතනීයස පෙ, කුච්චාචාන. තපි
 චපි, කචං. චිච්ච කචං” තී විතතමානෙ “පදතො දුච්චිකච්චච
 ච්චිච්ච චොතො” තී කුච්චසඤ්ඤා සච්චතනීයස වොආදෙසෙ

කතෙ රූපං ඉතරං ගෙභා වුහතමෙව තදන්ඵ, පාරිසුරියාති පාරිසුරියදදතො වුහතනසෙන චතුරේකචචනං කඛා “ආලප තෙ සී ගසඤ්ඤා; ඉචණ්ණවණ්ණජ්ඣලා” තී වහතමානෙ “ගෙ ඉන්ධක පො” තී පසඤ්ඤං කඛා “ආස චතුරේකචචනසස නු, සතො නාදීන” නතී වහතමානෙ “පතො යා” තී සචිහතතීසස යාදෙසෙ කතෙ රූපං අත්ථායාතී අත්ථසදදතො වුහතනසෙන සචි හතතීං කඛා “ආස චතුරේකචචනසස නු” තී නසසායාදෙසං කඛා සරලොපපකතීභාවාදීමහී කතෙ රූපං ඉතරනී සුච්ඤ්ඤා ඤකතෙච ආසීංසනන්ඵ, හචතොතී භු සතතායමිතීමසස ලුඛධාතු සඤ්ඤාදියස “වහතමානෙ මාතනතා” තී අනතපචචසං කඛා “අසංයොගනතසස වුඛි කාරිතෙ” තී වහතමානෙ “අඤ්ඤාසු චෙ” තී වුඛිං කඛා “ම අච සරෙ” තී මකාරසස අචාදෙසං කඛා තෙතබ්බං තෙඛා නාමමිච කඛා හචනතසදදතො වුහතනසෙන සචිහතතීං කඛා නතසදදසස නතුවාපදෙසං කඛා සචිහතතීසස නතුවසස තොආදෙසෙ කතෙ රූපං සච්චුතාන්ඵ, මෙතී අච්චසදද තො චතුරේකචචනං කඛා පදතො පරනතා ‘ අමිහසස මමං සචි හතතීසස සෙ, නංමමච නචා, නුමභාමහානං තසිමසී, පදතො දුතියාචතුරේකච්චසු චොතො තී වහතමානෙ “තෙමෙකචචනෙ” තී අමතසදදසස සචිහතතීසස මෙආදෙසෙ කතෙ රූපං යානෙත්ථ න වුහතාතී, තාතී තසානුයොගෙතෙච සුච්ඤ්ඤාඤකතෙච

අයමිංගෙච යොගෙ ගෙභා අත්ථනගඤ්ඤසස කතනතා ආසීංසනත්ථ සච්චුතීභියසතනමීනචෙතී වුහතනසෙච සිඛෙ සතනරමහසස අත්ථනතරච්ඤ්ඤාපනතො තථථු. දසෙසනෙතා අත්ථගාහණ්ණ තාතී ආදීමාහ තත්ථ සාදරන්ඵ* නාම උහතමන්ඵ චිනතාපත නන්ඵ වා

අනෙකත්ථනතා තිසාතානං වගගඤ්ඤසස ච නිපාහතනා තථ ථු දසෙසනෙතා වගගඤ්ඤං චිකප්පනත්ථ. වාගාහණ්ණකඛිථන ත්ථනතී ආහ අසමපනෙත්ථන්ඵ, වගගඤ්ඤං අත්ථනතරච්ඤ්ඤාපන ත්ථසස අනනතරසුතෙත වාගගඤ්ඤසසානසනත්ථනතී තෙන ච ‘චිහතීයා චිහතයො තී ඒත්ථ කමමසඤ්ඤාපි හචතී සෙසං වුහතී යං වුහතනසෙනෙච සුච්ඤ්ඤායාමිතී හ චිචාරිතං.

280 රජාධාරෙණ නමමානාසං

රො ආධාරෙණ, නා ඛනාසසඤ්ඤං ගොතී

රජාධාරෙණ චතුරච්චිඛො බතපිඤ්ඤා ඛසසිලෙසිඤ්ඤා චෙසසිඤ්ඤා සාමිපිඤ්ඤා වාතී

නතථ බතපිඤ්ඤා නාච —ජලෙසු ඛිරං, තිලෙසු තෙලං, උච්ඡ්ඡ්ඡ රඤ්ඤා

ඛසසිලෙසිඤ්ඤා —සච්ඤ්ඤා ග්ඤා සසති, ආසගෙ උපච්චෙඨා සඤ්ඤා

* සාරන්ඵ සිකල

වෙසසිරිකා — පුට්ඨ මුහුදුසා වරහනි, අභ්‍යන්තරව වාස වාසනා, අකාරය සතුණ සකට්ඨකානි

සාමිපිරිකා — වරහන හනවිරිකා වරහනි, ගඛකාස රසාරසා කිඛ්ඛිනි, වරප භාරවා දුභසනනි, සාවනවිසං චිතරනි ජෙන වරහ

ඛකාසමිච්චරහන කවරෙකා? "ඛකාරය සහනමි"

"සොධාරණ නමොකාසං" කිමුණුච්චිදං, සො ආධාරණ, තං කාරකං ඛකාසසඤ්ඤං හොතිති ඤාපනනිං වතුප්පදමිදං අභ්‍යන්තරව සුවිඤ්ඤාසෙකච යථා හි දබ්බාතං පතිඪා ඛකාසොති වුච්චති, තථායමි සතකුකමමානං කිරියාස පතිඪිතතා ඛකාසොති වුතතං ඉධාපි එකච්චනනිඤ්ඤෙසො ච ඛකාසසස කාරකතා ච හෙඪා වුතතනසෙන උපපරිකානිතබ්බා හසස වතුබ්බිච්චතා වුතතිසං වුතතනසෙනාවගහනබ්බා

ජලෙසු ඛිරනනි ආදිනි උදුභරණනි, තථ ච ජලෙසුනි ජලසඤ්ඤතො ජිනච්චනාධිකාරමබ්බිතිච්ච වුතතනසෙන සඤ්ඤානනිං කඪා තසසාපෘතිසමප්පසබ්බෙභ ඉමිනා ඛකාසසඤ්ඤං කඪා "ඛකාසසහනමි" හි සහනමිච්චුච්චනං කඪා "සුභිඤ්ඤාසෙක ච" හි අකාරසස එතෙන කතෙ රූපං ඉතරනි සුවිඤ්ඤාසෙකනි පරිසබ්බකනි පරිසබ්බකසඤ්ඤතො වුතතනසෙන සහනමොකච්චනං කඪා "අනොතෙන, සො වා, සබ්බියොනිනමාච" හි වතනමානෙ "සමිච්චනනං වා" හි සමිච්චනසස එකාරදෙසං කඪා සරලොපපකති භාවාදිමහි කතෙ රූපං ගඛකාසනනි ගඛකසඤ්ඤතො "ඉඤ්ඤිමනො ආප්පච්චියො" හි ආප්පච්චියං කඪා සරලොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ ගඛකාසඤ්ඤතො වුතතනසෙන සමිච්චනං කඪා "ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤාසු, තෙ ඉඤ්ඤිමන පො" හි වතනමානෙ "ආසො" හි සසඤ්ඤාසු කඪා "සපනො සමි. සං වා" හි සමිච්චනසස යමාදෙසෙ කතෙ රූපං ගානෙඤ්ඤ න වුතතනනි, තානි සබ්බානි තියානුසොගෙන සුවිඤ්ඤාසෙකෙනච

ඉධ පන කච්චකමමානං කිරියාස පතිඪිතතා තෙසංසෙචොකාසසඤ්ඤාස ගච්චතබ්බං, අථ කථං ජෙනච්චනාදිනමොකාසසඤ්ඤාසි ලොකියානමභිලුකිනිතාකාරච්චසෙන ලොකාහිමතච්චසෙන හි සඤ්ඤාසොගා සිඤ්ඤානනි, ලොකියා ච කච්චකමමානං කිරියාසාධාරකතෙන ජෙනච්චනාදිනි සමබ්බිතච්චනනි, න පන කච්චකමමානි, තෙ සච තෙනාකාරෙනහිමතභාවො ජෙනච්චනාදිනං සහනමිනිඤ්ඤසකරණතො විඤ්ඤාසනි, කතකුකමමානං වා සහිපි කිරියාසාධාරකතෙන "සං කණති තං කමමං, යො කණති සකතතා හි වුතතනතා ඛකාසසඤ්ඤං බාබෙඪා කතකුකමමසඤ්ඤාව භොනනි, විසිඪි විසයා හි තානි යදි පනාධාරසස ඛකාසසඤ්ඤාසු කථං? 'සාසනෙ වසනි, රූපෙ සඤ්ඤාසු, පාපසමි. රමනි මනො ධම්මෙ ධීතා සමණ්ඩාහරණ, අහිධම්මෙ තිනඛපඤ්ඤාපි මුග්ගහි' තාදිසු සාසනාදිනමොකාසසඤ්ඤාසු, න හෙතෙ මුඛසාධාරණතා වාසාදිනං, නාපි

කිරිසාසනනිසසානං සමච්ඡදිතං කිරිසාධාරණවාරෙන ආධාර
 තාස විඤ්ඤාසනෙනාති. සම්මමෙවෙනං, අභිච්ඡි කිරිසං පටිච්ච සො
 ආධාරතාස අධිප්පෙතො, සො ඔකාසසංඝොඤ්ඤා හොතිති සුත්තයො
 සාව ආධාරතාලොක්ඛසංඝොඤ්ඤාසනතො විඤ්ඤාසනො; තනෙදා
 වුත්තං නොති, ලොකෙති සසාධාරතාවො කිරිසමච්ච පටිච්ච
 නො, තසෙසාසාසංඝොඤ්ඤා භවති, සා වාධාරතාවොතිසෙතො
 "ඔකාසෙ සතමි" ති වුත්තසතමිදසනතො විඤ්ඤාසනි, තදෙව
 මෙතසාපි කිරිසං පටිච්චාධාරතාවං. ඉති එත්තකෙසෙව සද්දසේ
 විඤ්ඤාසනො. කථමච්චතසාධාරතාවො කිරිසං පටිච්චාති. පච්ඡා
 සුත්තවිච්චතාසං සස සඵසමච්චතකධාරතාවො, තස සඵච්චත්
 පෙතඔබ්බො. සත් ති 'භිසො ඔග්ගමි ඔකාසො'ති ආදිසු වුචා
 නො එව කිරිසං පටිච්චාධාරතාවො සමභවති, තස සඵධාර
 තාවො විඤ්ඤාසනො. සත් තු 'කපෙ සෙති, ඵාලිසං සමති'ති
 ආදිසු සතභුකමමාතං කිරිසාසනනිසසානං ධාරණතො ආධාර
 තාවො කිරිසං පටිච්ච සමභවති, තත් තඵා ච්චත්ථිසති. ඉත තු
 සාසනෙ වසතිතාහු සඵධාරතාවො සමභවති, තත් තඵා ච්චත්
 ථිසතු* යො හි සසාසනො, † සො තස නිසසයොති ලොකෙ
 සාසමං තඵා හි; රුක්ඛනං බ්‍රාහ්මණමුපලබ්බතො වතොසෙ
 භවති 'රුක්ඛනිසසිතොසං බ්‍රාහ්මණො' ති, එවදිභාපි සමණ
 වාසො පරිසෙතිපටිපතාපටිච්චෙවසබ්බතස සාසනසාසනොති
 සාසනං සමණසබ්බකිතො වාසසාධාරෙති ච්චත්ථිසති. 'රුපෙ
 සඤ්ඤා, පාපසං රමති මතො' තදදී සමි සතො සඤ්ඤාදිතා
 විසසභාවං ‡ පටිපත්තෙත රුපාදසො, තනො හෙ තෙසමාධාර
 තාවො ච්චත්ථිසති. 'ධමමි සිතා' ති එත් තු ඵාතාදිසති,
 අතෙසත්තො ධාතුතා. තෙතාසමෙත්තො; ධමෙව සතොති.
 තදෙවං සස සඵධාරතාවො සමභවති, තස සඵ ච්චත්ථෙ
 තෙත්තො පච්චිතෙති.

තඵංසං භිසමො සතභුකමමාතං කිරිසාසනනිසසානං ධාරණ
 තො ආධාරෙති කිරිසං පටිච්චාති භවත්ථිසමං, සා එතා සසට්ඨිකා
 කිරිසා, තාස සමිතං සඵමොකාසනං. තං සඵ; 'ඉද්ධි
 වුච්චස භවතො සාවත්තං භවතං උපදිතං, සුබ්බි තිච්චස
 අනුසරති, ඵල පටිසාපි, සඤ්ඤො පතති' තදදිසු, තත් හි භව
 තාදිතා සතභුකමමාතො සාවත්තදිතං සමච්චඤ්ඤාස
 භවතඔබ්බති. සමි, සද තු සාවත්තදසො භවතාදිතා සතභුකම
 මාතො ච්චත්ථිසති, තද භවතොව සමච්චඤ්ඤා සාවත්තදිතා.
 සද තු තෙසං භවතාදිතිසංස විසසොතිසෙතො, තද පාපසං
 රමතිතදිසමිව කිට්ඨොසසසඤ්ඤා හ භවෙසං. ඉත්ත
 නො හි සාරතාති භවති, තඵා හි; 'වලාකතා සිග්ගමි තෙත්ත

* විච්චිතං, විච්චි † සදසො, විච්චි *
 ‡ සඤ්ඤාදිතං පටිච්ච විසසොති, විච්චි † එත් තං ඵාතං සෙති, විච්චි
 | රමතිතදිසමිව සෙතං සද, විච්චි

පකාසෙහි' හි වුනෙක තෙජසොපිතාපෙකඛං කඛා වලාහකසෙසා කාසභා අවමනනමසනානිනිතා, තථා වලාහකසස තදවසවසස තෙජසො අභෙදවසෙහ ගහෙඛා නාපි කතනුතා සලොවිසති, තථා 'වලාහකෙ තෙජේ පකාසති' හි වුනෙත වුනතනසෙන අපා දුනතා කතනුතා වා යසමහාවිසති තථා 'වලාහකො පකාසති' හි වුනෙත භෙදසනතිසසිතා* අපාදුනතාතිකරණතා වා නිවහනතිති.

281. සෙන වා කපිරගෙ හං කරණං.

සෙන වා කපිරනි, සෙන වා පසසනි, සෙන වා සුණානි, හං කාරකං කරණසඤ්ඤා ඉහානි

දුගහහත විනිං පුණානි, වාසිසා රූකවං නවජනි, එරසුනා රූකවං ජිඤ්ඤි, කුද්දුගලන ආමාමං විණනි.

හරෙඨන කමමං කඟ්ඤි, වකඛුනා රූපං පසසනි, සොගහන සද්දං සුණානි

කරණමිවිවරගහන කවරගනා? "කරණෙ නතිසා"

"සෙන වා කපිරගෙ හං කරණං." කිමනම්ද, සෙන වා කපිර ගෙ, සෙන වා පසසනි, සෙන වා සුණනි, හං කාරකං කරණසඤ්ඤා භොතිති සදුපනත්තං පච්චදම්ද. අභෙථා සුච්ඤ්ඤාසෙකව. වාසද්දෙ සමුච්චසඤ්ඤා කරණනති ගරුසඤ්ඤාකරණං කපිරගෙ අනෙතාති කරණනති අනිවසිසඤ්ඤාස කාරකසභාවපරිදීපහතං.

දුගහන වනිං පුණනි ආදිති උදුහරණනි, හත්ච දුගහනතාති දුගහනසද්දානො සකඋපපනති. කඛා තසසාපානිසමපසඤ්ඤෙ ඉම් නා කරණසඤ්ඤා කඛා "කරණෙ නතිසා" හි වුනතනසෙන තති සෙකවචනං කඛා "අතො නෙනා" හි නාවචනසෙසනාදෙසා දිව්භි කතෙ රූපං වාසිසාති වාසිසද්දානො වුනතනසෙන නාවච නං කඛා "ආලපතෙ සි ගසඤ්ඤා, ඉවණ්ණුවණ්ණජනිලා" හි වහනමානෙ "තෙ ඉන්ඛික පො" හි පසඤ්ඤා කඛා "ආස වතු ඤ්ඤිකවචනසස තු; ඔතො නාදීන" නති වහනමානෙ "පතො යා" හි නාවචනසස යාදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉහනති සුච්ඤ්ඤා සකඤ්ච සබ්බසමි කාරකානං කීර්සාජනකතෙත සති 'සෙන වා කපිරගෙ' හි වචනං : සථා 'රුජරුජ' හි වුනෙත විසෙසත්ථාති ගමො භොති, එවං විසෙසකාරකතනාවිකරණත්තං, නවෙචං වච රෙන කතඤ්ඤාචගහනබෙඛා සෙනාති කතනුතොපකරණභු තසසත්ථස ගතිතහතා, කතනුතොපකරණභුතෙ කාරකසමායො ගෙ සං සාධකතමං, හං කරණං නාමාති අභෙථාවගහනබෙඛා.

282. සං කඟ්ඤි හං කමමං

සං වා කඟ්ඤි, සං වා පසසනි, සං වා සුණානි, හං කාරකං කමුමසඤ්ඤා ඉහානි

° වුනෙත තෙජසො භෙදසසතිසසිතා, මරමම

කවං කවෙති, ජනතං කවෙති, රථං කවෙති, ඔපං කවෙති, රූපං පසසති, සද්දං සුණති, කණ්ඩකං මද්දති, විසං ගිලති.

කවිමව්වනෙන කවෙසා? — “කවිමව්ව දුතියා.”

“ය, කවෙති තං කවිමං.” කවිමව්වද, යං වා කවෙති, යං වා පසසති, යං වා සුණති, තං කාරකං කවිමසඤ්ඤං භොතිති ඤාපති සා. චතුපදමිදං. වාග්‍යගණනානුචිතතො, අනො සුචි ඥාණයෙව කවිමනති ගරුසඤ්ඤාකරණං කර්මනිති කවිමනති අනිත්සඤ්ඤාය කාරකභාවපරිදීපනස්.

රථං කවෙතිතදීති උද්ගරණය, තන් ව රථනති රථසඤ්ඤා සප්තපතනිං කතා තසාපාතිමසසධෙග ඉමිතා කවිමසඤ්ඤං කතා “කවිමව්ව දුතියා” ති දුතියෙකව්වති. කතා සරලොපපක තිභාවාදිමහි කතෙ රූපං ඉතරති සුචිඥාණයනති ඉධ පන සදී කවෙති, තද් රථනතාගිලපිතං න සකතා, සදී පන සියා කවෙති තාගිධාතං* න සකතා අකතසස ගි රථනති වොභාරස සුභතතා රථස ව කාරණභාවතො කවිමදං පවෙච්චනබ්බං රථං කවෙතිති. නිප්ඵලදනබ්බසසපි නිප්ඵලනසෙව වොභාරසමභවා තථා හි ; ‘පවං වාසති, ඔදනං පවති’ තද්දතා සසී, සසී, යමිති යමිති නිප්ඵලදති, තං තං බුමියා තඤ්ඤාව කතා වොභාරෙ දීසති. තතා අසප්ථමනොතරිතා ඉදමිති කර්මමානං බුමියා තං විස පරිකපෙසනා වුතතමිති දඬබවනති. සඤ්ඤාපෙව පන ‘රූපං පසසති’ සද්දං සුණති, කණ්ඩකං මද්දති, විසං ගිලති’ තද්දසු කවිමසඤ්ඤාය න භවිතබ්බං, දසසතාදිති කතානුමකපාරභුතෙති රූපාදිතං විසසා නං කර්මමානසා සස කසසපි අතිසපසසාභාවා, යෙන දසසතා දිතං රූපාදිවිසසසතා භවෙසා නසු ව දසසතාදිති රූපාදිතං විසසභාවාපතති සිත්තනිති තනන, යනො විසසභාවාපතති නා මෙසා ඉඤ්ඤෙතනසස සමබ්බිතමනං, තම පථමමෙවොපජ්ඣතෙ තසීං භූපජ්ඣතෙ දසසතාදිති සජ්ඣතනිති

සව්වමෙතං සභාවචිතතාං ඉදමපන අනුපපරිකවිතා ලොකාති මතං ලොකාතිමභවමෙසන වසඤ්ඤාපිපතති තථා හි; පථමමවිඤ්ඤා නො විසසො සමුපජ්ඣතසු දසසතාදීසු ඤාතොච භවතිතාතො දසසතාදිතිමිතමව්වාරිතං, ඤාතමව්වලමොභෙදමභිසිසතෙ, දසසතාදිති පතෙතා විසසොති, තනො සිධි, කවිමසඤ්ඤාති විචා රණ කතා. ඉධ පන බිණ්ඤවතතා විභතඤ්ඤාපවරණතතා පභිතන පවිසමිදතතා බිමතා මහාකව්වායනනෙරෙන තං සබ්බං පරිව ජෙජ්ඣා අත්තාරවිකපනවාග්‍යගණනිතාච “යං කවෙති තං කවිම” නති වුතතං. තෙනාන වුතතිසං ‘යං වා කවෙති’ තද්දී.

283. යො කවෙති සකතතා.

යො කවෙති, යො කතාසඤ්ඤා භොති

* කවෙතිතාදිධාතං, සිහල † කවිමව්වසස සිහල

අතිතා දරණි භරණ, ගරුලෙභ භරණා නාරගා, මුඛෙහ ජීරණා,
මාරණ, උපගුරහනන බරබා මාරණ

කතනු දුටුවෙහෙත කවුහෙමා? “කතනු ව.”

“යො කරෙති සකතනා.” කීමත්මිදං, යො කරෙති, යො කතනු
පඤ්ඤා හොතිති ඤාපනතං. වතුපාදමිදං. අඤ්ඤා සුවිඤ්ඤා
යෙව. ඉධ ව ගරුපඤ්ඤාකරණං කරෙතිති කතනාති අවුච්ච
පඤ්ඤාය කාරකභූතවර්ධිපනතං. සබ්බසමිධි කිරියොපනිසස
යනා කාරකභූත සත්ථ පුද්ගලං වුත්තනනා, යථා ‘භරණ, රූප
රූපං පදමාන’ නති ආදිසු විසිච්චන රුජදයො විඤ්ඤායෙන,
එවං සබ්බකාරකභූතමාධානෙ යො සප්පධානො, යො කතනා
ගාමාති දඬිබ්බං.

අතිතා දරණිතනදිති උදුගරණිති, තනු ව අතිතාති අති
සද්දහො සකුප්පනතිං කතා තසායානිසමප්පසමිභ ඉමිතා
කතනුපඤ්ඤා කතා “කරණ තතිසා” ති වනනමානෙ “කතනර්
චෙ” ති තතිසෙකවචනෙ කතෙ රූපං. ගරුලෙභාති එනි
“අහො කතනා” ති එතාදෙසොව විසෙසො ඉගාරති වුත්තසදි
සාති

ඉගාභිතිච්චනවඤ්ඤා කිරියාභිතිච්චනතිසා පවනාං සාධනමිති
සකකා වර්තනති., සමහන අවිජ්ජමානසරූපනා කිරියොපනන
නසමන්තාසුඤ්ඤා, නං කථං සාධනං සියා, යදු ව නං න සාධනං,
තදුනෙන නිජ්ජාදියමානාපි කිරියා න සමහවතිති තච්ච සාමා
සාධනභාවපවිපාදනමනනතිසා, අහො තද්දිපකවචනං වාප්පයොගා
රහං භවෙසා, තා යථා; ‘භසනෙ සඤ්ඤායො, සබ්බි හොති
සමාහරෙමා’ ති, යහො භසනෙති සද්දසස අසමනෙමා සරූපං පවි
ලහතිති, න ව සහො* සරූපපවිලාහො සුජ්ජති පහෙව තසස
පවිලඛසරූපනනා, තදෙවං යසස සරූපමිදුති ලඛිබ්බං, තං කථං.
විජ්ජතිති සකකා වර්තනං, අවිජ්ජමානව තං කථං කිරියාය කතනු
භාවං යාති, අකතනර් ව තසං කථං “යො කරෙති සකතනා” ති
කතනුපඤ්ඤා පවිලහතිති. ඉධ පනාපරෙ එවං වණ්ණසනති;
සතතිරූපෙ සිතසස බ්‍රහ්මතිරූපනමිතං ජසති, තහො තදෙව ජස
නෙ ඉති. භොසමි ජදුනි සතතිරූපං, න තං ජසනෙ, පච ජස
නෙ බ්‍රහ්මතිරූපා, තං තනෙව සතනවුච්චායනති, කථං අවිජ්ජමා
නසස ජසති, යදිපහෙවං නෙසමිඤ්ඤායො සියා, යදු බ්‍රහ්මතිර පං
ජසනෙ, තදු සතතිරූපාවිභාගෙනෙව පරිවර්ජිත්ති, න වාචිතා
ගෙන ගතිතං ‘ගවමනා පචො විස’ සතතිරූපනො බ්‍රහ්මතිරූප
මඤ්ඤා සියා, යදිති සතතිරූපනො බ්‍රහ්මතිරූපං අනුමතරභුත
මෙව ජසනෙ, තදු සතතිරූපවිලකවණ්ණව බ්‍රහ්මතිරූපං භවෙසා,
න වෙවං, අහො සතතිරූපාවිභාගෙන බ්‍රහ්මතිරූපසස සමහවනෙ,
පරිලුච්චදහො අනඤ්ඤාහො විඤ්ඤාහො සතතිරූපසස මකවල

* ඉධ පන වසනො, සිපල

සොපි පගෙව සීනිසමභවා විජ්ජමානොව ජයනීති, නං තොසං මති මනනමෙව, තත්ථ භවතමපානිවාරිතමෙතං සතංචයාසං අච්ඡේ මානමෙව බ්‍යතනිරූපං උත්තරකාලමුපජයනීති එතනාවතා වාමනාසං පයොජනං, තස්ස භූ බ්‍යතනිරූපස්ස සතනිරූපවිභාගෙන නිබ්බතති සීයා, තදු කථමිදමුපසුජ්ජති, සතනිරූපතො අනඤ්ඤා නතං බ්‍යතනිරූපස්ස, එතනාවතා ව සතනිරූපතො බ්‍යතනිරූපමන ඤාඤානති න සකකා පටිඤ්ඤාං කාභූං, කථං භී නාම සතනිරූපෙ සීතෙ පච්ජා පච්චසනතරතො ජයමානං බ්‍යතනිරූපං තතො අඤ්ඤාං න භවෙය්‍යං, අපි ච අගමෙව හේසං ද්‍යෙසො, යෙ එවං වදනති සතනිරූපෙ සීතෙ බ්‍යතනිරූපමුපජයනීති, තදෙවමච්ඡේ මානස්ස සංයොගස්ස ජනියා කතභූභාවානුපපතනීතො සංයොගො ජයනීති පදවයමසමිනිනිං සීයාති, එවං හොති සමාගමොතංඤීති; චූච්චතො, නෙව පරමන්චසෙන සද්දප්පයොගො, ලොකසචේකත සිමො හී සද්දප්පයොගො, ලොකො හී සංයොගො ජයනීති වතනා, පඨමමෙව අඤ්ඤාඤාඤාභිමුඛමන්චයත්ථමුපලබ්භතො, එතනා වතා වස්ස සංයොගචූචි සජායති, තස්සෙදුනී චූචියං පඨිභීතස්ස විජ්ජමානස්සෙව ගතිතස්ස උත්තරකාලභාවනීයා ජයනීතිරියාස කතභූභාවමාගමිම සද්දප්පයොගං කගෙති සඤ්ඤාගො ජයනී ඉති, තදෙවං සබ්බත්ථ ජයමානස්ස පඨමාවත්ථාමනාදස්සනතො චූචිච්චි විජ්ජමානස්සෙව පඨිභීතස්ස උත්තරකාලභාවනීයා ජයනී කීරියාස කතභූභාවො ලබ්භතොවෙති, භවතොව සඤ්ඤාගො ජයනීතංඤීඤු කතභූභවස්ස භවතොව, අභාවො හොතිතංඤීඤු කථමසතො සාධනභාවොති. ලොකාභිමනවසෙන, අච්ඡේ මාන මපි හී ලොකො විජ්ජමානං විස මඤ්ඤති; අඤ්ඤාථාං ගච්ජාමිති වොභාරභාවොව සීයා න හී රූපාරූපසනතානච්චිමුභෙතොභං සද්දභිධෙය්‍යෙ පදජ්ඣො සමභවති, නාපි නාමරූපධම්මානං පරමන්චතො ධානනිසජ්ජනීරියා සමභවති, යදි හී සීයා අබ්‍යපාර තාව ධම්මානං භීසතො, † අපි භූ බලු තථා තථා පච්ඣෙතා ධම්මෙ පච්චච ලොකපරිකප්පවසෙන වොභාරසංසිඛි 'කණ්ණාවතනීති සිඛා ගච්ජති' ති., යථා, තදෙවං කීරියාකාරකසමිනිනිස්ස ලොක සමමුභිසිධතනා ලොකස්ස ච සසවිසාරොදුමබරපුඵබංපුඵභා භාවාදිසද්දභිධෙය්‍යස්ස පදජ්ඣස්ස ‡ තථා විකප්පනතො කිම්ති සාධ නතා න භවෙය්‍යං, අඤ්ඤාථා සසවිසාරොදිලිඛිතානං ලිඛිතස්සෙව වාභාවා|| "ලිඛිතජෙඨි පඨමා" තී පඨමාපි න භවෙය්‍යං, කා කථෙ තග්ගං, තොතොව ච සිජ්ඤති 'තරුණං චනං' | වතුරච්චිනී සෙනා අභිච්චිකො මහ්‍යො කාසාවධාරිතා** විච්චරිවිරදෙභප්පභාසමු ජ්ජෙසිරිතා ලොකමභිවරතා භගවතා විස සඤ්ඤාභුග්ගතිතා

° සතනි, මරමම † මථස්සවස, සිහල
 ‡ භීයොථ, මරමම § උදුමබරපුඵබලුසාභාවාදිසද්දභිධෙය්‍යස්ස, සිහල
 | සසවිසාරොදිලිඛිතස්සෙවභාවා, මරමම ¶ තරුණං ච චජනං, සිහල
 ** කාසාවධාරිතා විච්චරිවිරදෙභ පිඨං අබ්භවිතිදිප්පුසාච අබ්භිකාසසති කාපි කාසාවධාරිතා, සිහල

විජ්ජුජ්ජුලජ්ජිතිකුචාපාවනබෙති සමාර්තා හෙමාවලෙන ලොකො
නිවුසසවසොහො වීස සතතං. අච්ඡරිකබගුකො වීස ච ආසි පුරුති
ආදී, න හි පරමන්තො තරුච්චිනිච්චුතං. වනං අබ්බවිනිච්චුතං ව
අබ්බිකා සතති, තාපි කාසාවධාරිනා විවිධරුචිරදෙහසසසාසුච්ච
ලසිරිනා ලොකමිච්චරතා හගවතා ජීස සඤ්ඤාසුරුතිතා විජ්ජුජ්ජු
ජ්ජිතිකුචාපාවනබෙති සමාර්තා හෙමාවලෙන ලොකො නිවිච්.
උසසවෙ නිසොච්චො නිවිච්චමිච්චරිසබගුතභාවච පාපිතො ආසි
පුරු., පරමන්තො තාදීසසෙසව හෙමාවලසසාපාවා වචනනො
වචනනාර. ඔතරති අදී සභාවතො තාදීසො හෙමාවලො ක
සමහවති, කථං තසෙසාපමමිසිති? යතො සබ්බසෙචොපමානමෙව
මෙච්චුපසුච්චති, කථං කාමොපමෙසාසස සරුපච්චිරිසාගුණිසසා
විවචා හවනතිති සථා හවිජේ රුපචාති චුතො කීදීසො හව
ජේති පුචො සස හොරුපං සුච්චිනං, තසෙසවං වදෙසා, හො
වීස හවිජේති; විඤ්ඤාතසරුපො හි ගොහාවො අවිඤ්ඤාත
සරුපස රුපාතිසසසාසසෙහ සමසො හොති, තථා භීලසල
දලමිච් ලොවනං සබ්බිඤ්ඤා ධම්මිච්ච චීස ව ධම්මසෙනාපති ධම්මං
දෙසෙතිති ආදීසු න වෙහ හවතො* ධ්වසාසෙහොසමෙසා
රුපාතිසසසමපාදකො විදිතසරුපො හෙමාවලො සමහවති, සම
නීදීසොච්චාසො සීසා, සොසං හගවා කාසාවධාරි විවිධරුචිර
දෙහසසසාසුච්චලසිරි ලොකමිච්චාදී හෙමාවලො වීස සඤ්ඤා
සුරුති විජ්ජුජ්ජුලජ්ජිතිකුචාපාවනබො වරතො විඤ්ඤාසතිති.
එවමි තසා නිවුසසවසංසොතාදීසමිච්චාභාවකතතා න සමහ
වති. න මෙවං සභාචරතාං තංසදීසතො හගවතිසෙව හෙමා
වලාදීසදො සුච්චසතති, සීසො මානවකොති ආදීසු වීස., තතො
තුලාසිසරුච්චාසමහවතො කාසාවධාරිසාදීසදොති සතතා
සමහවතිති. 'භීලසලදලමිච් ලොවන' නති ආදීසු වීස හෙද
නිබ්බන්තසෙසව සද්දස පසුතතොති උච්චතො; කෙහ කපිතො
උපමානොසමෙසාසාසිසාසො, කීචාපෙච්ච උපමානො ඉච්චසදො
දීසති., අථ කීති වෙ, සුච්චෙච්චා., අථ කා සා සුච්චෙච්චා,
සථ වතො එවං දසෙසති, ජදීසං නාමෙදං ච්චු කසසවී අසදීසං
වඤ්චුචුතතසෙහ හිතනමි, එකමිච්චොපමාති විබ්බන්තමිච්චො,
තතො වෙහ සො සො හගවා චුරතසසාසො, සො චුරතසසාර
හෙමාවලොති විඤ්ඤාසති විබ්බන්තමිච්චොති. තතොසං හෙමාව
ලාදීසදො හගවතිසෙව තීරුච්චො විබ්බන්තමිච්චො පවිච්චිති.
කාසාවධාරිසාදීසදොති තුලාසිසරුච්චාසමහවතිසෙව හෙමාව
ලොකාති ආදීසතොසොහො. හවිච්චං භොදනිබ්බන්තසෙසව
සද්දසො පමානොසමෙසාසමිච්චාභාවෙක සා සොහොති වෙ,
සුච්චෙච්චාදීසති., සච්චි ච්ච ඉච්චසදොසා සදීසසො දීසෙති,

* හ මෙව හගවතො, චුල † වංසො සසච්ච
‡ කසදීදං සද්දං වච්ච චුල

තමාට සමුපෙක්‍ෂිතතා, අනෙකුත් හි නිපාතාති නදෙවි: සබ්බිකෝච ලොකසංවේදනතො වොභාරසංසිඛි ආභ ව—

“ සංවේදනවචනං සච්චං ලොකසමුච්චිකාරණ” නති ආදී

184 යො කාරෙති සංගහනු

යො කාරෙති, යො ගෙහනුසංකෘතං ගොති කාරෙති ව යො පුරිසො නං පුරිසං කමමං කාරෙති යො පුරිසො ගෙන පුරිසෙන නස්ස පුරිසස්ස කමමං කාරෙති

එවං භාරෙති, පාඨෙති, පාවෙති, ධාරෙති

ගෙහනු ඉච්චගෙන කමයො? “ධාතුති ගණ ගණපෙණපසා කාමිනාති ගෙහිකෝ”

“ යො කාරෙති සංගහනු ’ කිමත්ථීදං, යො කාරෙති, යො ගෙනසංකෘතං ගොති, කාරෙති සංකෘතං වෙති සදුපනත්ථං වතු පදමිදං කාරෙති ගහනු මිභානුචතතො, අනෙති පුරිසෙකුසෙකච

යො පුරිසො නං පුරිසං කමමං. කාරෙති තනදීති උදුභරණති, තත්ථ ව යො පුරිසොතිදං පඨමාවසෙන වුතතං නෙවෙත්ථිතා* කාරෙති සංකෘතං සමගවා “කාරෙති වෙ” ති තතිසාස ගවිතබ්බිතති න, තත්ථ කාරෙති සස තිප්පච්චසෙනාගිතිතතතා, අතිතිතස්ස ව පුන වචගෙන පසොජනාභාවා තථා හි සදු පන ගත්ථ කමමයො කාරෙති ව යෙන කෙනවි විභතතිප්පච්චසෙනාගිතිතො, තදු ගථා ‘කමං කාරෙති තනදීසු කමමත්ථස්ස දුතිසාස විභතතිසාගිතිත තතා පුන දුතිසා විභතති න ගොති, තථා තත්ථාපි දුතිසා තතිසා විභතතිසො න ගොති, අතතතා වුතතබ්බිසස්සත්ථිසෙසස්සාභාවා තං ගථා, ‘ගුණොදනො දෙවදනොත, ගොතතබ්බි, ගොජති යො, ගොජෙජා’ ගුණොදනො දෙවදනොතාති ආදීසු “භාවක මෙමසු ත, භාවකමෙමසු තබ්බාතිසා, ගොජ වෙ” ති තප්පච්චසාදී තං කමමති සමගුණතතා න දුතිසා විභතති ගොති, ලිඛිතත්ථිතතමප නාපෙක්‍ෂිතා පඨමාව, තථා ‘ගුරුතෙ මදනො ගවතා’ ති ආදීසු “අතතනොපදුති භාවෙ ව කමමති ති ගෙවිභතතිසා කමමති සමගතතතා ‘ගාමංආගතො දෙවදනො, ගවජති ගාමං දෙව දනො’ ති ආදීසු පි ව “බුධගමාදීකෝ කාරෙති, කාරෙති පරස්සපද” නති තප්පච්චසාදීතං කාරෙති සමගුණතතා වුතතනසෙන පඨමාව නසු ව ගථා ගුරුතෙති ආදීසු “අතතනොපදුති භාවෙ ව කමම ති” ති ගෙවිභතතිසා කමමති සමගාවෙ සතිපි “භාවකමෙමසු යො” ති කමමති සප්පච්චසො සමගවති, තථා ඉධාපි ගවිතබ්බි තති න, තත්ථාපි සප්පච්චසස්ස කමමාවචතිවජාසාභාවතො ත හි තත්ථ සප්පච්චසො කමමත්ථාවකො එකසෙසවත්ථස්ස විතථි තතුං වචගෙන පසොජනාභාවා, එවං යෙන කමමා භාවකමමනා ගණං කාරෙති වෙ, භාවකමමිසෙස සප්පච්චසො ගොතිති සප්ප

* ගොතංජිතා පිභල † අපාසං මරමම

විවිධවිසයභාවපරිදීපනන්. තෙන ක්මාසාතනති වෙ, රූපසංසිඛි තනිධාපි කමමකතාතුච්චසංසෙ භවිතබ්බමෙවති න හෙඨා විස රූපසංසිඛිසාභාමා විසුං වග්ගබ්බස්ස ව අස්ඵච්චසෙසසසාභාවතො නා පුරිසනති එස්ඵ පන කීං පඤ්ඤාපකඛපාරං පච්චි කමමසඤ්ඤා භවති, අඵ සබ්බපාරං පච්චි කතභුසඤ්ඤාති* බලවතරතතා කමමසඤ්ඤා භවිතබ්බං, එස්ඵ හි කමමසාමො පධානභුතපඤ්ඤා ජකඛපාරසමිබ්බිතාය පධානො, ඉතංගෙ ගුණභුතසබ්බපාර සමිබ්බිතාය උපසර්ජනීභුතො, න ච නොසු පධානො පඤ්ඤො සුතො, යදී හි ගුණභුතො පදඤ්ඤා පධානසනනිසිතමපනිස කාරිසං සනිබ්බන්තං කාරිසමුපඵපෙති, තථා ච සති ඵලරූපෙන පධානොපඤ්ඤො කතො භවෙසා, න ච ගුණන්විසං පකඛිපධා නොපඤ්ඤො තාම, යතො පධානො පකඛය සංවග්ගතෙන ගුණං, පධානොපඤ්ඤො කුරුමානා ගුණස්මෙව පජනෙස්සං, තතො පධානභුතපඤ්ඤාපකඛපාරනිබ්බන්තා කමමතාව සමපජති, තස්ඵ ච “ගතිබුච්චි = සෙ = කාරිතෙ වා” ති විකප්පෙන දුතියා භවති, සති හි සීඛෙ තදස්මස්ස වචනං, තෙනෙව හොති තෙන පුරිසෙනාති භවතෙවං.

* තෙනංගෙ ගුණභුත කාරිසං, බුඤ්ඤා ගතනා කුසාවතීං, සබ්බාමං ඔතරිතාන සීහනාදං නදී කුසො,

සාවස්ඵ. ගතනා පිණ්ඩාය වරති, ගාමං ගතනා සිතො, සාවස්ඵ. ගතනා ආගච්ජති' ති ආදිසු කථං කමමතා සමභවති තස්ඵ හි ගමනාදීති තදධග්ගතා ගුණභුතාති, ඉතංගෙ ඵ තබ්බිසෙසතතා පධානභුතාති, නොසු ච පධානසනනිසිතෙනෙව විධිතා භවිතබ්බංගති, කුසාවතීපභුතීතමොකාසාපාදනතා සමභවති, න කමමතා තථාපාදනසුතෙන නොලොපෙ කමමාච්චිකරණෙසුති න වග්ගබ්බං, පාසාද පෙකඛනිති ආදිසු සබ්බද කමමාච්චිකරණොසමභවො ආරෙ ගුණදීතමපධානතතා පෙකඛණදීතව පධානතතා තනනිබ්බි තෙන විධිතා භවිතබ්බනති වුච්චතෙ, දුච්චො හි වජ්ජිතො සීහාසො, සාමඤ්ඤාසීහාසො ච විසෙසාසීහාසො ච, තස්ඵ යද පුබ්බකාලභාවිතව කිරිසාසාමඤ්ඤාච්චසෙසං බුච්චිං පතිවච්චාපෙ නා සඤ්ඤාසීහාරභතෙ තදසං නසෙසො සමොතරති කීටෙස්ඵ පධානනිබ්බන්තං භවති අඤ්ඤාපකඛනිබ්බන්තනති, යද පන කාරිසං නති ආදිසමුග්ගතරකාලභාවිතං කිරිසාච්චසෙසමනපෙකඛිනා පුබ්බ කාලභාවිතං කිරිසාසාමඤ්ඤාච්චසෙකඛති, තද පච්චාකාලභාවිතො කිරිසාච්චසෙසසාහාරපකඛිතතතා අපෙකඛිතගුණනිබ්බිතෙනෙව විධි තා භවිතබ්බනති, යො දෙඤ්ඤා කමමතාපාද්දතෙ, යදී ඵ සීහා පච්චාපි උග්ගතරකාලභාවිකිරිසාසාමඤ්ඤාච්චසමභවතො පධානසනනි සිතෙන විධිතා; භවිතබ්බනති තනං, පුබ්බපච්චතතාච්චසබ්බාර

o පච්චිතං නසාති ආභාසඤ්ඤාති සිංල
 † පුබ්බකාලභාවිතව උග්ගතරකාලභාවිතව කිරිසා වර්ච
 ‡ සෙසාසීහෙත සිංල

පවිසෙධනසමන්තස සසස කසසවි අභාවා, න හි අවිඤ්ඤා නකඛණේ විභතසස විඤ්ඤාතකඛණේසෙව ජීවිතානුසනාපතා සුතතං., නාපි තං පුරිසං කමම. කාරෙතීති ආදියු හෙතුකතතුවිස සෙසු ගුණප්පධානඛතභාවතං එකපදපරිච්ඡිනනනතා නෙතඛං භිවනෙන කාරිසස නතීති ආදියු විස ගුණපවිඛමෙන විධිතා හවි කඛිතති සකකා වතතුං. භිතනපදපරිච්ඡිනනපු පත පවිනා ඔදනො ගුරුජනෙ ඉතසදියු උභයාධිප්පායසස සමිතවතො කදවි පවිනා ඔදනං ගුරුජනෙතීපි පයොගො සීයා., 'නෙතඛං භිවනෙන කාරිසස' නති ආදියු විසාති මෙ., න ඊදිසසෙසව පයොගසස අභාවා, න හි කදවිපි පයොගවිචකඛණ් නාදිසවිපි පයොගමහිපයොජේ නති, යථා න කදවිපි නිලාදිසදෙදන නගගුණසමවෙතං. පටාදිසම ත්ඵනපෙතඛිනා සාමඤ්ඤාත්මෙවංපෙතඛිනා නිලනති පයොගං කනා පවිනා පවොති පයොජේනති, එවමිදිසෙසු ධානෙසු පයො ගානුරුපනො විසෙසාධිප්පායොව මතසි කාතඛෙඛා අඤ්ඤාපු සාමඤ්ඤාධිප්පායො අඤ්ඤාදසං තදගුරුපතතා, ඉවණානුපුඛිකා හි සද්දපවිපතනීති.

කාරෙතීති කර කරණනිමසස ලඛධාතුස ඤ්ඤාදිසස ඉමිතා පවි ලඛහෙතුස ඤ්ඤාදිසස හෙතුකතතුවනො සමහවා "ධාතුනි ඡේණස ඡණපෙණපයා කාරිතාති හෙතමෙත්" ති ඡේණපව්වසනතසස "කාරිතාතං ඡේණ ලොප" නති නමහි ලුනෙන "අසංයොගනතසස වුචි කාරිතෙ" ති කතවුචිනො "ධාතුපව්වසෙහි විභතතීසෙ" ති තිවිභතතීමහි සතෙ රූපං තසස පුරිසසසාති එත් "කුචි දුහියා ජඪිතමෙත්, තතීයාසතතමිතමෙ" ති වතතමානෙ "ජඪි මෙ" ති තතීසමෙත් ජඪි තාරෙතීතකදීති හර හරණෙහි වච විසතතීසං වාචාසං පච පාකෙ ධර ධාරණෙහිමෙසං රූපානී. සමෙත් න වුතතා, තං පුච්ඤ්ඤාදසංමෙව.

285. සස වා පරිග්ගහො තං සාචි

සස වා පරිග්ගහො තං සාමිසඤ්ඤං හොති

අහ්ගහො වුචං, නස හිකවුගො පමිචංසො, නස හිකවුගො පහතා, නස හිකවුගො විචරං.

සාචි ඉච්චගහො කවුචං? "සාමිසං ජඪි"

"සස වා පරිග්ගහො තං සාචි." කිමත්චිදං, සස වා පරිග්ගහො, තං සාචිසඤ්ඤං හොතිති ඤ්ඤපතණං. පචපදච්චිදං. අසෙඨා පුච්චිඤ්ඤාසෙව. කිරිසාහිසචචකාභාවා නෙත කාරකතා සචා වතී. එත් ව පරිග්ගහොති සංසද්දභිචෙසෙස වුනො. සොති පරිග්ගහොති පරිග්ගහොති වුච්චිති, වාහාහණෙනත් විස පෙතක සාචිසවුතසචිපවිකාර්චසචාදිසෙරෙද සධහණසාති, නෙත සස වා පරිග්ගහො, සස වා සාචි, සෙසං වා සවුහොති ආදිතා ධරෙත අසො. සොජේතඛෙඛා, සාචිති හරුසඤ්ඤා* කරණ.

* සාචිස ගුණඤ්ඤා, භිතල

සඤ්ඤාදීනෝ සභාවපරිදීපනස්ථා, සාමිති හි සංසද්දනෝ සං අසස අස්ථිති අපේ “ තදසසස්ථිති වි වෙ ” ති වතතමානෙ “ දණ්ඩාදීනෝ ඉකර් ” ති ඊජ්ජවචසං කන්ධා “ තෙසු වුඛිලොපාගමචිකාරවිපරිතා දෙසා වෙ ” ති මජ්ඣෙකෙ සිතසස දීසං කන්ධා අනතසස ව මකාර දෙසං කන්ධා තෙනතෙබ්බි නීතෙ සකදුප්පනනාදිමහි කතෙ රූපං

තසස භික්ඛුනොති ආදීනී උදුගරණති, තස්ථ භික්ඛුනොති භික්ඛු සද්දනෝ සකදුප්පනතිං කන්ධා තාසසාපානිසමසසරෙවග ඉමීනා සාමී සඤ්ඤා කන්ධා “ සාමීසමි ජනී ” ති ජථෙසවචනං කන්ධා “ ආලපතෙ සි ගසඤ්ඤා ” ති වතතමානෙ “ ඉවණ්ණවණ්ණජ්ඣලා ” ති ලස ඤ්ඤා කන්ධා “ ඤාලනො සසස නො වා ” ති සසස නොආදෙසෙ කතෙ රූපං අනතනොති ඵස්ථි ව සවිගතතිසස “ අනතානොතා භික්ඛිමතානං , තතො සම්පානී ” ති වතතමානෙ “ සසස නො ” ති නොආදෙසොව විසෙසො.

ඤා “ ගතසං පරමුගසපස්තනිමහි ”

“ නිමස්ථිදං ? තෙසං අපාදුතාදීනං ජනනං කාරකානං උභයමහි “ සමිපතොග සං පරං, තඤ්ඤාච භොතිති ඤාපනස්ථං. තිපදමිදං “ අපේඨා ව විගගභොව සුචිඤ්ඤාදෙසව

“ ගාමී. දෙහතිතාදීනී උදුගරණති. තස්ථ ව ගාමිනති ගොසද්ද “ නො අපාසකිරිසාස සමිභවතො අපාදුතසඤ්ඤාස ව, දෙහතිතිරි “ සාස කමමස්ථසමිභවතො කමමසඤ්ඤාස ව සමිභවෙ පරතතා “ ඉමීනා කමමසඤ්ඤා කන්ධා “ කමමපේ දුභිසා ” ති දුභිසෙසවචනං “ කන්ධා “ ගාමි සෙ ” ති අධිනිවච “ අවමහි වා ” ති ගොසද්දසාචා “ දෙසං කන්ධා සරලොපපකතිභාදොදිමහි කතෙ රූපං.

“ වසුතාති මසුසද්දනො සරපගමනං පවිච්ච අපාදුතසඤ්ඤා “ ස ව කිරිසාසාධිකතං පවිච්ච කරණසඤ්ඤාස ව සමිභවෙ පර “ තතා ඉමීනා කරණසඤ්ඤා කන්ධා “ කරණ නතිසා ” ති තති “ සෙසවචනෙ කතෙ රූපං

“ කංසපාතිසාති කංසපාතිසද්දනො භොජනාසගමනං පවිච්චාපා “ දුතසඤ්ඤාස ව භොජනාධාරකතතා ඔකාසසඤ්ඤාස ව සමිභවෙ “ පරතතා ඉමීනා ඔකාසසඤ්ඤා කන්ධා “ ඔකාසෙ සතනී ” ති “ සතනමොඤ්චවනව කන්ධා “ ආලපතෙ සි ගසඤ්ඤා ; ඉවණ්ණ “ වණ්ණජ්ඣලා ” ති වතතමානෙ “ තෙ ඉන්ධිඛා පො ” ති පසඤ්ඤා “ කන්ධා “ ආස වතුනේසවචනසස තු ; සතො නාදීන ” නති වතත “ මාතෙ “ පතො සා ” ති සමිච්චනසස සාදෙසෙ කතෙ රූපං.

“ ඉවණ්ණො හි කාරකාති ගවහිති ගාමී. දෙහතිතාදීසු ගාමා “ දීනං කමොදිභාචන ඉවරිතතතා අපාදුතභාචෙ ව න සමිප “ ජ්ඣති. තථා හි, වලාහකා නිග්ගමම තොරෙජ පකාසතිති වුතො “ තොරෙසො චිතාපෙකඛං කන්ධා වලාහකසෙසාසාසතා අධිවතව “ සතනිතිතා, තථා වලාහකසස නදවංචසස ව තොරෙසො අරභද “ වසෙත ගතෙති හාපි කතතා සමිභාවිසති, තථා වලාහකෙ

“තෙණේ පකාසනීති වුනෙන වුනතනසෙසන අපාදනතා වා කහතු
 “භා වා න සමිභාවිසති, නවා වලාහකො පකාසනීති වුනෙනහෙද
 “සහනිසසිතාපාදනාබිකරණතා වා නිවහනනීති නවෙවකොසෙව
 “බලිවඥො යද සසං ගව්ඡති, නමඤ්ඤො, නසජ්ඣෙඤ්ඤාව බණේ
 “පසසති, අඵඤ්ඤො, තෙනෙව යාති, අපරෙ තසස තිණං දදුති,
 “තසස සරිරතො යෙදු නිපතනති, විසාණව තසස සනතකා,
 “තස්මිං පුරිසො උපවිභො, ඉතයෙ තා නිවහෙනතුකාමො ආලී
 “පති, තදු එකකබණ්ණෙව වහනාගේ ගවහති, බලිවඥො ගව්ඡ
 “ති, බලිවඥො පසාමි, බලිවඥෙන යාති, බලිවඥො දීඤ්ඤො,
 “බලිවඥො නිපතනති, බලිවඥො විසාණං, බලිවඥො උප
 “විභො, භො බලිවඥො තිභාති, එවමෙකසස එකකබණ්ණෙව
 “කතනාදිභාවො සමපඡ්ඡති විසමමිදං නිදසසතා, යෙන ගාවා
 “දීපු වලාහකාදීපු ව එකොසෙව වහනා, ඉධි පන බහවො, යති
 “වෙකො, කථං තයෙකකබණ්ණෙ භිනනාසිප්පායො භිනනප්පායො
 “භො ව සියාති යති ව බහවො වහනාගේ, තති කො නාම එස
 “නවණ්ණෙ භිනනාසිප්පායපසොභිතං නිවාරෙනා, එවං එකසස
 “වහනුතො එකකබණ්ණෙව එකසමිදං අයෙ භිනනාසිප්පාය
 “පයොගාගාවතො විතාපයොගාරමෙතනාසිප්පායතතිසිඡ්ඡිතතො
 “අලං පුහතවවනෙන නවෙසො පුරිමො පාඨො.

288. ලිඛිතපඨ පඨමා

ලිඛිතසාහිධානමරහත පඨමාවිභතති හොති

පුරිසො, එකො, ගව, ව, වා, අහ, ගහ, රජ, පරජ, අරජ.

“ලිඛිතපඨ පඨමා” කිමසමිදං, ලිඛිතපඨ පඨමාවිභතති හො
 තීති සුභතසං විපදවිදං ලිඛිතසස අනෙථා ලිඛිතපඨො, තස්මිං
 ලිඛිතපඨො, විභතපුප්පහනාගාවා ලිඛිතනිභිධානෙති අනෙථා පුඡ්ඡති
 එස ව ලිඛිතං අඛිතතති ලිඛිතං. ලිඛිතනි අපාකවං අඛිතතති අව
 සවො, දුදං දිනතං හොති යථා පන කදලිඡ්ඡනාදිතං ගබ්භ
 පහනවපාකවං අඛිතං, එවං පුරිසොති ආදිතං නිඡ්ඡිතපදනං පඨ
 මි. උපෙතකිරුපවිපාකවහනාවසවහනා ව ලිඛිතනි වුනො,
 ගෙත නවිතසවිකසිනිකාවසවිභවහනාතවලිඛිතතා විකුඡ්ඡ
 යති. ත හි විසිඡ්ඡස අපවිභං උඤ්ඤො පුරිසොති පිඨාතා වාසිඡ්ඡ
 ඡ්ඡපුඡ්ඡසඤ්ඤා පවති පුරිසොති අදිතං. පවිලබ්බපනතා විභතති
 කාතව අපාකවතා සංගවිසි ත ව කාරකො පවිඡ්ඡති ආදිතං කර
 පවිභනඤ්ඤාදුරුපවිපාකවහනාවසවහනා ව ලිඛිතනි සකා
 විකුඡ්ඡාදා, “ධාතුප්ලවෙහති පඤ්ඤවිභසා” ති එස විසුං ධාතුහන
 ඡ්ඡතො නා විභතනාසිකාරනා ව හෙණච්ඡිඡ්ඡතාසිඡ්ඡිතසස
 පවිඡ්ඡිතං කහතුකාමො “කවිතසවිකසනිකා නා විභතවතුකා
 දීපු මෙ” ති ආදිතං අඨ වා ලිඛිතං නාම පවිඡ්ඡිතං, නා සඤ්ඤා
 පවිභතනා පසාකනාම වාසවිභතා ධාතුප්ලවෙඡ්ඡිතසස
 විඡ්ඡිතස පවිඡ්ඡිතසඤ්ඤා විඡ්ඡිතනා “පරසවිඡ්ඡා පසො

ගෙ" නි වචනතො සකකතගතෙති නිශ්චිතානං සොසානසුභවංදි සඤ්ඤානව්‍යවර්ථානා අඤ්ඤානරත්ථි. වා සත්තනගතෙති "ධාතුප්ප වචසවිගතනිවර්තමස්ථවං ලිඛිත"නති වචනතො පරසමඤ්ඤාවසෙ නාත "ලිඛිතෙස්ථ පඨමි" ති. අඤ්ඤානු පන පාවිසදිකස්ථවනො ලිඛිතමංගත පරිමාණවනො වචනවනො පඨමාචිතතති හොති, තස්ථ ව පාවිසදිකෙස්ථා නාම පාවිසදිකාභිබෙසසෙත්තා, සා පන විජුඤ්ඤා සකකා ලබ්භා ව වා හ ආත ඵමාති ආදිසු ලබ්භති, න හි තස්ථ සුචිත්තිනසුසකලිඛිතතාවො වා ඛාට්ඨෙද්දණ්දිපරිමාණතාවා වා ඵකතතාදිවචනතාවො වා සමභවති. ලිඛිතනති අසං ඉත්ථි අසං සුරිසො අසං නසුසකෙස්ථාති සච්චනනං හෙතුසො වග්ගතො විසදු විසදෙතසරස්ථාකාරෙති, සො හි ලිඛිතසු සුචිත්තිනසුසකස්ථසා ගමනතො ලිඛිතතතො වා ලිඛිතනති වුච්චති., අථ වා :—

“ඵකකෙසවති ඉත්ථි මසුභවා සුරිසො සිසා,
ලභිතනමනතරං ඵනං ඉභරෙහසවුත්තකො ති”

වුත්තාඵකකෙසාදසොපි, ඉමස්ථි පනෙස්ථ අවිඤ්ඤාණකසසුචි ස්ථාදිතාවො වුත්තකකෙසන සුචිඤ්ඤාදෙසෙව, ලිඛිතවනො 'රුකෙඛා පඤ්ඤා විගත' තති ආදි, ඵස්ථ ව සත්තා විනිශ්චිතො වුත්තා කාරෙහ සමභවතිති පාවිසදිකස්ථවිති වුත්තතෙව ලිඛිතං., සෙඤ්ඤ සි පඨමං සත්තාභිධාසනා, තභො තං චුඛෙත වා තසා ලිඛිතන වා වචනෙත වා සොගො වුනො, තභොව ලිඛිතපරිමාණවචනාති තතො විජු. වුත්තාති. පරිමාණවනො 'දෙදණ්ඛාරි ආග්‍රාස' තති, ඵස්ථ පන කිවාපි පාවිසදිකෙස්ථා ලිඛිතං වා සමභවති, පරිමාණ වෙස්ථ අපිකා, තස්ථ, තස්ථ න සිත්ඛිතිති පරිමාණගතණං කතං. වචනතති ඵකකාදි. ඵකො වෙති ආදිසු ඵකාදිසෙඤ්ඤානෙව ඵකකා දිනො වුත්තතො ඵකවචනාදිනවිභාගසසෙඛිත වචනගතණං කතං, ගෙහ තස්ථ වචනවනො ලදිරණවනො පඨමාචිතනති හොතිති ඵමාචිතිපපචිතො. කිත්තපවෙත පන මනාකව්වාසෙනත වසදුචිසෙදුහපවිරිතිතාකාරසතිතසස නබ්බිති වුත්තකස වොපස ග්‍රාදිපදස්ථස ලිඛිතස ගවිගතො ලිඛිතතො පරසමඤ්ඤාවසෙ ත වා සඤ්ඤෙව ලිඛිතතති ගතෙඛා හත්ථපදං වස පදජනසඛිතාන සා, තතවනො වරපාදසමස්ථසවිජිතිවිඵවකාලකවිණං වස ව විචිචලකවිණසඛිතානසා, වුත්තකසාරස්ථසඛිතානසා ලකඛණ්චාර පතා "ලිඛිතෙස්ථ පඨමි" ති වුත්තා. අසස පන සුත්තසා ලපසනා තා සෙසව කිභාතපදසවෙස්ථා අමසෙසිතකතවිතපිතාසාසිතිත සෙස්ථ ව වසෙසා. තෙස්ථාසසනාතිභාතෙස්ථා නකග්‍රානාදිවිජිතිවුත්තතානා තා ඤ්ඤාවිසෙසො විසෙසා. අමසෙසාදිති වුත්තකෙස්ථා පන සත්තාදිභාවසාමසෙසාදිති වුත්තකානා සත දුස්ථිසාකභිසාදිති වුත්ත කෙඛාසෙව තස්ථිති අකඛිසෙසො විසෙසා. තඨාමසෙසෙත

අසේ නාව : ' හඟවා ධම්මං දෙසෙති, තෙන ධම්මො පකාසීයතෝති ආදී. එසේ ව දෙසෙති පකාසීයතෝති එසේ " කතතර් පරසසපදො, අතතනොපදුතී භාවෙ ච කම්මතී " තී කතතුකම්මතී විහතතී සමඟවා හඟවා ධම්මොති ගතිතසස කතතුකම්මභාවො විහතතීයා සෙව්වැතිහිතෝති තතො තතියාදිවිහතතුපපාති ත හොති, අඵ ඛො ට්‍රිඛගත්මතතමපනාපෙහාධිචා පඨමාව. තථා කිතකාතීහිතෙ ' ගාමං ගතො දෙවදනො, හඟවතා ධම්මො දෙසිතො ' තී ආදීසු " බුධ්ගමා දිසේ කතතාර්, භාවකම්මෙසු ත " ඉති තපච්චසෙන කතතුකම්මු නොහිතිතතො තඛිතාහිහිතෙ පන ' වසිඵසස අපච්චො, නාවාස භ රතී, මනසි සනනිධාපිත ' නත ආදීසව්සේසු ඡේකාදිනං සම්භුතතතා සාමිකරණදිභාවො තඛිතාහිහිතො වෙති පඨමාව සමො පසීයති. " සමාසාහිහිතෙපි ' සමපතනාමුදකම්මං ගාමං, ජිතානී ඉඤ්ඤානී ගෙන සම්මනො ' තී කම්මාදීසව්සේසු සමාසසස සම්භුතතතා කම්මාදයො සමාසාහිහිතානී පඨමාව පතිඨං ලභති ; අහිනිතභිතෙපි අතතනො විසයතො විහතතුපපතනී කසමා න හොතිතී වෙ? යථා ධම්මං දෙසෙතිතී ආදීසු කම්මුනො දුතියායාහිහිතතතා පුත දුතියා ත හොති, එවමතතා වතතබ්බත්විසෙසසසාභාවා. පකාසීයතෙති ආදීසු කම්මතී තෙවිහතතුපපතනසමඟවෙපි අතතනො විසයතො " භාවකම්මෙසු යො " තී යපච්චසො විස භවතීතී වෙ? න, තස් රූපසංසිඛිසමඟවා ඉධ ච තදභාවිතො.

පුරිසොතකදීති උදහරණති, තස් ච පුරිසොති ආදීකානී තීඡේ සුවිසෙඤ්ඤකතී. වෙති විසදදනො යොවචනං කඛා " අමාසස මම. සවිහතතීසස සෙ ; තේපුමනපුසකසධිතා " නති වතතමානෙ " සොපු විතතං වෙ වෙ " තී සවිහතතීසස විසදදසස වෙතදෙසෙ කතෙ රූපං. ච වෙතකදීති වාදිහි සකදපපතනී කඛා " සෙසතො ලොපං ගසීපි " තී වතතමානෙ " සබ්බාසමාවුසොපසගානිපාතා දිහි වෙ " තී විහතතීලොපෙ කතෙ රූපානී. සධිතකතාගේ පන ට්‍රිඛගකතතුකම්මකරණසච්ඡතාපාදනසාමිගුමමදිසායොග ආල ප තෙසු පඨමා හොතිතී ආභ.

ට්‍රිඛගසේ :-

' තථාගතො ජිතො බුද්ධා ලොකජෙඨො නර්සහො, බුද්ධිඤ්ඤ සුගතො නාඨො ගොතජො සකාපුබ්බභවො ' තී.

කතභවෙසේ :-

' සො ඛොධිරූකඛං ගෙපෙති යො ච පබ්බජිතො නගේ, යො ච සඤ්ඤගේ ඛිට්ඨො චුට්ඨො බුද්ධා භවිසසති ' තී.

කම්මවෙසේ :-

' යො වො ආනඤ්ඤ මසා ධම්මො ච විතයො ච දෙසිතො පඤ්ඤ හොතො, යො චො මමච්චසෙස සසා ' තී.

කරණයේ :-

‘පරවිග්‍රහමදිනනා තං කායෙන වචසාපි වා,
සො භික්ඛු ඵෙසාචිග්‍රහො සො ධානා වාවෙති ගණකති—

ආවිකතා භික්ඛ ඵාසු හොති, අජ්ඣාසසං ආදිබුතාවර්ථය නති, එනම් ව සංඛගහකාරසස අධිප්‍යායො ඵෙසාචිග්‍රහෙන ආවිකතාය, අජ්ඣාසයෙන ආදිබුතාවර්ථයෙනාති වග්‍රහණෙඛ පච්චග්‍රහෙන නිදෙදසොති. තත්ථ ව යදි ඵෙසාචිග්‍රහොති විග්‍රහනීදසනං, නසුංසකලිඛග්‍රහො ඵෙසාචිග්‍රහෙනාති වග්‍රහණිං පියා, ක.ඤා ඵෙතනා ඵෙසා, භාවෙණසාවච්චයො, තං අසස අජ්ඣනී ඵෙසා, ඵෙසා. විග්‍රහං යසස = සො ඵෙසාචිග්‍රහො; ඵෙසාව තං විග්‍රහාවෙති = ඵෙසාචිග්‍රහො, තමසස අජ්ඣනීපි ඵෙසාචිග්‍රහොති සු.ග්‍රහලභීදසනවච්චෙසන සද්දසිති චෙදි තඤ්ඤා, තද ධානෙයෙව පඨමා, සංඛගහකාරසස පන ලිඛගව්ච්චරිතාසකරණමෙව සරණං.

සම්පදයේ :-

‘සං පාපං පකතං කමුඛං බාලිසෙති ච විනතිතා,
න දෙති නරකං තදෙන න ච පසාභි ඉසසරෙ’ ති

අපාදයේ :-

‘පාපකමුඛසු සනතුති භිව්ඡාජ්චො, මඤ්ච්ඡනා,
භිව්ඡාදයො ඉමෙ ධම්මා බුච්චො දුරතරෙ භවෙ’ ති.
භිව්ඡාපකාරෙති ඉමෙති ධම්මෙතිති වුතං හොති.

සාමාන්‍යයේ :-

‘සංඛො බුච්චා බලසනතා පච්චෙකානව සං බලං,
අරහත්තානව හෙජෙන ර කුඛං බඤ්ඤා සංඛෙසො’ ති.

ගුච්චයේ :-

‘ලොකෙ ජනොව සම්බුච්චො’ ගගවා විග්‍රහවිසසණ,
විසසෙ නසාවච්චෙසෙ පදුමං විස සොහති’ ති.

විග්‍රහෙති වුතං හොති

දියායොගේ :-

‘කෙන ගගවා හෙසුපසච්චකම්’ ති.

ආලපයේ :-

‘අභිකකතං හො හොතම, උචෙති විර චිත්තසච්චාච සභ්චාපඅණනව්ච්චර ලොකෙ’ ති.

සංඛෙමං ලිඛග්‍රහණනානාසිකාවච්චරොත්ථා ධායොගවිසස චොපරි සුග්‍රහස ව විසයොති

“සුපනන්. විපදමිදං සුභතං අඤ්ඤා ව විගහගො ව සුචි
 “සෙසුඤ්ඤාදං ආදිගුණගණනොනාසනනාමාස
 “උදගරණනි සුචිසෙසුඤ්ඤාදංතෙව
 “ඉදං පන සෙසුඤ්ඤාදංවිකාරනිසමපරිභාසාවිසිසුභොසු කතමං
 “සුභතං? ගදි සෙසුඤ්ඤාසුභතං තදසුරුපවසෙන විගහබ්බං, අඵ
 “අධිකාරසුභතං උපරිසෙව ‘කරණේ තතිසා’ ති ආදිනා මහතා
 “සුභතපවබ්බෙතෙව විසෙසුඤ්ඤාසුභතා නිරන්කමෙව ගදි පන
 “පියා නිසමොති තථාපි න වගතබ්බං, කරණදිසවිසෙසුඤ්ඤාසං
 “විභතනිනාපි දිසසනගො නාපි පරිභාසා විනාපි නාස ‘කරණේ
 “තතිසා’ ති ආදිනාව පිස්සනගො නාපි විසිසුභතනති සකකා
 “වතනා, උපරිසෙව විධානදිසසනගො එතෙති ව විනිමුඛතං.
 ‘සුභතං නාම නිසී, න වෙතං පොරුණකසුභතං. ‘කරණේ තති
 “සා’ ති ආදිනං පන පොරුණකතා තත් තත් සෙසුඤ්ඤාසුභතසු
 “අපාදනමිච්චෙනන කිසෙතී ආදිති වනි තෙසසෙසුඤ්ඤාචාගර
 “ණේතො විසෙසුඤ්ඤාති අථාපි වෙතං පොරුණකසුභතං පියා, සෙස
 “ගුණගණන පඨමිසෙසුඤ්ඤාදං ඵපෙසා සෙසා ගභගතබ්බං ගවෙසුං.
 “ඵචං සෙනන කතනරී තතිසාවිධාසකං කතනුගුණගණනං නාපවි
 “ඵං,* තසො ශානෙත් අධිකාරීති වුගතානී, තෙසංපමනීසෙ
 “ඵානෙ පෙමසස අකතනබ්බෙතො පෙමමකනිා සථාවුගතතෙව
 “සුභතසාදරෙ කතබ්බො, ඵචං හි සුසතෙ සබ්බෙපොප
 “ඵතිතවිබ්බතනබ්බිති මිසෙති උභතමිදනති මිසෙසුමිනෙති සුදතන
 “කිසිවනිරුතතිමහානිරුතතීතො කුතිවි සුභතානි ඉධ පනතිතා
 “නීති න ව නාති සුපරිසුබෙ පුරිමං පාත්තෙ සෙසුසනතිති
 288 කරණේ තතිසා

කරණේතො තතිසාවිභතනී පොති

අගතිනා කුචිං කාපෙති මහසා වෙ සුභෙත, මහසා වෙ
 පසභොනන, කාපෙත නමමං කරෙති

“කරණේ තතිසා” කීමත්මිදං, කරණකාරකෙ තතිසාවිභතනී
 හොතිති සුපනන්. විපදමිදං අඤ්ඤා ව විගහගො ව සුචි
 සෙසුඤ්ඤාදං උදගරණනිසි සුචිසෙසුඤ්ඤාදංතෙව

මහපාති මහසදුඤ්ඤා “සෙන වා කපිරගෙ තං කරණ” තති
 කරණසකුඤ්ඤා කිසිා ඉමිනා තතිසෙකවචනං කිසිා “මනොගණ
 දිතො සමිතනානමීආ” ති නාවචගසාකාරදෙසා කිසිා තමෙ
 වාසිකිච්ච “ස පරෙ වාගමො තී සාගමෙ කතෙ රුපං සධිගහ
 කාතෙ පන කරණකතනුකමිපවමිසතනමාසේ නිපාතපසොගෙ
 පටිකෙවපෙ පවචතෙත කුචිතංසේ ඉසිමිභුභත කිරිසාපවගෙත
 පුබ්බසදිසසමානුතකලනනිසුණ්චිසසකසමිලාදිසොගෙ හෙතිසේ
 කාලබාගෙ විසෙසසෙත මණ්ඩකුසුඤ්ඤාන තතිසා හොතිති ආත

කරණේ නාව --

“රුභං ජිනුති බග්ගෙත, සීසං හසේත සොධිසෙ,
 තෙව්ඡති වාපිසා දුරුං සෙත්ත පසවො හතා” තී

* කතමපටිඨං මරක

කතනර් :-සාකතානො ගතවතා ධම්මො.

කමමිති :-කිලෙහි බෙහෙත වපති, සංවිතජෙඵ නො රජෙජනාති

පච්චාසෙඨ :-සුමුත්තා මුසං තෙන මහාසමඤ්ඤාති.

සත්තමාසෙඨ :-තෙන ධො පන සමුසෙතාති.

තිපාතසාධොගෙ :-සඤ්ඤා සහාපි ගගෙගත : විතාපි ගගෙගත උපොසථං කරෙසා, සඤ්ඤා පච්චගෙනති භික්ඛුසනෙති, සබ්බෙති මෙ පිසෙති මහාපෙති නානාභාවො විතාභාවො, අලං තෙ ඉධ වාසෙතාති

පටිකෙඛපෙ :-කිං තෙ ඉධ වාසෙන, කිං පන මුණ්ඩසෙන සමඤ්ඤන, කිං තෙ ජවාහි දුමමධ, කිං තෙ අජනසාවිසා, කිං තෙ වසකලී ඉමිනා පුඤ්ඤාසෙන, කිමම ඵකෙන තිඤ්ඤන පුරිසෙන ථාමදසසිතාති.

පච්චගෙන :-අහතනාව අහතනං සමමතනති, මණ්ඩා මෙ අසොති.

කුච්චිතවෙග -පිසිසා බුජෙජ, පාදෙන බජො, කාණං පසසි තෙහෙතනාති.

ඉත්ඵභුගෙ .-භිනෙතන පිසෙන ලොකිතෙන පහාරහෙතන, උගපච්චකිතෙන පහෙතන, පරිබ්බාජකං තිදඤ්ඤනාදුජතිති.

කිරිසාපවග්ගො .-ඵකාගෙනෙච බාග්ඤ්ඤං පාසාසිති. කිරිසා පවග්ගො ච නාමෙත්ඵ කිරිසාස අසු පරිභිච්චාපනං.

පුබ්බාදීසොගෙ :-මාසෙන පුබ්බො, පිතර් සද්දිසො, මාතර් සමො, සහාපඤ්ඤාසො, අසිතා කලහො, වාචාස කලහො, අචාරෙන නිපුඤ්ඤ, වාචාස නිපුඤ්ඤ, ගුලෙන මිසසකො, තිලෙන මිසසකො, වාචාස සබ්බලාති

ගෙඛසෙඨ :-විජ්ජෙඨ වසති, ධම්මෙත වසතිති

කාලෙ :-කාලෙන ධම්මෙචණං, කාලෙන ධම්මසාකච්චාති.

අඛාතෙ :-සොජතෙන ධාවතිති

විසෙසගෙ :-ගොහෙතන ගොතරො නාමො, සාරිපුරෙතනාති නාමෙත විසුභො පඤ්ඤාවාසො, කදසු පට්ඨජ්ඣො සහො ජභිසා සත්තවසසිඤ්ඤා සොපි ච්චකුසාසෙසං සමපට්ඨජාමි චෙත්සෙන, ජභිසා බහවිසො මුඛො ලොකෙ අසවිඤ්ඤාලො, පිතරෙන නලකාරෙ භසා, ඵකුතභිසා වසසා, පුභද්ද විජ්ජාසාසාමි, පඤ්ඤාස සාමි, තපසා උගතරො, විරොඤ්ඤ අභිරුභසාති.

මණ්ඩකුසුභතා :-කුඤ්ඤෙන පසිද්දිතො, කුඤ්ඤෙන උසුභතො. තත්ච "කරණං තඤ්ඤා, සහාද්දිසොගෙ ච, කතනර් ච, තෙඛසෙඨ ච, සත්තමාසෙඨ ච, සෙනධිගවිසාරෙ, විසෙසගෙච, මණ්ඩකුසුභතාසු තඤ්ඤාවෙ" නිමමසා විසෙස ඤ්ඤෙඤා අවිසෙසා "කතනර් වෙ" භි පුරෙතන වසාසඤ්ඤෙඤෙච සමොසරති, කද ඤ්ඤං භි සසුභාදුකතති.

289 සභාදිරසාගෙ ව.

සභාදිරසාගෙයේ නතිසාමිපනති ඉහාති.

සභාපි ගඟගහන සරඬ්ඛා උරසාසථං කචරසා, විනා ගඟගහන:—මහතා හික්කුසරඬ්ඛන සඬ්ඛං, සහරසසන සමං මිතා.

“සභාදිරසාගෙ ව.” කිමන්තිදං, සභාදීතං යොගෙ සති තද යෙථ ව තතිසාමිපනති භොතිති සුපනන්ථං. මිපදමිදං. තති සහගහනමිතානුචතතනෙ, අනො සුච්ඤ්ඤයෙඬව. සහසඤ්ඤ ආදී සෙසං තෙ=සභාදයො. ආදීනගහනෙත සඬ්ඛං සමං නාතා විනා අලම්බෙවමාදයො ගතිතා, තෙසං යොගො = සභාදිරසාගො, තසමිං සභාදිරසාගෙ, භාවසතමි. වසඤ්ඤගහනෙත සභාදී සඤ්ඤං අන්තමහවෙපි භොතිති දරසසති තෙතෙව සිරඬ්ඛති දෙවදනො ග්ජගහං පාවිසි කොකාලිකෙන පච්ඡාසමනෙතාති ආදී. තෙතාහ සභාදිරසාගනෙති. අසමපනෙත් පදවෙඡ්ඤ, සභාදිරසාගෙ අනෙථ වාති. සහසඤ්ඤ ව යොගො කිරිසාගුණ දඬ්ඛි සමවායෙසු සමිහවති.

තන්ති කිරිසාසමවායෙ :—විතභංගන* සහ වතතකතිතසදිසු

ගුණසමවායෙ :—පුභොතන සහ පුලොති ආදිසු.

දඬ්ඛිසමවායෙ :—අනොවාසිකසමිච්ඡාච්ඤෙති සහ ආවරිසු පජඬ්ඛායාතං ලාභොති ආදිසු.

උදගරණති සුච්ඤ්ඤයකනෙව. මහතාති මහතාසඤ්ඤො අන නතරසුතනමිතිව ඉමිතා තතිසෙකවචනං කන්ථා “සිමිති ගච්ඡ නතාදීතං නතසඤ්ඤ අං” ති වතතමානෙ “සෙසෙසු නාච්චෙ” ති නතසඤ්ඤ නාච්චෙපදෙසං කන්ථා “අමහස මමං සවිහතතිසස සෙ ; නාච්චෙස නොතා ; නතසස සෙ වා” ති වතතමානෙ “නොතිතා සසමිංතාසු” ති සවිහතතිසස නාච්චෙස නාදෙසෙ කතෙ රූපං.

290. කතනරි ව

කතනරි ව නතිසාමිපනති ඉහාති.

රඤ්ඤ ගඟො පොරසා, සරඬ්ඛන දිරහොතා වගේ, අඬ්චනා දරඬ්ඛා නරඬ්

“කතනරි ව.” කිමන්තිදං, කතනරි කාරකෙ තතිසාමිපනති භොතිති සුපනන්ථං. මිපදමිදං. තතිසහගහනමිතානුචතතනෙ, අනො සුච්ඤ්ඤයෙඬව. වගහනෙතිත්ථිච්ඡානලකඬ්ච්ඤදිසුපි භොති, තං “කරණෙ තතිසා” ති සුභොතෙව වුතතං.

රඤ්ඤති රුජසඤ්ඤො “යො කරෙති සකතො” ති කතනු සඤ්ඤං කන්ථා “කරණෙ තතිසා” ති වතතමානෙ ඉමිතා තති සෙකවචනං කන්ථා “අමහස මමං සවිහතතිසස සෙ ; රුජසස රඤ්ඤරුජකො සෙ” ති වතතමානෙ “නාච්චි රඤ්ඤ, වා” ති රුජසඤ්ඤ සවිහතතිසස රඤ්ඤදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරිති සුච්ඤ්ඤයකනෙව.

* විසභෙණක, මරවම

291. හෙඩුසේ ව

හෙඩුසේ ව නතිසාවිභවති හොති.

අගනන වසති, බලමමන වසති, විජජාස වසති, සකකාරග වසති.

“හෙඩුසේ ව.” ක්‍රිමත්ථිදං, හෙඩුසේ හෙතුප්පයොගෙ ව තතිසාවිභවති හොතිති සුපතත්ථං. විපදම්භං. තතිසග්ගහණ මිහානුචතතගෙ, අසො ව විග්ගහො ව සුචිකෙසුකෙසව. වග්ගා හණ්ඨොසොග්ගහණනුකච්ඡිතත්ථං. තෙනාසමසො සමචාවති, හෙතු ප්පයොගෙ හෙඩුසේ වාති තෙනෙවිදං සිජ්ඣති, කෙත හෙතුනා වසතිති.

අනෙතනාති අනනසද්දතො “කරණේ තතිසා ; සභාදියොගෙ වා” ති වතනමාගෙ ඉමිතා තතිසෙකවචනං කනි “අනොනෙ නා” ති එතාදෙසෙ කතෙ රූපං. විජ්ජාසාති එස ආස වතු තේකවචනසස තු” ති වතනමානෙ “සතො නාදින” තති නාවච නසාසාදෙසොව විසෙසො ඉතරති සුචිකෙසුකෙසව.

292. සතනමාසේ ව.

සතනමාසේ ව නතිසාවිභවති හොති.

ගෙන කාලෙත, ගෙන සමසෙන, ගෙන වො පන සමසෙන.

“සතනමාසේ ව.” ක්‍රිමත්ථිදං, සතනමාසේ ව තතිසාවිභවති හොතිති සුපතත්ථං. විපදම්භං. තතිසග්ගහණ මිහානුචතතගෙ, අසො ව විග්ගහො ව සුචිකෙසුකෙසව.

තෙනාති තසද්දතො නාවචනසස “අනො නෙනා” ති එතා දෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරති සුචිකෙසුකෙසව.

293. සෙනඛනවිකාරේ

සෙන ඛනවිචතා අඛනන අඛනිතො විකාරේ ලකවිසෙන, තස් නතිසාවිභවති හොති.

අකචිතා කාරණ, පගෙච්ඡින කුණි, කාරණං පසන් ගතගතන, පාදෙන වරණ, පිට්ඨිසා වුපජ්ජා.

“සෙනඛනවිකාරේ.” ක්‍රිමත්ථිදං, සෙන ඛනවිචතා අඛනන අඛනිතො විකාරේ ලකවිසෙන, තස් නතිසාවිභවති හොතිති සුපතත්ථං. විපදම්භං. තතිසග්ගහණ මිහානුචතතගෙ, ඉධ පත අඛනසද්දෙ සවුද්දවාචනො, විකාරසද්දෙ අඤ්ඤාභාභාවචාවනො, තෙත සෙන ඛනවිතා සරිසස විකතඤ්ඤාභාභාවො විඤ්ඤාසී, තස් භුතිසා හොතිති අසො. අඛනසද්දෙ පත රච්චතං කො තඛනති ආදිපු කිවාපි අවසලෙ දිසසී. තචාපි අභිගමස අතීති අතේ “සඛාදිතො ජන” ති ජප්පව්වසෙනො වා ; අඛන ගතිච්ඡි ඉච්චිතස අඛනිසෙන ඉති කව්චි “සබ්බිකො ඡවුච්චාචි වා” ති අප්පව්වසෙනො වා අච්චිසෙනොසී, සවුද්දවාචනො වා සචා තඛනාසී ආදිපු. උදහරණී සුචිකෙසුකෙසව.

294 විසෙසනෙ ව.

විසෙසනෙසේ ව නතියාවිසනනි රහානි

රහානෙතන රහානෙමා නාමො, සුවරෙණන අභිරුපො,
තපසා උත්තමො

වසදදගහනණං නතියගහනණානුකබ්භිතනං

“විසෙසනෙ ව ’ ක්විත්ථිදො, විසෙසනෙසේ ව නතියාවිසනනි
හොතිති සුපනනං. විසදමිදං නතියගහනණමිතානුච්චනතෙ
අහො: සුවරෙණෙසෙව විසෙසිසති විසෙසිතබ්බං. සෙත නං.
විසෙසනං, තස්මිං විසෙසනෙ

නොනෙතනාති ආදීති උද්ගරණනි තභ්ඵ ව තපසාති තපසඤ
තො අනෙත නාවචනං, කතො චනොගණදිනො සිතනාත
මිආ කි තපසාකාරදෙසං කතො තමෙමානිකිව්ඵ ‘ස සරෙ වාග
මො” ති සාගමෙ කතෙ රුපං. ඉතනති සුවරෙණෙසෙව

වග්ගහණෙන පකතිසාරුපො,* සෙභෙසෙන චමෙසොසා
බ්බානමණනහපතිසා හගවතාං අසසනාසොපගමිංසු විසමෙන පථා
ධාවති,† විද්දෙණෙන වසුඤං විකතිණති, සහසෙසන අසසො
විකතිණති ආදිසුපි හොති “කතාරි ටෙ කි සුනෙන වග්ගහ
ණෙනෙව සිත්ඛිතතො නතියගහනණානුකබ්භිතනං. වා තස්මි
පරොජනං හොති වුත්තමෙව

295 සමපදගෙ වතුනි

සමපදගහනාරක වතුනිවිසනනි රහානි

බ්බසස වා ධම්මසස වා සබ්බසස වා දුතං රදහි දුතා
රහානි සමණසස වා බ්බාහමණසස වා

“සමපදගෙ වතුනි’ ක්විත්ථිදො, සමපදගහනාරක වතුනි
විසනනි හොතිති සුපනනං. විසදමිදං අහො: ව විග්ගහො ව
සුවරෙණෙසෙව

උද්ගරණනිපි සුවරෙණෙසෙව

සමපදගහනහණෙන වෙභ්ඵ දුතාණෙවකධාරණසිලාසකනුභි
සපධාරවිගඤ්ඤාසසකවිනවිසව්වාසුණ අනුපතිහිණි සුබ්බ
සනාණෙවගනනිදහ්ඤ්ඤාලවනිමඤ්ඤාතාදරතාණිනිගහ්ඤ
භිකමමිති සංසථ: සමුච්චිසිසංසාගාමාණිදිසෙ සමගණතාති

296 ගමොරසාභාදිසෙපි ව

ගමොරසාභාදිසෙපි ව වගනටිටනනනි රහානි

ගමො රත බ්බවිට්ඨනං රසාසෙපි පජානං ගමො කණති භා
ගසං, සොගතං රත මනාකප් .
වසදදගහනණං වතුනිවගහනණානුකබ්භිතනං

* සකතිසා විරුපො සිපල † විසෙසනෙවෙති විරෙභි
; ආසංසෙති විරෙභි

“නමොසොගාදීසු ව” කීමක්විද, නමොසොගාදීසු ව වතුනී විභතී හොතිති ස්‍රූපනස්. තිපදවිද, අසො ව විභතො ව සුච්ඤ්ඤාදෙක ව වහාහණ වතුනීහාහණානුකරිතස්. අපි සද්‍ය වතුනීසෙව සමුචෙවති.

තෙති තුමහසද්දො අනෙත වතුනේකවචනං කතා “අමහස මම, සවිභතීස සෙ, තුමහමහාතං තසිමසී ; පදනො දුතීසා වතුනීසසීසු වොනො” ති චිත්තමානෙ “නෙමෙකවචනෙ” ති තුමහසද්දස සවිභතීස නෙආදෙසෙ කතෙ රූපං.

ඉතර්ති සුච්ඤ්ඤාදෙකව

297 අපාදුතෙ පචමි.

අපාදුතකාරකෙ පචමිචිභතති ඉහාති

පාපා විභතං නිවාරකෙ, අබ්භා මුඛනාම වජ්ඣමා, සසා මුඛති ඉසා නගති

“අපාදුතෙ පචමි” කීමක්විද, අපාදුතකාරකෙ පචමි විභතී හොතිති ස්‍රූපනස්. විපදවිද, අසො ව විභතො ව සුච්ඤ්ඤාදෙක ව තථෙචොදුගරණති

අපාදුතහාහණෙත චෙති අපාදනසාදනමාතුනාමොපසනා භිපාතසසොගකාරකමඤ්ඤරකවණසපසොගාදසනදුරනතිකව කාලුතිමිචානකාලොදීසාසොගවිභතතාරසසොගසුච්ඤ්ඤාදෙක වගෙතුචිචිත්තසමාණසුඛිසොගබකිතගුණවචනපඤ්ඤාකථ න රො කාකතතාදිකෙ සඛහණතී.

298. කාරණසෙ ව

කාරණසෙ ව පචමිචිභතති ඉහාති

අනන්තබාධා අසපිච්චා වතුනාං අපිසසව්වාතං සථාගුතා, අදසසතා.

වසදුගහණං පචමිභහණනුකරිතස්.

“කාරණසෙ ව.” කීමක්විද, කාරණසෙ ව පචමිචිභතති හොතිති ස්‍රූපනස්.

, විපදවිද, අසො ව විභතො ව සුච්ඤ්ඤාදෙක ව.

වහාහණ පචමිහාහණනුකරිතස්.

299 කච්චසෙ දුතිසා

කච්චසෙ දුතිසාවිභතති ඉහාති

රථං කච්චති, කච්චං කච්චති, ජනාං කච්චති, ඛමමං පුණ්ඨි, වුඛං පුජ්ඣති, වාචං භාසති, නාණසුලං පචති, චොරං සාරකති, ගමං ගතති, විකරො උපාති

“කච්චසෙ දුතිසා” කීමක්විද, කච්චසෙ දුතිසාවිභතති හො තීති ස්‍රූපනස්. විපදවිද, අසො ව විභතො ව සුච්ඤ්ඤා දෙක ව.

ගව්‍යනී ගොසද්දනො අනෙක දුකියෙකව්වනා කඛා “ගාව
සෙ” තී වතනමානෙ “අවමහි වෙ” තී ගොසද්දනාසස අවාරෙද
සං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිදිති කතෙ රූපං

විතසොති විනිසද්දනො දුකියාවිච්චනං කඛා “අලපනෙ සි
ගසසෙද්දා” තී වතනමානෙ “ඉවණ්ණුවණ්ණච්චලා” තී කු
සද්දා කඛා “පවාදිතවිතන” තී වතනමානෙ “සොකිකත
රසොසො සො” තී කුසසතෙත කතෙ රූපං. ඉතරුති සුචියෙද්ද
සනෙව.

සමගහකාමරු පන කවමසේ තනියාජනීසතනමාසේ වෙන
සොගෙ වතුතාසේ කාලධානමව්වනාසංසොගෙ කමමසව්වනීස
සුතො ව දුකියා ගොතිති ආහ කමමසේ දුච්චනාව සිජ්ඛති
තනියාජනීසතනමාසේ “කවි දුකියා පච්චනවෙ, තනියාසතන
ලිකවෙ” තී සිජ්ඛති එතසොගෙ —පුබ්බධ ගාම. රමණී
සනති; එත් ව පුබ්බධනාති පුබ්බසමිතනී වතනබ්බ “සතන
මාසේ වෙ” තී තනියා, ගාවනති ‘කවි දුකියා පච්චනෙ’ තී
වතනබ්බ ජනීතනති බහුවචනං. “දුකියාපච්චනවෙ” තී විනිතජනී
ජනීසසපි සමගහණ්ණනති පමමාසේ දුකියා එවම සති තනියා
සතනීතවි ජනීසසතනා ‘තනියාසතනීතවෙ’ තී භවතනබ්බනති
වෙ? උතතරසුතනාත්. තනෙව වතනබ්බනති වෙ? පුච්චමාර
ණ ජනීතමසේති සාමිජනීසසපි සමගහණ්ණ. අද්දාචා “කවි
දුකියා ජනීතවෙ” තී වනා “තනියාසතනලිතං, ජනී ව, දුකියා
පච්චනවෙ” තී වුතො පච්චාසතනීතසංසන තනියාද්දසොච*
ජනීතවෙති සමගහණ්ණනති සමකා සියා, තනියාසතනීතවෙති
වුතො පමමාසසමගහණ්ණන ජනීතවෙති වචනෙ පසොජ
නාතාවා අසෙද්දපච්චි ජනීතනාසමගහණ කතොති විද්දාසකති.
අච්ච වා තනියාසතනීතමසේ දුකියාපච්චනමසේති වුතනතනා
ත නෙ ජනීතනා, අච්ච බො තනියාදිකච්ච ජනීතනති බහුවච
නං සාමාසසොචානෙකධා භිනනතනා ගාවනති එත් පන
“තනියාසතනීතවෙ” තී එත් වහාගණ්ණන පමමාසේපි දුකියා
ගොති. “දුකියාපච්චනවෙ” තී ඉතො සිහගනීකවසෙන පච්චි
ගහණ්ණ. “කවි දුකියා ජනීතවෙ” තී එසේව වාදවතන
සියාම, ඉතො දුකියගහණ්ණ මණ්ඩකනතියා තසේව වා
වතුතාසේ —පච්චාරෙවෙචි තං දෙව, සබ්බඉතානවිසසුති.
තච්චි “සමපද්දනෙ වෙ” තී සතනීවිජිතනතා “තනියාසතන
ලිතවෙ” තී දුකියා ගොතිති ආදිතා නසෙන වුතනාසාරෙත
සොජෙතබ්බ. කාලමාසු :—“කාලමානමව්වනාසංසොගෙ” තී
සිජ්ඛති. කමමසව්වනීසසුතො :—“කමමසව්වනීසසුතො” තී
සිජ්ඛති.

* තනියාද්දසො ව, කසපි † පච්චිකවෙති මරව්ව

300 කාලධානමච්චනනසංඝොගෙ

කාලධානමච්චනනසංඝොගෙ දුතියාච්චනනි ගොති මාසමධිංගෙ, ඝොජනං කලහං කරොගනනා ගච්චති අච්චනනසංඝොගෙහි කිමඤ්චං? සංඛච්ඡරො භුඤ්ජති

“කාලධානමච්චනනසංඝොගෙ” කිමඤ්චිදං, කාලධානං දබ්බි ගුණක්‍රියාති අච්චනනසංඝොගො* දුතියාච්චනනි ගොතිති ඤාපනඤ්චං. චිපදමිදං දුතියගගහණමිඤ්චනනනනෙ, අඤ්චා සුචිඤ්ඤාඤ්ඤඤච අච්චනනං සංඝොගො — අච්චනනසංඝොගො, නිරනනරසංඝොගොහි වුතනං ගොති, තඤ්ච දබ්බිගුණක්‍රියාති අච්චනනසංඝොගො කාලෙ — මාසං මංඝොදනං භුජති, සර දං රමණීයා නදී, මාසං සජ්ඣායනීති, නාහිඤ්ච අච්චනනසංඝොගො †අච්චි — ඤාජනං වනරුජි, ඤාජනං දීඝො පබ්බිතො ඤාසං සජ්ඣායනීති උදුහරණති සුචිඤ්ඤාඤ්ඤානෙනච

301 කම්මසච්චනිසසුගෙන

කම්මසච්චනිසසුගෙන දුතියාච්චනනි ගොති

නං චොසග භගවනනං ගොගමං එචං කලාගණි කිනති සරඤ්ඤ අබ්බුගගො සබ්බජිනමනුසබ්බජිංසු

“කම්මසච්චනිසසුගෙන” කිමඤ්චිදං, කම්මසච්චනිසසුගො දුතියාච්චනනි ගොතිති ඤාපනඤ්චං. එකපදමෙවිදං දුතියගග හණමිඤ්චනනනෙ, අඤ්චා සුචිඤ්ඤාඤ්ඤඤච කම්මසච්චනි ඤෙති වුතනං = කම්මසච්චනිසසුගො, තඤ්චං කම්මසච්චනිසසුගො, කම්මසච්චනිඤෙති චෙඤ්ච සකකතගඤ්ච විහිතසංඤ්ඤා භිඤ්ඤොසො තථාහි, පච්චිජිතමනුසබ්බජිංසුතඤ්චිසු උකඛිණි වනන මාසස අනුසඤ්ඤස කම්මසච්චනිසසුඤ්ඤා වුතනා, එඤ්ච හි පුරි මසස පබ්බිජිතභාවො පච්චිමසස පබ්බිජිතභාවසස උපඋකඛිණිං නදිමඤ්චිසිතා බාණිණිසිහි ආදිසු තඤ්ඤච තනිඤ්චසස කම්මසච්චනිසසඤ්ඤා වුතනා, තඤ්චහි බාණිණි නදියා සහ අච්චනනා අච්ච බාණි අඤ්චා අනුසාරිවුතනං පඤ්ඤාචාහි ආදිසු තඤ්ඤච ජිනඤ්ච වාචාසස කම්මසච්චනිසසඤ්ඤා වුතනා, තඤ්ච හි සාරිසුතනාසස උකඛිණිසසඤ්ඤාදිපභොගභවිතරසස නදනුගතභාවො පඤ්ඤාස ජිනභාවො විඤ්ඤාසභවිති

උකඛිණි දුණිඤ්ඤාධාමානෙන භාගෙ විච්චාඤාගෙ පභිපරිඅභි දුච්චිභෙසං කම්මසච්චනිසස ඤා වුතනා

උකඛිණි තාව — රුකඛි පභි විච්චානනෙ වංඤා, රුකඛි.පරි රුකඛිඤ්චුති, ගඤ්ච හි රුකඛි, වංඤාතභාගසස වංඤාස උප උකඛිණිභාවෙන ගතිනො

* සංඝොගො ජිකල † අච්චිඤ්ච චරඤ

“දුතියාවිභතතා භොතිති ඤාපනස්ථං ඉධ පන ගතාණ්සස කාමු
 “නො දුතියා ‘කමමනෙථි දුතියා’ති මිනාව පිඤ්ඤාති, පිලාසාදිපුතො
 “ගතාණ්සකමමති වතුණියා විභ්තතාතා තදපවාදමි චෙතනති. න,
 “භසසානියතතා තණෙච හි වුත්තියං වුත්තා ගතාණ්සකමමති
 “දුතියාවෙති, තණා අලමසස වචනොත, නවෙදං පොඤ්ඤං”

302 ගතිවුට්ඨිභුජපඨහරකරසසාදිතං කාරිතෙ වා

ගතිවුට්ඨිභුජපඨහරකරසසාදිතං පරසාගෙ කාරිතෙ සන් දුතියා
 විභතනි ගතාති වා

පුරිසො පුරිසං ගමසති—පුරිසො පුරිසො වා; එවං ඛොධසති,
 භොජසති, පාඨසති, භාරසති, කාරසති, සසාපසති එවං
 සබ්බස්ථ කාරිතො.

“ගතිවුට්ඨිභුජපඨහරකරසසාදිතං කාරිතෙ වා” කිමණ්ඨිදං, ගම
 ගතීන්ති වුධ ඤාණේ ගුජ පාලනගාවහරණේසු පඨ බන්තියං වාචා
 යං හර හරණේ කර කරණේ පි සසෙ ඉචෙචචමාදිතං කමමිති
 කාරිතෙ සති දුතියා භොතිති ඤාපනස්ථං. නිපදමිදං. කාරිතෙති
 “ධාතුති ජෙණ්සණ්පෙණ්පසා කාරිතාති හෙතිනෙථි” ති විනිත
 කාරිතසාවචසෙ සභණ්සාති, “සො කාරෙති සනෙතු” ති එථ
 වුත්තතසෙන පධාතනිචනිනෙතන ගමිතබ්බතති “කමමනෙ
 දුතියා” ති ඉමිනාව පිඤ්ඤාතතො ඉමිසුච්චාරණං විකප්පනස්ථං.

303 සාවිසම්චි ජමධි

සාවිසම්චි ජමධි විභතනි ගතාති

භසස ගිකවුගො සම්චිංසො, භසස ගිකවුගො මුචා, භසස
 ගිකවුගො පහතවිමරං

“සාවිසම්චි ජමධි” කිමණ්ඨිදං, සාවිසම්චි ජමධි විභතනි ගතාතිති
 ඤාපනස්ථං විපදමිදං අසො පුච්ඤ්ඤාසෙසව. උදහරණ්ඨි
 හෙථා වුත්තසාති අඤ්ඤස්ථ පන සං සාවි පමිප සමුතාවසම්චි විකාර
 ථාත සමානි වෙසාසති බංචි සමාලික පුකවදුසාච පරි
 වාණ පුරණ ගුණ පුභ්භන්තාතාබ්ස තබ්බි ජතන චරණ
 ගණ්ඨාවරණ පුච්ඤ්ඤා ජෙතණ් ජෙතණ් ජෙපදන කසසන ලෙච්ඨ
 ස චාර පාසොපලවි සඤ්ඤ සබ්භාත විපිලෙස සඤ්ඤාග සමිච්ඤ
 කමිච්ඤ්ඤා චිකොපවස වාසන ගොත ලුභ්භණ්ඨිච්ඤ්ඤාතන පං
 සංඤ්ඤා සමිච්ඤ්ඤා නොච මුචි ජිඤ්ඤා පසංඤා චෙතාව පරිසොසාත
 සඤ්ඤාසොත භාප වධි පදවිකාර සංභිතා බලි චොතාර කාල
 නොතන පචර ඤාති සභ්ඤා චිචච හෙතුසොත කභ්ඤා කමිච්ච රුජ
 සොනාතාරුර නිචාරණ් සාවිසසණ්ඨිපඨි දසාද සසම්චි පච්ඤ පසුච
 දසල සතච්චි පච්චිසම්චි භුලෙසවිච්චි කිමලච්චි සරිච්ඤාදී
 පෙතන ජමධි අභිපපවිතා

පංඤාසෙත ධාව:—පසුතං චෙ ධිතා සනාසාති. සාවිසොතෙ:—
 පෙසා, දෙච්ඤාච්ඤාති පමිචෙ:—අච්චිච්චසස අච්ච්චෙච්චි

කොසාකොසාතං තතිපපඨමා, එකසර්ගතං වෙහාමෙති පරි
 යොසානෙ - බ්‍රහ්‍මචරීසසස පරියොසානනති සන්ද්‍යායොගෙ :-
 බ්‍රහ්‍මතං භගවග්ගානං බොධිසා මුලෙ සහ සබ්බඥ්ඤුතස්ස ඡන්සස
 පටිලාභා සච්ඡිකා පඤ්ඤතති යදිදං බුබොති, ඉමසස වෙසකර
 ඡන්සස සකකපඤ්ඤානෙව අභිවචනනති. තාපයොගෙ :- මහා
 නාගස්ස තාපොති විධියොගෙ - සිකඛාපදනං පඤ්ඤතතිති
 පදයොගෙ :- සබ්බමමොනං පදං සීලනති. අධිකාරප්පයොගෙ :-
 මගධාතං මහාමහෙතාති සංඝිතාසංයොගෙ - බාජනානං
 සනිති බලියොගෙ. - කුචෙරසස බලිති වොහාරෙ :- මග
 ධාතං වාණීඡෙති. කාලෙ. - තිණණං මාසානං අච්චයෙන මාසස
 විකඛතතාං භුජතිති. ගොතතයොගෙ - කසසපස්ස ගොතොති.
 පචරෙ - කීර්තකා භගවතො පචරති සුනිගොගෙ :- අගනො
 සපුරෙ දෙවති සතතුයොගෙ - සපතති භෙ පුරෙති. වච
 නෙ :- මම වචනෙන පාදෙ වසුහිති හෙතුයොගෙ :- තං කීසස
 හෙතුති. කතාරි. - න මෙ පුතං වා දිඪං වාති. කමමිති :-
 සහසා කමමසස කතොගෙති රුජයොගෙ - දෙවදතතසස රුජ
 තිති අනාදරෙ - අකාමකාතං මාතාපිතූනං රුදනනානං කෙස
 මස්සු මහාරෙඪා පබ්බජ්ජතිති නිඛාරණං - ඡනනවුනිතං පාස
 ඡාධානං ධම්මානං පචරං යදිදං සුගතවිනසනති සාමීසසර්දි
 යොගෙ - ගොණනං සාමී, ගොණනං ඉසසරෙ, ගොණනං අධි
 පති, ගොණනං දුසාදෙ, ගොණනං සකඛි, ගොණනං පතිතු,
 ගොණනං පපුරො, ගොණනං කුසලොති. සතමාණෙ :- කුසලා
 නච්චජිතසසාති පචමාණෙ. - කිං භිතසස වා සුඛසස භායාදීති
 කුලොපමාණං - මාතු සදිදො, පිතු සදිසො* ති කිමලමණෙ -
 කිං තසස ව කුඪසස, අලං තසස විපපටිසාරසාති සර්වජාදී
 යොගෙ - මාතු සරති, මාතු ඉච්ඡති, මාතු අපේක්ඛති, කණ්ඩසස
 පති කුරුතො, සරසස පතිකුරුතෙති

එසච සාමීසසර්දියොගෙ නිඛාරණං අනාදරෙ දුභිසාතතිසා
 පචචි සතමාණෙ ව "සාමීසසර්දිපතිදුසාදසකඛිපතිභුපපුතකුස
 ලොති ව, නිඛාරණං ව, අනාදරෙ ව, පටි ව, දුභිසාපච්චිතං ව" ති
 ඡජී පිජ්ඣති සෙ වෙත වුනනාවසෙසා, සබ්බි තෙ "සසස වා
 පරිනාහොතං සාමී" ති එසච වානානං ඡනෙව ගගාචාතිතතා
 ඉච්චතාව පිජ්ඣනති

304 ඛතාස සහතව

ඛතාසකාරකෙ සහතවිචහතති තොති.

භවගිර බදනකතිකෙ, පාසසං රචනි මගො, භගවති චුඤ්ච
 වසිං වුසසති කුලසුරග්ගා.

"ඛතාස සහතව" ඡච්චඡදිදං, ඛතාසකාරකෙ සහතවිචහතති
 පොතිති සුභතති. විපදවිදා. අසො, සුචිච්චඤ්ඤොසෙව.

* පදපො, පිල † සවිධි ද වර්ධ : භවංගසසා, මරච

භගවතීති භගවතානුසංඝොති "සොධාරණ තරොකාස" තති ඕකාස සඤ්ඤා සධා ඉපිතා සත්තං විඤ්චිතවිතං ව සධා "ඉච්චසස ඛිචං සවිභවතීස සෙ, නිඤ්ඤාසෙතො, භගසස සෙ වා"ති අවිනිට්ට "තොතිතා සන්ධිනාසු" තී සච්චතතීසස නිඤ්ඤාසස තිඤ්ඤාසස සතෙ රථා සධිගතතාරණ පති භුට්ඨොස ආවිසසන්තිපතිද්දසාදසකම් පතිභුපසුභාසලෙසු ත්ඛාරණතාදරකමකරණතීච්චිතාසච්චදතා පාදනසට්ටෙතොපාධිසිකිසසරච්චිත මණ්ඩිභුසසුසස කාලභාවෙසු සත්තච්චිතතති තොතිති ආත

භුට්ටොස —

ඪරං ජලෙතිලෙතෙලං, චෙත්සරෙතන සුච්චෙති,
ගබ්භාසා චිචුර් වුනා, ආකාරස චෙතති පතඪ්චොති * තී

සාවිසසන්තිද්දොසෙත — ගොසු සාවි, භොසු ඉසසරණ, ගොසු අවිපති, ගොසු ද්දසාදෙ, භොසු සකම්, ගොසු පතිභු, භොසු පසු ගො, ගොසු භුසලොසී ත්ඛාරණ — සච්චෙණසු සච්චෙසච්චි තොති අතාදරෙ — ජ්ච්චමාරෙතෙසච භගවති ඛලං පරිගාසතීති කට්ටති — සසි සසච්චි ගච්චති, චිච්චි චුච්චිනා, සුච්චසස ඛාභාසු ගගොධා, සුඤ්ඤවුසො ඉම ආච්චිතා සිඤ්ඤුසු අභිචාදෙතතීති කරණ — තග්ගා ගසෙසු පිණ්ඩාස චරතී, සච්චිච්චාච්චි ච්ච්චි සෙති තීච්චෙතන — අභුච්චෙතනසු ච්චෙණසු ගසදසසාවි, සච්චාදුස සිඤ්ඤති සිඤ්ඤාසදෙසුති සච්චදුගත — සච්චෙස භොගමී දෙති, සච්චෙස දිගෙන අතච්චිච්චි අච්චොතා ගච්චිසාවි,

'සා පලොලමසං මාලං තාඪ්දධිත චෙතිසෙස,
අලෙසි සච්චනමසං මාලං ඛොච්චිඛිඛසච්ච සා' තී

අපාදුභෙත — කදලීසු ගජෙරනඛිකතීති පච්චිගොත — ඉදච්චිසස ගොති සිලසමිතරී උපාධිසොගෙ අවිකිසසරච්චිතෙ — උපඛාරිසං දෙණ, උපතිසෙති කතාපණ, අච්චිච්චෙච්ච ගොතච්චිති මණ්ඩි භුසසුභකසු — සුච්ච්චෙති, පසිද්දොතා, සුච්ච්චෙති, උසසුභෙතාති කාලෙ — මාසෙ මාසෙ භුසගෙගාතාති භාවෙ — අච්චිපරිකිච්චිච්චෙත භගවති, අච්චිපසකතෙතන ආසසනෙතන ආතඤ්ඤති තන් ව "මකා සෙ සත්තමි, සාවිසසන්තිපතිද්දසාදසකම්පතිභුපසුභාසලෙති ව, ත්ඛාරණ ව, අතාදරෙ ව, කමකරණතීච්චිතතෙතීසු සත්තමි, සඤ්ඤාසෙ ව, සච්ච්චෙසච්චි ව, කාලභාවෙසු ව, උපාධිසිකිසසර ච්චිතො, මණ්ඩිභුසසුභෙතසු තතීසා වෙ" තීමෙසං චිසසෙ භිසෙ නා අච්චෙසසං "ත්ඛාරණ වෙ" තී ඵස් වග්ගාභුණෙන සිච්චිති

305 සාවිසසන්තිපතිද්දසාදසකම්පතිභුපසුභාසලෙති ව

සාවිසසන්තිපතිද්දසාදසකම්පතිභුපසුභාසල ඉච්චෙච්චෙතති සො ගෙ ජච්චිච්චිතතති ගොති සත්තමි ච

° ආකාරස චරතති පතඪ්චොති චරම

ගොණනං සාමි, ගොණෙසු සාමි; ගොණනං ඉසසගේ—ගො
 ණෙසු ඉසසගේ, ගොණනං අධිපති—ගොණෙසු අධිපති; ගො
 ණනං දුසාරදා—ගොණෙසු දුසාරදා; ගොණනං සකච්චි, ගො
 ණෙසු සකච්චි; ගොණනං සනිභු—ගොණෙසු සනිභු; ගොණනං
 පසුතො—ගොණෙසු පසුතො; ගොණනං කුසලො—ගො
 ණෙසු කුසලො.

“සාමිසසර්ධිපතිදුසාරදසකච්චිපතිභුපසුතකුසලෙති ව.” කීමත්ථිදා,
 සාමිඉසසරඅධිපතිදුසාරදසකච්චිපතිභුපසුතකුසල ඉවෙවතෙතිසොගෙ
 සති ජජීවිහතති හොති සතනාමි වෙති ඤුපතස්ථං, සුතොති* වචන
 සෙසො. ජජීනාගණං සතනමිභාගණංව වතනතෙ, අඤ්ඤාසෙව විගගතොව

ගොණනනත් ගොසදුතො ඉමිතා ජජීඛුචචන. කච්චා “ගාව
 සෙ” ති වතනමාතෙ “ගොණ නමිති වා” ති ගොසදුසස ගොණ
 දෙස. කච්චා “සොසු කතනිකාරලොපෙසු දිස” තති වතනමාතෙ
 “සුතංචිසු වෙ” ති දිසෙ කතෙ රූප. ගොණෙසුති එත්ථ ගො
 සදුතො ඉමිතා සතනමිඛුචචනං කච්චා “සුතිනාසු වෙ” ති ගො
 ණදෙසා “සුතිකාසෙ ඵ” ති එකාරදෙසො ව විසෙසො

306 නිබාරණෙ ව

නිබාරණෙස ව ජජීවිහනති ගොති සතනමි ව.

කණ්ඨා ගාවිනං සමපනාවිරතමා—කණ්ඨා ගාවිසු සමපනා
 විරතමා; සාමා භාවිනං දසෙතිසනමා—සාමා භාවිසු දසෙතිස
 නමා; මනුසානං වතනිසො සුරතමා—මනුසෙසු වතනිසො
 සුරතමා; සජීකානං ඛාවතොනා සිසතමා—සජීකෙසු ඛාව
 තොනා සිසතමා

“නිබාරණෙ ව.” කීමත්ථිදා, නිබාරණෙස ව ජජී හොති
 සතනමි වෙති ඤුපතස්ථං. විපදමිදං. වග්ගාගණඵලං. “ඛකාසෙ
 සතනමි” ති එත්ථෙව චුතනං. අඤ්ඤා සුච්ඤ්ඤාසෙව. නිබාර
 ණං නි චුසාර්ඪිගුණෙති සමුදයතො එකසස පුඵකාරණං,
 ඵිගරිතා ධාරණං = නිබාරණං.

ගාවිතත්ථ ගොසදුතො “ඉත්ථිසමතො ආසව්වසො” ති වතන
 මාතෙ “තදදිතො වා ඊ” ති ඊසව්වසං කච්චා “කච්චාදිච්චි
 තතඪතං දිසරසසාසව්වසෙසු වා” ති වතනමාතෙ “තෙසු චුචි
 ලොපාගමිකාරවිපටිතාදෙසා වෙ” ති ගොසදුතතසාමාදෙසං.
 කච්චා සරලොපසකතිභාවාදිච්චි කතෙ ගාවිසදුතො ඉමිතා ජජී
 ඛුචචනං කච්චා රූපමිච්චි වෙදිතමි, තාවිතතති තරසදුතො
 චුතනසෙස ඊසව්වසෙ කතෙ “කච්චාදිච්චිතතඪතං දිසරසසා
 සව්වසෙස වා” ති ආදිදිතොව විසෙසො. ඉතර්ඪි සුච්ඤ්ඤාස
 තෙව.

* සුතොති දසති † නිබාරණං. කාව, 256

307. අනාදර ව

අනාදර ව ජම්බවිභවති භොති සහනවී ව.

රුද්‍රභවනා දුරකසා පටිබන්ධි—රුද්‍රභවනසං දුරභවන පටිබන්ධි.

මසද්දභවනගං ජම්බවිභවනවිභවනගං භුක්තවිභවනසං.

“අනාදර ව.” කීමිත්ථිදං, අනාදර ජම්බවිභවන භොති සහනවී වෙති සද්‍රපනන්තං. විජදමිදං. වහාගණං ජම්බවිභවනවිභවන ගණනුක්ඛන්තන්තං. අනන්තං සුච්ඡෙද්දංදෙසවී විභවනො ව

රුද්‍රභවනාති රුද්‍ර අසුච්ඡෙද්දංවිභවනවිභවනං ලබ්බිතානුසංඝද්දං “වහනවිභවන වාහනා” ති අනන්තවිභවනං. කන්තා රුද්‍රභවනසද්ද භො ඉතිකා ජම්බවිභවනං කන්තා “පිට්ඨි ගච්ඡන්තාදිනං නාසද්ද අනති” වහනවිභවන “සෙසෙසු නතුමෙ” ති නහසද්දසං නතුමාප දෙසං කන්තා “අමහස මමං සවිභවනිසං සෙ ; නතුසං නොනා ; නහසං සෙ වා” ති වහනවිභවන “කොතිකා සසංතානු” ති සවිභවන සං නතුසං නොආදෙසෙ කන්ත රුද්‍රං. ඉතරං සුච්ඡෙද්දංදෙසවී.

308 කවිච්ඡුතිසා ජම්බවිභවනවිභවන.

ජම්බවිභවනවිභවන කවිච්ඡුතිසාච්ඡවනති භොති

අසිසු මං අභවිච්ඡෙසන නිභවනං ඉසමාරසා පටිභංසු

“කවිච්ඡුතිසා ජම්බවිභවනවිභවන.” කීමිත්ථිදං, ජම්බවිභවන කවිච්ඡුතිසා භොතිති සද්‍රපනන්තං. වතුපදමිදං. අනන්තං සුච්ඡෙද්දංදෙසවී.

මනති අමහසද්දනො ජම්බවිභවන ඉතිකා ඉතිකෙසවිභවනං. කන්තා “අමහස මමං සවිභවනිසං සෙ ; නතුමාමහනං නතිමසි” ති වහන වාහන “තංචිමමන” ති සවිභවනිසං අමහසද්දසං මංආදෙස කන්ත රුද්‍රං.

309. නතිසාසහනවිභවන.

නතිසාසහනවිභවනං අරසං කවිච්ඡුතිසාච්ඡවනති භොති

සෙව මං සමභවන භොතභවනා නාලච්ඡෙසනි, කං ව මං නාච්ඡ භාසසි. එමං නතිසෙසං.

සුච්ඡෙද්දංදෙසං නිවාරසකං, එතං සමසං භවතා. එමං සහනවිභවනවිභවන.

“නතිසා සහනවිභවන.” කීමිත්ථිදං, නතිසාසහනවිභවන අනන්ත කවිච්ඡුතිසාච්ඡවනති භොතිති සද්‍රපනන්තං. විජදමිදං. කවිච්ඡුතිසාගණං දුච්ඡෙද්දංදෙසංභවනං, අනන්තං ව විභවනො ව සුච්ඡෙද්දංදෙසවී. ඉද්දභවනවිභවන සුච්ඡෙද්දංදෙසවී.

310. ජම්බවිභවන.

නතිසාසහනවිභවනං අරසං ව කවිච්ඡුතිසාච්ඡවනති භොති.

කභොතං මෙ කභොතං, කභොතං මෙ පාසං. එමං නතිසෙසං

කුසලා නවමනිතාසං සිකතිනා වාතුච්ඡෙසනං, කුසලා කං රච්ඡෙස අභවනවිභවනං. එමං සහනවිභවනවිභවන

කවිච්ඡුති කවිච්ඡුති? ඉද්දභවන මසං ආභසං ධරමො ව විභවනො ව සසද්දභවනො, ආභසං, අරසං සුච්ඡෙද්දංදෙසවී

“ ජඪී වං.” කීමන්මිදං, තතියාසනාමිතච අපේ කිචි ජඪී
හොතිති සද්‍රපතන්. මිපදමිදං. කිචිනාගණච අන්තගණච
තතියාසනාමිනාගණච වනතනෙ, අපේ සුචිඤ්ඤසෙකච,
වග්ගණං. තතියාසනාමිනගණංගුකඛිතිතන්, තන් පයොජනං
හෙඨා චුතතමෙව*

මෙහි අමහසද්දතො ඉමිතා තන්සපේ ජඪීකචචනං කඛි
“ අමහසස මමං සචිතතතිසස සෙ ; තුමිතාමිතාතං. තසිමිචි ; පදනො
දුතියාවතූතිජඪීසු වොනො” ති වතනමානෙ “ තෙමෙකචච
නෙ” ති සචිතතතිසස අමහසද්දසස මෙආදෙසෙ කතෙ රූපං ඉත
රති සුචිඤ්ඤසනෙව

311. දුතියා පචමිතච

දුතියාපචමිතච අපේ කචි ජචඪීචිහනති හොති
තසස හමහති වනතාගච, සහසා තසස කමමසස කතනාගච
ඵචං දුතියපේ

අසසමණනා ධමමසස පචිහාසනති, කිනත්‍රචධා අහං තසස
සුචසස හාසාචි, සචචච තසනති දණ්ඩසස, සචචච හාසනති මච්චු
ගො, ගිචධා වතුහනං අචිචසානං නාහානං, හාසාමි චසාර
චිසසස නාහසස ඵචං පචමිතච

“ දුතියාපචමිතච ” කීමන්මිදං, දුතියාපචමිතච අපේ කිචි
ජඪීචිහනති හොතිති සද්‍රපතන්. චිපදමිදං. කිචිනාගණචච
නාගණං ජඪීනාගණච වනතනෙ අපේ ව චිහාහො ව සුචි
ඤ්ඤසෙකච

උදහරණතිචි චුතතතියානෙව, වග්ගණං කචාද්‍රුකඛිති
තන්.*

312 කචමකරණතිචිතනචසඵසු සතනචි.

කචමකරණතිචිතනචසඵසු සතනචිචිහනති හොති
සුඤ්ඤමුසො ඉම මච්චධා හිකචුසු අච්චාචදනති ඵචං කච
චස

හචසඵසු චිණ්ඩාච වරහති, සචහනසු චිණ්ඩාච වරහති, පචඵසු
හච්චහති ඵචං කරණචච

දිචි වචමමසු හඤ්ඤච, කුචචච දචහනසු හඤ්ඤච ඵචං
තිචිතනචසඵ

“ කචමකරණතිචිකිතනචසු සතනචි ” කීමන්මිදං, කචමකරණ
තිචිතනචචචචචචසඵසු සතනචි හොතිති සද්‍රපතන්. චිපද
මිදං. සෙසං සුචිඤ්ඤසෙකච

313 සචසද්දච

සචසද්දච ච සතනචිචිහනති හොති.
සචසද්දචචං මහස්ථං, සචසද්දචචචචචචච, සචසද්දචචච
අචචචච පචිචචා හචිසාචි.

* සහ.චු.ප.ක.ස.ස., රෙච්ච

“සමපදයෙ ව” කීමත්දීද, සමපදයෙ ව සහති භොතිති සද්‍රපනස්. සහතිභාසනත්දීතානුචිතතො සෙසං සුචිඤ්ඤාදාසෙව.

314. සමමුඛයෙ ව

සමමුඛයෙ ව සහතිච්චිභනති හොති කදලිසු ගඟස් ජනවතී,

“සමමුඛයෙ ව” කීමත්දීද, සමමුඛයෙ ව සහති භොතිති සද්‍රපනස්. සහතිභාසනත්දීතානුචිතතො සෙසං සුචිඤ්ඤාදාසෙව

315 කාලභාගවසු ව

කාලභාගවසු ව කහති සෙසුස්මාගෙ සහතිච්චිභනති හොති සුචිච්ඡාසමසෙ ගඟො, සාසඡ්ඡාසමසෙ ආගො, ගිඤ්ඤං චෙසු භොජිඤ්ඤාදාසු ගඟො, ගුච්ඡාසු ආගො, ගොසු දුසා මාගෙසු ගඟො, දුඛාසු ආගො.

“කාලභාගවසු ව” කීමත්දීද, කාලභාග වුචෙවභොසිඤ්ඤා ව සහති භොතිති සද්‍රපනස්. විසදදීද. සහතිභාසනත්දීතානුචිතතො එත් ව භාවොති ධානිඤ්ඤා අනිඤ්ඤා සෙසං සුචිඤ්ඤාදාසෙව

316. උපාධිකිසුරවචනෙ

උපඤ්ඤා ඉච්චිචෙසං සෙසාගෙ දකිතිසුරවචනෙසු සහතිච්චිභනති හොති

උපචාසිං දෙඤ්ඤා, උපතිච්චි කභාසඡං, අභිච්ඡාදිඤ්ඤාසු සමාලා, අභිච්චෙච්ඡු ගොතචි, අභිච්චෙච්ඡු චුචො

“උපාධිකිසුරවචනෙ” කීමත්දීද, උපඤ්ඤා ඉච්චිචෙසං අභිච්චිසුරවචනෙ චිතතනති, තත් සහති භොතිති සද්‍රපනස් විසද මිද. සහතිභාසනත්දීතානුචිතතො, අභිච්චි සුචිඤ්ඤාදාසෙව. ඉසුරවචනනතිද. විධා භහිතං ඉසුරසු වචනං උදීරණනති = ඉසුරවචනං, ඉසුරසු වචනං සසු ජනසෙසති ව, හෙතිසු රජරිච්චිචනෙ සසු කසු අභිච්චිසුරෙති වදනති, තඤ්චචච චෙව සහතිච්චිභනති භොතිති තත් සුචිච්ඡාසමසෙන චුචං අභි චුචාදඤ්ඤා සමාලාති; අභිච්චෙතචි අභිච්චි චුචාදඤ්ඤාසු සමාලාති. ඉහතිච්ච ඉහතිච්චෙසන චුචාතාති ‘අභිච්චෙච්ඡු හොති අභිච්චෙච්ඡු චුචො’ ති.

තඤ්චෙසන උභෙදාභාසනෙසෙව සච්චිච්චිති* සච්චිං, ඉච්චි සන එකසෙසතිච්චෙසං, භිච්චිසනතිච්චෙචෙතො භා; ‘සෙතො ධාවති’ ති සච්චි අභිච්චෙච්චිසමච්චිතිච්චිතො සරුච චුචාභෙච්චි වා චුච්චිතිච්චෙසං, චුච්චිච්චෙසං වා සහතිච්චිතො, සච්චි නාච චුච්චි එකසනිච්චෙ තච්චි චිතංසති, ආලොකව දෙසු ති හෙච්චි චුච්චිසති, චුච්චිච්චි චුච්චිච්චි, එච්චිච්චිච්චිච්චිච්චි

* සෙසුච්චිති, කසුචි † චුච්චි, චුච්චි

එකොටසටවැනිකම දීපෙනි, සුභසකසුපිතං තබබ්බසයන්දි* න සබ්බන්දං නසො සමාවිසති. සෙසං සුච්චෙදෙදෙසාවෙව.

317. මණ්ඩිතුසුභසකසු නත්තා ව.

මණ්ඩිතලසුභසක ඉබ්බෙතෙසබ්බසු නත්තාවිසනත්තො තොති සහනවි ව.

සුභසක සෙසදිගතා—සුභසකං වා සෙසදිගතා :—සුභසක ලසුභසකා—සුභසකං වා ලසුභසකා නමාගතො වා නමාගත ගොහො වා නමාගතසාවිගො වා.

ඉති නාමකයෙස ආරකකයෙස ජමබා කණ්ඩා

"මණ්ඩිතුසුභසකසු නත්තා" කිමත්ථිදං, මණ්ඩිතුසුභසකසු සහනවි තොති නත්තා වෙති සුභසකන්දං. තිපදථිදං. සහනවිතා ගණ්ණිතාසුභසකතො. එස මණ්ඩිතසදෙසු සසනන්දන්දාවකො ලසුභසකසදෙසු ඊගන්දන්දාවකො සෙසං සුච්චෙදෙදෙසාවෙව.

ඉ "නත්තාවි ව දුතිසා"

"කිමත්ථිදං, නත්තාව සුතො දුතිසා තොතිති සුභසකන්දං. "සුභසක ගාමං රමණීයං, අපරෙත ගාමං රමණීයන්දිදං "වසවුදගුරුන්දං, තමසන සමමන්දෙති දුතිසා 'කමුත්ථෙති දුතිසා' ති "එස එතසොගෙ වුත්තනසෙන සිත්ඛනතො විතා වානෙත "සුතොතන සිත්ඛනි, තසාලමස වචනෙත, න වෙතං සොන්දර "ස.

ඉ "සෙසදිගතා නවමති ජමබි."

"කිමත්ථිදං, සර ගතිවිත්තාසං දුසුභසකසනිසු විත්තවිත්තාසං "ඉසරෙසබ්බසෙන දස දගගතිරකම්මෙසවිච්චිදිතං චාතුතං "කමුති ජමබි තොතිති සුභසකන්දං චාතුස සරති, චාතුස ඉවත්ති, † "පිතුස ඉවත්ති, චාතුස විනොති, පිතුස විනොති, චාතුස "අරෙතිති, තෙලස දසතිති තසොදගුරුන්දි, තාති පත 'දුතිසා "සවිදිතපෙ' ති ඉතිතාච සිත්ඛනන්දි. තසාලමස වචනෙත.

ඉ "කණ්ඩිස සෙසතෙත."

"කිමත්ථිදං, කණ්ඩිස චාතුස සෙසතෙත කමුති ජම "තොතිති සුභසකන්දං. එස වසතිසතො නාච අතිසංගාමෙසු ලදි "සසන්දි පති දුරුතෙ, කණ්ඩිස | පතිදුරුතෙ. සන්දිලසස "පතිදුරුතෙති තසොදගුරුන්දි, තාති පි තෙතෙච සිත්ඛනන්දි.

ඉ "කණ්ඩිසවිතා නති."

"කිමත්ථිදං, කණ්ඩිසවිතා ජමබිසති තොති කිත්ථෙවිසෙති "සුභසකන්දං. බතිස දගා, දුච්චෙදෙස සති, කවිචාසතිස

* කම්බාසහවුනත්සමනා | සෙසදිගතන්දි දුසසති † සෙසදි වෙසවි | සොන්දිසස, වෙසවි | කණ්ඩිස, පිපෙ

“කැසිති තණොදුසරණති, කාසිපි ‘උඳි වෙ’ ති පුභොතනෙව
“පිඤ්ඤාති

ඤ “සෙසස කපෙණ”

“කිමුත්තීදා, සප දෙවිපුත්තපඛනිකරණදුභුසුතිසස කපෙණ
“උඳි වොතිති ඤපතණං. සතසස දහමිං සපති, පුසසස
“ඉඳිං සපතිති තණොදුසරණති, කාසිපි ‘උඳි වෙ’ තිවිතා
“පිඤ්ඤාති

ඤ “ත නිඛිදිසු”

“කිමුත්තීදා, තිසාදිසු පච්චෙසෙසු ‘කභකුකඛිතං කිති’ ති සා
“චිතිසා උඳි, සා න වොතිති ඤපතණං. තිඛි ආදි සෙසං තෙ=
“තිසාදිසො, තිසාති වෙත් පරසවිඤ්ඤාතනවකුතං ආදියාහ
“ඤති තාචිතඛිඛිඛාදෙසා දච්චෙසා උපොසෙඨා තෙති
“චිත්තො කතො, උඨං කතවිකො, උඨං කතානි, පාලෙතනා
“පිනාමි චිත්තවිති, පුච්චානෙති විකාසෙකතො,” කචං. කුඛොතො,
“කචං කසෙතො, කචං කුරුචොතො, සසෙචා සාකුසෙතනදීති
“තණොදුසරණති, කාසි පන සඛිතාති ‘උඳි වෙ’ ති එත්
“‘සුචි පුඤ්ඤා උඳිතවෙත්’ ති දුභො කචිඤ්ඤානඤ්ඤානුචිතන
“තොව පිඤ්ඤාති

ඤ “අනුභවනාලොඛානෙසු දුඛිකා තතිකා ව”

“අනුභවනෙ කාලෙ දඛති ව දුඤ්ඤා කොති තතිකා වෙති ඤප
“තණං එනි වානුභවනෙති සු දුභොදුකතවිකාසදෙනෙසුතිවිසසනො
“විසසනො සචං ජනොති, සංචිත ජනොති, වාසං දුරති, මාස
“න දුරති, සොජනං ගච්ඡති, සොජනෙති ගච්ඡතිති තණොදුසර
“ණති, තණි වානුභවනෙ සචංසදොන සචිතතසස තෙලොදිනො දච්
“චෙතනා සද දුකකචිතො දච්චෙතො, තද ධානෙසෙව දුඤ්ඤා,
“සද පන තසෙසවානුතිසාධකතා, තද කපෙණෙව තතිකා කාල
“ඛානෙසු පන සද දච්චිතතසසදොනො සචිතවිති, තද ‘කාලොඛා
“නච්චිතතසංසොතෙ’ ති පුභොතනෙව දුඤ්ඤා න ව සසා
“දච්චිතතාසංසොතෙති දුඤ්ඤාතනති වනො, ‘කාලොඛානච්චිතත
“සංසොතෙ’ ති එත් දච්චිතතස සොතනාහණං තිච්චිතත
“වසංසචිතතො තතිකා පන ‘කතාච්චි වෙ’ ති එත් වහ්නනෙ
“තොව පිඤ්ඤාති, තනාලොචිසස විචිතෙත

ඤ “තිවලොචෙස උච්චි වනතො ව”

“තිවලො දුච්චිතෙසං දෙත් තතිකාච්චිතතො කොති උච්චි වකුච්චි
“වෙති ඤපතණං. ති, පන චුච්චිතෙත සච්චෙත, දලො තෙ දුඛ
“භාසෙන, ති, තස ව කුච්චිසං, දලො තස ව කුච්චිසං, ති, තස
“විසච්චිසං, දලො තස විසච්චිසංසාති තණොදුසරණති
“තිවලොචෙස තතිකා පාචි ‘කතාච්චි ව., සකාදිසොතො වා’ ති

° විකා. සො කොතිති දුඤ්ඤා
† කචිතො, පිඤ්ඤා ‡ කුච්චි, උච්චි

‘ඉමෙතෙව සිජ්ඛති. ජඪි පන ‘කිං තස්ස ව තුඵසස, අලං තස්ස ව “තුඵසෙස”ති එත්ති කිං තෙන ව තුඵභන, අලං තෙන ව තුඵභනාති “තතිසස්ථසමභවතො ‘ජඪි චෙ’ ති සුභතතෙව සිජ්ඛති. “වතුඪි පන කිංසද්දසොගෙ ‘තමොසොගාදිකපි චෙ’ ති එත්ති “ආදිගහභණ්ණන” සිජ්ඛති. අලමචෙත්ති සිලාභාදිසුගො අලමත්ති “ගහභණ්ණන සිජ්ඛති තස්මාලමස්සවචනෙන.

ඒ “කතතුරිවජිතතමං කමමං.”

“කතතුරිවජිතමං සං ඉච්චිතතමං, තං කමමසඤ්ඤාං භොගිති ඤ්ඤාප නස්සං. ඕරණ්ණකවං කරොති, ගාමං රථං. භරති, තණ්ඩුලෙ ඕද “තං පචතිති තණ්ඩුභරණ්ණති. තාති පන කච්චාකච්චිච්චිතා “ච්චිච්චිතතමාදිකෙදමනපෙකඛිකා සබ්බසඛිගහවසෙන ‘සං “කරොති තං කමම’ නති චුරතතතා තෙනෙව සිජ්ඛිනති, අපි ච “පසොජනෙ සතිපි ‘සං කරොති තං කමම’ නති ඉමස්සානනාරං “‘කතතුරිවජිතතමං කමම’ නති චතතභෙබ්බ ඉභොසාරණං සුරත “පකෙඛිපසාතං විබ්බතතසභිතතං සචුඛගාවසතිති අලමනෙන ච “වසලාපෙන

ඒ “සුභගාවානිවජිතෙ”

“කිරියාස සුගො අනිච්චිතෙපි කමමසඤ්ඤා භොගිති ඤ්ඤාප නස්සං. විසරුතවා ජිඤ්ඤාති, කණ්ඩකා අතිබාවති, විසං ගිලුති, “පාසාසං පචරෙතා ගාභං. දුගතිති තණ්ඩුභරණ්ණති, තාතිපි “භෙඪා චුරතතෙතෙව සිජ්ඛිතති

ඒ “උපතච්චකාවසසස”

“උප අග්ග අධි ආසුඛබ්බස වස නිවාසෙතිමස්ස පසොගෙ කමම “පඤ්ඤා භොගිති ඤ්ඤාපනස්සං. සතතච්චාඛනස්චිදං සුරතං. “ගාමං උපවසති, ගාමං අනුචසති, ඝරං අච්චසති, නහරං අචස “නිති තණ්ඩුභරණ්ණති. අඤ්ඤාත්ති පසාධිසුඛාතං සිසසෙ ඪා “ගතිතිචුතතිමාසි ආස උපවෙසනෙතිමෙසං පසොගෙ : අභිසුඛබ්බස “වසසාවෙසනෙතිමස්ස ව පසොගෙ කමමසඤ්ඤා චුරතා “ගාමච්චිපෙසති, ගාමච්චිඪිඪිති, ගාමච්චකාවසති, ගාමච්චිඪිඪිඪි “සතිති තණ්ඩුභරණ්ණති, සබ්බාතිපි තාති “තතිසසතතච්ච “චෙ” තිච්චතාව සිජ්ඛිතති.

ඒ “අනතර්ථිති” සුභගා”

“අනතර්ථ අනතා භිච්ච ඉච්චවච්චිදිති සුභගා කමමසඤ්ඤා “භොගිති ඤ්ඤාපනස්සං. අනතර්ථ ව භාලාඤ්ඤා, අනතා රභා, භිච්ච “රභිතති තණ්ඩුභරණ්ණති, තාතිපි ජඪාභ්ණෙසව තත්ති සට්ඨච “භො ‘කච්චි දුඪිසා ජඪිතච්චෙභ්ණ’ තිච්චිතාව සිජ්ඛිතති

ඒ “අභිභොජනෙතො”

“අභිභොජනෙතොති සුභගා කමමසඤ්ඤා භොගිති ඤ්ඤාපනස්සං.

* අඤ්ඤාපනච්චිඪිති, 442

“දැනිනො ගාවිං වසති, පරිනො ගාමිං වසතිති තණොදුගරණති,
“තාතිපි හෙඨා මුච්චන්ද්‍රසාරීච ජිජ්ඣන්ති.

ඤ “තස්සාභාවාරංඝො.”

“තස්සාභා තදුචාංගති දුතේ කමමසඤ්ඤා ආනාති ඤාපනත්ථං.
“තදිං පිච්චති, ගාමිං වරතිති තණොදුගරණති, තාතිපි තස්සා
“සත්තනිකචෙඨිනිතාච ජිජ්ඣන්ති.

ඤ “භෙතුසෙසාංග ජච්චිනතිසා ච”

“භෙතුසෙසාංග ජච්චිනති හොති තස්සා චෙඨි ඤාපනත්ථං.
“මුච්චන්ද්‍රසාරී වසති, තෙත භෙතුතා කතන්ති තණොදුගරණති,
“තාතිපන ‘සස්ස චා පරිග්ගහො තං පාදිං, හෙඨිචෙඨි චෙ’ ජිජ්ඣ
“නාච ජිජ්ඣන්ති

ඤ “සාමුච්චුණ්ඤංගා සත්තාචි.”

“සාමුච්චුණ් දුචෙචතෙති පුත්තා සත්තනිච්චන්ති හොතිති ඤාප
“තණං. පඤ්ඤා සාමු, ගච්චිතේ ජිජ්ඣණෙති තණොදුගරණති,
“තාතිපි ජිජ්ඣන්තිසමගචා ‘කමමකරණතිනිතෙඤ්ඤ සත්තනි’
“තිච්චිතාච ජිජ්ඣන්ති.

ඤ “ගොග්ගාභාවජාතිසිසචංඝෙසු නතිසා.”

“ගොග්ගාභාවජාතිසිසචංග දුචෙචතෙඤ්ඤෙසු තස්සාහොතිති
“ඤාපනත්ථං. තණොදුගරණති ‘කරණෙ තස්සා’ති පුත්තෙච
“මුච්චන්ති, තාති පන ‘චිසෙසතෙ චෙ’ ති ජිජ්ඣන්ති.

ඤ “උභසප්පභෙතා කමමති”

“කතාභාවමානං කිති’ති ආභාරි කමමති ච සදු ඵසකමණ
“ජච්චි සමච්චති, තද භස්සිං උභසප්පභෙතා කමමති ජච්චි හොතිති
“ඤාපනත්ථං.

“දච්චරිඤො ගාච්චිතං* දදුහො දදොපාලංකතං, දච්චරිඤො
“දරච්චකත චජාතං. රහො, සාමු චල පසෙසා †පාතං සඤ්ඤාද
“භොගෙති තණොදුගරණති, තාතිපි ‘ජච්ච චෙ’ ති ඵස ඤචි
“ගාභණ්ඤාසුචකතභොච ජිජ්ඣන්ති.

ඤ “කතස්ස ච වතනමාගො.”

“වතනමාගො වතනමානස්ස කතස්සච්චසස්ස පසොගෙ සති
“කතාරි ජච්චිභන්ති හොතිති ඤාපනත්ථං. රඤ්ඤා සමච්චිනො පුරි
“සො, රඤ්ඤා පුරිනො පනචා, රඤ්ඤා පනතො ධමමොති
“තණොදුගරණති, තාතිපි ‘ජච්ච චෙ’ ති ජිජ්ඣන්ති.

ඤ “තුලොපමාංගො නතිසා ච.”

“තුලොපමාංගෙ ජච්චිභන්ති හොති තස්සා චෙඨි ඤාපනත්ථං
“පිතුස්ස තුලො, පිතඤ්ඤා තුලො, පිතු සමො, පිතඤ්ඤා සමො, පිතු

* ගොග්ගාභාවජාති ජිජ්ඣති † පනතස්ස, වරමච.

“සද්දිසො, පිතර් සද්දිසොති තජොදුගරණ්ඨි, තාතිපි ‘සසස
 “වා පරිගහගොතං සාමී, සභාදිසොගෙ වා’ තිමිතාව සිජ්ඣනති
 ඥා “ගභාදිහං කමමති සතනමී”

“ගභ උපාදුනෙ, වුච්චි වුමබවදුනසංයොගෙ ඉච්චෙවමාදිතං කමමති
 “සතනමී හොතිති ඤාපනස්මිං. පුරිසසස නානාබාහාසු ගභොති,
 “බොධිසතනසස මුඛති වුමබිකාති තජොදුගරණ්ඨි, තාතිපි ‘කමම
 “කරණ්ඨිමිතතජෙසු සතනමී’ තිමිතාව සිජ්ඣනති.

ඥා “කරණ්ඨෙව භික්ඛාවාරෙ”

“කරණ්ඨෙව භික්ඛාවාරෙ ගමාමානෙ සතනමී හොතිති ඤාප
 “නස්මිං නග්ගා ගජෙසු පිණ්ඩාස වරනති, සමණ්ඨ පතොසු
 “පිණ්ඩාස වරනති තජොදුගරණ්ඨි, තාතිපි ‘කමමකරණ්ඨි
 “තතජෙසු සතනමී’ තිමිතාව සිජ්ඣනති ඉමස්මිං ධානෙ සුතන
 “පනෙඛපකාතං උමමතකතා* අතිවිජමහතිති

ඥා “පචමිසා සුරහන”

“පචමිසා සුතෙත සතනමී හොතිති ඤාපනස්මිං.”

“පාචලිපුතතාවතුසු යොජනෙසු කාකණ්ඨකපුරී,† පුසසමාසමිතා
 “තිසු මාසෙසු වෙසාවමාසොති තජොදුගරණ්ඨි, තාතිපි ‘මකා
 “සෙ සතනමී, කාලගාවෙසු වෙ’ ති සිජ්ඣනති.

ඥා “උතපුණ්ණෙති දුතියා තතියා ව.”

“උතපුණ්ණ ඉච්චෙවගෙති සුතෙත දුතියාවිභතති හොති තතියා
 “වෙති ඤාපනස්මිං. උතපතතා ගුජති, උතපතෙතන ගුජති;
 “පුණ්ණපතතං ගුජති, පුණ්ණපතෙතන ගුජතිති තජොදුගර
 “ණ්ඨි තාතිපි ‘කමමජෙව දුතියා, කරණ්ඨි තතියාති’ පිජ්ඣ
 “නති තතීති පතතගතසස පතනනති ගතිනෙ කමමතා සමිත
 “වති, විජුං ගතිනෙ කරණ්ඨතාති

ඥා “වුපාසා ව”

“වු සංවරණ්ඨො පානෙතිමෙසං පයොගෙ දුතියා හොති තතියා
 “වෙති ඤාපනස්මිං. පාවාරං පාවුරති, පාවාරෙන පාවුරති; සර්වං
 “පිවති, සර්වෙන පිවතිති තජොදුගරණ්ඨි, තාතිපි සථාසොගං
 “වුතතනසෙතෙව පිජ්ඣනති

ඥා “කමමජෙව පඨමා”

“කමමජෙව පඨමා හොතිති ඤාපනස්මිං.”

“සෙත ගගචා, තෙහුපසඛකවීති තජොදුගරණ්ඨි සුතන
 “පනෙඛපකාතං වෙසෙධිතායො සත්ථ, ගගවනතවගුකතිති, තා
 “පත ධීපිකෙතාති තසා පාලියා සෙසතතා. ‘ලිඛගජෙව පඨමා’ ති
 “පුතෙතතෙව පිජ්ඣනති, සත්ථි කමමජෙව පඨමා, විසෙතතා, තතී
 “ලිඛගජෙව සමචචා. කොසු ධීවාරෙතා පඨමාං.

* උමමකා, වරම † කාකණ්ඨකපුරී, පිංච

ඌ “භවතරතාපරයාගෙ සමච්චි

“ආබතසස උපයොගෙ පචච්චි හොතීති සදුපතස්ථං ආචික්ඛතිති
“ආබතතො, උපයොගොති වෙරථ සීලාති සමාදසිඛා ගගගාමානං
“නිසමපුබ්බසං විජජ්ඣගගණං උපජනාසමාදා අසිසතො, උපජනා
“සමගා පුණ්ණතීති තඤ්ඤාදුගරණති, තාති පනාපාදනගාගගණේ
“න ච දීපායොගගගගණේන ච සීලඤ්ඤති

ඌ “ජාගතවිතසං බහුවචනමෙකසමිං කචචි

“ජතතභිධෙධෙසෙ ඵකසමිං කචචි බහුවචනං හොතීති සදුපතස්ථං
‘සමඛා සවා, සමිධො සචො, සමපනතා විහයො, සමපනෙනා විහිති
“තඤ්ඤාදුගරණති අයං පනසස සුත්තසස පනෙඛපකානං අසිපපා
‘යො චතුර්විධො හි සරෙදු ජනිසරෙදු ගුණසරෙදු කිරිසා
“සරෙදු සද්ධිච්ඡාසරෙදුති තඤ්ඤා ජනිසරෙදු හි ජනිසා ඵකතතා
“ඵකචචනපසමෙහ කථං නු නාම බහුවචනං සියාති යොගොච
“සමාරහිතබෙබ්බති, තං තෙසං මහිමත්තමෙව යථා නාම ගුලමිසස
“කං ජලං ගුලසරෙදුනාතිවිසති, බිරමිසසකච ජලං බිරසරෙදුනෙව,
“ජනිසරෙදුපි ජනිසමචෙතං දබ්බමාචික්ඛති න කෙවලං ජනිං
“යථා හි , කොපි චහනතං ගොමුණ්ඩලං දීඤ්ඤාපි කචි අපසසයොතා
“හො කචි ගාචං පසසසීති වදති තදෙවං විඤ්ඤාසති, ගාචසස මයං
“ජනිමාග අථ බො දබ්බනති, අඤ්ඤාථා ජනිසා සමසීගතතතා
“පුච්ඡාව න සමගචෙසකති ඵචං ජනිසමචෙතදබ්බගෙදෙන විතු,
“යොගාරමෙහන හොතෙව බහුවචනං යථා නීලාදිගුණසමචෙත
“දබ්බගෙදෙන ගුණනං ලිඛගසබ්බතපවිපතති , අපි ච යථා ඵකො
“චෙති ආදීසු අත්තනාවගුණබ්බසසථවිසෙසාගාචෙපි ලිඛගසථ
“මත්තමපෙකඛිඤා ඵකචචනබහුවචනාති භවන්ථ ඵචමිගාපි
“පයොගසිඛිසමිගාචෙ ඤො නු නිවාරෙනා බහුවචනසෙසතාලමිසස
“චචනෙන

ඌ ‘ අත්තනී ගරුසු ච කචචි

අත්තනී ගරුසු ච කචචි බහුවචනං හොතීති සදුපතස්ථං
අච්ඡාකං පකති සෙසු ගතෙසු මනමසුදෙසයෙති තඤ්ඤාදු
“ගරණති අයං පන සුත්තසස පනෙඛපකානං අසිපපායො අහංකා
“ගුදිවිසසයෙසකතතා ඵකචචනපසමෙහ බහුවචනස්ථං යොගො
‘කාතබ්බොති, තච්චි ගෙස මහිමත්තමෙව චක්ඛුඤ්ඤාදීනං හි
“සදු අභෙදං කඤ්ඤා චොගරති ‘චක්ඛුකා අහං පසසාමි, යොතෙන
‘සුණ්ණමි ති ආදීනා, තදු සියා කාතබ්බො ගදු පන ගෙදං කඤ්ඤා
“මඤ්ඤාති ‘ඉදං මෙ චක්ඛු සුඤ්ඤං පසසති යොතං සුණ්ණතී’ති ආදීනා,
‘තදු යථා ගෙදතිචක්ඛනෙන පඨමපුරිසෙන පුජ්ජති, ඵචං හො
“ගෙව අත්තනො ගෙදමපෙකඛිඤා බහුවචනං පුබ්බෙ වුත්ත
‘තසෙතෙව ගෙදමතපෙකඛිඤා චෙති අලමසස චචනෙන

සමගතො මුඩමහාදීපනීසං
ඤාඤාකරොසා ජරො පච්චෙජ්ජෙදු

318. නාමානං සමාසො යුත්තංගෙයා.

තෙසං නාමානං පසුජ්ජමානපදනානං සො යුත්තංගෙයා, සො සමාසසංඝෙයො, ගොති

කම්මාසන පුසසං = කම්මනපුසසං, ආගන්තුකසස භවනං = ආගන්තුකභවනං, ජීවිතං ච නං ඉන්ද්‍රියං චෙති = ජීවිතීන්ද්‍රියං; සමණ ච බ්‍රාහ්මණ ච = සමණබ්‍රාහ්මණ, සාධිපුරුෂො ච මොග්ගලො තො ච = සාධිපුරුෂමොග්ගලොනා, බ්‍රාහ්මණ ච ගහපතිකා ච = බ්‍රාහ්මණගහපතිකා.

නාමානමිති කිමනං? දෙවදගෙනා පවති.*

යුත්තංගෙයානි කිමනං? ගමො රඤ්ඤො පුරුෂො දෙවදගනසස

සමාස ඉධිගෙන කමගෙයා? "කමමි සමාසගනගනානමකා රගෙනා."

"නාමානං සමාසො යුත්තංගෙයා" කිමනම්දමුවවගෙන, තෙසං නාමානං පසුජ්ජමානපදනානං සො යුත්තංගෙයා, සො සමාස සංඝෙයො, ගොතිති ඤාපනත්ථං. තිපදමිදං යුත්තං. නාමානං යුත්තංගෙයා සමාසසංඝෙයො, ගොතිති අගෙයා නසු ච ගොසඤ්ඤා මානුරුපෙතගෙයන භවිතංගි. සථා හි; ගමෙගාදකමාගෙයිති වුගෙන ගමිගාසොදකනති අගෙයා සමිභවති, තොදකසස ගමිග නති; එවමිගාපි සද්දුකුකකමවසෙන නාමානං සමාසො යුත්තංගෙයාති අගෙයන භවිතංගිනති තනන, අඤ්ඤසස සමාසසංඝෙයො ඤාපකසස සොගසසාභාවගො, නාමා නාමගහගණ්ඤස යුත්තංගෙයා ගහගණ්ඤනනරිකෙනපි සමිබ්භො ගොති, භවති ච අනාරිකා නමපි සමිබ්භො 'සිරසා පසුමහිධාවනාමාවහනති භවමඤ්ඤති' ති ආදිය. අසං ගෙයනගෙයා, සිරසා ගවමාවහනති පසුමහිධාවනාමඤ්ඤතිති, වුගනමි වෙනං,

"සෙන සසස හි සමිබ්භො දුරභිමි ව තසස නං, අනුගො භාසමානානං ආසනනනනමකාරණ" නති.

අනුකුකමානුරුපවසෙන වා වවනං සොගපිභාගත්ථං, තථා හි; "නාමානං සමාසො" ති එකං යුත්තං, තසසගෙයා නාමානං සමාස සංඝෙයො, ගොතිති. තෙන කි. සිජ්ඤාතිති වෙ? අයුත්තංගෙයානමි සමාසසංඝෙයො, ගොති. අයුත්තංගෙයො ගොති, අවනුබුලොකිනාති වුගාති, අසසබ්ගොථි, අලවණ්භොථිනඤ්ඤ, න ච සොගපිභාගාභුථ සසිභිගො, 'යුත්තං දෙවදගෙනන, බ්ගො සඤ්ඤදගෙනා' ති ආදිය තිසසමෙතා ගොති. නසුපසගහනිපානපුබ්බිකානමපි සමාසානං සමිභවා ඊසෙසාභිධාවනමකනාබ්බිභිග නාමගහගණ්ඤනති. තනන, ගහග ගෙසමි ගහණ්ඤ, සංඝමි හි ගෙ අනානං. නමගෙනා නාමසද්දුභිධොභාවමිභුභවති. තථා හි; නාමං නාමිකමි.

* ඤාදගො පවතිසිපි, මරභ † චුලොකකාතිති, දිකති

නාමධර්මයන්හි එක් නාමග්‍රහණයක් සබ්බවි සමගතියා, න වෙච්ච සත්තා මහතාං අවිසේසෙන ගතිතර්‍යා ආවුතසසපි ගහණං සියාති, සමාසාධිකාරණා, න හි ජබ්බිධොපි සමාසො ආවුතසෙසු දිය්‍යති, දසසච්ච භො පමාණං.

අඵ චා, නාමග්‍රහණයන්හි ව්‍යවහාරිකයාගේ දුර්වලතාවය ව ගතිතා, ව්‍යවහාරිකයා පසති නාමං, උපචාරවසෙන උපසග්‍ගතිපා තාති, උපසග්‍ගතිපාතාති හි නාමං විස නාමෙත් සපිං සමසනතො නාමස්ථෙතතො නාමවිගතියත්සත්තර්‍යා* ච නාමසද්ධතො නාමවොහාරමනුභවන්ති 'සිහොසං මානවිකො' ති යථා

අපි ව ලිඛිතනාමපාටිපදිකසද්ධතං සමානත්තො "ලිඛිතභේ පඨමා' ති එක් කෙසං ගහණයො නාමග්‍රහණයන්හි තෙසවි ගහණං සත්තා සු මනතුං ගච්ඡු චා, නාමග්‍රහණයන්හි පසතිනාමාන මෙව ගහණං, නසු අවොචුමහා 'නසුපසග්‍ගතිපාතසුබ්බිකානමිපි සමාසාධං සමිහාචා' ති ආදි සච්චං චුතො, තථාපි න දෙසො ජජිසා තතිසථාභෙ සමිහුතර්‍යා, නාමානන්ති එක් හි "ජජි වෙ ති තතිසභේ ජජිති සත්තා වර්තාං, තෙතාසමභේ සමගචති, සුබ්බි තතරෙති නාමෙති සපිං සමගතස්ථා නාමතිපාතොපසග්‍ගා සමාස සංඝස්ස භොනති, න ව විසේසසසස කසපි අභාවතො අඤ්ඤා හිපි සමගතස්ථා නාමතිපාතොපසග්‍ගා නාමෙති සපිං සමාසසඤ්ඤා භොනති සත්තා වර්තාං, සුතභානියා වෙච්ච අසුතපරිකප්පස වෙතානධිපෙතර්‍යා යථා 'ගගචා ධම්මං දෙසෙති, දෙවමග්‍රසසා පතිමානසිංසු' ති චුතො තං ධම්මන්ති විඤ්ඤාසති එවමිධාපි නාමතිපාතොපසග්‍ගා සෙති නාමෙති සපිං සමාසසඤ්ඤා භොගති, තෙසෙවච්ච සමගතස්ථාති විඤ්ඤාසති

සමාසෙති ගරුසඤ්ඤා කරණං සසඤ්ඤිතාවර්ධිතස්ථා, සො හි සුතතස්ථා සමාසිසතිති සමාසොති චුච්චති, දුර්වලසා සමසනං, සද්ධසමසනං අපසමසනං, තමිපි දුර්වල ඉතාසමාසෙ පරිපුණ්ණ ඤ්ඤාව ලබ්බති, අභුතසමාසෙ පන අන්තර්ගතඤ්ඤාව විගතති ලොපාභාවතො, විගතතිලොපාභාවෙපි එකපදභූතමනතො, තත්ථාපි චා තං දුර්වල පරිපුණ්ණඤ්ඤාව ලබ්බති, අඵ සුතතස්ථොති කොසං සමාසො? සුතො අතො = සුතතස්ථො අඵ චා සුතතො අතො සස = සොසං සුතතස්ථොති කිං තෙන සදි සුතො අතො සුතතස්ථො, නාමානං සො සුතතස්ථො සො සමාස සඤ්ඤාභොතිති සියා තතො කිමානානන්ති වෙ? අන්තර්ගත "තතිතසමාසකිතකානාමංචාතවෙතුතාදිසු ච, කවිසමාසනග්‍රහ තානමසාරෙතො' ති ආදිතා චුතතවිධානං සියාති එවමි ච දෙසො, අතෙ අසමගචතො සද්ධ චුතතවිධානං භොති, නද්ධ හි සද්ධ අසමගචතො අතෙ චුතතවිධානං භොති, 'අන්තර්ගත සුභොති' තද්ධසු, කද්ධ අතෙ අසමගචතො සද්ධ චුතතවිධානං භොති, 'අන්තර්ගතවිධානදිසු, අඵ චා භොතු ඛුබ්බිති, සුතො අතො

° විහිතස්සා ව, සිංහල † කෙසෙව සිංහල

සසස = සො පුතනෙහි, නෙත පසුවැසිවී ගාමං ගතො තිසසා
සාවනිං, සුතං දෙවදනෙතන ඛඩො සඤ්ඤදනො, දුතං දෙති
සමණස්ස සුඛං බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං, ගච්ඡ ඤං සකෙඛති සං
සමණබ්‍රාහ්මණකං උදපාදී, දෙවී රඤ්ඤො, පුරිසො සමුපාහමී,
දෙවදනො, ඩිතො රුකෙඛ සාඛා හතා වාතොත'තෘදීසු සමාස
සඤ්ඤො න හොති, තථා සාපෙකෙඛසු ව 'ඛකාස සෙනාඨි
පතනානී' තෘදීසු, සථි පනමෙකං, තථා හවති ගමකතා
සමාසො 'දෙවදනස්ස ගරුකුල' නතී ආදීසු, තානී තෙසං පුතනානී
තාස පඨොජනානී, විහතතිලොපො වාචාවධානං සථෙච්ඡමඤ්ඤ
තරොනාතභිසමිඛෙඤ්ඤො අසඛිකවිසෙසො පුබ්බපදවිසෙසනං
වලොපොති ඉමාහී සෙගුයොන පඨොජනානී, විහතතිලොපො න
හොති වාකො රඤ්ඤො, පුරිසොති, නෙතරහු රුජපුරිසොති,
වෘචධානං හොති වාකො රඤ්ඤො මාගධස්ස පුරිසොති, නෙතරහු
රුජපුරිසොති, සථෙච්ඡමඤ්ඤොතරොනාතභිසමිඛෙඤ්ඤො හොති වාකො
රඤ්ඤො, පුරිසො, පුරිසො රඤ්ඤොති, නෙතරහු රුජපුරි
සොති, සඛිකවිසෙසො හවති වාකො රඤ්ඤො, පුරිසො,
රඤ්ඤො පුරිසොති, නෙතරහු රුජපුරිසොති, පුබ්බපදවිසෙසනං
හොති වාකො කොසලස්ස රඤ්ඤො, පුරිසොති, නෙතරහු රුජපුරි
සොති, වාලොපො හොති වාකො රඤ්ඤො, පුරිසො ව ගාවො ව
අභස්සා ව, සමණස්ස ව බ්‍රාහ්මණස්ස ව ඛතතිසස ව ගාවොති,
නෙතරහු රඤ්ඤො, පුරිසගාවසසකා, සමණබ්‍රාහ්මණඛතතිසානං
ගාවොති සෙගුයොන වෙතානී, සමාසෙපි හී ඤචි න විහතති
ලොපො අමතං දදොති ආදීසු, වෘචධානං අපුතගෙයක ගාථානී
ආදීසු, සථෙච්ඡමඤ්ඤොතරොනාතභිසමිඛෙඤ්ඤො හොති ආනිතග්ගී
අගනිතොතෘදීසු, පුබ්බපදවිසෙසනං දෙවදනස්ස ගරුකු
ලනතී ආදීසු, කිම්පනිමෙසං පුතනානීගාවමානච්ඡනානමණ්ඨානී
ධානං වාවනිකං, අථ සභාවපපසිඛනනී සභාවපසිඛමණ්ඨානා
දෙසතො, සදී අභො ආදිසෙසුං, අනවචානපසසෙයා සියා,
අථං හී නිදදීසසතා කෙනවී සභෙද්දනෙහො නිදදීසිතඛෙඛා සියා,
භස්ස වාඤ්ඤොත භස්ස වාඤ්ඤොතෙති කිච්චවගෙ හවතා සභා
වපසසිඛමණ්ඨානීධානනතී, සතො අඤ්ඤපදසෙඨසු ඛුබ්බිති වුතො,
අපච්චසංසථාදිකෙ ණණ්ඨාදගොති න කෙ ආදිසනතී, අථ වො
තෙසං සද්දනං තෙඤ්ඤෙසු සමභිතිවිචානං නිමිතතාභාවෙනඤ්ඤා
ඛකත* මාරඛං, තප්පවිරුපකං ගෙතං, සදීදං පකතිඤ්ඤාදී
විතාගං දරොසඤ්ඤා නිපථාදිසමානං, න හී කෙනවී විතතසමුච්චිතස්ස
වවිසොසස පකතිඤ්ඤාදිවිතාගවිකපපනං පුතනනතී සදීසභා
වපසසිඛං, † කඤ්ඤා සභෙඛිකා අභොගමො න හොතිහී පච්චසනතර
වෙකලුතො, පඨෙපදෙසං හී සුචා ඉමස්සාභිධානනතී, සඛෙකත
කරණමණ්ඨානීගමනගෙහු, සදී හං විතාපි සඛෙකමණ්ඨානීගමො
සියා, කිං පඨෙපදෙසො කරිසානී, ‡ සො හී වදෙසා 'පුරුඤ්ඤො

* නිකායානෙතකමාකං, මර † පුතනදිසභාවසසිඛං සිතල
‡ කිරිසක, මරච්ච

සුරියෝ උග්‍රභව්‍යන්, පවිල්මෙන අස්ථං ගව්‍යන්, මධුරෝ ගුලෝ, කවුක් සිඛිතීවෙර' නති, ගෙන කී වුතතං සියා, තස්‍යා පරමස්මින භිධාචිකා ලොකසමෙකතමනතිසකමිකා වුතතතසෙතස්ථාඛිගමෝ වෙදිතමෙඛා

අඤ්ඤාථා මාගධිකසස වචනසස සභාවනිරුතති භාව න සමභ වෙසා, පුරිමපඤ්ඤාතති පවිල්මපඤ්ඤාතතිසකෙඤ්ඤව අනුපතනිතා දිකං අභිකථාවචනව විරුඛං සියාති, වාවගිකමතතාභිධානතති කෙචි ගෙ අකධිනිකොචනපාණ්විකාරෙහිපි සමිඛිගනාබිතො තප්පකාසනවස්ථානං නානවච්චාතප්පසමෙභා සියාති සමාචිකඛනති කී. තෙසං ගෙ සුතතස්මිභාවමුපගව්‍යන්තා පඤ්ඤාවතතතො අපේ සුතතස්මිභාවමුපගව්‍යන්ති, අථ තෙති කී. තෙන සදිපඤ්ඤාවතතතො අපේ සුතතස්මිභාවමුපගව්‍යන්තො, රුජපුරිසමා කෙහිති වුතො පුරිසමිතතසෙසවි ආනසනං ගවෙසා, තථා වාපි භිමාකෙහිති වුතො අපවිමිතතසෙසව්‍යානසනං, අථ අපඤ්ඤාව වතතතො අපේ සුතතස්මිභාවමුපගව්‍යන්තො, උභිතනවස්මිපසස විජ්ජානනා බ්‍රහ්මවචනං සියාති කිමිතෙචි බාධෙඤ්ඤන්* සදි පධිමෙ පඤ්ඤාවතතතො අපේ සුතතස්මිභාවමුපගව්‍යන්තො, බාලුකං සුතතං, එවං හි ලොකෙ දීසසති සුරියො පරකමමිති පචතතමාතො සසං කමමි. පඤ්ඤාතති තං සථා තව්‍යකො රජක කමමිති පචතතමාතො සසං තව්‍යකකමමි. පඤ්ඤාතති, එවං සුතතං, සමො රුජසඤ්ඤා පුරිසමෙ වතතමාතො සසන්. පඤ්ඤාතො, වාපි භිමසඤ්ඤා ව අපවිමෙතති නනු අවොමුභා රුජපුරිසමාකෙහිති වුතො පුරිසමිතතසෙසව්‍යානසනං ගවෙසාති ආදි වුතතං, තථාපි න දෙසො, පඤ්ඤාතොපි හි සො සකත්ථං නාවචනං පඤ්ඤාතො, සො පඤ්ඤාතොපි සකත්ථො, තඤ්ඤාතො තං සථා තව්‍යකො රජකකමමිති පචතතමාතො තව්‍යකකමමිතතං පඤ්ඤාතති, න ගසනඋකකාසනවිපිතාදිති,† න වාසමෙතො සද්ධවිතෙති විසෙස තං නාමි, නාමි න පඤ්ඤාතති

අථ වා, අභිසංගො විසෙසනං ගවති, තං සථා, ගෙලසවො, දධි සවොති ආදිසු පරිකිමෙණ්දිපි හි ගෙලෙ දධිමුත් වාස්මසතො විසෙ සනං ගවතිති විසමිදං නිදසසනං, ගවති හි තන් සඤ්ඤාවතති නිමිතතං, ක්වි සගො විසෙසනං සමභවති, උදි හි ගෙ අග්භාච්චි සනාසෙසනා නාද්විකෙරව්‍යලලසෙන පකඛාලෙඤ්ඤා, න සමභවති විසෙසනනති අථ සථා 'සුඤ්ඤාවතොචනං, පාඨිසසවො, ගතො පවිච්චි, පසාදනසමුග්ග' නති ආදිසු සුඤ්ඤාදිසු භොති ව අපඨිගෙසුපි විසෙසනං අභිසංගො සමභවති, එවමිභාපිති න දෙසො

අථ වා, රඤ්ඤාතති වුතත සමිඛි. තං සමිඛිති, පුරිසොති වුතො සමිඛි සාමි, ඉද්දථ රඤ්ඤා පුරිසමාකෙහිති වුතො රුජ පුරිසං නිමිතතති අඤ්ඤාති සාදිති, පුරිසො රුජනා නිමිතතති

* සිමෙච සමෙසං පිලල † දඬිකාදති මරමා ‡ පරිඤ්ඤාතති පාථො

අලංකාරයින් පුරිසෙහි, එවමෙතසී. උභයතො බාවවිජ්ඣෙන සද්ධි ජනාති, සාමි. ජනාතු, න පනඛා පුරිසමාගාසාකසත. සමභවති, සාව තෙසං සුගතන්තා

අඵ වා, සද්ධි පඨමෙ නසපජනිකාවතතායො අභේ සුගතන්තාව වුපතචෙජසද්ධං, බාහුං සුගතං, එවං හි ලොකෙ දිසසති, කොචි භික්ඛු දුක්ඛං භික්ඛං ලභිකා න පුබ්බං ජනාති. සමසොච ජස තීති නනු අචොවුමිතා උභිනනමත්චසස වජ්ජමානතො බසු වචනං සියාති වුගතං, තථාපි න දෙසො, කසමා? න තාව පඨමා බසුචචනං පාසුණ්හි, න හි රුජ පඨමාසමසො, නාපි ජජ්චසු වචනං, න හි පුරිසො ජජීසමසොති, නුභු ව සො අභිතිතො අසො අනොගචපාවිපදිකභෝ ජතොති සබ්බසමපි හි කමිමා දිතං කමමාදිභාවචිනිචුමනො සුමිත්ථාදිභාවො විස ලිඛිතන්තාවො සද්ධ සන්තාතිතො, තස්මා “ලිඛිතභෝ පඨමා” හි පඨමාබසුචච තෙන භවිතබ්බමමාති. තනන, සබ්බාතසෙසකතනමසො, තස්මා අචසචසබ්බාපිකාරිතා විතතනුපපතන් න භොති, සථා රුකඛාදි සද්ධතො සාඛාද්දෙසදමපෙසධකා බසුචචනාසුපතන්ති එවම තෙන සුගතන්තනභෝන භිනනන්තමෙකන්තිභාවො සමාසලකච භන්ති වුගතං භොති. භිනනන්තමෙකන්තිභාවො සමාසලකච භන්ති වෙ, ඵ්ඤ්සලාදිසු කථං? නිඤ්සලාදිතං හි සද්ධතං ගුණගුණී නං සෙච පසාසකතො දුලභධිකරණතා ව න සමභවතිති සුතො සුගතන්තා තසුචබ්බසමාසසඤ්ඤා වා, න හි නිලාදිසද්ධො ගුණී නං පවිපාදෙති, ගුණ නිරුඤ්ඤතො, තථා හි, උසලස නිලකති ආදිසු නිලාදිසද්ධොන ගුණසෙච විඤ්ඤසති, අපි ව උසල සෙසති භෙදනිබ්බත*පජීසොගතො රුකඛසස සාඛාති ආදිසු විස විනාපි වචතෙත භිකතාධිකරණතා සුචියෙඤ්ඤාසච, ගුණගුණී තච භෙදෙ, න ව නිලකති වුගතො ගුණීතො සමචිතමො සමභ වතිති ඵ්ඤ්සද්ධස ගුණචාවකතා සුගතා; නිලසද්ධභිතිතසස හි ඵ්ඤ්ස ගුණීති පඨජීතතො තදබ්බවරණතො† ව සමභවතෙ ගුණ ගුණීතොපි සමචිතමො භොති, ධිසෙ සමචිතතෙ අනභි තො සමචිතමො විස, නාපි සන්තා වරතං එකභවණෙසෙච ගුණ ගුණීතො සමචිතමො භොතිති, න තථා වුමග්ගිභොති, ගුණගුණී තොපි ගහණතාවසමචවරතං. තථා හි; ගුණීසෙච ගුණනි ත සන්තා වරතං, එකසෙච ගුණගුණීවොතාරතාවතො, න වා තෙකන්තිසසකචණ ගහණං සුගතං, එකසෙච විඤ්ඤණස භිකතාරච්චිණ්ඤනංණ අසමචතො, සමචිතතෙ සති ව භිකත සභාවතො, සෙඵ් සබ්බඤ්ඤාගඤ්ඤණසකචණෙ සබ්බවධිමා සබ්බාකාරෙතාතථාගච්චන්ති උභෙඤ්ඤානි, තෙසං තෙ ධිවංපි එකභවණෙසෙච සමචිතතා, තථාපි තෙතෙවතනතිස. සභාවභෙදං පජසති, සද්ධි හි පජතෙසද්ධං, න සො භවති සබ්බඤ්ඤා පිසා, එවචචතනං තනසචචවකතං නිඤ්සලාදිසද්ධතං දුලභධිකරණ

* සද්ධවිකිස වරවෙ † සද්ධපච්චරණතො වරවෙ

තාව න සමභවතිති කුතො සුභාභිතාති, වුවටිනෙ, ඉහ සඥා, අනතනො අසං වදති, තෙන සමිච්චෙතව, තථා හී , ලාඛාරතතච්චි රතනසඥාන වුවටිති, තංසමච්චෙතං සුභං තංසමච්චෙතාපි ඵලිකා, එවං නිලාදිසඥාපි නිලාතනාදිසඛිතං නිලාදිසාමඤ්ඤා වදති, තදඛිචානගුණං, තසානිච්චිතදඛිචෙ, තථා උපපලාදිසඥාපි උපපල තනාදිසඛිතං උපපලාදිසාමඤ්ඤා වදති, තදඛිචානගුණං, එවච තඛා ජනිතදඛිචපදාඤ්ඤානච්චි න කොපි විරෙඛො සමභවති, කෙපි හි යාස ජනියා කිසදුලාදිසඤ්ඤානගෙදෙන රසදිසාදිපමාණ්ණෙ ආදන කාලසාදිවිච්චාණ්ණෙදෙනව භිතනසුපි ගොපිණ්ණසු එකා ඤාසමච්චෙතා බුච්චි සජාසති, දුලසඤ්ඤානාදිසු* ගවසසකාදිසු ච භිතනාකාරසමච්චෙතා බුච්චි, සා ජනිගුණකිරියාසදිච්චාසඥාති පකා පිසභිති සමාපිකඛිතති, තච ජනි තෙසෙව බුද්ධිසමුද්ධිසභිසනති දිපෙතති, සාමඤ්ඤානාමානි කෙපි, ආකභිති කෙපි, පකභිති කෙපි, විපරිතාදිඛෙමො විපසුභතසඛිතාගෙති කෙපි, තථා පචගාඛිකු සතනානොති කෙපි, මෙතනාදිවිසසතනපණ්ණතති විස අභිතනා කාරසමච්චෙතාබුච්චිසඤා පණ්ණතතිවිසඤාති ච ආචරියා, තච්ච පුරිමවාදිකං ගවාදිජනිසඥාන පචතතිතිච්චතමනපෙභ්ඛිකා ජනිසෙචාභිසිසති, පිණ්ණා තදභුගතතනා, නිලාදිගුණසඥා නාපි නිලාතනාදිසඛිතා ජනිසෙව, ගුණදඛිතාදිති තදභුගතතනා, පචති ගුණතනාදිතාපි කිරියාසඥාන ජාකසාමඤ්ඤාදිසඛිතා ජනිසෙව, අග්ගිආලිච්චනථාලාභෙසඤ්ඤාසෙවනාදිකා තදභු ගතතනා පුසෙසාතනාදිති සදිච්චාසඥාතිපි පුසෙසාමඤ්ඤාදි සඛිතා ජනිසෙව, බාලකොමානදිභෙදෙන අනාතියො විනත ගතනාදිභෙදෙන භිතනානි තදභුගතතනාති වණ්ණනානං සදි සඥා අනතනොසෙවච්චි වදෙසඤ, ත තෙතානුගතා, තෙසං තදභුගතසාච්චතතො ගාපමානෙජනි දුසෙත ජනිමතනෙස චානසතසසෙධො පියා, න ච ජනිසමානෙඤා සතනා, ගාචමා

අභේදයන් පුර්වසෙති, එවමෙනසමී. උභයතො බ්‍යවච්ඡිතො යදි ජහාති, සාමි. ජහාතු, න පනබා පුර්වමනාසානසන. සමහවති, සාව නෙසං සුගතන්තා.

අඵ වා, යදි පතීමෙ නපපජනිතාවනතො අභේ සුගතන්තාව වුපහවෙඡ්සදුං, බාලාං සුගතං, එවං හි ලොකෙ දියසති, කොචි හිනඛු දුරියං භික්ඛං ලභිතො න පුබ්බං ජහාති. සමයොව ඡස නීති නඤ අවොවුමිභා උභිනනමඡ්චසස විජජමානතො බහු වචනං සියාති. වුගතං, තථාපි න දෙසො, කස්මා? න තාව පඤ්චා බහුවචනං පාසුජනී, න හි රුඡ් පඤ්චාසමඤ්චො, නාපි ඡභිබහු වචනං, න හි පුර්වො ඡභිසමඤ්චොති. නඤ ව සො අභිනිතො අඤ්චො අනොගධපාපිපදිකඤ්චො ඡතොති සමෙබසමපි හි කමමා දීනං. කමමාදීභාවනිඡ්චුගොතා පුභිඡ්චාදීභාවො විස ලිඛනන්තාවො සදු සන්ථාතිතො, න ඤා “ලිඛනඤ්ච පඤ්චා” හි පඤ්චාබහුවච නෙන හවිතබ්බමෙවොති. තනන, සබ්බාතසෙසකතනමඤ්චො, තස්මා අවසවසබ්බාසවිකාරිතා විතනනුපපතන් න හොති, යථා රුකතාදි සඤ්චො සාධාදිභෙදමපෙකන්තො බහුවචනානුපපතන්ති එවම නෙන සුගතන්තහභෙඡ්ච හිනනන්තමෙකකන්තාවො සමාසලකව ඡ්චනති වුගතං හොති. හිනනන්තමෙකකන්තාවො සමාසලකව ඡ්චනති වෙ, භීලසලාදිසු කථං? භීලසලාදීනං හි සඤ්චනං ගුණගුණී නං යෙව පකාසකතො ඤාලාසිකරන්තො ව න සමහවතිති ඤාතො සුගතන්තො හපවිබ්බසමාසසඤ්චො වා, න හි භීලාදිසඤ්චො ගුණී නං පවිපාදෙති, ගුණ භීරුලාභතො, තථා හි; උපලස භීලනති ආදිසු භීලාදිසඤ්චො ගුණෙයෙව විඤ්චොති, අපි ව උපල සෙසති හෙදභිබනන*ඡභිසොගතො රුකතස්ස සාධාති ආදිසු විස විනාපි වචනෙන හිනනාසිකරන්තො සුච්ඤ්චොසව, ගුණගුණී නව හෙදො, න ව භීලනති වුගතො ගුණීතො සමධිගමො සමහ වතිති භීලසඤ්චො ගුණවාවකතා සුගතො; භීලසඤ්චොසිතිසස හි භීලසස ගුණීති පභිභිතතො තදබ්බභිවරන්තො† ව සමධ්‍යතො ගුණ ගුණීතොපි සමධිගමො හොති, ඛිචෙ සමධිගමෙ අහි තො සමධිගමො විස, නාපි සකතා වහතුං එකකවචෙයෙව ගුණ ගුණීතො සමධිගමො හොතිති, න තථා වුමහිතොති, ගුණගුණී තොපි ගහන්තමෙවහවතො, තථා හි; ගුණීයෙව ගුණෙති හ සකතා වහතුං, එකසෙසව ගුණගුණීවොකාරතාවතො, න වා නෙකන්තමෙකකවචෙයෙව ගහන්තො, එකසෙසව විඤ්චොසස හිනනාරමිඡ්චගහභෙඡ් අසමන්තො, සමධිගතො සති ව සිගත සතාවතො, කෙච් සබ්බාඤ්චොගුණෙසසකවචෙයෙව ඛිචෙ ඛිචො සබ්බාකාරෙතාපාඨොගච්ඡනතිති උචෙච්චනති, තෙසං භෙ කිචාපි එක කවචෙයෙව සමධිගතො, තථාපි තෙනෙනවගතතිසං සතාවභෙදං පජභනති, යදි හි පජභසදුං, න සො භහවා සබ්බාඤ්චො සියා, එවමවචගතන්තන්තවාවකතං භීලසලාදිසඤ්චො ඤාලාසිකරන්

* භේදකවකික වරවෙ † සද්ධාච්චරතො වරවෙ

තාව භව සමභවතිති කුතො සුභාසිතාති, වුවවතො, අහ සඥා,
අනතතො අසං වදති, නෙතන සමිචෙතව, නථා හි ; ලාඛාරනතවපි
රතනසඥෙන වුවවති, තංසමචෙතං සුභතං, තංසමචෙතාපි එළිසා,
එවං ඵලාදීසඥපි නිලනනාදීසඛාතං ඵලාදීසාමඤ්ඤං වදති,
තදඛිචානගුණං, තසසතිනිතදබ්බව, තථා උපපලාදීසඥපි උපපල
තනාදීසඛාතං උපපලාදීසාමඤ්ඤං වදති, තදඛිචානගදබ්බව, එවච
සඛා ජනිතදබ්බපදඤ්ඤානවපි න කොචි විරෙඛධො සමභවති, කෙචි
හි යාස ජනිතා සිසුලාදීසඤ්ඤානගෙදෙන රසසදිභාදිපමාණතෙ
අදන සාලසාමාදිවිචාණතෙදෙනව හිනෙතනසුපි ගොපිචෙඛසු එතා
සාරසමිචෙතා වුවි සජාසති, ඵලසඤ්ඤානාදීසු* ගවසසනාදීසු ව
භිගතාසාරසමිචෙතා වුවි, සා ජනිතණ්ඤිතසාසදිවජාසඥෙහි පසා
පිසතිති සමාවිනිනති, තච ජනි, නෙතෙව බුද්ධිමත්තදීපනීසතරී
දීපෙනති, සාමඤ්ඤනාමාධි කෙචි, ආකතීති කෙචි, පසතීති කෙචි,
විපරිතාච්චිචො විපසුභාසඛාතෙහි කෙචි, තථා පවතතඛිනි
සතතානොති කෙචි, මෙතනාදිවිසසතතපණ්ණතති විස අභිතතා
සාරසමිචෙතාවුවිවිසසො පණ්ණතතිවිසසොති ව ආචරියා, තස
සුරිමවාදිතං ගවාදිජනිසඥෙන පවතතීනිවිතතවතපෙභනිතා
ජනිසෙවාවිසසති, පිණො තදනුගතතතා, ඵලාදීගුණසඥ
නාපි ඵලනනාදීසඛාතා ජනිසෙව, ගුණදඛිතාදීති තදනුගතතතා,
පවති ගුණනිතදීතාපි කිරියාසඥෙන පාසසාමඤ්ඤදීසඛාතා
ජනිසෙව, අනහිආලිමපතථාලාභෙපඤ්ඤසසෙවතාදීසා තදනු
ගතතතා, ඵුසොතනදීති යදිවජාසඥෙහිපි ඵුසසාමඤ්ඤදී
සඛාතා ජනිසෙව, බාලකොමානදීපෙනෙන අනතවිසො විනන
ගතතාදීපෙනෙන භිතතාති තදනුගතතතාති වඤ්ඤනානං
සදි සඥා අනතතොසෙවභි. වදෙස, න තෙතානුගතා, තෙසං
තදනුගතසාවචනතො ගාච්චානෙජනි වුසො ජනිමතතෙස
වානසතසසෙධො පියා, න ව ජනිසමානොධං සතතා, ගාවමා

අලංකාරයේ පුරුදු සේ, එවමෙහි සම්. උගතයෝ බැව්වල් නොහැරී සිටී
ජනාති, කාමි. ජනාතු, නි පනඩා පුරුදු මනා සැසැත්කමකි. සමහරවිට,
සාව හෙසං පුනතනිතා

අළු වා, සද් පභිමේ නිපපජනිතාවතතනො අනේ පුනතනිතාව
මුපගවේජසුං, බාලාං පුනතං, එවං හි ලොකො දියසනී, කොච්චි
හිනු උත්තං හිනං ලභිතා න පුබ්බං ජනාති සමයොව ජස
නීති නනු අවොවුමිතා උභිනනමිත්වසස විජ්ජානනා බහු
වචනං සියාති වුතං, තථාපි න දොසො, කසමා? න නාව පඨමා
බහුවචනං පාපුණ්නී, න හි රුජ පඨමාසමයො, නාපි ජජීබහු
වචනං, න හි පුරුසො ජජීසමයොති. නනු ව සො අභිනිතො
අනො අනොතාගධපාපිපදිකයො ජනොති සමබ්බසව්වි හි කමිමා
දීතං කමිමාදිතාවිචිත්වුතො පුමිත්තාදිතාවො විය ලිඛිතනිතාවො
සද සනාතිතො, න ච “ලිඛිතයො පඨමා” හි පඨමාබහුව
නෙන හවිතබ්බමෙවති නනන, සමිකාතසෙසකතනමයො, ආභො
අවසවසබ්බවිකාරිතා විතනතුපපනත් න හොති, යථා රුකිතාදි
සගුතො සාධාදුකෙදමපෙහධිතා බහුවචනානුපපනතිති එවම
නෙන පුනතනිතනෙණන හිනනනානමෙකනිතාවො සමාසලකබ
ණනති වුතං හොති හිනනනානමෙකනිතාවො සමාසලකබණ
නති වෙ, නීලපලාදිසු කථං, † නීලපලාදිතං හි සද්දං. ගුණගුණී
නං යෙව පකාසකතනා දාලකධිකරණනා ව න සමහරවිටී කුතො
පුනතනිතා නපවිබ්බමාසසඤ්ඤා වා, න හි නීලාදිසද්දො ගුණී
නං පවිපාදෙති, ගුණෙ නිරුඤ්ඤානා, තථා හි, උපලසස නීලනති
ආදිසු නීලාදිසද්දොන ගුණෙයෙව විඤ්ඤාසති, අපි ව උපල
සෙසති හෙදතිබ්බන* ජජීසොගතො රුකිතසස සාධාති ආදිසු
විය විනාපි වචනෙන හිනනාධිකරණනා පුච්ඤ්ඤාසව, ගුණගුණී
නව හෙදො, න ව නීලනති වුතො ගුණිතො සමධිතමො සමහ
විභිති නීලසද්දසස ගුණවාවකතා පුනතා නීලසද්දහිනිතසස හි
නීලසස ගුණීති පභිනිතනා තදබ්බවරණනො† ව සමධිතන
ගුණෙ ගුණිතොපි සමධිතමො හොති, බ්බමෙ සමධිතනෙ අනා
තො සමධිතමො විය, නාපි සනතා වරතං එකකමෙණයෙව ගුණ
ගුණිතො සමධිතමො හොති, න තථා මුමාහිතොති, ගුණගුණී
කොපි ගහණකතවසවිතවතො තථා හි, ගුණිතෙව ගුණෙති න
ස ඤ්ඤා වරතං, එකසෙව ගුණගුණීවොහාරතාවතො, න වා
නෙකසවසසකතමෙණ ගහණං පුනතං, එකසෙව විඤ්ඤාණසස
හිනනාරමිණගහණෙ අසමධිතතා, සමධිතතෙ සති ව හිනන
සසාවතා, නෙච්ච සධිඤ්ඤාගුණෙසසකතමෙණ සබ්බධිතො
සධිතානෙතොපථවගවජනති විරෙඤ්ඤානි, හෙසං හෙ කිචාපි
එකධිතෙණයෙව සමධිතතා, තථාපි නෙතෙවතනතිසංසාවසෙදො
පජඤ්ඤා, සද් හි පජඤ්ඤා, න සො හතවා සධිඤ්ඤා සියා,
එවච්චතනානිතනනිතාවතා නීලපලාදිසද්දං දාලකධිකරණ

* දෙවනවන වර්ෂ † හදපාසවරණනෙ වර්ෂ

තාව න සමභවතිති කුතො පුතතාන්තාති, චුච්චතො, ඉත සඥො ; අතතතො අත්ථං වදති, තෙන සමචෙතව, තථා හී ; ලාඛාරතතච්චි රතතසඥොන චුච්චති, තංසමචෙතං පුතතං, තංසමචෙතාපි ඵලිකා, ඵචං නීලාදීසඥොපි නීලතතාදීසඛාතං නීලාදීසාමඤ්ඤං වදති, තදඛිඨාතගුණං, තපානිඨිතදඛිච්ච, තථා උප්පලාදීසඥොපි උප්පල තතාදීසඛාතං උප්පලාදීසාමඤ්ඤං වදති, තදඛිඨාතදඛිච්ච, ඵචච සඛා ජාතිදඛිච්චපදඤ්ඤාතච්චි න කොපි විරුධො සමභවති, කෙවි හි සාස ජාතියා කිසපුලාදීසඤ්ඤාතභෙදෙන රසසදීසාදීසමාණ්ණෙන දෙන සාලසාමාදීවණ්ණහෙදෙනව හිතෙනපුපි ගොපිණ්ණපු ඵකා සාරසමචෙතා බුඛි සජාසති, පුලසණ්ඨාතාදීපු* ගවසසකාදීපු ව හිතතාසාරසමචෙතා බුඛි, සා ජාතිගුණකිරියාසදීවණ්ණසඥොති පසා පියභිති සමාපිකඛිතති, භව ජාති, තෙසෙව චුච්චමච්චුසභිසන්ති දීපෙතති, සාමඤ්ඤාතාමාති කෙවි, ආකභිති කෙවි, පකභිති කෙවි, විපරිතාච්චචෙමා විපසුතතසඛාතෙති ජකභි, තථා පචතතඛිච්ච සතතාතොති කෙවි, මෙතතාදීවිසසතතපණ්ණතති විස අභිතතා සාරසමචෙතාබුඛිවිසසො පණ්ණතතිවිසසොති ව ආවරියා, තඤ්ඤ පුරිමචාදීතං ගචාදිජාතිසඥොන පචතතිනීලතමතපෙකභිඨා ජාතියෙචාභිච්චසති, විණ්ණො තදභුගභතතා; නීලාදීගුණසඥො තාපි නීලතතාදීසඛාතා ජාතියෙව, ගුණදඛිඨාදීති තදභුගභතතා; පචති ගුණතතාදීතාපි කිරියාසඥොන ජාතසාමඤ්ඤාදීසඛාතා ජාතියෙව, අනිආලිච්චතථාලාභෙපණ්ණදකසෙවතාදීකා තදභු ගභතතා; පුසෙසාතාදීති සදීවණ්ණසඥොතිපි පුසසසාමඤ්ඤාදී සඛාතා ජාතියෙව, බාලකොමාරදීහෙදෙන අතතච්චෙසා විතත ගතතාදීහෙදෙන හිතතාති තදභුගභතතාති වණ්ණණ්ණතාතං සදී සඥො අතතතොසෙවත්ථං වදෙසා, න තෙනානුගතා, තෙසං තදභුගභතසාච්චතතො ගාච්චාතෙභිති චුච්චතො ජාතිමග්ගසෙස වාතසතප්පසචෙතා පියා, නච ජාතියචාතෙතො සකතා, ගාච්චා තෙභිති චුච්චතො පිණ්ණචාතෙතො න චචතකරෙ පියා; සද පන තෙනානුගතච්චි වදතිති පච්ඤ්ඤාතා, තද්දතෙසං න කොපි විරුධො, සථා හී; විරුද්ධමචෙතං ජලාදීක. චරුද්රුපාපතන විරුද්ධසඥොතාභිච්චසතො, ඵචං ජාතීරුපාපතනමචෙවදං දඛි ගුණදීසං තෙන තෙනාභිච්චසති, කෙවි පන ජාතියඥදීති දඛිච්චෙ වාභිච්චසති, ඉගරෙ ධු තඛිච්චසසකා, සථා ගුණසඥොතචුච්ච චාතොපි රසො සමඤ්ඤාතෙ පිතසස ජිවතාපුපභිතච්චතොපි ගුණසසතතාඤ්ඤාති විසෙසෙති, ඵචං ජාතියදසොපි තෙන තෙනා චුච්චමාතච්ච තං තං දඛිච්ච. විසෙසන්තිති අමඤ්ඤාති, තෙපි දඛිඨා නුගභතතා ජාතියදීතං තෙන තෙනාභිච්චාච්චච්චසති, අඤ්ඤථා පාණ්ණ න ගතතඛිච්චාති චුච්චතොඵකොසෙව පාණ්ණ න සතතඛිච්චා පියා, තෙනතෙර, තසා තෙසච්චි තංසමචෙතච්චි සඥො වද තිති චුච්චමාතෙ න කොපි විරුධො පියා. ඵචචෙකසෙව

* සලාසණ්ඨාතාදීඤ්ඤ වර.

අදහස් ඇති පුරිසෙති, එවමෙනයමී. උභයතො බාවච්ඡිනෙන යදි
ජහාති, කාම. ජහාතු, න පනවා පුරිසමිතාසසානසන. සමභවති,
බාව නෙසං සුගතභිතා

අඵ වා, යදි පභිමෙ නපපජනිඤාවතතතො අභේ සුගතභිතාව
මුපගචෙජය්‍යා, බාග්‍රහං සුගතං, එවං හි ලොකෙ දියසති, කොචි
භික්ඛු පුභිසං භික්ඛං ලභිඤා න පුබ්බං ජහාති සමයොව ජය
භිති නනු අචොචුච්ඡා උභිනනමිඡවයසස විජජමානතතා බහු
චචනං සියාති වුගතං, තථාපි න දෙසො, කසො? න තාව පඵමා
බහුචචනං පාපුජාති, න හි රුජ පඵමාසමයො, නාපි ඡජිබහු
චචනං, ත හි පුරිසො ඡජිසමයොති, නනු ව සො අභිතිතො
අයො අනොගධපාචිපදිකයො ජතොති සබ්බසමිති හි කමමා
දින. කමමාදිතාවචිඡාමුගො පුභිඡාදිභාවො විස ලිචගභිතාවො
සද්‍ය සනාතිනො, ත වො “ලිචගභිතාවො” හි පඵමාබහුචච
නෙන භවිතබ්බමෙචාති. තනන, සබ්බාතසෙසකතතමයො, තසො
අවසවසබ්බසච්ඡාරිතා විභතතපපතති න හොති, යථා රුකඛාදි
සද්දතො සාධාදිභෙදමපෙකඤා බහුචචනානුපතතිති එවම
නෙන සුගතභිතගණන භිනනභිතමෙකභිතාවො සමාසලකච
ණනති වුගතං හොති භිනනභිතමෙකභිතාවො සමාසලකචණ
නති වෙ, නිලුපලාදියු කථං? නිලුපලාදින. හි සද්දතං ගුණගුණී
නං යෙව පකාසකතතා භුලුභිකරණතා ව න සමභවතිති කුතො
සුගතභිතා තපච්චබසමාසසඤ්ඤා වා, න හි නිලාදිසද්ද ගුණී
නං පච්චසාදෙති, ගුණ නිරුලුගතතා, තථා හි, උපලසස නිලුනති
ආදියු නිලාදිසද්දන ගුණයෙව විඤ්ඤසති, අපි ව උපල
සෙසති හෙදනිබ්බන*ඡජිසොගතො රුකඛසස සාධාති ආදියු
විස විනාපි වචනෙන භිනනාච්චකරණතා සුච්ඤ්ඤසච, ගුණගුණී
නච හෙදෙ, න ව නිලුනති වුගො ගුණිනො සමධිගමො සමභ
වතිති නිලුසද්දසස ගුණචාවකතා සුගතා, නිලුසද්දභිතිතසස හි
නිලුසස ගුණීති පභිභිතතතා තදබ්බච්චරණතො† ව සමිඤගෙන
ගුණ ගුණිනොපි සමධිගමො හොති, ධමෙ සමධිගතෙ අග්භි
නො සමධිගමො විස, නාපි සකතා වචතුං එකකචණයෙව ගුණ
ගුණිනො සමධිගමො හොතිති, න තථා ධුමග්භිනොති, ගුණගුණී
නොපි ගහණකතමසමභවතො තථා හි, ගුණීයෙව ගුණෙති න
සතතා වචතුං, එකසෙසව ගුණගුණීවොභාරභාවතො, න වා
නෙකභිසෙසකකචණ ගහණං සුගතං, එකසෙසව විඤ්ඤණසස
භිනනාරමිණගහණ අසමඡභිතතා, සමභිතො සති ව භිතත
සභාවතා, කෙච්චි සබ්බසද්දාගඤ්ඤසකකචණ සබ්බ ධමමා
සබ්බාසාරෙනාපඵමාගච්ඡනති වරුණනති, තෙසං තෙ කිචාපි
එක කචණයෙව සමධිගතා, තථාපි තෙ නෙවතතතිස. සභාවභෙදං
පජගති, යදි හි පජගෙසු, න සො භගවා සබ්බසද්දා සීයා,
එවමච්චනභිතතභිතභිතාවකතං නිලුපලාදිසද්දතං භුලුභිකරණ

* දේශබ්බස, වරම † සද්දාභිවරණතො, වරම

තාව නිසමහවතිති කුතො සුභතාසිතාති, වුවුවතෙ, ඉහ සද්දො, අතතතො අසං වදති, තෙන සමිච්චතව, තථා හී ; ලාඛාරනතච්චි රනතසද්දොන වුවුවති, තංසමච්චතං සුභතං, තංසමච්චතාපි ඵලිකා, ඵචං නීලාදීසද්දොපි නීලතතාදීසධ්මාතං නීලාදීසාමඤ්ඤං වදති, තදබ්බිතානගුණං, තසාතිසිතදබ්බව, තථා උපපලාදීසද්දොපි උපපල තතාදීසධ්මාතං උපපලාදීසාමඤ්ඤං වදති, තදතිඨාතදබ්බව, ඵචච සත්වා ජාතිදබ්බපදසඨිකානච්චි න කොපි විරොධො සමහවති, කෙපි හී යාස ජාතියා කිසපුලාදීසණ්ඨානගෙදෙන රසසදීසාදීපමාණ්ඨෙ දෙන කාලසාමාදිවණ්ඨෙදෙනව භිනෙනසුපි ගොපිණ්ඨසුඵකා සාරසමච්චතා බුච්චි සජාසති, ඵුලසණ්ඨානාදීසු* ගවසසකාදීසු ච භිනතාසාරසමච්චතා බුච්චි, සා ජාතිගණකිරියාසදීවණ්ඨසද්දොති පකා සීසතිහී සමාපිකඛනති, තච ජාතී, තෙසෙව බ්‍රව්මසමුච්චිසභීසනති දීපෙනති, සාමඤ්ඤනාමාහී කෙපි, ආසතිහී කෙපි, පකතිහී කෙපි, විපරිතාමධමෙථා විසසුභතසධ්මාරොති කෙපි, තථා පචතාබ්බික සත්තානොති කෙපි, මෙතතාදීවිසසත්තපණ්ණනති විස අභිනතා සාරසමච්චතාබුච්චිසසො පණ්ණනතිවිසෙසොති ච ආචරියා, තච්ච පුරිමවාදීතං ගවාදීජාතීසද්දොන පචතතිනීලතමනපෙභ්බිකා ජාතියෙචාභිච්චිසති, පිණ්ණො තදනුගතතතා, නීලාදීගුණසද්දො තාපි නීලතතාදීසධ්මාතා ජාතියෙව, ගුණදබ්බාදීති තදනුගතතතා, පචති ගුජතිතකදීතාපි කිරියාසද්දොන පාකසාමඤ්ඤදීසධ්මාතා ජාතියෙව, අනාආලිමපනථාලකරෙපණ්ණදකසෙවනාදීකා තදනු ගතතතා, පුසෙසාතකදීති සදීවණ්ඨසද්දොතිපි පුසසසාමඤ්ඤදී සධ්මාතා ජාතියෙව, බාලකොමාරදීගෙදෙන අනාමසො විතත ගතතාදීගෙදෙන භිනතානි තදනුගතතතාහී විණ්ණනතාතං සදී සද්දො අතතතොසෙවඪං වදෙසා, න තෙනානුගතං, තෙසං තදනුගතසසාවචනතො ගාලමානෙසීති වුතෙන ජාතිමතතෙසෙව වානසනපසසෙධ්ධා සියා, න ච ජාතියමානෙතං සත්තා, ගාචමා නෙහීති වුතෙන පිණ්ණවානෙතො න චචතකරෙ සියා, සද්ද පග තෙනානුගතච්චි වදනීති පටිඤ්ඤාතා, තද්ද තෙසං න කොපි විරොධො, සථා හී, බිරදීසමච්චතං ජලාදීකං චිරදරුපාපනන බිරදීසද්දොනාභිච්චිසතෙ, ඵචං ජාතීරුපාපනනමච්චෙදං දබ්බි ගුණදීසං තෙග තෙතාභිච්චිසති, කෙපි පත ජාතීසද්දොති දබ්බිමෙ වාභිච්චිසති, ඉතරෙ තු තබ්බිසෙසසා, සථා ගුලසද්දොතාවුව චාතොපි රසො සමකුකාරෙ ජීවතස ජීවතාසුපභීතවතොපි ගුලාසනතාඤ්ඤාති විසෙසෙති, ඵචං ජාතකදෙසොපි තෙන තෙනා වුවුවමාතාව තං තං දබ්බි. විසෙසනතිහී අමඤ්ඤිඪි, තෙපි දබ්බා නුතතතො ජාතකදීතං තෙන තෙනාභිච්චිතවිච්චිසති, අඤ්ඤථා පාණ්ණ න ගතතබ්බාහී වුතෙන ඵෙකොසෙව පාණ්ණ න ගතතබ්බා සියා, තෙනෙර, තසා තෙසච්චි තංසමච්චතච්චි සද්දො වද නීති වුවුවමාතෙ න කොපි විරොධො සියා ඵචචෙකසෙව

සඳුසස අත්තනො අත්ඨසස තංසමචෙතසස ච දීපතතො හොතෙච
 ඨිලුප්පලාදිතං ධුලුප්පකරණතාති, කොහු තිචාරොතා හෙසං
 ඉත්තත්ථාස චෙච තන්තිසිතසමාසසංඝාස ච නහු ච හො
 ධුලුප්පකරණතාදො* විසෙසනවිසෙසිතබ්බිතාවො ච අත්ඨො
 සඳුතො චොපපරිකඨිසමානො න තිඨන්තානකම්මො තථා හී,
 අත්ඨො තාවුපපරිකඨිසමානො න නිඨන්තානකම්මො, නිලසදො
 හී නිලුප්පකරණ චා චහොතො, තදහුත්තධුණදබ්බිසු චා තථුප්ප
 ලසදොපි දබ්බි කතිසං චා තත්ථි සදි තාව ඉණ්ඨතිසා ච දබ්බි
 ජතිසා ච පරිග්ගහො කතො හචෙසා, න විසෙසනවිසෙසිතබ්බි
 හාවො හචෙසා ජතිසා අභිලුත්තා, නාපි ධුලුප්පකරණතා වින්තා
 ජතිතං ඉණ්දබ්බානම්ඨිකරණතො අථ ඉණ්ඨතිසා උප්පලදබ්බි
 සස ච පරිග්ගහො කතො හචෙසා, න විසෙසනවිසෙසිතබ්බිතාවො
 හචෙසා, ඉණ්ඨොණිතො විසෙසනවිසෙසිතබ්බිතාවුපහමිනො,
 න ච ඉණ්ඨතිසා ඉණ්ඨං ඨිපෙඨා දබ්බිසස විසෙසනං සුත්තා, නාපි
 ධුලුප්පකරණතා ජතිදබ්බානම්ඨිකරණසස අඤ්ඤාසසාසම්භවතො,
 අථ ඉණ්ඨසස දබ්බිජතිසා ච පරිග්ගහො කතො හචෙසා, පිසා ධුලුප්ප
 කරණතා උභිත්තං දබ්බිසසාසසම්භවතො, විසෙසනවිසෙසිතබ්බි
 හාවො පන න සම්භවති, උභිත්තඤ්ඤාව දබ්බිහෙදං පටිච්ච
 පචතතනො, ඉණ්ඨතිනච පංඨපසාඨය සංචතතනො, අථ
 ඉණ්දබ්බානං පරිග්ගහො කතො හචෙසා, පිසා විසෙසනවිසෙසි
 තබ්බිතාවො න ධුලුප්පකරණතා, ඉණ්දබ්බානම්ඨිකරණසස අභි
 රණසසාසම්භවතො අථාපි නිලදබ්බිසස උප්පලජතිසා ච පරිග්ග
 හො කතො හචෙසා, හචෙසා විසෙසනවිසෙසිතබ්බිතාවො,
 ධුලුප්පකරණතා ධු න සම්භවති උභිත්තම්ඨිකරණසස අඤ්ඤ
 සසාසාවතො අථාපි පිසා වින්තං දබ්බානං පටිග්ගහොති, න විසෙ
 සනවිසෙසිතබ්බිතාවො සම්භවති, ඉණ්ඨොණිතො විසෙසනවිසෙ
 සිතබ්බිතාවුසම්භවතො, නාපි ධුලුප්පකරණතා, නබ්බිතිච්චුත්තාසස
 ඤ්ඤාසසාසම්ඨිකරණසසාවතො, ඵලං තාවන්තො විසෙසනවිසෙසි
 තබ්බිතාවො ධුලුප්පකරණතාවො ච න තිඨන්තානකම්මොති,
 සඳුතොපි න තිඨන්තානකම්මො කථං? සඳුසස හී විසෙසන
 විසෙසිතබ්බිතාවො අත්ඨතො හචෙසා, නාත්ඨකමො, න හී
 සකො සදො විසෙසනවිසෙසිතබ්බිතාවුච්චුත්තවති, අථ ඛො විසෙ
 සනතො චාත්තොතො විසෙසනං, විසෙසිතබ්බිතො චිත්තොතො
 විසෙසිතබ්බිතති අත්ඨාරතං† විසෙසනවිසෙසිතබ්බිතාවුච්චුත්තව
 ඨා සකො ධුලුප්පකරණතාවුච්චුත්තවෙසා අථ කිචන්තං විසෙසනං
 විසෙසිතබ්බි චා පරිග්ගහොති සඳුසසත්ඨාරතො විසෙසන
 විසෙසිතබ්බිතාවො හවතා පටිකපිතො සදි තාව ඉණ්දබ්බාහී
 ඛෙසසස, කපි ඉණ්ඨන්තො දබ්බිවන්තො ච ධුලුප්පකරණතා,
 ඵසවිහන්තො ච තත්ථි ජඨිසච්චවතො, 'පචසස නිල'න්ති
 සථා, අථ ජතිඉණ්ඨිධාසකසස, ඵචමපි ජතිඉණ්ඨා විසෙසන

* හඤ්ඤාසසාසම්භවතො චිත්තො † චාරිතං චිත්තො

විසෙසිතබ්බිභාවානාවතො *තද්දීපකාතං විසෙසනවිසෙසිතබ්බි
භාවො දුරතරවතති, ඝිනනාසිකරණනා ච වුත්තකසෙනෙච සමභ
වති, අථ ගුණජනිදබ්බජනිවාචකසස; උභිනනවිසි ජනිතං දුරප
ගභො විසෙසනවිසෙසිතබ්බිභාවො භිනනාසිකරණභාවො ච තාදී
සොච, එවං සද්දුභොපි විසෙසනවිසෙසිතබ්බිභාවො තුලුපසිකරණ
භාවො ච න නිජ්ඣානකඛමොති

තසෙච්චවුභිනනං සද්දුනං තුලුපසිකරණභාවං විසෙසනවිසෙසි
තබ්බිභාවෙතෙ සංවච්ඡෙණන්තති, කථිචුප්පලසදෙදු පවත්තමානො
සබ්බුප්පලපරිග්ගහරූපෙන පවත්තති, ඒලසදෙදු පවත්තමානො
විසිථිනාචනාසරූපෙන† නං පරිච්ඡිද්දතිති තෙන ධමෙමන විසෙ
සනතා නිලසද්දසු විසෙසිතබ්බිභාවො ච උප්පලසද්දසු සමභ
වති, එකස්ථිවසෙච්ච වත්තනතිති තුලුපසිකරණනා සද්දුනනති
අඤ්ඤා සමාපිනඛනති ජසීපජිකාරණං උභොපි දබ්බි, සං රූපං
දබ්බි උපසජ්ජතිගුතං දබ්බිසපවත්තං, තදෙච විසෙසනභාවෙන
නිලසදෙදු සමභ භවති; සථා සුසෙකා කච්ඡොනාති දබ්බිවුත්තියොපි
ගුණවුචෙන දබ්බිවචනතො ගුණසද්දති වුචවතති, එවචුපසඛක
නාදබ්බොපි විසෙසනනති වුචවති, තසමා අත්චාරකොච විසෙසන
විසෙසිතබ්බිභාවොති, අඤ්ඤා මඤ්ඤනති උභසගුණදබ්බි කිවිසෙ
වත්භාගං සදෙදු ගණනාති, සථා දුරච්චි දබ්බිමතෙත සමධිතතෙ
වත්තා භවති, සමධිගතො මෙ ගොචෙණ, න තු ජනාමි සුසෙකා
කච්ඡොනා වෙති, එවං සනෙතපි දබ්බිසස ගුණසොභෙය දබ්බිකදෙස
පරිග්ගහනිකා බ්බි සජ්ජනති, එවං නිලසදෙදුපි ඒලසොගමනාචුපාදුස
වත්තති, නකිනෙත්තප්පලාදසො ගනිතා, නාපි පරිච්චිතා, එව
චුප්පලසදෙදුපි ජනිසොගමනාචුපාදුස වත්තති, න නිලාදසො
ගණනාති, නාපි පරිච්චිතී වා, තසෙච්චං භිනනාති අච්චරූපාති
ඉදමිති සබ්බිනාමෙත පරිච්චිසව්චෙන අතේ රූපසුඤ්ඤසමුත්තියො
විස සමුතෙ සංසිලෙසමාපජ්ජනති, නිලචුප්පලවෙදං දබ්බිනති.,
තදු සද්දුභෙදතො භිනනමෙකං දබ්බි ‡දබ්බිවිසෙසනං විසෙසි
තබ්බිච්ච භොති, අච්චිකරණච, සථා වෙභාසෙන ගච්ඡන්තිතිසස
වාකාසසථො වෙතිතිමසස පදසථො භවති, එවමෙසො වාකා
සථො සනෙතා සමාසපදසථො භවතිති අභිධම්මිච්චිකාකාරෙපි
ඉමමෙච්චථං වෙතසි සමාධායාහ, විසෙසනවිසෙසිතබ්බිභාවතො
විසෙසනසමාඤ්ඤාච්චපරිග්ගහගෙය සමාතෙ අතේ භෙදභෙද
සුභතන පවත්ති අනුමතාති, භාසානුමතිසා තදනුරූපච සිඛො
එසො වොනාගෙති, අඤ්ඤා මඤ්ඤනති උභසරූපෙසෙවතනති
අත්චා සනතිවිසනති නිලචුප්පලවෙදං ඒලසලමිති, සථා
සුසෙකා කච්ඡොනා වාසං විගො සමලොති, සස්සං තුභසතුචේ
අතේ අවිභාගමාපජ්ජනිතා සද්දධිතා විස අත්චා භවති, නං තෙ

* ජනිතං ගුණනං විසෙසනං විසෙසිතබ්බිභාවානාවතො මරවච
† විසිථිකාච පරිග්ගහරූපෙන මරවච
‡ සකසදබ්බිමසං, ඒපල

සමිධිකරණන්ති සද්දස්මිවොපනිසාස හෙදුධිච්චානො වොහා
 රෙ සමපවනනති ; සථා සිලාපුත්තකසස සරිරනති , සරිරරූපසස
 හි නසස සිලාපුත්තකසද්දෙන අනභිධානං සිලාපුත්තකරූපසස ව
 සරිරසද්දෙන, එවං නීලරූපසස නසෙසවන්සස උප්පලසද්ද
 නානභිධානං, උප්පලරූපසස වනීලසද්දෙනති. අඤ්ඤා මඤ්ඤ
 නති නීලසද්දෙ වෙඤ්ඤාපලවුත්තියෙවාධිපෙපනො, උප්පල
 සද්දෙපි නීලවුත්තියෙව, බහවො හි සද්ද නීලාදයො ව උප්පලාද
 යො ව, යෙ වෙත් විසෙසසද්ද, තෙ සබ්බකාලං විසෙසසද්දව, යෙ
 ව සාමඤ්ඤසද්ද, තෙපි සබ්බකාලං සාමඤ්ඤසද්දව, සථා ගච්ඡ
 තීතොසං. නාමපදමේකමාබ්භනං, ගච්ඡන්තොති ව එතො කීත
 යොනා අපරෙ රූලිතිසද්දෙ, සතිපි විසෙසසද්දෙත්ව පටිපත්තපටි
 පත්තා* සුචිසාමඤ්ඤනො නබ්බිසසබ්බිකුප්පාදෙනි විනා අභ්භ
 කරණසද්දන්තර්භිසමබ්බෙකුන, තථා හි, ගච්ඡති පභිජීතනති
 වුතො සත්තමානනං නාමපදනති විඤ්ඤායති, ගච්ඡති තියෙසාති
 වුතො පනාබ්භතපදනති, තථා ගච්ඡන්තො භයනො පභිතොති
 වුතො ක්තනොනාති† විඤ්ඤායති, ගච්ඡන්තො පණ්ණපුච්චාදීති
 නීපතයතිති වුතො රූකබ්බාවමො රූලිතිසද්දෙති, එවමිභාපි
 නීලනති වුතො සුචිසාම ඤ්ඤනො න පටිපථති පටිපත්තා විසෙසං,
 තඤ්ඤාපලසද්දෙ පසුථමානො නියමෙති, සො පනාඤ්ඤාවාපනිය
 මානුචාදනමඤ්ඤතරම්පි න කරෙති, අඤ්ඤාවාපං භාව න කරෙති,
 විසිච්චවුත්තියොසෙවොපාදනනො, තියමම්පි න කරෙති, තසෙස
 වානියතනනා, අනුචාදෙපි න භොති, තසෙසවච්චසස පුත්තපුත්තාධිග
 මාභාවා, සත් පනානුචාදෙ, තත් සොසෙවනෙථා පුත්තපුත්ත
 විඤ්ඤායති, සථා ඉඤ්ඤ සකෙතා පුරිඤ්ඤෙති, නෙහ තථා,
 තඤ්ඤා පටිපත්තියොසං සමේධාධිනොපායොති විඤ්ඤායෙතති
 අඤ්ඤා මඤ්ඤනති නීලනතිදංනුතාධිකභාවමනපෙකධමානං
 පවතතිනිමිත්තසාමඤ්ඤනො සබ්බතේව පවත්තනසමත්ථං වච
 තනතරෙන විසිච්ච විසයෙ සනතිධිසතිති අඤ්ඤා මඤ්ඤනති
 සමච්ච නීලසද්දෙ නීලනිමිත්තං. නීලතං ගණ්ඨාති, තථා සබ්බෙපි
 තනතිසසෙව ව තංරූපාපනෙනාදබ්බිගුණේ ගණ්ඨාති, එවමුප්ප
 ලසද්දෙපි ජති විග ගුණං තනතිසසං පනාසෙති, තෙ පන
 රුත් පුරිසොති ආදයො විග අඤ්ඤාමඤ්ඤං සරිච්ඡන්තනතිති ගච
 ඤ්චමමුත්තාච්ඡන්දිතං කථං සුත්තන්තො? යතො තෙ පටිලබ්බමාස
 සද්දාසු ගවෙසද්දා, අබ්බාහවණේති ආදීපු හි බ්බාහවණදීපදනං නෙති
 මිතා නිපාතපදෙන අභිසමබ්බෙකො න ගච්චති, විරූඛතනා කුතො
 සුත්තන්තො, තප්පටිබ්බසමාසසඤ්ඤාචා, තථා හි, බ්බාහවණදීපදෙන
 දෙසකාලභෙදවිධිච්චනසස බ්බාහවණදීතො පදස්සසාභිධානං, න
 ව තාදීසස බ්බාහවණදීපදස්සස සාමඤ්ඤනාභාවපටිපාදනං
 සුත්තා, න හි බ්බාහවණදීපදෙතො සබ්බද සබ්බත්ව නප්ඵති සත්තා
 සච්චවාදිතා වහං, අථාපි සියා බ්බාහවණදීපදත්මබ්බාහවණදීපු

* වේදනා සිහල † සීතයො මරුච

බ්‍රාහ්මණදීපදේදු න වදනී, තදු පන අසනො පරිසෙධවිධානම
 සුභතා, එවං. පදන්සස බ්‍රාහ්මණදීනො පරිසෙධන සමඛිකාභාවා
 අසනී සුභතන්භාවෙ සථි. සමාසසඤ්ඤානී. තනෙතෙස සංවණ්ණ
 යනනී පරපටිපාදනනි. සධ්ධදු සද්දසසයොගො සදි පරසස කදුපි
 මිච්ඡාඤ්ඤාණමුපත්තා භවෙසැ, අබ්‍රාහ්මණෙපි කිරියාගුණසථිධානා
 දීනී තංසදිසත්තමාගමිම බ්‍රාහ්මණෙසමීනී, තදු වනනා පරිසෙධං.
 විදධානී නාසා බ්‍රාහ්මණෙතී, න පන අඤ්ඤාථා, තනො සබ්බ
 සෙව පරිසෙධවාරකොසු පරිසෙධානුවාදෙන* පරිසෙධො විධියනී
 පරසස මිච්ඡාඤ්ඤාණං. සමාචිකම්භුං, යොතසා බ්‍රාහ්මණෙතී ගතීනො,
 න සො තනෙථවෙතී. එවච සකිං අබ්‍රාහ්මණතො විඤ්ඤාතෙපි
 තසමී. බ්‍රාහ්මණසුතීසසයොගො වනතුනො උපපත්තී යනොපරෙ
 නාසං. බ්‍රාහ්මණෙතී ගතීනො, තදනුවාදෙ ව පරිසෙධවිධානාස වනතු
 නා සරියනී, අනො පරධිසාසෙන සුතොතාව වනතුනො තත්‍රබ්‍රාහ්ම
 ඤෙපි බ්‍රාහ්මණසුතීසසයොගො, තදෙව ව පරෙන අබ්‍රාහ්මණෙපි
 බ්‍රාහ්මණෙතී ගතීනො, තසමී. පරධිසාසෙන බ්‍රාහ්මණසුතීසසයො
 ගං සකිං වනනා පරසස මිච්ඡාඤ්ඤාණමාචිකම්භුං. පරිසෙධං විදධා
 නීනී අනො භවනෙවං, පරිසෙධිතබ්බාපරිසෙධවාවිනං. සුභතන්තා
 යනො, තෙ පටිලබ්බමාසසඤ්ඤා භවෙසුතනීතී සදි පන පරෙන
 අබ්‍රාහ්මණෙපි බ්‍රාහ්මණසුතීසසුභතා භවෙසැ, ඉතරෙන තසසනෙ
 පටිපිබ්බ අබ්‍රාහ්මණෙපි බ්‍රාහ්මණ භවෙසැ අථ ව පන බ්‍රාහ්මණෙතී
 බ්‍රාහ්මණසදිසාදිකොසෙව නිරුලුතා, තසමා සථා ගඤ්ඤාතො න
 විරුඤ්ඤානී, තථා ගහනබ්බං, අසමෙත්ථ සුඤ්ඤාතගෙ විනිච්ඡයො,
 බ්‍රාහ්මණසද්දස බ්‍රාහ්මණබ්‍රාහ්මණසදිසබ්‍රාහ්මණදීභාවසමාචිකම්භුං
 න වාවතීසං, අථ ඛො සභාවසසිධං, සමුද්දසෙතී පවතො සද්ද
 අවසවෙපි දිසසනී, 'රුකං ජිඤ්ඤා, පචො දඛෙතීනී' යථා, එවං
 තපො සුතී ව සොනී ව එතං බ්‍රාහ්මණකාරණනනී වුතොසු බ්‍රාහ්මණ
 කාරණෙසු† පවතොතො බ්‍රාහ්මණසද්දෙ සෙත්ඤොපි සමෙවතී,
 තනොපි සමපවතනනී, තථා තදභාවතබ්බිරහදිසු ව, අනෙක
 විධං හි සද්දනමෙත්ථ පවතනීතීමිතං, කොපි තපථලතො තබ්බො
 භාරං ලභනී, 'උපනතං භොනී පඨමං කොනං පඨවිකසිණ්ණ' නනී
 ආදිසු කොපි ඵලවසෙන තබ්බොභාරං ලභනී, 'සෙවොගා ගුලො'
 තනදිසු කොපි ඨානවසෙන, 'මවා සොසගනී' තනදිසු කොපි
 සණ්ඨානාදීනී තංසදිසත්තා, 'පිභොසං. පුරිසො' තනදිසු කොපි ගුණ
 වසෙන, 'නිලොසං. පචො' තනදිසු කොපි තබ්බවවසෙන, 'සසවිසා
 ඤ' නනී ආදිසු එවමනෙකවිධං. පවතනීතීමිතොතොගමිම බ්‍රාහ්මණ
 සද්දසස යථා වුතොතෙසු පවතනීසමිභවා සභාවසසිධවිසස තදන්
 පටිදිපතං. සභාවසසිධනනී චෙ? කිං නිපානො සරියසනී,‡ යනො,
 තදන්ථාවිකාරණන්ථං පසුඤ්ඤා, අනො නිපාතසසයොගොසෙව
 නන්ථොතී තනන, තෙන තදන්ථානමුපලබ්බතනො; යථා

* පරිසෙධකසනුවාදෙන පිසල † භවතොව පරිසෙධනබ්බා පිසල
 ‡ බ්‍රාහ්මණකාරණකාරණෙසු පිසල § කිරියානී මරුච

සමකාලීනව පවතින අතර, පදිපතිමිත්තා, නවා නදන්දියාදියා
 නිපාතනෙතො, අනොපප්‍රාප්තියසස්සාපිකරණිතිං සද්ධියාදිවා
 වලකා නෙති නිපාතො පසුඤ්ඤි, න ව බ්‍රාහ්මණෙති වුතො සබ්බි
 සමකාලීනො හොති, බ්‍රාහ්මණිසද්දො හි කෙවලො බ්‍රාහ්මණිසෙව
 පාකපො, භුසද්දො විය සත්තායං අභෙදොන සමිනෙති සති
 ඉතරෙසං විසුං වචනසමත්තා න කෙවලසස භුසද්දොසවාචිං
 යාදියොගෙ අනුභවනාහිභවනාදින බ්‍රාහ්මණිසද්දොස වෙව න
 නිපාතසස ව සබ්බිසමි සද්ධියාදිනං පටිපාදනෙ සමත්තා, කථි
 බ්‍රාහ්මණිති වුතො සද්ධියාදිනමඤ්ඤතරසස සමිනෙතොති පකර
 ඤ්ඤිවසෙන පකරණසංකොඤ්ඤාභිප්පයොගසාහවරිය*විනෙධකාල
 නාදිවසෙන හි සාම ඤ්ඤාසද්දොනමත්විසෙසපටිපතති

පකරණවසෙන තාව, දුනසාලායං ධර්මා අසා ආනෙතිති
 වුතො දළිචෙද්දොති විඤ්ඤාසති, සමිනමිච්චානෙ හයොති, සංයොග
 වසෙන සච්චන්ද්‍රමානෙතිති වුතො ගාවිති විඤ්ඤාසති, න
 වලවා විප්පයොගවසෙන අච්චන්ද්‍ර ධෙද්දොනෙතිති වුතො
 වලවාති විඤ්ඤාසති, න ගාවි සාහවරියවසෙන සාරිපුත්තමො
 ගාලොනාති වුතො සාරිපුත්තොති ධම්මසෙනාපතිති විඤ්ඤාසති,
 න ගවිකො සාරිපුත්තො, විනෙධවසෙන කුසලාකුසලනාති
 වුතො කුසලනාති ඉච්චිපාකධම්මො ව විඤ්ඤාසති, නලෙඤ්ඤො,
 කොචි කාලවසෙන පාතො පිතාති වුතො ගාගුති විඤ්ඤාසති, න
 චරෙණි, අත්වසෙන සිලො ගාගුතිති වුතො එවං නාමකො පුරි
 සොති විඤ්ඤාසති න මිගර්ඡ අසමෙවාචරියසසාධිපායො

‘ උභෙ තප්පුරිසා හිමසස හි කම්මධාරයදිභුභුතෙ විසසෙ
 දසෙසොනා අබ්‍රාහ්මණිකාදිති දරෙසසති † ‘ සසවිසාණං උපුබ්බි
 පුච්චං ඛ පුච්චං වඤ්ඤාපුභොතා තනදිනං කථං පුත්තනානා, සතො
 තෙ පටිලබ්බමාසසඤ්ඤා භවෙය්‍යං, න හි සසාදිනං විසාණදිති
 සමිනෙතො සමහවති, තදු ‡ විභතකුප්පතියෙව න සමහවති,
 කුතො සමාසවිනා, න හි විසාණදිනමත්තො සමහවති, යතො
 ලිඛිතන්ද්‍රමෙපකාචිති විභතකුප්පතති සියාති තනන, කුසලා
 රූපං චකුචුමාතනදිති විය අඤ්ඤා ඤ්ඤාසමිනිකරතිතාතිපි වාකා
 වසවගතෙන † පදසෙවන සාප්පකාති පදනි භවනති, න හි සසාදිති
 සමිනෙතොවෙපි විසාණදිසද්දොනමත්වුඤ්ඤානා සමහවති, විසාණදි
 සද්දොනිධියසසස්ස පටිපතං සමිනෙච්චතොති එවං විභ
 තකුප්පතතිසමහවෙපි සමිනෙතොවෙතො සසාදිනං විසාණදිති
 සමාසසඤ්ඤා න සමහවතිති තවෙති න නිප්පාකකම්මං, යදි හි
 පරසස සසවිසාණමත්ති මිච්ඡාඤ්ඤානුප්පතං භවෙය්‍යං, තදු නං
 නිදසෙසකුං සසවිසාණං තනති පටිපෙධවිධානාය වතකුතො පසො
 ගො සථලො භවෙය්‍යං නාඤ්ඤාචා යදු වෙවං පහවිප්පායෙන
 සසවිසාණමත්ති, තදෙවාරධිත වදනා පටිපෙධො විවිසතිති

* ගාච්චිස මරම † දසෙස පිසල
 ‡ භවු ව පිසල † වාකාසමෙය මරම

කථාං පරාධිපායෙන සසවිසාණමිති සමබ්බො න භවෙය්‍ය , සසභ ව සසසභ විසාණමනීති කප්පනා, සො සසවිසාණමිති සමාසමිති කරෙය්‍ය, අනො තදභිප්පායෙන සසවිසාණමිති පසොගං කන්ධා නන්දිති පයොගො පවිසෙධිප්පානාය වදනො උපසුජ්ජතිති කථා මුද්දානන්ධාති භවෙකෙවං, සද්ද භූ සසවිසාණසද්දසමෙතනති පයොගො, තද්ද කථාං සුභතන්ධාති තද්දපි විසාණභාවෙපි විසාණ සුභිප්පවනානගනො න කොච්චි විරොධො සකනා හි විසාණභාවෙපි විසාණධම්මිකතා විසාණසද්දෙත වතදාං, අනො විසාණභාවෙන සසසභ සමබ්බොපලබ්භනගනො භවතොච සුභතන්ධා, නෙ න ව සසවිසාණසද්දසමෙතනති* පදඤ්ඤා සමභවතිති භවෙකෙවං, වඤ්ඤාමාසෙ කථාං, අඤ්ඤාති හි සුඛබ්බිකාරඤ්ඤපදන්ධසභ විසෙසි තබ්බසභ සමබ්බගමසමභවා උග්ගරපුබ්බසභ පදන්ධසභ ව විසෙස කතනා සුභතොචෙකන්ධිභාවො උභයපදන්ධපාධාගෙ පන වඤ්ඤ කථමෙකන්ධිභාවො සියාති එකකඛණ්ණෙවෙජ්ජසාධාරභාවතො , යථා පවාදිසද්දෙකෙතකකඛරපි එකකඛණ්ණෙවෙජ්ජසාධාර භාවමුපයන්තිති එකන්ධිභාවනති, එවමනෙකානිපි පද්ධති එකකඛණ්ණෙවෙජ්ජසාධාරභාවතො එකන්ධා නෙව භොගර්හි එක කඛණ්ණෙවෙජ්ජසාධාරභාවමුපයන්තිති වෙ? සුඛදුක්ඛනති ආදිසු අවචනාචිරුඛන්ධසු සුඛසද්දෙසෙවෙකකඛණ්ණ සුඛදුක්ඛානමාධාරභාවො භවෙය්‍ය, එවචිතරෙසමිපි, තථා සඛාපඤ්ඤනති ආදිසු බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤති ආදිසු විස ‘ කමමධාරයසඤ්ඤා වෙ ’ ති පුමබ්බපදෙසො පාසුණතිති සිං භවතො සුඛදුක්ඛනති ආදිසෙව වානුරොධො, න පන ගවසසකනති ආදිසු සද්ද ගවසසකනති ආදිසු ගමනතො ගො අභිණ්ඤාමසනතො අසෙසාති එවමාදිං පවතති නිචිතාමපෙකඛිති ගො අසෙසාති එවමාදිසද්දනං පවතනතො ගමනසභ ව අසසදබ්බ අභිණ්ඤාමසනසභ ව ගොදබ්බ සමභවතො තෙසමන්ධිසසාධාරභාවෙ න කොච්චි විරොධොති වෙ? සුඛදුක්ඛාදිසද්දනමිපි සුඤ්චි බනති කුච්චිතං බම්බෙවචමාදිං පවතති නිචිතාමපෙකඛිති පවතනතො සුඛසභ ව සධාරදුක්ඛතො වෙව විපරිනාමදුක්ඛතො ව අනතසුඤ්ඤතො ව කුච්චිතඛංභාවසභ සුඛෙදුක්ඛන සුඛසභ ව බඤ්ඤාමානතො සුඤ්චි බණ්ණසභාවසභ දුක්ඛ සමභවතො තෙසමිපි විනනමන්ධානමාධාරභාවෙ න කොච්චි විරොධො සඛාපඤ්ඤනති ආදිසු පන නදිසද්දෙ විණ්ණසද්දෙතකදිසු විස පුමබ්බපදෙසොච න ගොතිති න කොච්චි විරොධො විපදෙ සති තලුකධිකරණෙ කමමධාරයසඤ්ඤාය වුභතතො, නදිසද්දෙතකදිසු විපදෙසෙ තුලුකධිකරණතොභාවතො තුලුකධිකරණෙ විපදන්ධා භාවතො කමමධාරයසඤ්ඤාව න භොගිති “ කමමධාරයසඤ්ඤා වෙ ” ති පුමබ්බපදෙසෙව පසඛගාභාවොති වෙ? කසමා භව නොතෙව චක්ඛනා සඛාපඤ්ඤතකදිතිපි න සමචෙකඛිති, තන්ධාපි හි විපදෙසෙ තුලුකධිකරණතො න සමභවතිති එවමිපි

° සසවිසාණභාව සද්දසමෙතනති පිසල † භොග පිහ

සඤ්ජබ්බාපරිසතො අන්තර්විචාරිතං සියා, යථා, ගවස්සකන්ති,
එත්ථ හි සඤ්ජබ්බාපරිසං සමගච්ඡී, එවමන්තර්විචාරිතමපි සියා.
තඤ්ඤා කිත්ති චේ* බ්‍රහ්මචරිතානුප්පනති, ගවස්සකන්ති එත්ථ හි ගො
සදෙදු අන්තර්විචාරිතං නිවහනති, අස්සසදෙදුච්චතිච්චති,
එවං තෙසමෙකස්සිතො බ්‍රහ්මචරිතානුප්පනති, තථා එත්ථස්සත්ථාධි
කරණස්සෙසකකුණෙසෙවොධාරගාවොපි න සමගච්ඡීති. සං තාව
චුත්තං බ්‍රහ්මචරිතානුප්පනති තනනා, සමාසෙ සමුදයතො, අනෙ
කකඛරසමුභො විස හි පදමතෙකපදසමුභො සමාසපදනති
තස්ස පදසස්ථබ්‍රහ්මාය ගොතොව බ්‍රහ්මචරිතනති සමුදයතො
සිඛමිති චේ? තනනා, සමාසෙ සමුදයසෙසකන්තිතො, † එත්ථස්සො
හි සමුදයො, තං යථා, ආසුධං සතං චනං සෙනාපනති සඛගණ
සටොති තනන, තෙසමෙකස්සවත්ථිචයාධිකරණො, ගො
සදෙදුපි හි ගවස්සභේ දීපෙති, තථා අස්සසදෙදුති. එත්ථස්සෙ
වත්ථිචයමාවිකරෙතිති චේ? ගවස්සමානෙතිති චුත්තො චතුත්තං
සෙවොත්ථයනං භවෙසංති තනන, සෙනත්ථිචයෙත්ථිචයං ගො
සදෙදු විදධානති චුත්තං, තෙත්ථිචයෙත්ථිචයෙතිතරෙපි අත්ථිචයාහි
ධායතිති එවමපි අඤ්ඤාචාචකෙනඤ්ඤස්ස චචනං සියා, අඤ්ඤ
චාචකෙන හි ගොසදෙදුන අඤ්ඤස්ස අස්ස දබ්බස්ස චචනං සියා,
තථා අස්සසදෙදුනාති තනන, තුලුකධිකරණො සකන්තිධා
නං; යථා හි ගොපිණො ගමනස්සවතතිකාරණමාගමම ගො
සදෙදු පචතනති, තථා අස්සදබ්බපි තස්සෙව ගමනස්ස සචචාචා,
යථා අස්සපිණො අභිණ්හමසනමාගමම අස්සසදෙදු පචතනති,
තථා ගොපිණොපි තස්සෙවමභිණ්හමසනස්ස සචචාචාහි. කාර
ණමාගමම අභේ සද්දසනතිචෙසොති න කෙවලං ගොකාරණ
මෙව ගොතු, අථ ඛො දස්සනමපි හි දස්සනං කාරණමිති චේ?
‡ මච්චිත්තා භවං චක්ඛුති සස්සතු ගොපිණො ච අස්සසදං අස්ස
දබ්බෙ ච ගොසදං, කො ඤු නිවාරෙනා භවතො දස්සනස්සාති න
චෙ ලොකොස්මධිගමො, හ හි ලොකෙ ගාවමානෙතිති චුත්තො
අස්සසනාතයනං භවති, අස්සමානෙතිති චුත්තො ගාවස්ස, තබ්බිසස
චෙතනති දභ්බිං, චන්ද්‍රවිසසමෙව හි තෙසං අත්ථිචයපරිදීපනං,
යථා චන්ද්‍රකන්තමථ න සබ්බදු උදකමභිතිමිත්තාති, අථ ඛො සදු
චන්ද්‍රකරණමානිණ්ණං, නදු සෙව, තථා භුසදෙදු අනුභවතාහිභව
තපභවාදිකෙස්ස අභේ දීපෙතො අත්ථිචයාදිහි සුත්තොව දීපෙති,
න සබ්බස්ස, තථා සාලිසීපං ඵලජලාහිලානලාදියොගෙසෙවඛතුර
මුත්තාදෙති, න සබ්බස්ස, එවං ගවාදීනමත්ථිචයපරිදීපනං චන්ද්‍රවිසස
මෙවොති දභ්බිනති යදි ගොසදෙදු අස්සභො, අස්සසදෙදු ච ගව
භො, 'චුත්තථානමපපසොගො' හි තෙසමඤ්ඤතරස්ස අප්පසො
ගො සියා, යථා වාසිභාදිකපචවාදිතනති අචුත්තතො ගොසදෙදු
තස්සත්ථස්ස අස්සසදෙදු පචුත්තති, තථෙවිතරෙති. නන්දිතිසෙව

* හිමනතිචෙ, සිහල † නගනසමුදු සිහල
‡ තච්චිලොකෙ සිහල § අනුභවතමපචවාදිකෙ, සිහල

වුහනං ගොසද්දෙතසසන්ධාපි විකුණුයති, අසසද්දෙත ව ගව
සන්ධාපි හි. සච්චමිදං වුහනං, වුහකනනමනිආදයො විස වුහදා:
වුහවසං දිපෙතනිති, තසා සහගුතාව අකුණුමකුණුකම්මාවිස
රෙතති, න විජුං සිතාහි.

අඵ වා ; විධා සද්දසාවතති, අතතනො අනේ තංසදිසෙ ව, තං
සඵා ; සිහසද්දෙ අතතනො අනේ මිගාසිපෙ වහතති 'සිගො
තිසබ්බෙ මිගරුක' ති ආදියු, තංසදිසෙ 'සිගොයං පුරිසොතක' දියු.
ඵවමිහාපි ගොසද්දෙ අතතනො අනේ ගොපිණෙව වහතති, තං
සදිසෙ ව, ඵවමිහරෙති. තනි ගාවොති වුහෙන සද්දෙතො සියා,
කිච්චෙ ගාවො* සෙව අඵ ගවසසකාති, තසා සද්දෙතාපගමනිං
සද්දනතරපායොගොති. විපදෙ කුලුකනිකරණේ කම්මධාරසස
විනිසනතා තපසසබ්බොති වෙ? න, පුබ්බපදෙතනතනො අනිසස
වෙව තංසදිසස ව ගතිතතතා, ඉතරෙත තංසදිසසෙව පකාසිස
මාතතතා, තසපි අනිවසපකාසනෙ සමනතා යොතෙව.,
තෙතනිවසපකාසනනති වෙ? තනත, විතා පකාසකා† පකාසි
සමාතසස පකාසනෙ පයොජනාතාවාහි. නචු ව පුබ්බපදෙත
අතතනො අනිසස වෙව ත සදිසස ව ගතිතතතාති න පුහනං,
න ගෙසොසෙව සද්දෙ අතතනො අනිසස ව තංසදිසස වාවික
රණේ සමනතාහි. සච්චමිධි පනෙකසෙසනිද්දෙසො, ගිතත
සනිසමවෙතො වා, සෙතො ධාවනිති සඵා ; අනපෙතනිවසවතති
තිච්චනං සරුපමතතමෙව වා පව්වතිද්දෙසො, පදිපකයො වා
සනිසසිතො ; සඵා නාම පදිපො ඵකනමණේ තමං විතාසෙති,
ආලොකව දසෙසති, වට්ඨිච කොපෙති ; ඵවමෙකකමණේ ඵකො
සෙව අනෙකනි. දිපෙති, න වෙවං සනතා වහිතං ඵකසෙව
නිවසාවිකරණේ සමනතතා අලංසද්දනතරගහණෙනාහි, සද්ද
තාපගමනිං සද්දනතරගහණෙනොති.

කසිනදුසසනති ආදිති තනොදුගරණති, තන ව කසිනදුසසනති
කසිනසද්දතො වතුනෙකවචනං කනා දුසසද්දතො ව පඪිමෙක
වචනං කනා කසිනසස දුසසනති අනේ ඉමිචාසිසිච්ච "උභෙ
තපුරිසා" හි ව "අමාදයොපරපදෙහි" හි ව සමාසංකනාසෙතෙව
තපුරිසසද්දං කනා ඉමිතා පුහතනිතාවිතතා සමාසසද්දං
කනා "තෙසං විහතනිසොලොපා වෙ" හි විහතනිලොප ව "පකති
වසස සරතතසෙස" හි පකතිගාවච කනා සමාසනා "තවිතසමා
සකිතතා තමංමාතවෙතුකාදියු වෙ" හි තවිතතව : "ඒනවචන
පුහනං හි ; ද්‍රිඛගම නිපට්ඨතෙ" හි අනිසිච්ච "කතො ව විහතනි
සො" හි විහතනුපතනිං කනා තසසාපෙතිසවිසසද්දෙහි වුහතන
සෙත පඪිමෙකවචනං ; තස ව "සොනනති නපුසසෙති ; දසො
නිච්ච" නති වහතමාතෙ "සි" හි අනිසද්දං කනා "පරලො
පොමාදෙසපට්ඨසාදිච්චි සරලොපෙ තු පකති" හි පරලො

* සිගො ගවවසව අඵසනාති. සිසු † පකාසිතං සිසු

පකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරං තංසදිසමෙව. ජිවිතීඤ්ඤි සතති ජිවිතව තං ඉඤ්ඤිමෙවෙති අයෙඨ ඉදමෙවාවාසිතිවිව “චිපදෙ තුලුංචිකරණේකමධාරසො” ති සමාසං. කතා තෙතෙව කමිමධාරසසඤ්ඤව පුත්තත්තතාතෙත සමාසසඤ්ඤාං කතා ‘වුත්තත්තා තමිපසොයො’ ති වසඤ්ඤිපසොයො කතා “තෙසං විහතතිසො ලොපා වෙ” ති විහතතිලොපාදිමහි කතෙ රූපං. සමිණ්ඤ්ඤිමහි කතෙ සමිණ්ඤ්ඤ ව බ්‍රාහමණෙ වාති අයෙඨ ඉදමෙවාවාසිතිවිව “තාමාතං සමිණ්ඤ්ඤ වසො” ති වසඤ්ඤිමාසාදිකෙ කතා සමාසතතතොපි පඨමාවසුච්චනව : “අතො තෙන ; සො වා” තාමිතිවිව, “සබ්බසොතිතමාථ” ති සොච්චතසසාකාරදෙසං කතා සරලොපපකති භාවාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරංහි පුටිඤ්ඤාසකතෙව.

319. තෙසං විහතතිසො ලොපා ව.

තෙසං පුත්තත්තාතං සමාසාතං විහතතිසො ලොපා ව භොගතී.

කථිතිඤ්ඤාං, ආභතතාකපතතං.

තෙසංගහණෙන සමාසනමිතආධිකතනිතකප්පාතං විහතති සමිණ්ඤ්ඤවසඤ්ඤවගමානම ලොපා භොගතී.

වසිඤ්ඤ අපච්චං. පුරුහො = වාසිඤ්ඤා, විණ්ඤාස අපච්චං. පුරුහො = වෙණ්ඤ්ඤෙසක

වසඤ්ඤගහණමධාරණං.

පහං කථෙතිති පහසිකථෙ, අමනං දදතිති අමනඤ්ඤ, මෙධං කථෙතිති මෙධසිකථෙ, දීපං කථෙතිති දීපසිකථෙ

“තෙසං විහතතිසො ලොපා ව.” කීමත්ථිදං, තෙසං පුත්තත්තාතං සමාසාතං විහතතිසො ලොපා භොගතීති ඤ්ඤපතත්ථං වතුපද විදං. අනොච විග්ගහො ව පුටිඤ්ඤාසෙච. අනුචිත්තමාතෙ පිග සමාසග්ගහණේ තෙසංගහණකරණේ පසොච්චනම විග්ගහණ ඵලව සසමෙව වකති. “තෙසං විහතතිසො ලොපා වෙ” ති වුත්තා, අථ භො සො ලොපොති. අදසසතං. අදසසතං ලොපොති වෙ? හො දෙව හො ධනෙතිතාදිපු පුබ්බසර්දසසතසමභවා “දීපං” ති ව : පරසර්දසසතසමභවා” “පුබ්බො වෙ” ති ව දීපං සියාති. න ඛො මසමෙවං වකඛාම අදසසතමිත්තං ලොපොති, අථ ඛො සනො අදසසතං ලොපො, න ව නත්ථ සනො අදසසතං* සමභවති. සනො අදසසතං ලොපොති වෙ? කථං සනො අදසසතං සමභවති, න හී දෙවසතෙනාපි සනො සඤ්ඤාසාදසසතං කාතුං සකතා, අථාපි පිපා, සනො සඤ්ඤා විචංසනධම්මිත්තා පියා වාදසසතත්ථි. නමිපි න, නද සබ්බසමිපි ලොපසමභවා, තස වාභතකතතා, කතා ලොපවිධාතමෙව න සමභවති. වුච්චෙ, යථා දෙවාදිපටිඤ්ඤි පුප්ථාදිසකාරං කතා වත්තාතෙ

* අසතං, සිහල

භවයේ දෙව්‍යා වේ සකසනාති, භවයී ව හෙතෙක කෙසෙ වුව; ගුණ
 ක්‍රීඩා ක්‍රීඩනො එක ගුණ ශිලිකා එකව නිගුණිකා පුන 'පසසනා
 භාගනා ගිලිතං වෙ ගුණ නාතිනො උභරිකා දසෙසති' ති වනා
 නාතිනො තා උභරිතං* විස කතා නිගුණිතවෙවු දසෙසති, දෙවති
 ව නා ලොකො 'දවජරිසං හො ශිලිතං නාම ගුණං නාතිනො උභ
 රිකා දසෙසති' ති, එවං සඤ්ජනිතාසකා කිචි විගහනවාකාං විස
 පෙසකා විගහතිලොපෙනාතිසඛනො තස්සිං සමාසවාකාම
 ධිසඛනතති වදනති, භවති ව හෙතෙ කෙසමනිපවිපනති, විශාභ
 වාකො ව නසාතිතාසකො විසඤ්ජොපා කතා පුඤ්ජනවිකනති
 කමිදනති සමාසපදං දසෙසනති දෙවති ව නා ලොකො 'ලුග්ග
 විකනතිකමෙත † සමාසපද' නති. සම්මුතිකතා හෙසා, ලොක
 සඛෙකතසිච්චි, ලොකසසිච්චෙ වනෙ ලොකොව පමාණං. වුතා
 හි; "සඛෙකතවචනං සමං ලොකසමිච්චිකාරණ" නති. න හි
 පරමස්මිනො ගොපතිතාසකා භවතා ගොසාතකො හොතිති.

කසිදදසං, ආගනිකසකනනති උද්ගරණති, තාති හෙසා
 වුතානෙව.

වාසිභො වෙණිතෙසෙති හෙසං ගහණිලාති, තස් වාසි
 භොති වසිභිසඤ්ජනො වසිභිසස දපච්චනති දෙසෙ "වා ඤ්ජ
 වෙව" ති ඤ්ජවෙසං කතා 'වුතනභානමහසොගො' ති දපච්ච
 සඤ්ජස දපහසොගො කතා "හෙසං විගහතිලොපා වෙ" ති
 එසෙ කෙසඛිගහණෙන විගහතිලොපං "හෙසං ඤ්ජ ලොප" නති
 ව ඤ්ජලොපං: "වුචාදිසරසස වාසංසොගහසස සෙණ වෙ" ති
 වුචිං: "සරලොපො = පෙ = පකති" ති පුච්චිසරසස ලොපං:
 පරසරසස පකතිභාවිච කතා හෙතෙඛිං හෙනා වුතනතෙසෙත
 කතිතනා නාමනං කතා තහො සුපහනාදිමිති කතෙ රූපං
 වෙණිතෙසෙති විණ්ණාසඤ්ජනො විණ්ණාස දපච්චනති දෙසෙ
 "වා ඤ්ජවෙව" ති වතනමානෙ "ඤ්ජෙසස කතතිකාදිති" ති
 ඤ්ජෙසසවෙවසාදිමිති කතෙ රූපං.

දෙනකතිතනා නිපාතාතං වනාභණ්ඩස ව නිපාතනා තප්ඵලං
 දසෙසනො වගහනණමිච්චධාරණ්ණති ආදිමාත; තස් ව දව
 ධාරණං නාම කතිචි දුච්ච වුතනවිධානසස නිවතනං. පහඛක
 රෙහි ආදිති උද්ගරණති, තති ව පහඛකරෙහි පහසඤ්ජපදසස
 කර කරණෙතිමසස ලඛිධාතූසඤ්ජදිසස පහසඤ්ජනො දුච්චෙක
 වචනං කතා ධාතූසඤ්ජනො "සඤ්ජෙසමඤ්ජ" ති වතනමානෙ
 "සඛිඛනො ඤ්ජනාචි වා" ති දපච්චෙසං කතා හෙතෙඛිං හෙනා
 කිතකතනාතාමිච්ච කතා තහො සුපහනාදික, "නාමාතං සමා
 සො පුතානෙච්ච; උගෙ තප්ඵරිසා" ති වතනමානෙ "දමාදසො පර
 පදෙහි" ති පහා කරෙහිති දෙසෙ සමාසෙස කතෙ දුච්චිකා විගහති
 ලොපෙ සමහනො දුච්චෙව වනාභණ්ණෙන තස්සිං පටිසෙඛෙ ‡

* සිංහ, සිංහ † විගහතිකා, වරව, ‡ සිංහ, සිංහ
 110-91 20

කතෙ රූපං අමතද්දෙති දද දුනෙතිමිත්තං රූපං සෙසං සුචි
ඤ්ඤාසාමෙව

320 පකති වසස සරනාසස

ලුහතාසු විභතතිසු අසස සරනාසස ලිඛිතසස පකතිරූපාති
හොනති

වකචු ව සොනච = වකචුසොනං, මුචං ව නාසිකා ව = මුච
නාසිකං, රඤ්ඤා පුහොනා = රුජපුහොනා, රඤ්ඤා පුචිසො =
රුජපුචිසො

“පකති වසස සරනාසස” කිමත්ථිදං, ලුහතාසු විභතතිසු අසස
සමාසපදසස සරනාසස පකතිරූපාති හොනති ඤාපනත්.
වකුප්පදමිදං අනන්තරසුත්තතො විභතතිගගහණමෙව ලොපගග
හණච අත්චසා විභතතිවිපරිනාමොති කථා සත්තමානචසෙ
තෙහාසුචත්තතො, තෙන ලුහතාසු විභතතිසු අසස සරනාසස
පකතිරූපාති හොනති අනෙවා විගගහො සුචිඤ්ඤාසෙකච

වකචුසොතනති ආදීති උදහරණති, තත්ච ව වකචුසොතනති
වකුච සොතචාති අනෙච වුත්තනසෙන වඤ්ඤාසමාසාදිං කථා
සමාසකරණතො පුඛෙඛි සොතසදුතො සිවිභතති. කථා තපුංස
කතතා සිතො අමාදෙසං ච කථා “සරලොපො = පෙ = පකති”ති
පුඛිඛසරසස ව ලොපං පුඛිඛකඛරසස ව පරං උපහිතතතා ඵචං.
විභතතිමිති ලුහොවකචුසොතනති රූපපසසධෙග ඉමිනා පකති
භාවෙන ලුහතසරමානෙතා වකචුසොතසදුතො “සො තපුංසක
ලිඛිතො, දිගුසෙසකතා” නතාසිතිච “තථා වඤ්ඤ පාණිකුරිය
සොගගසෙනධගචුදපනතුකවිවිධවිරූඛිචසභාගත්ථාදිතං. මෙ” ති
තපුංසකලිඛිතමෙකතච කථා සුප්පතතාදිමිති කතෙ රූපං
මුචනාසිකතති මුචච නාසිකා මෙති අනෙච වුත්තනසෙන වඤ්ඤා
සාදිකෙ කතෙ රූපං රුජපුහොනාති රඤ්ඤා පුහොනාති අනෙච
වුත්තනසෙන තපපුරිසසමාසාදිකෙ කථා සමාසකරණතො පුඛෙඛි
රුජසදුතො ඡඛෙකචචතං කථා “අමගසස මමං සවිභතතිසස
සෙ” තාසිතිච “රුජසස රඤ්ඤා, රුජිනො සෙ” ති සවිභතති
සස රුජසදුසස රඤ්ඤාතාදෙසසස කතතතා පුත්තසදුතො සිවි
භතතිං කථා “අඤ්ඤා නෙතා” නාසිතිච “සො” ති සිසෙසා
ඤා රං කථා සරලොපපකතිභාවච පුඛිඛකඛරසස පරමුපහිත
තතා තදනුරූපෙ සමපරෙත ලුහවිභතතිකාතං අනෙන පකතිභා
වං කථා වුත්තනසෙන සකපුප්පතතාදිමිති කතෙ රූපං ඉතරං තං
සදිසමෙව නත්චසතිපිමසමි. මහිරූභාභාවෙ ඡායාසාභාවො විඤ,
තනතිවිහොන විභතතිමිති ලුහො නෙමිත්තකසස ලොපාදිතො
ආභාවො භවෙත්ත, විනා පසොගෙනාභාවො සමපජ්ජතිති න වත්ත
ඛිමෙවිදනති තතත, තිමිත්තාභාවෙපි නෙමිත්තකසසාභාවෙ
තිසමාභාවතො, දිසසති හි ලොකෙ තිමිත්තකසස වඤ්ඤකතමණියා
දිනො අභාවෙපි නෙමිත්තකසස ජලාදිනොභාවො, ඵචං තිසමා
භාවෙ සඛිකා සිසා, තනතිමිහොන විභතතිමිති ලුහො නෙමිත්ත

කසස ලොපාදිනො අභාවො භවෙය්‍ය න භවෙය්‍යති, නාස්මි තද පගච්ඡම්සස වචනනති. තදස්ථව්‍යි න චතතඛබ්බං, පසොගච්ඡෙන නිදමො භවිස්සති, උභිතනච්චි හි සමභවෙ සති සස්ථි. සනාතිස්සි තෙ පසොගො පිජ්ඣති, තසෙසච නිස්සයො කාතඛෙතියා. තථා හි; සමුදයාවසචවාකෘතිපථතතිසමභවෙපි තථා තථා පසොග පිජ්ඣනතො අඛරසඤ්ඤා අවසචෙ විඤ්ඤායති, සමාසසඤ්ඤා සමුදයෙති. සච්චං, තථාපි ඤාපකස්මස වචනං, සිචෙ සතඤ්ඤා රමෙහා හි ඤාපකාය හොති, විනා සුභතච්චනෙතෙහ නිමිතතං භාවෙ තෙමිතතකාභාවො හොතිති. කිමෙතස්ස ඤාපනෙ පසො ජනනති වෙ? ඤීපච්චයනාදිසංසිඛි, භුජගොති ආදිසු හි “ධානි නතස්ස ලොපො ක්විමිති” ති ක්විතිමිතෙත ලොපෙ කතෙ “ක්විලො පො වෙ” ති ලොපනිමිතෙත ක්විමිති ලුතෙත තෙමිතතකස්ස ලො පසසාභාවො භවෙය්‍ය; සස්ථාති ආදිසු “සඤ්චිතාදිනමාසිස්ථං සිලොපො වෙ” ති සිඛිමිතෙතපි ආදෙසෙ කතෙ තතො, තනාති මිතෙත සිමිති ලුතෙත ආදෙසස්සාභාවො සියා, “සිමිති ගච්ඡනාදි නං නතසඤ්ඤා අං” ති නතසඤ්ඤා අමාදෙසෙ කතෙ “සෙසතො ලොපං ගපිපි” ති සිමිති ලුතෙත අමාදෙසාභාවො භවෙය්‍ය, එචනතු විඤ්ඤායමානෙ තදස්ථං වුතතස්ස කසසවි සුභතසසාභාවතො නාභාවප්පසඛෙතාති. තදස්ථව්‍යි න චතතඛබ්බං, පසසනෙතාපිති ක්වි ලොපාදිකෙ ධානිනතලොපාදිකෙ විදධාති, තෙන විඤ්ඤායති නාභාවො හොතිති. අඤ්ඤාථා ධානිනතලොපාදිච්චකමෙච නිර ස්ථං භංවය්‍ය, ක්විලොපාදිවිතිමුත්තතස්ස තාදිසයෙච පසො ගසසාභාවතොති කිං තෙන ඤාපකෙතාති. කාරකාදිසංසිඛි, කාර කොති එස්ථ හි කිතකතතා නාමතඤ්ඤාපගතෙ ධාතුතනමාගමෙ පචතතස්ස *ඤ්චුප්පච්චයස්සාභාවො භවෙය්‍ය, තථා පබ්බතායතිති ආදිසු නාමතනමාගමෙ පචතතස්සායප්පච්චයස්ස ධාතුතනමාගමො භාවො සියා; න චෙචං† සකතා වතනුං. පසසනෙතාපි නාමතතා දිකෙ ඤ්චුප්පච්චයාදිකෙ විදධාති, තෙන විඤ්ඤායති නාභාවො හොතිති නාමතතාදිසංසිඛියා තදරමෙතාති මතනුං සකකුඤ්ඤා තතා. අකාදෙසා වෙති චචනමනස්සනති වෙ? න, ආයාදිසිකාදි සමභවතො; කාරකසඤ්ඤාතො “ආය නාමතො කතනුපමානාදු චාරෙ” ති ආයපච්චයෙ කතෙ කිචාපි නාමතනමාගමෙ ඤ්චුප්ප ච්චයාදිනමභාවො; තථා හි ආයපච්චයාදිකෙ පච්චච ධාතුතො සඤ්ඤාතෙ ඤ්චුප්පච්චයාදිසංසිඛි, තථාපි කාරකීයසඤ්ඤාතො ඤ්චුප්පච්ච යාදිකෙ කතෙ, කිචාපි ධාතුතනමාගමෙ ධාතුච්චිතප්පච්චයච්ච තතිනමභාවො; තථා හි නාමතෙත සඤ්ඤාතෙ ධාතුපච්චයතඛබ්බි හිතච්චතනාසංසිඛි, තඤ්චචං. විඤ්ඤායමානෙ තදස්ථං වුතතස්ස කසසවි සුභතසසාභාවතො නාභාවප්පසඛෙතාති. තදස්ථමිති නච තතඛබ්බං. න හි සෙති සෙසමුප්පතති, තෙසං තඛභාවතානීති † පචො දඤ්ඤා, රුකඛං ජිඤ්ඤාතිතාදිසු විස සමුදයෙ පචතො අවසචෙපි

* ක්විපච්චයස්ස, මරමච † සච්චං, මරමච ‡ සච්චොති, මරමච

පවනනනීති වෙ? උපවාරිතමෙතා. උපවාරෙතපි 'හිනබා වා සෙති, පදිපො සන්කායනි' තාදිසු විස කාරිසමචතවොති වෙ? තා. ඉභරන්ති සමානා, සථාවසවසෙතෙත සෙතා පතාකාති වුවුවති, අවසවකණ්ඨතාස ව කණ්ඨතා ගොණ්ඨති, තණ්ඨවෙතාපි අවස වසස බාදානාමන්තා සබ්බානිපි බාදානාමානිති උපවරිසමෙතා, තතො න තාපවිබබාසාවොති. එවචෙතෙත කා තො හාති, තද පි හි නාමබාදාපවිබබවිභතනියාභාවපසසමතො සිඛොව නිමි ත්තාභාවෙ තෙමිතනිකසසාපාභාවො, තතො තදපගමන් සුත්තා රමෙතාති "තනන, තනිත = පෙ = තුනාදිසු ව, බාදාපවවරෙති විභතනියො" හි වචනතො සියව තෙසං නාමබාදානාති න තපවිබබාසාවො එවං වෙතෙතපි කා තො හාති, තදපිති බාදා පවිබබානවෙව ඡත්තපවවයාදිනං නාමපවිබබානව ආයාදිතම භාවපසසමතො සිඛොව, හිමිත්තාභාවෙ තෙමිතනිකාභාවො, තතො තදපගමන් සුත්තාරමෙතාව, සෙති සෙසමුප්පතනි, න තෙ සං තබ්බාවහානිති වෙ? සමුද්දසෙ පවතො අවසවෙපි විඤ්ඤ සති, උපවාරිතමෙතනනි වෙ? උපවාරෙතපි කාරියාධිගමො භොති, තාචා විනා සුතොතන නිමිත්තාභාවෙ න තෙමිතනකාභා වොති විඤ්ඤපතන්ඨිදමාරබා.

සුත්තං විතා නිමිත්තාභාවෙ තෙමිතනකාභාවොති වෙ? කථං දිස පඬෙතාති ආදිසු, යදහි "ඉන්ද්‍රියං භාසිතපුමිනි පුමාව වෙ" හි පුම බාපදෙසෙ කතෙ ආපවවයාභාවො භවෙසා, තද සියා දිසපඬෙතා ති ආදිසිති, න පතඤ්ඤ නු ව භො සුත්තං විතා තෙති වුත්තං, අන්ති වෙදං පුත්තං "ඉන්ද්‍රියං භාසිතපුමිනි පුමාව වෙ" හි අන්ති, න තු තෙත තදභාවානිධානං, අථ ඛො පුමබාපදෙසස අතන් භත්තා" ගදෙව භවිසසති, න හි පුමබාපදෙසවිධිතෙන අඤ්ඤං හිවිපයොජනං සමභවති, අඤ්ඤත්‍රාපවවයාභාවා, තෙන පුමාව වෙතිදං වුත්තං භොති, සථා පුමන්චාවකො ඉන්ද්‍රියාවකසාපවව සසාභාති එවමමපිති නු සථා? 'අභිනි, අධිසමාපතනි' හි ආදිසු "සො නපු.සකලිඛො" හි කතෙත නපු.සකලිඛෙත "සඤ් රසො නපු.සකෙ ' හි ආදිසං කාරිසමචතනිදිසති, න පනිනි වාවකානමිපවවයානමභාවො, එවදිබාපි කාරියාතිදෙසෙන භවි තබ්බතනි තනන, [තථා විධිසෙවෙත පුමන්චවවිබබසස කසපි කාරිසසාභාවා, තාචා න විනාවුත්තනනි ආදිවචතෙත කොපි විඤ්ඤො සරන්තසෙසති චචතං බාචනනසස පකනිභාවසමතා තිසෙධතො, උත්තාසු හි විභතනිසු තසස වෙ රූපාති සමභවතනි සරන්තාසරන්තභෙදතො, තන්ති සරන්තසෙසව රූපසස පකනි භාවො, න බාචනනසෙසති ඤ්ඤපතන්ඨං සරන්තසෙසති චචතං, අඤ්ඤථා උත්තාසු විභතනිසු නිමිත්තාභාවෙ තෙමිතනිකාභාවප සමෙත පකනිභාවො වුත්තොනිපි සමතා සියා බාචනනසස න පකනි? භාවොති වෙ? කථං කි.සමුදයොති ආදිසු, තන්ති කො

* අභවිසසතා, මරණ † සථා සිභල ‡ තබාචනනසස කප.හි මරවච

සමුදයෙහි අසාහි බහුබිභිවිති කතෙ විභවතිලොපෙ සරනාසා
 පකතිභාවෙ නි නිංසමුදයෙහි භවිතබ්බං, තසස බ්‍යජනනතතාති,
 තනන, තසස සරනතතා, විඤ්ඤයති හි තසස සරනතතා,
 “කිසස ක වෙ වෙ” ති වචනතො “කිලීමෙති ථ” නති වචනතො
 බ්‍යජනනතාපි විඤ්ඤයතිති වෙ? තත් නිගගතිතසස පුබ්බිච්චමා
 අඤ්ඤාච්චාති අවංසිරො තංධමෙමාති ආදිසු විය නිවචමාගමවසෙ
 තොපසිතතා “කිසස ක වෙ වෙ” ති එත්ථාපි කය්‍යා න සුසා
 තිති වෙ? සුචුච්චාරණත්ථං ලුතතතා පකතිසාව නිගගතිතතසස
 සුචුච්චාරණත්ථං ලොපං කත්ථා නිද්දෙසොති වෙ? ඉධ සරනතසෙසති
 වචනතො න තං විඤ්ඤයති

අඤ්ඤථා ඉධ සරනතසෙසව පකතිභාවසස වුතතතා, කිංසමුද
 යෙහි එත්ථ ව පකතිභාවසමභවා විසසවිසසිතමඤ්ඤාඤ්ඤාබ්‍යව
 භති* සියා

ඤ්ඤා සියා ලිඛිතසස ව

“ලිඛිතසස ව පකතිභාවො භොතිති අත්ථො තෙදං පොරණ
 “කං. ඉදං හි අනනතරසුතො සරනතසෙසති වචනතො අනත
 “සරසෙසව පකතිභාවො, නාදෙසවතො ලිඛිතසෙසති මඤ්ඤාචා
 “තෙහි සමාසත්ථාකොවිදෙහි පකතිතතං. යදි සරනතසස පකති
 “භාවං වචණ්ණසා, අනතසරසෙසති වදෙසා, අතො විඤ්ඤා
 “යති සරනතසස ලිඛිතසස ව පකතිභාවො භොතිති. එවමනතත
 “රසුතොතෙව සිජ්ඣනතො කිමනෙත සුතොත

321. උපසභගනිපානපුබ්බංකා අබ්‍යසීභාචො

උපසභගනිපානපුබ්බංකා සමාසො අබ්‍යසීභාවසඤ්ඤාචොහාති.
 නගරසස සවිචෙ වනනනිති = උපනගර.
 දරඨානං අභාචො = නිද්දරඨං, මකසානං අභාචො = නිවච
 කසං.
 බුබ්බිතං පටිපාටි = සථාබුබ්බිං, චෙ චෙ බ්‍රාහමණ බුබ්බි
 චොච බ්‍රාහමණ නිබ්බිතනි = †සථාබුබ්බි.
 ජිවසස යනතොකා පටිචෙජ්චෙ = සාවජිව.
 විනාමබ්බිච්ච බමමා වනනනිති නි = අබ්විභනං.
 පබ්බතසස නිච්ච = නිච්චපබ්බතං.
 චසානසස පටිවනනනිති || = පටිචසානං.
 පාසාදසස අභොතා = අභොතාපාසාදං.
 අබ්‍යසීභාවච්චවචනන කවිච්චො? “අං විභගනිභමකාරන
 බ්‍යසීභාවා”

සංඥාදායක වානී ඤාපනත්ථං. විපදමිදං සමාසගහගණමිභානුවතන
 තෙ, අපේඛා සුචිඤ්ඤාදෙකච උපෙචච අත්ථං සජ්ඣන්තපුපසග්ගා,
 පදනමාදිමජ්ඣමාචසානෙසු නිපතනන්ති නිපාතා, උපසග්ගා ච
 නිපාතා ච = උපසග්ගානිපාතා, තෙ පුබ්බකා යසස සො = උපසග්ගා
 නිපාතපුබ්බකො, අඛාසිභාවොති ඉමිතා තුලාසිකරණං, ගරුස
 ඤාදායකරණමසස සභාවදීපනත්ථං, අගං හි “අං විභතනිනමකාරනන
 බ්‍යාසිභාවා, අඤ්ඤාඤා ලොපො චෙ” ති වුත්තනතා සෙගුයොන
 තථ වුත්තං රූපවසං ධිපෙඤා රූපනතරුතාපජ්ජනතො, වාසං
 ගවහතිති වාසිභාවා, වාසි භාවයතිති වතනබ්බානං චන්දසමාසාදිතං
 පටිපක්ඛසභාවතනා න බ්‍යාසං ගවහිති අබ්‍යාසිභාවොති වතනබ්බො.
 උපසග්ගානිපාතපුබ්බකො අබ්‍යාසිභාවොති චෙ? කථං අබ්‍යාසම
 ඤෙති අදීසු, තෙපි හි නිපාතොපසග්ගාපුබ්බකාති කෙභ
 නිපාතොපසග්ගාපුබ්බකානමබ්‍යාසිභාවො, අථඛො නිපාතො
 පසග්ගාපුබ්බකානමානඤ්ඤාව නිපාතොපසග්ගාපුබ්බකානං ; එචච
 සති තෙසං නිපාතොපසග්ගාපුබ්බකානමනමනාය නිපාතොපසග්ගාන
 මඤො සමාසඤො ගවෙසං, නාමානමඤො උපසජ්ජිතො,
 පුබ්බපදත්ථපාධානො හි අබ්‍යාසිභාවො, න චාබ්‍යාසමඤ්ඤා උපසග්ගා
 නිපාතත්ථානං පධානතා සමභවති, නාමත්ථානමොපසජ්ජනිතා,
 තෙසමුත්තරපදපධානතා සුත්තත්ථමණ්ණනාය වුත්තනසෙන
 චෙදිතබ්බො, තෙතෙචාහ “අත්තනතසස තපුරිසෙ” ති, උත්තර
 පදත්ථපාධානො හි තපුරිසො සමාසගිඤමෙ තනන්තමනත්ථං
 තපුරිසගහගණනති චෙ? න, අසමාසපටිකෙඛපනත්ථං, න හි හ
 ගච්ඡන්ති අදීසු අසමාසපදෙසු අත්තං හොතිති කථමුපසග්ගා
 නිපාතපුබ්බකොති චචනෙන නිපාතොපසග්ගාපුබ්බකා නිපාතො
 පසග්ගාපුබ්බකානමනා ච විඤ්ඤායතිති චෙ? කතොකසෙසතනා
 තත්ථ චෙකො උපසග්ගානිපාතපුබ්බකො හි වතනබ්බො කුලුපකොති
 අදීසු විභ උපසග්ගානිපාතපුබ්බකොති වුත්තො, එචං හි තත්ථ පද
 සිඛි, පුබ්බෙ ගච්ඡන්ති පුබ්බො, පධානානමෙනං අධිචචනං, උප
 සග්ගානිපාතා පුබ්බො පධානා යසස සො = උපසග්ගානිපාතපුබ්බ
 ගොති, අඤ්ඤාත්ථ පන, විභතාසෙථ සමීපසෙථ සමීඛසෙථ විඛිසං.
 සබ්බිද අභොභාවෙ විජ්ජමානසස අචචසෙ උභයාකාරවිනිමුත්තාසස
 පචචසෙචකඋලතො සමපති අනුපලඛිසං සද්දපාතූභාවෙ පච්ඡසෙථ
 පථසෙථ අනුපුබ්බො අපුබ්බාවරිමසෙථ සද්දසෙථ සමපනාසෙථ
 සාකලො අත්තාවචනෙ සද්දසත්ථපච්චිතෙසු අඤ්ඤාසු අභොසු යථා
 සද්දසස අචධාරණසෙථ යාවසද්දසං මත්තසෙථ වතනමානෙන පති
 තා සහ නාමසස තතිසෙකචචනතනානං අක්ඛසලාකසද්දනං එක
 මිතිවදාසධ්මසද්දනච ඉදං වුත්තං න තථා යථාපුබ්බෙහි අපේඛ
 වතනමානෙන පරිනා සහ අඛාදිකීලාසං පච්චිතෙනෙන සහ අප
 පරිබභිඋදිච්චාදිසද්දනං ආ ඉචෙචකසස මරිසාදඅභිච්චිචි ලකඛණ
 වාචකෙනසහ අභිපති ඉචෙචතෙසමාහිමුඛො අනුසද්දසස සමීපසෙථ
 තසෙසවාසාමසෙථ තිඛිච්චාදිනමඤ්ඤාපදසෙථ ථානෙ කාලෙ වා
 ජ්ඣනෙන සහ පාරෙමජෙඛසද්දනං වංසවාචකෙන සධ්මසසද්ද

තං තෙසා ච නදිචාවකෙහි සභිං අකුඤ්ඤාපදකේ සකුඤ්ඤාසං නදිචාවකානං විසුං විසුං අබ්බසීභාවසමාසො චුතොතා.

තන්ච ච ඒතනාදේ :—ඉද්ධිසු අධි අධිත්ති ආදීසු. සමීපදේ :—කුමභසස සමීපචුපකුමභනති ආදීසු. සමීඛදේ :—මගධානං සමීචි සුමාගධනති ආදීසු විභිසං :—ඉච්චිසා විසුතොතා විචි ෬ං සභිකානං දුසසභිකං* දුඛෙභාජනනති ආදීසු. සබ්බදු අත්භාභාවේ :—අභාවො මඝභිකානං නිමමකභිකා, නිමමකසං, නිදුරථනති ආදීසු. විජ්ජමා නසස අච්චදේ :—අතිතො හිමොභිභිමනති ආදීසු උභයාකාරවි නිමුච්චනාසස පච්චසචෙකලලතො සමපති අනුපලභිසං :—සමපති කොසුමභමච්ජාදනං නන්ච අතිකොසුමභනති ආදීසු සද්දපාකුභා වේ :—සද්දෙ පාකුභතො කච්චාසනසස සසසං කථාසං සාකථා ඉති කච්චාසනනති ආදීසු ; ඉති සද්දෙ වෙස්ථ චුත්තප්පකාරස්ථ. ඡේතෙ ති. පච්චදේ :—රථානං පච්ජා අනුරථනති ආදීසු යථදේ :—යථාසස රූපං අනුරූපනති ආදීසු. අනුපුබ්බි :—ජේඨානං අනුපු බ්බො අනුජේඨනති ආදීසු අපුබ්බාවරිමේ :—ඵකඝභිඡේ සභවකොත න ධාරසං සචකකනති ආදීසු. සද්දිසදේ :—සද්දිසො රූපෙන සරූප නති ආදීසු. සච්ජනනදේ :—සච්ජනනං ඛෙත්තං සුඛෙත්තනති ආදීසු ; භගු හි සුසද්දෙ සච්ජනනදේ සාකලො :—සමඝභිකනති ආදීසු ; කලාසද්දෙ වෙස්ථ අච්චවචාවකො, සභ කලාහි = සකලො, සාච සචනති අදේ, නසස භාවො සාකලො, නසේ සාකලො, මඝභිකානි සකලමනනං සමඝභිකං ; කසිණදේ වා සාකලාසද්දෙ, නදු කසිණමඝභිකාහි මිසසකමනනං සමඝභිකනති චුචචති. අනන වචදේ :—සොනාදිමචිතෙහි ආදීසු ; උනාදුනාමචිතෙහි අදේ. සද්දිසස්චජ්ජේ තෙසාභෙදොඤ්ඤාසච්චෙසු යථාසද්දසස :—දෙ දෙ චුච්චිභි යථාචුච්චිභි ; විච්ජාවචදේ හි භගු යථාසද්දෙ. සාචසද්දසස අච්චා රදේ :—ජ්චසස සත්තකො පරිච්චදේ සාචජ්චනති ආදීසු මනත දේ වත්තමානෙන පතිතා සභ නාමසස :—අදේස්ථ කිච්චිතනං සාකං සාකච්චති සුපතිහි† ආදීසු. තතිසෙකච්චනනානං අඝභ සලාසසද්දනං ඵකච්චිචකුසඛිඝසද්දනච ඉදං චුත්තං න තථා යථා පුබ්බති අදේ වත්තමානෙන පරිතා සභ අඝභාදීසීලාසං :—අකොඛදෙදං චුත්තං න තථා යථා පුබ්බි අඝභපරි, සලාසාසද්දං චුත්තං න තථා යථා පුබ්බි සලාසාපරි, ඵකෙන විචි නිචි වකුසො දං චුත්තං න තථා යථා පුබ්බති ඵකපරි, මිපරි, නිපරි, වකුපරිති ආදීසු. පච්චදේනෙන සභ අපපරිඛනිඋදිච්චාදීනං :—අප පාචලිසු න්නා වච්චා‡ දෙවො අපපාචලිසුත්තං ; පරිපාචලිසුත්තං, ඛනිපාච ලිසුත්තං, උදිච්චපාචලිසුත්තනති ආදීසු ආ ඉච්චනසස මරිසාදු අච්චිචිමහි :—ආ පාචලිසුත්තා වච්චා දෙවො අපාචලිසුත්තං, ආ කුමාඤ්ඤ සභො කච්චාසනසස ආකුමාරසසනති ආදීසු. ලඝච්චාව චෙතන සභ අච්චති ඉච්චවතෙසමාභිචුච්චො :—අනතිච්චි‡ අච්චුචා

* විසුතොසද්දිකානං දුසසද්දිසං, සිපල † කාලං, සාකං, මරවම ‡ චුච්චා, මරවම ‡ අච්චි, සිපල

සලමනා ව පණුවෝ ව = සලිපණුවෝ, දදුදුච්ච දෙණ්ඛිමච්ච = දදුදුදෙණ්ඛිම, ගීගම ධාදිනම = ගීගමාදිනම, එම භූමිසමගමය.

එංගලා ව පාවනම = එංගලාපාවනම, සුගම නමගලම = සුගමනමගලම, එම සොගමනමගලම

අසී ව වටමං ව = අසීවටමං, ධත්ත ව කලාපො ව = ධත්තකලාපො, හනම් ව අසා ව රථා ව පනතිකා ව = හනම්සාරථපනතිකා, එම සෙනමනමගමය

ඩංසා ව මකසාව = ඩංසමකසා, කුනථා ව කිපිලිකා ව = කුනථකිපිලිකා, කිවා ව සීඨංසපා ව = කිවසීඨංසපා, එම මුදු පනතුකමය

අහි ව නකුලො ව = අහිනකුලො, තිලාගේ ව මුසිකො ධ = තිලාගමුසිකා, කාගකො ව උලුකො ව = කාගකොලුකා, එම විවිධ පිරුමගමය

සීලං ව පකුකුණම = සීලපකුකුණම, සමථො ව විපසනා ව = සමථවිපසනා, විපජා ව වරණම විපජාවරණම, එම විසභා ගමය

ආදිගහණං කිමසිං ? දුසී ව දුසො ව = දුසීදුසං, ඉනම් ව පුමා ව = ඉනම්පුමං පගහා ව විවරම = පනතවිවරම, කිකම චතුකකම = කිකමචතුකකා, චෙණ්ණ ව රථකාරණ ව = චෙණ්ණ රථකාරණම, සාකුනතිකො ව මාගටකො ව = සාකුනතිකමාගටිකා, දිසො ව මසකිමො ව = දිසමසකිමං, ඉටවටමාදි

“තථා ටජෙ පාණිතුරියයොග්ගසෙගඵග්ගවුදුපනතුකවිවිධවිරු චිපිසභාගත්තාදිනං ව ‘කිඤ්ඤම්ඤ්ඤං, තථා වජෙ පමාසෙ පාණිඤ්ඤාතුරියකමයොග්ග ධග්ගසෙගඵග්ග වුදුපනතුකවිවිධවිරුචිපිසභාගත්තා ඉටවටමාදිනං එකතනම ගොති නපුංසකලිධග්ගතනමෙති සුප නතො වතුපපදම්ඤ්ඤං නපුංසකලිධග්ගග්ගභජම එකතනග්ගභජම වතනග්ග, අඤ්ඤා සුච්ඤ්ඤාදෙසව පාණිඤ්ඤා ව තුරියති ව යොග්ගාති ව සෙතා ව = පාණිතුරියයොග්ගසෙතා, තෙසං අධ්දාති = පාණිතුරියයොග්ගසෙතමගාති, බුද්ධාති ජනතුකාති = බුද්ධජනතුකාති, විවිධෙතාකාමරහ විරුමා = විවිධවිරුමා, විවිධා ව ගෙ සභාගා වෙති = විපසනා, පාණිතුරියයොග්ගසෙතමගාති ව බුද්ධජනතුකාති ව විවිධවිරුමා ව විපසනා ව = පාණිතුරියයොග්ග සෙතමග්ගවුදුපනතුකවිවිධවිරුචිපිසභාගා, පාණිතුරියයොග්ගසෙතමග්ගවුදුපනතුකවිවිධවිරුචිපිසභාගා අඤ්ඤාදෙසවතෙත = පාණිතුරියයොග්ගසෙතමග්ගවුදුපනතුකවිවිධවිරුචිපිසභාගා, ගෙ ආ දසො සෙසෙතා = පාණිතුරියයොග්ගසෙතමග්ගවුදුපනතුකවිවිධවිරුචිපිසභාගාදිනං, වසඤ්ඤා සමුච්චයෙතො

වනබුද්ධෝග්ගාති ආදිති උදුහරණති, තත් ව වනබුද්ධෝග්ගාති වනබු ව සොතමාති අසේ ‘තාමාධං සමාසො සුග්ගාසො’ ති වතනමාසෙ ‘තාමාතං සමුච්චසො වජෙ’ ති වජසමාසං කතො ‘වුතනභාතවිපසෙයො’ ති වසඤ්ඤාදෙසෙයං කතො වුතන තසෙත සමාසව විතනමිලොපම කතො අනග්ගරජුග්ගවසමවිතිවට ඉතිහා එකතනම නපු සකලිධග්ගතම කතො සමාසග්ගා තාමමිච කතො තතො උපපතතිං කතො “සොතනන් නපුංසකෙති, අතො තිවට” තති අතිතිවට “පිං” ති පිසස අමාදෙසං කතො සරලොප කතො රුපං සෙසාති තංසදිසාදෙතමාති

325. විභාසා රුකඛනිණ්ණපුබ්බධාදාදාපනපදදීනං ච

රුකඛනිණ්ණපුබ්බධාදාදාපනපද ඉංචචචචාදීනං විභාසා ඵක
භ්‍යා භේදානි තප්‍රාසසකලීඛිතභ්‍යච චදාසචාභෙස

අසසභො ච කපිසභො ච* = අසසභංකපිසභංගං—අසස
භංකපිසභංගා වා, උසිරං ච බිරණච = උසිරබිරණං—උසිරබිරණ
වා, අජා ච ඵලභො ච = අජෙලභං—අජෙලභා වා, ගිරදාදාච
සුචණ්ණච = ගිරදාදාසුචණ්ණං—ගිරදාදාසුචණ්ණා වා, සාලී ච
භෙචා ච = සාලීභවං—සාලීභවා වා, නාසි ච භොසලා ච = නාසි
භොසලං—නාසිභොසලා වා

ආදීගතභණං නිචභං? සාවජච අනචජච = සාවජභා
නචජං—සාවජභානචජං වා, ගිනචජභිනච ගිනජජභිනං—
ගිනජජභිනා වා, කුසලච අකුසලච = කුසලාකුසලං—කුසලා
කුසලානී වා, කභණ්ඨා ච සුභකා ච = කණ්ඨසුකාං—කණ්ඨ
සුකා වා

“විභාසා රුකඛනිණ්ණපුබ්බධාදාදාපනපදදීනච” කිංචිකේදං,
රුකඛනිණ්ණපුබ්බධාදාදාපනපදදීනමෙකතච නසු සකලීඛිතතච
ච භොති චදො සමාභෙස විකපොතාති සදාපනභි. කිපදේදං.
නසුසකග්ගභණ්ණ ඵකභනග්ගභණ්ණ චදාභ්‍යාභණ්ණචාසුචතභො,
අභො සුචිභොදොච විභාසො ච, චසච්ඡො සමුච්චිකභො.
අභනතරසුභොභෙච චිචෙච විකපපභිදිචාරච.

අසසභකපිසභනනී ආදීනී උදහරණනී, තභි ච අසසභකපිසභ
නනනී අසසභො ච කපිසභො වාති අභෙභි වුත්තනසෙභ චදා
සමාසාදී. කභි, අභනතරසුභනචසමිසිකිචච ඉභිනා ඵකභනච
නසුසකලීඛිතතච කභි, වුත්තනසෙභ සපුභ්‍යාභාදීභි කභො
රුපං අසසභකපිසභනනී විභාසග්ගභණ්ණඵලං, තං සභ වුත්ත
නසෙභ සමාසාදී. කභි, විභාසග්ගභණ්ණඵලං ඵකභනාදීච
කභි, භො චසුචචභසභවිභනනී. කභි “අභො භෙන; භො
වා” තී වුත්තචාභෙ “සච්චිකොනීනච,ඵ” තී භොචචතස ආකාර
දෙසං කභි, සරලොපභකභිභාචාදීච්ඡ කභො රුපං සෙසාති
වුත්තසදීසාභෙච.

හණමිභාසුවතතතො, අපේචා සුච්චෙද්දෙද්දෙකචි තුලාං අධිකරණං
 යෙස. තානි = තුලාසධිකරණනි, චෙ පද්‍යනි යෙස. තානි = විපද්‍යනි,
 තුලාසධිකරණනිනිමිභා තුලාසධිකරණං ඉධි පන කමච්චිවනිච්චා
 සමභවා විපදෙ තුලාසධිකරණෙනි චුතතං අඤ්ඤාසා සමාසවිධාය
 කසාභාවා ඉද්දෙපි අඤ්ඤාවිධානචුඛෙන සමාසවිධායකතානි දඪි
 බ්බං ඉධාපි ගරුසඤ්ඤා කරණං, කමමච්චි වසං ධාරෙනිති කමම
 ධාරයොති අනිත්ථස ඤ්ඤාය සමාසසා සභාවදීපනත්ථ.

මහාපුරිසොතකදීති උද්ගරණනි, තථ මහාපුරිසොති මහනොතා
 ව සො පුරිසො වානි අපේ “නාමානං සමාසො සුතතභො” ති
 වතතමානෙ ඉමිතා සමාසං කඤ්ඤා “නාමානං සමාසො සුතත
 භො” ති සමාසසඤ්ඤා කඤ්ඤා ඉමිතා කමමධාරයසඤ්ඤා කඤ්ඤා
 “ගෙසං විහතනියො ලොපා වෙ” ති විහතනිලොපං කඤ්ඤා ‘චුතත
 ඵානමප්පයොගො’ ති වසද්දමප්පයොගං කඤ්ඤා “මහතං මහා
 තුලාසධිකරණෙ පදෙ’ ති මහතතසද්දසා මහාදෙසං කඤ්ඤා සමා
 සතා තාමච්චි කඤ්ඤා තතො සුප්පතනිං කඤ්ඤා “අනො
 නෙන” තාධිනිවච “සො ති සියෙසාකාරදෙසං කඤ්ඤා සරලොප
 පකතිභාවාදිවති කතෙ රූපං තථා කරණො ව සො සප්පො
 වානි = කණ්ණසප්පො නිලව තං උප්පලචෙති = නිලප්පලං, ලොති
 තච තං වද්දනචෙති = ලොතිතවද්දනං, බ්‍රාහ්මණි ම පා දුරිතා
 චෙති = බ්‍රාහ්මණදුරිතා, ඛතනියා ව සා කඤ්ඤා චෙති = ඛතනිය
 කඤ්ඤා ඵත්ථ ව අනතවසංචිං “ඉත්ථසමහාසිතපුත්ථි පුමාව
 චෙ” ති වතතමානෙ “කමමධාරයසඤ්ඤා චෙ” ති පුමාව කඤ්ඤා
 “ඉත්ථසමනො ආප්පවයො ති කතසස ආප්පවයසා නමෙවංති
 කිවච “නද්දිතො වා ඡ” ති කතසස ඡප්පවයසා වාභාවකරණ
 මෙව විසෙසො යෙසං සුච්චෙද්දෙද්දෙකමෙව

327 සධ්විකපුරෙබ්බා දිගු

සධ්විකපුරෙබ්බා කමමධාරයසමාසො දිගුසඤ්ඤා භොනි
 තරසා ලොපා = නිලොපා, නසො දණ්ඩා = නිදණ්ඩං, නිණි
 මලානි = නිමලං, නිණි ඵලානි = නිඵලං, වතරසා දිසා =
 වතුදිසං, පච්චිච්චිකානි = පච්චිච්චිකං, සහත රහොධාමනිනි = ස
 හතරහොධාවරං.

දිගු ඉච්චිගතන කවිචෙඨා? දිගුරෙසකතනා.

“සධ්විකපුරෙබ්බා දිගු” කිමණිමිදං, සධ්විකපුරෙබ්බා කමමධාරය
 සමාසො දිගුසඤ්ඤා භොනිති ඤ්ඤාපණ්ණි. විපද්දමිදං කමමධාර
 යග්ගතණ්ණිව සමාසග්ගතණ්ණිව වතතතො, අපේචා සුච්චෙද්දෙද්දෙකචි
 සධ්වික පුරෙබ්බා යසා සො = සධ්විකපුරෙබ්බා, ඉධාපි ගරුසඤ්ඤාකර
 ණං. චෙ භාවො = දිගු, දිගුසදිසතනා අයථෙපි සමාසො දිගුති අනිත්ථස
 ඤ්ඤාය සමාසසා සභාවදීපනත්ථ. උද්ගරණනි ගෙඵා චුතතානෙව

328 උගහ නප්පට්ඨසා

උගහ දිගුකමමධාරයසමාසා නප්පට්ඨසසඤ්ඤා භොනි
 හ බ්‍රාහ්මණං = අබ්‍රාහ්මණං, හ වසලො = අවසලො, හ පච්ච
 වසං = අපච්චවසං, හ පච්චගමං = අපච්චගමං, හ සහත රහොධා
 වරං = අසහතරහොධාවරං, හ දසගමං = අදසගමං, හ පච්ච
 පුට්ඨි = අපච්චපුට්ඨි, හ පච්චගාමි = අපච්චගාමි
 නප්පට්ඨස ඉච්චිගතන කවිචෙඨා? “අහග්ගහසා නප්පට්ඨස”

“උභෙ තප්පුරියා” කිමන්චිදං, උභෙ දිගුකමමධාරසසමාසා තප්පුරියසසන්ඤා භොගන්ති සුපනන්ති. විපදවිදං කමමධාරසන්ත භණ්ච දිගුග්ගභණ්ච සමාසන්තභණ්ච චත්තකො, අඤ්චා සුචි භෙද්දසෙකච ඉධ ච ගරුසඤ්ඤා කරණං තස්ස පුරිසො=තප්පුරියො, තප්පුරියසදීපනො අධමිති සමාසො තප්පුරියොති අනිත් සඤ්ඤාස සමාසං සභාවදීපනන්ති.

අමුත්භණ්චොත්තදීති උදුහරණ්චි, තත්ච ච අමුත්භණ්චි ත මුත්භණ්චොත්තො “කාමාතං සමාසො පුත්තන්තො” ති චත්තමානෙ “විපදෙ දුලකධිකරණේ කමමධාරයො” ති සමාසං කඛා චුත්ත තසෙත සමාසසඤ්ඤච කමමධාරසසඤ්ඤච විභත්තිලොපච කඛා අභග්ගාරසුත්තචසමධිකිචච ඉමිතා තප්පුරියසඤ්ඤාං කඛා “අත්ත නන්ස තප්පුරියෙ” ති නසඤ්ඤා අත්තං කඛා චුත්තතසෙත නාම මිච කඛා සුප්පත්තාදිමිති කතෙ රූපං තථා න චසලො = අච සලො අපචචසනති පච චසනාති සමාහවානිති අතේ “නාමානං සමාසො පුත්තන්තො” ති චත්තමානෙ “විපදෙ දුලකධිකරණේ කමමධාරයො” ති සමාසං කඛා චුත්තතසෙත සමාසසඤ්ඤච කමමධාරසසඤ්ඤච විභත්තිලොපච කඛා “සධ්වපුත්තො දිගු” ති දිගුසඤ්ඤාං කඛා “සො නපුංසකලිඛො” ති චත්ත මානෙ “දිගුසෙසත්ත” නති නපුංසකලිඛොමෙසත්තච කඛා නතො සුප්පත්ති. කඛා ඉමිතා තප්පුරියසඤ්ඤාං කඛා න පච චසනති අතේ භෙදා දුත්තවිධිමිති කතෙ රූපං ඉත්තති නිසානු සොභෙත සුචිභෙද්දොපනෙච

329. අමාදරොසා පරපදෙති

තා අමාදරොසා නාමති පරපදෙති සද සමසාරොහන, නද සො සමාසො තප්පුරියසඤ්ඤා භොගි

භුමි. ගරොනා = භුමිගරොනා, සබ්බිරන්ති. සොභරොනා = සබ්බ රන්තිසොභරොනා, අපාසං ගරොනා = අපාසගරොනා

ඉසුරොත කතං = ඉසුරොතතං, සලලත විරොධා = සලලවිරොධා,

කපිතසු දුසං = කපිතදුසං, ආගතොකස සන්තං = ආගතො කපතං.

මච්චිතසමා අරපරොනා = මච්චිනාරපරොනා, ග්ඤ්ඤා භසං = ග්ඤ්ඤාසං, මොරසමා භසං = මොරභසං.

රොසඤ්ඤා පුරොහොනා = රොසපුරොහොනා, ඛසං = ඛසඤ්ඤාභසං

රූප සඤ්ඤා = රූපසඤ්ඤා සංසාරෙ දුකන්ති. = සංසාරදුකන්ති.

“අමාදරොසා පරපදෙති” කිමන්චිදං, තා අමාදරොසො විභත්තියො සද පරපදෙති කාමෙති සචසංසෙත, නද සො සමාසො තප්පුරිය සඤ්ඤා භොගිති සුපනන්ති. විපදවිදං තප්පුරියන්තභණ්චිතා නුචත්තොතො, අඤ්චා සුචිභෙද්දසෙකච විග්ගභො ච අඤ්ඤාස සමාසවිධාසකසාහාවා ඉදමිති සඤ්ඤාවිධානවුචෙත සමාසවිධාස කන්ති දඬිමි.

භුමිගරොනාත්තදීති උදුහරණ්චි, තත්ච ච භුමිගරොනාති භුමි. ගරොනා තො “කාමාතං සමාසො පුත්තන්තො, උභෙ තප්පුරියා” ති චත්තමානෙ ඉමිතා සමාසං කඛා චුත්තතසෙත සමාසසඤ්ඤච තප්පුරියසඤ්ඤච විභත්තිලොපච කඛා සමාසන්තා නාමිමි කඛා

සුසුභතාදිවි කතෙ රූපං සබ්ධරහි. පොභතො = සබ්ධ
 රහතීපසාභතො, අපාසං ගතො = අපාසගතො, ඉසසරෙත
 සතා = ඉසසරතො, සලලෙත විවො = සලලවිවො, කසීතස
 දුසං = කසීතදුසං, ආගනිතසස ගතො = ආගනිතසගතො,
 චෙත්තසො අපෙතො = චෙත්තාපෙතො, චොත්තසං = චොත්තසං,
 රසෙසු, පුතො = රුත්පුතො, ධසුසුතං රුසි = ධසුසුරුසි,
 රූපෙ සසුසු = රූපසසුසු, සංසාරෙ දුතං = සංසාරදුතංතරී
 අපෙ වුතතතපෙත සමාසාදිවි කතෙ රූපාති

330 අසුසුපදරසස්ස බහුබිභි

අසුසුසං පදනං අරසස්ස නාමාති *සදු සමසංගතා, නදු
 ටසා සමාටසා බහුබිභිසංසුසු, ටසාති

භගතා සමග්ගි සං සබ්ධාත්මං ටසාසං = භගතසමග්ගි-සබ්ධා
 ධරමා; ජිනාති ඉත්ථිසාති ටසෙත සමග්ගිත ටසාසං = ජිනිත්ථි
 ටසා-සමග්ගි, දිභතා පුංචා සස ටසුසු ටසාසං = දිභතා
 පුංචා-රුත්තා, නිගතා ජනා සමා භාමා ටසාසං = නිගත
 ජනා-භාමා, ජිනා භසා සස පුච්චසස ටසාසං = ජින
 භගතා-පුච්චසා, සමසතනාති සසාති සමා. ජනපද
 ටසාසං = සමසතනසංසා-ජනපද

නිභ්‍රාධසස පච්චෙධිභ්‍රා = නිභ්‍රාධපච්චෙධිභ්‍රා, නිභ්‍රාධ
 පච්චෙධිභ්‍රා ඉච්ච පච්චෙධිභ්‍රා ටසා රුත්තමාභ්‍රා ටසාසං =
 නිභ්‍රාධපච්චෙධිභ්‍රා

අභ්චා, නිභ්‍රාධපච්චෙධිභ්‍රා ඉච්ච පච්චෙධිභ්‍රා සස රුත්
 තමාභ්‍රා ටසාසං = නිභ්‍රාධපච්චෙධිභ්‍රා-රුත්තමාභ්‍රා

චක්ඛසස ඉභ්‍රා = චක්ඛභ්‍රා, චක්ඛභ්‍රා ඉච්ච භ්‍රා
 ටසා සමචා ටසාසං = චක්ඛභ්‍රා-සමචා

සුච්චෙසස චිච්චා -- සුච්චෙච්චිච්චා සුච්චෙච්චිච්චා
 චිච්ච චිච්චා සස සමචා ටසාසං = සුච්චෙච්චිච්චා-
 සමචා

(e) අමිතසන්තප්පිණි, — හඟවා

(f) අමිතුබ්බපරකාමසංගහා — හඟවා

(k) මහාචාර්යවරයාණනුමුඛවගන්තියනිසානුසාරිවලිනාගරුකවිචාරක සාහිත්‍යකරුණ — සබවගන්තිය

(l) නානාරුකවගන්තියනිසානුසාරිවලිනාගරුකවිචාරක — සබවගන්තිය

(m) නානාමුසලාලකවිචාරකවරුකලිඛිතවරපරමනුගදසිංහවරගන්තිය

බහුබ්බිති ඉට්ඨගෙන කවරෙහි “ බහුබ්බිතිවිති ඛ ”

“අද්දපදපෙඤ්ඤා බහුබ්බිති” කීමත්මිදං, අද්දපදපදං පදනං අනෙඤ්ඤා නාමාහි යද්ද සමසාදෙනා, නද්ද සො සමාසො බහුබ්බිති සංඥාදො හොතිති සද්දපනං. චිපදමිදං සමාසග්ගානන්තියානු චග්ගානෙත, සමාසපදගො අද්දපදං = අද්දපදපදං, නසස අනෙඤ්ඤා = අද්දපදපදපෙඤ්ඤා, තෙඤ්ඤා අද්දපදපදපෙඤ්ඤා අනෙඤ්ඤා සුචිඤ්ඤාදොකච. ඉධාපි ගරුකසද්දකරණං බහුවො විභසො සසස සො — බහුබ්බිති, බහුබ්බිතිසද්දගො අනෙඤ්ඤා සමාසො බහුබ්බිතිහි අනෙඤ්ඤාදොක සමාසසස සභාවදීපනං. අද්දපදපද සමාසවිධායකසාහායා ඉද්ද චි සද්දපදවිධානවුච්චෙති සමාසවිධායකහි ද්දබ්බි.

ආහතසමුච්චෙතනදීති උද්ගරණි, හාහි ආහතසමුච්චෙති ආහතා සමුච්ච ඉදං සවිකාරමහි අනෙ “ නාමාහං සමාසො සුග්ගානෙතො ” හි චග්ගානෙත ඉමිතා සමාසං කනා වුග්ගානෙතෙ සමාස සද්දපදව විග්ගානෙතෙකච කනා ඉමිතා බහුබ්බිතිසද්දපදව කනා සමාසගො නාමමිච කනා සුභ්ගානාදිමි සතෙ රුපං ඉතො පඨාය බුභුමසරපරිසරාහි වුග්ගානෙතෙකච සුචිඤ්ඤාකෙති

(a) සමමපතිතපණ්ණපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි, පණ්ණව පුප්ඵලව ඵලව = පණ්ණපුප්ඵලාහි, සමමෙව පතිතාහි = සමමපතිතාහි, සමමපතිතාහි ච තාහි පණ්ණපුප්ඵලාහි වෙති = සමමපතිත පණ්ණපුප්ඵලාහි, වාසු ච නොසං ච = වාසුනොසාහි, සමමපතිත පණ්ණපුප්ඵලාහි ච වාසුනොසාහි ච = සමමපතිතපණ්ණපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහි, සමමපතිතපණ්ණපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහි* ආහාහි ජෙසං. හෙ = සමමපතිතපණ්ණපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි — ඉසසො සමෙති චග්ගානො, තං හෙති වුග්ගානෙතෙ අනෙඤ්ඤා ච ඤ්ඤාමධාරකභෙතො අලංකාරණබහුබ්බිති

අඵ වා, සමමපතිතපණ්ණපුප්ඵලව්‍යුත්තොසෙති ආහාහි ජෙසං. හෙ = සමමපතිතපණ්ණපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි අනෙඤ්ඤා හි තනාචකාරණබහුබ්බිති.

(b) නානාද්විපතිතපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි, නානා පකාහ් ද්වි = නානා ද්වි, නානාද්විපතිතාහි = නානාද්විපතිතාහි, නානාද්විපතිතාහි ච තාහි පුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහි = නානාද්විපතිතපුප්ඵලාහි, නානාද්විපතිත පුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහි වාසිතා = නානාද්විපතිතපුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි, නානාද්විපතිත පුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි පඨායකාරණං හෙසං = නානාද්විපතිත පුප්ඵලව්‍යුත්තොසාහාහි — පඨායකාරණං අනෙඤ්ඤා කවිධාරකාරණං භෙතො අලංකාරණබහුබ්බිති.

අථ චා, වාසිතා සාහු — වාසිතසාහු, සාපෙකඛිතො සතීපි ගමි
සතතා සමාසො නානාද්‍රමපතිතපුලේභි වාසිතසාහු යසස
පබ්බතර්ඡසස සොසං = නානාද්‍රම පතිතපුලථවාසිතඤ්ඤා—පබ්බත
ර්ඡ අසමන භිනනාධිකරණබහුබ්බිති

(c) ව්‍යුච්චාච්චුධරභිඤ්ඤාච්චුච්චිතකුචොති, අච්චුං ධාරෙතිති =
අච්චුධරෙ, කො සො පඡ්ඡනෙතා, විවිචො ආලච්චො = ව්‍යුච්චො,
ව්‍යුච්චො ච සො අච්චුධරෙ චෙති = ව්‍යුච්චොච්චුධරෙ, ව්‍යුච්චො
ච්චුධරසස භිඤ්ඤා = ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤා, ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤා ච්චු
ච්චො = ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤාච්චුච්චිතො, ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤාච්චු
ච්චිතකුචො යසස පබ්බතර්ඡසස සොසං = ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤාච්චු
ච්චිතකුචො—පබ්බතර්ඡ අසමි කමමධාරසතපසුරිසගබ්බො
ඤ්ඤාධිකරණබහුබ්බිති

අථ චා, ච්චුච්චිතො කුචො = ච්චුච්චිතකුචො, සාපෙකඛිතො සතීපි
ගමිසතතා සමාසො ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤා ච්චුච්චිතකුචො යසස
පබ්බතර්ඡසස සොසං = ව්‍යුච්චොච්චුධරභිඤ්ඤාච්චුච්චිතකුචො—පබ්බ
තර්ඡ අසමන භිනනාධිකරණබහුබ්බිති

(d) අමිතචලපරකකමඡ්ඡුතීති, න මිතා = අමිතා, චලං ච පර
කකමො ච ඡුතී ච = චලපරකකමඡ්ඡුතීසො, අමිතා චලපරකකම
ඡ්ඡුතීසො යසස සොසං = අමිතචලපරකකමඡ්ඡුතී අසමපතිකමමි
ධාරසවඤ්ඤො ඤ්ඤාධිකරණබහුබ්බිති

(e) පිතොරකඛංසඛාහුභි, උගෙ ච අකඛං ච අංසො ච බාහු
ච = උරකඛංසඛාහුවො, පිතා උරකඛංසඛාහුවො යසස ගගච
සොසොසං = පිතොරකඛංසඛාහු—ගගචො අසමපති වඤ්ඤො
ඤ්ඤාධිකරණබහුබ්බිති

(f) පිතගණවචදනස්භුරුඡසනාභි, ගණඛොච වචදනච ථනො
ච උරු ච ඡසනච = ගණවචදනස්භුරුඡසනා, පිතා ගණවචද
නස්භුරුඡසනා යසසා නාරියා සාසං = පිතගණවචදනස්භුරු
ඡසනා—නාරී අසමි වඤ්ඤො ඤ්ඤාධිකරණබහුබ්බිති

අඵ වා, පවරසඳුං මකුටසඳුන වා වරණසඳුන වා යොජෙ
ධා සමාසනියො විඤ්ඤායෙක, අසමපන වරණසඳුන යොජන
කකමො. ස්ත්‍රිකසීතා වරණ = සමසසීතවරණ,* පවරසුරසුරගරුච
මනුජඟුරගගකකිබ්බමකුටකුටවුච්චිතසෙලෙහි සමසසීතවරණසස
තථාගනසස සොයං = පවරසුරසුරගරුච්චමනුජඟුරගගකකිබ්බමකුට
කුටවුච්චිතසෙලසමසසීතවරණෙ. අසථන භීතතාධිකරණබ්‍ර
බ්බිහි ඉතග්භී ව නයානුයොගෙන සුචිඤ්ඤායානෙව

(h) අනන්තඤ්ඤෙති, න අනො = අනනො, අනන්තං
ඤ්ඤං සස සොයං = අනන්තඤ්ඤෙ-නථාගනො

(i) අමීතසනසරීරෙති, න මීතං = අමීතං, සනං ඵව සරීරං =
සනසරීරං, අමීතං සනසරීරං සස සොයං = අමීතසනසරීරෙ-
ගගවා

(j) අමීතබලපරකකමප්පනොති, න මීතා = අමීතා, බලව
පරකකමො ව = බලපර කකමා, අමීතා ඵව බලපරකකමා = අමීත
බලපරකකමා, අමීතබලපරකකමා පනො සෙන සොයං = අමීත
බලපරකකමප්පනො-ගගවා අසථන වාදකමමධාරසතපු
ර්සගබෙතා කුලූකධිකරණබ්‍රබ්බිහි

(k) මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලීනාගරුකොපසො
භීතකඤ්ඤෙති, මත්තා ඵව ගමරං = මත්තගමරං, මත්තගම
රනං ගණං = මත්තගමරගණං, මත්තගමරගණෙහි = වුච්චිතාභී
මත්තගමරගණවුච්චිතාභී, විකසිතාභී ඵව පුඵභී = විකසිතපු
ඵභී, මත්තගමරගණවුච්චිතාභී විකසිතපුඵභී සෙසං තෙ =
මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵභී, වලලී ව නාගරුකො ව =
වලලීනාගරුකො, මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵභී ව නෙ
වලලීනාගරුකො වෙති = මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලී
නාගරුකො, මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලීනාගරුකො
හි උපසොභීතාභී = මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලීනා
ගරුකොපසොභීතාභී, මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලී
නාගරුකොපසොභීතාභී කඤ්ඤෙති සස පබ්බතරුජස සොයං =
මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලීනාගරුකොපසොභීතක
ඤ්ඤෙ-පබ්බතරුජ අසථන වාදකමමධාරසතපුර්සගබෙතා
කුලූකධිකරණබ්‍රබ්බිහි. අඵ වා, උපසොභීතාභී කඤ්ඤෙති = උප
සොභීතකඤ්ඤෙති, සාපෙහධිතො සධීපි ගමකතතා සමාසො
මත්තගමරගණවුච්චිතවිකසිතපුඵවලලීනාගරුකොහි උපසො
භීතකඤ්ඤෙති සස පබ්බතරුජස සොයං = මත්තගමරගණවුච්චි
තවිකසිතපුඵවලලීනාගරුකොපසොභීතකඤ්ඤෙ-පබ්බතරුජ
අසථන භීතතාධිකරණබ්‍රබ්බිහි

(l) නාභාරුකධිඤ්ඤපභීතපුඵවලලීනාගරුකොපසොභීතකඤ්ඤෙති, රුකො
ව භීඤ්ඤෙති ව = රුකධිඤ්ඤෙති, නාභා පකාඨ ඵව රුකධිඤ්ඤෙති =
නාභාරුකධිඤ්ඤෙති, නාභාරුකධිඤ්ඤෙහි පභීතාභී = නාභාරු
කධිඤ්ඤපභීතාභී, නාභාරුකධිඤ්ඤපභීතාභී ව තාභී පුඵභී
වෙති = නාභාරුකධිඤ්ඤපභීතපුඵභී, නාභාරුකධිඤ්ඤපභීත
පුඵභීහි උපසොභීතාභී = නාභාරුකධිඤ්ඤපභීතපුඵවලලීනා
ගරුකොපසොභීතාභී, නාභාරුකධිඤ්ඤපභීතපුඵවලලීනාගරුකො
පසොභීතාභී කඤ්ඤෙති

සස සලොඤ්ඤා සොසං = නානාරුකධර්මපතිනපුපේඵස සොභිතකඤ්ඤා—සලොඤ්ඤා අසමපන වඤ්ඤාමධාරයතපුරිසග ඛේඛා තුලාභිකරණබහුබිච්ඡි.

අඵ චා, උපසොභිතාති කඤ්ඤාති = උපසොභිතකඤ්ඤාති, සා පෙකඛතෙත සතිපි ගමකතතා සමාසො නානාරුකධර්මපති නපුපේඵති උපසොභිතකඤ්ඤාති සස සලොඤ්ඤා සොසං = නා නාරුකධර්මපතිනපුපේඵසසොභිතකඤ්ඤා—සලොඤ්ඤා අසම පන භිතනාධිකරණබහුබිච්ඡි

(m) නානාමුසලඵලපබ්බත *තරුකලිඛතරසරධනුගදුසිතොමර හන්ඨාති, මුසලො ච ඵාලො ච පබ්බතො ච තරු ච කලිඛගරො ච සරො ච ධනු ච ගදු ච අසි ච තොමරො ච = මුසලඵලපබ්බත තරුකලිඛතරසරධනුගදුසිතොමර, නානා පකාඤ මුසලඵලපබ්බ තතරුකලිඛතරසරධනුගදුසිතොමර = නානාමුසලඵලපබ්බතතර රුකලිඛතරසරධනුගදුසිතොමර, නානාමුසලඵලපබ්බතතරුක ලිඛතරසරධනුගදුසිතොමර හන්ඨෙසු සෙසං හෙ = නානාමුසල ඵලපබ්බතතරුකලිඛතරසරධනුගදුසිතොමරහන්ඨා අසමපන වඤ්ඤාමධාරයගඛේඛා භිතනාධිකරණබහුබිච්ඡි

331 භාමානං සමුච්චයො චජෙයු.

භාමානමකමිහනත්තානං සො සමුච්චයො, සො චජෙසසෙසෙසෙ හොති

වඤ්චා ච පුපිසො ච = වඤ්චපුපිසො, සමණමුහමණ, සාපිපුහනා මොගතලානා, මුහමණගහපතිනා, සමවරුණ, කුචෙරවාසවා චජෙ ඉච්චගෙන කචජෙඨා? "චජෙඨා ච"

"නාමානං සමුච්චයො චජෙයු" කිමතීඨිදං, නාමානං එක මිහනත්තානං සො සමුච්චයො, සො චජෙසසෙසෙසෙ හොතිති සදුස නන්ඨං තීපදඨිදං සමාසගහණමිහානුවචතතො, අනේඨා පුපි සෙසෙසෙසෙච සමුච්චයනං සමුච්චයො, සමිපිණධිකරණමිහානේඨා ඉධාපි ගරුසකුසුකරණං චෙ චෙන චා චජෙ,† වඤ්ඤාසඤ්ඤා අසමපි සමාසො චජෙයුති අනිත්ඨසකුසුස සමාසස සභාවදීප නන්ඨං තථා හි, පුබ්බපදන්ඨපධානො‡ අබ්බසිභාවො උභතර පදන්ඨපධානො නපුරිසො අඤ්ඤපදන්ඨපධානො බහුබිච්ඡි උගසපදන්ඨපධානො චජෙයුති අඤ්ඤස සමාසවිධායකසානාවා ඉදමපි සකුසුචිධානමුචෙන සමාසවිධායකනති දඨබ්බං උදු හරණ්ඨි පුපිසෙසෙසෙච

332 මහනං මහා තුලභිකරණෙ සරෙ

ගහසං මහනකසදුනං මහාභරෙදරසා ගහාති තුලභිකරණෙ සරෙපරෙ

මහගනා ච සො පුපිසො ගව්හි = මහාපුපිසො, මහාගදුච්චි, මහාබලං, මහාඵලං, මහාභාගො, මහාපදමචනං, මහාහදී, මහා මණ්, මහාගහපතිගහා, මහාධනං, මහාසරසා, මහාසෙසෙසෙ බහුච්චගහනගණන කචචි මහනකසදුසං මහභරෙදරසා ගහාති

* නානාමුසලපබ්බත සිහල † චෙචජෙ චා චජෙඨා චා චජෙ සිහල ‡ පදසධානො සිහල

මහණණ්ඩං, මහපඨලං, මහබ්බලං, මහබන්දා, මහබහසං; මහබරතා.

“මහතං මහා භූලංකරණෙ පදෙ.” කිව්ව්දීද, තෙසං මහනතපද්දතං මහාආදෙසො හොති භූලංකරණෙ පදෙති සුපතනිං. චතුසද්දීද. බහුවචනතිදෙදෙසො මහනතපද්දසං මහ ඉට්ඨාදෙසො හොතිති සුපතනිං. තෙනනච මහභ්ලනතදීති සිජ්ඛනති.

උදහරණති තසානුසොගෙන සුවිච්ඡේදකංනෙව.

333 ඉතපිසං භාසිතපුමිනව පුමාව චෙ

ඉතපිසං භූලංකරණෙ පදෙ භාසිතපුමිනව චෙ පුමාව දුඨංබ්බා.

දීසා ජව්සා සස්ස රසාසං = දීසජරංඝ්ඤා, කලාණ් හපිසා සස්ස රසාසං = කලාණ්හපිසො, පඤ්ඤා පඤ්ඤා සස්ස රසාසං = පඤ්ඤාපඤ්ඤා.

‘භාසිතපුමෙති කිව්ව්දී’ බ්‍රහ්මබ්බු ච සා හපිසා වාති = බ්‍රහ්ම බ්බුහපිසා; සමාබන්දා, පඤ්ඤාරහන්.

“ඉතපිසං භාසිතපුමිනව පුමාව චෙ.” කිව්ව්දීද, ඉතපිසං භූලංකරණෙ පදෙ සචෙ භාසිතපුමිනව පුමාව දුඨංබ්බාති සුපතනිං. ජසද්දීද. භූලංකරණණාහණච පදග්ගහණච වහ්නතො. භාසිතො පුමා සස්සා සා = භාසිතපුමා, ඉතපිමිනා භූලංකරණං. තෙන ච ඉතපිසං භූලංකරණෙ පදෙ භාසිතපුමා ඉතපි පුමාව දුඨංබ්බාති දෙණො* එන ච ඉතපිති ඉතචාචකසද්දමාහ. දඤ්ඤාචා භාසිතපුමාති එවං නවහ්නබ්බා සිතා.

දීසජරංඝ්ඤාති ආදීති උදහරණති, තනච ච දීසජරංඝ්ඤාති දීසා ජව්සා සස්සතනෙති “නාමානං සමාසො පුහ්නතො” ති වහ්න මාතෙ “දඤ්ඤාපදෙණපු බ්බුබ්බිති” ති බ්බුබ්බිතිසමාසං කනිඤා භාසිතපුමිනා භූලංකරණණා ච ඉට්ඨ චිත්තචිධානං කනිඤා “ඉතපි සමතො ආපච්චෙයො” ති දීසසද්දො කතස්ස ආපච්චෙයොහා ව, කනිඤා සමාසනා නාමචිච කනිඤා සපුසහනාදිච්චි කතෙ රූපං. තචා කලංකර්ණ භරිසා සස්ස භොසං = කලංකර්ණරිසො, පඤ්ඤා පඤ්ඤා සස්ස භොසං = පඤ්ඤාපඤ්ඤා.

බ්‍රහ්මබ්බුහපිසානදීති කිව්ව්දහරණති, තචපත බ්‍රහ්මබ්බු ච සා හපිසා චෙති දෙණෙ චිත්තතෙසෙන කමච්චාරසමාසාදිං කනිඤා සහිති භූලංකරණෙ පදෙ භාසිතපුමිනාහාච, “ඉතපිසමතො ආපච්චෙයො” ති කතස්සාපච්චෙයොහාචාදිච්චි කතෙ රූපං.

334. කමච්චාරසසඤ්ඤා ච

කමච්චාරසසඤ්ඤා ච සමාසෙ ඉතපිසං භූලංකරණෙ පදෙ පුරංබ්බ භාසිතපුමිනව චෙ පුමාව දුඨංබ්බා.

බ්‍රහ්මච්චද්දිකා, වහ්නිසකඤ්ඤා, වහ්නිසකුමාපිකා

භාසිතපුමෙති කිව්ව්දී? වහ්නිසබ්බුද්දිකා, බ්‍රහ්මච්චද්දි ද්දිකා.

* චෙති ස්ථානපදෙද්දෙහි සාසං ඉට්ඨංචි.

“කම්මධාරයසඤ්ඤා ව” කිමසිමිදං, කම්මධාරයසඤ්ඤා ව සමාසෙ ඉත්ථිං. ආලංකිකරණි පදෙ සවෙ පුබ්බි භාසිතපුමා ඉද්ඨි ඉත්ථිවාචනො, සො පුමාව දඨබ්බොති ඤාපනඤ්ඤා විපදමිදං ආලංකිකරණගහණිච අනන්තරසුතාව චන්තනො, අපො පුච්ඤ්ඤාසෙකච. චිග්ගහො ව උද්භරණති ව හෙඨා වුත්තානෙව. “ඉත්ථිසමිතො ආපාවචසො” ති චන්තමානො “නදදිනො වා ඊ” ති කතසසීඤ්ඤාවසසාභාවකරණමෙවෙහ විසෙසො

චන්තියමඤ්ඤාදුරිතාති ආදිති කිමද්භරණති, තඤ්ච ව සතිඵ කම්මධාරයතොන දුරිකාසඤ්ඤාස නියතිත්ථිවාචකතො* භාසිත පුමතොභාවනො ඉධ වුත්තවිධානා න හොති සෙසං පුච්ඤ්ඤාසාමෙව

335 අනන්තරයන නපසුරියෙ

නසස පදසස නපසුරියෙ උත්තරපදෙ අනතං හොති අබ්‍රාහමණො, අවසලො, අභිකච්චි, අපචචරසො, අපචගමං.

“අනන්තරයන නපසුරියෙ” කිමසිමිදං, නසස පදසස නපසුරියෙකදෙසතො නපසුරියෙ උත්තරපදෙ අනතං හොතිති ඤාප නන්තං තිපදමිදං සෙසං පුච්ඤ්ඤාසාමෙව උද්භරණතිචි හෙඨා වුත්තානෙව.

336 සරෙ අත්

නසස පදසස නපසුරියෙ සබ්බසෙසව අත් හොති සරෙ පරෙ අනගසො, අනිසංගො, අනිසංගො, අනිසංගො

“සරෙ අත්” කිමසිමිදං, සරෙ පරෙ නසස පදසස සබ්බසෙසව අනාදෙසො හොතිති ඤාපනන්තං විපදමිදං අනන්තර සුච්චාමිඤ්ඤානුචිතචනො සෙසං පුච්ඤ්ඤාසාමෙව උද්භරණති පුච්ඤ්ඤාසාමෙව

336 කදං කුසස †

කු ඉච්චනසස කදං හොති සරෙ පරෙ කුච්චිනා අනතං - කදනාං කුච්චිනා අසනං කදසනං. සරෙති කිමසිමිදං? කුච්චිනා දුග්ගා (සෙසං අපුඤ්ඤාසාග්ගා හො හොනති) = කුදුග්ගා, කුච්චනා, කුච්චනා, කුච්චනා, කුච්චනා, කුච්චනා, කුදුසා

“කදං කුසස” කිමසිමිදං, කු ඉච්චනසස සරෙ පරෙ කද ඉච්චනදෙසො; හොතිති ඤාපනන්තං විපදමිදං අනන්තරසුතා මිඤ්ඤානුචානනො සෙසං පුච්ඤ්ඤාසාමෙව උද්භරණති පුච්ඤ්ඤාසාමෙව

337 කාපසඤ්ඤා ව

කු ඉච්චනසස කා හොති අපසඤ්ඤා ව කාලචණං, කාපසඤ්ඤා ව. ඛුච්චනගහණිච කිමසිමිදං? කු ඉච්චනසස අපසඤ්ඤා ව පුච්චි කවම් කා හොති කුච්චිනො පුච්චිනො = කාපුච්චිනො - කුපුච්චිනො

* ඉත්ථිලිඛනවාචකතො මරමච † කති කුස මරමච ‡ කදච්චිනාදෙසො කදච්චි † ඛුච්චනගහණි, සිභල

“කාපාඨෙසු ච” කීමන්මිද, ආ දුටුවනස කාදෙසො
යොති අපාඨෙසුති ඤාපනතී. තිපදමිද, අනන්තරසුභතමිභා
නුවනතමේ වග්ගාගණං අනෙකන්තා තිපාතාතං කිවසං දීපෙති
අපාඨෙති අවතා බහුවචසුචාරණෙ පසොපතං සසමෙච
වනමති

කාලවණතති එස අපාසං ලවණතති අසේ වුභතනසෙන
කමමධාරසමාසං කති, අනන්තරසුභතමිසිවිව ඉචිතා, ආස
ආස කාදෙසං කති, වුභතනසෙන සුභතනාදිවති කතෙ
රූපං කාසුභ්වතති එස අපසකං සුභ්වං සසසාති අසේ වුභත
නසෙන බහුවචිතිසමාසං කති, කමමධාරසමාසං වා ඉචිතා
ආසආස කාදෙසං කති, වුභතනසෙන සුභතනාදිවති කතෙ
රූපං. කාසුභ්වෙසාති ආවිච්ඡේදා සුභ්වෙසාති අසේ වුභතනසෙන
කමමධාරසමාසං කති, අපාඨොකාචෙචි බහුවචනසසසස
බහුතාදිපතයො ආවිච්ඡේදෙසු ආසආස කාදෙසං කති, සුභතනා
දිවති කතෙ රූපං ඉතරං වග්ගාගණඵලං.

338 කවචි සමාසනගනනානමධාරණො

සමාසනගනනානං නාමානං අනෙතා සමෙ කවචි අකාරණ
භොති

දෙව්‍යානං ගජා = දෙවග්ගජා—දෙවග්ජා, දෙව්‍යානං සවා =
දෙවසව්‍යා—දෙවසව්‍යා

සම අනාති=සමානං, සහගානං, සම ගාච්චා=සමගචං,
ජහනච උපාගණච=ජහනුපාගණං සරදසස සමිප වහනාතිති
= උපසරදං, විසාලාති අකවිති සස භසාසං = විසාලභවතා,
විච්චිං ච්චිං සස භසාසං = විච්චිච්චා

කාරගනගණං කිමග්ඵං? අකාරිකාති ව භොතාති සමිච්චතා
බමා සස භසාසං = සමිච්චතාබමා සුරගිභො ගංගා සස
භසාසං = සුරගිගසි, සුඤ්ඤං ගංගා = සුගසි, දුග්ගසි,
කුච්චිභො ගංගා = කුගසි, පුභිභො ගංගා = පුභිගසි

භද්දිඅනා ව කතභද්දනා ව කප්පවිච්චො භොති සමා
සනගන

බහු භද්දිභො සසිං ජහපද භසාසං = බහුභද්දිභො—ජහ
පද, බහව්‍යා කහගාභං සස භසාසං = බහුකතභො

“කවචි සමාසනගනනානමධාරණො” කිවසමිද, සමාසන
ගනනං නාමානං අනෙතා කවචි අකාරණෙසො භොතිති ඤාප
නතී. වච්චාදමිද, අනෙතා සුභ්වෙසුභ්වෙච වග්ගාගණං ව

දෙවග්ගජෙති දෙව්‍යානං ගජෙති අසේ වුභතනසෙන කප්පවිච්චො
සං කති, දෙවග්ගජෙසුභ්වො සුභ්වොති. කති “බ්‍රාහ්මණෙවජ
ජදිභො අචිත” තති වග්ගාගණං “සං වෙ” ති සිච්චගස අකා
රණෙස සමිච්චගන ඉචිතා සමාසනගනස ග්ජෙසුභ්වො අකාර
ණෙසං කති “අනෙතෙතා” ති වග්ගාගණං “සං ති සිච්චගස
දෙසං කති, සරලොපපකතිකාච්චිවති කතෙ රූපං. තතිච්චිතා
සමාසනගනස අනගසරස විච්චගනා” “සං වෙ” ති සිච්ච
කාරණෙසෙච සමිච්චබ්‍රෙච්චොති ත සමිච්චං, භද්දිති සිච්ච,
ඉච්චසුචාරණං අනෙතං සිච්ච අකාරණසාපිච්ච ඉච්චිතා අකාර

කරණං තනනිමිත්තවිධිනො අසමාවෙසන්ථං, “ සත චෙ ” ති ඉමිනා පන සිසසාකාරදෙසෙ කතෙ විධිනොභාවා* කුතො තනනිමිත්ත විධිනො සමාවෙසො සියා නනිමිනා විභතොදෙඤ්ඤාපි භවි තබ්බමෙවාති. න භවිතබ්බං, එවං හි සති පයොභාසිඤ්ඤිනතො, පයොගසිඛියා සුතොතාපදෙසතො ච. ඉතරං කවිගහභණ්ඵලං අපඤ්ඤි වෙ තංසදියානෙව.

පවාහනනි පච අභානි සමාහවාවිති අනෙච චූතනනසෙන දිගු සමාසං කනිා “ සො නපුංසකලිඛෙතා ’ ති චතතමානෙ “ දිගුසෙස කතත ” නති එකතතං නපුංසකතතච කනිා තනො චූතතනසෙන සිවිභතනිං කනිා ඉමිනා සමාසනතගතසස අකාරදෙසං කනිා “ යො නනනි නපුංසකෙහි, අතො තිච්ච ” නති චතතමානෙ “ සි. ” ති සියස අමාදෙසං කනිා සරලොපපකහිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං ඉදමපන ලභකිණ්ඤස පඤ්ඤනගතිකභාවදෙසනන්ථං. චූතතං පච්චකබ්බමිමානදීති විස අසමාකාරනෙතා ඉකාරනෙතා ඡ්චති සබ්බසා සියාති තනනිචතතනන්ච

පචගචනනි පච ගාවො සමාහවාවිති අනෙච චූතනනසෙන දිගු සමාසාදිං කනිා පචගොසද්දතො සපුප්පතනිං කනිා ඉමිනා සමා සනතගතසස ගොසද්දසස අනෙත අකාරං කනිා “ ගාව සෙ , අච්චති ච , තනො නමං පතිමහාපුතෙත ච සමාසෙ ” ති චතත මානෙ “ ම සරෙ චෙ ” ති මකාරසස අචාදෙසං කනිා නෙතබ්බං නෙකිා සියස අමාදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං නනිමිනා සමාසනත ගතසස අනතසෙසච භවිතබ්බං , අථ කථං අනෙත භොතිති “ කවි සමාසනතගතාතමකාරනතසෙසති චතතබ්බෙ එචං චචන මඤ්ඤනරනිදසසනන්ථං , අසච්චිති අනෙච එතසස සමභවති, කවි සමාසනතගතාතං නාමාතං අනෙතා හුකිා අකාරෙ භොතිති අථ වා, අනතසෙසච භොකු, “ කවිදිමඤ්ඤතතරනං දීභරසසා පචචචසෙසු වා ” ති චතතමානෙ ‘ තෙසු චූචිලොපාගච්චිකාරච්ච ජිතාදෙසා චෙ ” ති සසරං පන චකාරගමං කනිාපි රූපසිඛි චෙදිතබ්බා, ඊදිසන්ථං චචනං.

ඡතකුපාහණනනි ඡතතච ලපාහණමාතෘනෙච චූතතනසෙන චූඤ්ඤසමාසං කනිා “ සො නපුංසකලිඛෙතා , දිගුසෙසකතත ” නති චතතමානෙ “ තථා චූඤ්ඤපාණි තුරියයොගාසෙනඛගුඤ්ඤඤ්ඤනක විච්චිච්චරුඛිච්චසභාගන්ථාදිතචෙ ” ති නපුංසකලිඛිතතචෙකතතං කනිා නපුංසකලිඛිතතා “ ඉඤ්ඤිමනො ආපච්චෙයො ’ ති තතසසාපච්චසසාභාවං කනිා ඉමිනා සමාසනතගතසස ලපාහණ සද්දතතසස අකාරදෙසං කනිා චූතතනසෙන සියස අමාදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං ඉදමපි ලභකිණ්ඤස පඤ්ඤනගතිකභාවදෙසනන්ථං.

ලපසරදසති සරදසස සමිපෙ චතතනිතෘනෙච චූතතනසෙන අබ්බසිභාවිසමාසං කනිා “ සො නපුංසකලිඛෙතා ” ති නපුංසක ලිඛිතතතං කනිා තනො සපුප්පතනිං කනිා ඉමිනා සරදසද්දතතසස අකාරදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං ඉදමපි අනනතරං විස චූතතං.

විසාලකෙඛාති විසාලා අකම්බ සසසාති අනෙච චූතතනසෙන බහුබ්බි ඤ්ඤිමාසං කනිා තනො සපුප්පතනිං කනිා ඉමිනා අකම්බසද්දතතසස අකාරදෙසං කනිා සියසාකාරදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං විමුඛොති

* විච්චිතො භාජනාභාවා, මරමච

විමුච්චං මුච්චං යසසාති අපේ වුත්තනසෙන ඛුචුඛිඛිසමාසාද්ධිති කතෙ රූපං ඉදම්ච ලුකඛිණ්ණස පච්ඡන්තනගතිකතාවතීදසසනස්ථං

“කුච්චි ස්ථාසන්තගතානමනො” තී වුත්තබ්බපි කාරග්ගහණකාරණෙ පයොජනං දසෙසනො කාරග්ගහණං කිමස්ථනී ආදිමාහ තස්ථ ච පච්චකඛධම්මාති පච්චකඛා ධම්මා යසසාති අපේ වුත්තනසෙන සමාසං කඛා ස්වෘයන්තීං කඛා ඉධ කාරග්ගහණෙන ඛම්මසඤ්ඤානසා ආකාරදෙසං කඛා “සෙසතො ලොපං ගසීපි” තී සිමුච්ච ලුකෙත රූපං සුරභිගකිති සුරභිනො ගඛො = සුරභිගඛොති වුත්තබ්බ කාරග්ගහණෙන ගඛසඤ්ඤානසා ඉකාරදෙසාදිමුච්චි කතෙ රූපං තථා සුඤ්ඤෙ ගඛො = සුගඛො, දුච්චි ගඛො = දුගඛො, කුච්චිතො ගඛො = කුගඛො, පුච්චි නො ගඛො = පුච්චිගඛොති වුත්තබ්බපි වුත්තනසෙන ඉකාර දෙසං කඛා සුගකිති ආදීනී සාධෙතඛබ්බාති

පුත්ත නසෙසව ඵලං දසෙසනො නදීඅන්තා ච කච්චාඅන්තා ච කප්පට්ඨෙසො හොතිතාදිමාහ තස්ථ ච ඛුචුනදිකොති ඛුචු නදි සො යසසීං ජනපදෙතාසෙච වුත්තනසෙන ඛුචුඛිඛි සමාසං කඛා ඛුචුනදීසඤ්ඤානො කප්පවට්ඨං කඛා “ඉත්ඨං භාසිතපුමිසී පුමාව චෙ” තී පුමිච්ච කඛා “ඉත්ඨමනො ආප්පවට්ඨෙසො” තී වුත්තමානෙ “නදදිතො වා ඊ” තී කතස්සීප්පවට්ඨෙසාචං කඛා “කච්චාදිච්චකු චතරකං දිඤ්ඤාප්පවට්ඨෙසු වා” තී වුත්තමානෙ “නෙසු වුචි ලොපංගම්චිකාරවිපජිතාදෙසා චෙ” තී අකාරස ඉකාරදෙසං කඛා ස්වප්පච්චාදිමුච්චි කතෙ රූපං ඛුචුකච්චාදිමුච්චි ඛුචුචො කච්චාදෙ යසසාති අපේ වුත්තනසෙන සමාසං කඛා ඛුචුනං කතොති වා* ඛුචුකච්චාදිමුච්චි කතෙ රූපං

339 නදිමහා ච

නදිමහා ච කප්පවට්ඨෙසො හොති සමාසගතා

ඛුචු නදිසො යසස ජනපදං = ඛුචුනදිසො, ඛුචු කච්චාදිසො යසස ජනපදං = ඛුචුකච්චාදිසො, ඛුචු නාදිසො යසස ජනපදං = ඛුචුනාදිසො

“නදිමහා ච” කිමස්ථිදං, නදිමහා ච කප්පවට්ඨෙසො හොති සමාසගතාති සුච්චණස්ථං චිපදම්චං සමාසන්තග්ගහණච්චිතාසු වුත්තනෙ වුත්තහණච්චිතන්තරසුනෙත කාරග්ගහණසුකඛිච්චි තස්ථ, තස්සී ආකඛිච්චෙන කප්පවට්ඨෙසාපි ආකඛිච්චෙනාච හොති, තදනොගධන්තා තස

ඛුචුකච්චාදිමුච්චි ඛුචු කච්චාදිසො යසසානාසෙච සමාසං කඛා ඛුචුකච්චාදිසඤ්ඤානො කප්පවට්ඨාදිමුච්චි කතෙ රූපං ඛුචුනදිකොති ඛුචු නදිසො යසසාති අපේ සමාසං කඛා ඛුචුනදීසඤ්ඤානො කප්ප වට්ඨාදිමුච්චි කතෙ රූපං

340 ජායාස න දංජාති පතිමුච්චි

ජායා ඉච්චිතාස කු දංජාති ඉච්චිතෙ අරදසා හොති පතිමුච්චි පරෙ

ජායාස පති = දච්චති, ජායාස පති = ජාතිපති

“ජායාස කු දංජාති පතිමුච්චි” කිමස්ථිදං ජායා ඉච්චිතාස කු දංජාති ඉච්චිතෙ අරදසා හොති පතිමුච්චි පරෙඨි සුච්චණස්ථං වකුච්චාදිදං සෙසං පුච්චිඤ්ඤානෙච්චි

* ඛුචුච්චං. සඛා වර්ධනී † චිපදම්චං දිසති

දමපති,* ජනිපති ඉන්ද්‍රද්‍රහරණනි†, තාති සුවිඤ්ඤාදාමනව

341 ධනුමහා ව

ධනුමහා ව ආපසවමසො ගොති සමාසගහන

ගාණ්ඩිමො ධනු සසස සොසං = ගාණ්ඩිමධනව

“ධනුමහා ව” කීමන්මිදං, ධනුමහා ව ආපසවමසො‡ ගොතිති සද්‍රපනස්. තිපදමිදං. වගගහණෙන පවචකවධමමාති ආදිසුපි හොති

ගාණ්ඩිවදංචාති ගාණ්ඩිමො ධනු සසසාතාමෙව සමාසං කචා ගාණ්ඩිවධනුසද්දතො ආපසවමසං කචා උකාර්සාචකාරං කචා පරකාරං නෙචා තතො සුපපතනාදි. කචා “සෙසතො ලොපං ගපිපි” ති සිමහි පුතො රූපං †

342 අං විහතතිනමකාරගතබ්‍යාසිභාවා

තසමා අකාරගතා අබ්‍යාසිභාවසමාසා පරසං විහතතිනං කවචි අං ගොති

අබිචිතතා, සමාබ්‍රධිතිං උපකුමිනං, ආවජිමං, නිගේපබ්‍රිතං, නිගේපාකාරං, නිගේකුමිති, අගෙතාපාසාදං

කවචිති නිමන්ථං? අබිචිතතසං හිකවුගො

“අං විහතතිනමකාරගතබ්‍යාසිභාවා” කීමන්මිදං, තසමා අකාරගතා අබ්‍යාසිභාවසමාසා පරසං විහතතිනං කවචි අමාදෙසො ගොතිති සද්‍රපනස්. තිපදමිදං මණ්ඩුකගතිකවසෙන කවිගගහණ මිහානුවතතො උද්ගරණති හෙචා වුතතානෙව

343 සරෙ රසෙසා නපුංසකෙ

නපුංසකලිඛෙහ වතනමානසං අබ්‍යාසිභාවසමාසසං ලිඛිතසස සරෙ රසෙසා ගොති

ඉතපිසු අබිතිවච කථා වහනතිති = අබිතපි, කුමාපිසු අබිතිවච කථා වහනතිති = අබිකුමාපි, උපවබ්‍ර, උපමණිකං, උපගහිතං

“සරෙ රසෙසා නපුංසකෙ” කීමන්මිදං, නපුංසකෙ ලිඛිත වතනමානසං අබ්‍යාසිභාවසමාසසං සරෙ රසෙසා ගොතිති සද්‍රපනස්. තිපදමිදං අනනතරසුතනමිහානුවතතො උද්ගරණති හෙචා වුතතානෙව

344 අඤ්ඤසමා ලොපො ව

අඤ්ඤසමා අබ්‍යාසිභාවසමාසා අකාරගතා පරසං විහතති නං ලොපො ගොති

අබිතපි, අබිකුමාපි, උපවබ්‍ර

ඉති නාමකපෙස සමාසකපෙසා සහනමො කරණො

“අඤ්ඤසමා ලොපො ව” කීමන්මිදං, අඤ්ඤසමා අබ්‍යාසිභාව සමාසා අනකාරගතා පරසං විහතතිනං ලොපො ගොතිති සද්‍රපනස්. තිපදමිදං උද්ගරණති හෙචා වුතතානෙව

සමසො වුචමකදිපතිසං සමාසකපෙසා සහනමො පරිචේදෙ

* තුදමපතිති දිසාති † ඉතාදිති උද්ගරණතිති කස්චි ‡ ආකාරපෙවමසො, කස්චි † ආපසවමසං කචා සරලොපකතිතාමාදිමිති කතෙ රූපකතිපි දිසාති

ඊජාච්චයං කඛා සරලොපපකඨිභාවච කඛා සුඤ්ඤානං කඛා
“සෙසතො ලොපං ගසිපි” ති සිලොපකරණමෙව විදෙසො.

වාසිභිනනි එඤ්ඤානසලිඛගතො සිවිභතනිසං¹ යොනනනි
නිපුංසකෙහි, අභො නිච්ච” නනි වග්ගමානෙ “සිං” ති අමාදෙ
සකරණමෙව විදෙසො. භාරවාජෙහි භාරවාජසස අපච්චනනි
අඤ්ඤානෙහි: වුත්තවිධානසමී. කතෙ රූපං. ගොතමොති ගොත
මසස අපච්චනනි අඤ්ඤාන වුත්තතසෙන ඉමිතා ඊජාච්චයාදීහි
කඛා ලුභඛිඤ්ඤාන පඤ්ඤානගතිකතතා වුභිසාපි වුභිමහි කතෙ
රූපං වාසුදෙවොති වසුදෙවසස අපච්චනනි අඤ්ඤාන වුත්තවිධා
නසමී. කතෙ රූපං බාලදෙවොති බලදෙවසස අපච්චනනි
අඤ්ඤාන වුත්තවිධානසමී. කතෙ රූපං. වෙසසාමිතොති විසසාමිතන
සසාපච්චනනි අඤ්ඤාන වුත්තවිධානසමී. කතෙ රූපං ඉතරහි සුචි
දෙදාදකතෙව.

347 ණසනණනා වච්ඡාදිනො

නාසමා වච්ඡාදිනො ගොතනගණනො ණසනණනා ඉච්චවන
සච්චසා ගොතනි වා නසසාපච්චමිච්චනසමී. අඤ්ඤාන

වච්ඡසස අපච්චං (සුගහනා) වච්ඡාසගො—වච්ඡාගො—වච්ඡසස
අපච්චං වා, වච්ඡසස අපච්චං (ඉහමි) වච්ඡාසනි—වච්ඡානි,
වච්ඡසස අපච්චං (නසු,සකං) වච්ඡාසනං—වච්ඡානං.

එවං සාකචාසගො—සාකචාගො, කණ්ණාසගො—කණ්ණා
ගො, අභ්භිච්චසසාසගො—අභ්භිච්චසසාගො, කච්චාසගො—
කච්චාගො, මොග්ගලොසගො—මොග්ගලොගො, මුඤ්ඤාස
ගො—මුඤ්ඤාගො, කුඤ්ඤාසගො—කුඤ්ඤාගො

“ණසනණනා වච්ඡාදිනො.” කිමත්ථිදං, වච්ඡාදිනො සඤ්ඤා
ණතො ණසනණනාපච්චයං ගොතනි නසසාපච්චනනි අඤ්ඤාන වික
පෙපතාති සදුපකත්ථං. විපදමිදං වාග්ගගණ්ච අපච්චනගණ්ච
නුවග්ගතො, අඤ්ඤාන ව විග්ගාගො ව සුචිදෙදාදකතෙව

වච්ඡාසගොති, වච්ඡසස අපච්චනනි අඤ්ඤාන අනනතරසුභතමභි
කිවිච්ඡිතා ණසනණනාපච්චයං කඛා වුත්තතසෙන අපච්චසඤ්ඤාමස
යොනාදිං කඛා “ගෙසං ගණ්ච ලොප” නනි ඊලොපං කඛා තෙ
තඛං. කෙඛා සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං. *වච්ඡාගොති තසමී.
සෙව අඤ්ඤාන ණසනණනාපච්චයං කඛා විභතනිලොපාදිමහි කතෙ රූපං.
ඉතරං වාග්ගගණ්චලං සාකචාසගොති සකච්චසසාපච්චනනි අඤ්ඤාන
වුත්තවිධානසමී. වුභිමහි ව කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගගණ්චලං.
කණ්ණාසගොති කණ්ණසසාපච්චනනි අඤ්ඤාන වුත්තවිධානසමී. කතෙ
රූපං. කුඤ්ඤාගොති තං. ච්චසෙව ණසනණනාපච්චයාදිමහි කතෙ
රූපං. ඉතරහි සුචිදෙදාදකතෙව.

* ඉතරං. පච්චසස සඤ්ඤාන, පිභල

ලොපං ගසිරි” තී සීමති ලුහොත රූපං ඉතරං වාග්ගහණඵලං ඉතර්ති සුච්ඤ්ඤයකතෙව. සකාපුත්තිකො නාඵපුත්තිකොති වාග්ගහණඵලාති, ණ්කප්පව්වයකරණමෙව ඵත්ඵ ච්ඤ්ඤො

350 ණ්චොපගවාදිති

උපගු ඉච්චවමාදිති ණ්වස්සවච්චො ගොති වා නාසාසච්චමි චෙච්චනසමි. අරෙඪ්

උපගුස්ස අපච්චං. (පුරහනා) ඔපගචො—උපගුස්ස අපච්චං වා ඵචං. මානචො, ගඟචො, පණ්ඩචො, හඟචො, ඔපකච්චා හරචා, ඔපච්ඤචො

“ණ්චොපගවාදිති.” කීමත්ඵදං, උපගු* ඉච්චවමාදිති තස්සා පච්චනති අරෙඪ් ණ්වස්සච්චො ගොති විකපෙපනාති ඤ්ඤපනත්ථං. විපදඵදං වාග්ගහණං අපච්චග්ගහණච චත්තනො, අරෙඪ් සුච්ඤ්ඤයෙකච විග්ගහො ච

ඔපගචොති උපගු සද්දහො උපගුස්සාපච්චනති අරෙඪ් “වා ණ්පච්චෙව” තී චත්තමානෙ ඉමිනා ණ්වස්සච්චං කඤ්ඤා වුත්තන සෙත ණ්ලොපං කඤ්ඤා සරලොපපකතීභාවච කඤ්ඤා “වුඤ්ඤිසරස්ස වාසංයොගනතස්ස සඤ්ඤෙ චෙ” තී ආදිසරස්ස වුඤ්ඤි කඤ්ඤා තස්සා පාතීසමප්පසඤ්ඤෙ “අසුච්ඤ්ඤනවායො වුඤ්ඤි” තී වුත්තනතා උකාරසෙසාකාරවුඤ්ඤි කඤ්ඤා නෙතඤ්ඤං නෙතඤ්ඤා සපුප්පතනදිච්ඤි කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගහණඵලං ඉතර්ති සුච්ඤ්ඤයකතෙව.

351 චෙච්චවමාදිතො

නාසමා චෙච්චවමාදිතො චෙච්චවමාදිතො ගොති වා නාසාසච්චමි චෙච්චනසමි. අරෙඪ්.

චෙච්චවමා අපච්චං. පුරහනා චෙච්චවමාදිතො—චෙච්චවමා අපච්චං. වා ඵචං. ඛඤ්ඤචො, සාමඤ්ඤචො, නාදිච්ඤචො

“චෙච්චවමාදිතො.” කීමත්ඵදං, චෙච්චවමාදිතො සද්දහණ්ඤො චෙච්චවමාදිතො ගොති තස්සාපච්චනති අරෙඪ් විකපෙපනාති ඤ්ඤපනත්ථං. විපදඵදං වාග්ගහණච අපච්චග්ගහණච චත්තනො, අරෙඪ් ච විග්ගහො ච සුච්ඤ්ඤයෙකච

චෙච්චවමාදිතොති චෙච්චවමාදිතො චෙච්චවමාදිතොති අරෙඪ් “වා ණ්පච්චෙව” තී චත්තමානෙ ඉමිනා චෙච්චවමාදිතො කඤ්ඤා වුත්තන සෙත ණ්ලොපං කඤ්ඤා සරලොපපකතීභාවච කඤ්ඤා “වුඤ්ඤිසරස්ස වාසංයොගනතස්ස සඤ්ඤෙ චෙ” තී ආදිසරස්ස වුඤ්ඤි කඤ්ඤා තස්සා පාතීසමප්පසඤ්ඤෙ “අසුච්ඤ්ඤනවායො වුඤ්ඤි” තී වුත්තනතා ඉකාරසෙසාකාරවුඤ්ඤි කඤ්ඤා නෙතඤ්ඤං නෙතඤ්ඤා සපුප්පතනදිච්ඤි කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගහණඵලං. ඉතර්ති සුච්ඤ්ඤයකතෙව

* උපගු කප්පි

352 සෙන වා සංසඨං තරති වරති වහති ණිකො

සෙන වා සංසඨං සෙන වා තරති සෙන වා වරති සෙන වා වහති ඉච්චිභෙතඤ්ඤස්ස ණිකප්පච්චරොසා භොති වා

තිලෙන සංසඨං (රහාජනං) භෙලිකං—තිලෙන සංසඨං වා ඵවං භොලිකං, සානිකං

නාවාස තරතිති නාවිකො—නාවාස තරති වා ඵවං ඔඵච්චිකො

සකචෙන වරතිති සාකචිකො—සකචෙන වරති වා, ඵවං පාදිකො * දණ්ඩිකො, ඔච්චිකො

සීසෙන වහතිති සීසිකො—සීසෙන වහති වා ඵවං අංසිකො, වණිකො, අඛලිකො

වාති විකප්පනඤ්ඤා අරඤ්ඤාඤ්ඤස්සපි ණිකප්පච්චරොසා භොති

රුජභගෙ වසනිති රුජභගිකො, රුජභගෙ ජාතො වා රුජභගිකො

ඵවං මාගධිකො, සාවනිකො කාපිලමනතිකො, පාමලිපුනතිකො, චෙසාලිකො

“සෙන වා සංසඨං තරති වරති වහති ණිකො” කිමත්ථිදං, සෙන වා සංසඨං සෙන වා තරති සෙන වා වරති සෙන වා වහති භාසෙථ ණිකප්පච්චරොසා භොති විකප්පනාති ඤ්ඤපනනං සත්ත පදච්චිදං වාග්ගභර්වානුවර්ගනෙ, අපොථා සුච්චෙඤ්ඤාසෙච වාග්ගභර්මත්තතරවිකප්පනනං

තෙලිකනති තිලසඤ්ඤො තිලෙන සංසඨන්ති අපොථ “වා ණිකප්පච්චරොසා” ති වර්තමානෙ ඉමිතා ණිකප්පච්චරොසාදිවසි කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගභර්මලං ඉතරති සුච්චෙඤ්ඤාසෙනෙව

කාවිකොති නාවාසඤ්ඤො නාවාස තරතිතාසෙච ඉමිතා ණිකප්පච්චරොසාදිවසි කතෙ රූපං ඉතරති සුච්චෙඤ්ඤාසෙනෙව වාග්ගභර්මත්තතරවිකප්පනනො තප්පලං දසෙසතො වාති විකප්පනඤ්ඤානාති ආදිමාග සෙසාති සුච්චෙඤ්ඤාසෙනෙව

353 නමබ්බෙන භෙන කතාදිඤ්ඤානිධානභිකොගසිප්පභණ්ඩ පිටිකඤ්ඤස්ස ව

නමබ්බෙන භෙන කතාදිඤ්ඤාස්ස ව භංසභන්ධානා නස්ස නිසුරොත්තා නමස්ස සිප්පං නමස්ස භණ්ඩං නමස්ස පිටිකා ඉච්චිභෙතඤ්ඤස්ස ව ණිකප්පච්චරොසා භොති වා

විතසමබ්බෙනති චෙතසිකො—විතසමබ්බෙන වා ඵවං සුග්ගතතිකො, ආභිධම්මිකො, චෙතසකරණිකො

භාව වහනතෙ, අනෙක් ව විග්‍රහයා ව සුවිඥාඥායෙකු වනගහ
භාවයේ සමුදවෙති

වෙනස්කොති විකසමධිතෙති අනෙක් අනන්තරසුභතමධිකිච්චි
මිනා ඡායාපවටය. කනා වුභතතයෙත ඡාලොපාදිමි කනෙ
රූපං ඉතරං වාග්‍යහණඵලං ඉතරති සුවිඥාඥායෙකුනෙව.

වෙසකකරඡායෙති වකකරඡාමධිතෙතායෙච ඉමිනා ඡායාප
වටයං කනා වුභතතයෙත ඡාලොපං කනා “වුඛාදිසරසස වාසං
යොගනතසස සඡෙ වෙ”ති ආදිසරසස වුභිමධි සමපතෙත “මාසුත
මාගමො ධානෙ”ති වුභිමකනා “සර සරෙ ලොප” නති වහත
මානෙ “ඉවඡෙඡාසං යං නවා”ති ඉතාරසස යකාරඡෙදසං කනා
“පරවෙභාවො ධානෙ”ති යකාරසස වෙභාවං කනා පුත “මාසු
නමාගමො ධානෙ”ති ඵකාරවුභිමාගමං කනා නෙතබ්බං නෙතා
සුප්පතාදිමධි කතෙරූපං මාගවිකොති ඵභි “වග්‍යනතං වා
වග්‍යෙ; මද්‍ය සරෙ”ති වහතමානෙ “යවමදනතරලා වාගමා”ති
වකාරගමොව විසෙසො

ආදිග්‍රහණෙන යථා හතබ්බාසුධාබ්බතේසු හොති, තථා තත්ථ
විදිතාදුතේපි හොති; තෙන ව ලොකෙ විදිතොති* අතේ ලොකී
කොති ආදිති රූපාභි; සිජ්ඣනති, ඵචං යසීං යසීං අතේ ඡායාප
වටයමි කධිරමානෙ න; විරූජ්ඣති, තසීං තසීං අනෙක් සහත
බ්බමෙව

354 ඡා ග්‍රහා ගෙන රහතා නගසසදමඤ්ඤායෙච්ච ව

ඡාසවටයො ගොති වා ග්‍රහමග්‍රා ගෙන රහතවිටෙවගසමි.
අනෙක් නගසසදමඤ්ඤායෙච්ච ව

කසාවෙන රහතා වසං කාසාවං—කසාවෙන රහතා වා
ඵචං. නකාසුචගං, භාලිඤ්ඤං, පහතධගං, මඤ්ඤජඨං කාකමං.

සුකාරසස ඉදං මංසං සොකාරං—සුකාරසස ඉදං මංසං වා, මච
සසස ඉදං මංසං මාතිසං—මච්ඡසස ඉදං මංසං වා

උදුචරසස අවිදුර විමානං ඛදුචරං—උදුචරසස අවිදුර විමා
නං වා

විදිසාස අවිදුර නිවාරසා චෙදිචසා—විදිසාස අවිදුර නිවාර
සා වා

මධුච්ඡ ජාගො මාධුච්ඡ—මධුච්ඡ ජාගො වා, මධුච්ඡ ජග
ගො මාධුච්ඡ—මධුච්ඡ ජගගො වා

කතතිකාදිති සුරහතා මාරසා කතතිකා—කතතිකාදිති
සුරහතා වා ඵචං වාග්‍යමිතෙ, උරසො, මාරසා, ජලාභො,
විරහතා, චෙසාවො

* විදිකාදි වරවෙ † ආදිති අනෙක්කරායෙ වරවෙ
‡ කවිසමානෙ වරවෙ

“න චුඛි හිලපිනාරද පව්වසෙ සන්කාරකෙ,
එකාරග් ඵ්‍රස්ස සද්දස්ස සිරග්හි සිරසං චදෙ”

සිකව්‍යානං සමුඛො සිරකව්‍යා—සිකව්‍යානං සමුඛො චා, හිකව්‍යානං
සමුඛො හිකව්‍යා—හිකව්‍යානං සමුඛො චා එච. කාරපාචනා,
මාසුග්ග, කොකිලො

වුගඛා අස්ස රදවනාති චුඛො එචං භරදද මාග්ග, මාහිරෙදො,
චෙස්සචරණ් සාරමා, කොරමා, නාග්ගරණ්

සංචචජරං අචෙචච අභිතෙහි සංචචජරෙ එචං මොහුරනනා,
හිමිනනා අචෙචච අභිතෙහි තෙමිතනා එචං අභිතච්චෙජා
චෙසනකාරණ්, ජඤ්ඤා, චරෙදො, හාචසා

චසානිනං මිසරසා රදරසා මාසාචනා එචං කුරනනා, සාකු
රනනා, ආනිසාරග්

උදුඛන් අසමිං පරෙදසෙ සනතිති බදුඛරග්

සගරෙහි හිබ්බරනනා සාගරග්

සකලමස්ස හිවාචසා සාකලො, මධුර් අස්ස හිවාචසා මාධු
රග්, මධුර්ග් ඉස්සරග් චා මාධුරග් ඉචෙචචමාදරසා කොරජ
තබ්බා

“ණ රුගා තෙන රත්තං තසෙසදච්ඤ්ඤාසෙච්ච ච” කිමත්ථිදං,
රුත්තමිගා සද්දත්තො ණත්තච්චසො හොති තෙන රත්තං
තසෙසදන්ති අසෙච්ච අඤ්ඤාසෙච්ච ච විකප්පනාති සද්දත්තං
අභිපදමිදං අසෙච්ච ච විත්තකො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙච්ච ච භ්‍යාගණ්
මණෙ ච රුත්තමාචකතො අඤ්ඤා*සද්දග්ගත්තච්ච සච්චිචෙච්චති
ඉධ පන කිවාපි තෙන රත්තන්ති අචුත්තං,† තථාපි ඉධ රුගාති
චුත්තන්තා ච අඤ්ඤාසෙච්ච චාති සබ්බත්ථ සබ්බාතකච්චසෙන
චුත්තන්තා ච තෙන රත්තන්ති අසෙච්චාචගත්තබ්බො

කාසාවන්ති කසාවසද්දතො කසාවෙන රත්තන්ති අසෙච්ච “සෙන
චා සංසථං තරති චරති චහති ණිකො” ති චත්තමානෙ ඉභිත්තා
ණත්තච්චසං කත්වා “තෙසං ණෙඤ්ඤො” තති ණ්ඤොපං කත්වා
“චුඛාදිසරසච්චාචසංගන්තස්ස සරණෙ චෙ” ති ආදිසරසච්ච චුඛි,
කත්වා තෙනබ්බො තෙනවා චුත්තන්තසෙන සද්දත්තන්ති කත්වා “සො
තස්සති නපුංසකෙති; අතො තිච්ච” තති චත්තමානෙ “පිං” ති
පිසසඅචාදෙසං කත්වා සරච්චාපපකතිගාචාදිච්චි කතෙ රූපං සෙ
සාති සුච්චෙඤ්ඤාසෙච්ච

355 ජාතාදිතච්චසා ච

ජාත ඉචෙචචමාදිතච්චසච්ච ඉම ඉස ඉචෙචචරග් සච්චසා රහා
නති

* අඤ්ඤාසච්ච චරච්ච † අච්චෙඤ්ඤාසං පිංච

පවජා ජාලනා පවජීමො ඵමං අනගිමො, මජ්ඣමො, පුජිමො, උපජිමො, භෙජිමො, ගොපජිමො.

බොධිසත්ථාසස ජාතිසා ජාලනා බොධිසත්ථාජාතිසො. ඵමං අසුජාතිසො, භභජිජාතිසො, මනුසුජාතිසො.

ආදිගහහරණ නිසුගහස්ථාදිගොපි නදස්ථාදිගොපි* ඉමඉස ඉකස්ථවමො හොහති

අලහන නිසුගහනා අනගිමො. ඵමං අනගිසො—අනගිමො.

පුරහනා අසු අහපි—නසමිං වා විජ්ජනිති පුහනිමො ඵමං පුහනිමො—පුහනිමො, කසමිමො—කසමිමො—කසමිමො

වසද්දගහහරණ නිසසස්ථවමො හොහි නිසුගහසෙඨ

ජාතිසා නිසුගහනා ජාතිතිමො, අකො නිසුගහනා අකොතිමො, ජාතිසා අකො ජවමොකො, ජවමොකො නිසුගහනා ජවමොකො

“ජුතාදිනවිමුච්ච” කීමත්ථිදං, ජුත ඉච්චමොදිකමිසෙඨ ඉම ඉස ඉච්චමො පවමො හොහතිති සුපනත්ථ. තිපදච්චිදං අසොච චිග්ගහො ව පුච්චෙඤ්ඤසෙඨ ආදිගහහරණච්ච වහහහරණ ච්ච සසමෙච වහති.

පච්චිමොති පවජාසද්දහො පවජා ජුතොති අසෙඨ ඉච්චිතා ඉමසා ච්චිම. කතා සරලොපපකතිතාච්චිමොති කතෙ රූපං. ඉහරුති පුච්චෙඤ්ඤසෙඨ.

356. සමුතසෙඨ කණ්ණ ව †
සමුතසෙඨ කණ්ණ ඉච්චමො පවමො හොහති.
රුජපුහනානං සමුතො රුජපුහනාමො—රුජපුහනා වා
මනුසුතො සමුතො මානුසුතො—මානුසුතො වා
මසුරුතො සමුතො මාසුරුතො—මාසුරුතො වා
මහිසානං සමුතො මාහිසාමො—මාහිසාමො වා

“සමුතසෙඨ කණ්ණ ව.” කීමත්ථිදං, සමුතසෙඨ කණ්ණ ඉච්ච මො පවමො හොහතිති සුපනත්ථ. තිපදච්චිදං අසොච චිග්ග හො ව පුච්චෙඤ්ඤසෙඨ.

රුජපුහනාමොති රුජපුහනානං සමුතොති අසෙඨ ඉච්චිතා කණ්ණ ච්චිම. කතා “භොහං රුජපුහනං” යනි ඉච්චමො. කතා “ච්චිමො” සරස වාසංසොගහනසස සණ්ණ වෙ” ති ආදිසරස ච්චිම. කතා රුජපුහනාසද්දහො ච්චිමොති සසුපහති. කතා “අසො හො” ති වහමොතෙ “සො” ති සිසොකාරුදෙසං කතා සර ලොපපකතිතාච්චිමොති කතෙ රූපං. ඉහරුති පුච්චෙඤ්ඤසෙඨ.

357. භාවජනබ්බුසහාසාදිති හා
භාවජනබ්බුසහාස ඉච්චමොදිති හාසස්ථවමො හොහි සමු හසෙඨ.

* සදස්ථාදිගොපි, ච්චම † සමුතසෙඨ කණ්ණ ච්චම
110--91 2 8

භාමානං සමුඛො භාමනා, ජනානං සමුඛො ජනනා, ඛිඤ්ඤානං සමුඛො ඛිඤ්ඤානා, සන්ධානං සමුඛො සන්ධානා, භාග්ගනං සමුඛො භාග්ගනා

“භාමජනබඤ්ඤාසභාසාදිත්තා” කිමත්ථිදං, භාමජනබඤ්ඤාසභාස ඉභවිච්චාදිති සමුඛතේ තාප්පවිච්චො භොතීති ඤ්ඤාපනත්. විපද ථිදං සමුඛත්ථාගඤ්ඤාසභාසභවතතනෙ, අත්ථො ච විභගභො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙච

භාමතාති භාමසඤ්ඤාසො භාමානං සමුඛොති අත්ථො අනතතර පුත්තච්චිකිච්චිථිතා තාප්පවිච්චො කඛා තඤ්ඤාතනා “තඤ්ඤාසමාසකි තනා නාමං වාචවෙතාදිසු “ච” ති නාමවිච්ච කඛා චුත්තන සෙන පුප්පත්තං කඛා සෙසතො ලොපංගපිපි” ති සිමිති පුත්ත රූපං ඉතඤ්ඤාසුච්චෙච

358 තදස්සථානවිච්චො ච*

තදස්සථානවිච්චොසමිං අත්ථො ජසප්පවිච්චො භොති

මදනස්ස ථානං මදනිසං, ඛිඤ්ඤාස ථානං ඛිඤ්ඤාසං, චුච්ච භාස ථානං චුච්චනිසං. ඵචං රජනිසං, කමනිසං.

දස්සභාස ථානං දස්සනිසං, උපාදාභාස ථානං උපාදානිසං.

චසඤ්ඤාසභවත ඉසඤ්ඤාසභවතා භොතති

රජඤ්ඤා ඉදං ථානං රජනිසං. ඵචං රජනිසං.

“තදස්සථානවිච්චො ච කිමත්ථිදං, තදස්සථානවිච්චො අත්ථො ජසප්පවිච්චො භොතීති ඤ්ඤාපනත්. පච්චෙදවිදං අත්ථො ච විභග භො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙච විභගභවත භොතාදිසු ජසප්පවිච්චො භොති, තෙන උපාදානානං භොතී අත්ථො ඉධ චසාභවත ජසප්පවිච්චො කතෙ උපාදානිසානාදිති සිඤ්ඤාතා”

මදනිසකි මදනසඤ්ඤාසො මදනස්ස ථානකි අත්ථො ඉච්චා ජසප්පවිච්චො කඛා සරලොපපකභිභාවච්චි කඛා චුත්තනසෙන සුප්පත්තාදිමිති කතෙ රූපං ඉතඤ්ඤාසුච්චෙච

359 උපමන්ථාසිතනා.

උපමන්ථාසිතනාසමුඛො භොති

චුච්චො විස දිස්සති අදං ථානං, තදිදං ඛිඤ්ඤාසනා: කිමිජ. විස දිස්සති අදං ථානං, තදිදං කිමිජසිතනා.

“උපමන්ථාසිතනා.” කිමත්ථිදං, උපමන්ථො අසිතනාසමුඛො භොතීති ඤ්ඤාපනත්. විපදවිදං අත්ථො ච විභගභො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙච

චුච්චොසිතනාසමුඛො චුච්චො දිස්සති අදංති අත්ථො ඉච්චා අසිතනාසමුඛො කඛා සරලොපපකභිභාවච්චි කතෙ චුත්තනසෙන සුප්පත්තං කඛා ‘සොභනානා කප්පාසකෙති, අත්ථො සිමි’ ති විභගභො “සි.” ති සිසා අච්චෙදසං කඛා සර ලොපපකභිභාවච්චි කතෙ රූපං ඉතඤ්ඤාසුච්චෙච

* තදස්සථානවිච්චො ච චුච්ච

360. තනනිසිතරෙණ චො.

තනනිසිතරෙණ නදසා ධානවිචේතනසමි. අරෙණ ච ලස වචරො චොති.

දුට්ඨනිසිත. දුට්ඨලො, චෙදං නිසිතං චෙදලො; දුඨ ධානං දුට්ඨලො, චෙදසා ධානං චෙදලො.

“තනනිසිතරෙණ චො.” කිමසමිදං, තනනිසිතරෙණ ලසවචරො චොතිති සදුපනසං. විපදමිදං. අරෙණ ච විහගො ච සුච්ඤ්ඤයෙකච

දුඨලොති දුඨසදුතො* දුඨ නිසිතනති අරෙණ ඉමිනා ලස වචරො කචා “පරචේතනොධානෙ” ති ලසාරස චේතනෙ කතෙ තෙතඛෙති නිතෙ වුත්තනසෙත සුභතකදිමහි කතෙ රූපං. ඉත රුති සුච්ඤ්ඤයෙකච.

361. ආලසවචරො චොති තබ්බලො.

අභිජ්ඣා අසා පකභි අභිජ්ඣාදු, අභිජ්ඣා අසා බ්බලා චා අභිජ්ඣාදු

ඵමං සිනාදු, ඛජාදු, දසාදු

“ආලසවචරො.” කිමසමිදං, තබ්බලොති ආලසවචරො චොතිති සදුපනසං. විපදමිදං. අරෙණ ච විහගො ච සුච්ඤ්ඤයෙකච.

අභිජ්ඣාලුහි අභිජ්ඣාසදුතො අභිජ්ඣා අසා පකභි : අභිජ්ඣා බ්බලොති චා අරෙණ ඉමිනා ආලසවචරො කචා වුත්තනසෙත සුභතනං කචා “සෙසතො ලෙපං ගපිපි” ති පිමහි ලසෙත රූපං ඉතරුති සුච්ඤ්ඤයෙකච

362. ඤානනා භාරොචො.

ඤානනා ඉරච්චොන සච්චො චොති භාරොචො
අලසසා භාරොචා ආලසා, අරෙගසා භාරොචා අරෙගසා; පංසුකුලිකසා භාරොචා පංසුකුලිකනා, අරනාදර්ශසා භාරොචා අරනාදර්ශනා; සංගර්හිකාර්මසා භාරොචා සංගර්හිකාර්මනා, නිදර්ශ්මසා භාරොචා නිදර්ශ්මනා

තුසදුගහහරණන නනපසවචරො චොති

සුච්ච්චනසා භාරොචා සුච්ච්චනනා, චෙදනසා භාරොචා චෙදනනා.

“ඤානනා භාරොචො චො.” කිමසමිදං, ඤානනා ඉරච්චොන පච්චො චොති භාරොචොති සදුපනසං. කිපදමිදං. අරෙණ ච විහගො ච සුච්ඤ්ඤයෙකච තුගහහරණ්චො සසච්ච වකචි.

* දුඨසදුතො චෙදම

ආලසාන්ති අලසසදුතො අලසසස භාවොති අසේ ඉමිනා ණ්ණ ප්‍රවට්ඨං කතා “තෙසං ණ්ණ ලොප” නති ණ්ලොපං කතා වුත්තනසෙත වුචිං කතා තෙතබ්බං තෙතා සුප්පභුතීච්චි කතෙ රූපං. ඉතරුති සුච්ඤ්ඤාදකතෙව.

363 ණ් විසමාදිති

ණ්සපච්චසො භොති විසමාදිති නස්ස භාවො ඉච්චනසමි අරසථි

විසමස්ස භාවො ච්චසමං, සුචිස්ස භාවො සොච්චාං.

“ණ් විසමාදිති” කීමන්ථිදං, විසම ඉච්චවමාදිති ණ්සපච්ච සො භොති භාවසේති ඤ්ඤාපනස්ථං. විපදම්දං. භාවගගහණ මිහානුවත්තතෙ, අසේථා ච විගගහො ච සුච්ඤ්ඤාදකෙව

චෙසමන්ති විසමසදුතො විසමස්ස භාවොති අසේ අනන්තර සුත්තමඤ්චිච්චිනා ණ්සපච්චසං කතා වුත්තනසෙත ණ්ලොපං කතා වුචිච කතා සුප්පභුතාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරුති සුච් ඤ්ඤාදකතෙව

364 රමණීයාදිතො කණ්.

රමණීය ඉච්චවමාදිතො කණ්සච්චසො භොති නස්ස භාවො ඉච්චනසමි. අරසථි

රමණීයස්ස භාවො රුමණේසාකං, මනුඤ්ඤස්ස භාවො මානු ඤ්ඤාකං, අභගිභොමස්ස භාවො අභගිභොමකං.

“රමණීයාදිතො කණ්” කීමන්ථිදං, රමණීය ඉච්චවමාදි තො කණ්පච්චසො භොති භාවසේති ඤ්ඤාපනස්ථං. විපදම්දං. භාවගගහණමිහානුවත්තතෙ, අසේථා ච විගගහො ච සුච්ඤ්ඤාද කෙව.

රමණීයන්ති රමණීයසදුතො රමණීයස්ස භාවොති අසේ “ණ්පත්තතා භාවෙ තු” ති වත්තමාතෙ ඉමිනා කණ්පච්චසං කතා, වුත්තනසෙත ණ්ලොපං කතා ආදිසරස්ස වුචිං කතා සුප්පභුතාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරුති සුච්ඤ්ඤාදකතෙව

365. විසෙසෙ තරනමිසසිකිසිථා

විසෙසෙසථ තර නම ඉසසික ඉස ඉථ ඉච්චවතෙ පච්චසා භොතති

සරඛිච්ච ඉච්ච පාපා, අසච්චෙසං විසෙසෙහ පාරොති පාඤ ආරුඤ. ඵචං පාපතරොමා, පාපිසසිභකා, පාපිභො, පාපිභො.

“විසෙසෙ තරනමිසසිකිසිථා” කීමන්ථිදං, විසෙසෙහ තර නම ඉසසික ඉස ඉථ ඉච්චවතෙ පච්චසා භොතති ඤ්ඤාපනස්ථං. විපදම්දං. අසේථා ච විගගහො ච සුච්ඤ්ඤාදකෙව.

පාපතරෙති සරඛිච්ච ඉච්ච පාපා, අසච්චෙසං විසෙසෙහ පාරොති අසේ ඉමිනා තරප්ච්චසං කතා වුත්තනසෙත නාමමිච්ච කතා, සුප්පභුතාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරුති සුච්ඤ්ඤාදකතෙව, පාපිසසි භොති ආදිසු “සරලොපොච්චාදෙසප්ච්චසාදිච්චි සරලොපෙ තු පඤ්චි” ති සරලොපපඤ්චිභාවොව විසෙසො.

366. තදසසතමිති වි ව.

තදසස අතපි ඉමෙවතසමි අරසේ පියාවරසා හොති.

මෙධා අඤ්ඤා අතපි : තසමි වා විජ්ජනිති මෙධාවි. එවං මාසාවි. වසදදගතගණනා සොසාවරසා හොති.

සුමමධා අසස අතපි : තසමි වා විජ්ජනිති සුමමධසො.

"තදසසානිති වි ව." කීමන්විදං, තදසස අනිත්‍යයේ විප්‍ර වධයෝ හොතිති ඤාපතන්. ජපාදමිදං. අරසෝ සුච්ඤ්ඤා සොච. ව්‍යාගඤ්ඤාඵලං සසමෙව වන්ධති.

මෙධාවිති මෙධාසදුකො මෙධා අසස අනි : තසමි වා විජ්ජනිති අරසේ ඉච්ඡිතා විප්‍රවධයං කන්ධා වුත්තතසෙන නාමමිව කන්ධා සුඤ්ඤානාදිං ව කන්ධා "සසරො ලොභං ගපිපි" ති පිට්ඨි ලුහො රූපං ඉගරං සුච්ඤ්ඤාසමෙව. සුමෙධසොති ව්‍යාගඤ්ඤාඵලං තසස පත සුමෙධාසදුකො සුමමධා අසස අනිති අරසේ ව්‍යාග ඤ්ඤන සොසාවරසං කන්ධා "කව්‍යාදිමංඤ්ඤානාගතං දීපරසසාපසව ජෙසු වා" ති මජ්ඣෙකෙ රසසං කන්ධා සුඤ්ඤානා කන්ධා පිට්ඨි ලුහො රූපං.

367. තපාදිතො පි

තපාදිතො පිප්‍රවරසා හොති තදසස අතපි ඉමෙවතසමි අරසේ.

තපසා අසස අතපි : තසමි වා විජ්ජනිති තපසං. එවං ගත ජසං, සසසං, මතසං.

"තපාදිතො පි." කීමන්විදං, තප ඉමෙවමාදිතො තදසස අනි ත්‍යයේ පිප්‍රවරසෝ හොතිති ඤාපතන්. විපදමිදං. තදසසනි නිත්‍යඤ්ඤානාසුච්ඤානො, අරසෝ ව විප්‍රවරසෝ ව සුච්ඤ්ඤා සොච.

තපසංති තපසදුකො තපො අසස අනි. තසමි වා විජ්ජනිති අරසේ අනන්තරසුඤ්ඤානාදිපිච්චිතා පිප්‍රවරසං කන්ධා "මොගා ගණ්ඤිතො ජිතතානමිඤ්ඤා" ති වත්තමානෙ "සසරෙ ව්‍යාගමො" ති එන්ධාසුච්ඤ්ඤානාදිත්‍යඤ්ඤන සකාරතමිං වා කන්ධා. "පරවෙ භාවො ධාතෙ" ති සකාරසං වෙතාවං. කන්ධා වා තෙනකිං තෙනා සුඤ්ඤානා කන්ධා වුත්තතසෙන පිට්ඨි ලුහො රූපං.

ඉතන්ති සුච්ඤ්ඤාසමෙව.

368. දණ්ඩාදිතො ඉකථ.

දණ්ඩාදිතො ඉකථ ඉමෙවතසමි පව්‍රසා හොති තදසස අතපි ඉමෙවතසමි අරසේ.

දණ්ඩා අසස අතපි : තසමි වා විජ්ජනිති දණ්ඩො-දණ්ඩං. එවං මාලිංකා-මාලිං.

"දණ්ඩාදිතො ඉකථ." කීමන්විදං, දණ්ඩාදිතො ඉකථ ඉමෙවතසමි පව්‍රසා හොති තදසස අනිති අරසේති ඤාපතන්. විපදමිදං. තදසසනි නිත්‍යඤ්ඤානාසුච්ඤානො, අරසෝ ව විප්‍රවරසෝ ව සුච්ඤ්ඤා සොච. දණ්ඩොති දණ්ඩසදුකො දණ්ඩා සස අනි :

තසමි චා විජ්ජනිතාපෙඨ "තදස්සජීති වී චෙ" ති චතතමාපෙන ඉභිනා ඉකපච්චයං කඛා වුහතතයෙන සරලොපපකතිභාවා දිච්චි කතෙ රූපං ඉතරෙසං* "සෙසතො ලොථා ගසිපි" ති සිලොපකරණමච විසෙසො. ඉතරති සුචිඤ්ඤාසංකපච.

369 මධ්වාදිග්නා රඟ

මධු ඉච්චවච්චාදිග්නා රසච්චවයො හොති තදස්ස අහපි ඉච්චව තසපිං අරසථ

මධු අස්ස අහපි: තසමි චා විජ්ජනිති මධුරඟ. එචං කුඡරඟ, මුහුරඟ, මුච්චරඟ, සුඛිරඟ, සුභරඟ, සුචරඟ.

"මධ්වාදිග්නා රෙ" කිමසථිදං, මධ්වාදිග්නා රසච්චයො හොති තදස්සජීති අසෙථි සුභපතථං. විපදමිදං තදස්සජීතිගහභ භමිභානුචතතතෙ, අරෙථා ච විගහහො ච සුචිඤ්ඤාසංකපච.

මධුරඟති මධුසද්දංතා මධු සසභ අහපි: තසමි චා විජ්ජනිති අපෙඨ "තදස්සජීති වී චෙ" ති චතතමාපෙන ඉභිනා රසච්චයං කඛා සුභපතනාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරං සුචිඤ්ඤාසංකපච.

370. ගුණදිග්නා මහා

ගුණ ඉච්චවච්චාදිග්නා මහාසුච්චවයො හොති තදස්ස අහපි ඉච්චවතසපිං අරසථ

ගුරුණ අස්ස අහපි තසමි චා විජ්ජනිති ගුණචා එචං සස වා, ඔගවා, බලවා, සඤ්ඤවා.

"ගුණදිග්නා මහා." කිමසථිදං, ගුණ ඉච්චවච්චාදිග්නා මහාසු ච්චවයො හොති තදස්ස අහපි අපෙඨි සුභපතථං. විපදමිදං. තදස්සජීතිගහභ භමිභානුචතතතෙ, අරෙථා ච විගහහො ච සුචි ඤ්ඤාසංකපච.

ගුණචාති ගුණසද්දංතො ගුරුණ සසභ අහපි: තසමි චා විජ්ජනිති අපෙඨ "තදස්සජීති වී චෙ" ති චතතමාපෙන ඉභිනා මහාසුච්චවයං කඛා වුහතතයෙන සුභපතනං කඛා "අච්චසභ චිම. සච්චතතිසස සෙ; නාසුස රහතා" ති චතතමාපෙන "ආ පිච්චිති" සච්චතතිසස නාසුස ආආදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරති වුහතසදිසංකපච †

371. සතනදිග්නා මහා

සති ඉච්චවච්චාදිග්නා මහාසුච්චවයො හොති තදස්සජීති ඉච්චව තසපිං අරසථ.

සති අස්ස අහපි: තසමි චා විජ්ජනිති සතිචා එචං පුභිචා, පුභිචා, පුච්චිචා, මනිචා, සතිචා, නිතනිචා, මුහනිචා, භානුචා

"සතනදිග්නා මහා" කිමසථිදං, සතනදිග්නා මහාසුච්චවයො හොති තදස්සජීති අපෙඨි සුභපතථං. විපදමිදං. අරෙථා ච විගහහො ච සුචිඤ්ඤාසංකපච

* ඉතරෙසං-සිංහල † ඉතරති සංකප්පං සංචි-සිංහල

375 සධ්විතපුරණමෝ

සධ්විතපුරණයේ මජ්ඣමනසා ගොති

පවනනා පුරණෝ පවමෝ එවං ජඨමෝ, සත්තංගමා, අඨ මෝ, භවමෝ, දසමෝ

“සධ්විතපුරණ මෝ” කීමත්විදං, සධ්විතපුරණයේ මජ්ඣමනසා ගොතිති ස්ථාපනයේ. විපදවිදං අපේඛා ව විග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙකව

පවමෝති පවසද්දහො පවනනා පුරණෝති අපේඛා ඉමිතා මජ්ඣමනසා. කතානු චුත්තකමෙක සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං ඉත රුති චුත්තසද්ධියානෙව

376 ස ජස්ස වා

ජස්ස සකාඤ්ඤෙසා ගොති වා සධ්විතපුරණයේ

ජනනා පුරණෝ සංඝා—ජංඝා වා

“ස ජස්ස වා” කීමත්විදං, ජසද්දස්ස සකාඤ්ඤෙසා ගොති විකප්පෙතාති ස්ථාපනයේ. තිපදවිදං අපේඛා සුච්චෙඤ්ඤාසෙකව

සදේවති ජසද්දහො ජනනා පුරණෝති අපේඛා ‘සධ්විතපුරණ මෝ’ ති* වත්තමානෙ “වතුචෙජති එඨා” ති ජස්සමනසා. කතා ඉමිතා ජස්ස සකාඤ්ඤෙසා. කතා “පරවෙතාවො ඨානෙ” ති වත්ත මානෙ “වඤ්ඤා භොසාභොසානං තඨිසපඨවා” ති වෙභාචෙත පඨිමකඛරමානෙති; සඨිසද්දහො සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං ඉතරං. වාග්ගහජච්චං, නං සුච්චෙඤ්ඤාසෙකමෙව

377. එකාදිගතා දසසි

එකාදිගතා දසසස අගනා ජස්සමනසා ගොති වා සධ්විත පුරණයේ

එකාදසගතා පුරණෝ එකාදසි, සවදසගතා පුරණෝ සවදසි, වතුදසගතා පුරණෝ වතුදසි

පුරණෝති? කීමත්? එකාදස, සවදස

“එකාදිගො දසසසි” කීමත්විදං, එකාදිගො දසසස අගනා ජස්සමනසා ගොති සධ්විතපුරණයේ විකප්පෙතාති ස්ථාපනයේ. තිපදවිදං. සධ්විතපුරණහතනම වාග්ගහජච්ච වත්තනෙ, අපේඛා ව විග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙකව

එකාදසිති එකා ව දස වාති අපේඛා “නාචිතං සමාසො සුගත පේඛා” ති අච්චිතිවි? “නාචිතං සමුච්චිසො වජ්ජ” ති වජ්ජ සමාසං. කතා “නෙසං විභවතිසො ලොසා වෙ” ති විභවතිලොසං. කතා “පකති වස්ස සරධනංස” ති පකතිලාචිව කතා සමා සහතා “කවිතසමාසකිතකා නාචි.වාභවෙකුකාදිසු වෙ” ති නාච

* සධ්විතපුරණ මෝ එකාදිගො දසසසිවෙසෙති ජස්ස
† පුරණෝති ජස්ස ‡ විග්ගහො වෙච්ච

මේ කඩ, තනො, ව ජනි බඳු වෙත. කඩ, "එකදිනො දස රසවිටෙන" හි වගන්තියෙන් "වෙකඩානමාකාරො වා" හි එක සඳහන් කොටසකි. කඩ, එකදසනො. පුරුණෙහි අනෙ "සධොපුරුණො මො ; ස ජස වා" හි වගන්තියෙන් ඉතිහාස දසසඳු නො රසවටිය. කඩ, සරලොපසකතිභාව ව ක්‍රියා නෙතබ්‍ය ව නෙතො වුගන්තියෙන් සුප්පතො. කඩ, "සෙසතො ලොපො ගපිපි" හි පිටති ලුගන්ත රූප. පවදපිති එන "වෙකඩානමා කාරො වා" හි ආකාරදසසාහාමො ව විසෙසො වාතුසුපිති එන දකාරසස "පරවෙතොමො ධානෙ" හි වෙතොමො ව වුගන් තියෙන් ආකාරදසසාහාමො ව විසෙසො

එකදස පවදසෙහි ක්‍රියාකරණය. එන* පුරුණෙහිභාවය ඉතිහාස රසවටියාහාමො ව "අමසස මම. සවිගන්තිය සෙ ; ඉතිහාසවස සකසවිටො, යොපු විගන්තො වෙ වෙ" හි වගන්තියෙන් "පවදිනමකාරො" හි සවිගන්තිය දසසඳුනතසස අකාරදෙ සොව විසෙසො.

378 දසෙ සො නිවම. ව.

දසසඳු පරෙ නිවම. ජසස සො හොති සොලස

"දසෙ සො නිවම. ව." ක්‍රියාකරණය, දසසඳුසස. පරෙ ජසසස නිවම. සොආදෙසො හොතිති සුප්පතො. වතුසුදුදො. අනෙ ව විගන්තො ව සුප්පිආදෙසොව. වගන්තියෙන් උගන්තිය සවිගන්තිය.

සොලසාති ජ ව දස වාති අනෙ වුගන්තියෙන් සමාසාදි. කඩ, ඉතිහාස ජසසස සොආදෙස. කඩ, "ල දරන" හි දකාරසස ලකාරදෙසෙ කනෙ වුගන්තියෙන් සවිගන්තිය දසසඳුනතසස අකාරදෙසෙ කනෙ රූප.

379. අනෙ නිගන්තිය

නාස. සවිගන්තියෙහි නිගන්තියාහොමො හොති එකදසි, වාතුසුදුසි, පවදසි.

"අනෙ නිගන්තිය." ක්‍රියාකරණය, නාස. සවිගන්තිය. අනෙ නිගන්තියාහොමො හොතිති සුප්පතො. ක්‍රියාකරණය. අනෙහොමොවෙපකපිති. "සධොපුරුණො මො" හි ඉතිහාස සධොපුරුණො ජනනවසෙන වගන්තිය, අනෙ ව විගන්තො ව සුප්පිආදෙසොව. වගන්තියෙන් නිවගන්තියෙහි සවිගන්තිය, නෙත වාතුසුපි පවදපිති ව හොති

වාතුසුපි පවදපිති ලදසරණය, කඩ ව "සධොපුරුණො මො" හි වගන්තියෙන් ඉතිහාස නිගන්තියාහොමොවෙ "සධොපුරුණො මො" හි දකාරසස සවිගන්තිය රසකරණ ව විසෙසො

380. නී ව.

තාසං සබ්බිතනමගෙන නිකාඤ්ඤමො හොති.

විසති, නිංසති

“නී ව.” කිමත්ථිදං, තාසං සබ්බිතනං අනෙත නිකාඤ්ඤමො හොතිති සුභතන්තං. විපදමිදං, වුත්තනනසෙත සබ්බිතගහනණ්ච අනෙතගහනණ්ච චන්තනෙ, අසො සුච්චෙඤ්ඤසෙච. වග්ගහණ් මන්තගහනණ්චුක්ඛිතන්තං, තන්ත පසොපතං. හෙතො වුත්තමෙව.

විසති නිංසතිති උදගරණ්ඨි, තන්ත ච විසතිති දස ව දස ව = දස දසාති වන්තබ්බි “සරුපානමෙකසෙසසති” නති එකසෙසං කන්තා තනො ච බහුවචනසොචිහනතිං කන්තා තමෙවාවිතිච්ච “ගණ් නෙදසස මිතිවකුපච්ඡසත්තඵතවකාතං විතිවන්තාරපඤ්ඤ ජසත්තාසනවා යොසු යොහවිසමාසංසිරිතීතුති” ති මිදසත්චා වකසස දසසදුසස තිආදෙසං කන්තා යොචචනසස ව නෙතෙව ඊසමාදෙසං කන්තා සරලොපපකතිභාවච කන්තා “සබ්බිතපුරණ් මො ; අනෙත නිගහතිතමෙ” ති වන්තමාතෙ ඉමිතා සබ්බිතනො නිකාඤ්ඤමො කන්තා “නිගහතිතම ; කුචි ලොප” නති වන්තමාතෙ “බාජනෙ වෙ” ති වා : “කුච්චාදිමජ්ඣන්තාරතං දිසරසසාපච්චෙසෙසු වා” ති වන්තමාතෙ “නෙසු වුච්චිලොපාගමිතිකාරච්චරිතාදෙසා වෙ” ති වා තසස නිගහතිතසස ලොපෙ කතෙ රුපං.

නිංසතිති දස ව දස ව දස ව = දසදසදසාති වන්තබ්බි වුත්තන සෙත එකසෙසං කන්තා බහුවචනසොචිහනතිං කන්තා “ගණ් නෙ දසස මිතිවකුපච්ඡසත්තඵතවකාතං විතිවන්තාරපඤ්ඤ ජසත්තා සනවා යොසු යොහවිසමාසංසිරිතීතුති” ති තිදසත්චාවකසස දසසදුසස තිආදෙසං කන්තා යොචචනසස ව නෙතෙව ඊසමාදෙ සං කන්තා සරලොපපකතිභාවච කන්තා ඉමිතා සබ්බිතනො නිකා ඤ්ඤමො කන්තා “කුච්චාදිමජ්ඣන්තාරතං දිසරසසාපච්චෙසෙසු වා” ති වන්තමාතෙ “නෙසු වුච්චිලොපාගමිතිකාරච්චරිතාදෙසා වා” ති නිගහතිතාගමි. කන්තා “කුච්චාදිමජ්ඣන්තාරතං දිසරසසාපච්චෙසෙ සු වා” ති මජ්ඣෙ රසෙස කතෙ රුපං.

381. ශ්‍ර දඤ්ඨං.

දකාරරකාඤ්ඤා සබ්බිතනං ශ්‍රකාඤ්ඤෙසො හොති.

සොලස, වග්ගාලිසං

“ශ්‍ර දඤ්ඨං.” කිමත්ථිදං, දකාරරකාඤ්ඤං ශ්‍රකාඤ්ඤෙසො හො තීති සුභතන්තං. විපදමිදං. අසො ච විග්ගාලො ච සුච්චෙඤ්ඤ සෙච.

සොලස වග්ගාලිසනති උදගරණ්ඨි, තන්ත ච සොලසාති හෙතො වුත්තමෙව. වග්ගාලිසනති දස ව දස ව දස ව දස ව = දසදසදස දසාති වන්තබ්බි වුත්තනසෙත එකසෙසං කන්තා බහුවචනසො චන්තනති. කන්තා “ගණ් නෙ දසස මිතිවකුපච්ඡසත්තඵතවකාතං විතිවන්තාරප ඤ්ඤ ජසත්තාසනවා යොසු යොහවිසමාසංසිරිතී

තුනි" කී වතුදසත්වාචකසස දසසද්දසස වහ්නාත්දෙසං කනිං යො වචනසස ව ජසමාදෙසං කනිං සරලොපපකනිභාවච කනිං ඉමිනා රකාරසස ලභ්‍යාත්දෙසං කනිං තෙතබ්බි නීතෙ රූපං.

382. විසතිදසෙසු ඛා විසස තු.

විසතිදස ඉච්චචගනසු විසස ඛා ගොනි

ඛාවිසතිජ්ඣිසානි, ඛාරස මනුසා

තුසද්දගගනගණන විසස දුදිච්ච ආදසා ච ගොනති.

දුරහාං, දිරහාං, දිගුණං දෙගලිති.

"විසතිදසෙසු ඛා විසස තු." කීමත්ථිදං. විසතිදස ඉච්චගනසු විසද්දසස ඛාදෙසො හොතිති සදුපකත්ථං. වතුසද්දිදං. අභො ච විහාගො ච සුච්චෙඤ්ඤෙසෙච. තුග්ගහණඵලං සසමෙච වකඛති.

ඛාවිසති ඛාරසෙති උදුහරණති, තත්ථ ඛාවිසතිති චෙ ච විසති ච=විචිසතිති වහ්නාබ්බි ඉමිනා විසද්දසස ඛාදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං චෙ ච දස ච=විදසාති වහ්නාබ්බි ඉමිනා විසද්දසස ඛාදෙසං කනිං "ස ජස චා" කී වහ්නවාතෙ "ඵකාදිතො දස ර සඛිඛෙතෙ" කී දකාරසස රකාරදෙසෙ කතෙ රූපං. තුග්ගහණ ඵලාති සුච්චෙඤ්ඤෙසෙතච

383. ඵකාදිගනා දස ර සඛිඛතගත.

ඵකාදිගනා දසසස දකාරසස රකාරග්ග ගොනි ඛා සඛිඛතගත

ඵකාරස-ඵකාදස, ඛාරස-චාරස-චාදස.

සඛිඛතගති කීමත්ථං? චාදසාසනනානි.

"ඵකාදිතො දස ර සඛිඛෙතෙ." කීමත්ථිදං. ඵකාදිගනා දසසද්දසස දකාරසස රකාරදෙසො හොති සඛිඛෙතෙ විසසෙපකාති සදුප කත්ථං. වතුසද්දිදං. මණ්ඩුකනස්කචසෙන වාග්ගහණඵකානු වහ්නතෙ, අභො ච විග්ගහො ච සුච්චෙඤ්ඤෙසෙච. ඉධ පති කීවාපි දස රකී අභිසමෙත්තා චුහාං, තඵචි දකාරසෙච ගොතිති දඵබ්බිං, ඵච. හි සඵ පසොගපිඤ්ඤිතගො පසොගපිචිකාසුගහා පචෙදසතො ච.

ඵකාරසාති ඵකො ච දස චාති අභෙති චුහතතසෙන වතුසචාසං කනිං ඵකතාචිකාදසාති අභෙති දිගුහප්පුච්චසසමාසං කනිං චා ඵහ හතිලොපාදි. ච කනිං "චෙචකඵාතචාතරෙ චා" කී ඵකසද්දනන සාකාරදෙසං කනිං ඵකාදසසද්දතො බ්බුච්චතෙචෙචිසතති. කනිං "අච්චසස චිචං සචිපතතිකා සෙ; ඉත්ථුච්චතනුංසකචචිචා; ; සොසු ඵකතං චෙ චා" කී වහ්නවාතෙ "සචාදිතචිකාඡ" කී සඵහති සස දසසද්දනනස අකාරදෙසං කනිං "ස ජස චා" කී විහාගො තෙතිචිතා දසසද්දසස දකාරසස රකාරදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉහ ර. වාග්ගහණඵලං.

ඛාරසාති චෙ ච දස ච=විදසාති වහ්නාබ්බි "විසතිදසෙසු ඛා විසස තු" කී විසද්දසස ඛාදෙසං කනිං ඉමිනා දකාරසස රකාරදෙ සෙ කතෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහණඵලං.

384. අභිදිනො ව

අභි ඉවෙවමාදිනො දසසද්දස දකාරසස රකාන්දෙසො රහා හි වා සඛිවතරහ.

අභාරස-අභිදස

අභිදිනොහි කිමසං? පමදස, රසාලස

සඛිවතරහහි කිමසං? අභිදසිනො

මසද්දගහණං කිමසං? දසරගහණනුකඛිතිනසං.

“අභිදිනො ව” කීමසම්මිදං, අභිදිනො ව දසසද්දස දකාරසස රකාන්දෙසො රහාහි සඛිවතරහ විකප්පනාහි සුපනසං. මිපද මිදං. වාහනණසඛිවතරහණව වතනං න, අභො ව විහාහො ව සුචිඤ්ඤකෙව. වගහණං දසරගහණනුකඛිතිනසං, තස පසොජනං හෙභි: වුතතමෙව.

අනන්තරසුතෙතෙව සිමෙ පුතාරමහගහණං ‘සිමෙ සතකර බහමාහො අසන්තරං විඤ්ඤපෙභි’ හි කඛා තෙසං විඤ්ඤපන සං. තෙත ව පමදස සොලසාහි එභි සතිපි එකාදිනො දසසම්. අනන්තරසුතෙතන විධානං න හොහි.

අභාරසාහි අභි ව දස ව=අභිදසාහි වතතබ්බ “ස ඡස වා ; එකාදිනො දස ර සඛිවතරෙ” හි වතතමාහෙ ඉමිනා දසසද්දස දකාරසස රකාන්දෙසං කඛා “වෙකභාන මාකාගෙ වා” හි අභි සද්දගහණසාකාන්දෙසං කඛා අභාරසසද්දතො යොචනාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරං වාහනණඵලං කිච්ඡදහරණහි සුචිඤ්ඤක තෙව.

385. වෙකභානමාකාගෙ වා.

වි එක අභි ඉවෙවරහසමරහනා ආකාන්දෙසො රහාහි වා සඛිවතරහ

වාදස, එකාදස, අභිදස

සඛිවතරහහි කිමසං? විදරහනා, එකදරහනා, එකච්ඡරහනා, අභිසම්මිතා

“වෙකභානමාකාගෙ වා.” කීමසම්මිදං, විඑකඅභි ඉවෙවතෙ සමෙ යනා ආකාගෙ හොහි සඛිවතරෙ විකප්පනාහි සුපනසං. මිපදමිදං. සඛිවතරහණණමිතාභවතතෙත. සතිපි වාහනණණ පුතවාහනණකරණං උපරි වාහනණහිවතතනසං. උදහර ණහි තෙභා වුතතාසඵව. කිච්ඡදහරණහි සුචිඤ්ඤක තෙව.

386. වතුච්ඡති එභි.

වතුච්ඡ ඉවෙවරහහි එභි ඉවෙවරහ සව්වසා රහාහි සඛිවත රණෙසං.

වතුනා පුරණ වතුච්ඡති, ජනා පුරණ ජෙභා.

“වතුච්ඡති එභි” කීමසම්මිදං, වතුච්ඡවිතෙහි එභි ඉවෙ වරහ සව්වසා හොහි සඛිවතුච්ඡතෙහි සුපනසං. මිපදමිදං. විච්ඡකභහිවරහසන සඛිවතුච්ඡතෙහි සුචිඤ්ඤක තෙව. අ ණො ව විහාහො ව සුචිඤ්ඤක තෙව

වතුණෝති වතුසඤ්ඤා වතුනතං පුරණේති අපේ “සඛිංසු පුරණේ මො” ති වග්ගමානෙ ඉච්ඡිතා ධර්මවිධානං කතා “පරවෙ භාෂමා ධාණො” ති වග්ගමානෙ “වය්‍යො සොසාලොසාසාතං තස්ස පඨමා” ති වෙභාසෙත පඨමිකඛරමානෙති සුඤ්ඤානං කතා “අතො නෙතා” ති වග්ගමානෙ “සො” ති ජිසෙසාසාධනදෙසං කතා සරලොපපකතිභාවාදිමි කතෙ රූපං. ඒතොති ඒසඤ්ඤා ඒතතං පුරණේති අපේ ඉච්ඡිතා ධර්මවිධානදිමි කතෙ රූපං.

387. මිතිති නිසො.

මිති ඉවෙවගෙති නිසසවවෙසො හොති සඛිංසුපුරණෙසං.

මිග්ගා පුරණෙ දුතිසො, නිණ්ණං පුරණෙ නතිසො.

“මිතිති නිසො.” කිංසුච්ඡිදං, මිති ඉවෙවගෙති නිසසවවෙසො හොති සඛිංසුපුරණෙසං කතං කුසලං. විපදච්ඡිදං. සඛිංසුපුරණ භාෂණමිතානුචග්ගතෙ, අපේ ව විග්ගානො ව පුට්ඨෙඤ්ඤානෙව.

දුතිසොති විසඤ්ඤා විතතං පුරණේති අපේ “සඛිංසුපුරණේ මො” ති වග්ගමානෙ ඉච්ඡිතා නිසසවවෙසං කතා තමෙවාවිතිව “තිසෙ දුතාපි වෙ” ති විසඤ්ඤා දුතාදෙසං කතා සුඤ්ඤානාදිමි කතෙ රූපං. තතිසොති විසඤ්ඤා නිණ්ණං පුරණේති අපේ “සඛිංසුපුරණේ මො” ති වග්ගමානෙ ඉච්ඡිතා නිසසවවෙසං කතා “තිසෙදුතාපි වෙ” ති විසඤ්ඤා තාදෙසං කතා සුඤ්ඤානාදිමි කතෙ රූපං.

388 නිසෙ දුතාපි ව

මිති ඉවෙවගෙසං දුත ඉවෙවගෙ අදෙසො හොති නිසසවවෙසෙ පරෙ.

දුතිසො, නතිසො.

අපිඤ්ඤානෙ අපඤ්ඤාසංචිදුති අදෙසො හොති.

දුරග්ගා, නිරග්ගා.

වසඤ්ඤානෙ මි ඉවෙවගෙසං දිනානෙ හොති

දිඤ්ඤා සංචාරං පාරුසිකා.

“තිසෙ දුතාපි ව” කිංසුච්ඡිදං, නිසසවවෙසං. විසඤ්ඤා දුතාදෙසො නොසංචිදු කුසලං. වතුසඤ්ඤා විසඤ්ඤා චිත්තානුචග්ගතෙ, අපේ ව විග්ගානො ව පුට්ඨෙඤ්ඤානෙව. අපිඤ්ඤානෙව වසඤ්ඤානෙව සංචාරෙ විනිවේදි උද්ගතෙති නෙති වුග්ගානෙව. අපිඤ්ඤානෙව චිත්තානුචග්ගතෙව පුට්ඨෙඤ්ඤානෙව.

* දුරග්ගා නොසංචිදු, දුරග්ගා දීරග්ගා වර්ධි

පෙ = පවතන් 'නී කතා; 'බහුමුහි වතතකෙබ්බ බහුවවන' නති බහු වවනකොච්ඡතති. කතා: "අනොනෙත ; සො වා" තී වතතමානෙ "සබ්බකොද්දිකමාඵ" තී තසසාසාරදෙසං කතා සරලොපපකති භාවාදිමුහි කතෙ රූපං.

සඳුසත්ඵදුතං කෙච්චි පවතී පවතන්තනදීපුපි එකසෙසං වදනති.* කෙච්චි පන සඵ, නිබ්බාණම නිබ්බාණම නිබ්බාණතිති අභිභෙදගාචා එකසෙසො න හෙති, එවං කිරිසාස අපභිනනතනා න හොති එසඵ එකසෙසොති වණණසනති, තෙසමුපත සෙ එක සෙසවාදිකො, තෙසමමමභිමතාකාරෙ, භිනනා කිරිසා එකභව ඡන් විරුඛවිච්ඡුමුහිපුපලකමණතො පවාදගො වීසං, සඵාභි ; පවා දගො විරුඛවිසසභුතෙතඤ්ඤතිතකාලෙත ව ආරචාපරිසමනනවිසස භුතෙත මච්චුප්පනතකාලෙත ව ආසති උප්පත්තබ්බවිසස භුතෙතනානාගතකාලෙත ව සුඡ්ඡෙතෙති ව, එවං කිරිසාසපි දෙව දතො අපච්චි සඤ්ඤදතො පවතී වාසෙඝො සවිසසතීති කාලනා යාභිසමබ්බොධො දීසසතිති.

අසමි තෙසමභිමතාකාරෙ, භිනනා කිරිසා විසෙසාභිවෘතති හෙතුසඵවසුපපතතිතිමිතතතා නිලාදිභුණ්චිව බොභිරෙකෙන නිබ්බාණමුච ව, සඵාභි, අභිනනස නිබ්බාණස විසෙසාභිවෘතති හෙතුසඵවසුපපතතිතිමිතතතා න දීසසති නිබ්බාණතෙ නිබ්බාණ තමොති, පභෙදවගො පන නිලාදිකොවිසෙසාභිවෘතතිහෙතුසඵව සුපපතතිතිමිතතතා දීසසති නිලතෙති නිලතමොති ; එවං කිරිසාස විසෙසාභිවෘතතිහෙතුසඵවසුපපතතිතිමිතතතා දීසසති පවතී තෙති පවතිතමොති

අසමි තෙසමභිමතාකාරෙ, භිනනා කිරිසා දීසාභෙදෙපි එකභව ඡන් එකෙනාවධාරිසමාභතතා දබ්බමුච බොභිරෙකෙන, සඵාභි ; එකොසෙව දෙවදතො එකභවඡන් චිද්‍රසභව වච්චසභව බාග්ඡ සිසව න දීසසති, කිරිසා පතෙති එකභවඡන් දීසාභෙදෙ නාතාභි කරණඵානෙපි දීසසතිති.

අසමි තෙසමභිමතාකාරෙ, සඵාභිඤ්චිවතනතං කිරිසාස, භොතභුච්චති භොතභු පවතිතාභිනනකිරිසාස භෙදසභාසාසි භසස සසස විධානසස සමානධානමුහිපි දීසසතො භෙදෙ සමුප ලබ්බති ; නාදීසපුපලබ්බමානසු විධානමෙකසඤ්ඤඤච ධාතුමිති දීසසති එපිභුච්චතිතාදීසසති

අසමි තෙසමභිමතාකාරෙ, භිනනා කිරිසා භදතං පවතී යාතා පවතීති, එසඵ පවිසො සුබ්බසාලාභිවෘතතිහෙතුසඵවසුපපතතිතිමි තතතා භුචා වජභිති එසඵ වජතො භුජනවිචාති

අසමි තෙසමභිමතාකාරෙ, භිනනා කිරිසා 'ගොසු සුසාමානාසු මිසිසා සුචි' තී එසඵ කිරිසාස ලකමණෙත ලකමණතාදීසසති

* එකසෙසං කතා වදනති සත්ඵ † විරුඛවිසසභුතෙත සත්ඵ ‡ තෙසමභිමතාකාරෙ, සිපල § ලකාමාභි, මරමිච්ච

තො, 'ගොසු දුසකමානාසු ගතො දුමාසු ආතතො' කී එළු දුභි
 තො* දුභිමිවා කී යෙ පන කිරියාගෙදවාදිනො, තෙසමසමභිමතා
 කාරො, යෙස. කිරියාගෙදවාදිනං වුගතා, තං තෙසං මභිමතතමෙව,
 එකසසපි නියසසනියසිතොපලභිනිමිතතගෙදෙන ගෙදසවාවතො
 යථාහි විහියවාදිසදුතං ජනිවාචකතතාගෙදෙ දියසත ජනියා ව
 දබ්බමිමතතා, සමපනතතවිනභිතතානං† පවතනිතාස අසනිපි
 සමපතොනා විනි විනමනා යමොහි නියසසගෙදෙනගෙදෙ දියසති
 එකසෙසව වදෙවදතතසස ජනිනිහිතකිරියාගෙදෙන කුමලකාරක
 නලකාරකපෙසකාරකාදිගෙදෙ දියසති එකසෙසව වදුසසුඋක
 පතකාදුසතලාදිඋපලබ්ධිමිතතගෙදෙන ගෙදෙ දියසති, එවමභි
 නතාසපි කිරියාස සාධනගෙදෙන ගෙදනියසිතකාරියසිභි ගොහි,
 තථාහි පරමාණුං පවති පරමාණුං පවතනිති වෙස පරමාණුතො
 ගෙදුභාවා තනනියසිතකිරියාස පසිබෙපි එකතො කතාදුගෙදෙන
 ගෙදෙ දියසති පාස ණං හිදුති පාසාණෙ හිදුතිති එස පාසාණ
 ගෙදසමභවතො තනනියසිතකිරියාස පසිබෙපි ගෙදෙ කතනගෙ
 දෙන ගෙදෙ ව දියසති අපි ව එකා කිරියා විවමාවචනනිමිතතා
 භාවා ජනිමිව බන්ධිතෙත දබ්බමිව ව යථාහි දබ්බවචනසස
 ගාමො ගාමො රමණියොහි විවමාවචනං දියසති න පන ගෙද
 වතො ජනියා එවං කිරියාස‡ විවමාවචනොපදෙසො නති අපි ව
 එකා කිරියා කාරකතනාසංභිතාස‡ පනසාසෙවල ධානිසභුතා
 ය ව එකවචනතොතොවොපදෙසසමභවතො අධාතෙ දෙව
 දතොතෙනතදියුති ඉධ පි කාරකගෙදෙන ගෙදමපෙකනිතා
 බ්බවචනමධියොතං කිවුදුගරණනි සුච්ඡෙදුදුයතොව

391 ගණනෙ දසසස මිතිවතුපඤ්චස්සතනභිනවකානං මිති
 වනාරපඤ්චස්සතනාසගවා යොසු යොනමිසමාසංසිච්චිතාති

ගණනෙ දසසස මිකනිකවතුකපඤ්චස්සතනභිනවකානං මිති
 වනාරපඤ්චස්සතනාසගවා යොසු යොනමිසමාසංසිච්චිතාති
 මිතිවනාරපඤ්චස්සතනාසගවා යොසු යොනමිසමාසංසිච්චිතාති
 මිතිවනාරපඤ්චස්සතනාසගවා යොසු යොනමිසමාසංසිච්චිතාති
 මිතිවනාරපඤ්චස්සතනාසගවා යොසු යොනමිසමාසංසිච්චිතාති

මිසං නිංසං වනනාලිසං, පඤ්ඤසං, සඵ, සතනි—සතනනි,
 අසිති නවුති

අසනිනි කිමධං? දස

ගණනෙති කිමධං? දසදසකා පුච්චසා ॥

'ගණනෙ දසසස මිතිවතුපඤ්චස්සතනභිනවකානං මිතිවනාර
 පඤ්චස්සතනාසගවා යොසු යොනමිසමාසංසිච්චිතාති කිමත්
 මිදං, ගණනෙ ගමාමාතෙ දසසස මිතිවතුපඤ්චස්සතනභිනවකානං

o ගණනෙ මරවම
 † එව කිරියාස සිභල
 ‡ අසනිං අගෙකමාර මරවම
 † සමපතනවිනභිතතාස නසපි
 ‡ කාරකකාරකනිත ය සිභල
 ॥ දසදසකො පුච්චසො සිභල

කතෙකසෙසානං සඵාසධිතං විචිත්තාරපඤ්ඤාඝ්ඤානාසනව
ඉච්චෙන ආදෙසා භොග්ගි යොසු, භොගච්ඡ්ඝංආසංචිරිතිඡ්ඡිඋති
ඉච්චෙන ආදෙසා භොග්ගිති සදුපනතං. අභිපදමිදං. අනන්තර
සුභතච්චානුචිතතෙන අපොච්ච විභාගො ච සුච්චිඤ්ඤාසෙකව.

විසතනි දස ව දස ව = දසදසාති වහනබ්බි “සරුපානමෙකසෙ
සඵසකි” නති ඵඤ්ඤාසං කඤ්ඤා වදසනච්චාචකතො දසසඤ්ඤානො සො
වචනං කඤ්ඤා අනන්තරසුභතමධිකිච්චිමිතා දසසඤ්ඤාන චිආදෙසං
කඤ්ඤා සොචචනසස ඡ්ඝමාදෙසං කඤ්ඤා සරලොපසකතිභාචාදිමි
කතෙ රූපං. ඉතරති සඵාරුපමෙකසෙසං කඤ්ඤා දසසඤ්ඤාන සො
වචනසධිධ චුභතාදෙසෙ කඤ්ඤා සාධෙතබ්බාති වරුප්පිසතති
ඵති “ලදරත” නති සුභතනරකාරසස ලකාරදෙසො ව : සඵති
ඵති “ස ඡ්ඝ වා” ති ඡ්ඝඤ්ඤාන සකාරදෙසො ව විභෙසො

392 වතුපපදසස ලොපො තුභතරපදදිවසස වුචොපි නවා.

වතුපපදසස ගණෙන සවිභාසනාසස තුකාරසස* ලොපො
හොති, උභතරපදදිසස වකාරසස වුචොභදදෙසා හොනති නවා

වතුති අධිකා දස = වුදුස—වොදුස—වතුදුස.

අපිගගගණෙන අනුපපදසසපි උභතරපදදිසස වසස ලොපො
හොති නවා වසස වුචොපි හොනති

තාලීසං—වහතාලීසං—චුහතාලීසං—වොහතාලීසං.

“වතුපපදසස ලොපො තුභතරපදදිවසස වුචොපි නවා”
කිමන්මිදං, උපපදසස වතුපදදසස ගණෙන සවිභාසනාසස තු
ලොපො ව, උභතරපදදිවකාරසස වුචොආදෙසා හොනති නවාති
සදුපනතං. සභතපදමිදං. ගණෙනගගණෙනච්චානුචිතතෙන,
අපොච්ච සුච්චිඤ්ඤාසෙකව. අපිගගගණෙනච්චිලං සසච්ච වනති.
වතුපදෙස ව සො උපපදෙස වාති = වතුපපදෙස, උභතර. සදං
උභතරපදෙස, උභතරපදසස ආදි = උභතරපදදි, උභතරපදදි ව
සො වො වාති = උභතරපදදිවො, තසස උභතරපදදිවසස, වු ව
වො ව = වුචො

වුදුසාති ඵති වහතාරි ව දස වාති අපොච්ච වුභතනසෙස වතු
සමාසං කඤ්ඤා වා : වතුති අධිකා දසාති අපොච්ච දිගුභපපුඡ්ඝසසභාසං
කඤ්ඤා වා : අනන්තරසුභතමධිකිච්චිමිතා තුකාරසස ලොපං කඤ්ඤා
වකාරසස වුකාරදෙසං කඤ්ඤා “පරවෙතාවො ඵාගෙ” ති දසා
රසස මිභාචාදිමිති කතෙ රූපං. වොදුසාති ඵති වොකාරදෙස
කරණමෙච විසෙසො. තාලීසතති ආදිති අපිගගගණෙනච්චිලාති.
තති ව තාලීසතති දස ව දස ව දස ව දස ව දස ව = දසදසදසදසාති
වහතබ්බි “සරුපානමෙකසෙසඵසකි” නති ඵකසෙසං කඤ්ඤා
කතෙකසෙසහො දසසඤ්ඤානො සොචචනං කඤ්ඤා “ගණෙන දසසස
ච්චිචතුපච්චිකතනඵතච්චානං විචිත්තාරපඤ්ඤාඝ්ඤානාසනව

යොසු යොතවිසමාසංචිරිතිතුති" ති දසසද්දසස වතතාරදෙසං කතා යොවවනසස ඊසමාදෙසං කතා සරලොපපකතිතාවච කතා "ල දරන" නති රකාරසස ලකාරදෙසං කතා ඉධාපිග්ගහණෙන වකාරසස ලොපෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගහණඵලං ඉතරති වකාරසස වුචොආදෙසෙ කතෙ රූපාති

393 සදනුපපනතා නිපානතා ශිජකිනති

සෙ සදද අනිද්දිඬලකවණි අකවරපදබ්‍යජනතො ඉනවිජුම නපුංසකලිඬගතො නාවුපසගනනිපානතො අබ්‍යාසිභාවසමාස නවිතාකතිතතො ගණනසබ්‍යතකාලකාරකපසසොගසසසසතො සණිපකතිවුධිලොපාගමවිකාරමිජනතො ච මිසනති මිහජනතො ච ගත නිපානතා ශිජකිනති

"සදනුපපනතා නිපාතතා ශිජකිනති" කීමත්ථිදං, අකවරදිතො* සෙ අනිච්චගතා, තෙ නිපානතා ශිජකිනතීති සුපනත්ථං කිපදමිදං † අතො ච විග්ගහො ච සුච්චෙසුදෙසෙච

394 වාදිතො ගතාගතකරෙච ච

මි ඉචෙචචවාදිතො කපපචචසො ගොති අගතකරෙච ච, ගත නිපානතා ශිජකිනති

සහසස මිකං = මිසනං, සහසස නිකං = නිසනං, සහසස වහුකකං = වනසනං, සහසස පචකං = පචසනං, සහසස ජකකං = ජසනං, සහසස සහනකං = සහනසනං, සහසස අඬකං = අඬසනං, සහසස භවකං = භවසනං, සහසස දසකං = දසසනං.—සහසසං.

"වාදිතො කොතකරෙච ච" කීමත්ථිදං, වාදිතො කපපචච සො ගොති අතෙකරෙචි සුපනත්ථං චතුසදමිදං අතො ච විග්ගහො ච සුච්චෙසුදෙසෙච වග්ගහණෙන නිපාතතා ශිජකිනතීති අත්ථං සමුචෙචති

සහසස මිකං = මිසනතති ආදිසු මිකතති මිසදුතො ඉමිතා කපපචචසෙ කතෙ රූපං නිකාදිනිපි තංසදිසාතෙච තථ ච සහසස මිකං = සහමිකතති වතතබ්බි නිපාතතා මිසසදෙදු පුබ්බි නිපාතො ගොති, කකාරසස ච ලොපො ගොති, නිසනතති ආදිසුපි ඵසෙච නසො

395 දසදසකං සහං දසකානං සහං සහසසච සොමති

ගණගත පමිසාපනතාසස දසදසකසස සහං ගොති සහදසකසස සහසසං ගොති සොමති

සහං, සහසසං

මිකාදිතො නුග්ගහරපදනච නිපචචගතෙ සථාසච්චිතං †

සහසස මිකං = (නදිදං ගොති) මිසනං, සහසස නිකං = (නදිදං ගොති) නිසනං

ඵච. චතුසනං, පචසනං, ජසනං, සහනසනං, අඬසනං, භවසනං, දසසනං.—සහසසං

* අකවරපාදතො මරච්ච † චතුසදමිදං පස්ථි ‡ අථ සමච. සිපල *

“දසදසකං සතං දසකානං සතං සහසසං ව සොවහි.” නිමිසේ මිදං, දසසස ගණිතෙ පරිසාපනකසස දසදසකත්ථාවකසස දස සද්දසස සත්ථො හොති : (දසකානං සතං) දසසතකත්ථාවකසස දස සද්දසස සහසසමාදෙසො හොති සොවහි විගතනිමුහිති ඤාපනත්ථං, සතතපදමිදං. මණ්ඩුකගතිකවසෙන ගණිතග්ගහණච දසග්ගහණච වතතතෙ, වග්ගහණං දුතියත්ථවිමුහිතිත්ථං. දසදසකත්ථාවකො දසසද්දෙ දසදසකතති ගතිතො, දසකානං සතත්ථාවකො දසකානං සතත්ති ගතිතො.

සතතති දසසද්දසස දසකතනනු. සතියා කතෙකසසසසස පඨමා සොවචනං කතියා “ගණිතෙ දසසස මිතිවකුපච්ඡසතතනිතවකානං විතිවතතාරපඤ්ඤාඡසතතාසනවා සොසු සොනමිසමාසංචිතිතියුති”ති වතතමාතෙ ඉමිතියා සතාදෙසං කතියා “සෙසතො ලොපං ගජි පි” ති වතතමාතෙ “සඛ්ඛාසමාපුසොපසනානිපානාදිති වෙ” ති වා : නිපානනවසෙන වා : සොවචනසස ලොපෙ කතෙ රූපං. සහ සසතති දසසද්දසස සහකවුරුනුං කතියා කතෙකසසසස සොවිසතතියං කතියා ඉමිතියා සහසසමාදෙසාදිමුහි කතෙ රූපං.

මිකාදිතං තදුතතරපදනතති සතතො හෙතා සඛ්ඛාසදෙදු තිද සෙසනී. දසසස මිකං තදිදං හොති විසා, දසසස තිකං තදිදං හොති තියං ; දසසස දසකං තදිදං හොති සතං, සතසස මිකං තදිදං හොති මිසතං ; සතසස දසකං තදිදං හොති සහසසතති නිපො තෙතමෙතියා.*

396 සාව නුතතරිං දසගුණිනච

සාව නාසං සඛ්ඛිතනං උතතරිං දසගුණිනච කාතබ්බං.

සඨා ; දසසස ගණිතසස දසගුණිනං කතියා සතං හොති, සතසස දසගුණිනං කතියා සහසසං හොති, සහසසසස දසගුණිනං කතියා දසසහසසං හොති, දසසහසසසස දසගුණිනං කතියා සත සහසසං හොති, සතසහසසසස දසගුණිනං කතියා දසසහසසසසං හොති, දසසහසසසසසස දසගුණිනං කතියා ජොමි ජොති, ජොමිසතසසසසසස දසගුණිනං කතියා සඤ්ඤාමි හොති † එවං ජොසාතිපි කාතබ්බංති

වසද්දගහගණං විසෙසනත්ථං.

“සාව නුතතරිං දසගුණිනච” නිමිසේදිදං, සාව නාසං සඛ්ඛිතනං උතතරිං කාව දසගුණිනං කාතබ්බතති ඤාපනත්ථං. වකුසද පිදං. අතො ව විග්ගාතො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙව. උචෙත්ථ වතතබ්බං, තං වුතතියං. වුතතචෙව.

397. සතතාචෙති

සාසං සත සඛ්ඛිතනං අතිදදිඨිනාවචෙසතතං රූපාති, සඤ්ඤාති සඤ්ඤාති සාචෙති නිමිසවෙතො

* සොඡෙසාඛ්ඛි, මද්දම † සොච්චෙසසසසසං සං සොච්චි සසදි

සනසහසසානං සනං කොට්ඨි, කොට්ඨිසනසහසසානං සනං
පකොට්ඨි, පකොට්ඨිසනසහසසානං සනං කොට්ඨිප්පකොට්ඨි, කොට්ඨි
ප්පකොට්ඨිසනසහසසානං සනං නග්‍රහං, නග්‍රහසභාසහසසානං
සනං නිනනග්‍රහං, නිනනග්‍රහසහසසානං සනං අකොට්ඨි
තිණි

භථා බ්‍රහ්ම, අබ්‍රහ්මදං, නිරබ්‍රහ්මදං, අහතා, අබ්‍රහ්ම, අබ්‍රහ්ම, සොගණ්ඨි
කං, උප්පලං, කුමුදං, පුණ්ඩරිකං, පදුමා, කථානං, මහාකථානං,
අසංඛෙධිසං

“සංකතාමෙති” ක්‍රිමත්ථිදං, යාසං පන සධ්ධිතං අනිද්ද්ධිතං
මධෙධිතං රූපානි, තානි සකෙති සකෙති නාමෙති නිපව්වෙතො
ති සදුපනත්ථං සමෙත්ථි වග්ගබ්බං, තං වුග්ගතං වුග්ගමෙව

398 ගොසං ගො ලොසං

ගොස පව්වසානං ගො ලොපමාපජ්ජගො.

ගොනමසස අපව්වං පුග්ගො ගොනමො ඵලං වාසිගො,
වෙනගෙගෙග, ආලසං, ආගෙගා

“ගොසං ගො ලොසං” ක්‍රිමත්ථිදං, ගොසං නඤ්ඤාපව්වසානං
ණ්ණුබ්බිතං ඤ්ඤාගෙ ලොපමාපජ්ජගොති සදුපනත්ථං තිපදමි
දං අපොච්චි වග්ගගොච්චි පුච්චෙඤ්ඤාගොච්චි උදුගරණ්ණි ගෙථා
වුග්ගොනෙව

399 විභාගෙ ධා ව

විභාගෙත්ථි ව ධාප්පව්වගො ගොති

ඵලෙග විභාගෙග ඵකං ඵලං විධා, නිධා, වගුඛා, පච්චා,
ජඛා සහසුඛා

ගෙති ක්‍රිමත්ථි? සොප්පව්වගො ව ගොති

සුභාගොසා, වාජගොසා පදොසා

“විභාගෙ ධා ව” ක්‍රිමත්ථිදං, විභාගෙත්ථි ධාප්පව්වගො ගොතිති
සදුපනත්ථං තිපදමිදං අපොච්චි වග්ගගොච්චි පුච්චෙඤ්ඤාගොච්චි.
වග්ගගණ්ණිඵලං සසමෙව වභවති.

උදුගරණ්ණි පුච්චෙඤ්ඤාගොනෙව

400 සබ්බිනාමෙති පකාරව්වගො හු ඵා

සබ්බිනාමෙති පකාරව්වගොත්ථි* ඵාප්පව්වගො ගොති

ගො පකාරග්ග භථා, නං පකාරං භථා, ගෙන පකාරෙග භථා,
තසස පකාරසස භථා, නසමා පකාර්ග භථා, නසස පකාරසස
භථා, නසමං පකාරෙග භථා ඵලං සථා, සබ්බිථා, අඤ්ඤථා, ඉග
රථා

තුසද්දගහණං ක්‍රිමත්ථි? ඵහොප්පව්වගො ව ගොති

ගො විස පකාරග්ග භථාහො ඵලං සථාහො, අඤ්ඤථාහො, ඉග
රථාහො, සබ්බිථාහො

* පකාරව්වගො හු පිභල

යොගනොනා, නසස අසංයොගනනසස වහගහණමවධාරණ්ථං,
වාගගහණං සඛ්‍යජනං* සච්චිණෙධිති, අඤ්ථා ච විගගහො ච
සුච්චෙඤ්ඤයොච උදුහරණ්ථි හෙඨා වුහනානෙව.

403 මා සුනමාගමො ධාගෙන.

ඉඋ ඉචෙවනෙසං ආදිභුතානං මා වුඛි හොති, ගතසු ච එච වුඛා
ගමො හොති ධාගෙන

ව්‍යකරණමධිගෙනි චෙසකකරණේ, න්‍යාසමධිගෙනි ගෙනකසී
ගනා, ව්‍යවච්චසස අපචචං චෙසකචචෙචා, වාගෙ නියුගහනා ගද
වාචිගනා

“මා සුනමාගමො ධාගෙන” කිමන්ථිදං, ඉඋ ඉචෙවනෙසං ආදිභුතා
නං මා වුඛි හොති, සුන වුඛාගමො හොති ධාගෙනි ඤ්ථපනන්ථං.
චතුප්පදමිදං. අනන්තරසුහනමිභාසුචනනනෙ, අඤ්ථා ච විගග
හො ච සුච්චෙඤ්ඤයොච. ඉ ච උ ච සු, තෙසං සුනං

චෙසකකරණේති හෙඨා වුහනමෙව. තෙසංසිකොති න්‍යසමධි
ගෙනි අඤ්ථ “යෙන වා සංසඨං තරති වරති වහති ඡේකො” තී
වහනමානෙ “තමධිගෙ තෙන කතාදිසනනිධානනියොගසිප්ප
තණ්ඨජිවිකණ්ථෙසු චෙ” තී ඡේකප්පච්චයං කන්ධා “තෙසං ඡේ
ලොප” තී ඡ්ලොපං කන්ධා “වුඛාදිසරසස වාසංයොගනනසස
සඡේ චෙ” තී ඉකාරසස වුඛිච්චි සමපගො නමෙවාධිකිච්චිභිතා
පච්චෙසධං කන්ධා සුන එකාරවුඛාගමං කන්ධා “කිවාදිමජ්ඣුනනන
නං දීසරසසාප්පච්චෙසසු වා” තී වහනමානෙ “තෙසු වුඛිලොපාග
මචිකාරච්චර්තාදෙසා චෙ” තී ඉකාරසස යකාරං † කන්ධා “පරචෙ
භාවො ධාගෙන” තී යකාරසස චෙභාවං කන්ධා සරලොපපකතිභාවා
දිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරං තංසදිසමෙව, “වා ඡ්ප්පචෙව” තී
ඡ්ප්පච්චයකරණමෙව විසෙසො. දොවාරිකොති එන්ථ සරලොපා
භාවො ච නියුහනනෙ ඡේකප්පච්චයොච විසෙසො

404 ආහනච

ඉඋ ඉචෙවනෙසං ආහනච හොති : ජිකාග්ගමො ච ධාගෙන.
ඉඛිසස භාගමා ආචිසසං, ඉඡ්භසස භාගමා ආඡ්භං, උසහසස
භාගමා ආසහං, උජුභනා භාගමා අජ්ජචං ඉචෙවචමාදි. ‡

සුනමිති කිමන්ථි? අපාගෙසු ජාගො ආපාසිගනා.
ධාගෙනි කිමන්ථි? චෙමතිගනා, චසනසිගනා, චසමාසිගනා,
චසාසිගනා

“ආහනච.” කිමන්ථිදං, ඉඋ ඉචෙවනෙසං ආහනච හොතිතී
ඤ්ථපනන්ථං චිපදමිදං. අනන්තරසුහනමිභාසුචනනනෙ, වහගහ
ණ්ථන ජිකාග්ගමො ච හොති. අඤ්ථා ච විගගහො ච සුච්චෙඤ්ඤ
යොච.

* සඛ්‍යජනනං, මරමම † ඉකාරසස ලොපං, මරමම
‡ ඉචෙවචමාදියො භොජෙකබ්බා, මරමම

ආර්යයන්හි ඉපිසඥානෝ ඉපිසස භාවෝහි අපේ “ඡාන්තනා භාවෙ භු” හි ඡාන්තවිධං කන්ධා වුත්තනසෙත ඡලොපං කන්ධා අනන්තරසුත්තවසඨි වුත්තවිධානෙ සමසනෙත අනන්තරසුත්ත මධිකිවිච්ඡිකා ඉක්කාරසන්ඝාතං කන්ධා ඊකාඤ්ඤමම කන්ධා සරලොප පකභිභාවම කන්ධා හෙතඤ්ඤං හෙතන්ධා සුත්තන්තාදිවිසි කතෙ රූපං ආඡාන්තනි ඉත්තං ඡාන්තනි අපේ ඡාන්තවිධාදිවිසි කතෙ රූපං, ඊකාඤ්ඤමම භාවොව විසෙසො ආසනන්ති උපනස භාවොහි අපේ ඡාන්තවිධාදිවිසි කතෙ රූපං. අප්පචන්ති උජ්ඣො භාවොහි අපේ “ඡාන්තනා භාවෙ භු” හි එත් භුග්ගහ ඡේතන ඡාන්තවිධං කන්ධා ඉධ වුත්තවිධානම කන්ධා වුත්තනසෙත “හෙසු වුච්ඡොපානමවිකාරවිපරිතාදෙසා වෙ” හි උක්කාරස ඉවාදෙසං කන්ධා ඊකාරස වෙභාවාදිවිසි කතෙ රූපං.

ආර්යයන්හි කිවුදුගරඡං, හසස සත අපාසසඥානෝ අපාසෙ ඡතොහි අපේ “සෙත වා සංසඨංතරති වරති උභති ඡ්ඤො” හි වන්තමානෙ “තමවිතෙ තෙත කතාදිසනන්ධානධිසොගසිප්ප හන්ධිච්ඡිසසෙසු වෙ” හි එත් ආදිග්ගහඡේතන ඡේකප්පවිධං කන්ධා වුත්තනසෙත ඡලොපං කන්ධා සුත්තවිභාවා වුත්තවිධානම කන්ධා “වුඛාදිසරස වා සංසොගනතස සඡේවෙ” හි ආදිසරස වුච්ඡි කන්ධා හෙතඤ්ඤං හෙතන්ධා සුත්තන්තාදිවිසි කතෙ රූපං. වෙම භිසොහි විච්ඡිසඥානෝ විච්ඡිසා භිසුග්ගොහි අපේ වුත්තන සෙත “තමවිතෙ තෙත කතාදිසනන්ධානධිසොගසිප්පහන්ධිච්ඡි කතෙසු වා” හි ඡේකප්පවිධාදිවිසි කතෙ රූපං. ඔපහසිකොහි උපසුඛිසස හි නසෙ. හි පසුඡතෙති විතනමඤ්ඤතරස උච්චාභුසඤ්ඤාදිසස ‘සඤ්ඤාසවිසු’ හි වන්තමානෙ “සංගිතො ඡවු ක්ඛාචි වා” හි අප්පච්චං කන්ධා “අසංසොගනතස වුච්ඡි කාරිතෙ” හි වන්තමානෙ “අඤ්ඤාසු වා” හි වුච්ඡි කන්ධා “ඔ අච සරෙ” හි වන්තමානෙ “එ අපෙ” හි එකාරස අසාදෙසං කන්ධා උපනසෙ හිසුග්ගොහි අපේ වුත්තනසෙත ඡේකප්පවිධාදිවිසි කතෙ රූපං. ඔපමාසිකොහි උපසුඛිසස මා පමාඡේතිවිසස උච්චාභුසඤ්ඤාදිසස උපවිසසි අපේ ජනාසාහි අපේ වුත්තනසෙත “සංගිතො ඡවු ක්ඛාචි වා” හි අප්පච්චං කන්ධා “සරලොපොචාදෙසප්පවිධාදිවිසි සරලොපෙ භු පකභි” හි පුඛිසරස ලොපං කන්ධා පකභි භාවම කන්ධා හෙතඤ්ඤං හෙතන්ධා උච්චසඥානෝ “ඉත්තවිච්ඡො ආප්පවිධො” හි ආප්පවිධං කන්ධා සරලොපපකභිභාවම කන්ධා උපමාස හිසුග්ගොහි අපේ වුත්තනසෙත ඡේකප්පවිධාදිවිසි කතෙ රූපං. ඔපමාසිකොහි උපසුඛිසස අස (උපසෙතෙ) ගච්චිච්ඡි හිවිසස උච්චාභුසඤ්ඤාදිසස උපනමච්ඡි එකකොහි අපේ වුත්තන සෙත අප්පච්චං කන්ධා උපනසෙ හිසුග්ගොහි අපේ වුත්තන සෙත ඡේකප්පවිධාදිවිසි කතෙ රූපං.

405 භවවාදිමජ්ඣනිකං දීඝරසාසකවිසෙසු ව
 භවවි ඉදිමජ්ඣනිකං ඉච්චිංගසං දීඝරසා භොග්ගි සච්චි
 සෙසු ව අසච්චිසෙසු ව

ආදිදිශ්‍ය නාම :- පාකාණ, නිවාණ, පාසාදො, පාකරො, පාචිමොකෙඛා, පාචිකරෙඛා ඉවෙච්චමාදි.

මජ්ඣෙදිශ්‍ය නාම - අඛණ්ඩාගනිකො, ඛරණ්ඩාගනිකො ඉවෙච්චමාදි.

උනාරදිශ්‍ය නාම :- ඛනනී පරමං නපො නිනිකඛා, අජනා ගිච්චි, කොච්චනං, අඛලලීසා ඉවෙච්චමාදි.

ආදිරසො නාම - පභව, ඉවෙච්චමාදි.

මජ්ඣෙදිරසො නාම - සුභවකරො, සුචණ්ණිකරො ඉවෙච්ච මාදි.

උනාරරසො නාම - භොවාදි නාම රසා භොනි, සථා භාචි ගුණෙන රසා ඉවෙච්චමාදි

සථා අරෙඤ්ඤපි ජීනච්චනානුපරෙඛන සොජෙනබ්බා චසද්දගහගණෙන අසච්චෙසසු වානි අඤ්චං සමුච්චති.

“කවාදිමර්ඤ්ඤකරනං දීඝරසොපච්චෙසසු ච” කිමත්ථිදං, කුචි ආදිමර්ඤ්ඤකරනං දීඝරසො භොනති පච්චෙසසු ච අපච්චෙසසු වානි සුභවනඤ්චං පච්චෙසසුදං අඤ්චො ච විගහභො ච සුච්චෙඤ්ඤෙසච චගහගණං අපච්චෙසසු වානි අඤ්චං සමුච්චති.

එඤ්ච ච ආදිති පදනමාදි, මර්ඤ්ඤකරනමපි තෙසංසෙච

පාකාණෙති ආදිති උද්භරණ්චි, එඤ්ච ච පාකාණෙති පසුබ්බසස කර කරණෙනිමසස ලබ්බාතුසංඝඤ්ඤිසස නගරසස සමනතතො කපිසති පච්චිච්චනං චා කණෙතිති අඤ්ච “විසරුපපදදිකො ඤ්ච” ඉති ඤ්චච්චං කඤ්චා “කාරිතං විස ඤ්චුබ්බෙඤ්ච” ති කාරිතමිච්ච කඤ්චා “කාරිතානං ඤ්ච ශ්‍රොප” නති ඤ්චොපං කඤ්චා “අසංසො ගනතසස වුච්චි කාපිතො” ති වුච්චි කඤ්චා තෙතබ්බං තෙකඤ්චා වුච්චන තසෙත ආමමිච්ච කඤ්චා සුභ්චාතනාදිමති කතො පකාණෙති* වනතබ්බෙ ඉමිතා ආදිදිශෙ කතො රුපං.

නිවාණෙති නිපුබ්බසස වර වාරණෙනිමසස රුපං, පාචිපදිකො චා. පාසාදොති පසුබ්බසස සද විසරණ්චතොචසාදනදනෙසුභ්චිමසස රුපං. පාකරොති පසුබ්බසස කපි පසොචකරණ්චසු කපි ජෙදනෙ කපි මඤ්ඤෙති කිණ්ණමඤ්ඤකරසස වුච්චනතසෙත “සබ්බතො ඤ්චුනිච්චි ටි” ති අපච්චිකාදිඤ්චා කතො රුපං.

පාචිමොකෙඛාති පච්චිපුබ්බසස වුච්චි මොකඤ්චෙනිමසස ලබ්බාතු සඤ්ඤාදිසස පච්චිවුච්චිති එතෙන . පච්චිවුච්චිති එඤ්ච: පච්චිමොචෙතිති චා අඤ්ච “විසරුපපදදිකො ඤ්ච” ඉති ඤ්චච්චං කඤ්චා වුච්චන තසෙත ඤ්චොපං කඤ්චා “කුචි ඛාතුච්චතතිපච්චොතං දීඝවිපරිතො දෙසශ්‍රොපානමා චෙ” ති ඛාච්චනසස නඤ්චාදෙසං කඤ්චා “තෙසු වුච්චි ශ්‍රොපානමිච්චකාරවිපරිතාදෙසං චෙ” ති ඛාච්චාදිසරසස වුච්චි කඤ්චා තෙතබ්බං තෙකඤ්චා “කුචි පච්චි පච්චිසසා” ති පච්චිසද්දසස පච්චි ආදෙසං කඤ්චා කාච්චිච්ච කඤ්චා තතො සුභ්චාතනාදිං කචා පච්චි

* සකෙරුපං, පකරෙච්ච, කඤ්චි.

මොහොතකි වග්ගවෙති ඉඹිතා අදිදිසෙ කතෙ රූපං. පාචි කඛොති පඤ්චබ්බසංසංඛ කඛොසමිතිමසං ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසං චුත්තනසෙත නිසංචිවසාදිමහි කතෙ රූපං.

අමගමාගතිකොති අමගා ච මගගා වාහි අතේ “නාමානං සමා සො ඉතතභො” ති වග්ගමාගෙ “නාමානං සමුච්චසොචසො” ති වඤ්ඤමාසං කඛා අමගමගවෙසු ඉසංගෙති අතේ චුත්තනසෙත “තමධිතෙ තෙත කතාදිසන්තිධානනිසොගසිසගං ජිවිකපෙති පු වා” ති එසේ අදිගගතභොත නිසංචිවසං කඛා චුත්තනසෙත නිලොපං කඛා ඉඹිතා මිජේඛි දිසෙ කතෙ තෙතඛොතිතෙ සප්පකතාදිමහි කතෙ රූපං.

ඔරබ්බමාගතිකොති උරබ්බා ච මගා වාහි අතේ චුත්තනසෙත වඤ්ඤමාසං කඛා උරබ්බමමගෙ ගතඛා ජිවිතීති අතේ චුත්තනසෙත නිලොපං කඛා නිලොපාදි. කඛා “චුඛාදිසරසං වාසං සොගගතසං සභො වෙ” ති අදිසරසං චුඛා කඛා වසාරගමං කඛා ඉඹිතා මිජේඛි දිසෙ කතෙ සරලොපපකතිභාවෙ කතෙ තෙතවෙතිතෙ සප්පකතාදිමහි ව කතෙ රූපං.

ඔතතිති මමු සහතෙතිමසං ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසං මමතනති අතේ “ඉත්ඛමතිසචො වා” ති හිසංචිවසං කඛා “ගමිමතහතා දිතං ඤාතබ්බාදිසු භෙ” ති ධානිනතසං නකාරං කඛා තෙතබ්බං තෙතා නාමිමිච කඛා තභො සප්පකතං කඛා “සෙසභො ලොපං ගසිපි” ති සිටිති පුතො ඉඹිතා උතාරදිසෙ කතෙ රූපං.

තිතිකඛාති තිජ *තිසාතමමාසුතිමසං ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසං “තිජඤ්ඤතිතමාභෙති මජ්ඣා වා” ති මසංචිවසං කඛා “සි වාදිවඤ්ඤතිවෙසසඤ්ඤා වෙතාවො” ති අදිවඤ්ඤා වෙතා වං කඛා “මජ්ඣනතසං වො ජසංචිවෙසු වා” ති වග්ගමාභෙත “කො ඛෙ වෙ” ති ධානිනතසං කකාරදෙසං ව කඛා තෙතබ්බං තෙතා ඉඹිතා උතාරසං දිසං කඛා සප්පකතාදිමහි කතෙ රූපං. අජතාති අජතෙති වග්ගවෙති ඉඹිතා උතාරසං දිසෙ කතෙ රූපං. කොච්චවතනති කොච්චවතනති වග්ගවෙති ඉඹිතා උතාරසං දිසෙ කතෙ රූපං. අඛුලිකාති අඛුලිකෙති වග්ගවෙති ඉඹිතා උතාරසං දිසෙ කතෙ රූපං. ඉතති වෙ තෙතා චුත්තනසං තෙව.

සුච්ඡන්ධිවෙසෙති සුච්ඡන්ධිවෙසෙති වග්ගවෙති ඉඹිතා මිජේඛි රසෙස කතෙ රූපං. ඉතති වෙ තෙතා චුත්තනසං තෙව. එසේ ව කඛාති ඉඹිතා ව සිටිතනති, කඛාති ලකුච්ඡසං පඤ්චකතනති කඛා මදසතනති. චුත්තනාති.

406 ඉතෙසු මුට්ඨලොපාගමිධිසාරජිවිතාරදෙසා ව.
ඉතෙසු අදිමජ්ඣගතාරසු ජිවිතවනානුසාරජිවිත සච්චි මුට්ඨලොපාති, සච්චි ලොපො ඉතාති, සච්චි ඉතොති ඉතාති. සච්චි

ආභිධම්මකොසී ආදීහි උද්භරණනී, තස්ම ච ආභිධම්මකො වෙත
වෙතෙකෙති හෙතා චුත්තානෙනව.

සුඛසෙසානති සුඛසඤ්ජපදසස සි සසෙතිමසස ලබ්බාකුසඤ්ජදීසස
“භාවකමෙවසු ත” නි වනාමානෙ “ඤ්ජ වෙ” හි
ණ්ජපට්ටසං කනා “කාරිතං විස ඤ්ජුචෙකො” හි කාරිතනිව
කනා “කාරිතානං ඤ්ජ ලොප” නති ඤ්ජලොපං කනා ඉඡිතා
මජ්ඣෙති වුසි. කනා “පරවෙභාවො ධාතෙ” හි සකාරසස වෙභාවං
කනා හෙතබ්බං හෙතා සුසුභ්භාදිනි කතෙ රූපං. සුඛකාරිති
හෙතා චුත්තමෙව කාලිකෙතාති කලිකෙචසු ඉසසණති දඤ්ච
චුත්තකසෙත ඤ්ජපට්ටසාදිං කනා කලිකිංසඤ්ජනො සුසුභ්භං
කනා ඉඡිතා සිවිතතනිසස උත්තරවුසිං කනා සරලොපපකතිභාවා
දිනි කතෙ රූපං මාගධොති චුත්තකදියෙව මාලිසනති
හෙතා චුත්තමෙව.

කත්තුකාමොති කත්තුං කාමොති වනානෙච්ච ඉචිතා මජ්ඣෙ
ලොපෙ කතෙ රූපං. ඉතර්හි කංසදියානෙව.

භික්ඛු භික්ඛුතිති භික්ඛුභික්ඛුතිසඤ්ජනි සිවිතතනි. කනා ඉචිතා
උත්තරලොපෙ කතෙ රූපාති. තෙසං තෙසං ධාකුසනති හෙතා
චුත්තාසෙව.

චුත්තොති වච විසතනිසං වාචාසට්ඨිතිමසස ලබ්බාකුසඤ්ජදීසස
“භාවකමෙවසු ත” ඉති තප්පට්ටසං කනා “සාසදියනො තසස ජි
ථො ව ; අක්ඛිතමකොනා නොච්ච වෙ” හි වනාමානෙ “වච වාචු” හි
ධානිනාසස වසාරසස උකාරං කනා ධානිනාසස ව ලොපං කනා
තප්පට්ටසස ව වෙභාවං කනා ඉචිතා ආදුගචං කනා තෙතචා,
හෙතා සුසුභ්භාදිනි කතෙ රූපං. ඉතර්හි හෙතා චුත්තානෙනව.
ඉධාපි කාතීච්ච ඉචිතා සිජ්ඣනති, කාතීච්ච ලකචණසස පඤ්ඤනතත
තිකභාවදසසතස්ම චුත්තාති.

407. අසුච්ඡන්තං චාංසා මුඛි

අඤ්ඤා අකාංගං, ඤ්ජනි ඤ්ජවණං, උලානි උච්චණං, තෙසං
අකාරඤ්ජවණඤ්ජනං ආච්ච මුඛිංසා උභාතනි සථාසධ්වා.

ආභිධම්මිංසා, වෙතංගංසස, උද්භිසිංසා

අඤ්ඤා ඤ්ජනි අමුඛි අභිධම්මිංසා, වෙතංගංසස, උද්භිසිංසා

සුභ මුඛිභවනති කිංසා? උත්තරපදමුඛිභාවස්ම.

අභිධම්මිංසා ආභිධම්මිංසා අභිධම්මිංසා

තිභවං ව ජනපදං ව = නිභවජනපදං, නිභවජනපදංඤ්ජ
ජාතා භවනචජාතපද; සුච්ච ව ජනපදං ව = සුච්චජනපදං, සුච්චජන
පදංඤ්ජ ජාතා භවනචජාතපද

සහන අකාති = සහනානං, සහනංග නිසුභොනා සහනාති
නෙ

වනරක්‍ෂා විජයා = වතුච්ඡය, වතුච්ඡය නිසුරහනා වතුච්ඡය ජීවිතයා ඉවමවමාදි.

වුච්ඡ ඉවමවමන නම්මනා? "වුච්ඡයච්ඡය වාසංඝාගනනස සරණ ව."

ඉති නාමකරණ නම්මනකරණ අභිමො කරණධා

"අසුච්ඡයනං වාසො වුච්ඡ." කම්මනම්මදං, අකාරිච්ඡයච්ඡයනං, ආසො වුච්ඡයො භොගනිති සුච්ඡයනං වතුච්ඡයදම්මදං අසො ව විගහනො ව සුච්ඡයච්ඡයකම, වගහනං ආසො වුච්ඡයො සමු චෙවති.

අනනාරසුච්ඡයන සතිපි වුච්ඡයනනෙ ඉධ වුච්ඡයනනකරණෙ පයොජනං සමමෙව චකධති.

ආභිධම්මකොති ආදිති උදහරණනි, තත්ච කානිච්ඡ සොචා වුච්ඡයනා හි, කානිච්ඡ සොචා වුච්ඡයනනෙ සුච්ඡයච්ඡයනනිති

සමකො වුච්ඡයනනිසං නම්මකො අභිමො පරිචෙජ්ඣ

සො ව පසිති, ගෙ ව පසිනි, කි. ව පසිසි, තුමෙහ පසිඵ ;
සො ව පවති, ගෙ ව පවනි, කි. ව පවසි, තුමෙහ පවඵ.
ඵම. සෙසාසු විහනතිසු පරෙ පුජිංසා සොපනෙබ්බා.

“සබ්බසමකාසිධාතෙ පරෙ පුජිංසො.” කිට්ඨිදච්චිතෙ,
සබ්බස. පඨමමජ්ඣමුත්තමපුජිංසානං. තුලංකිධාතෙ පරෙ
පුජිංසො යොජෙතධෙබ්බාති සුපනෙති. චතුසද්දිං. අනෙවි ව
විහගතො ච සුචිඤ්ඤාසෙව, ඉමස්ස පන: සො ව පසිති, ගෙ
ව පසිනිතිකදසො විසසා.

තුමෙහ පසිඵ ඉතකදීති උද්භරණති, තස්ඵ ච තුමෙහ පසිඵති
තුමෙහසද්දුපපදස්ස පඨ බාහනිසං වාචාසද්දිමස්ස උච්චාතුසසාසු
දිස්ස අනෙකාසවිවසස්සයෙහ චුත්තතසෙහ වත්තමානපරස්ස
පදස ඤ්ඤා කකිා සො ව පසිති කි. ව පසිසිති චුත්තතතා පඨම
මජ්ඣමපුජිපස්සසෙව ඉමිත, මජ්ඣමපුජිසබ්බවිවග. කකිා “තුචා
දිතො අ” ඉති අස්ථවිසං කකිා නෙතධෙබ්බ භිතෙ රූපං. තුමෙහ
පවඵ ඉතාස්ඵ පන බාතුමත්තසෙව විසසසො. චුත්තක පඨම
මජ්ඣමාතං පසෙවෙහ මජ්ඣමො පඤ්ඤාතො* ඉහරෙසු පන ඵම-
තසො නෙතධෙබ්බා.

සො ව පසිති අතං ව පසිචි මසං පසිච, කි. ව පසිසි අතං ව
පසිචි මසං පසිච, සො ව පසිති කිච පසිසි අතං ව පසිච මසං
පසිච, සො ව පසිති ගෙ ව පසිනිති කි. ව පසිසි තුමෙහ ව පසිඵ
අතං ව පසිචි මසං පසිච ඉති ඉතිධා නසෙහ සෙසාසු විහනතිසු
පවමිසත්තවිපරෙනබ්බාතිපනෙතිඅස්ථනතිභවිස්සනතිකාලාතිපනෙතිස
ධ්මාතාසු පරෙ පුජිංසො යොජෙතධෙබ්බා. චුත්තච චුත්තකිසං. ‘ඵම.
සෙසාසු විහනතිසු පරෙ පුජිංසො යොජෙතධෙබ්බා’ ති.

412. නාච්චිති සසුස්ඵාංගෙපි තුලංකිකරණෙ පසිංචා.

නාච්චිති සසුස්ඵාංගෙපි අස්සසුස්ඵාංගෙපි තුලංකිකරණෙ
පසිංචා පුජිංසා ගතාති.

‘සො භවිති, ගෙ භවිනති
අස්සසුස්ඵාංගෙපි : භවිති, භවිනති.
තුලංකිකරණෙති කිචස්? ගෙහ සසුස්ඵංස කි. ඉද්ච
දගතත.

“නාච්චිති සසුස්ඵාංගෙපි තුලංකිකරණෙ පසිංචා.” කිට්ඨිද
ච්චිතෙ තුලංකිකරණසංචාතෙ සාධකසංචාතෙ කාච්චිති සසුස්ඵ
චාංගෙපි අස්සසුස්ඵාංගෙපි සබ්බධාතුති පඨමපුජිංසො යොජෙති
සුපනෙති. චතුසද්දිං. අනෙවි ව චතුසද්දිං ච සුචිඤ්ඤාසෙව.
ඉධ පඨ කිචාපි නාච්චිතිකසෙවිසං චුත්තං. කඨාපි තුමෙහ
මජ්ඣමො, අමෙහ උත්තොති” ති චුත්තතතාච තුමාංචිතති විඨ
චු තතසෙවච සාධකවිචිතතාච්චිති භවිතස්ස චෙදිතසි.

* විසසනවිසාජනෙ විස

සො ගව්ඡතිතකදීති උදහරණේ, තස්‍ය ච සො ගව්ඡතිති තස ද්‍රුපපදසස ගමු ගතිවිතිතිමසස “භූවාදයො ධාතවො” ති ලබධාතු සඤ්ජදීසස “ධාතුසසනොනා ලොපොනෙකසරසෙස” ති ලුතකාහු ඛනි. හෙතා වුත්තනසෙත තිපාවටසං කනිා “භූවාදීතො අ” ඉත්‍යපාවටසං කනිා” ගමිසසනොනා චෙජ්, වා සබ්බාසු” ති ධාතුවනසස ව්‍යාදෙසං කනිා නෙතබෙබි නිහෙ රූපං තෙ ගව්ඡනිති එස් ඛුචවතකකරණමෙව විසෙසො ඉමානි ච වෙ නාමපසයොගවසෙන වුත්තානි, ඉතරුනි පන වෙ අසතිපි නාම පසයොගෙ තභාතීයවසෙන වුත්තානි

තෙත හ ඤාඤාසෙ නිහති කිවුදහරණේ, තස්ස පන හන හිංසා ගතිසුතිම ස ලබධාතුසඤ්ජදීසස ඉධාධිප්පතනාමපසයොගාහාචා පඨමපුච්ඡමකනිා තෙතො නෙකපාවටසපසබ්බෙහ තකදීතං වුත්තන සෙත වතතමිනස ඤාඤාං කනිා තෙකමපාතීයමපසබ්බෙහ ‘වතති ව්ජානුපුබ්බිකා සදුපාවතති’ ති කනිා “පරුතාතතනො පදනි” ති විහතනීතං පරුතං ජනනං අතතනොපදසඤ්ජාං කනිා “අතතනො පදනි භාවෙ ච කමමති” ති අතතනොපදං කනිා තස්සාපාතීය මපසබ්බෙහ වුත්තනසෙත මජ්ඣිමපුච්ඡසඤ්ජාං කනිා “නාමවති පසුඡරමානෙපි තුලකදීකරණේ පඨමො, ’ති වතනමානෙ “තුමෙහ මජ්ඣමො” ති මජ්ඣිමපුච්ඡසං කනිා තස්සාපාතීයමපසබ්බෙහ වුත්තනසෙත එකවචනසෙවිහතනිං කනිා “භාවකමෙමසු සො” ති ධාතුමහා සපාවටසං කනිා තමෙවාතිතිවච “තස්ස චචග්ගසකාර වකාරනතං සධානිතතසෙස” ති ධාතුවෙනන සභ සකාරසස චච ග්ගං කනිා තස්සාපාතීයමපසබ්බෙහ ධාතුවනසස ඤකාරං කනිා “පරචෙහ මො ධානෙ” ති තස්ස චෙහාවං කනිා තෙතබෙබි හිහෙ රූපං.

513 තුමෙහ මජ්ඣමො

තුමෙහ පසුඡරමානෙපි අසසුඡරමානෙපි තුලකදීකරණේ මජ්ඣමො පුච්ඡොසො ගොති
 ධං සාධි, තුමෙහ සාඨ
 අසසුඡරමානෙපි සාධි, සාඨ.

තුලකදීකරණේ කිමධං ? නසා පච්චංග ඛදරොනා

“තුමෙහ මජ්ඣමො” කිමඤ්චිදං, තුලකදීකරණසබ්බානෙ තුමෙහ පසුඡරමානෙපි අසසුඡරමානෙපි මජ්ඣමො පුච්ඡොසො ගොතිති ඤාදනසං චිපදවිදං පසුඡරමානග්ගහණේ ච අපිග්ගහණේ ච තුලකදීකරණසාහණේ ච වතතතෙ, අසෙඨා ච විග්ගතො ච සුචිචෙඤ්ජාදෙව

ධං සාධිතකදීති උදහරණේ, තස්‍ය ච ධං සාධිති තුමෙහසඤ්ජ පදසස සා පාපුච්ඡෙතිමසස ලබධාතුසඤ්ජදීසස උපපදසස හෙතා වුත්තනසෙත සහුපතනිං කනිා නිව්‍යාදෙරෙප සහෙ හනො ධාතු මහා තෙකපාවටසපසබ්බෙහ වුත්තනසෙත කදීතා විහතවිත

සඳහාද කඩා වුනානසෙහ වනාමානසාවලියෙ කඩා හෙසවසා
නිමසසසෙහ වුනානසෙහ මජ්ඣමසුරිසසඳහාද කඩා අන
නතරසුනාමිතිවිමිනා මජ්ඣමසුරිසස කඩා වුනානසෙහ එක
වචනෙ කනේ රූපා. තුමෙහ යාචාති එත් බහුවචනකරණවෙව
විසෙසො. ඉමාති වෙ තුමෙහසද්දසසොගවසෙහ වුනානාති, ඉත
යති වෙ තභ්භානිවසෙහ වුනානාති.

තයා පවචනෙති කිවුදහරණ, තසස පන පව පාකෙතිමසස
ලබබාතුසඤ්ඤාදිය ඉබාධිපෙතතුමහසද්දසසොගානාචා ඉමිතා
මජ්ඣමසුරිසමකඩා අනෙකසාවචසසසෙහ වුනානසෙහ
නෙතාදින. අනතනොපදසඤ්ඤා කඩා වුනානසෙහ අනතනො
පදං කඩා තසසාපානිමසසසෙහ වුනානසෙහ පඨමසුරිසසස
වචන. කඩා “භාවකමෙවු සො”ති සසවචස. කඩා තසස
වුනානසෙහ “තසස වචගහසකාරමකාරනත. සධාතිනතසස”ති
ධාතිනෙතන සහ සකාරසස වචගහා කඩා වුනානසෙහ වෙ
භාවෙ කනෙ රූපං.

414. අමෙහ උග්ගමො.

අමෙහ පසුජමාගෙපි අසසුජමාගෙපි තුලකඛිකරණ
උග්ගමො සුජිසො ගොති.

අහං සජාපි, මසං සජාම.

අසසුජමාගෙපි : සජාමි, සජාමි.

තුලකඛිකරණෙති කිමසං? මසා ඉජ්ජෙහ වුමො.

“අමෙහ උග්ගමො” කිමසමිදං, තුලකඛිකරණසධිබානෙ අමෙහ
සද්දමහි පසුජමාගෙපි තභ්භානිගනෙහ සති අසසුජමාගෙපි
උග්ගමො සුජිසො හොතිති කුපතසං විපදමිදං. පසුජමාන
ගහනණව අපිග්ගසණව තුලකඛිකරණග්ගනණව වනතෙ,
අමො සුජිඤ්ඤාසෙව.

අහං සජ්ජිතදීඨි උදහරණෙති, තස ව අහං සජ්ජිති අමෙහ
සද්දපපදසස යර දෙවසුක්කසධග්ග*කරණදනවමෙවුතිමසස ලබ
බාතුසඤ්ඤාදිය උපපදසස වුනානසෙහ සුසසතති. කඩා
අනමාදෙසෙ කතෙ බාතුතො අනෙකසාවචසසසෙහ වුනා
නසෙහ තදීත. වතතමානසඤ්ඤා කඩා වුනානසෙහ වනමා
නසාවචසෙ කඩා හෙසවසානිමසසසෙහ වුනානසෙහ පරසස
පදසඤ්ඤා කඩා “කතතරි පරසසපද” නති පරසසපද. කඩා
තසසාපානිමසසසෙහ වුනානසෙහ උග්ගමසුරිසසඤ්ඤා කඩා
“නාමවිධි පසුජමාගෙපි තුලකඛිකරණෙ පඨිමො”ති වනමා
නෙ ඉමිතා උග්ගමසුරිසස කඩා තසසාපානිමසසසෙහ වුනා
නසෙහ එකවචනවිචිතති. කඩා “තුචාදිතො අ” ඉතාසවචස.
කඩා “අකාරෙක දිය සිවිමෙසු” ති අකාරසස දිය. කඩා තෙතනෙහි

* සධාති, පි .

නිතො රූපං. මයං සජ්ජමාහි එත්ථ ඛසුච්චනකරණමෙව විසෙසො
ඉමාහි පන චෙ අමහසද්දසොයොගචසෙන වුත්තාහි, ඉතන්ති චෙ
අමහසද්දසොගෙ අසතිපි තඨාහිසචසෙන වුත්තාහි

මයා ඉජ්ඣෙ බුඬොති කිච්චදුභරණං, තස්ස පන තස්සෙව ධාතුස්ස
අමහසද්දස්ස පයොගාභාවා ඉමිනා උත්තමපුරිසමිකඨා අනෙකප්ප
චිසප්පසධෙහ වුත්තනසෙන තඤ්ඤිතං. වත්තමානසඤ්ඤා කඨා
“වත්තමානා පච්චුප්පනෙන” ති වත්තමානපච්චසෙ කඨා තෙ
සමප්පාතිසමප්පසධෙහ වුත්තනසෙන තෙඤ්ඤිතං. අත්තනොපද
සඤ්ඤා කඨා “අත්තනොපදාන භාවෙ ච කමිමහි” ති අත්තනො
පදං කඨා තස්සාප්පාතිසමප්පසධෙහ වුත්තනසෙන පච්චමුරුස
සඤ්ඤා කඨා “නාමංසි පසුජ්ජමානෙපි තුලුකධිකරණෙ පච්ච
මො” ති පච්චමුරුසං කඨා තස්සාප්පාතිසමප්පසධෙහ ‘එකමහි
වත්තබ්බෙ එකච්චන’ නති එකච්චනං. කඨා “භාවකමෙමසු
යො” ති සප්පච්චයං. කඨා “සමහි දුධාමාධාභාපාමහමථාදීනමි” ති
වත්තමානෙ “සජ්ජසාදිස්සි ති සජ්ජසාදිස්සිකාරං කඨා “භාව
කමෙමසු යො” තඤ්ඤිතං. තස්ස චචග්ගසකාරචකාරත්තං සධා
නිත්තසා” ති ධානිත්තෙතන සහ සකාරස්ස චචග්ගං කඨා වුත්ත
නසෙන චෙභාවච කඨා තෙතබ්බෙ නිතෙ රූපං

415 කාලෙ

කාලෙ ඉචෙමනං අභිකාරංචං චෙදිගබ්බං

“කාලෙ” කිමත්ථිදං, යෙ ඉතො පරං වක්ඛාමි, තෙ කාලෙ
සෙව භොගතිති ඤාපනත්. අරන්ථා සුච්චෙඤ්ඤායෙකච අධි
කාරෙතං

416 මහනමානා පච්චුප්පනෙන.

පච්චුප්පනෙන කාලෙ මහනමානවිභවති හොති

පාච්චුප්පනං ගච්චති සාවනමිං පටිසන්ති, මිගරති චජනචනෙ

“වත්තමානා පච්චුප්පනෙන” කිමත්ථිදං, පච්චුප්පනෙන කාලෙ
වත්තමානවිභවතියො භොගතිති ඤාපනත් විපදමිදං. කාල
ග්ගාණමිභානුචතතෙ, තෙන පච්චුප්පනෙන කාලෙ වත්ත
මානවිභවතියො භොගතිති අරන්ථා එත්ථ ච කාලො නාම කාරෙ,
කාරෙ නාම කිරියා, තථා හි කාලොති කර කරණෙතිමස්ස ලඛ
ධාතුසඤ්ඤාදිස්ස කරණං. කාරෙති අරන්ථා “විසරුජ්ජපදාදිනො ඤ”
ඉත්තානුවත්තමානෙ “භාවෙ චෙ” ති ඤ්ඤාච්චයං. කඨා “කාරිතං
විස ඤ්ඤාබ්බො” ති කාරිතමිච කඨා “කාරිතාතං. චෙණ ලො
ප” නති ඤ්ඤොපං කඨා ‘අසංයොගනතස්ස වුච්චි කාරිතෙ” ති
කකාරෙ අකාරස්ස වුච්චි කඨා ‘දෙ ඛස්ස චෙ” ති එත්ථ චග්ගහ
ණෙත රකාරස්ස ලකාරදෙසෙ කතො රූපං. තස්මා පච්චුප්පනෙන
කිරියාස ගම්මමානාස වත්තමානවිභවතියො භොගතිතායොච
ගත්තබ්බො එත්ථ ච කාලස්සාතිභානාගතපච්චුප්පනොණතති
පරිකප්පකාලාතිපතතිචසෙන ජධා භිතධත්තා පච්චුප්පනෙනති

විසෙසෙහි තන් වාතීතො තිවිධො, අතිතපරෙතඛා අතිතතිස
තතති* අතිතජ්ඣනිති; තෙ චුත්තරිසෙවාවිභවිසසනති කිරියා
වාචකාති ආඛානා, කිරියා පන සෙසදාමනාවඤ්ඤාසාධක
පවිච්චා ඉමෙසච පන කිරියාවාචකතා නි. කරෙසිති පුභ්සස
පවාදිතනදිනාවනතෙත පවිච්චනදනතො ව: පවති පඨනිතදි
නාවනසසාවනතෙත යොගතො ව: පාවතො පවතිතදිනාවන
තසස සාධකෙත යොගතො ව චෙදිතබ්බා

“සත්තකාලං තිපුරිසං ක්‍රියාවාවි තිකාරකං,
අත්තිලිඛිතා විච්චනං තදාවනතති චුච්චති.”

තව්නාවනතං වතනමානිකා වාදස, පච්ඡෙයො වාදස, සත්ත
මිසෙය වාදස, පරෙතඛායො වාදස, භිසත්තනිසෙය වාදස, අජ්ඣත
නිසෙය වාදස, භවිසසනතිසෙය වාදස, කාලාතිපතතිසෙය වාදසාති
ජ්ඣනචුතිවිධං.

භවජ්ඣති පවිසතිතදුභරණ්ඤි, තන් ව භවජ්ඣති හෙභා චුත්ත
මෙව, පවිසතිති පසුබ්බිසස විසසවෙසකෙතිමසස ලබ්බාතු
සඤ්ඤදිසස අනෙකසවෙසසසෙඛෙ චුත්තතසෙස වතනමාන
සඤ්ඤදිං කති ඉමිතා තිසව්චසං කති “භුමාදිතො අ” ඉතාස
ව්චසං කති තෙතබ්බෙ තිතෙ රූපං

417. ආණ්ඩාසිච්චුත්තකාලෙ පච්චි

ආණ්ඩාසෙච ව ආසිච්චෙච ව අනුත්තකාලෙ පච්චිවිසතති
හොති

කරෙතු ඤාසලං, සුචං තෙ හොතු

“ආණ්ඩාසිච්චුත්තකාලෙ පච්චි” කිමන්දිදා, ආණ්ඩාසෙච
ව ආසිච්චෙච ව අනුත්තකාලෙ පච්චිවිසතතිසෙය හොත්ති ඤාස
තන්ථං. තිපදමිදා කාලභවණ්චිකානුචත්තතෙ, එන් ව ආණ්
ඩාසිච්චෙචසං, ආසිච්චෙච සංසං, අනුත්තකාලොති සථිසෙ චුත්ත
කාලො, අනුසඤ්ඤෙ හි සථිපන්චාවි, තංචා ආණ්පතමෙච ව පසං
සෙච ව භමාමානෙ පච්චිසතෙත කාලෙ පච්චිවිසතතිසෙය හො
ත්ති අනෙථා. ඉමෙසං පන පකෙච ආණ්ඩාසෙච වතනමානතෙත
සතිපි ආණ්පතාදිගුණ්චිසිභිතතා පුතග්ගභණ්. සතන්ති චෙදිතබ්බං
උතො කාලො සසස සො = උත්තකාලො, ඛ උත්තකාලො =
අනුත්තකාලො, තන්දි අනුත්තකාලෙ, එවං සති අනුත්තකාලෙ ආණ්
පතමෙච ව පසංසෙච ව පච්චිවිසතතිසෙය හොත්ති අනෙථා
කාලමනාවච්චිතා ආණ්තතිපසංසෙච පච්චිවිසතතිසෙය හොත්ති
චුත්තා හොති, ඉධ පන පුබ්බිපකච්චසෙත විභිච්චෙචසෙචභවතනෙඤ්ඤං..

කරෙතු ඤාසලං, සුචං තෙ හොතුති උදුභරණ්ඤි, තන් ව කරෙ
තුති කර කරණ්චිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස ඤාසලං කරෙතුති
අනෙථා ආණ්පතන්චිසමච්චතො “පච්චි ඤාසකුන්චිච්චිතං අනතං

* භිසසතො අජ්ඣතො, සිස † හොතෙච්ච, සිසල

සසුලවතාඵආමසෙ” තී නිාදිනං පවමිසඤ්ඤං කඛා ඉමිනා පචමි
 යො කඛා තාසමපානියමපසඛෙග ‘වතති = පෙ = කඛා
 “අඵ පුබ්බාති විභතතිනං ඡ පරසසපදුති” තී පචමිවිභතතිනං
 පුබ්බාසං ඡනනං පරසසපදසඤ්ඤං කඛා “කතතරි පරසස
 පද” නති පරසසපදං කඛා තාසමපානියමපසඛෙග ‘වතති =
 පෙ = කඛා “ඛෙඛෙ පඵමමජ්ඣමුත්තමපුරිසා” තී ආදිමි
 විතනං පඵමපුරිසසඤ්ඤං කඛා “නාමමති පසුජ්ජමාතෙපි තුලුකඛි
 කරණි පඵමො” තී පඵමපුරිසං කඛා තසසාපානියමපසඛෙග
 ‘වතති = පෙ = කඛා ඵකමති වතතඛෙඛ ඵකමවනනති ඵකමවන
 තුචිභතති. කඛා “තතාදිහො ඔතිඛ” තී ධාතුමතා ඔපවමසෙ
 කඛෙ තෙතඛෙඛි නිතෙ රූපං.

හොතුති හු සතතාසමිතිමසස ලුඛධාතුසඤ්ඤදිසස පුඛං. හෙ
 හොතුති අඤ්ඤෙ ආසංසඵ*සමභවතො වුතතතඛෙග නිාදිනං
 පවමිස ඤ්ඤදිං කඛා ඉමිනා තුචිභතති. කඛා “අසංයොගනතසස
 වුඛි කාරිතෙ” තී වතතමාතෙ “අඤ්ඤපු වා” තී වුඛිං කඛා
 තසසාපානියමපසඛෙග “අසුචණිඛනවායො වුඛි” තී උතා
 රසෙසාකාරං කඛා තෙතඛෙඛි නිතෙ රූපං.

418 අනුමතිපරිකප්පයෙසු සතතමි

අනුමතාඤ්ඤ ව පරිකප්පයෙසු ව අනුමතකාලෙ සතතමි
 විභතති හොති

ඛං ගච්ඡසකසී, කිමහං කච්ඡසකමි

“අනුමතිපරිකප්පයෙසු සතතමි” කිමඵමිදං, අනුමතාඤ්ඤ ව
 පරිකප්පයෙ ව අනුමතකාලෙ සතතමිවිභතතිසෙයො හොනතිති සදුප
 නති. විපදමිදං අනුමතකාලෙගහණමිභානුවතතතෙ, අඤ්ඤො
 සුචිඤ්ඤදෙකව ඉධ ව අනුමතියෙව අඤ්ඤො = අනුමතාඤ්ඤො,
 තසමි. අනුමතාඤ්ඤ අනුමති ව ඛො පරසසා අනුමති, පරිකප්පො
 යෙව අඤ්ඤො = පරිකප්පයෙඵො, තසමි. පරිකප්පයෙඵො, පරිකප්පො ව
 ඛො අතතතො පරිකප්පො.

ඛං ගච්ඡසකසී, කිමහං කච්ඡසකමිතපුදුගරණති, තති ව
 ගච්ඡසකසීති ගමු ගතිමිතිතිමසස ලුඛධාතුසඤ්ඤදිසස දෙවදතත
 කිං. ඛං ගච්ඡසකසීතාඤ්ඤෙ අනුමතාඤ්ඤසමභවතො “සතතමි ඵසා
 ඵසාඵසකසීඵසකඵඵසාමිඵසකමඵඵ ඵරංඵඵොඵසාචෙතාඵසාංඵසක
 මභ” තී ඵසකදිනං සතතමිසඤ්ඤං කඛා අනනතරපුත්තමධිකිච්චි
 මිනා සතතමියො කඛා තාසමපානියමපසඛෙග ‘වතති =
 පෙ = කඛා හෙඵා වුත්තතසෙතාදිමිති ඡනනං පරසසපදසඤ්ඤං
 කඛා “කතතරි පරසසපද” නති පරසසපදං කඛා තසසාපානිය
 මපසඛෙග වුත්තතසෙග මජ්ඣමපුරිසසඤ්ඤං කඛා ‘නාමමති
 පසුජ්ජමාතෙපි තුලුකඛිකරණි පඵමො’ තී වතතමාතෙ “තුමභ
 මජ්ඣමො” තී මජ්ඣමපුරිසං කඛා තසසාපානියමපසඛෙග

* ආදිසංග ම † අනුමති මාපරසස සිත

වුහනතසෙතෙකවවනෙසසිවිහතති. කඩා "ගමීසසතෙතා වෙණු වා සබ්බාසු" ති ධානිනාසස වජාදෙසං කඩා තෙතබ්බි තිතෙ රූපං කරෙතසමිති කර කරණේතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤ දිසස ක්ඛන්ද්වො ඉහමිදුති කරෙතසමිතාසෙත් පරිසප්පස්සමහ වතො වුහනතසෙසිමිතා සතනමියො කඩා තාසමපාතිසමප්ප සෙධිහ වුහනතසෙත පරසසපදස ඤ්ඤං කඩා "කතනරි පරසස පද" නති පරසසපදං කඩා තාසමපාතිසමප්පසධෙහ වුහනතසෙ තුහනමපුරිසසඤ්ඤං කඩා "නාමමහි පසුඤ්චාතෙපි තුලුකධි කරණේ පඨමො" ති වහනමාතෙ "අමෙහ උග්ගමො" ති උග්ගමපුරිසං කඩා තසසාපාතිසමප්පසධෙහ වුහනතසෙතෙක වවනෙසසමිවිහතති. කඩා තෙතබ්බි තිතෙ රූපං

419 අපච්චකෙච්ච පරෙකඛාතිතෙ

අපච්චකෙච්ච අතිතෙ කාලෙ පරෙකඛාතිසතති ගොති

සුපිගෙ කිල මාහ, එවං කිලපොණණි ආසු

"අපච්චකෙච්ච පරෙකඛාතිතෙ" කිමන්මිදා, අපච්චකෙච්ච අති තෙ කාලෙ පරෙකඛාතිසතතිසො සොනතිති ඤ්ඤපතන්ඨං තිපද මිදා කාලගහගණමිභාසුචහතතෙ, අපෙඨා ච විසාසො ච සුච ඤ්ඤාසෙතච

සුපිතෙ කිලමාහ, එවං කිල පොණණි ආසුති උදහරණති, තන්ච ච ආහාති බුදු විසතතිසං වාචාසමිතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස සුපි තෙ කිල ආහාතාසෙත් අපච්චකෙච්චතිතෙසස සචහවතො "පරෙ කඛා අඋඵඵිඅමහන්තරෙණොචෙතාසුමෙහ ' ති අආදිතං පරෙකඛා සඤ්ඤං කඩා "කාලෙ" තාසුචහනමාතෙ ඉමිතා පරෙකඛා විසතතිසො කඩා තාසමපාතිසමප්පසධෙහ වුහනතසෙතාදිමහි ජනනං පරසසපදසඤ්ඤං කඩා "කතනරි පරසසපද" නති පරසස පදං කඩා තාසසාපාතිසමප්පසධෙහ වුහනතසෙත පඨමපුරිස සඤ්ඤං කඩා "නාමමහි පසුඤ්චාතෙපි තුලුකධිකරණේ පඨ මො" ති පඨමපුරිසං කඩා තසසාපාතිසමප්පසධෙහ වුහනතසෙ තෙකවචනඅවිහතති. කඩා "බුදුතමාතභවා පරෙකඛාස" නති සච්චකෙසච බුදුබාතුසත් ආහාදෙසං කඩා "සරලොපොමාදෙසප්ප ච්චසාදිමහි සරලොපෙ තු පසති' ති සරලොපසසතිනාවං කඩා තෙතබ්බි තිතෙ රූපං ඉහරෙසං බසුච්චිකඋචිහතතිකරණ මෙච විසෙසො

420 සිසොප්පභුති පච්චකෙච්ච සිසහතති

සිසොප්පභුති අතිතෙ කාලෙ පච්චකෙච්ච වා අපච්චකෙච්ච වා සිසහතතිවිසතති ගොති

සොමහං අහමා, ගත මහං අහමි

"සිසොප්පභුති පච්චකෙච්ච සිසහතති" කිමන්මිදා, සිසොප්ප භුති අතිතෙ කාලෙ පච්චකෙච්ච වා අපච්චකෙච්ච වා සිසහතතිවිහ

හතියො හොහතීති සද්‍යපනත්. නිපදමිදං කාලයාහණ්ච අප
වචකඛග්ගහණ්ච අතිතග්ගහණ්ච වතතතො, අපොච්ච විග්ගහො
ව සුච්චෙඤ්ඤායෙකච

සො මග්ගං අගමා, හෙ මග්ගං අගමුහුදුසරණ්චි, තත්ච අග
මාති ගමු ගතිමතීතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදියස සො අගමාති අපොච්ච
“හිසනනති ආලාමන්ඤ්ඤාසච්චංසෙවකංඉංචගසෙ” නිආආදිතං
හිසනනනීසඤ්ඤං කඛා ‘කාලෙ, අපච්චකෙඛ පරෙකඛාතීතො” තී
වතතමානෙ ඉමීනා හිසනනනීචිහතතියො කඛා තාසච්චානීසමපස
සඛෙග වුතතනසෙතාදිච්චි ඡනතං පරසසපදසඤ්ඤං කඛා
“කතතරී පරසසපද” නති පරසසපදං කඛා තසසාපානීසමපස
සඛෙග වුතතනසෙත පඨමිපුරිසසඤ්ඤං කඛා “නාමච්චි පසුච්ච
මානෙපි තුලාකඛිකරණෙ පඨමො” තී පඨමිපුරිසං කඛා තසසා
පානීසමපසසඛෙග වුතතනසෙත ඵකච්චනආචිහතතීං කඛා
“කච්චි බාතුචිහතතී පච්චයානං දිසච්චරිතාදෙසලොපාගමාචෙ” තී
වතතමානෙ “අකාරගමො හිසනනනනීකාලාතිපතතීසු” තී
බාඛාදිච්චි අකාරගමං කඛා නෙතචෙඛි තීතො රූපං ඉතරසීං
බහුච්චනලාචිහතතීකරණමෙච විසෙසො

421 සමිපෙජ්ජනනී

අජ්ජසගුති අතීතො කාලෙ පච්චකෙඛි වා අපච්චකෙඛි වා සමි
පෙ අජ්ජනනීචිහතතී හොති

සො මග්ගං අගමී, හෙ මග්ගං අගමු.

“සමිපෙජ්ජනනී” කිමන්මිදං සමිපෙ අතීතො කාලෙ පච්චකෙඛි
වා අපච්චකෙඛි වා* අජ්ජනනීචිහතතීයො හොහතීති සද්‍යපනත්.
නිපදමිදං කාලයාහණ්ච අපච්චකඛග්ගහණ්ච අතිතග්ගහණ්ච
පච්චකඛග්ගහණ්ච වතතතො, අපොච්ච සුච්චෙඤ්ඤායෙකච

සො මග්ගං අගමී, හෙ මග්ගං අගමුනනී උදුහරණ්චි, තත්ච අග
මමීති ගමු ගතිමතීතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදියස සො අගමී
තාපොච්ච “අජ්ජනනී ඊලාමන්ඤ්ඤාසච්චංසෙවකංඅමෙහ නි ඊආදි
තං අජ්ජනනීසඤ්ඤං කඛා ‘කාලෙ අපච්චකෙඛ පරෙකඛා
තීතො, හිසෙපසගුති පච්චකෙඛ හිසනනනී’ නාඛිතිච්චිතා අජ්ජ
නනීචිහතතීයො කඛා තාසමපානීසමපසසඛෙග වුතතනසෙතච්ච,
දිමච්ච ඡනතං පරසසපදසඤ්ඤං කඛා “කතතරී පරසසපද” නති
පරසසපදං කඛා තසසාපානීසමපසසඛෙග වුතතනසෙත පඨමිපුරි
සසඤ්ඤං කඛා “නාමච්චි පසුච්චමානෙපි තුලාකඛිකරණෙ පඨ
මො” තී පඨමිපුරිසං කඛා තසසාපානීසමපසසඛෙග වුතතනසෙ
තෙකච්චනආචිහතතීං කඛා වුතතනසෙත බාඛාදිච්චි අකාරගමං
කඛා නෙතචෙඛි තීතො රූපං ඉතරසීං බහුච්චනලාචිහතතී
කරණමෙච විසෙසො

* පච්චකෙඛි ව අපච්චකෙඛි ව, සි

කඩා “ නාමමහි පසුජ්‍යමාගෙපි තුලුකසිකරණේ පඨමො ” ති පඨම පුරිසං කඩා තසසාපෘතියමප්පසමෙහ වුහනනසෙතෙකවචනං කඩා “ ගමීසසනෙතා චේජා වා සබ්බාසු ” ති ධානිනතසස චජාදෙ සං කඩා “ භිසනනතීසනතමීපමිවහනමානා සබ්බධාතුක ” නති වුහනනනා න සබ්බධාතුකං = අසබ්බධාතුකනති අසබ්බධාතුකනත* මාගමම “ ඉකාරගමො අසබ්බධාතුකමහි ” ති ඉකාරගමං කඩා නෙතබ්බෙ නීතෙ රූපං, කර්සසනිති කර කරණේතීමසස වුහන නසෙත සසනිපචචසාදිමහි කතෙ රූපං, චජාදෙසාභාවොච විසෙ සො සෙසං හෙඨා වුහනනසමෙච ඉතරෙසු විසු බහුවචනසස නතිවිහනතිකරණමෙච විසෙසො

424 ක්‍රියාතීපහෙනතීනෙ කාලාතීපහති

ක්‍රියාතීපහනමහෙන අතීනෙ කාලෙ කාලාතීපහතිවිහනති හොති

සො චෙ නං යානං අලුහිසසා අගච්ඡිසසා, නෙ චෙ නං යානං අලුහිසසංසු අගච්ඡිසසංසු

“ ක්‍රියාතීපහෙනතීනෙ කාලාතීපහති ’ කිමත්ථිදං, ක්‍රියාතීපහන මහෙන අතීනෙ කාලෙ කාලාතීපහතිවිහනති හොතීති සුපනත්ථං තිපදමිදං. කාලගහගණමිභානුවහනතෙ අඤ්චා සුචිඤ්ඤකච අතීපහනමතීපහනං, ක්‍රියාය අතීපහනං = ක්‍රියාතීපහනං, තමපන සාධකසහතිවිරහෙන කිරියාසචචනනානුප්පහති,† තසමි. ක්‍රියාතී පහෙන එත්ථ ච න කිමාපි ක්‍රියා අතීතසදෙත චොහරිතබ්බා, තඨාපි තකකිරිසුපාහතිපච්චබ්‍ඤ්ඤකරකතානුක්‍රියාය කාලගෙදෙන අතීතචොහාණෙ ලබ්හනෙචෙති දඨබ්බං.

සො චෙ නං යානං අලුහිසසා අගච්ඡිසසා, නෙ චෙ නං යානං අලුහිසසංසු අගච්ඡිසසංසුතපුද්ගරණති තත්ථ ච අලුහිසසාති ලුහ ලාහෙතිමසස ලබ්බධාතුසඤ්ඤාදිසස සො චෙ නං යානං අලුහිසසාති අඤ්චා “කාලාතීපහති සසාසසංසුසෙසසඨසසංසච්චාසඨසසි.සුසස සෙසසච්චහසසංසසාමහසෙ” ති සසාදිනං කාලාතීපහතිසඤ්ඤා කඩා “කාලෙ” ති වහනමානෙ ඉමිනා කාලාතීපහතිවිහනතීයො කඩා තාස මපෘතියමප්පසමෙහ වුහනනසෙතාදිමහි ජනනං පරසසපදසඤ්ඤා කඩා “ කහනරි පරසසපද ” නති පරසසපදං කඩා තසසාපෘතිය මප්පසමෙහ වුහනනසෙත පඨමපුරිසසඤ්ඤා කඩා “ නාමමහි පසු ජ්‍යමාගෙපි තුලුකසිකරණේ පඨමො ” ති පඨමපුරිසං කඩා තසසා පෘතියමප්පසමෙහ වුහනනසෙතෙකවචනසසාචිහනති. කඩා හෙඨා වුහනනසෙත අසබ්බධාතුකමාගමම “ ඉකාරගමො අසබ්බ ධාතුකමහි ” ති ධාතුමහා ඉකාරගමං කඩා වුහනනසෙත “ අකාර ගමො භිසනනනත්ථතනීකාලාතීපහතිසු ” ති ආදිමහි අකාරගමං

* ධාතුකසත්ථ ම † කිරියා සාධානනානුප්පහති පි ‡ පච්චිබ්බක පි

කථා නෙතබෙති නිතෙ රූපං. ඉතරමිතන ගමි ගතිමිතිමිසස
වුත්තනසෙන සසාපවටියාදිමිති කතෙ රූපං, වජ්ජාදෙසාව විසෙ
සො ඉතරෙසු විසු බහුවචනසංසුචිත්තනිකරණමෙව විසෙසො.

425. වහනමානා තිදහනිසිඵමිමගනආගනාසංඛනඵමෙත

වහනමානා ඉච්චසා සඤ්ඤා රහාති ති දහනි සි ඵ ම ම ග න
ආගනා රස මෙත ඵ මෙත ඉච්චමගනසං වාදසභනා පදගං.

වහනමානා ඉච්චමගන කවරසා? “වහනමානා පච්චුස
රහනා”

“වහනමානා තිදහනිසිඵමිමගනආගනාසංඛනඵමෙත” කීමඤ්ඤ
මිදං, තකදමො වහනමානසඤ්ඤා හොතිති සද්දසකථා. විපදමිදං,
ආදායා ව විහගහො ව සුචිඤ්ඤාදෙසව

භවති භවතී භවසී භවඵ භවාමි භවාමි භවතෙ භවතෙත භව
සෙ භවමෙත භවෙ භවාමෙත නාදිතිමසස විසයාති, තස්ඵ ව භව
තිති භු සහනාපමිතිමසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසංතෙකසපවටියස
සමෙත නාදිනමිමිතා වහනමානසඤ්ඤා කථා වුත්තනසෙන වහන
මානසපවටියෙ කථා තෙසවපාතිසමසසමෙත වුත්තනසෙනාදිමිති
ජනනං පරසසපදසඤ්ඤා කථා “කතාරි පරසසපද” ති පරසස
පදං කථා තසාපාතිසමසසමෙත වුත්තනසෙනාදිමිති විතනං
පඵමපුරිසසඤ්ඤා කථා “නාමමිති පඤ්ඤාමොපි ඤාදිකරණ
පඵමො” ති පඵමපුරිසං කථා තසාපාතිසමසසමෙත වුත්ත
නසෙනසවචනතිවිභතී කථා “භවාදිනො අ” ඉතරසපවටියං
කථා “අසංයොගනතස වුචි කාරිතො” ති වහනමානෙ “අඤ්ඤ
සු වා” ති ධානිනතස වුචි කථා තසාපාතිසමසසමෙත “අසු
වණ්ණකමාසො වුචි” ති උකාරසෙසාකාරං කථා “ඔ අච
සරෙ” ති ඔකාරසස අවාදෙසං කථා තෙතනොති නිතෙ රූපං.
ඉතරති නසාහුසොගෙන සුචිඤ්ඤාදෙසව.

426. පච්චි භුදනාතිඵමිමනං අනාංසසුරචනාඵමෙස.

පච්චි ඉච්චසා සඤ්ඤා රහාති භු දනා ගි ඵ ම ම ග
අනාං සසු රචනා ඵ මෙස ඉච්චමගනසං වාදසභනා පදගං.

පච්චි ඉච්චමගන කවරසා? “ආනිතනසිඵමිමගනාසංඛනඵමෙත
පච්චි.”

“කාලාතිපතති ස්සාසංසුසෙසසඵසංසමනාසඵසසිසුසස
සෙසසවෙහස්සංසසාමහසෙ” කිමසම්ඳං, ස්සාදසො කාලාතිපතති
සඤ්ඤා හොතතිති ඤාපතස්සං. විපදම්ඳං. අසො ව විඤ්ඤා
ව සුච්ඤ්ඤාසෙසව

අභවිස්සා අභවිස්සංසු අභවිසෙස අභවිස්සඵ අභවිස්සං අභවිස්ස
මනා අභවිස්සඵ අභවිස්සිංසු අභවිස්සසෙ අභවිස්සවෙහ අභවිස්සං
අභවිස්සමහසෙතාසදිතිමස්ස විසයාති, තාති සුච්ඤ්ඤාසෙසව.

433 හිසහනනාදරසා වහරෙසා විහනතිරසා සබ්බධාතුකසඤ්ඤා
රතාහති

හිසහනනාදරසා වහරෙසා විහනතිරසා සබ්බධාතුකසඤ්ඤා
රතාහති

අභමා, ගච්ඡසා, ගච්ඡතු, ගච්ඡති

සබ්බධාතුකවිච්චරෙහන කවෙස්සා? “ඉකාර්ගමො අසබ්බධාතු
කමති”

ඉතිආවිකතකරෙස පඨමො කරණො

“හිසහනනිසහනවිච්චිවහනමානා සබ්බධාතුකං.” කිමසම්
ඳං, හිසහනනාදරසා වහරෙසා සබ්බධාතුකසඤ්ඤා හොතතිති
ඤාපතස්සං. විපදම්ඳං. අසො ව විඤ්ඤා ව සුච්ඤ්ඤාසෙසව.

අභමාතාසදිති උද්භරණි, භස්ස ව අභමාති ගමු ගතිමහි
තිමස්ස ගෙඛා වුත්තනසෙහ සිසහනනිපරස්සපදපඨමසුරිසං කඛා
වුත්තනසෙහ අකාර්ගමං කඛා ඉමිනා සබ්බධාතුකසඤ්ඤා කඛා
සබ්බධාතුකතා “ඉකාර්ගමො අසබ්බධාතුකමති” ති ඉකාර්ග
මමනාසෙහ රූපං ඉතර්හි තසාසුසාරෙහ සුච්ඤ්ඤාසෙසව
සවෙසා වුච්චිසදිපඨිසං ආධාතාසෙස පඨමො පරිච්චේදො

434 ධාතුලිංඛනි පණ්ණව්වසා

ධාතුලිංඛන ඉංච්චරෙහති පණ්ණව්වසා රතාහති

කරෙහති, ගච්ඡති, රසා රතාවි කරෙහති: තං කුච්චිනන
මරඤ්ඤා කරෙහති කරෙහති ඉංච්චවං භුට්ඨිති කාරෙහති,
අඵවා; කරෙහතං පරෙසාපෙහති කාරෙහති

සරඤ්ඤා පබ්බතවිච්ච අනාගමාචරෙහති පබ්බතාසෙහි; සමුද්දවිච්ච
අනාගමාචරෙහති සමුද්දෙහති

ඵවා සරඤ්ඤ විච්චිච්ච අනාගමාචරෙහති විච්චිච්චාසෙහි

වසිසස්ස අසව්චං වාසිරොචා.

ඵච්චරෙඤ්ඤපි රසාපෙහති

“ධාතුලිංඛනි පණ්ණව්වසා” කිමසම්ඳං, ධාතුති ව ලිංඛනති
ව පණ්ණව්වසා පණ්ණව්වසා සඤ්ඤා සඤ්ඤා සඤ්ඤා සඤ්ඤා ව
විඤ්ඤා ව සුච්ඤ්ඤාසෙසව. හභවිච්චිං අසඤ්චි සස්ස සස්ස

“ධාතුසා කමොදිමහි ලෙණ, තතො ච විභතතියො” හි පචමා
 නෙතන නිද්දිභිතා ධාතුහි ච ලිඛිතනි ච පචමසා පචම සො
 නතිති සකකා විඤ්ඤාතුනති න සකකා, තත් තත් ච “දුරතති
 කඛසාලනිචොනනාලොපදිසාසොගවිතතා ර ස සොගසුචස
 මොච තගෙතුචිචිතතසාමාජසුබ්බියොගබ්බිනභුජවචකපඤ්ඤක
 ඵතථොකාකතතුසු චෙ” හි දිසාසොගවසෙන අපාදනපඤ්ඤා කතා
 “අපාදනෙ පචචි” හි පචමියා කතතා ධාතුලිඛිතනි සුබ්බි ච
 පචමියා තොනති අත්ථපචමචනො, තත්ච පචමසොනනිසමකර
 ඡත්ථිදං චුතතං, ඉධාපි ධාතුලිඛිතනි පචමියාහි අචන්ධා පරග්ගහ
 ඡන්ධි* තදත්ථමච දීපෙති ඉදමපන චතුසු සුභතසු පරිභාසා
 සුතානති දඪබ්බො.

කතෙතිතදීනී උදහරණිති, තත් ච කතෙතිති කර කරණෙති
 මස ලබ්ධාතුසඤ්ඤාදිය චුතතතසෙන “චතතමානා පච්චිස
 නෙන” හි චතතමානපරසපදපඪචසුරියෙකචචතතිවිභතති. කතා
 තසාපාදිසමසසෙඛ ඉචිතාච ධාතුතො පරං කතා “තතාදිතො
 බ්බිථ” හි බ්බිචමියා කතා නෙතබ්බි නිතෙ රූපං ගච්ඡතිති
 ගමු ගතිච්ඡතිමස චුතතතසෙන නිසචමියං කතා “භුචාදිතො
 අ” ඉතාපචමියං කතා “ගමිසසෙතො ලෙඡා චා සබ්බාසු” හි
 ධාතනතස චන්දෙසං කතා නෙතබ්බි නිතෙ රූපං කාථෙ
 තිති කර කරණෙතිමස සො කොපි කතෙති තචඤ්ඤා කතෙති
 කතෙතිති චුචිතානෙ කතෙතතං පසොජසතිතානෙ චා “ධා
 තුහි ඡන්ඡන්ඡපෙඡන්ඡසා කාරිතාහි සෙඛනෙ” හි ඡන්ඡ
 චමියා කතා තසාපාදිසමසසෙඛ ඉචිතා ධාතුතො පරං කතා
 “කාරිතානං ලෙණ ලොප” හි ඡන්ඡි උභෙත “අසංසොගතතස
 චුචි කාරිතෙ” හි කකාතකාරස චුචි. කතා තතො “ධාතුසච්ච
 සෙහි විභතතියො” හි විභතතියො කතා තාසච්චාදිසමසසෙඛ
 චුතතතසෙන තදීනං චතතමානපඤ්ඤා කතා “චතතමානා
 පච්චිසනෙන” හි නිසචමියෙ කතෙ රූපං පබ්බිතාසඪ්ඪි
 පබ්බිතසඤ්ඤො පබ්බිතචිච අතොතචාචරතිතානෙ “අස තාච
 නො කතතුපචාතාද්චාථෙ” හි අසච්චමියං කතා තසාපාදිස
 මසසෙඛ ඉචිතා ලිඛිතතො පරං කතා “සරලොඡපාමාදෙසස
 චමියාදිමහි සරලොඡප භු පකති” හි සරලොපපකතිචාචං කතා
 තතො “ධාතුසච්චසෙහි විභතතියො” හි විභතතියො කතා තාස
 ච්චාදිසමසසෙඛ චුතතතසෙන නිසචමියෙ කතෙ රූපං. චාපි
 ථොඪි චසිඪ්ඪසඤ්ඤො චසිඪ්ඪසාසච්චචරි අතෙ “චාඡන්ඡනෙ” හි
 ඡන්ඡචමියං කතා තසාපාදිසමසසෙඛ ඉචිතා ලිඛිතතො පරං
 කතා ‘චුතතමානමසසොතො’ හි අත්චාතාමසසොතො කතා
 “තෙසං විභතතියො ලොපා චෙ” හි ඵත් තෙස ගතඡෙන
 විභතතියො කතා “චුචාදිසරස චාසංසොගතතස සඡන්ඡ
 චෙ” හි අදිසරස චුචි. කතා චුතතතසෙන තාචිච්චි කතා
 තතො සුසුඤ්ඤාදිමහි කතෙ රූපං.

* පරමානන්තරං. පිපල

435 තීර්ථපතිතමානෙති වජසා වා

තීර්ථපතිතමාන ඉච්චිතෙති බාහුති වජස ඉච්චිතෙ
පච්චසා භානති වා

තිතිකති, ජිගුච්ඡති, තිතිච්ඡති, මිමංසති.

වාති කිමසිං? භජනි, භාජනි, මානෙති

“තීර්ථපතිතමානෙති වජසා වා” කීමසිමිදං, තීර්ථපතිත
මාන ඉච්චිතෙති වජස ඉච්චිතෙ පච්චසා, භානති විකප්පෙ
නාති සුපකත්ථං චිපදමිදං අභො ච විහගභො ච සුචිඤ්ඤ
සෙච්ච

තිතිකතිතඤ්ඤිති උදගරණති, තත්ථ ච තිතිකතිති තීර්ථ භෙජ
තෙ . තීර්ථ තීර්ථතච්චිතච්චිතමානුති චිතනමඤ්ඤතරසස ලබ්බාතු
සඤ්ඤදිය ඉමිතා චපච්චසං කති, “කච්චාදිච්ඡන්තමෙකසස
රතං චෙතාචො” ති බාහුදිය චෙතාචං කති, “බාජනතතසස
චො ජපච්චසෙසු වා” ති වහනමානෙ “කො චෙ චෙ” ති බාහු
තතසස කාදෙසං කති, භෙතච්චි. නෙති, තිතිකතිඤ්ඤො
“බාහුච්චිචෙති විහතතිචො” ති විහතතිච්චි කතෙ රූපං. ජිගු
ච්ඡතිති ගුප ගොපනෙතිමසස ඉමිතා ජපච්චසං කති, වුහන
තසෙතාදිච්ඡන්තස චිතාචං කති, “සුචෙබ්බාබ්බාසො” ති සුචෙබ්බස
අබ්බාසසඤ්ඤං කති, තමෙච්චාබ්බිච්චි “අනතසිච්ඡන්තාචෙ
චා” ති අබ්බාසතතසිකාරදෙසං කති, තමෙච්චාබ්බිච්චි “කච්චස
ස චච්චෙතො” ති අබ්බාසස කච්චෙතස චච්චෙතං කති, “බාජ
නතතස චො ජපච්චසෙසු වා” ති බාහුතතස චකාරං කති,
භෙතච්චි. නෙති, ජිගුච්ඡසඤ්ඤො වුහනතසෙති විහතසුපතති
ච්චි කතෙ රූපං. තිතිච්ඡතිති තිත චෙතාපතසභෙතිමසස
ඉමිතා ජපච්චසං කති, වුහනතසෙතාදිච්ඡන්තස චිතාචං කති,
තස ච අබ්බාසසඤ්ඤං කති, “සුචෙබ්බාබ්බාසො” ති වහනමානෙ

“සුවාදීපනා අ” ඉතාප්පවටසං කඛා, “අසංසොගගතස්ස චුචි කාරිතො” තී වග්ගමානෙ “අඛෙඤ්ඤස්ස වෙ” තී ආදීපරස්ස චුචි. කඛා නෙතඛබ්බ භීතෙ රූපං ඉතඤ්ඤි චුතතසදීපානෙව,* බාතුචිත්තමෙව නානත්තං මාතෙතීති මො චිමංසාසත්තිමස්ස වාඤ්ඤානෙති තීටිතා සප්පවටසමකඛා, “බාතුචිතෙණ්ණසණ්ණපේණපසාකාරිතාති තෙධිතෙ” තී චෙණ්ණවටසං කඛා චුතතතයෙත ඡලොපං කඛා “බාතුප්පවටසෙති විතතීයො” තී විග්ගතුප්පගතිවසී කතෙ රූපං.

436 අජසසභරපුපාදීති තුමිච්ඡෙස්ස ච

අජසසභරපුපා ඉට්චට්චමාදීති බාතුචි තුමිච්ඡෙස්ස චජස ඉට්චට්චනෙ සෙධිසා භොගති වා

භොගතාමිච්ඡති චුචුසවති, සසිතුමිච්ඡති ජීසච්ඡති, හපි තුමිච්ඡති ජීහි සති, සොතුමිච්ඡති පුසසුසති, සොතුමිච්ඡති පිමාසති

මාහි නිමස්සං? භොගතුමිච්ඡති
 තුමිච්ඡෙස්සති නිමස්සං? අජති

“අජසසභරපුපාදීති තුමිච්ඡෙස්ස ච” කිච්ඡිට්ඨිදං, අජසසභර පුපා ඉට්චට්චමාදීති තුමිච්ඡෙස්ස ගමාමානෙස්ස චජස ඉට්චට්චනෙ පට්චසා සොගති විකප්පෙතාති සුපපතස්සං ච්චද්දිදං වාඤ්ඤාන ඡව බඳසඤ්ඤාන ච වතකතෙ, අසො පුච්චෙඤ්ඤානෙව දා ව ඉච්ඡාච = තුමිච්ඡා, තුමිච්ඡානං අසා = තුමිච්ඡානං නෙස්ස තුමිච්ඡෙස්ස, තුමිච්ඡෙතත පුතතා වා = ඉච්ඡා, තුමිච්ඡා, තුමිච්ඡා අසා = තුමිච්ඡා, පස්සතාසතතා, නෙස්ස තුමිච්ඡෙස්ස කති තුමිච්ඡානවිර භිනෙස්ස සමකරණවිච්ඡති සමකරණවිච්ඡතිතාදීස්සිතා බාදරෙසා භොගතිති

චුචුසවතිතාදීති උදුසරණති, තස්ම ච චුචුසවතිති අජ පාලකබ්බවග්ගරණෙස්ස සුභිචිත්ත භොගතුමිච්ඡතිතානෙස්ස අකකර පුතතමබ්බවට්චිතා බසවටසං කඛා චුතතතරෙසතාදීච්ඡාන ස්ස විභාවං කඛා තසසබ්බාසසඤ්ඤා. කඛා “සංබ්බි බ්බාතො” තී වග්ගමානෙ “දුඤ්ඤවතුස්සාං පඨිච්ඡෙසීයං” තී වතුස්ස සතා රස්ස තභිසං බසාරං කඛා බාධිගතස්ස චුතතතයෙත “සො මෙ වෙ” තී සසාරං කඛා නෙතරෙඛි තෙධා බුභුකඛිච්ඡෙඤ්ඤා චුතතතයෙත විග්ගාප්පාතතිවසී කතෙ රූපං ජීසච්ඡති සස අදරෙභිචිත්ත සසිතුමිච්ඡතිතානෙස්ස ඉච්ඡිතා ජප්පවටසං කඛා චුතතතරෙසතාදීච්ඡාන ස්ස විභාවං කඛා තසසබ්බාසසඤ්ඤා. කඛා චුතතතරෙසත “කච්ඡාස්ස චචිඤ්ඤා” තී අබ්බාසතතස්ස සව ඤ්ඤාස්ස චචිඤ්ඤා. කඛා තස්ස “දුඤ්ඤවතුස්සාං පඨිච්ඡෙසීයං” තී සභිසං කඛා “අකකසිච්චරාකාතෙ වා” තී අබ්බාසතතස්ස ඉච්ඡානං කඛා “විජ්ඣතතාස්ස වෙ ජප්පවටසෙඤ්ඤා වා” තී

* කතදීපනෙට්ඨිපල † කතරස්සභරෙට්ඨිපල

ධාතූන්ගේ වසාරං කතා නෙතබ්බං නෙතී, ජිඤ්ච්ඤානො
 වුත්තනසෙන විභත්‍යප්පත්තිච්චි කතෙ රූපං. ජිහිංසනීති භර
 භරණෙතිමස භරිකුමිච්චිතිතාසෙඤ්ඤානො ඉමිතා සප්පච්චයං කතී “භර
 සස හිං සෙ” තී සච්චයං ධාතූසස හිංආදෙසං කතී ධාතූදෙසස
 ධාතූපචාරවසේන ධාතූසදෙදන වෛහරිතබ්බිතො වුත්ත
 නසෙනාදිවච්චිත්තස වෙභාවං කතී තසසබ්බාසසඤ්ඤාං කතී
 වුත්තනසෙන කවග්ගසස වචග්ගං කතී ජිහිංසසද්දනො වුත්ත
 නසෙන විභත්‍යප්පත්තිච්චි කතෙ රූපං සුසසුසනීති සු සච්චෙති
 මසස සොකුමිච්චිතිතාසෙඤ්ඤානො ඉමිතා සප්පච්චයං කතී වුත්තනසෙන
 නාදිවච්චිත්තස වෙභාවං කතී පච්චිමසස සකාරසස “පරවෙ
 භාවො ධාතෙ” තී විභාවං කතී “කච්චි ධාතූවිභත්තිප්පච්චයානං
 දීඤ්චිපරිතාදෙසලොපාගමා වෙ” තී පරුකාරසස දීඤ්චි සච්චා සුසසු
 සසද්දනො වුත්තන සෙන විභත්‍යප්පත්තිච්චි කතෙ රූපං. පිචාස
 නීති පා පානෙතිමසස පාකුමිච්චිතිතාසෙඤ්ඤානො ඉමිතා සප්පච්චයං
 කතී “කච්චාදිවච්චිත්තසෙකසසග්ගං වෙභාවො” තී වෙභාවං
 කතී “සුබ්බොධ්‍යාසො” තී අධ්‍යාසසඤ්ඤාං කතී “සුබ්බො
 ධ්‍යාසො” තී වත්තමානෙ “අත්තසසිවච්චිත්තසෙඤ්චා” තී අධ්‍යා
 සනාසස ඉකාරං* කතී “සුබ්බොධ්‍යාසො” තී වත්තමානෙ
 “තතො පාමානානං වාමං සෙසු” තී අධ්‍යාසනො පාධාතූසස වාදෙ
 සං කතී පිචාසසද්දනො වුත්තනසෙන විභත්‍යප්පත්තිච්චි කතෙ
 රූපං

භොතකුතී වාහනභජ්ජිලං, තසස පන භජ් ඉච්චෙතසස වාහන
 භජ්ජිතා බප්පච්චයමකච්චා “ඉච්චෙත්ථ සු සමානකතකුච්චසු
 නච්චෙච්චා වා” තී කුපච්චයං කතී “අසංසොගතතසස වුච්චි කාරි
 තෙ” තී වත්තමානෙ “අඤ්ඤාසු වා” තී ආදිසරසස වුච්චි කතී
 “සාසදිසතො තසස රිච්චො වෙ” තී වත්තමානෙ “භජ්ජිත
 මච්චෙතො තො වි වෙ” තී ධාතූන්ගේ ලොපං කතී තකාරසස ව
 විභාවං කතී නෙතබ්බි තීතෙ රූපං භජ්ජිති කීච්චුද්දහරණං
 තසස පන තසෙච්ච ධාතූසස වුත්තනසෙන “වත්තමානා පච්ච
 ප්පච්චෙත” තී වත්තමානපරසපදපච්චිමුච්චිසෙකච්චිතනීවිභත්ති.
 කතී “භුච්චාදිතො අ” ඉත්තසුච්චිත්තමානෙ “රුධාදිතො නීග්ග
 නීතප්පබ්බං වෙ” තී අප්පච්චයං කතී සුබ්බ නීග්ගනීතාගච්චි කතී
 තසෙච්ච “වග්ගාග්ගං වා වග්ගො” තී වග්ගනෙත කතෙ රූපං.

437. අස නාමරොගා කතකුපමානාදවාරෙර

නාමරොගා කතකුපමානා අවාරෙඤ්ච අසප්පච්චරොසා භොති
 සබ්බිතාසන්, † සමුද්දසති විච්චිමාසති
 ඵච්චිමඤ්ඤපි රොසෙතබ්බා

“ආස නාමරොගා කතකුපමානාදවාරෙර” තීමසච්චිදං, කතකුච්චො
 උපමානභුතමිතා නාමරොගා ආසප්පච්චරොසා භොති අවාරෙඤ්ච

* ඉච්චිත්තං ම
 † සබ්බා පබ්බිතච්චි අසානමාචරනීති සබ්බිතසච්චි වුත්තාගභො

සද්‍යපනස්මිං. පව්පදමිදං. අපේ. සුච්ඡෙද්දෙකව. උපමෙය්‍ය සංඛ්‍යාතමස්මිං. උපමෙය්‍ය ඵලෙනාති උපමානං, තස්මා උපමානා, නාමතොතිමිතා. තුලකධිකරණං, කතනුසංඥා තනාතිකමකරණස්මිං. වුතොතා.

පබ්බතායතිතකදීති උද්ගරණති, තස්මි ව පබ්බතායතිති පබ්බත සංඥාතො පබ්බතමිව අනනානමාවරතීතාපේ ඉමිතා ආපසව්වයං. කච්චා සරලොපපකතිභාවාදිද්වයි කතො පබ්බතායසංඥාතො “ධාතු පඤ්චමෙය්‍ය චිතතතිසො” ති චිතතනුපපතතිමිති කතො රූපං. ඉතරං තංසදිසමෙව.

438. ඊසුපමානා ව

නාමතො උපමානා ආචාරයෙස්මි ව ඊසපසව්වයො හොති.

අජනනං ජනනමිව ආචාරතිති ජනතිසති, අසුභතා සුභනමිව ආචාරතිති සුභතිසති

උපමානාති කිමස්මිං? ධමමං ආචාරතිති ධවමවාදි.

ආචාරයෙස්මිති කිමස්මිං? අජනනං ජනනමිව රකව්ති.

එවමච්ඡෙද්දෙපි යොජනව්විතා.

“ඊසුපමානා ව.” කිමස්මිදං, උපමානසමා* නාමතො ඊසපසව්ව යො හොති ආචාරයෙති සද්‍යපනස්මිං. තිපදමිදං. නාමනාහණං ආචාරභාගණං ව්‍යතනෙත, අපේ. සුච්ඡෙද්දෙකව ව්‍යතනණං ආචාරභාගණං හුකධිතිතස්මිං, තස්මි පයොජනං හෙච්චා වුතන මෙව. සතිපි උපමානනාහණං ඉවුපමානනාහණකරණං කතතු භාගණංතිව්‍යතනස්මිං.

ජනතිසති සුභතිසතිතනුද්ගරණති, තස්මි ව ජනතිසතිති ජනන සංඥාතො අජනනං ජනනමිව්‍යවරතීතාපේ අනනනරසුභනමිතිකිව්ව මිතා ඊසපසව්වයං. කච්චා සරලොපපකතිභාවාදිද්වයි කතො වුතන නමෙත ජනතිසසංඥාතො චිතතනුපපතතිමිති කතො රූපං. ඉතරං තංසදිසමෙව. කිවුද්ගරණති සුච්ඡෙද්දෙකව

439. නාමමනාතතිව්ජරෙස්මි.

නාමමනා අනනරතො ඉව්ජරෙස්මි ව ඊසපසව්වයො හොති

අනනරතො පහනව්වජතිති පනතිසති.

එවං ව්‍යපීසති, පටිකව්‍යාදිසති, විවටිසති, ධනිසති, සවිසති.

අනතිව්ජරෙස්මිති කිමස්මිං? අසුභසංස පහනව්වජති.

එවමච්ඡෙද්දෙපි යොජනව්විතා.

“නාමමනාතතිව්ජරෙස්මි.” කිමස්මිදං, නාමමනා අනතිව්ජරෙස්මි ඊසපසව්වයො හොතිති සද්‍යපනස්මිං. විපදමිදං. ඊසපසව්වයො හුච්චතනෙත, අපේ. සුච්ඡෙද්දෙකව. අනනරතො ඉව්ජරං=අනතිව්ජරං,

* උපමානසමා, මරමම

“ධාතුපථවිද්‍යෙහි විභක්තියො” යි විභක්තිරූපා කථා භාෂාවක
 නිසමාසයෙහි දැක්වෙන්නේ වචනමාතරසපදපථවිද්‍යෙහි
 වචනවිභක්තිවහි කතෝ රූපො. දුග්‍රහයී නිති නිසානුසාරයෙන්
 ප්‍රවිච්ඡාදයානෙව. දුග්‍රහෙහි වදානු ඛණ්ඩවචනවිභක්ති-
 කථා “සථ සරෙ ලොප” නිති වචනමාතර “වා පථෙ අසරා
 පා” යි වා : “නිවි ඛානුච්ඡාදනවිච්ඡාදන. දීප්තිවිච්ඡාදනලො-
 පානමා වෙ” යි වා පථවිච්ඡාදන ලොපකරණවෙව විච්ඡාදන.
 පාචනවිච්ඡාදන පථ පාචනනි ඛානුච්ඡාදනවෙව විච්ඡාදන. පචන-
 නිවිච්ඡාදන අනිපු පචන සභග්‍ය : පචන භාෂණෙහි වා ඛානුච්ඡාදනවෙව
 විච්ඡාදන. ක්‍රියාකරණනි ප්‍රවිච්ඡාදනනෙව.

441. ඛානුච්ඡාදන නාමයො ඡයො ව.

නාමයො නාමයො ඡයොවිච්ඡාදනො නාමි, නාමිභවෙහෙසු ව
 ඛානුච්ඡාදන සති.

භවති ඡායානුච්ඡාදනි මහතෙහි අනිපසසති, විච්ඡාදන
 සති ගිතනති උපවිච්ඡාදනි ; දලො කථෙහි විච්ඡාදනි දලොසති
 විච්ඡාදනො නාමි රජනති විච්ඡාදන.

විච්ඡාදනනෙහි අර අල ඉවෙවිච්ඡාදන සවිච්ඡාදනො නාමි.

සභග්‍ය කථෙහි සභග්‍යනි, උපකථා කථෙහි උප-
 කථානෙව.

“ඛානුච්ඡාදන නාමයො ඡයො ව” ක්‍රියානුච්ඡාදන, ඛානුච්ඡාදන සති
 නාමයො ඡයොවිච්ඡාදනො නාමි, නාමො කාරිතසංඛ්‍යා වාචි ඡයො
 නෙව. වදානුච්ඡාදන, කාරිතසංඛ්‍යානුච්ඡාදනනෙව, වචනනෙව.
 කථානුච්ඡාදනනෙව. පචන පචනනො නෙව. වචනනෙව. අනෙව.
 ප්‍රවිච්ඡාදනනෙව. ඛානුච්ඡාදනො = ඛානුච්ඡාදනො ; අනිකථෙහි උප-
 භාෂනි කථෙහි භාෂනනෙව, නෙව. ඛානුච්ඡාදන, සතිනි
 සවිච්ඡාදන.

අනිකථෙහි කථෙහි උපකරණනි නෙව ව අනිකථෙහි අනි
 ප්‍රවිච්ඡාදනො නෙව. අනිකථො අනිකථෙහි කථෙහි අනිකථෙහි
 ප්‍රකථනවිච්ඡාදනො ඡයොවිච්ඡාදන. කථා කථා කාරිතසංඛ්‍යානුච්ඡාදන
 කථා “කාරිතසංඛ්‍යා ලොප” නිති ඡයො. කථා සරලොප
 පචනනොවිච්ඡාදනි සභග්‍ය රූපො. දුග්‍රහයී නාමයොවෙව

442. භාවනාවිච්ඡාදනො

සවිච්ඡාදනි ඛානුච්ඡාදනි භාවනාවිච්ඡාදන සවිච්ඡාදනො නාමි.

සිසංග, වුච්ඡාදන, සවිච්ඡාදන, ලබ්‍හංග, කපිසංග, ඉස්සංග,
 උච්ඡාදන.

භාවනාවිච්ඡාදනි ක්‍රියානුච්ඡාදනො? කථෙහි, සවිච්ඡාදන, සතිනි.

“භාවනාවිච්ඡාදනො” ක්‍රියානුච්ඡාදන, සවිච්ඡාදනි ඛානුච්ඡාදන
 සවිච්ඡාදනො නාමි කථෙහි කථෙහි. විච්ඡාදන. ඛානුච්ඡාදන.

විභක්තො, අභ්‍යෝ ව විග්‍රහණො ව සුච්චෙද්‍යඤ්ඤසෙකච, කථා ව භාවො තාම කෙච්ච්‍යො; භවතසවතාදිධානිභ්‍යො, කමම, නාම “සං කණෙති නං කමම” නති වුතනං.

සීයනෙතාදිති උද්‍යභරණෙති, නථ ව සීයනෙති ධී ගතිත්වුතනි මිතිතිමසස ධානනති අණේ “විභක්තාතා තිඅනතිසිඵම්මිතොඅනෙත සෙවෙභඵමෙත” ති තාදිනං. විභක්තාතසඤ්ඤා කථා “විභක්තාතා පච්චුප්පනෙන” ති විභක්තාතාප්‍රච්චයෙ කථා, තොසමප්‍රාතිසමප්‍රා සමෙය “අඵ පුබ්බාති විභක්තාතං ජ පරසසපද්‍යති” ති විභක්තාතො “පර්වතනනනොපද්‍යති” ති පරෙසං ජනනං අනනනොපදසඤ්ඤා කථා “අනනනොපද්‍යති භාවෙ ව කමමති” ති අනනනොපදං කථා තසාප්‍රාතිසමප්‍රාසමෙය වුතනතයෙනෙකවචනනෙවිභතනිං කථා “ධාතුති ණණ්ණසණ්ණපණ්ණපයා කාරිතාති හෙතිභ්‍යො” ති විභක්තාතො ඉමිනා භාවෙ යප්‍රච්චයෙ කතො “සමගි දුධාමාධාතා පාමහමඵාදිනමි” ති ධානනනසිකාරෙ කතො රූපං. බුජ්ඣතෙති බුධි බොධිනෙ; බුධි ඤ්ඤාණ; බුධි අවගමනෙති තිණ්ණමඤ්ඤාත රසස වුතනතයෙන “අනනනොපද්‍යති භාවෙ ව කමමති” ති කමමති අනනනොපදපඵමපුර්සෙකවචනනෙවිභතනිං කථා ඉමිනා යප්‍රච්චයං. කථා ඉදමෙවාධිතිච “තසා වචනසකාරවකාර නතං සධානිනතසා” ති ධානනනන සහ යකාරසා වචග්‍රහං කථා “පරවෙභාවො ධානෙ” ති විභක්තාතො “වග්‍රහ සොසා සොසාතං තතිසපඵමා” ති වෙභාවෙ කතො රූපං. පච්චතෙති පච්ච පාකෙතිමසස රූපං. උබ්බතෙති උභ උභෙතිමසස වුතන තයෙන කමමති අනනනොපදපඵමපුර්සෙකවචනනෙවිභතනිං කථා ඉමිනා යප්‍රච්චයං. කථා ඉදමෙවාධිතිච “තසා වචග්‍රහ යකාරවකාරනතං සධානිනතසා” තාධිතිච “පුබ්බරූපං චෙ” ති භකාරසා පුබ්බරූපං කථා “දෙ ධසා චෙ” ති ඵථ වග්‍රහණෙන පුබ්බිභකාරසා බකාරං කථා තෙනතෙනි නිතෙ රූපං. කර්සතෙති කර කරණෙතිමසස වුතනතයෙන තෙවිභතනිං කථා ඉමිනා යප්‍රච්චයං කථා “පුබ්බරූපං චෙ” තිමසස වුතන තයෙන සුත්තවග්‍රහණිතිච “ඉච්චණ්ණගමො වා” ති යප්‍රච්චයමි. පරෙ ධාතුමහා ඉච්චණ්ණගමෙ කතො රූපං. ඉජ්ජතෙති යජ දෙව පුජ්ජසිග්‍රහකරණ්දනධමෙමසුතිමසස වුතනතයෙන තෙවිභතනිං කථා ඉමිනා යප්‍රච්චයං. කථා “සමගි දුධාමාධාතාපාමහමඵාදි නමි” තාධිතිච “යප්‍රසාදිසි” ති ධානාදිසිකාරං කථා “ධාන නෙනන සහ යකාරසා වුතනතයෙන වචග්‍රහං. කථා වෙභාවච කථා තෙනතෙනි නිතෙ රූපං. උච්චතෙති උච්ච විසතනිසං වාචා යතිමසස රූපං. තිච්චද්‍යභරණෙති සුච්චෙද්‍යඤ්ඤනෙනෙව.

443. තසා වචග්‍රහයකාරවකාරනතං සධානිනතසා

තසා යප්‍රච්චයසා වචග්‍රහයකාරවකාරනතමි ගොති ධානි ගහනන සහ සඵාසමෙචං.

වුච්චගො, වුච්චගො; උච්චගො, උච්චගො; මජ්ජගො, මජ්ජ ගො; සච්චගො, සච්චගො; බුජ්ඣගො, බුජ්ඣගො; සුජ්ජගො,

සුඡර්මයා; කුඡර්මයා, කුඡර්මයා; උඡර්මයා, උඡර්මයා; හඤ්ඤායා, හඤ්ඤායා, කඤ්ඤායා, කඤ්ඤායා; දිබ්බායා, දිබ්බායා.

“තස්ස ච්චග්ගසකාරවකාරතං, සධානිතතස්ස.” කිව්වේදා, තස්ස සප්පච්චසස්ස ධානිකතන සහ ච්චග්ගසකාරවකාරතං. හොතිති සුඡර්මයා. තිපදවිදා. සග්ගහණ්ණිකානුච්චතතෙ, අඤ්ඤා ච ච්චග්ගසා ච සුච්චෙඤ්ඤායෙව.

වුච්චතෙතාදිති උද්ගරණනී, තත් ච වුච්චතෙති උච චිකෙතිසං. වාචාසමිතිමස්ස වුත්තනසෙත අත්තොපදපඨිමුපුරිසෙසච්චන තෙවිසතති. කඤ්ඤා “භාවකච්චෙසු යො” ති සප්පච්චසං කඤ්ඤා තච්චෙචාචිතිච්චෙතා ධානිකතන සහ සකාරස්ස ච්චග්ගසං කඤ්ඤා “පරච්චෙතාච්චා ධානෙ” ති චෙතාච්චං කඤ්ඤා “කච්චාදිමුඤ්ඤාතරතං දීපරස්සාපච්චෙසෙසු වා” ති ව්චතචානෙ “තෙසු වුච්චෙචාච්චාච්ච චිකාරච්චරිතාදෙසාච්චෙ” ති අදිච්චි වකාරතමං කඤ්ඤා තෙතච්චෙ තිතෙ රූපා. ඉතරෙසං චිතනං වකාරතමාචාච්චාච්ච චිකෙසෙසා. මඡ්ඡතෙති මඡ්ඡ සංසුච්චිති: * මඡ්ඡ පරිමඡ්ඡතෙති චිතනමඤ්ඤාතරස්ස රූපං. පච්චතෙති පච්ච පාකෙතිමස්ස රූපං. චුක්චතෙති චුච්ච චොච තෙතිමස්ස රූපං. සුඡ්ඡතෙති සුඡ්ඡ චොචතෙතිමස්ස රූපං. කුඡ්ඡතෙති කුච්ච චොචතෙතිමස්ස රූපං. උඡ්ඡතෙති උච්ච උච්චතෙතිමස්ස රූපං. හඤ්ඤාතෙති හන හිංසාතතිමස්ස වුත්තනසෙත තෙ ව්චග්ගයා. කඤ්ඤා සප්පච්චසච්ච කඤ්ඤා වුත්තනසෙත ඉච්චිතා ධානිකතන සහ සකාරස්ස ච්චග්ගසා කතෙ රූපං. කඤ්ඤාතෙති කර කරණනී මස්ස වුත්තනසෙත තෙවිසතතිමති කතෙ සප්පච්චසච්ච ච වුත්ත නසෙත ඉච්චිතා ධානිකතන සහ සකාරස්ස සකාරෙ කතෙ “පරච්චෙතාච්චා ධානෙ” ති තස්ස චෙතාච්චෙ කතෙ රූපං. දිබ්බා තෙති දිවු කිලාච්චිචිංසාච්චාච්චාච්චර්ඡුච්චිච්චිමොදච්චෙසුච්චිතකාරති හතිමුච්චිමස්ස වුත්තනසෙත තෙවිසතතිමති කතෙ සප්පච්චෙස ච කතෙ ඉච්චිතා ධානිකතන සහ සකාරස්ස වකාරෙ කතෙ වුත්ත නසෙත චෙතාච්චෙ කතෙ “චොචස්ස චෙ” ති ච්ච ච්චග්ගහණ්ණික වකාරච්චසස්ස වකාරච්චෙස කතෙ රූපං.

444. ඉච්චණ්ණිකච්චා චා

සුච්චිති ධානිකා කඤ්ඤා ඉච්චණ්ණිකා සච්ච ඉච්චණ්ණිකාච්චා චොති චා

කච්චෙතෙ, කච්චෙති; හච්චෙතෙ, හච්චෙති

චාති කිව්වේ? කඤ්ඤා.

“ඉච්චණ්ණිකච්චා චා.” කිව්වේදා, සධ්ධිචාතුති කච්චි සප්පච්චෙස පරෙ දුච්චණ්ණිකච්චා නොති චිකෙසෙතාති සුඡර්මයා. චිපද විදා, චාතුඤ්ඤාච්ච සග්ගහණ්ණිකාච්ච තඤ්ඤාච්ච ව්චතතෙ; අඤ්ඤා ච ච්චග්ගසා ච සුච්චෙඤ්ඤායෙව

* මඡ්ඡ සංසුච්චිති, ච † උච්චෙති

කර්මයන්ගෙන්දී හි උද්ගරණය, තනි ව කටයුතුකරී කර කරණයකි මිසය වුනනනගෙන අනන්තයාපදපඨමපුරියෙකව්වනතෙවිහතය. කඩා යපව්වයව කඩා "ධාතුහි ණණයණපෙණපයා කාරී තාහි හෙඩුණ" තාහිකිව්ව අනන්තරසුභාවයවාසිකිව්විනා ඉව්ණණයම. කඩා "පරවෙහාවෝ ධාතෝ" හි යකාරය වෙ හාවෙ කතෙ රූපං කරියහිහි එස "කවි ධාතුචිහතනිපව්වයා නං දිසව්පරිතාදෙසලොපාගමා වෙ" හි වනනමානෙ "අනන්තයා පදහි පරයාපදනන" නති අනන්තයාපදය පරයාපදකරණමෙව විසෙසො, ඉතයහි වෙ හමු හිමිකිහිමියය වුනනනගෙන තෙවි හතාදිව්වි කතෙ රූපාහි "හමියානො වෙණ වා සධ්විසු" හි ධාතනනසය ව්ණදෙසොව විසෙසො කිමුද්ගරණං හෙඩා වුනන මෙව.

445 පුබ්බරූපම

සබ්බෙහි ධාතුහි යපව්වයො පුබ්බරූපමාපජ්ජගත වා

වුඛිගතො, ඵලලගතො, දමමගතො, ලබ්හගතො, සකකගතො, දිසසගතො. වාහි කිමයං? දමසගතො

"පුබ්බරූපම" කිමණමිදො, සබ්බෙහි ධාතුහි යපව්වයො පුබ්බ රූපමාපජ්ජගතෙ විසපෙපනාහි සුපනාහි. මිපදමිදො ධාතුගාහ ණව යනහණව වාගහණව වනනතෙ අනෙඨා ව විගහහො ව සුචිඤ්ඤාගෙකව, වගහණං වාගහණසුකඛිනනහි.

වුඛිගතනදී හි උද්ගරණය, තනි ව වුඛිගතෙහි වඩ්ඪ වඩ්ඪ තෙහිමියය වුනනනගෙන අනන්තයාපදපඨමපුරියෙකව්වනතෙ විහතනිමහි කතෙ යපව්වයෙ ව කතෙ අනන්තරසුභතයය විස සුභතවයමිසිහි උමිනා යපව්වයසය පුබ්බරූපං කඩා "කවි ධාතු චිහතනිපව්වයානං දිසව්පරිතාදෙසලොපාගමා වෙ" හි වකාරෙ අකාරය උකාරං කථා තෙතෙව වා "බාජනො ව විසඤ්ඤා ගො" හි එහි වගහණන වා පුබ්බධකාරය ලොපං කථා "භවතුණානමනනානං දෙ ඛෙ" හි වනනමානෙ "ඛො ඵකාරෙ" හි වතුණස ඵකාරය ඛකාරං කථානෙතබ්බෙහි නිතෙ රූපං, ඵලල තෙහි ඵල කිප්ඵහිමිකිහිමියය රූපං දමමතෙහි දමු දමතෙහි මසන රූපං ලුබ්හතෙහි ලුභ ලාභනිමියය රූපං සකකතෙහි සකක පුජයං සක සාමතෙහි මිනනම සුඤ්ඤාරය රූපං දිසස තෙහි දිස පෙකව්වෙහිමියය රූපං

446 යථා කතනමි ව

යථා භාවකමෙමසු යපව්වයසොදෙසො හොති, නථා කතනමි ව යපව්වයසොදෙසො කතනබ්බො.

බුජකනි, විජකනි, මඤ්ඤනි, සිබ්බනි

"යථා කතනමි ව," කිමණමිදො, යථා හෙඩා භාවකමෙමසු යප ව්වයසොදෙසො හොති, තථා කතනමි ව හොතිහි සුපනහි.

නිපදවිදං, වනාහණං වුත්තප්පකාරකුකඛිනිනන්ති, යනගහණංච
වවනායකාරවකාරගහණංච සුඛාරූපගහණංච වනනතෙ,
අද්ධො සුච්ඡෙද්දාදෙසව.

වුජ්ඣනීති වුට්ඵ බොධනෙතිමසස වුත්තනසෙත, තපදිතං වග්ගමා
නසඤ්ඤං කන්තා "වග්ගමානා පඤ්චස්තෙන" තී වග්ගමානපප
වට්ඨෙස කන්තා, තෙසමපදනීයවෙසසධෙහ වුත්තනසෙත;දමභි ජනනං
පරසසපදසඤ්ඤං කන්තා "කහතරී පරසසපද" තනී පරසසපද
කන්තා, තසසාපදනීයමපපසධෙහ වුත්තනසෙත පඨවිසුරිසෙකවචන
නිවිභතනීං කන්තා ඉදමෙව්ඛිනිවච "දිව්ඛාදිතො, යො" තී සප්පවට්ඨං
කන්තා, තසස ව "භාවකමෙමසු යො, තසස වවග්ගායකාරවකා
රගතා සධානිගතසස; සුඛවරූපං වෙ" තී වග්ගමානෙ ඉට්ඨිතා
ධානිනෙතන සහ වවග්ගා, කන්තා "පරවෙතාවො ණානෙ" තී
වග්ගමානෙ "වග්ගෙ සාසායොසානං තනීයපඨමා" තී වෙහාච
කතෙ තෙනධෙබ් නිතෙ රූපං, විජ්ඣනීති වට්ඵ විභාගෙතිමසස
රූපං, මඤ්ඤනීති මන ඤ්ඤණීතිමසස රූපං, සිඛවරීති සිවු
තනකුසනතානෙතිමසස වුත්තනසෙත නිවිභතනීං කන්තා සප්පව
යම කන්තා ඉමිනා ධානිනෙතන සහ තසස මකාරං කන්තා වුත්තන
සෙත වෙහාවච කන්තා "දෙ ධසස වෙ" තී එසඨ වග්ගාහණෙන වකා
රවසස ඛකාරවට්ඨෙස කතෙ රූපං

447. භූමාදිගතා අ

භූ ඉට්ඨවචමාදිගතා ධාතුගණිගතා අස්සවට්ඨො භොති
කහතනී

භවතී, සධිතී, පවතී, ජසතී

"භූමාදිගතා අ." කිමඨමිදං, භූ ඉට්ඨවචමාදිගතා ධාතුගණිගතා
අස්සවට්ඨො භොති කහතනීති ඤ්ඤපනන්ති. මිපදවිදං කහත
රීගහණණිනිකුචගතනෙ, අද්ධො ච විග්ගාහොච සුච්ඡෙද්දාදෙසව

භවතීතපදීති උදහරණෙනි, තසඨ ව භවතීති භූ සහතායට්ඨිතිමසස
වුත්තනසෙත නිවිභතනී, කන්තා අකාරාභසුත්තනිඛිනිවට්ඨිනා ධාතු
තො අස්සවට්ඨං කන්තා "අසංයොගනතසස වුට්ඵ කාරිතෙ" තී වග්ග
මානෙ "අඤ්ඤාසු වා" තී ධානිගතසස වුට්ඵ, කන්තා "ඔ අච
සරෙ" තී ඛකාරසස අචාදෙසෙස කතෙ රූපං.* පඨිතීති පඨ
ඛනතීසං වාචායට්ඨිතිමසස, රූපං, පවතීති පච පාකෙතිමසස
රූපං, ජසතීති ජී ජසෙතිමසස රූපං, එසඨ ව "ඔ අච සරෙ" තී
වග්ගමානෙති "එ අසා" තී අසාදෙසච විසෙසො

448 රූධාදිගතා නිගාහිතසුඛවච

රූධි ඉට්ඨවචමාදිගතා ධාතුගණිගතා අස්සවට්ඨො භොති
කහතනී, සුඛවච නිගාහිතාගමා ව භොති

* රූධිතී, උඤ්ඤි, ගිඤ්ඤි

* අචාදෙසං කන්තා රූපවිච්ඡේදකඛිනි, උචා † අට්ඨිකම, ච

වසද්දග්ගහණෙන ඉ ජ ඵ ඛ ඉච්චෙන පච්චයා භොගති නිගගතිනපුබ්බව

රුකිති—රුකිති, සුමහති—සුමහාති.

“රුකාදිතො නිගගතිනපුබ්බව” කිමත්ථිදං, රුකි ඉච්චවමාදි තො ධාතුගණතො අපච්චයො භොගි කතතරි, නිගගතිනං පුබ්බව හුකි ආගමො භොගිති සදුපනස්ථං චතුපදමිදං. කතතරිග්ගහණව අග්ගහණව චතතතො, චග්ගහණං දුතියස්ථසමපිණ්ඩනස්ථං, අස්ථො ච පිග්ගාභො ච සුච්චෙඤ්ඤසෙසව ඉධ ච නිගගතිනනති චතතබ්බව “සෙසභො ලොපං ගපිපි” ති චතතමානෙ “සබ්බො සමාවුසොපසංගානිපාතාදීති චෙ” ති විගතතිලොපං කකි, වා : “කපි ලොප” නති චතතමානෙ “බ්‍රජතෙ වා” ති නිගගතිතලොපං කකි, වා ඵචං වුතතනති දඬබ්බං. “නිගගතිනං චෙ” ති සතිපි නිගගතිතාගමෙ නිච්චවිධානස්ථං ඉධ නිගගතිතග්ගහණං කකි.

රුකිතිතකදීති උදුගරණති, තස්ථ ච රුකිතිති රුකි ආචරණෙති මග්ග ලබ්ධාතුසඤ්ඤදීඝ්ඤ වුතතනසෙන තිච්චතති. කකි “සථා කතතරි ච, භව්‍යාදිතො අ” ඉතාතිකිච්චමිනා අපච්චයං. කකි නිගගතිනං පුබ්බව කකි තස්ස “අං බ්‍රජතෙ නිගගතින” නති චතතමානෙ “චග්ගහණං වා චග්ගහ” ති චග්ගහණං කකි නෙත බ්බව තිතෙ රූපං ජිඤ්ඤතිති ජිදි චෙධාකරණෙතිමග්ග රූපං භිඤ්ඤතිති භිද විදුරණෙතිමග්ග රූපං.

419 දිවාදිතො ඉයා.

දිවු ඉච්චවමාදිතො ධාතුගණතො සපච්චයො භොගි කතතරි

දිබ්බති, සිබ්බති, පුජකති, විජකති, බුජකති

“දිවාදිතො යො” කිමත්ථිදං, දිවාදිතො ධාතුගණතො සපච්චයො භොගි කතතරිති සදුපනස්ථං විපදමිදං. කතතරිග්ගහණ මිභානුවතාතො, අස්ථො ච පිග්ගාභො ච සුච්චෙඤ්ඤසෙසව.

දිබ්බතිතකදීති උදුගරණති, තස්ථ ච දිබ්බතිති දිවු කිලාචිජ් භි.සාවොහාරජ්ජුතිප්පිතිමොදමදසුපිනකානතිගතිපුතිමග්ග වුතත නසෙන තිච්චතති. කකි “සථා කතතරි චෙ” ති චතතමානෙ ඉමිනා සපච්චයං කකි “භාවකම්මසු යො, තග්ග චචග්ගා සකාරචකාරතං සධාචනාසං, පුබ්බරූපං චෙ” ති චතතමානෙ “සථා කතතරි චෙ” ති ධාතුවෙනන සභ සකාරසං වකාරං කකි තස්ස වුතතනසෙන විභාවං කකි වකාරචයං බකාරචසව කකි නෙතබ්බව තිතෙ රූපං සිබ්බතිති සිවු තනාතුසනානෙ තිමග්ග රූපං. පුජකතිති පුධ සමපභාරෙතිමග්ග රූපං. විජකතිති විධ විභාගෙතිමග්ග රූපං. බුජකතිති බුධ බොධනෙතිමග්ග රූපං.

* භිද විසරණෙ, ච

450 සොදිතො ණුණුඋණ ව

සු ඉට්ඨමමාදිතො ඛාතූගණතො ණුණුඋණ ඉට්ඨමග පට්ඨසා ගොතති කතනදි.

අභිසුරණීති—අභිසුණති, සංවුරණති—සංවුණති, ආවුරණ ති—ආවුණති, පාපුරණති—පාපුණති

“සොදිතො ණුණුඋණ ව” කීමත්ථිදං, සු ඉට්ඨමමාදිතො ඛාතූගණතො ණුණුඋණ ඉට්ඨමග පට්ඨසා ගොතති කතනදිති සදුපතත්ථං තිපදථිදං* කතනදිග්ගාහණමිඤ්ඤානුචර්තනෙන, අපේඨා ව විභ්‍යාතො ව සුච්චෙද්දෙදෙපව වග්ගාහණං පට්ඨසතතරං සච්චි ණෙතිති

අභිසුරණීතිතදීති උදහරණති, තත්ථ ව අභිසුරණීතිති අභි සුඛබ්බස සු අභිසසපෙව සු සවණෙති චිතනමඤ්ඤාතරසස ලබ්බාතූ සද්දද්දිසස චුත්තතසෙන නිවිතතති* කඛා “ඤා කතනදි වෙ” තාච්චිච්චිච්චිතා ණුපපට්ඨසං කඛා “අසංසොගගතසස වුච්චි කාරි ණෙ” ති අභිකිට්ඨ “අඤ්ඤසු වා” ති ඵ්ඨ වග්ගාහණෙන ඤුපපට්ඨ සතතසස වුච්චිච්චි කතෙ රූපං සුණතිති තසෙසව ඛාතූසස ණුපපට්ඨසෙ කතෙ රූපං. සංවුරණතිති සංසුඛබ්බස වු සංවරණෙතිමසස ණුපපට්ඨසෙ කතෙ රූපං. සංවුරණතිති තසෙසවඛාතූසස ණුපපට්ඨ සෙ කතෙ රූපං. ආවුරණතිති ඵ්ඨ උපසග්ගොච විසෙසො පා පුණතිති පපුඛබ්බස අප පාපුරණතිමසස චුත්තතසෙන නිවිත තති* කඛා ඉච්චිතා උණුපපට්ඨසෙ කතෙ රූපං

451. කිසාදිතො නා

කි ඉට්ඨමමාදිතො ඛාතූගණතො නාසඤ්ඤා ගොති කතනදි

කිණති, ජිනති, මුණති, චුනති, පුණති, පුණති

“කිසාදිතො නා” කීමත්ථිදං, කි ඉට්ඨමමාදිතො ඛාතූගණ තො නාසඤ්ඤා ගොති කතනදිති සදුපතත්ථං. කතනදිග්ගාහණ මිඤ්ඤානුචර්තනෙන, අපේඨා ව විභ්‍යාතො ව සුච්චෙද්දෙදෙපව

කිණතිතදීති උදහරණති, තත්ථ ව කිණතිති කි දඛබ්බිතිම සෙඳිතිමසස ලබ්බාතූසද්දද්දිසස චුත්තතසෙන වත්තමාතපරසස පදපඤ්චිපුරිසෙකච්චකතිවිචතති* කඛා “ඤා කතනදි වෙ” තාච්චි කිට්ඨිතා නාසඤ්ඤා කතෙ “කිච්චිද්දිච්චිච්චිතොති. දීසරසසා පට්ඨසෙසු වා” ති ආදීසරසස රසෙස කතෙ කිට්ඨිකිච්චිකතසස ණුකාරෙ කතෙ රූපං. ජිනාතිති ජි ජසෙසිතිසස රූප වුණතිති වු ඛඛසෙසිතිසස රූපං. චුනාතිති චු කච්චසෙසිතිසස රූපං. පුණ තිති පු ජෙඳසෙසිතිසස රූපං. පුණතිති පු පට්ඨසෙසිතිසස රූපං.

452 ගතාදිතො සණ්ඨා

ගත ඉට්ඨමමාදිතො ඛාතූගණතො සණ්ඨා ඉට්ඨමග

පව්වසා හොහනි කහනයි

සෙසසහි—ගණනානි.

“ගහාදිතො පා ශානා.” කීමන්විදං, ගහ ඉවෙව්වමාදිතො ධාතු ගණතො පසණනා ඉවෙව්වතෙ පව්වසා හොහනි කහනනිති සුප තන්. විපදවිදං කහනරිගහගණමිහානුවතතතෙ, අසො ව විහගහො ව සුවිඥෙකුසෙකව.

සෙසසහිතනදිති උදහරණනි, තන් ව සෙසසහිති ගහ උපාදු තෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස වුතතතසෙන තිවිහතනිං කන්. “සථා කහනරි වෙ” ති වතනමාගෙ ඉමිනා පසපව්වසෙ කතෙ “ගහසස සෙ පො” ති ගහසස සෙආදෙසෙ කතෙ රූපං. ගණනා නිති තසෙසව ධාතුසස වුතතතසෙන තිපසව්වසෙ කතෙ ඉමිනා ශානාපව්වසෙ කතෙ “ගහසස සෙ පො” ති වතනමාගෙ “ගලොපො ඡතාවනි” ති ධානවනාසස හකාරසස ලොපෙ කතෙ රූපං.

453. නනාදිතො ඔසිරි

නනු ඉවෙව්වමාදිතො ධාතුගණතො ඔසිරි ඉවෙව්වතෙ පව්වසා හොහනි කහනයි

නගනානි, නගනානි , කගනානි, කගනානි , කසිරිනි, කසිරිනි.

“නනාදිතො ඔසිරි” කීමන්විදං, නනු ඉවෙව්වමාදිතො ධාතු ගණතො ඔසිරි ඉවෙව්වතෙ පව්වසා හොහනි කහනනිති සුප තන්. විපදවිදං. කහනරිගහගණමිහානුවතතතෙ, අසො ව විහගහො ව සුවිඥෙකුසෙකව.

තනොතිතනදිති උදහරණනි, තන් ව තනොතිති නනු වින්. රෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස වුතතතසෙන තිපසව්වසෙ කතෙ “සථා කහනරි වෙ” ති වතනමාගෙ ඉමිනා ඔපව්වසෙ කතෙ, රූපං. තනොතිති එන් “ආණතනසිඨේනුතතකාලෙ පව්ව” ති ඔපව්ව පුරිසෙකව්වතකරණවෙව් විසෙසො. කගනානි කගනානි එන් කර කරණනි ධාතුමතතෙව්ව විසෙසො කසිරිනිනි එන් සිරපව්ව වොව විසෙසො කසිරිනිනි එන් “අකාරෙ දිසා හිවිමෙසු” ති දිසකරණවෙව් විසෙසො

454. වුර්දිතො රණණසා

වුර් ඉවෙව්වමාදිතො ධාතුගණතො රණණස ඉවෙව්වතෙ පව්වසා හොහනි කහනයි, කාදිතසඤ්ඤ ව.

වොරෙති—වොරෙති ; වරෙතනි—වතනසහි ; වරෙතනි— වතනසහි

“වුර්දිතො රණණසා.” කීමන්විදං, වුර් ඉවෙව්වමාදිතො ධාතු ගණතො රණණස ඉවෙව්වතෙ පව්වසා හොහනි කහනනි, කාරිත සඤ්ඤ වාති සුප තන්. විපදවිදං. විචකසනතිකවිසෙන කාරි තනනණවිහානුවතතතෙ කහනරිගහගණව, අසො ව විහගහො ව සුවිඥෙකුසෙකව.

වොරෙතිතනදිති උදහරණනි, තන් ව වොරෙතිනි වුර් වෙ වෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස වුතතතසෙන තිවිහතනිං කන්.

“ධාතුහි ඡන්දණපණපසා කාරිතාති හෙතිසේ ; යථා කතාරි වෙ ” හි වග්ගමානෙ ඉටීතා ඡන්දණවචසං කථා කසා ව කාරිතසඤ්ඤා කථා “කාරිතාතං ඡන්ද්‍රොප ” හි ඡන්ද්‍රොපං කථා “අසංයොගනතසස චුති කාරිතෙ ” හි අදියරසස චුති කථා හෙතෙසිනි හිතෙ රූපං. ඉතරං ඡන්දපච්චයවසෙන චුතතං. ඉත රුති වෙ විතත විතතාසමිතිමස රූපාති. මධෙතති මනතසතිති මාති මනත ගුනතභාසනෙතිමස රූපාති.

455 අත්තනොපද්‍යති භාෂෙ ව කමමති
භාෂෙ ව කමමති ව අත්තනොපද්‍යති භාෂති

උච්චගත, උච්චගතා ; ලබ්ගත, ලබ්ගතා , මජ්ගත, මජ්ගත ; පුජබ්ගත, පුජබ්ගතා , කසාගත, කසාගත

“අත්තනොපද්‍යති භාෂෙ ව කමමති ” හිමුසථිදා, අත්තනො පද්‍යති භාෂති භාෂෙ ව කමමති වාති සුපනසං වතුපදදීදා. අභ්‍යා ව විග්ගහො ව සුවිඤ්ඤාසෙසව ඵසු ව භාෂො තාම සෙව ඉලා භවතපවතාදිසො ධාතියො, කමිං තාම “සං කරෙති තා කමම ” හි චුතතං.

උච්චගතපද්‍යති උදගරණති, තස ව උච්චගතති උච්ච විසභ්‍යං වාචාසමිතිමස “භුවාදසො ධාතවො” හි ලබ්ධාතුසඤ්ඤාස “ධා තුසසනො ඉලාපා භෙකසරසෙස ” හි ලුතතානුබ්භිස “ධාතු ලීචෙහති පරපච්චයා” හි අනෙකපච්චයපසසෙහි “වග්ගමානා තිඅන්ධසිඨිමිතෙඅනතසෙවෙහඵමෙහ ” හි තපදිත. වග්ගමාන සඤ්ඤා කථා චුතතතසෙන වග්ගමානපච්චයෙ කථා හෙසමස හිසමසසෙහි “අථ පුබ්බාති විභතධිතං ජ පරසසපද්‍යති” හි වග්ග මානෙ “පරතානතනොපද්‍යති” හි විභතධිතං පරතං ජනනං අත්තනොපද්‍යසඤ්ඤා කථා ඉටීතා අත්තනොපදං කථා තසා පාතිසමසසෙහි “වෙ වෙ පඨිමමස්ස චුතතචුසුරිසා” හි පඨිච්ච පුරිසසඤ්ඤා කථා “තාච්චති පුජුජමානෙති තුලුච්චකරණෙ පඨි මො” හි පඨිච්චපුරිසං කථා තසාපාතිසමසසෙහි ‘ඵකමි වග්ග භෙති ඵකවචත ” යති ඵකවචතහෙවිභතං කථා “ධාතුහි ඡන්දණපණපසා කාරිතාති හෙතිසේ ” හි වග්ගමානෙ “භාච කච්චපු ජො ” හි සපච්චය. කථා චුතතනසෙන “තස වචග්ග යකාරවකාරග්ගං සධානිතසෙස ” හි ධාතීහෙතත සහ සකාර සස වචග්ගං කථා “පරභෙභාෂො ඵානෙ ” හි විභාවෙ කතෙ හෙ තසෙහි හිතෙ රූපං. උච්චගතති ඵසු වචකකරණෙව විසෙසො ලබ්ගතෙහි ලුත ලාභෙතිමස චුතතතසෙන ඉටීතා හෙවිභතං කථා සපච්චය ව කථා “භාවකච්චපු ජො ; තස වචග්ගයකාරවකාරග්ගං සධානිතසෙස ” හි වග්ගමානෙ “පුබ්බරූපෙව ” හි ධාතීහෙතත සහ සකාරසස පුබ්බරූපං කථා “දෙ ධස වෙ ” හි ඵසු වචග්ගඡන්ද්‍රොප කාරසස වකාර කථා හෙතෙසිනි හිතෙ රූපං. ඉතරස්ස වචකකරණෙව විසෙ සො. මජ්ගත මජ්ගතෙහි ජෙ පරිච්ඡේදො ; ඛප සංසුච්චිදි

සාධාරණතාවෝ ව. තෙතෙවිහ ආදිවර්ණනනනි බහුවචන
නිර්දේශයා කතෝ

දදුනිති දු දුතෙතිමසස ලබ්ධිකුසලාදියා වුතනතසෙන නිසා
විවසෙ කතෙ ඉචිතා වෙහාවෙ ව කතෙ "පුබ්බොධිතාසො" නි
පුබ්බසස අබ්බාසසංඥාං කතා නමෙව්ඛිතිව්ව "රසො" නි,
පුබ්බසරස රසො කතෙ රූපං. ජනානිති හා වාගෙතිමසස ලබ්
ධිකුසලාදියා වුතනතතෙති නිසාවිවසෙ කතෙ ඉචිතා වෙහාවෙ
කතෙ වුතනතසෙන අබ්බාසසංඥාං කතා "පුබ්බොධිතාසො" නි
විතනව්වතෙ "හසස ජෙ" නි අබ්බාසගතසස නකාරසස ජ්ඣදසෙ
කතෙ රූපං. වචකමිතිති කපු පදවිකෙඛිසෙතිමසස ලබ්ධිකු
සලාදියා වුතනතසෙන නිසාවිවසා කතා "කුචාදිතො අ" ඉතා
පසව්වසා කතා ඉචිතා වෙහාවෙ කතෙ වුතනතසෙන අබ්බාස
සංඥාං කතා "පුබ්බොධිතාසො" නි විතනව්වතෙ "කවග්ගාසා වච
ගග්ගා" නි අබ්බාසගතසස කවග්ගාසා වචග්ගා කතා "පුබ්බොධිතා
සො; අකතසසිවර්ණකාරෙ වා" නි විතනව්වතෙ "නිගගතිතං
වෙ" නි අබ්බාසගග්ගා කතෙ නිගගතිතාතවෙ කතෙ රූපං. කමච
වලනිති කිද්දකරණං නි, නසච ව වලනිති වල කමසතෙති කුච
විතනව්ව විසෙසො, සසසං තෙති වුතනව්ව

කඩා "බ්‍රාහ්මණිකභාවා පරෙකතාය" නති ධාතුසස භවාරදසං
කඩා "සරලොපසා = පෙ = පකති" ති පුබ්බසරසස ලොපං
කඩා පරපරසස පකතිභාවම කඩා = නතදබ්බ නිතෙ රූපං

462 රජස්සා

අබ්භාසෙ මහනමානස්ස සරස්ස රජස්සා හොති
දධාති, දදුති, ජභාති

"රජස්සා" කිමඤ්චිදං, අබ්භාසෙ මහනමානස්ස සරසස
රජස්සා හොතිති සුපකඨං. අබ්භාසග්ගභජ්චිතානුමනතතෙ,
අප්ඨො ච චිත්තතො ච සුචිඤ්ඤාසෙථම, උදුසරණති හෙඨා
මුත්තාතෙම

463 දුතියමතුස්ථානං පඨමනතිසා

අබ්භාසග්ගනානං දුතියමතුස්ථානං පඨමනතිසා හොති
මිච්ඡද, බ්‍රිහුකචිති, චතුම, දදුති

"දුතියමතුස්ථානං පඨමනතිසා" කිමඤ්චිදං, අබ්භාසග්ගනානං
දුතියමතුස්ථානං පඨමනතිසා හොතිති සුපකඨං. චිපදචිදං
අබ්භාසග්ගභජ්චිතානුමනතතෙ, අප්ඨො ච චිත්තතො ච සුචිඤ්ඤා
සෙථම

විචේදනදනදීති උදුසරණති, තස්ම ච විචේදෙති ඒදි වෙධා
කරණතිමසස ලබ්ධාතුසසදදදීසස මුත්තතයෙන පරෙකතා
පරසසපදපඨමිපුරිසෙකචචතදිභතතිං කඩා මුත්තතයෙනාදී
මණ්ණස්ස චෙභාවං කඩා "සුබ්බොධිතාසො" ති මහනමානෙ
ඉමිතා අබ්භාසග්ගසස දුතියසස පඨමං කඩා "අසංයොගනතසස
මුච්චිකාරිතෙ" ති මහනමානෙ* "අඤ්ඤාසු මා" ති මුච්චිං කඩා
"පරචෙභාචා ඨාතෙ" ති උත්තමානෙ ' මග්ගො සොසාසොසා
තා තතිසපඨමා" ති චිභාවං කඩා තෙතබ්බෙ නිතෙ රූපං. ඉත
රුති හෙඨා මුත්තාතෙම

464 කචග්ගස්ස මචචංගා

අබ්භාසෙ මහනමානස්ස කචග්ගස්ස මචචංගා හොති
මිතිච්ඡති, ජිගුච්ඡති, ජිසච්ඡති, මඛාමති, ජිහංසති ජඛාමති

"කචග්ගස්ස මචචංගා" කිමඤ්චිදං, අබ්භාසෙ මහනමා
නස්ස කචග්ගස්ස මචචංගා හොතිති සුපකඨං. චිපදචිදං
අබ්භාසග්ගභජ්චිතානුමනතතෙ, අප්ඨො ච චිත්තතො ච සුචිඤ්ඤා
සෙථම

උදුසරණති හෙඨා මුත්තාතෙම, ජඛාමතිති ගමු ගතිමුච්චි
තිමසස ලබ්ධි ධාතුසසදදදීසස මුත්තතයෙන මහනමාන පරසස
පදපඨමිපුරිසෙකචචතදිභතතිං කඩා "භවදිතො අ" ශුභා
සචමසං කඩා මුත්තතයෙනාදීඋණ්ණස්ස චෙභාවං කඩා
"සුබ්බොධිතාසො" ති පුබ්බසස අබ්භාසග්ගඤ්ඤා කඩා තභවුච්චාසි
කිච්චිචිතා අබ්භාසග්ගසස කචග්ගස්ස මචචංගා කඩා මුත්ත

තසෙන “ නිගහතිතං වෙ ” ති නිගහතිතාගමං කතා නිගහතිතස්ස විගහතං කතා තෙනබ්බෙ නිතෙ රූපං.

465 මානසිනාතං චනනාං වා

මානසින ඉච්චිගොසං ධාතුතං අබ්භාසගනානං චකාරතකා රහනාං ගොති වා සමාසංචාං

විමංසති, තිතිච්ඡති

මාති කිමච්ඡං? මිතිච්ඡති

“මානසිනාතං චනානං වා ’ කිමච්ඡමිදං, මානසින ඉච්චි තෙසං ධාතුතං අබ්භාසගනානං චකාරතකාගදෙසා හොනති වික පෙතනාති සදුපනචං තිපදමිදං අබ්භාසගනානමිභානුචත්ත තෙ, අපොච විගහතො ච සුචිඤ්ඤායොච

උද්භරණති හෙඨා චුත්තානෙච විකච්ඡතිති කිතරෙගාපනස නෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස “ නිරභුපකිතමානෙති ච්ඡසා වා ” ති ජප්පච්චසං කතා චුත්තනසෙන ධාතාදිසස වෙභාවං කතා “ ඛාජනනසස වො ජප්පච්චසෙසු වා ” ති ධාතනසස ඛාජ නසස චකාරං කතා ඉධ වාගහණෙන අබ්භාසගනස ධාතුසස තනනමකතා චුත්තනසෙන කවගහසස චචහං කතා නෙතබ්බං ජනතා විකිච්ඡසඤ්ඤා “ ධාතුප්පච්චසෙති විගහතයො ” ති විග හතුප්පතනිංති කතෙ රූපං.

466. හසස ජෙ

හකාරසෙ අබ්භාසෙ චනනමානසස ජො ගොති

ජගාති, ජුචගති, ජුගොති, ජහාර

“ හසස ජෙ ” කිමච්ඡමිදං, අබ්භාසෙ චනනමානසස හකාරසෙ ජදෙසො හොතිති සදුපනචං විපදමිදං අබ්භාසගනානමි භානුචත්තතෙ, අපොච විගහතො ච සුචිඤ්ඤායොච

ජහාතිතදීති උද්භරණති, තච්ච ච ජහාතිතිදං හෙඨා චුත්ත වෙච ජුච්චතිති සු දාදාදනවෘපදනෙසුතිමසස ලබ්බාතු සඤ්ඤාදිසස චුත්තනසෙන චනනමානපරසපදපච්චපුරිසෙකච්ච කතිවිගහතිං කතා “ අච්චාදිභො අ ඉත්තප්පච්චසං කතා “ කච්චාදී ච ඉත්තවෙකසගතං වෙභාවො ’ ති විගහං කතා චුත්තනසෙන සුචිසස අබ්භාසසඤ්ඤා කතා “ සුචෙඛාබ්භාසො ” ති චනනමානෙ ද්විතා හකාරසස ජකාරං කතා “ ආලපනෙ සි හසඤ්ඤා ” ති අධි ච්චිච්ච “ ද්විච්ඡාච්ඡාච්ඡාච්ඡාච්ඡා ” ති ධාතනසස උච්ඡාච්ඡාස ලප ඤ්ඤා කතා “ ධමලාතච්ඡාස රෙ වා ’ ති චනනමානෙ “ සචකාර වෙ ” ති ලසස චකාරං කතා නෙතරොති තෙ රූපං ජුගොතිති ඵච්ච “ ලොපවෙතනමානෙ ” ති අප්පච්චසස ලොපො ච “ අසං සොගනාසස ද්වි කාජිතෙ ” ති අධිච්චිච්ච “ අඤ්ඤාසු වා ” ති ද්විකර ඡච විසෙසො ජහාජෙති හර හරජෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස දිකකසෙත පනෙතමානපරසපදපච්චපුරිසෙකච්චිතඅච්චගතිං කතා දිකකසෙත ආදිච්ඡාච්ඡාස විගහං කතා සුචිසස අබ්භා සසඤ්ඤා කතා “ සුචෙඛාබ්භාසො ” ති චනනමානෙ ද්විතා හකා

රසය ජකාරං කඛා “අසංයෝගනතසස වුචි කාරිතෙ” ති වචන මාතෙ “අඤ්ඤසු වා” ති වුචිං කඛා තෙතබ්බෙ තීතෙ රූපං.

467. අනන්තස්ඵලණ්ණකාරෙ වා.

අබ්භාසසස අනන්තසස ඉච්චණ්ණ හොති අකාරෙ වා සඨා සඛිතං.

පීචුච්ඡති, පිචාසති, පිමංසති, පීසච්ඡති, බිචුච, දධාති වාති කිමසං? බුභුකඛති

“අනන්තස්ඵලණ්ණකාරෙ වා.” කිමසම්ඤ, අබ්භාසනතසස ඉච්ච ණ්ණ ව අකාරෙ ව හොති විකප්පනාති සදුපනස්. තිපදම්ඤ. අබ්භාසගතභණ්ණිභාදුවචනතෙ, අඤ්ඤා ව විගහභො ව සුච්ච ඤ්ඤාසෙඝච උදුභරණ්ණී හෙඨා වුච්චාතෙච

468. නිඛාතිතච

අබ්භාසසස අතෙත නිඛාතිතාගමො හොති වා

චඛකමති, චචලති, ජඛකමති

වාති කිමසං? පිචාසති, දදදලලති

“නිඛාතිතච” කිමසම්ඤ, අබ්භාසනෙත නිඛාතිතාගමො හොති විකප්පනාති සදුපනස්. චිපදච්ඤ. අබ්භාසනාභණ්ණ චාගතභණ්ණවාසුවචනතෙ, චග්ගභණ්ණ. අනන්තගතභණ්ණකඛිතනස්. තස් පසොථනං හෙඨා වුච්චාමෙච

චඛකමතිතඝදීති උදුභරණ්ණී, තස් ච චඛකමතිති* හෙඨා වුච්චා මෙච චචලතිති චල කමපනෙතිමසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදීසස වුච්චා නසෙන චනමාතපරසසපදපඨමසුරිසෙකචචනතිචිභතති. කඛා “භුචාදිතො අ” ඉතාප්චචසං කඛා වුච්චානසෙනාදිචණ්ණසස චෙතාවං කඛා “සුබ්බොබ්භාසො, අනන්තස්ඵලණ්ණකාරෙ වා” ති වචනමාතෙ ඉච්චා අබ්භාසනෙත නිඛාතිතාගමං කඛා වුච්චා නසෙන චග්ගානතං කඛා තෙතබ්බෙ තීතෙ රූපං කිචුදුභර ණ්ණී හෙඨා වුච්චාතෙච

469 නතො පාමානානං වාමං සෙසු

නතො අබ්භාසනො පාමානානං ධාතුනං වාමං ඉච්චෙචතෙ ආදෙසා හොති සපච්චසෙ පරෙති සදුපනස්. සපච්චසෙ පරෙ

පිචාසති, පිමංසති

“නතො පාමානානං වාමං සෙසු.” කිමසම්ඤ, තතො අබ්භාස නො පර්භනං පාමානානං ධාතුනං වාමං ඉච්චෙචතෙ ආදෙසා හොති සපච්චසෙ පරෙති සදුපනස්. චතුපදම්ඤ. අබ්භාසනාභණ්ණ භිභාසුවචනතෙ, අඤ්ඤා ව විගහභො ව සුච්චඤ්ඤාසෙඝච

සෙති වචනබ්බෙ එචමකඛා බහුවචනතිච්ඤෙසො “තිථලපකිත මාතෙති ඛජසා වා; ගුජසසභරපුපාදිති කුච්චිච්චෙච්චෙච වෙ” ජ සුච්චාචසෙ විභිතසපච්චසභාවිච්චාසදුපනස්. එචච්චි වා

* ජඛකමති, ච

වහනබෙබ්බ බහුවචනනිදෙදොසො වචනවිපලොසවසෙන සුඤ්ඤානෙ වානී ඤාපනනනිපි දභ්බබ්බං උදගරණනී හෙමා වුහනානෙව

470 ඩා නිඬො

ඩා ඉච්චනසස ධාතුසස තිඨාදෙසො හොති වා

නිඬනී, නිඬතු, නිඬසස, නිඬසපුං

වානී කිමසං? ඩානි

“ඩා නිඬො” කිමසම්ඵදං, ඩා ඉච්චනසස ධාතුසස තිඨාදෙසො හොති විකපෙභනාති ඤාපනනං. විපදම්ඵදං වාගගහණම්භානුවහනතො, අඤ්ඤා සුච්ඤ්ඤාසෙඛව

තිඨතිතඤ්ඤිති උදගරණනී, තස්ම ච තිඨතිති ඩා ගතීතිවුහනී මහිතිමසස ලබ්බාතුස ඤාදිසස වුහනනසෙන වහනමානපරසස පදපඨමපුරිසෙකචචනනිවිභතනිං කඤ්ඤා ඉමිතා ඩාධාතුසස තිඨාදෙසෙ කතො රූපං. ඉතරහි තසෙඛව ධාතුසස වුහනනසෙන සතනම්පරසසපදපඨමපුරිසෙකචචනබහුවචනඵසභ්භසංචිභ තනී යො කඤ්ඤා ඉමිතා ධාතුසස තිඨාදෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිතාවාදිමහි කතො රූපානී. කිච්චුදගරණං සුච්ඤ්ඤාසෙමෙව

471 පා පිබො

පා ඉච්චනසස ධාතුසස පිබාදෙසො හොති වා

පිබනී, පිබතු, පිබෙසස, පිබෙසපුං

වානී කිමසං? පානී

“පා පිබො” කිමසම්ඵදං, පා ඉච්චනසස ධාතුසස පිබාදෙසො හොති විකපෙභනාති ඤාපනනං. විපදම්ඵදං. වාගගහණම්භානුවහනතො, අඤ්ඤා සුච්ඤ්ඤාසෙමෙව

පිබතිතඤ්ඤිති උදගරණනී, තස්ම ච පිබතිති පා පානෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස වුහනනසෙන වහනමානපරසසපදපඨමපුරිසෙකචචනනිවිභතනිං කඤ්ඤා “අනගසිවණණාකාරෙ වා” තී වහනමානෙ ඉමිතා ධාතුසස පිබාදෙසං කඤ්ඤා නෙතබෙබ්බ නිහෙ රූපං. ඉතරහි තසානුයොගෙන සුච්ඤ්ඤාසෙමෙව කිච්චුදගරණනිපි සුච්ඤ්ඤාසෙමෙව

472. ඤාසස ජාජනනා

ඤා ඉච්චනසස ධාතුසස ජාජනනා ඉච්චනෙ ආදෙසා හොති වා

ජානනී, ජානෙසස, ජානිසා, ජාසස, නාසනී

වානී කිමසං? ජිඤ්ඤාසනී

“ඤාසස ජාජනනා” කිමසම්ඵදං, ඤා ඉච්චනසස ධාතුසස ජාජනනා ඉච්චනෙ ආදෙසා හොති විකපෙභනාති ඤාපනනං. විපදම්ඵදං. වාගගහණම්භානුවහනතො, අඤ්ඤා ච විගගහො ච සුච්ඤ්ඤාසෙමෙව.

ජානතිතඤ්ඤිති උදගරණනී, තස්ම ච ජානනීති ඤා අචබොධ නෙතිමසස වුහනනසෙන වහනමානපරසසපදපඨමපුරිසෙක

වචනවිචිතයන් කඩා, “ යම් කතාර් වෙ ” හි වචනමාතෙ “ කියා දිනො නා ” හි නාපව්වස. කඩා “ අනාසිවිචිතකාගේ වා ” හි වචනමාතෙ ඉමිතා ධාතුස ස්වරූපෙ කතෙ රූපං ජනෙය්‍යති තසෙව ධාතුස වුත්තනසෙන සත්තමිපරසපදපඨමිපුරිසෙක වචනවිචිතයන් කඩා වුත්තනසෙන නාපව්වසං කඩා ඉමිතා ධාතුස ස්වරූපං කඩා සරලොපසකතිභාවාදිවි කතෙ රූපං ජනියාති තසෙව ධාතුස වුත්තනසෙන එවෙචිතයන්. කඩා නාපව්වසං ව කඩා “ ජරමග්ගං ජරජියොසං වා ” හි වචන මාතෙ “ එවෙය්‍ය ස්වරූපො ඉයංසු වා ” හි එවෙය්‍ය ඉයංසු ස්වරූපං කඩා සරලොපසකතිභාවාදිං කඩා ඉමිතා ධාතුස ස්වරූපෙ කතෙ රූපං ජනෙය්‍යති තසෙව ධාතුස වුත්තනසෙන එවෙචිත යන්. කඩා නාපව්වසං කඩා “ එවෙය්‍ය ස්වරූපො ඉයංසු වා ” හි එවෙය්‍ය ස්වරූපං කඩා ඉමිතා ධාතුස ස්වරූපං කඩා “ ජරම ග්ගං ජරජියොසං වා එවෙය්‍ය ස්වරූපො ඉයංසු වා ” හි වචන මාතෙ “ නාසං ලොපො සකාරග්ගා ’ නති නාපව්වසං ලොපං කඩා “ අං වෙචෙන නිග්ගහිත ’ නති වචනමාතෙ “ වග්ගනාං වා වග්ගො ” හි නිග්ගහිතස වග්ගනාදිවි කතෙ රූපං නාස හිති තසෙව ධාතුස වුත්තනසෙන වචනමාතෙ සරසපදපඨමිපුරි සෙකවචනවිචිතයන්. කඩා නාපව්වසං කඩා ඉමිතා ධාතුස නාසෙය්‍ය. කඩා වුත්තනසෙන “ නාසං ලොපො සකාරග්ගා ’ නති නාපව්වසං සකාරසෙය්‍ය කතෙ රූපං

473 දිසස්ස පස්සදිසසදකවා වා

දිස ඉව්වනස්ස ධාතුස පස්සදිසසදකවා ඉව්වනෙ ආදෙසා ගොනති වා

පස්සති, දිසති, දකවති අදදකව

වාති කිමසිං? අදදස

“ දිසස්ස පස්සදිසසදකවා වා ” කිමසිමිදා, දිසස්ස ධාතුස , පස්සදිසසදකවා ඉව්වනෙ ආදෙසා ගොනති විකප්පනාති ස්වප නසිං කිපමිදා. අනෙවා ව විනාගො ව සුචිඤ්ඤාසෙව

පස්සතිතදිති උදගරණති, තස ව පස්සති දිසස්ස දකවති මෙයං දිස පෙකවිනෙතිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිස වුත්තනසෙන වචනමාතෙ සරසපදපඨමිපුරිසෙකවචනවිචිතයන්. කඩා ඉමිතා ධාතුස පස්සදිසසදකවාදෙයෙ කතෙ රූපාති අදදකවාති තසෙව ධාතුස වුත්තනසෙන හිසත්තමිපරසපදපඨමිපුරිසෙකවචන ආචිතයන්. කඩා ඉමිතා ධාතුස දකවාදෙයං කඩා “ කුචි ධාතු විචිතතිපව්වසානං දිසවිපරිතාදෙසලොපාගමා වෙ ” හි වචනමා තෙ “ අකාරගමො භිසත්තනච්ඡන්තනිකාලාච්ඡන්තිසු ” හි ධාතු දිවිති අකාරගමං කඩා “ පරචෙභාවො ධාතෙ ’ හි දකාරසං චෙභාවං කඩා “ සරලොපො = චෙ = පකති ” හි සරලොපං කඩා තෙතෙව පකතිභාවෙ සමිපතො, තෙතෙව පකතිනාගණපාතො

තනා* “කවිවිමුඛ” ඉතිහාසය. දිශරසාපවලයෙහි වා” කී අනන්ත සරස රසය කවිවිමුඛ නිමන රූපය.

අදහසාති කිවුදුහරණ, තස පන තසෙව ධාතුස අනන්තරෙ වුතනනෙසෙන අවිභවති. කවිවි වාග්‍යනනෙහි ධාතුසසිමිතා ආදෙ සෙ අකවිවි වුතනනෙසෙන ධාතුසසිමිතා අකාරගම. කවිවි “කවි ධාතුසසිමිතාපවලයාන. දිශවිපටිතාදෙසලොපාගමා වෙ” කී ධාතු ගතසස ඉකාරසස අකාරං කවිවි වුතනනෙසෙන දකාරසස වෙතාවං කවිවි අනන්තරසස ව රසසාදිමිති කතෙ රූපය.

474. බ්‍රහ්මභවතසස ච ජප්පවලයෙ සු ව.

බ්‍රහ්මභවතසස ධාතුසස ච ජප්පවලයෙ පරෙති වා ජප්පවලයෙ පරෙ.

* ජිලුච්ඡති, නිකිච්ඡති, ජිසච්ඡති.

“බ්‍රහ්මභවතසස ච ජප්පවලයෙ සු ව” කීමන්මිදං, ධාතුසස බ්‍රහ්මභවතසස වකාරදෙසො හොති ජප්පවලයෙ පරෙති සුප්ප නන්. වදුප්පදමිදං. අසො ව විග්‍යානො ව සුච්ඡෙඤ්ඤෙසෙව. වග්‍යනණං වාග්‍යනණනිවුතනන්. අනෙකන් හි නිපාතාති. † උදුහරණති හෙච්ච වුතනානෙව.

475. කො චෙ ව.

බ්‍රහ්මභවතසස ධාතුසස කො චෙ ව ජප්පවලයෙ පරෙ.

නිකිච්ඡති, බ්‍රහ්මභවතසස.

“කො චෙ ව” කීමන්මිදං, ධාතුසස අනන්තසස බ්‍රහ්මභවතසස කකාරදෙසො හොති ජප්පවලයෙ පරෙති සුප්ප නන්. නිපදමිදං. බ්‍රහ්මභවතසස භවතසසනුච්ඡතනෙ, වග්‍යනණං. තද්‍රුකවිතන්. නන් පරොපනං හෙච්ච වුතනමෙව. අසො සුච්ඡෙඤ්ඤෙසෙව. උදු හරණති හෙච්ච වුතනානෙව.

476. හරසස ගිං සෙ

හර ඉච්චෙවතසස ධාතුසස සබ්බරසෙව ගිංආදෙසො ච ජප්පවලයෙ පරෙ.

ජිගිංසති.

“හරසස ගිං සෙ” කීමන්මිදං, හර ඉච්චෙවතසස ධාතුසස සබ්බ රසෙව ගිංආදෙසො හොති ජප්පවලයෙ පරෙති සුප්ප නන්. නිපද මිදං. අසො සුච්ඡෙඤ්ඤෙසෙව. උදුහරණං හෙච්ච වුතනමෙව..

477. බ්‍රහ්මභවතසස ච පරෙකවිතසස.

බ්‍රහ්ම ඉච්චෙවතසස ධාතුසස ආභව ඉච්චෙවත ආදෙසො ච ජප්පවලයෙ පරෙකවිතසස. මිභවතිං.

ආභ, ආභු, බ්‍රහ්ම, බ්‍රහ්ම.

පරෙකවිතසසෙති කීමන්මිදං? අබ්‍රහ්ම.

“බ්‍රහ්මභවතසස ච පරෙකවිතසස.” කීමන්මිදං, බ්‍රහ්ම ඉච්ච වතසස. ධාතුසස ආභ භව ඉච්චෙවතෙ ආදෙසො හොති පරෙකවිතසස.

* පසාදිමිති, † නිපාතාති, සි :

ව්‍යාගහණඵලං, තසස පන තසෙසව ඛාතුසස වුත්තනසෙන තිච්ඡතති. කඛා අපච්චයව කඛා ව්‍යාගහණේනිච්ඡතා ඛාචිත්තසස ච්ඡාදෙසමකඛා “ලොපං චේත්තමකාගේ” ති අකාරසෙසතෙත කතෙ රූපං ආච්ඡතුති ඵඤ “ආණ්ඨකසිදේභුත්තකාලෙ පච්ඡි” ති පච්ඡිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනතුච්ඡතති කරණමෙව විසෙසො ඉතරං ව්‍යාගහණඵලං, නං සුච්ඡෙද්දාදායමෙව ගච්ඡසති ඵඤ වුත්තනසෙන “අනුමතිපරිකපපඤ්ඡ සත්තමි” ති සත්තමිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනඵයාවිභතති. කඛා සරලොපපකතිභාවාදිකරණමෙව විසෙසො ඉතරං ව්‍යාගහණ ඵලං, නං සුච්ඡෙද්දාදායමෙව අගච්ඡාති ඵඤ වුත්තනසෙන “භිසොප්පභති පච්චනෙඛ භිසත්තනි” ති භිසත්තනිපරසසපදපඵම පුරිසෙකච්චනආචිභතති. කඛා “කචි ඛාතුච්ඡතතිපඵච්චයානං දිඝච්ඡපරිතාදෙසලොපාගමා චෙ” ති වත්තමානෙ “අකාරගමො භිසත්තනච්ඡතතිකාලාතිපතතිසු” ති අකාරගමකරණමෙව විසෙසො ඉතරං ව්‍යාගහණඵලං. අගච්ඡාති ඵඤ වුත්තනසෙන සමිපෙච්ඡතති’ ති අච්ඡතතිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනච්ඡිභතති. කඛා “කචාදිමච්ඡුත්තරනං දිඝරසසාපඵච්චෙසසු වා” ති උත්තරරසකරණමෙව විසෙසො ඉතරං ව්‍යාගහණඵලං. ගච්ඡිසසති ඵඤ වුත්තනසෙන “අනාගතෙ භවිසසනති” ති භවිසසනතිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනසසතිච්ඡතති. කඛා “භිසත්තනිසත්තමිපච්ඡිචත්තමානා සබ්බඛාතුකා’ නති වුත්තත්තා ‘න සබ්බඛාතුකා අසබ්බඛාතුකා’ ති අසබ්බඛාතුකත්තමාගමම “ඉකාරගමො අසබ්බඛාතුකමති’ ති ඉකාරගමකරණමෙව විසෙසො ඉතරං ව්‍යාගහණඵලං. අගච්ඡිසසති ඵඤ වුත්තනසෙන “ක්‍රියාති පච්ඡනතිතෙ කාලාතිපතති” ති කාලාතිපතතිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනසසතිච්ඡතති කරණමෙව විසෙසො ඉතරං ව්‍යාගහණ ඵලං.

ඉච්ඡතිති කිච්චදුගරණං, තසස පන ඉසු ඉච්ඡාකනතිසුතිමසස ලඛිඛාතුසඤ්ඤදිසස වුත්තනසෙන චත්තමානපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනතිච්ඡතති. කඛා ගමිනො අභාවා ඉමිනා ආදෙසමකඛා “භුච්ඡාදිතො අ” ඉතාපඵච්චයං කඛා “ඉසුමානමනො චේඡා වා” ති ඛාචිත්තසස ච්ඡාදෙසාදිමති කතෙ රූපං.

479 වචසසඡතතිඡිමකාගේ ඔ

වච ඉච්චෙතසස ඛාතුසස අකාගේ ඔත්තමාපඡ්ඡෙන අඡ්ඡන තිච්ඡ

අච්චාච, අච්චාචු
 අඡ්ඡතතිඡිතති කිමසං? අච්ච, අච්චු

“වචසසඡතතිඡිමකාගේ ඔ” කිමසමිදං, වච ඉච්චෙතසස ඛාතුසස අකාගේ ඔත්තමාපඡ්ඡෙන අඡ්ඡතතිච්ඡි විභතතිමතිති ඤපතසං චතුසදමිදං අච්චාච විත්තතො ච සුච්ඡෙද්දාදායමෙව. අච්චාච අච්චාචුතති උදුගරණති, තසච අච්චාචාති වච විසතතිසං

වාවායං වච පරිභාසනෙති දිනනමඤ්ඤතරස්ස චුත්තනසෙන
 අජ්ඣතිඅත්තනොපදපඨමපුරිසෙකචචනආවිභතතිං කඛා ඉමිනා
 ධාතුගතස්ස අකාරස්සෙසාකාරං කඛා “කචි ධාතුචිතතතිස්චචයානං
 දිසවිපරිතාදෙසලොචාගමා චෙ” ති චත්තමානෙ “අකාරගමො
 හිසත්තනජ්ඣතිකාලාතිපතතිසු” ති අකාරගමො කඛා “කචා
 දිමඤ්ඤතතරතං දීඝරස්සාස්චචයෙසු වා” ති උත්තරරස්සං කඛා
 නෙතබ්බෙ නීතෙ රූපං ඉතරස්මිං අජ්ඣතිපරස්සපදපඨමපුරිස
 බහුවචනඋචිතතතිකරණච උත්තරරස්සාභාවො ච විසෙසො

අචච අචචුති කිචුදුභරණනී, තත්ච ච අචචාති තයෙසච ධාතුස්ස
 චුත්තනසෙන හිසත්තනිපරස්සපදපඨමපුරිසෙකචචනආවිභතතිං
 කඛා අජ්ඣතිචිතතතිසාභාවා ඉමිනා ධාතුස්සකාරස්සෙසාකාරම
 කඛා චුත්තනසෙන උත්තරරස්සං කඛා ධාතුදිමභාකාරගමං ච*
 කඛා නෙතබ්බෙ නීතෙ රූපං ඉතරස්මිං බහුවචනඋචිතතතිකර
 ණච උත්තරරස්සාභාවො ච විසෙසො

480 අකාරෙ දීසං හිමිමෙසු

අකාරෙ දීසමාපජ්ඣතෙ හිමිම ඉචෙචෙතෙසු විභතතිසු
 ගචජාති, ගචජාමි, ගචජාම, ගචජාබ්බත

විකාරගතකණිත හිමිභතතිමහි අකාරෙ කචචි න දීසමා
 පජ්ඣත

ගචජති

“අකාරෙ දීසං හිමිමෙසු” කිමත්ථිදං, අකාරෙ දීසමාපජ්ඣතෙ*
 හිමිම ඉචෙචෙතෙසු විභතතිසුති ඤජනත්ථං තිපදමිදං අභො ච
 විනාභො ච සුචිඤ්ඤෙසෙච

ගචජාතිතතදීති උදරණනී, තත්ච ගචජාතිති ගමු ගතිමහිති
 මස්ස චුත්තනසෙන පචමිමඤ්ඤමපුරිසෙකචචනචිචිභතතිං කඛා
 “භුවාදිතො අ” ඉතාපචචයං කඛා “ගමිස්සනොතා චෙජා වා
 සබ්බාසු” ති ධාතනතස්ස චජාදෙසං කඛා ඉමිනා අකාරස්ස
 දීඝාදිමහි කතෙ රූපං ඉතරති චෙ තයෙසච ධාතුස්ස චත්තමාන
 පරස්සපදුත්තමපුරිසෙකචචනබහුවචනාති වා පචමිපරස්සපදු
 ත්තමපුරිසෙකචචනබහුවචනාති වා කඛා චුත්තනසෙන අස්චච
 යාදිමහි කතෙ රූපාති ගචජාමෙහති තයෙසච ධාතුස්ස චත්තමාන
 තනනොපදුත්තමපුරිසබහුවචනමෙහචිභතතිං කඛා චුත්තනසෙන
 අපචචයං කඛා ධාතනතස්ස චජාදෙසම කඛා ඉධාපිමකාරස්ස
 උපලබ්භතනො ඉමිනා අකාරස්ස දීඝාදිමහි කතෙ රූපං.

ඉධ පන ගචජාමිති එත්ථ මිචිභතතිමහි මකාරඤ්ඤපලබ්භතනො
 අකත්තබ්බවිධි විකාරගතණං පයොජනතතරතිදස්සත්ථං
 කතනති දභ්බිඤ්ඤා, තෙතාහ මිකාරගතණන හිචිභතතිමහි අකා
 රෙ කචි න දීඝමාපජ්ඣතෙති, පකතිභෙසාචරිදානං, තත්ච තත්ච
 සඤ්ඤපිකතො අත්ථාධිකතිදස්සත්ථං ගචජනීති එත්ථ පන දීසාභා
 වොච විසෙසො

* දීඝමාපජ්ඣතෙ විකයෙත ජි

481. ගි ලොපං වා

තිවිභවති ලොපමාපජජරත වා

භවජ-භවජාගි, භව-භවමගි, භවස-භවසාගි.

තිති කිමසං? භවජති, භවසති

“ගි ලොපං වා.” කිමන්චිදං, තිවිභවති ලොපමාපජජරතෙ විකප්පෙ තාති ස්‍යපතන්. තිපදමිදං. අපො ව විහගතො ව සුවිභ්‍යාසො භවෙති.

භවජතනදිගි උද්ගරණති, තන් වාදිමගි වෙ සුවිභ්‍යාසො භවෙති. භවජති භව භවජිතිවිසං වුත්තතසෙත භවජතනං. කතා “භවජ දිතො අ” ඉත්‍යාපවටං. කතා ඉමිතා ගිවිභවතිස ලොපං කතා තෙතඛෙති නිතෙ රූපං ඉතරං වාග්‍යාහණඵලා, තන් ගිවිභවති තො ලොපාභාවො ව “ලොපං වෙත්තමකාභෙ” ති අකාරසංඝතන කරණම විසෙසො. භවසති තසෙසව ඛාතුසං යො කොඵී භවජති, තමසෙසො භවජ භවජාහිවෙටිටං වුච්ඡිති. භවජතනං වා පයොජකතිතාසෙ “ඛාතුති භවජතනපෙණපයා කාරිතාති භවජතෙති” ති භවජපවටං. කතා “කාරිතානං භවජලොප” ති භවජලොපං කතා “අසංසොගතනසං වුච්ඡි කාරිතෙ” ති වුච්ඡිති භවජතෙති සවාදිපතෙතිපෙති “භවජදිතං වා” ති ඵන් වාග්‍යාහ භවජත වුච්ඡිකතා තෙතඛං තෙතා භවජසංඝතො “ඛාතුසංඝ භවජි විභවතිසො” ති විභවතුසංඝං. කතා තසංඝපාතිපෙති සංඝෙහ වුත්තතසෙත පවච්ඡිපජජරමිදං භවජවටනතිවිභවති. කතා තසංඝපාති ලොපෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්‍යාහණඵලා, තන් ව ලොපාභාවො ව “අකාරෙ දිසං ගිවිච්ඡි” ති දිසකරණම විසෙසො, කිද්දගරණති සුවිභ්‍යාසො භවෙති.

482. භවජසංඝරභවභව භවසංඝරභව සංඝරභව.

භු ඉවටිභසං ඛාතුසං සංඝර භවභවභවභවභවභවභව භව සංඝරභව විභවතිවි, සංඝර ව ලොපො භවති වා.

භවජති, භවජතති, භවජති, භවජතති; භවජති, භවජතති, භවජසංඝර, භවජසංඝරති, භවජසංඝර, භවජසංඝරති, භවජසංඝර, භවජසංඝරති

භවජ කිමසං? භවජසංඝර, භවජසංඝරති
භවජසංඝරතිවිති කිමසං? භවජති

“භවජසංඝරභවභව භවජසංඝරභව සංඝරභව ව.” කිමන්චිදං, භු ඉවටිභසං ඛාතුසං සංඝර භවභවභවභවභවභවභව භව සංඝරභව වි, සංඝර ව ලොපො භවජි විභවතාති ස්‍යපතන්. භවජ සංඝරෙති ඵනං පදං, භවජසංඝරෙති ඵනං, භවජසංඝරෙති ඵනං, සංඝරෙති ඵනං, ව ඉච්ඡි ඵනති පවටදිදං. ලොපාභාවො ව වාග්‍යාහ භවජ ව භවජතෙති, අපො සුවිභ්‍යාසො භවෙති. භවජසංඝරෙති භවජ සංඝරෙති භවජ ව භවජ ව භවජ ව භවජතෙති. වාග්‍යාහණලොපො භවජතෙති. දුස්සංඝරභවභවභව.

හෙතෙකිතාදීති උද්ගරණනී, තත්ච හෙතෙකිතාදීතං චතු
 තනං* හු සත්තාසමිතිමසස ලබ්බාකුසඤ්ඤදීසස වුත්තනසෙන
 හවිසසනතිපරසසපදපඨමපුරිසෙකචචන ඛහුච්චනසසථසසනථවිහ
 තත්තො කඛො “හි ලොපං වා” තී වත්තමානෙ ඉමිනා ධානිනන
 යස සරසස ඵහමහාදෙසං කඛො සඛාරචසසස ජලොපං කඛො වුත්ත
 තසෙන “ඉසාරගමො අසඛිධාකුකමිති” තීඉසාරගමං කඛො සර
 ලොපපකතිතාවාදිචමි කතෙ රූපානී ඉතරතී චෙ වුත්තසදීසා
 නෙච, ධානිනතසස ඵභාදෙසච ඉසාරගමාහාචො ච විසෙසො
 ඉතරතී වාගහණඵලොතී, තත්ච ච සඛාරචසසස ලොපාහාචොච
 විසෙසො

හවිසසනී හවිසසනතීති කිචුද්ගරණනී, තෙසමචන භු සත්තාසමිති
 මසස වුත්තනසෙන සසතිසසනතිවිහතීයො කඛො හොතීසසා
 හාචා ඉමිනා වුත්තවිධානමකඛො වුත්තනසෙනීසාරගමං කඛො
 “අසංසොගනතසස වුචි කාරිතෙ” තී වත්තමානෙ “අඤ්ඤසු වා”
 තී ධානිනතසස වුචිං කඛො “ඔ අච සරෙ” තී ඔසාරසස අචාදෙ
 සං කඛො නෙතනෙඛ නීතෙ රූපානී හොතීතිපි කිචුද්ගරණං, තසස
 පන හු සත්තාසමිතිමසස වුත්තනසෙන වත්තමානපරසසපද
 පඨමපුරිසෙකචචනතිවිහතීං කඛො “භුචාදිතො අ” ඉතාපපචචසං
 කඛො වුත්තනසෙන ධානිනතසස වුචිච කඛො “ලොපං චෙත්තම
 කාඛෙ” තී අසාරසස ලොපෙ කතෙ තෙතඛෙඛි තීතෙ රූපං.

483 කරසස සප්පච්චසසස කාභො
 කර ඉච්චෙතසස ධානුසස සප්පච්චසසස කාභාදෙසො භොතී
 චා හවිසසනතිවිහනතිචු, සසසස ච නිච්චං ලොපො භොතී
 කාභනි—කාභිනි, කාභසි—කාභසී, කාභාමි, කාභාම
 චානි කිමසං? කභිසසනී, කභිසසනී
 සප්පච්චසගහණෙන අඤ්ඤඤඤපි හවිසසනතීසා විහනතීසා
 වාමිචාම ඡාචිඡාම ඉච්චාදරසා ආදෙසා නොනතී
 චකචාම, චකචාම, චචඡාම, චචඡාම, චසාම, චසාම
 ඉති ආවනගකසස නතීසො කභෙචා

“කරසස සප්පච්චසසස කාභො” කිමසම්ඤං, කර ඉච්චෙතසස
 ධානුසස සප්පච්චසසස කාභාදෙසො භොතී, සඛාරචසසසච ලොපො
 භොතී විකපොනානීඤ්ඤපනථං. තිපදමිදං. වාගහණච ලොප
 ගහණචච වත්තතෙ, අතො ච විගහණො ච සුච්චෙඤ්ඤකච.
 හවිසසනතීගහණඤ්ඤවත්තනතො සප්පච්චසගහණෙන විතා
 විඤ්ඤඤමානෙපි සප්පච්චසගහණ ඉච්ච සප්පච්චසගහණකරණ
 පසොථනං. ජසෙසෙනා සප්පච්චසගහණෙනානි ආදිමාහ

කානගිතනදීති උද්‍යතරණනී, තත් ව කානගිතී කර කරණේති මසා ලබ්ධාතුකඤ්ඤදීසා වූතතනසෙන හවිසසනනී පරසාපදපඨ මුද්‍රිසෙකවචනසානිවිභතනී. කනිා “ හි ලොපං වා, හොතිසුරෙ හොදෙ හවිසසනනීමහි සසසා වා ” තී වතතමානෙ ඉමිතා කරසා කාතාදෙසං කනිා සකාරවසසා ලොපෙ කතෙ රූපං කානිතීති එත “ඉකාරනමො අසබ්බධාතුකමහි” තී ඉකාරනමොව සරලොප පකතිභාවො ව විසෙසො ඉතරෙසු වීසු හවිසසනනීපරසපද මජ්ඣමසුරිසෙකවචනසානිවිභතනීකරණමෙව විසෙසො කාතාමි කාතාමාති තසෙව ධාතුසා වූතතනසෙන හවිසසනනීපරසපද තතමුද්‍රිසෙකවචනවිභවචනසාමිසාමවිභතනීසො කනිා ඉමිතා ධාතුසා කාතාදෙසං කනිා සකාරවසසා ව ලොපං කනිා “අකාරෙ දීසං ඡිමිමෙසු ” තී අකාරසා දීසෙ කතෙ රූපාති

කිවුද්‍යතරණනී සුචිඤ්ඤදසනෙව, වනිාමිතනදීති සප්ඵවස ගගහණඵලානී, තත් ව වනිාමි වනිාමාති වච විසතනීසං වාචා සං වච පරිභාසනෙති විනතමඤ්ඤතරසා වූතතනසෙන සාචි සාම විභතනීසො කනිා ඉධ සප්ඵවසගගහණෙන විභතනීතං බාවිබාමාදෙසෙ කනිා “ බෘජනතතසා වො ඡප්ඵවසෙසු වා ” තී වතතමානෙ “කො ඛෙ වෙ ” තී ධානිතතසා කතාරදෙසං කනිා නෙතබ්බි නිතෙ රූපාති වචජාමිති වස නිවාසෙතිමසා ලබ් ධාතුකඤ්ඤදීසා වූතතනසෙන සාමිවිභතනී. කනිා තසා ඡාමිත දෙසං කනිා “බෘජනතතසා වො පප්ඵවසෙසු වා” තී ධානිතතසා වකාරදෙසං කනිා නෙතබ්බි නිතෙ රූපං ඉතරං සුචිඤ්ඤදස මෙව

සවසො වූවමසාදීපනීසං ආබාසකසො කනිසො පරිචේදෙ

484 දහනසාං විමෙසු

ද ඉච්චනසා ධාතුසා අහනසා අං ඛානී විම ඉච්චනසු දමි, දච්ච

“දහනසාං විමෙසු ” කිවන්විදං, ද ඉච්චනසා වාතුසා අහන සා අං කොති විම ඉච්චනසු විභතනීසුතිඤ්ඤපතන්. කිසදමිදං අනෙච ව විහගතො ව සුචිඤ්ඤදෙසෙව

දච්ච දච්චානී උද්‍යතරණනී, නෙසං ද දහනනීමසා ලබ්ධාතු කඤ්ඤදීසා වූතතනසෙන වතතමානපරසපදුතතමුද්‍රිසෙකව වචබ්බවචනමිවිභතනීසො කනිා ඉමිතා ධානිතතසා අංආදෙසං කනිා “අ-බෘජනෙ නිගගනිත ” තනි වතතමානෙ “වගගතං වා විචොත ” තී නිගගනිතසා වගගතං කනිා නෙතබ්බි නිතෙ රූපාති

485 අසංසාලතනසා වධි කාචිචෙත

අසංසාලතනසා ධාතුසා කාචිචෙත වධි ඛානී කාරචති, කාරචනි , කාරචති, කාරචනති, කාරචනති, කාරච පෙතති , කාරචනති කාරචනනති අසංසාලතනසානි කමසං? විතතනති, මහතනති

“අසංයෝගනිකසස වුච්චි කාරිතො.” කීමන්මිදං, අසංයෝගනිකසස ධාතුසස කාරිතො වුච්චි භොතිති සදුපනන්. තිපදමිදං. අතො ච විභගභො ච සුච්චෙඤ්ඤයෙතව.

කාරෙතිතීතදීති උදුහරණති, තන් ච කාරෙතිති කර කරණති චස්ස යො කොචි කරෙති නමඤ්ඤො කරෙති කරෙති ඉච්චව. බුච්චි වා : කරෙතො පසොච්චෙතිතොභො “ධාතුභි චොණ්ණසණ්ඨ පෙණ්ඨපයා කාරිතාති ගෙතිචො” ති චොපච්චයං. කඛා තස්ස ච කාරිතසඤ්ඤා කඛා “කාරිතාතං චොණ්චොප” නති චොපො කඛා ඉමිතා ධාතුගතස්ස සරස්ස වුච්චි කඛා තස්සාපානිසමපප සමෙඛ “අසුච්චිතං වාසො වුච්චි” ති වුච්චිතො අකාරස්සාකාරං කඛා “ධාතුපච්චෙති විභගතිතො” ති විභගතානති. කඛා තස්සාපානිසමපපසමෙඛ වුච්චිතොතෙත “විභගමාතා පඤ්චප භොත” ති විභගමාතපරස්පදපච්චපුරිසෙකච්චනතිවිභගතිමති කභෙ රූපං. ඉතරුති චොණ්ඨපෙණ්ඨපසච්චෙතනාති, තාති නිසානුයොගෙන සුච්චෙඤ්ඤයෙතව.

විභගති මනගතිති කිච්චිදුහරණති, තන් ච විභගතිති විභග විභගාමිතිමස්ස උච්චාධාතුසඤ්ඤාදිස්ස වුච්චිතොතෙත විභග මාතපරස්පදපච්චපුරිසෙකච්චනතිවිභගති. කඛා “යථා කතාරි භො” ති විභගමාතො “චුච්චිතො චොණ්ඨයා” ති චොපච්චයං. කඛා “කාරිතං විස චොණ්ඨො” ති තස්ස ච කාරිතසඤ්ඤා කඛා “කාරිතාතං චොණ්චොප” නති චොපො කඛා සංයෝගනිකතො විමිතා වුච්චිකඛා තෙතමෙති තිතො රූපං ඉතරං මනග ගුහන භාසනෙතිමස්ස රූපං.

488. සමාදිනං වා

සමාදිනං ධාතුනං අසංයෝගනිකානං වුච්චි භොති වා කා රිතො.

සාරචනි—සරචනි, සාචසනි—සචසනි, සාචාරචනි—සචාරචනි, සාචාසනි—සචාසනි ; භාරචනි—භරචනි, භාචසනි—භචසනි, භාචාරචනි—භාරචනි, භාචාසනි—භචාසනි

සමාදිනමිති කිමන්? කාරෙති.

“සමාදිනං වා.” කීමන්මිදං, සමාදිනං ධාතුනං අසංයෝගනිකානං විසපෙත වුච්චි භොති කාරිතෙති සදුපනන්. විපදමිදං. අනන්තරසුභාමිභානුච්චිතො, අන්තො ච විභගභො ච සුච්චෙඤ්ඤයෙතව. ආකතිගචොසං.

සාචෙතිතදීති උදුහරණති, තන් ච සාචෙතිති සච චෙතාස මිතිමස්ස උච්චාධාතුසඤ්ඤාදිස්ස කාරෙතිති එන් වුච්චිතොතෙත චොපච්චයාදිං කඛා අනන්තරසුභාමිභානුච්චිතො වුච්චි කඛා වුච්චිතොතෙත විභගතානාදිමති කභෙ රූපං ඉතරුති තිචො චොණ්ඨපෙණ්ඨපසච්චෙතනාති, තාති සුච්චෙඤ්ඤයෙතෙව ඉත රුති විභගාරි වාහනචොචොපො ඉතරුති විභගාරි භවු භතිමිති මස්ස රූපාති. තාතිසි සුච්චෙඤ්ඤයෙතෙව

487. අභේදසු ව.

අභේදසු සම්මතසු සංඛ්‍යාං ඛාදානං අසංඝාතනානං වුච්චි භොති.

ජසති, භොති, භවති.

වසද්දගහගණන ඡුප්පච්චසසාපි වුච්චි භොති.

අභිජුගණති, අභිජුගතති, සංවුගණති, සංවුගතති

“අභේදසු ව.” කිව්හ්දී, අභේදසු ව පව්වසෙසු අසංඝාතනානං ඛාදානං වුච්චි භොතිති සදුපතය්. විපදදීද. අසංඝාතනානානන්ව වුච්චිභොතිති විභවතෙ, අසන්: සුවිභේදසු සෙව වභ්‍යානන්ඵලං සෙවෙව වනති.

ජසතිනදීති උදහරණ්ඨි, තය් ව ජසතිති ජ් ජසෙතිවසා ලව්ච ඛාදානනාදිය සුභතනසෙන වභ්‍යානනපරසසපදපඨිවුච්චිසෙස වචනතිවිභවති. කන්: “භුවාදිතො අ” උග්‍යසාව්චසං කන්: “අසංඝාතනානං වුච්චි කාරිතෙ” ති වභ්‍යානනෙ ඉදිතා ඛාදානනං වුච්චි. කන්: “ඔ අව සරෙ” ති අභිජිව්ච “ඵ අසා” ති ඵසාරස අසාදසං කන්: නෙතඛෙඛ භිතෙ රූපං භොතිති සු සතනාස ඵ්ඨිවසා රූපං. “ලොපං චෙතනවිකාරෙ” ති අසාව්චසං ලොපොචෙඨ විසෙසො. භව්ඨති ඵඨ අසාව්චසං ලොපාභාවො ව “ඔ අව සරෙ” ති ඔසාරස අචාදෙසො ව විසෙසො. අභිජුගණ තීති වභ්‍යානන්ඵලං තසාපන අභිජුඛියස සු සවච්චිවසා ලව්ච ඛාදානනාදිය සුභතනසෙන තිවිභවති. කන්: “සථා කතාර්චෙ” ති වභ්‍යානනෙ “සාදතො ඡුභ්චුග්‍රහ චෙ” ති ඡුප්පච්ච සං කන්: ඉව වභ්‍යානනෙ ඡුප්පච්චසභවසං* සරසා වුච්චි. කන්: නෙතඛෙඛ භිතෙ රූපං.

488. අභේදසානං දීසං

අභේදසං ඉට්ඨිවභවසං ඛාදානං සංඛ්දීසවාසජ්ඣතො නාදිභව අභසති, දුසසති

“අභේදසානං දීසං.” කිව්හ්දී, අභේදසං ඉට්ඨිවභවසං ඛාදානං සංඛ්දීසවාසජ්ඣතො නාදිභවති සදුපතය්. විපදදීද. නාරි තභ්‍යානන්ඵලං වුච්චිභොති, අසන්: ව විභ්‍යානො ව සුවිභේදසු සෙව.

අභසති දුසසතිති උදහරණ්ඨි, තය් ව අභසතිති අභ සංචර ච්චිවසා ලව්ච ඛාදානනාදිය සෙව සොචි අභසති තිවිභවසා පසොච්චිතංභෙ “ඛාදානං ච්චිවසන්ඵලං කාරිතාති භෙඨිභෙ” ති ච්චිවසන්ඵලං කන්: තසා කාරිතසඤ්ඤාව කන්: “කාරිතං ච්චි ලොපං” ති ච්චි ලොපං කන්: “අසංඝාතනං වුච්චි කාරිතෙ” ති වුච්චි සම්මතෙ තදපච්චද භවෙච්චිවච්චි විභ ඛාදානනං සරසාදීසං. කන්: නෙතඛං භෙඨිති “ඛාදාන

* ඉ භව්චසංභවං. ච

සිටියෙහි විභවතියෝ” තී විභවතූප්පතනිමිති කතො රූපං. ඉතරං දුස අපිතිමිතිමිසස රූපං, නං වුත්තසද්දසමෙව.

489. වච්චසවභාදිනමුක්ඛාගේ වසස ඔය.

වච්චසවච්ච ඉච්චවච්චාදිනං ඛාදුතං වකාරස්ස උක්ඛාගේ හොති සප්පච්චඔය පරෙ.

උච්චතො, වුච්චති, වුස්සති, වුස්සති.

“වච්චසවභාදිනමුක්ඛාගේ වසස ඔය.” කිමත්ථිදං, වච්චසවච ඉච්චවච්චාදිනං ඛාදුතං වකාරස්ස උක්ඛාගේ හොති සප්පච්චඔය පරෙති සදුප්පච්චං. වදුප්පදමිදං. අපේඨා ච විග්ගහො ච සුචි ඔඤ්ඤසෙච්ච.

උච්චතොතනදිති උදුගරණති, තත්ච උච්චතෙහි වච ඛාතනිසං වාචාසං : වච පරිභාසනෙති චිකනමිඤ්ඤතරස්ස ලඛ්ඛාදුසඤ්ඤ දිස්ස වුත්තනඔයෙන අත්තතොපදපඨමසුරිසෙකච්චනතෙච්චතනි. කඛා “භාවකමෙමසු ඔයා” තී සප්පච්චසං කඛා ඉමිතා ඛාඛා දිස්ස වකාරස්ස උක්ඛාරං. කඛා “භාවකමෙමසු ඔයා ; තස්ස වචග්ගා සකාරවකාරග්ගා සධාඛිනතඔයෙ” තී වග්ගමානෙ “සුඛිඛරූපං චෙ” තී සකාරස්ස සුඛිඛරූපං කඛා වා : “භාවකමෙමසු ඔයා” තී වග්ගමානෙ “තස්ස වචග්ගාසකාරවකාරග්ගා සධාඛිනතඔයෙ” තී ඛාඛිඔයෙන සහ සකාරස්ස වචග්ගාං කඛා “පරචෙභාචො ථාචෙ” තී තස්ස* චෙභාවං කඛා වා නෙතචෙඛි තීතො රූපං. වුච්චතිති එත්ථ “කච්චාදිමුත්ථුක්ඛාගේතං දිගරස්සාප්පච්චඔයෙසු වා” තී වග්ගමානෙ “තෙසු වුච්චෙච්චාගමිච්චිකාරච්චපරිකාචෙච්චා චෙ” තී වා : “කච්චි ඛාදුච්චිභතනිප්පච්චසානං දිගච්චපරිකාචෙච්චසලො පාගමා චෙ” තී වා ඛාඛාදිමුච්චි වකාරගමො ච “කච්චි ඛාදුච්චිභතනි ප්පච්චසානං දිගච්චපරිකාචෙච්චසලොපාගමා චෙ” තී වග්ගමානෙ “අත්තතොපදදති පරස්සපදග්ගා” තී අත්තතොපදස්ස පරස්ස පදග්ගාකරණච විසෙඔයා. වුස්සතිති වස නිවාසෙතිමස්ස ලච්ච ඛාදුසඤ්ඤදිස්ස වුත්තනඔයෙන අත්තතොපදපඨමසුරිසෙකච්චන තෙච්චතනි. කඛා සප්පච්චසස්ස වුත්තනඔයෙන සුඛිඛරූපච්ච කඛා ඉමිතා වකාරස්ස උක්ඛාරං. කඛා ඛාඛාදිමුච්චි වකාරගමං කඛා අත්තතොපදස්ස පරස්සපදග්ගො කතො රූපං වුස්සතිති වච පාපුණේතිමස්ස සුඛිඛරූපග්ගාකරණතාවො ච “ගච්චපරිසෙච්චො ලො වා” තී ගකාරස්ස ච පරිවග්ගතමෙච්චෙත්ථි විසෙඔයා.†

490. ගච්චපරිසෙච්චො ලො වා.

ගකාරස්ස විපච්චිසෙච්චො ලොති සප්පච්චඔයෙ පරෙ, සප්පච්චසස්ස ච ලො ලොති වා.

වුච්චතො, වුස්සති

“ගච්චපරිසෙච්චො ලො වා.” කිමත්ථිදං, ගච්චපරිසෙච්චො හොති සප්පච්චසස්සිං පරෙ, ගකාරස්ස ච ලො හොති විකප්පෙතාති සදුප්

° වකාරස්ස, ච † ගාතස්ස, ච

නස්සං. කීපදමීදං. සඤ්ඤාසන්චිතානුචිතානතො, අඤ්ඤා ච චිත්තා
හො ච සුචිඤ්ඤාඤ්ඤාච ඉධි කිංචාපි ලාදෙසසසා ධානනිසමො
නස්සි, නථාපි සප්පච්චෙසසෙච හොනිති දභිබ්බං, එවම සති
පදොගසිජ්ඣිතතො, පදොගසිජිසා සුභතොපදෙසරොභා ච

, වුහොති වුසාතිති උදගරණති, තත්ච ච වුහොතිති වහ පාසු
ඡන්ති මසස ලබධාතුසඤ්ඤාදිසස වුහතතසෙත වහතමානතතො
පදපඨමපුරිසෙකචචනතෙවිහතනිං කඛා "භාවකමෙමසු සො"ති
සප්පච්චෙසං කඛා අතතතරසුහතමචිකිච්චමිනා හකාරං පරිවහො
නා සකාරසස ච ලකාරදෙසං. කඛා "චචචසචහාදීනමුසාඤ්ඤ
චසස සෙ"ති වහාරසස උකාරං. කඛා හෙඨා වුහතතසෙත
ධානාදිමිති වසාරගමං. කඛා නෙතඤ්ඤි හිතෙ රූපං. ඉතරං
චාගහභණ්ඨලං, තත්ච ච සකාරසස ලකාරදෙසාභාවොච චිසෙ
සො

491 ගහසස චෙ චෙස

ගහ ඉචෙචනසස ධාතුසස සබ්බසෙච සෙකාරෙ හොති
සප්පච්චෙස පරෙ

සෙසසති

"ගහසස සෙ චෙස." කිමත්මීදං, ගහ ඉචෙචනසස ධාතුසස
සෙකාරෙ හොති සප්පච්චෙස පරෙති ඤ්ඤපනස්සං. කීපදමීදං
අඤ්ඤා සුචිඤ්ඤාඤ්ඤාච

සෙසසති ගහ උපාදනෙතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤාදිසස වුහත
තසෙත වහතමානතරසසපදපඨමපුරිසෙකචචනතිචිහතනිං කඛා
"සථා කතතරි චෙ"ති වහතමානෙ "ගහාදිතො සප්පච්චෙසං"ති
සප්පච්චෙසං කඛා ඉමිනා ගහසස සෙකාරෙ කතෙ රූපං.

492 හලොපො ඡහාමිති

ගහ ඉචෙචනසස ධාතුසස හකාරසස ලොපො හොති ඡහාසස
ච්චෙස පරෙ

ගඡහාති

"හලොපො ඡහාමිති" කිමත්මීදං, ගහ ඉචෙචනසස ධාතුසස
හකාරසස ලොපො හොති ඡහාසප්පච්චෙසසං පරෙති ඤ්ඤපනස්සං.
චිපදමීදං. ගහසසභණ්චිතානුචිතානතො, අඤ්ඤා ච චිත්තාහො ච
සුචිඤ්ඤාඤ්ඤාච ගඡහාතිති ගහ උපාදනෙතිමසස වුහතතසෙත
චිචිහතනිං. කඛා අතතතරෙ වුහතතසෙත ඡහාසප්පච්චෙසං කඛා
අතතතරසුහතමචිකිච්චමිනා ධානනසස හකාරසස ලොපෙ
කතෙ රූපං.

493. කච්ඤ්ඤා කාසභාමජ්ජහතිච්චි

කච් ඉචෙචනසස ධාතුසස සබ්බසස කාසභාං හොති චා අස්ඤ්ඤ
හතිච්චි චිහතනිච්චි

අකාච්චි අකාච්චං, අකච්චි, අකච්චං.

අභ්‍යවිති භාවනිච්චෙඤ්ඤා අඤ්ඤාච්චි සාගමා හොති
අභ්‍යවි, අඤ්ඤා

“කරසය කාසානමජ්ඣනිමග්ගි” කීමිත්ථිදං, කර ඉච්චෙ වහසය ධාතුසය කාසනං හොති අජ්ඣනනිමග්ගි විකප්පනාති සදුපනත්ථි. තිපදමිදං මණ්ඩුකගතිවසෙන වාග්ගහණමිතානුවතතතෙ, අප්ඨො ව විග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙකච

අකාසි අකාසුනගි උදුගරණනී, තත්ථ ව අකාසීති කර කරණෙති මසය ලබධාතුසඤ්ඤාදියස “කාලෙ, අපච්චකොච පරෙතඛා තීතෙ, හිසොපදාති පච්චකොච ජිසතතනී” ති වතනමාතෙ “සමි පෙජ්ඣතනී” ති අජ්ඣනනිපරසයපදපඨිමපුරිසෙකචචනජ්චිභතති. කනා “හවිපරිසයො ලො වා” ති වතනමාතෙ ඉමිතා කරසය කාසාදෙසං කනා “කචාදි මණ්ඩුකතතරතං දීසරසයාපදච්චසෙසු වා” ති උතතරසයං කනා “කචි ධාතුච්චතතිපච්චසාතං. දීස විපරිතාදෙසලොපාතමා වෙ” ති වතනමාතෙ “අකානිගමො භිසතනනජ්ඣතනීකාලාතිපතනීසු” ති ධාතාදිමග්ගි අකානගමං කනා තෙනෙබ්බ භීතෙ රුපං ඉතරසීං බහුවචනඋච්චතතිකරණ මෙච විසෙසො ඉතරසී වෙ වාග්ගහණජ්ඣාති, තාති හෙඨා වුතතනසාතෙච වාග්ගහණනාදෙසාභාවො වෙත්ථ විසෙසො

494 අසසමා මිමානං මග්ගිමග්ගානලොපො ව

අස ඉච්චෙතාස ධාතුසා මිම ඉච්චෙතාසං විභතතිතං මග්ගිමග්ගා දෙසා හොතති වා ධාතුසසනොතා ලොපො ව
අමග්ගි, අමග්ග, අසමි, අසම

“අසසමා මිමානං මග්ගිමග්ගානලොපො ව” කීමිත්ථිදං, අස ඉච්චෙත සා මිම ඉච්චෙතාසං විභතතිතං මග්ගිමග්ගාදෙසා හොතති, ධාතනතසය ව ලොපො හොති විකප්පනාති සදුපනත්ථි. පච්ච පදමිදං වාග්ගහණමිතානුවතතතෙ, අප්ඨො ව විග්ගහො ව සුච්ච ඤ්ඤාසෙකච වග්ගහණං දතිසත්ථසමිමිණධනත්ථි.

අමග්ගිඅමග්ගාති උදුගරණනී, තාති පන අස ගුච්චිමසය ලබධාතු සඤ්ඤාදියස වුතතනසෙත වතනමානපරසයපදුතනමපුරිසෙකචච නබහුවචනමිමච්චතනීසො කනා “හවිපරිසයො ලො වා” ති වතනමාතෙ ඉමිතාච්චතතිතං මග්ගිමග්ගාදෙසෙ කනා ධාතනතසය ව ලොපෙ කතෙ රුපාති ඉතරසී වෙ වාග්ගහණජ්ඣාති ආදෙ සාභාවො වෙත්ථ විසෙසො

495 ඵසස සභිතතං

අස ඉච්චෙතාස ධාතුසා ඵසස විභතතිසස සභිතතං හොති ධාතනතසය ලොපො ව
අසභි

“ඵසස සභිතතං.” කීමිත්ථිදං, අස ඉච්චෙතසා ඵසස විභතති සස සභිතතං හොති, ධාතනතසය ව ලොපො හොතිති සදුපනත්ථි. මිපදමිදං අසග්ගහණම අනතලොපග්ගහණම වතතතෙ, අප්ඨො ව විග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙකච

අප්ඨොති අස ගුච්චිමසය වුතතනතෙත වතනමානපරසයපද මණ්ඩුකමපුරිසබහුවචනජ්චිභතති. කනා අනතතරසුතනමිච්චිච

මනා ඵචිතතනිසස ස්විතනං කඛා ධාතිතනසස ච ලොපෙ කතෙ රූපං.

496 නිසස හපිතනං

අස ඉඛවිචනාස ධාතුසා නිසස විභතනිසස හපිතනං හොති ධාතිතනසස ලොපො ච

අහපි

“නිසස ස්විතනං” කිමසිච්ඡිදං, අස ඉචෙචිතසා නිසස විභ තනිසස ස්විතනං. හොති, ධාතිතනසස ච ලොපො හොතිති සද්‍රප තසාං. විපදමිදං. අසග්‍රහණච අනතලොපග්‍රහණච චිත්තතෙ, අසොච විග්‍රහණො ච සුචිඤ්ඤසෙසච.

අසිති අස භවිතිවිසස චුත්තතසෙන චිත්තමානපරසසපදපඨමි පුරිසෙකචචනහිවිභතති. කඛා “අසසා මිමානං මහිමිතාග්‍රා ලොපො චා” ති චිත්තමානෙ ඉමිතා නිසස විභතනිසස ස්විතනං කඛා ධාතිතනසස ච ලොපෙ කතෙ රූපං.

497. තුසස හපිතනං

අස ඉඛවිචනාස ධාතුසා තුසස විභතනිසස හපිතනං හොති, ධාතිතනසස ලොපො ච

අහපි

“තුසස අපිතනං” කිමසිච්ඡිදං, අස ඉචෙචිතසා තුසස විභ තනිසස අපිතනං හොති, ධාතිතනසස ච ලොපො හොතිති සද්‍රප තසාං. විපදමිදං. අසග්‍රහණච අනතලොපග්‍රහණච චිත්තතෙ, අසොච විග්‍රහණො ච සුචිඤ්ඤසෙසච.

අහුති අස භවිතිවිසස ලඛධාතුසඤ්ඤදිසස “කාලෙ” ති චිත්ත මානෙ “ආණගසසිච්ඡිත්තකාලෙ පචමි” ති පචමිපරසසපදපඨමි පුරිසෙකචචනහිවිභතති. කඛා “අසසා මිමානං මහිමිතාග්‍රා ලො පො චා” ති චිත්තමානෙ ඉමිතා තුචිතතනිසස අපිතනං කඛා ධාති තනසස ච ලොපෙ කතෙ රූපං.

498. සිච්චි ව.

අසංසෙච ධාතුසස සිච්චි විභතනිච්චි අනතසස ලොපො ච හොති

හො හු චචිච්චි මාසිස

“සිච්චි ව.” කිමසිච්ඡිදං, අසංසෙච ධාතුසස සිච්චි විභතනිච්චි අනතලොපො හොතිති සද්‍රපතසාං. විපදමිදං. අසග්‍රහණච අනතලොපග්‍රහණච චිත්තතෙ, අසොච සුචිඤ්ඤසෙසච. චග්‍රහ භණං අඤ්ඤසිච්චිතතසාං.

අසිති අස භවිතිවිසස ලඛධාතුසඤ්ඤදිසස චිත්තතසෙන චිත්ත මානපරසසපදපඨමි පුරිසෙකචචනහිවිභතති. කඛා “අසසා මිමානං මහිමිතාග්‍රා ලොපො චා” ති චිත්තමානෙ ඉමිතා ධාති තනසසි ඉඤ්ඤ රූපං.

499 ලහසමා ජ්‍යුහනං නිසංචං

ලහ ඉච්චතාස ඛාතුසා ජ්‍යුහනං විහතනිතං නිසංචංඉදෙසා
භොගනී, ඛානිතනසස ලොපො ච
අලසී, අලසී

“ලහසමා ජ්‍යුහනං නිසංචං” කීමන්විදං, ලහ ඉච්චතමා
ජ්‍යුහනං විහතනිතං නිසංචංඉදෙසා භොගනී, ඛානිතනසස ලො
පො භොගනීති සුපනනි. තිපදමිදං. අනුලොපගගණවිභානු
වතතනෙ, අසො ච විගගො ච සුචිඤ්ඤාසෙව

අලසීති ලහ ලාභෙතිමිසස ලබ්බාදාසසාදීසස වුත්තනසෙන
අජ්ඣතනිපරසසපදපඨමුචුරිසෙකවචනජ්චිතනි. කනි “අසමා
භිමානං චිතිතානලොපො ච” ති වතතමානෙ ඉමිතා ජ්චිතනි
සස නිදෙසං කනි ඛානිතනස ච ලොපං කනි “කිචි ඛාතුචිත
නිසසවිසානං දිසවිපරිතාදෙසලොපාගමා වෙ” ති වතතමානෙ
“අසාඤ්ඤමො භිසතනජ්ඣතනිසාලාතිපතනිසු ති ඛානිදිච්චි
අසාඤ්ඤමෙ කතෙ රූපං ඉතරසීං අජ්ඣතනිපරසසපදපනමුචුරි
සෙකවචනඉ. විහතනි. කනි ඉමිතා තසස නිමාදෙසකරණමෙච
විසෙසො

500 කුසසමාදි ච්චි *

කුස* ඉච්චතාස ඛාතුසා ජ්චිතනිසස ච්චි භොගි, ඛානිතනසස
ලොපො ච
අභානාච්චි

“කුසසමාදි ච්චි.”* කීමන්විදං, කුස* ඉච්චතමා ජ්චිතනිසස
ච්චිඉදෙසො භොගි, ඛානිතනස ච ලොපො භොගනීති සුපනනි.
තිපදමිදං. අනුලොපගගණවිභානුවතතනෙ, අසො සුචිඤ්ඤා
සෙව ‘කුසසමා ජ් ච්චි’ ති වතතමෙඛි දකාගේ සභිචසෙනාග
තො සභිච අනනතරසුභත ජ්ගගගණ ඉඛි ජ්ගගගණකරණ.
ජ්ගගගණනිවතතනි.

අසෙකාච්චිති කුස අසෙකාසෙ*තිමසස ලබ්බාදාසසාදීසස
වුත්තනසෙන අජ්ඣතනිපරසසපදපඨමුචුරිසෙකවචනජ්චිතනි.
කනි “අසමා භිමානං චිතිතානලොපො ච” ති වතතමානෙ
ඉමිතා ජ්චිතනිසස ච්චිඉදෙසං කනි ඛානිතනස ච ලොපං
කනි “අසංභොගනසස වුච්චිකාරිතෙ” ති වතතමානෙ “අඤ්ඤසු
ච” ති ඛාතුචිතනස සරසස වුච්චි. කනි “පරචෙතාචො ධාතෙ” ති
කකාරසස වෙභාවං කනි භෙතබ්බ නිතෙ වුත්තනසෙන. ඛානි
දිච්චි අසාඤ්ඤමෙ ච කතෙ රූපං

501 දුසස දප්පං

දු ඉච්චතාසස ඛාතුසස සබ්බසස දප්පාඉදෙසා භොගි චා
දප්පාච්චි, දප්පාච්චි, දදුමි, දදෙසා

* දිසනති චානු සබ්බෙකම ඵාතෙසු ‘කුසසමාදි ච්චි’ කුඛ කුඛකො
පෙති මානි රූපාති කසසමකර්ථි නාති අජ්චිකාරදමකො

“දුසස දර්ථං” කීමන්මිදං, දු ඉච්චතස්ස ධාතුස්ස දර්ථදෙසො හොති විකප්පෙනාති ඤාපනස්මිං. තිපදමිදං මණ්ඩුකතතිවසෙන “භවිපරිසයො ඉච්චා වා” ති ඉතො වාග්ගහණ්ණිකානුචතතො, අසො ච විග්ගහො ච සුචිඤ්ඤායෙකච

දර්ථමිති දු දුතෙතිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිස්ස චුත්තතසෙන චත්තමානපරස්සපදුත්තමපුරිසෙකචචකමිචිභත්තං කතො “භවිපරි සයො ඉච්චා වා” ති චත්තමානෙ ඉමිනා දුධාතුස්ස දර්ථදෙසං කතො “අකාචෙ දිසං හිමිමෙසු” ති මිචිභත්තසිමි. පුබ්බසරස්ස දිසෙ කතෙ රූපං දර්ථෙය්හි තසෙසච ධාතුස්ස චුත්තතසෙන “අනු මභිපරිකප්පෙය්හි සත්තමි” ති සත්තමිපරස්සපදපඨමපුරිසෙක චචකථසාචිභත්තං කතො ඉමිනා ධාතුස්ස දර්ථදෙසං කතො සර ලොපපකතිභාවාදිමි කතෙ රූපං

ඉභත්ති වාග්ගහණ්ණිච්චාති, තස්මි විධි වාග්ගහණ්ණෙන දර්ථදෙසා භාවො ච “කිවාදිච්චණ්ණනමෙකස්සර්ථනං වෙභාවො” ති ධාතුස්ස වෙභාවං කතො “පුබ්බාඛ්භාසො” ති පුබ්බස්ස අඛ්භාසසඤ්ඤා කතො තමෙවාසිකිච්ච “රසො” ති අඛ්භාසගතස්ස සරස්ස රස්ස කර්ණච විසෙසො

502 වදස්ස චජ්ජං.

වද ඉච්චතස්ස ධාතුස්ස සබ්බස්ස චජ්ජාදෙසො හොති වා චජ්ජාචි, වරජ්ජත්ත, වදමි, වදෙසා

“වදස්ස චජ්ජං” කීමන්මිදං, වද ඉච්චතස්ස ධාතුස්ස චජ්ජ දෙසො හොති විකප්පෙනාති ඤාපනස්මිං. විපදමිදං වාග්ගහණ් චිකානුචතතො, අසො සුචිඤ්ඤායෙකච

චජ්ජමිති වද බ්‍යත්තං වාචාසමිතිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිස්ස භෙදො චුත්තතසෙන මිචිභත්තං කතො “සථා කත්තාරි චෙ” ති චත්තමානෙ “භවාදිච්චො අ” ඉත්තප්පච්චයං කතො තස්ස ච “ලො පචෙත්තචකාචෙ” ති ලොපං කතො “භවිපරිසයො ලො වා” ති චත්තමානෙ ඉමිනා සබ්බස්ස ධාතුස්ස චජ්ජදෙසං කතො “අකා චෙ දිසං හිමිමෙසු” ති විචිභත්තසිමි. පුබ්බසරස්ස දිසෙ කතෙ රූපං. වර්ජ්ජෙය්හි තසෙසච ධාතුස්ස භෙදො චුත්තතසෙන ථසා චිභත්තං කතො චුත්තතසෙන අප්පච්චයච කතො ඉමිනා චජ්ජදෙසං කතො සරලොපපකතිභාවාදිමි කතෙ රූපං ඉභත්ති වාග්ගහණ් ච්චාති, තස්මි විධි වාග්ගහණ්ණෙන චජ්ජදෙසාභාවො ච අප්පච්චයස්ස ලොපාභාවො ච විසෙසො

503 භවිස්ස සමිචි.

භවි ඉච්චතස්ස ධාතුස්ස සබ්බස්ස සමිචාදෙසො හොති වා සමිචිනු, සමිචාති, සමිචාචි

වාති කිමස්මි? භවිජා, භවිජාති, භවිජාචි

“භවිස්ස සමිචි” කීමන්මිදං, භවි ඉච්චතස්ස ධාතුස්ස සමිචා දෙසො හොති විකප්පෙනාති ඤාපනස්මිං. විපදමිදං වාග්ගහණ් චිකානුචතතො, අසො ච විග්ගහො ච සුචිඤ්ඤායෙකච

හමමතුති හමු ගතිමහිතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදීපස වුත්තනසෙත
 “ආණ්ඨකසිඨේභුත්තකාලෙ පචමි” ති පචමිපරසසපදපඨමපුරි
 සෙකචචතුතුචිහතනිං කඛා “ගච්චරියසො ලො වා” ති වත්ත
 මානෙ ඉමිනා ගමිසස හමමාදෙසෙ කතෙ රූපං හමමාහිති එසඨ
 වුත්තනසෙත පචමිපරසසපදමජ්ඣමිපුරිසෙකචචනනිචිහතනිං
 කඛා “අසාගෙ දිසං හිමිමෙසු” ති හිමිචතනිංමි. පුබ්බසරසස දිස
 කරණමෙච විසෙසො හමමාමිති එසඨ පන වුත්තනසෙත පචමි
 පරසසපදත්තමපුරිසෙකචචනමිචිහතනිකරණං වා වත්තමාන
 පරසසපදත්තමපුරිසෙකචචනමිචිහතනිකරණං වා විසෙසො ඉත
 රති වාග්ගහණඵලානි, තඤ්ච විධි වාග්ගහණනාදෙසාහාමො ව
 “ගමිසසතොතා වෙණ වා සබ්බාසු” ති ධානිත්තසස වජාදෙස
 කරණච විසෙසො

504 සමගි දුධාමාඨාභාපාමහමඨාදීනමි

සමගි පචචරෙස පරෙ දුධාමාඨාභාපාමහමඨ ඉරෙචචමාදීනං
 ධාතුනං අරහතා ජ්ඣාරමාපජ්ජරන

දීසති, ධිසති, මිසති, ධිසති, හිසති, පිසති මහිසති, මපීසති

“සමගි දුධාමාඨාභාපාමහමඨාදීනමි.” කිමත්ථිදං, සමගි පචච
 යෙ පරෙ වුත්තපපසාධකං ධාතුතමහොතා ජ්ඣාරමාපජ්ජරෙහති
 ඤ්ඤපනථං තිපදමිදං අභො ව විග්ගහො ව සුචිඤ්ඤාඤ්ඤච
 දීසතිභ්ඤ්ඤදීපස වුත්තනසෙත “අත්තතොපදුනි භාමෙ ව කමම
 නි” ති වත්තමානත්තතොපදපඨමපුරිසෙකචචනනෙචිහතනිං ක
 ඛා “භාවකමෙමසු සො” ති යපචචසං කඛා ඉමිනා ධානිත්ත
 සස ජ්ඣාරං කඛා “කච්චි ධාතු=පෙ=ලොපාගමා මෙ” ති වත්ත
 මානෙ “අත්තතොපදුනි පරසසපදනන” ති අත්තතොපදසස පර
 සසපදතොත කතෙ රූපං භිසතිති ධා ධාරණිතිමසස රූපං මිස
 තිති මා මානෙතිමසස රූපං ධිසතිති ඨා සධ්ධිතසඤ්ඤ ඨා ගති
 නිවුත්තමිහිති මිනනමඤ්ඤානරසස රූපං හිසතිති හා වාගෙහි
 මසස රූපං පිසතිති පා පානෙ පා රකඛණිති මිනනමඤ්ඤ
 තරසස රූපං මහිසතිති මහ පුජ්ඣමිතිමසස රූපං මපීසතිති
 මඨි විලොචඤ්ඤතිමසස රූපං .

505 සජ්ඣාදීසති

සජ ඉරෙචචනසස ධාතුසස ආදීසස සජ්ඣාදීසස ඉසාධරෙදරසා
 රහාති යපචචරෙස පරෙ

ඉජ්ජරන මසා වුරධා

“සජ්ඣාදීසති” කිමත්ථිදං, සජ ඉරෙචචනසස ධාතුසස ආදීසතිකා
 රඤ්ඤො හොති යපචචරෙසමිං පරෙති ඤ්ඤපනථං තිපදමිදං
 සනාහණමිනාභුචත්තතො, අභො ව විග්ගහො ව සුචිඤ්ඤා
 ඤ්ඤච

ඉජ්ජරෙහිසජ්ඣෙචපුජ්ඣකඛනකකරණදුතධමෙමසුතිමසස ලබ

ධාතුසංඝාතදීප්ත පුත්තනසෙත “අත්තතොපදුති භාලෙ ච කමමිති” හි ව්‍යාකර්මානන්තතොපදපථිමපුරිසෙකමචනතෙවිහතති. කඛා “භාවකමමිපු සො” හි සප්තවචසං කඛා අනන්තරසුත්තනිසිතිවිමිභිතා ස්පසාදිසසිකාරං කඛා “භාවකමමිපු සො” හි ව්‍යාකර්මානෙ “තස්ස වචග්ගාස්කාරවකාරනං සධාකිනනසො” හි ධාතුවෙනහ සහ සකාරස්ස වචග්ගං කඛා “සරවෙභාලො ථාතෙ” හි තස්ස වෙභාවං කඛා වා : “භාවකමමිපු සො ; තස්ස = පෙ = සධාකිනනසං ; ඉච්ඡන්තිතමො වා” හි ව්‍යාකර්මානෙ “පුබ්බි රූපං චෙ” හි සප්තවචසං පුබ්බිරූපං කඛා වා හෙතබ්බි නිතෙ රූපං.

506. සබ්බිගතා උං ඉංසු

සබ්බිගති ධාතුහි උංවිභතතිස්ස ඉංඤාඉදසො රහාති

උපසඛිකමිංසු, නිසිදිංසු

“සබ්බිගො උං ඉංසු” නිමසමිදං, සබ්බිගති ධාතුහි උංවිභතතිස්ස ඉංඤාඉදසො රහාතිහි සුපතස්සං හිපදමිදං අනො සුච්ඡෙඤ්ඤ සෙතච

උපසඛිකමිංසුහි උපසංසුබ්බස්ස කමු පදවිභෙධපෙතිමස්ස ලඛි ධාතුසංඝාතදීප්ත පුත්තනසෙතස්සත්තනිපරස්සපදපථිමපුරිසෙකමචනතෙවිහතති. කඛා ඉමිතා උංවිභතතිස්ස ඉංඤාඉදසං කඛා භෙතබ්බි නිතෙ රූපං. නිසිදිංසුහි නිසුබ්බස්ස සද විසරණතොව සාමෙසුතිමස්ස ලඛිධාතුසංඝාතදීප්ත පුත්තනසෙත උංවිභතති. කඛා “සදස්ස සිදහත” හි සදස්ස සිදුඉදසං කඛා වුත්තනසෙත ඉංඤාඉදසං කඛා හෙතබ්බි නිතෙ රූපං.

507. ජරමර්තං ජීරජිසාවිසත වා

ජරමර ඉබ්බිගතසා ධාතුහා ජීරජිසාවිසතඉදසා රහාතති වා.

ජීරති, ජීරතති ; ජීසාති, ජීසාතති ; විසාති, විසාතති—මරති, මරතති

“ජරමර්තං ජීරජිසාවිසත වා.” නිමසමිදං, ජරමර්තං ජීරජිසා ජීසා ඉබ්බිගතෙ අඉදසා භොතති විසපෙසතාහි සුපතස්සං. නිසදමිදං. අභො ව ව්‍යාභො ව සුච්ඡෙඤ්ඤ සෙතච.

ජීරතිතාදිකුදුභරණෙහි, තත්ච ජීරතිහි ජර විසොතාහිවිජිතිමස්ස ලඛිධාතුසංඝාතදීප්ත පුත්තනසෙත ව්‍යාකර්මානන්තතොපදපථිමපුරිසෙකමචනතෙවිහතති. කඛා ඉමිතා ජීරඉදසෙ කතෙ රූපං. ඉතරස්සං ඛුච්චිචකුච්චිචිභතතිසරණඉච්ච විසෙසො. ඉතරෙසු විසු ජීරඉදසකරණඉච්ච විසෙසො. විසාති විසාතතිහි මර භාණ්ඩාභෙතිමස්ස රූපාහි ඉතර්තී චෙ ව්‍යාකර්මානන්තතොපදපථිමපුරිසෙකමචනතෙවිහතති. තත්ච විධි ව්‍යාකර්මානන්තතොපදපථිමපුරිසෙකමචනතෙවිහතතිහි “සථා කතාච්ච චෙ” හි විහතබ්බිත “ඉච්චිචෙතා අ” ද්විච්චි අප්තවචසකරණච විසෙසො.

508. සමච්චිකිසසාදිලොභො ව.

සමච්චි විභතතිස්සවචසෙසු අස ඉබ්බිගතසා ධාතුසා අදිසා ලොභො රහාති වා.

සියා, සත්‍ය, සරණ, සමානතා
වැනි කිමද? අයි

“සබ්බසංඝාතොද්‍යොජො ව.” කීමකිද, සබ්බත්‍ය විභවනිසාවට
සෙසු අස ඉවෙතසස ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො භොති විකපොනාති
සුපනන්. වතුසංඝාතොද්‍යොජො වාග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන, අනෙච
විග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන. වග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන. .
වචනපිලිප්පං ව.

සියාතනදීති උදුහරණති, තත් ව සියාති අස භවිතිමසස ලබ්බාතු
සංඝාතොද්‍යොජො වුත්තනසෙන සත්‍යවිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චන
ඵසාවිභවති. කඛා අනනතරසුත්තමසිකිච්චමිනා ධාතුසංඝාතොද්‍යො
ජො කඛා “කච්ච ධාතු = පෙ = ලොපාගමා චෙ” ති ඵසාවිභවතිසස
ඉසාදෙසං කඛා නෙතබ්බෙ හීතෙ රූපං. සත්‍යති තසෙසච
ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො වුත්තනසෙන වත්තමානපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චන
අනතිවිභවති. කඛා ඉමිනා ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො ලුත්තෙ නෙතබ්බෙ
හීතෙ රූපං. සනෙතති තසෙසච ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො වත්තමානනනොපදපඵම
පුරිසෙකච්චනඅනෙතවිභවති. කඛා ඉමිනා ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො ලුත්තෙ
නෙතබ්බෙ හීතෙ රූපං. සමානොති තසෙසච ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො
“වත්ත මානෙ මානනා” ති මානපපඵමසං කඛාමිනා ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො
ලුත්තෙ “සඵා කතන්ථ චෙ” ති වත්තමානෙ “භුමාදිතො අ” ඉති අස
ච්චසං කඛා නෙතබ්බෙ හීතෙ සුභවන්තොද්‍යොජො කතෙ රූපං.

අසීති වාග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන, තසස පන තසෙසච ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො
වත්තමාන
පරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනවිභවති. කඛා ඉධ වාග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන
ධාතුසංඝාතොද්‍යොජොකඛා “අසංචා මිමානං මහිමිනානලොපො
චෙ” ති වත්තමානෙ “සිම්ච වා” ති ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො කතෙ
රූපං.

509 අසබ්බධාතුකෙ භු
අසසෙසච ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො භොති වා අසබ්බධාතුකෙ පරෙ.
භවිසසති, භවිසසති
වැනි කිමද? අසු

“අසබ්බධාතුකෙ භු.” කීමකිද, අස ඉවෙතසස ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො
අස
බ්බධාතුකෙ භු ආදෙසො භොති විකපොනාති සුපනන්. මිපද
මිදං. වාග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන, අනෙච විග්ගොච්ඡිකානුච්ඡානෙන. .
වචනපිලිප්පං ව.

භවිසසතිති අස භවිතිමසස ලබ්බාතුසංඝාතොද්‍යොජො වුත්තනසෙන
භවිසසතිවිපරසසපදපඵමපුරිසෙකච්චනසසතිවිභවති. කඛා “හිස
ත්තතිසත්තඵච්චමිවත්තමානා සබ්බධාතුක” ති වුත්තනනා ‘න ස
බ්බධාතුකා අසබ්බධාතුකා’ ති අසබ්බධාතුකත්තමානමි “ඉසාරු
ගමො අසබ්බධාතුකමි” ති ඉසාරුගමං කඛා “ඒරමරුතං ඒරජී
සංචිසං වා” තාතිකිච්චමිනා ධාතුසංඝාතොද්‍යොජො කඛා “අසං
කොගනතසස වුචි කාරිතෙ” ති වත්තමානෙ “අසෙසු චෙ” ති

ධානුන්‍යාසය වුණි. කවි: “මි අව සරෙ” ගොනකාරය ස අව්‍යාදෙසං කවි: තෙතබෙබි නීතෙ රූපං.

ආසුනති වාග්‍යහණඵලං, තමන නසෙසව ධාතුසස වුහනතයෙ නජ්තනිපරසසපදපඵමපුරිසබහුවවනලංවිහතති. කවි: වුහන නයෙනාසබබධාතුකතෙහ සතිපිධ වාග්‍යහණනාදෙසමකවි: “කුචි ධාතු = පෙ = ලොපාගමා වෙ” ති ධාතාදිය ස දීඝං කවි: තෙතබෙබි නීතෙ රූපං.

510 එසාසස සුගො හා ඉසාසු.

එසාචිහනතිසස සු ඉබවමනාස ධාතුසා පරසස ඉසාසුදෙසා හොනති වා

ජානිසා—ජසුසු.

වාහි කිමසං? ජානොසා

“එසාසස සුගො හා ඉසාසු” කිමසමිදං, සු ඉබවකසමා එසා විහනතිසස ඉසාසුදෙසා හොනති විකපෙහනාති සුපනසමං. තිපදමිදං වාග්‍යහණමිහානුවහනතෙ, අසො:ව විහගහො ව සුචි සුචිසුදෙසව

ජානිසාති සු අවබොධතෙතිමසස වුහනතයෙන සනනමිපරසස පදපඵමපුරිසෙකවවනඵසාවිහතති. කවි: “ජරමගනං ජරජසා මසං වා” ති වහනමානෙ ඉචිනා එසාසස ඉසාදෙසං කවි: “සඵා කහනරි වෙ” ති වහනමානෙ “කිසාදීගො නා” ති නාපාවචසං කවි: “සුසස ජජනනා” ති ධාතුසස ජදෙසං කවි: “සරලො පො = පෙ = පකති” ති සරලොපපකතිහාවං. කවි: තෙතබෙබි නීතෙ රූපං. ජසුසුති තසෙසව ධාතුසස වුහනතයෙහෙසා විහතති. කවි: ඉචිනා එසාසස සුදෙසං කවි: වුහනතයෙන නාපාවචසව “සුසස ජජනනා” ති ධාතුසස ජමාදෙසව කවි: ඉදමෙවාසිතිවච “නාසස ලොපො සකාරහන” හති නාපාවච සස ලොපො කවි: “අං මාජගෙ හිගහනිත” හති වහනමානෙ “වගහනනං වා වගෙහ” ති හිගහනිතසස වගහනනං කවි: තෙ තබෙබි නීතෙ රූපං. ජතෙසසති වාග්‍යහණඵලං, තස විධ වාග්‍යහණනාදෙසාහාවොව විසෙසො

511. නාසස ලොපො සකාරහනං.

සු ඉබවමනාස ධාතුසා නාසසවචසස ලොපො හොනති වා, සකාරහනව

ජසුසු, නාසති

වාහි කිමසං? ජානාහි.

“නාසස ලොපො සකාරහනං” කිමසමිදං, සු ඉබවකසමා නාපාවචසස ලොපො හොනති, සකාරහනව ආජ්ජනෙ විකපෙහ නාති සුපනසමං. තිපදමිදං. වාග්‍යහණමිහානුවහනතෙ සුගහන සඵව, අසො: සුචිසුදෙසව විහගහො ව.

ජසුසුති හෙඵා වුහනමිව. නාසතිති සු අවබොධතෙතිමසස ලබධාතුසසුදිය වුහනතයෙන වහනමානපරසසපදපඵමපුරි

සෙකවචනනීවිභතනී. කඛා “සථා කතතර් වෙ” තී වතනමානෙ
“කිසාදිනො නා” තී නාපපච්චයං කඛා “ජරමඤ්ඤං ජීරජ්ජාමිසං
වා; එසාසං සුනො ඉයාසු” තී වතනමානෙ ඉමිනා නාපපච්ච
යසං සකාන්ඤ්ඤං කඛා “සුසං ජ්ජනනා” තී ඛාතුසං නාදෙසෙ
කතෙ රූපං.

ක්ඛාතීනී වාග්ගහණඵලං, තස්ථ විධි වාග්ගහණෙන නාපපච්ච
යසං ලොපසකාරකතානාවොච “සුසං ජ්ජනනා” තී ඛාතුසං
ඤ්ඤංකරණං විසෙසො

512 ලොපවෙනමකාරණ

අකාරපච්චයො ලොපමාපස්සෙන එතනව හොති වා
වරෙස්ථි—වදෙච්චි, වජ්ජාමි—වදුමි

“ලොපවෙනමකාරණ” කිමස්ථිදං, අකාරපච්චයො එතන
මාපස්සෙන ලොපච්ච විකප්පෙනාති සුපනස්ථං වතුපදමිදං
වාග්ගහණමිතානුචතතෙන, එභි පන කිමාපි අකාරෙති අවිසෙ
සෙනා වුත්තං, තථාපාකාරපච්චයොවිධි ගතීතොති දඨඛිං,
එවං හි සති පයොගසීඤ්ඤනතො, පයොගසීඤ්ඤා සුභෙත්තාපදෙ
සතො ව, තෙකාන අකාරපච්චයොති අඤ්ඤා ව විගහතො ව
සුචිඤ්ඤාදෙසෙච වග්ගහණං දුතීයස්ථිපච්චිණ්ඩනස්ථි.

වජ්ජෙථිති වදු විගතනීයං වාචාසමිතිමිසං ලඛ්ඛාතුසංඝාසුදිසං
වුත්තනසෙන වතනමානපරසපදුතනවජ්ජරිසෙකවචනනීවිභතනී.
කඛා “සථා කතතර් වෙ” තී වතනමානෙ ‘තුචාදිනො අ’ ඉත්තා
පච්චයං කඛා “හවිපරිසමො ලො වා” තී වතනමානෙ “වදුසං
වජ්ජ” නති ඛාතුසං වජ්ජඤ්ඤං කඛා “ජරමඤ්ඤං ජීරජ්ජාමිසං
වා” තී වතනමානෙ ඉමිනා අපච්චයසං එතනං. කඛා සරලොප
පකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං වදෙමිති එස්ථ වජ්ජඤ්ඤානාවොච
විසෙසො වජ්ජෙථිති එස්ථ අපච්චයසං ලොපො ව “අකාරෙ
දිසං හිමිමෙසු” තී වජ්ජඤ්ඤානාසං දිසො ව විසෙසො

වදුමිති වාග්ගහණඵලං, තස්ථ විධි වාග්ගහණෙන එතනලොපා
නාවොච විසෙසො

513 උත්තමොකාරණ

ඛකාරපච්චයො උත්තමාපස්සෙන වා
කුරුතෙ—කරෙති

ඛකාරෙති කිමස්ථං? ඛොති

“උත්තමොකාරණ” කිමස්ථිදං, ඛකාරපච්චයො උත්තමා
පස්සෙන විකප්පෙනාති සුපනස්ථං මිපදමිදං වාග්ගහණමිතානු
චතතෙන, අඤ්ඤා ව විගහතො ව සුචිඤ්ඤාදෙසෙච.

කුරුතෙති කර කරණෙතිමසං ලඛ්ඛාතුසංඝාසුදිසං වුත්තන
සෙන වතනමානතතොපදපඨවජ්ජරිසෙකවචනනීවිභතනී. කඛා
“සථා කතතර් වෙ” තී වතනමානෙ “නනාදිනො ඛසිඤ්ඤ” තී
ඛසංඛිං කඛා “ජරමඤ්ඤං ජීරජ්ජාමිසං වා” තී වතනමානෙ

ඉමිනා ඔකාරසුභ්‍රතා කඩා "ජරමරුතං ජීරජීසෙමිසක වා" තී වතනමානෙ ඉදමෙවාවිකිවෙ "කරසසකාරෙ වෙ" තී බාදාගත සකාරසුභ්‍රතා. කඩා නෙතබෙබි තීනෙ රූපං. කරෙතීති වාග්‍යගණිඵලා, තස් ව වතනමානපරසසපදපඵමසුර්සෙකවවන තීවිභතතිකරණව වාග්‍යගණිභ්‍රතනාභාවො ව විසෙසො

සොතීති කිච්චුභරණං, තසස පන හු සතොසමිතිමසස ලව බාදාසකාදියස වුතනතසෙන වතනමානපරසසපදපඵමසුර්සෙක වවනතිවිභතති. කඩා "සථා කතතරි වෙ" තී වතනමානෙ "භුවා දිනො අ" ඉතොපවවසං. කඩා වුතනතසෙන "ලොපං වෙතනම කාරෙ" තී අකාරපවවසස ලොපං කඩා "අසංසොගතනසස වුචි කාරිතෙ" තී වතනමානෙ "අකොදුසු වෙ" තී වුචිං කඩා ඔපවව සාභාවා ඉමිතා උතනමකඩා නෙතබෙබි තීනෙ රූපං.

514 කරසසකාරෙ ව

කර ඉබෙවතසස බාදාසස අකාරෙ ව උතනමානපරසස වා
කුරුතෙ, කරෙතී - කුබ්බතී* - කපිතී.

කරසසතී තිමසං? සරතී, මරතී

"කරසසකාරෙ ව" තීමසමිදං, කර ඉබෙවතසස බාදාසස අකාරෙ ව උතනමානපරසස විකපෙතනාති කුපනසං. තීපදමිදං. වාග්‍යගණව උතනග්‍යගණව වතනතෙ, අසො සුචිකොදුසෙව. වග්‍යගණවුතනාග්‍යගණවුකබිතීතසං, තස් පසොජතං හෙඨා වුතනවෙව

කුරුතෙතනදීති උදගරණිති, තස් ව කුරුතෙතී හෙඨා වුතනවෙව කරෙතීති වාග්‍යගණිඵලා, තව්‍යි හෙඨා වුතනවෙව. කුබ්බතීති කර කරණෙතිමසස ලවබාදාසකාදියස වුතන තසෙන උතනමානපරසසපදපඵමසුර්සෙබ්‍රවවනඅකතිවිභතති. කඩා "සථා කතතරි වෙ" තී වතනමානෙ "තතාදිනො ඔපික" තී ඔපවවස. කඩා වුතනතසෙන "උතනමොකාරෙ" තී ඔපවව සසුතත. කඩා "ජරමරුතං ජීරජීසෙමිසක වා, උතනමොකාරෙ" තී වතනමානෙ ඉවිතා බාදාගතසස අකාරසුභ්‍රතා. කඩා "කිච් බාදා - පෙ - ලොපංගමා වෙ" තී බාදාගතසස රකාරසස ලොපං කඩා "සර සරෙ ලොපං. කිවාසවණ්ණං ඉතෙත" තී වතන මාන "විමොදුදකතාත" තී උකාරසස විකාරං. කඩා "සරවෙ භාවො ඨානෙ" තී විකාරසස වෙභාවං. කඩා "දෙ බස වෙ" තී ඵස වග්‍යගණෙත විකාරවසස බකාරවසං කඩා තෙතබෙබි තීනෙ රූපං. කපිතීති වාග්‍යගණිඵලා, තසස පන තසෙව බාදාසස වුතනතසෙන වතනමානපරසසපදපඵමසුර්සෙකවවනති විභතති. කඩා "තතාදිනො ඔපික" තී පිරපවවස. කඩා තෙඨා වුතනතසෙන බාදාගතසස රකාරසස ලොපෙ කතෙ රූපං.

* දබ්බං-දබ්බති පිපල

සරසි මරනිති කිවුදහරණි, තනිව සරසිති සර ගතිවිනාස
විනිමසස ලබබාතුසඤ්ඤාදිය පුනානසෙන විනාමානපරසපද
පඨමපුරිසෙකවචනනිවිභනති. කනි: "භවදිමො අ" ඉතාපච්ච
සං කනි: ධරසාභාවා ඉවිතා උනාමකනි: තෙනබෙබ භිතෙ
රූපං. මරනිති මර පාණවාගෙතිමස රූපං. *

515 ඔ අව සරෙ.

මකාරසස බාචනාසස සරෙ සරෙ අවාදෙසා භොති.

වචනි, භවනි.

සරෙති නිමසං? භොති.

මනි නිමසං? ජසති.

"ඔ අව සරෙ" කිමසමිදං, මකාරසස බාචනාසස සරෙ පරෙ අ
වාදෙසා ගොතිති ඤ්ඤාපනසං. භිපදමිදං. අසො පුච්චෙඤ්ඤාසෙව.
ඵස ව මනි කිවාපනිසමෙකා වුනා, නඵපි බාචනිකාරනා
බාචනොව ගෙභනබො, ඵවං. භි සති පසොගපිච්චකතො,
පසොගපිච්චස පුනොපදෙසතො ව; තෙනාහ බාචනාසෙසති.

වචනිති වු වචනෙතිමස ලබබාතුසඤ්ඤාදිය පුනානසෙන
විනාමානපරසපදපඨමපුරිසෙකවචනනිවිභනති. කනි: "සඵ
'කනාරි වෙ" ති විනාමානෙ "භවදිමො අ" ඉතාපච්චසං කනි:
'අසංගොගනාස වුපි කාරිතෙ"ති විනාමානෙ "අඤ්ඤාපු වා"ති
බාචනාස වුපි: කනි: ඉවිතොකාරසස අවාදෙසං. කනි: තෙ
තබෙබ භිතෙ රූපං. ගවනිති භු සනාතංගිතිමස රූපං.

කිවුදහරණි පුච්චෙඤ්ඤාසෙව.

516. ඵ අස.

ඵකාරසස බාචනාසස සරෙ සරෙ අවාදෙසා භොති

භසති ජසති.

සරෙති නිමසං? භොති

"ඵ අස" කිමසමිදං, ඵකාරසස බාචනාසස සරෙ පරෙ අසා
දෙසා ගොතිති ඤ්ඤාපනසං. විපදමිදං. සරෙග්ගාසණිකාපු
වනතො, අසො පුච්චෙඤ්ඤාසෙව.

තසනිති භි තසෙ භි පාපුණිති විනාමානපරසස වුනා
නසෙන විනාමානපරසපදපඨමපුරිසෙකවචනනිවිභනති. කනි:
වුනානසෙන අසච්චසං. කනි: වුච්ච කනි: අනාගරසුග්ගාපිපි
කිව්චිතා ඵකාරසස අවාදෙසං. කනි: තෙනබෙබ භිතෙ රූපං.
ජසනිති ජ ජසනිතිමස රූපං.

517. භො අවාසා කාරිභො

භො ධරි ඉච්චභො අවභොදෙස පාඤ්ඤාති කාරිභො

ලාචනි, භාසෙති.

භොච්චිභාභො අසඤ්ඤාපිපි ඵකාරසස අවාදෙසා භොති

භාසති, භාසති

“නෙ ආවාසා කාරිතො.” කිමසම්ඥං, හෙ ඔඵ ඉච්චනෙ ආව ආසාදෙසෙ පාසුණන්ති කාරිතෙති ඤපනස්ථං. තිපදම්ඥං. ඔඵගහ ගණ්ඨිතානුචරතානො, අස්ථො ච විගහගො ච සුච්ඤ්ඤායෙකච.

ලාචෙතිති ලුචෙඡ්ඤනෙතිමස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස ‘සොකොචි ලුභ්භි, තමඤ්ඤාපයොජයති’ තාස්ථො “ධාතුති = ටෙ = හෙති යෙ” ති චෝප්පච්චයං. කඤ්ඤා කාරිතසංඤ්ඤාච කඤ්ඤා “කාරිතාතං චෝප්පච්චයං” නති චෝප්පච්චයං. කඤ්ඤා “අසංගොගනනස්ස වුචි කාරි තො” ති වුචිං. කඤ්ඤා අනනතරසුභතචයමචිකිච්චිමිනා ඔකාරස්සා වාදෙසං. කඤ්ඤා නෙතබ්බං. නෙති “ධාතුප්පච්චයෙති විගහතිසො” ති විගහනුප්පනතිච්චි කතෙ රූපං. නායෙතිති ඵී නයෙතිමස්ස රූපං.

ගාසති ගාසනතිති ගෙ සද්දෙතිමස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස වුභත නයෙන චතතමානපරස්සපදපඵමිපුරිසෙකච්චනචිභුච්චනතිඅනති විගහතිසො. කඤ්ඤා “යථා කතතරි චෙ” ති චතතමානෙ “භුචාදි තො අ” ඉතාප්පච්චයං. කඤ්ඤා ‘නෙ ආවාසා’ති යොගචිභාගෙන ධානුනතස්ස ආසාදෙසෙ කතෙ නෙතබ්බෙ තිතෙ රූපාති.

යොගචිභාගා ඉඵප්පඵච්චයෙච ගොති, තෙන භවතිතඤ්ඤා අසුභතා භාගෙන සු න ගොති; යොගචිභාගො නාම සුභතචෙධා කරණං.

518. ඉකාරගමො අසබ්බධාතුකමහි.

සබ්බසම්. අසබ්බධාතුකමහි ඉකාරගමො උපාති.

ගමිස්සති, කමිස්සති, ලහිස්සති, පමිස්සති

අසබ්බධාතුකමහිති කිමසම්. ගමිස්සති, කමිස්සති, ලහිස්සති, පමිස්සති.

“ඉකාරගමො අසබ්බධාතුකමහි” කිමසම්ඥං, ඉකාරගමො ගොති අසබ්බධාතුකමහිති ඤපනස්ථං. විපදම්ඥං. අස්ථො ච විගහගො ච සුච්ඤ්ඤායෙකච.

ගමිස්සතිති ගමුගතිමිතිමස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස වුභතනසෙන ගමිස්සනතිපරස්සපදපඵමිපුරිසෙකච්චනභාතිවිගහති. කඤ්ඤා “හිස තතතිසතතමිපමමිචතතමානා සබ්බධාතුක” නති වුභතතතා ‘න සබ්බධාතුකා අසබ්බධාතුකා’ති අසබ්බධාතුකතතමාගමම “ඉකාර ගමො අසබ්බධාතුකමහි” තිමිනා ඉකාරගමෙ කතෙ නෙතබ්බෙ තිතෙ රූපං. කමිස්සතිති කර කරණෙතිමස්ස රූපං. ලහිස්සතිති ලහ ලාභෙතිමස්ස රූපං. පමිස්සතිති පච පාකෙතිමස්ස රූපං.

ගමිස්සතිති කිමුදුගරණති, තස්ථ ච ගමිස්සතිති ගමු ගතිමිතිති මස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස වුභත නයෙන චතතමාන පරස්සපදපඵමි පුරිසෙකච්චනචිභුච්චනති. කඤ්ඤා “යථා කතතරි චෙ” ති චතතමානෙ “භුචාදිතො අ” ඉතාප්පච්චයං. කඤ්ඤා “ගමිස්සනො චෙඡා වා සබ්බාසු” ති ධානුනතස්ස ච්ඡාදෙසෙ කතෙ රූපං. කමිස්සතිති ඵීසථ කර කරණෙතිමස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිස්ස “යථා කතතරි චෙ” ති චතතමානෙ “තතාදිතො ඔසිඤ” ති ඔප්පච්චයකරණමෙච විසෙ සො. ලහතිති ලහ ලාභෙතිමස්ස රූපං. පමිස්සතිති පච පාකෙති මස්ස රූපං. “භුචාදිතො අ” ඉතාප්පච්චයකරණමෙච විසෙසො.

ඡන්දනා” හි ජමාදෙසස “එසාස සුතො ඉයාසු” හි එසාවිභතනිසස සුදෙසස ව චුත්තනනා විනාවිමිනා සිජ්ඛනීති. වනෙකථාහි වච විසතනිසං වාචාසං වච පරිභාසනෙහි විනන මඤ්ඤාතරසස චුත්තනනසෙන වත්තමානපරසසපදමජ්ඣිමිපුරිසබ්භු වචනථවිභතනි. සඤා ධානිනනසසිමිනා නෙඛආදෙසෙ කතෙ රූපං. දකෙකථාහි ජිස සෙකඛණෙතිමසස චුත්තනනසෙන පචමි පරසසපදමජ්ඣිමිපුරිසබ්භුවචනථවිභතනි. කඤා ධානිනනසසි මිනා නෙඛආදෙසං කඤා දකාරෙ ඉකාරසස අකාරදෙසව කඤා නෙතඛෙබ්බි තීතෙ රූපං. දිවජනීති තසෙසව ධාතුසස වත්තමාන පරසසපදපඨමිපුරිසෙකවචනතිවිභතනි. කඤා ධානිනනසසිමිනා වජාදෙසෙ කතෙ රූපං. අගචජීති ගමු ගතිමජීතිමසස චුත්ත නසෙන අජ්ජතනිපරසසපදපඨමිපුරිසෙකවචනජිවිභතනි. කඤා ධානිනනසසිමිනා වජාදෙසං කඤා “අකාරගමො භිසත්තනජ්ජ තනීකාලාතිපතනිසු” හි ධානාදිමගි අකාරගමං කඤා ජවිභතනි සසිමිනා තඛෙපරිතමිකාරං කඤා නෙතඛෙබ්බි තීතෙ රූපං. ඉදමි පජ්ජනනගතිකතනනිදසසනත්ථං. චුත්තං, අඤ්ඤථා “කචාදී = ටෙ = පච්චසෙසු ව, ගමිසසනොතො චෙජා වා සබ්බාසු” හි චුත්ත නනා විනාවිමිනා සිජ්ඛනීති. අගචජ්ජනති එත්ථ බ්භුවචනඋච්චතනි කරණච විපජිතාභාවො ව විසෙසො, අගොසිති සු සත්තාසමිති මසස චුත්තනසෙන අජ්ජතනිපරසසපදපඨමිපුරිසෙකවචනජිවිභ තනි. කඤා තසසිමිනා සසරෙසං* කඤා චුත්තනසෙන ධානාදිමගි අකාරගමං කඤා “අසංයොගනනසස චුචි කාරිතෙ” හි වත්ත මානෙ “අඤ්ඤසු චෙ” හි ධානිනනසස චුචි. කඤා නෙතඛෙබ්බි තීතෙ රූපං. අගෙසුනති එත්ථ බ්භුවචනඋච්චතනි. කඤා තසසි මිනා සුආදෙසකරණච ධානිනනසස එකාරදෙසකරණච විසෙ සො. ඉමිනා නසෙන සත්ථ සසමි. කසිරමානෙ න විරුජ්ඣනී, ත. තත්ථ කාගබ්බං; සං හි ලුකඛණෙනානුපපනනං, තං සබ්බිමිනාව සිජ්ඛනීති.

520. අත්තනොපදාහි, පරසසපදනනං.

අත්තනොපදාහි කචචි පරසසපදනනමාසජ්ජගෙන
 චුච්චනි, ලබ්භනි, පච්චනි, ගච්ඡනි, කජීසනි, සිජ්ඣනි.
 කචචිති කිමත්ථං? කජීසගෙ, ලබ්භගෙ, චුච්චගෙ, සිජ්ඣගෙ.

“අත්තනොපදාහි පරසසපදනනං.” කිමත්ථිදං, අත්තනොපදාහි පරසසපදනනමාපජ්ජනෙත කචචිති සුපනත්ථං. විපදමිදං. කච්චනා ගණමිභානුචත්තනෙ, අභො ව විගහභො ව සුචිඤ්ඤසෙකච.

චුච්චනිතකදීනුදුගරණනි, තත්ථ ව චුච්චනිති වච විසතනිසං වා වාසමිතිමසස ලුඛධාතුසඤ්ඤාදියා චුත්තනසෙන “අත්තනොපදාහි භාවෙ ව කමමනි” හි වත්තමානත්තනොපදපඨමිපුරිසෙකවචන භෙවිභතනි. කඤා “භාවකමමසු යො” හි සපච්චසං කඤා

තමෙවායිකිවිට “තසං චචන්දනසකාරච්ඡාරතනං සධානිතනසං ; ඉච්ඡන්තමො වා” නි වජ්ජනසූතෙ “සුඛබ්බරුපමෙ” නි සප්පට්ඨ සසං සුඛබ්බරුපං කඛා, තෙනධම්, තෙනඛා අනකතරසුභතච්ඡිකි චිච්චිතා අභිච්ඡන්තපදසං පරසංපදමනන කතෙ රුපං. ලබ්බ නිති ලභ ලාභෙතිමසං රුපං. “දෙ ධසං මෙ” නි එසං වඤ්ඤා නෙතමා; අනකතරසුභතන වා ධාච්චිතනසං ඛකාරදෙපකරණ මෙව විසෙසො. පට්ටනිති පච පාඨෙතිමසං රුපං. ඉහගති කච්චි ඤානන්ච්චලාති, තාති සුච්ඡෙඤ්ඤාසංතෙව

521. අකාරභමො භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිසන්තිසු කච්චි අකාරභමො හොති භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිසන්ති ඉච්චෙතාසු විභවතිසු

අභමා, අභමි, අභමිසා.
කච්චිති කිමසං? භමා, භමි, භමිසා

“අකාරභමො භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිසන්තිසු” කිමසංදො, කච්චි අකාරභමො හොති භිසත්තනජ්ජනිකාලාභිසන්තිසුති සුභ තත්තං. විපදච්චිදො. කච්චිඤානන්ච්චිභාසුච්චන්තතෙ, අභමා ච විඤා හො ච සුච්ඡෙඤ්ඤාසංතෙව.

අභමාති භමු ගතිමසිතිමසං චුත්තනසෙත භිසත්තනිවිභවති පරසංපදපඨමපුරිසෙකච්චන්තනච්චිතතත්තං කඛා “කච්චි ධා, භු = ජෙ = ලොපානමා මෙ” නි චන්තමාතෙ ඉච්චිතා ධානිච්චිති අකාරභමො කඛා තෙනධම් නිතෙ රුපං. අභමිති එසං චුත්තනසෙත අච්ච තනිපරසංපදපඨමපුරිසෙකච්චන්තනච්චිතතතිකරණමෙව විසෙසො. අභමිසාති එසංපි කාලාභිසන්තිපරසංපදපඨමපුරිසෙකච්චන්ත සංවිභවතිකරණමෙව විසෙසො. ඉහගති කච්චිඤානන්ච්චලාති, තාති සුච්ඡෙඤ්ඤාසංතෙව.

522. චූච්චො ජ නිමසි.
චූ ඉච්චෙතාස ධාතුසා ජකාරභමො හොති නිමසි විභවතිමසි.
චූච්චිති.

“චූච්චො ජ නිමසි.” කිමසංදො, චූ ඉච්චෙතාස ධාතුසා ජකාර භමො හොති නිමසි විභවතිමසිති සුභතත්තං. විපදච්චිදො. අභමා සුච්ඡෙඤ්ඤාසංතෙව.

චූච්චිති චූ විසත්තිසං චාචාසච්චිතිමසං ලච්චධාතුසඤ්ඤාදිසං චන්ත මාතපරසංපදපඨමපුරිසෙකච්චන්තනච්චිතතත්තං කඛා ඉච්චිතා ධානි තෙන ජකාරභමො කඛා චුත්තනසෙත ධානිතනසං ච චූච්චි. කඛා “ඔ අච්චි සරෙ” නි ඛකාරසං අච්චාදෙසං කඛා තෙනධම් නිතෙ රුපං.

523. ධාතුසංහතා චූච්චොපොභවනසරසං.
ධාතුසං අභතා කච්චි චූච්චොපො හොතිච්චනසරසං.
භවති, පචති, සරති, මරති, වරති.
අභතසරසංසති කිමසං? පාති, පාති, දුති, පාති, වාති.
කච්චිති කිමසං? මච්චිසති, මච්චිසති.

“ධාතුසසනො ලොපොනෙකසරසස” කීමත්මිදං, කවි අනෙකසරසස ධාතුසස අනො ලොපො හොතිති සද්වනන්. වතුසදමිදං කවිග්ගාහණමිභානුවනනෙන, අනො ව විග්ගාහො ව සුච්ඤ්ඤයෙකව

ගව්ච්චිති ගමු භතිමිතිමසස “භුවාදසො ධාතවො” ති ලබධාතු සඤ්ඤදීසස ඉමිනා ධාතුවනසා ලොපං කඩ්ඩා වුනනනසෙන වනනමානපරසසපදපඨමපුරිසෙකවචනතිවිභතති. කඩ්ඩා “ගමිසස නො ලොපො වා සබ්බාසු” ති ධාතුවනසා වච්චාදෙසෙ කතෙ රූපං සරතිති සර ගතිවිනොසමිතිමසස රූපං. මරතිති මර පාණ වාගෙතිමසස රූපං.

පාතිතදිති කිමුද්ගහරණති, තන් ව පාතිති පා පානෙ පා රකම් ණති විනනමඤ්ඤතරසස එකසර්ගතා ඉමිනා ලොපමකඩ්ඩා වුනනනසෙන තිවිභතතිමිති කතෙ රූපං. යාතිති යා ගතිපාපුණ තිමසස රූපං. වාතිති වා ගතිගජ්ඣගෙසුතිමසස රූපං.

මතිසති මමිසතිති කවිග්ගාහණඵලාති, තන් ව මතිසතිති මහ පුජ්ඣමිතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදීසස කවිග්ගාහණතිමිනා ධාතුවනසා ලොපමකඩ්ඩා ‘අනතොපද්ධති භාවෙ ව කමමිති’ ති වනනමානනනොපදපඨමපුරිසෙකවචනනෙවිභතති. කඩ්ඩා “භාව කමමසු යො” ති යප්පවචයං කඩ්ඩා “යමිති ද්ධාමාධාභාපාමහමඵා දිගමි” ති ධාතුවනසාසිකාරදෙසෙ කතෙ රූපං. ඉතරං මඵ විලොචනෙතිමසස රූපං.

524 ඉසුසමානමගොනා චෙජා වා

ඉසුසමු ඉච්චවගොසං ධාතුගමගොනා චෙජා ගොති වා ඉච්චති, නිසච්චති වාති කිමසං? එසති නිසමති

“ඉසුසමානමගොනා චෙජා වා” කීමත්මිදං, ඉසුසමු ඉච්චවගෙ සමගොනා චෙජා ගොති විකප්පනාති සද්වනන්. වතුසද මිදං* අනො ව විග්ගාහො ව සුච්ඤ්ඤයෙකව

ඉච්චතිති ඉසු ඉච්චාකතතිසුතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදීසස වුනන නසෙන වනනමානපරසසපදපඨමපුරිසෙකවචනතිවිභතති. කඩ්ඩා වුනනනසෙන “භුවාදිතො අ” ඉත්තාසාවචයං කඩ්ඩා ඉමිනා ධාතුවනසා වච්චාදෙසං කඩ්ඩා සරලොපපකතිභාවාදිමති කතෙ රූපං නිසච්චතිති තිසුබ්බසස යමු උපරමෙ තාසෙතිමසස රූපං.

එසති නිසමතිති වාග්ගාහණඵලාති, තන් ව එසතිති ඉසු ඉච්චා කතතිසුතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදීසස වුනනනසෙන තිවිභතති. කඩ්ඩා “යඵා කතතරි වෙ ති වනනමානෙ “භුවාදිතො අ” ඉත්තා සාවචයං කඩ්ඩා “අසංසොගනනසස වුච්චි කාරිගෙ” ති වනනමානෙ “අඤ්ඤසු වෙ” ති වුච්චි. කඩ්ඩා නෙතබ්බෙ තිනෙ රූපං. ඉතරං සුච්ඤ්ඤයෙකමෙව

* වතුසදමිදං කවිග්ගාහණමිභානුවනනෙන සි

“ බුඩං සුඛං සුඛං සුඛං සුඛං සුඛං ලොකගතභවිතනමනි,
 වජ්ඣකා පුබ්බමහං වකවාමි සුසාධනං හි කිතසාපං.*
 සාධනමුලං හි පෙසාගමාහු පෙසාගමුලවත්චාපි,
 අඤ්ඤාසාරදමනරො සාසනධරා ව ජිනස්ස මනා †
 අඤ්ඤා දෙසකටිකලො සනමධුරෙහලානි භාජනෙන විනා,
 නරො භයානි සථා පෙසාගමිකලො නථා අරොථා.
 නස්මා සංරකතිණස්මං චුනිවචනස්මස්ස දුලලහස්සාහං,
 වකවාමි සීස්සකතිනං කිතකස්සං සාධනෙන සුතං”

ඉදහි භාවකමකතභවුකරණසාධනසහිතං කිබ්බිධානකප්පමාර
 හනෙතා තස්ස බහුවිසයනතා පුනාතතනො සජ්ජනො පණමං
 දසෙසනෙතා වකඛමානස්ස කිබ්බිධානකප්පස්ස ගුණවිසෙසව
 නිදසනස්ස. බුඩනති ආදිනා ගාථාවතභුකාමො ආහ
 තස්ස බුඩනති වජ්ජනිදෙදසො, සුඤ්ඤකමුඤ්ඤනති අනප්පකඛේන
 දුරවහාහසෙන ව , සෙසං සබ්බං සුච්ඤ්ඤාදයංමෙව

526 බාහුසා කමමාදිමහි ණො

බාහුසා කමමාදිමහි ණස්සවචරො රහානි

කමමං අකාසි කරොති කපිස්සනිති කමමකාරො

ඵචං කුමහකාරො, කාසිකාරො, මාලාකාරො, රථකාරො, රජන
 කාරො, සුමණ්ණකාරො, පහතගාහො, නහනවාරො, ධක්ඤ
 මාරො, ධමමකාරො, ධමමවාරො

“ බාහුසා කමමාදිමහි ණො ’ කිමත්ථිදමුච්චනො, කමමාපපදෙ
 බාහුසා ණප්පවචරො හොතිති සුඤ්ඤනස්ස. බාහුසාති ඵකං පදං,
 කමමාදිමහිති ඵකං, ණොති ඵකනති තිපදමිදං සුතං. ඵත්ථ ව
 බාහුසාති “ භුවාදසො බාතමො” ති ලබ්බිධානසඤ්ඤා බාහුසො
 සඛහණ්ඨාති , හෙ ව පන අත්ථං බාරෙහතිති බාහුසොති වුච්චති,
 කමමමෙව ආදි = කමමාදි, තස්මිං , කමමස්මිං. ආදිමහි සති
 බාහුසා ණප්පවචරො හොතිති අත්ථං

කමමකාරොතඤ්ඤිති උදහරණිති, හෙසු පන කමමකාරොති
 කමමසඤ්ඤපපදස්ස කර කරණ ඉච්චෙනස්ස “ භුවාදසො බාත
 මො” ති ලබ්බිධානසඤ්ඤාදිස්ස “ බාහුසසනො ලොපොභෙක
 සරසෙස” ති ලුතනානුබ්බස්ස කමමං. කරොතිතාත්ථෙ ඉමිතා
 ණප්පවචරං කථා “ කාරිතං විස ණ්ඤාබ්බො” ති කාරිතමිව කථා
 “ කාරිතාතං ණො ලොප” තති ණලොපං කථා “ අසංරොග
 නතස්ස වුච්චි කාරිතෙ” ති බාහුසාදිමහි අකාරස්ස වුච්චි කථා තස්සාප
 තිසමප්පසභෙහ සති “ අසුච්චණ්ඨනවාරො වුච්චි” ති අකාරස්සාකාරං
 කථා “ බාහුසාපවචරෙහතිවජ්ජනමත්ථලලිඛිත” තති වුච්චනතා

* සාධනං ජිනසාපං ම
 † අඤ්ඤා ජිනසාරදමනරො සාසනධර ජිනස්ස මනා කත්ථි

කම්මසරීං ආදිමහි සති ධාතුසා සඤ්ඤාය ගම්මනානාය අප්පච්චයො
 හොති, උපපදනෙත නුකාරගමො ච හොතිති අසො. එත්ච
 සඤ්ඤායති අසො එතායාති සඤ්ඤා, නෙසු වෙසු දබ්බසු ආරේ
 පිතවොහාරසෙසනාං අධිච්චනං, තස්ස සඤ්ඤායං, “කම්මකරණ
 නිමිත්තජෙත්සු සත්තමි” තාසිතිච්ච “කාලතාවෙසු වා” ති සත්තමි,
 අසද්දනුසඤ්ඤාහි සිවිහතති. කඤ්ඤා “සෙසතො ලොපං ගසීපි” ති
 තස්ස ලොපං කඤ්ඤා එචං චුත්තනති දභ්බං, අ ච නු වාති වඤ්ඤා
 සං කඤ්ඤා චුත්තනතිපි දභ්බං. එත්ච ධාතුසා අප්පච්චයොති
 චිත්ථා කිමාපි නුකාරගමස්ස ධානනිසමමකනං, තථාපි තස්මිං රූප
 සුත්තභාවෙන හොතිති දභ්බං, රූපනිපථාදනත්ථං ඡි ලකඛණෙප
 දෙසොති, තෙනාහ නාමමහි ච නුකාරගමො හොතිති, එත්ච
 නුකාරගමස්ස උකාරෙන නිදද්දසො “නු නිග්ගහිතං පදනෙත” ති
 එත්ච සඛගහණත්ථං, තත්ච ච නුති චචනං ‘නිනනපටධරේ’ ති
 ආදිසු “භිද්දිතො ඉනනානනජනා වා” ති සමතුතානං ඉනනඅනන
 ප්පච්චයානං නිකාරස්ස විචජ්ජනත්ථං.

අරීඤ්ඤාතකදීති උද්භරණති, තත්ච අරීඤ්ඤාති අරීඤ්ඤප
 පදස්ස දමු දමනෙ ඉමෙචතස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදීස්ස අරීඤ්ඤති
 තාසෙඨි අනන්තරසුත්තමධිකිච්චිමිනා අප්පච්චයං කඤ්ඤා අරීඤ්ඤ
 නෙත ච නුකාරගමං කඤ්ඤා “නු නිග්ගහිතං පදනෙත” ති තස්ස
 නිග්ගහිතං කඤ්ඤා “අං බ්‍යජ්ජනෙ නිග්ගහිතං.” තාසිතිච්ච “චග්ග
 නතං වා චග්ගෙ” ති චග්ගනතච කඤ්ඤා අරීඤ්ඤමසද්දතො ගෙභී
 චුත්තනසෙසන නාමමිච්ච කඤ්ඤා සාද්දප්පනාදිමහි කතෙ රූපං
 වෙසසනතරෙතිදමපන වෙසසසද්දප්පදස්ස කර තරණනිමස්ස
 ලබ්බාතුසඤ්ඤාදීස්ස අප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං තණ්හං
 කරෙතිදමපන තණ්හාසද්දප්පදස්ස කර කරණනිමස්ස ලබ්බාතු
 සඤ්ඤාදීස්ස තණ්හං කරෙතිතාසෙඨි චුත්තනසෙසන අප්පච්චයා
 දිමහි කතෙ රූපං මෙධඛකරෙතිදමපන මෙධාසද්දප්පදස්ස කර
 කරණනිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදීස්ස මෙධඛකරෙතිතාසෙඨි චුත්ත
 නසෙසන අප්පච්චයාදිං කඤ්ඤා මෙධාසඤ්ඤා ආකාරස්ස “කිවාදිමජ්ජ
 තතරනං දීඤ්ඤාප්පච්චයෙසු වා” ති රසෙස කතෙ රූපං සර
 ණඛකරෙතිදමපන සරණසද්දප්පදස්ස තසෙසච ධාතුස්ස සරණ
 ඛකරෙතිතාසෙඨි අප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං දීපඛකරෙති
 දමපන දීපසද්දප්පදස්ස තසෙසච ධාතුස්ස දීපං කරෙතිතාසෙඨි
 අප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං.

528 පුරෙ දද ච ඉං

පුරසද්ද ආදිමහි දද ඉමෙචගාස ධාතුසා අප්පච්චයො හොති,
 පුරසද්දස්ස අකාරස්ස ච ඉං හොති
 පුරෙ දනං අද්ධති* පුරිසද්ද (ඉද්ධන්ජා)
 “පුරෙ දද ච ඉං.” කිමත්ථිදමුච්චතෙ, පුරසද්දප්පදෙ දද

ඉවෙවතාය ධාතුයා අපච්චයො හොති, පුරසඥො අකාරස්ස ඉං ච භොතිති සුපනස්ථං පුරෙති එකං පදං, දදුති එකං පදං, ච ඉති එකං ඉං ඉති එකනති වතුපදමිදං සුභතං. ධාතුගහණස්ස ච ආදිගහණස්ස ච අග්ගහණස්ස වාසුවනනනනො පුරසඥො ආදිවති සති දද ඉවෙවතාය ධාතුයා අපච්චයො හොති, පුරසඥො අකාරස්ස ඉං ච භොතිති අපේඨා වගහණං දුතියස්චිච්චිනි නස්ථං එඨ ච ඉං ඉති කිචාපි අතියමෙඨා චුභතං, තථාපි ආඥ සො ඉත්ථවගනනවබ්බං, එවං හි සති රූපස්ස සිඤ්ඤිතනො ච තදස්ථව සුභතාරමහකරණනො.

පුරිසදෙව් උදහරණං, තස්ස පන පුරසඥපපදස්ස දද දුමන ඉවෙවතස්ස ලබධාතුසඤ්ඤදිස්ස “ණදසො හෙකාලිකා” ති චුභතනනා අතිතකාලාපෙතධං කඨා පුරෙ දුතං අදුසිතාපේ අනතතරපුභතාවමධිකිච්චිච්චිතා අපච්චයං කඨා පුරසඥො අකාරස්ස ඉං ච කඨා චුභතනසෙන නිගහනිතස්ස වගහනං කඨා නාමමිච්ච කඨා සඤ්ඤපනනාදිවති කතෙ රූපං.

529 සබ්බතො ඤචුචාචි වා

සබ්බතො ධාතුතො කමමාදිමහි වා අකමමාදිමහි වා අකාරණ චුතුභවී ඉවෙවතෙ පච්චසා භොතති

නං කරෙතිති නකකරෙති තිනං කරෙතිති තිනකරෙති, විභෙති ඵලතන නසම්ච වා ටිනසො, නිසාස නං වසතිති නිසෙසො, අතථ භවති භවිස්සතිති භවො

ඤචුමහි — රථං කරෙතිති රථකාරොනා අගනං දදුතිති අගනදසරොනා, විභෙති සරොනති විනාසරොනා, කරෙතිති කාරොනා, දදුතිති දසරොනා, භෙතිති භාසරොනා

තුමහි — නං කරෙතිති නකකතනා, (නස්ස කතනා වා = නකකතනා) භොජනං දදුතිති භොජනදනා, (භොජනස්ස දනා වා = භොජනදනා) කරෙතිති කතනා, සරතිති සරිතා

ආවිමහි — භසං සස්සතිති භසදස්සාචි ඉවෙවමමාදි

“සබ්බතො ඤචුචාචි වා” කිමස්මිදං, සබ්බධාතුතො කමමාදිමහි වා අකමමාදිමහි අකාරණචුතුභවී ඉවෙවතෙ පච්චසා හො තතිති සුපනස්ථං තිපදමිදං. ධාතුගහණස්ස ච කමාදිගහණස්ස ච අගහණස්ස වාසුවනනනනො වාගහණණෙන කමමාදිමහිතිමස්ස විකප්පනනො ච සබ්බධාතුතො කමමාදිමහි වා අකමමාදිමහි වා අකාරණචුතුභවී ඉවෙවතෙ පච්චසා භොතතිති අපේඨා

තසකරෙතදිති උදහරණති, තස්ථ ච තසකරෙති තසඥප පදස්ස කර කරණෙතිමස්ස ලබධාතුසඤ්ඤදිස්ස තං කරෙතිතෙ පේ “ධාතුයා කමමාදිමහි භෙණ, සඤ්ඤයට්ඨු” තෙවිකිච්චිතා අපච්චයං කඨා නාමමිච්ච කඨා සඤ්ඤපනනාදි. කඨා “පරච්ච භාවො ථාතෙ” ති කකාරස්ස චෙභාවෙ කතෙ රූපං. නිතකරෙති

එන්‍යාපි වෙතාවං ධිපෙතවා එසෙව නයො, විනයොතිදමපන විපුබ්බසස නි නයෙ නි පාපුණේති විනනමඤ්ඤතරසස ලබ්බාතු සංඤ්ඤදීසස විනෙති එන්‍යාති අධිකරණකාරකෙවා : විනෙති එතෙ නාති කරණකාරකෙ වා ඉමිනා අප්‍රච්චයං කරිනි “අසංයො ගන්තසස වුඛි කාරිතෙ” ති වග්‍ගමානෙ “අඤ්ඤසු වා” ති වුඛි කචා තසසාප්‍රතිසමපසබෙත සති “අසුචණ්ණනං වායෙ වුඛි” ති වුග්‍ගතනා ඉකාරසස එකාරවුඛි කචා “ඔ අවසරෙ” තාසි කිට්ඨ “එ අයා” ති අයාදෙසං කචා නාමමිච කචා විනසසඤ්ඤො සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිමහි කතෙ රූපං. නියසයොතිදමපන නිපුබ්බසස සි සෙවායමිචෙවතසස ලබ්බාතුසංඤ්ඤදීසස නියසසන්තනාසෙච්ච වුග්‍ගත නයෙන අප්‍රච්චයං කචා වුඛිසදෙසෙ ව සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිම කරුං “පරමෙභාමො ධානෙ” ති සකාරසස වෙභාමෙ කතෙ රූපං. රථකාරකොතිදමපන රථසංඝපපදසස කර කරණේතිමසස ලබ්බ ධාතුසංඤ්ඤදීසස රථං කතෙතිතාසෙච්ච ඉමිනා ණවුප්‍රච්චයං කචා “කාරිතං විස ණඤ්ඤමඤ්ඤා” ති කාරිතමිච කචා “කාරිතානං ඤේ ලොප” නති ණලොපං කචා “අසංයොගන්තසස වුඛි කාරිතෙ” ති කකාරෙ අකාරසස වුඛි කචා “අනකා සුභවුත” නති ණවුච්චො අකාදෙසං කචා සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිමහි කතෙ රූපං. අනනදයකොති දමපන අනනසංඝපපදසස දු දුතෙ ඉචෙවතසස ලබ්බාතුසංඤ්ඤ දීසස අනනං දදුතිතාසෙච්ච වුග්‍ගතනසෙච්ච ණවුප්‍රච්චයං කචා ණලොපමිච වුඛිච කචා “ණවුච්ච රන්ඤ්ඤ ඤේ භාවකරණේසු” තාසි කිට්ඨ “අකාරනනානමාසො” ති ධාචනතසස අයාදෙසං කචා අකාදෙසම කචා සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිමහි කතෙ රූපං. විනායකොති දමපන විනයොති එන්‍ය වුග්‍ගතනා විනනමඤ්ඤතරසස සංගො විනෙතිතාසෙච්ච ඉමිනා ණවුප්‍රච්චයං කචා කාරිතමිච කචා ණවුච්චි ලුගො වුග්‍ගතනසෙච්ච වුඛි කචා “ඔ අව සරෙ ; එ අයා” තාසි කිට්ඨ “තෙ ආවායා කාරිතෙ” ති අයාදෙසං කචා අකාදෙස සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිමහි කතෙ රූපං. කාරකොතාදිති නිඤ්ඤ අකමා දිමහි රූපාති, තෙසමුප්‍රප්‍රතනි තෙච්චා වුග්‍ගතනසෙච්ච

තකකතනාතිදමපන තසඤ්ඤපපදසස කර කරණේ ඉචෙවතසස තං කතෙතිතාසෙච්ච ඉමිනා තුප්‍රච්චයං කචා “නමකර්තමනනා නා නිපුග්‍ගතමහි” තාසි කිට්ඨ “කරසස ව තනනා තුසමි” නති ධාචනතසස තකාරං කචා වුග්‍ගතනසෙච්ච නාමමිච කචා සප්‍රප්‍ර තනාදිම කචා “සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිමහි සිසමි. සිලොපො වෙ” ති උකාර සකාරකාරං කචා සිලොපමි කචා කකාරසස ව වෙතාමෙ කතෙ රූපං. දුතාතිදමපන දු දුතෙ ඉචෙවතසස තුප්‍රච්චයන්තසස සඤ්ඤප්‍රප්‍රතනාදිමහි කතෙ රූපං. කතනාදිති අකමාදිමහි රූපාති, තත්ච සරිතාතිදමපන සර විනායමිචෙවතසස ලබ්බාතුසංඤ්ඤ දීසස ඉමිනා තුප්‍රච්චයෙ කතෙ “ඤ්ඤතනාතිසතනමිචමිචතන මාතා සබ්බිධාතුක” නති වුග්‍ගතනා ‘ත සබ්බිධාතුකා අසබ්බිධාතු කා’ ති තුප්‍රච්චයසස අසබ්බිධාතුකතනමාගමම “ඉකාරකමො

අසබ්බිධාතුකවත්" තී ධාතුමතා ඉකාණගමං කඛා චූත්තතසෙන නාමිච්ච කඛා කතතුසඤ්ඤා චූත්තතසෙන සරිතුසඤ්ඤා සංදුප්පත්තාදිමිති සුභෙ රූපං. ගසදසසාවිඤ්චෙන ගසසඤ්ඤාපදසදසා දීපපෙත්තිමෙත්තිමසා ලබ්බිධාතුසඤ්ඤාදීසා ගසා පසසතිතාසෙ ඉමිතා ආවිප්පවිටං කඛා දකාචෙ ඉකාරසා "ලොපම තත්තාකාචෙ" තී වා : "කඛාදිමඤ්ඤාතඛං දීපරසාප්පවිටෙසු වා" තාතිකවිට "ගෙසු චූචිලොපාගමිතිකාරවිප්පිතාදෙසා වෙ" තී වා : "කච්චිධාතුමගතීත්තවිටයාතං දීපවිප්පිතාදෙසලොපාගමා වෙ" තී වා : "පච්චිසාදතිනා නිපාතනා සිත්ඛනනී" තී වා අකාරං කඛා "පරවෙතාමො ධාතෙ" තී සකාරසා වෙතාවං කඛා ගසදසාවිසඤ්ඤො චූත්තතසෙන සිවිගතනීං කඛා "සෙසතො ලොපාගමිති" තී සිමිති ලුභො රූපං. චූත්තසමාදීපඤ්ඤා දීපකරදිවා කරතාකරපතාකරදීපකරසසකරවෙතාවරකාමිච්චදීපි සබ්ගඤ්ඤාති.

530. විසරුජපදදිගො ණ.

විසරුජපද ඉච්චමමාදීති ධාතුනි ණප්පවිටසා ගොති

සට්ඨනීති සච්චරසා, රුජනීති ච්චරගො, උප්පජනීති උප්පාදෙ, චූචනීති ච්චරසා, උචනීති ච්චරගො, භවනීති භාවො, අසනීති අසො, සමමා චූචනීති සමමාච්චො, විහරනීති විහාරො

"විසරුජපදදිගො ණ." කිමිත්ථිදිං, විසරුජපද ඉච්චමමාදීති ණප්පවිටසා ගොතිති සුදුසුතනිං. විච්චදි. විසරුජපද ඉච්චමමාදීති ණප්පවිටසා ගොතිති අසනී. විසො ච රුජෙ ච පදෙ ච — විසරුජපද, විසරුජපද ආදෙසො සසා ධාතුගණසා — සො විසරුජපදදී, චූචනීති ච්චරගො චූචනීති; තතො "චූචනීති ච්චරගො නිමමාණධාතොලොපදීපාසොගමිතතාරවපසොගප්පවිටෙවගෙතුමිවිතාප්පමාණචූචනීතිගොගමිතිගොණච්චවිච්චපසඤ්ඤාච්චරගො, කතතුසු වෙ" තී දීපාසොගෙ පච්චිසා සමපතො "කච්චි ගො පච්චිසෙ" තී නදෙසෙ ගොප්පවිටසා ගොති ඉච්චසා පත "ධාතුකා කච්චාදිමිති මෙ" තී මසාතනතරවිච්චකං අකච්චාදිමිති විසාදිගො ණප්පවිටසා; අච්චඤ්ඤා ඉච්ච ණප්පවිටෙකා තසෙව සබ්ගඤ්ඤා. ගවෙසා

පච්චෙසොඤ්චිච්ච පච්චච්චසා විසරුජපදෙතිමසා ලබ්බිධාතුසඤ්ඤාදීසා පවිසතිතාසෙ ඉමිතා ණප්පවිටසා කඛා "කාරිතං ච්ච ණප්පවිටෙකා" තී කාරිතවිටෙකා, "කාරිතං ච්ච ණප්පවිටෙකා" තී ණප්පවිටෙකා චූචනීති කතො නාමිච්ච කඛා සංසප්පත්තාදිමිති කතො රූපං. ච්චරගොඤ්චිච්ච රුජ ච්චරගොඤ්චිමසා ලබ්බිධාතුසඤ්ඤාදීසා රුජනීතාසෙ ඉමිතා ණප්පවිටසා කඛා චූත්තතසෙන ණලොපාදිමිති කතො "නච්චකරනිට්ඨාතං ච්චරගොති" තාති කිමි "කඛා ච්චක" තී වා : "සච්චක, කතා ණප්පවිටෙකා" තී වා ච්චකරසා ගකාරං කඛා ච්චකරසඤ්ඤා නාමිච්ච කඛා සංදුප්පත්තාදිමිති කතො රූපං. ලුභාදෙසදිච්චෙක ලුභාදිමිති පද ගමිතිමිච්චෙක සා ලබ්බිධාතුසඤ්ඤාදීසා ලුභාදිමිතාසෙ ඉමිතා ණප්පවිටසා.

මස්ස ලබ්බාතසඤ්ඤාදීසු ජව්විතො ජවතනති වා අසේඨ අනන්ත රජුතතමුඛිකිච්චමුඛිතා ඡ්ඤාච්චයං කඛා චුත්තතසෙත ඡ්ලොපා දිමුඛි කතෙ ඉරුතොති එත්ථ චුත්තතසෙත ඉධ චකාරස්ස කකාරං කඛා සංදුප්පත්තාදිමුඛි කතෙ රූප චාභොතිදමුඛත චජ්ඣාතිමුඛිච්චතස්ස ලබ්බාතසඤ්ඤාදීසු චජ්ඣො චජ්ඣනති වා අසේඨ චුත්තතසෙත ඡ්ඤාච්චයාදීං කඛා ජකාරස්ස ගකාරං කඛා සංදුප්පත්තාදිමුඛි කතෙ රූපං ධාභොසොභොතිමෙසං සජ්ඣෙව පුජ්ජමග්ගකරඡ්ඤාතමමුඛපු පුජ්ජොතෙති චිත්තං ලභ්බාත සඤ්ඤාදීතං සජ්ජා පුජ්ජනති වා අසේඨ ඉමුඛිතා ඡ්ඤාච්චයං කඛා ඡ්ලොපචුච්චයාරසංදුප්පත්තාදිමුඛි කතෙ සඵඤ්ඤාතො රූපාති භාභොති හජ්ජ ජුඨකකරණෙ හජ්ජ සෙවාසමිති චිත්ත මඤ්ඤාතරස්ස ලබ්බාතසඤ්ඤාදීසු හජ්ජනති අසේඨ ඡ්ඤාච්චයා දිමුඛි කතෙ රූපං ජරිද්ධොති ජරිද්ධං කස්ස අත භස්සකරණෙති මස්ස ලබ්බාතසඤ්ඤාදීසු ජරිද්ධතනති අසේඨ ඡ්ඤාච්චයාදිමුඛි කතෙ රූපං.

532 කපි ම

සබ්බාධාතූති සච්ඤාච්චයො ඉතාති
 සංභවතිති සමුද්ධි චිතසෙත භවතිති මිදු ඵ්ඨා අභිදු
 භුජ්ජත ගමිකිති භුජ්ජො උරෙත ගමිකිති උරෙත ස පුඤ්ඤ
 සමුද්ධිසෙතොතො භුජ්ජි ධිඤ්ඤාති සබ්බො

“කපි ම කුමන්තිදං භාභධාතූති කපිඤ්ඤාච්චයො භොතිති සදුපනත්ථි. චිතදමිදං ‘ධාතූසා කමමාදිමුඛි භෙණ ති ඉමො ධාතූග්ගහඡ්ඤාතභවත්තතො සබ්බධාතූති කපිඤ්ඤාච්චයො භො තිති සදුපනත්ථි. චග්ගහඡ්ඤාත සඵං භාවකාරකෙ භාවෙ චෙ ති අභිසමෙඛා චුත්තතො සබ්බධාතූති ඡ්ඤාච්චයො භොති, එචං කපිඤ්ඤාච්චයො චෙති සමිඤ්ඤාති චචනසිලිභිතා වා චුත්ත නතිචි දභිඛි, තෙතෙච සසොභෙති චචනසිලිභිත්ථි. ත්ථාතොප සභා සෙ ජෙතධාති දසෙසති

සමුද්ධිදමුඛත සංපුඤ්ඤාත භුජ්ජාතාච්චිතිසස ලබ්බාතසඤ්ඤාදීසු සමභවතිතොභෙණ ‘ධාතූසා කමමාදිමුඛි භෙණ තාදිකිච්චිතා කපිඤ්ඤාච්චයං කඛා, කපිඤ්ඤාච්චයො චෙ ති කපිඤ්ඤාච්චයං කඛා චුත්ත තසෙත නාඡ්චිච කඛා සුප්පතති කඛා සෙසො ලොප ගප්පි ති පිච්චි පුත්තෙ රූපං එචං මිදුති උපසංභොච මිසෙසො භුජ්ජොතිදමුඛත භුජ්ජසදුපසදස්ස ගමු ගමිකිතිචිසස ලබ්බාත සඤ්ඤාදීසු භුජ්ජත ගමිකිතොභෙණ ඉමුඛිතා කපිඤ්ඤාච්චයං කඛා, “ධාතූග්ගහඡ්ඤාතො කපිඤ්ඤාති ධාතූග්ගහඡ්ඤාත ලොප කඛා චුත්ත තසෙත කපිඤ්ඤාච්ච කඛා සංදුප්පත්තාදිමුඛි කතෙ රූප සෙඛො තිදමුඛත ස පුඤ්ඤාත ඛුජ්ජ අභුජ්ජොතිසස ඉමුඛිතා කපිඤ්ඤාච්චයං කඛා ධාතූග්ගහඡ්ඤාත ලොපො කපිඤ්ඤාති” ති ධාතූග්ගහඡ්ඤාත ලොපං කඛා චුත්තතසෙත කපිඤ්ඤාච්චයං කඛා සංදුප්පත්තාදිමුඛි කතෙ රූපං.

533 බරුදිගි රමමා

බර ඉවෙවමාදිගි බානුති රමමසවවසො හොති
බරති භොනාගි බමමා, කජිසහො නනති කමම.

“බරදිගි රමමා.” කිමන්මිදං, බර ඉවෙවමාදිගි රමමසවව
සො හොතිති සුපනන්. විපදමිදං. බරෙ ආදි සෙසනො =
බරදසො, හෙති බරදිගි, ආකතිගණ්සං, පමමි වුනනකසාව.
අනෙචා සුචිසොසසෙච

වමමොතිදමපන බර බාරණතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදිසස
බරති නොනාති අනෙ ඉමිනා රමමසවවසං කනා “රමතිරනොනා
රුදි නො” ති රුදිමති ලුනො සසුපසනනාදිමති කනෙ රූපං.
කමමනතිදමපන කර කරණතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදිසස කර්ස
තිනානෙ ඉමිනා රමමසවවසං කනා” රමතිරනොනා රුදි නො” ති
රුදිමති ලුනො සසුපසනනාදිමති ව කනෙ රූපං.

534 නසිලාදිසු භිමාටි ව

සබ්බති බානුති නසිලාදිසු භිමාටි ඉවෙවහො පම
සා හොනති

පිසං පසංසිතුං සිලං සසස සො හොති පිසපසංසි, බුහමං චජි
තුං සිලං සසස සො හොති බුහමමාජි, පසසන පමනතිතුං සිලං
සසස සො හොති පසසනපමනනා, හසං පසසිතුං සිලං සසස සො
හොති හසදසොටි ඉවෙවමාදි

“නසිලාදිසු භිමාටි ව” කිමන්මිදං, නසිලනමමපනසොධු
කාරිවෙවහොනෙචසෙච සබ්බධාතුති භිමාටි ඉවෙවහො පමසා
හොනති සුපනන්. තිපදමිදං නසිලාදිසු අනෙචසු සබ්බධා
තුති භිමාටි ඉවෙවහො පමසා හොනති අනෙචා නංසිලං ආදි
සෙසනො = නසිලාදසො කෙ නෙ? නමමනසොධුකාරිනො,
තෙසු නසිලාදිසු ගමාමානෙසුති සට්ඨිකො වග්ගහණං පටි
සෙ සට්ඨිකෙති

පිසපසංසිතිදමපන පිසපසංසපදසස පසුබ්බසස සංසපසංසනෙ
තිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදිසස පිසං පසංසිතුං සිලං සසසාති වා අනෙච:
පිසපසංසනපිලො. පිසපසංසනමමො. පිසපසංසනෙ සාධුකාරිති
වා අනෙච ඉමිනා භිමාටිවසං කනා “කාරිතං විස ණ්නුචකො” ති
කාරිතට්ඨ කනා “කාරිතාතං ණ්නෙ ලොප” නති ණ්නෙ ලොපං කනා
සංසොනනනො “අසංසොනනසස වුචි කාරිතෙ” ති වුචිමො
කනෙ වුනනකසෙත සුපසනන් කනා “සෙසනො ලොපං ගපි
පි” ති පිංසි ලුංනො රූපං. බුහං වාටිතිදමපන බුහංසදපපදසස
වර වරණතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදිසස බුහං වරිතුං සිලං
සසසාති වා අනෙච බුහංවරණපිලො බුහංවරණමමො බුහංව
රණ සාධුකාරිති වා අනෙච ඉමිනා භිමාටිවසංදිමති කනෙ රූපං.
ඉටපනසංසොනනනා වුචි සොහව. පසසනපමනනාතිදමපන
පසපසංසපදසස පසුබ්බසස වතු වග්ගහණතිමසස ලබධාතු
සඤ්ඤදිසස පසසන පමනතිතුං සිලං සසසාති වා. පසසන පමනන

පිලො පසයන පවනතනධර්මෙ, පසයන පවනතනෙ සඤ්ඤාපිති
 වා අපේ ඉච්ඡා කුසලිඤා කඛා පසයනවනකුසලා චුත්ත
 නිසෙත නාමිවිව කඛා සුසුඤ්ඤාදිමිති කතෙ 'සඤ්ඤාදිතමා
 පිඤ්ඤා පිලොදිපා වෙ' ති උකාරකාකාරනදසං කඛා පිලොපෙ
 ව කතෙ රූපං භසදසාභිතිදවපන භසසඤ්ඤාදස දිස පෙකඛ
 චෙතිවිසස ලබ්ධාකුසලාදිස භසං පසිකා පිලො සසාති වා
 භසදසනපිලො භසදසනධර්මෙ, භසදසනෙ සාධුකාරිති
 වා අපේ ඉච්ඡා ආචිතවිසං කඛා සුසුඤ්ඤාදිමිති කතෙ රූපං
 සමෙස් වරතබ්බං, භා පෙභා චුත්තවෙව

530 සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස රූවාදිති සු

සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස රූවාදිති ව ඛාචිති සුසුඤ්ඤා
 භාති නසම්මාදිසසෙසු

සොසනධර්මො සොසනො, සොසනධර්මො සොසනො එවං
 විසනනො නානංඛි

සොසනො රේසනො, දෙසනො චලනො, කම්පනො එසු
 නො, මඤ්ඤනො විකුසනො රේවනො ජොතනො වධිනො

'සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස රූවාදිති සු' තිවිසසිදා, සඤ්ඤාධර්මෙ
 වලඤ්ඤාධර්මෙ ති රූවාදිති ව නසම්මාදිසසෙසු සුසුඤ්ඤා
 භාතිති සුසුඤ්ඤා විපදිදා සඤ්ඤා ව කුඤ්ඤා ව වලො ව
 විචෙතිවිසස ව = සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස, තෙසං අපේ = සඤ්ඤාධර්ම
 මඤ්ඤා, සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස අපේ සෙසනෙත = සඤ්ඤා
 ඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස, චුඤ්ඤාභෙති ආදිසු විස "සරූපානටෙක
 පෙකඛසති' නති එකස අභිසඤ්ඤා ලොපං කඛා දුධ සඤ්ඤා
 වලඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස චුත්තං, රූවාදි ආදි සෙසනෙත = රූවාදෙස
 සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස ව රූවාදෙස ව = සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස රූ
 වාදෙස, තෙති සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස රූවාදිති, එති ව සඤ්ඤා
 තාම සප අකොසාභිතිවිසස වචනා, සුසු සඤ්ඤා භාස විසසති
 යා වචනං භන් භන්තෙති එවිච්ඡාදෙසා, කුඤ්ඤා තාම කුඤ්ඤා
 නොපෙතිවිසස වචනා රූප රේසනෙ සුසු දෙසෙ කුස නොපෙ
 සුසු අභිතිවිසසි එවිච්ඡාදෙසා, වලඤ්ඤා තාම වල කසනෙතිවිසස
 වචනා, එදි කුඤ්ඤානෙ කුස සවලනෙ සුසු සවලනෙ ආදි
 අනවචනෙ චුත්තනෙ කපි වලනෙති එවිච්ඡාදෙසා, විචෙතිවිසස
 තාම, විසි සුසුඤ්ඤා භස අලඤ්ඤාභෙති එවිච්ඡාදෙසා, රූවාදෙසා
 තාම රූවාදිතිවිසසි එවිච්ඡාදි. කඛා චුත්තං වා කසකාරි ව ජන
 ජෙතනෙ කාස දිතිවිසසි දිස විසසිවිසස දිතිවිසසි ජනිච්ඡාදෙසා,
 තෙත "සඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස රූවාදිති නසම්මාදිසසෙසු සුසුඤ්ඤා
 භාතිති අපේ

සොසනධර්මෙ චෙතිවිසස සුසු සඤ්ඤාධර්මෙ ලබ්ධාකුසලාදිසස
 සොසනධර්මො සොසනධර්මො සොසනෙ සාධුකාරිති අපේ
 අනකාරිසුඤ්ඤාධර්මෙ චෙතිවිසස සුසුඤ්ඤා කඛා "අනංසොසන
 ස චුචි කාරිතෙ' ති වනවිසස "අනංසුඤ්ඤා ව' ති විසස කඛා

“අනකා පුණ්ඩුක” නම් සුප්‍රචලිතයන් අනාදෙස. කවි සහසුප්‍ර
 තනාදීමේ කතෙ රූප. භාසනොතිදමපන භාස විසතතිය. වාචා
 යමිතිමස භාසනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ
 රූප. කොටනොතිදමපන කුඩ කොපෙතිමස කුණිකනසිලො
 තනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ රූප. රෙසනොතිදමපන
 රූප රෙසෙතිමස රෙසනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති
 කතෙ රූප. දෙසනොතිදමපන දුස දෙසනෙතිමස දෙසන
 සිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ රූප. වලනොති
 දමපන වල කමපනෙතිමස වලනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලි
 යාදිමති කතෙ රූප. කමපනොතිදමපන කපි වලනෙතිමස
 කමපනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ “මදු සරෙ;
 පවමදනනරලා වාගමා, කවි ම මාපනෙ” ති වනනමානෙ
 “නිගගතිතවෙ” ති නිගගතිතාගම. කවි, ‘වනනනමා වා වනෙත’
 ති තසස වගගනෙත කතෙ රූප. ඵඤනොතිදමපන ඵදි කිවිවල
 නෙතිමස ඵඤනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ
 රූප. මණිකනොතිදමපන මපි භුසායතිමස මණිකනසිලො
 තනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ රූප. විභුසනොතිදමපන විපු
 බ්බස භුස අලබකාරෙති මස විභුසනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලි
 යාදිමති කතෙ රූප. රෙවනොතිදමපන රෙව දිගතිමතිමස රෙවනසිලො
 තනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති කතෙ රූප. ජෙතනොතිදමපන ජුත
 ජෙතනෙතිමස ජෙතනසිලොතනදිසෙසෙසු සුප්‍රචලියාදිමති
 කතෙ රූප. වඩිනොතිදමපන වඩිති වඩිකෙතිමස රූප.

536 පාරාදිගමිතා රූ

ගුටු ඉවෙවනසමා ධාතුමතා පාරසඤ්ඤිමතා රූපවවරසා
 භොති තසසිලාදිසෙසෙසු

(භවසස පාරං = භවපාරං, භවපාරං ගනතුං සිලං සසස (පුච්චි
 සසස) සො භොති (පුච්චිසො) භවපාරගු,

තසසිලාදිසෙසෙසු තිමසං? පාරං ගරහා

පාරාදිගමිතාති තිමසං? අනුගාමි

“පාරාදිගමිතා රූ” තිමසෙවදං, පාරසඤ්ඤිමතා ගුටු ගතිමති
 තිමසො තසසිලාදිසෙසෙසු රූපවවරසො භොතිති සුප්‍රචලියා.
 විපදවිදං පාරසඤ්ඤා ආදි සසස = සො පාරාදි, පාරාදි ව සො ගම්
 වාති = පාරාදිගම්, තසමා පාරාදිගමිතා පාරාදිගමා ගුටු ඉවෙව
 තමතා තසසිලාදිසෙසෙසු රූපවවරසො භොතිති අනෙතා;

භවපාරගුතිදමපන භවපාරසඤ්ඤසඤ්ඤා ගුටු ගතිමතිමස ලබ
 ධාතුසඤ්ඤාදිසස භවපාරං ගනතුං සිලං සසසාති වා භවපාරං ගමන
 සිලං භවපාරං ගමනධරෙමා, භවපාරං ගමනෙ සාධුකාදිති වා
 අනෙත “තසසිලාදිසු භොතිමි වෙ” තසසසිලාදිසු තරූපවවරසං කවි
 “රචිතිරනෙතා රචිතො” ති රචිමති ලුගන වුනනනෙසෙස සුප්‍රචලි
 යාදිමති කවි “සෙසසො ලොපං ගපිපි” ති පිමති ලුගන රූප.

පාරමිතකොඨිදමපන පාරසංඝපපදසස නසෙසව ධාතුසස පාරං
 ගතොති අනෙඨි සතිපි පාරදිමහි තසසිලාදුඤ්ඤාභාවා ඉමිනා රූප
 වට්ඨමකඤ්ඤා "භාවකමෙමසු ත' ඉතාඤ්ඤිව "මුඛමාදිඤ්ඤ
 කතකරි" හි තප්පවට්ඨං කඤ්ඤා "සාසදිසමො නසස රිඤ්ඤා ව ඉත්
 දිනමනො, කො වි ව, ජනාදිනමා තිමහි වෙ තාඤ්ඤිව "භව
 ඛතභනරමාදිමනො" ති ධාතිනමහි ලුතෙත සංදුප්පතො
 දිමහි කතෙ රූපං අනුභාවිතිදමපන අනුච්චිකසස තසෙසව ධාතුසස
 අනුගමනසිලොතකදිඤ්ඤාසු සතිපි තසසිලාදුඤ්ඤා ආදිමහි පාර
 සද්දුභාවා ඉමිනා රූපවට්ඨමකඤ්ඤා "තසසිලාදිසු ඤ්ඤාභාවි වෙ" ති
 ඤ්ඤාසු භවිතාදිමහි කතෙ රූපං අනුගමනෙදගුතකදිඤ්ඤා 'පාරමි
 මහා රූ' ති වර්තමනෙහි ආදිගුහනමොපාතතො සිසිකානතිති දඬ
 ඛොති ආදිගුහනමො. හි උගතසමාසමො අසමෙත්ති සමාසො,
 පාඨෙ ආදි මෙසනො = පාරදසො, පාරදිති හමි = පාරදිමහි
 තාමා පාරදිමහිමහාති

537 භික්ඛාදිගො ව

භික්ඛි ඉට්ඨමමාදිති ධාතුති රූපවට්ඨමො ගොති තසසිලාදිඤ්ඤ
 ඉට්ඨමසු

භික්ඛිඤ්ඤා සාවගඤ්ඤා භික්ඛු, විජානනඤ්ඤා විඤ්ඤා

"භික්ඛාදිගො ව" සිමසමිදං, භික්ඛි සාවගෙ ඉට්ඨමමාදිති
 ධාතුති තසසිලාදිඤ්ඤාසු රූපවට්ඨමො ගොතිති සුපතකමො
 විපදමිදං. භික්ඛි ආදි මෙස සො = භික්ඛාදි, තසමා භික්ඛාදිගො
 වග්ගහණං රූපවට්ඨමකඤ්ඤාසු, තසම පඨොපතං භෙඤ්ඤා
 මුග්ගමෙව

භික්ඛුතිදමපන භික්ඛි සාවගෙතිමසස ලඛධාතුසසඤ්ඤාදිසස භික්ඛි
 ඤ්ඤාසු "තසසිලාදිසු ඤ්ඤාභාවි ව පාරදිමහිමහා
 රූ' තාඤ්ඤිවිමිතො රූපවට්ඨං කඤ්ඤා "රමිතරනො ඤ්ඤ
 ගො" ති ඤ්ඤාසු ලුතෙත "කච්චාදිමරඤ්ඤාතකකං දිඤ්ඤාසු
 සෙසු වා" ති රසෙස කතෙ රූපං මෙසං සුච්ඤ්ඤාසු මෙව
 විඤ්ඤාසුතිදමපන විඤ්ඤාසු සු අවබෝධනෙතිමසස ලඛධාතුසසඤ්ඤා
 දිසස විජනනසිලොතකදිඤ්ඤාසු මුග්ගතමෙත රූපවට්ඨං කඤ්ඤා
 ඤ්ඤාසු ලුතෙත රූපං

538 භතනදිනං ඤ්ඤාසු

භතනදිනං ධාතුතං අගන ඤ්ඤාසුට්ඨමො ගොති තසසිලා
 දිඤ්ඤාසු

භතනඤ්ඤා ආසාදුගො, කරඤ්ඤා කාරුගො

"භතනදිනං ඤ්ඤාසු" සිමසමිදං, භත සිංසානතිමිතිමෙවට්ඨමා
 දිති ධාතුති තසසිලාදිඤ්ඤාසු ඤ්ඤාසුට්ඨමො ගොතිති සුප
 තකමො විපදමිදං. භතති ආදි මෙසනො = භතනදිගො, භතන
 භතනදිනං, මෙවට්ඨමො ජපි, අඤ්ඤාසු භවිතො, එත් ව
 භතතිති ධාතු. තිදසෙසති, ලුඤ්ඤා හි ධාතුතිඤ්ඤාසු, භතන

වසෙතිකාරනාවසෙන ව. කසිලාදිනාගණිනිනාවුහිනිසංවිතො, අ
සො සුචිකෙසුසෙසව

අනාතුකොතිදම්පන අපුබ්බසස හන හිංසාගතිසුචිමසස ලබ්බාතු
සඤ්ජදිසස ආනතාසිලාතනදිසෙසෙසු “කසිලාදිසු ඤීතිවි
වෙ” ති අතිකිවිමිනා ඤ්ඤකපව්වසං කතා “කාරිතා; විස ඡ්ඤ
බකො” ති කාරිතවිව කතා “කාරිතාතං ඡෙ ලොප” තති ඡ
ලොපං කතා “ඡමි රඤ්ඤස ජෙ පාවකරඡෙසු” තාතිකිවි
“හතසස පාතො” ති පාතාදෙසං කතා සරලොපසකතිනාවාදිවි
සතෙ රූපං කාරුකොතිදම්පන කර කරඡෙතිමසස කරඡපිලො
තනදිසෙසෙසු ඉමිනා ඤ්ඤකපව්වසං කතා වුත්තනසෙන ඡලොපා
දිමි කතෙ “අසංසොගනකසස වුමි කාරිතෙ” ති වුමාදිමි කතෙ
රූපං.

539 නු නිගාහිතං පදරතන

පදරතන නුකාරාගමො නිගාහිතමාසස්සරත.

අපිං දමෙතිති අපිඤ්ජමො (රාජා), වෙසසනනරො, සසබ්බරො

“නු නිගාහිතං පදරතන” කිමිසිදිදං, පදරතන නුකාරාගමො
නිගාහිතමාසස්සරතෙති ඤ්ඤපතනං. ධිපදම්දං. අසො සුචිකෙසු
සෙසව. පදසස අතො = පදරතනා, තසිං පදරතන
අපිඤ්ජමොතනදිති උදහරණි, තාති සුචිකෙසුසෙසව.

540. සංභවකඤ්ඤා වා රෙ ටසා

සංපුබ්බාස හන ඉට්ඨමනාස ඛාතුසා අඤ්ඤා වා ඛාතුසා රස
ව්වසො හොති, හනසස ටසා ව ටහාති

සට්ඨං කවිමං සමුපගමිතිති සරඤ්ඤා, සමනගරතා හභරස
ඛාතිර වණිතිති සට්ඨා, අනාං කභෙතිති අනගරතා
සට්ඨි කිමසිං? උපහනනං, උපසාරතා*

“සංභවකඤ්ඤා වා රෙ ටසා.” කිමිසිදිදං, සංපුබ්බාස හන
ඉට්ඨමනාස ඛාතුසා අඤ්ඤා වා ඛාතුසා රසව්වසො හොති,
හනසස හො අදෙසො ව හොතිති ඤ්ඤපතනං. පවපදිදං.
අසො සුචිකෙසුසෙසව. එසි ව සොති කිමාපි අතිසට්ඨසෙන
වුත්තං, තථාපි හන්කාරසස සොති දඨබ්බං, එවං හි සති සසොග
පිකිමකමො සසොගපිවිසා සුතොපදෙසෙතො ව.

සමෙතොතිදම්පන සංපුබ්බසස හන හිංසාගතිසුචිමසස ලබ්බාතු
සඤ්ජදිසස සට්ඨං කවිමං සමුපගමිතිතියෙසෙ ඉට්ඨො රස
ව්වසං කතා හනසස පාදෙසව කතා “රච්චිරභනා රදි තො” ති
රදිපති ලුගත සංඤ්ඤාතනාදිමි කතෙ රූපං. පට්ඨාතිදම්පන
පට්ඨමාසස ඛඤ්ඤ අවදරඡෙතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ජදිසස සම
නගතො හභරසස ඛාතිර ඛඡතිතියෙසෙ ඉට්ඨො රසව්වසං
කතා වුත්තනසෙන රදිමි ලුගත සංඤ්ඤාතනාදිමි ව කතෙ
රූපං. අනාතුකොතිදම්පන අනාසඤ්ඤපදසස කර කරඡෙති

* - විකි සට්ඨං. අඤ්ඤාමෙ” රදි දිසති † ටසෙසි, ට

මසය ලබ්‍යාදාසඤ්ඤාදිය ස අනා කණ්ඨිනානේ ඉමිකා රජා
විධාදිවිසි කතෙ රූපං

උපසානොති කිවුදුභරණං, නසය පන උපපුඛියස හන හිංසා
ගතිපුඛිවිසස සතිපි හනසමිං අසංපුඛිනකා ඉමිකා රජාදිවසම
කතා උපහනනනානේ “විසරුපදදිනො ණ” ඉතාඛිතිවම
“භාවෙ වෙ” හි නිසාවිධං කතා “කාරිතංවිස ණ්ඤාඛිකො” හි
කාරිතමිව කතා “කාරිතානං නේ ලොප” නති ණ්ලොපාදිවිසි
කතෙ රූපං නවිඤ්ඤාදාති වුත්තනතාව හවිතඛිඛිනර් නහවි
තඛිඛි, තෙන පිඛෙ සතිපි සංහනනානරවෙනා හිසමාස හොති,
හන ඉච්චිතසො සවෙ රජාවිවෙසො හොති, සංපුඛිසමාවෙති
තෙන වුත්තං, පවිසි කිමිනිං? උපහනනං උපසානොති

541. රච්චිරභොගා ගදි නො

රච්චි පව්වෙස පෙර සබ්බා ඛාඛිභොගා රකාගදි ව නො
භොගි

අභතභොගා, පාඨලා, සංදවචන ලොභ සාසතිති සසා, දිභො
ඉච්චවමාදි.

“රච්චිරභොගා ගදි නො” කිමිසවිදං, රච්චි පව්වෙස පෙර
රකාගභ්‍රවිකො සබ්බා ඛාඛිභොගා රකාගදි නො හොතිහි ඤ්ඤ
නසං. වතුසදමිදං එන ව රච්චිති රකාගභ්‍රවිකිසව්වෙසං
සංහනනාති, රකාගෙ අසස අඤ්ඤානේ “නදසසනිස ව වෙ” හි
අභිතිවිමිමිතා “සඛාදිනො ණ” ඉති ණ්සව්වෙසං කතා “තෙසං
නේ ලොප” නති ණ්ලොපං කතා තනො වුත්තනසෙසන නාව
ච්චි කතා සග්ගමෙසව්වෙසං කතා “සමාඛිඤ්ඤා. මහාඛිච්චි
මා” හි තස භවිභාදෙසං කතා රච්චිති වුත්තනතා රකාගෙ අදි
විච්චාදෙ සසසෙසං = ගදි, නොති ලොපමාන, තෙන රකාගභ්‍ර
ඛිකො පව්වෙස පෙර ගදි ඛාඛිභොගා ලොපො හොතිහි අභො

අනතභොගා පාරගුතදිති උදුභරණි, නන ව අනතභොගා පාර
ගුති වුත්තනසානෙව. සසාතිදව්වෙස සාස අභ්‍රසිච්චිතිවිසස ලඛි
ඛාඛිභොගාදිය සංදවචන ලොභ සාසතිනානේ “සාසාදිති
රභ්‍ර” හි රභ්‍රසව්වෙසං කතා ඉමිකා ගදිනො ලොපං කතා වුත්ත
නසෙසන හාච්චිව කතා සුභසහතිං කතා “සභ්‍රපිතාදිතඛි සිඤ්ඤං
පිලොපො වෙ” හි උකාරසාකාරං කතා සිඤ්ඤ ව ඉභන රූපං.
දිභොතිදව්වෙස දිස පෙසවිභොගිවිසස “භාවසෙඛිච්චි න” ඉති
තසව්වෙසං කතා “සාසදිසනොතසස විභො වෙ” හි තකාරසස විභො
දෙසං කතා ඉමිකා ගදිවිසි ඉභන සංඤ්ඤානාදිඤ්ඤි භාග රූපං.

542 භාවකඛිච්චි නව්විභාගි

භාවකඛිච්චි ඉච්චිභොගාඛිච්චි නව්විභාගි ඉච්චිභොග පව්වෙසා
භොගාති සමිධාගුති

අභවිසි අභොග භවිසසංග භවිභව්වං—භවිභව්වං, අභිසංග
අභිභව්වං—අභව්වං, සෙඤ්ඤාභව්වං—සෙඤ්ඤාභව්වං, භාගභව්වං—
භාගභව්වං, භවභව්වං—භව්වං, උභව්වං—උභව්වං.

“භාවකමෙව්‍යු තබ්බානිසා” කීමක්විද, භාවකමෙව්‍යු සබ්බානිසා තබ්බානිසා ඉවෙතෙ පව්වසා භොගනිති සද්දපනස්ස. චිපදමිදං අසො සුචිඤ්ඤාසොච. භාවො ච කමමං ච=භාව කමමානි,* හෙසු භාවකමෙව්‍යු, තබ්බො ච අනිටො ච=නිබ්බානිසා; එසේ ච භාවො නාම පවතං භවතං ලවතනන් ආදීනි චුච්ච මානො කෙවලො ධානිඤ්ඤා, කමමං නාම “සං කණ්ඨි තං කමම” නති චුතං. නනිතාසනිපි භාවකමෙව්‍යුගණ “හෙ කිච්චා” නි තබ්බාදිතං ඊවච්චපව්වසපරිසනානං කිච්චසඤ්ඤාස විනිතනා ච “භාවකමෙව්‍යු කිච්චකතනිසා” නි කිච්චානං භාව කමෙව්‍යු නිසමිතනා වාසිපෙතනො පිඤ්ඤාගොචාති. පිඤ්ඤාති, එවං සනෙතපි “නසද්දිති සු” නි චුතං සුච්චව්වසමනිච්චිතා කතාපි පිසාති තනාචිතනනස්ස, එවං සනෙත කස්මාච තනි ත චුතනනි, ඉධාපි කිච්චනනනිසමනව්වසා ඉධ චුතනා; ඉධ චුතනා හි කිච්චපව්වසානං සභාවං ච දිපෙති, උතතරත්‍ර වනති නි; සඵඛිඤ්ඤානස්ස සාධෙතිති.

භවිතබ්බානිසාදිපන භුසනාසමිතිසස ලබ්බානුසඤ්ඤාදිසභව තනාසෙච ඉච්චා නබ්බපව්වසං කම්මා “භිසනානිසනාමිපමම් විතනානා සබ්බානුස” නති චුතනනා ‘න සබ්බානුසා අසබ්බ ධානුසා’ නි අසබ්බානුසනානාමම “ඉකාරනමො අසබ්බානු කමිති” නි ඉකාරනමං කම්මා “අසංසොගනනස්ස චුච්චි කාරිතෙ” නා පිච්චිච “අසංසොසු වා” නි චුච්චි කම්මා “ඔ අච සෙර” නි අචාදෙස. කම්මා භවිතව්වසඤ්ඤා කිච්චිතා “ගමිතසමාසනිතසා කාමංචා තචෙකුතාදිසු චෙ” නි එසේ වග්ගනණ්ඨ නාච්චිච කම්මා චුතන තසෙත සෙද්දපනති. කම්මා “සොනනනි නසුංසෙති, අගො කිච්ච” නති අනිසච්ච “සි.” නි සිසස අචාදෙසං කම්මා සරලොප පසනිභාවාදිච්චි සනෙ රූපං. භවිතසන් එසොපි එසෙව නසෙ, ඉකාරනමානාවොච විසෙසො. අසිතබ්බානිසාදිපන උපචෙස ගෙතිච්චිස ආනිසනනි අසෙ තබ්බාදිච්චි සනෙ රූපං. ආසනි සනති එසොපි එසෙව නසෙ, ඉකාරනමානාවොච විසෙසො පඤ්ඤානිසාදිපන පද ගතිච්චිච්චිස පඤ්ඤානිසානි අසෙ ඉච්චා තබ්බපව්වසං කම්මා චුතනනසෙත ඉකාරනමං කම්මා “භාව කමෙව්‍යු සො” නි සපච්චිසං කම්මා “තස වචනාසකාරවකාර නං සබ්බානුසං” නි සබ්බානුසං සහ සකාරස වචනා කම්මා “පරවෙසාවො ජාතෙ” නි වෙච්චාච්චිච්චි සංත රූපං. පඤ්ඤානිසානි එසොපි එසෙව නසෙ, ඉකාරනමානාවොච විසෙසො. සනානිසාදිපන සර සරච්චිච්චිස ඉච්චා තබ්බපව්වසං කම්මා “නිසෙතනිච්චිසානං නිසෙතනිච්චි; සරසං ච සනානුසං” නානිච්චිච්චි “ආනුසංචිච්චි වා” නි සබ්බානුසං තනාදිච්චි සනෙ රූපං. සරච්චිසනනි එසොපි එසෙව නසෙ, සනානුසං වොච “රච්චිච්චිච්චි” ඉති සකාරසං ච්චිච්චිච්චිච්චි.

* භාවො ච කමමං ච = භාවකමෙව්‍යු

ගන්තබ්බන්තදම්පන ගමු ගතිමිහිතිමසස ගමන්සනති අසේ ඉමිතා තබ්බසාවසාදිමි කතෙ “ගමවිනයනාදීනං කුංචබ්බාදිසු න” ඉති ධාතීන්තසස නතනාදිමි කතෙ රූපං ගමනීයනති එන්ථාපි එසෙව නසො, නතනාභාවොව විසෙසො

543 ඡේන ව

භාවකමමසු සබ්බාදාහි ඡාසවවංසො භොති කහනබ්බං කාපිංසං, චෙතබ්බං චෙසං, චෙතබ්බං චෙසං ඉචෙවමාදි
වසද්දගහගඡේන චෙසංසවවංසො භොති ඤචෙතං, දිච්චං, සචෙතං.

“ඡේන ව” කිමන්ථිදං, සබ්බෙහි ධාතුති භාවකමමසු ඡාසව වට්ඨො භොතිති ඤපනන්ථං චිපදම්දං භාවකමමගහගඡේනානු වතතනො, අචො ජුචිඤ්ඤාදෙව වගහගඡේන පතෙත්ථ භෙසංසවවට්ඨො භොති, චෙත ඤතෙසං. දිච්චං පතෙතෙස නතනදීති පිඡ්ඤාති චෙසච්ච ඤ අවබොධිචෙත දිස පෙකඛචෙ ජපද ගතිමිහිතිමෙස. ලබ්බාදාසඤ්ඤාදීනං ඉමිතා භෙසංසවට්ඨං කන්ථා සඤ්ඤාසනාදිව කන්ථා රූපසිඛි චෙදිතබ්බා, තන්ථ ව දිච්ච සංනති එන්ථ භෙථා වුතතනෙසන දකාචෙ ඉකාරස්ස අකාරං කන්ථා සකාරස්ස “කච්චාදිමඡ්ඤ්ඤාතනං දිසරස්සාවට්ඨෙසු වා” තනතිතිව ව “චෙසු වුචිලොපාගමවිකාරචිපරිතාදෙසා චෙ” ති වා “කච්චි ධාතුචිභතතිසවට්ඨංතං දිසචිපරිතාදෙසලොපාගමා චෙ” ති වා: “පච්චොදනීථා නිපාතනා පිඡ්ඤානති” ති වා “දෙ ධස චෙ” ති එන්ථ වගහගඡේන වා චකාරං කන්ථා තකාරස්ස ව ධකාරං කන්ථා පරකචරූපගමනං වා කාතබ්බං, “සාදිච්චො තස රිච්චො චෙ” ති එන්ථ වගහගඡේන වා තකාරස්ස රච්චොදෙසං කන්ථා “රච්චරිචෙතා රච්චො චෙ” ති රච්චොපං වා කාතබ්බං.

කාරිච්චො ආදිති ලද්ධරඡ්ඤාති, තන්ථ ව කාරිච්චො කර කරච්චොති මසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසස කතබ්බන්තාසෙ ආනන්තරපුතනමිච්චි කිච්චිචො ඡාසවට්ඨං කන්ථා වුතතනෙසන කාරිච්චො කන්ථා ඡලොපවුචිචො ව වුතතනෙසන අසබ්බාදාසනාමාගමම ඉකාර ගමම කන්ථා නාමමිච්ච කන්ථා සඤ්ඤාසනාදිමි කතෙ රූපං චෙසංනති වි වෙසතිමසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිසස චෙතබ්බන්ති අචො ඉමිතා ඡාසවට්ඨං කන්ථා කාරිච්චො කන්ථා ඡලොපාදිමි කතෙ “පච්චොචො ධිචො” ති සකාරස්ස චෙතාව. කන්ථා චෙතබ්බෙහි චෙත සඤ්ඤාසනාදිමි ව කතෙ රූපං. භෙසංසවට්ඨං නි තෙසෙහි චානුච්චොතිමෙස. විකතමඤ්ඤාභරස්ස ලබ්බාදාසඤ්ඤා දිස චෙතබ්බන්තාසෙ ඉමිතා ඡාසවට්ඨොදිමි කතෙ රූපං.

544 කරධො විච්ච

කර ඉචෙතමා ධාතුචො විච්චස්සවංසො භොති භාව කමමසු
කහනබ්බං තිච්ච.

546 මදමදගමසුප්පරහාකාරදීති ජ්ජමමගගගෙසෙසන ගා
රෙණ වා

මදමදගමසුප්පරහාකාරගත ඉරෙව්වමාදීති ධාතුති ණප්පච්ච
සස්ස සඵාසඛිතියං ජ්ජමමගගගෙසෙසනරෙදසා රෙහාගාති වා ධාච්ච
රෙහාගන සහ, ගරහස්ස ව ගාරෙණ ගොති භාටකරෙවසු

වග්ගාබ්බං වජ්ජං, මදනීසං මජ්ජං, ගමනීසං ගමමිං, සුජ්ජනීසං
රෙහාගාං, ගරහිතබ්බං ගාරසං, දුහබ්බං රෙදසාං, සාතබ්බං,
රෙසසාං, භාතබ්බං රෙහසාං, මාතබ්බං රෙමසාං, සුහබ්බං රෙදසාං
ඉරෙව්වමාදී

‘ මදමදගමසුප්පරහාකාරදීති ජ්ජමමගගගෙසෙසන ගාරෙණ වා ’
කීමළුමදං, මද වියහනියං වාචාසං මද උමමාදෙ ගමු ගතිමිති සුප්
රෙහාගෙ ගරහ නීඤ්ඤසකරිච්චෙවමාදීති ධාතුති ව ආකාරයෙනති
ධාතුති ව පරස්ස ණප්පච්චසස්ස ධාච්චරෙනත සහ සඵාසඛිතියං ජ්ජ
මමගගගගඵසා ඉරෙව්වෙතෙ ආරෙදසාසොනති විසප්පෙන, ගරහසද්ද
ස්ස ව ගාර්ඤ්ඤසො ගොතිති ඤ්ඤපනථං වතුසද්දමිදං භාවකමම
ගහගජ්ජච ණගගහජ්ජච වග්ගතෙ “ රමිඤ්ඤරෙකො ගදී භො ” තී
ඉභො අනතග්ගහජ්ජච, අඤ්ඤා ව විග්ගභො ව සුච්ඤ්ඤඤෙකච
ගාර්ඤ්ඤසො කීචාපි අතීසමච්චෙකෙ වුභොතො, තථාපි ගරහසෙසච
ගොතිති දඨබ්බං, ඵචචු සති පසොගපිජ්ඣිතගො, පසොගපිජ්ඣසා
සුභොතාපරෙදසභො ව තථී ව ආකාරනො ධාතචො නාම ද
දනෙ පා පානෙ හා වාගෙ ඉරෙව්වමාදරෙසො

වජ්ජකරිතදීති උද්දතරජ්ජනී, තෙසමපන හෙඪා වුභොතති ලච
ධාතුසද්දඤ්ඤදීති සද්දෙති වග්ගබ්බනතදීසිඤ්ඤෙසු “ භාවකමමසු
තබ්බාතීසා තඤ්ඤිකිච්ච “ ඤ්ඤභ චෙ’ තී ණප්පච්චසංකතා තමෙච
සුග්ගච්චසමච්චිකිඤ්ඤිතො ධාච්චරෙනත සහ තස්ස ජ්ජමදෙසෙ
කඪා සද්දප්පහොදීච කඪා ගරහසද්දස්ස ගාර්ඤ්ඤච කඪා රූප
සිච්ච චෙද්දතබ්බො

547 රෙහ කීචවා

රෙහ පච්චසා තබ්බාදරෙසා ජිච්චග්ගා, රෙහ කීචවසඤ්ඤාති දඨබ්බො
කීචවසඤ්ඤාස කිං පරෙසාජනං? “ භාවකරෙමසු කීචවසන
කඪාඪා ” වා

‘ රෙහ කීචවා ’ කීමළුමදං, හෙඪා වුභො රෙහ තබ්බපච්චසා
දරෙසා ජිච්චපච්චසනො, පච්චසා, තෙ කීචවසඤ්ඤාති චෙදීතබ්බාති
ඤ්ඤපනථං ච්චදමිදං අඤ්ඤාසුච්ඤ්ඤඤෙකච ඉදමපන “ භාව
කමමසු කීචවසනකඪාඪා’ තී ඵඪ ඉච්චෙසං ගහජ්ජථං

548 අරෙඤ්ඤ කීඪ්

අරෙඤ්ඤ පච්චසා කීඪ් ඉරෙව්ව සඤ්ඤා ගොගාති
කීඪ්සඤ්ඤාස කිං පරෙසාජනං? “ කඤ්ඤාඪි කීඪ්’

“අඤ්ඤා කීත්” කීමත්මිදං, හෙති අඤ්ඤා පච්චයා කීත් සඤ්ඤා හොගතීති ඤ්ඤපනත්ථං චිපදමිදං ඉදමපන “කතතරී කීත්” තී එත්ථ හෙසං ගහණත්ථං.

549 නන්දදිගිසු

නන්දදිගි ධාතුහි සුප්පච්චයො හොති භාවකමමෙසු

නන්දීසෙන නන්දිතබ්බ චා නන්දහං, ගහණිසං ගහණං, චි පි කබ්බං චරණං එවං සබ්බස්ථ

“නන්දදිගි සු” කීමත්මිදං, භාවකමමෙසු නන්ද සමිඛිතී නන්ද නන්දතෙ ඉට්චචමාදිගි ධාතුහි සුප්පච්චයො හොතිති ඤ්ඤපනත්ථං චිපදමිදං භාවකමමගහණමිභානුච්චතතතො, අපොච චිචගාහො ච සුච්ඤ්ඤාදෙසච නන්දනනතිදමපන නන්ද සමිඛිතීතිසෙස ලඛි ධාතුසඤ්ඤදිසස නන්දිසෙන නන්දිතබ්බනති චා අපොච “භාව කමමෙසු තබ්බාදීසා” තාඛිකිච්චිමිතා සුප්පච්චයං කඛා “අනකා සුණ්චුත” නති තසසාතාදෙසං කඛා සඤ්ඤපනතාදිමහි කතෙ රූපං ගහණනතිදමපන ගහ උපාදුතෙතිමසස ගහණිසන්ති අපොච සුප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං චරණනතිදමපන චර චර චෙතිමසස චරිතබ්බනති අපොච සුප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං ඉමෙසමපන චිතතං “රහාදිතොණ” ඉති තකාරසස ණකාරකර ණමෙච විසෙසො

550 කතතුකරණසරදෙසසු ච

කතතුකරණසරදෙස ඉට්චචයොකසමඛිසු ච සුප්පච්චයො හොති

- කතතරී නාච - රජං හරතීති රජොහරණං--හොසං
- කරණ නාච - කරණති එගහහාති කරණං
- සරදෙස නාච - හිඛිතාති අසමි. ඉති ඛාතං එවං සබ්බස්ථ

“කතතුකරණසරදෙසසු ච” කීමත්මිදං, කතතුකරණසකර ණකාරසෙසු සබ්බධාතුහි සුප්පච්චයො හොතිති ඤ්ඤපනත්ථං, එත්ථ ච පඤ්ඤාදෙසාති අධිකරණකාරකසෙසතං අධිචචතං චිපදමිදං සුගහණමිභානුච්චතතතො, අපොච චිචගාහො ච සුච්ඤ්ඤාදෙසච චගහණං සමිපදුතාපාදුතකාරසෙසුපි සුප්පච්චයො හොතිති සධිචෙණධිති

කතතරී නාච රජකරණනති උදහරණං, තසස පන රජ සඤ්ඤපදසස හර හරණෙතිමසස රජං හරතීතාසෙස අනකතර සුගහණමිඛිච්චිතා සුප්පච්චයං කඛා තසසාතාදෙසණතාදිමහි කතෙ රූපං

කරණ නාච කරණනති උදහරණං, තසස පන කර කර ණෙතිමසස කණෙති තෙතාතාසෙස සුප්පච්චයාතාදෙසණතාදිමහි කතෙ රූපං

සරදෙස නාච ඛාතනති උදහරණං, තසස පන ඛා හතීතිචු තතීචෙතිමසස ඛිඛිතති එත්ථාතාසෙස සුප්පච්චයාතාදෙසාදිමහි කතෙ රූපං

551. රහාදිගොණ

රකාරහකාරාදිගොණෙහි ධාතුහි අනාදෙසස සස ණෙහොති

කරෙහිඉනනාහි කරණං, පුරෙහිඉනනාහි පුරණං, ගසෙහි ඉනනාහි ගහණං, ගහණිසංඉනනාහි ගහණං එවමඉඤ්ඤපි ඉසාචනබ්බා

ඉති කිබ්බිධානකපෙස පඨමො කණොධා

“රහාදිගොණ” කීමෙහිදී, රකාරහකාරනෙහි අනාදෙසස ණෙහොතිහි සුපනනිං විපදමිදං ආදිසද්දෙන ඤකාරං සංගණ්හාති, තෙන විඤ්ඤාණනි ආදිපු විපුබ්බසස ඤ්ඤ අවබොධ නෙහිමසස විජ්ඣාතිතෑච “නිඤ්ඤිති පු” තෑධිකිච්ච’ කතතු කරණපාදෙසෙසු චෙ’ හි කතාරි පුපාච්චෙස කතෙ වුහන නසෙන නසසාතාදෙසෙස කතෙ නකාරසස ණකාරෙහොති එස පන කිවාපි අපුකසස ණකාරෙහි න වුහනං, තථාපි නකාරසෙසච ණකාරෙහොති දඨබ්බං, එච. හි සහි පසොගපිඤ්ඤනතො පසොගපිඤ්ඤාපුහොතාපදෙසතො ච, එස හි නකාරසසාහි වුහන ගහණිසං කරණිසනි ආදිපු නිකාරසස න සියා, නිකාරසසාහි වුහන කරණං ගහණිනි ආදිපු නිකාරසස න සියාහි සබ්බසාධා රණචසෙනච වුහනනි දඨබ්බං. ඉධ පනානගරසුහනච සෙන පුපාච්චෙසස වුහනතා තස ච “අනකා පුණ්චුන” නහි අනාදෙසස වුහනතා ‘කාකෙ වාරස මච්ඡිතා ති’ ආදිහි විස පච්චාසනචසෙන චා ‘බදිරචන’නහි ආදිහි විස සෙගුස චසෙන චා අනාදෙසසසාහි ආහාති දඨබ්බං.

උදගරණිහි පුච්ඤ්ඤාණනෙච තච ච පුරණනි පුර පුර ණෙහිමසස ප්‍රධානාදිසස පුපාච්චෙසාදිමහි කතෙ රූපං.

සමඤ්ඤා මුඛමකාදිපතිසං කිබ්බිධානකපෙස පඨමො පරිච්ඡෙද

552 ණදසො භෙකාලිකා

ණදසො පච්චසා පුපාච්චෙහනා භෙකාලිකාහි චෙදිනබ්බා සඨා, කුමහං කරෙහි අකාසි කපිසෙහිහි කුමහකාරෙහි, කරෙහි අකාසි කපිසෙහිඉනනාහි කරණං එවමඉඤ්ඤපි ඉසාචනබ්බා

“ණදසො භෙකාලිකා” කීමෙහිදී, ණපච්චසාදසො පුපාච්චෙහනා පච්චසා භෙකාලිකා හොනති සුපනනිං. විපදමිදං.

තස්‍ය ඊචෝ වෙ" තෘතීකිව්ව "ධිජිහභෙහනි ධිජා වෙ" තී තකා
 රසස ධකාරං කකිා "භවතුන්භාතමනනානං දෙ ධෙ" තී ධානි
 නතසස දකාරං කනිා නෙතධිබි. තෙකිා සඤ්ජප්පනනාදිමහි කතෙ
 රූපං. ධනභුතිතීදමපන ධනසඤ්ජප්පදසස භු සත්තාසමිතිමසස
 ධනමසස භවතුහි අසෙඨ ඉමිතා තිප්පව්වසාදිමහි කතෙ රූපං.
 භුතොතිදමපන තසෙසව ධාතුසස සද භවතුහි අසෙඨ ඉමිතා
 තප්පව්වසාදිමහි කතෙ රූපං. භාවොති තසෙසව ධාතුසස තසමි
 ඤ්ඤාදුච්ඤෙඨ ඉමිතා ඡ්ඡප්පව්වසං කකිා "කාරිතං. විස ඡ්ඡප්ප
 ඛඤ්ඤා" තී කාරිතමිව කකිා "කාරිතානං ඡ්ඡ ඡ්‍රොප" නති
 ඡ්ඡඡ්‍රොපං කකිා "අසංසොගනතසස වුචි කාරිතෙ" තී වුචි. කකිා
 "ඔ අව සරෙ; ඵ අයා" තෘතීකිව්ව "තෙ ආවාසා කාරිතෙ" තී
 ආවාදෙසං කකිා වුත්තනතසෙත නාමමිව කකිා සඤ්ජප්පනනාදිමහි
 කතෙ "අභො තෙතා" තෘතීකිව්ව "සො" තී සිසෙසාකාරං
 කකිා සරඡ්‍රොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං ධමමදිනෙතනාති
 ධමමසඤ්ජප්පදසස ද දුතෙතිමසස ධමමො ඵනං. දදුතු*තාසෙඨ
 ඉමිතා ඉනතප්පව්වසං කකිා සරඡ්‍රොපපකතිභාවාදිමහි කතෙ
 රූපං. වඩ්ඪමානොති වඩ්ඪි වඩ්ඪිතෙතිමසස ආසුතා වඩ්ඪිතු
 තාසෙඨ ඉමිතා මානප්පව්වසං කකිා සඤ්ජප්පනනාදිමහි කතෙ
 රූපං. ඵවමඤ්ඤාපි සොපජතබ්බා.

555 ඉනිසමමනිසමම වා

ඉනිසමමනිසමමසං සබ්බාභුති අනිසු ඉංවට්ඨන පට්ටනා හොනනි වා

ජීරනිති ජර්, මඤ්ඤාතිති මනි, වෙතසතිති වෙතනා, වෙදස තිති වෙදනා. ඵවමඤ්ඤාපි සොපජතබ්බා.

"ඉනිසමමනිසමම වා." කිමන්චිදං, ඉනිසමමනිසමමසං සබ්බා
 භුති අනිසු ඉංවට්ඨන පට්ටනා සොනනි විකප්පනාති සුපකන්ථං.
 ධිපදච්චං. අසත්තා සුච්ඤ්ඤාදෙසෙඨ අව තිව සුච = අතිසවො.
 ජර්තෘදීති උද්භරණ්ඨි, තන්ච ච ජර්තී ජර් වසො භානිමිති
 මසස උච්චාතුසඤ්ඤාදිසස ජීරනිති අසෙඨ ඉවිතා අප්පව්වසං. කකිා
 ජර්තඤ්ඤ "ඉනිසමමනො ආප්පව්වසො" තී ආප්පව්වසං. කකිා සර
 ඡ්‍රොපපකතිභාවව කකිා සඤ්ජප්පනනාදිමහි කතෙ රූපං. මනිති
 වා වාතෙතිමසස විතානිතාසෙඨ ඉමිතා තිප්පව්වසං කකිා "කි
 වාදිමඤ්ඤාතනං දීඨසසාප්පව්වසෙසු වා" තී ආකාරසස රසස.
 කකිා සද්දප්පනනාදිමහි කතෙ රූපං. වෙතනාතිදමපන විති
 වෙතාසමිතිමසස උච්චාතුසඤ්ඤාදිසස වෙතසමිතාසෙඨ ඉවිතා
 සුප්පව්වසං කකිා "අනතා සුච්චුත" නා සුප්පව්වසංස අනා
 දෙසං කකිා "අසංසොගනතසස වුචි කාරිතෙ" තී අවිකිව්ව
 "අඤ්ඤාසු වා" තී වුචි. කකිා වෙතනතඤ්ඤො "ඉනිසමමනො

* වෙදමා සදා දදුතුතාං ජීරව්ව
 † තෙසෙතිමසස ඤ්ඤාදිතාසෙඨ ඉංවට්ඨන

ආප්‍රවේශය" හි ආප්‍රවේශය. කනි, සරලප්‍රාප්තකර්මාදිමිති කතෙ රූප. වේදනාති විද සත්‍යය. විද ලාභෙ විද ස්‍යුභෙ විද විදුභෙති ව්‍යුභෙතිමඤ්ඤතරසස වේදයතිතාසෙභ් ඉමිතා සුභවං ඤාදිමිති කතෙ රූප.

556 කරනො ජිවිස

කරනො ඉනිසමිතිනිසං වා අභිවේසනං ජිවිසස්සවංසා භගාති වා

කතනාබ්බා කිවිසා, කරනිසං කිවිසං.

"කරනො ජිවිස" කිමත්ථිදං, කරනො ඉනිසමිතිනිසං වා අභිවේසනං ජිවිසස්සවංසා භගාති විකප්පනාති ස්‍යුභෙති විපදමිදං ඉනිසමිතිනිසං වාභගාතිව, අසො සුභිඤ්ඤසෙව

කිරිසා කිරිසනති උදුභරණති, තත් ව කිරිසාති කර කරණ තිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදිසස කතනබ්බාතාසෙභ් "ඉනිසමිතිනිසං වා" හි අභිවේසනං ජිවිසස්සවංසා කනි "රමිතිරනො රුදි සො" හි රුදිමිති ලුභෙති කිරිසසඤ්ඤ "ඉනිසමිතො ආප්‍රවේශය" හි ආප්‍රවේශය. කනි, සරලප්‍රාප්තකර්මාදිමිති කනි, සසදුභෙති තනාදිමිති කතෙ රූප. කිරිසනති තසෙසව ධාතූසස කරණිසනති අසෙභ් වුභතනසෙව ඉමිතා තසිඤ්ඤසෙව පට්ටසෙ කතෙ වුභත නසෙව රුදිමිති ලුභෙති කිරිසසඤ්ඤ සසදුභෙතිනාදි. කනි "සොන නාති නසුසකෙති, අතො නිව්ව" හි අභිවේසනං "සි." හි සිසස අමාදෙස. කනි, සරලප්‍රාප්තකර්මාදිමිති කතෙ රූප. ඉදමපන වං ඉනිසමිතිනිසං වාභගාතිව සුභවං වුභත.

557 අතිභෙ නතවනතුතාමි

අතිභෙ කාලෙ සබ්බාතුති නතවනතුතාමි ඉවෙවංසෙ පට්ටසා භගාති

අතාමිති අභගාමිති වා සුභතා—සුභතා—සුභතාමි වා අමිති වුභිභගා—වුභිභතා—වුභිභතාමි අභුජ්ජාති භුභතා—භුභතාමි—භුභතාමි

"අතිභෙ තතවනතුතාමි" කිමත්ථිදං, අතිභෙ සබ්බාතුති තතවනතුතාමි ඉවෙවංසෙ පට්ටසා භගාති ස්‍යුභෙති විපද මිදං අසො ව විභගතො ව සුභිඤ්ඤසෙව

සුභතාතදිති උදුභරණති, තත් ව සුභතාති සුභතාසං සු දුභතනසෙව සසදුභෙතිනි විභතමඤ්ඤතරසස ලබ්බාතුසඤ්ඤ දිසස ඉමිතා තප්‍රවේශය. කනි, වුභතනසෙව සාමිතිව කනි සුභ සඤ්ඤ සුභසනතිව කනි "අතො නතො තාමිතිව්ව "සො" හි සිසසාකාලෙ කතෙ සරලප්‍රාප්තකර්මාදිමිති කතෙ රූප. සුභ වාති තසෙසව ධාතූසස ඉමිතා තවනතුතාමිවං කනි තාමිතිව කනි තතො සුභසනති. කනි "අතිභෙ මම. සවිභතතිස සෙ, තතුස නොති" තාමිතිව්ව "අ සිසෙ" හි සබ්බසෙව නතුභ

වටසස සවිභවනිසස ආආදෙසං නඤ්ඤා සරලොපපකතිතාවාදිමහි කතෙ රූපං. සුතාවිති තසෙසව ධාතුසස ඉමිතා තාවිපච්චසං කඤ්ඤා වුතකතසෙත නාමමිච්ච කඤ්ඤා සුප්පතනිච්ච කඤ්ඤා “සෙසතො ලොපං ගජ්ජි” ති සිමහි ලුතෙත රූපං වුසිතොති වසි නිවාසෙති මස ඉමිතා තපච්චසං කඤ්ඤා “සාසදිසතො තස රිභො වෙ” තෙතිතිච්ච “වස වාචු” ති වකාරසස උකාරං කඤ්ඤා “කම්බාදිඉච්චු තතර්තං දීඤ්ඤාපච්චසෙසු වා” තෙතිතිච්ච “තෙසු වුච්චෙතො ගම්චිකාරවිපරිතාදෙසා වෙ” ති ආදිමහි වකාරගමං කඤ්ඤා වුතත නසෙන සදුප්පතනාදිමහි කතෙ රූපං ඉතර්ති පුච්චෙඤ්ඤාසෙ තෙව භුතතාවිතිදමන භුජ පාලකච්චභරණෙසුතිමස ඉමිතාව තාවිපච්චසං කඤ්ඤා “සාසදිසතො තස රිභො වෙ” තෙතිතිච්ච “භුජදිතමතො තො මි වෙ” ති ධාකතමහි ලුතෙත තකාරසස ව මිභාවෙ කතෙ වුතතතසෙත සදුප්පතනාදිමහි කතෙ රූපං.

558 භාවකරමසු න

භාවකරමසු අතිගෙ කාලෙ නසච්චසො ගොති සබ්බ ධාතුති

භාවෙ තාව —තස ලාසනං ගිතං*, භවිං—භවං, භසනං භසිතං.

කම්මති කාව —ගෙන භාසසිඤ්ඤාති භාසිතා, දෙසසිඤ්ඤාති දෙසිතා, කච්චිඤ්ඤාති කතා.

“භාවකරමසු ත” කිමසිමිදං, අනන්තරසුතෙත වුතතාතං තපච්චසාදිතං කිතසතා “කතරි කිත්” ති කිතසතං කතරි කාරකෙ තිසමිතතා ව භාවකරමකාරකෙසු අතිත කාලෙ සබ්බධාතුති තපච්චසසමිදං මිපදමිදං අතිතග්ගභණ්ච ධාතුග්ගභණ්චභාචුච්චතෙ, අසො ව මිග්ගභො ව පුච්චෙඤ්ඤා සෙව

ගිතතතාදිති උදුගරණිති, තත්ච ගිතතා ගෙ සඤ්ඤාතිමස ලබ්බාතුස ඤ්ඤාදිසස ගාතතති අභො අනන්තරසුතාච්චිකිච්ච මිතා තපච්චසං කඤ්ඤා “සබ්බසි ගෙ ගි” ති ගෙසඤ්ඤා ගිආ දෙසං කඤ්ඤා වුතතතසෙත නාමමිච්ච කඤ්ඤා සුප්පතනිච්ච කඤ්ඤා “සොභනාති තපු,සකෙති, අනො තිච්ච” තෙති අතිතිච්ච “සි.” ති පිභො අමාදෙසං කඤ්ඤා සරලොපපකතිතාවාදිමහි කතෙ රූපං. භවං. භවිංති තත තෙතිමහි තත ගතවිතාමෙ තත ගතවි තෙවභෙති භිණ්ණවඤ්ඤාතරසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස ගතවිතෙව පතනාසෙව ඉමිතා තපච්චසං කඤ්ඤා සහ ධාකතතත තකාරසස “පච්චසාදිභි භිතාතතා පිඤ්ඤාති” ති චච්චාදෙසෙ කඤ්ඤා සදුප්පතනාදිමහි කතෙ රූපාති ගසිතති සස සසරනති මස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස ගතතතාසෙව ඉමිතා තපච්චසං කඤ්ඤා පිතතසෙත සබ්බධාතුසතතවාමහි ඉකාරගමං කඤ්ඤා සදු

* ගාතෙ ජිතං පි

සාහසරිකාදිමිති කතෙ රූපං. භාසිතනනිදමපන භාස වාචාසමිතිමසස උදිරිතනනාසෙ ඉමිනා තප්පවිට්ඨාදිමිති කතෙ රූපං. උපසිතනනි දිස උච්චාරණනිමසස උඩධානසඤ්ඤාදිසස උච්චාරිතනනාසෙ තප්පවිට්ඨාදීං කනා, “අසංසොගනනසස වුච්චි කාරිතෙ” තාච්චිනිච්ච “අඤ්ඤාසු වෙ” තී වුච්චි කනා සඤ්ඤාසහනාදිමිති කතෙ රූපං. ඉතරං කර කරණනිමසස රූපං. ඉධ සන තසස තෙනානි වචනං භාවකමිමිතිච්චිඤ්ඤාපනනි.

559 මුඩගමාදීපෙ කතනනි

මුඩගමු ඉච්චවමාදීනි ධාතුනි තදඉස භවමාගන නස වචරසා ගතානි කතනනි සබ්බකාලෙ සථාසබ්බතං.

සබ්බ සබ්බනාසබ්බගන ධරෙම අබුඤ්චි බුඤ්චි බුඤ්චිසුනිති මුඛො, සරණං ගතො, සමමං ගතො අමගං ගතො, ඤාගා ඉච්චවමාදී

“මුඩගමාදීපෙ කතනනි” කිමනමිදං, මුඩගමු ඉච්චවමාදීනි ධාතුනි තදඉස භවමාගන තනනරි තප්පවිට්ඨො කොනිති ඤාප නනා. තිපදමිදං නගාගණමිභාභවතතෙ, අයො පුච්චි ඤාපෙච තප්පවිට්ඨසස කිතකනා කිතසාන. “කතනනි කිත්” තී කතනනි නසචිතනා, ව සිඛෙ සතිපි ඉධ කතනනිගාගණං. අනගාර පුතෙත භාවකමිමිසුනි වතතනා තනාචාරණනි, අසනි නිමසමි. මුඩගමු ඉච්චවමාදීනි භාවකමිමිසු තදඉසෙච තප්ප විට්ඨො ගොනිති අසො සිසා, ‘සිංඛ සතකරමො’ ගි නිසමාසා’ති මනතබ්බිතො වුච්චි ව ගමො ව — මුඩගමා, තෙ ආභසො සෙසං තෙ — මුඩගමාදිපෙ, තෙති මුඩගමාදීනි, එඤ්ච ව මුඩගමා දීපාසෙති චතතබ්බි “සබ්බාසමාච්චසෙසාපසනාභිපාතාදීනි වෙ” තී එඤ්චිගාගණන නිචිතනිලොපං කනා එචං වුතනනි දඤ්චි. තෙනාත මුඩගමු ඉච්චවමාදීනි තදඉසෙති, එඤ්ච ව අසෙති කිචාපි අනිසමවසෙත වුතනං, තථාපි තෙසඤ්ඤාච්චසෙති ගෙස තබ්බං; අනිසද්දසස සාපෙකචතනා තෙති අඤ්ඤාසස ව අපෙකනි තබ්බසසාභාවතො

මුඤ්චා ගතොනි උදගරණනි, තන ව මුඤ්චානි මුඩ බොධිතෙ මුඩ ඤාසෙති චිතනමඤ්ඤාතරසස සබ්බි සබ්බතාසබ්බතෙ ධරෙම මුඤ්චිතිගාසෙති අනගතරසුතනමිතිච්චිමිතා තප්පවිට්ඨො කනා, “සාසදීපතො තසස ඊච්චො වෙ” තී අනිතිව “ධර්මගෙති ධර්මා වෙ” තී තකාරසස ධකාරං කනා, “භවතුනානමනානං ඤෙ ඛෙ” තී ධකාරසස දකාරං කනා පරකඛරං තෙචා වුසක නසෙස සඤ්ඤාසහනාදිමිති කතෙ රූපං. ඉතරං පන ගමු ගනිමිති මසස සරණමුභගතොසෙති වුතනතසෙත “ගමිභසකනරමාදීන මතො” තී ධාකිනනමිති ඤතෙත සඤ්ඤාසහනාදිමිති කතෙ රූපං.

500 ජීවනා ඉත සබ්බස්ස

ජී ඉභවිවනාස ඛාතුසා ඉතප්පච්චසො හොති සබ්බකාලෙ කතායි

පාසලක අකුසලෙ ඛට්ට අජීති ජීනාති ජීනියුග්ගිති ජීවනා

"ජීවනා ඉත සබ්බස්ස" කීමෙහිදී, ජී ජයෙ ඉභවිවනාස ඛාතුසා සබ්බකාලෙ පි කතනරී ඉතප්පච්චසො හොතිති සදුපනත්තං නිපද මිද. තනනරීගහගණමිතාදු උතතෙත, අපේඛා පුච්චෙදාදෙසව නත්තියාසභිසි සබ්බස්සගහගණ "අභිංග නතවනාතුතාවි" තස දීති විස නියමෙත්වා අනුභවනාව අධිප්පෙතෙත්වා සිජ්ඣගීති න සිජ්ඣගීති, අභිගමවංසන චිතතාතං කාලතතෙස වා කාලවසෙ වා කාලමතාවසිත්වා වා හොසන්ගපි මනනබ්බිතො, තාමාවිච සබ්බස්සගහගණං කතං.

ජීවනාති උදහරණං, තසස පන ජී ජයෙතිමසස ලබ්බාතුසකුසදුසු දිසස ජීනගී අජීති ජීවිසසභිතාසෙච ඉමිතා ඉතප්පච්චසං කතා සරලප්පකතිතාවාදිත්ති කතෙ රූපං.

501 සුසලනා ච

සුප ඉභවිවනාස ඛාතුසා ඉතප්පච්චසො හොති කතනරී* ගාවෙ ච

සුසනිති සුපිවනා, සුපිසතෙති වා සුපිතං

"සුපංතා ච" කීමෙහිදී, සුප ඉභවිවනාස ඛාතුසා කතනරී ගාවෙ ච ඉතප්පච්චසො හොතිති සදුපනත්තං නිපද මිද. අපේඛා පුච්චෙදාදෙසව චග්ගහණං ඉතග්ගහගණකුසකවිත්තත්තං, තත්ත පසෙපණං හෙත්වා චිතතාලෙච.

සුපිතයාති උදහරණං, තසස පන සුප සසෙතිමසස ලබ්බාතු සකුසදුසු සුපිසතෙතාසෙච අනනනරපුතනවිසිකිච්චමිතා ඉතප්ප ච්චසං කතා සාදුසාතතාවාදිත්ති කතෙ රූපං.

502 ජසදසසුගි ච

ජසදසසදදදිති සබ්බඛාතුගි චප්පච්චසො හොති කතනරී †

ජසං සසගං ජසසුභසා දුච්ඡ සසගං දසුභසා, සුච්ඡ සසගං සුසුභසා, ජසං කට්ටං කමිසග්ගිති ජසකකරං, දකකරං, සකරං.

"ජසදාසුගි ච" කීමෙහිදී, ජසදුසුසදදපසෙදෙති සබ්බඛාතුගි කතනරී ජසට්චසො හොතිති සදුපනත්තං නිපද මිද. කතන රී ට නන්තියාසුචාතතෙත, අපේඛා ච විභාසො ච පුච්චෙදාදෙසව

ජසසුභසාතනාදීති උදහරණයී, තස ච ජසසුභසෙති ජස සදුපපදසස පි සසෙතිමසස ලබ්බාතුසකුසදුසුදිසස 'චුට්ඨොදිසෙත්ත තනාගී ජී අච්ඡච්චොති චප්පච්චසං කතා, "පසෙපගෙ සභි ඛිත ජලංගමා ස වා' කවි ඛාතුගිතනත්තච්චසාතං දිසච්චෙති තාං සලාසාසං ච' ජී වා ඛලාසං කතා "අසංගයාන තනාස ච භාගිත 'තෙවිච්ච' අංගුසු ච" ජී ච්චි කතා

* සසගි ච † දසෙග ච
: කසලි ඉ ඉභවිවනාස ඛාතුගි දිසසති කතං ජී ජසෙච්ච

“ ඔ අව සර ” තැනිතිවිට “ එ අයා ” හි අයාලෙස සඳහා “ පරවෙ භාවො ධාරන ” හි සකාරසස වෙහාවං නඳහා වුග්ගතයෙන නාම මිව නඳහා සෘජුග්ගතාදිවිහි කතෙ රූපං දුසසයොතංදිති සුචි ඥෙඤ්ඤකමෙව ඊසකකරනති ආදිය සර සරණෙහි ධාතුමනත මෙව තානග්ගා.

563 ඉව්ඡ්ඤේසු සමානකතතුකෙසු නවෙතුං වා

ඉව්ඡ්ඤේසු සමානකතතුකෙසු සබ්බධාතූහි නවෙතුං ඉව්ච චො පච්චසා භොගති ටා සබ්බභාලෙ කතනෙ

පුඤ්ඤති කාතුමිව්ඡ්ඤිති කානචො, සච්චිමං උසානචො ඉව්ඡ්ඤිති උසාතුං

“ ඉව්ඡ්ඤේසු සමානකතතුකෙසු නවෙතුං වා ” කිමනිමිදං, ඉසු ඉව්ඡ්ඤානතිසුචිමසසඤ්ඤේසු ගමාමානෙසු සමානකතතුකෙසු සබ්බධාතූහි සබ්බභාලෙ කතනෙ තවෙතුං ඉවෙචතෙ පච්චසා භොගති හි ඤාපනථා වතුප්පදමිද කතනෙහා හණ්චිභාසු චතතතෙ, වාග්ගතණං දුභිසස පච්චසස සච්චිමනනං අඤ්ඤා සුචිඤ්ඤාදෙසව එසනං ඉව්ඡ්ඤා, ඉව්ඡ්ඤාදෙව අඤ්ඤා = ඉව්ඡ්ඤා, තෙසු ඉව්ඡ්ඤේසු, ඉව්ඡ්ඤා පා අඤ්ඤා = ඉව්ඡ්ඤා, ඉප්පඤ්ඤා අඤ්ඤා දෙසං. නෙ = ඉව්ඡ්ඤා, ඉව්ඡ්ඤාඤ්ඤාහි වඤ්ඤාදෙව “ සරූපාන මෙකසෙසසකි ” නති සරූපෙකසෙසවදෙව එකසසථසඤ්ඤා ලොපං නඳහා ඉව්ඡ්ඤේසුහි වුග්ගතනති දචබ්බං, සමානො කතනා දෙසං. නෙ = සමාන තතතුකා, අඤ්ඤා වා ධාරවෙ වා, තෙසු සමානකතතුකෙසු, ඉව්ඡ්ඤේසුහිමිතා තුලකභිකරණං. තඤ්ඤ ව සුචිමනතෙ* සමානකතතුචතෙතසු ඉව්ඡ්ඤාසබ්බ තෙසවඤ්ඤේසු ගමා මානෙසුහි සබ්බභො, පච්චිමනතෙ* පන සමානකතතුචතෙතසු ඉව්ඡ්ඤාචවෙසු ධාතුසු චිත්ථමානෙසුහි සබ්බභො

පුඤ්ඤති කාතමෙ. සච්චිමං. උසාතුහි උදහරණති, තඤ්ඤ ව සුභවෙති කර සරණෙහිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤාදිසස පුඤ්ඤති කාතුමිව්ඡ්ඤිතිතෙසථ ධාතුභිකාරදිතිවිට ‘ වුට්ටනාදිඤ්ඤා කතනෙ ’ හි වග්ගමානෙ ඉමිතා තවෙසවෙසං නඳහා ‘ පුර සච්චපච්චිති කරෙහිසස බබර වා තප්පච්චෙසු වා ” තැනිතිවිට “ තවෙතුකාදියු කා ” හි කරෙහිසස කාදෙසෙ කතෙ රූපං යො කරෙහි යොව ඉව්ඡ්ඤා, අසමෙහි සමානකතනකතා ඉතරමසන සු පච්චෙහිමසස සච්චිමං යොතමෙ ඉව්ඡ්ඤිතිතෙහි ඉමිතා තුං පච්චිමං නඳහා තෙභා වුග්ගතයෙන වුට්ටනි කතෙ රූපං.

564 අරහසකාදියු ව

අරහසකාදියු ව සබ්බධාතූහි තුංපච්චිමො භොති භො තං නිජ්ඤාමරහති, සකා චෙතුං ධරෙත වා එවමඤ්ඤාදි චොච්චනබ්බා

“අරහසකකාදිසු ව.” කිමසම්ඵදං, අරහසකකතඛිනානුච්ඡිකානු රූපාදිසු අසේසු සබ්බධානුනි තුංපච්චයො භොතීති සුපනත්ථං. චිපදම්ඵදං තුංපච්චයොනුච්චනානෙ, වංගහණං නචෙග්ගහණං නිවහනසත්ථං, අසො ව විග්ගහො ව සුචිසෙසුසෙසව

කො තං නිඤ්ඤාමරහති සකකා ජෙතුං ධිතෙන වාහි උදහරණති, තස්ථ ව නිඤ්ඤානති නිඤ්ඤාගරහාසමිතිමසු ලබ්බධානුසසුසු, ජිසු නිඤ්ඤාමරහතිතංසෙසු අනනනඋසුහනමසිසුච්ච ධානාදිසා රච ඉමිතා තුංපච්චයං කඛා වුහනතසෙනාසබ්බධානුසහනමාගමිච්ච ඉකාරහමෙ කතෙ රූපං ඉතරමපන ජී ජසෙතිමසස ඉමිතා තුංපච්චයං කඛා වුහනතසෙන වුඛිමහි කතෙ රූපං.

565 සහනවචනෙ අලමසේසු ව

සහනවචනෙ සති අලමසේසු ව සබ්බධානුහි තුංපච්චයො භොති

අලමමච දුගාහි දුගා, අලමම සුසසුහි භාගා.

“පානවචනෙ අලමසේසු ව.” කිමසම්ඵදං, අලමසේසු පහනවචනෙ සබ්බධානුහි තුංපච්චයො භොතීති සුපනත්ථං. නිපදම්ඵදං තුංපච්චයොනුච්චනානෙ, අසේසු සුචිසෙසුසෙසව අලංසසුසස අප්ඨා = අලමනා, තෙ පන අසේසො භුංචපරිසත්තිධිවාරණචි, තෙසු අලංසෙසු, එසථ ව පහනවචනෙහි පරිසත්තාණමාහ, පහනසු වචනා = පහන වචනං, තස්සිං පහනවචනෙ, අලමසේ සබ්බධානෙසු භුංචපරිසත්තිධිවාරණෙසු පහනසේවචනෙ සභිති සම්බංධා, එසථ ව ප තසො තාම සම්පහනසො* අනුච්ඡිසි කසො අනුරූපංභා

අලමව දුගාහි දුගා අලමම සුසසුහි කාතුනි උදහරණති, තස්ථ ව දුගාහි දු දුකෙතිමසස දුගාහි දුගං අලමපහනා සම්පහනා අනුච්ඡිසා අනුරූපාහි අසො “ඉච්ඡෙසේසු සමාහ කතතුංසසු තපොභං වා” තෙච්ඡිච්ඡිසිතා තුමච්චෙසාදිච්ඡි කතෙ රූපං. කාතුනි කර සරණෙතිමසස සුඤ්ඤානි කාතුං අලමපහනා තෙදිච්ඡෙසේසු ඉමිතා තුංපච්චයං කඛා කෙඨා වුහනතසෙන සරසස කාභදසෙ සතෙ රූපං

566. සුචිසාලෙභකකතානාහං භතධානධා වා.

සුචිසාලෙ ඵකකතානාහං ධාතුහං භතධානධා ඉච්චනෙ සම්බංධො භොතීති වා

කාතුහ කච්චං ගච්ඡති, අකාතුහ සුඤ්ඤං කිලපිසසහති සහා, සුඤ්ඤාන චිච්චං චොදනී, ජීධාන වසති, සුඤ්ඤාසෙ ඵකදංසාධි, ඉච්චනා සුඤ්ඤාන අච්චන කච්ඡහති, සුඤ්ඤා චිසං ජාතිසාම.

ඵච්චං සම්බන්ධං චොදනධා.

* සම්බන්ධො, ඵ

“පුබ්බිකාලොකකතනුකාතං තුනකාතකා වා” කීමන්ද්දං,
 සමානකතනුකාතං ධාතුතං සුඛිකාලාභිධායකො ධාතුත්ථි තුනා
 දසො පට්ඨසා භොගනීති සදුපතන්. වතුපදමිදං අභො
 සුච්ඡෙක්ඛංසංසංච ඉධ පන පුබ්බියාලො නාම පුබ්බිකාතෙ පුබ්බි
 කාතෙ නාම පුබ්බිකයා, නයො පුබ්බිත්ථිසාභිධායකො ධාතුවිති තුනා
 දිපපට්ඨසා භොගනීති වුත්තං භොගී

කාතුත කමමං ගවජනීති ආදීති උදහරණනී තන් ව කාතු
 නාති කර කරණෙතිමසස කන්ත කමමං ගවජනිතාතෙච්ඡ්ඛිතා
 තුනපවට්ඨසං කන්තා වුත්තකයෙති කාදෙඉස කතෙ රූපං යො
 කතෙති, සොච ගවජනී, අසමෙත්ථ සමානකතනකතා අකාතුත
 පුක්ඛංසං කිලමිසසංගනීති එත්ථ පටිසෙධවාවකො අකාතෙව චිස
 සො සුඛාතාති සු සවච්ඡෙතිමසස සුඛාත ධාමං. මොදනී
 තාතෙච්ඡ්ඛිතා කිනපපවට්ඨසෙ කතෙ රූපං ජිකාතාති ජි ජසෙ
 තිමසස ජකාත වසන්තාතෙච්ඡ්ඛිතා කිනපපවට්ඨසෙ කතෙ රූපං
 සෙසාති සුච්ඡෙක්ඛංසංසංච

567 මහනමාගෙ මානනා

මහනමානකාලෙ සබ්බිධානුචි මානඅනා දුට්ඨමංග පට්ඨසා
 භොගනී

සරනීති සරමානො ගච්ඡනීති ගච්ඡංගො රුදනීති භේද
 මාගො, ගණනානීති ගණනංගො

“වතකමාගෙ මානනා” කීමන්ද්දං, මහනමාගෙ කාලෙ
 සබ්බිධානුචි මානඅනා දුට්ඨමංග පට්ඨසා භොගනීති සදුපතන්.
 චිපදමිදං අභො ව චිග්ගභො ව සුච්ඡෙක්ඛංසංච

සරමාගො ගවජනෙතාති උදහරණනී, තන් ව සරමාගොති සර
 ගනීතිකතාසමීතිමසස සරනී ගවජනී පවත්තනීතාතෙච්ඡ්ඛිතා
 මානපවට්ඨසං කන්තා නාපච්ච කන්තා සදුපපතනාදිච්චි කතෙ රූපං
 ගවජංගොති ගච්චි ගච්චිතිමසස ගච්චිතාතෙච්ඡ්ඛිතා අනා
 පවට්ඨසං කන්තා “ගමිසසංගො මච්ඡි වා සබ්බිසු” ති ධානිතනසු
 ච්ඡාදෙසං කන්තා වුත්තනමෙත සදුපපතනාදිමිති කතෙ රූපං

568 සාසාදිති රහු

සාස දුට්ඨමමාදිති ධානුචි රහුසසච්චමංග භොගී
 සාසනීති සචා—සාසනී ගිංසනීති වා සචා

“සාසාදිති රහු” කීමන්ද්දං, සාස දුට්ඨමමාදිති ධානුචි රහු
 පවට්ඨසො භොගීති සදුපතන්. චිපදමිදං අභො ව චිග්ගභො
 ව සුච්ඡෙක්ඛංසංච

සතාති උදහරණං, තසස පන සාස අනුසිච්ඡිතිමසස ලබ්බිකා
 සභංසදිසස සදෙවරස ලොකෙ සාසනීතාතෙච්ඡ්ඛිතා රහුසසච්ච
 සං කන්තා “රංගිරතො ගදි තො” ති ගදිමිති ලුහො සහු
 සහුතො වුත්තනමෙත සදුපපතනී කන්තා “සහුපිතාදිතප්පා සිඤ්ඤි
 පිලොපො වෙ” ති සහුසහුග්ගසස ආකාරං කන්තා සිමිති ලුහො
 රූපං.

569 පාදිතො ජිතු

පා ඉච්චවමාදිතො ධාතුගණනො ජිතුසව්වරොසා ගොති පුත්තං පාතිති පිතා

“පාදිතො ජිතු” ක්මසම්මිදං, පා ඉච්චවමාදිති ධාතුහි ජිතුසව්වරොසො ගොතිති ස්ඤාපනස්ථං. චිපදමිදං අස්ථො ච විග්ගහො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙකච පිතාති උදගරණං, තස්ස පන පාරකංඤ්ඤාති මස්ස පුත්තං. පාතිතාසෙඨ ඉමිතා ජිතුසව්වරොසො කම්බා වුත්තකසෙන භද්දිමිති උතොත සංඤ්ඤාත්තාදිමිති ච කතො රූපං.

570 මාතාදිති ගතු

මාත ඉච්චවමාදිති ධාතුහි ගතුසව්වරොසා ගොති, ජිතුසව්වරොසො ච

ධර්මවන පුත්තං මාතෙතිති මාතා පුරබ්බි සාසනිති සාතා, මාතාපිතුහි ධාදිසනිති ධිතා

“මාතාදිති ගතු” ක්මසම්මිදං, මාත ඉච්චවමාදිති ධාතුහි ගතුසව්වරොසො ගොති, ජිතුසව්වරොසො චාති ස්ඤාපනස්ථං. චිපදමිදං ජිතුසව්වරොසො මිභාසුච්චතො, අස්ථො ච විග්ගහො ච සුච්චෙඤ්ඤාසෙකච.

මාතාතකදිති උදගරණති, තස්ථ ච මාතාති මාත මාතෙතිති මස්ස ධර්මවන පුත්තං මාතෙතිතාසෙඨ අනන්තරසුත්තචිඨිකිච්චි මිතා ගතුසව්වරොසොති කතො රූපං, භද්දිලොපො ච ආකාරභෙදසො ච පිලොපො ච හෙඨා වුත්තකසොච භාතාතිදමපන භාස විසතී ධං වාචාසවිචිච්ච සුච්චි භාසනිතාසෙඨ ඉමිතා ගතුසව්වරොසොති කතො රූපං. ධිතාතිච්චපන ධර ධාරණණ්ඩිමස්ස මාතාපිතුහි ධාදිසනිතාසෙඨ ඉමිතා ජිතුසව්වරොසොදිමිති කපන “ඤ්චි ධාතුචිතෙති සව්වරොසොති ධිතවිච්චිතාදදසලොපාගමො චෙ” ති ඉත්තාරස්ස ච දීඤ්ඤාසෙක රූපං.

571 ආගමා තුරොසා

ආ ඉච්චවමාදිතො ගමිතො තුරොසව්වරොසා ගොති

* ආගමො ගමිතිති ආගමාතුරොසා

“ආගමො තුරොසා.” ක්මසම්මිදං, ආ ඉච්චවමාදිතො ගමිතො තුරොසව්වරොසො ගොතිති ස්ඤාපනස්ථං. චිපදමිදං අසුච්චිච්චි ගමොසං ආගමො, තස්ම ආගමො අස්ථො සුච්චෙඤ්ඤාසෙකච

ආගමාතුරොසොති උදගරණං, තස්ස පන අසුච්චිච්චි ගමොසං ගමිතිච්චිච්චි මිස ආගමිතිතාසෙඨ ඉමිතා තුරොසව්වරොසො කම්බා “ගමිතිතොති දිතො තුරොසොදිසු ත” ඉති ධාතුසව්වරොසො තත්තං කම්බා සංඤ්ඤාත්තාදිමිති කතො රූපං.

572 ගමබ්බි ඉසා

ගම ඉච්චවමාදිතො ඉසාසව්වරොසා ගොති ගමබ්බි ගමිසනිති ගමිතො—ගමනං ගමබ්බාති වා ගමිතො ඉති ගමබ්බාගමොස දුතිතො කතො රූපං

“භවෙති ඉසා” කීමත්දීද, භවිතොති ගම් ඉච්චිතාස ධාතුසා ඉසාපච්චියො භොතිති සද්දනන්. චිපදම්ද, ගම්ඥානඡත්ති තානුච්චතනො, අචො චුච්චිඤ්ඤාසෙසච

ගම්භොති උද්දහරණ, තසා පන ගමු ගතිමුත්තිමසා ගම්තු. භංඛිතාති අචො අභිනතරපුත්තමිතිකිච්චිමිතා ‘ඉසාපච්චියං කතා චුත්තනසෙසා සද්දනන්ති. කඛා “අංතා භොතා” තාඛිකිච්චි ‘භො” ති ජිසොසාකානදීමිති කතො රූපං

සච්චෙසා චුච්චිකදීපනීං සිඛිකිච්චියං භො ජුතිසො පරිච්චෙද

573 සච්චෙදාදිතිසා ගිසානනා සිජකිනනී

සච්චිතනාමසමාසනමිතාධිතනනිතකසාමිති සසච්චිකා භෙ සද්ද අනිසං ගතා, භො සාධභොන නිජිකිච්චියා සභොති සභොති නාමෙති ගිසානනා* සිජකිනනී සච්චාසච්චියං

සච්චිතසං නාව — එකස එකා භොති, දසසා ච රසා භොති, එකා ච දස ච = එකාරස — එකාදස චා

මිසා ඛා භොති, දසසා ච රසා භොති චෙ ච දස ච = ඛාරස — චාදස චා

මිසා ඛා භොති, දසසා ච මිසං භොති, චෙ ච මිසම = ඛාමිසං

ජසා සො භොති දසසා ච දකාරසා චො භොති ජ ච දස ච = සොචස

ජ භසනමිති ජසා සචො භොති සචාසනනං එමං භසනා සච්චිත නානමිති

නාමිභො නාව — ඉමසමානඅපර ඉමමිභොති ජජජජසච්චියා භොති චා, ඉමසමානසද්දනම අකාරසකානදෙසා භොති, ඉමසමි, කාචෙ අජජ — අජජ — අසං කාචෙ චා සමාභො කාචෙ සජජ — සජජ — සමානසං කාචෙ චා අපරසමි කාචෙ අපරජජ — අපරජජ — අපරසමි කාචෙ චා

සමාභො නාව — භුචිගභො අසාසගභො, ඉසසරනතා, සලල චිභො, කසිතඋසං, මොරභසං, ඛඤ්ඤනිඛි, සංඝාරඋනාමි, පුට්ඨා ච අපච ච = පුට්ඨාපරං

නමිභො නාව — ඛාමිභො, භාරමාභො, ගභොභො, භලභො, සඡඛිභො, භොචෙභො

භභිතභො නාව — අස ගමිති ධාතුභො මහාමානාසු එක චචනමුච්චිභොසු එකමමනසා නිසා සො භොති අභොනභ සභ, ඛුච්චිභොසු අභනිසා සසු භොති අභොනභ සභ, එමමස චචනිභො, එමමසු චචනිසා භඡනනිසං ගිසා සසු භොති චා, ගච්චසු = ගච්චනි

කිනෙක නාව — සඵා වදහන ඉච්චවමාදිති බාහුති කප්පව්ච
 සො භොති, වදසෙ ව වාචෙ, හගසෙ ව සාරතා, වදනීති
 වාචෙ—වාචෙතා වා, සභොග හගනීති සාරතා—සාහභොතා වා
 නගබාහුභොතා නප්පව්චසෙස වච්චවාචෙසා භොහගී අභොතන
 සහ, නව්චං—නව්චං ඉච්චව්චමාදෙසා ගිසාහනා සිජ්ඣනති

“පව්චසාදනීචා නිපාතනා සිජ්ඣනති” කීමනුමිදං, සෙ ව
 පසොභෙ* වොහාරුපභා සාධ්‍යපදෙ, භෙ චුත්තප්පකාරෙති පව්ච
 සෙහි අනභිතිපචිනනා නිපාතනා සිජ්ඣනතීති ස්‍යුපනනං, වතු
 ප්පදමිදං. අභොප්‍රව්චෙඤ්ඤාසෙච්ච.

එසේ ව නිපාතනා තාම අසම්පන්නං සම්පාදෙති, සම්පන්නං නිව්ච
 රෙති, තෙන ඉමිභා ලක්ඛණෙන† සසමිං සසමිං කතෙ යං යං රූපං
 සිජ්ඣති, තං තං තත් තත් කාතඛං; භොතාහ සධ්ධකතාම
 සමාසනස්තාකඛිභතකීනකාපමුහි සප්පව්චසා සෙ සද්ද අනීචං
 ගතා, භෙ සාධ්වෙන නිරිසනීචා සභෙහි සකෙහි නාමෙහි නිපාත
 නාව සිජ්ඣනතීති

“එකාරසතදීති උද්භරණෙනී, තත් ව එකාරස බාරස බාවිස
 සොලසාහිමාහී කීවාපි විනාව නිපාතනලක්ඛණං තච්චතතප්ප
 සධ්ධකවිධානෙ චුත්තලක්ඛණෙන සිජ්ඣනන්, තච්ච ලක්ඛණසස
 පඤ්ඤනනනතීකභාවං දසෙභොතො ‘එකසා එකා හොහී, දසස
 ව රභො හොහී’ හි† අදිමාහ, තත් ව එකාරසාහී එකො ව දස
 වාහී අසෙ ටඤ්ඤමාසං කචා එකදසසඤ්ඤ එකසද්දසමිනා එකා
 දෙසං කචා දසසද්දස රසාදෙසෙ කතෙ රූපං බාරසාහී වෙ
 ව දස ව = විදසාහී වතභබ්බ ඉමිනා විසද්දස බාදෙසං කචා
 දසසද්දස ව රසාදෙසෙ කතෙ රූපං බාවිසනහී වෙ ව විදච්ච =
 විවිසනහී වතභබ්බ ඉමිනා විසද්දස බාදෙසෙ කතෙ රූපං
 සොලසාහී ජ ව දස ව = ජදසාහී වතභබ්බ ඉමිනා දකාරසස
 ලාදසං කචා පස ව සොආදෙසෙ කතෙ රූපං, සලාසන
 නහී ජ ආසනනං = පාසනනහී ජනනංඛි ඉමිනා ජසද්දස
 සලාදෙසෙ කතෙ රූපං එවං පව්චසා ව අනීචං ගතා ආදෙසවිධා
 කෙන ඒච්චාහා අභෙඤ්ඤාපි සෙ සද්ද, භෙ නිපාතනලක්ඛණෙනපි
 සාධෙඛං, අජ්ඣතදීති චුත්තං චුත්තංසෙතෙව ප්‍රවිඤ්ඤා
 යනති

574. සාසදීසංගා නසෙ ටෙච්ච ව.

සාසදීස ඉච්චවචෙහි බාහුති කප්පව්චසෙස ටෙච්චචෙසා භොති
 චාභෙ

අනුච්චෙච සො චසා, දිසෙච්චාහී දිචං—දිචං ච උපං.
 වසද්දභොතනෙහි කිච්චභාසාරස භාසව්චසෙස ව රච්චච්චිං
 ආදසා භොතනී
 දසනිසං දච්චිචං, දච්චිං විනාසං භව්චනහී සමච්චාහං.

* පසොභෙ සභෙ ව † චිප චෙන සභෙච්ච ච
 ‡ දසං උ දස රසාහී ච

“සාසදිසනො තස්ස රිභො ව” කිවුන්විද, සාස අනුපිඨවුහි දිස පෙතවිච්ඡේදිවෙහි තප්පවිසස්ස රිභාදදසො භොතිති සුඝ තත්ථ. වතුසදවිදං අභො ව විග්ගහො ව සුච්චෙද්දාදෙව

අනුපිඨෙභ්ථදිඨිතති උද්භරණති, තත්ථ ව අනුපිඨොති අනුපුබ්බ ස්ස සාස අනුපිඨවුහිතිවස්ස උබ්බාතසඤ්ඤදිස්ස “භාවකරෙවිසු ත” ඉති තප්පවිසං කත්වා ඉට්ඨිතා තස්ස රිභාදෙසං කත්වා “උච්චි රහොතා භද්දිනො” කී භද්දිනා උග්ගො සතදප්පනොදිවුහි කතෙ රූපං. දිඨිතති දිස පෙතවිච්ඡේදිවස්ස වුග්ගතරෙසො තප්පවිසා දිවුහි කතෙ රූපං.

අනෙකත්තො කිපාතාතං වග්ගභණ්ණං ව භිසාභතො තප්පිලා දසෙසුගොතො වග්ගභණ්ණොති ආදිමාන නත්ථ ව දඨිබ්බිතති දිස පෙතවිච්ඡේදිවස්ස “භාවකරෙවිසු තබ්බාතිසා” කී කබ්බිප්පවිසං කත්වා ඉච්ච වග්ගභණ්ණො තකාරස්ස රභාදෙසං කත්වා සතදප්පනොදිවුහි කතෙ රූපං. දඬුන්ති තෙසෙව ඛාතුස්ස “ඉච්චෙත්ථ සමාතකභිකුසෙසු තවෙකා ච” කී වග්ගොතො “අරසසත්තාදිසු චෙ” කී එත්ථ ආදිග්ගභණ්ණො කුච්චිසං කත්වා ඉච්ච වග්ගභණ්ණො කුච්චිසං රඬු ආදෙසං කත්වා භද්දිනා උග්ගො රූපං.

575 සාදිසනාසුච්චෙතභ්වතසාදිති ටඨා

සකාරතනුච්චෙතභ්වතස ඉච්චිට්ඨාදිති ඛාතුහි තප්පවි සස්ස සනාදිව්ඤ්ඤානො ඛාදෙසො භොති භාගො

තස්සිසංගති භුංඨා—භුස්සිස්සාති වා භංඨා දංඨිසංගති දංඨා—අතිනා දංඨිස්සාති වා දංඨා සුච්චිසංගති සුංඨා— සුච්චිස්සාති වා සංඨා භජ්ඣංගති භංඨා—භජ්ඣස්සාති වා භංඨා, භංඨිසංගති භංඨා—භංඨිස්සාති වා භංඨා සකාරතනු භංඨිස්සාති සභංඨා

ඉදිග්ගතංගින අංඤ්ඤාති ඛාතුහි තප්පවිසස්ස ව සනාදිව්ඤ්ඤානො ඛාදෙසො භොති

සජ්ඣස්සාති සිංඨා සං එභංගො සමට්ඨාස්සාති සංසංඨා වංසංසො සිස්සිස්සාති විසිංඨා, සංචිස්සිස්සාති සචිංඨා ඵච්චිචෙද්දාදි ටඨාච්චෙතභ්ව

“සාදිසනාසුච්චෙතභ්වතසාදිති ටඨා” කිවුන්විද, සකාරංතනු හි ව සුච්චෙතභ්වතස ඉච්චිට්ඨාදිති ව ඛාතුහි තප්පවිසස්ස සනා දිව්ඤ්ඤානො ඛාදෙසො භොතිති සුඝ තත්ථ. උච්චෙද්දා කග්ග භණ්ණොතො අභො සුච්චෙද්දාදෙව

ආදිතා සත වග්ගහිති සාදි, සකාරං අරහො සස්ස සො = සරහො, සෙහො ව සෙච්චා ව සෙඤ්ඤා ව සෙඤ්ඤා ව = සතනු ච්චෙතභ්වතස, සතනුච්චෙතභ්වතස, ආදෙසො සෙසෙහො = සෙසෙසුච්චෙතභ්වතසාදෙසො, ටඨාති සතනුච්චෙතභ්වතසාදිති, ඵච්චි ව සතනුච්චෙතභ්වතස සජ්ඣ සකාරංතනු සුච්චෙතභ්වතස

නතරවිඤ්ඤාපනත්ථං, තෙන තභො පරසං තප්පව්වසසං නිව්ඪි
 මිතා ඩාදෙසො භොති, සන්තතො පන පරසං තප්පව්වසසං කන්ථි
 භොති, කන්ථි න භොති, තෙන උත්තසෙතා ධයෙතාතෘදීපු උපුඛි
 සං හුස උඛෙඛරතෙ ධනස අවධංසනෙති මිති ලුඛධාභුසඤ්ඤාදීඨි
 “භාවකමෙමසු ත” ඉති තප්පව්වසෙ කතෙ සතිපි සන්තතෙන
 ඉමිතා ඩාදෙසො න භොති.

තුභොතෘදීති උදුහරණති, තත්ථ ච තුභොති තුස පිතිමුහිතිමසං
 ලුඛධාතුසඤ්ඤාදීසං “භාවකමෙමසු ත” ඉති තප්පව්වසං කම්බා
 තසං අනනතරසුනනමධිකිව්ඪිමිතා සභාදිඛාජතෙන ඩාදෙසං
 කම්බා සංගුප්පතතාදිච්ඡි කතෙ රූපං. දභොති දතස දංසනෙති
 මසං ලුඛධාතුසඤ්ඤාදීසං වුතතනසෙන තප්පව්වසං කම්බා තඤ්චි
 මිතා වුතතනසෙන ඒදෙසං කම්බා “නිග්ගහිතච, කච්චිලොප”තී
 අධිකිව්ච “ඛාජතෙ චෙ” තී නිග්ගහිතලොපං කම්බා සංගුප්පතතා
 දිමුහි කතෙ රූපං. පුභොති පුච්ඡ ජුච්ඡතෙතිමසං වුතතනසෙන
 තප්පව්වසං කම්බා ඉමිතා ආදිඛාජතෙන සහ තසං ඩාදෙසාදිමුහි
 කතෙ රූපං. භභොති භතජ අවමදුතෙතිමසං දභොති එත්ථ
 වුතතව්ධානමුහි කතෙ රූපං. භභොති භතස පසංසනෙ භතස
 පිතිමුහිති දිනනමඤ්ඤතරසං දභොති එත්ථ වුතතව්ධානමුහි ක න
 රූපං. පභභොති එත්ථ උපසංඝාතච විසෙසො.

සිභොති යජ දෙවපුජ්ජසඛගභතරණදුනධමෙමසුතිමසං වුතත
 තසෙන තප්පව්වසං කම්බා තඤ්චිමිතා ඩාදෙසං කම්බා “යජසං
 සරසෙ මධි” තී යකාරෙ සරසෙකාර. කම්බා සංගුප්පතතාදිමුහි
 කතෙ රූපං.

576 වසරො උප්ථ

වස ඉච්චනසමා ධාතුමිතා තප්පව්වසං සභාදිඛාජතෙන
 උප්ථාදෙසො භොති ඩාගත
 අවධිති වුච්චා

“වසරො උප්ථ” කිමත්ථිදං, වස තිවාසෙතිමසං තප්පව්ව
 සං සභාදිඛාජතෙන උප්ථාදෙසො භොතිති ඤ්ඤපනත්ථං විපද
 මිදං. තඤ්චනච පාදිග්ගහිතච වතතෙන, අභො සුච්චෙඤ්ඤ
 සෙච.

වුභොති* උදුහරණ, තසං පන වස තිවාසෙතිමසං ලුඛධාතු
 සඤ්ඤාදීසං “භාවකමෙමසු ත” ඉති වතතමාතෙ “වුච්චගමාදිසෙ
 කතෙති” තී තප්පව්වසං කම්බා අනනතරසුනනමධිකිව්ඪිමිතා
 තසුඤ්ඤාදිමුහි කතෙ රූපං.

577. වසං වාචු

වසරෙසං ධාතුසං තප්පව්වසං සර වකාරසං උකාරදෙසො
 භොති වා
 වධිසිත්ථාති වුච්චිතං. වුච්චව්චිසං, වධිසිත්ථාති උච්චා—වුච්චා †වා

* වුභො සඛස වරවච්චොස්සෙ † උච්චා-වුච්චො, ච

දෙ බෙ" ත්‍යගිකිච්චි " ඩො ඒකාරෙ" නි ඒකාරසස ඩකාරං කම්බා පරකාරං. තෙනො සකුප්පතතාදිමිති කතෙ රූපං. ලුඛනනි ලුභ ලුභෙතිමසස "භාවකමෙමිසු ත" ඉති කමමනි තප්පව්වසං කම්බා ඉමිතා තකාරසස ඩකාරං කම්බා "භවතුසානමනනාතං දෙ බෙ" නි ධානිනනසස වතුසසස භකාරසස දකාරදිමිති කතෙ රූපං. දඛිනනි දභ භසමිකරණෙතිමසස කමමනි තප්පව්වසං කම්බා ඉමිතා තකාරසස ඒකාරං කම්බා "භවතුසානමනනාතං දෙ බෙ" ත්‍යගිකිච්චි " ඩො ඒකාරෙ" නි ධානිනනසස ඩකාරදෙසා දිමිති කතෙ රූපං.

579 භනජනො ගගො ච

භනජනො ධාතුමනා භසව්වසසස ගගො ආදෙසො හොති සභාදිබ්‍යජගෙනා.

අභජ් භජනි භජ්සසනිති ගගගො, සභාරග භජ්සිසානි සභගගො

"භනජනො ගගො ච" කිමසමිදං, භනජ අවමිඤ්ඤනෙතිමසස තප්පව්වසස ගගාදෙසො හොති සභාදිබ්‍යජනෙනානි සුප්පනසං තිපදමිදං. තග්ගභණ්ඩ සාදිග්ගභණ්ඩ වනතතෙ, වග්ගභණ්ඩ සාදිග්ගභණ්ඩුකනිතීනසං, අසො සුචිඤ්ඤාදෙසව

ගගොති උදුභරණං, තසස පන භනජ අවමිඤ්ඤනෙතිමසස තප්පව්වසං කම්බා "සාසදිසතො තසස ඊභො ච, සාදිසත පුච්ඡ භනජභසසාදිති භො" ත්‍යගිකිච්චිමිතා තප්පව්වසස සභාදිබ්‍යජ තෙන ගගාදෙසාදිමිති කතෙ රූපං.

580 භුජාදිනමගනා ගො චි ච

භුජ ඉච්චමමාදිනං ධාතුතං අගනො ගො හොති, භසව්ව සස ව චිභාවො හොති

අභුජ්නි භුගනා—භුගනාචා—භුගනාචි, අචජ් චජනි චජ්සස නිති චගනා—අචජ්සිසානි චා චගනා, ඡසු රූපාදිසු ආරමම ගණසු සජනිති සගනා, රජනිති රගනා, සුජනිති සුගනා, චිච්චමනිති චිචිගනා, සභනනි ච්චානි සගනා

"භුජාදිනමගනා ගො ච ච." කිමසමිදං, භුජ ඉච්චමමාදිනං ධාතුතං. අගනා ගො හොති, තප්පව්වසස ච චිභාවො හොති සුප්පනසං. පච්චපදමිදං. තග්ගභණ්ඩිභාගුච්චතතෙ, අසො සුචිඤ්ඤාදෙසව භුජේ ආදි සෙසතෙන = භුජාදෙසො, තෙසං භුජාදිනං.

ලගනාතදිති උදුභරණං, තස ච ලගනා භුගනාචිති භුජ පාලනබ්‍යාවභරණෙසුභ්වසස ලුඛධාතුසඤ්ඤාදිසස "අභිතෙ න භව්වාතුභාචි" නි තනාවිසව්වසෙ කම්බා "සාසදිසතො තසස ඊභො ච" ත්‍යගිකිච්චිමිතා ධානිනනසස ලොපං කම්බා තප්පව්ව සස චෙතාචි. කම්බා සකුප්පතතාදිමිති කතෙ රූපං. චගනානි චජ භාචිච්චිච්චිසස චුග්ගතතෙසෙ තප්පව්වසාදිමිති කතෙ රූපං.

සුගුණොත්තදීති උද්ගරණ්ඨි, තස්ථ ච සුගුණොත්තී සුසුඛිඛස්ස
 ගුප ගොපනෙතීමස්ස ලුඛධාතුසඤ්ඤදීස්ස හෙඨා වුත්තනසෙන
 කට්ඨි තප්ඵවසං කඛ්ඨා අභනනරසුත්තස්ස චිග සුත්ත
 වසමතිකිත්ථිනා ඛානිත්තස්ස ලොපං කඛ්ඨා තප්ඵවසස්ස ච
 චිතාචාදිමහි කතෙ රූපං විත්තනනි චිති විත්තනාසමිතිමස්ස “භාව
 කමෙමසු ත” ඉතාසිතිච ච “බුඛගමාදීසෙඨි කතනරී” භී තප්ඵවසං
 දිමහි කතෙ රූපං ලිඛොත්තාති ලිප උපදෙගෙ ලිප ලෙපනෙති
 චිතනමඤ්ඤතරස්ස රූපං සත්තගොත්තාති සංසුඛිඛස්ස තප
 සධනාපෙතිමස්ස රූපං උඛොත්තාති උච චිසතනිසං වාචාසමිති
 මස්ස රූපං විචිඛොත්තාති විසුඛිඛස්ස චිච විචෙචනෙතිමස්ස රූපං
 පිඛොත්තාති පිච කඛිරණෙ පිච සෙචනෙති චිතනමඤ්ඤතරස්ස
 රූපං

583 නන්දිති ඉරුණ්ණ

තර ඉචෙචමාදිති ඛාතුති තප්ඵවසස්ස ඉණ්ණරදෙසා
 ගොති, අගොනා ච බ්‍යජගො ගො ගොති

අනභි තරති නභිස්සනිති තිරුණ්ණ—තිරුණ්ණං නාගරසං,
 උත්තරනිති උගතිරුණ්ණ, සමසුරනිති සමසුරුණ්ණ, පපිසුරනිති,
 පපිසුරුණ්ණ, තුදනිති තුරුණ්ණ, පපිජීරනිති පපිජීරුණ්ණ, ආඛිර
 නිති ආඛිරුණ්ණ

“තන්දිති ඉරුණ්ණ” කීමත්ථිදං, තර ඉචෙචමාදිති ඛාතුති
 තප්ඵවසස්ස ඉරුණ්ණරදෙසො ගොති, අගොනා ච නො ගොතිති
 ස්‍යුපතස්සං චිපඤ්ඤං නග්ගහණ්ච අගොනාග්ගහණ්ච නො
 ග්ගහණ්ච වත්තනෙ, අගොනා ච විග්ගහො ච සුචිඤ්ඤාඤ්ඤංච.

තිරුණ්ණත්තදීති උද්ගරණ්ඨි, තස්ථ ච තිරුණ්ණති තර තරණ
 තිමස්ස ලුඛධාතුසඤ්ඤදීස්ස “භාවකමෙමසු ත” ඉතාසිතිච
 “බුඛගමාදීසෙඨි කතනරී” භී තප්ඵවසං කඛ්ඨා “සාසදීසනො
 තස්ස රිචො ච, ගුණදිගමනො නො ච චෙ” තාසිතිත්ථිනා
 තප්ඵවසස්ස ඉරුණ්ණරදසං කඛ්ඨා ඛානිත්තස්ස ච ලොපං කඛ්ඨා
 සරලොපපසතිභාවාදිමහි කතෙ රූපං. උගතිරුණ්ණති එස්ථ උප
 සගොනාච විසෙසො. සමසුරුණ්ණති සංසුඛිඛස්ස සුර සුරණ්ණි
 මස්ස වුත්තනසෙන “බුඛගමාදීසෙඨි කතනරී” භී තප්ඵවසං
 කඛ්ඨා ඉචිතා තසසිරුණ්ණරදසං කඛ්ඨා ඛානිත්තස්ස ච ලොපං කඛ්ඨා
 “සචාදිමසුත්තනිතං දිසරසාප්ඵවසෙසු වා” භී ආදිසරස
 රසං කඛ්ඨා තචෙචාසිතිච “ගෙසු වුචිලොපාගතිචිසාරචිපචිතා
 රදසාචෙ” භී ඉසාරස ලොපං කඛ්ඨා වා. “සත් සෙර ලොප”න්ති
 අසිතිච “වා පචෙ අසරූපා” භී ලොපං කඛ්ඨා වා සප්පසත්තාදී
 මහි කතෙ රූපං තුරුණ්ණති තුද වැච්චෙතිමස්ස සමසුරුණ්ණති
 එස්ථ පිත්තවිධානනි කතෙ රූපං, රසාලාචෙච විසෙසො.
 පපිජීරුණ්ණති පපිසුඛිඛස්ස ජර චිචෙතාච්චිජිජිමස්ස හෙඨා
 පිත්තකසෙන කතනරී තප්ඵවසං කඛ්ඨා තසසිරුණ්ණ රුණ්ණරදසං
 කඛ්ඨා ඛානිත්තස්ස ච ලොපං කඛ්ඨා සරලොපපසතිභාවාදිමහි

කතෙ රූපං ආකීර්ණෙති ආපුබ්බස්ස කීර විකීරණෙතිමස්ස පච්චිණ්ණාති එත්ථ වුත්තවිධිතෙ කතෙ රූපං.

04 භිදුදිතො ඉගනාගනාජනා වා

භිදු ඉච්චමමාදිති ධාතුති පරස්ස තස්සච්චස්ස ඉගනාඅගනා ජනාදසා ගතානති වා අගනා ව බ්‍යජගනා ගතා ගොති

භිදුතොගාති ගිගනා සමතිගනා ජිදුසතිති ජිගනා උච්චිසිසාති උච්චිගනා දිසතිති දිගනා නිසිදතිති ගිසි ගනා ජාදිසතිති ජගනා සුච්චගනා අච්චගනා, විදති වෙදං පාපුණතිති විගනා ගඤ්ඤතිති රුගනා විසති වසං පාපුණතිති විණ ජාති

මාති කිමසං? ගිජජතිති ගිනති

“භිදුදිතො ඉගනාතනර්තො වා කිමසමිද, භිදු ඉච්චමමාදිති ධාතුති තස්සච්චස්ස ඉගනාඅනර්තාදෙසා ගොනති විකපප ත, අනෙතා ව තො ගොතිති යුපනත්ථං තිපදමිදං තග්ගභණ්ච අනෙතාග්ගභණ්ච තොග්ගභණ්ච වග්ගතෙ, අනෙතා ව විග්ගාගො ව සුච්චෙඤ්ඤෙසව

භිදුතොතනදිති උදුභරණති, තත්ථ ව භිදුතොති භිදු විදුරණෙතිමස්ස ලබ්ධාතුසඤ්ඤදිස්ස “භාවකමෙමිසු ත ඉති තස්ස ච්චසං කතිා අනනතරසුග්ගස්ස විස සුග්ගච්චමබ්බිතිච්චමිතා තස්ස ච්චස්ස ඉගනාදෙසං කතිා ධාච්චනතස්ස ව ලොපං කතිා සර ලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං ජිදුතොති ජිදු ච්චාකරණෙතිමස්ස රූපං උච්චිභිදුතොති එත්ථ උපසග්ගොච විසෙසො දිදුතොති දු දුතෙතිමස්ස රූපං නිසිදුතොති නිසුබ්බස්ස සද විසරණතතවසානෙසුතිමස්ස වුග්ගතසෙන කතරි තස්සච්චසං කතිා තස්සිමිතා ඉගනාදෙසං කතිා ‘සදස්ස සිදුග්ගා නති සබ්බස්සෙව ධාතුස්ස සිදුදෙසං කතිා ධාතිාදෙසස්ස ව තභීතිසත්තා භීතොපචාරවසෙන ධාතුසඤ්ඤන චොතරිතබ්බිතො ධාච්චනතස්ස ව ලොපං කතිා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං සුච්චිභිදුතොති සුසුබ්බස්ස ජද අපචාරණෙතිමස්ස වුග්ගතසෙන කමමිති තස්සච්චසං කතිා ඉමිතා තස්ස අනතාදෙසං කතිා ධාච්චනතස්ස ව ලොපං කතිා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං චිදුතොති චිදු දිනතාවෙ* තිමස්ස වුග්ගතසෙන කතරි තස්සච්චසං කතිා තස්සිමිතා අනතාදෙසං කතිා ධාච්චනතස්ස ව ලොප කතිා සමිසුණ්ණෙති එත්ථ වුග්ගතසෙන පරසරස්ස ලොපං කතිා සඤ්ඤප්පතනාදිමිති කතෙ රූපං රුදුතොති රුද අසුච්චිමො චතෝ තිමස්ස වුග්ගතසෙන කමමිති තස්සච්චසං කතිා තස්සිමිතා අනතාදෙසං කතිා ධාච්චනතස්ස ව ලොපං කතිා සෙභී වුග්ගතසෙන පරසරස්ස ලොපෙ කතෙ රූප විණ්ණති වි බිසෙතිමස්ස

* බ්ව උසාසකෙ ම † රුච ආචරණෙ ම

චුත්තනසෙත කතාරි තප්පවට්ඨං කඤ්චා තප්පිමිතා ඊතාදෙසං
 කඤ්චා ධාතූනසස ව ලොපං කඤ්චා සංදුස්සතනාදිවහි කතෙ රූපං.
 භිතතිති කිච්චුද්ධරණං, තප්ප පත භිද චිධාකරණේතිමස්ස
 “සඤ්ඤං දුධාතොඉ” ඉතාඤ්චිව “තිතිව්වාපිචේ”, ති වා : ඉත්ති
 සවතිසවො වා” භී වා : “චිද්දිති තතිතිසො” ති වා තිප්පවට්ඨං.
 කඤ්චා වාග්ගහණේන සතිපි තකාරෙ ඉමිතා තප්පාදෙසමකඤ්චා
 “දෙධස්ස වෙ” ති එත්ච වග්ගහණේන දකාරස්ස තකාරං කඤ්චා
 තෙතඤ්චා තෙඤ්චා සංදුස්සතනාදිවහි කතෙ රූපං.

585 සුසප්පසතොනා කවචනා ව

සුසප්පසත ඉච්චවර්ගෙති ධාතුති තප්පවට්ඨස්ස කවචනාදෙසා
 චොතනී, අතොනා ව චිත්තොනා චො චොතනී

සුස්සතිති සුචොති කචො, පච්චතිති පචො ඵලං, සකඤ්චි
 සමචොති සුචොති වා : සකඤ්චිති සචොනා—සචොනාචා.

“සුසප්පසතොනා චොකඤ්චා ව” කිච්චිචිද්දං, සුසප්පසත ඉච්ච
 තෙති ධාතුති තප්පවට්ඨස්ස කවචනාදෙසා චොතනී, අතොනා ව
 චිත්තොනා චො චොතනී කුප්පතඤ්චා. තිප්පචිද්දං. තග්ගහණේ
 අතොනාචොච්ච චොතොච්ච්ච චිත්තොනෙ අඤ්චා ව චිත්තොනො
 ව සුච්චොඤ්චොච්ච

සුචොති සුසප්පසතෙතිමස්ස චුත්තනසෙත කතාරි තප්ප
 වට්ඨං කඤ්චා “සාදිසතො තප්ප ඊචො ව , භුත්තීතමිතොනො තො
 චි වෙ” ති අචිතිච්චිතා තප්පවට්ඨස්ස කවචාදෙසං කඤ්චා ධාතූ
 නසස ව ලොපං කඤ්චා සංදුස්සතනාදිවහි කතෙ රූපං. පකඤ්චි
 පච්ච චාකෙතිමස්ස චුත්තනසෙත කතාරි තප්පවට්ඨං කඤ්චා තප්පි
 චිතා කතාදෙසං කඤ්චා ධාතූනසස ව ලොපං කඤ්චා සංදුස්සතනා
 දිවහි කතෙ රූපං. සචොකඤ්චි සක සාචොච්ච සකච්චොච්චි චිත්ත
 ච චොච්චොච්ච සුචොතිමස්ස චුත්තනසෙත කතාරි තප්පවට්ඨං කඤ්චා තප්පිචිතා
 කතාදෙසං කඤ්චා ධාතූනසස ව ලොපං කඤ්චා සංදුස්සතනාදිවහි
 කතෙ රූපං.

586 පකචාදිති චොනා ව

පකච ඉච්චවචාදිති ධාතුති තප්පවට්ඨස්ස චොනාදෙසා
 චොතනී ධාතූනොනා ව චො චොතනී

පකචොතිති පකචොනා, චිත්තොතිති චිත්තොනා, සකච
 චිති, සකචොනා ; චිත්තොනා, සචොනා, දචොනා, චිත්තොනා

චිත්තොනොනා කිච්චිචි? චිත්තොනොනා ධාතුති තප්පවට්ඨස්ස
 චොනාදෙසා චොතනී, අතොනා ව චො චොතනී

චචො. කචො, චිත්තො. චිත්තො ඵලං. සකචො.

“පකචාදිති චොනා ව” කිච්චිචිද්දං, පකච ඉච්චවචාදිති
 ධාතුති තප්පවට්ඨස්ස කතාදෙසා චොතනී, ධාතූනොනා ව චො
 චොතනී කුප්පතඤ්චා. තිප්පචිද්දං. තග්ගහණේ අතොනාචොච්ච
 චොතොච්ච්ච චිත්තොනො, අඤ්චා ව චිත්තොනො ව සුච්චොඤ්චොච්ච.

පකචොනොනාදිති චුද්ධරණේ, චො ව පකචොනොති

පසුබිබස කළු පදවිකෙබ්.පෙතිමසස ලුබ්බාදාසඤ්ඤාදිය චුත්ත නසෙහ “බුධගමාදියේ කතාරි” හි තප්පවටයං කඛා “සාස දියභො තසස රිඝභා ව; අඡදීනමනො නො චි වෙ” නාති කිච්චිමිතා, ඵප්පවටයස නාදෙසං කඛා බානිනතසස ලොපං කඛා සඤ්ඤාපනාදිමුහි කභෙ රූපං. විබ්භනේනාති විපුබ්බසස හළු අනවචානෙතිමසස ඉමිනා තප්පවටයස නාදෙසාදිමුහි කභෙ භකාරසස “පරවෙභාවො ධානෙ” හි විභාවෙන සදියෙ සච්චනෙත “වග්ගෙ සොසාසොසානං තතිසප්ඵමා” හි තතිසඛරං වෙභාවෙන කෙඛා නෙතබ්බි හිතෙ රූපං. සබ්බනොති ඵඡ උපසග්ගොව විසෙසො. බනොති බහු අවදුරණේ බමු සභනෙති විනනමඤ්ඤාභරසස රූපං. සනොති සමු උපසමෙති මස රූපං. දනොති දමු දමනෙතිමසස රූපං.

අකෙසඡ්ඡානා නිපාතානං වග්ගභණ්. කිමඡ්ඡානාදිමුහ.

තඡ ච සභතීති සමු පදවිකෙබ්.පෙ කළු ගතිමඤ්චිමසස ගෙභා චුත්තනසෙන තප්පවටයං කඛා තසස විධි වග්ගභණ්. නති ආදෙසං කඛා බානිනතසස ච ලොපං කඛා සඤ්ඤාපනාදිමුහි කභෙ රූපං. ඉතරං සුච්චෙඤ්ඤාසමෙව.

587. ඡනාදීනමා තිමුහි ව.

ඡන ඉච්චමමාදීනං බාභුනං අනභසස බ්ඤ්ඤාසස ආනාං භොති තප්පවටයෙ පරෙ තිමුහි ව

අඡනිති ඡානො, ඡනනං ඡාති.

තිමුහිති කිමඡ්ඡා? අඤ්ඤාසමිමි පව්චයෙ පරෙ ආකාරනිමහන තඡං.

ඡනිඛා; ඡනසතිති ඡනිනා, ඡනිභා, ඡනිනබ්බං ඉච්චමමාදී.

“ඡනාදීනමා තිමුහි ව.” කිමඡ්ඡිදං, ඡනාදීනං බාභුනං අනභසස බ්ඤ්ඤාසස ආනාං භොති තප්පවටයෙ තිමුහි වාති ඤ්ඤාපනඡං. වතුපදමිදං. තග්ගභණ්.ව අනභසසභණ්.ව වත්ත භො, අඡනං ව විග්ගභො ව සුච්චෙඤ්ඤාසමෙව. තිප්පවටයෙ සතිපි තකාරසමි. සුත්ත තිග්ගභණ්.කරණේ පසොඡනං සසමෙව වනඛිති.

ඡනො ඡනිති උද්භරණ්.ති, තඡ ච ඡනොති ඡන ඡනනෙ ඡනි පාභුභාවෙති චිතනමඤ්ඤාභරසස අඡනිති අඡන “අත්තෙ තත වහ්නුනාච්චි” හි කතාරි තප්පවටයං කඛා අනනාරසුත්තවසමිච්චි කිච්චිමිතා බානිනතසස ආනාං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිව කඛා සඤ්ඤාපනාදිමුහි කභෙ රූපං. ඡනිති භසෙව බාභුසස ඡනනඤ්චි අඡන “ඉඡ්චිඤ්චිඤ්චො වා” හි තිප්පවටයං කඛා ඉමිනා බානිනතසස ආනාං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමුහි කභෙ රූපං.

ඡනිඛාඡනදීති තිග්ගභණ්.ඵලාති, තඡ ච ඡනිඛාති භසෙව බාභුසස “සුබ්බකාලෙකසනභුකානං භුතඛානඛා වා” හි ඤාප

වටයං කම්මානං සිංඛෙ සතකරමහසං භික්ෂුකරණං ච තිප්පච්චයෙපි තකාරසසන්තිතාසාසතිපි තිග්ගහණේ තග්ගහණේනෙව සිඤ්ඤන භොව පුන තිග්ගහණේකරණෙන ධාතනතසාතනමිකම්මානං “ඉතා රාගමො අසබ්බධානුකට්ඨි” හි ධානුමනා ඉකාරගමං” කම්මානං සංඝ පුප්පනාදිමහි කතේ රූපං ජනිතාති තසෙසව ධානුසං “සකංස සමඤ්ඤ” හි වසනමානෙ “සබ්බතො ඡච්චිකාමි වා” හි තුප්පච්චයං කම්මානං චුතතනගෙභාතනමිකම්මානං ඉකාරගමව සපුප්පනතිව කම්මානං “සඤ්ඤිතාදිනමා සිසමිං සිලොපො වෙ” හි ජනිතසඤ්ඤනසාතනං කම්මානං සිමහි පුප්පන රූපං ජනිතනති තසෙසව ධානුසං “ඉච්ඡ සන්ඝ සමානකතකුකෙසු තවෙතං වා” නාසිතිව “අරහසකා දිසු වෙ” හි තුප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං ජනිතබ්බතාති තසෙසව ධානුසං “භාවකමෙමසු තංඛාතීසා” හි තබ්බප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං.

588 ගම්බණහනරමාදිනමගනා

ගම්බණහනරමු ඉච්චවමාදිනං ධානුනං අගනා බාජගනා ගනා ගහති වා තප්පච්චයෙ සරෙ තිමහි ව

පුප්පරං නිබ්බාණං ගම්බණිති පුගගනා (ගගවා), පුප්පරං ධානං ගම්බණිති පුගති වණිසගනති, වනං—වණිති වති, උපගගවා හඤ්ඤගන නනති උපගනං, සමගගන කච්චම රමනිති සමගන රගනා—සමගනරති, අභිරගනා—අභිරති මඤ්ඤනිති මගනා—මති, මජනිති, මගනා — මති ඉච්චවමාදි

වාති කිමසං? රමගනා — රමනි

“ගම්බණහනරමාදිනමගනා” කිමසමිදං, ගම්බණහනරම ඉච්චවමාදිනං ධානුනං අගනා ව බාජගනා නො නොති තප්ප ච්චයෙ තිමහි ව විකපෙතනාති කුපතත්ථං විපදමිදං තග්ගහණ ඡව නොග්ගහණව “භිදදිතො ඉතතානනර්ථනා වා” හි ඉතො මඤ්ඤකගතිවසෙත වාග්ගහණව වහතතෙ, අසො ව විග්ගහො ව පුප්පච්චයෙසව.

සතිපාසුච්චතමානෙ අග්ගග්ගහණේ පුන අග්ගග්ගහණේ කරණං සිංඛෙ සතකරමහසං අභිග්ගරවිඤ්ඤපතතො නොග්ගහණ ඡුච්චතතනතවිඤ්ඤපතත්ථං.

පුප්පතොතදිති උදගරණනි, තප්ප ව පුගගනාති පුප්පබ්බසං ගමි ගතිමනිසිවසං පුප්පරං ගතොතසෙ “භාවකමෙමසු ත” ඉතාසි කිච්ච “චුච්චතමාදිසෙ සතනර්” හි තප්පච්චයං කම්මානං “සාදිස තො තසං ඊච්ච ව, උපදිතමගනා නො වී ව, භිදදිතො ඉතතානනර්ථනා වා, ජනාදිතමා කිමහි වෙ” නාසිතිච්චිචිතා ධාතනතසං ලොපං කම්මානං සංඝපුප්පනාදිමහි කතෙ රූපං. පුග සිසි ඊච්ච “ඉන්සමසිසවො වා” හි සිසවමසොව විසසො බතනති බසු අච්චරණෙතිවසං “භාවකමෙමසු ත” ඉති කම්මනි තප්පච්චයාදිමහි කතෙ රූපං. බසිති තසෙසව සිසවච්චයකරණ

මෙම විසේසයා උපහතකර් උපසුබ්බසා හත භිංසාගතිපුභිමසා රූපං. රතොති රච්ඤිප්‍රාඨදිමසා රූපං. රතිති තසෙසව ධාතුසා චුත්තතසෙන නිප්පවිසාදිමි සතෙ රූපං. මතොති මත සුභේ මර පානවාගෙසී මිත්තමඤ්ඤතරසා රූපං. මතිති තෙසමෙම ධාතුතං නිප්පවිසාදිමි සතෙ රූපං.

ඉතර්ති වාග්ගතණ ඵලාති, තනි ව රමතොති රච්ඤි ඉමෙවතසා ධාතුසා “වත්තමානෙ මානනා” ති අත්තප්පවිසං කඛා තතො සඵභතතිං කඛා “සිමිති ගච්ඡන්තාදිතං නතසඤ්ඤ අං” ති වත්ත මානෙ “සෙසෙසු නතුවෙ” ති නතුවිම කඛා “අවතසා මමං සඵ භතතිසා සෙ; නාභසා නොනා, නතසා සෙ වා” ති වත්තමානෙ “තොතිතා සසිංනාසු” ති සඵභතතිසා නාභසා තොආඤ්ඤං කඛා සතිපි තසාරසීං ඉධි වාග්ගතණෙන ධාතිනතසා මසාරසා ලොපමිති අසතෙ රූපං. රමතිති තසෙසව ධාතුසා “වත්තමානා පච්චුප්පනෙත” ති වත්තමානපරසාපදපඵමපුරිසෙසවවනතිවිභ තතිං කඛා සතිපි නිසාරෙ ඉධි වාග්ගතණෙන ධාතිනතසා ලොපමිකඛා “භවාදිතො අ” ඉත්තප්පවිසං කඛා තෙතබ්බි නිතෙ රූපං.

589. රකාගෙ ව

රකාගෙ ව ධාතුතමනාභුරතා රතා රතාති තසාපිවිසෙ සර තිමිති ව

සකාගෙණ කමිසතිති සකරතා (සදරසා), සකාගෙණ කරෙ තිති සකති, විසරසත සමිසතිති විසරතා, විසරසත සර තිති වා මිසති

“රකාගෙ ව.” නිමිසදි, රකාගෙ ව ධාතුතමනාභුරතා රතා රතාති තසාපිවිසෙ නිමි වාති සුපතසං විපදමිදං තඤ්ඤ භව තොග්ගභව අනතොසා සභව නිත්තභව වත්තතෙ, අරතො පුරිසෙසුසෙසව. වග්ගතණං තොග්ගභවසුසඛි නිසං තනි පසෙර්තං සෙඵා චුත්තමෙම.

සකතොතදිති උදහරණති, තනි ව සකරතාති පසුබ්බසා සර කරණතිමසා ලබ්බාතුසසාදිසා “භාවකමෙපු ත” ඉති තසාපිවිසං කඛා “සාසදිසතො තසා රිසො ව, භුජදිතටිතො තො වි ව; රකාදිතමා නිමිති වෙ” තානිතිවිචිතා ධාතිනතසා ලොපං කඛා සපුප්පතාදිමිති සතෙ රූපං. සකතිති පසු බ්බසා තසෙසව ධාතුසා “ඉතිමමිසවො වා” ති නිප්පවිසාදිමි සතෙ රූපං. ඉතර්ති වෙ විපුබ්බසා සර ගතිවිත්තාපවිසිමසා රූපාති

590 ධාපානමිඵ ව

ධාපා ඉවවිවිසං ධාතුතං අත්තසා ආකාරසා ඉකාරමකාග රඤ්ඤා රතාති සොසඛිතං තසාපිවිසෙ සර තිමිති ව

° සඵසෙ, ඵ † සරණ, ඵ.

නනු අශාසිති සිතො—නනු අශාසිති සිතො—සීති.

පිචි ටිවහි පිටියෙහිහි පිතො—පිති (සාලං පිනසස හිසබුතො)

“දාපානමිඡ් ච” කිමත්මිදං, දාපා ඉලෙච්චතෙසං ධාතුනං අනත පරසස සඵසඛධං. ඉතාරිකාරදෙසා හොනති තප්පච්චෙසෙ තිමිති චාති සුපතණං. චතුප්පදමිදං. චග්ගහණං දුතිතාදෙසං සමිච් චෙඛති, තග්ගහණංව අනතග්ගහණංව තිග්ගහණංව චග්ගහෙ, අචො ච චග්ගහො ච සුචියෙඤ්ඤෙකච

පිතොතකදීති උදහරණති, තන් ච පිතොති දා හතිනිවුතති මහිතිමසස ලඛධාතුසඤ්ඤදියස “අභිතෙ නතචනානුතාවි” ති තප්පච්චෙසං කඛා “සාසදියතො තස ඊචො ච; අඤ්ඤිතමනො තො චි ච, ජනාදිනමා තිමිති චෙ” නැඩිතිච්චිමිතා ධානිනතසසි කාරං කඛා සකදුප්පතනාදිමිති කතෙ රූපං. සීතිති තසෙසච ධාතුසස “ඉඤ්ඤමිතිසචො චා” ති තප්පච්චෙසාදිමිති කතෙ රූපං. ඉතර්ති පා පාතෙතිමසස රූපාති.

591. භාගනනති හො හසස ලො චා අදහනනානං.

හකාරනනති ධාතුති තප්පච්චෙසස ච හකාරදෙසො හොති, ධානිනතසස හසස ලො හොති චා අදහනනානං.

ආරූපිති ආරූපො, අභාපිති භාගො; භාහිති චා භාගො

අඛි චුඛිං අපාපුඤ්ඤිති භාගො, අචිති චුගො.*

අදහනනානමිති කිමකං? දඛිසිකාති දංඛි (චනසචොඛා), සං සුච්චි හසසති සහනාඛා

ඉති කිච්චිධානකච්චෙස කතිචො කචොඛා.

“භාගනනති හො හසස ලො චා අදහනනානං.” කිමත්මිදං, හකාරනනති ධාතුති තප්පච්චෙසස හකාරදෙසො හොති, ධානිනතසස ච හකාරසස ලො හොති විකප්පන අදහනනානනති සුපතණං. ජපදමිදං. හග්ගහණංවිනාසුචිතතෙ, අචො ච චග්ගහො ච සුචියෙඤ්ඤෙකච. එන ච කිමාපි හසස ලො චාති අඤ්ඤමිතිවු නතං, තචාපි භාගනනති ලොති අචචා භාගනනති හොති වුනතනා ධානිනතෙසච හොතිති දඛිඛං.

ආරූපොතකදීති උදහරණති, තන් ච ආරූපොති ආසු ඛිසස රූප ජතෙතිමසස ලඛධාතුසඤ්ඤදියස “අභිතෙ නත චනානුතාවි” ති තප්පච්චෙසං කඛා “සාසදියතො තස ඊචො චෙ” නැඩිතිච්චිතා තප්පච්චෙසස හකාරං කඛා ධානිනතසස ච ලකාරං කඛා චෙතකං. චෙතා සකදුප්පතනාදිමිති කතෙ රූපං.

* චෙත චුචිං චෙත චුචිං ච චෙත චුචිං චුචිං චුචිං චුචිං, ට

වා ජකාරස්ස ගකාරං කඛා නෙතබ්බං. නෙඛා සංදුප්පත්තාදිමිති කතෙ රූපං. රබ්බෙඛාති නසෙසව ධාතුස්ස කත්තරි රජ්ඣිති අසෙඨ “විසරුජපද්දිතො ණ” ඉති ණප්පච්චිදං. කඛා වුත්තනසෙත ණලොපාදිමිති කතෙ සතිපි ණමිති රත්ජස්මිං ඉධ වුත්තත්ජකාරණකා රුතාවා ඉධ වුත්තවිඛානමකඛා “නිගගතිතං සංඛොගාදි තො” ති සංඛොගාදිභුතස්ස තකාරස්ස නිගගතිතං. කඛා වුත්තනසෙත ජකාරස්ස ගකාරං කඛා “අං ඛාජනෙ නිගගතිත” නති අධිකිච්ච “වගගත්තා වා වගග” ති නිගගතිතස්ස වගගත්තං කඛා නෙතබ්බං. නෙඛා සංදුප්පත්තාදිමිති කතෙ රූපං.

593 ගතස්ස සාමො

ගත ඉච්චෙතස්ස ධාතුස්ස සබ්බරෙස්සච සාභාදෙසො හොති ණමිති පච්චරෙස පරෙ

උපහනතිති උපසාමො, ගාමො හනතිති ගොසාගකො

“ගතස්ස සාමො” කිමිත්ථිදං, ගත ඉච්චෙතස්ස ධාතුස්ස සබ්බරෙස්සච සාභාදෙසො හොති ණමිති පච්චරෙසෙති සදුපතත්ථං. චිපදමිදං. ණග්ගහණමිතානුචිත්තනෙ, අයො පුච්චෙඤ්ඤසෙතච.

උපසාමො ගොසාගකොති උදුහරණති, තත්ච ච උපසාමොති උපපුබ්බස්ස ගත භිංසාගතිපුතිමස්ස උපහනති* අසෙඨ “විසරුජපද්දිතො ණ” ඉති ණප්පච්චිදං. කඛා වුත්තනසෙත කාරිත මිච්ච කඛා ණමිති දුග්ගෙත අනත්තරපුත්තමිතිච්චිමිතා ගතස්ස සාභාදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිම කඛා සංදුප්පත්තාදිමිති කතෙ රූපං. ගොසාගකොති ගොසඤ්ඤපපදස්ස නසෙසව ධාතුස්ස ගාමො ගතතිති අසෙඨ “සබ්බතො ණවුඛාවි වා” ති ණවුප්පච්චිදං. කඛා ඉමිතා ගතස්ස සාභාදෙසං කඛා “අනකා පුණ්වුත” නති ණවුචො අනාදෙසං කඛා සරලොපපකතිභාවාදිමිති කතෙ රූපං.

594 වරධා වා සබ්බත්ථ

ගත ඉච්චෙතස්ස ධාතුස්ස සබ්බරෙස්සච වරධාදෙසො හොති වා සබ්බසාමොගපු

ගතතිති වරධා—වරධො, අගතිති අවධි—අගති වා.

“වරධා වා සබ්බත්ථ” කිමිත්ථිදං, ගත ඉච්චෙතස්ස ධාතුස්ස වරධාදෙසො හොති විකප්පෙත සබ්බභාවෙපුති සදුපතත්ථං. තිපද මිදං. ගණග්ගහණමිතානුචිත්තනෙ, අයො පුච්චෙඤ්ඤසෙතච.

වරධාගතදීති උදුහරණති, තත්ච ච වරධොති ගත භිංසාගතිපුති මස්ස වුත්තනසෙත කතෙ රි ණප්පච්චිදං. කඛා කාරිතමිච්ච කඛා ණලොපාදිමිති කතෙ අනත්තරපුත්තමිතිච්චිමිතා ගතස්ස වරධා දෙසං කඛා සංදුප්පත්තාදිමිති කතෙ රූපං. වරධොති තත්ච වරධා දෙසොච විසෙසො, ණවුප්පච්චිදාසාදෙසොවුත්තනසාව අවධි තිකසෙසව ධාතුස්ස “අජ්ඣති ඊ උං චිත්ථං චිත්තාපුඤ්ඤොසෙච්චං. අච්චං”

* සඤ්ඤතිති සබ්බත්ථ.

පුර ර කපිසනිති පුරකවරෙතා, සවමා කපිසනිති සබ්බරෙතා, පච්චසෙති සබ්බජිව කපිසිඤ්චාති වා සබ්බරෙතා, උපගනො කපිසිඤ්චාති උපකවරෙතා, පපිසමානරෙතා කරෙතිති පපිකවාරෙති, සංකපිසනිති සබ්බාරෙති, උපගනො කරෙතිති උපකාරෙති වා.

“පුරසමුපපරිති” කරෙතිස්ස බබර වා තප්පච්චසෙසු ව.” කිමස්මිදං, පුරසංඋපපරි ඉච්චෙනෙති පරස්ස කරෙතිස්ස තප්පච්චසෙ ණච්චි ව බබර ඉච්චෙනෙ ආදෙසා භොනති විකප්පෙ නාති සුපනන්ථං. ඡප්පදමිදං. ණහහභණ්ඨිභානුවතතෙන, වග්ග භණං තදනුකඛිඤ්චන්ථං, තන්ථ පසොජනං ගෙඨා වුත්තමෙච්ච අඤ්චා ව විග්ගභො ව සුච්චෙසුඤ්ඤෙඤ්ච.

පුරකඛිතොතකදීඨී උද්භරණ්ඨී, තන්ථ ව පුරකඛිතොති පුරසඤ්ඤ පපදස්ස කර කරණෙතිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤදීස්ස “භාවකමෙමිසු ත” ඉති තප්පච්චසං කඤ්චා “ඤ්චි රන්ජස්ස ජෙ භාවකරණෙ සු” තාපිකිට්ඨිමිතා කරෙතිස්ස ධාතුස්ස බාදෙසං කඤ්චා “පර චෙභාවො ථානෙ” තී වත්තමානෙ “වග්ගෙ සොසාසොසාභං තතිසපඨිමා” තී චෙභාවෙන පඨිමකඛරමානෙඤ්චා නෙතබ්බං තෙඤ්චා සකුප්පතතාදීමිති කතෙ රූපං. සබ්බතොති සංපුබ්බස්ස තස්සෙච ධාතුස්ස පච්චසෙති සංගමිමි කතොති අඤ්චෙ තප්පච්චසා දීමිති කතෙ රූපං, චෙභාවාභාවොච විසෙසො උපකඛිතොති උප පුබ්බස්ස තස්සෙච ධාතුස්ස රූපං පරිකඛාරෙති පරිපුබ්බස්ස තස්සෙච ධාතුස්ස “විසරූපද්දිභො ණ” ඉති ඡප්පච්චසං කඤ්චා වුත්තධසෙන ණලොථාදීඤ්ච කතෙ ඉමිතා කරෙතිස්ස බර්දෙසං කඤ්චා ධානාදෙසස්සාපි ධානොපචාරෙන ධාතුසඤ්ඤෙන චොභරී තන්ථිතො “අසංසොගනනස්ස වුච්චි කාරිතෙ” තී වුච්චි කඤ්චා වුත්ත තසෙන චෙභාවං කඤ්චා සුප්පතතාදීමිති කතෙ රූපං. සබ්බාරෙති සංපුබ්බස්ස තස්සෙච ධාතුස්ස රූපං. උපකාරෙති වාග්ගභණ්චලො, තං සුච්චෙසුඤ්ඤාමෙච්ච.

597. තච්චතුතාදිසු කා

තච්චතුත ඉච්චවමාදිසු පච්චසෙසු කරෙතිස්ස ධාතුස්ස කා දදොසා භොති වා

කාතචෙ, කාතුං - කතතුං වා, කාතුත - කතතුත වා

“තච්චතුතාදිසු කා.” කිමස්මිදං, තච්චතුතාදිසු පච්චසෙසු කරෙතිස්ස ධාතුස්ස කාදෙසො භොති විකප්පෙනාති සුපනන්ථං ච්චසමිදං. කරෙතිස්ස භණ්ච වාග්ගභණ්ච වත්තතෙ, අඤ්චා ව විග්ගභො ව සුච්චෙසුඤ්ඤෙඤ්ච.

කාතචෙතකදීඨී උද්භරණ්ඨී, තන්ථ ව කාතචෙ කාතුතති කර කරණෙතිමස්ස ලබ්බාතුසඤ්ඤදීස්ස කතතුච්චිමිතිතානෙත් “ඉච්ච සෙමිසු පමාතකතඤ්ඤෙසු තච්චතු. වා” තී තච්චතුපච්චසෙ කඤ්චා අග්ගකරපුරතච්චිකිච්චිභො සබ්බසෙච ධාතුස්ස කාදෙසෙ කාත රූපාති ඉතරං. වාග්ගභණ්චලො, තස්ස පභ තස්සෙච

ධාතුන් භෞතිව දාපවිස. කඬා වාණභෞතිච්ඡිකාදෙසම කඬා “තමකන්තමනාතං භිජුනතවහි : කරසස ව තනා. දාසී” නරී වහනමානෙ “දා.දානතකෙබ්බු වා” තී ධාතියකසස තනනං කඬා හෙතකෙබ්බි භිතෙ රූපං. කාතුනාභී තසෙසව ධාතුසස කාතුන පුඤ්ඤං මොදභීතාසෙස “පුබ්බිකාලෙකකතුකා නං. තුනනි.නනි වා” තී තුනපාවිස. කඬා ඉච්ඡිකා ධාතුසස කා දෙසෙස කනෙ රූපං. ඉතරං වාණභෞතිච්ඡිලං, තසස පන තසෙසව ධාතුසස හෙතෙව දානපවිස. කඬා චුනතතසෙත “දා.දාන තකෙබ්බු වා” තී ධාතියකසස තනනං. කඬා හෙතකෙබ්බි භිතෙ රූපං.

598. ගමවිභවනාදීනං භූතබ්බාදීසු න

ගමවිභවන ඉවෙවමාදීනං ධාතුනං අනන්තස භසාගේ භොති වා භූතබ්බාදීසු සව්වසෙසු

ගනතු—ගමිතුං, ගමනීසනභී ගනනබ්බං.—ගමිනබ්බං, වනතුං— වනිතුං, වනනබ්බං—වනිනබ්බං, ගනතුං—ගනිතුං, ගනනබ්බං— ගනිනබ්බං, මනතුං—මනිතුං, මනනබ්බං—මනිනබ්බං.

ඉදිග්ගභණං කිමිසං? තුතග්ගභණසං.

ගනතුන, වනතුන, ගනතුන, මනතුන.

“ගමවිභවනාදීනං භූතබ්බාදීසු න” කීමසථිදං, ගමවිභවන ඉවෙවමාදීනං ධාතුනමනාතං නසාගේ භොති භූතබ්බ ඉවෙවමාදීසු පව්වසෙසු විකපොකාභී ඤාපතසං කිපදමිදං. වාණභෞතිකානුවහනතෙ, අසො ව විග්ගභො ව සුච්ඡෙඤ්ඤ සෙසව.

ගනතුනාදීභී උදගරණභී, තසථ ව ගනතුනභී ගමු ගහිමිති කීමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදීසස ගනතුමිච්ඡිතිතාසෙස “ඉමඡසෙසසු සමානකතතුසෙසු තවෙතුං වා” තී දා.පවිස. කඬා “සුරසමුප පරිති සරෙහිසස බබර්භ වා තපාවිසෙසු වා” නාභිභිච්චිචිකා ධාතියකසස නනෙත කනෙ රූපං. ඉතරං වාණභෞතිච්ඡිලං, තසස පන තසෙසව ධාතුසස හෙතෙව දා.පවිස. කඬා වාණභෞති ච්ඡිකා ධාතියකසස තනනමකඬා “සීසතභභීසතභීසච්චිවහන මානා සබ්බධාතුක” නරී චුනතනනා ‘ත සබ්බධාතුකා අසබ්බධාතු කා’ තී අසබ්බධාතුකතාමාගමිම “ඉකාරගමො අසබ්බධාතුකච්ඡි” තී ඉකාරගමං. කඬා භෙතතකෙබ්බි භිතෙ රූපං. ගනනබ්බතරී තසෙසව ධාතුසස “ගාමකච්චෙසු තබ්බාභීතා” තී තබ්බිසාවිස. කඬා ඉච්ඡිකා ධාතියකසස තනනං. කඬා චුනතතසෙත නාමිච්චි කඬා සංඤාපනාදීමහි කනෙ රූපං. ඉතරං වාණභෞතිච්ඡිලං. බනතුනභී බසු අවදුරභෞතිමසස ලබ්බාතුසඤ්ඤදීසස චුනත තසෙත දා.පවිස. කඬා “සාසදිපතො තසස ඊභො ව ; ගුඡ් දිතමනෙතො තො ම් ව ; ජතාදීතමා කීමහි වෙ” තී වහනමානෙ “ගමවිභවනකරමාදීතමනෙතා” තී ධාතියකසස ලොසෙස සච්චතො

ඉමිතා ධානිකතසස නතතං කඛා භෙතඛෙබ නිභෙ රූපං. ඉත
රුති තිණි තසෙසවධාතුසස රූපාති, තාති නසානුසොගෙන සුචි
සෙදුසුසසභෙව. හත්තනතකදිතං වතුනතං හනතිංසාගතිසුති
මසස රූපාති. මහත්තනකදිතං මන සුදුණතිමසස රූපාති.

හත්තනතකදිති අදිගහහණඵලාති, තාතිචි සුචිසෙදුසුසසභෙව.
“සුචිකාලෙකකතතුකාතං තුනනිනනි වා” තී තුනපච්චසකර
ණමෙව විසෙසො

599. සබ්බති තුනාදිතං ටො.

සබ්බති ධාතුති තුනාදිතං සමමසාතං සකාර්ඤ්ඤො
භොති වා

අභිවඤ්ඤ—අභිවඤ්ඤා, ඔහාස—ඔතිඤා, උපනිස—උපගෙන
ඤා, සසඤ්ඤ—සසඤ්ඤා, උද්දිසු—උද්දිසිඤා, ආදස—ආදිසිඤා

“සබ්බති තුනාදිතං ටො.” නිමුක්ඛිදං, සබ්බති ධාතුති තුනා
දිතං පච්චසාතං සකාර්ඤ්ඤො භොති විකපොතාති සුදුපනතං.
නිපදමිදං. වාග්ගහණමිඤ්ඤානුචතතතෙ, අනෙඨා ව විග්ගාභො ව
සුචිසෙදුසුසසභෙව.

අභිවඤ්ඤාතකදිති උදගරණති, තත්ඵ ව අභිවඤ්ඤාති අභිසුඛි
සස වඤ්ඤ අභිවඤ්ඤෙතිමසස ලබ්ධාතුසඤ්ඤාදිසස අභිවඤ්ඤා
ගච්ඡතිතාතෙ “සුචිකාලෙකකතතුකාතං තුනනිනනි වා” තී
නිපච්චසං කඛා “සුචිසමුපපජිති කරෙතිසස ඔච්ඡ වා තප්ච්ච
සෙසු වා” තාතිනිච්චිමිතා නිපච්චසස සාදෙසං කඛා සෙඨා
චුත්තතසෙත ඉකාර්ගතං කඛා තෙතඛෙබ නිභෙ ත රූපං. ඉතරං
වාග්ගහණඵලං ඔහාසාති අච්චසුඛිසස හා වාගෙතිමසස ලබ්ධාතු
සඤ්ඤාදිසස චුත්තතසෙත නිපච්චසං කඛා ඉමිතා නිපච්ච
සස සකාර්ඤ්ඤො කඛා “ඔ අච්චසා” තී අච්චසඤ්ඤා ඔකාර්
ඤ්ඤෙත තෙ රූපං. ඉතරං වාග්ගහණඵලං, තත්ඵ ව ඉකාර්ගමො
ව සරලොපපකතිභාචො ව විසෙසො. උපනිසාති උපසුඛිසස තී
නිසෙතිමසස රූපං. ඉතරං වාග්ගහණඵලං, තත්ඵ ව “අසං
සොග්ගහසස චුචි කාරිතෙ” තී චුත්තමාතෙ “අසෙසු වා” තී
චුචිකරණමෙව විසෙසො. සසඤ්ඤාති දිස චෙකච්චෙතිමසස
චුත්තතසෙත නිපච්චසං කඛා “දිසස සසඤ්ඤාදිසස වා” තී
සබ්බසෙව ධාතුසස සසාදෙසං කඛා චුත්තතසෙත ඉකාර්ගතං
කඛා නිපච්චසසිමිතා සකාර්ඤ්ඤාදිවති තෙ රූපං. ඉතරං
වාග්ගහණඵලං. උද්දිසුසාති උසුඛිසස දිස උච්චාරණෙතිමසස
චුත්තතසෙත නිපච්චසං කඛා ඉමිතා නිපච්චසස සකාර්
ඤ්ඤො කඛා “භාවසමෙසු ටො ; තස වච්චසකාර්චකාර්ග්ගා
සංචාධානසස ; ඉච්චෙතෙ, වා” තී චුත්තමාතෙ “සුචිචරු
චෙව” තී සකාර්ගස සුචිචරුපං කඛා “පරචෙතාචො ටො” තී
දකාර්ගස චෙතාවං කඛා චෙතමෙතිමසස රූපං. ඉතරං වාග්ග
හණඵලං. ආදසාති අසුඛිසස දුදුකෙතිමසස ලබ්ධාතුසඤ්ඤා

දීඝ චුත්තතයෙන නිපාඨවිසං කනිඃ ඉමිනා නිපාඨවිසස සකාරදෙසෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගතණ්ඵලා, තස්ස පන ආපුබ්බස්ස තසෙඝච ඛාතුස්ස චුත්තතයෙන නිපාඨවිසං කනිඃ “සථානමච්ඡිකාඤ” ති ඉකාර්හමි. කනිඃ “දඛානතනො සො කච්චි” ති සකාර්හමි. කනිඃ “කච්චි ඛාතුච්ඡිකණ්ඵලවිසං නිපාඨවිසස ඉතරං ඉතරං වාග්ගතණ්ඵලාපාගමා වෙ” ති ඛානිකතණ්ඵලාදෙසං කනිඃ ඉතරං ඉතරං ඉතරං රූපං.

600. වනනෙතනි රච්චං.

වකාරනකාරගෙනි ඛාතුනි තුනාදිතං පච්චසාතං රච්චාදෙසා ගොති වා.

විට්ඨම, ආභවම ; උපභවම.

ඛානි කිමස්සං? හනඛා

“වනනෙතනි රච්චං.” කිමස්සමිදං, වකාරනකාරගෙනි ඛාතුනි තුනාදිතං පච්චසාතං රච්චාදෙසා ගොති විකපපනාති සුප තණ්ඵ. විපදවිදං වාග්ගතණ්ඵ තුනාදිග්ගතණ්ඵ වනනෙත, අසො ව විග්ගතො ව සුච්ඡෙද්දෙසෙච.

විච්චාතනදීනි උද්ගරණ්ඵ, නස් ව විච්චාති විපුබ්බස්ස විච්ච විච්චවනෙතිමස්ස උඛධාතුසඤ්ඤදීඝ චුත්තතයෙන නිපාඨවිසං කනිඃ “පුරසමුපපථිති කතෙතිස්ස ඛඛර වා තප්ඨවිසෙසු ව; සඤ්ඤති තුනාදිතං සො” තාච්චිච්චිච්චිනා නිපාඨවිසස රච්චාදෙසං කනිඃ “රච්චරතො රච්ච නො” ති රච්චමි උගො රූපං ආභවොති ආපුබ්බස්ස හත හිංසානතිසුතිමස්ස රූපං. උපභවොති උපපුබ්බස්ස තසෙඝච ඛාතුස්ස රූපං කිමුද්ගරණං සුච්ඡෙද්දෙසං මෙච.

601. දීඝා සොනසොනනලාපො ව

දීඝ ඉච්චවනාස ඛාතුනා තුනාදිතං පච්චසාතං සොනසොනාදෙසා ගොති, අනනලාපො ව

දීඝාන-දීඝා.

“දීඝා සොනසොනනලාපො ව.” කිමස්සමිදං, දීඝ ඉච්චවනාස ඛාතුනා තුනාදිතං පච්චසාතං සොනසොනාදෙසා ගොති, අනනා ව ලාපො ගොතිති සුප තණ්ඵ. වතුපදමිදං තුනාදිග්ගතණ්ඵ මහාචුච්චතනෙත, අසො ව විග්ගතො ව සුච්ඡෙද්දෙසෙච. වග්ග තණ්ඵ උච්චසත්ථමිච්චතණ්ඵ.

දීඝාන දීඝාති උද්ගරණ්ඵ, ගොසං දීඝ පෙභවණ්ඵතිමස්ස උඛධාතුසඤ්ඤදීඝ චුත්තතයෙන නිපාඨවිසසෙ කනිඃ “සඤ්ඤති තුනාදිතං සො” ති අච්චිච්චිච්චිනා නිපාඨවිසසං සොනසොනාදෙසෙ කනිඃ ඛානිකතණ්ඵ ව ලොපෙ කතෙ රූපාති.

602. මහදගෙති මමසනස්ඛකඛා ව

මහදග ඉච්චවනාස ඛාතුනි තුනාදිතං පච්චසාතං මමසන ස්ඛකඛාදෙසා ගොති වා, අනනලාපො ව.

ආගමිම—ආගගධා,* බකකමිම—බකකමිච්චා, පගගගෙ—පගෙ
ශ්චිච්චා, උපපජ්—උපපජ්ච්චා, ආරබ්භ—ආරග්ච්චා; ආරච්ච—
ආරග්ච්චා

“මහඳගෙහි මමසකජ්ඣබ්භව ව” කිමන්මිදං, මහද්ග ඉච්චෙව
මනෙතස් ඛාතුති ‘තුතාදිතං පච්චසාතං මමසකජ්ඣබ්භවදෙසා
භොතති වා, අනෙතා ව ලොපො භොතිති සුපනස්. තීපදමිදං,
වාග්ගහණ්ච තුතාදිග්ගහණ්ච අනග්ගහණ්ච ලොපග්ගහණ්ච
වග්ගහෙ, අසො ව චිග්ගහො ව සුච්චෙඤ්ඤෙඤච වග්ගහණ්
දුච්චස්චිච්චිණ්චනස්. වාග්ගහණ්චුකඛිච්චනච්ච

ආගමිමකදීති උදගරණ්චි, තස් ආගමිමාති ආපුබ්බස් ගමු
ගතිමතිතිමස් චුත්තනසෙන නිපපච්චසං කච්චා “පුරසමුපච්චිති
කරෙතිස්ස ඛබ්ඛ වා තප්පච්චසෙසු ව, සබ්බෙති තුතාදිතං
සො, වනනෙතති රච්චං, දීසා ස්වාතස්වාතාලොපො වෙ” තී
වග්ගමානෙ ඉමිනා ඛාපච්චසස් මමාදෙසං කච්චා ඛාචිත්තස්ස
ව ලොපෙ කතෙ රූපං ඉතරං වාග්ගහණ්ච්චං, තං සුච්චෙඤ්ඤ
සාමෙව මකකමිමාති අවුච්චස්ස කමු පදච්චිකෙච්චෙ සමු ගති
මිතිති චිත්තමඤ්ඤාගරස්ස රූපං ඉතරං වාග්ගහණ්ච්චං පග්ගා
සාති පපුබ්බස් ගහ උපාදුතෙතිමස්ස රූපං ඉතරං වාග්ග
හණ්ච්චං, තස්ස පන පපුබ්බස් තසෙසව ඛාතුස්ස චුත්ත
නසෙන නිපපච්චසං කච්චා “ගතාදිතො පණ්චා” තී ඡග්ගාස
ච්චසං කච්චා “ගහස්ස සෙ පෙ” තී වග්ගමානෙ “ගලොපො
ණ්චාමිති” තී ඛාචිත්තස්ස ගකාරස්ස ලොපං කච්චා “සථාගමි
මිකාගෙ” තී ඉකාරගමි කච්චා සරලොපපකතිභාවච කච්චා
“පරවෙභාවො ධාතෙ” තී ගකාරස්ස වෙභාවං කච්චා තෙ
තබ්බි නිතෙ රූපං උපපජ්ච්චි උපුබ්බස්ස පද ගතිමිතිති
මස්ස චුත්තනසෙන නිපපච්චසං කච්චා තස්සිමිනා ජ්ඣාදෙසං
කච්චා ඛාචිත්තස්ස ව ලොපං කච්චා “පරවෙභාවො ධාතෙ” තී
පකාරස්ස වෙභාවං කච්චා තෙතබ්බි නිතෙ රූපං ඉතරං වාග්ග
හණ්ච්චං, තස්ස පන උපුබ්බස්ස තසෙසව ඛාතුස්ස චුත්තනසෙන
නිපපච්චසං කච්චා “දඛාතගො සො ඛච්චි” තී සකාරගමි කච්චා
“සථාගමිමිකාගෙ” තී ඉකාරගමි කච්චා “සචතං කලුතදකා
රුතං ඛාජචාති වලඤ්ඤාජකාරතා” තී ඛාචිත්තෙත සහ සකා
රස්ස ජකාරං කච්චා “පරවෙභාවො ධාතෙ” තී තස්ස වෙභාවා
දිමිති කතෙ රූපං ආරබ්භාති ආපුබ්බස්ස රභ ආරමෙහතිමස්ස
චුත්තනසෙන නිපපච්චසං කච්චා තස්සිමිනා බ්භාදෙසං කච්චා
ඛාචිත්තස්ස ව ලොපෙ කතෙ රූපං ආරච්චාති ආපුබ්බස්ස
ගසෙසව ඛාතුස්ස චුත්තනසෙන නිපපච්චසං කච්චා තස්සිමිනා
ඛාදෙසං කච්චා ඛාචිත්තස්ස ව ලොපෙ කතෙ රූපං

003 කවිතමාසනිකා භාමිචාතවෙඤ්ඤාදිසු ම

* ආගමිමා, ම

තඤ්ඤාසමාසකීතක ඉට්චමනා සද්ද නාමිච දඤ්ඤා තච ච
භවතොතොදිප්පව්වෙස වජ්ජනා

මාසිඤ්ඤා, පඤ්ඤා ධර්මො ඤෙත ඤා = පනාධර්මො, කුමන
කාරණ ඉට්චමනාදි

“තඤ්ඤාසමාසකීතකා නාමිචාතචෙකුතාදිප්ප ව” කීමැස්ඵිදං,
තඤ්ඤාසමාසකීතක ඉට්චමනා සද්ද නාමිච දඤ්ඤා තචෙකුතා
දිප්ප පච්චෙසප්ප ව වජ්ජනාති ස්ථපතනං. පච්චෙදඵිදං දතො ව
විහග්ගො ව ප්පච්ඤෙදෙසෙව

මාසිඤ්ඤාතඤ්ඤා උදහරණන්, තස්ඵ ව මාසිඤ්ඤාති වසීඨසද්දතො
වසීඨසද්ද පච්චෙතති දතො “මා ඡපපච්චෙව” ති ඡපපච්චෙසං කන්ධා
“තෙසං ඡෙණ ච්ඤාප” තති ඡච්ඤාපං කන්ධා සරච්ඤාපපකතිභාවං
කන්ධා නෙතබ්බං නෙතන්ධා වසීඨසද්දතො “ධාකුප්පච්චෙසවිහග්ගති
වජ්ජනමස්ඵවං ලීඛන” තති වුත්තනා ලීඛනාභාවා “ලීඛනෙස්ඵ
පඨමා” ති පඨමාච්චිතන්ධං කන්ධා තසසාපෘතීසමාසසධෙහ පඨ
‘වග්ගතිච්ඤාප්පඤ්ඤා සද්දපච්චගන්’ ති කන්ධා ‘ඵකච්චි වග්ගච්චෙ
ඵකච්චන’ තති ඵකච්චනසීඵතන්ධං කන්ධා “දතො නෙතන්ධා” තන්ධි
කිච්ච “සො” ති පිසෙසාකාරං කන්ධා වුත්තනසෙසන සරච්ඤාප
පකතිභාවං කන්ධා නෙතබ්බෙ නීතෙ රූපං නන්ධිභ ‘තඤ්ඤාසමාස
කීතකා නාමිචා ලීඛනං මා’ ති වග්ගච්චිනති වග්ග ඛ්ඤා, ඵචං
සධෙතපි ලීඛනසද්දසංච නාමසද්දසංච සමානඵත්තනා නාමිචාති
වුත්තනසෙව ලීඛනං මාති වුත්තනමෙව සියති ඵචං වුත්තනන් දඤ්ඤා,
තෙතෙව චෙධාච්චෙප්පතන්ධො* පිඤ්ඤාති, උච්චිතනං සමානස්ඵතා ව
දිපිතා තොති පනාධර්මොති පනො ධර්මො දතෙනාති දතො
“නාමානං සමාසො පුත්තන්ධො, අමාදසො පරපදෙති” ති වග්ග
මාතෙ “අඤ්ඤපදන්ධෙස ඛ්ඤාඛිති” ති ඛ්ඤාඛිතිසමාසං කන්ධා
“තෙසං විහග්ගිසො ච්ඤාපා චෙ” ති විහග්ගිච්ඤාපං කන්ධා පකති
භාවං කන්ධා වුත්තනසෙසන ලීඛනාභාවා විහග්ගඤ්ඤාභාවස
සධෙහ ඉච්චනා සමාසනා නාමිච්ච කන්ධා සද්දප්පනාදිච්චි කතෙ
රූපං කුමනකාරණති කුමනසද්දපපදසංච කර කරච්චෙතඵසං
කුමනං කච්චෙතඵතංච “ධාකුප්පා කමමාදිච්චි චෙණ” ති ඡපපච්චෙසං
කන්ධා “කාරිතං විස ඡන්ධුච්චෙඤ්ඤා” ති කාරිතඵච්ච කන්ධා “කාරිතා
නං ඡෙණ ච්ඤාප” තති ඡන්ධුච්චි පුත්තො “දසංසොග්ගනසංච වුච්චි
කාරිතෙ” ති වුච්චිති කතෙ නෙතබ්බෙ නීතෙ කුමනකාරපදදතො
සද්දප්පනාභාවසධෙහ ඉච්චනා නාමිච්ච කන්ධා සද්දප්පනාදිච්චි
කතෙ රූපං වග්ගච්චිඤ්ඤා අතච්චිතසමාසකීතකනානං “ඉච්චිසම
තො අපච්චෙසො” ති අදිප්ප වුත්තනාභාවච්චෙසද්දනානං සධ්ඤ්ඤා
තන්ධං, තෙන ව කඤ්ඤාති අදිප්ප කඤ්ඤාසද්දතො ‘ඉච්චිසමතො
අපච්චෙසො’ ති අපච්චෙසං කන්ධා සරච්ඤාපපකතිභාවාදිච්ච කන්ධා
ඉච්චිතා නාමිච්ච කන්ධා සද්දප්පනාදිච්චි කතෙ රූපං

* පච්චෙසෙතන්ධො, ම

604 දුමිහි ගරු.

දුමිහි අක්කවරෙ යො පුබ්බො අක්කවරෙ යො ගරුකොව දඬු බෙබො

හිකො, ජිකො, දකො, හුකො

“දුමිහි ගරු” කීමත්මිදං, දුමිහි අක්කවරෙ යො පුබ්බො අක්කවරෙ, යො ගරුකොව දඬුබොති සුප්පකත්ථං විපදමිදං අක්කිරමසසීං යො පුබ්බකකරෙ යො ගරුකොව වහ්නබෙබොති අපෙඨා. ඉධ ජන දුමිහිති විසදුතො විනහං සමුභොතාසෙඨ “සමුභසෙඨ කණ්ණ වෙ” තී ණ්ණථවයං කකො “ගෙසං ණ්ණ ලොප” නති ණ්ණොපං කකො “සර් සරෙ ලොප” නති වහ්නමානෙ “වාපරෙ අසරුපා” තී පරසරස ලොපං කකො නෙතබ්බං නෙඨා විසදු තො සහ්නමොසකවචනං කකො “සමාහිසීවනහං මහාහිමිහි වා” තී සමිතො මහිආදෙසං කකො “විසතිදසෙසු බා විසස තු” තී එඨ තුඤ්ඤසණ්ඨ වා . යොසු විනහං මෙ වෙ” තී එඨ වග්ගස ණ්ණව වා විසදුසසු ප්‍රආදෙසෙ කතෙ රුපං නෙත ව අක්කිරම සසීංතාමො පුප්පති

භිකොතාදිති උදුගරණ්ණති, තත්ථ ව භිකොති හිද විධාකරණ්ණති මසස වුහ්නකසෙත භාසාවචයං කකො “සාසදිපතො තසස රිථො ව, භුජ්දිනමනෙතා නො වි වෙ” තාපිකිච්ච “ගමබ්භ තකරමාදිනමනෙතා” තී ධානිග්ගසස ලොපෙ කතෙ රුපං ජිකොති ජිදි විධාකරණ්ණතිමසස රුපං ඉහරෙසං “කවාදිමඤ්චි ත්තර්භං දිකරසාපාවසෙසු වා” තී ධානිග්ගසස රසසකරණ් මෙව විසෙසො

605 දිසො ව

දිසො ව සරෙ ගරුකොව දඬුබෙබො

ආභාරෙණ, හදි, චඬු, භෙ, ධවමා, ඔපනසිකො

“දිසො ව” කීමත්මිදං, දිසො ව සරෙ ගරුකොව වහ්නබෙබො තී සුප්පකත්ථං විපදමිදං ගරුඤ්ඤසණ්ණිකානුචහ්නතො, වහ්න ගණං තදනුකඩ්ඨණ්ණං

ආභාරෙණදිති උදුගරණ්ණති, තත්ථ ව ආභාරෙණි ආනුබ්බසස හර ගරණ්ණතිමසස ආහරණ්ණතාසෙඨ “විසරුපදදිතො ණ” ඉහාපි කිච්ච “භාවෙ වෙ” තී ණ්ණථවයං කකො “කාරිතං විස ණ්ණසු බකො” තී කාරිතමිච්ච කකො “කාරිතාතං ණ්ණ ලොප” නති ණ් ලොපං කකො “අසංයොගනතසස වුච්චි කාරිතෙ” තී වුච්චි. කඨා වුහ්නකසෙත සංදුප්පතාදිමහි කතෙ රුපං, කිවාපෙඨ දිසසර් බසුකා, තථාපි තෙසමනතසරෙ ගරුකොති දඬුබෙබො, එවච සති පයොගසිකිකතො පයොගසිකිකා සුනොතාපදෙසතො ව නදිති තද සදෙදුහිමසස සෙභුසොන නදහිතාසෙඨ “සඤ්ඤසමසු” තී වහ්නමානෙ “සබ්බතො ණ්ණවුච්චි වා” තී අප්පථවයං කකො භෙ තබ්බං නෙඨා තදසදුතො “ඉඤ්ඤමතො ආප්පථවයො” තී වහ්නමානෙ “තදදිතො වා ජ” තී ජප්පථවයං කකො සරලොප

පසුකලාපවිද්‍යාව කතෙ රූපං වූකි පාවිච්චියෙහි වා හන හිංසා
 ගතිපුකිමසස වා “පාඨකිගනිමස රූ” කි වග්ගමානෙ “හිංසාවිද්‍යා
 නො වෙ” කි රූපවිධිං කකි “රහිතරකොන්දිනො” කි රහිතර
 පුතො “හනසස සානො” කි වග්ගමානෙ “විධි වා සබ්බිකා” කි
 හනසස විධිංදෙසං කකි සරලොපපසකිභාවිද්වි කතෙ රූපං
 තෙති තසගුණො පඨමාබ්‍යවිධිං කකි “විධිපුකිමසො” කි
 වග්ගමානෙ “සබ්බිකාමසාරතෙ පඨමො” කි සොච්චිකසස ඵසා
 රදෙසං කකි සරලොපපසකිභාවිද්වි කතෙ රූපං ධම්මාති
 ධර්මාරණෙතිමසස අනතනො සපාචං ධාරෙති සසලකිණෙති
 ධර්මති පච්චෙසති ධාරිකති සපාචෙති ධාරිකති අපාචෙසස අප
 තමානෙ කකි ධාරෙතිතෙසෙසස “ධර්මිති රමො” කි රමමස
 විධිං කකි “රහිතරකොන්දි නො” කි රහිතර පුතො ධම්ම
 සගුණො පඨමාබ්‍යවිධිං කකි “අනො හෙති නසා වා” කි
 වග්ගමානෙ “සබ්බිකෙතිමසො” කි සොච්චිකසස අනදෙසං
 කකි සරලොපපසකිභාවිද්වි කතෙ රූපං ඔපතසිකොති උප
 පුකිමසස කි නසෙතිමසස උපතසනති අනෙ වුග්ගතසෙති
 “හාවෙ වෙ” කි භිඤ්ඤා විධිං කකි භිඤ්ඤා කකි “අසංසො
 ගතකසස වුච්චි කාරිතෙ” කි ධාරිකකසස වුච්චි කකි ‘ඔ අච
 සරෙ” කි වග්ගමානෙ “භිඤ්ඤා” කි ඵසාරසස අසංසො කකි
 තෙතිකිං තෙති උපතසසගුණො උපතසෙ නිපුණොති අනෙ
 “සෙති වා සංසො තරති වරති වහති ඡංකො” කි වග්ගමානෙ
 “තවිච්චිතෙ තෙති සකාදිසනතිධාරිකොගපිච්චිතෙතිකෙති
 පු වා” කි භිඤ්ඤා විධිං කකි “තෙසං ඡෙති ලොප” කි භි
 ඤ්ඤා කකි සරලොපපසකිභාවිච්චි කකි “වුච්චිසරසස වාසං
 සොගතකසස සෙති වෙ” කි අනිසරසස වුච්චි කකි වුග්ගතසෙති
 සාදුඤ්ඤාවිද්වි කතෙ රූපං

606 අකුමාරිකාං *

අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං

අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං අකුමාරිකාං

“අකුමාරිකාං” කිමතිමිදං, අකුමාරිකාං පාවිච්චියෙහි
 කාරිකාවිධියො හොතිති සදුපතනං විපදමිදං අනෙ ව
 විඤ්ඤා ව පුච්චෙඤ්ඤාකෙති

උදහරණිති පුච්චෙඤ්ඤාකෙති

607 සමාගමිකාං

සමාගමං සබ්බිකාගුති සබ්බිකාවිධියෙසස ඉසාරිකමා හොති
 තෙති නමං කාරිකං, හමිතමං, ජනිතමං, විදිතං, කපිකා,

* අකුමාරිකාං ම

ඉච්ඡිතං ඉච්ඡිතාබ්බං, ගච්ඡන්ති, චෙදිතබ්බං, හනිතා, පච්චිතා,
ඉච්චිතාදි

“සථාගමමිකාරෙ” කිමසම්ඤ, සෙන පකාරෙන ආගමං කතා
තිපථජ්ඣති, තථා ඉකාරගමො ගොතිති සුපනස්ස. ‘තිපදමිදං’
අපෙඨා සුච්චෙඤ්ඤායෙතව

කාරිසගතකදීති උද්ගරණ්ඨි, තත්ච කාරිසගති කර කරණෙති
මසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියස ‘භාවකමෙමසු තබ්බාතියා” ති වහත
මානෙ “මෙඤ්ඤ චෙ” ති ජාපපච්චයං කතා “කාරිතං විස ඤ්ඤ
බභො” ති කාරිතමිච කතා “කාරිතානං ඤ්ඤ ලොප” ති
ඤ්ඤොපං කතා ‘අසංයොගනාසස වුච්චි කාරිතෙ” ති වුච්චි කතා
ඉමිතා ඉකාරගමං කතා නෙතබ්බං. නෙතා වුච්චානසෙන සංදුප්ප
තනාදිමිති කතෙ රූපං ගච්ඡන්තිනති භු සනතාසමිතිමසස ලබ්
බාදාසඤ්ඤාදියස “භාවකමෙමසු තබ්බාතියා” ති තබ්බපච්චයං
කතා ඉමිතා ඉකාරගමං කතා “අසංයොගනාසස වුච්චි කාරි
තෙ” ති වහතමානෙ “අඤ්ඤාසු චෙ” ති වුච්චි කතා ‘ම අච
සරෙ” ති මකාරසස අචාදෙසං කතා නෙතබ්බං. නෙතා සංදුප්ප
තනාදිමිති කතෙ රූපං ජනිතාබ්බතති ජන ජනනෙ ජනි පාදා
කාචෙති විනතමඤ්ඤාතරසස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියස වුච්චානසෙන
තබ්බපච්චයං කතා ඉමිතා ඉකාරගමාදිමිති කතෙ රූපං. විදි
තනති විද සුඤ්ඤාසමසස “භාවකමෙමසු ත” ඉති තප්පච්චයං
කතා ඉමිතා ඉකාරගමාදිමිති කතෙ රූපං. කර්තාති කර කර
ණෙතිමසස “සුබ්බකාලෙකකතාදානං තුනන්තානන්තා වා” ති
තාපච්චයං කතා ඉමිතා ඉකාරගමාදිමිති කතෙ රූපං. ඉච්ඡි
තනති ඉසු ඉච්ඡාකනතිසුතිමසස ‘භාවකමෙමසු ත’ ඉති තප්පච්ච
යං කතා ඉමිතා ඉකාරගමං කතා ‘ඉසුසමානමනෙතා චෙඡා
වා” ති බාධනතසස ච්ඡාදෙසාදිමිති කතෙ රූපං. ඉච්ඡිතබ්බතති
තසෙසවධාදාසස රූප ගමිතබ්බතති ගමු ගතිමිහිතිමසස රූපං.
චෙදිතබ්බතති විද සුඤ්ඤාසමසස රූපං. හනිතාති හන හිංසාග
තිසුතිමසස රූපං. පච්චිතාති පච්ච පාකෙතිමසස රූපං.

608 ද්විතනතො රසා කම්මි

දකාරධකාරනාස බාහුසා සඨාගමං සකාරගමො ගොති
කම්මි තුනාදියු පච්චසෙසු

බුච්චා ලොකෙ උප්පජ්ඣතා බමමං බුජ්ඣතා

ද්විතනතොති කිමසං? ලබ්බා

කම්මිති කිමසං? උප්පාදෙතා

ඉති කිබ්බධානකපෙස වතුගතා කණො

* කම්මාසනාඤ්ඤාදියු විපදමිදං ගති දියති

“දධානනථො සො කපි” කීමැස්ථිදං, දධාරධකාරනනාස
ධාතුසා සථාගමං සකාරනමො භොති කපිති සුපනත්ථං. තිපද
ථිදං සථාගමෙග්ගනථො ච මඤ්චකගතිවසෙන තුතාදියාගථො චෙ
ගානුචග්ගථො, අඤ්ථො ච විග්ගභො ච සුථිඤ්ඤඤ්ඤොච

උපපජ්ජිතා වුජ්ජිතාති උදුගරණති, තත්ථ ච උපපජ්ජිතාති
උසුබ්බසා පද ගතිමසිතිමසා ලබ්බාතුසඤ්ඤාදියා වුග්ගතසෙන
කියාපච්චසං කථා, “තච්චගසමාසකිතසා නාමංචාතචෙතුතාදියු ච,
සථාගමවිසාභෙ” තාථිකිච්චිථිතා සකාරනමං කථා, “සථාගම
විසාභෙ” ති දුකාරනමං කථා, “සමතං තලුතදකාරනං බැඡ
තාති චලඤ්ඡකාරනා” තති ධානිනෙතන සහ සකාරසා ඡකාර.
කථා, “පරචෙභාචො ධානෙ” ති තසා චෙභාවං කථා හෙ
තඤ්ච ථිභෙ රූපං. වුජ්ජිතාති වුච චොධනෙ වුච සුඤ්ඤො වුච
අචගමභෙති තිඤ්ඤාමඤ්ඤභරසා වුග්ගතසෙන කියාපච්චසං
කථා, දුච්චිතා සකාරනමං කථා, “භාවකමෙච්චසු සො, තසා චච
ග්ගසකාරචකාරනාං සධානිග්ගාසො” ති වග්ගමානෙ “සථා
කතථි චෙ” ති ධානිනෙතන සහ සකාරසා නිකාරං කථා,
වුග්ගතසෙන තසා චෙභාවං කථා, දුකාරනමච කථා හෙතඤ්ච
ථිභෙ රූපං.

ලභිතාති කිච්චුදුගරණං, තසා පන ලග ලාභෙතිමසා වුග්ග
තසෙන කියාපච්චසං කථා දධානනනාභාවා දුච්චිතා සකාරනමම
කථා වුග්ගතසෙනිකාරනමාදිමති සභෙ රූපං

උපපාදෙතාතිපි කිච්චුදුගරණං, තං සුථිඤ්ඤඤ්ඤොච

සමයො වුච්චග්ගදීපතිසං සිඛිධාසකසො චතුඤ්ඤො පථිචෙඡදො

809 නිග්ගතිතං සංසොභාදි භො
සංසොභාදිභුභො නකාභෙ නිග්ගතිතමාසඡභෙ
රභෙගා, භරෙගා, සරෙගා

“නිග්ගතිතං සංසොභාදි භො” කීමැස්ථිභිදං, සංසොභාදිභුභො
තකාභෙ නිග්ගතිතමාසඡභෙති සුපනත්ථං තිපදථිදං අඤ්ථො
සුථිඤ්ඤඤ්ඤොච සංසොභාසම්භං ආදි = සංසොභාදි

රභෙගාතාදිති උදුගරණති, තත්ථ ච රභෙගාති රත්ථ රභෙගති
මසා රඡතිතාභෙති “විසරුඡපදදිභො ඡ” දුච්චි ඡපච්චසං කථා,
“කාරිතං විස ඡනුචචෙචො” ති කාරිතච්ච කථා, “කාරිතාතං භෙඡ
ලොප” තති ඡලොපං කථා, දුච්චිතා “සංසොභාදියා තකාරසා
නිග්ගතිතං කථා, “තමකරනමනනානං නිසුග්ගතච්චි” ති වග්ග
මානෙ “සභා චඡත” තති වා. “සචඡතං සභා ඡනුචචෙචො” ති
වා ඡකාරසා ගකාරඤ්ඤසං කථා, “අංචැඡභෙ නිග්ගතිතං” තති
වග්ගමානෙ “වග්ගතං වා වග්ගො” ති නිග්ගතිතසා වග්ගතං.
කථා හෙතඤ්ච හෙතා සදුප්පනනාදිමති සභෙ රූපං

භෛදිකාති භන්ද් අවමදුකෙතිමසා භන්දනති අසෙඨ “විසරුප්පද දිභොණ” ඉතාධිකිච්ච “භාවෙ චෙ” ති ණප්පච්චයං කතා වුත්තා නසෙන ණලොපාදිමහි කතෙ රූපං සඛෙතාති සන්ද් සඛෙතති මසා රූපං

610 සබ්බස්ථ ගෙ ගී

ගෙ ඉච්චනසා ධාතුසා ගීආදෙසො භොති සබ්බස්ථානෙ භාසනං ගීතං *

“සබ්බස්ථ ගෙ ගී” කීමත්ථිදං, ගෙ ඉච්චනසා ධාතුසා සබ්බස්ථානෙ ගීආදෙසො භොතිති සදුපනස්ථං, තිපදමිදං අසෙඨා සුච්චි සෙදුදෙසච

ගීතනති උදුහරණං, තසා පන ගෙ සදෙදුතිමසා ලබ්බාතු සංඝදෙසා “භාවකමමිසු ත” ඉති තප්පච්චයං කතා ඉමිතා කෙධාතුසා ගීආදෙසං කතා සංඝප්පනනාදිමහි කතෙ රූපං

611 සදසා සිදහතං

සද ඉච්චනසා ධාතුසා සිදුදෙසො භොති සබ්බස්ථානෙ නිසිභෙතා, නිසිදහි

“සදසා සිදහතං” කීමත්ථිදං, සද ඉච්චනසා ධාතුසා සිදුදෙසො භොති සබ්බස්ථානෙති සදුපනස්ථං, විපදමිදං අසෙඨා සුච්චි සෙදුදෙසච

නිසිභෙතා නිසිදහිති උදුහරණති, තස්ථ ච නිසිභෙතාති හිපුබ්බසා සද විසරණගතාවසානෙසුතිමසා ලබ්බාතුසංඝදෙසා දිසා “අතිතෙ තතච්චාතුතාචි” ති තප්පච්චයං කතා අනන්තර සුත්තමධිකිච්චිමිතා ධාතුසා සිදුදෙසං කතා “සාසදිසතො තසා ඊඝො ච, ගුජදිනමනෙතා නො චි චෙ” ති වත්තමානෙ “භිදු දිභො ඉතනානතර්ණ චා” ති තප්පච්චයසා ඉතනාදෙසං කතා ධාතුදෙසසා ඨානොපච්චාරචසෙන ධාතුසදෙහන චොකරිතබ්බි තො ධාතුතනසා ච ලොපං කතා “කච්චාදිමර්ඝ්ඛිතතර්ණං දිස රසාප්පච්චයෙසු චා” ති ඊකාරසා රසං කතා සරලොපසකති භාවං කතා තෙනබ්බිං තෙනා සංඝප්පනනාදිමහි කතෙ රූපං නිසිදහිති හිපුබ්බසා තසෙච්චාතුසා වුත්තනසෙන වත්තමාන පරසපදපඨමපුරිසෙකච්චනතිවිභතති කතා ඉමිතා ධාතුසා සිදුදෙසෙ කතෙ රූපං

612 සජසා සරසසි ඊඝ

සජ ඉච්චනසා ධාතුසා සජසා ඉකාරදෙසො භොති ඊඝ පරෙ

සිඝො, සිඝා ඊඝති කිමස්ථං? සජනං

“සජසා සරසසි ඊඝ” කීමත්ථිදං, සජ ඉච්චනසා ධාතුසා සරසසා ඉකාරදෙසො භොති ඊඝ පරෙති සදුපනස්ථං චතුසපද මිදං අසෙඨා සුච්චි සෙදුදෙසච

* ඊ.ක. ගා.ප.පි. 61

සිඛො සිඛාහි උදුහරණහි, තස්මි ච සිඛොහි යජ දෙවපුත්‍රසඛන
 හකරණදුනධිමෙමසුතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදියස “භාවකමෙමසු
 ත’ ඉති තප්පව්වසං කඛො “සාසදිසතො තස්ස ඊචො වෙ ති
 වග්ගමාතෙ ‘සාදිසනාපුච්ඡහනජහනසාදිහි චො ති ධානු
 නෙතන සහ තප්පව්වසස චාදෙසං කඛො ඉමිනා ධාතුගතසස
 සරඤ්ඤිකාරදෙසං කඛො සඤ්ඤප්පනාදිමහි කතෙ රූපං ඉතරං
 තසසදිසමෙව පඨමාචුත්‍රවචනකරණමෙවෙත්ථ විසෙසො

යජනනහි කිමුදුහරණං තස්ස පන තසෙසව ධාතුසස භාව
 කමෙමසු තධ්ධාහිසා’ ති වග්ගමාතෙ ‘නසදිහි සු ති පුප්පව්ව
 යං කඛො අනකා පුණ්ඩුන නහි තසස අනාදෙසං කඛො එසසා
 භාවා ඉමිනා ඉසාරදෙසමකඛා සඤ්ඤප්පනාදිමහි කතෙ රූපං

613 හවතුස්ථාහමහනානං දෙ ඔධ

හවතුස්ථානං ධානුහනානං දෙ ආදෙසො භොති ඔධ පරෙ
 සහනඔධා, කුඔධා, පුඔධා සීඔධා චීඔධා ලඔධා ආඔධා

හවතුස්ථානමහනානං දෙ ඔධ කිමත්ථිද හකාරසස ච
 තසථිං තසථිං වඔග්ග වතුස්ථානව ධානුහනානං දසාරදෙසො
 භොති ඔධ පරෙති සුපනත්ථි. වතුප්පදමිදං අචො ව විග්ගභො
 ව පුච්ඡෙඤ්ඤෙසව

සනනඔධාතාදිහි උදුහරණහි තස්මි ච සනනඔධාහි සංපුබ්බසස
 නහ ඛනුනෙතිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදියස අනිතෙ තනව නානු
 තාපි ති තප්පව්වසං කඛො ‘සාසදිසතො තස්ස ඊචො වෙ ති
 වග්ගමාතෙ ධජිහහෙහි ධජා වෙ ති තප්පව්වසස ධකාරදෙසං
 කඛො ඉමිනා ධානුහනසස හකාරසස දකාරදෙසං කඛො නෙතධිමං
 නෙති සඤ්ඤප්පනාදිමහි කතෙ රූපං කුඔධාහි කුධ කොපෙති
 මසස වුත්තනසෙත තප්පව්වසාදිමහි කතෙ රූපං පුඔධාහි පුධ
 සමපභාරෙතිමසස රූපං සීඔධාහි සීධ සංසිඤ්චිතිමසස රූපං
 චීඔධාහි චීධ වෙධනෙතිමසස රූපං ලඔධාහි ලභ ලාභෙතිමසස
 රූපං ආඔධාහි ආපුබ්බසස රභ ආරමෙහතිමසස රූපං

614 ඔධා ජිකාරෙ

හවතුස්ථානං ධානුහනානං ඔධා ආදෙසො භොති ජිකාරෙ
 පරෙ

ධිසහතිති දඔධා අවධිති පුඔධා
 ජිකාරෙහි කිමත්ථි? දඔහා

ඔධා ජිකාරෙ කිමත්ථිද, හවතුස්ථානං ධානුහනානං ධකාර
 දෙසො භොති ජි පරෙති සුපනත්ථි. චීපදමිදං හවතුස්ථාන
 මහනානංගහණචිභානුචග්ගතෙ, අචො පුච්ඡෙඤ්ඤෙසව

දඔධා පුඔධාහි උදුහරණහි තස්මි ච දඔධාහි දහ හසථි
 කරණෙහිමසස ලබධාතුසඤ්ඤදියස භාවකමෙමසු ත ඉති තප්ප
 ව්වසං කඛො වුත්තනසෙත “ධජිහහෙහි ධජා වෙ ති තප්පව්ව
 යසස ජිකාරදෙසං කඛො අනතාරපුත්තමධිකිඤ්චිනා ධානුහන

සස ඩකාරදෙසං කතියා නෙතබ්බිං නෙතියා සංදුප්පත්තාදිමහි කතෙ රූපං වුඛෙතීති වහ්ඨි වුඛිමිතිතිමසස ලබ්බිධාතුසංඤ්ඤාදියස “අතිතෙ තතච නතුතාචී” ති තප්පව්වසං කතියා වුත්තතසෙන තප්පව්වසස ඵකාරදෙසං කතියා ධාතුවනසස ඉමිනා ඩකාරදෙසං ඡාතියා “කුච්චි ධාතුචිතතනිප්පව්වසානං දීඝච්චරිතාදෙසලොපාගමා චෙ” ති ධාතු ගතසස සරසසුකාරදෙසං කතියා නෙතබ්බිං නෙතියා සංදුප්පත්තා දිමහි කතෙ රූපං

දුභොති කිවුදුභරණං, තසස පන දහ ගසමිකරණෙතිමසස දහ නනති අඤ්ච “චිසරූපදදිතො ණ” ඉති වත්තමානෙ “භාවෙ චෙ” ති ණප්පව්වසං කතියා “කාරිතං චිස ණහුබ්බො” ති කාරිත මිච කතියා “කාරිතානං ඡණ ලොප” නති ණලොපං කතියා “අසං යොගනතසස වුචි කාරිතෙ” ති වුචි. කතියා නෙතබ්බිං නෙතියා සංදුප්පත්තාදිමහි කතෙ රූපං

615 ගහසස සර ණෙ වා

ගහ ඉච්චනසස ධාතුසස සබ්බසස සරදෙසො ගොති වා ණප්පව්වසෙ පරෙ

සරං, සරණි.

වාති කිමසං ? ගාගො

“ගහසස සර ණෙ වා” කිමසමිදා, ගහ ඉච්චනසස ධාතුසස සරදෙසො ගොති ණප්පව්වසමි. පරෙ විකප්පනාතිඤ්ඤනස. වතුප්පදමිදං අඤ්චා සුචිඤ්ඤාසෙකච

සරං සරංණිති උදුභරණති, තසච ව සරනති ගහ උපාදනෙති මසස ලබ්බිධාතුසංඤ්ඤාදියස ගසනතිතානෙච “භවිසසති ගමාදිහි ණිඤ්චි” නති වත්තමානෙ “කමමහි ණෙ” ති ණප්පව්වසං කතියා කාරිතමිච කතියා “කාරිතානං ඡණ ලොප” නති ණලොපං කතියා ඉමිනා සබ්බසසච ධාතුසස සරදෙසං කතියා සරලොපපකතිභාවච කතියා නෙතබ්බිං නෙතියා සංදුප්පත්තං කතියා “යොගනති නපුංස කෙහි, අතො තිච්ච” නති වත්තමානෙ “සිං” ති සිසස අමාදෙසං කතියා සරලොපපකතිභාවච කතියා නෙතබ්බි නිතෙ රූපං ඉති රසමි. පඨමාබ්භවචනං කතියා “යොගනති නපුංසකෙහි” ති වත්ත මානෙ “අතො තිච්ච” නති තසස නිභදෙසං කතියා “රභාදි තො ණ” ඉති රකාරතො පරසස නකාරසස ණතතං ආතියා “යොපු කතතිකාරලොපෙසු දිඝ” නති සරසදුනතසස දීඝකරණ චෙච විසෙසො

ගාගොති කිවුදුභරණං, තසස පන තසෙසච ධාතුසස වුත්තන සෙන ණප්පව්වසාදිං කතියා ඉධ වාගහණෙනාදෙසමකතියා “අසං යොගනතසස වුචි කාරිතෙ” ති වුචි. කතියා සංදුප්පත්තාදිමහි කතෙ රූපං

616. දහසස රදු ලං

දහ ඉච්චනසස ධාතුසස දකාරග් ලහනමාසස්ඝන වා ණප්පව්වසෙ පරෙ

පරිදහණ පරිලාභයා
වැනි කිමද? පරිදහණ

“දහස දෙ ලං” කීමක්ද, දහ ඉවෙහසක් බාහුස දකා
ගේ ලක්ෂ්‍යාපර්ණයෙන් නිසලවීමයි. පරේ විකප්පනාති සුප
කම්. කීපදම්ද. ඉහතභව වාහනභව වනනත, අනො
සුච්ඡෙද්දෙකව.

පරිලාභයාහි පරිසුඛිසය දහ සංකරණෙතිමසය ලබධාන
සඤ්ඤදීසය පරිදහණනති අනෙ “විසරුප්පදදිනො ණ” ඉති වහන
මානෙ “භාවෙ වෙ” ති ණසව්වසං කනා, හෙච්චා වුහනනසෙන ණ
ලොපං කනා, “අසංඝොගනකසය වුචි කාරිතෙ” ති වුචි, කනා,
අනනාරසුභසමධිකිව්චිචා බාහාදිසය ලකාරදෙසං කනා, හෙ
නධිබ, හෙච්චා සඤ්ඤපනනාදිමි කතෙ රූපං

පරිදහණෙහි කීවුදහරණං, තනි විධි වාහනභවෙති ලකාරදෙසා
භාවොච විසෙසො

617. බාහිනතසය ලොපො කම්චි

බාහිනතසය බාහිනසය ලොපො හොති කම්චි පච්චසෙ
පරේ

භුජන ගව්චනි භුජනො , උරහො, තුරහො, සරෙච්චා

“බාහිනතසය ලොපො කම්චි” කීමක්ද, බාහිනතසය
බාහිනසය ලොපො හොති කම්චි පච්චසෙති සුපනකම්. තීපද
ම්ද. අනො ව විහනහො ව සුච්ඡෙද්දෙකව

භුජනොතදිති උරහරණෙති, තනි ව භුජනොති භුජසංඝප
පදසය ගමු ගතිමිතිමසය ලබධානසඤ්ඤදීසය භුජන ගව්චනි
තානෙ “කී වෙ” ති කීසව්වසං කනා, ඉමිනා බාහිනතසය
ලොපං කනා, “කීලොපො වෙ” ති කීලොපං කනා, “තනිතසමාස
කිතකා තාමංචාතවෙතනාදිසු වෙ” ති කිතකතනා තාමිව්චි කනා,
“ඒනවචනසුතං ති, ලිඛිතච නිපව්වතෙ” තානිකිව්චි “තනො
ච විහනතිසො” ති විහනතනාති කනා, “සියොඤංසොතානිසනං
භොතිසනංසංඝ” ති තසසාපාතිසමපසඛෙහ සති ‘වහතිච්ඡාභු
සුඛිකා සඤ්ඤවනති” ති කනා, “ලිඛිතෙච්ච පච්චා” ති පච්චං
කනා, තසසාපාතිසමපසඛෙහ සති ‘වහති = පෙ = වහති’ ති
කනා, ‘ඒකමිති වහනබෙච්ච ඒකවචන’ නති ඒකවචනසිවිහනති
කනා, “අනො හෙනා” තානිකිව්චි “සො” ති සියොසාකාරදෙසං
කනා, “සරලොපොමාදෙසපච්චියාදිමිති සරලොපෙ තු පකති” ති
සුඛිසරසය ලොපං කනා, “සර් සරේ ලොපං, වා පරේ අස
රූපා” ති අනිකිව්චි “කිවාසවණණං ලුහො” ති පරසරසාසව
ණණ සමපතෙත හෙනෙච්ච පකතිභාවං කනා, හෙනබෙච්ච නීතෙ
රූපං ලුරහොති ලුරසඤ්ඤපපදසය තසෙච්ච බාහුසය ලුරසා
ගව්චනිතානෙච්ච හෙච්චා වුහනවිධානකම්. කතෙ රූපං තුරහොති
තුරසඤ්ඤපපදසය තසෙච්ච බාහුසය තුරිතතුරිතො ගව්චනිතානෙච්ච

කීලාසමිතිමස රූපං සකභිතොති* සක පුත්තමිතිමස රූපං සරිතොති සර ගතිවිනාසමිතිමස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිය පුත්ත නසෙන තප්පව්වසං කඛා ඉකාරගච්ච කඛා “සාසදීසතො තස රිඝො ච , *භුජදීනමනො නො චි ච , ජනාදීනමා තිමගි චෙ” ති චත්තමානෙ “රකාණ චෙ” ති ධාතනස ලොපෙ සමපතො ඉමිතා ලොපමකඛා නෙතබ්බං නෙඛා සකුප්පනාදිමගි කතෙ රූපං කර්ඛාති කර කරණිතිමස කර්ඛා ගච්චතිතාසෙථ “පුබ්බකාලෙකකතභුකානං භුතඛාතඛා චා” ති කාසව්වසං කඛා පුත්තනසෙන ඉකාරගමාදිමගි කතෙ රූපං

ගතොතකදීති කීවුදගරණිති, තඨ ගතොති ගමු ගතිමිතිමස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිය “භාවකමෙමසු ත” ඉති චත්තමානෙ “වුධ ගමාදිසෙථ කතාරි” ති තප්පව්වසං කඛා ඉධ පුත්තවිධාතාසාචා ඉමිතා පටිසෙධමකඛා “සාසදීසතො තස රිඝො ච , භුජදීන මනො නො චි ච , ජනාදීනමා තිමගි චෙ” ති චත්තමානෙ “ගම බතගතරමාදීනමනො” ති ධාතනස ලොපං කඛා නෙ තබ්බං නෙඛා සකුප්පනාදිමගි කතෙ රූපං සතොති සර ගති විනාසමිතිමස පුත්තනසෙන තප්පව්වසං කඛා ඉමිතා පටිසෙධ මකඛා “සාසදීසතො තස රිඝො ච භුජදීනමනො නො චි ච , ජනාදීනමා තිමගි චෙ” ති චත්තමානෙ ‘රකාණ චෙ’ ති ධාත නස ලොපං කඛා සකුප්පනාදිමගි කතෙ රූපං කතොති කර කරණිතිමස රූපං ගතොති සර ගරණිතිමස රූපං

620 න කගතං චජ ණවුමගි

මකාරජකාර කකාරගකාරතා භාජජතො ණවුප්පව්වසෙ පරෙ

පචතිති පාවකො, සජතිති ආජකො

“න කගතං චජ ණවුමගි” කීමත්ථීදං, මකාරජකාර කකාර ගකාරතං භාජජතො ණවුමගි පච්චසෙ පරෙති ඤුපතඨි. චතුප්පදමිදං අභො ච විග්ගභො ච සුච්චෙඤ්ඤාදියච

පාවකො සාජකොති උදගරණිති, තඨ ච පාවකොති පච පාකෙතිමස ලබ්බාදාසඤ්ඤාදිය පචතිතාසෙථ “සඤ්ඤාය මනු” ති චත්තමානෙ “සබ්බිතො ණවුඛාචි චා” ති ණවුප්පව්වසං කඛා “කාරිතං විස ණනුබ්ඛො” ති කාරිතමිච කඛා “කාරිතා නං ණෙ ලොප” ති ණලොපං කඛා “අසංගොගතාස පුච්චි කාරි තෙ” ති පුච්චි. කඛා “තමකර්තමනාතං තිසුත්තතමගි” ති චත්තමානෙ “කගා චජත” ති චා “සචජතං කගා ණනුබ් ඛො” ති චා චකාරස කකාරදෙසෙ සමපතො ඉමිතා පටිසෙධං කඛා “අනකා සුණ්චුත” ති ණවුප්පව්වසං අකාදෙසං කඛා නෙතබ්බං නෙඛා සකුප්පනාදිමගි කතෙ රූපං ආජකොති

o සජකොති, කඨචි

සර් දෙවපුත්තසංඛතකරණදනධම්මසුඤ්ඤා ඉමස්ස සර්භිතෘණේ
චුත්තනසෙත ඡවුප්පව්වසං. කඤ්ඤා චුත්තනසෙත ජකාරස්ස ගඤ්ඤා
රුද්දෙස සම්පතෙත ඉමිනා පටිසෙධාදිමහි කතෙ රූපං.

021 කරස්ස ච තනනං තුස්සි.

කර් ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස අභ්‍යාස්ස රකාරස්ස නකාරනනං
ලොභි තුප්පව්වරෙස පරෙ

කරෙහිති කතනා, කරෙහිති කතනාරෙහි.

“කරස්ස ච තනනං තුස්සි.” කීමඤ්ඤා, කර් ඉවෙවනස්ස ධාතු
ස්සනතස්ස තනනං. හොති තුප්පව්වසං. පරෙති සුප්පතඤ්ඤා චතු
ප්පදිදං අනනග්ගාභණ්ණිකානුචත්තනෙ, අසෙඨා ච විඤ්ඤා ච
සුච්ඤ්ඤායෙව. ව්‍යාගභණ්ණිවධාරණඤ්ඤා.

කතනා කතනාරෙහි උද්භරණ්ණි, තඤ්ඤා ච කතනාති කර් කර්
ණෙහිමස්ස ලබ්ධිධාතුසංඤ්ඤාදිස්ස කරෙහිතෘණේ “සංඤ්ඤායමනු”
තඤ්ඤාති “සංඤ්ඤා ඡවුඤ්ඤා ච” තී තුප්පව්වසං. කඤ්ඤා “නම
කර්තමනනාතං නිසුත්තනමහි” තී ව්‍යාගමායෙ ධානිකාස්සිමිනා
තනනං. කඤ්ඤා නෙතබ්බං නෙඤ්ඤා කතතුසද්දතො සුප්පතඤ්ඤා
“සසුපිතාදිනමා, සිස්සි. සිලොපො චෙ” තී කතතුසද්දතනස්ස
ආතනං කඤ්ඤා සිලොපෙ ච කතෙ රූපං. ඉතරස්සි පඨමාබ්බවචන
සොච්ඡතඤ්ඤා කඤ්ඤා “සසුපිතාදිනමා, සිස්සි. සිලොපො චෙ” තී
ව්‍යාගමායෙ “අඤ්ඤාඤ්ඤා” තඤ්ඤා කතතුසද්දතනස්ස ආර්ඤ්ඤා
සං කඤ්ඤා “අඤ්ඤාඤ්ඤා” තඤ්ඤා ව්‍යාගමායෙ “තනො සොඤ්ඤා
මො තු” තී සොච්ඡතස්ස ඔකාර්ඤ්ඤා. කඤ්ඤා සර්ලොප්පකඤ්ඤා
දිමහි කතෙ රූපං.

022 තුංතුනතබ්බසු වා

කර් ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස අභ්‍යාස්ස රකාරස්ස නකාරනනං
ලොභි වා තුංතුනතබ්බ ඉවෙවනෙසු පට්ටිසෙසු.

කතතුං-කාතුං, කතතුන කාතුන, කතනබ්බං-කාතබ්බං.

“තුංතුනතබ්බසු වා” කීමඤ්ඤා, කර් ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස
ග්ගස්ස තුංතුනතබ්බ ඉවෙවනෙසු පට්ටිසෙසු තනනං. හොති වික
පෙතඤ්ඤා සුප්පතඤ්ඤා චිප්පදිදං. අනනග්ගාභණ්ණි කර්ග්ගාභ
ණ්ණි තනනභණ්ණි ව්‍යාගමායෙ, අසෙඨා ච විඤ්ඤා ච සුච්ඤ්ඤා
යෙව.

කතතුනති ආදිති උද්භරණ්ණි, තඤ්ඤා ච කතතුනති කර් කර්ණ
ඤ්ඤා ලබ්ධිධාතුසංඤ්ඤාදිස්ස කර්තුච්ඡිඤ්ඤාණේ “ඉච්ඡෙසු
සොඤ්ඤාකතතුසද්දතනෙවතුං වා” තී තුංපට්ටිසං. කඤ්ඤා “නමකර්
තමනාතං නිසුත්තනමහි; කර්ස්ස ච තනනං තුස්සි.” තඤ්ඤාච්ඡ
චිතා ධානිකාස්ස තනනං කඤ්ඤා නෙතබ්බං තීතෙ රූපං. ඉතර්
චාග්ගාභණ්ණි, ගස්ස පඨමාබ්බව ධාතුස්ස තඤ්ඤාච්ඡවෙඤ්ඤා
තෙතෙව තුංපට්ටිසං. කඤ්ඤා ඉච්ඡා ව්‍යාග්ගාභණ්ණි තනනමකඤ්ඤා “චුර්
ච්ඡිප්පදිති කඤ්ඤා ඔබ්බං වා තුංපට්ටිසං සු වා” තී ව්‍යාග

මිව කඩා; “කරිතාතං ණේ ලොප” නති ණ්ලොප. කඩා “අසංයොගනතස්ස වුඞ් කාරිතෙ” ති වුඞි. කඩා “ඔ අවු සරෙ; එ අසා” ති වනනමාතෙ “තෙ ආවාසා කාරිතෙ” ති එකාරස්සාසාදෙසං. කඩා වුතනතමෙත ණ්වුතො අසාදෙසං. කඩා තෙතබ්බිං. තෙතියා සංදුප්පනාදිංති කණිත රූපං ලාවිකොති ලු ණේදතෙතිමස්ස වුතන තමෙත “තෙ ආවාසා කාරිතෙ” ති ඔකාරස්ස ආවාදෙසකරණමෙ වෙත්ථ විසෙසො භාවකොති භූ සත්තාසමිතිමස්ස රූපං. කාරිති කර කරණෙතිමස්ස කරණසිලොති අසෙථ “තස්සිලාදිසු ණිකියාචි වෙ” ති ණිභවට්ඨං. කඩා ඉමිතා “කාරිතමිව කඩා “කරිතාතං ණේ ලොප” නති ණ්ලොප. කඩා “අසංයොගනතස්ස වුඞ් කාරිතෙ” ති වුඞි. කඩා තෙතබ්බිං. තෙතියා සත්තසත්තා නාමමිව කණි; සංදුප්පනතිං. කඩා “සෙසතො ලොපං ගසිපි” ති සිමිති ලුතෙත රූපං. භාතිති ගත භිංසාගතිසුතිමස්ස ලබ්බිකාදසංඝාදිස්ස ගතනසි ලොති අසෙථ වුතනතමෙත ණිභවට්ඨං. කඩා “ණමති රතරස්ස ණේ භාවකරණෙසු” ති වනනමාතෙ “ගතස්ස භාතො” ති ඛාතුස්ස භාතාදෙසෙ කතෙ රූපං. දුසිති දු දුතෙතිමස්ස දුනසි ලොති අසෙථ වුතනතමෙත ණිභවට්ඨං. කඩා “ණමති රතරස්ස ණේ භාවකරණෙසු” ති වනනමාතෙ “ආකාරත්තාතමාසො” ති ඛාතිගතස්සාසාදෙසෙ කතෙ රූපං.

උපනිඛරෙති කිවුදුගරණං, තස්ස පන උපසුබ්බස්ස කර කරණෙති මස්ස “විසරුථපදාදිතො ණ” ඉති ණ්භවට්ඨං. කඩා වානාගණේ තිවිතා කාරිතමිකඩා “සුචි ඛාතුචිගතභවට්ඨං. දීඝචිපචිතා දෙසලොපානමාපෙ” ති ණ්ලොප. කඩා වුතනතමෙත තරෙතිස්ස ඛරිදෙසං. කඩා “කාරිතත්තාභාවා වුඞ්මිකඩා ඛාකියාදිස්ස විභාවං. කඩා තෙතබ්බිං. තෙතියා සංදුප්පනාදිමිති කතෙ රූපං.

024 අනසා සුඤ්චුතං

සුඤ්චු ඉට්ඨමංගසං පට්ඨමානං අනඅක ඉට්ඨමංග ආදසා භොගාති

තඤ්චමිතනි තඤ්භං (වතං), භලං කංඤ්චිති භලකාර භො, භූසංග භවතං, ගසංගත ගහණං.

“අනසා සුඤ්චුතං” සමිත්ථිදං, සුඤ්චුභවට්ඨං. අනඅක දෙසා භොගාති ඤාපතිස්සං. ට්ඨපදිදං. අසෙථා ව විනාතො ව සුච්චෙඤ්ඤං.

තඤ්භං. භලකාරකොති උදුගරණෙති, තස්ස ව තඤ්භනති තඤ්භ තඤ්භෙතිස්ස ලබ්බිකාදසංඝාදිස්ස “භාවකමෙසු තඩ්ඛා ඵසා” ති වනනමාතෙ “තඤ්ඤිඤ්ඤ” ති සුභවට්ඨං. කඩා ඉචිතා ගත අනාදසං. කඩා තෙතබ්බිං. තෙතියා සංදුප්පනාදිමිති කතෙ රූපං. භලකාරකොති භලකදුප්පපදස්ස කර කරණෙතිමස්ස භලං කංඤ්චිතමෙත “ඤ්ඤාදිඤ්ඤ” ති වනනමාතෙ “ඤ්ඤාදිඤ්ඤ ඵසා” ති ඤ්ඤාදිඤ්ඤං. කඩා “කාරිතං විස ණ්ඤ විසො” ති කාරිතමිව තෙතං. කාරිතං ණේ ලොප” ති

තබ්බිසව්වය. කඬා තමේව ඉටිනා භාෆව කඬා "චුක්ඛිතො
 ණේණසා" හි ණේසව්වය. කඬා "කාජිතං චිස ණුච්චොකා" හි
 කාරිතව්ව කඬා "කාරිතානං ණේ ලොප" හි ණේ ලොප. කඬා
 "අසංසොක්ඛනාස ප්‍රති කාරිතෙ" හි ප්‍රති කඬා ණේතනං තෙකා
 "තඤ්ඤාසමාසකිතකා තාමංචාතවෙතුතාදිසු ච" හි චිස වං. හ
 ණේත නාච්ච කඬා තෙතා සුසුතනි. කඬා "සොතනනි
 නපුංසඤ්ඤි; අනො නිච්ච" හි අඤ්ඤිච්ච "සිං" හි සිසස අචි
 ඳෙසං. කඬා "සරලොපො = පෙ = පසති" හි පුඤ්ඤසරස
 ලොපං කඬා පරසරස ව පසතිචාචි. කඬා තෙතෙච්ච භිත
 රූපං. සපිතබ්බිතනි සි සෙසෙච්චිසස චුතතඤ්ඤෙත තබ්බිසව්වයා
 දි. කඬා "සථානමට්ඨකාණ්ඨ හි ඉකාරනමි. කඬා "අසංසො
 ගනනාස ප්‍රති කාරිතෙ" හි චුතතමානෙ "අඤ්ඤාසු චා" හි චාතු
 ගතසස සරසස ප්‍රි. කඬා "ඛ අච්ච සෙර ණෙඤ්ඤිච්ච" ච අසා" හි
 චිසාරසස අසාඳෙස. කඬා තෙතබ්බි. තෙතා සුසුතනාදිච්ච
 කතෙ රූපං. සපිතබ්බිතනි සර සරණෙච්චිසස චුතතඤ්ඤෙත
 තබ්බිසව්වයා කඬා තෙච්චිච්ච නිච්චානා කඬා හි කඬා "සාස
 ද්දසනො තස චිච්ච ව, අඤ්ඤිච්චෙතො තො චි ව, ජතාදිච්ච
 හිච්චි වෙ" හි චුතතමානෙ "රකාණෙච්ච" හි චාචිතනාස ලොප
 සච්චෙතෙ "නවකඤ්ඤිතනානං චිච්චානං නමි, සරස ව පානං
 ඤ්ඤි" හි චුතතමානෙ "ඤාතුඤ්ඤෙච්චිච්ච චා" හි චාචිතනාස
 තනා කඬා තෙතනං. තෙතා සුසුතනාදිච්චි කතෙ රූපං
 ණේතනෙච්චි අච්ච චාලකච්චිතරණෙච්චිච්චිසස චුතතඤ්ඤෙත
 තබ්බිසව්වයාදි. කඬා "අඤ්ඤාසු චා හි චාතුගතසස සරසස
 චුචි. කඬා "සාසද්දසනො තස චිච්ච ව ච හි චුතතමානෙ
 "අඤ්ඤිතච්චෙතො තො චි වෙ" හි චාචිතනාස ලොපං කඬා
 තතාරස ව චචනාචි. කඬා තෙතනං. තෙතා චුතතඤ්ඤෙත
 සුසුතනි. කඬා "අනො තෙතො" ණෙඤ්ඤිච්ච "ණො" හි චිසසා
 තාඤ්ඤෙස. කඬා සරලොපසකච්චිච්චාදිච්චි කතෙ රූපං. අච්ච
 තබ්බිතනි අස ණේතරෙච්චිච්චිසස චුතතඤ්ඤෙත තච්චිසසච්චාදිච්ච
 කතෙ රූපං. අච්චතනි තෙසච්ච චාතුසස 'චාදිච්ච ච්චච්චිච්ච
 දිච්චි සෙතා' හි සතසව්වයං. කඬා තෙච්චිච්චිච්චා ණේත කඬා 'චච
 චාතුච්චතනිසව්වයානං දිච්චිච්චිච්චාඳෙසලොපානං. වෙ" හි කතා
 රස ලොපං. කඬා "සථානමට්ඨකාණ්ඨ හි ඉකාරනමි. කඬා
 තෙතනං. තෙතා සුසුතනාදිච්චි කතෙ රූපං. සපිතබ්බි
 සි සෙසෙච්චිසස චුතතඤ්ඤෙත තබ්බිසව්වයාදි. කඬා "අසංසො
 ගනනාස ප්‍රති කාරිතෙ" හි චුතතමානෙ "අඤ්ඤාසු චා" හි ප්‍රි.
 කඬා "ඛ අච්ච සෙර" හි චුතතමානෙ 'ච අසා' හි චිසාරස
 අසාඳෙස. කඬා තෙතනං. තෙතා සුසුතනාදිච්චි කතෙ රූපං.
 සපිතබ්බිච්ච චච චචකච්චිසස රූපං. අච්චච්චි ච්චච්ච චුතතඤ්ඤෙ
 තෙච්චි ච්චිසසච්චාචි ච්චිසසච්චාදෙස සි සෙසෙච්චිසස ලොපාච්ච
 චාතුදිච්ච "චචාතුදිච්ච ච" හි චුතතමානෙ "චච" ණේතනාදිච්ච

වා" නි අප්පච්චයං කතා ඉධාපි ඊසත්ථසම්භවතො ඛත්තනමාගමිථ ඉමිතා භාවෙ කතා වුහනගයෙන "අඤ්ඤසු වා" නි වුචිං කතා තසසායාදෙසං කතා "පරවෙභාවො ධාතෙ" නි සකාරස්ස වෙ භාවං කතා තෙතාබ්බං තෙතා සුඤ්ඤතසාදිමහි කමෙ රූපං. ඊසස්සයොති ඊසස්සපපදස්ස තස්සෙව ධාතුස්ස ලබ්ධාතුසඤ්ඤා දිස්ස "ඊසස්සසුති ඛෙ" නි ඛ්‍යවචයං කතා තමෙවිමිතා භාවෙ කතා "ඛවි ධාතුචිහතනිඤ්චවයානං දිසවිපජිතාදෙසලොපාගමා වෙ" නි ඛිකාරස්ස ලොපං කතා වුහනගයෙන වුඛාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතර්හි නසානුයොගෙන සුචිඤ්ඤස්සතෙව.

628. කම්මනි දුතියාසං ගනනා.

කම්මනි අරෙඤ්ඤා දුතියාසං මිහනනිසං කතනි කතස්සවචයො ගනනි.

දුතං දිගනනා දෙවදගනනා, සීලං රකඛිගනා දෙවදගනනා, භගනා භුගනනා දෙවදගනනා, ගරුමුපාසිගනා දෙවදගනනා.

"කම්මනි දුතියාසං ගනනා." කම්මත්ථිදං, කම්මනි කාරකෙ දුතියාස විහතනියා විජ්ජමානාය කතනරි කතස්සවචයො ගොතීති ඤාපනත්තං. තිපදමිදං. අරෙඤ්ඤා සුචිඤ්ඤායෙකව. මනුස්සකතනික කතනරිග්ගසන්මිහානුචතතතෙ. නනු කම්මනි දුතියාවිහතනි ගොතී, අථ කසවා වුහනං කම්මනි දුතියාසනති. "කම්මකරණ හිමිතතෙඤ්ඤා සතනමි" තනදිතා කම්මෙඤ්ඤා සතනමනදිතං. විහි තානා, අථවා කම්මනි පඨමාසපසුපලබ්ගතතො "කම්මෙඤ්ඤා දුතියා" නි දුතියාවිහතනි කම්මෙඤ්ඤා වුහනා, සද්ද පන සත් කම්ම ඤායො දෙත කෙනවි විහතනිඤ්චවයොගොභිතිතො, නද්ද 'සථා ඔදනං භුජ්ජති' තනදිසු කම්මත්ථස්ස දුතියාස විහතනියා විහිතතනා සුඛ දුතියාවිහතනි න ගොතී, තථා තත්ථ දුතියාවිහතනි න ගොතී අතතතා වහනබ්බස්ස අත්ථිචෙසසසසාභාවා, තථාහි; භුගනනා ඔද ඤායො දෙවදගනනාතනදිසු "භාවකමෙච්ඤ්ඤා ත" ඉති ත්‍යවචයස්ස කම්මනි සම්භුතනනා අතතතා වහනබ්බස්සත්ථිචෙසසසසාභාවා දුතියාවිහතනි න ගොතී, ලිච්චත්ථමතස්ස පනාපෙකභිතා පඨමාව ගොතී, සථා; 'භොගතබ්බො ඔදනො භවතා, භොජනියො භොජනිතනදිසු "භාවකමෙච්ඤ්ඤා තබ්බාධියා, ඡොක මව" නි තබ්බාධියං කම්මනි සම්භුතනනා පඨමාව ගොතී, 'භුජ්ජතෙ ඔදනො භවතා' තනදිසුති "අතතතොපද්දති භාවෙ ව කම්මනි" නි තෙවි හතනියා කම්මනි සම්භුතනනා පඨමාව ගොතී, තතො විච්චත්ථං දෙසෙසෙනා ඤිලොකනිලකො භග්ගනනමහාකම්මාතො කම්මනි දුතියාසවිහනන; කම්මනි දුතියාසවිහි හි වදනා කම්මනි දුතියාසා භාවාපි දස්සිතොසෙව තොති, පකභි හෙසාවජ්ජතං සෙත කෙනවි ආකාරෙත අධිස්සාස විඤ්ඤාපදං; සථා වෙත්ථ, තථා 'භාවං ගතො දෙවදගනනා ගාමං ගච්ඡති දෙවදගනනා' තනදිසුති

* කම්මනි දුතියාවිහනං. අ. ස. පි

“බුද්ධගෝඨපති කතාරි, කතාරි පරසපද” නම් තප්පවසාදී නං කතාරි සමුදානනා අනානා විතතබ්බසස්ථවිසෙසසාභාවා තතියාවිභතති න හොති, ලිඛිතකමනනවනාපෙකඨිනා පඨමාව හොති ; අපි ච “ලිඛිතපඨමා” ති වදනාපි තදසො දසසිතො සෙව, කතතුකමමසරණසමපදුතාපාදුතාභිකරණසාවිචිතිවුත්ත සස භි ලිඛිතකමනනාභාවා, තස ච ලිඛිතසස “කතාරි ච, කමම පෙඨි දුතියා, කරණෙ තතියා, සමපදුතෙ චතුසී, අපාදුතෙ පමමි, ඔසාසෙ සනාමි, සාමීසී. ජඨී” ති විභිතපටිතියතවිභ තතියනා විසසාභාවතො න විතතබ්බමෙවෙනං, වුත්තං වෙනං, තෙන ඤාසති පඨමාසපි විසසො සමභවතිති, තෙ පනස්තො හෙඨා වුත්තාව භවතිති. නිත්‍යපසඤානිපාතානා ලිඛිතපඨමා නතො : අපෙඨි ලිඛිතතතො* චා ලිඛිතභාවතො නදස්භුතස ච ලිඛිතසස කතතුතාදිරභිතසස භාවතො අපෙඨි විසසොති. තනන, “තතො ච විභතරියො” තිචිතාව සිඤ්ඤිතතො, තථා භි; කතාරි ච, කමමපෙඨි දුතියා = පෙ = සාමීසී. ජඨී” ති විභිතපටි තියතවිභතතියනා කතොදිනං සාමස්තො† ච තබ්බිතිවුත්තෙඤ්ච පසඤානිපාතෙසු පඨමාව හොතිති සකනා විඤ්ඤාදු, න වෙචං සකකා මනානුං, අසතිමසීං කතතුතාදිරභිතෙඤ්චපසඤානිපාත තෙසු විභතතියෙව න‡ හොතිති, “සබ්බාසමාවුසොපසඤානිපා තාදිභි වෙ” තුපසඤානිපාතපරකමපි විභතරිගණනං ලොසස වුත්තතනා

දුතං දිඤ්ඤානා දෙවදතොතකදිති උදුභරණති, තස්ථ ච දිඤ්ඤානාති දු දුතෙතිමසස ලබ්බාදුසඤ්ඤාදිසස දුතියාවිභතරියෙති තසාදිමහි කමිචුතො සමභවා “කතාරි කිත්” තාඨිකඨිචිතො කතප්පවසං කඨා “කමි බාදුචිභතතියපට්ඨියානං දිඤ්චිපටිතා දෙසලොපාගමා වෙ” ති කසාරස ලොපං කඨා “සාසද්දතො තසස ඊභො ච; අඤ්ඤිතමතොනො ටො චි වෙ” ති විභතමාතෙ ඤ්ඤාදිතො ඉතනාතනර්තා චා” ති තප්පවසසිතනාදෙස. කඨා බාඨිතනස ච ලොපං කඨා වුත්තතියෙත සුප්පනාදිමහි කතෙ රූපං. රකඨිතොති රකඨි පාලනෙතිමසස වුත්තතියෙතිචිතා කතප්පවසං කඨා “සථානමමිකාගෙ” ති ඉකාරගමාදිමහි කතෙ රූපං. අභිකතාති අඤ්ඤානාචිතරණඤ්ඤාතිමසස වුත්තනාදෙත කතප්පවසාදිං කඨා “සාසදිතො තසස ඊභො වෙ” තාඨිකඨිචි “අඤ්ඤිතමතොනො ටො චි වෙ” ති බාඨිතනස ලොපං කඨා තප්පවසස ච ටිතාවං කඨා සුප්පනාදිමහි කතෙ රූපං. උපාසිතොති උපසුඛිසස ආස උපවෙසතෙතිමසස කතප්පවසා දිමහි කතෙ රූපං.

629. වතදිති මහි ම ව ටො වා.
 විභිසුරුභවාධුතිඤ්ඤාදු දුතෙවමවාදිති බාදුති මහිසමිභො ටොති, මස ච ටො ටොති වා

* අස ලිඛිතතො, † සාමසතො ව, ‡ භංගව ම

විසභනි උසඳුවා එකානි වෙමෝ, හාසිනබ්බානි බහමෝ—
භාසනනි එකානි වා ගිමෝ, රංසිසෝ අභිසවනිනි බසාමෝ,
බේමෝ, හෝමෝ වාමෝ, ධුමෝ, හෙමෝ, ලොමෝ, පෙමෝ,
අනනා

“ බෂදිනි මණ් ම ව නො වා ” කිමසුමිදො, බෂදිනි බාතුනි මණ්
පට්ටසෝ හොනි, මසාරසස ව නො ආදෙසෝ හොනි වානි සුප
නනි: ජසාදමිදො සුනනා අසෝ ව විගාහෝ ව සුච්ඤ්ඤ
සෙව

වෙමෝතෘදිනි උදුහරණනි, නස ව වෙමෝනි බි බසෙති
මස ලබබාතුසඤ්ඤදිසස බිසනෙතඤ්ඤපඤ්ඤපසනාදසෝතානෙති
ඉමිනා මණ්පට්ටසං කනා ' කුචි බාතුචිභතනිසවට්ටසානං දිසවිපට්
භාදෙසලොපාගමා වෙ ' නි මණ්කාරසස ලොපං කනා “ අසංසෝ
ගගනසස වුචි කාරිතෙ ” නි චිතතමාගො “ අඤ්ඤසු වා ” නි වුචි
කණ, වුතනනසෙන නාමමිව කනා සපුපානනාදිමහි කතෙ රූපං
හෙමෝනි හි හසෙතිමසස රූපං සොමෝනි සු අභිසාවෙතිමසස
රූපං මෙමෝනි රූ ගතිමනිනිමසස රූපං හොමෝනි සු දුතා
දුතනව්‍යාපදුතෙසුතිසස රූපං වාමෝනි වා ගතිබකිනෙසුති
මසස රූප වුමෝනි වු කමපනෙතිමසස රූපං හෙමෝනි හි
ගතිමනිනිමසස රූපං ලොමෝනි ලු වෙජ්දනෙතිමසස රූපං
පෙමෝනි පි තපනකකණ්ඤනිමසස රූපං අනනානි අප ගනා
නෙතිමසස රූපං සමෝනි වහනබ්බං තං හෙවා වුතනමෙව

630 සමාදිනි එමා

සු දමු දර රහ දු හි හි හි දු සා සා ඩා පස ඉබෙවමාදිනි
බාතුනි උමසවමෝ බහානනි

සමනිනි සමබ්‍යා, දමබ්‍යා, දරබ්‍යා රබ්‍යා, දුබ්‍යා, හිබ්‍යා,
ඛිබ්‍යා, ගිබ්‍යා, දුබ්‍යා, සාබ්‍යා, සාබ්‍යා, ඩාබ්‍යා, ගසබ්‍යා

“ සමාදිනි එමා ” කිමසුමිදො, සමාදිනි බාතුනි උම ඉබෙවමෝ
පට්ටසාහොනනි සුපනනි: විපදමිදො අසෝ ව විගාහෝ ව
සුච්ඤ්ඤසෙව අනනාරසුතෙ මෂදිනිතෘකනිගණනා නෙ
නෙව පිසෙබ්බුචි මහාගණ්ඤකරණං දුචි විනිතසස නොආදෙසස නිව
තනනනි, පිබෙ සතාරමිතා හි නිසමාස වා අනනාරවිඤ්ඤ
පතාස වා හොනි, අනනාරසුතෙපි මසවට්ටසස සාහුචනිකර
ණං තදසවෙව, තස හි මෂදිනි මණ්නි වඩා ම *වෙති වුතන
නා චකාරසස සාහුචනිසසානි වි භාසුසනි නෙවමච්ඤ්ඤතෙපි
දුත මහාගණ්ඤකරණෙනව තදරෝ විඤ්ඤනිනි විඤ්ඤස
තෙවං සෙතෙපි “ මෂදිනි මණ් ම ව නො වා ” නි එනා සඵඤ්ඤ
විනි ගණ්ඤ්ඤවිඤ්ඤතෙතෙපි සධිතා පිසානි, තනා විතනනනි:
තං සාහුචනිසවිඤ්ඤසස සෙති සකතාව තදරෝ විඤ්ඤතෙති හ

* සමාදිනි විනිනි විනාමෙව පි † පට්ටසං පි

සකසා, අනන්තරප්‍රාගතො චිත්තපටිපසානුචිතතනො, “ සමාදිති එවා ” නි වහනබ්බසසිමසෙසමමුඛග්‍රාහනා.

සමචොත්‍යදිති උද්ගරණති, තභි ව සමචොති සමු උපසමෙති ඉසස උච්චාතුසඤ්ඤදියස “ සමි ඩාතු = පෙ = ලොපාගම, වෙ ” නි දුගො “ ඩාතුසසනො ලොපොනෙසසරසෙස ” නිමසස කපිගහන ණපුච්චතනනො අලුතනසරසස දුමිනා එපාවටස. සභා චුතනන සෙස සපුපනනාදිමිති සතෙ රූපා. දමචොති දමු දමනෙතිමස රූපා. දරචොති දර දුගෙ දර විදුරණෙති විධනමඤ්ඤාතරස රූපා රචොති රභ උපාදුගෙතිමසසිටිතා එපාවටස. සභා සමි ඩාතු = පෙ = ලොපාගම, වෙ ” නි අනනකාරසස ලොපා සභා චුතනනසෙස සපුපනනාදිමිති සතෙ රූපා දුමොත්‍යදිති ද ගතිචුච්චිති හි ගතිමිති සි බඤ්චන හි හසෙ ද අමචණ්චිතෙ ද දුගෙති සා ගතිපාසුණ සා සමචෙති ඩා ගතිචුච්චිමිති හස හසපි සරණෙතිමෙස. ඩාතුනං දුමිනා මසාවටසාදිමිති සතෙ සචාසන මනො රූපාහි. සමසනෙහ වහනබ්බං, තං තෙච්චා චුතනමෙව ; කෙවලමිත හසමාගාහු හසමිසදුගො සපුපනනා සභා තසස “ බුඤ්චනාසබ්බජ්ඣනො අමාන ” නති වහනමානෙ “ සස වෙ ” නි සිතො ආසාද්දසකරණමෙව විසෙසො.

631. ගහසපුපබසෙස වා

ගහ දුට්ඨවතසස ඩාතුසස උපබසස අකාරසස එතනං හොති වා. දමිචසමියාරං ගණනාහිති ගහං-ගහං.

“ ගහසපුපබසෙස වා ” නිමඤ්චිදා, ගහ දුට්ඨවතසස ඩාතුසස උපබසස එතනං හොති විසෙසොනාති ඤ්ඤපනනා. වසුපසදච්චිදා. අසො ව විගහනො ව සුචිචඤ්ඤාසෙව උපබසසඤ්ඤාස “ පරස මඤ්ඤා පසොගෙ ” නි දුට්ඨපසුජ්ඣානානං සභාසුතං සකසන ගනෙච්චසි චුතනානාච සබ්ගතිතනනා දුගොපබසෙසනෙහ; සකන තනමෙවිති හි අනනකවරනො සුබ්බසවරමුපබා නාමෙති චුතනං.

ගෙහනති ගහ උපාදුගෙතිමසස “ සඤ්ඤාසම භු ” නෙසිතිවි “ සබ්බනො ඤ්චුච්චාපි ව, ” නි අපාවටස. සභා අනනකවරනො සුබ්බසපුපබසස අකාරසසිටිතා එතනං සභා සපුපනනාදිමිති සතෙ රූපා. දුතරං වාග්ගහණඵලං.

632. මසුසස සුසස චජරංචජන

මසු දුට්ඨවතසස පාටිපදිකසස සුසස චජරංචජනංදසා හොති. මචජනති මචජන එවා. මංචජනං

“ මසුසස සුසස චජරංචජන ” නිමඤ්චිදා, මසු දුට්ඨවතසස පාටිපදිකසස සුසස චජරංචජනංදසා හොති ඤ්ඤපනනා. චජරදච්චිදා. අසො ව විගහනො ව සුචිචඤ්ඤාසෙව

මව්පුත්රෙහි මසුසඳුනො සපුපානති. කඛි ඉමිතා සුසස මජ්ඣ
 දෙසං කඛි වුනතනසෙත සියොසාකාරදෙසාදිමහි කතෙ රූපං.
 එනි මසුතනිභවිතනපාටිපදිකො, නිභවිතනො වා, දුට්ඨො හි පාටි
 පදිකො නිභවිතනො අනිභවිතනො ව; තඤ්ඤිතනිභවිතනො කාරකො
 තඤ්ඤි, ඉතරෙ භවිපවොතඤ්ඤි. “තඤ්ඤිතනිභවිතනො නාමංවිතන
 වෙතනාදිසු වෙ” නොමං වදනා සුතනකාරකෙනාපි තදඤ්ඤි
 විහාටිකොසෙව, ඉධ පන නිභවිතන පාටිපදිකපහෙව මසු මව්පු
 රෙහිමසු ලබ්බාදාසඤ්ඤාදියං “කම්මි ධාතු = ටෙ = ලොපාගමා
 වෙ” හි ඉතො “ධාතුසංගො ලොපාගමකසරසෙ” හි ඉධ
 කම්මි නගහණසංඝානුචතනතො අලුතනානුචතනසංඝා” හි “කම්මි වෙ” හි
 කම්මි පවසාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරං සුච්ඡෙදාදාසමෙව

633. අපුබ්බවරසස ව

අපුබ්බසස වර ඉච්චිතසස ධාතුසස මජ්ඣමිමසරමව්පුත්රදෙසා
 ගොනති, අපුබ්බසස ව රසො ගොනති

අතුරො වරිතබ්බනති අමජ්ඣිකං. එවං අවජරං—අච්චරං;
 අවජරං සහජො සුභගනති වා අමජ්ඣිකං—අච්චරං.

වගහගණන මසුසස සුසාපි මජ්ඣමිමසරදෙසා ගොනති
 වා අමජ්ඣිකං එතසස ගොනති මමජ්ඣිකං.

“අපුබ්බවරසස ව.” කිමසමිදං, අපුබ්බසස වර ඉච්චිතසස
 ධාතුසස මජ්ඣමිමසරමව්පුත්රදෙසා ගොනති, පුබ්බසසකාරසස
 රසො ගොනති ඤ්ඤිතනි. විපදමිදං මජ්ඣමිමසරගහණන
 මනනතරසුතනො අනුමනතනො: ‘අභිකසසිතො නිපාතා
 හං වගහණසස ව නිපාතනො’ ගෙන මජ්ඣමිමසරසස පුබ්බා
 කාරසසභාවසස ව† සමහනිතනො අපුබ්බසස වර ඉච්චිතසස
 ධාතුසස මජ්ඣමිමසරමව්පුත්රදෙසා ගොනති, පුබ්බසසකාරසස ව
 රසො ගොනිතසෙව, ගෙනෙව වගහණන මසුසස සුසාපි
 මජ්ඣමිමසරදෙසා ගොනිතවගහණනං මමජ්ඣමිමසර පසොග
 දසසතනො විගාහාදෙසා සුච්ඡෙදාදාසමෙව

අමජ්ඣිකංදිති උදහරණති, තඤ්ඤි ව අමජ්ඣිකනි අපුබ්බසස
 වර ගහිතනිමජ්ඣමිමසර මසුසස ඉච්චිතසස ධාතුසස අතුරො වරි
 තබ්බනති අසෙ “කම්මි වෙ” හි කම්මි වෙසං කඛි “ධානිතනස
 ලොපාකම්මි” හි ධානිතනස ලොප සමසතො “ගහසස සර
 ගණ වා” හි ඉතො වගහණසංඝානුචතනතො හං අකඛි
 අහතනරසුතනටිමිමජ්ඣමිමසර වරසස මජ්ඣමිමසර. කඛි පුබ්බා
 කාරසස වරසසං කඛි “ගහිතනිභවිතනො නාමංවිතනවෙතනා
 දිසු වෙ” හි කම්මි වෙ කඛි සුභගනාදිමහි කතෙ රූපං. ඉත
 රෙහි කසානුකොසෙව සුච්ඡෙදාදාසමෙව.

* අනුමනනසස, † අනුමනනසස රසස වෙස, ට

634. අලකලසලෙති ලසා.

අල කල සල ඉට්ඨගෙනි ධාතුති ලසස්ථිවසා භොජනි
අලති සමිඝස්ථිති අලො කලිතඛිං සඛිතතඛිවනි කලො,
සලති ගච්ඡති පටිසතින් සලො, එචං අලො, කලො, සලො.

“අලකලසලෙති ලසා.” කිම්ඤ්චිදං, අල ක්ල සල ඉට්ඨගෙනි ධාතුති ලසස්ථිවසා භොජනිති සදුපනථං. චිපදමිදං අඤ්ථා ව විගහභො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙථව.

අලලතතාදිති උදුහරණති, තස්ථ ව අලලතති අල පරිසමිසෙථ තිමසස ලඛිධාතුසංඝාදුදිසසිච්චිතා ලසථිවසං කඤ්ඤා තෙතඛිං. තෙඤ්ඤා චුත්තාතසෙඤ සදුපනතාදිමිති සතො රූපං. ඉතර්ථි චෙ සල සඛිවසංභව සල කිංසාගතිසුචිමෙසං චිතතං රූපාති. ඉත ර්ථි සුච්චෙඤ්ඤාසෙථව.

635. සාණ්ලාණි.

තෙති කල සල ඉට්ඨගෙනි ධාතුති සාණ්ලාණිසථිවසා භොජනි

කලිතඛිං සඛිතතඛිවනි කලාණං, ගණ්ඤා පටිසක මිඤ්ඤා සලති එඤ්ඤාති පටිසලාණං එචං කලලාණං, පටි සලලාණං

“සාණ්ලාණි.” කිම්ඤ්චිදං, තෙති සල සල ඉට්ඨගෙනි ධාතුති සාණ්ලාණිසථිවසා භොජනිති සදුපනථං. ඉහ පසොගාදුපල ඛිතතතො ආදිමිති චුත්තං අලගහණං එපෙඤ්ඤා ඉතරෙසමිසු චතතතතො සල සල ඉට්ඨගෙනි සාණ්ලාණිසථිවසා භොජනි තාඤ්ඤා. විගහභො සුච්චෙඤ්ඤාසෙථව

කලසණ්චතතාදිති උදුහරණති, තාති සුච්චෙඤ්ඤාසෙථව

636 මච්චිසස ඵසස ලො ව.

මච්චි ඉට්ඨවතස්ස ධාතුසස ඵසස ලො ආරදෙසා භොජි.
අඤ්ඤාමඤ්ඤා මච්චිති විලොලතිති මලො—මලං.
වසද්දගහගණ්ඤා ලභො භො වාගචො භොති
මලලභො—මලලභං

“මච්චිසස ඵසස ලො ව.” කිම්ඤ්චිදං, මච්චි ඉට්ඨවතස්ස ධාතුසස ඵසස ලකාරභද්දෙසො භොජිති සදුපනථං. චතුසද්දමිදං. අඤ්ඤා ව විගහභො ව සුච්චෙඤ්ඤාසෙථව. වග්ගහණඵලං සෙසෙච්ච චිකඛිති.

මලොලාතාදිති උදුහරණති, තස්ථ ව මලොලාති මච්චි විලොල තෙතිමසස ලඛිධාතුසංඝාදුදිසස “සඤ්ඤාසම චු” තාතිකිම්චි “සඛිවතො ඤ්චුඤ්චි වා” ති අප්පථිවසං කඤ්ඤා ඉච්චිතා ඵසස ලකා රඳෙසං කඤ්ඤා “පරචෙඤ්ඤා ඵං ඵං” ති ලකාරස්ස චෙඤ්ඤා. කඤ්ඤා තෙතඛිං. තෙඤ්ඤා චුත්තතසෙඤ සදුපනතං කඤ්ඤා “අභො

° සලං සුච්චෙඤ්ඤා සලෙථි, ච

නෙතා" නැතිකිට්ට " සො" ති සිරසසාකාරදෙස. කඩා සරලොප පකතිභාවාදිවි කතෙ රූප. ඉතර්ති තසානුසොගෙන සුචියෙදද සකතෙව

637 පෙසානිසගහපහනාකාලෙසු කිව්වා

පෙසානිසගහපහනාකාල ඉවෙවගෙනෙකියෙසු කිව්වපව්වසා හොනහි

කහනබ්බ. කව්වං භවනා, කරණිසං කිව්වං භවනා, හොනා බ්බං ගොජනං භවනා, ගොජනිසං ගොජජං භවනා, අජකපින බ්බං අජකසං භවනා, අජකනිසං අජකසං භවනා

"පෙසානිසගහපහනාකාලෙසු කිව්වා" කිමත්ථිදා, පෙසදති සගහපහනාකාල ඉවෙවගෙනෙකියෙසු කිව්වපව්වසා හොනති ක්‍රිපනාති. විපදථිදා පෙසාදුකෙසු කිව්වපව්වසා හොනති නැතෙති. එසේ පෙසනං නාම කහනබ්බිථිදා භවනාති අනුපුතසං අජෙකිසනං, අතිසගො නාම කිමිදං මසා කහනබ්බනති පුඨස වා උපසමපනෙනන හිනුනා සංචිච්චපාණෙ න ජිවිතා වොණ පෙනබෙබ්බාති පච්චනතිභිදසනනුචෙවන ආදිනා නසෙන වා අනුඤ්ඤා* පහනකාලො නාම සමපහනසමයො, සො පුබ්බස්සිං සමයෙ කිව්වං කරෙහි, තසං සමසමනුපපරිනිච්චා වා කරෙ හනසං සමසාණෙවනං සකායෙව වුතං, සො හි න කෙනචි අජෙකපිනො නාම හොතිති සමයෙව කරණපිලසමිච්චිවෙච්චරි යෙන 'ධාතුති ඉණ්ණසණපෙණපසා කර්තාති හෙකියෙ' තාසං වුතතිසං 'යො කොචි කරෙහි තං කුබ්බනනමඤ්ඤා, කරෙහි කරෙහිවෙච්චං බ්‍රවිති' ති කරෙහනසෙව අජෙකසනං වුතනති න තඤ්ඤාසංකප්පෙකසනං වුතං, අඨ වො පසොජකසං වචනං. පුඨා අකභාකාමොපි කරෙහි තසෙව වුතං. සො හි වුතොපි න කරෙහි, අවුතොපි වා කරෙහි, න සො අඤ්ඤාන පෙසිනො නාම හොති නනු හිකඛා වාසකේඤ්ඤාසනං චිනාපි පසොජකතා දිසසතිති නනන, තඤ්ඤා හි තසාහාවෙ අච්චිකුකාමතායෙවද සමුපගහනා තසං පසොජකතා වුතා, තඤ්ඤා වෙභ පෙසගාහණෙ සතිපි පහනකාලගොහණං නතං.

කහනබ්බනාදීති උදහරණ්ඨි, තඤ්ඤා ව කහනබ්බනති කර කරණෙතිමසං ලබ්බාදුසඤ්ඤාදිසං "තෙ කිව්වා" ති තබ්බාදිතං කිව්වසඤ්ඤා කඩා ඉමිනා කිව්වසඤ්ඤාකං තබ්බ පව්වසං කඩා "තමකර්තමනනානං නිසුතනමහි, කරසං ව තහනං කුසමි" නති වහනමානෙ "කුංකුතතබ්බෙසු වා" ති ධාතිනාසං තහනං කඩා නෙතනිබං නෙතා ස්‍යාපහනාදිමහි කතෙ රූප. කරණිසනති තසෙව ධාතුසං වුතනනසෙති මිතා කිව්වසඤ්ඤා කඩා කමමති අභිසපව්වසං කඤ්ඤා තෙ තබ්බං නෙතා "රහාදිනො ණ" ඉති රකාරතො පරසං තසං

* අනුඤ්ඤා, ම † සිව්නාපසානි හ ‡ පදිකාමිකායෙව ජි

දැසිති දු දුනෙතිමසස සනං මෙ ඉණං දුතුං ප්‍රතොනාසිතාසේ
 ඉමිතා ණ්පච්චයං කඛා චුතතනසෙත ඡලොපං කඛා “ඡමග්
 රනපසස ජේ භාවකරඡණසු” තී වග්ගමානෙ “ආකාරග්ගාතමා
 යො” තී ධාතීනතසසායාදෙසං කඛා සපුපපග්ගාදීමග් කතෙ
 රූපං ධාරීති ධජ ධාරඡණතීමසස චුතතනසෙත ණ්පච්චයා
 දීමග් කතෙ රූපං ඉතරුතී චෙ පුච්ඡෙඤ්ඤසකතෙව. ධාරසිතබ්බ
 නතී ධර ධාරඡණතීමසස අනග්ගාරපුතතමසිකීච්චිමිතාවසසසේ
 තබ්බපච්චයං කඛා “භාවකමෙමසු යො” තී යපච්චයං කඛා
 “ඉච්ඡණ්ණගමො වා” තී වා “යථාගමමිකාරෙ” තී වා ඉකාරගමං
 කඛා “අසංයොගනතසස චුචි කාරිතෙ” තී වග්ගමානෙ
 “අඡෙඤ්ඤසු වා” තී ධාතුගතසස සරසස චුචිං කඛා නෙතබ්බි,
 තෙඛා සපුපපග්ගාදීමග් කතෙ රූපං ඉතරං හෙඨා චුතතමෙව,
 කාරිසනතී කර කරඡණතීමසස අවසසත්ථසමභවතො කීච්චසඤ්ඤ
 කං ඡාපච්චයං කඛා “කාරිතං විස ඡානුඛුඡෙඛො” තී කාරිතමිච
 කඛා “කාරිතාතංඡණ ලොප” තග්ගි ඡලොපං “අසංයොගනතසස
 චුචි කාරිතෙ” තී චුචිං ව කඛා චුතතනසෙත ඉකාරගමං කඛා
 නෙතබ්බිං තෙඛා සපුපපග්ගාදීමග් කතෙ රූපං

639 අරහසකකාදීති තුං

අරහසකකභබ්බ ඉච්චවචමාදීති යොගෙ සබ්බධාතුග් තුංපච්ච
 යො ගොති

අරහග්* භවං චනතුං, අරහග් ගචං කභතුං, සරහකා භවං
 භනතුං, සරහකා භවං ජේතුං, සරහකා භවං ජනිතුං, සරහකා
 භවං භමිතුං, සරහකා භවං දුතුං, සරහකා භවං ගනතුං, සරහකා
 භවං ගොතුං, භබ්බධා භවං ජීනිතුං ඉච්චවචමාදී

“අරහසකකාදීති තුං” කීමත්ථිදො, අරහසකකභබ්බ ඉච්චවචමා
 දීති පාච්චපදිකෙති යොගෙ සති තෙත් පරසමා වා සබ්බධාතුතො
 තුංපච්චයො හොතිති සදුපනත්. මිපදමිදො අතොච විගහහො
 ව පුච්ඡෙඤ්ඤකෙච ඉධ පන “අරහසකකාදීති තු” නති කීවාපි
 චුතතං අරහසකකාදීති තුංපච්චයසසාභාවා තෙති යොගෙ සති
 සබ්බධාතුතො වා තෙහෙව පරසමා සබ්බධාතුතොති වා චචන
 සෙසොචගනතබ්බො ඵවං කුබ්බිතාවරිසෙන පයොගෙපි සමභ
 වෙ සති චචනසෙසොචාචගනතබ්බොති දීපිතො හොති, පකග්
 හෙසාවරියතං යෙන කෙනපි ආකාරෙන සිසසාතං පරිඡාතුපාද
 නං, “අරහසකකාදීසු වෙ” තීමිතාව සංසිචෙ ඉමසසාරමහසස කර
 ඡං, “භාවකමෙමසු හ, චුධගමාදීසේ කතො” චෙවතෙහෙව
 සිචෙ “භෘදීති මභිචුචුපුඡදීති ච කොතා” තී ව, “කභා වඡ
 න” නති සිචෙ “සචඡතං කභා ඡානුඛුඡෙඛො” තී ව; පච්චයාද
 තීඨා නිපාතතා පිඡ්ඤාග්ගි” තී සිචෙ “චඡදීති පබ්බඡ්ඡදයො
 ගීපච්චකො” තී ව පුභාරමභකරඡණමධාපපුපපග්ගාතතරඡ තීදසස

* අරහ, ම † ච්චවචමාදීති, ච ච්චසදුපපග්ගාතතර, ච

තභ්‍යං සද්දසභෝපි හි පුබ්බලභවණෙන භිඤ්ඤාසං උඤ්ඤිලකං
 භවති භිඤ්ඤාසං, තභ්‍යං ච උඤ්ඤාසංවිට්ඨසංසාදිකතතතා තඤ්ඤිපක
 ගභෝ උඤ්ඤිලකං නාම ඡරතො, අසට්ඨන වුත්තනසෙන භංසදි
 සත්තා තභ්‍යොනාසාරෙනාගතො, ඉඨාභවති* පරසමඤ්ඤා, තෙතාහ
 "පරසමඤ්ඤා පඨොගෙ" හි

වතකුකුකුදිති උද්භරණි, තභ්‍යං ච වතකුකුකු වද වසනති
 සං වාචාසට්ඨවිචිතසං ලභිධානසංසාදිසං ඉමිතා දා.පට්ඨසං.
 කඨා "භවසං ච" හි එන වසාගණෙන දකාරසං
 තකාරං. කඨා "භවි ධාතුමිභවත්ථවට්ඨසං. දිභවිපරිතා
 ජෙස ලොභාහමා චෙ" හි වා භවතභවි හිතෙ රූපං තතකු
 කුති කර කරණෙහි භව වුත්තනසෙන දා.පට්ඨසං කඨා
 "නමිකර්තමනතානං නිසුත්තනමහි, කරසං ච තතතං දාසං."
 තභ්‍යං ච "දා.දා.තභවතිසු වා" හි ධාතුමිභවත්ත තතතාදිමහි
 කතෙ රූපං ගතකුකුකු හන සංසාගතිසුහිමිසං දා.පට්ඨසං කඨා
 "සංසදිසභො තසං ජිවෙති, භවදිතමිතො නො චි ව, ජනාදි
 තමා ක්වහි චෙ" තභ්‍යං ච "භවමිතභවතරමාදිතමිතො" හි
 ධාතුමිභවත්ත ලොභෙ සමපතො "තභවදිසු කා" තභ්‍යං ච
 "භවමිතභවතරමා. දා.තභවතිසු ක" ඉති තතතාදිමහි කතෙ
 රූපං ජෙකුකුකු ජ ජෙසතිමසං වුත්තනසෙන දා.පට්ඨසං කඨා
 "අසංසංගතතසං වුච්චි කාරිතො" හි වතතමානෙ "අඤ්ඤාසු
 චෙ" හි වුච්චි කඨා භවතභවි හිතෙ රූපං ජනිකුකුකු ජන
 පාකුකුකුකුමිසං වුත්තනසෙන දා.පට්ඨසං කඨා "සථාගම
 විකාරෙ" හි ඉකාරගමාදිමහි කතෙ රූපං ගතිකුකුකු භු
 සත්තාසමිතිමසං වුත්තනසෙන දා.පට්ඨසං කඨා ඉකාරගමව
 ධාතුමිභවත්ත වුච්චි කඨා "භ අව සරෙ" හි අභාදෙසාදිමහි කතෙ
 රූපං දකුකුකු ද දකුකුකුමිසං රූපං ගතකුකුකු ගමු ගතිමහිති
 මසං රූපං, සමෙති වතතභවි, ත. භවති වුත්තමෙව ඉතර්ති
 සුචිඤ්ඤාසංනෙව

640 වජ්‍යාදිහි පබ්බජ්ජාදරො ගිපට්ඨගෙන

වජ්‍යං ඉතං අහස්ස සද්ධි භව සප්ප සද්ධි භව ඉසු සද්ධි භව භිඤ්ඤා
 රූප සද්ධි භව කිත කුච මද්ද ලභ රද්ධි නිර් අප් නිප් ගමු භව රූප
 ප්‍රච්ඡ මුභ වස කච කච තද්ධි ස පිංස වද්ධි මුභ සත මු භව ගිති
 තච ඉභවමමාදිහි ධාතුමි උපසග්ගසංවමසාදිහි ව පබ්බජ්ජාදරො
 සද්ධි ගිපට්ඨගෙන

සමමමෙව චරිතභවිහි පබ්බජ්ජා, ඉතං ඵප්පා, සමප්පතං
 සමප්පා, ගිඤ්ඤා ගිප්පා, ට්ඨානං ට්ඨානං, විසස්ප්පතං
 විසස්ප්පා, සද්ධං සප්පා, ගතං මප්පා, ඵසං ඉමප්පා, අභිඵසං
 අභිඵප්පා, සද්ධං සප්පා, අභිඵසං අභිඵප්පා, සසභාති ඵප්පාති

සෙසත්, සම්මා විනතං නිබ්බති එතායාති සඛා, වරණං චජිසා, කරණං කිජිසා, රූපණං රූච්ඡා පදනං සජ්ඣා, ජිව්හං ජිව්ඡා, තිකිච්ඡණං තිකිච්ඡා, සංරක්ඛාචනං සංකුච්ඡා, මදනං මජ්ජං, ලහණං ලච්ඡා, රදිතබ්බාති රච්ඡා, රදනං පිලලෙචනං චිති රච්ඡා, අධොභාගෙන ගච්ඡතිති තිරච්ඡා, අජනං අච්ඡා, තිතිකතිති තිතිකති, සහ ආගමනං සාගච්ඡා, දුබ්බකතිණං දෙහච්ඡා, දුච්ඡු රණසනං දෙරූච්ඡා, සුච්ඡණං සුච්ඡා, මුහණං මුච්ඡා, වසනං වච්ඡා, කචනං කච්ඡා, සහ කථනං සාකච්ඡා, තුදනං තුච්ඡා, පිසනං විච්ඡා, පි.සනං පිච්ච්ලො, සුච්ඡකතිං පුදති හකතිති මංචවා, සන්තානං පාණං පුසති චජතිති මච්චු සහනං සච්චං, උඛං ධුතාති කම්මතිති උඛච්චං නචනං නච්චං, නිගනං නිච්චං, නථනං නච්ඡං ඉච්චච්චමාදි

‘ වජ්ඣති පබ්බි ඤ්ඤයො නිපච්චතො ” කිමන්මිදං, වජ්ඣති පබ්බිඤ්ඤයො නිපච්චතති ඤ්ඤපනන්. නිපදමිදං අභො ව ව්‍යාභායො ව සුච්චෙසුඤ්ඤෙඤ්ච ආදිසදෙදු පනොන් පකාරන් වාවනො, උඤ්ඤිඤ්චච්චාදතිච්චංගතො යෙ පඤ්ඤාගා, තෙ සබ්බි ඉමිනාව සිජ්ඣනති, අඤ්ඤාසං හි “ පච්චයාදතිච්චා නිපාතනා සිජ්ඣනති ” තාදිතිසෙච භිජ්චාදකාභිති *

පබ්බිඤ්ඤතාදිති උදුගරණති, තන් ව පබ්බිඤ්ඤති පඤ්ඤිසස චජ ගතිමතිච්චෙචතසස ලඛධාභුසඤ්ඤාදිසස පථිමමෙච චජතබ්බි තානෙ “ භාවකමෙමසු තබ්බාභියා ” ති වතනමානෙ “ භොස චෙ ” ති භොසපච්චයං කඤ්ච “ කාරිතං විය ඤ්ඤබ්බො ” ති කාරි තමිච කඤ්ච “ කාරිතානං භො ලොප ’ නති භොලොපං කඤ්ච “ අසං යොගනතසස වුභි කාරිතෙ ” ති වුභිමකඤ්ච “ දෙධසස චෙ ” ති එන් වගගභණන්ත යකාරසස ජකාරං කඤ්ච “ පරචෙභාචො ධාභෙ ” ති වකාරසස චෙභාවං කඤ්ච තෙතබ්බිං තෙඤ්ච “ දෙ ධසස චෙ ’ ති එන් වගගභණන්ත වකාරචයසස බකාරචයං කඤ්ච පබ්බිඤ්ඤති රූපෙ සමපනෙත ඉමිතා පබ්බිඤ්ඤති නිපාතනං කඤ්ච “ ඉඤ්ඤ මතො ආඤ්ඤච්චයො ’ ති ආඤ්ඤච්චයං කඤ්ච සරලොපපකතිභාවාදිං කඤ්ච ජිනච්චතාධිකාරමධිකුච්ච වුඤ්ඤනසෙත ස්‍යඤ්ඤති. කඤ්ච “ සෙසතො ලොපං ගසිපි ති සිමති ලුතෙත රූපං එඤ්ඤති ඉඤ්ඤ කමපනෙතිමසස ඉඤ්ඤනති අභො වුඤ්ඤනසෙත භොසපච්චයාදිමති කතෙ රූපං, කෙචලමපනෙඤ්ච වුභිකරණං යකාරසස ජකාරදෙස කරණච විසෙසො, සතිපි යකාරසස වුඤ්ඤනසෙත ජකාරදෙසෙ ඉමිතා කරණං ලුභිඤ්ඤසස පඤ්ඤනගතිකභාවදසසනථිං, තථාති, එකාරසතාදිතං “ එකාදිතො දසර සබ්බිකතො, චෙක භානමාකාගෙ වා ” තාදිති සිච්චෙ සතිපි ‘ පච්චයාදතිච්චා නිපාතනා සිජ්ඣනති ’ තිමසස වුඤ්ඤති ‘ යථා සබ්බිකතං තාව → එකසස එකච භොති, දසංස ච රසො භොති ’ ති නිපාතනලුභිඤ්ඤති

* චිතාකාභිති ම † පඤ්ඤනගතිකසස ස ම, පි

රූපසිසි වුණා. සමජ්ජාති සංපුබ්බස්ස අඤ්ඤා චාතනිගතිසුඤ්ඤාසංඝාතං සමජ්ජනනං භාවිතං වුණතනසෙන ණාප්පවට්ඨසාදිමිති කතෙ රූපං, ඉදමිදි අභිකාරසද්ධිසමෙව, කෙවලිච්චනෙත්ථ නිගහති තස්ස “මද්දාසරෙ” තී මිකාග්ගදෙසකරණමෙව විසෙසො. නිසජ්ජාති නිපුබ්බස්ස සද ව්‍යවහාරද්වයාචාරාදනෙසුඤ්ඤාසංඝාතං නිසිදනනති අතෙ වුණතනසෙන ණාප්පවට්ඨසාදි. කඛා “සමතං තලතදකාර නං චෛත්තං වලඤ්ඤාසාරණං” නති සමතො දකාරස්ස ජකාර දෙසාදි. කඛා නිසජ්ජනති රූපෙ සමපතො ඉමිතා නිසජ්ජාති නිපා තන. කඛා වුණතනසෙන සුඤ්ඤාසංඝාතං නිසජ්ජන රූපං. විජ්ජාති විද්ධ ඤාණෙතිමස්ස විජ්ජනනනති* අතෙ වුණතනසෙන ණාප්පවට්ඨ සාදි. කඛා විජ්ජනති රූපෙ සමපතො ඉමිතා විජ්ජාති නිපාත නාදිමිති කතෙ රූපං. විසජ්ජාති විසුඤ්ඤාසංඝාතං සජ විසසජ්ජෙ සඤ්ඤා සමෙතති විනනම ඤාඤාතරස්ස විසසජ්ජනනති අතෙ වුණතනසෙන ණාප්පවට්ඨසාදි. කඛා විසජ්ජනති රූපෙ සමපතො ඉමිතා විසජ්ජනති නිපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. පජ්ජාති පද ගතිමිතිමස්ස රූපං. වජ්ජාති හන හිංසාගතිසුඤ්ඤාසංඝාතං හනනනති අතෙ වුණතනසෙන ණාප්පවට්ඨසාදි. කඛා “හනස්ස සාතො” තී වනනමාතෙ “වට්ඨා වා සධ්ධිතා” තී හන ඉට්ඨිතස්ස වට්ඨාදෙසං කඛා ඉමිතා සකාරස්ස කුකාරදෙසං කඛා ඛකාරස්ස ව ජකාරදෙසාදිමිති කතෙ රූපං. ඉච්චාති ඉසු ඉච්චා කනතිසුඤ්ඤාසංඝාතං එසනනති අතෙ වුණත නසෙන ණාප්පවට්ඨසාදි. කඛා “ඉසුසමානමනො චෙත්ථා වා” තී ඛානිකාසංඝාතං ච්චාදෙසං. කඛා ඉච්චනති රූපෙ සමපතො ඉමිතා ඉච්චාති නිපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. අතිච්චාති එස උපසග්ග මහනමෙව විසෙසො සජ්ජනති සද ව්‍යවහාරද්වයාචාරාදනෙසුඤ්ඤා මස්ස සදනනති අතෙ වුණතනසෙන ණාප්පවට්ඨසාදි. කඛා සජ්ජනති රූපෙ සමපතො ඉමිතා සජ්ජනති නිපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. අතිජ්ජාති අති සුඤ්ඤාසංඝාතං ඉසු ඉච්චාකනතිසුඤ්ඤාසංඝාතං වුණතනසෙන අතිච්චනති රූපෙ සමපතො ඉමිතා අතිජ්ජාති නිපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. සෙසනති පි සෙසනතිමස්ස සෙසනති එතාති අතෙ ඉමිතා ණාප්පවට්ඨසාදිමිති කතෙ රූපං. සමාති ස සුඤ්ඤාසංඝාතං ඛා ඛාර ණෙතිමස්ස සමමා වනං. නිබ්බති එතාසාති අතෙ “නි වෙ” තී සීඤ්ඤාසංඝාතං කඛා “නිඤ්ඤාසංඝාතං වෙ” තී නිඤ්ඤාසංඝාතං. කඛා සංඛාති රූපෙ සමපතො ඉමිතා සමාති නිපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. වරි සාති වර ගතිසංඝාතෙසු වර වරණෙති විනනම ඤාඤාතරස්ස වරණනනනෙ “භාවසමෙවසු තඤ්ඤාසංඝාතං” තී වනනමාතෙ “ණෙස වෙ” තී ණාප්පවට්ඨසාදි. කඛා “සථානවිච්චාතෙ” තී ඉකාග්ගමි. කඛා වරිසෙති රූපෙ සමපතො ඉමිතා වරිසාති නිපා තනාදිමිති කතෙ රූපං. කිරිසාති කර කරණෙතිමස්ස රූපං, තමසනාතනතරසද්ධිසමෙව. රූච්චාති රූප ගෙගෙතිමස්ස රූප නනති අතෙ ඉමිතා ජප්පවට්ඨසං කඛා “චෛත්තනස්ස වො

* විද්ධසති, ආ † චෙත්තන, ආ

ජප්පවට්ඨෙසු වා” හි බාහිනතස්ස වසාරදෙසාදිමිති කතෙ රූපං. පජ්ඣාති පද ගතිමිතිනිමස්ස පදනනනානෙත් වුත්තනසෙන භාවෙ ණ්‍යප්පවට්ඨොදිං කඛ්‍යා පජේති රූපෙ සමපනෙන ඉමිතා පජ්ඣාති තීපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. ඊවජාති ඊව කඛිරණෙත්තියෙ ඊව නනනානෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨං කඛ්‍යා නෙතබ්බං නෙත්තා වුත්ත නසෙන නිපාතනාදිමිති කතෙ රූපං. තිකිට්ඨාති කිත රෙගාප නසනෙතිමස්ස තිකිට්ඨනනනානෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨං කඛ්‍යා “කඛ්‍යාදිවණ්ණනමෙකස්සරාධං වෙභාවො” හි ආදිවණ්ණස්ස වෙ භාවං කඛ්‍යා “පුබ්බොඛ්‍යාසො” හි පුබ්බස්ස අබ්භාසසඤ්ඤං කඛ්‍යා තමෙව්‍යාදිකිට්ඨ “කඛ්‍යාසෙස වට්ඨෙග්ගා” හි කඛ්‍යාසෙස වට්ඨෙග්ගං කඛ්‍යා “බ්‍යජනනතස්ස වො ජප්පවට්ඨෙසු වා” හි බාහි නතස්ස* වසාරදෙසං කඛ්‍යා නෙතබ්බං නෙත්තා ආප්පවට්ඨොදිමිති කතෙ රූපං. සංකුච්ඡාති සංපුබ්බකුච්ඡංකොචනෙතිමස්ස සංකො චනනනානෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨොදිමිති කතෙ රූපං. මච්ඡාති මද ලමමාදෙතිමස්ස මදනනති අපෙත් අතිකඛ්‍යං පමජ්ජනනති වා අපෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨං කඛ්‍යා වුත්තනසෙන බාහිනතස්ස වසාර දෙසාදිමිති කතෙ රූපං. ලච්ඡාති ලහ ලාභෙතිමස්ස රූපං. රච්ඡාති රද ව්‍යෙච්ඡනෙතිමස්ස රූපං. තිරච්ඡාති තිර අධොගම නෙතිමස්ස රූපං, තිරච්ඡාතාතිපි පාඨො, තද ව්‍යුත්තා අච්ඡාත ප්‍පවට්ඨො භොති අච්ඡාති අප ගතිවෙපඤ්ඤෙ අප ගතිමිති අප විසරණෙති තිණ්ණමඤ්ඤතරස්ස ඛෙපණ්දිඤ්ඤතරණේසු ඉමිතා ජප්පවට්ඨොදිමිති කතෙ රූපං. තිතිසාධාති තිජ තෙජනෙ තිජ තිසාතබ්බනබ්බමාසුති විනතමඤ්ඤතරස්ස තෙජනාදිඤ්ඤ තරණේසු ඉමිතා ඛප්පවට්ඨං කඛ්‍යා තිකිට්ඨාති එත්ථ වුත්තනසෙන වෙභාවාදිච්ඡ කඛ්‍යා “බ්‍යජනනතස්ස වො ජප්පවට්ඨෙසු වා” තාපි කිට්ඨ “කො ඛෙ වෙ” හි බාහිනතස්ස කසාරදෙසාදිමිති කතෙ රූපං. සාගච්ඡාති සංආපුබ්බස්ස ගමු ගතිමිති ඉභවට්ඨෙසෙ සභා ගමනනති අපෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨං කඛ්‍යා වුත්තනසෙන බාහි නතස්ස වසාරදෙසං කඛ්‍යා “මද සරෙ; නිගාහිතවෙ” තාපි කිට්ඨ “කඛ්‍යා ලොපං” හි නිගාහිතස්ස ලොපං කඛ්‍යා “සර සරෙ ලොපං” හි පුබ්බසරස්ස ලොපං කඛ්‍යා නෙතබ්බං නෙත්තා වුත්තනසෙනාප්පවට්ඨොදිමිති කතෙ රූපං. දෙභ්ච්ඡාති දුපුබ්බස්ස භසු බාදනෙතිමස්ස දුභතකඛ්‍යනති අපෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨොදිමිති කතෙ දුභච්ඡාති ව්‍යාතාබ්බ ඉමිතා උපසභාගතස්ස සරස්ස ඔසා රදෙසෙ ව කතෙ රූපං. දෙරච්ඡාති දුපුබ්බස්ස රූප භෙස නෙතිමස්ස රූපං. පුච්ඡාති පුච්ඡ සංපුච්ඡනෙතිමස්ස පුච්ඡනනති අපෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨං කඛ්‍යා වුත්තනසෙන බාහිනතස්ස වසාර දෙසාදිමිති කතෙ රූපං. මුච්ඡාති මුත්ත වෙවිනො මුත්ත මුච්ඡා සනති විනතමඤ්ඤතරස්ස මුත්තනති අපෙත් ඉමිතා ජප්පවට්ඨං කඛ්‍යා වුත්තනසෙන බාහිනතස්ස වසාරදෙසාදිමිති කතෙ රූපං.

* භසාරස්ස, පි † දෙග, පි ‡ භස, පි

ඕව්වෙහි සිලාදිගුණෙහි සවනිති ඕතු, සසමතු, අහිතු, සඤ්ඤි, උමු, විහා, උහා, හිහා, පහා, ආහා, සහා, හුජගහා, උරගො නුජගො, සංඛිතා, විශො, සුමො, පජිගො ඉවෙවමමාදි.

“කිලොපො ව.” කිමසම්භිදො, කිලොපො හොති, ජුත නිපව්ව තෙනති සුපතස්සි. චිපදම්භිදො. අපො සුචිකෙදෙදෙකව විගහ හො ව. වගහණං අනන්තරවුත්තවිධානමනුකවිතිතස්සි.

විභුතඝදීති උදහරණති, තස්ස ව විභුති විපුබ්බසස භු සත්‍යාස මිතිමසස “කි වෙ” හි කිපපව්වසං කඤ්ඤා ඉමිතා කිලොපං කඤ්ඤා වුත්තනසෙන සපුපුත්තාදිමහි කතෙ රූපං. ඉතරෙසු. විපු උප සගහමත්තමෙව විසෙසො. සඤ්ඤි සංපුබ්බසස වු කමපනෙති මසස රූපං, එසාපි තිගහතිතසස වගහත්තකරණමෙව විසෙසො. ඉතරං සුචිකෙදෙදෙකමෙව, උපසගො ව විත්තකරණම විසෙසො. විහාති විපුබ්බසස හා දිත්තිමිතිමසස රූපං. ඉතරෙසු වතුසු උපසගහමත්තමෙව විසෙසො. සහාති සහසද්දසස සාදෙසකර ණෙන සහ හාසනති එසාති සහ හාති වත්තකෙවි එවං වුත්තං, සමාහතා හාසනති එසාතිපි සහා, තදු සමිති උපසගහසස තිගහ තිතලොපො හොති. ගුජගොති ගුජ සද්දපපදසස ගමු ගතිමිතිමි මසස ගුජෙන* ගච්ඡතිතාපො වුත්තනසෙන කිපපව්වසං කඤ්ඤා ඛාධත්තසස ලොපං කඤ්ඤා ඉමිතා කිපපව්වසස ලොපං කඤ්ඤා වුත්තනසෙන සපුපුත්තාදිමහි කතෙ රූපං. උරගොති උරසද්දප පදසස ගමු ගතිමිතිමිමසස උරසා ගච්ඡතිතාපො වුත්තනසෙන කිපපව්වසාදිමහි කතෙ රූපං. තුරගොති තුරසද්දපපදසස තසෙව ඛාතුසස තුරිතතුරිතං ගච්ඡතිතාපො වුත්තනසෙන කිපපව්වසාදිමහි කතෙ රූපං. සංඛිතාති සංපුබ්බසස ඛනු අවදුර ණෙතිමසස රූපං. විශොති විපුබ්බසස සමු උපරමෙ තාසෙතිමසස රූපං. සුමොති සුපුබ්බසස මන සුභෙතිමසස රූපං. පජි ගොති පජිපුබ්බසස තනු විජාගරතිමසස රූපං.

642. සවජානං කහා ණනු බිඛෙ

සවජානං ඛාතුභමත්තානං චජානං කහාදෙසා ගොනති සථා සඛිතාං ණනුබිඛිසසව්වරස පරෙ.

බිඛො, පාඛො, උසඛො, සොඛො, විචඛො, වාඛො, සො ඛො, සොඛො, ඛෙඛො, ඛිඛො, හාඛො, භඛො, රඛො, සඛො.

“සවජනං කහා ණනුබිඛෙ.” කිමසම්භිදො, සවජනං ඛාතුතා චජනමත්තානං. කහාදෙසා ගොනති සථාසඛිතාං ණනුබිඛෙ පච්චසස්සි පරෙති සුපතස්සි. තිපදම්භිදො. අපො ව විගහහො ව සුචිකෙදෙදෙකව.

ඕකොතඝදීති උදහරණති, තස්ස ව ඕකොති උච සම වාසෙතිමසස උචතසති අපො “විසරුජපදදිගො.ණ” ඉති

* කුපිලග, ව .

විවිධෙහි සිලාදිගුණෙහි සමතිති විභූ, සසම්භූ, අභිභූ, සඤ්ච, උමු, විහා, උහා, නිහා, සහා, ආහා, සහා, භූජලො, උරලො තුරලො, සංඛිනා, විලො, සුලො, පච්චලො ඉච්චවමාදි.

“කිලොපො ච.” කිමිත්ථිදං, කිලොපො හොති, ජින නිපච්ච තොති ඤාපකස්ථි. විපදම්භං. අපොච්ච සුචිකෙදුකෙකච විගහ හො ච වගහහණං අනතතරවුනතවිධානමනුකඛිනිතස්ථි.

විභූතාදිති උදහරණි, තස්ථ ච විභූති විපුබ්බසස භූ සත්තාස මිතිමසස “කි චෙ ” ති කිපච්චවසං කඛා ඉමිනා කිලොපං කඛා වුනතනසෙන සපුප්පතනාදිමිති කතෙ රූපං. ඉතරෙසු විසු උප සගහමතතමෙව විසෙසො. සඤ්චති සංපුබ්බසස ධු කමචතෙති මසස රූපං, එස්ථාපි නිගහතිතසස වගහනතකරණමෙව විසෙසො. ඉතරං සුචිකෙදුකෙකමෙව, උපසගහො ච විතතකරණච විසෙසො විහාති විපුබ්බසස හා දිතතිමිතිමිසස රූපං ඉතරෙසු චතුසු උපසගහමතතමෙව විසෙසො සහාති සහසඤ්චසස සාදෙසකර ණෙන සහ හාසනති එස්ථාති සහ හාති වතතචෙච එචං වුතතං, සමාගතා හාසනති එස්ථාතිපි සහා, තද සමිති උපසගහසස නිගහ සිතලොපො හොති. භූජලොති භූජ සඤ්චපපදසස ගමු ගතිමිතිමි මසස ගජෙන* ගච්චතිතාසෙච වුනතනසෙන කිපච්චවසං කඛා ධානිතතසස ලොපං කඛා ඉමිනා කිපච්චවසස ලොපං කඛා වුනතනසෙන සපුප්පතනාදිමිති කතෙ රූපං. උරලොති උරසඤ්ච පදසස ගමු ගතිමිතිමිසස උරසා ගච්චතිතාසෙච වුනතනසෙන කිපච්චවසාදිමිති කතෙ රූපං. තුරලොති තුරසඤ්චපපදසස තසෙච ධාතුසස තුරිතතුරිතං ගච්චතිතාසෙච වුනතනසෙන කිපච්චවසාදිමිති කතෙ රූපං. සංඛිනාති සංපුබ්බසස ඛනු අචදුර ණෙතිමසස රූපං. විලොති විපුබ්බසස සමු උපරමෙ නාසෙතිමසස රූපං සුලොති සුපුබ්බසස මන ඤාණෙතිමසස රූපං. පච්ච ලොති පච්චපුබ්බසස තනු විස්ථාරෙතිමසස රූපං.

642 සමජානං කභා ණනු බිච්චි

සමජානං ධාතුහමිතනාහං චජානං කභාදෙසා ගොනති සථා සඛිනා ණනුබ්බසච්චමසෙ සරෙ.

ඛලො, සාලො, චසලො, සොලො, විචචලො, චාලො, සො ලො, හොලො, චෙලො, ගිලො, හාලො, සංඛිනා, රච්චිනා, සංඛිනා.

“සමජානං කභා ණනුබ්බසෙ.” කිමිත්ථිදං, සමජානං ධාතුහං චජනමිතනාහං කභාදෙසා හොනති සථාසඛිනා ණනුබ්බසෙ පච්චසමිං පරෙති ඤාපකස්ථි. තිපදම්භං අපොච්ච විගහහො ච සුචිකෙදුකෙකච.

ඛකොතාදිති උදහරණි, තස්ථ ච ඛකොති උච සම වාසෙතිමසස උචතසති අපෙච “විසරූජපදදිකො ණ” ඉති

° කුපිලො, ච

නීති භාවනා, පුණ්ණිති පාවනා, භවනීති භාවනා, ජානා නීති ජානනා, අසනීති අසනා, උපාසනීති උපාසනා, සමෙතිති සමනා.

කාමිනෙ නු — එහදපසනීති එහදපනා, ආණ්පසනීති ආණ්පනා, එවං වෙණාපනා, සංජානනානා ඉවෙවමාදි

“නුදදීති සුණ්වුනමනානනකානනකා සකාරිනෙති ව.” කීමත් මිදං, නුදදීති ධාතුනි සකාරිනෙති ව ධාතුනි සුණ්වුනං පව්වනා නං යථාසධිතං. අන ආනන අක ආනනක ඉවෙවනෙ ආදෙසා ගොනතිති සුපකත්තං. පව්වපමිදං අනෙච විගාහොච සුචි ඤෙසසෙසච. වුතනිසං පන කතනචිතකදිව්වනං “නුදදීති පු, කතතුකරණ්පදෙසෙසු වා” ති විනිතසස සුපව්වසස භාවාදීසු කාරකෙසු විනිතතා. “සබ්බතො ණ්වුකාචි වා” ති විනිතසස ණ්වුපව්වසස “නෙ කිව්වා” ති විනිතකිව්වසඤ්ඤාරභිතසස “අඤ්ඤ කිත්” ති පව්ව්වකිත්සඤ්ඤස “කතතරි කිත්” ති කතතරි කාරකෙ සමභවතො ව තබ්බිසසමාචිකරණ්පචං නයාති කතාති වා ඉගොපතතාති වා කතතුභාවකරණ්ගාභණ්නි සනති.

පනුදනොතකදීති උදගරණ්නි, තත්ච පනුදනොති පසුබ්බසස නුද කෙඛිපණ්නිමසස පනුදනිතානෙ “නුදදීති පු” ති වතන මානෙ “කතතුකරණ්පදෙසෙසු වා” ති සුපව්වසං කතා තසසිමිතා අනාදෙසං කතා “කචි ධාතුචිතතතිපව්වනානං දීස විපරිතාදෙසප්‍රොපාගමා වෙ” ති ධාතුගතසස සරසස දීසං කතා කෙතබ්බං තෙතා සුපතතාදිව්වි කතෙ රූපං. සුදනොති සුද පනාදණ්නිමසස රූපං. ජනනොති ජනි පාතුභාවෙ ජන ජන නෙති විනනමඤ්ඤතරසස රූපං. සවණ්නති පු සවණ්නිමසස වුතනතසෙන සුපව්වසං කතා “අසංයොගනතසස වුචි කාරිනෙ” ති වතනමානෙ “අඤ්ඤපු වා” ති ධාතුගතසස සරසස වුචි කතා “ඔ අව සමර” ති ඔකාරසස අවාදෙසාදිව්වි කතෙ රූපං. උච ණ්නති පු චෙජ්දනෙතිමසස රූපං. භවනොති පු දුතාදුතව්ව පදනෙසුතිමසස රූපං. පවනොති පු පවනෙතිමසස රූපං. භව නොති භු සතතාසමිතිමසස රූපං. සුඤ්ඤති සු අවබොධිනෙති මසස රූපං, ඉධි පන “රහාදිනො ණ” ති නකාරසස ණකාරදෙස කරණ්මෙව විසෙසො අසනොති අස ගොජනෙ අසු කෙඛිපණ් අස සමභවෙති තිණ්ණමඤ්ඤතරසස රූපං, ආසනොතිපි පාඨො, තදු ආස උපවෙසනෙතිමසස රූපං. සමණ්නති සමු උපසමෙති මසස රූපං.

පනුදනනති ආදීසු “භාවකමෙමසු තබ්බානිසා” ති වතනමානෙ “නුදදීති පු” ති සුපව්වසකරණ්ව නසුංසකච්චිගතනම විසෙ සො සංජනනනති ස.පුබ්බසස සු අවබොධිනෙතිමසස වුතන තසෙන සුපව්වසාදිං කතා ඉමිතා තසස ආනනාදෙසං කතා “සුසස ජ්ජනනා” ති සබ්බසසව ධාතුසස ජ්දෙසාදිව්වි කතෙ රූපං. කාතනනති කු අබාතතසදෙද්විමසස රූපං, කු කුච්ඡාසං

කු හි.සායං කු අවිජාදනපුරණතපෙඵසු කු සද්දෙහි වතුණණ මඤ්ඤාභරණස වා රූපං

එසුපනනති එදි වලකෙතිමසස යො කොපි එතුති තමඤ්ඤා පසොපසනීතානෙඵ “ධාතුති භෙණ්ණසණ්ඨෙණ්ණපසා කාරිතාති හෙ නිසෙඵ” ති භෙණ්ණපපච්චයං කනි, තසස කාරිතසඤ්ඤාව කනි, “කාරිතානං භෙණ් ඉප්පං” නති ඡන්ති ලුභෙත “ධාතුපච්චයෙති විසතතිසො” ති ධාතුභො නිද්දිභිතං විතතතිතං ධාතුපාච්චය කෙතති සච්චවං දසසකතා ධාතුභො නිද්දිභිතමපි පච්චයානං ධාතු පච්චයනෙතති සම්භවො දසසිභොසෙවොති භාවනෙඵ වුත්තනසෙන සුපච්චයං කනි, සකාරිතතා ඉමිතා ධාතුභො සුපච්චයස අනාදෙසං කනි, “සරලොපොමාදෙසපාච්චයාදිමති සරලොපෙ තු පකති” ති සරලොපපකතිකාමාදිමති කතෙ රූපං වෙතාප නනති විති විතතාසමිතිමසස රූපං, කෙචලුමපනෙඵ “අසංයොග නසසස වුඛි කාරිතෙ” ති වුඛිකරණමෙච විසෙසො ආණ්පනභති ආණ් පෙසණ්තිමසස රූපං.

නුදතනති ආදිසු “කතතුකරණ්ණදෙසෙසු වා” ති සුපච්චය කරණමෙච විසෙසො නුදකොතාදිසු ‘සබ්බිතො ඡචුචාපි වා’ ති ඡචුපච්චයකරණ්ණව තසසිමිතා අකාදෙසකරණ්ණව “ඔ අච සරෙ, එ අයා” තාසිතිච්ච “තෙ ආවාතා කාරිතෙ ති ඔකාරසස ආවාදෙසකරණ්ණව විසෙසො සංඡනනකොති සංසුඛිසස ඤා අචබොධනෙතිමසස වුත්තනසෙන හෙතිසෙඵ ඡ්ථෙපපච්චයං කනි, ඡකාරසස ව ලොපං කනි, තතො ඡචුපච්චයං කනි, තසසි විතා ආනනකාදෙසං කනි, “නවි ධාතුචිතතත්පාච්චයානං දිස විපරිතාදෙසලොපාතමා වෙ” ති ඡ්ථෙපපච්චයස ලොපං කනි, “සුසස ඡ්ථතතා” ති සබ්බිසෙච ධාතුසස ඡ්ථෙසං කනි, තෙත බ්බිං තෙති සුපච්චයාදිමති කතෙ රූපං.

044 ඉසනමනිඵසානමනනසසරෙ දිසං කච්චි දුසසස ලුණං රං සකච්චි ව

ඉසනමනිඵස ඉච්චිච්චසං සබ්බිතාමානමනනා සරෙ දිසමා පඡ්ඡරෙත, කච්චි දුස ඉච්චිච්චසස ධාතසස උකාරෙ ලුණමාපඡ්ඡ රෙත, දකාරෙ රකාරමාපඡ්ඡරෙත, ධාඨනතසස සසස ව සකච්චි ඉච්චිච්චන ආදෙසා රෙතනති සඵාසච්චනං.

එරෙත සද්ද සරෙත සරෙත නාමන සඵානුපරෙච්චන වුච්ච සාසරෙත සුත භිසච්චිච්චන

ඉච්චිච්ච නං සසසතිති ඡ්ථිච්චසා, සච්චිච්ච නං සසසතිති සාදිච්චසා, නච්චිච්ච නං සසසතිති නාදිච්චසා

එච්චි චාදිච්චසා, කිදිච්චසා, එදිච්චසා, සාදිච්චසා - ඡ්ථිච්චසා, සාදිච්චසා, නාදිච්චසා, මාදිච්චසා කිදිච්චසා, ඡ්ථිච්චසා සාදිච්චසා ඡ්ථිච්චසා, සාදිච්චසා, නාදිච්චසා මාදිච්චසා කිදිච්චසා, එදිච්චසා, සාදි ච්චසා, ඡ්ථි, සාදි, නාදි, මාදි කිදි, එදි සාදි

වග්ගහණෙන රතසමම සද්දහං ඉස ඉච්චමාදිතමහොතා
ව සරෙ කවි දිසමාහු

ජිවිකව්‍යා, සාජිකව්‍යා, නාජිකව්‍යා, මාජිකව්‍යා, කිදිකව්‍යා,
ඵදිකව්‍යා, සාදිකව්‍යා, ඉදිකව්‍යා, සදිකව්‍යා, සජිකව්‍යා, සජිකව්‍යා

‘ඉසතමකිඵසානමනතසසරෙ දිසං කවි දුසසස ගුණං දොරං
සකි ව’ කිමසුමිදං, ඉමසතදමහකිංඵතසමාන ඉච්චතෙසං
අනතසසරෙ දිසමාපජ්ජතෙ, කවි දුසසස උසාගෙ ගුණමාපජ්ජතෙ,
දකාගෙ රකාරමාපජ්ජතෙ, ධානිනතසස සකාරසස ව සනච්ඡ
ඉච්චතෙ ආදෙසා ගොනගිති සුපතත්ථං ඵකාදසපදිමිදං
සෙසං සුචිකෙදුකුසංමෙච ඵත්ථ ව ඵකාරදිනං වුමිති ගතිතතතා
ගුණෙති ඉකාරදිති සංගණනාති ඉ ඉති ආදුකකිරෙන ඉමසඤ්ඤං
සංගණනාති, ම ඉති ආදෙසෙන අමහසද්දං ඵ ඉති ඵතසද්දං ස
ඉති සමානසඤ්ඤං සමගණනාති වග්ගහණඵලා සමමෙච වකකිති

ඊදිකොතකදිති උදුහරණති, තත්ථ ව ඊදිකොති ඉමසඤ්ඤපපදසස
දුස පෙකකිරෙතිමසස ඉමමිච නං පසසතිතානෙථ “කි වෙ” ති
කිප්පච්චිදං කතා “ධානිනතසස ලොපො කිමිති” ති ධානිනතසස
ලොපෙ සමචගොත ඉමිතා සාදෙසං කතා “කිලොපො වෙ” ති
කිලොපං කතා උකාරසස ගුණං කතා ඉකාරසස දිසං කතා මණ්ඩ
කගතක නිපච්චිතොත ඉතාහුචතතනතො ඉමිතා නිපාතනා මසා
රසස ලොපං කතා “තඛිතසමාසකිතකා නාමංවාතචෙතුනාදිසු
වෙ” ති නාමමිච කතා තතො වුතතානසෙන සුප්පතතිං කතා
“අතො තෙනා” ති වතතමානෙ “සො ති සිසෙසාකාරදිමිති කතො
රූපං සමිච නං පසසතිති සාදිකො, තමිච නං පසසතිති තාදිකො,
මමිච නං පසසතිති මාදිකො, කිමිච නං පසසතිති කිදිකො, ඵතමිච
නං පසසතිති ඵදිකො සමාන මිච* නං පසසතිති සාදිකො, අනඛර
ලොපො වෙත්ථ වුතතතසොච ඊරිකොතකදිසු දකාරසස රකාරගෙ
සකරණමෙච විසෙසො ඊදිකොතකදිසු සකාරසස කවාදෙස
කරණමෙච විසෙසො ඊදිතකදිසු සකාරසස ඊකාරදෙසකරණං
සිලොපකරණම විසෙසො,

අනෙකත්තතා නිපාතනං වග්ගහණසස ව නිපාතතතා තපඵලං
දසෙසනොතා ‘වග්ගහණෙන තෙසමෙච සද්දහං ඉස ඉච්චමාදිතං
අනොතා ව සරෙ කවි දිසමාහු’ ති ආග අසමපනෙත්ථ යොජනා, ඉස
ඉච්චමාදිතනාං තෙසමෙචසද්දහං අනොතා සරෙ කවි දිසතා
මාපජ්ජතෙති ආහු වග්ගහණෙනාති

ඊදිකොතකදිති උදුහරණති, තත්ථ වාදිමහි සතො දිකදසසන
වසෙන වුතතාති, ඉගරති වතතාරි තදහාවවසෙන නකිසතිපි
වග්ගහණෙ කවිග්ගහණෙනෙච තදෙත්ථා සිජ්කතිති න සිජ්කති,
ඉසතමකිඵසානමනතසසරෙ දිසනති වතා කවිති වුතතතො
ආදිමහි ඵච න සසමා වුතතනති ඉසතමකිඵසානමෙච වුතතවිධා
නං විසපෙතිතිපි සංකාසිසාති කතනිවතතනත්ථං.

* මෙතං කතං ව

645 හතරැස් මති'බුද්ධිපුත්ත' ව නොහා

හි සුභ විදුලිලව්වමාදිති බාහුති මනාතදිනො ව බුද්ධතදිනො ව සුභාදිනො ව කතාපච්චයො හොති

හාසිනබොති ගිනො සුභිනබොති සුභතා, පිදිනබොති සුභතා

එමිං සමමනො, සඛිකප්පිනො, සමපාදිනො, අවධානිනො, බුඛො, ඉනො, පිදිනො, තකන්තො, සුභිනො අසමාසිනො, මානිනො, අසමිනො වජ්ජිනො සන්තානිනො

"හතරැස් මති'බුද්ධිපුත්ත' ව නොහා" ක්මණ්චිදං, හතරැස් මති බුද්ධිපුත්ත' ව කතාපච්චයො හොතිති සදුපනනි. වතුසද්දිදං අසො ව විගහහො ව සුභිලෙඤ්ඤසෙව

සිතොහතරැස් උදුගරණනි, තසු සිතොති හි පසෙතිවසස "සාව සමෙවසු ක්වටකතාච්චයො" හි වුගතතා කට්ඨි ඉච්චා කතාපච්චයං කතා "කම් බාහුච්චතතිපච්චයොනං දිසවිපච්චාදසලොපා ගමා වෙ ති කතාරසස ලොපං කතා හිතසදුගො වුගතතසෙන සුභසන්තාදිමති කතෙ රූපං සුභතොති සුභ සසෙතිවසස වුගත තසෙන කතාපච්චයාදිං කතා "සාසදිසතො තසස රිචො වෙ" හි වග්ගමානෙ 'හතරැස් මතිනො නො ව වෙ ති බාහුච්චතසස ලොපං කතා තකාරසස ව විභාවං කතා තෙතබ්බං කතා සුභතසදුගො වුගතතසෙන සුභසන්තාදිමති කතෙ රූපං විගතොති විද පිනෙ හෙතිවසස රූපං සමිතොති ස පුබ්බසස මා මාතෙතිටසස රූපං, "කම්බාදිමඤ්ඤතකරණං දිසරසාපච්චයෙසු වා ති රසසකරණ වෙච විසෙසො සඛිකප්පිනොති සංසුඛිසස කසස තකකතොති මසස රූපං, "සඵාගවිමිකාරණ" හි ඉකාරණවකරණවෙච විසෙස සො සමපාදිනොති සමිතබ්බසස පද ගතිදිගිතිවසස රූපං, 'කම් බාහුච්චතතිපච්චයොනං දිසවිපච්චාදසලොපාගමා වෙ ති බාහු ගතසස සරසස දිසකරණවෙච විසෙසො අවධානිනොති අව පුබ්බසස ඛර ඛාරණතිවසස රූප

බුඛොති බුධ සුභෙණ බුධ බොධනෙ බුධ අවහවිනෙති හිණණමඤ්ඤතරසස රූපං. සෙවලවිපනෙති ඉකාරණමානා වෙච "සාසදිසතො තසස රිචො වෙ" හි වග්ගමානෙ "බස්පලපති ට්ඨා වෙ" හි තපච්චයසස බාදෙසං කතා "සවතුසඵාහවිග්ගානං දෙධෙ" හි වතුසසස අකාරණවකරණවෙච විසෙසො ඉතොති ඉ අක්ඛානෙ ඉ ගතිවිතිවසස රූපං. විදිනොති විද සුභෙති මසස රූපං. තකන්තොති තකත තකානෙතිවසස රූපං පප හොති පුප් අක්ඛවිතිවසස රූපං. අවධානිනොති අවධානිවසස වස සන්තාතකරණෙතිවසස රූපං. විගිතොති විගි පුක්ඛවිති වසස රූපං. අසමිතොති අසමිතවසස ව වංසතිවසස රූපං. විජ්ජි නොති විජ්ජ අතිවතුගතිවසස රූපං. සන්තානිනොති සන්තාර පුක්ඛවිතිවසස රූපං.

646 වෙසුසිදවමුකුදුසුභවාදීහි පුහතිමණ්මා නිබ්බන්තො.

වෙසු සි දව මු කු දු සු හු ඉච්චමමාදීහි ධාතුහි සථාසමභවං
පුහතිමණ්මසවචසා භොහති නිබ්බන්තොසං

වෙසනං වෙසො,—ඉහන නිබ්බන්තො වෙසපු, සසනං
සංසා,—ඉහන නිබ්බන්තො සසපු, දවනං දච්චා,—ඉහන නිබ්බ
න්තො දවපු, මමනං මමො,—ඉහන නිබ්බන්තො මමපු, කුහති
කුරණං,—ඉහන නිබ්බන්තො කුහතිමං, දහති දහං,—ඉහන නිබ්බ
න්තො දහතිමං, සුහි සමනං,—ඉහන නිබ්බන්තො සොහතිමං, අව
හුහි අවහනං,—ඉහන නිබ්බන්තො ධහාවිමං.

“වෙසුසිදවමුකුදුසුභවාදීහි පුහතිමණ්මා නිබ්බන්තො.” කිව්ණ
මීදං, වෙසු සි දව මු කු දු සු හු ඉච්චමමාදීහි ධාතුහි සථාසමභ
වං පුහතිමණ්ම ඉච්චතෙ පච්චසා භොහති නිබ්බන්තොසං ගමි
මානෙති සදුපතස්ථං කිපදමීදං අසොච චිග්ගහො ව සුච්ඤ්ඤ
සෙසවි.

වෙපඤ්ඤදීහි උදුහරණෙහි, තස්ථ ච වෙපඤ්ඤි වෙසු කම්පනෙහි
මසස වෙපෙන නිබ්බන්තොති අසො ඉමිතා පුප්පච්චසං කඤ්ඤා
“කුච්චි ධාතුච්චතෙහි පච්චසානං දීඝච්චිතාදෙස ලොපාගමා වෙ”ති
ධාතුතො අකාරගමං කඤ්ඤා කෙනධිං. තෙනා වෙපඤ්ඤාදො
සුප්පතතිං කඤ්ඤා “සෙසතො ලොපං ගසීපි”ති සිමහි උහො
රූපං. සපඤ්ඤි සි සසෙතිමසස සසනෙන නිබ්බන්තොති අසො
ඉමිතා පුප්පච්චසං කඤ්ඤා “අසංසොගන්තසස චුච්චි කාරිතෙ”ති
චතකමාතෙ “අඤ්ඤාසු වා”ති චුච්චිං කඤ්ඤා චුහතනසෙන අකා
රගමං කඤ්ඤා “ඔ අච්ච සරෙ” තාඤ්චිච්ච “ඵ අසා”ති ඵකාරසස
අසාදෙසාදීච්චි කතෙ රූපං දවපුහි දව දුභෙතිමසස රූපං චම
පුහි ච්චු උග්ගරණෙහිමසස රූපං කුහතිමධරි කු* කරණෙහි
මසස රූපං දහතිමධරි දු දුනෙතිමසස රූපං, “කුච්චාදිමර්ඤ්ඤ
හතරුතං දීඝරසසාපච්චසෙසු වා”ති ධාතුහතසස රසෙසාව
චසෙසො භොහතිමධරි සු සහතාච්චිතිමසස රූපං, “අඤ්ඤාසු
වා”ති ධාතුහතසස චුච්චිකරණමෙච චසෙසො ඔහාවිමධරි හු
දුකාදුහතච්චසදුනෙසුතිමසස ආභවතෙන නිබ්බන්තොති අසො
ඉමිතා ච්චිච්චසච්චසං කඤ්ඤා චුහතනසෙන ච්චලොපං කඤ්ඤා “අසං
සොගන්තසස චුච්චි කාරිතෙ”ති චුච්චිං කඤ්ඤා “ඔ අච්ච සරෙ ; ඵ
අසා”ති චහතමාතෙ “තෙ අච්චාසා කාරිතෙ”ති ආච්චාදෙසාදීච්චි
කතෙ රූපං.

647. අභංගාස ගච්චාහි

අභංගාස ඉච්චතස්ථි අභංග භංගි පච්චසඤ්ඤාහන ආනිසා
ච්චසා භොහි සබ්බධාතුහි

හ ගච්චාහිං අභවාහි ඉහ ජට්ච දෙසං, හ කහතබ්බිං අකඤ්ඤ
ඤ්ඤ ජට්ච කච්චං.

හමිනි කිවසේ? පිපහනි රහ ජමම, විතහනි රහ ජමම
අරකකාරකසනි කිවසේ? න ගහනාබ්බා අගනි රහ *

‘ අරකකාරක සමුහානි ’ කිමසේදීද, අරකකාරකසේ ගමනමා
නෙ නමුත් පුතෙක වාතුකො ආනිපාවිසො මොනිති සුපහසේ
තිපදපිදා අසේ ව විතහසො ව පුච්ඤ්ඤසේසව

අගමානිතකදීති උදුහරණනි, තාන ව අගමානිති නසදුපපදසක
ගමු ගතිමිනිතිමසස න ගමිකබ්බො තෙ ජමම දෙසනති අංස ඉමිනා
ආනිපාවිසං කඛා තෙතබ්බො තෙතා තතො සුපහසනි. කඛා
න ගමානිතකසේ “ නාමානං සමාසො පුතහසේ ” ති මහතමානෙ
“ විපදෙ තුලුකධිකරණෙ කමමධාරසො ” ති සමාස. කඛා තෙතෙව
කමමධාරසසඤ්ඤා. කඛා “ නාමානං සමාසො පුතහසේ ’ ති
සමාසසඤ්ඤා. කඛා “ තෙසං විහතතිසො ලොපා වෙ ” ති විහතති
ලොප. කඛා “ උභෙ තපුරිසා ” ති තපපුරිසසඤ්ඤා. කඛා
“ අහතං නසස තපුරිසෙ ” ති න සදුසස අහතං කඛා තතො
චුතතනසෙස සුපහසනි. කඛා සිලොපෙ කතෙ රූපං අකර
ණිති කර කරණනිමස රූපං.

ඉතරති කිමුදුහරණනි, තානි තසානුසොගෙක පුච්ඤ්ඤසක
කෙව

648 එකාදිතො සකිසස කවිතා.

එකවිනිමුකමජසහනානිගමදසාදිතො ගණිතරතො සකිසස
කවිතා ආදරකො රතානි

සඵා. එකසස සදසසස සකි. (මාරං) එකකවිතා, මිහනං
සදසානං සකි. (මාරං) විකවිතා, නිණ්ණං සදසානං සකි.
(මාරං) නිකවිතා.

එච්. වතුකවිතා, සමකවිතා, ජකවිතා, සහකවිතා
අභිකවිතා, නමකවිතා, දසකවිතා.

එමමාදරකො අරකකාරක සදු එමා මොජනබ්බා

“ එකාදිතො සකිසස කවිතා ” කිමසේදීද, එකාදිතො සකිසස
කවිතාආදෙසො යොනිති සුපහසේ. තිපදපිදා සෙසං පුච්ඤ්ඤ
සෙඤ්ඤසෙව

එකකවිතානි එකසස සකිනති අසේ “ නාමානං සමාසො
පුතහසේ, උභෙ තපුරිසා ” ති මහතමානෙ “ අමාදසො පරපදෙ
ති ” ති සමාසං කඛා තෙතෙව තපුරිසසඤ්ඤා. කඛා “ නාමානං
සමාසො පුතහසේ ’ ති සමාසසඤ්ඤා. කඛා “ තෙසං විහතතිසො
ලොපා වෙ ” ති විහතතිලොපං කඛා තතො චුතතනසෙස සුපහ
සනි. කඛා “ සෙසතො ලොපා ගපිපි ” ති සිලොපං කඛා ඉතිනා
සකිසස කවිතාආදෙස කතෙ රූපං ඉතරති පුච්ඤ්ඤසකි.

* දමනි අසති මෙ පි

649 සුනසුනසෙසානවානුවානුනුනුනුනානා

සුන ඉච්චනසස පාමිපදිකසස උනසස ඔනවානඋවානඋවාන
උනච්චනආආනාදෙසා ගොනනි

සාමිකසස චචනං සුණනිනි සොගො—සමාගො—සුමාගො—
සුගො—සුනවො—සුගො—සා—සාගො

“සුනසුනසෙසානවානුවානුනුනුනුනානා” කීමන්මිදං, සුනසස
උනසස ඔනවානඋවානඋවානඋනච්චනආආන ඉච්චනෙ ආදෙසා
හොනනිනි සදුපනන්ධං නිපදමිදං සෙසං සුච්ඤ්ඤායාමෙච

සොනොතකදිනි උදුහරණනි, හන් ච සොනොනි සුනසදුතො
සදුපනනිං කනා ඉමිනා සුනසස උනසස ඔනාදෙසං කනා වුතන
නසෙත සීසස ඔකාරදෙසාදිමිහි කතෙ රූපං සෙසානි සුච්ඤ්ඤ
යනතෙච

650 තරුණසස සුසු ච

තරුණ ඉච්චනසස පාමිපදිකසස සුසුආදෙගො ගොනි

සුසු—කාලිගොසො

“තරුණසස සුසු ච” කීමන්මිදං, තරුණ ඉච්චනසස සුසු
ආදෙසො හොනිනි සදුපනන්ධං නිපදමිදං සෙසං සුච්ඤ්ඤායා
මෙච වහනහණමසානිසතභාවසදුපනන්ධං *

සුසුනි තරුණසදුතො සදුපනනිං කනා ඉමිනා තරුණසදුසස
සුසුආදෙසං කනා “සෙසතො ලොපං ගසීපී”නි සිමහි ලුතො
රූපං

651 සුවසුචසසුච්චානුනුනා

සුව ඉච්චනසස පාමිපදිකසස උචසස උචචවානඋවානඋවානාදෙසා
ගොනනි

සුවා—සුමාගො—සුගො—සුගො

“සුවසසුචසසුච්චානුනුනා” කීමන්මිදං, සුවසස උචසස උච
උවානඋවානඋවාන ඉච්චනෙ ආදෙසා හොනනිනි සදුපනන්ධං නිපද
මිදං සෙසං සුච්ඤ්ඤායාමෙච

සුවාතකදිනි උදුහරණනි, භානි සුච්ඤ්ඤායනතෙච

652 කාලෙ වහනමානානිගො ආදාදොසො

කාලෙ වහනමානොච ච අනිතොච ච ඤ්ඤතසවචසා
ගොනනි

අකාසි කාලෙනිනි කාරු, අවාසි වාසනිනි වාසු අහපි හවනිනි
ගුතං

“කාලෙ වහනමානානිගො ආදාදොසො” කීමන්මිදං, අනිතො
කාලෙ වහනමානො ච හව්චානෙ ඤ්ඤතසවචසා හොනනිනි
සදුපනන්ධං නිපදමිදං සෙසං සුච්ඤ්ඤායාමෙච

* වහනණං සානතාව ච්ඤ්ඤාපනන්ධං ච

“කිරියායං ණවුතචො.” කිමන්මිදං, කිරියායං ගම්මානායං ගවිස්සති කාලෙ ණවුතු ඉචෙවතෙ පච්චයා හොහනිති සුපනන්ථ. කාලගගහණස්ස ගවිස්සතිගගහණස්ස වානුවනහනතො ගවිස්සති කාලෙ කිරියායං ගම්මානායං ණවුතු ඉචෙවතෙ පච්චයා හො හනිති අනෙථා සෙසං සුච්ඤ්ඤායාරමෙව

කාරකොති කර කරණෙතිමස්ස කරස්සං වජනිතායෙ “කාලෙ වනමානාතිතෙ ණවාදයො, ගවිස්සති ගමාදිති ණිසිණ්” ති වනමානෙ ඉමිතා වජනිත්‍රියාපෙක්ඛනා ණවුප්පච්චයං කඛා වුත්තනසෙන ණලොපං කඛා “අනකා සුණ්චුන” නති ණවුතො අකා දෙසං කඛා “අසංයොගනතස්ස වුච්චි කාරිතෙ” ති වුච්චි කඛා තෙනබ්බං තෙඛා සුප්පනනාදිමති කතෙ රූපං හොතනාති භජ පාලනව්ගරණෙසුතිමස්ස භජස්සං වජනිතායෙ වුත්තනසෙන ඉමිතා තුප්පච්චයං කඛා “සාසදිසකො තස්ස රිචො වෙ” ති වනමානෙ “භුජදිනමනො නො චි වෙ” ති ධානිනතස්ස ලොපං කඛා තකාරස්ස ච චිභාවං කඛා තෙනබ්බං තෙඛා හොතතුසඤ්ඤා වුත්තනසෙන සුප්පනති. කඛා “සඤ්චිතාදිනමා සිසිං සිලොපො වෙ” ති හොතතුසඤ්ඤානතස්ස අකාරං සිනො ලොපච්ච කඛා තෙනබ්බි තිතෙ රූපං

655. භාවචාචිමති වතුනචි

භාවචාචිමති වතුනචිමහනි ගොති ගවිස්සති කාලෙ

සවිස්සගෙ පච්චං වා පාරකා, පාකාය චජනි, භුජස්සගෙ හොජනං වා ගොගො, ගොගාය චජනි, භවචිස්සගෙ නමනං වා කඛං, භවචාස චජනි.

“භාවචාචිමති වතුනචි” කිමන්මිදං, භාවචාචිමති වතුනචිමහනි ගොති ගවිස්සති කාලෙ ගම්මානෙති සුපනන්ථ. චිපදවිදං. කාලගගහණච්ච ගවිස්සතිගගහණච්ච වනතෙ තස්ච ච භාජවි නාම කාරකනතරොනාසංසචො සුචො ගවනලවනපච්චනාදිකො ධානිතො සෙසං සුච්ඤ්ඤායාරමෙව වුත්තනසෙන ‘පවිස්සගෙ පච්චන’ නති භාවස්ස ගවිස්සතිකාලිකත්ථගච්චනත්ථං වුත්තං

පාකායාති පච්ච පාරක පච්ච බාහනිකරණෙති විනතචඤ්ඤා ගරස්ස අගති. පච්චකති අනෙථ “චිපරුජපදදිතො ණ” ඉති වනමානෙ “භාවෙ වෙ” ති ණප්පච්චයං කඛා වුත්තනසෙන ණලොපං කඛා “අසංයොගනතස්ස වුච්චි කාරිතෙ” ති වුච්චි කඛා “සච්චනං කතා ණ්චුබ්චො” ති වා “කභා චජන” නති වා කකාරජදසං කඛා තෙනබ්බං තෙඛා පාකසඤ්ඤා අනතර සුනො වා සුත්තවසච්චිසිච්චිතා වතුනචිකච්චනසච්චනති. කඛා “අකො තෙන, පො වා” ති වනමානෙ “අප වතුනචිකච්චනස්ස ඤ” ති වතුනචිකච්චනස්සායාදෙසං කඛා සරලොපසකතිභවාදිමති කතෙ රූපං. හොගායාති භජ පාලන ව්ගරණෙසුතිමස්ස රූපං, ජකාරස්ස ගකාරකරණවනාචෙව

විසෙසො. නවව්‍යාසාති නත නන්විති නත ගතනවිකෙඛපෙන නත ගතනවිනාමෙති තිණ්ණමඤ්ඤතරස්ස “භාවකමෙමිසු තබ්බානීසා” ති වතනමානෙකු “භොක වෙ” ති ණ්ණපාවට්ඨං කඛ්‍යා වුතනකසෙන ණ්ලොපං කඛ්‍යා “සවතං තලනදකාරකං ඛාජනාති චලඤ්ඤකාරතත” නති සවතො තකාරස්ස වසාරදෙසං කඛ්‍යා තස්ස වට්ඨොභාවං කඛ්‍යා කෙනබ්බං තෙනඛා තතො වුතනකසෙන වතුඤ්ඤදිව්භි කතෙ රූපා.

656. කමමනි ණො.

කමමනී උපපදෙ ණස්සවට්ඨො භොති භවිස්සති කාලෙ භගරං කපිස්සතිති භගරකාරං චජනි, සාලිං ලඛිස්සතිති සාලිලාචො චජනි, බඤ්ඤං චපිස්සතිති බඤ්ඤචාරොසා චජනි, දුගං දදිස්සතිති දුභදුගං චජනි, සිඤ්ඤා පිපිස්සතිති සිඤ්ඤාචාරොසා චජනි.

“කමමනි ණො” තිමිත්ථිදො, කමමනී උපපදෙ ඛාතුතො ණජ්ජ වට්ඨොසො කොති භවිස්සති කාලෙ ගමාමානෙති ඤ්ඤපනත්ථං. විපදමිදං. කාලගතගණ්ච භවිස්සතිගතගණ්ච වතනතො, සෙසං සුචි ඤ්ඤාඤ්ඤාමෙච.

නගරකාරෙති නගරසංග්ගපපදස්ස කර කරණෙතිමස්ස භගරං. කරස්සතිතාමෙ “කාලෙ වතනමානාතිතො ණවාදසො; භවිස්සති ගමාදිති ණීඤ්ඤ” ති වතනමානෙ ඉමිතා ණස්සවට්ඨං කඛ්‍යා වුතන නසෙන ණ්ලොපාද්විති කතෙ රූපං. සාලිලාචොති සාලිසංග්ගපපදස්ස ඉ චෝදනෙතිමස්ස රූපං, “ඔ අච සරෙ; ඵ අයා” ති වතනමානෙ “තෙ ආවායා කාරිතෙ” ති ඔකාරස්ස ආවාදෙස කරණමෙචෙත්ථ විසෙසො. බඤ්ඤචාරොසොති බඤ්ඤසංග්ගපපදස්ස වප ඛිජ්ජනනානෙතිමස්ස රූපං. දුභදුගොති දුභසංග්ගපපදස්ස දු දුකෙතිමස්ස රූපං. සිඤ්ඤාචාරොති සිඤ්ඤසංග්ගපපදස්ස පා පා චෙතිමස්ස රූපං. පච්චිමෙසු පන විසු “ණමිති රතජ්ජ ජෙ භාව කරණෙසු” ති වතනමානෙ “ආකාරකතානමාසො” ති ඛාඤ්ඤාස්ස ආසාදෙසකරණමෙච විසෙසො.

657. ඝෙස ඝෙස ඝෙසනුමානානා.

ඝෙස ඉච්චනස්මිං අචෙස්මි ඝෙසනුමානානා ඉච්චෙන පච්චසා භොගති භවිස්සති කාලෙ කමමුපපදෙ.

කමමං කපිස්සතිති කමමං කපිස්සං; (ඵචං) කමමංකරෙතොනා—කමමංකරුමානො—කමමංකරෙණ චජනි, භොජනං ගුජ්ඤ්ඤතිති භොජනංගුජ්ඤ්ඤං—භොජනංගුජ්ඤෙනා—භොජනංගුජ්ඤමානො—භොජනංගුජ්ඤානො චජනි, වාදනං වාදිස්සතිති වාදනංකාදිස්සං. — වාදනංවාදෙතොනා — වාදන වාදමානො—වාදන වාදෙතො චජනි, මග්ගං මපිස්සතිති මග්ගං මපිස්සං—මග්ගං මරෙතොනා—මග්ගංමරමානො — මග්ගංමරෙණ චජනි, ගිකඛිං ගිකඛිස්සතිති ගිකඛිංගිකඛිස්සං. — ගිකඛිංගිකඛිතොනා — ගිකඛිංගිකඛිමානො—ගිකඛිංගිකඛිතොනා චජනි

“සෙසෙ සන්නතමානානා” කීමෙන්ද, සෙස ඉවැනසී, අනෙහි අවිසසති කාලෙ ගමාමානෙ කමමති සන්නතමානතන ඉවෙවනෙ පව්වසා හොතනිති සද්‍රපනභං විපදමිදං, කාලයා ගණව අවිසසතිගාගණව කමමතිගාගණව වතතභො, එසේ ව සෙසභො නාම අප්‍රිසමතතභො සෙසොති හි සිස අසඛප්‍ය ජොගෙහිමසස රූපං.

කර්මසන්නති කර කරණනිමසස කර්මසන්නතාභො “කාලෙ වතතමානානිතෙ නවාදසො, අවිසසති ගමාදිති ඡන්ධිණි, කමමති ඡණ” තී වතතමානෙ ඉමිනා සංපව්වසං කනිා “සථාගමමිකා රෙ” තී ඉකාරගමං කනිා වුතතනසෙත ස්‍රපපතනාදිමිති කතෙ රූපං කරෙතෙතනාති තසෙසව ධාතුසස ඉමිනා නාතුපව්වසං කනිා “තනාදිතො ඔසිත” තී ධාතුමහා ඔප්පව්වසං කනිා තෙ තබ්බං තෙකිා කරෙනාතුසද්දතො ස්‍රපපතනි. කනිා “පවාදිත මතනාං, නාතුසසභොතා යොසු වා” තී වතතමානෙ “සිමිති වා” තී නාතුසසතනසස අතනං කනිා වුතතනසෙත සියෙසාකාරදෙසාදිමිති කතෙ රූපං කාරූමානොති තසෙසව ධාතුසස මානපව්වසං කනිා වුතතනසෙත ඔප්පව්වසං කනිා “උතතමොකාරෙ” තී ඔකාර ස්‍රපකාරදෙසං කනිා තමෙවාධිකිව්ව “කර්මසකාරෙ වෙ” තී අකාරස්‍රපකාරං කනිා තෙතබ්බං තෙකිා ස්‍රපපතනාදිමිති කතෙ රූපං කර්ණෙති තසෙසව ධාතුසස ආනප්‍යව්වසාදිමිති කතෙ රූපං භුජිසසතනාදිති* භුජ පාලනබ්‍යාවහරණෙසුතිමසස රූපාභි, “භුවාදිතො අ ඉතාප්‍යව්වසකර්ණමෙවෙසව්විසෙසො බාදිසසතනාදිති† බාද ගතිඡණනිමසස රූපාභි වරිසසතනාදිති‡ වර ගතිඡණෙසුතිමසස රූපාභි ගිතිසසතනාදිති ගිතිඡ යවතෙතිමසස රූපාභි

658 ජද්‍යදිති නානුණි

ජද මිති සු නි මිද පද නනු සන අද මිද සුජ මනු මිද මා සු කල වර වෙසු භුජ ද ඉවෙවමමාදිති ධාතුති නානුණි ඉවෙවනෙ පව්වසා ගහාහති සථාසමභවං.

ආසං ජාදෙතිති ජනනා—ජනුං, ආරමමණං විගහනතිති විනනා—විනුං, විගහනති සමපසුතනාමමෙම ඵලකනාති වා විනනා විනුං, සුනනා—සොනුං, ගෙනනා—ගෙනුං, පකාරගත ටිදතිති පටිනනා—පටිනුං, ඕච්චෙනාකාරගත අඛණ සාපං පුණ්ණිති වා පටිනනා—පටිනුං, පහනා—පහුං—පහොනා—පහොනුං, නහනා—නහුං, සහනා—සහුං, අහනා—අහුං, මහනා—මහුං, සොහනා—සොහොනුං, වහනා—වහුං, මිහනා—මිහුං, මහනා—මාහුං, අහොනොතුලං පුණ්ණිති සොඛෙතිති පුහොනා—පුහොනුං—පුහුං, කලහනා—

° භුජකොතනාදිති තිණි සමඛප්‍ය
 † බාදකොතනාදිති කසභි
 ‡ වරකොතනාදිති තිණි, ක

කලත්‍රා, වරහා—වරත්‍රා, බවහා—බවත්‍රා, භහා—භාත්‍රා,
 ගහා—ගහාහා—ගහාත්‍රා, දහා—දත්‍රා ඉතිහාසිකයෝ

“ජයදීතිහාත්‍රා” කීමටදී, ජය ඉතිහාසිකයෝ හාත්‍රා ජයට
 හෙ පවතින බොහෝම ක්‍රමවේදය. විවිධයෝ, සෙසු සුචිතයෝ
 සැලකේ.

659. වදදිහි රිච්භොතා ගණේ.

වද වර වර ඉවෙවමාදිහි බාතුහි රිච්භොතාසවමයො ගොති ගණේසව

වාදිනානං ගණේ වාදිනනං.

එවං වාදිනනං, වාදිනනං ඉවෙවමාදි

“වදදිහි රිච්භොතා ගණේ.” කිමනිමිදං, වදදිහි රිච්භොතාසවමයො ගොති ගණේ ගමනමානෙති සද්‍යපනස්ථං. කිපදමිදං. සෙසං සුච්ඤ්ඤයාමෙව

වාදිනනනති වද විසතනියං වාචාසමිතිමයං වාදිනානං ගණේ තාසෙච ඉමිනා රිච්භොතාසවමයං කනිා වුතනතසෙන ණලොපං කනිා වුබාදිමති ව කනෙ රූපං වාරිතනනති වර වරණෙතිමයං රූපං වාරිතනනති වර සංවරණෙතිමයං රූපං.

660 මිදදිහි නතිනියො

මිද පද රනජ නනු බා ඉවෙවමාදිහි බාතුහි නතිනි ඉවෙවමන පවමයා ගොතති

ගමනති, පනති, රනති, නනති, බාති ඉවෙවමාදි

“මිදදිහි නතිනියො” කිමනිමිදං, මිදදිහි නතිනි ඉවෙවමන පවමයා ගොතති සද්‍යපනස්ථං. කිපදමිදං. සෙසං සුච්ඤ්ඤයාමෙව.

මෙතනිති මිද සිනෙගෙතිමයං රූපං, “අසංයොගනතයං වුචි කාරිතෙ” ති වනනමානෙ “අඤ්ඤසු වා” ති වුචිකරණමෙව විසෙසො පනතිනි පද ගතිමිතිමයං රූපං. රනතිනි රනජ රුගෙතිමයං රූපං, “කිචි බාතුචිතනිසවමයානං දිසවිපරිතා දෙසලොපාගමා චෙ” ති සංයොගනතයං වුචිකරණමෙව විසෙ සො තනතිනි තනු විනාරෙතිමයං රූපං. බාතිනි බා ධාරණෙති මයං රූපං.

661 උසුරනජදංසානං දංසයං දඛිඨා එඨා ව

උසු රනජ දංස ඉවෙවමනසං බාතුනං දංසයං දඛිඨාදෙසො ගොති, එඨසවමයා ව ගොතති

උඛිඨා, රඨං, දඛිඨා.

“උසුරනජදංසානං දංසයං දඛිඨා එඨා ව” කිමනිමිදං, උසු රනජ දංස ඉංවෙවමනසං බාතුනං දංසයං දඛිඨාදෙසො ගොති, එඨ සවමයා ව ගොතතිනි සද්‍යපනස්ථං. කිපදමිදං. සෙසං සුච්ඤ්ඤ යාමෙව

උඛිඨාති උසු දුගෙතිමයං ඉමිනා එසවමයං කනිා “කිචි බාතුචිතනිසවමයානං දිසවිපරිතාදෙසලොපාගමා චෙ” ති බාතිනතස ලොපං කනිා “පරවෙතාවො එතෙ” ති වනන මානෙ “වගෙත සොසාසොසානං තනිසපඨමා” ති එකාරස වෙතාවං කනිා නෙතබ්බං නෙතානනො සුභතනාදිමති කනෙ රූපං. රඨයති රනජ රුගෙතිමසිමිතා එසවමයං කනිා වුතන

නමෙක සංඝොගලොපාදිමහි කතෙ රූපං. දඬුණුකි දංස දංස
කෙතිමසස “නි වෙ” ති නිප්පච්චයං කනා “නිලොපො වෙ” ති
නිලොපං කනා දංසස ඉච්චා දඬුණුකෙස. කනා තතො චුතත
නමෙක සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං.

662. සුචුසානමුචුසානමනො චො ව.

සු චු අස ඉමච්චගෙසං ඛාතුතං උඋඅසානං අනාදෙසො
ගොති, එසච්චෙසො ව

සසං, චසං, අරසං

“සුචුසානමුචුසානමනො චො ව.” කිමසිච්චිදං, සු චු අස ඉච්ච
නෙසං ඛාතුතං උඋඅසානං අනාදෙසො ගොති, එසච්චෙසො ව
සොතිති සුචුසානං. පච්චදමිදං. සෙසං සුච්චෙසොමෙව.

සසච්චෙසො සු කිංසායනතිමසස ඉච්චා එසච්චෙසං කනා උකාරසස
අනාදෙසං කනා නෙතබ්බං නෙතා තතො සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ
රූපං. චසච්චෙසො චු සංචරණෙතිමසස රූපං අසොති අස භුමිති
මසස රූපං.

663. රතජ්ජදිති ඛදිඤ්ඤකිත්තං කච්චි ජදලොපො ව.

රතජ උදි ඉදි චදි මදි චුදි චිදි රුදි දල සුස සුච්චෙච චජ ඉමච්ච
මාදිති ඛාතුති ඛදිඤ්ඤකිත්තං ඉමච්චෙච පච්චෙසො ගොති, කච්චි
ජදලොපො ව, පුඤ්ඤ නිප්ච්චෙචගනා.

රකා, සමුච්චෙසො, ඉමච්ච, චමච්ච, මච්ච, චුච්ච, චිච්ච, රුච්ච,
දලිච්ච, සුසකා, චසාච්ච, චකා, චජ්ච ඉමච්චචාදි

“රතජ්ජදිති ඛදිඤ්ඤකිත්තං කච්චි ජදලොපො ව” කිමසිච්චිදං,
රතජ්ජදිති ඛදිඤ්ඤකිත්තං ඉච්චෙච පච්චෙසො ගොති, කච්චි ඛාතු
තාත, ජදතා ලොපො ව ගොති, පුඤ්ඤ නිප්ච්චෙචගනා සුචුස
තං. පච්චදමිදං. මච්චකතං නිප්ච්චෙචගනා ඉතංසුච්චෙච
ගො, සෙසං සුච්චෙසොමෙව.

රකිකති රතජ් ජදලොපොමසච්චෙසං කනා ඛාතුතංස
ච ලොපං කනා නෙතබ්බං නෙතා තතො චුතතංසස සුඤ්ඤ
නාදිමහි කතෙ රූපං. සමුච්චෙසො සුචුසානං උදි පච්චෙචකිල
දඬුණුකිත්තං ඉච්චා එසච්චෙසං කනා නෙතබ්බං නෙතා තතො
සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං. ඉමච්චෙච ඉදි පච්චෙචකිල
ඉච්චා දඬුණුකිත්තං කනා නිප්ච්චෙචගනා ඛාතුතංස නකාරදෙසං
කනා ඉච්චෙචකිල සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං. චෙසො ච චදි
ඉච්චාකතිමසස රූපං. චෙසො ච චදි චාචෙචකිල රූපං.
චුච්චෙසො චුදි චිපාසාසච්චිමසස රූපං. චෙසො ච චදි චිපාසරණෙති
මසස රූපං. රුච්චෙසො රුදි සිංසාසං රුච්චෙචකිල චිපාසරණෙති
තරස රූපං. දලිච්චෙසො දල ඉච්චෙචකිල රූච්චා ඉච්චෙච
සං කනා නෙතබ්බං නෙතා සුඤ්ඤානාදිමහි කතෙ රූපං. සුසක
ති පුඤ්ඤ නිප්ච්චෙචගනා ඉච්චා කච්චෙචකිල කනා නිප්ච්චෙචගනා

* රුච්ච, චුච්ච † චෙචකිල, ච

රසස කකාග්දෙස. කනිා නෙනබ්බිං නෙනිා තනො සපුප්පතනා දිමහි කතෙ රූපං සොකොති සුච සොකෙතිමසස රූපං වකකනති වච විසතතිසං වාචාසං වච පරිභාසනෙති විනනමඤ්ඤ නරසස රූපං, වක ආදුතෙතිමසස වා. වජ්රනති වජ්. ගතිමහිති මසස අපපටිගතො, වජති ගච්චතිතාසෙඨ ඉමිතා ඉරපපච්චසං කනිා සපුප්පතනාදිමහි කතෙ රූපං.

664 පටිනො හිසස ගෙරණ්ඨිරණි

පටි ඉච්චවනසමා හිසස ධාතුසස ගෙරණ්ඨිරණිඅරදසා ගොනති

පටිසංකම මදදිමා ගච්චති පටනනාතිති පාටිගෙරං—පාටිගිරං

“පටිතො හිසස ගෙරණ්ඨිරණි” කිමත්ථිදං, පටිතො පරසස හි ඉච්චවනසස ධාතුසස ගෙරණ්ඨිරණි ඉච්චවතෙ ආදෙසා ගොනති ති සද්දපනස්. තිපදමිදං සෙසං සුච්ඤ්ඤාසාමෙච.

පාටිගෙරනති පටිපුච්චසස හි ගතිමහි ඉච්චවනසස පටිපකෙච මදදිමා ගච්චති පටනනාතිතාසෙඨ ඉමිතා ධාතුසස ගෙරණ්ඨිරණි ආදෙසා කනිා “කාරිතං විස භ්නුච්චෙකො” ති කාරිතමිච කනිා “කාරිතා නං ණ්ඤ ලොප” නති භ්නුලොපං කනිා “වුඩ්දිසරසසවාසංයො ගනනසස සඤ්ඤ වෙ” ති වුඩ්. කනිා පාටිගෙරසදුතො සපුප්පතනා දිමහි කතෙ රූපං ඉතරං සුච්ඤ්ඤාසාමෙච

665 කඩකදිගි නො

කඩි සමි චටි කරණ්ඨි මඩි සඩි කුඩි හඩි පඩි දඩි රඩි නඩි ඉඩිණ්ඨි චඩි ගඩි අඩි ලුඩි මෙඩි ඵරඩි වඩි ඉච්චවචමාදිගි ධාතුහි කපපච්චරසා ගොනති, සහ පච්චරසන ච පුන හිපච්චරනන සථා සමගාචං.

කරණ්ඨා, සරණ්ඨා, චරණ්ඨා කරණ්ඨා, මරණ්ඨා, සරණ්ඨා, කුරණ්ඨා, හණ්ඨං, පණ්ඨරසා, දරණ්ඨා, රරණ්ඨා, ටිකරණ්ඨා, ඉඬිණ්ඨා, චරණ්ඨා ගරණ්ඨා, අරණ්ඨා, ලරණ්ඨා මමරණ්ඨා, ඵරණ්ඨා, වරණ්ඨා—වරසද, ඉච්චවචමාදරසා අරඤ්ඤපි සද්ද ගමනති

‘කඩකදිගි කො’ කිමත්ථිදං, කඩකදිගි ධාතුහි කපපච්චරසා ගොනති, පුන හිපච්චරසනති සද්දපනස්. විපදමිදං මණ්ඬුකගතන හිපච්චරසන ඉතානුච්චතතෙ, සෙසං සුච්ඤ්ඤාසාමෙච.

කරණ්ඨාතනදිගි උදුගරණ්ඨි, තත්ච කරණ්ඨාති කඩි චෙජ්ද තෙතිමසස “භුචාදරසා ධාතවො” ති ලුච්චධාතුසඤ්ඤාදිසස “ධාතුසසනො ලොපොනෙකසරසෙස” ති ලුතනානුච්චකසස ඉමිතා කපපච්චරසං කනිා “කච්චි ධාතුච්චතනිප්පච්චරසං දිඝච්චරි තාදෙසලොපාගමා වෙ” ති කකාරසස ලොපං කනිා තෙතෙච තිගගතිතාගමං කනිා තසස ච වනගනනං කනිා නෙනබ්බිං නෙනිා කණ්ඨසදුතො සපුප්පතනා කනිා සිසෙසාකාග්දෙසාදිමහි කතෙ රූපං. කරණ්ඨාති භටි භට්චතෙතිමසස රූපං චරණ්ඨාති චටි

ආවට්ඨනෙ ච්චි චන්ධයෙඨ ච්චි ධාරණභණ්ඩනසංසාරෙසුති තිණණ මන්දාකාරස්ස රූපං. කරණඛාති කරණඛි භාජනසේඨිමස්ස රූපං. චණ්ඩාති ච්චි මණ්ඩපේ ච්චි කුපිලසේඨි විකතමන්දාකාරස්ස රූපං. සණ්ඩාති සඛි ගුමබ්‍රසේඨිමස්ස රූපං. කුමොති කුඛි චේඨදනෙතිමස්ස රූපං, “පරචෙතාවො ධානෙ” ති චිත්ත මානෙ “චිත්තො ජොසාභොසාඛං තතිසපඨිමා” ති ධිකාරස්ස චෙතාවකරණචෙවෙඨි විසෙසො. භණ්ඩනති සඛි භණ්ඩයෙඨිමස්ස රූපං. පණ්ඩකොති පඛි ලිඛිතචෙතවෙඨිමස්ස රූපං, නෙච්චලච්චෙතෙසු ඛිචිති චචතතො කකාරස්ස ලොපාභාවො ච “ඛිචි ධාකුචිභතතිසච්චෙසාතං දිසවිපරිතාදෙසලොපාතමා චෙ” ති දකාරගමකරණච විසෙසො. දණ්ඩාති දඛි ආණ්ඩනතිමස්ස රූපං. රණ්ඩාති රඛි හි.සායනතිමස්ස රූපං. විතණ්ඩාති වි පුබ්බස්ස තඛි චලනසේඨිමස්ස රූපං. ඉපිණ්ඩාති ඉපිණ්ඩි විමඤ්ඤෙනතිමස්ස රූපං. චණ්ඩාති චඛි චණ්ඩයෙඨිමස්ස රූපං. ගණ්ඩාති ගඛි සන්තිචෙතෙතිමස්ස රූපං. දණ්ඩාති දඛි දණ්ඩයෙඨිමස්ස රූපං. ලණ්ඩාති ලඛි ජිලච්චනසේඨිමස්ස රූපං. චෙණ්ඩාති චෙඛි* කුපිලසේඨිමස්ස රූපං. ඵරණ්ඩාති ඵරඛි භිංසායනතිමස්ස රූපං. බණ්ඩාති† බඛි‡ චේඨදනෙතිමස්ස රූපං, බන්දුති‡ තසෙච බාදුස්ස කප්ච්චෙසං කඛිා චුත්ත තයෙන කකාරස්ස ලොපං කඛිා නිචාතනාතිචිතා ඛකාරස්ස දකාරදෙසං කඛිා නි.සාතිතාගමං කඛිා තසෙ චචගොනතං කඛිා නෙතඛිං. තෙඛිා සුප්පාතාදිච්චි කතෙ රූපං.

666. වාදමගමානං වඤ්ඤාභගඤ්ඤා

වාද අම ගමු ඉච්චෙනෙසං බාදුතං වඤ්ඤා අඤ්ඤාදෙසා ගොභගි කප්ච්චෙසො ච.

වඤ්ඤා අභංඤා, ගභංඤා.

ඵමං, වඤ්ඤා, අඤ්ඤා, ගඤ්ඤා.

“වාදමගමානං වඤ්ඤාභගඤ්ඤා” කිමඤ්ඤිදං, වාදඅමගමු ඉච්චෙනෙසං බාදුතං වඤ්ඤාභගඤ්ඤා ඉච්චෙනෙ ආදෙසා ගොභගි, කප්ච්චෙසො චාති කුප්ච්චෙසං. විපදම්දං. සෙසං සුචිකෙඤ්ඤාදෙවෙච. අනන්තරසුභතචිතාසුචිත්තතෙ.

වඤ්ඤාතකදීති උදගරණති, තඤ්ච ච වඤ්ඤාති වාද භවච්චෙඤ්ඤාති මස්ස ඡතිච්චරමර ඡන්දිති ඛන්දනෙතෙසෙ “නි චෙ” ති නි.සච්චෙසං කඛිා “නිලොපො චෙ” ති නිලොපං කඛිා ඉච්චිතා තසෙ වඤ්ඤාදෙසං කඛිා තභො සුප්පාතාදිච්චි කතෙ රූපං. අඤ්ඤාති අම භෙතෙ අම ගතකදීසුති විකතමන්දාකාරස්ස අඤ්ඤාදෙසං කඛිා නතො සුප්පාතාදිච්චි කතෙ රූපං. ගඤ්ඤාති ගමු ගතිච්චිති මස්ස ගඤ්ඤාදෙසාදිච්චි කතෙ රූපං. ඉතරෙසු තිසු කප්ච්චෙස කරණචෙච විසෙසො.

• ච්ච, ච. † චණ්ඩ, ච. ‡ චඛි, ච. § චන්ද, ච.

667 පටාදිහාල

පට කල කුස කද හඟඤ මෙඛ වකක නකක පලල සදද මුල බිල මිද වඩි පව වා වස පව මව වුස ගොනටු පුඬු බහු මඩග බහ කබි සබි අඟහ ඉරවෙවමාදිති ධාතුති පාචිපදිගකති ව උතතරපදෙසු අලස්වවසො ගොති, පුන නිපවවගනා

පෙම අලනති පෙල, එවං කලලං, කුසලං, කදදලං, හඟඤලං, ටෙඛලං, වකකලං නකකලං, පලලලං, සදදලං, මුලාලං, බිලාලං, මිදලං, වණ්ඩාලො, පටාලො, වාලං, වසලො, පවලො, මවලො, වුසලො, ගොනටුලො, පුඬුලො, බහුලො, මඩගලං, බහලං, කබිලං, සබිලං, අඟහලං ඉරවෙවමාදංසො අරසදුසිසදු හවනති

“පටාදිහාලං” කීමන්මිදං, පටාදිති අලප්‍රප්‍රවවසො හොති, පුන නිපවවගනනති සදුපනන්. විපදමිදං මණ්ඩුකගතක නිපවව නකඉතානුවතතතො, සෙසං සුචිසෙසුසුසාමෙව අලමන්වාවකො අලප්‍රප්‍රවවසො, තෙතාහ ‘උතතරපදෙසු’ ති, අසමපනෙන්වො, උතතරපදඨානෙසුති

පටලනතකදිති උදහරණෙති, තත් ව පටලනති පට ගතිමිති මස පටෙ අලං නිරන්කනති අසෙ ඉමිතා අලංසදුසස ඨානෙ අලප්‍රප්‍රවවසං කඨා නෙතබ්බං. නෙඨා තතො සප්පනතාදිමිති කතෙ රූපං පට* ඉවෙවතඝවා පාචිපදිකතො වා පටතිවකරණ අලං සමන්වොති අසෙ රූපං කලලනති කල කලිලෝති මස රූපං කුසලනති කුස වෙජදනභුතදුනසමසෙසුතිමස රූපං කදලනති කද මදෙතිමස රූපං හඟඤලනති හඟඤ සෙවනෙතිමස රූපං මෙඛලනති මෙඛ කපිචිතෙතතිමස රූපං වකකලනති වකක රුකබතවෙතිමස රූපං තකකලනති තකක රුකබපිලෙසෙතිමස රූපං පලලලනති පලල නිනනඨා නෙතිමස රූපං සදදලනති සදදු හරිතෙතිමස රූපං මුලාලනති මුල පතිඨාසනතිමස රූපං, “කව්‍යාදිමලාබුතතරතං දිස රසසාපවවසෙසු වා” ති සථානුරූපං දිසරසසකරණමෙව විසෙසො බිලාලොති බිල අකකාසෙතිමස රූපං විදලනති විද සතාසනතිමස රූපං වණ්ඩාලොති වඩි වණ්ඩිකෙකාදිමස රූපං, “කවි ධාතුචිතතතිපවවසාතං දිසවිපරිතාදෙසලොපා ගමා වෙ” ති නිගගතිතාගමං කඨා තසා ව වගගනතකරණ මෙව විසෙසො පටාලොති පට ඉවෙවතස පවනනං රුඬුතං අලනති අසෙ රූපං වාලනති වා ගති බකතෙසුතිමස රූපං වසලොති වස අවපාදනෙතිමස රූපං පවලොති පව වින්ව රෙතිමස රූපං මවලොති මව රෙවෙතිමස රූපං. මුස ලොති මුස ටෙසො මුස පාණ්වාගෙති මිනනමසදුතරස රූපං

° පටි ම † කලල, ම ‡ තිසසෙ, ම
‡ වණ්ඩි වණ්ඩකසෙ, ඩ | ගකිකෙසු, ම ¶ වොරෙ, ම

සතනුකතදීති උදුහරණේති, තස්මි ච සතනුති සසු කිංසාසනති
 මසස “සාසදිසතො තසස රිචො වා” ති වනනමානො “භුජ්දින
 මනෙතා තො වී වෙ” ති ධාතනතසස ලොපං කතා තකාරසස වෙ
 භාවං කතා “කවි ධාතනිභතනිපසවටයානං දිභවිපරිතාදෙසලො
 පාගමා වෙ” ති සකාරසස තකාරං කතා වා නෙතබ්බං නෙතා
 තතො වුතනතසෙත සුප්පතනාදිමති කතෙ රූපං දඤ්ඤි දද
 දුනෙති*මසස රූපං අඤ්ඤති අද භක්ඛිණේතිමසස රූපං, අද
 භාජනෙ කංසමසෙ වාඤ්ඤිමසස රූපං මඤ්ඤති මද උපමාදෙ මද
 මඤ්ඤනෙති විනතමඤ්ඤතරසස රූපං.

670 ව්‍යාදිති ජවරෙණ

වි පා ධා ඉචෙවමමාදිති ධාතූති ජවරසසවටයො ගොති
 විවරං, පිවරං, ඛිවරං.

‘ ව්‍යාදිති ජවරෙණ ’ ක්විත්ථිමිදං, ව්‍යාදිති ජවරසසවටයො ගොතිති
 ඤ්ඤපනත්ථං විපදමිදං සෙසං සුචිඤ්ඤාදායමෙව

විවරනති වි වසෙතිමසස ඉභිනා ජවරසසවටයං කතා සරලොප
 පකතිභාවාදිමති කතෙ රූපං පිවරනති පා පානෙ පා රක්ඛිණේති
 විනතමඤ්ඤතරසස රූපං ඛිවරනති ධා ධාරණේතිමසස රූපං

671 මුනාදිති වි

මුන සන අභග පන කම සුච රූච මහාල හදදල මන ඉචෙවම
 මාදිති ධාතූති පාචිපදිකෙති ච ඉපසවටයො ගොති

මුනි, සනි අභගි, පනි, කටි සුචි, රූචි, මහාලී, හදදලී, මනී

“මුනාදිති වි” ක්විත්ථිමිදං, මුනාදිති ධාතූති පාචිපදිකෙති ච
 ඉපසවටයො ගොතිති ඤ්ඤපනත්ථං වනගහණං පාචිපදිකෙතිති
 සමුච්චයකරණත්ථං විපදමිදං සෙසං සුචිඤ්ඤාදායමෙව

මුනිතකදීනුදුහරණේති, තස්මි ච මුනිති මුන ඤ්ඤණේතිමසස
 ඉභිනා ඉපසවටයං කතා සුප්පතනාදිමති කතෙ රූපං යතිති යන
 පතිසතනෙතිමසස රූපං අග්ගිති අගග ගතිකොට්ඨෙලනිමසස
 රූපං පතිති පද ගතිමතිතිමසස රූපං කවිති කච ඉචෙවතමා
 පාචිපදිකතො ඉපසවටයාදිමති කතෙ රූපං තස්මි ච කතං වද
 තීති කචි, විචිතකචිකසස එතමධිචතං සුචිති සුච සොච
 කමමතිතිමසස රූපං රූචිති රූච දිනතිමතිතිමසස රූපං මහාලීති
 මහාල ඉචෙවතමා පාචිපදිකතො ඉපසවටයාදිමති කතෙ රූපං
 මහතං ලාතිති මහාලො හදදලීති හදදලසදදතො ඉපසවටයා
 දිමති කතෙ රූපං, හදද ලාතිති හදදලො මණ්ඤිති මන ඉචෙව
 තමා ඉපසවටයාදිමති කතෙ රූපං මනං තස්මි තසතිති මණ්
 යමෙත්ථ කතනබ්බමකතිරලොපාදෙසච්චනාත්දි, තං සබ්බං “කවි
 ධාතූතිභතනිපසවටයානං දිභවිපරිතාදෙසලොපාගමා වෙ” ති වනන

* ද දුනෙ දංස ති කසෙති ම † අදතාරසෙ කංසපසෙවා ම

මාතෙ “තෙසු වුඞ්ලොපාගමවිකාරවිපරිතාදෙසා චෙ” තී වා : “පච්චසාදනීඨා නිපාතනා සිජ්ඣනනී” තී වා : “සද්දුපපනනා නිපාතනා සිජ්ඣනනී” තී වා නතතධිං.

672. විද්දිහසුරෙණ.

විද වලල මස ඩිබ දු කු කපු මස උඤ ටිජ්ජ කුර ඉච්චවමාදිති ඩාතුති ආමිපදිකෙති ච උරප්පච්චසො තොති

විදුරභාතෙ ඡතොති චෙදුරෙණ, චලලුරෙණ, මසුරෙණ, සිඤ්ඤුරෙණ, දුරෙණ, කුරෙණ, කපුරෙණ, මසුරෙණ, උඤ්ඤුරෙණ, ටිජ්ජරෙණ, කුරුරෙණ.

“විද්දිහසුරෙණ” නිමසමිදං, විද්දිති ඩාතුති පාච්චදිකෙති ච උරප්පච්චසො තොතිඨි සද්දුපනනා මිපදමිදං. සෙසං සුචිකෙද්දු සාමෙච.

විදුරෙණි විද ලාභෙතිමසස චෙදිකුමලමනාසනනතතාති අනෙඨ ඉමිතා උරප්පච්චසෙ කතෙ රූපං, චෙදුරෙණි විදුරසද්දුතො පන විදුරභාතෙ ඡතොති අනෙඨ “ඡ උතා තෙත රතනං තසෙසද මඤ්ඤුසෙසු වා” තී ඡුඤ්ඤුමසා කඨා වුත්තකසෙත ඡලොප වුඞ්මාදිමනී කතෙ රූපසිඞ්චි චෙදිතබ්බා, ඉධ පන පඨමරූප සචිකෙද්දුච චතතඤ්ඤ ඉතරසං* චචතං සිසානං පසොගා සමෙමාභරතතතං. චලලුරෙණි චලල ඩාරඡබ්බිකෙත්තසුභිමසස රූපං. මසුරෙණි මස ආමසනෙතිමසස රූපං. සිඤ්ඤුරෙණි සිද සිඨගාරෙතිමසස රූපං, හෙඨා වුත්තකසෙත ඡගගානිකාගමං කඨා තසස චගගාගකකරඡුමත්තමෙචෙත්ථ විසෙසො දුරෙණි දු ගතිමිතිමසස ගමිකුමලමනාසනනතතාති අනෙඨ වුත්තවිචාතෙ කතෙ රූපං. කුරෙණි කු සද්දෙතිමසස රූපං. කපුරෙණි කපු ඨිසාතකකලලකෙඨසු කපු සාමෙත්ඨි විනතමඤ්ඤුභරසස රූපං, “පරචෙතාචො ඨාතෙ” තී පකාරසස චෙතාචකරඡුචෙචෙත්ථ විසෙසො මසුරෙණි මසසද්දුතො උරප්පච්චසාදිමනී කතෙ රූපං, තත්ථ ච මසොති කුටිං මහනතො සාතිති මහසොති චතතඤ්ඤ වුත්තකසෙත අභඛරලොපං කඨා ඵම. වුත්තං, මහ සොති මහ පුජ්ජසා : සාගතිපාපුරෙණි විනතමඤ්ඤුභරසස රූපං, අත්ථං පන මනිසං රච්චිති මසුරෙණිපි පඨධති, ගද පන මනි සද්දුපපදසස රූ සද්දෙතිමසස රූපං උඤ්ඤුරෙණි උඤ්ඤුරෙණො උරප්පච්චසාදිමනී කතෙ රූපං. තත්ථ ච උඤ්ඤුරෙණි උදි පසචන සිලෙදසෙත්තසුභිමසස රූපං. මඤ්ඤුරෙණි මඤ්ඤු භතච්චෙණ ඩ. ට වනාචමාදනෙත්තසුභි විනතමඤ්ඤුභරසස රූපං. කුරුරෙණි කුරු තොපතිමසස රූපං. සලීඨ කතතධිං. අභඛරලොපාදි, භව ගතතරෙ වුත්තමෙච.

973 හතාදිති නුණුතවො

හස ජන හා පි බහු අම මෙ බෙ බා සි හි හි ඉබෙවමාදිති
බාහුති නුණුතු ඉබෙවගෙ පව්වසා ගොනති

හනු, ජානු, භානු, රෙණු, වාණු, අණු, වෙණු, ධේනු, බාතු,
බසතු, බසතු, හෙතු

“හතාදිති නුණුතවො” කීමක්මිදං, හතාදිති බාහුති නුණුතු
ඉබෙවගෙ පව්වසා භොතතිති සදුපතක්. විපදමිදං. සෙසං
සුච්ඡෙදකයාමෙව

හනුතාදිතපුද්ගලරණි, තස් ව හනුති හත හිංසාගතිසුතිමසස
රූපං ජානුති ජන ජනනෙ ජන පාතුභාවෙති විනතමඤ්ඤතරසස
රූපං භානුති හා දිතතිමිහිතිමසස රූපං රෙණුති රි ගතිමිහි
රි සනතාතෙති විනතමඤ්ඤතරසස රූපං වාණුති වහු අවදුර
රණිමසස රූපං අණුති අම රෙගෙ අම ගතදිසුති විනත
මඤ්ඤතරසස රූපං වෙණුති මෙ තනතුසනතාමෙ වී බතිසා
රෙති විනතමඤ්ඤතරසස රූපං ධේනුති ධෙ පාතෙතිමසස
රූපං බාහුති බාබාරණිමසස රූපං සෙතුති සි බතිතෙති
මසස රූපං සෙතුති සී බනවිසොගෙ සී උනතතිමිහිතිමසස
රූපං හෙතුති හි ගතිමිහිතිමසස රූපං සමෙත් කතාබ්බං
අනබරලොපාදි, තං හෙතා වුත්තමෙව

674 කුටාදිති චො

කුට කුස කම ඉබෙවමාදිති බාහුති පාච්ඡදිකෙති ව ඵසව්ව
භො ගතති

කුචො, චොචො කචං

“කුටාදිති චො” කීමක්මිදං, කුටාදිති බාහුති ඵසව්වභො
භොතිති සදුපතක්. විපදමිදං සෙසං සුච්ඡෙදකයාමෙව

කුචොතාදිති උදුගරණි, තස් ව කුචොති කුට වෙජදතෙති
මසස රූපං භොචොති කුස අවජාදනපුරණගකිසු කුස
වෙජදතතුතදුපසවසෙසුති විනතමඤ්ඤතරසස රූපං කචතති
කම මගුචෙතිමසස රූපං සමෙත් කතාබ්බං, තං හෙතා වුත්ත
මෙව

675 මනුසුරසුරාදිති උසංචුසිසා

මනු සුර සුර කු සු සිපි ඉල අල මන සි කු ඉබෙවමාදිති බාහු
ති පාච්ඡදිකෙති ව උසංචුසිසා ඉබෙවගෙ පව්වසා ගොනති,
සුග භිසව්වගතා

මනුසංසා—විකංසා සපිංසා—චොංසා, සුරාසා, කපිසං,
සපිංසා, සිපිංසා, ඉලලිංසා, අලංසා, මහිංසා, සිසං, කිසං
ඉබෙවමාදි සා සදු චසසා බහුතා ගවතති

මනෝගණයා භූ තනියාදියු එකවචනෙසු විසෙසො

අකාරනනපුලිඛිතා මනසරෙදු

විකසති	• එකවචනං	බ්‍රහ්මවචනං
ප	මනෝ	මනා •
ආ	ප (හෙ) මන—මනා	(හෙ) මනා
ඌ	මනං	මනෙ
භ	මනසා—මනෙන	මනෙති—මනෙති
ක	මනසා—මනෙන	• මනෙති—මනෙති
ච	මනසො—මනසස	මනානං
ප	මනසා—මනමහා—මනසමා	මනෙති—මනෙති
ජ	මනසො—මනසස	මනානං
ඤ	මනසී—මනෙ—මනමහි— මනසපිං	මනෙසු

එවං වචො වසො නෙපෙ තපො වෙනො තමො සෙසො
අසො පසො සිරෙ සරෙ උරෙ රසො අං භාපි ච

අකාරනනපුලිඛිතා ගුණවනනසරෙදු

විකසති	එකවචනං	බ්‍රහ්මවචනං
ප	ගුණවං	ගුණවනො—ගුණවනා —ගුණවනි
ආ	ප (හෙ) ගුණවං—ගුණවං— ගුණවං	(හෙ) ගුණවනො—ගුණ වනා—ගුණවනා
ඌ	ගුණවනං	ගුණවනො—ගුණවනි
භ	ගුණවතා—ගුණවනෙන	ගුණවනෙති—ගුණ වනෙති
ක	ගුණවතා—ගුණවනෙන	ගුණවනෙති—ගුණ වනෙති
ච	ගුණවතො—ගුණවනසස	ගුණවතං—ගුණවනානං
ප	ගුණවතා—ගුණවනමහා —ගුණවනසමා	ගුණවනෙති—ගුණ වනෙති
ජ	ගුණවතො—ගුණවනසස	ගුණවතං—ගුණවනානං
ඤ	ගුණවති—ගුණවනො— ගුණවනාසි—ගුණ වනසිං	ගුණවනෙසු

එවං මභවා ධූලවා එලවා සසවා බිභවා පුභවා භභවා සචවා
බ්‍රලවා සීලවා පඤ්ඤවා ඉට්ඨාදසො

ඝිමවනනසද්දසස පන පඨමෙකවචනෙ “ඝිට්ඨා-ඝිට්ඨනො”
ඉඨ වෙ රූපානි සෙසං ගුණවනනුසද්දසමං

එවං සතීමා සිතීමා ගතීමා බ්‍රහ්මිමා මනීමා ජුතීමා සිරීමා භිරීමා
 ජුතීමා රතීමා සතීමා සුතීමා කලීමා බලීමා නසීමා රූපීමා බ්‍රහ්මීමා
 වසබ්‍රමීමා බඤ්ඤමීමා භෙදමීමා සෙදමීමා කෙදමීමා රුහුමීමා භාහුමීමා බාණ්ණමීමා
 විජ්ජුමීමා ඉච්චාදසො ච ගුණච නාතුසද්දසමා

එසේ “සතීමනාදබඤ්ඤමනාතුසද්දනං උතීසාවතූනිජ්ජේකචච
 නෙසු “සතීමං—සතීමනං, සතීමසස—සතීමනො—සතීචනනසස
 (2), බඤ්ඤමං—බඤ්ඤමනං, බඤ්ඤමසස—බඤ්ඤමනො—බඤ්ඤමනන
 සස (2)” ඉති විසෙසො

අකාරනාමපුලලිංඛිතා ගව්නනසංදද

විභක්ති	එකච්චනං	බහුවචනං
ප	ගව්නං—ගව්නනො	ගව්නනො—ගව්නනා
ආ ප	(භෙ) ගව්නං—ගව්න—ගව්න,	(භෙ) ගව්නනො—ගව්න නා
උ	ගව්නනං	ගව්නනො
ඔ	ගව්නනා—ගව්නනොන	ගව්නනොති—ගව්න නොති
ඝ ආ	ගව්නනා—ගව්නනොන	ගව්නනොති—ගව්න නොති
ච	ගව්නනො—ගව්නනොසස	ගව්නනං—ගව්නනොනං
ඃ	.. ගව්නනා—ගව්නනොමනා— ගව්නනොසමා	ගව්නනොති—ගව්න නොති
ඡ	ගව්නනො—ගව්නනොසස	ගව්නනං—ගව්නනොනං
ඣ	... ගව්නති—ගව්නනො—ගව්න නොති—ගව්නනොසමා	ගව්නනොසු

එවං මතං චරං තිඛිං දදං ගුප්තං සුභං පචං
 ජයං ජීරං චචං චියං සරං කුඛිං ජපං චජං

අකාරනාමපුලලිංඛිතා ගව්නනසංදද

විභක්ති	එකච්චනං	බහුවචනං
ප	ගවං	ගොගොනා—ගොගොනා—ගව නො—ගවනො
ආ ප	(භෙ) ගො—ගොනො ගොගොනා—ගොගොනා— ගොගොන	(භෙ) ගොගොනා—ගොගොනා —ගවගොනො—ගවනො
උ	ගවනො	ගොගොනා—ගවගොන
ඣ	... ගොගොනා—ගොගොනොන— ගවගොනා—ගවගොනොන	ගවගොනොති—ගවගොනොති

ඊසකති.	ඵකච්චක.	ඛසුච්චක.
ක: හ: භොතා—භොතෙතන—		
	භවතා—භවතෙතන	... භවතෙතභි—භවතෙතභි
ච: ... භොතො—භොතනසස—		
	භවතො—භවතනසස	... භවතො—භවතනාභං.

සෙසං භවජ්ඣනසද්දසමං.

භද්දකසද්දසස පඨමාසං “භද්දං, භද්දෙතො—භද්දතො” ති ච ආල පභෙ (භෙ) භද්දතන—භද්දතන—භද්දතන—භද්දතො (භෙ) භද්දෙතො—භද්දතො—භද්දතන—භද්දතන ඉති ච විසෙසො සෙසං පුජිසසද්දසමං.

අකාරනාසුලීචිකා ඛනචසරද්ද

ඊසකති	ඵකච්චක.	ඛසුච්චක.
ප: ... ඛුභවා		... ඛුභවාභො
ආ: ප: (භෙ) ඛුභෙභි—ඛුභෙ—ඛුභවා		(භෙ) ඛුභවාභො
ඳ: ... ඛුභවාභං—ඛුභං		ඛුභවාභො
හ: ... ඛුභවුතා		... ඛුභෙභි—ඛුභෙභි
ක: හ: ඛුභවුතා		ඛුභෙභි—ඛුභෙභි
ච: ... ඛුභවුතො—ඛුභවුසස—ඛුභවුසස		ඛුභවාභං—ඛුභවුතං
ප: ... ඛුභවුතා		ඛුභෙභි—ඛුභෙභි
ජ: ... ඛුභවුතො—ඛුභවුසස—ඛුභවුසස		ඛුභවාභං—ඛුභවුතං
ස: ... ඛුභෙභි		ඛුභෙභි.

කෙචි තඨසාපච්චිඛුච්චනෙසු “ඛුභෙභි—ඛුභවුතී” ති ච සත්ත මොකච්චනෙ “ඛුභෙභි—ඛුභෙභි—ඛුභෙභි.” ති ච පඨනති.

අකාරනාසුලීචිකා අනභසරද්ද.

ඊසකති	ඵකච්චක.	ඛසුච්චක.
ප: ... අනතා		අනතාභො
ආ: ප: (භෙ) අනතා—අනතා		... (භෙ) අනතාභො
ඳ: ... අනතාභං—අනතං		... අනතාභො
හ: ... අනතතා—අනතතන		... අනතතෙභි—අනතතෙභි
ක: හ: අනතතා—අනතතන		... අනතතෙභි—අනතතෙභි
ච: ... අනතතො		... අනතාභං
ප: ... අනතතා—අනතච්චතා—		
	අනතසමා	අනතතෙභි—අනතතෙභි
ජ: ... අනතතො		... අනතාභං
ස: ... අනතතී		... අනතතෙභි—අනතතෙභි.

සකාරදසෙ “සකො, සකා” ඉට්ඨිදී, සජ්ඣසද්දසමං.

අකාරන්‍යපුලිඛිතා සවසරෙදු

විෂයය	එකවචන	බහුවචන
ප	සඛා	සඛානෝ—සඛායෝ—සඛිනෝ
ආ	ප (හෙ) සඛි—සඛා—සඛි—සඛි—සඛෙ	(හෙ) සඛානෝ—සඛායෝ—සඛිනෝ
ඌ	සඛාරං—සඛානං—සඛං	සඛානෝ—සඛායෝ—සඛිනෝ
ඵ	සඛිනා	සඛාරෙහි—සඛාරෙහි—සඛෙහි—සඛෙහි
ක	සඛිනා	සඛාරෙහි—සඛාරෙහි—සඛෙහි—සඛෙහි
ච	සඛිනෝ—සඛිසස	සඛාරානං—සඛානං—සඛිනං
භ	සඛිනා	සඛාරෙහි—සඛාරෙහි—සඛෙහි—සඛෙහි
ඡ	සඛිනෝ—සඛිසස	සඛාරානං—සඛානං—සඛිනං
ස	සඛෙ	සඛාරෙසු—සඛෙසු

කෙවිදිවෂන්ති පඨමාබහුවචනෙ “සඛානෙ” නි ච දුතියාබහුවචනෙ සඛාරෙ—සඛානෙ” ඉති ච පච්චොක්ඛවචනෙ ‘ සඛාරං—සඛාරසමා—සඛසමා—සඛිසමා ’ ඉති වාඤ්ඤානි රූපානි

අකාරන්‍යපුලිඛිතා ග්‍රන්ථසරෙදු

විෂයය	එකවචන	බහුවචන
ප	ග්‍රන්ථ	ග්‍රන්ථනෝ
ආ	ප (හෙ) ග්‍රන්ථ—ග්‍රන්ථ	(හෙ) ග්‍රන්ථනෝ
ඌ	ග්‍රන්ථනං—ග්‍රන්ථං	ග්‍රන්ථනෝ
ඵ	රඤ්ඤා—ග්‍රන්ථිනා—ග්‍රන්ථෙහි	ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථෙහි—ග්‍රන්ථෙහි
ක	රඤ්ඤා—ග්‍රන්ථිනා—ග්‍රන්ථෙහි	ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථෙහි—ග්‍රන්ථෙහි
ච	රඤ්ඤා—ග්‍රන්ථිනෝ—රඤ්ඤාසස	ග්‍රන්ථිනං—ග්‍රන්ථිනං
භ	රඤ්ඤා—ග්‍රන්ථිනා—ග්‍රන්ථිනා	ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථෙහි—ග්‍රන්ථෙහි
ඡ	රඤ්ඤා—ග්‍රන්ථිනෝ—රඤ්ඤාසස	ග්‍රන්ථිනං—ග්‍රන්ථිනං
ස	රඤ්ඤා—ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථිනි—ග්‍රන්ථිනි	ග්‍රන්ථිනං—ග්‍රන්ථිනං

විභසති	එකවචන.	බහුවචන.
ඡ:	... සුවිනෝ—සුවිනසස—සුවිසස	... සුවිනානි—සුවිනි
ස:	සුවිනෝ—සුවිනේ—සුවිනවතී—	
	සුවිනසම්—සුවිනවතී—	
	සුවිසම්	... සුවිනේසු—සුවිනේසු— සුවිසු

එවං මිසවසදෙය.

ඉක්කාරනාසුලලිච්චිභිභා සාසදෙය

විභසති	එකවචන.	බහුවචන.
ස:	... සා	... සා—සානො
ආ:	සා (භෙ) සා	... (භෙ) සා—සානො
උ:	... සානං	... සානෙ
ඛ:	... සානා	... සානෙහි—සානෙහි

එවං කරණේ.

ච:	... සාසස	... සානං
ඪ:	... සානා	... සානෙහි—සානෙහි
ඡ:	... සාසස	... සානං
ස:	... සානෙ	සානෙසු.

සාසදදැසිමසස සුරිසසදදසමං රූපමිනෝකෙ සංපෙතො පඨමාසං. "සා, සා" ති ච නතිසාපවමිබසුවචනෙසු "සාහි—සාති" ඉති ච රූපාති.

එවං පච්චකබ්බමමා ගාණ්ඨිවචනවාප්පභුතසො

ඉක්කාරනාසුලලිච්චිභිභා අග්ගිසදෙය

විභසති	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	... අග්ගි*	... අග්ගි—අග්ගාසො
ආ:	ප: (භෙ) අග්ග	... (භෙ) අග්ගි—අග්ගාසො
උ:	... අග්ගිං	... අග්ගි—අග්ගාසො
ඛ:	... අග්ගිනා	... අග්ගිහි—අග්ගිහි

එවං කරණේ.

ච:	.. අග්ගිනෝ—අග්ගිසස	... අග්ගිනං
ඪ:	... අග්ගිනා—අග්ගිවතා—අග්ගි සචා	.. අග්ගිහි—අග්ගිහි
ඡ:	.. අග්ගිනෝ—අග්ගිසස	.. අග්ගිනං
ස:	... අග්ගිවතී—අග්ගිසසි.	... අග්ගිසු

* අග්ගිහි ඉති ච රූපං

එවමනෙකුදුපි—

තෙති පාච්ඤා ගණනි මුඛි කුච්චි වර්ණ සාලි විනි,
වර්ණ ඔබ්බ බොහෝ සනි රුසි කෙසි සානි දීපි.
ඉසි මුඛි මණි බනි ගිර රව් කව් කුච්චි
අසි මසි නිබ්බි විබ්බි අනි කම්ම පනි හරි,
අරි නිම් කලි බලි ජලනිබ්බි ගහපනි
උරුබ්බි වරමනි නිරුපනි අබ්බනි.
අජලි සාරපි අනිබ්බි සමාධි උපනිපඤ්ඤායො.

ඉසාරකතනපුලලිබ්බො අදිසදෙදු

විකසනි.	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	.. අදි	.. අදි—අදයො
ආ:	ප: (භෙ) අදි	... (භෙ) අදි—අදයො
ඉ:	... අදිං	... අදි, අදයො
භ:	... අදිනා	... අදිහි—අදිහි

එවං කරණේ.

ව:	.. අදිනො—අදිසස	. අදිනං
ප:	... අදිනා—අදිමනා—අදිසමා	... අදිහි—අදිහි
ඡ:	... අදිනො—අදිසස	... අදිනං
ස:	... අදිං—අදියං—අදිමනං— අදිසමං	... අදිසු—අදිසු.

ඵසාරකතනපුලලිබ්බො දණ්ඩිසදෙදු.

විකසනි	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	... දණ්ඩි	... දණ්ඩි—දණ්ඩිනො
ආ:	ප: (භෙ) දණ්ඩි	... (භෙ) දණ්ඩි—දණ්ඩිනො
ඉ:	... දණ්ඩිනං—දණ්ඩිං	... දණ්ඩි—දණ්ඩිනො— දණ්ඩිනො
භ:	... දණ්ඩිනා	... දණ්ඩිහි—දණ්ඩිහි

එවං කරණේ.

ව:	... දණ්ඩිනො—දණ්ඩිසස	... දණ්ඩිනං
ප:	... දණ්ඩිනා—දණ්ඩිමනා—දණ්ඩි සමා	... දණ්ඩිහි—දණ්ඩිහි
ඡ:	... දණ්ඩිනො—දණ්ඩිසස	... දණ්ඩිනං
ස:	... දණ්ඩිහි—දණ්ඩිමනං—දණ්ඩි සමං	... දණ්ඩිසු—දණ්ඩිසු.

එවමනෙකුදුපි—

බම්බි සමබ්බි සුඤ්ඤා ගණනි වර්ණ පනි දුඛි රපි,
ජනනි මාලි වම්බි යොනි භානි ගොනි කාමි සාමි.
බජ්ඣ ගණනි සසි කුච්චි ජව් සානි පුබ්බි පිඬ

දනරි මනනි කරි වාචි කුසලි මුසලි බලි.
 පාපකාරි සතතුසාහි මලලකාරි දිසජ්චි,
 ධම්මවාදි සීහනාදි භූමිසාසි සිසයාසි
 ඉට්ඨාදීති ඊකුරානනානාමාහි

ගාමනි සසනානි සුඛිපපභුනිනං සතතමිසං ‘ගාමනිමග්ගි—ගාමනි
 යමං, ගාමනීසු, සෙතානිමග්ගි—සෙතානිසමිං, සෙතානිසු; සුඛිමග්ගි—සුඛි
 යමිං, සුඛිසු’ හි රූපාති, සෙසං දණ්ඨිසමිං.

උකාරනනසුලලිබ්බගා හිකචුසදෙදු.

විහක්ඛි එකවචකං	බහුවචකං
ප. ... හිකචු	හිකච්චො—හිකචු
ආ. ප (භෙ) හිකචු	... (භෙ) හිකච්චො—හිකචි චො—හිකචු
ඉ. ... හිකචුං	... හිකච්චො—හිකචු
ත: හිකචුනා	... හිකචුහි—හිකචුහි

එවං කරණේ.

ව: ... හිකචුභො—හිකචුසා	හිකචුනං
ප: ... හිකචුනා—හිකචුච්චා— හිකචුච්චො	.. හිකචුහි—හිකචුහි
ඡ ... හිකචුභො—හිකචුසස	... හිකචුනං
ස ... හිකචුමග්ගි—හිකචුසමිං	... හිකචුසු—හිකචුසු

එවං සෙතු සෙතු භානු රාහු සංකු උච්ඡු වෙලු මච්චු මච්චු සිච්චු
 බච්චු තෙරු මෙරු සතතු කාරු හෙතු ජනතු රූරූ පටු ඉට්ඨා
 දමො

භෙතුජනතුසදෙදුහං පඨිමාදුතිසාසු විසෙසො

විහක්ඛි එකවචකං	බහුවචකං
ප: ... භෙතු	... භෙතු—භෙතචො—භෙතු සො
ආ. ප: (භෙ) භෙතු	... (භෙ) භෙතු—භෙතචො— භෙතචො—භෙතුසො
ඉ: ... භෙතුං	... භෙතු—භෙතචො—භෙතු සො

සෙසං හිකචුසදුසමිං.

ප: . ජනතු	.. ජනතු—ජනතචො—ජනතු භො—ජනතුසො
ආ. ප: (භෙ) ජනතු	... (භෙ) ජනතු—ජනතචො— ජනතචො—ජනතුභො— ජනතුසො
ඉ. ... ජනතුං	... ජනතු—ජනතචො—ජනතු භො—ජනතුසො

සෙසං හිකචුසදුසමිං.

උකාරනනපුලිංඛිතා සනච්ඡසද්ද

පිසකකි.	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	... සඤ්චා	සඤ්චාණේ
ආ:	ප: (හෙ) සඤ්චා—සඤ්චා	... (හෙ) සඤ්චාණේ
ඌ:	... සඤ්චාරං	. සඤ්චාරේ—සඤ්චාණේ
ඹ:	... සඤ්චාඤ්	.. සඤ්චාරේභි—සඤ්චාණේභි

එවං කරණේ.

ච:	... සඤ්චා—සඤ්චාණේ—සඤ්චාසඤ්චා	... සඤ්චාරණං—සඤ්චාණං
ඡ:	.. සඤ්චාරඤ්	... සඤ්චාරේභි—සඤ්චාණේභි
ජ:	... සඤ්චා—සඤ්චාණේ—සඤ්චාසඤ්චා	... සඤ්චාරණං—සඤ්චාණං
ඤ:	... සඤ්චාරී	සඤ්චාරේසු.

එවං කඤ්චාසද්දෙ, භස්ස පන වතුපඤ්චිකිඤ්චවචනෙසු “කඤ්චාරණං—කඤ්චාණං—කඤ්චාණං” ඉති ච සකඤ්චවචනෙ “කඤ්චාරේසු—කඤ්චාසු” ඉති ච විසෙසෙයා.

එවං භතඤ්ච වතඤ්ච තෙඤ්ච සොඤ්ච ඤ්චාඤ්ච ජෙතඤ්ච භෙතඤ්ච ඤ්චාඤ්ච භතඤ්ච භොවු විසෙසෙයා ආදයො

උකාරනනපුලිංඛිතා පිතූසද්ද

පිසකකි	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	. පිතා	.. පිතූණේ
ආ:	ප: (හෙ) පිතා—පිතා	... (හෙ) පිතූණේ
ඌ:	.. පිතාරං	. පිතාරේ—පිතූණේ
ඹ:	.. පිතාඤ්	... පිතාරේභි—පිතූණේභි—පිතූභි

එවං කරණේ

ච:	... පිතූ—පිතූණේ—පිතූසඤ්චා	... පිතූණං—පිතූභං—පිතූභං
ඡ:	... පිතාඤ්	... පිතූණේභි—පිතූණේභි—පිතූභි
ජ:	... පිතූ—පිතූණේ—පිතූසඤ්චා	.. පිතූණං, පිතූභං—පිතූභං
ඤ:	... පිතාරී	පිතූණේසු—පිතූසු.

භාතූසද්දෙපඤ්ච “භාතා, භාතූණේ” ඉට්ඨාදී.

උකාරනනපුලිංඛිතා අභිඤ්චසද්ද

පිසකකි	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	.. අභිඤ්චා	. අභිඤ්චො—අභිඤ්චා
ආ:	ප: (හෙ) අභිඤ්චා	... (හෙ) අභිඤ්චො—අභිඤ්චා
ඌ:	... අභිඤ්චාරං	... අභිඤ්චො—අභිඤ්චා
ඹ:	... අභිඤ්චාඤ්	... අභිඤ්චාභි—අභිඤ්චාභි

එවං කරණේ.

විකසනී	එකවචන.	බහුවචන.
ව	අභිභූතො—අභිභූසා	... අභිභූතං
ඊ	.. අභිභූතො—අභිභූමිතා—අභිභූතො	අභිභූතී—අභිභූතී
ජ	. අභිභූතො—අභිභූසා	අභිභූතං
උ	අභිභූමිති—අභිභූසමි.	. අභිභූසු

එවං සසම්භූ වෙසසභූ පරහිභූ ආදයො

සහභූසද්දසා යොනං නොආදෙසොචි විසෙසො, “සහභූ, සහභූ—සහභූචො—සහභූනො” ඉවිවාදී අභිභූසද්දසමි.

උත්කාරනාමපුලිච්චිතො සබ්බසද්දො සදෙද

විකසනී	එකවචන.	බහුවචන.
ව	සබ්බසද්දො	... සබ්බසද්දොනො—සබ්බසද්දො
ආ ඊ	(හෙ) සබ්බසද්දො	.. (හෙ) සබ්බසද්දොනො—සබ්බසද්දො
උ	... සබ්බසද්දො	. සබ්බසද්දොනො—සබ්බසද්දො

සෙසං අභිභූසද්දසමි.

එවං මග්ගසද්දො ධම්මසද්දො අස්ඵසද්දො කාලසද්දො රත්තසද්දො මත්තසද්දො කතසද්දො විසද්දො චිද්ද මෙදභූ පාරභූ ඉවිවාදයො

ඛනාමනාමපුලිච්චිතො ගොසදෙද

විකසනී	එකවචන	බහුවචන
ව	ගො	ගාචො—ගචො
ආ ඊ	(හෙ) ගො	... (හෙ) ගාචො—ගචො
උ	... ගාචො—ගචො—ගචං	ගාචො—ගචො
භ:	... ගාචොච—ගචොච	... ගොචී—ගොචී

එවං කරණො

ව	... ගාචසා—ගචසා	... ගචො—ගුනනං—ගොනං
ඊ	... ගාචො—ගචො—ගාචමිතා—ගචමිතා—ගාචසො—ගචසො	.. ගොචී—ගොචී
ජ:	... ගාචසා—ගචසා	... ගචො—ගුනනං—ගොනං
උ	... ගාචො—ගචො—ගාචමිති—ගචමිති—ගාචසමි—ගචසමි... ගාචෙසු—ගචෙසු—ගොසු	

සබ්බසද්දසා ගොණදෙසෙ “ගොණො, ගොණො” වවාදී පුරිස සද්දසමි.

අඵ ඉඤ්චිච්චගසද්ද පද්දසසනෙතා.

අපාසිඛා අකාරනතා ඉඤ්චිච්චගසද්ද.

ආකාරනතා ඉඤ්චිච්චගසා කඤ්ඤසද්ද.

ච්චකභි	ඵකච්චක.	ඛසුඵචක
ප:	... කඤ්ඤ	... කඤ්ඤ—කඤ්ඤයො
ආ:	ප: (භෙ) කඤ්ඤ	.. (භෙ) කඤ්ඤ—කඤ්ඤයො
ඌ:	... කඤ්ඤ	... කඤ්ඤ—කඤ්ඤයො
ඵ:	... කඤ්ඤ	.. කඤ්ඤභි—කඤ්ඤභි
ක:	භා: කඤ්ඤ	කඤ්ඤභි—කඤ්ඤභි
ච:	... කඤ්ඤ	.. කඤ්ඤභො
ප:	... කඤ්ඤ	කඤ්ඤභි—කඤ්ඤභි
ජ:	.. කඤ්ඤ	කඤ්ඤභො
භ:	... කඤ්ඤ—කඤ්ඤ	කඤ්ඤභු.

ඵච්චමඤ්ඤපි—

සඛා මෙඛා පඤ්ඤ ඵච්ච ඵනතා මනතා තණතා ඵණ, ඉච්චා මුච්චා ඵච්ච මායා මෙතතා ඵතතා සිකඛා භිකඛා.

ජඛිකා භිචා ඵච්චා මාචා ජායා ආසා ගඛිචා නාචා, ගාචා සෙතා ලෙඛා සාලා මාලා වෙලා පුච්ච ඛිඛිඛා.

පිපාසා වෙදනා සඤ්ඤ වෙතනා තපිණ පච්ච, දෙච්චා චච්චකා මොඛා ඛලාකා පරිසා සතා

ඌකා සෙචාලිකා ලඛිකා සලාකා මාලිකා සිඛා, ඵසාඛා ඵසිඛා සාඛා මචා මඤ්ඤා ජචා භචා.

ජෙඛා සොණඛා විතණඛා ම කරුණ චච්චිතා ලතා, කචා නිද්ද පුචා ඤඛා මාසනා සිංසනා පපා.

පහා සිමා ඛමා ජායා ඛතඛිතා සකඛිච්ච සුච්ච, දෙලා කුලා සිලා ලීලා ලාලෙලා මෙඛිලා කලා.

චලචා ලච්චුඛා මුකා මඤ්ඤසා සුලසා දීසා, භාසා ජුණ්චා යුතා ජ්ඣා ලසිකා චසුඛාදයො.

අමමාසද්දසස කු ආලපනෙ පච්චාසං “(භෙ) අමම—අමමා, (භෙ) අමමා—අමමායො” නි විසෙසො

ඵච්ච අමමා අකතා අනනා අලලාදයො.

ඉකාරනතා ඉඤ්චිච්චගසා රතඛිසද්ද.

ච්චකභි	ඵකච්චක.	ඛසුඵචක.
ප:	... රතඛි	... රතඛි—රතඛියො—රතෙක
ආ:	ප: (භෙ) රතඛි	.. (භෙ) රතඛි—රතඛියො—රතෙක
ඌ:	... රතඛි	.. රතඛි—රතඛියො—රතෙක
ඵ:	... රතඛිසා—රතෙක	... රතඛිභි—රතඛිභි

ඵච්ච කරණ.

විභහනි	එකවචනං	බහුවචනං
ව	රතනියා—රතන	රතනීනං
ඵ	රතනියා—රතන	රතනීනි—රතනීනි
ඡ	රතනියා—රතන	රතනීනං
ස	රතනියං—රතනං—රතන	
	රතනීං—රතනාං—රතනියා	රතනීසු—රතනීසු

එවම ඤාද්‍යභිසි—

පහති යුතති වුහති කිහති මුහති නිහති බහති කහති,
සහති තහති සිහි සුභි ඉභි වුභි බුභි බොභි

භූමි ඡති පිති සුති නඤ්ඤි සඤ්ඤි සාති කොචි,
දිභි වුභි භූභි ඤභි පාලි ආලි නාලි කොලි

සති මති ගති මුති හිති යුවති විකති රති රුචි රසමි අසති වසති
මසති අමුහලි බුලි දුඤ්ඤි දෙඤ්ඤි අචචි ඡචි ආදිනි ඉකාරනන
තාමානි

ජ්‍යාමන්තා ඉහනිලිඛිතා ඉහනිසද්ද

විභහනි	එකවචනං	බහුවචනං
ඵ	ඉහනි	ඉහනී—ඉහනියො
ආ ඵ	(භෙ) ඉහනි	(භෙ) ඉහනී—ඉහනියො
ඤ	ඉහනියං—ඉහනිං	ඉහනී—ඉහනියො
න	ඉහනියා	ඉහනීනි—ඉහනීනි

එවං කරණෙ

ව	ඉහනියා	ඉහනීනං
ඵ	ඉහනියා	ඉහනීනි—ඉහනීනි
ඡ	ඉහනියා	ඉහනීනං
ස	ඉහනියං—ඉහනියා	ඉහනීසු

එවං මාතුලානී අසංකානී වාරුණී මාහවි නාවිකී මෙහිතෙහයී
ගොතවි ගුණවතී ගුණවහනී මහති මහනතී භොති භිහවුනී
දණ්ඩනී රුජනී පුඵචි ගාවිට්ඨාදකො

පුඵචිසද්දසස පන තනියෙකවචනාදිසු “පුඵචික—පුඵචියා (4),
පුඵචිකං—පුඵචියං—පුඵචියා” ති විසෙකො

ජ්‍යාමන්තා ඉහනිලිඛිතා නදිසද්ද

විභහනි	එකවචනං	බහුවචනං
ඵ	නදි	නදී—නදීණා—නදීකො
ආ ඵ	(භෙ) නදි	(භෙ) නදී—නදීණා—නදී කො
ඤ	නදියං—නදීං	නදී—නදීණා—නදීකො
න	නදීණා—නදියා	නදීනි—නදීනි

එවං කරණෙ

විසසී	ඵකවවිත,	බ්‍රහ්මවවිත.
ව:	... නරුක්—නදියා	... නදිනං
ප:	... නරුක්—නදියා	... නදිභි—නදීති
ජ:	.. ආරුක්—නදියා	.. නදිනං
ස:	... නරුක්—නදියා—නදියා	.. නදිභුං

ඵවං—

මිහි වෙතරණි වාපි පාටලී කදලී සපි,
 තාරි කුමාරි කරුණි වාරුණි බ්‍රාහ්මණි සපි,
 ගඤ්ඤි කිනනරි නාභි දෙභි සකඨ දපි භිහි,
 වාතරි සුකරි සිහි හංසි කාසි ඵ කුසකුරි —ඉච්චාදසො.

උකාරංගනා ඉතංලිංඛිතා ආලුකංදද.

විසසී	ඵකවවිත.	බ්‍රහ්මවවිත.
ව:	... සාතු	.. සාතු—සාතුසො
ආ:	ව: (භෙ) සාතු	... (භෙ) සාතු—සාතුසො
ඳ:	... සාතුං	... සාතු—සාතුසො
භ:	... සාතුතා	... සාතුති—සාතුති

ඵවං කරණේ.

ව:	... සාතුසා	සාතුතං
ප:	... සාතුතා	.. සාතුති—සාතුති
ජ:	... සාතුසා	.. සාතුනං
ස:	... සාතුසං—සාතුසා	... සාතුභු

ඵවං වාත වෙභු කාසු දඤ්ඤ කභිඤ්ඤ රජ්ජ කණේරා පිසභ්‍ර සසු ආදීති.

උකාරංගනා ඉතංලිංඛිතා මාතුකංදද.

විසසී.	ඵකවවිත.	බ්‍රහ්මවවිත.
ව:	... මාතා	.. මාතරේ
ආ:	ව: (භෙ) මාත—මාතා	... (භෙ) මාතරේ
ඳ:	.. මාතරං	.. මාතරේ—මාතරේ
භ:	... මාතුසා—මාතරු—මාතා	... මාතරේභි—මාතරේභි—මාතුභි—මාතුති

ඵවං කරණේ.

ව:	... මාතු—මාතුසා	.. මාතරුතා—මාතාතා—මාතුතා
ස:	... මාතුසා—මාතරු	... මාතරේභි—මාතරේභි—මාතුභි—මාතුති
ජ:	... මාතු—මාතුසා	.. මාතරුතා—මාතාතා—මාතුතා
ස:	... මාතරු	... මාතරේභු—මාතුභු

ඵවං පිතු දුතිකාදසො.

උත්තරගෙනා ඉතිලිඛිතා ජමබ්‍රිසරද්‍ය

විභක්ති	එකවචක.	බහුවචක.
ප	ජමබ්‍රි	ජමබ්‍රි—ජමබ්‍රියො
ආ	ප (හෙ) ජමබ්‍රි	(හෙ) ජමබ්‍රි—ජමබ්‍රියො
ඌ	ජමබ්‍රි.	ජමබ්‍රි—ජමබ්‍රියො
ඵ	ජමබ්‍රියා	ජමබ්‍රිහි—ජමබ්‍රිහී

එවං කරණේ.

ච	ජමබ්‍රියා	ජමබ්‍රිනං
ඃ	ජමබ්‍රියා	ජමබ්‍රිහි—ජමබ්‍රිහී .
ඥ	ජමබ්‍රියා	ජමබ්‍රිනං
ඨ	ජමබ්‍රියං—ජමබ්‍රියා	ජමබ්‍රිසු

එවං වබ්‍රි ව සරභ සරබ්‍ර සුතනු වම්,
එමොරු නාගනාසුරු සමානී බ්‍රි ජමබ්‍රියා

මධ්‍යරගෙනා ඉතිලිඛිතා ගෝසරද්‍ය

තසස පුමෙව රූපනගො

විභක්ති	එකවචක.	බහුවචක.
ප	. ගො	. ගාවො—ගවො
ආ	ප (හෙ) ගො	(හෙ) ගාවො—ගවො
ඌ	.. ගාවං—ගාවං—ගවං	ගාවො—ගවො—ඉව්වාදී

ඉතී ඉතිලිඛිතසරද්‍ය

අඵ නසුංසකලිඛිතසරද්‍ය වුවවගෙනා

අන්තරගනනසුංසකලිඛිතා විතතසරද්‍ය

විභක්ති	එකවචක.	බහුවචක.
ප	විතතං	විතතා—විතතානී
ආ	ප (හෙ) විතතා—විතතා	(හෙ) විතතා—විතතානී
ඌ	විතතං	විතතෙ—විතතානී
ඵ	විතතන	විතතාහි—විතතාහී

එවං කරණේ

ච	විතතාය—විතතසස	විතතානං
---	---------------	---------

සෙසං පුර්වසරද්‍ය සමං

එවමඤ්ඤාතිපි—

සුඤ්ඤාපාපඵලරූපසාධනං සොතසාරසුබ්‍රහ්මකාමකාරණම්,
දුකසීලධනකිංතලොචනං මූලකුලබලජලමිඛලං
කලිතලිඛිතච්චිකරලමිබ්‍රිජං පුලිනධඤ්ඤාභිරඤ්ඤසරද්‍රමතං,
සද්‍රමපණ්ණසුසානවනාසුඛං හදසච්චරවසභ්‍යලිඤ්ඤං
තසතචදනසාහොදනසොපාණසානං,
භවතභවතලොභාලාභාභුණ්ඩභවපිඨං,
කරණමරණඤ්ඤාණරමමණරඤ්ඤාතානං,
තභරතභරතීරච්ඡද්‍රුජ්ඤ්ඤාකානී —ඉව්වාදී

අකාරනනනපුංසකලීඛෙයා මනසරද්ද

විභසති	එකවචන.	බහුවචන
ප:	... මන.	මනා—මනානී
ආ:	ප: (භෙ) මන—මනා	... (භෙ) මනානී
ද:	... මන.	මනෙ—මනානී
හ:	... මනසා—මනෙන	... මනෙති—මනෙති

එවි. කරණේ .

ච:	... මනසො—මනසස	මනානා
ප:	. මනසා—මනමහා—මන සමා	... මනෙති—මනෙති
ජ:	... මනසො—මනසස	. මනානා
ස:	... මනසී—මනෙ—මනමනී— මනසමී.	... මනෙසු

එවි.—

මනං සිරං උරං තෙජං රජං ඔජං වසං පසං,
යසං තපං චචං චේතං එවමාදීමනොගණේ

මනො නමො තපො තෙජේ චචො ඔජේ උරේ සිරේ,
රජේ යසො පසො චේතො යතේ වාසො චපො අපො

ජලාසසෙ යතේ භොති අසො ලොභෙ සද්දනිඛයෙ,
වසො ඤෙයෙස පචෙ වාසො මනෙ චේතො මනාදිසු—තනදී.

අකාරනන පුලලීඛෙයා කමමසරද්ද

විභසති	එකවචන.	බහුවචන.
ප:	... කමම.	.. කමමා—කමමානී
ආ:	ප: (භෙ) කමම—කමමා	... (භෙ) කමමා—කමමානී
ද:	.. කමම.	කමමෙ—කමමානී
හ:	... කමමනා—කමමනා— කමමෙත	. කමමෙති—කමමෙති

එවි. කරණේ.

ච:	... කමමනො—කමමසස	... කමමානා
ප:	කමමනා—කමමා—කමම මහා—කමමසමා	... කමමෙති—කමමෙති
ජ:	... කමමනො—කමමසස	.. කමමානා
ස:	. කමමනී—කමමෙ—කමම මහි—කමමසමී.	කමමෙසු

උකාරනනනනනසකලිංඛිතා ආසුසරදද

විසසී.	එකවිවස.	බ්‍රහ්මවිවස.
ප:	... ආසු	... ආසුති—ආසු
ආ:	ප: (භ) ආසු	... (භ) ආසුති—ආසු
ද:	... ආසු	ආසුති—ආසු
ක:	... ආසුතා—ආසුසා	... ආසුසි—ආසුසි

එවං කරණේ.

ව:	... ආසුකො—ආසුසා	... ආසුකං
ප:	... ආසුතා—ආසුච්චා—ආසුසා	... ආසුසි—ආසුසි
ඒ:	... ආසුකො—ආසුසා	ආසුකං
ස:	... ආසුච්චි—ආසුසි	... ආසුසු—ආසුසු

එවං වනච්චි වසු ධසු දරු කිසු මවු සිනතු ක්ඛිතු වසු මසු ජකු අවු අසු ආදීති.

උකාරනනනනනසකලිංඛිතා චොත්තසුසරදද.

විසසී	එකවිවස.	බ්‍රහ්මවිවස.
ප:	චොත්තසු	චොත්තසු—චොත්තසුති
ආ:	ප: (භ) චොත්තසු	... (භ) චොත්තසු—චොත්තසුති
ද:	... චොත්තසු	... චොත්තසු—චොත්තසුති
ක:	... චොත්තසුතා	චොත්තසුති—චොත්තසුති

සෙසං සුලලිංඛිත අභිසුසඤ්ජවිං.

එවං අභිසු සසවිසු ධවම ඤ්ඤාආදීති

ඛකාරනනනනනසකලිංඛිතා විසසරචොසරදද

විසසී.	එකවිවස.	බ්‍රහ්මවිවස.
ප:	... විසසරභු	... විසසරභු—විසසරභුති
ආ:	ප: (භ) විසසරභු	... (භ) විසසරභු—විසසරභුති
ද:	... විසසරභු	... විසසරභු—විසසරභුති
ක:	... විසසරභුතා ඉට්ඨාදී	

සෙසං ආසුසඤ්ජවිං.

ඉති නසුසකලිංඛිතසඤ්ජ.

අඵ සබ්බතාමාති වුච්චතො.

සබ්බ කතර් කතම උභය ඉතර් අකුඤ්ඤ අභිසුසඤ්ජවිං අකුඤ්ඤවිං ඉට්ඨි භර් අතර් දකුඤ්ඤ උතර් අධර් ස ඵ ඵක ඉට්ඨි අට්ඨි සිං ඵක භුට්ඨාච්චා උභ වී කී වකු ඉති සකතවිසසී සබ්බතාමාති, භාති සබ්බ තාට්ඨිකා සුච්චිතාති නෙසු තාට්ඨි.

අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදා සම්මතසංදේශ ප්‍රවේශන.

නසා ප්‍රමේ :

විසේෂ	එකවිවභ.	බහුවචන.
ප	සංඛ්‍යා	. සංඛ්‍යා
ආ	ප (හෙ) සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	... (හෙ) සංඛ්‍යා
ඉ	සංඛ්‍යා	. සංඛ්‍යා
ඊ	සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා

එවි. කරණ.

ව	... සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ප	සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඡ	.. සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඃ	සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	සංඛ්‍යා.

දුෂ්ඨික.

ප	... සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ආ	ප. (හෙ) සංඛ්‍යා	.. (හෙ) සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඉ	. සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඊ	. සංඛ්‍යා	සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා

එවි. කරණ.

ව	.. සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	.. සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ප	.. සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඡ	සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඃ	සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා

නසාප්‍රමේ :

ප	සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා
ආ	ප. (හෙ) සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	.. (හෙ) සංඛ්‍යා
ඉ	සංඛ්‍යා	... සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා

සෙසං ප්‍රමේචි.

එවි. කරණයෙහි අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා සංදේ. අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා වශයෙන් සංඛ්‍යාපිච්ඡේදනා වශයෙන් "දුෂ්ඨික—දුෂ්ඨික—දුෂ්ඨික(2), අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා—අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා(2), අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා—අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා, අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා—අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා" දුෂ්ඨිකය.

අනාර්ථනාසම්මතාපිච්ඡේදනා ප්‍රමේචිසංදේශ

නසා ප්‍රමේ :

විසේෂ	එකවිවභ.	බහුවචන.
ප	... සංඛ්‍යා	. සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ආ	ප (හෙ) සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා	(හෙ) සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා
ඉ	... සංඛ්‍යා	.. සංඛ්‍යා
ඊ	.. සංඛ්‍යා	.. සංඛ්‍යා—සංඛ්‍යා

එවි. කරණ.

විභක්ති	එකවචනං	බහුවචනං.
ව.	සසසා—සාස	සාසං—සාසානං
ඵ	සාස	... සාසී—සාසී
ඡ	සසසා—සාස	... සාසං—සාසානං
ඪ	සසසං—සාසඤ්ඤ	... සාසු.

නිපුණසමය :

ඵ	... සං	... සෙ—සාහි
ඤ	... සං	... සෙ—සාහි
භ	... සෙන	... සෙහි—සෙහි

සෙසං පුලෙච්ච.

අකාරනතසබ්බනාමිනො නසදෙදු.

නසස පුලෙච්ච

විභක්ති	එකවචනං	බහුවචනං
ඵ.	සො	... නෙ—නෙ
ඤ.	නං—නං	නෙ—නෙ
භ	... නෙන—නෙන	නෙහි—නෙහි—නෙහි— නෙහි

එවං කරණේ

ව:	නසස—නසස—අසස	... නෙසං—නෙසානං—නෙ සං—නෙසානං
ඵ	නමහා—නමහා—නසමා— නසමා	... නෙහි—නෙහි—නෙහි— නෙහි
ඡ	.. නසස—නසස—අසස	... නෙසං—නෙසානං—නෙසං —නෙසානං
ඪ	... නමහි—නමහි—නසමි— නසමි	... නෙසු—නෙසු

ඉද්ඪිකං :

ඵ	.. සා	.. නා—නායො—නා—නායො
ඤ	... නං—නං	... නා—නායො—නා—නායො
භ	... නාය—නාය	... නාහි—නාහි—නාහි—නාහි

එවං කරණේ

ව	... නිසසාය—නිසසා—නසසා— නාය	... නාසං—නාසානං
ඵ:	... නාය—නාය	.. නාහි—නාහි—නාහි—නාහි
ඡ	... නිසසාය—නිසසා—නසසා— නාය	... නාසං—නාසානං
ඪ	.. නිසසං—නිසසං—නායං	... නාසු—නාසු

නිපුණසමය :

ඵ:	... නං—නං	.. නෙ—නාහි—නෙ—නාහි
ඤ:	... නං—නං	... නෙ—නාහි—නෙ—නාහි
භ	... නෙත—නෙත	

සෙසං පුලෙච්ච.

අකාරතක්කඛ්ඛිතාපිච්චා එතක්කෙද්ද

තක්ක පුච්චෙ :

ච්චෙතනි එතච්චත.

ප: ... ඒච්චෙ

දු: ... එතං

ත: ... එතෙත

ඛ්ඛිතං

එතෙ

... එතෙ

... එතෙති—එතෙති

එච්චං කරුණ.

ච: ... එතක්ක

ප: ... එතච්චතා—එතක්කා

ඡ: ... එතක්ක

ස: ... එතච්චි—එතක්කි.

එතෙතං—එතෙතාතං

එතෙති—එතෙති

එතෙතං—එතෙතාතං

එතෙපු.

ඉතිසං :

ප: ... එතා

දු: ... එතං

ත: .. එතාස

එතා—එතාච්චෙ

... එතා—එතාච්චෙ

... එතාති—එතාති

එච්චං කරුණ.

ච: .. එතීසසාස—එතීසසා—එතාස ... එතාසං—එතාසාතං

ප: ... එතාස

.. එතාති—එතාති

ඡ: ... එතීසසාස—එතීසසා—එතාස එතාසං—එතාසාතං

ස: ... එතීසසා—එතීසසා—එතාසං . එතාපු

තපුංසකෙ :

ප: ... එතං

දු: ... එතං

ත: ... එතෙත

... එතෙ—එතාති

... එතෙ—එතාති

... එතෙති—එතෙති.

සෙසං සුලලිඛිතසම්චං.

අකාරතක්කඛ්ඛිතාපිච්චා ඉච්චෙද්ද.

තක්ක පුච්චෙ :

ච්චෙතනි එතච්චත.

ප: ... අසං

දු: .. ඉච්චං

ත: ... අච්චෙතන—ඉච්චතා

ඛ්ඛිතං

... ඉච්ච

... ඉච්ච

... එති—එති—ඉච්චෙති

ඉච්චෙති

එච්චං කරුණ.

ච: ... අසං—ඉච්චං

ප: ... අසං—ඉච්චතා—ඉච්චතා

ඡ: .. අසං—ඉච්චං

ස: ... අසං—ඉච්චෙති—ඉච්චෙති.

... එසං—එසාතං—ඉච්චෙසං—

ඉච්චෙසාතං

... එති—එති—ඉච්චෙති—

ඉච්චෙති

... එසං—එසාතං—ඉච්චෙසං—

ඉච්චෙසාතං

.. එපු—ඉච්චෙපු

ඉන්ද්‍රිය :

විභක්ති	එකවචනා	බහුවචනා.
ප :	... අයං	... ඉමා—ඉමායෝ
දු :	... ඉමං	... ඉමා—ඉමායෝ
ත :	... ඉමාය	... ඉමාහි—ඉමාහි

එවං කරණේ.

ව :	... අසසාය—අසසා—ඉමිසසාය— ඉමිසසා—ඉමාය	... ඉමායං—ඉමායානං
ප :	... ඉමාය	... ඉමාහි—ඉමාහි
ජ :	... අසසාය—අසසා—ඉමිසසාය— ඉමිසසා—ඉමාය	... ඉමායං—ඉමායානං
ස :	... අසසං—ඉමිසසං—ඉමායං— ඉමිසසා	... ඉමාසු.

නිජුංසකෙ :

ප :	... ඉදං—ඉමං	... ඉමෙ—ඉමාහි
දු :	... ඉදං—ඉමං	... ඉමෙ—ඉමාහි
ත :	... අතෙන—ඉමිනා	... එහි—එහි—ඉමෙහි—ඉ මෙහි.

සෙසං පුලලිබ්‍හසමං.

උකාරභාෂාසබ්බභාෂිතො අමුසරදද.

තසස පුමෙ :

විභක්ති	එකවචනා	බහුවචනා.
ප :	... අසු—අසුකො—අමුකො— අමු	... අසුකා—අමුකා—අමු— අමුකො
දු :	... අසුකං—අමුකං—අමුං	... අසුකො—අමුකො—අමු— අමුකො
ත :	... අමුනා	... අමුහි—අමුහි

එවං කරණේ.

ව :	... අමුකො—අමුකස—අසුකස	... අමුකං—අමුකානං
ප :	... අමුනා—අමුනා—අමුකා	... අමුහි—අමුහි
ජ :	... අමුකො—අමුකස—අසුකස	... අමුකං—අමුකානං
ස :	... අමුකහි—අමුකං	... අමුසු.

ඉන්ද්‍රිය :

ප :	... අසු—අසුකා—අමු—අමුතා	... අමු—අමුකො
දු :	... අමු	... අමු—අමුකො
ත :	... අමුතා	... අමුහි—අමුහි

එවං කරණේ.

ව :	... අමුකා—අමුකා	... අමුකං—අමුකානං
ප :	... අමුතා	... අමුහි—අමුහි
ජ :	... අමුකා—අමුතා	... අමුකං—අමුකානං
ස :	... අමුකා—අමුකං	... අමුසු.

නිප්පාසණය

ඵලකති	ඵකඵලක	විප්ප ඵලක
ඵ	ඵද්දං	ඵද්දි—ඵද්දිති
ඵ	ඵද්දං	ඵද්දි—ඵද්දිති
ඵ	ඵද්දිතා	ඵද්දිති—ඵද්දිති

සෙසං පුලුච්චිතසම්මං

තිසානතිනගතකම්බිතාටිඛනා ක්ඛංසඵද්ද
 තිසාන සබ්බජසසම්ම සම්මිසාන ක්ඛානඵද්දෙසා
 සබ්බච්චිතනාච්චිච්චෙසු, තද්ද ඵකාරනතසසම්ම ධීච්චිතති
 තිසාන පුලුච්චි

ඵලකති	ඵකඵලක	විප්ප ඵලක
ඵ	ඵකො	ඵකෙ
ඵ	ඵකං	ඵකෙ
ඵ	ඵකෙත	ඵකෙති—ඵකෙති

ඵලං කඵලෙච්ච

ඵ	ඵකසා—ඵකසා	ඵකසා—ඵකසාතා
ඵ	ඵකච්චා—ඵකසච්චා—ඵකසච්චා	ඵකෙච්චි—ඵකෙච්චි
ඵ	ඵකසා—ඵකසා	ඵකෙසා—ඵකෙසාතා
ඵ	ඵකච්චි—ඵකච්චි—ඵකසච්චි— ඵකසච්චි.	ඵකෙසු

ඵකඵලං

ඵ	ඵකා	ඵකා—ඵකාසො
ඵ	ඵකං	ඵකා—ඵකාසො
ඵ	ඵකාස	ඵකාසි—ඵකාසි

සෙසං සම්මිසානඵද්දෙසම්මං

ඵකංසණය

ඵ	ඵකි—ඵකං	ඵකෙ—ඵකාති
ඵ	ඵකි—ඵකං	ඵකෙ—ඵකාති

සෙසං පුලුච්චිතසම්මං

ඵකාරනතකම්බිතාටිඛනා ඵකසඵද්ද
 තිසාන පුලුච්චි

ඵලකති	ඵකඵලක	විප්ප ඵලක
ඵ	ඵකෙසා	ඵකෙස
ඵ	ඵකෙසං	ඵකෙස
ඵ	ඵකෙසෙත	ඵකෙසෙති—ඵකෙසෙති

ඵලං කඵලෙච්ච

ඵ	ඵකසා	ඵකෙසා—ඵකෙසාතා
ඵ	ඵකච්චා—ඵකසච්චා	ඵකෙච්චි—ඵකෙච්චි
ඵ	ඵකසා	ඵකෙසා—ඵකෙසාතා
ඵ	ඵකච්චි—ඵකසච්චි.	ඵකෙසු

ඉඤ්ඤා :

පිඤ්ඤා	එකවචන.	බද්ධවචන.
ප:	... එකා	. එකා—එකායො
දු:	... එකං	... එකා—එකායො
භ:	... එකාභ	... එකාභි—එකාභි.

එවං කරණේ.

ව:	.. එකිඤ්ඤා—එකිඤ්ඤා—එකාභ	... එකාභං—එකාභානං
ප:	... එකාභ	... එකාභි—එකාභි
ඡ:	. එකිඤ්ඤා—එකිඤ්ඤා—එකාභ	... එකාභං—එකාභානං
භ:	... එකිඤ්ඤං—එකිඤ්ඤං—එකාභං	... එකාභු.

නසුංසකො :

ප:	... එකං	... එකෙ—එකාභි
දු:	... එකං	.. එකෙ—එකාභි
භ:	... එකෙභ	... එකෙභි—එකෙභි.

සෙසං පුලුච්චිතසමං.

අයමපභ “සමිච්චාදාලංසභායාඤ්ඤා” ඉච්චෙවභෙතභිසේසු වචනභි, භෙසු යද්‍ය සමිච්චෙව, නදෙසවචචෙව, අඤ්ඤාභි සමිච්චෙව.

අකාරණකසමිච්චාමිච්චා තුමනසරද්ද

පිඤ්ඤා	එකවචන.	බද්ධවචන.
ප:	... කි—තුමං	... තුමෙභ
දු:	... කං—තවං—කි—තුමං	. තුමාභං—තුමෙභ
භ:	. කිභං—තභං	. . තුමෙභි—තුමෙභි.

එවං කරණේ.

ව:	... තවං—තුමං—තුමෙභ	... තුමාභං—තුමෙභ
ප:	... කිභං—තභං	.. තුමෙභි—තුමෙභි
ඡ:	... තවං—තුමං—තුමෙභ	.. තුමාභං—තුමෙභ
භ:	... කිභි—තභි	... තුමෙභු.

භිලිච්චිතසු සමං.

අකාරණකසමිච්චාමිච්චා අමනසරද්ද.

පිඤ්ඤා	එකවචන.	බද්ධවචන.
ප:	... අභං	... චිං—අමෙභ
දු:	.. චං—චිචං	.. අමාභං—අමෙභ
භ:	... චිං	... අමෙභි—අමෙභි.

එවං කරණේ.

ව:	... චිං—චිං—අමා—චිචං	... අමාභං—අමාභං—අමෙභ
ප:	... චිං	... අමෙභි—අමෙභි
ඡ:	... චිං—චිං—අමා—චිචං	.. අමාභං—අමාභං—අමෙභ
භ:	.. චිචි	... අමෙභු.

භිලිච්චිතසු සමං.

වතුසඳෙඳු වුවවගෙන.

ඵ	බහුවචන.	ඵ	බහුවචන.	ඵ.	බහුවචන.
ප.	... වග්ගාරේ— වතුරේ	ප.	... වගසෙසා	ප:	... වග්ගාරී
ද.	... වග්ගාරේ— වතුරේ	ද:	වගසෙසා	ද:	... වග්ගාරී
ත:	... වතුභි—වතුභි එවං කරණේ.	ත:	... වතුභි—වතුභි එවං කරණේ.	ත:	... වතුභි—ව තුභි
ච:	.. වතුනනං	ච:	... වතසසනනං		සෙසං පුමෙව.
ප:	... වතුභි—වතුභි	ප:	.. වතුභි—වතුභි		නපුංසකලීඛයං.
ඡ:	... වතුනනං	ඡ:	වතසසනනං		
ස:	වතුසු. පුලලීඛයං.	ස.	වතුසු. ඉත්ථීලීඛයං.		

පවසඳෙඳු වුවවගෙන.

ඵ	බහුවචන.
ප:	... පව
ද:	පව
ත:	... පවභි—පවභි එවං කරණේ.
ච:	... පවනනං.
ප:	.. පවභි—පවභි
ඡ:	... පවනනං.
ස:	... පවසු.

එවං ඡ සත්තා අභි නව දස එකාදස-එකාරස බාරස-වාදස
 තෙරස-තෙලස වුඤ්ඤස-වොඤ්ඤස-වතුඤ්ඤස පමදස-පණ්ණරස යො
 ලස-සොරස සත්තරස-සත්තදස අභාරස-අභාදස ඉවෙවගෙන බහු
 වචසත්තා භොතති තිලීඛෙහසු සරූපා ව.

එකුතවිසතිසඳෙඳු වුවවගෙන.

සො හි සබ්බස්ම ඉත්ථීලීඛෙහසවචගො.

ඵ	එකවචන.
10 ප:	... එකුතවිසති
ආ:	ප: (භ) එකුතවිසති
ද:	... එකුතවිසති.
ත:	... එකුතවිසතිසා
ක:	... එකුතවිසතිසා
ච:	... එකුතවිසතිසා
ප:	... එකුතවිසතිසා
ඡ:	... එකුතවිසතිසා
ස:	... එකුතවිසතිසා.

එවං විසතදසො ආතවුඨිසා ඉත්ථීලීඛෙහසවචගත්තා.

- 20 විසති
- 21 එකවිසති
- 22 වෙවිසති
චාවිසති
බාවිසති
- 23 තෙවිසති
- 24 චතුර්විසති
- 25 පච්චිසති
පඤ්ඤවිසති
පණ්ණවිසති
- 26 ජබ්බිසති
- 27 සත්තවිසති
- 28 අභිවිසති
- විසමාදෙසෙ “විසා එකවිසා”
ඉට්වාදී,
රහතිකඤ්ඤා සමා.
- 29 එකුතරිංසති
- 30 තී සති
- 31 එකතිංසති
- 32 චතතිංසති—ඛතතිංසති
- 33 තෙතතිංසති
- 34 චතුතතිංසති
- 35 පච්චිංසති
- 36 ජතතිංසති
- 37 සත්තතිංසති
- 38 අභිතිංසති
තිංසමාදෙසෙ “තිංසා එක
තිංසා” ඉට්වාදී
රහතිකඤ්ඤා සමා,
- 39 එකුතචතනාලීසති — එකුත
චතනාලීසා
- 40 චතනාලීසති—චතනාලීසා—
නාලීසති—නාලීසා
- 41 එකචතනාලීසති—එකචතනා
ලීසා
- 42 චාවතනාලීසති — චාවතනාලී
සා—චිචතනාලීසති — චිච
තනාලීසා
- 43 තේචතනාලීසති—තේචතනා
ලීසා—තිචතනාලීසති—ති
චතනාලීසා

- 44 චතුචතනාලීසති—චතුචතනා
ලීසා — චොතනාලීසති —
චොතනාලීසා—චුතනාලීස
ති—චුතනාලීසා
- 45 පච්චතනාලීසති—පච්චතනා
ලීසා
- 46 ජචතනාලීසති—ජචතනාලීසා
- 47 සත්තචතනාලීසති — සත්ත
චතනාලීසා [ලීසා
- 48 අභිචතනාලීසති — අභිචතනා
ලීසා—අසාධනාලීසා—ඉට්වාදී,
සති—චතනාලීසා’ ඉට්වාදී,
- 49 එකුතපඤ්ඤාසා
- 50 පඤ්ඤාසා
- 51 එකපඤ්ඤාසා
- 52 වෙපඤ්ඤාසා — චිපඤ්ඤාසා
- 53 තෙපඤ්ඤාසා—තිපඤ්ඤාසා
- 54 චතුපඤ්ඤාසා
- 55 පච්චපඤ්ඤාසා
- 56 ජපඤ්ඤාසා
- 57 සත්තපඤ්ඤාසා
- 58 අභිපඤ්ඤාසා
පණ්ණසාදෙසෙ “පණ්ණසා
එකපණ්ණසා” ඉට්වාදී
කඤ්ඤාසමා.
- 59 එකුතසභී
(සෙ) එකුතසභී ඉට්වාදී
මතිසඤ්ඤාසමා
- 60 සභී
- 61 එකසභී
- 62 චාසභී—චෙසභී—චිසභී
- 63 තෙසභී—තිසභී
- 64 චතුසභී
- 65 පච්චසභී
- 66 ජසභී
- 67 සත්තසභී
- 68 අභිසභී
- 69 එකුතසත්තසභී
- 70 සත්තසභී
- 71 එකසත්තසභී
- 72 චාසත්තසභී—චිසත්තසභී

CONJUGATION FO KACCAYANA

අඵ බාහුරූපානි

අඵ ආවෘතවිභවතියො—විඛාමානා පච්චි සත්තවි පරෙතකා
භිසත්තති අඤ්ඤති භවිස්සන්ති කාලාභිපභවති, තං සථා,

“විඛාමානා භි අනති පි ඵ ටි ම හෙ අනො සෙ වෙත ඵ වෙත,

“පච්චි භු වොභු භි ඵ ටි ම තා අකතා සු වෙතා ඵ ආවිසෙ,

“සත්තවි ඵස ඵසු ඵසපි ඵසඵ පසෙචි ඵසප ඵඵ ඵරං
ඵථො ඵසංවෙතා ඵසං ඵසංවෙත,

“පරෙතකා අ උ ඵ සඵ අ ජග සඵ රෙ භවො වෙතා ඉ වෙත

“භිසත්තති ආ උ ඵ සඵ අ ජග සඵ භු භෙ වො ඉ වෙතෙ,

“අඤ්ඤති ඊ උ ඵ සඵ ඉ වො ආ උ භෙ වො අ වෙත,

“භවිස්සන්ති සසති සසන්ති සසපි සසඵ සාචි සාමි සසතෙ
සසතෙත සසසෙ සසවෙත සං සාචෙත,

“කාලාභිපභවති සා සංසු ආස සඵ සං සමානා සඵ
සාසු සසෙස සසවෙත සං සාචිතෙස 'ති

තා පන අඵවිභවතියො—

“විඛාමානා පච්චුසංසනා,

“ආඤ්ඤාසිච්චිසුත්තකාලෙ පච්චි,

“අනුච්චිපරිපඤ්ඤාසු සත්තමි,

“අපච්චිචොප පරෙතකාභිසනා,

“භිසදාසභුති පච්චිචොචි පසත්තති,

“සච්චෙපඤ්ඤති,

“අනාගතෙ භවිස්සන්ති,

“භ්‍රිසාභිපභවතීභෙ කාලාභිපභවති” ඉවෙච්චෙති විඛාමානා
සුත්තාභිතාතාගතකාලෙසු භවන්ති ඵසඵ වුත්තෙඤ්ඤ ව
තෙසා සුරිසා පච්චිචිඤ්ඤානුත්තාභි, භෙසු

“කාච්චිචි පඤ්ඤාමානෙති භුලංසිධරණෙ පච්චිචො” සුරිසා
භොති, භථා

“භුලංසි ච්චිචො” සුරිසා භොති “අවෙත උත්තමො” ව
ඤ්ඤාමුති ආවෘතවිභවතීසච්චිසා භිඅකථිතකදසො
තා සච්චි “බාහුරූපානෙති විභවතියො” භවන්ති
විසදං පරසසපදමිත්තභොසංචම,

භෙසු “සත්තවි පරසසපදං” භොති, “අනාග කාපදදති භාවෙ ව
සමමති” භොති, “සත්තවි ව’

භිච්චි පච්චෙති පාචිතාති සත්තා සමිං භාවොති

අකවචිකො හුවාදිගඤ්ඤො හු සහායං

වහනවිභාසං

කහනචි පරිඤ්ඤාපදෙ

	ඵකවචනං.		බද්ධවචනං	
භ්	කතා	ඤ්ඤා	කතා	ඤ්ඤා
භ්	භො	භවති	භො	භවන්ති
ම	කු.	භවසී	කුමෙහ	භවථ
උ	අහං	භවාමි	මධං	භවාමි

කහනචි අනාගතොපදෙ

භ්	භො	භවිතො	භො	භවිතො
ම	කු.	භවිසෙ	කුමෙහ	භවිසෙහ
උ	අහං	භවෙ	මධං	භවාමෙහ

සච උපසංහවසා සකමිච්ඤ්ඤො, ධරා

කවචනි අනාගතොපදෙ

	ඵකවචනං		බද්ධවචනං	
භ්	කතා	ඤ්ඤා	කතා	ඤ්ඤා
භ්	භොති	භො අනුභුජෙමෙ	භොති	භො අනුභුජෙමෙ
ම	කු.	අනුභුජෙසෙ	කුමෙහ	අනුභුජෙසෙ
උ	අහං	අනුභුජෙ	මධං	අනුභුජාමෙ

කවචනි පරිඤ්ඤාපදෙ

භ්	භොති	භො අනුභුජෙහි	භොති	භො අනුභුජෙහි
ම	කු.	අනුභුජෙසී	කුමෙහ	අනුභුජෙථ
උ	අහං	අනුභුජාමි	මධං	අනුභුජාමි.

භාගච —

භුසථි, භුසතෙ

සච්චිකං

කහනචි පරිඤ්ඤාපදෙ

	ඵකවචනං		බද්ධවචනං	
භ්	කතා	ඤ්ඤා	කතා	ඤ්ඤා
භ්	භො	භවිතු	භො	භවිතානු
ම	කු.	භවිතානු	කුමෙහ	භවිථ
උ	අහං	භවිමි	මධං	භවිමි

a අනිච්ඤා

b ඵකවචනං

c බද්ධවචනං

d උපසංහවසා

e භොති භොති

කතනි අනුකරණාසරද

	ඵලාංග		විදුලිත	
අ	කතා	කිය	කතා	කිය
ඊ	සො	භවිතං	තෙ	භවිතාං
ම	කිං	භවිසු	තුච්චෙ	භවිච්චෙ
උ	අහං	භවෙ	චිං	භවාචිසෙ

කච්චිති අනුකරණාසරද

	ඵලාංග		විදුලිත		
අ	කතා	කච්චි	කතා	කච්චි	ක්රියා
ඊ	තෙහි	සො අනුකුසෙතං	තෙහි	තෙ	අනුකුසෙතාං
ම	"	කිං අනුකුසෙසු	"	තුච්චෙ	අනුකුසෙච්චෙ
උ	"	අහං අනුකුසෙ	"	චිං	අනුකුසාමිසෙ

කච්චිති සරසාසරද

ඊ	තෙහි	සො	අනුකුසතු	තෙහි	තෙ	අනුකුසතා
ම	"	කිං	අනුකුස-අනුකුසානි	"	තුච්චෙ	අනුකුසච්චි
උ	"	අහං	අනුකුසානි	"	චිං	අනුකුසාච්චි

භාෂ්ට -

අසතු අසත

සහනාසිසං

කතනි සරසාසරද

	ඵලාංග		විදුලිත	
අ	කතා	ක්රියා	කතා	ක්රියා
ඊ	සො	භවෙ-භවෙසෙ	තෙ	භවෙසුං
ම	කිං	භවෙසෙසි	තුච්චෙ	භවෙසෙච්චි
උ	අහං	භවෙසෙච්චි	චං	භවෙසෙච්චි

කතනි අනුකරණාසරද

ඊ	සො	භවෙච්චි	තෙ	භවෙච්චං
ම	කිං	භවෙච්චො	තුච්චෙ	භවෙච්චෙච්චි
උ	අහං	භවෙච්චො	චං	භවෙච්චෙච්චි

කච්චිති අනුකරණාසරද

	ඵලාංග		විදුලිත			
අ	කතා	කච්චි	කතා	කච්චි	ක්රියා	
ඊ	තෙහි	සො	අනුකුසෙච්චි	තෙහි	තෙ	අනුකුසෙච්චං
ම	"	කිං	අනුකුසෙච්චො	"	තුච්චෙ	අනුකුසෙච්චෙ
උ	"	අහං	අනුකුසෙච්චං	"	චං	අනුකුසෙච්චෙ

කම්මානනම්‍යානි

කම්මනි පරයාපරෙද

	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
අ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන

භාගවි —

කුමර—කුමරයා, කුමරු

පරයාපරයා

කම්මනි පරයාපරෙද

	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
අ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන

කම්මනි අනාගතයාපරෙද

අ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන

කම්මනි අනාගතයාපරෙද

	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
අ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන

කම්මනි පරයාපරෙද

අ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන
ඊ	කම්මන	කම්මන	කම්මන	කම්මන

භාගවි —

කුමර—කුමර, කුමරු කුමරු—කුමරු

සිසනනානිස

කතනපි පරසෙසරෙද

	එකමවන		බහුඵලන	
ප	කතන	සිස	කතන	සිස
ඵ	සො	අභවා	තෙ	අභවු
ම	කි.	අභවො	කුමෙහ	අභවත්
උ	අභං	අභවං—අභව	මසං	අභවමිහ

කතනපි අත්තානොපරෙද

ඵ	සො	අභවත්	තෙ	අභවත්ථි
ම	කි.	අභවසෙ	කුං මහ	අභවඵසං
උ	අභං	අභවි.	මසං	අභවාමහසෙ

කමමනි අත්තානොපරෙද

ප	කතන	නමම	සිස
ඵ	{ එක බහු	තෙහ	සො
		,	තෙ
ම	{ එක බහු	කි.	කුමෙහ
		,	අභං
උ	{ එක බහු	මසං	මසං

අරුභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
අභුභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි

කට්ටනි පරසෙසරෙද

ඵ	{ එක බහු	"	සො	අරුභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
ම	{ එක බහු	,	කි.	අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
උ	{ එක බහු	,	කුමෙහ	අභුභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
			අභං	අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි
			මසං	අනිභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි

හාමෙ —

අභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි, අභුසත්ථි—අනුභුසත්ථි

අප්පනනිස

කතනපි පරසෙසරෙද

	අකමවන		බහු ඵලන	
ප	කතන	සිස	කතන	සිස
ඵ	සො	අභවි—භවි—අභවි—භවි	තෙ	අභවු—භවු—අභ
ම	කි.	අභවො—භවො— අභවි—භවි	කුමෙහ	අභවත්—භවත්
උ	අභං	අභවි.—භවි.	මසං	අභවාමහ—භවාමහ

කතනි අනාගතාසරද

එකමය		බහුමය		
ස	කතන	කතන	ක්‍රියා	
ස	සො	අභවිතී—භවිතී— අභවා—භවා	තෙ	අභවු—භවු
ම	කිං	අභවිසෙ	තුමෙහ	අභවිසිං
උ	අහං	අභවි—අභව	මසං	අභවිමෙහ

කම්මනි අනාගතාසරද

		කතන	උමය	කතන	
ස	{	එක	තෙහ	සො	අනුභවිතී—අනුභවිතී—අනුභවිතී
		බහු	"	තෙ	අනුභවි—අනුභවි
ම	{	එක	"	කිං	අනුභවිසෙ—අනුභවිසෙ—අනුභවිසෙ—අනුභවිසෙ—අනුභවිසෙ
		බහු	"	තුමෙහ	අනුභවිසිං—අනුභවිසිං—අනුභවිසිං—අනුභවිසිං—අනුභවිසිං—අනුභවිසිං
උ	{	එක	"	අහං	අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ
		බහු	"	මසං	අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ

කම්මනි අනාගතාසරද

ස	{	එක	තෙහ	සො	අනුභවි—අනුභවි
		බහු	,	තෙ	අනුභවි සු—අනුභවිසු—අනුභවිසු—අනුභවිසු—අනුභවිසු—අනුභවිසු
ම	{	එක	,	කිං	අනුභවිසෙ—අනුභවිසෙ
		බහු	"	තුමෙහ	අනුභවිසිං—අනුභවිසිං
උ	{	එක	,	අහං	අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ
		බහු	"	මසං	අනුභවිමෙහ—අනුභවිමෙහ

භාගවි —

අභවි—භවි, අභවිතී—භවිතී—අභවා—භවා

කතනි අභ්‍යන්තරපද

	එකවචන.	බහුවචන.
ප	කී	ක
ඊ	කී	කී
ප:	කී	කී
ම:	කී	කී
උ:	කී	කී

කවචනි අභ්‍යන්තරපද

	එකවචන.	බහුවචන.
ප	කී	කී
ඊ	කී	කී
ප:	කී	කී
ම:	කී	කී
උ:	කී	කී

කවචනි පර්යේෂණපද

ප:	කී	කී
ම:	කී	කී
උ:	කී	කී

සප්තවිධ ශ්‍රේණිපාඨව "අනුකූලිකයනෙ අනුකූලිකයනෙ" වැනිද

හාටම -

අනුකූලිකයනෙ - අනුකූලිකයනෙ අනුකූලිකයනෙ

කාලානිපතනික

කතනි පර්යේෂණපද :

ප	කතනි	කතනි
ඊ	කතනි	කතනි
ප:	කතනි	කතනි
ම:	කතනි	කතනි
උ:	කතනි	කතනි

කතනි අභ්‍යන්තරපද

	එකවචන.	බහුවචන.
ප	කී	කී
ඊ	කී	කී
ප:	කී	කී
ම:	කී	කී
උ:	කී	කී

කවිවිද්‍යා අනුකූල නාමපද

සප්තවිධ ලොභය

ප	කාන්තා	කවිවි.	නිදා	
ඊ	එක	තෙත	සො	අනුභවිකාව
	බහු	,,	නො	අනුභවිකාවංසු
ම	එක	,,	කිං	අනුභවිකාවෙස
	බහු	,,	කුමෙහ	අනුභවිකාවෙහ
ඊ	එක	,,	අනං	අනුභවිකාවං
	බහු	,,	මයං	අනුභවිකාවංසු

කවිවිද්‍යා පරිසරපද

ඊ	එක	තෙත	සො	අනුභවිකාවං—අනුභවිකාවං—අනුභවිකාවං—අනුභවිකාවං
	බහු	,,	තො	අනුභවිකාවංසු—අනුභවිකාවංසු
ම	එක	,,	කිං	අනුභවිකාවෙස—අනුභවිකාවෙස
	බහු	,,	කුමෙහ	අනුභවිකාවෙහ
ඊ	එක	,,	අනං	අනුභවිකාවං
	බහු	,,	මයං	අනුභවිකාවංසු—අනුභවිකාවංසු

සප්තවිධ ලොභයානාමෙ “අනුභවිකාවං, අනුභවිකාවංසු” ඉට්ඨාදී භාෂෙ —අනුභවිකාවං—අනුභවිකාවං, අනුභවිකාවං—අනුභවිකාවං

භවිතවිද්‍යා භවිතවිද්‍යා

විභවිතවිද්‍යාං භවිතවිද්‍යාං—

“භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං”

කවිවිද්‍යාං—“භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං”

භවිතවිද්‍යාං භවිතවිද්‍යාං—

“භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං” ඉට්ඨාදී

කවිවිද්‍යාං—“භවිතවිද්‍යාං—භවිතවිද්‍යාං භවිතවිද්‍යාං, භවිතවිද්‍යාං” සෙසං පරිපුර්ණං කාතවිද්‍යාං.

කහනන් අනන්‍යාසරද

එකවචනා

බහුවචනා.

ප	ක	ක	ක්‍රියා	ක	ක	ක්‍රියා
ප.	සො	ඔදනං	පවතෙ	නෙ	ඔදනං	පවතෙත
ම:	කිං	„	පවසෙ	තුමෙහ	„	පවවෙහ
උ:	අහං	„	පවෙ	මයං	„	පව්වෙහි.

කමචනී අනන්‍යාසරද:

ප:	තෙත	ඔදනො	පවවතෙ	තෙත:	ඔදනා	පවවතෙත—පවවරෙ
ම:	„	කිං	පවවසෙ	„	තුමෙහ	පවවවෙහ
උ:	„	අහං	පවවෙ	„	මයං	පවව්වෙහි.

කමචනී සරසසපරද.

ප.	තෙත	ඔදනො	පවවති	තෙත:	ඔදනා	පවවතනී
ම:	„	කිං	පවවසී	„	තුමෙහ	පවවචී
උ:	„	අහං	පවව්වි	„	මයං	පවව්වි.

කසචි කමචනී යපපව්වසෙ පරෙ ඊකාර්ගමෙ කතෙ “පව්වතෙ, පව්වතෙත” ව්‍යාදි.

සත්‍යවිධය:

කතනවි පරසුසපරද:

	ඵකවවස.			බ්‍රහ්මවවස.		
ප	ස	ක	ක්‍රියා	ස	ක	ක්‍රියා
ප:	සො	බිදන.	පවෙ—පවෙසා	හෙ	බිදන.	පවෙසපු.
ම:	කි.	"	පවෙසකපි	තුරෙහි	"	පවෙසඵ
ඊ:	අස.	"	පවෙසකව	මස.	"	පවෙසකම.

කතනවි අන්‍යාගතාපරද:

ප:	සො	බිදන.	පවෙඵ	හෙ	බිදන.	පවෙඵ.
ම:	කි.	"	පවෙඵො	තුරෙහි	"	පවෙසාගෙහි.
ඊ:	අස.	"	පවෙසා.	මස.	"	පවෙසාගෙහි.

කමමහි අන්‍යාගතාපරද

ප:	හෙත.	බිදනො	පවෙඵ	හෙත:	බිදන.	පවෙඵ.
ම:	"	කි.	පවෙඵො	"	තුරෙහි	පවෙසාගෙහි.
ඊ:	"	අස.	පවෙසා.	"	මස.	පවෙසාගෙහි.

කමමහි පරසුසපරද

	ඵකවවස.			බ්‍රහ්මවවස.		
ප:	හෙත.	බිදනො	පවෙ—පවෙසා	හෙත	බිදන.	පවෙසපු.
ම:	"	කි.	පවෙසකපි	"	තුරෙහි	පවෙසඵ
ඊ:	"	අස.	පවෙසකම	"	මස.	පවෙසකම

ඵකවවස. සප්තවිධසාදනං ඵකානුමෙ කතෙ "පවෙඵ, පවෙඵො" ඉතිදි.

පරහිකතායං:

කතනවි පරසුසපරද:

	ඵකවවස.			බ්‍රහ්මවවස.		
ප	ස	ක	ක්‍රියා	ස	ක	ක්‍රියා
ප:	සො	බිදන.	පපව	හෙ	බිදන.	පපවු
ම:	කි.	"	පපවෙ	තුරෙහි	"	පපවිඵ
ඊ:	අස.	"	පපව	මස.	"	පපවිඵ

කතනවි අන්‍යාගතාපරද

ප:	සො	බිදන.	පපවිඵ—පපවිඵ	හෙ	බිදන.	පපවිඵ.
ම:	කි.	"	පපවිඵො	තුරෙහි	"	පපවිඵො.
ඊ:	අස.	"	පපව	මස.	"	පපවිඵො.

කමමහි අන්‍යාගතාපරද:

ප	ස	ක	ක්‍රියා	ස	ක	ක්‍රියා
ප:	ඵක:	හෙත.	බිදනො	පපවිඵ—පපවිඵ		
ම:	බ්‍රහ්ම:	"	බිදන.	පපවිඵො		

ප්‍ර:	ක	ක:	ක්‍රී
ම:	එක : තෙත :	කි.	පපච්චිකෝ—පපච්චිකෝ
	බහු : ”	තුමෙහ	පපච්චිකෝ—පපච්චිකෝ
උ:	එක : ”	අහං	පපච්චි
	බහු : ”	මයං	පපච්චිමෙහ.

කමමහි පරසාසරද :

ප්‍ර:	එක :	තෙත :	ඔදනෝ	පපච්ච
	බහු :	”	ඔදනා	පපච්චු
ම:	එක :	”	කිං	පපච්චි
	බහු :	”	තුමෙහ	පපච්චිහි
උ:	එක :	”	අහං	පපච්ච
	බහු :	”	මයං	පපච්චිමෙහ.

කමමහි “පපච්චිකෝ, පපච්චිකෝ” ව්‍යාදිති සුවිඤ්ඤාසකති.

සියනාහිසං

කහනපි පරසාසරද :

ප්‍ර:	ක	ක:	ක්‍රියා
ම:	එක : සෝ	ඔදනං	අපච්ච—පච්ච—අපච්චා—පච්චා
	බහු : තෙ	”	අපච්චු—පච්චු—අපච්චා—පච්චා
ම:	එක : කිං	”	අපච්චෝ—පච්චෝ
	බහු : තුමෙහ	”	අපච්චිහි—පච්චිහි—අපච්චිහි—පච්චිහි
උ:	එක : අහං	”	අපච්චං—පච්චං—අපච්චං—පච්චං
	බහු : මයං	”	අපච්චමහං—පච්චමහං—අපච්චමහං—පච්චමහං.

කහනපි අහනාහිසරද :

ප්‍ර:	එක : සෝ	ඔදනං	අපච්චිහි—පච්චිහි
	බහු : තෙ	”	අපච්චිහු—පච්චිහු
ම:	එක : කිං	”	අපච්චිසං—පච්චිසං
	බහු : තුමෙහ	”	අපච්චිහං—පච්චිහං
උ:	එක : අහං	”	අපච්චිං—පච්චිං
	බහු : මයං	”	අපච්චිමහං—පච්චිමහං.

කවමහි අහනාහිසරද :

ප්‍ර:	එක :	තෙත :	ඔදනෝ	අපච්චිහි—පච්චිහි
	බහු :	”	ඔදනා	අපච්චිහු—පච්චිහු
ම:	එක :	”	කිං	අපච්චිසං—පච්චිසං
	බහු :	”	තුමෙහ	අපච්චිහං—පච්චිහං
උ:	එක :	”	අහං	අපච්චිං—පච්චිං
	බහු :	”	මයං	අපච්චිමහං—පච්චිමහං.

කම්මනී පරික්ෂණය :

ප :	එක :	තෙක :	බදනා	අපවි—පවි—අපවි— පවි
	බහු :	”	බදනා	අපවි—පවි—අපවි— පවි
ම :	එක :	”	කිං	අපවි—පවි
	බහු :	”	කුමන	අපවි—පවි—අප වි—පවි
උ :	එක :	”	අහං	අපවි—පවි—අප වි—පවි
	බහු :	”	මසං	අපවි—පවි—අප වි—පවි

අදහස් වූ විටදී ඉතිරිව ඇති “ අපවි—පවි ” දුටුවේ

අක්ෂරානුකූල :

කතනී පරික්ෂණය :

ප :	ක	ක	ච	
ප :	එක :	කෙ	බදනං	අපවි—පවි—අපවි—පවි
	බහු :	තෙ	”	අපවි—පවි—පවි—පවි— අපවි—පවි
ම :	එක :	කිං	”	අපවි—පවි—අපවි—පවි
	බහු :	කුමන	”	අපවි—පවි—පවි— පවි
උ :	එක :	අහං	”	අපවි—පවි—
	බහු :	මසං	”	අපවි—පවි—අපවි— පවි

කතනී අක්ෂරානුකූලය :

ප :	එක :	කෙ	බදනං	අපවි—පවි—අපවි—පවි
	බහු :	තෙ	”	අපවි—පවි
ම :	එක :	කිං	”	අපවි—පවි—පවි—පවි
	බහු :	කුමන	”	අපවි—පවි—පවි— පවි
උ :	එක :	අහං	”	අපවි—පවි—අපවි—පවි
	බහු :	මසං	”	අපවි—පවි—පවි— පවි

කම්මනී අක්ෂරානුකූලය :

ප :	එක :	තෙක :	බදනං	අපවි—පවි—අපවි— පවි
	බහු :	”	බදනං	අපවි—පවි
ම :	එක :	”	කිං	අපවි—පවි—පවි—පවි
	බහු :	”	කුමන	අපවි—පවි—පවි— පවි
උ :	එක :	”	අහං	අපවි—පවි—අපවි—පවි
	බහු :	”	මසං	අපවි—පවි—පවි— පවි

කවචාහි පරසසපරද

ප	{	එක	තෙත	ඔදතො	අපවිච්චි—පවිච්චි—අපවිච්චි—පවිච්චි
		බහු	,	ඔදතා	අපවිච්චි.සු — පවිච්චි.සු — අපවිච්චි.සු — පවිච්චි.සු
ම	{	එක	"	කිං	අපවිච්චි — පවිච්චි — අපවිච්චි — පවිච්චි
		බහු	,	කුමෙහ	අපවිච්චි.සු—පවිච්චි.සු
උ	{	එක	"	අහං	අපවිච්චි.මහා—පවිච්චි.මහා
		බහු	"	මහං	අපවිච්චි.මහා—පවිච්චි.මහා

ශ්‍රීකාව්‍යා ව්‍යාදෙසං ඉච්චිච්චිච්චිමෙ සති “අපවිච්චි.සු” ඉච්චිච්චිච්චි

පරිසසහනිමහි

කහනාහි පරසසපරද

ප	{	එක	සො	ක	කී
		බහු	තෙ	ඔදනං	පවිසසනි
ම	{	එක	කිං	,	පවිසසනි
		බහු	කුමෙහ	"	පවිසසනි
උ	{	එක	අහං	"	පවිසසනි
		බහු	මහං	"	පවිසසනි

කහනාහි අහනාහිපරද

ප	{	එක	සො	ඔදනං	පවිසසනෙ
		බහු	තෙ	"	පවිසසනෙන
ම	{	එක	කිං	"	පවිසසනෙ
		බහු	කුමෙහ	"	පවිසසනෙහ
උ	{	එක	අහං	"	පවිසසනං
		බහු	මහං	"	පවිසසනංහෙ

කවචාහි අහනාහිපරද

ප	ස	ක	ක	එකවචනං	ක	ක	බහුවචනං
				පුංඤා			
ප	තෙත	ඔදතො	පවිච්චිසනෙ	තෙත	ඔදතා	පවිච්චිසනෙහ	
ම	,	කිං	පවිච්චිසනෙ	"	කුමෙහ	පවිච්චිසනෙහ	
උ	"	අහං	පවිච්චිසනං	"	මහං	පවිච්චිසනංහෙ	

කවචාහි පරසසපරද

ප	තෙත	ඔදතො	පවිච්චිසනෙ	තෙත	ඔදතා	පවිච්චිසනෙහ
ම	"	කිං	පවිච්චිසනෙ	"	කුමෙහ	පවිච්චිසනෙහ
උ	"	අහං	පවිච්චිසනං	,	මහං	පවිච්චිසනංහෙ

උපෙඤා ව්‍යාකරදසං සප්තවිසසනං ජ්‍යෙෂ්ඨතමං කථනං “පවිච්චිසනෙ, පවිච්චිසනෙහ” ඉච්චිච්චිච්චි

කාලානිසන්ධිසං

කහනපී සරසසපද

		ඵකව්වක.			බ්‍රහ්මව්වක
ප	ක	සුසා	ක	සු	සුසා
ප:	සො	ඔදනා	අපවිසා	තො	ඔදනා
ම:	කිං	"	අපවිසො	තුට්ඨො	"
ඊ:	අනං	"	අපවිසං	මිසං	"

කහනපී අහනරතාපද

ප:	සො	ඔදනා	අපවිසංඵ	තො	ඔදනා
ම:	කිං	"	අපවිසංසෙ	තුට්ඨො	"
ඊ:	අනං	"	අපවිසං	මිසං	"

කව්චනී අහනරතාපද

		ඵකව්වක			බ්‍රහ්මව්වක
ප	ක	සුසා	ක	සු	සුසා
ප:	තොනං	ඔදනො	අපවිසංඵ	තොනං	ඔදනා
ම:	"	කිං	අපවිසංසෙ	"	තුට්ඨො
ඊ:	"	අනං	අපවිසං	"	මිසං

කව්චනී සරසසපද

ප:	තොනං	ඔදනො	අපවිසං	තොනං	ඔදනා
ම:	"	කිං	අපවිසංසෙ	"	තුට්ඨො
ඊ:	"	අනං	අපවිසං	"	මිසං

අකාර්‍යචාරාමෙ පවිසා, පවිසංසු, පවිසංඵ, පවිසංසු" සෙසං පරිපුණ්ණං කාතබ්බං.

ඵපෙති සප්තව්වසසාරදෙසං ඊකාර්‍යං ඵෙ කතෙ "පවිසංඵ, පවිසංසු" ඉච්චාදී

විහාරානා භෙදිංසු,

"ඛානුතී රණිකණිකණිකං කානිතානී භෙදිංසු"

තෙසු රණිකණිකං කතං

කහනපී සරසසපද

		ඵකව්වක.			බ්‍රහ්මව්වක.
ප	ක	සුසා	ප	ක	සුසා
පො	සුදෙත	ඔදනා	පාච්චි	තො	සුදෙත
කිං	"	"	පාච්චි	තුට්ඨො	"
අනං	"	"	පාච්චි	මිසං	"

* සොඤ්ඤා

† චෙත්සනා

හෙබ්බෙසා කතානි “සාචි දුසා ගාමි ගච්චෙති—ගච්චෙති—
ගච්චාපෙති—ගච්චාපසති” ඉට්ඨොදි.

කච්චනි “සාචිතා දුසො ගමි ගච්චෙතෙ—ගච්චිසෙතෙ—ගච්චා,
පිසෙතෙ—ගච්චාපසිසෙතෙ” ඉට්ඨොදි.

සමමිසං.

කතානි පරසසංඛෙද :

එකවචන.

බහුවචන.

පු	ක	ක	ක්‍රියා.	ක	ක	ක්‍රියා
ප:	සො	ගාමි	ගච්චතු	තෙ	ගාමි	ගච්චන්තා
ම:	කිං	”	ගච්ච—ගච්චාති	තුච්චෙත	”	ගච්චති
උ:	අහං	”	ගච්චාමි	මිසං	”	ගච්චාමි.

කතානි අන්තරානාසංඛෙද :

එකවචන.

බහුවචන.

පු	ක	ක	ක්‍රියා	ක	ක	ක්‍රියා
ප:	සො	ගාමි	ගච්චතං	තෙ	ගාමි	ගච්චන්තං
ම:	කිං	”	ගච්චස්සු	තුච්චෙත	”	ගච්චන්තං
උ:	අහං	”	ගච්චෙ	මිසං	”	ගච්චාමිසෙ

කච්චනි “ගච්චිසත, ගච්චිසන්තං;” සෙසං පරිපුරුණං කාතබ්බං.

කතානි ච්ඡාදෙසානාමෙ “ගච්චතු, ගච්චන්තා, ගමි—ගමාති,
ගච්චති, ගච්චෙති, ගච්චෙමි, ගච්චෙතා, ගච්චෙතං.” ඉට්ඨොදි

කච්චනි “ගච්චිසතං—ගච්චිසන්තං, ගච්චිසන්තං” ඉට්ඨොදි.

කතානි සමමිසංඛෙදෙ “සමමිතු, සමමින්තා, සමමි—සමමිති,
සමමිති, සමමිමි, සමමිමි, සමමිතං” ඉට්ඨොදි.

කච්චනි “සමමිසතං, සමමිසන්තං;” සෙසං සුච්චෙදාදාසං.
හෙබ්බෙසා සඵතනති විචෙදාදාසං.

සහනමිසං :

කතානි පරසසංඛෙද :

එකවචන.

බහුවචන.

පු	ක	ක	ක්‍රියා	ක	ක	ක්‍රියා
ප:	සො	ගාමි	ගච්චෙ—ගච්චෙසං	තෙ	ගාමි	ගච්චෙසං— ගච්චි.
ම:	කිං	”	ගච්චෙ—ගච්චෙසං	තුච්චෙත	”	ගච්චෙසං
උ:	අහං	”	ගච්චෙසං	මිසං	”	ගච්චෙසංමි.

කතානි අන්තරානාසංඛෙද :

එකවචන.

බහුවචන.

පු	ක	ක:	ක්‍රියා.	ක	ක	ක්‍රියා
ප:	සො	ගාමි	ගච්චති	තෙ	ගාමි	ගච්චන්තං
ම:	කිං	”	ගච්චන්තං	තුච්චෙත	”	ගච්චන්තං
උ:	අහං	”	ගච්චෙ— ගච්චෙසං	මිසං	”	ගච්චෙසං මිසං.

කම්මනි සුච්චෙක්ඛෙය්‍යං.

කතනනි ච්ඡාදෙසාභාවෙ “සො ගාමං ගමෙ—ගමෙය්‍ය, හෙ ගාමං ගමු—ගමෙය්‍යං” ඉට්ඨාදී.

කම්මනි “හෙන නයා මයා වා ගාමො ගම්භෙඨ—ගමෙම්ඨ, ගාමා ගම්භෙරං—ගමෙමරං” ඉට්ඨාදී

කතනනි සම්මාදෙසෙ “සමමෙය්‍ය, සමෙමෙය්‍යං” ඉට්ඨාදී.

කම්මනි “දුසෙන ගාමො සම්භෙඨ, ගාමා සම්භෙරං, හෙන ගාමො සම්භෙ—සම්භෙය්‍යං,” සෙසං සුච්චෙක්ඛෙය්‍යං.

භෙක්ඛෙය්‍යං සථායොගං චෙක්ඛෙය්‍යං.

සරණකර්මයං

කතනනි සරණසපරෙද

ඵකවචන

බ්‍රහ්මවචන.

පු	ක	ක	ක්‍රියා	ක	ක	ක්‍රියා
ප	සො	ගාමං	ජගාම—ජගමි	හෙ	ගාමං	ජගමු
ම	කිං	”	ජගමෙ	තුමෙහ	”	ජගමිස්ථ
උ	අහං	”	ජගමි	මයං	”	ජගමිමහ

කතනනි අනනරනාසපරෙද.

ඵවචන.

බ්‍රහ්මවචන.

පු	ක	ක	ක්‍රියා	ක	ක	ක්‍රියා
ප	සො	ගාමං	ජගමිස්ථ	හෙ	ගාමං	ජගමිචෙර
ම	කිං	”	ජගමිස්ථො	තුමෙහ	”	ජගමිචෙහො
උ	අහං	”	ජගමි	මයං	”	ජගමිමෙහ

කම්මනි “දුසෙන ගාමො ජගමිස්ථ, ගාමා ජගමිචෙර, කිං ජගමිස්ථො, තුමෙහ ජගමිචෙහො, අහං ජගමිසි, මයං ජගමිමෙහ, දුසෙන ගාමො ජගාමිස—ජගමිස, ගාමා ජගමිස—ජගමිස, කිං ජගමිසෙ—ජගමිසෙ, තුමෙහ ජගමිස්ථ, අහං ජගමිස—ජගමිස, මයං ජගමිමෙහ” යථාච්චසස් ලොපෙ කතන “ජගමිස්ථ, ජගමිචෙර” නෂදී සිඛි.

කස්ථි ච්ඡාදෙසවසෙන “ගච්ඡ, ගච්ඡු” නෂදීති රූපාති

ඵස්ථ පන අක්ඛෙය්‍යනිසි සකති “සො මග්ගං ග, හෙ මග්ගං ගු, කිං මග්ගං ග, තුමෙහ මග්ගං ගුස්ථ, අහං මග්ගං ග, මයං මග්ගං ගුමහ” ඉති සඤ්ඤානිතනනාති රූපාති

භෙක්ඛෙය්‍යං “සො පුරිසො දුසං දුසෙන වා ගාමං ජගාම—ජගාමස” ඉට්ඨාදී.

ධිකතනනිසං

කතනනි සරණසපරෙද

ඵකවචන.

බ්‍රහ්මවචන.

පු	ක	ක	ක්‍රියා	ක	ක	ක්‍රියා
ප	සො	ගාමං	අගච්ඡා	හෙ	ගාමං	අගච්ඡු
ම	කිං	”	අගච්ඡො	තුමෙහ	”	අගච්ඡිස්ථ
උ	අහං	”	අගච්ඡං—අගච්ඡ	මයං	”	අගච්ඡමහො

කතනනි අනනරනාසපරෙද සුච්චෙක්ඛෙය්‍යං.

ප	කහනා	කමම.	ත්‍රීසා		
ම	{	එක	තෙත	කිං	අගච්ඡිසි—ගච්ඡිපු—අගච්ඡියො—ගච්ඡියො
		බහු	„	තුමෙහ	අගච්ඡිසිත්—ගච්ඡිසිත්
ඊ	{	එක	„	අහං	අගච්ඡිසි—ගච්ඡිසි.
		බහු	„	මයං	අගච්ඡිසිමහා—ගච්ඡිසිමහා—අගච්ඡිසිමහ—ගච්ඡිසිමහ.

කහනාච්ච වජ්‍යාදෙසාභාවෙ “අගමි—ගමි, අගමිංසු—ගමිංසු—අගමිංසු—ගමිංසු—අගමුං—ගමුං” ඉව්වාදි

කමමනි “අගමිසිත්—ගමිසිත්—අගමියා—ගමියා, ගාමා අගමිසු—ගමිසු” ඉව්වාදි

කහනාච්ච ඤජාදෙසෙ “සො ගාමං අගඤජි—ගඤජි, තෙ අගඤජිංසු—ගඤජිංසු—අගඤජිං—ගඤජිං” ඉව්වාදෙසො ච විඤ්ඤාදසක කමමනි සපාවච්චකකරණමෙව විඤ්ඤසො.

කහනාච්ච ධාතනකසස ලොපෙ “අරකිගා, තෙ අරකිගා, කිං අරකිගා, තුමෙහ අරකිගුත්, අහං අරකිගං, මයං අරකිගුමෙහ.

කහනාච්ච අහනතොපදෙ කත්චි “අගා, අගු” ඉව්වාදි.

කහනාච්ච සමමාදෙසෙ “අඝමමි, අඝමමිංසු” ඉව්වාදි.

කමමනි “අඝමමිසි, අඝමමිසිංසු” ඉව්වාදි.

ගෙඤ්ඤො “අගච්ඡාපසි—ගච්ඡාපසි” ඉව්වාදි

ගමිසසහතිමනි :

කහනාච්ච පරසසපදෙ .

	එකවචක.			බහුවචක	
සො	ගාමං	ගච්ඡියනති	තෙ	ගාමං	ගච්ඡියනති
කිං	„	ගච්ඡියසසි	තුමෙහ	„	ගච්ඡියත්ථ
අහං	„	ගච්ඡියාමි	මයං	„	ගච්ඡියාමි

කහනාච්ච අහනතොපදෙ වෙච්ච කමමනි ච සුගමං

කහනාච්ච වජ්‍යාදෙසාභාවෙපි “සො ගාමං ගමිසසති, තෙ ගමිසසති” ඉව්වාදි.

කමමනි “ගමිසසසති, ගමිසසසනති” ච්වාදි.

සමමාදෙසෙ “සමමිසසති, සමමිසසනති” ච්වාදි

ගෙඤ්ඤො සඵාතනති විඤ්ඤාදසං.

කාලාතිපනතිසං

කහනාච්ච පරසසපදෙ

	එකවචක.			බහුවචක	
සො	ගාමං	අගච්ඡිසස—අගච්ඡියා	තෙ	ගාමං	අගච්ඡිසසංසු
කිං	„	අගච්ඡියෙස	තුමෙහ	„	අගච්ඡිසත්ථ
අහං	„	අගච්ඡියසං	මයං	„	අගච්ඡිසමහා.

අකාරනවිභාෂාව "ගවිසිසා—ගවිසිසා" දුටුවාදී
 කතනි අගනනනාපථෙ ජවම කවිවිති ම සඵයොතා ජෙය්‍යං
 කතනි විජාඨදසාභාවෙ "සසා ගාමං අගවිසස සාත, අලගිසස,
 ගවිසසා"වා , "සසසා සුච්ඡෙය්‍යද්දං
 කවිවිති "භෙත විදෙසො ගවිසිසඵ භාවි අලගිසිසා" දුටුවාදී
 සවිච්ඡෙදසෙ සබ්බසමොපා පරොපාසුසාභෙත ජෙය්‍යං
 භෙසබ්බෙ සඵතනති දඪබ්බං.

කාලාත්පනතිසං කතනාපි “සො මහතං අරුක්ඛිසසා කච්ච
 කුපකරණදිති අලුභිසසා, අරුක්ඛිසසංසු , අරුක්ඛිසසථ, අරුක්ඛි
 සසංසු” ඉවාදි කමමති “අරුක්ඛිසසථ, අරුක්ඛිසසංසු” ඉවාදි
 සුච්ඡෙදාදාසං

හෙකමසං “රෙකමති—රෙකමසති” තනදි යථාසොගං ඡෙදාසං

දිවාදිගණිතො අකමමතො දිවු කිලාසං

සොසං මොහාගදිසු සකමමතො

වහනමාහාසං

කතනාපි පරසසපඳ

එකවචකං				බහුවචකං	
සො අභෙකචන	දිබ්බති	තෙ	අභෙකචන	දිබ්බතති	
චං	දිබ්බසි	තමෙහි	”	දිබ්බථ	
අහං	දිබ්බාමි	මසං	”	දිබ්බාමි	

කතනාපි අනානොපඳ “දිබ්බතෙ, දිබ්බතෙත” තනදි
 කමමති වුතතසදිසං

පවමිසං “සො අභෙකචන දිබ්බතු තෙ දිබ්බතාතු” ඉවාදි
 සහනමිසං ‘සො දිබ්බෙ—දිබ්බෙසා, තෙ දිබ්බෙසාසු , සො
 දිබ්බෙථ, තෙ දිබ්බෙරං, චං දිබ්බෙථා” ඉවාදි සුහමං

පරෙකතියං “සො දිදිබ්බි—දිදෙව, තෙ දිදිබ්බු—දිදෙවු, චං
 දිදිබ්බෙ—දිදෙවෙ, තුමෙහ දිදිබ්බිසථ—දිදෙවිසථ, අහං දිදිබ්බා—
 දිදෙව, මසං දිදිබ්බිමහ—දිදෙවිමහ, සො දිදිබ්බිසථ—දිදෙවිසථ”
 ඉවාදි

ගිසහනානිසං “සො අදිබ්බා, තෙ අදිබ්බු චං අදිබ්බො, තුමෙහ
 අදිබ්බිසථ, අහං අදිබ්බා, මසං අදිබ්බමහ, සො අදිබ්බිසථ ,” සෙසං
 පරිපුණ්ණං කාතබ්බං

අසජනනිසං “අදිබ්බි, අදිබ්බිසු, අදිබ්බො, අදිබ්බිසථ, අදිබ්බි,
 අදිබ්බිමහ, සො අදිබ්බි—අදිබ්බිසථ ,” සෙසං සුච්ඡෙදාදාසං

භවිසසනානිමති “දිබ්බිසසති දිබ්බිසසතති ,” සෙසං පරිපුණ්ණං
 කාතබ්බං

කාලාත්පනතිසං “අදිබ්බිසස—දිබ්බිසස, අදිබ්බිසසංසු” ඉවාදි
 හෙකමසං “දෙවෙති, දෙවෙති චවාදි, අභිච්චතනතිසු ඡෙදාසං

කොදිගණිතො සකමමතො සු සවරෙණි

වහනමාහාසං

කතනාපි පරසසපඳ

එකවචකං			බහුවචකං
සො බවං	සුණති—සුණති	තෙ	බවං
			සුණතති— සුණතති

සුභිසංසු , සො අසුභිසංසු—සුභිසංසු ,” සෙසං සුභිසංසුයො
 කවමහි “ධමමො අසුභිසංසු—සුභිසංසු—අසුභිසංසු—සුභිසංසු,
 ධමමො අසුභිසංසු—අසුභිසංසු” ඉව්වාදි
 හෙතෙවෙ “සාවෙහි—සාවෙහි” ව්වාදි අභිවිභවතිසු යථා
 යොගං ඤෙයො .

කිසාදිගණිතො සකමමතො කි දබ්බිවිතිමසෙ

වහනමාහාසං

කහනපි පරසසසරෙද

ඵකවවසං

බහුවවසං

සො	හණධං	කිණ්හි	හෙ	හණධං	කිණ්හි
හිං	”	කිණ්හි—		”	කිණ්හි—කි
		කිණ්හි	තුච්චෙහ	”	ණ්හි
අහං	”	කිණ්හි	මසං	”	කිණ්හි

කවමහි “හෙත හණධං විකහිසහි, හණධානි විකහිසහනි” ව්වාදි
 පවමසං කහනපි “විකහිණ්හු, විකහිණ්හුහු ,” සෙසං
 ඤෙයො

කවමහි “විකහිසහු, විකහිසහනු ,” සෙසං පරිපුණ්ණං කාතබ්බං,
 සහනවිසං කහනපි “විකහිණ්—විකහිණ්හය, විකහිණ්හයු,
 විකහිණ්හසසි ඉව්වාදි

කවමහි ‘විකහිසෙස, විකහිසෙසු” ඉව්වාදි
 පරෙකව්‍යාසං කහනපි “විකිණ්, විකිණ්හු, විකිණ්හු” ඉව්වාදි
 කවමහි “විකිස, විකිසු, විකිසෙ, විකිසිහු ,” සෙසං සුගමං
 හිසහනවිසං කහනපි “අකිණ්, අකිණ්හු අකිණ්හු, අකිණ්හු”
 ඉව්වාදි සුභිසංසුයො

කවමහි “විකහිසහු, විකහිසහු” සෙසං යථාතනනි විඤ්ඤ
 යො

අප්පනවිසං කහනපි “විකහිණ්—අකිණ්—කිණ්, අකිණ්—
 කිණ්හු, අකිණ්—කිණ්, අකිණ්හු ඉව්වාදි

කවමහි “විකහිසිහු—අකිසිහු—විකහිසි, විකහිසිංසු” ඉව්වාදි
 සුගමං

හවිසහනවිමහි කහනපි ‘කිණ්හි—විකහිසහනි, කිණ්හි
 හනි—විකහිසහනි’ ව්වාදි

කවමහි “විකහිසිහු—කිසිසහනි, විකහිසිසහනි, විකහිසිසහසි’
 ඉව්වාදි සුගමං

කාලානිපහනිසං කහනපි “අකිණ්හු—කිණ්හු—විකහිණ්
 හු, අකිණ්හු—කිණ්හු ,” සෙසං පරිපුණ්ණං කාතබ්බං

කවමහි “අකිසිසහ—විකහිසිසහ, අකිසිසහංසු” හාදි
 අපහනොපද්දියෙසං යථාතනනි විඤ්ඤයො සබ්බථ .

හෙතෙවෙ “විකහිසහි, විකහිසහපෙහි” හාදි අභිවිභවතිසු
 ඤෙයො

කිසාදිපටිසාපභනා ගතාදිගණිතා සකමිමතා
ගහ උපාදාය.

විහනමානාසා :

කතනපි පරසසපරද :

ඵකවිවතා.

බිභුච්චත.

සො	සීලං	ගණකානි— ගණකානි— සෙසානි	හෙ	සීලං	ගණකානි— සෙසානි
ඛං	”	ගණකාසී—ගණකා සී—සෙසාසී	තුමෙහ	”	ගණකථ — සෙසාථ
අහං	”	ගණකාමි—සෙ සාමි	මධං	”	ගණකාම — සෙසාම.

කතනපි අනතරභාසරද පුටිඤ්ඤායො.

කමමනි “ගසානි—ගණනිසනි; ගසනනනි, ගසනසී, ගසනථ”
ඉට්වාදි.

සමිච්චං කතනපි “ගණකාතු—සෙසාතු” ච්චාදි පුටිඤ්ඤායො.

කමමනි “ගසනතු, ගසනනතු ;” සෙසං පරිපුණ්ණං කාතබ්බං.

සකතාමිසං කතනපි “ගණකා—ගණකසා ;” සෙසං පුගමා.

කමමනි “ගසෙකසා, ගසෙකසා, ගසෙකසාසී” ච්චාදි.

පරෙකවාසං කතනපි “පගණක—පගහ—අභිපගහ, පගහු, අභි
පගහු” ඉට්වාදි.

කමමනි “පගසනිසථ, පගසනිසෙර, පගසනිසො.” ඉට්වාදි.

ගිසකතානිසං කතනපි “අගණකා—අගහතා, අගණකු—අගහහු”
ඉට්වාදි.

කමමනි “අගසානථ, අගසානහු, අගසානසෙ” ඉට්වාදි.

අසපකුනිසං කතනපි “අගණනි—ගණනි—අගහහෙසී—අගහනි,
අගණනිපු—ගණනිපු—අගහනිපු—අගහහෙසු—අගහහු, ඛං අග
ණනි—ගණනි ;” සෙසං පුටිඤ්ඤායො.

කමමනි “අගසනිසථ—අගහනිසථ—අගහතා, අගහහු, අගහහිසෙ”
ඉට්වාදි.

භවිසසනනිච්චි කතනපි “ගණනිසසනි—ගණකසසනි—ගහ
සසනි—ගහිසසනි, ගණනිසසනනි—ගණකසසනනි—ගහිසසනනි—
ගහෙසසනනි” ච්චාදි.

කමමනි “ගපිපිසසහෙ, ගපිපිසසහො ;” සෙසං පරිපුණ්ණං
කාතබ්බං.

කාලාභිපතනිසං කතනපි “අගණනිසස—අගහනිසස” ඉට්වාදි
පරිපුණ්ණං කාතබ්බං.

කමමනි “අගපිපිසසථ—අගහනිපිසසථ” ඉට්වාදි.

හෙකමසථ “ගාහෙති—ගාහසති— ගාහාපෙති — ගාහපසති—
ගණකාපෙති—ගණකාසසති” ච්චාදි. අභිභවනසීපු ඤායො.

තනාදිගණිතය සකමමිතය නනු විස්තාරය.

වග්‍යාමානායං :

කතනපි පරසසපදෙ :

	එකවචනං.		බහුවචනං.	
සො	කිතනිං	තනොති	තෙ	කිතනිං
කිං	”	තනොසි	තුමෙත	”
අභං	”	තනොමි	මයං	”

කතනපි අරහතරහාපදෙ “ තනුතෙ, තච්චෙත, තනුසෙ, තනු වෙත, තච්චෙ, තනුමෙත.”

කමමිති “ තනිසනි—තාසනි—තඤ්ඤනි, තනිසනි—තාසනි—තඤ්ඤනි ” ව්‍යාදි පරිපුණ්ණං කාරකමි.

පමමිසං කතනපි “ තනොතු, තනොභතු ;” කමමිති “ තාසතු, තඤ්ඤතු, තාසභතු—තඤ්ඤභතු ;” සෙසං සුගමං.

සතනමිසං කතනපි “ තනෙ—තනෙස, තනෙසුං ;” කමමිති “ තඤ්ඤ—තඤ්ඤස, තඤ්ඤසුං ;” සෙසං සුච්ඤ්ඤසං.

පරණිකමායං කතනපි “ විභ්ව—තතාත, විතනු—තතනු, විතනෙ ;” කමමිති “ විතඤ්ඤ—තතඤ්ඤ, විතඤ්ඤ—තතඤ්ඤ, විතඤ්ඤ—තතඤ්ඤ ” ඉට්ඨාදි.

භිසතනනිසං කතනපි “ අතනා—පතනා, අතනු—පතනු ;” කමමිති “ අතඤ්ඤ—පතඤ්ඤ, අතඤ්ඤ—පතඤ්ඤ ” තනදි සුච්ඤ්ඤසං.

අප්පතනිසං කතනපි “ අතනි, අතනිංසු, අතනි, අතනිත් ;” කමමිති “ අතාසිත් — පතාසිත් — තනිසිත් — අතඤ්ඤි — පතඤ්ඤි—පතාසි ” තනදි සුගමං.

භවිසසතනිමිති කතනපි “ තනිසනි, තනිසනනි, තනිසසි ;” කමමිති “ තාසිසනි — තඤ්ඤිසනි, තාසිසනනි — තඤ්ඤිසනි නනි ” ට්ඨාදි.

කාලානිපතනිසං කතනපි “ අතනිසං—විතනිසං, අතනිසංසු—විතනිසංසු ;” කමමිති “ අතාසිසඵ—තාසිසඵ—අතඤ්ඤිසඵ—විතඤ්ඤිසඵ, අතාසිසසිංසු — තාසිසසිංසු — අතඤ්ඤිසසිංසු — විතඤ්ඤිසසිංසු ;” සෙසං පරිපුණ්ණං කාරකමි.

ගෙච්චෙත්ථ “ තානෙති—විතානෙති—තානසති—විතානසති ” ඉට්ඨාදි.

අභිවිභවතිසු සථායොගං ඤෙඤසං.

වුග්ගණිතය සකමමිතය වුර රචිතය.

වග්‍යාමානායං :

කතනපි පරසසපදෙ :

	එකවචනං.		බහුවචනං.
සො	භණ්ඩං	වොරෙති—වොර	
		සති	තෙ
			භණ්ඩං වොරෙති—වො
			රසනති

එකවචන.

බහුවචන.

කිං භණ්ඩං වොරෙසී—වොර
සසී

කුලෙහ භණ්ඩං වොරෙථ—වොර

අහං ,, වොරෙමි—වොර
යාමි

ඌච්චං ,, වොරෙම—වොර
යාමි

කතනපි අනතරතාසෙද සුච්ඤ්ඤයාං

කමමනි “වොරිසතො—වොරිසති, වොරිසතො—වොරිසතති”
ච්චාදී

සවමිසං කතනපි “වොරෙකු—වොරෙකු, වොරෙතතු—වොර
සතතු, වොරෙති—වොරෙස—වොරෙසාති,” කමමනි “වොරිසකු,
වොරිසතතු,” සෙසං සුභවං.

සහාමිසං කතනපි “වොරෙසා—වොරෙසෙ—වොරෙසෙසා, වො
රෙසාං—වොරෙසෙසාං,” කමමනි “වොරිසෙ—වොරිසෙසා, වොරි
සෙසාං” ඉච්චාදී සබ්බං පරිපුණ්ණං කාතබ්බං.

සෙඤ්ඤාමිසං කතනපි “වුචොර—වුචොරිසී, වුචොරසු, වුචො
රෙ—වුචොරෙස, වුචොරිසී—වුචොරිසීසී, වුචොර—වුචොරෙස,
වුචොරිසී—වුචොරිසීසී, වුචොරිසී—වුචොරිසීසී” ඉච්චාදී

කමමනි “වුචොරිසීසී, වුචොරිසීසීර,” සෙසං සුච්ඤ්ඤයාං
භිසහානිසං කතනපි “අචොරසා, අචොරසු—අචොරසු” තදී.
කමමනි “අචොරිසීසී, අචොරිසීසී, අචොරිසීසී,” සෙසං
සුභවං.

අස්ථානිසං කතනපි “අචොරෙසී—චොරෙසී—අචොරෙසී—චො
රෙසී, අචොරෙසු—චොරෙසු—අචොරෙසී—චොරෙසී—අචොර
සු—චොරසු, කිං අචොරෙසී—අචොරෙසී, කුලෙහ අචොරෙසී—
චොරෙසී, අහං අචොරෙසී—අචොරෙසී.” ඉච්චාදී සුභවං.

කමමනි “අචොරිසීසී—අචොරෙසීසී—අචොරිසී, අචොරිසී—
අචොරිසීසී” ඉච්චාදී.

භවිසුභවනිවනි කතනපි “වොරෙසසති—වොරෙසසති” ච්චාදී
සුච්ඤ්ඤයාං කමමනි “වොරිසසතො, වොරිසසතො” ඉච්චාදී

කාලානිපතනිසං කතනපි “අචොරිසස—අචොරිසස—අචොරෙසී
සස—චොරෙසස” ඉච්චාදී.

කමමනි “අචොරිසසථ—අචොරිසසස, අචොරිසසසි සු—අචො
රිසසසසු;” සෙසං සුච්ඤ්ඤයාං.

භෙඤ්ඤාසී “වොරණපති—වොරණපති” ච්චාදී උචං.

එවමිදං සබ්බබාහුගණනං චිච්චානාචරිතං, කුසෙසාසෙසන භෙ
සං භෙසං විකරණපච්චාසාදං, විසෙසන භෙසු භෙසු විසෙසනු
ආබ්භවපදවාරා කාතබ්බං සථාගතති

සුභනපාඨො

සුභනපාඨො

- අං ඉති නිගන්තිතං 8
- අං නාමුංසකො, 125
- අං බෞද්ධන නිගන්තිතං, 30
- අං සමිතො පසංකප්පකො, 223
- අං විභවනී හමකාරනතබ්බසීහා වා, 343
- අකනරසසාලනො සමාලපනසස වෙවො, 116
- අකමචනකස ව, 160
- අකාරපිතාදුනනානමා, 246
- අකාරගමො නිසත්තනජ්ජනනී කාලාතිපතනීසු, 521
- අකාරෙ දීඝං හිමිමෙසු, 480
- අකොනාසෙ නව්හානී, 647.
- අකබ්බපාදසො එකවග්ගාලී සං, 2
- අකබ්බරෙති කාරං, 606
- අග්ගිසසිනී, 95
- අකො රසසමෙකවචකසොසවපි ව, 84
- අජ්ජනනී ඊලංඛනීඉංචනාආලං සෙවනංඅමො, 430
- අජ්ජකා අධි, 45
- අඤ්ඤාපදකේසු බහුබ්බිති, 330
- අඤ්ඤාසො ලොපො ව, 345
- අඤ්ඤා කිත්, 548
- අඤ්ඤා දීඝා, 5
- අඤ්ඤාසු ව, 487
- අඤ්ඤාසාරනං, 200
- අභාදිතො ව, 384
- අභිසස වානසස, 47
- අභිතෙ තනපනතුතාපි, 554
- අතො ජි වා, 340
- අතො නිව්චං, 218
- අතො තෙන, 103
- අතනනී ගරුසු ව කවි, (පි 265)
- අතනනොපදුනී පරසසපදනං, 520
- අතනනොපදුනී භාවෙ ව කවිම භී, 455
- අතනනසස තප්පුරිසෙ, 330.
- අතනනොනො කිසිවිතනං, 211
- අභො අනබ්බපදකො, 1

සුභනපාඨො

- අභි පුබ්බානී විභවනීතං ඡ පර සසපදුනී, 408
- අ වුනාමහි ව, 235
- අනකා සුභ්බුතං, 624
- අනපුංසකසසායං සිමහි, 172
- අනාගතෙ භවිසසනනී, 423
- අනාදරෙ ව, 307.
- අනිමිනාමහි ව, 171
- අනුපද්දිභාතං වුත්තසොගතො, 51.
- අනුමනිපරිකප්පකේසු සත්තමී, 418
- අනුතරදීනී සුනෙන, (පිඪ 262)
- අනුතසසිවච්ඡන්ධකාරෙ වා, 467
- අනනිකසස නෙදො 266
- අනෙත නිගන්තිතව, 379
- අපච්චකෙහි පරෙහධානිතෙ 419
- අපාදුතෙ පචමී, 297
- අපසස කණ්, 268
- අරෙහො අභි, 44
- අභිතොපරිතොමහි, (පිඪ 262)
- අමාදසො පරපදෙහි, 329
- අමා පතො සමිංසමාතං වා, 68
- අමාලපනෙකවචනෙ, 153
- අමුසස මො සං, 173
- අමුසසාදා, 130 [82
- අමෙමා නිගන්තිතං කාලපෙහි, අමහනුමහනන රජමුහුත්තසබ් සප්පිපිතාදීහි සමා නාව, 272
- අමහසස මමං සවිභවනීසස සෙ, 120
- අමෙහ උත්තමො, 414
- අසුච්ඡන්ධං වාසො වුභි, 407
- අරහසකකාදීසු ව, 564
- අරහසකකාදීහි තුං, 639
- අලකලසලෙහි ලො, 634
- අච්ඡන්ධං ව ගෙ, 126
- අච්ඡන්ධං සෙ ලොපච, 263
- අච්චහි ව, 75
- අච්චසකාධරිච්ඡෙසු ඡන් ව, 638
- අසංසොගනසස වුභි කාරිතෙ, 485

සුඛසංඛේතා

කනතුකමොතං කිති, (පි: 260.)
 කනතුකරණපඨපදෙසෙසු ව, 550.
 කනතුච්චිතතමං කමමං, (පිඪ: 262)
 කදං කුසස, 337. [මි, 312.
 කමමකරණනීමිතතයෙඨසුසග්ගා
 කමමයෙඨ දුභියා, 299.
 කමමයෙඨ පඨමා, (පි: 264.)
 කමමධාරයසංකුඤ්ඤ ව, 334.
 කමමනී ණො, 656.
 කමමනී දුභියාසං කෙතා, 628.
 කමමපච්චවතීයසුභෙතො, 301.
 කරණයෙඨ භික්ඛාචාරො, (පිඪ: 264).
 කරණෙ තභියා, 288.
 කරමහා ඊලෙච්චා, 544.
 කරසසකාභෙ ව, 514
 කරසස කාසග්ගාමඤ්ඤනනීමිති,
 493.
 කරසස ව නතනං කුසමිං, 621.
 කරසස සපච්චවසස කාතො,
 483.
 කණෙතිසස පභිසතතො, (පිඪ: 260).
 කචග්ගසස වචනො, 464.
 කාපපයෙඨසු ව, 338.
 කාරණෙභි ව, 298.
 කාරිතං ඵස ණුච්චෙතො, 628.
 කාරිතානං ණො ලොපං, 625.
 කාලධාතමච්චවතනසංකොභෙ,
 300.
 කාලහාලෙසු ව, 315.
 කාලාතිපතති ස්භාසංසුසෙස
 සඨසං සමභාසඨසංසු
 සසෙස සචෙත සං සාමා
 භෙ, 432.
 කාලෙ, 258.
 කාලෙ වතනමානානිතො ණොද
 භො, 652.
 කියධිකෙඤ්ඤකසකුභි දුදුචතං,
 259.
 කිමලමයෙඨ ජපී වතුඤ්ඤි ව, (පි
 281).
 කිමලෙති ඵං, 401.
 කිරියාසං ණුච්චෙතො, 654.
 කීප්චා චො, 253.
 කීසස ඤචෙ ව, 227.
 කීසදීභො භා, 451.

සුඛසංඛේතා

කුඨාදිති චො, 674.
 කුසසමා දිවච්චි, 500.
 කුභිංගසු ව, 248
 කො චෙ ව, 475.
 කතසස ව වතනමානො, (පි: 263).
 ක්‍රියාතිපතෙතනිතො කාලාති
 පතති, 424.
 කිවාදිමඤ්ඤිතතනං දීභරසසා
 පච්චෙසෙසු ව, 405.
 කිවාදිවණ්ණනමෙකසසරතං
 චෙභාචො, 460.
 කිවාසවණ්ණං ලුභෙතො, 14.
 කිව්චි ඔ බාජතො, 36.
 කිව්චි භො පච්චමානෙඨ, 250.
 කිව්චි දුභියා ජපීතමයෙඨ, 308.
 කිව්චි ධාතුභිතනනිපච්චවසානං දී
 භවිජරිතාදෙසලොපානමා ව,
 519.
 කිව්චි පච්ච පභියස, 48.
 කිව්චි ලොපං, 38.
 කිව්චි සමාසනතග්ගානමකාර
 භොතො, 339.
 කිව්චි ව, 532.
 කිව්චිලොපො ව, 641. [666.
 ඛාදමගමානං ඛකාකිගකා,
 ඛකදිති මණ් ම ව භො චා, 629
 ගණනෙ දසසස භිතිවතුපච්චස
 තතඨනවකාතං විතිවතනාර
 පඤ්ඤජසතනාසංඝෙ=391.
 ගතිබුච්චිභුජපඨ භරකරසයාදිතං
 කාරිතෙ වා, 302.
 ගතානෙඨ ව, (පි: 275)
 ගමඛනතනරමාදිනමනො,
 588.
 ගමඛනතනාදිතං කුංචබ්බාදිඤ
 භ, 598.
 ගමිසසානො චෙජා වා සබ්බාසු,
 478.
 ගමුසස සමමං, 503.
 ගහසස භර ණො වා, 615.
 ගහසස සෙ ලො, 491.
 ගහසසුසධිකො වා, 631.
 ගහාදිභො පාණා, 452.
 ගහාදිතං කමමනී සතනච්ච, (පිඪ:
 264).
 ගාච්චතබ්බිසසාදිභිතො, 357.
 ගාච්ච සෙ, 73.
 ගුණදිභො වතාදු, 370.

සුභතඬෙතා

තසා වා නතත. සබ්බස්ස, 175.
 තසා වා, 64.
 තස්සිලාදිසු ඉතිකාචි ව, 534
 තිස්සිව්වාසිනේ, 554.
 තී ව, 380.
 තිව්තුනත. තියෙසාවතසෙසාත
 යොවතතාගෙතිණිවතතාරි,
 133
 තිජගුපතිතමානෙති ඛජසා වා,
 435.
 තියෙ දුතාපි ව, 388.
 තියස ස්වතතං, 496.
 තුංතුනතඬෙබ්බසු වා, 622
 තුමහසස තුමංකිමමුහි, 146
 තුමහාමිහානං තසිමසී, 139.
 තුමහාමෙහති භමාකං, 161.
 තුමො මජ්ඣිමො, 413
 තුගහංමගත. ව, 142. [263]
 තුලොපමානෙ තතිසා ව, (පිඨි:
 තුසස ඥුතතං, 497
 තෙ ආවායා කාරිතෙ, 517.
 තෙ ඉඤ්චික පො, 59.
 තෙ කිට්වා, 547.
 තෙ න වා ඉවණ්ණ, 46.
 තෙමෙකවචනෙ, 148.
 තෙසං ණේ ලොපං, 396.
 තෙසං පරමුගසපතනිමුහි, (පිඨි:
 237)
 තෙසං විහතතිසො ලොපා ව,
 319.
 තෙසමබ්බිපපදෙනබ්බිඛිද්වඛි
 දිගඛිඛිඛිතිසා, 389
 තෙසු මුච්ච්චොපාගමවිකාරවිප
 ඊතාදෙසා ව, 406.
 තොතිතා සසමිනාසු, 127
 තුතොපඨසු ව, 230.
 මුච්ච සතතච්චා සබ්බතාමෙහි,
 251.
 මුහු භිව්වං, 232.
 නිවහ. සිමුහි ව, 140.
 නිදසො විහතතිසුඤ්ඤායො,
 240
 ඵසස ස්වතතං, 495.
 දණ්ඩාදිතො ඉසර්, 368.
 දධාතතතො යො නිව්, 608.
 දපදසස. සහ. දසකාතං සහ.
 සහසසව යොව්හි, 395

සුභතඬෙතා

දසෙ සො නිව්වං ව, 378.
 දහසස දෙ ලං, 616.
 දධාතුසස දර්ථං, 501.
 දනතසං මිමෙසු, 484.
 දිගුසෙසකතතං, 823.
 දිවාදිතො යො, 449.
 දිසසස පසසදිසසදකඛා වා, 437
 දිසාසාවානසාවානලොපො ව,
 601.
 දිසං, 25
 දිසො ව, 605.
 දිසොරෙහි, 106. [463
 දුතියවතුස්ථානං පඨිමතතිසා,
 දුතියාපමමිනව, 311.
 දුමහි ගරු, 604.
 දුරනතිකඛකාලනිමිමාණකා
 ලොපදිසායොග=පෙ=277.
 දෙ ඛසස ව, 20
 වඤ්චා වා, 165
 වාදිතො කොතෙකසෙච්ච ව, 394.
 විහිති තියො, 387.
 විපදෙ තුලොපිකරණේ කමමධා
 රයො, 326.
 වෙකච්චානමාකාගෙ වා, 385
 වෙ වෙ පඨිමමජ්ඣිමුතතමසුරි
 සා, 410.
 ඛඨිහහෙහි ඛඨා ව, 578.
 ඛනුමහා ව, 342.
 ඛරදිති රමෙමා, 533.
 ඛාතුතාමානමුපසහායොගාදී
 කපි ව, 274
 ඛාතුපචචයෙහි විහතතිසො,
 457.
 ඛාතුසා කමමාදිමුහි ණේ, 526
 ඛාතුලිඬෙහති පරපචචයා,
 434.
 ඛාතුරුපෙ නාමසො ණසො ව,
 441.
 ඛාතුසසයොනා ලොපොතෙක
 සරසස, 523
 ඛාතුහි ණේණසණපෙණපසා
 කාරිතාහි ණෙහිසෙච්ච, 440.
 ඛාතිතතසස ලොපො නිව්හි,
 617.
 න. කොතො කතරසා, 224.
 නතුසස තච්චකාර, 241.
 නතුසස යොනා, 122.

සුභකථො

නිත්‍යසසනො යොසු ව, 92.
 නිත්‍යස සෙ වා, 123
 නි අමිඤ්ඤො, 115.
 න කහතතා වජ් ණවුමති, 620.
 න තිමෙති කතාකාරෙති, 100.
 නදදිතො වා ජ, 238.
 නදිමො ව, 340.
 න නිඨාදසු, (පි : 261)
 තසුදිති සු, 549.
 තමකරතමනතාතං නිසුභත
 තමති, 619.
 තමො යොගාදිකපි ව, 290.
 තමිති නං වා, 128.
 තසෙ පරං සුනො, 11.
 න සිසම්මනපුංසකාති, 85
 තා ආ, 207.
 තාසුඤ්ඤං සබ්බතාමිකං, 166.
 තාමිමහාතරිච්ඡෙතො, 439
 තාමිමහි පසුජ්ජමානෙපි භුලුකධි
 කරණේ පඨමො, 412.
 තාමාතං සමායො සුභතනො,
 318. [331
 තාමාතං සමුච්චයො චඤ්ඤ,
 නාමිති, 149.
 තාමිති නසාමසා, 145.
 තාමිති රඤ්ඤ වා, 137.
 තාසස ලොසො සකාරතතා.
 511.
 නිගගතිතං ව, 468.
 තිගාතිතං සංයොගාදිතො,
 609.
 නිඛාරණේ ව, 306
 භුදදිති සුණවුනමනාසතකාස
 තකා සකාරිතෙති ව, 643.
 භු නිගගතිතං පදනො, 539
 භෙතොති සම්මායසා, 180.
 නො ව වාදිතො නමිති, 67
 පකති චසස සරනතසස, 320.
 පකතමාදිති නොතා ව, 586.
 පච්චසාදනිඨා නිපාතතා සිජ්ඣ
 නති, 573.
 පච්චසා සුනො, (පි : 264)
 පච්ච භුඅනභුතිඨම්මනංඅනාං
 සුඤ්චොච්ඡාමසෙ, 428.
 පච්චාසෙඨ ව, 314.
 පචාදිතමකාණේ 134.
 පචාදිතමතතං 90.

සුභකථො

පචාදිතාලං 667
 පච්චො තිසස භෙරණිකරණේ,
 664.
 පනිතිකවුණ්ච්චකාරනොති ඉති,
 240.
 පනිසිඨිමිති 91
 පනො යා, 112. [565.
 පනතච්චෙන අලමසෙඨසු ව,
 පදනො දුතිසාචභුඤ්ඤිසු වො
 නො 147.
 පරචෙතාචො ධානෙ, 28.
 පරසමිඤ්ඤාපසොගෙ, 9.
 පරනානතනොපදානි, 409
 පරෙකඛා අඋච්චිඅමනසරෙ
 චොචෙතාඉමෙත, 428.
 පරෙ වා සරෙ 40.
 පසනිසස යො ව, 265
 පසඤ්ඤාස ව, 72
 පාදිතො උතු, 569
 පා පිඛො, 471.
 පාරදිගමිමාරා, 536
 පාසස වානොතා රඤ්ඤා, 43
 පිතාදිතමිතිමති, 209.
 පුඨසස පුඨපඨා මො වා, 668.
 පුඨසසු බාචනෙ, 49
 පුඛිකාලොකකතභුකාතං භුතං.
 නාභුකා වා, 566
 පුඛිමධොධිතමසසරං සරෙන
 විසොජසෙ 10
 පුඛිරාපම, 445.
 පුඛෙතො ව 16.
 පුඛෙතො බ්හාසො, 461.
 පුමනතසසා සිමිති, 152.
 පුමසස ලිඛිතාදිසු සමාසෙසු,
 222.
 පුරසමුපපජිති කරෙතිසක බබර
 වා නපාච්චසෙසු ව, 596.
 පුරෙ දද ව ඉං, 528.
 පෙසාතිසග්ගපනතකාලෙසු කි
 චො, 637.
 බසුබ්බිතිමිති ව, 167.
 බසුච්චචෙනසු චොනො, 151.
 බාලාසස සාධො, 267.
 බුධගමාදිසෙඨ කතනරි, 559.
 බාචනතතසස වො ජපච්චසෙ
 සු ව, 474.
 බාචනෙ ව, 39.

සුඤ්ඤා

තසස වා නතතං සබ්බිකා, 175.
 තසසා වා, 64.
 තසසීලාදිසු ඡෝකානි ව, 534.
 නිකම්මාසිනේ, 554.
 නි ව, 380.
 නිව්තුනතං. තියෙසාවතසෙසාත
 යොවතතාගේතීඡ්චතතාරි,
 133
 නිඤ්ජනකිතමානෙති ඛජ්ජා වා,
 435.
 නිසෙ දුතාපි ව, 388.
 නිසස ජනිතං, 496.
 තුංතුනතබ්බසු වා, 622.
 තුච්ඡාසස තුච්ඡමමහි, 146.
 තුච්ඡාමානාතං තසිමසි, 139.
 තුමාමෙහති නමාකං, 161.
 තුමාම චජ්ජමො, 413.
 තුසංමසතං ව, 142. [263].
 තුලොපමානෙ තනියා ව, (පිඨි:
 තුසස භුතතං, 497.
 තෙ ආවාසා කාරිතෙ, 517.
 තෙ දුඤ්ඤා පො, 59.
 තෙ නිට්ඨා, 547.
 තෙ න වා ඉවච්ඡන්, 46.
 තෙමෙකවච්ඡෙව, 148.
 තෙසං රොඤ් ලොපං, 398.
 තෙසං පරපුඤ්ඤාතනිමහි, (පිඨි:
 237)
 තෙසං විහතතියො ලොපා ව,
 319.
 තෙසමධිදුපපදෙතධිදුච්ඡවච්ඡ
 දිකතියාධිදුච්ඡා, 389.
 තෙසු දුච්ඡලොපානවිච්ඡාරවිච්ඡ
 ජිතාදෙසා ව, 406.
 තොතිතා සසංකාසු, 127
 තුංතාපේසු ව, 230.
 තුච්ඡ සතතියා සබ්බිතාමෙති,
 251.
 ඡෙ භිව්ච්ච, 232.
 ඡුච්ඡං පිට්ඨි ව, 140.
 ඡුච්ඡො විහතතියො ලොපො,
 249.
 ඡුච්ඡ සඤ්ඤා, 495.
 ඡුච්ඡාදිකො දුඤ්ඤ, 368.
 ඡුච්ඡාතොකො යො ඛච්ච, 608.
 ඡුච්ඡපඤ්ඤං පඤ්ඤාතං පඤ්ඤා
 පඤ්ඤා ව, 305.

සුඤ්ඤා

දසෙ සො නිව්ච්ච, ව, 378.
 දහසස දෙ ලං, 616.
 දුච්ඡාසස දජ්ජං, 501.
 දුච්ඡාසසං මිමෙසු, 484.
 දිගුසෙසකතතං, 323.
 දිච්ඡාදිකො යො, 449.
 දිසසස පසසදිසසදකතා වා, 437
 දිසාසානසානතලොපො ව,
 601.
 දිසං, 25.
 දිකො ව, 605.
 දිකොරෙති, 106. [463].
 දුච්ඡවච්ඡාසනං පඨිමතනියා,
 දුච්ඡාපච්ඡිතව, 311.
 දුමහි ගරු, 604.
 දුරනරිකඛකාලභිමමාණකා
 ලොපදිසායොගං පෙ=277.
 දෙ ඛසස ව, 20.
 චජ්ජනා වා, 165.
 චාදිකො කොතෙකයේ ව, 394.
 චිතීති තියො, 387.
 චිතදෙ තුලොපකරණේ කම්මධා
 රයො, 326.
 චෙකතානමාකාගේ වා, 335.
 චෙ චෙ පඨිමමජ්ජිමුතතමුදුර්
 සා, 410.
 චිතතෙති චිතා ව, 578.
 චිත්තව්ච්ච, 342.
 චිත්තදිති රමෙමා, 533.
 චාතුකාමානමුපසයායොනාදී
 සාපි ව, 274.
 චාතුසච්චිපසති විහතතියො,
 457.
 චාතුසා කම්මාදිමහි ඡෙ, 526.
 චාතුලීච්ඡෙති පරපච්චා,
 434.
 චාතුරුපෙ නාමසා ඡයො ව,
 441.
 චාතුසෙසනා ලොපොතෙක
 සරසස, 523.
 චාතුති ඡෙඡපඤ්ඤපඤ්ඤපඤ්ඤ
 කාරිකාති මෙහිකෙ, 440.
 චාතුසසස ලොපො ඛච්චි,
 617.
 චා. කුමො කතරසා, 224.
 චාතුස තව්ච්ච, 241.
 චාතුස නො, 122.

සුභකාමාට්ඨ

නිකුසලනො යොසු ව, 92
 නිකුසල සෙ වා, 123
 නිකුසලනො, 115.
 නිකුසලනො වච්ඡිනුමනි, 620
 නිකුසලනො කතාකාරෙති, 100
 නිකුසලනො වා ඊ, 238
 නිකුසලනො ව, 340
 නිකුසලනො, (පි 261)
 නිකුසලනො, 549
 නිකුසලනොනො නිකුසලනො
 නිකුසලනො, 619
 නිකුසලනො යොගාදිකපි ව, 296
 නිකුසලනො වා, 128
 නිකුසලනො පරං සුභකා, 11
 නිකුසලනො පිකුසලනො, 85
 නිකුසලනො, 207
 නිකුසලනො සබ්බකාමිකා, 166
 නිකුසලනොනො වච්ඡිනුමනි, 439
 නිකුසලනො පසුඤ්චානොති කුලකපි
 කුලකපි පඨකො, 412
 නිකුසලනො සමායො සුභකානො,
 318 [331
 නිකුසලනො සමුච්චයො වච්ඡි,
 නිකුසලනො, 149
 නිකුසලනො නිකුසලනො, 145
 නිකුසලනො රඤ්ඤා වා, 137.
 නිකුසලනො ලොකො සකාරනො.
 511
 නිකුසලනො ව, 468
 නිකුසලනො සංයොගාදිකො,
 609
 නිකුසලනො ව, 306
 නිකුසලනො පුණ්ණිකොනොනොනො
 නොනො සකාරනොති ව, 643
 නිකුසලනො පදනො, 539
 නොනොති සමිමාසො, 180
 නො ව වාදිකො නොති, 67
 පකුසලනො සරනොසො, 320
 පකුසලනොදිකි නොනො ව, 586
 පච්චිකාදිකි නොනො සිකුසලනො
 නො, 573.
 පච්චිකා සුභකා, (පි 264)
 පච්චි කුසලනොනොනොනොනො
 සුභකානොනොනො, 426
 පච්චිකො ව, 314
 පච්චිකොනො 134
 පච්චිකොනො 90

සුභකාමාට්ඨ

පච්චිකො 667
 පච්චිකො සිකුසලනොනොනො,
 664
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනො
 240.
 පච්චිකොනොනො 91
 පච්චිකො සො, 112 [565.
 පච්චිකොනොනොනොනොනො ව,
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනො
 නොනො 147
 පච්චිකොනොනොනොනො, 28
 පච්චිකොනොනොනොනො, 9
 පච්චිකොනොනොනොනොනො, 409
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනො
 නොනොනොනොනො, 428
 පච්චිකො වා සච්චිකො 40
 පච්චිකොනොනො ව, 265
 පච්චිකොනොනො ව, 72
 පච්චිකොනොනො 569
 පච්චිකො, 471
 පච්චිකොනොනොනො, 536
 පච්චිකොනොනොනොනො, 43
 පච්චිකොනොනොනොනො, 219
 පච්චිකොනොනොනොනො වා 668
 පච්චිකොනොනොනො, 49
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනො. කුසලනො.
 නොනොනො, වා, 566
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනො. සච්චිකො
 නොනොනොනො 10
 පච්චිකොනොනො, 445
 පච්චිකො ව 16
 පච්චිකොනොනොනො, 461
 පච්චිකොනොනොනො, 152
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනො,
 222
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනො
 වා නොනොනොනොනො ව, 596
 පච්චිකොනොනො ව ඉ, 528
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනොනො
 නො, 637
 පච්චිකොනොනොනො ව, 167
 පච්චිකොනොනොනොනොනො, 151
 පච්චිකොනොනොනො, 267
 පච්චිකොනොනොනොනොනො, 559
 පච්චිකොනොනොනොනොනොනොනො
 වා, 474
 පච්චිකොනො ව, 39

සුඤ්ඤා

බැජනෝ ව විසඳෙකැගො 41.
 බුභවිනනසබ්බජදිනෝ අමානං,
 188
 බුභවිනෝ ග.ස ව, 143.
 බුභවිනෝ කු සභිනාති, 197.
 බුභවිනෝ ඊ නිමිති, 522
 බුභවිනමාහභවි පරෙකඛාසං,
 477.
 හත්තරෝ ගෙහො ව, 579.
 හදනනස හදනනගහනෝ,
 245
 හරෙබ් ඉක, 572.
 හවනෝ හොනෝ 242.
 හවිසසති ගමාදිති ඡේසිඡේ, 653
 හවිසසනති සසතිසසනතිසසසි
 සසථසසමිසසමසසතෙසසන්.
 තෙසසසෙසසසෙවෙසසං සාමි
 හෙ, 431.
 හාවකමෙමසු කිව්වකනකඛිඡා,
 627.
 හාවකමෙමසු න, 558.
 හාවකමෙමසු තබ්බානීසා, 542
 හාවකමෙමසු යො, 442.
 හාවචාචිමිති වතුඡී, 655
 හාවෙ ව, 531.
 භික්ඛාදිනෝ ව, 537 [584.
 භිදදිනෝ ඉතනානනජනා වා,
 හුජසසහරසුපාදිති කුච්චජ්ඣෙ
 සු ව, 436
 හුජදිනමනෝ නො ච ව, 580.
 හුනොධි, 545.
 හුචාදයො ධාතවො, 459.
 හුචාදිනෝ අ, 447.
 හො ගෙ කු, 243 [645.
 හෙදිති මනිබ්බිසුජදිති ව නො,
 මනවිකුඤ්ඤාසසු නතිසා ව,
 317.
 විථස ථස ලො ව, 636
 විදු සර, 34.
 විධාදිනෝ රෙ, 369.
 විනුජරසුජදිති උස භුසිසා,
 676.
 මනොනජදිනෝ සිංහානවිආ,
 151
 මසං සොට්ඨි පඨම, 121.
 මුසුස සුස වජරවජර, 632.
 මනනමිසා දුලංඛිකරණෙ ප
 දෙ 332.

සුඤ්ඤා

මහදගෙහි මමසජර්ඛාධා ව,
 602.
 මාකුලාදිනමානනමිකුරෙ, 98.
 මානනිනානං වනනං වා, 465.
 මානාදිති රකු, 570.
 මාසුනමාගමො ධානෙ, 403.
 මායොගෙ සබ්බකාලෙ ව, 422.
 මිදදිති කතිතිසො, 660.
 මුනාදිති මි, 671.
 සං කරෙහි නං කමම, 282.
 සජසස කරණෙ, (පි: 261)
 සජසස සරසසිච්ච, 612.
 සජසසාදිසි, 505.
 සනො හිං 277.
 සථා කනතරි ව 446
 සථාගමමිකාණෙ, 607.
 සදසුපපනනා නිපානනා පිඡ්ඛි
 නති, 393.
 සමෙදනනසසාදෙසො, 17.
 සමිති දුඛාමාධානාපාමහමථාදින
 මි, 504.
 සවකාර් ව, 71.
 සවතං, තලනදකාර්තං බැජ
 කාති වලඤ්ජකාර්තං, 271
 සවමදනනරලා වාහමා, 35
 සමොදපෙති හසමොදනෙත වා
 තදපාදනං, 273.
 සස දුකුකාමො රෙවනෙ ධාර
 යනෙ වා නං සමපදනං, 278.
 සස වා පරිගහනො නං සාමි,
 285
 යාජලාණ, 635.
 යාව හසුනතරි. දසගුණිතව ඤො
 මහි, 396.
 සුනන වාතිවනිනෙ, (පි: 262)
 සුචසුචසුච්චාසුචුනා, 651.
 සුචානව, 269.
 සෙනධානවිකාණෙ, 293 [281.
 සෙන වා කපිරනෙ නං කරණං,
 සෙන වාදසසනං, 276.
 සෙන වා සංසථං නරති වරති
 විහති ඡේසො, 352.
 සො කරෙහි සකනා 283.
 සො කාරෙහි සකෙකු, 284.
 සො ධාරෙ නපොකාආ, 259
 සොනනො, 225
 සොනනා හසුසකෙහි, 217.
 සොනනො, 190.

සුභතංගියා
සභ්‍යපිතාදීනමා සියම්. සිලො
පො ව, 199.
සදසස සිදහනං, 611. [535.
සද්දකුඩවලමනකිත්ථාදීනි සු,
සමාදිතො ණ, 372.
සනතසද්දසස සො හෙ බොවි
තො, 185.
සබ්බතො උං ඉංසු, 506.
සබ්බතො කො, 178.
සබ්බතො ණවුතාචී, 529.
සබ්බතො සි, 252.
සබ්බතො නං සංසානං, 168
සබ්බත්ථ හෙ හි, 610.
සබ්බත්ථාසසාදිලොපො ව,
508
සබ්බතාමකාරතෙ පඨමො, 164.
සබ්බතාමාතං නමිති ව, 102.
සබ්බතාමෙහි සකාරවචනෙ කු
ථා, 400.
සබ්බසොභිතමාථ, 107
සබ්බසස වා අංසෙසු, 93
සංසස පො දුමිති වා, 262
සබ්බසසිමසෙස වා, 170.
සබ්බසෙසතසසකාරෙ වා, 231.
සබ්බාසමාච්ඡෙසොපසඟග නිපාතා
දීනි ව, 221.
සබ්බසමෙකාභිධාතෙ පරෙ
පුරිසො, 411.
සබ්බෙහි තුතාදීනං සො, 599.
සබ්බො වහරී, 19.
සමාදීනි උමා, 630.
සමාසෙ ව විතාසා, 154.
සමිපෙඤ්ඤනී, 421.
සමුතරෙහි කරණ ව, 356.
සමිපදුතෙ ව, 313.
සමිපදුතෙ වතුසී, 295.
සසෙ ව, 33.
සරලොපොපාදෙ සසච්චසාදි
ලිහි සරලොපෙ කු පකඨී,
83.
සර් පකඨී බැඤ්ඤ, 23.
සර් සරෙ ලොපා, 12.
සර්ඤ්ඤිතං කමිමිති ජපී, ථ:
260)
සර්ඤ්ඤානවෙසසෙසසසී, 390.
සරෙ අත්, 536
සරෙ ධව, 24

සුභතංගියා.
සරෙ රසොසා නසුංසකෙ, 344.
ස සරෙ වා ගමො, 184.
සසං, 163.
සසස වො 182.
සසස කො, 213.
සසමාසමිංසංසාසනතං, 176.
සසාදිසොගෙ ව, 289.
සාගමො සෙ, 61.
සාදිසනනසුච්ඡිගනන්තංසාදීනි
ථො, 575.
සාධුනිසුණසුනො සනතමි, (පි:
263.)
සාමිඤ්ඤ ජපී, 303.
සාමිසන්තවිපනිදසාදසකිපනිභු
පසුතකසලෙහි ව, 305.
සාසදිසතො තසස රිථො ව,
574.
සාසාදීනි තුදවො, 669.
සාසාදීනි රඤු, 568.
සිං, 219.
සියා ලිඛිතසෙ ව, (පිථ: 285.)
සිමිති ගච්ඡනතාදීනං නතසරෙඤ්
ඤං, 186.
සිමිති ව, 498.
සිමිති වා, 94.
සියොඅංසොනාහි ස නං සමා හි
ස නංසිංසු, 55.
සිලාසන්තුවාසපධාරපිභකුච්ඡනි
සොසුස = පෙ = 279.
සුතංහිසු ව, 89.
සුතමංසු වා, 196.
සුතසුතරෙසොනවානුචානුනුනු
ලුතාතා, 649.
සුසතො ව, 561. [585.
සුසපවසකතො කකිනතා ව,
සුසමිථා වා, 158.
සුමුසානමුමුසානමිතො ථො ව,
662.
සුභිතාසු ව, 81.
සුභිකාරෙ ථ, 101.
සෙසතො ලොපා ගප්පි, 220.
සෙසා නමි = පෙ = (පි: 242).
සෙසා බැඤ්ඤ, 6.
සෙසෙසු ව, 229.
සෙසෙසු නුභුච, 187.
සෙසෙ සනතුවාතාතා, 657.
සො, 101

පුත්තවේදියා

පුත්තවේදියා

හෙතු, 284
 සො නපුංසකලීචේදියා, 322
 සො ව, 105
 සමා නා, 214
 සමාසමිතනං වා, 108
 සමාසිසමිතනං මහාසමිති වා, 99
 සමිසනි, 226
 සමිමෙ, 192
 සමිමිති රඤ්ඤාඤ්ඤිති, 138
 සත ව, 189
 සොදිභො ඉඤ්ඤාඤ්ඤි ව, 450
 හවතුසානමනිතානං ඤ්ඤ මධ, 613
 හනසස භාතො, 593
 හතාදිසි පුඤ්ඤවො, 673
 හනිතකදිතං ඤ්ඤකො, 538
 හරසස හි සෙ, 476
 හලොපො ඡිත්තමිති, 492
 හවිපරිසමො ලො වා, 490
 හසස ජෙ, 466
 හානොති හො හසස ලො වා
 ඤ්ඤහතහානං, 591
 හිංහංඡිමඤ්ඤ, 254
 හි ලොපං වා, 481
 හිවිහතනිමිති ව, 175
 හිසතනනි ආලංඡිතමිතිඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤා
 ජෙවිහංඡාමිහසෙ, 429
 හි ජ නන හි ස නන මී ප ම මි ව
 නනමානා සබ්බධාතුකා, 433
 හියොපසතුති පච්චිනෙච්ච හියතන
 හි, 420 [(පිඨ 263)
 හෙතුසොගෙ ඡ්ඡි තතිසා ව,
 හෙතිමෙ ව, 291
 හොසිසසරෙහොහෙ හවිසස
 නතිමිති සසසස ව, 482

සසුන්දරා

අනචර, 2
 අභොස, 9
 අජජතති, 430
 අතනභොපද, 409
 අපාදත, 75, 77, 273, 274
 අබ්හාස, 461
 අබ්බසිතාව, 321
 ආබ්බත, 9
 උපසංඝ, 9
 උපධා, 9

මනාස, 280
 කපානු, 281
 කරණ 281
 කමම, 282
 කමමධාරය, 326
 කමමපච්චවච්චය, 9
 කාලාභිපතති, 439
 කිවම, 547
 කිතක, 9
 කිත්, 548
 ග, 57
 ගර, 604, 605
 ඝ, 60
 සොස, 9
 කු 58
 නමිත, 9
 නපච්චිත, 328, 329
 දිඤ, 327
 දික, 5
 ච්ඤ 331
 ධාතු, 459
 නිග්ගහිත, 8
 නිපාත, 9
 ප, 59
 පචමි 426
 පද, 9
 පරසසපද, 408
 පරෙතච්චා, 428
 පුරිස 410
 බහුබ්බිති, 330
 බාජත, 6
 හවිසසනති, 431
 රසස, 4
 ල, 58
 ලිඛිත, 9
 වහා, 7
 වහාමාන, 425
 විහතති, 249
 සතනමි, 427
 සබ්බධාතුක, 433
 සබ්බිතාම, 9
 සමාස, 9, 318
 සමපදත, 278, 279
 සර, 3
 සාචී, 285
 හිසතනනි, 420

සුඛසංඛිත

සුඛසංඛිත

උභි, 391.
 උභි, 576.
 උභ, 649, 651.
 උභම, 649.
 උර, 78.
 උම, 70, 78, 651.
 උමාන, 649, 651.
 උාන, 649, 651.
 ඵ, 101; 102, 107, 108, 113, 114,
 164, 165, 170, 192, 193, 233,
 482, 512, 631.
 ඵන, 236
 ඵන, 103
 ඵන, 546
 ඵන 482.
 ඹ, 50, 69, 104, 182, 183, 205,
 244.
 ඹන, 649.
 ඹන, 482.
 ඹ, 227, 229, 620, 625, 642.
 ඹන, 268, 269.
 ඹද, 337.
 ඹා, 338, 597
 ඹාන, 493.
 ඹාන, 483.
 ඹා, 228, 230
 ඹන, 585.
 ඹන, 585, 644
 ඹ, 596.
 ඹන, 660.
 ඹර, 596.
 ඹ, 463, 620, 625, 642
 ඹන, 660.
 ඹවස, 81.
 ඹා, 546.
 ඹි, 610.
 ඹ; 67.
 ඹොණ, 80, 81.
 ඹා, 546, 570.
 ඹ, 610.
 ඹර, 615.
 ඹධ, 593.
 ඹාන, 593
 ඹෙ, 491.
 ඹ, 31.
 ඹ, 17, 271

ඹතසෙසා, 133.
 ඹතනාර, 391
 ඹතනාරි, 133
 ඹතනාභෙර, 133.
 ඹමනා, 443, 464
 ඹු, 392.
 ඹො, 392
 ඹු, 524.
 ඹුර, 632, 633
 ඹුරුස, 633.
 ඹෙරුර, 632, 633.
 ඹ, 391
 ඹ, 264, 271, 463, 466, 592.
 ඹනි, 341
 ඹස, 507
 ඹර, 507.
 ඹ, 546, 602.
 ඹ, 31, 32, 33, 271.
 ඹ, 510
 ඹ, 575
 ඹ, 391
 ඹ, 463, 614.
 ඹ, 578
 ඹ, 31, 551.
 ඹ, 128, 143 [629.
 ඹ, 35, 241, 338, 465, 621, 622.
 ඹසා, 145
 ඹපි, 139
 ඹසෙ, 133
 ඹව, 144.
 ඹව, 141.
 ඹ, 127.
 ඹ, 127, 391.
 ඹනි, 470
 ඹිසෙසා, 133
 ඹිණ, 133.
 ඹනා, 142.
 ඹනි, 146
 ඹ, 148, 159.
 ඹො, 127.
 ඹ, 499.
 ඹ, 495, 499
 ඹ, 495.
 ඹ, 497.
 ඹ, 149, 149
 ඹ, 210.

සුඛසංඛිත

සුඛසංඛිත

සො, 10a, 106, 378
 සාස, 65
 සා, 60
 සාන, 601
 ස, 591.
 සිරණ, 664
 සෙරණ, 664
 ට, 381, 391, 616

ආල, 361
 ආලී, 529, 534
 ඉ, 553
 ඉස, 355 *368, 571
 ඉඪ, 365
 ඉඳ, 663
 ඉන, 360, 561
 ඉනී, 240
 ඉම, 305
 ඉස, 350, 352, 365
 ඉර, 663
 ඉල, 358
 ඉස, 610
 ඉසසිත, 360
 ඊ, 238, 239, 368, 377
 *ඊස, 308 438, 439
 ඊමර 670
 උණ, 400
 උස, 675
 උර, 672
 ඔ, 453

අගම

ඔ, 339, 340 394 373 663 664 [666
 සණ, 356, 364
 සාර, 606
 සිස, 300
 සන, 62, 628, 645
 සබ්බන්තා, 648
 සී, 532
 ඔ, 435 436, 562, 627
 සිණ, 653
 ඩ, 671
 ජ, 435, 436
 ජර, (ජර) 573
 ජී, 360, 661
 ජී, 674
 ජී, 661
 ජ, 340, 363, 372, 354, 306
 326, 530, 531, 656
 ජස, 440, 441, 404
 ජම, 350
 ජමු, 529, 654
 ජ් 450
 ජ්ත, 247
 ජ්සන, 47
 ජ්සස, 440
 ජ්සෙ, 440

ආ, 27, 521

ඉ, 607, 444, 518
 ඊ, 222, 444, 518
 උ, 618
 ඵ, 403
 ඔ, 36, 403
 ඔ, 178, 636
 ඔ, 42, 43
 ඔ, 35
 ඔ, 380
 ආ, 30
 ඔ 35, 67
 527
 ඔ, 185
 ඔඤ, (ඔ) 37, 379, 448, 418
 ඔ, 35
 ඔ, 30, 608
 ඊ, 35
 ඊ, 404
 ඊ, 30
 ඔ, 35
 ඔ, 61, 62, 184

සම්මස

ආ, 447, 448, 527, 528, 529, 551
 ආඪස, 542, 627, 637, 638
 ආනා, 567
 ආම, 668
 ආල, 440, 667
 ආ, 237
 ආන, 657
 ආනී, 647
 ආස, 437.
 ආසිතනා, 359
 ආර, 441
 ආල, 441

ප්‍රකාශවිකා *

ප්‍රකාශවිකා

අම, 666, 673
 අල, 634, 675
 අස, 494, 498, 508, 509, 573,
 643, 662
 ඉදි, 663
 ඉන්ජ, 640
 ඉල, 675
 ඉපිණි, 665
 ඉසු, 524, 640
 උදි, 663
 උසු, 661
 එරපි, 665
 කව, 640
 කව, 674
 කපි, 665
 කථ, 640
 කද, 667
 කපු, 672
 කපි, 667
 කමු, 586
 කර, 483, 493, 495, 514, 544
 556, 596, 597, 621, 622, 640
 කරණි, 665
 කල, 634, 635, 658, 667
 කි, 673
 කිත, 435, 465, 640
 කු, 672, 675
 කුච, 640
 කුච, 674.
 කුපි, 660
 කුර, 672
 කුස, 500, 667, 674
 කුජ, 672
 කපි, 665
 කුසු, 598, 641, 673, 688
 කුද, 666
 කි, 620
 කුදි, 663
 ගපි, 665
 ගමු, 478, 503, 530, 546, 650,
 671, 572, 588, 598, 640, 641,
 653, 666
 ගරත, 546
 ගත, 452, 491, 492, 615, 631
 ගප, 435 562, 665
 ගුත, 488

භය, 610
 භයාදු, 667
 භව, 486
 භව, 665,
 භස, 436
 භස, 535
 චපි, 665, 667
 චදි, 663
 චර, 633, 640, 659
 චල 525
 චිකි, 658
 ච, 670
 චුර, 454.
 ඡද, 608
 ඡදි 663
 ඡක, 587, 643 673
 ඡර, 507
 ඡ, 560
 ඡ, 472, 510, 643
 ඡ, 470, 504, 590, 630, 653
 ඡපි, 665
 ඡථ, 640
 ඡනු, 453, 641, 658, 660
 ඡර, 583
 ඡිජ, 435, 640
 ඡිජ, 640
 ඡුද, 640
 ඡුස, 575
 ඡපි, 665
 ඡද, 528, 669
 ඡන්ස, 675, 661
 ඡත, 602
 ඡමු, 630
 ඡර, 630
 ඡල, 663
 ඡච, 646
 ඡත, 591, 616
 ඡ 484, 501, 504, 553, 630,
 646, 658
 ඡමු, 449
 ඡස, 473, 574 601, 646
 ඡ 630, 672
 ඡස, 489
 ඡර, 533 [673
 ඡ, 504, 553, 640 660, 670,
 ඡ, 629, 640, 641

පුනාමවිකා

වස, 489.
 වා, 629, 667.
 විද, 618, 640, 658, 667, 672
 වස, 530, 640
 වූ, 662.
 වෙ, 673.
 වෙළු, 646, 658.
 වස, 585.
 වජ, 640.
 වඩ, 665.
 වන, 640.
 වද, 611, 640.
 වදු, 667.
 වඩ, 667.
 වම, 643.
 වමු, 630.
 වල, 634, 635
 වසු, 669.
 වා, 630.
 වාස, 569, 574.
 වී, 630, 640, 646, 673, 675
 වඩ, 672.
 වූ, 436, 450, 620, 643, 653, 659,
 662, 675.
 වූව, 663, 671.
 වූප, 561, 645.
 වූස, 585, 663.
 වූද, 643.
 වස, 538, 540, 588, 593, 594,
 598, 640, 673.
 වන්ස, 575.
 වීර, 430, 470.
 වා, 504.
 වී, 629, 630, 664, 673.
 වූ, 452, 629, 643, 646

කිහිස

අකුරු, 647.
 අකාකු, 500.
 අකාකු, 606.
 අකාකු, 647.
 අකාල, 667.
 අකු, 671.
 අකුකු, 584.
 අකුකු, 633.
 අකුකු, 633.

පුනාමවිකා.

අකු, 640.
 අකුකු, 633.
 අකු, 673.
 අකු, 673
 අකුකු, 637.
 අකුකු, 637.
 අකුකු, 648.
 අකු, 673.
 අකුකු, 665.
 අකු, 658.
 අකු, 629.
 අකු, 640.
 අකු, 658.
 අකු, 662.
 අකු, 669.
 අකුකු, 540, 541.
 අකුකු, 666.
 අකුකු, 666.
 අකුකු, 529
 අකුකු, 645
 අකුකු, 645
 අකුකු (අකු) 573.
 අකුකු, 640.
 අකුකු, 532, 641.
 අකුකු, 558.
 අකුකු, 599.
 අකුකු, 599.
 අකුකු, 527, 539.
 අකුකු, 675.
 අකු, 634.
 අකු, 634.
 අකුකු, 645.
 අකු, 504.
 අකුකු, 643.
 අකුකු, 643.
 අකුකු, 627.
 අකුකු, 627.
 අකු, 673.
 අකු, 673.
 අකුකු, 606.
 අකුකු, 543
 අකුකු, 602.
 අකුකු, 571.
 අකුකු, 602.
 අකුකු, 539
 අකුකු, 643.

පුංඤාචාර්ය.

භික්ඛා, 604.
 භික්ඛනා, 584.
 භික්ඛා, 645
 භික්ඛා, 629, 630.
 භුජ්ජා, 532, 617, 641.
 භුජ්ජනා, 657.
 භුජ්ජාචාර්ය, 657.
 භුජ්ජා, 657.
 භුජ්ජා, 657.
 භුක්ඛා, 557, 680
 භුක්ඛා, 557, 580.
 භුක්ඛා, 557, 580, 628
 භුක්ඛා, 554
 භුක්ඛා, 573.
 භුක්ඛා, 629.
 භුක්ඛා, 642.
 භුක්ඛා, 529.
 භුක්ඛා, 637.
 භුක්ඛා, 637.
 භුක්ඛා, 646.
 භුක්ඛා, 606.
 භුක්ඛා, 667.
 භුක්ඛා, 667.
 භුක්ඛා, 640.
 භුක්ඛා, 640.
 භුක්ඛා, 633.
 භුක්ඛා, 632.
 භුක්ඛා, 632
 භුක්ඛා, 546, 640.
 භුක්ඛා, 595.
 භුක්ඛා, 535.
 භුක්ඛා, 665.
 භුක්ඛා, 671.
 භුක්ඛා, 555
 භුක්ඛා (හු), 658.
 භුක්ඛා, 588
 භුක්ඛා, 669.
 භුක්ඛා, 598.
 භුක්ඛා, 598.
 භුක්ඛා, 675
 භුක්ඛා, 598.
 භුක්ඛා, 598.
 භුක්ඛා, 598.
 භුක්ඛා, 603.
 භුක්ඛා, 672.
 භුක්ඛා, 636.

පුංඤාචාර්ය.

භුක්ඛා, 636.
 භුක්ඛා, 672.
 භුක්ඛා, 671.
 භුක්ඛා, 675.
 භුක්ඛා, 553
 භුක්ඛා, 570
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 645.
 භුක්ඛා, 675
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 526.
 භුක්ඛා, 645, 658.
 භුක්ඛා, 658
 භුක්ඛා, 640.
 භුක්ඛා, 671
 භුක්ඛා, 667.
 භුක්ඛා, 667.
 භුක්ඛා, 591.
 භුක්ඛා, 667
 භුක්ඛා, 665.
 භුක්ඛා, 660
 භුක්ඛා, 627.
 භුක්ඛා, 546.
 භුක්ඛා, 606
 භුක්ඛා, 612.
 භුක්ඛා, 671.
 භුක්ඛා (හු), 653.
 භුක්ඛා, 531.
 භුක්ඛා, 620.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 630.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 644.
 භුක්ඛා, 575, 612.
 භුක්ඛා, 580,
 භුක්ඛා, 613.
 භුක්ඛා, 651
 භුක්ඛා, 651.
 භුක්ඛා, 651.
 භුක්ඛා, 651.
 භුක්ඛා, 531, 625, 642

ප්‍රකාශන

විසය, 641.
 විවිච්ච, 600.
 විවිච්චනා, 580, 582.
 විවෙච්චනා, 642
 විසර්ජ, 640.
 විසභ්, 589
 විසභ්, 589
 විසිභ්, 575.
 විසාභ්, 530.
 වුභ්, 577.
 වුභ්, 578, 614.
 වුභ්, 581.
 වුභ්, 576
 වුභ්, 557, 577.
 වුභ්, 557.
 වුභ්, 557.
 වෙභ්, 673.
 වෙභ්, 658.
 වෙභ්, 658.
 වෙභ්, 555.
 වෙභ්, 607.
 වෙභ්, 672.
 වෙභ්, 646
 වෙභ්, 527, 536.
 වෙභ්, 645.
 වෙභ්, 640
 වෙභ්, 575.
 වෙභ්, 606.
 වෙභ්, 645
 වෙභ්, 619.
 වෙභ්, 585
 වෙභ්, 586
 වෙභ්, 596.
 වෙභ්, 596.
 වෙභ්, 532, 617, 641.
 වෙභ්, 609, 642.
 වෙභ්, 540
 වෙභ්, 610.
 වෙභ්, 573.
 වෙභ්, 640.
 වෙභ්, 573
 වෙභ්, 643.
 වෙභ්, 643.
 වෙභ්, 665.
 වෙභ්, 619.
 වෙභ්, 648

ප්‍රකාශන

වෙභ්, 669.
 වෙභ්, 580
 වෙභ්, 662.
 වෙභ්, 541, 568
 වෙභ්, 644
 වෙභ්, 667.
 වෙභ්, 640
 වෙභ්, 582.
 වෙභ්, 591, 613.
 වෙභ්, 586
 වෙභ්, 553.
 වෙභ්, 641.
 වෙභ්, 641
 වෙභ්, 643
 වෙභ්, 588
 වෙභ්, 640
 වෙභ්, 643.
 වෙභ්, 630
 වෙභ්, 663.
 වෙභ්, 645
 වෙභ්, 667
 වෙභ්, 530
 වෙභ්, 584.
 වෙභ්, 532.
 වෙභ්, 645.
 වෙභ්, 646.
 වෙභ්, 641.
 වෙභ්, 627.
 වෙභ්, 627
 වෙභ්, 527.
 වෙභ්, 567.
 වෙභ්, 644
 වෙභ්, 529.
 වෙභ්, 619.
 වෙභ්, 644.
 වෙභ්, 634
 වෙභ්, 634
 වෙභ්, 573.
 වෙභ්, 635.
 වෙභ් (භ්), 643
 වෙභ්, 573.
 වෙභ්, 649.
 වෙභ්, 640.
 වෙභ්, 640.
 වෙභ්, 643.
 වෙභ්, 644.

CEYLON
PRINTED AT THE GOVERNMENT PRESS
COLOMBO